

21-b

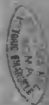
22

7.

6-21622

XXXII. 1 p. 30.

P E T R I SCHOLIRII

EQUITIS ET SENATORIS ANTVERPIENSIS,
SERMONUM FAMILIARIUM

LIBRI III.

PERPETUIS ET HACTENUS DESIDERATIS
COMMENTARIIS ILLUSTRATI:

OPERA ET STUDIO

ALBERTI LE ROY

ANTVERPIENSIS,

FRATRIS EREMITÆ AUGUSTINIANI,
CUM INDICE LOCUPLETISSIMO.

Adjectæ sub calcem aliquot Epistolæ Familiæ ejusdem Poëtæ,
hactenus non editæ.

Opus Satyricum, eruditum, amœnum, Doctorum usu comprobatum.

HERMOPOLI

Typis BASILICIS, Anno CIO. DC. LXXXIII.

SYNOPSIS OPERIS.

LIBER PRIMUS.

- S**ERMO I. In Musas, *De lite Lovaniensi, & Scriptorum infortuniis.*
SERMO II. In Momum, *Poëtarum.*
SERMO III. In Antibrabantum: *Lam Brabantia.*
SERMO IV. Ævi nostri infelicitas: *De fraude ac iniquitate decoctorum.*
SERMO V. Modus Conviviorum: *De numero, missa, & colloquio Convivarum.*
SERMO VI. Conjugium: *De moribus Uxorum.*

LIBER SECUNDUS.

- S**ERMO VII. Italia Paradisus terrestris: *De admirandis totius Italia.*
SERMO VIII. Potatorum rixæ: *De moribus Nobilium & Mercatorum.*
SERMO IX. Discursus varii in excubiis: *Vitia variorum notata.*

LIBER TERTIUS.

- S**ERMO X. Apologia pro Diogene Cynico: *De impulsu suo ad Sasyram.*
SERMO XI. Diogenes Cynicus, *De vitiis Parentum Nobilium, & Liberorum.*

COROLLARIUM.

EPISTOLA FAMILIARES VII.

NOBILISSIMIS,

AMPLISSIMIS, CONSULTISSIMIS,

ET PRUDENTISSIMIS

VIRIS AC DOMINIS

URBIS ANTVERPIENSIS

PATRIBUS ET MODERATORIBUS:

PRÆTORI, MARCKGRAVIO DITIONIS RHIENSIS,

ALEXANDRO

DELLA FAILLE

EQUITI, TOPARCHÆ DE RHEET, &c.

AMPTMANNO

PETRO PASCHASIO

DE DECKERE

EQUITI, TOPARCHÆ BARONATUS MONTE-LEONIS, &c.

CONSULIBUS

FLORENTIO DE BERCHEM

V. N. TOPARCHÆ DE TONGELAIR.

JACOBO ANTHONIO

DE WITTE J. C.

TOPARCHÆ DE LEVERGEM, DOIRNE, TER LAEKEN, &c.

SENATORIBUS

GREGORIO MARTENS J. C. Consulari,
PHILIPPO FRANCISCO DE VARICK V. N. & J. C. Hereditario Bruxellensium Vice-Comiti, Toparchæ de Huyfinghen,

Buyfinghen, Boondael, &c. Consulari,

ANTONIO VAN LEYEN,
JOANNI AUGUSTINO VANDE WERVE, V. N. & J. C.

ANTONIO JOSEPHO DE SMIDT, J. C.

† 2

NICO:

NICOLAO JOSEPHO DE HALMALE V. N. Consulari,
PASCHASIO IGNATIO VANDEN CRUYCE V. N.
Toparchæ de Artfelaer, Cleydael, &c.

PETRO HAPPART V. N.
PHILIPPO RUBENS V. N.
GASPARI VAN HORNE J. C.
EDUARDO DE BROUCKHOVEN V. N. *Toparchæ de Novion, &c.*
BALTHASARI VANDER HEYEN V. N.
GUILLIELMO MOLS,
IGNATIO VAN WESENBEECK,
NICASIO LAMBERTI J. C.

THESAURARIO GENERALI

CAROLO ANTHONIO DE ALTUNA, V. N. *ex Senatore,*

THESAURARIO

GASPARI SCHRYNMAECKERS,

RECEPTORI GENERALI

NORBERTO DE MOCKENBORCH,

SYNDICIS

JACOBO JORDAENS J. C. *ex Senatore,*
JOANNI FRANCISCO LAMS J. C.

GRAPHIARIIS

JOANNI DE CHAMPS J. C. *ex Senatore,*
HENRICO SNYERS J. C.
JOANNI SEGHERS J. C.
HENRICO IGNATIO VAN BUREN J. C. *ex Senatore,*

SECRETARIIS

MAXIMINO GERARDI J. C. *ex Senatore,*
ANDREÆ EUGENIO DE VALCKENISSE J. C. *Monchiaci*
Domino, Bibliothecæ Publicæ Curatori,
CONSTANTINO DE WEERDT J. C. *Domino de Vordestein,*
PETRO GOOS J. C.

SE ET SUA.

PERPETUÆ OBSERVANTIÆ SIGNO,
IN SCHOLIRIO A SE ELUCIDATO
DAT, DICAT, CONSECRAT,

F. ALBERTUS LE ROY

Ordinis Erasm. S. August.

E P I S

EPISTOLA NUNCUPATORIA.

Risicarum, recentiorumque Urbium siqua inter ceteras per orbem caput extulerit, PATRIÆ MEÆ PATRES AMPLISSIMI (præfiscinè dixerim) hæc est ANTVERPIA VESTRA, quæ intra paucorum annorum spatia, secundo ab hinc seculo & convenarum incolarumque numero, & mercimoniorum frequentia, rerum opulentiâ, Artium omnium copia excellentiâque, Pietatis & Virtutum studiis, & denique, (quæ maxima laus est) Viris utriusque Litteraturæ peritissimis ita floruit: ut sicubi terrarum parem habuerit, nihil certe cuivis alteri concessisse videri possit. Annalium & Historiarum hujus & superioris seculi fidem, nusquam non expositam, non est cur huc arcessam, quando unus Sapientiæ ac Litterarum Antistes, magnus, inquam, JUSTUS LIPSIUS, nobis instar omnium est; qui urbem vestram tanti æstimavit, ut eam & ORBIS OCELLUM, & in hoc orbe terrarum VELUTI GEMMAM, imò & URBEM URBIVM præfidenti ac intrepido dicto nuncupare veritus non sit. Animum ille suum arguit luculentè verbis olim ad Gloriosissimum vestrum CONSENSUM prolatis, quæ, ut nimii erga patriam studii, ac fortasse temeritatis, suspicione me liberem: digna censui, quæ nepotes nostros exterosque populos hoc loco non fugiant. *Multa me in ea (De Antverpia loquitur) capiunt: homines, locus, genius ipse loci. Homines quidem, quos quis non honesti, bonique appetens, tales amet? Sunt Mercuriales apud Vos, fateor: sed iidem Virtutis, prudentiæ, quidam & sapientiæ candidati aut Mystæ. Et universè, si inspicimus, gravitas ubique, sed & comitas quædam adjuncta, & decens alacritas animorum. Parcimonia est, sed cum elegantia; pecuniæ studium, sed sine detrimento melioris studii, id est artium & virtutis. Non blandiendo hoc dicam: multi apud vos magni bonique, non ob opes, sed merita appellandi. Jam ipse locus quis? Ad Flumen pulcherrimum pulcherrima planities: & in hac juxta illud Pulcherrima Urbium, quas Europa, Africa, Asia videt. Jam*

EPISTOLA NUNCUPATORIA.

Etemus nos Belgæ; Structurâ, Ordine, Symmetriâ, Manibus, Edificiis, Vis, utinensâ elegantia, non est quæ nostram istam superet, imò æquet. Scio singula si spectentur, quasdam excedere: sed omnia corporis, ut sic dicam, membra junctim qui exploret, suffragium iudicio meo dabit. At ipse genius loci, quàm potens, felix, & altioris quidem classis ordinisq; est! Consideremus ab amicis circiter centum, è quali quantà urbs vestra facta fuerit: mirabile erit, incredibile erit, nisi iis qui oculis sensibusq; sunt arbitrat. Deus bone, surgere in hanc frequentiam, splendorem, opes, commercia, unum aliquem locum, & subitò verticem penè cælo inferre? Factum est: & hoc quoque laudi vestræ accesserit, in eam magnitudinem venisse, quæ etsi vera, fidem veritatis pax mereatur. Amabat, fateor, ANTVERPIAM Lipsius, idq; non uno in loco tam apertè liquere voluit præstantissimus Scriptor, ut visum fuerit Gaugerico Rivio J. C. vel inde conjectare vitâ functi eor ibidem tumulandum fuisse, uti & Romæ caput, si, more inter Principes recepto, partim sepeliri cordi habuisset. Sed nullam huic dicto fidem amor is abrogabit ei, qui Lipsii candorem novit, & oculis verum arbitratur. Nec paradoxus extitit: cultus enim à Vobis fuit Lipsius, sed amore litterarum & doctrinæ. Nam cum AMPLISSIMUS vester ORDO semper constiterit ejusmodi Viris, qui è litteris didicerunt litteras æstimare, non poterant non observare sui similes, id est eruditos: quid ni eorum antesignanum? Neque enim ab aliis optimæ artes spernuntur, quàm ab indoctis. Non in vili, inquit Gregor. Nazian. Habenda eruditio, quia quibusdam ita videtur: sed censendum levos & imperitos illos sic affici: qui vellent omnes sui similes esse, ut in communi illo grege laterent, & inscitia reprehensionem effugerent. A quâ mente semper alieni extiterunt gloriosissimæ memoriæ MAJORES vestri, qui unâ cum Nobilitate Legumq; peritia, animos litteris perpolitos in commune consilium contulere, suo calculo etiam prementes isthoc Cassiodori: Desiderabilis eruditio Litterarum, quæ naturam laudabilem eximè reddit ornatam. Ibi prudens invenit, unde sapientior fiat: ibi bel-lator reperit, unde animi virtute roboretur: inde Princeps accipit, quemad-

modum

EPISTOLA NUNCUPATORIA.

modum populos sub aequalitate componat. Nec aliqua in mundo potest esse fortuna, quam Litterarum non augeat gloriosa notitia. Nempe ut alibi Tertullianus, litteratura instrumentum est ad omnem vitam. Humanitatem hominibus reddunt Litteræ: Virtuti præjacent, ut oppidis pro-
urbia, inquit Lipsius, ansæ sunt sapientiæ: duces & comites vita-
polationis: ceteris disciplinis lumen accendunt. Recte vetus istud:

Διπλὴν ὁρῶσιν οἱ μαθηταὶ γράμματα.

Qui litteras didicere plus tanto vident.

Homines docent quid & quantum nesciant, hoc ipso docendos, quid discere expediat. Hæc patres & populares vestros permovere potuerunt, ut & Litteris tam feliciter incumberent, & eruditos sus-
picerent. Non huc ciebo *Ortelios, Schottos, Fienos, Nomios, Delrios, Beyerlingos, Gruterios, Schetos, Libenos, Barlaos, Laetios, Grammayos, Bauhusios, Baxios, Sweertios, Marselarios, Wesenbecios, Moretos, Bellerios, Bieos, Tirinos, Papetrochios*, aliosque sine numero, dis-
tictissimos scriptores, qui Litteris clari, cum natali urbe nominis sui cla-
ritatem communicarunt: Vobis tantum representari velim *Agidios, Scribonios, Wouperios, Bochios, Brantios, Weerdios, Rubenios, Eyckios, Gevartios*, aliosque qui doctrinâ & scriptis Collegium Senatorium, id est, nobilissimum Ordinem vestrum, cujus membra erant, mirum in modum illustrarunt. Inter quos dum non imo in loco elegantis-
simi sui ævi Censorem PETRUM SCHOLIERIUM statuo, jure me-
rito doctissimos ejus sermones, omnium punctis consecratos, tribu-
nali vestro substerno. Opus togæ Vestræ exclusum ad vos ultro currit,
PATRES CONSCRIPTI, ut auro & gemmis suarum gnomarum cla-
vos vestros prætexat, & exornet. Elegantis & urbanis jocis Virum
sux Musæ & ingenium Satyricum aspersere: sed Vos cultissima ve-
stra consuetudine excoxistis. Quæ ratio vel prima fuit, propter quam
has in SCHOLIRIUM VESTRUM lucubrationes, ad gloriam utri-
usque nostrum, Magnifico vestro Nomini inscriptum veniam. Nu-
gas esse non diffitear, si cum Poëta, quem exponunt, conferantur
tales

EPISTOLA NUNCUPATORIA

tales tamen sunt, quæ viam minus planam, non nihil componunt & æquant, quâ non omnino difficulter lectores transmittantur. Scaphis quandoque rimosis & uliginosis viri Principes magna quædam flumina transmeant. NOTÆ hæ nostræ uligo & rimæ sunt: si non eâ puritate, quæ supercilia vestra decet, vos trajicient, à portu saltem & Vatis sui scopo non ad eò longè deflecent. Accipite PATRES AMPLISSIMI Collegam vestrum, quem nostræ jam demum levidentiæ vestitum schemate, eâ quâ par est observantiâ, vobis do, dedico, consacroque; non alio fine, quàm ut novum vobis beneficium debeam, & profitear, qui scio quam partim publico Familiæ meæ (quam jam inde à deductâ, & singulari vestro favore receptâ, in hanc urbem Augustinianâ Coloniâ, fovere non desinitis) partim privato meo nomine, quem aliquo apud Vos loco esse subinde non dissimulastis, vestris sim beneficiis obaratus. Gratum erit vobis, haud diffido, à severioribus curis, quibus hoc difficillimo tempore Rempublicam sustinetis, animos ad hæc amœniora diverticula sevocare. Istud ergo perpetuum studii erga Vos mei ac gratæ voluntatis monumentum esto. Audiant, sentiantque cum posteris peregrini, hocce rei Litterariæ qualecumque augmentum, non aliundè quam à VOBIS profluxisse. Sive enim salem POETÆ gustaverint, Vestrum est, & in fundo Vestro natum: sive nebulas nostras tractaverint, Vestrum est, & à Vestris in nos beneficiis, & complurium ex cœtu Vestro eruditorum hortamentis dimanavit. Suscipite ergo VIRI SAPIENTISSIMI eâ oris serenitate animique benevolentia, quibus bonas artes & litteras complectimini, tenellos hosce conatus nostros & sic semper apud vos statuite, SCHOLIRIANUM hoc Cimelium, à Subsellii Vestris primò egressum, jam tandem à nugis nostris locupletius lucidiusque, ad Subsellia Vestra, ex æquo jure revertisse. Deus Optimus Maximus felicibus eventis bonas curas vestras & consilia, in rem Regis & Populi, fortunet, ac nos Vestro præsidio tueatur. Vovebam Antverpiæ V. Kal. Maias

ANNO CIO. IDC. LXXXIII.

LECTO-

LECTORI SUO SCHOLIASTES.

OVatum est ante pugnam, mi Lector, annos ab hinc quindecim, per aliquot Scholiriana Musa cultores, qui, quod impense desiderabant, scholia per me in Scholirium adornari, apud viros minimè vulgares evulgarunt. Ego quamquam eram frequens ex ore Dipendalano (diligebamus enim inter nos) Scholirii auditor & admirator: numquam tamen in animum induxeram, ejus generis pulpamentum, quod numquam serià lectione degustaveram, fastidiosius hujus seculi palatis excoquere: utpote qui altè mihi insitum habebam istud Flacci nostri ad Pisones:

Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus: & versate diu, quid ferre reculent,
Quid valeant humeri. Cui lecta potèret erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.

Ego itaque qui exploratum habebam, quàm foret demi mihi curia supellex, quàm rudis focus, quàm indigestus abacus, sic semper apud me existimavi: alium quarendum esse, qui plus olei & operæ ad Cleanthis, quod aiunt, lucernam absumpsisset: non enim quempiam de vulgo lixarum hic desideravi, sed aptè condiendis Scholirii scitamentis, opus esse recocto archimagiro. Displicebat insuper (& cur non fastear?) caliginosa asperitas, versuum hinculca scabrities, assequendi molestia, divinandi morosa incertitudo. Verum ex quo V. N. Franciscus Dipendalius F. C. & causarum patronus celeberrimus, nostri vatis praco & amator à 1724 tertium fere annum perstitit auribus meis insuare festivam Scholiriana Musa eloquentiam, veracemq; ubique & innoxiam

dicacitatem: tum & queri continenter ac seridè, temporum labentium defluxu ac incuriâ, thesaurum hunc, in blattarum & tinearum epulas abiturum: aures aliquanto faciliores præbere capi, & amore popularis Poëta expugnari me passus sum, ut librum arripere. Dipendalii voto latus continèd auctor accessit Ornatissimus Vir Balthasar Moretus Pia Mem. Plantinianos suos typos pollicitus, siquid in lucem Scholirii expedirem. Auspicatus itaque lectionem, virium mearum in ipsis carceribus periculum feci: cumq; viderem non profusus infeliciter, aut sine fruge mihi laborem successisse, acclamante in primis Dipendallo; audacior tum factus, sperare non timui fore, ut si viam planarent illi, qui cum Poëta vixerant, elegantissq; ac sales ejus, tum & mores ejusdem avi non ignorabant, tuto possent excurrere ad spatia, & rem ad operatam metam deducere.

Itaque pergendi consilio jam obfirmato, prima mihi cura fuit consulere Nobil. Erudit. ac consularem virum Franciscum Paschasium vanden Cruyce, & manuceri, qui pro humanitate quæ erat singulari, inter sedentarios podagra sua cruciatus, de moribus & genio Poëtae, de versandi id temporis ratione, & de locis quibusdam obscurioribus plurima me sciscitantem, non tantùm audivit; sed & docuit ejusmodi, quæ faciem mihi maximam in hac nocte præluxerunt. Imò facendum est liberè, in locis quibusdam interpretandis, quæ Heracleti & redolebant, abjeçtâ non semel propriâ conjecturâ, pedibus in sententiam illius labens conc. si Partibus etiam suis strenuè de-

††

fun-

A D L E C T O R E M.

functus est Dipendalius noster, qui cespitau-
sem hinc inde non infrequenter stitit: factū āg,
earum, quas tumultuario calamo, horis à foro
liberis, in pagellis chartæ virginis, Scholiriano
codici alternè insertis, non indiligenter exara-
verat, notarum copiā; mirum in modum ad-
iutavit. Nec pigritas sum adire ac consulere
ceteros, quos sperabam aliquod nobis lumen
adferre posse, inter quos iure mihi recensendi
sunt, optima memoria Viri Nobiles & Consu-
lares Joannes Antonius Tucherus Roberti fi-
lius, & Philippus Schoyte, qui, quod require-
bam & sciebant ipsi, non gravatè in commu-
ne contulerunt. Omnium tamen maximè op-
portuna mihi accidit hac sibi facta consuetudo
cum V. N. Davide Scholirio Petri filio, qui
Poëta patris M. S. omnia in scriniis suis la-
tentia, ad me detulit humanissimè, obtestatus
vehementer se dolere, quod maximam aliorum
partem, quam amicorum quorundam usus ac
lectioni commodaverat, amisisset.

Vix explicem quanta cum aviditate hos
manuscriptos codices volverim & revolverim,
quantog, conjecturis meis fuerint adjumento.
Quidquid enim ad elucidandos sermones edi-
tos (materiam enim uberem componendorum
edendorumq, complectuntur) facere poterat,
fideliter transcripsi; suntq, illa qua in com-
mentario nostro passim citantur: adeo ut sanctè
possum asserere, nullam me inde lucem ha-
buisse, quam non candidè tecum communico.
Quæ omnia demum ita me animarunt, ut pri-
mis curis per transennam de sanctis, inter pri-
mos flagitanti eruditorem Coryphaeo Macario
S. Michaelis Ord. Praemonstratensis optimo
Praefuli. Musæum nostrarum Macenati (Deus
nunc illi merces in calis) aliisq, urbis nostra
Summatibus ac Senatorii Ordinis viris, solen-
ni publicaq, sponione horum scholiorum debi-
torem me ficerim. Verumenimvero nomen id
ut temporis expurgerem, non siverè anceps
quandoque valetudo, imposita domestici mune-
ris ratio, fabrorum omnīs generis & operarum

quotidianus strepitus, tristia sabbatha, arisq,
corradendi iniquis sollicitudo. Inter qua Di-
pendalius familiari ac forensi usu doctus, opti-
ma interdum nomina non appellando fieri ma-
la; non cessabat, quoties congredebamur, de
fide mea me interpellare, aculeis & salsugine
sua incitare, immo in manifestas quandoque
(hæc erat apud me familiari diacritæ) rixas
erumpere: videndaq, editionis spe se ludi op-
inatus, fatali quodam prasagio extremis pra-
ludere. Quam rem optimis viris & consiliis
inimica mors, nimis beu! ratam probavit: nam
cum querebatur inter cetera, plerisque Scho-
liriana editionis futuros patronos, in dies ad
prios abire, in communem patriam prius ipse
abactus est. Vacaverunt deinde hæc studia an-
nos baud minus quatuor, dum ego in Italiam
profectus (quod unum ornando Paradiso Scho-
liriano deesse videbatur) prisca Musas pro-
piorè vultu veneror & consulo; donec inde re-
dux, & vacuas à magistratu familiari horas
nactus, capi commentationes nostras sub iucu-
dem revocare, & crudiora quavis Italiam po-
tissimum attinentia, secundis curis excoquere,
ac serid tandem de mittendo in publicum co-
gitare. Quare commentario absoluto, nihil prius
habui, quam editionem, quā possem festinatione
maturare, & sibi meam solenniter omni-
bus obligatam liberare. Itaque jam nunc operi
addito colophone, audeo sumptuum nostrorum
tuag, orexis periculum facere; hoc unum te
obtestans, ne de mora, vel impercundinatione
mecum expostules. Ego enim, quod Imperatori
suadet prudentia, non nisi accitis collectisq,
viribus, ac bene instructa acie, mihi con-
gredendum censui. Hæc de scribendi occasio-
ne, nunc de operis instituto, quadam nobis
presanda sunt.

Sermonum familiarium libros tres ab Au-
ctore dum in vivis, diverso tempore editos, unā
cum scholiis, lectioni tuæ devoevo. Eorum po-
stremus minoribus typis, ac contrahiore occa-
sione formā excusus, paucorum manus tri-
vi,

AD LECTOREM.

vis, tum quod vix tribus charta foliis constaret; tum quod Auditor inexpectato fato abreptus, non potuisset commode suum id munusculum inter amicos distribuere & evulgare. Nefas tamen existimavi, elucidatis jam duobus prioribus libris, tertium præterire: quod geminus ejusdem patris fœtus foret, qui fraterno jure, eandem lucem, qua fratres impertiveram, postularet: & quod præ aliis philosopharetur, optimisq; præceptis tam parentes nobiles in educandis liberis, quam liberos in moderandis moribus imbucret. Ad calcem quoque, ne vacarent aliquot pagella, septem epistolas familiares hæcenus non editas adjeci, quas propter extemporariam brevitate & calorem scribendi, dignas censui ne prorsus interirent.

Scholarianam phrasim quod attinet, à præfæto scriptoribus, quorum medullam hausit, pondus habet: pretio, ut magnus censuit Puteanus, cum ipsa antiquitate comparanda. Et quid ni exclamem cum eodem, O salem! O multum? Argutam enim illam, & Horatiano sale confersam, elegantem, festivam, & urbano joco dicacem reperi. Nobilis quoque ac libera est ubique, & nusquam non madens aceto, nemini servire didicit, seu spectes homines quos extollit vel corripit, seu mores quos cum venustate non plane pravos vel damnabiles describit; seu vitia quæ styli acumine desiguit, seu denique Latini sermonis leges, quibus artè nimium se confringi noluit, rerum ubique (quod sibi indulgent liberaliora ingenia) sollicitior, quam verborum. Ab iis tamè notandis ne succense Critice manus abstinni, tum quod deferre fœdeo, ut fas postulat, Auctori mihi sacrosancto: tum quod abunde, si qua labes stylum cùm maculant, aliis gratis & dotibus diluuntur: tum denique quod doctiores facile & sine obliquo animadvertent, quæ minùs periti sine offensa præteribunt. Conatus sum, in locis non unam interpretationem admittentibus, verosimiliorem sententiam eligere, ac mox post subiecta contextus verba, eam antè omnia paucis

exponere: quod etiam in aliis minùs dubiis aut incertis præsto, ne tu fortasse avidior in profequendo Poëta, parego proluxioris scholii, longius digrediare ab instituto.

Nec anxius sum, in ejusmodi locis interpretandis, qua litterario pulvere mediocriter sordidis, vel primâ fronte se offerunt (suscipient fortasse nasutiores) veram imperitioribus id tribuendū esse duxi, ne vel cogenter aliunde sibi lumen arcescere, vel radio sam lætionem suscedere. Plurimos enim hoc avo reperias, qui posito in prima ætate æmulationum litterarū tirocinio, ita rapiuntur ad ea, quæ mensas & fortunas opimant, studia; ut nunquam patiantur animum ad præfætas elegancias exspatiari: minime hoc liberales, quod eam, quæ ceteras hominum liberalium disciplinas acuit, poliet, excolit, tam illiberaliter sordidèq; neglegant, ne dicam aspernentur. Ceterum optem Poëtam nostratē non oscitanter à te transmitti, sed festâ attemptâq; lætione trutinari. Cui libet enim dictiōni (nisi me fallit affectus) suus lepos & sal est, quem nescio tamen an ego ipse sollicitè satius ubique, ac eo, quo par eras studio, observare curaverim. Dum enim calidiùs progredimur ad alia, usu venit non rarò, ut præstantiora quadam nos fugiant, & non observata prætereant. Ego quamquam adnixus sum omnem hanc segetem diligenter colligere ac excutere: non ausim tamen mihi id tribuere, ac tibi polliceri, nihil à me relictum esse, aut non tantum; unde doctiores faciant spicilegium, & me erudiant. Imò verò gratiam à me singularem inibit, quem errata mea vel omissa amicè denuntiare non pigebit. Gaudēbo me doctum, nec gravatè eam palinodiam: aliquando forsitan (si quidem recantari merebuntur) aliquod illorum luci daturus additamentum, unde lucidior nitidiorq; ad posteros transmissatur Scholiorum.

Quadam quoque sum interpretatus subinde, quæ apud nostros fortè plùs satis nota sunt: veniam tamen tribuent, qui considerabunt, cum

AD LECTOREM.

Latine scribitur, etiam exteras nationes; cum notissima, etiam doceri posteros; qui, quomodo cunctis sunt explorata, mutato tempore & hominum ingenis, olim fortassis ignorabant. Fidem in citandis auctoribus anxie nobis praestandam diximus, nec ullum locum memini me ex illis in nostras commentationes transscripsisse, quem non proprio Marte, ac attento oculo perviderim. Ne porro in numeris barbaris excendendis delirarent opera, summa diligentia & sollicitudine accuravimus. Geminum ad calcem libri adjecimus indicem, non exiguo nostro cum labore: priorem qui omnia speciatim, tam res quam verba & phrasas, posteriorem, qui solas parvas complectitur. Hic brevis, ille prolixior; & quidem locupletissimus, tum ob materia ubertatem, tum quod unicam quandoque pronuntiatum non una transpositione variatum exhibeat. Neque tantum prodit ea, quae longiusculi, vel ex proposito in commentario tractantur, verum etiam, quae obiter ac per transennam, ab auctoribus isthic citatis aut à nobis, traduntur, aut mere casu incidunt. In quo etiam commodo tuo insigniter studui: nam hac ratione, totius operis compendium habes, & quodvis facile reperias: numeris, ne te fallant, accuratè digestis & excensis. Quisquis tamen eo utetur, locum dictionis vel sententiae quaesiturus, rogatum monitumque cupio: nisi promptè, quod quaeris, non reperit; Poeta verba cum commentario nostro conferat, alias non statim affecerunt sententiam, quae illic vacillat aut suspenditur: cuius proinde syntaxis, ad supra expressorum versuum complexionem referri debeat. Postremo posteriorem scri-

monum lectione, nondum ephoriam egressos aut verecundiores, interdico: dociles enim sunt, ut cum Juvenale docet usus quotidianus, imitandis in pravis & pravis; quae licet auctor noster, non alio sine producat, nisi ut eadem castiget, & exorat: tamen talia esse possunt, quae cum desunt, non perimuntur: Et percutit, aculeum figunt; unde tenellorum animorum in mores & vicia, quavis fera aetas aboleat. Optime vetus satyrogaphus:

Maxima debetur puero reverentia,---- Batavos quoque vicinos ac populares nostros, Scholiarum dicacitate nolim exasperari. Quid enim scripsit, cum jam post duodecim annales inducias bellum recruduerat inter nos & illos, commissis etiam inter se partium studio eruditus. Eos itaque oratos velim pace jam nobis conjunctos, ut si quod animosus aut praesidentius dictum offenderint in his sermonibus, ea, quae gaudent animi moderatione transmittant: cogitentque, non tam genti vituperandi caussa, quam ex decore ejus temporis, & amore Principis & patria, calidiori calamo excidisse.

Tu vero, mi Lector, sumptus & labores nostros aequi bonis, consule, eosque, jam publici juris factos in usus tuos transcribe. Si haec tuus Poeta nostrum extulisti, meas in illum nugas non aspernaberis. Ego quia iratus quandoque Musis, ad haec sacra me intravisti, in me tuos, ut in omnibus mihi feceris Delius. Supercilium tamen tuum, ac justum verum non deprecor, modo dum notas desciderim, non transfigas aeternum. Vale, & si quidem ingenium tuo, aut ingenio Poeta quid dignum reperit, impensis & conatibus nostris bene ominare.

PETRI

PETRI SCHOLIRII

V I T A.

PETRUM SCHOLIRIUM, reipublicæ nostræ ornamēto, Antverpiæ edit, superioris sæculi anno LXXXII. eodem ipso, quo avia illius CATHARINA DE DECKERE, virum suum PETRUM SCHOLIER, Patricium Norinbergensem extulit & tumulavit in æde Cathedrali Antverpiæ, relictis quatuor filiis PETRO, JOANNE, HIERONYMO, & DAVIDE: quorum postremus, ex JOANNA CELOSSA uxore sua admodum laudā, genuit Satyrographum nostrum, Gentis suæ splendori. Quamquam enim illa inter optimas & equestris nobilitatis familias à tribus haud minùs seculis apud Noricos cognomine gentilitio, SCHULTER, apud nostros, SCHOLIER, inclauverit; multisque honorum prærogativis aucta sit à Rudolpho II. Aug. literatissimo Principe: non minorem tamen apud posteros gloriam invenit, ab ingenio & eruditione Poëtæ Petri, cui apotheosin inter suas Musas jam pridem decrevit & celebravit Apollo.

Puer à Patre liberaliter educatus, ac præter cetera ludo litterario adhibitus, ingenii mox ioniculus prodidit, non tam labore operoso, quàm facilitate & acie judicii inter suos emicando, Ephebiæ ingressus, patrem amisit funere præmature, sed cujus desiderium prudens & generosa Mater, ac optimus patruus Hieronymus minuerunt. Eorum enim auspiciis Parnassi culmina superavit; & ad Gymnasium Grudium destinatus, in Phi-

losophiæ pulvere versatus est, nulla aut exigua fruge; sic enim ipse de se in M. SS. alibi: *Non Scholastica Philosophia cultor; cum id temporis spatium, quod ad eam exercitationem erat destinatum, sphaeristeriis potius, tripudiis & aliis juvenutis illecebris impendimus.* Et hæc fortè ratio extitit, ob quam Academica studia, desultoriâ quadam levitate intermisit, donec tandem Lovanium redux anno ætatis xxx. Legum tam Sacrarum, quàm Civilium Laureâ VIII. Kal. Octob. Anno ccc. lxx. xlii, insignitus est.

Inde, ut solent elegantiora ingenia, & quibus non tam paranda, quàm jam parata Fors est, animum appulit ad visenda præclarum Musarum monumenta, & Italiam Paradisum terrestrem sibi lustrandum delegit. Ubi sex annos continenter, & mores hominum & antiquitatis studia; situs item & amœnitates urbium, oculis tam attentis observavit; ut mireris quàm paucis versibus res plurimas exposuerit. Quæ in re obsequentes sibi & faciles matris suæ loculos, etiam ex voto & voluntario interventu Sororum expertus est. Ferunt quidam ad octoginta nostratium aureorum millia, quorum tres Scutatum Romanum constituunt, in Italia consumpsisse. Nec mirere, splendor ubique & elegantia iter & mansionem ejus commendarunt, ad latus plerumque Ducis Arschotani, cui se comitem honorarium propriâ quadrâ conjunxerat.

In Belgicam redux ductâ conjuge ve-

nuitissimâ, & à multis etiam nobilioribus certatim ambitâ, Annâ Lamberti, sedem sibi delegit Lovanium celeberrimum litterarum emporium, ut liberius Musis vacaret, & inter doctos, quorum consuetudine tenebatur, versaretur. Domitium ibidem suum in Prætorio PLACET, (sic vulgus nuncupat) describit & celebrat sermone x. fol. 321.

*Parte aliâ cultus æstiva palatii tempe
Antiqui dixere, PLACET, servantiq; minores
Nomen, quod Domino placuisse libidine quondam
Deliciisque horti genus oblectasse ferantur.
In facie magis ad levam &c.*

Lucebat id ætatis in ea Academia litterarum emicans Jubar ERYCIUS PUTEANUS, vir ad omnem honestatem, & elegantiam factus, Regius Consiliarius, arcticus Præfectus, & publicus Historiarum Professor, in cujus interiori amicitiam ita se insinuavit, ut plurimum ex tam docto commercio, hauserit & amoris erga Musas, & opis ad scribendum. Coluit etiam Gerardum Corselium, Petrum Gudelium, aliosq; tunc florescentes in Legum Facultate Magistros. Quo tempore posito lepôris sui Poëtici tirocinio, iussit honori V. N. ROBERTI TUCHERI: sed parum feliciter, si jocis ipsius fidem habemus, de quibus mox in Proœthesi ad Librum I. uberius differemus.

Antverpiam postliminio ad patrium Larem regressus, & in Senatorium Ordinem cooptatus, cultissimorum hominum cœtus & sodalitia frequentabat, ipse ad omnem elegantiam & amicitia cultum conversus, fabellas suas urbano sale, quo plerumque thrasones, ardeliones, suffenos, & homines bombylios defricuit, condiebat. Naturâ siquidem ad jocularem censuram propendens, ridendi scribendiq; argumenta sibi undiqueque nitebatur conquerere. Ad hæc horis quibsdam subcivis, veterum scriptorum

principibus Ciceroni, Horatio, Matoni, Nasoni, Juvenali & Persio; tum & Historiis, ac melioris notæ Politicis & Criticis deditus; sedulo colligebat adversariisq; suis mandabat, quidquid aliquando in usus suos transcribere destinabat. In verbis & gestis modestus fuit, nihil de se unquam gloriatus: quin immò, avitam suam nobilitatem plurimos annos latere passus, adunico nalo sæpenumero suspendit eos, qui hesternam gentis suæ claritatem nusquam non buccinantes, alios, se tacitè nobiliores, contemnebant.

Magistratus & publica munia fugiebat, quamquam non deesset potentissimi in aula patroni, qui illum non semel ad Consulare urbis dignitatem destinarent. Amoliendum tamen id sibi ratus, ab omni adulatione & cultu aulicorum abstinuit, libertatis suæ amans, mularum, quietis & amicorum solidus æstimator, Sic enim de semet ipse Serm. IV.

*Sive quod in strepitum genus hoc miserabile vita
Vltimus nequam non sustulit, quietis
Sectator solidus. &c.*

Frequentes illi & dilutiores cum amicis convictus, & extemporariæ nonnumquam epulationes, quas ipse vel hospitali humanitate, vel leporis suis mirè condiebat. Et quamquam luxum & omnem cothonsismum oderat, à podagra & nephritide malè sibi metuens, & obventuram à pulmonum vitio tabem exhortens; oleo tamen lucernam fraudare nesciebat, modico & bono in morem Florentinum victitans; delicias potiùs ab arte, lautitia & mutuo officio, quam à pretio, & persunctoriè paratâ dapum copiâ quæritans. Condimenta & intinctus æstimabat, Apicianæ disciplinæ minimè rudis: quippe qui de ea vernaculo sermone suum M. Antonium Magrum edidit. Dimidium sibi plus toto ratus, uni-

PETRI SCHOLIRII VITA.

unicâ dumtaxat in diem passionis gaudebat : nullâ namque cœnandi orexi proriari solebat.

Religionis Orthodoxæ piæque ac simplicis credulitatis observantissimus fuit, heterodoxæ inquietudinis derisor. Quid plura? Ipse mores suos illustret prærupto carmine, quod in M. SS. reperio.

----- Me ad macra diaria sæpe ex

*Abrupto invites, coram quem quaritis adsum.
Nec perdis : venias hac libertate placebis.*

*Quo-mo-cûque vocas præsto sum, sî modus sit vis.
Insempstivos calices siccare tabernis*

*Nec volo nec possum, quamvis Academia alumnus,
Comadi allestis : sunt neurospasta, videbo.*

*Senobatis tenor : Carolus ausulto legentes
Signa novi rumoris habent, Nec abhorreo Mord*

*Sub serum, ripâ donec velleria navis
Interdum appellat. Bene præstus obambulo justis*

*Viso interstis illis tibi gratioris amicos,
Evitans nimis atque parum, Respondens multis*

*Solus epistolis : moderato & ludimus alveo :
Et superest tempus, nec enim propendeo cœna :*

*Et satis expedit (ignoscite) mea, Quid faciam dicet
Credo, nec indago quidquam, nec bibula volvo,*

*Calvini electis qua discutienda puellis,
Cœcio plus satis est, constant mihi mystica Sacri.*

*Rideo si dubitet quisquam nascenti illis,
Quos Deus illustrans interprete sedo locavit.*

*Horresco chemicis : rancefecit Mustus annis.
Pingere non didici : nec amo, florissine labascunt.*

*Corporis ad vires horis infuso statuit,
Signa roges, curo, mea parva negotia tracto.*

*Quod satis est soboli, quod possum præsto Martia,
Tempore quoque suo. Taceo cur cœtera ? Scribo*

Iudicii austerum quod non formidet acumen.

Mathematicæ quoque deditus, de astro-

nomotu, occurfu, influxu, ac ex iis di-

vinandi nugis scitè aliquando differuit.

Æqui bonique studiosus neminem lace-

scbat : libris tamen non caruit, quas illi

cenfus & fundi controversiosi attulerunt,

& inheredes cum voraci capitis arrosione

transmiserunt. Regi Catholico Principi

suo, ac Patriæ fidelis extitit civis, etiam

cum rerum suarû iactura; Genti Austria-

cæ supra modum devotus, Testatur Dio-

genis postremi versus, variique sermo-

nes, quibus se calidum partium ejusmodi vindicem proficitur. Perfidos cives nul-

quam latère passus, debito apud Magistrat-

us indicio eorum machinamenta, etiam

cum capitis periculo detexit. Docet di-

ploma Consulare & Senatorium.

Universis & singulis presentes litte-

ras visuris, lecturis, seu legi au-

dituris Consules & Senatus civi-

tatis Antverpiæ, salutem.

Tenore presentium fidem facimus & at-

testamur, PETRUM SCHOLIERE quidem

auratum officio Senatoris in hac urbe fideliter

& accurate per annos decem functum fuisse,

& de omnibus sibi commissis pro servitio Regis,

ac boni publici, optimam semper rationem do-

dasse, maxime in conspiratione quorundam

hareticorum prædictæ urbis civium, quorum

techna & proditores sedulitate & industria

dicti PETRI SCHOLIER, etiam cum ipsius

periculo vita, fuerunt detecta, nec non ipsa ci-

vitas à manifestissimo periculo, in quo versa-

batur, liberata, prostigatis atque proscriptis

plurquam octoginta familiis, prædictæ conspi-

rationis suspectis. Insuper attestamur prædi-

ctum PETRUM SCHOLIER, adesfortes no-

minatatas BALLAER habere extra muros hujus

civitatis prope castellû, qua cum omnibus suis

prædiis & appendiciis, ad majorem dicti ca-

stellû & urbis securitatem, jam ab annis sep-

tem, à milite præsidario Regis, cum magno

dicti PETRI SCHOLIER dispendio occupan-

tur. Et quia hac ita vera sunt, non potuimus

illi denegare veritatis testimonium, sine dolo

malo : in cujus rei fidem, sigillum ad causas

dictæ civitatis Antverpiæ presentibus apponi

jussimus, die octava mensis Novembris Anno

salutis millesimo sexcentesimo trigésimo.

Sign. van Lyere.

Ceterum homo fuit opulenti census, nam ex decem & quatuor libris quos

PETRI SCHOLIRII VITA.

quos ex conjugē sua suscitavit, cuilibet ex septem superstitibus, annua duo nostratium aureorum millia, post mortem legasse, ex optimis auctoribus didici. Ter geminas illi Sorores, easque omnes lautis & nobilibus viris nuptas fuisse comperio. Maria siquidem conjugavit se Antonio Tassio, viro ex pervetusta Turrianorum apud Italos, & Tassiorum in Hispania & Belgio, primarum familiarum necessitudinibus inelyta propagine, nato: qui post mortem conjugis, collegio Cathedralis Ecclesiæ Canonicus adscriptus est. Altera Catharina primum elocata V.N. Joanni Roccoxio, Consulis Nicolai, de quo initio sermonis ix. & Adriani Canonici ædis Cathedralis, germano fratri: deinde post ejus mortem, Joanni de Romrée, Equiti, ex prisca apud Eburones stirpe, Freponti Domino, cui peperit filium multo magistratu exercitum, & quem Consulem nuper suspexit Mechlinia, Elegantissimæ Scholirianæ & amœnitatis heredem. Tertia denique Joanna junxit se Petro

Immelot nobili apud Ipreses sanguine prognato, Vlamertingæ Domino, & militari magistratu de Rege ac Patria optimè merito.

Inter has conjugesque viros & Scholirium fratrem, liberalis & sanctissima intercessit consuetudo. Delectabantur enim mutuo congressu, certabant officiis, & multa animi nobilitate de se invicem bene mereri contendebant. At Poëta noster licet medicæ artis minimè rudis, & jam ætate, potis Spadanis fontibus, valetudinem utcumque instaurasset, fatum tamen suum minimè potuit effugere. Adulto siquidem Autumno, repentinâ inter sodales apoplexiâ correptus, triduumque supervivens, omnibus sacris ritu Catholico sibi adhibitis, magno rei literariæ dispendio vivere desiit xvi. Kalen. Decemb. anno cix. 1500. xxxv. relicto doctis, & liberis potissimum masculis, qui litteris nondum maturuerant, magno sui desiderio. Patris & Avi tumulo illatus, eruditorum epithaphia expe&at: ego illi meum inscribo.

LUMBRICE, NIL SCHOLIRIO PUTRET, FUGE:
SALSUS POETA EST: VIVIT IN SUO SALE.

JUDI.

JUDICIA
DOCTORUM VIRORUM
DE STYLO ET INGENIO
PETRI SCHOLIRII
HUC ACCITA.

ERYCII PUTEANI ex Cent. 3. Apparat. Misc.
Epist. 18.

PETRO SCHOLIRIO V. C.

Accepi, legi, aestimavi SERMONES tuos, verum severioris Musæ munus. Vigor ubique est, elegantia, ingenium. Breviter: unus ostendisti, etiam nostro scribi ævo Satyræ posse; quam summi etiam Poëtæ hactenus re-fugerunt. Locum si habeat ^{multum dixeris} Pythagorica, in te dixero vel Horatium, vel Juvenalem ipsum spirare. Sic biulcos castigas mores, ut nemo possit offendere: sic honestos promoves, ut mihi agere Philosophum videare. Gaude, mi SCHOLIRI, immortalis es, & inter magna nomina tuum quoque laudabitur: imò gaude, non magno volumine omnia tibi sæcula vindicas, famam nunquam non augendam exorsus. Vni verò videre, quàm bene scripseris? vide, quàm ego male. Hi mei ecce Versus sunt, sed à filiis collecti. Inconcinni verè sunt, si cum tuis comparentur. Vide tamen, & compara: suave tibi erit, cujus ingenium superas, ejus affectum aestimare: ego quantò laude minor ero, tantò majori à te beneficio amabor. Vale. Lopanii, in Arce, xvi. Kal. April.

co. IDC. XXIII.

†††

Ejus

JUDICIA DOCTORUM VIRORUM.

Ejusdem ex Cent. 4. Appar. Misc. Epist. 38.

PETRO SCHOLIRIO V. C.

Adhuc me Sermones tui habent & oblectant, stilo FAMILIARES, pretio vel cum ipsâ Antiquitate comparandi. O salem! ô multum! Tuum stili coloribus representas sæculum, sed tamquam antiquo vivas. Belgam, an Romanum te dicam, nescio. Scribis & describis Belgas, sed Romanâ verè linguâ. Dent quæ quoque Romanum video, sed candentem: morsum sine vulnere. Tamquam non corripas, sed corrigas, quæ à Catonis normâ recedunt; ludas, non lèdas. Mores nostri, si non pravi, inepti interdum ac ridiculi sunt, partim exemplo plurium, partim naturâ cujusque. Suum autem nemo vitium confiteri vult: publicum, tamquam suum, omnes putant reprehendi. Quis igitur Censuræ locus? At videre inania hominum vota studiaque permissum est, quoties innocentissimis numeris veritas explicatur. Ea ingenii tui ac eloquii felicitas est, ut non tam scribere, quàm pingere videaris, oculos animumque legentis pariter trahens. Facit quoque eruditio tua, ut quæ vilia, aut plebeia sunt, splendorem à stilo capiant; quæ jacent, exsurgant. Breviter; philosopharis: quod cum à litteris munus nonnulli hodie separant, doctrinæ lumen ignorantia extinguunt. Habes judicium meum; imò Palestrea, feliciter quidem jam instauratæ. Sed tu munusculum istud hospitanti loco cape, & tot Olympiades vive, quot descripsi. Vive, inquam, & vale. Lovanii, in Arce, VIII. Kal. Febr. ∞. IDC. XXVII.

VALERII ANDRÆ ex Bibliot. Belg.

PETRUS SCHOLIRIUS, Antverpiensis, J. C. Senatoriæ dignitatis, ingenio stiloque elegans, Lovanii, post lustratam Italiam, Musas amœniores coluit, & amicos interioris admissionis Viros Ampliff. Gerardum Cornelium, legum Antecessorem, & Erycium Puteanum. Lusi

Satyras sive Sermones familiares, in corruptos sæculi mores, typis Plantin. 1623. 4.

Eodem

JUDICIA DOCTORUM VIRORUM.

Eodem auctore editus est Lovanii libellus de arte culinaria, idiomate Flandrico, nomine M. Ant. Magiri, typis Joam. Flavii in 8.

Deceffit Antverpiæ anno MD. DC. XXXV. XVI. Kal. Decemb.

FRANCISCI SWEERTII ex Athenis Belg.

PETRUS SCHOLIBRIUS *Davidis F. Antverpiensis, in qua urbe non semel Senatorem egit; in jurisfrudentia clarus, mihiq̃ue carus. Poët a elegans, & urbanus. Doctorum virorum sui temporis ac maximè Erycii Puteanii admirator & cultor. Italiam vidit, nunc patrii soli deliciis fruitur. Edidit*

Sermones familiares carmine heroico, quibus se ostendit non scholarem, sed verè magistrum esse. Hos legens vidèris ipsum Horatium audire. Aliud nescio quod opus meditatur. Malè incepit, si hic desinat. Antverpiæ typis Plantini 1623. 4. & 1626.

LAURENTII BEYERLINCK ex Censura lib. 2.

SERMONES familiares PETRI SCHOLIRII *Antverpiensis à festiva urbanitate, & quæ ad vetustioris ævi, qui in simili argumento luserunt Scriptores accedat, styli nexuq̃ue elegantia commendantur.*

NOB. ET CLARISSIMI VIRI

ANDREÆ EUGENII VAN VALCKENISSE,

Domini de Monchy & Bordeghem, Urbi Antverpiensi à Consiliis & Secretis: Bibliothecæ publicæ ibidem, post MIRÆOS, HAEXIOS, GEVARTIOS, Curatoris doctissimi,

EX EPISTOLA AD SCHOLIASTEN.

LEgi quas R. V. in eruditissimos, & aureæ scriptorum ætatis nihil cedentes, sermones familiares PETRI SCHOLIRII, huc usque prælo commisit elucidationes, &c. Spes publica laboriosi otii tui expectat finem, vel timendum ne exclamet, uti de ELEGANTISSIMO SCHOLIRIO aliquando in Athenis suis Belgicis Sweertius, quod malè incepit si hic desinat. Ego
††† 2e ubi

JUDICIA DOCTORUM VIRORUM.

ubi ad me librum & elucidationes miserit R. V. commissæ mihi provincie, id est publicæ hujus Urbis tradam Bibliothecæ :

Illic aspiciet positos ex ordine Fratres,
Quos studium cunctis evigilavit idem.

Ovid. l. i.
Trist.

ÆGIDIOS scilicet, SCRIBONIOS, BOCHIOS, EYCKIOS, GEVARTIOS, aliosque non infini nominis Poëtas, & qui ante, & cum SCHOLIRIO tam Musas ad hanc Urbem deduxere Romanas, quàm ibidem Magistratus claruere insigniis. His R. V. Optimos Mæcenates & Nestores annos voveo. Antverpiæ 24. Martii 1683.

SERIES AUCTORUM.

Quibus usi sumus in compilandis hisce Commentariis, vel qui in iis citantur, laudantur, expenduntur, castigantur, aut defenduntur.

A B Heer.
Ælianus.
Ælius Gallus.
Ælius Lampridius.
Ælius Spartianus.
Alciatus.
Aldus Manutius.
Alexander ab Alexandro.
Ambrosius.
Ammianus Marcel.
Anaxandrides.
Angelus Politianus.
Angelus Rocca.
Antiphanes.
Antisthenes.
Antonini Pii Itinerarium.
Apuleius.
Aristoteles.
Aristoxenus.
Arnobius.
Arrianus.
Ascensius.
Africanus Pædianus.
Athenæus.
Augustinus.

Augustinus Anconitanus.
Aul. Gellius.
Aurelius Victor.
Aufonius.
Autumnus.

B.

B Ackerius.
Balduinus.
Baptista Mantuanus.
Barlandus.
Baronius.
Baudius.
Baudrand.
Bauhufius.
Baxius.
Bayfius.
Becanus, Joan. Gorop.
Becanus, Martinus.
Bellarminus.
Bembus.
Bernartius.
Beroaldus.
Biblia Sacra.
Blacuw admiranda.

Blondus.
Bochius.
Boethius.
Boissardus.
Bonaventura.
Bononienfis, à Cruce.
Britannicus.
Brodzus.
Budæus.
Bulingerus.

C.

Cæcilus.
Calderius.
Calepinus.
Callimachus.
Camerarius.
Canterus, Guilel.
Canterus, Theodor.
Capugnanus.
Caramuel.
Casaubonus.
Castellius.
Cassiodorus.
Castilio.

Castel-

SERIES AVCTORVM.

Castellanus.

Cato.

Catullus.

Charifus.

Chesneux.

Chiffierius.

Ciaconius.

Cicero.

Clandianus.

Claudianus.

Clemens Alexandrinus.

Cluverius, Joan.

Cloverius, Phil.

Cognatus.

Columella.

Conrarenus.

Cornelius à Lapide.

Cornelius Celsus.

Cornelius Severus.

Craquius.

Cuiacius.

Cuspinianus.

Cythræus.

D.

D Amhouderus.

Damianus, Jacobus.

De Buffieres.

De Linda.

Del Rio.

Dempsterus.

Didymus.

Dio Cassius.

Diodorus Siculus.

Diogenes Laërtius.

Dionysius Halicarn.

Diofcorides.

Dipendalii aduersaria.

Diphilus.

Dodonæus.

Donatus.

Dorotheus.

Donâ, Franc.

E.

E Mpiricus.

Ennius.

Epicharmus.

Epictetus.

Epiphanius.

Erasmus.

Erhardus.

Euripedes.

Eutropius.

Excerpta Grotiana.

Eyckius.

F.

F Arnabius.

Fernelius.

Ferrarius, Oct.

Ferrarius, Phil.

Fernatius.

Festus.

Flaminius.

Floridus, Franc.

Floridus Sabin.

Florus.

Fontana.

Frontinus.

Fufchius.

G.

G Abbema.

Galenus.

Gaza.

Gervatius.

Giffanias.

Gramayus.

Gramondus.

Gregorius Magnus.

Gregorius Turon.

Gronhovius.

Grotius.

Gruterus.

Guicciardinus.

H.

H Avrazus.

H Hegesippus.

Heraldus.

Herodorus.

Hefychius.

Heuerns.

Hieronymus.

Hippocrates.

Homerus.

Horatius.

Hyginus.

I.

J Anus Galelmias.

Innocentius III.

Ionstons.

Iosephus Hist.

Iof. Laurent. Onomast.

Iovianus Pontanus.

Isidorus.

Junius.

Julius Capitol.

Ius Canonicum.

Ius Civile.

Iustinius.

Juvenalis.

K.

K llianus.

Kircherus.

Knippingus.

L.

L A Cerdâ.

Lactantius.

Lætiuss.

Læmbinus.

Længius.

Læander.

Leo Allatius.

Leo Magnus.

Lilins Gyraldus.

Liplius.

Livius.

Lombardus.

Lotichius.

Loyens.

Lubinus.

Lucanus.

Lucilius.

Lucretius.

Lupus.

Lycosthenes.

M.

M Acrobisus.

Magirus.

Magus.

Majolis.

Mancinellus.

Marcius.

Marlianus.

Marfilius Cognatus.

Martialis.

Maurus Terent.

Mercurialis.

Menfius.

Marcel. Donatus.

Mich. Verius.

Mirzus.

Modius.

Murmellius.

Muretus.

†††

Nan-

SERIES AVCTORVM.

N.

N Annius
Natahis Comes.
Nemesianus.
Nicius Erythraus.
Nizolius.
Nonius Mærgellus.
Nonnius.

O.

O Iselius.
Onophrisus.
Ortelius.
Ovidius.

P.

P Almerius.
Pandulphus.
Papinius.
Paræus.
Parrhasius.
Paulinus.
Paul. Jovius.
Paulus I. C.
Paul. Leopardus.
Pausanias.
Peroctus.
Persius.
Petrarcha.
Petrionius Arb.
Petrus Godofridus.
Petrus Montanus.
Pflaumern.
Phœdrus.
Pierius Valer.
Pighius.
Pithæus.
Pius.
Platina.
Plato.
Plautius.
Plaurus.
Plempius.
Plinius, Cæcil.
Plinius Secundus.
Plutarchus.
Polius.
Polybius.
Polydorus Berg.
Porphyrio.
Propertius.
Prosper. Aquit.

Prudentius.
P. Victor.
Puteanus.

Q.

Q Uintilianus.
Quintus Curtius.

R.

R Aderus.
Rebuffus.
Renatus Laur.
Rhodiginus.
Ritterhusius.
Rivius.
Rofinus.
Rubenius, Alb.
Rubenius, Phil.

S.

S Abellicus.
Salmagius.
Sardus.
Saresberienfis.
Savarus.
Scaliger, Josephus.
Scaliger, I. Cæf.
Scapula Lexicon.
Scioppius.
Segethus.
Scholini M. SS.
Scopps.
Schortus, Andr.
Schortus, Franc.
Schraderus.
Schrevelius.
Scribanus.
Seneca Philofophus.
Seneca Rhetor.
Seneca Tragædus.
Servius.
Sidon. Apollinaris.
Silius Italicus.
Souterus.
Spondanus.
Stadius.
Stephanus, Henr.
Stephanus, Jos.
Sterbeckius.
Strabo.
Strada.
Stobæus.
Strozius.

Stuckius.
Sweetius.
Suetonius.
Suidas.
Sylburgius.
Symmachus.
Synefius.

T.

T Acirus.
Taubmanus.
Terentius.
Tertullianus.
Textor.
Theocritus.
Theophrastus.
Thomas Aquia.
Thryphiodorus.
Thuanus.
Thyſius.
Tibaldus.
Tibullus.
Torrentius.
Toſtatus.
Trebonianus.
Trebæus.

V.

V Alerius Andreas.
Valerius Flaccus.
Valerius Maximus.
Valla.
Varro.
Vasconceillo.
Vernulæus.
Vesalius.
Vibius Sequester.
Vida.
Virgilius.
Vitellius.
Ulpianus.
Ulpius.
Volaterranus.
Vopiscus.
Voſſius.

X.

X Enophon.
Xylus V.

Z.

Z Enodotus.
Zinzerlingus.
Zonaras.

ADMO-

ADMODUM REVERENDO
P. ALBERTO LE ROY.

ORD. EREM. S. AUGUSTINI PRIORI ANTVERPIENSI,
ILLUSTRANTI POEMATA

PETRI SCHOLIRII ANTVERPIENSIS,

EQUITIS AURATI,
POETÆ LAUREATI;

UTRIQUE GRATULATUR. È ROMANA SAPIENTIA

• M. F. M. H. A. G.

Ipsa Magni Augustini Luce, Anno CIO. IDC. LXXXII.

Schemata SCHOLIRII, velut alter, REGIUS edit:
Dixeris, ALBERTI penna, poema PETRI est.
Deliolas Latii canit hic: premit ille cothurno
Eloquium Latii: lux fit uterque schola.

Quis magis illustret, dubii sub iudice lis est:

Hoc certum; ALBERTI schemata PETRUS ovat.

AD ANTVERPIAM.

Mercibus ecce Virum flores, ANTVERPIA, doctis:
E Scaldi in terras, per mare transfer opes.

AD VENERABLEM VIRUM

P. ALBERTUM LE ROY.

ORDINIS EREM. S. AUGUSTINI.

Cum Patris mei, diu multumque (dum viveret) flagitantis, desiderio obsecutus,
amorem Scholiriani Sermone familiaritatem toti mundo patefaceret.

Non minus ingenii est, quam scribere, scripta tueri,

Qua soles obscurum condere saps chaos.

Sed qui praterea bene scripta, instruita resolvit.

Obscura illustras: major utrumque facit.

SCHOLIRIUS strinxit, qua docta enigmata scripsit,

Sed bona stritta, Notis REX meliora facit.

Redditur ille sibi melior, quam fecerat ipse:

Nec reddi melior ille voluit potest.

PET. IVO VAN DIJSPENDAE Francisci Filius J. C.

& Toparcha in Voiti.

A D

AD REVERENDUM SPECTABILEMQUE PATREM
F. ALBERTUM LE ROY.
 ORDINIS EREMIT. S. AUGUSTINI, &c.

Dum promissa dudum Parentibus meis quondam, & spiritali MACARIO Abbati,
 & naturali FRANCISCO J. C. ad SCHULLERUM commentaria in lucem ederet.

A *Nversa ut mores SCHOLIERI Carmine pidi
 Anversam laudant, ingeniumq; viri:
 sic lustrata Notis SCHOLIERI carmina vestris
 SCHULLERUM laudant, ingeniumque tuum.*

HIERONYMUS VAN DIEPENDAEL Canonicoꝝ Præmon-
 stratensium Ecclesiæ S. MICHAELIS apud Antver-
 pienses PRIOR.

A D E U N D E M.

L *Ucida qua paucis, aliis obscura reliquit
 Carmina SCHOLIERUS, vix quoque nota suis:
 Inde licet similis sit Flacco vel Juvenali,
 Vix de SCHOLIRIO fama superstes erat.
 Attamen ille notis, dum per se notus ubique
 Notior, & notum te simul esse facit.*

JOANNES PETRUS LESCORNET J. U. Licent. & Urbis
 Antverpiensis à Consilio & Regimine, vulgò Wyk-
 merster.

ADM. REVERENDO AC DOCTISSIMO
P. ALBERTO LE ROY.
 ORDINIS EREM. S. P. AUGUSTINI &c.

Nob. Viri PETRI SCHOLIRII Antverpiensis Poëtæ Satyrici opera,
 Præclaro Commentario illustranti.

Σ Υ Γ Χ Α Ρ Μ Α.

S *SCHOLIRIUS mores hominum sale mordet honesto,
 Sive tuos, Tinto, sive, Latine, tuos.
 Sed tamen obscuro, licet acri & carmine docto,
 Quod mens non quavis ingeniumq; capit.
 Novit id ALBERTUS, cujus lux splendida, PETRUM
 Illustrat, vario condecoratq; die.*

Commen-

*Commentariolis, Scholiis qui nubila claris,
 Et tenebras, calamo lumina dante, fugat.
 Sicq; librum Latiâ, vix antè in Gymnâde notum,
 Conspicuum cuivis efficit esse notis.
 Nec malè SCHOLIRIUM, Latuis qui pluribus annis,
 A tincis, atro vindicâs atque fitu.
 Gratulor. Interea tenebras ne spargito, Mome,
 Nobile quod prodit, nubila nescit, opus.
 Magna molis opus. Doctum, Regale, Sæpè:
 Lux cuius, nox est, pallide Mome, tua.*

Εἰς τὸν Ἡρακλῆον σκείνεται ἐν ὑποστάσει τοῦ
 Fr. JOANNES DE LEEUWER Aug. Eximio P. M.
 Provinciali Belgicæ à Secretis.

A D E U N D E M, D O C T I S S I M I P E T R I S C H O L I R I I

Satyras, eruditis Scholiis & Noris, elucidantem.

Quod Phœbi auspiciis doctus SCHOLIRIUS olim
 Edidit, ingenii est non morientis opus.
 Tam docto carpsit falsosq; poemate mores,
 Ut Satyræ Flaccus diceret esse suas.
 Sed magis ANVERSA totiâ, patefeat ut orbi,
 SCHOLIRIUS Scholiis clarificandus erat.
 O bene! quod REGEM dederis ANVERSA peritum,
 A cuius calamo robora Pallas habet.
 Sessitat in cuius Pyrho Romana labellis,
 Cuius & ore edit Attica Musamelos.
 Dum calamos, ALBERTE, tuos Regisq; cothurnum
 Exeris, Authori par sis ut ille suo;
 SCHOLIRIUS per te prodit rediivum in orbem,
 REGIS & egregio visus ovare stylo est.
 Aptum tu genium Satyræ, ALBERTE, SCHOLIRI
 Natus es, aut (liceat dicere) nullus habet.
 Ne tenebris latitaret, habes te Vindice lucem,
 Clarius & Clario fudice reddis opus.
 Detegit historias, vatum commenta revelas;
 Quæ referunt mores sacra, profana, refert.
 Quæcumque Ansoniis, Belgarum aut abdita terris
 Rara latent, calamum non latuere tuum.

++++

NIL

Nil adeò abstrusum, cæcis tenebrisq; sepultum,
 Quod non in lucem mente sagace trabis.
 Sic ritè illustras Scholiis præclara SCHOLIRI
 Carmina, quæ per te secula tarda ferent.
 His Scholiis detecta scholæ grandævæ vetustas,
 Spirat, sitq; tuis nota Thalia notis.
 Hinc Satyris nati letabitur umbra Poëta,
 Se rursus calamo vivere posse tuo.
 Regale est, dignumq; cedro tam grande volumen,
 Quo tua & Authoris fama perennis erit.
 Hæc, ANVERSA, præit merx mercibus omnibus una,
 Quam tibi REGALIS fert sine fraude manus.
 His caveas Scriptis illidere, Zoile, dentes;
 REGIS quod prodit nomine, robur habet.

Benevolentie affectu pangebatur Fr. JOANNES HUYSSENS
 Augustinianus, Sodalitatis Zonigeræ Lovanii Orator.

APOSTROPHE GRATULATORIA AD MAGNUM VIRUM PETRUM SCHOLIRIUM

DE ADEPTA NOMINIS SUI IMMORTALITATE,
 Per eruditissimum Scholiasten R. P. ALBERTUM
 LE ROY Ord. Erem. S. Augustini.

INCLYTE VIR numquam nobis SCHOLIERIUS esses,
 Ni tibi tam felix REX SCHOLIASTA foret.
 Te facis obscurum, quondam brevis esse laborans:
 Nunc, quod non fueras factus, es id quod eras.
 REX dimittitur longum, latum, atque profundum,
 Arcta quod in puncto vestra Thalia stetit.
 Illa Thalia quidem fueras doctissima; sed Sphinx.
 Gratulor: OEDIPODEM placile Carmen habet.

Accinebat utrique devotissimus F. BERN. DESIRANT.
 in Lovanicensi Gymnasio S. T. Prof. flor.

DE UTROQUE EORUNDEM, AD ANTVERPIAM.

AUsonia ingenio claros miramur alumnos,
 Appula quos tellus, Tuscia, Roma tulit.

LAW

*Laus tibi non minor est, ANTVERPIA, quando tuorum
Italia, studiis, desinis esse minor.*

*SCHOLIRIUS in te VERUSINOS Musa secundos
Extulit, haud prisco cedere docta sali.*

*Non opus est verbo, primordia perlege, dices:
Multum instat FLACCI, vel JUVENALIS habet.*

Attamen hac stricta phraseos sub nocte lateret:

Ni nova REGALEM dextra tulisset opem.

*REGIA dextra tulit, Fratremq, ANVERSA, celebrans,
Maternum studuit amplificare decus.*

*Ad trutinam dum quippe vocat monumenta SCHOLIRI,
Doctorum trutinam non sine laude subit.*

*Aptius an quisquam declaret mystica Vatis,
Quàm qui post Vatem Vatis inivit iter?*

*Invisit Romanam Campanaq, littora Baias,
Et qua Miseni viscera clausa regunt.*

Hinc Italia quae describit miracula terra

SCHOLIRIUS, fracto cortice, lumen habent.

Sparge igitur radios, animosa ANVERSA, per orbem:

A REGE in PETRUM vita regressa tuum.

Alter ab alterius superabis secula luce:

Lux utrinque tibi fama perennis erit.

Vosq, Itali & Belgae spernite dona duorum:

A REGIS geminum nomine splendet opus.

Observantiae studio Fr. THOMAS MELYN Gymnasii
Litterarii S. August. Antverpiae Praefectus.

V. N. PETRO SCHOLIERIO

EQUITI ET SENATORI ANTVERPIENSI,

Ad Sermones suos familiares, ccu nodos Regios, Regium
Oedipodem nato.

Opus, SCHOLIRI, REGIO metro exstruis:

Quodcumque pangis versibus REGEM sapit.

Amica sive ludis, aut sale infricas,

Regale totum est, REGIO natum stylo.

Sed quidquid in te REGIUM, est nodus simul:

Solvendus uni GORDIUS REGI. Ast opus

Non est MACEDONE; solvis ALBERTUS. Stupes?

Scholium SCHOLIRII facere, REGIS est opus.

†††† 2

SCHO.

PETRI SCHOLIRII
ANTVERPIENSIS,
SERMONUM FAMILIARIUM
LIBER PRIMUS.
PROECTHESIS
AD SERMONEM I.

ROBERTUS TUCHERUS
Roberti & Isabellæ Schetz
F. Antverpiensis, equestri-
bus ac perverustis apud
Noricos imaginibus illu-
stris; quamvis ætate jam
maturior, multa eruditi-
one exarsciatus, senatoria
dignitate quasi emeritus (verum Patrem Antuer-
pia ac Optimum Cos. XII. postliminio suscepit)
non ita pridem ductâ Prænobili Virgine Ma-
ria Berchemia, Antonii Equitis & Cos. ac An-
næ Halmaliæ, primarum apud nos gentium so-
bole, maritus: Lovanii eisdem, in amplissimo
disciplinarum studio, tamquam novus post ve-
tera certamina pancratiastes, Legum lauream
(incertum quo consilio) affectabat. Quo tem-
pore Poëta noster Norico itidem stemmate no-
bilis, Patriâ Antuerpiensis, prolyta, conjugatus,
ad veteres Musas post lustratam Italiam redux,
sedem ibidem fixerat, electa habitatione in Præ-
torio, quod placeat vulgus nominat, ac ab ipso
celebratur sermone 10. Hic suarum partium forte
ratus, Viro quondam à studiis sodali, civi ac
æquali, honorem quem adibat, palam gratulari;
aliquot elegos extemporario calore in publicum
protulit, à vena quàm ab eventu ominatus.
Carmen enim illud non perinde ab omnibus ac-

ceptum, apud alios operæ pretium plausum re-
perit, apud alios pro thesauro, ut aiunt, carbo-
nem; immò prunam candescens invidiæ, in
aculeati styli & manus supplicium. Quippe su-
perstitiosos quosdam Aristarchos, obeliscis arma-
vit primorum versuum jocus, quo sodalem spe-
cie tenus debortatur ab instituto, ludicræ non
nisi per tetricas & puertiles scholæ affanias iter
patere ad laureolam: posterioribus tamen semet
ipse corrigit, palinodiam canit, ac demum, quod
antè damnaverat, amico consilium gratulatur.
Quo genere recantationis non contenti unus &
alter pædotribatur, quibus ægrè portabatur
expensum gravitatis suæ pondus, mox Hellade
tota pubis palestricæ, in belli societatem contra-
ctâ, papyraceum ac monophyllum hoc llium
communibus armis incursum ibant: adeò ut
tanti moliminis apparatu percusso vati, licet an-
tè principum seniorumque Areopagitarum notis
absoluto, necesse fuerit ad incendendam litern, de
declinando foro circumspicere. Ipse de hac re
canit in M.SS. lib. 2. Heroic. v. 740.

*Hæc mihi pro longo redduntur amor? Licet his
Declinare foro, nec contraditio: namque
Nemo potest Index in causa proprii esse;
Et valet in toto, quod jam antè in parte valebat.
Dicit Apostelico Bruxellis Nuntius oro
Inter suis, Prasæ vel Cancellarius istis*

▲

Cafp.

*Casibus internis; quorum misso paratum
Curia, ut absurdè patens reprehensa Thalia,
Ne tamen insontes elata pario premonetur,
Nec premat exemplum manifesta calumnia natos;
Interpello innum, Rector iustissime, munus:
Interpello humerus qua rubra insignia vestris,
Salvo jure feri: pro obitusu balteus aëris
Postulo demeritis istis, pro talibus ausu,
In panam dupli damnari posse petiti.*

Inde ut à Musis alienior, à scribendo tamen manum non abstinuit, sed duos heroicorum libros, ex quibus jam allata depromptissimus, evigilavit: primum de laudibus Athenæ Lovanien- sis, erectione Collegii Myliani, Illustrissimorum Fuggerorum Consilii, aliisque huc spectantibus, pro ut pridem usu venerant: cujus initium, placidus animis adversariorum suorum, serio scriptum sic sonat:

*Ille ego qui, quondam gracili modulamine claros
Offandi gravitate viros, inuideſque vocavi
Egregies legum dominos, sine crimine mentis:
(Incantis sua culpa tamen) nunc versibus aliam
Doctorem celeberrimam, qui mille virorum
Pectora clavorum Belgis, tot in urbe Senatus,
Consilii totidem Patres tot orbe superbos
Fecundo genere sine, pariantque quotannis
Indefessi oneris censea in sæcula facti,
Eandemque fovens sobolem, mentisque revisunt
Sape suis, si quando imo res ardua casu*

*Incidi, hi referunt libris, nosſeſque diſſeſque
Invigilant, patriis ut leges legibus aptent,
Inſſa duci inculcent, conſuetasq; moribus aquant.*

Alterum de rixa jam memorata, quo ferocioribus cujusdam Menecratis furias graphicè describit, cui legum alumnus ipse, annos ante decem, convixerat. Hic quod se dentatà phyllirā rosum coniebat, ob saltum quem uno alterove cum collega, præter morem ceterorum, & hodiernum, præferbat, flammam, instar Erynnios, inter omnes spargere perdurabat, plerisque nihilominus secundum argutias Poemati de cernentibus. Opusculum enim vero conditum melle ac sale, quod nisi passim proderet actores fabulæ, lucem, quam ab auctore merebatur, minimè per auctorem effugisset. Hoc quia visum non est, primum huc sermonem extare voluit, ut posteris innotesceret, in arce etiam Palladis & Musarum, sacris varibus quandoque à sycophantiis, per ipsas Deas inultis esse licuisse. Tu Lector Philomuse, quò plenius eum capias, elegiacon ipsam belli Helenam, quemadmodum ante annos sexaginta & quod excurrit, editum fuit, nobis verò ex Museo prænobilis, eruditi ac consularis viri felice. Memor, Francisci Paschasi vanden Cruyce, Equitis, Toparchæ d' Arsfelaer & Cleynaël &c. ad usus publicos humanissimè suppeditatum, totidemque verbis hic subiectum, sine supercilio non sine Gelasino decurre.

NOBILI VIRO

ROBERTO TUCHERO

ANTVERPIENSI,

ANTVERPIENSIS LAUREAM

GRATULATUR.

- T** Empora tam serà tua quid velare coronâ
Aut subit, aut quæ te noctis imago regis?
Quid libet in vanas animum contendere curas?
Quâ juvat ad puerum mente redire virum?
5. Est tibi sponsa domi; pande illa invisa puellis.
Non istis studiis conciliatur amor.
Sputasti (memini) leges puerilibus annis:
Et siber & p:po & notus fâson erat.
Calvus es ignoscas (neque id aquâ mente tacerem)
10. Sufficit ad magnos prævia curagradus.

Yandesta gen.
Famam. cum
Rudao, alio-
quin est mas-
culini apud
alios.

Quem

PROECTHESIS.

- Quem reliquit ob titulum magnis conatibus ardent,
 Is datus urbe tua est jam tibi nuper bonos.
 Rideo si titulum, pariter si commodâ spectes:
 Expectas multa, & nullâ resisti tibi.
15. Volve animos **TUCHRE** tuos; namque ultima primis
 Cedunt; caustidicus, qui modò præses, eris?
 Si quoque defuncti nulla est tibi cura parentis,
 Vincaris Domina quaso favore tua.
 Quam juvas & crista, & lateri sociabilis ensis:
20. Congrua plebeis laurea docta comis.
 Forte Magistratus que sit sententia queris?
 Aptius ingenio quàm putat arte regi.
 Te, sacerumq; tuum jam pridem **ANTVERPIA** novit;
 Et genere & genio cuius in ore vales.
25. Si solidè inspicias, urbs est dignissima Belgj;
 Dignior in digna parte præesse solet.
 Tu præses, & dignè; nihil hic quaesiveris nitra:
 Est aliis aliis fama paranda vils.
 Fingere qui poteris tot verba carentia mente?
30. Doctores primos fingere honore viros?
 Sistes te tumidis (res est odiosa) magistris;
 Qui plus te norint unus & alter eris.
 Qui poteris tetricas audire ac reddere voces,
 Supplex concilio quando futurus eris?
35. Quid petis? Admitti. Studuisti? Olim tribus annis.
 Sub quo? Sub Titio. Vade, rogabo meos.
 Non pudet, ac metuis toties venerando precari?
 Iusta juventuti tadia saepe movent.
 Non piget, ac spernis ridentibus oscula palmis.
40. Dissimilesq; viris dissimulare modos?
 Volve animos, **TUCHERE**, tuos; ego sim tibi tanti.
 Hei mihi quod nemo serius auctor erat!
 Hac ego indebam placide, metrorq; struebamq;
 Materiâ vires exacucnte meas.
45. Ecce mihi misero. portâ clausisq; fenestris,
 (Tam citò plebantur crimina) Pallas adest.
 Non velut extremis errabat collibus Ida,
 Cum Pastor forma jura daturus erat.
 Non velut Argolicis quondam fumantibus aris;
50. Non velut arce sua Pieridumq; choris.
 Dira sed aspectu, stridore similivina Diris;
 Ipsaq; stridbant armâ furore dea.
 Flammea verba sonans, violentâ ebullit ira,
 Qualis in exitium, Troia cruentâ, thum.

AD P. SCHOLIRII SER. I.

55. *Insper hastâ manu vutilantis fulminis instat;
Hæc, inquit, meritis digna. Poëta, tuis,
Siccine quem cautè nostra medicavimus arte,
Redditur incauto saucius ore tuo?
Sic laceras doctos? Doctores despicias: ipsis
Si non finieras exagitandus eras.*
60. *Hæcine concivi, noto, studijq; sodali?
Pene tibi à puero cognitus ille puer?
Aut citò scribendi indignus spoliaberis arte:
Aut hæc inverso carmine suasa canes.*
65. *Scilicet hæc teneras credis curare puellas?
Materiam quamvis fœmina laudis amat.
Calvet, & hoc fateor, naturâ non tamen annis:
Uique senex, numquam est, ad bona, tarda via.
Sistere se clavis res non onerosa Magistris;
Vidimus & magnos cedere sæpe duces.*
70. *Quàm varii, titulo spreto, caruere favore?
Quàm varii tituli jure favore valent?
Pœnituit multos humiles rixisse scholares;
Sæpius ad magnum Laurea fertur opus.*
75. *Dic quid ad hæc? Quid an? Quin hæc modò versibus ornas?
Non satis utilitas est tibi nota viri.
Di voluere ipsum satis melioribus ortum;
Ipsus elato volvitur axe rota.
CONSUL adhuc vobis, lux, praesidiumq; futurus;*
80. *Munere quo functo consiliator eris.
Cetera subiceo. Quid ad hæc meditaris? Et ipse
Est sceler in sacris, Frater & esse cupit.
Mente Magistratus desistas urbis abuti;
Qui bene (vel nusquam) legis ab arte regis.*
85. *Va tibi tu nigra dicebat cacabus olla,
Ipsemet ad studium post duo lustra redis.
I nunc & seros sagis rationibus urge,
Noxius est aliis qui sibi damna parat.
Peccasti gravius; vix excusabilis error;*
90. *Ni calamo repares, horrida, juro, ferēs.
Sic Dea: nec potui quidquam: sic fata recessit:
Frigidior glacie & semisepultus eram.
Hei mihi quid feci! Qua culpam vota piabunt?
Offendi Numen quod pietate colo.*
95. *Fussa mihi, & merui, palinodia: Numina testor,
(Erravi) ingenio crimen abesse meo.
Peccavi fateor: sit pœnituisse piamen:
Qui dolet, erioris jam quasi labe vacat.*

Hic

PROECTHESIS.

- His licet admisis, animi cruciatibus angor:*
 100. *Sum tamen instantis latus honore Viri.*
Restat ut ex animo, quæ spondet præmia virtus,
Gratuler: ex animo gratulor omne bonum.
Gratulor & satum, Dominamq; & laurea ferta:
Et si quid supra est, gratulor omne tibi.
 105. *Gratulor ipse mihi tua laurea ferta, tuisq;*
Inde tibi Socerum, te Socerog, tuo.
Nympha tuo monitu sumus hac ventura locuti;
Perge precor celeri dicta probare fide.
Tu quoque, si quis adest, experto crede ROBERTO:
 110. *Præstat quàm numquam tardiùs esse virum.*

P. S.

SERMO I. IN MUSAS.

Argum. Palladem & Musas valere jubet, quod in ipsarummet domicilio, de carminis dicacitate immerenter postulatus, multas sine vindice molestias sustineat: animum proinde, aliquot scriptorum exemplis, à satyrarum scriptitatione deterritum, ad hortensia studia & venatum transfert. Verùm intercedit Apollo, increpitisque Musis, partes utrimque conciliat, seculi fucos aperit, & assertà Poëtis prisca castigandi potestate, solam prudentiæ cautelam in eà exercendâ commendat.

SUBSANNATE paves vobis, vel qui meruere
 Vates, Castalides, qui mendicare Sorores
 Constringunt Bromio, qui sunt ignominiosæ
 Fautores culpe, qui cudent falsa; Minerva

1. **SUBSANNATE.**] Irridere cum sanna, de qua vide infra §. 85. **PARES VOBIS.**] Vates seu Poëtæ de vulgo, ut estis vos. Infra *Pindus in versico vulgus* audiunt §. 65. Trivialis rejectio: *Age cum paribus, ride, vel pro tui similes:* quæ contentionis solum incidimus plerumque, cum insigni contemptu adversarii. **MERUERE.**] Male agendo vel scribendo.

2. **CASTALIDES.**] Musæ. Castalides, Pierides, Aonides, Aganippides, Pegasides, & alia sexcenta, vel pueris nota sunt: satis sit, hic & alibi, ad ea tantum digressum intendisse, ut parum memori revigescat memoria. **MENDICARE.**] Turpiter servire, adulari, parasitari. **SORES.**] Musas, artem poeticam.

3. **BROMIO.**] Baccho. Fortè allusum ad ver-

naculum isthoc nostrum *brem* aut *brommen*, quod epulationem & ingluviem parasiticam denotat. *Bromii* nomen Baccho tribuitur à fremitu Bacchantium, vel à vociferationibus ebriorum, vel uvæ calcantium in torculari. Quidam apud Del Rio in Senec. Oedip. §. 492.

A strepitu Bromium, quod vociferetur Tacchus, Quod curis solvas corda, Lyæus eris.

Bacchi nomina habes apud Ovid. Met. 4. §. 11.

4. **FAutores culpe.**] Palpando, non arguendo, penitus silendo, aut fortè defendendo, mores pravorum. **CUDUNT.**] Metaphoram vide init. serm. seq. ad *incenda & solibum. FALSA.*] Falsas censuras & criminationes. Tacitè sua laudat ab æqui veniet studio.

A 3

5. PA-

5. Parentem imperio non me : & tu, perfida Pallas,
Vive, vale ; satis est Divas novisse ; deinceps
Nil mihi vobiscum : sunt rustica numina nobis,
Atque potestates herbarum, amesque Dianæ,
Quæ ego devovi, tabulis ad Apollinis aram
10. Ommibus appensis, quidquid dabit Atropos avi.
Nam quid rancidius, quam me Tritonidis hastâ
Carmina vertentem, bis, terque, quaterque vicissim,
Parte Facultatis, Restoris parte citaris;

5. PARENTEM.] Obedientem, & dicta re-
tractantem. PERFIDA.] Mihi parum fida, per
quam licet adversariis meis impunè me tradu-
cere. PALLAS.] Scieniarum, artium liberalium,
& Gymnasiorum ad cultus animi præses, uti
Mercurius generatim omnium. Inde Hermeti-
ca signum Mercurii & Palladis in Academia
Villæ Tusculanæ Cicerois, de qua ipse lib. 1.
ad Att. Epl. 1. & 2. Turneb. l. 6. c. 24.

6. VIVE, VALE.] Sic Flaccus l. 1. Epl. 6.
¶ 67. Numicium valere jubet, sed seridè & bene
precando : hic autem repudiantis, non bene
precantis vox est : Casul. ad Fut. & Aur. ¶ 17.

Cum suâ vivat, valeatque Mæchu.

DIVAS] Palladem & Musas. NOVISS] Quam
scil. parum suavitur suos varas.

7. SUNT RUSTICA &c.] Hortum colam, nos-
cendis herbarum virtutibus, ac venationi ope-
ram dabo. Ovid. Met. l. 1. ¶ 192.

Sunt mihi semides, sunt rustica Nephina.---
Musarum desiderio remedium præstabit. ut
Amoti Naso l. de remedi. ¶ 192.

Rura quoque oblectant animos, studiumque colitis
Quælibet huic cura cedere cura potest.

8. POTESTATES] Virtutes, efficiunt cog-
noscendæ. Vitg. Æn. 12. ¶ 396.

Scire potestates herbarum, usumque medendi
Maluit.

AMESQUE] Arma aucupatoria. Amet Hadr.
Junio, pectica ancupalis tendiculum sustentans
hic ad quævis instituta venatoria extenditur.
DIANÆ.] Quæ venantibus præest.

9. TABULIS.] Chavis, Libris. Olim inscri-
bebant tabulis ligneis, cereis, lapideis, æneis
&c. non secus quam nos modo Chartæ. Sensus
est : abiectionis studiis literariis.

10. APPENSIS.] In morem eorum, qui se artis

exercitio abdicant, quibus solenne artis instru-
menta diis præsidibus suspendere. Virg. Ecl. 7.
¶ 24.

Hic argua sacrâ pendebis fistula pinu.

Horat. l. 2. Epl. 1. ¶ 4.

--- Vexantur armis

Herentis ad postem fixis, læcet abditus agro.

Et lib. 3. Od. 26. ¶ 3.

Nunc arma defunctumque bello

Barbitem hic paries habebit.

QUIDQUID ATROPOS &c.] Reliquum vitæ,
Atropos una Patrum, quæ vitæ humanæ sta-
mina dispensare creduntur.

11. NAM QUID RANCIDIUS.] Putidius, insul-
sum magis, intolerabilius : ex Juvenale Sat. 6. ¶
184. TRITONIDIS HASTA.] Supple ictum vel
teritum. Canis enim elegiacus ¶ 55.

Insuper hasta manu rutilantis fulminis iussit
Hæc, inquit, meritis digna, poeta tuis.
Ovid. Amor. l. 3. ¶ 28.

Nos petis invicta Pallada hasta manu.

Hasta uti proprium Palladis gestamen, ita &
olim regibus & principibus in usu, armorum &
imperii summam fuisse, ex Sexi. Pomp. docet
Rhodig. l. 21. cap. 16. Tritonu Pallas à palude
apud quam educata, aut à lacu unde Triton ami-
nis decessit, apud quem in habitu virginali pri-
mum conspecta.

12. VERTENTEM] Invertentem, dicta recan-
tantem sub persona Palladis. BIS TERQUE] l. 2.
Heroic. de quibus supra in proœthesi extat sic :

Ergo improvidi terius nominis juris,
Uno eodemque die bis, terque, quaterque vicissim,
Parte facultatis, Restoris parte citamur.
VICISSIM] præter, per facultatem & Restorem.

13. FACULTATIS] Collegii seu senatus Do-
ctorum juris, qui juventutem legibus operam
dant

Primorum veluti sententia lata locorum

15. *Judice me in dominos; manibus post terga retortis*
Otia sectari vos, nec rumore cieri?

Magna propinquorum si quando nata simulstas
Nota suis Laribus, facili quæ prompta propinqui
Componi arbitrio; vitio si quisque teporis

20. *Ingenuam detrectat opem; gaudet quæ perennes*
Conturbari animos, & crescere sanguinis æstus;
Navigat extensis, sic sota injuria, velis.
Non mea res agitur, quamvis mea, sed tua, Nympha,
Vestraque, Pierides: generis finxisse Deorum

25. *Doctores potui, atque ipsi præponere Musis:*
Non ea mens tibi, Pallas, erat: paremus ad unum

dantem moderantur. RECTORTIS] Cui supremus in rep. Academica Magistratus, sed semeltris, ut fere Romanorum Dictator. Potestates ejus & honores disce apud J. Lipsium lib. 3. Lovanii sui cap. 3. & alios. CITARI] In jus.

14. VELUTI] Ac si foret me judice pronuntiatum contra Dominos PRIMORUM LOCORUM] Primi subfellii judices.

15. POST TERGA RETORTIS] Otiantium & lenè ambulantium more: iis enim frequens, manus ad tergum retorquere, dum stant aut, salendi orti gratiâ, loca publica identidem inambulant, secuti eorum quæ dicuntur aut aguntur, quasi fœci nihil intersit ea rescire. Ovid. lib. 1. Amor. eleg. 2. v. 33.

---Manibus post terga retortis.

16. SECTARI NEC CIERI] Supple decet, vel oportet, quæ reiciuntur per Ellipsin. Virgil. Æneid. 1. v. 41.

---Mene incepto desistere vitium?

17. MAGNA PROPINQUORUM &c] Comparatio cum dissidio familiari inter propinquos, quod nisi solentis arbitri cuiuspiam ex eadem familiâ intercedentis, sub iniuria componatur & extinguitur, mox similitatis flamma tectum superat, & cum infamiæ partium per vias & compita propellitur.

19. ARBITRARI] Judicio honorario, seu sententia arbitri in hac sem à partibus electi.

20. GAUDET QUÆ PERENNES] Polyssyndeton

Poëtæ nostro perquam familiare; ut ordo sit: si detrectat opem ferre, gaudet & perennes animos conturbati, & æstus sanguinis crescere.

22. NAVIGAT EXTENSIS &c] Summa velocitate propellitur, non secus quam navis omnibus velis extensis. Synesius in Dione apud Erasmus in Chiliadibus: *non pedetensim, sed velis omnibus*. Cicero pro domo sua ad Pontifices c. 24. *Plenissimis velis*.

23. NON MEA RES] Quia vestra: auspiciis enim Musis panguntur Carmina. QUAMVIS MEA] Qui carminis auctor sum, ideoque malè habeor: NYMPHA.] Dea, Pallas, cujus est viris sapientibus adesse, ne vel in propria causâ desilirent.

24. PIERIDES.] MUSÆ. GENERIS FINXISSE PRORUM &c] Vehementius & hyperbolicè, seu supra fidem eos laudasse. Veteres gentium suarum primordia à Diis vel Heroibus deducere gaudebant.

25. DOCTORES] Utriusque juris, quos incautè, sed sine mentis crimine offendi. Ita enim supra in proœthesi semet ipse purgat.

26. NON EA MENS TIBI PALLAS] Optimè: id enim cum sapientia pugnasset, cui falsa & immodica laus pro vituperio. Nam ut rectè tritum istud: *Sapiens dum laudatur in ore, flagellatur in mente*. PARENUS.] Minis & hastâ terrenti, iusta tua promptè capellimus. AD UNUM] Verbis omnibus ad unum usque, in contrarium sensum commutatis.

27. VER-

Versibus inverſis; nun plus quàm vota repoſcis?

Juro, puellarum potiùs curabo cerebro

Phaſmata, & Anticyræ medicabo inglorius arte

30. *Bile laborantes; adytis, Heliconius, iſpis,*

Quàm me rideri patiar Tutricibus iſpis

Immeritò. Pecco quia doctum conſero doctis?

Ladone quando dico, Profeſſi grandia turgent?

27. **VERSIBUS INVERſIS**] Canendo palinodiam primorum verſum, qui bilem doctōribus ciere poterant. Auſtor lib. 2. Heroic.

Siquid inſit bilis, minuit palinodia virum.
PLUS QUAM VOTA &c.] Serium deſiderium damni reſarciendi, & poenitentiam diſci. Quoties enim ad finem carminis, ut pareat Palladi, non dicit ſe peccaſſe Poëta?

28. **PUELLARUM CEREBRO &c.**] Spectris, nocturniſque apparitionibus obnoxio, ex humorum abundantia, & diurnis cogitationibus melancholicis. Solet enim illis, maxime amantibus vivacior eſſe imaginatio. Sententia eſt: ſcribam potiùs fabellas amatorias, qualis Amadeus ille, ut inquit Lipſius ad lib. 1. Politic. c. 10. ingeniōſi nugatoris proles; quò mentem occupent, & avertant à cogitationibus valetudini & quieti noxiis. **PHARMA**] Viſum, ſpectrum &c.

29. **ANTICYRA**] Inſulæ admodum ſeracis ellebori, qui atram bilem & Melancholiam purgans, remedium eſt inſanæ. Inde proverbii origo: *Navigare Anticyras*. Illic enim ut auſtor eſt Plinius lib. 25. c. 5. elleborus tutiſſimè ſumitur. Horat. l. 2. Sat. 3. §. 12.

Danda eſt ulli labori multò puri maxime avaris:
Noſciſ ne Antigram enſio illis deſines omnem.

Et de arte Poët. §. 300.

---tribus Anticyris capis inſanabilia---

30. **BILE LABORANTES**] Attra bile, quæ hominem commoto & perturbato animo in furias rapit. Ab Hercule Herculeum morbum pſici dixerunt: quo reſepſiſſe voluit Virgil. l. 8. Æneid. §. 219.

---Alcida ſuriſſis exaſerat nro

Selle dolor----

Ariſtoteles in problem. ſect. 30. quærit: *Cur homines qui ingenio claruerunt, vel in ſtudiis Philoſophia, vel in Republica adminiſtranda, vel in artibus excedendis, melancholicos omnes fuiſſe videamus, & alios, ſi in etiam vitiis nra bilis inſeſtrentur, cum inter Heroes de Hercule tra-*

diſit? Præclarè La cerda de hoc argumento in 8. Æneid. Virgil. **HELICONIUS**.] Ego Poëta caſtris Heliconis auſtoratus, & Muſarum ſacris devotus. *Helicon* prope Phocidem mons Camænis dicatus. **ADYTIS** ipata.] In ipſo Parnafſo ſeu Lycæo Grudio, ubi artes omnes & diſciplinæ perdocentur.

31. **TUTRICIUS** **IPIS**.] Ab ipſis Muſis ſcultatum omnium præſidiis.

32. **IMMERITò**] Præter culpam meam, ſine crimine mentis. **PECCO**, quia **DOCTUM CONſERO DOCTIS?**] Comparaverat Tucherum cum ipſis Doctōribus, extollendo ſingularem viri eruditionem, non extenuando gloriam eorum, qui alios tales formant. Nec temerè: doctiſſimus enim erat ille, etiam quando adoleſcens Muſis ac Legibus cum in Patria, tum Lovanii operam dabat, ac jam tunc eo nomine apud Belgicam & externam nobilitatem ac juventutem inclaruerat, ut veriſſimè & citra adulationis ſucum cecinerit Scholirius Elegiaci §. 7.

Spunſi (memini) leges puerilibus annis:

Et Faber & Pape & notus laſon erant.

Quid igitur mirum, ſi jam Magiſtratu patrio, & uſu decennali exercitum, adeo commendat à Doctrina, ut duos treſſe Lovanii Doctōres ipſi vix anteponat? Canit enim Eleg. §. 32.

Qui te plus norint, unus & alter erit.

Nemo quippe injuriæ dederit Doctōribus Lovaniſibus, viris licet undiquaque eruditis, & per orbem clariffimis, ſi conſeruntur cum aliis, qui vel ibidem, vel alibi terrarum, magnam ætatis partem Thoriz ac juris praxi cum laude cōſecraverunt, licet nullis Academicorum, ut vocant, graduum titulis inſigniti.

33. **PROFEſſET GRANDIA TURGENT**.] Quod dixit Eleg. §. 31.

Siſtes te tumidiū (res eſt odiōſa) adagiſtre.

Doctores enim reverſam diſcipulis, & ſpectabilem morum gravitatem jure præſerunt, grandia

SERMO I. LIB. I.

Nota paromia: vel si inflare scientiam? Habentur

35. *Scrupea, quæ afficiunt; denodes, protinus ornant.*
Esca hæc litigiū? Caesar non sic sua jura
Dilapidanda dedit: de lanâ, pœna, caprinâ,
Codice, disparibus. Libertas aurea Vatum
Tuta sit in terris; aut vos componite cælo
40. *Intrepidus versus, mutilata & psallite turbæ.*
Ut taceam egregios, quos est cohibere, Magistros,
Non me, pro innocuo, trepidans responsio Schori
Territet, Erycio, vehemensque erroribus ira?

dia scientiarum nomina professi, tam ob sacri Magisterii auctoritatem, quam ob incomparabilem eruditiohem, quâ sui quilibet Parnassi Apollines habentur. Ne tamen fraudi foret dictum aliquantò liberius, palinodiam mirandum censuit ψ . 69. Elegiaci.

Sister se claris res non onerosa Magistris.

34. **NOTA PAROMIA.]** Adagium ex sententia D. Pauli Epl. 1. ad Corinth. c. 8. ψ . 1. *Scientia inflat, ebrius autem adificat.*

35. **SCRUPEA.]** Aspera, scabra. Scrupi proprie lapilli, qui pedum offendiculo, gressum detinent: per translationem nodi vel ænigmata, aut argumentum quodvis obscurius, quod intellectum remoratur. **AFICIUNT.]** Offendunt, vel potius purantur offendere. **DENODES.]** Nodos, aut scabrities tollas, lavages, complanes. Sententia est: quæ prima fronte lectionis apparent aspera, aut ferientia, si penitus inspicuntur, & commodum nascuntur interpretem; non tantum non offendunt, sed & orationem illustant, & lectores oblectant. Sic adamus rudis & impolitus, intuentibus displicet; denodatus & levis, omnium rerum ornatus maximè.

36. **ESCA.]** Fomes, materia. **CASAE.]** Divus Justinianus, qui variè dispersas Imperii leges, operâ præstantissimum Jureconsultorum, sub diversis librorum titulis, in unum corpus redegit, quod hodie complectitur Institutiones, Pandectas seu Digesta, Codicem, Novellas &c.

37. **DE LANÂ CAPRINÂ.]** De re frivola, qualis causâ, quam contra me agitant. Proverbium verus ab historia, vel fabellâ duorum peticaciter inter se colluctatorum, lanâsine haberet caper an setas? Horat. l. 1. Epl. 8. ψ . 15.

Alter rixatur de lanâ sape caprinâ.

PœNA.] Molestia, labor, negotium, rixa: subaudi est: id est, anxiantur, torquent invicem se, rixantur.

38. **CODICE.]** Interpretatione Codicis Justiniani, qui constitutiones imperiales in XII. libros sectas complectitur. Hic autem pars. pro toto juris Romani corpore usurpatur.

39. **CÆLO.]** In Cælo, ubi nullam hominum offensam pertimescatis.

40. **INTREPIDOS.]** Tutos ab offensâ & violentiâ eorum, qui se rosos indignantur. **MUTILATA TURBÆ.]** Quæ se mutilatam, vel læsam opinatur, & numero contra me prævalet; cietque tumultus, magis imperu, quàm ratione metuendos.

41. **UT.]** Quamvis. **QUOS EST COHIBERE.]** Qui veniunt sub censuram Poetarum, non secus quàm omnes alii.

42. **TREPIDANS RESPONSO.]** Tremula & malè coherens, ob metum scitariorum minaciter interrogantium. **SCHORI.]** Ludovici. Viri apud Grudios clarissimi & Consularis. stemmatum verustate prælustis, quem plebs patriâ nigri cognomine, à capillitio designabat.

43. **ERYCIO.]** Putaneo. Regio Historiographo, magni Lippii successore, arcis Lovaniensis præfecto, scriptis celeberrimo, de bonis litteris optimè merito, inimicòque Scholæ amico. Hic falsò credebatur conscripto virulento libello, cui nomen *Corona Regia*, ac sine auctoris nomine divulgato (Isaacum Casaubopum conscripsisse fama est) magna potentia in Europa Principem suggillasse; quod scelus dum vindictam eunt clandestini scitarii, quibus de facie notus non erat

B

Putea-

Conjugii Eupolidi nox prima, novissima vitæ:

45. *Exulat, ut reliqui, liber Naso, & Juvenalis:*

Esse meræ constat, placuit si Euphormio, sortis.

Suggeritis Satyras; noli me tangere: scribam.

Puteanus, nobilem virum Ludovicum Schorum, cultu & barbâ Philosophum, Erycio non proflus absumilem, ad muros urbis Lovanii, viâ quæ Mechliniam mittit, stridis mucronibus aggreduuntur, & latine nomen sciscitantes, presentem viro mortem inierant. Verùm ex sermonis barbarie, quâ trepidus ille, & non admodum latine doctus, cespitabat; subolentes non esse Puteanum quem petebant, innoxium sine vulnere dimiserunt. VEHEMENTIUS ERRORIUS] Violenta, & vehementer accensa, ex falsa opinione, quâ calumniam auctorem credebant Puteanum.

44. CONIUGII EUPOLIDI] Eupolis pristinæ comædix scriptor Græcus, vitâ hominum notabat multa cum libertate. Horat. l. 1. serm. 4. §. 1.

Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesq; Poeta, Atque alii, quorum comædia prisca virorum est, Atque erat dignum deseribere, quod malus, aut fur, Quod Mæchus foret; aut scurium, aut aliqui Famulos; multa cum libertate notabant.

De morte illius non convenit inter scriptores; alii bello Laconico militantiem, naufragio periisse in Hellesponio (unde decretum referente Suida, amore Eupolidis, ne postea Poëtæ militarent) alii in mare proiecsum, ab iis in quos Bapiaz (fabulæ nomen vulg. esse J. Cæsar Scaliger Poëtice, l. 1. c. 27. tribuitque Cratino) scripserat: alii inde eluctatum; alii in Regina mortuum contendunt. Græc. Ioes, vestium de Poët. Græc. c. 6. Magni, Demetrius & alii primâ nuptiarum nocte, thalami ruinâ unâ cum conjugie extinctum fuisse produnt: id tamen negat Plautius de Eupolide comico, Quidquid sit, certe Ovid. In Ibin, §. 529.

Sic tibi conjugii nox prima novissima vitæ:

Eupolis hoc perit, & nova supra simul.

In quem locum nuper Cnippingius; *Eupolis veterem comædix scriptor apud Græcos, ductâ uxore Glycerio, prima nocte moriunt inventus est una cum puella.*

43. UT RELIQUI] Viri docti, fortes, triumphatores, scriptores &c. in Cicero, Montanus, Varianus, M. Amilius, Scipio Africanus & alii quos recenset Rayssus Offic. l. 3. c. 14. LIBER] In scribendo. NASO] Ovidius qui quod Augu-

stum Cæsarem scriptis offenderat, ab eo relegatus est ad Euxinos. Exilium suum celebrat libris Tristium, & de Ponto. Ejus geminam causam prodit lib. Trist. 2. Eleg. 1. §. 207.

Perdiderit cum me duo crimina, carmen & error, Alterius facti causa silenda mihi.

JUVENALIS] D. Junius, qui in Paridem pantomimum Domitiani Cæsaris invehit Sat. 7. §. 90.

Quod non dant proceres, dabis histrio. In Camerino.

Et Barbas, in nobilium magna atria curas? Præfector Pelopæia sacri, Philomela tribunus, per honorem militiæ, octogenarius ad præfecturam cohortis, in extrema parte tendentis Aegypti, dimissus studio & angore perijt. Existimant alii eum tempore Domitiani non scripsisse, & vitam extendisse usque ad Traiani, imo sortè, ut videtur Lipsio Epist. Quæst. l. 4. Epist. 20. Hadriani Imperium. Ut ut est, exulum Nasonis & Juvenalis meminisse Sidon. Apollin. Carmin. 9. ad Magn. felicem §. 266.

Non qui tempore Cæsaris secundi

Eterno incoluit Tomos reatæ,

Nec qua consimili deinde iussu

Itali fuit Histriois exul.

46. MERÆ SORTIS] Soli fortunæ, non auctoris consilio tribuendum. EUPHORMIO] Satyricum opus Joannis Barcæ, quod Euphormionem Lulinium inscripsit.

47. SUGGERITIS SATYRAS] Mihi, qui meopse ingenio tapi me sentio ad scribendas satyras, Satyra apud Græcos tragicæ asperitatis diverticula primum fuisse, dein à Romanis extra scenam usurpati ceptæ. Poemata sunt facetæ & Mordacia, prosciendendis flagitiis adinventæ. Nomen habent à Satyris Bacchi comitibus, Thyris & Silenis, non à Satyrâ lege, vel lance. Nam olim à Græcis veteribus illioli illi ac procaces silvarum Dii, cum lanceis & canistellis omni pomorum genere plenis, quibus Nymphas allicerent, in scenam deducebantur, ut lassos audiendis semper feris, præsentium animos, dicacitatis suæ licentiâ oblectarent. Horat. de art. §. 230.

Carmine qui tragico vilem certavi ob hircum,

Mox etiam agrestes Satyros nudavi, & asper.

Inco-

*Qui taceam, ad Stellam veluti memorabile Cannis,
Imparibus bellum exitiis? Vafrosque ministros*

50. *Regum exstirpatos, Bironem, Calderon, Ancrum?*
Es medio populi grandes sine luce lucernas,

*Incolumi gravitate jocum tentavit: ed quid
Illecebris erat, & grata novitate morandus
Spectator.*-----

De hac re optime J. Czf. Scaliger poetice lib. 1. c. 12. Item Franc. Floridus Lect. subc. l. 1. c. 15. *NOLI ME TANGERE*] Ita suadet argumentum satyricum, vel quod Poëta id stylo tractaturus incurrendæ invidiæ, vel quod hominum vitia insectando, sui cuique tangendi morum incutiat, *SCRIBAM*] Ac si dicat: ego quidem scribam, sed necessum erit plurimos tangere. Qui enim tacere possum

48. *AD STELLAM*] Bellum perduellium Bohemorum quod depugnatum apud Stellam regale palatium ad Pragam urbem Bohemix principem, quod Lothichio *Ad stellam*, aliis propter figuram *Stella* dicitur. De illo Jacobus Damianus Societ. Jesu Poëta non inelegans libr. 4. de Bello German. §. 424.

Est urbe egressus ampli mons verticis (Album Gens vocat) ad cuius laevum latus eminet ades Regia, STELLA dedis Stella cum nomine formam. Hic famosa illa pugna, de Bohemico, & Germanico imperio decretoria, pugnata est, inter Ferdinandum II. Aug. & Fiedericum Comitem Palatinum, quem rebelles, abrogatis Ferdinando regni fascibus, regem inauguraverant. Victoria penes Imperatorem stetit anno hujus seculi XX. sexto Idus Novemb. XXII. Dominico, post Pentecosten, die, quo Ecclesia Univerſa, Evangelicam hanc sententiam, vel pugnae reſſeram, & victoriæ auspem intonat: *REDDITE QUÆ SUNT CÆSARIS CÆSARI, ET QUÆ SUNT DEI DEO.* Cladem Frederici & Bohemorum hæreticorum diſce ex Gevario Introit. Ferdin. Lothichio, Mirzo &c. *VELUT CANNIS*] Ingens illa & novissima strages, cui parem antecedentia bella non dederant, bello Punico secundo, ab Hagnibale ad Cannas Apuliz vicum, Romanis illata, in qua extrincto altero Cos. præter bis mille fereſcentos equites, XL. Romanorum millia perierunt. Livius libr. 2. Dec. 3. Florus l. 2. c. 6. Silius Italicus lib. 9. & 10. Conſert itaque Poëta ingentem cladem novam, cum veteri ad Cannas.

49. *IMPARIBUS EXITIIS.*] Diſpare eventu vel exitu. Exitium veteribus non tantum rei lævæ, ſed etiam lætæ exitum, deſignabat. *BELLUM*] Germano-Bohemicum. Recte: alius enim belli Punico contra Romanos, alius Bohemici contra Imper. Ferdinandum, exitus fuit. Ferdinandus victor fortunæ ſuæ prudenter uſus, Fredericum ad incitias tedactum, provinciâ Rheneſi, ac Septemviratu multavit, ac omni propemodum Germaniâ egerit: Romani contra, eſſi Cannenſi clade, non ſecus quàm lethali vulnere, deſperatiſſimè ſaucii, inſtauratis tamen animis, &, ut poterant, viribus, victorem Hannibalem fortunæ ſuæ uti neſcium, & Campaniſ delictis enervatum, Italiâ pepulerunt. *MINISTRAS.*] Rerum monarchicatum adminiſtros, verſpelles & perſidos.

50. *BIRONEM*] Ducem & Francix Mareſchalum, qui ab Henrico IV. Galliarum Rege ſummis rebus non ſemel cum laude adhibitus, tandem omnium curiarum punctis, reus perduellionis pronuntiatus, prid. cal. Auguſti, capite truncatus eſt, anno poſt Chriſtum natum c19. 12. c. 11. *CALDERON*] Rodericum Calderorem, qui ex modica, nobili tamen ac militari ſorte, ad ſummos gradus evectus, ob intolerabilem ſaltum, plerique proceribus inſivus, de prodicione, cæde, aliſque criminibus accuſtus, ſub Philippo IV. Hiſpaniarum Rege, anno c12. 13. c. xx1. præſecto publicitus jugulo, XII. cal. Novembres, ludentiſ fortunæ ſpecimen, occubuit. *ANCRUM*] Conchinium Ancrum Florentinum, qui gratiâ conjugis Eleonoræ Galligæ, per dignitates plures, ad maximâ potentiam evectus, ſummam in Gallia auctoritatem exercebat. Quæ de cauſâ cum principibus & populo Juſta inſivus foret, moribus ejus Ludovico XIII. paſſeſſis, non unâ glande tranſverſus, perimitur, VIII. Cal. Maias, anno c12. 13. c. xv17. Cada-ver ejus ſepultum, mox effoſſum, paſſibulo affixum, in partes diſſectum, viſceribus tandem in annem projeſtis, Vulcano ſacrum eſt. *Gramondus, Mirans, Buſſerret,* & alii.

51. *IN MEDIO POPULI*] Spectabiles, & metuendi à poteſtate. & rerum publicarum admi-

- *Auriculasque Mide, truncos, sciolos, crotalosque,
Angustæ naturæ homines, vitæque coactæ,
Improvisè acri quos verset Sostratus arte?*
55. *Nonnullis Fortuna favet: sit gratia parvi;
Multa nocere queunt: odiosa poemata culpæ.
Argento fileam duplices hinc inde Simones?
Pareat injustis justissima Musa lupatis?
Concipit is frustra: sed querite, & invenietis*

nistratone. **STEN LUCH LUCERNA**] Utpote qui foris magnatum rerum gloriam præferunt, intus omni virtutis & ingenii lumine cæsi: non secus quàm laterna amplissima, quam nulla intus facula collustrat. Adagium vulgo nostro tritissimum. Lucerna hic pro laterna ponitur, cum propriè sit lampas seu vasculum mononymon aut polymyxon, id est uoius aut plurium ellychniorum.

52. **AURICULASQUE MIDE**] Afinos, fungos, obtusos, quibus crassæ aures & pingue iudicium. Auriculæ quippe Midæ afininæ fuere, ut testatur vetus istud: *Μιδας οὖν ἄρεα*. Id est: *Midæ auriculæ afini*, scilicet acceptis iis insignitus ab Apolline, cui cantu Panem præferre sustinuerat. **TRUNCOS**] Stolidos. Cicero l. 1. de Nat. Deor. c. 84. *Qui potest esse in ejusmodi trunco sapientia? Sctolos*] Semidiosos, qui plurima se rentur scire, cum ignorent pæne omnia. **CROTALOS**] Locutuleios, garrulos, rabulas, blaterooes & linguaces, qui linguæ facilitate omnes obtundunt, & in quos cadat adagium: *Archyta crepitaculum*. De quo addeundus Erasmus in Cbil. Porro *crotalum* crepitaculi genus est, ex ære, ferro aut ligno, ad edendos sonos concinnatum. Rhodig. l. 19. c. 4. Had. Junius Belgicè interpretatur *Raisle*.

53. **ANGUSTÆ NATURÆ**] Abjectos, viles, ædus ingenii & virtutis finibus circumscriptos. Cic. Orat. post red. in Senat. cap. 9. *Sed fuerunt due consules, quorum mentes angustæ, humiles, prava, oppleta tenebris, ac sordibus*. Et lib. 1. Off. c. 68. *Nihil est tam angustæ animi, tamque parvi, quàm amare divitiæ*. **VITÆQUE COACTÆ**] Non suo, sed summatum arbitratu viventes, qui quæ suapte Marte, nihil audent generoso ac libero homine dignum.

54. **VERSAT**] In diversam sententiam pertrahat. **SOSTRATUS**] Auctor vel suaser per-

piam acrior & ferocior, qualis Sostratus, quem validum declamatores fuisse innuit Juven. Sat. 10. §. 178.

----- *Madidæ cantas quæ Sostratus alis.*

Actionis enim vehementia, latera, & ioprimia alas sudore facit madsere.

55. **NONNULLIS**] Scriptotibus. **FORTUNA FAVET**] Gratiam principum virorum illis conciliando. **SET GRATIA PARVI**] Quamquam parvi faciam ejusmodi benevolentiam, & favorem potentiorum, nec hæc spe scripturus sim: seotentia est: quamquam scribendo oolim mihi prodesse, neutiquam tamen rebus meis, scriptiooem ejusmodi, damno esse desiderem.

56. **MULTA NOCERE QUEUNT**] Quæ scribenti vel excidunt perpetrant, vel malè à lectoribus interpretantur. **ODIOSA POEMATATA**] Satyrica, & homioum vitiiis infesta. **CUEPPA**] supple. *sunt*. Id est io caussa sunt.

57. **ARGENTO**] Pecuniâ coëmptos. **DUPLETES SIMONES**] Proditores, perfidos, perjuros, qui vassitie, & artibus doli mali, vel duos Simones æqueot singuli. *Simones* perfidiâ doliisque llium corruisse latè docet virgilius lib. 2. Æneid. & passim cum Græcis poëtæ Latini.

58. **INJUSTIS LUPATIS**] Iniquis legibus primum, ut mihi liberum non sit, omnium juxta mores pravo, & vitia suggillare. *Lupatum* asperitimi freni genus. Ovid. l. 1. Amor. §. 15. *Asper equat duris contunditur ora lupatis*.

Papinius lib. 4. Theb. §. 739.

----- *Non spatium imber*

Manas equum, siccis i bidunt ora lupatis, Ora catenatas precul exercantia linguas. Hic ad dominatum potentiorum in servos assentatores transfertur.

59. **CONCEPITIS**] Speratis hæc mihi persuadere. **QUERITE, ET INVENIETIS**] Ex euoq. Matt. c. 7. §. 7.

60. *Affentatores pretio, aulique favorę.*
Non equidem invidio: sunt, qui cacoethę laborant
Isthoc, innumeri: basis ista politica vitę
Inter magnanimos hodie: rudis, & lare privus,
Laudibus assuevi non prodigialiter ullis.
65. *Ergo vale Pallas, Pindique in vertice vulgus;*
Avocor ingratis, medica ad plantaria: mater
Ordine nature natos ex corde forebit,
Quos volet officio correspondere deinceps.

60. PRETIO] Nummis, muneribus, principum favoribus. Philosophicę, ac ex lege Socratis, qui in Epistolis Leonis Allatii, epl. i. *Sermo*, inquit, *ratiouesque Philosophicę venales exponere, omnino indecorum est.*

61. CACOETHĘ] Pravi consuetudine assentandi in scribendo. Juven. sat. 7. v. 51.

-----Tunc infanabile multes

Scribendi cacoethes.-----

62. BASIS POLITICA VITÆ] Id est vitę politicę fundamentum, sustentaculum, & prima præceptio, adulari potentibus: hoc est illi qui nobis bene faciant. Politicam vitam vocat eorum, qui inanem famam Deo & justitię præhabentes, solis hominibus in rem suam placere contendunt; non qui reipublicę justę rectęque administrandę student, quod proprię politicorum est.

63. MAGNANIMOS] Homines inflatos, ambitiosos, & magnis animis ad honorum culmina contendentes. RUDIS] Artium aulicarum, & politicarum ejusmodi. LARE PRIVUS] Familiā privatā non publicarum rerum administrā editas. Nam alibi in M. SS. canit,

-----Lare privus,

Munere nam caros.-----

64. LAUDIBUS] Aliorum decantandis. PRODIGIALITER] Monströse: id est, hyperbolicę reminenti laudate solo. Horat. de art. v. 29.

Qui variare cupit rem prodigialiter unam.

65. PINDIQUE VULGUS] Plebecula & fex scholę Academicę. Affectus est vehementer indignantis, & Dete despicientis. Pindus Thessaliæ Mons Apollini & Mafis consecratus.

66. AVOCOR INGRATIS] A vobis, quę minime gratiam in me voluntatem habetis: aut certe

vestris ingratis, id est, sine vestrā gratiā, utpote quibus nihil debeam. *Ingratis* vel *ingratis* idem valet quod *invit*, aut malā gratiā. Cic. pro Quinct. c. 47. *Exorquendum est invito, atque ingratis quod non debet.* Terent. Eunuch. Act. 2. sc. 1. v. 14.

Opus faciam, ut desatiger usque, ingratis me dormiam.

Id est ut dormiam velim, nolim. Plaut. Catin. 2. v. 7.

Vobis invititis atque amborum ingratis.

Sic idem Merc. 2. 4. 11. *tuis ingratis.* Quod gręci ἀίναρι, vel ἀνέρι dixerint. Vide Turan. l. 24 c. 31. MEDICA AD PLANTARIA] Ad plantas & herbas medicas. Plantas, rapas esse volunt de arboribus, plantaria ex feminibus nata, quę cum radicibus & terrā propriā transferuntur. Virgil. Georg. 2. v. 27.

-----Et viva suā plantaria terrā.

MATER] Terra, ex qua omnia progignuntur: inde communis omnium mater dicta. Livius l. 1. c. 56. de Bruto & Tarquinis post audicum oraculum Delphicum, Imperium Romę habiturum qui eorum primus osculum matri tulisset: *Brutus*, inquit, *aliū ratum spectare Pythicam vocem, velut si prolapsus cecidisset, terram osculo contiger: scilicet quod ea communis mater omnium mortalium esset.*

67. ORDINE NATURÆ] Ex Ordinatione naturę, seu dispositione providentis Dei. NATOS] Me & alios ex te genitos. EX CORDO] Sentio & sollicit. FOREBIT] Nutrit & defendet. contra quoscumque adversarios, quod non facitis vos.

68. OFFICIO] Honorum vel agrorum cultu retaliare materna sua in nos beneficiā,

A P O L L O.

70. **Q**uos motus animorum, aut quæ certamina nostris
*Audio delubris ? Parnassi viscera numquid
 Spiritus unus alit ? Lacerâ discordia pallâ
 Pïerios agitetne choros ? Volet anxia regna
 Pegasidûm, ut totum quondam tremefecit Olympum ?
 Juppiter hanc Stygiis, fraterno, habitare cavernis,*
 75. *Fœdere constituit ; graviter monuit quæ, supernû
 Horribiles dictu numquam tentare latêbras :
 Addidit & pœnas. Quæ vos dementia cepit,
 Qud Musæ vestri immemores ? Vos & mea cura,
 Finitimi Superis, mea maxima cura, Poëtæ,*
 80. *Pacificis quoque digni oleis, fanatica quæ vos*

APOLLO INTERCEDIT.

69. MOTUS] IRE ac odii. CERTAMINA] Rixas, lites, contentiones.

70. DELUBRIS NOSTRIS] Lovanii in Academia, loco mihi proprio. PARNASSI VISCERA] Intima, vitalia. & magis necessaria membra Academiæ, ut sunt illi qui vel regunt juventutem, vel studiorum emenso curriculo laureæ honore præfulgent, & alios docent.

71. SPIRITUS UNUS ALIT?] Animantur à me solo, ut idem velint quod ego, atque ita conveniat inter omnes. Uti enim fieri non potest, ut unus & idem homo dissentiat à semetipso. quia unus animus est quo agitur, ita & plures discordare non possunt, si ab eodem spiritu impellantur. LACERÂ PALLÂ] Vestis discissâ, in symbolum discissi animi. PALLA vestis promissâ, mulieribus quàm viris usitata. Virg. l. 8. Æneid. v. 702.

-----Scissâ gaudens discordia pallâ.

72. PIERIOS CHOROS] Otia litteraria, studia Academica. Ovid. Trist. lib. 5. Eleg 3. v. 9.

-----Vacuamque laboribus ego

In studiis vitam, pïeridûmque chore.
 VOLST] Subaudi, tremefacere. ANXIA] Imbellia, paci assueta; à Marte abhorrentia, & ad quemvis tumultum trepidantia. Musæ enim oblectat quies, & alit concordia. PEGASIDUM] Musarum regna; id est gymnasia litteraria.

73. OLYMPUM TREMEFECIT] Bello Gigantico. seu Gigantomachia tempore, quo sibi à Titanum moliminibus metuebant Dii, cum iis depugnare coacti.

74. FRATERNO FŒDERE] Quod icit cum fratre Pluione inferorum iytanno: ut Numina noxia, scil. terræ & superis, in regnis illis tenebrosos delitescerent.

75. GRAVITER MONUITQUE] Districte ac minaciter præcipiendo. SUPERNE TENTARE] Contendere in summum Tartarum, ut egrediatur ad superos infestandos.

76. HORRIBILES &c.] Carcerem Strygium, quo coëctetur.

78. IMMEMORES VESTRI] Pacis & tranquillitatis, quam possulant studia.

79. MEA MAXIMA CURA POËTÆ] Quos præ ceteris quibuscumque Doctoribus & discipulis diligo, curo, in visceribus gero. Insignis affectus amoris Apollinei in Poëtas. FINITIMI SUPERIS] Commendario decumana Poëtarum. qui non nisi sacro ac divino quodam furore perciti, vaticinantur. Ovid. l. 6. Fast. v. 5.

*Est Deus in nobis agitante cælestis illo,
 Impetus his sacra femina mentis habet.*
 Laudes Poëtarum nullis non veterum monumentis decantatas, qui desiderat, adeat Rhodig. l. 7. c. 1. & 2.

80. PACIFICIS OLEIS] Non tantum lauro vel

Ira movent? Pimplamne etiam tentabitis armis?

*Posite, Theſpiades, hinc inde dicacula, nati,
Peſtora, & indomitam, dum tempus, me duce, teſtis
Propulſate Deam: minimis exercita fratrum,*

85. *Tandem etiam in magnas ſucceſcit ſanna querelas.
Ergo agite, Aönides (fratrum reverentia magna eſt)
Enerpes cohíbete minas; labrumque malignum,
Naſuſque omnes, ignorántesque, magiſtróſque*

vel Daphnide mea, ſed etiam Palladis oleá, pacis & concordia notá digni, cum ſub noſtro utriuſque præſidio juxta militetis. Olea pacis, & juventis ſymbolum. Sídon. Apoll. Carm. 14. ad Calliop. *ψ. 4.*

*Quem pacis ſimul arbor & juventa
Æternamque virens oliva ſignat.*

Inde & in nuptiis conjugali concordia dicata. Idem. Carm. 15. Epithal. Polem. & Araneol. *ψ. 198.*

*Amorum tum Diva comes viridantis oliva
Pace ligas, neſcit dextras & ſedora mandat.*
Vid. Jac. Dur. Caſſelium var. l. 2. c. 20. FANATICA IRA] Furor, rabies. Fanatici dicuntur ſuſcitii correpti, lunatici, demoniaci, phrenetici, quod in ſanis poſſimum furant, capita jaſtantes, oculos diſtorquentes &c. Quintilianus lib. 11. c. 3. *Caput jaſtare, & comas excuſionem notare, fanatiſmum eſt.*

81. PIMPLAMNE] Parnaſſum, Lyceum Gradium, Pimpla Thetici Mons, Muſis dicatus, quem Macedones poſtea obtinuerunt, ut author eſt Strabo lib. 10. Inde Horatii lib. 1. Od. 26. Pimpleam Muſam compellat. *ψ. 9.* Pimplea dulcis. Aliis ſons eſt, aliis locus Phocidia apud Parnaſſum. Vide Phil. Ferrarium.

82. PONITE] Deponite. THESPIADES] Muſæ. NATI] Poetæ. HINC INDE] Utrimque DICACULA PEſTORA] Animus mordaces, & invicem maledictis proſequentes.

83. DUM TEMPUS] Antequam malum inoleſcat & ſit inſanabile. DUCE] Auctore, ſuſſore. TESTIS] Heliconiis domibus, ſeu Gymnaſio.

84. DEAM] Diſcordiam, divam illam Acheronticam. Id eſt, pacem componit. MINIMIS EXERCITA] A cauſis nihili, & parvis initiis orta & commota.

85. IN MAGNAS QUERELAS] In contentiones & odia capitalia. Vulgus parcemia eſt: *Parva*

ſcintilla magnum quandoque excitat incendium. Nam ut Cic. Phil. 5. c. 31. *Omne malum naſcens facile opprimitur: inveteratum, ſit plerumque robuſtius.* Et multo uſu comprobatur eſt illud Q. Curtii lib. 6. c. 3. *Parva ſæpe ſcintilla contempta, magnum excitavit incendium.* Et unus inſtar omnium Eccleſiaſticis c. 11. *ψ. 34.* *A ſcintilla una augetur ignis. SANNA*] Irriſio, contemptus. *Sanna* ſit certo vultus geſtu, puta ore ab occipito diſtorto, labiis contractis, anteriorum dentium oſtentatione, &c. in eos quos ridet. Triplex illius genus indicat Perſius Sat. 12. *ψ. 58.*

*O Iano à ſergo quem nulla ciconia pinſit,
Nec manne auriculari imitata eſt mobilis albas,
Nec lingua, quantum ſitias canis Apula, tanta.*
Vide commentatores, & inſiſtá ſerim. 10. ad *ψ. 220.*

86. AONIDES] Muſæ, FRATRUM] Poëtarum. REVERENTIA] Id eſt, quibus tamquam Parnaſſi alumniſ & Sacerdotibus, magna debetur reverentia.

87. ENERPE] Nullo nervo aut rationis robore firmatas, ſed ortas ex prava boni carminis interpretatione. COHÍBETE] Pro ea quæ polleſus autoritate in Gymnaſio. LABIUMQUE MALIGNUM] Quo læſetur, & falſo itaducitur Poëmatum, ejuſque auctor innoxius.

88. NASUTOSQUE] Ariſtarchos, doctos, qui graviore cenſurá vexant carmen. Naſuſos dicere veteres, quidvis occultum aut rectum facile ſubolentes: item doctiſ ſcientes irridere, quod irriſio non raro fiat certa naſi compoſitione. Nam ut eſt apud Plin. l. 11. c. 37. *Subdole irriſioni dicamus naſuſ.* Sic ſuſpendere naſo, pro recte ac vaſte irridere dixit Horat. lib. 1. Sat. 6. *ψ. 3.*

*Vi plerique ſolem, naſo ſuſpendiſ alvenco
Ignotos,-----*

Huc ſpectant quæ adſcripſimus ſerm. 2. ad *ψ. 57.* in-

Injustis removete odiis : servanda potestas

90. *Vatibus illaesa est ; aut gloria vana Sororum,
Nunc viget in terris duplici simulatio fuco,
Invisumque bonis crebrum poppysma : fovetur
Caeus adulator ; morumque elegantia , fraudes ;
Et sub vulpe animi , cum Verre , & Clodio , Ulysses*
95. *Vivitur ; & pretio est ficti constantia vultus.
Nemo reconcinnet ? Pereat , Jove vindice , totus
Peste Lycaonia rursum perversior orbis ?*

infra vide Calderin. observ. l. 3. c. 8. & Erasmi Chil. IGNORANTESQUE] Qui doctis & ingeniosis mixti , eò immittis lacerant , quò minus capiunt. Lipsius Cent. 2. Miscel. Epl. 27. ad Mylium : Imperiosissimus quisque , audacissimus : & judicii hunc calculum sibi sumit quilibet à literaria plebe. MAGISTROSQUE] Doctores omnium facultatum , quos ira paucorum tentabat transverfos agere.

89. POTESTAS] Atrodendi , perstringendi , & castigandi viciosos mortalium mores.

90. ILLAESA] Integra cum plena scribendi libertate. GLORIA VANA] Nulla vel exigua fuerit vestra Musarum gloria : hanc enim soli poëtae saram testam conservant , vestri nominis nuscquam non memores , tacentibus ceteris.

91. DUPLICI FUCO] Duplo fucator , testior quàm olim.

92. POPPYSSMA] Adulatio , palpum. Juven. Sat. 6. §. 483.

Præbuit quasi crebrum poppysma reganti.
Poppysma fictitia vox ab ipso sono , quem ex laborum collisione editum , usurpant equisones , ad permulcendos equos indomitos , adhibiti etiam manuum leni tractatione. FOVETUR] Amat , colitur , evehitur , & in obtinendis dignitatibus , cuilibet bono antefertur.

93. CAECUS ADULATOR] Id est tacitus & occultus : non enim caecus dicitur , quia non videt , qui in adulando nimis perspicax est : fide quia tam testè ac artificiosè blanditur , ut blandiri non videatur , ab eo saltem , cui blanditur. Sic & Cicero *merum caecum* , *res caecae* , *caecum* &c. dixit. Virg. l. 6. Aeneid. §. 30.

Cæca regenti sile vestigia. -----

94. SUB VULPE] Imposituris , fuscis , dolis vulpinis. Notum ab astutia animalis istius ingenium. Persl. Sat. 5. §. 117.

Astutam vapide servas sub pectore vulpem.
Horat. de art. Poët. §. 437.

Numquam se fallant animi sub vulpe latentes.
Hinc Lipsius Civil. Doct. l. 4. c. 13. *Vbi Læmina pelvis non pertingit , oportet vulpinam assuere.*
Quo ionitur dolum adhibendum esse , cum viribus res obtineri non potest. Cum VARRE ET CLODIO] Notissimæ improbitatis hominibus , actore M. Tullio egregiè notatis. Prior enim in Sicilia prætor avaræ , libidinose , crudeliter versatus , reperundarum postulatus est : Clodius verò Mæchus famosus in sacris bonæ Dex deprehensus muliebri vestitu , à Milone postmodum interfectus est. ULYSSES] Ulyssis vita vivitur , id est ficta & simulata. Ulysses enim à prudentiâ , versatiâque apud Homerum , alioquin tam Latinos quàm Græcos celebratur.

95. PRETIO EST] In pretio est. FICTI] CONSTANTIA VULTUS] Constantis vel continuata vultus simulatio. Juven. Sat. 13. §. 76.

----- *Assice quantâ*

Voce neget , qua sis ficti constantia vultus.
Notat eos , qui norunt frontem suam gravem , & modicè severam componere , tanquam si essent vini integerrimi , quantivis pretii , & sanctissimi , cum acta fronti dissimilia , & malorum conscientia mendaces arguant turpissimè.

96. RECONCINNET] Reparat , restituit , instaurat. Plaut. Menech. 2. §. 72.

Fallam ad phrygiensem ut deferat , ut reconcinetur.

97. PESTE LYCAONIA] Scelere Lycaonis Arcadiæ Regis , qui Jovem ipsum interficere tentaverat . apud se ex itinere diversantem . ut exploraret an tanta foret hominum impietas , quanta ferebatur . Imò eidem unum ex Molossis oblidibus jugularum , partim lixum , partim as-

sum

*Undique Vertumni; dum questio honoris, & auri,
Omnis Aristippum decuit color; ara Lavernæ,*

100. *Bifrontisque Dea monstrosa piacula fumat.*

• *Insudant homines passim, ut peccata, reductis
Cafibus, incrustent; usuræ ac schemata tuta*

sum in mensâ epulandum apposuit. Immanitatem execratus Jupiter, fulmine domum exussit, tyrannum in lupum transformavit, terramque universam, Deorum calculis suffragantibus, cataclysmo demersit. Ovid. Met. 1. Descripturus Deorum concilium, & Jovis orationem §. 165.

Eadem Lycæonia referens convivium mensæ,

Ingenere animo & dignas levo concipis iras;

Conciliū quo vocat.-----

Vide plura ibidem insequentibus, huc spectantia.

98. *Undiqua*] Ex omni parte, causâ, tempore. *Vertumni*] Mobiles, & instabilis ingenii homines, qui versare femet, sententiamque artificiosè commutare ad temporis servitium promptissimè didicerunt. *Vertumnus* Pomonæ amator, quò illam ad se redsmandum pelliceret, variis utebatur formis & figuris: unde & vendendis anni temporibus, & rebus distrahendis præesse credebatur. Eum veteres modò aratorem, seminatorem, messoriem, modò fossorem & plantatorem depingebant. De illo Ovid. Met. 14. §. 643.

O quoties habitū duri messoris aristū

Corbe tulit; verique fuit messoris imago!

Tempora sæpe ferens sarno reliquta recentū,

Desicium poterat gramen versasse videri.

Falce datâ fondator erat, vitiisque putator.

Induerat scilicet, lecturum poema putator.

Miles erat gladio &c.

Apud Propert. lib. 4. Eleg. 2. §. 21. vox ejus est.

Opportuna mea est cunctis natura figuris:

In quæcumque voles, verte: decorem ero.

DUM QUESTIO HONORIS ET AURI] Dum quaeritur honos vel aurum, eorumdemque potuendorum quantalacumque spes affulget.

99. *ARISTIPPUM*] Parasitum, assentatorem, mobilem. *DECUIT COLOR*] Habitus morum, vitæ genus, conditio & sortis. Horat. l. 2. Sat. 1. §. 60.

Quisquis eris vita, scribam color.---

Et lib. 1. Ep. 17. §. 23.

Omnis Aristippum decuit color & status & res.
Aristippus Cyrenæus, omnium primus quaestui philosophatus, divitibus, ac imprimis Diony-

sio Siculorum tyranno, assentabatur. Ingenium erat illi ad simulandum pro tempore, loco & personis aptissimum: usque adeo, ut jussu ejusdem tyranni in muliebri purpura saltare non erubuerit. Exiit inter Socraticas apud Leon. Allas. Ep. Anisthenis ad Aristippum, quâ jubet hominem potius elleborum potare, quàm vinum in mensâ Dionysii. *Non est enim*, inquit, *Philosophi munus, apud tyrannos vitam traducere, & Sicula confidendo mensis tempus contere, LAVERNA*] Quæ est Dea furum & latere volentium: nam in obscuro, abditoque ejus luo, Romæ furta sua dividebant, unde lavernones dicti: Deamque venerabantur, quò instituta sua furandi ac mentiendi fortunaret. Hinc qui vir bonus videri, non esse volebat, precatur apud Horat. l. 1. Ep. 16. §. 60.

-----*Pulchra Laverna*

Da mihi fallere, da jussu sanctoque videri:

Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Sententia Poetæ hoc loco dolos perstringit.

100. *BIFRONTISQUE DEÆ*] Fraudis vel fallaciz, deæ scilicet infernalis, ut plerique vitia, quam veteres puellari pallâ amictum, geminâ fronte, hinc puellæ, inde anus depingere solebant: quòd à fronte & extrinsecus blandiatur, à tergo & intrinsecus mordeat. *MONSTROSA*] *ENORMIA*. *PIACULA*] Sceleris. Præcis enim solenne erat victimare, pro ratione admitti criminis, diis immolare, quæ expiantur. Inde piacula, quæ non erant nisi sacra piacularia, quibus flagitiosus semet expiabant: unde etiam piacula dicta sunt peccata, propter quæ sacra piacularia instituenda erant. *FUMAT*] Fumo hostiarum admissa exponit. Sententia est: passim fraudes horrendæ, & occulta furta committuntur.

101. *INSUDANT*] Operosè & seridè student. *REDUCTIS*] Ab extremo vitio, ad aliquam speciem virtutis seu mediocritatis.

102. *INCRUSTENT*] Aliquo honesti furo tequant, & obducant. Notat eos qui hodie malefacta sua, vel aliorum remere defendunt, extenuant, aut à reatu absolvunt; doctis & probatis omnibus contrarium nequiquam inculcantibus.

C

SCHE-

*Ex imis ducunt foliis; facilesque ministrant
Furiurando securâ repagula mentis.*

105. *Nemo reconcinnet? Quorsum sub fidere magno
Vatibus ingenium datur, & censoria virga?
Et correctores calami, & derisor jambus?
Et, quod nemo capit, compungi Palladis æstro?
Et, quod nemo sapit, falsi sub imagine verum*

SCHÆMATA] Mantella, pallia, vestes, quibus obtegantur, ne appareant iniquæ. Schema vestis est exterior, Plaut. Amph. prol. v. 117.

Quod ego huc præfeci sic cum servili schemâ. Præter istam dicebant schema schemæ, ut synta syntæ, Diadema Diademæ, dogma dogmæ &c. vide Ger. Joan. vossium Instit. Orat. l. 3. c. 1. ubi ex Dione, ἡγῶνα ἐκαταγῶνα, dicitur vestis imperatoria. Per schemata igitur intellige hic rationes vel obiectus, quibus conantur tegere, aut elevare injustitiam usurarum: quâ phasiæ etiam usus Plaut. Capt. 3. 3.

Nec mendacis subdole mibi usquam mantellum est meum.

TUTA] Justa, licita, concessa. Ovid. lib. 1. de arte v. 33.

Not venirem iustom concessique furia canemus. 103. EX IMIS FOLIIS] Anxie conquisitis rationibus, ex intus in librorum vel ingenii recessibus DUCUNT] Docent, am doctæ contendunt.

104. REPAGULA MENTIS] Restrictiones, ut vocant, mentales, quibus jurantium sermo, non secus quam repagulis quibuldam, coarctatur intra fines eius significantiæ, quam ipsi tacite & animo, illi præscribunt. Notæ eos qui docent decem an. vel quâvis necessitate ingruente, fas esse homini Christiano sacramentum fallere, hoc est, verbis præscriptis vel conceptis subdole jurare, in alium sensum, quam serai usitatum vocis eyymon, aut accipiat is cui juratur: interpositâ scilicet elusivâ resingente in animo, quâ vera fiat illi sententia, quæ aliter sit falsa; adeoque dicat cum Cic. Off. 3. c. 107. *Iuravi lingua, mentem in-juratum gero*, ex Euripide, id vero falsæ sit an nescias, in disceptationem venire non patitur Augustinus, qui dubitantes arguit, & mentem suam edisserit, Epl. 224. ad Alipium: *Refrigimâs, dici non ambigo, non secundum verbum jurantis, sed secundum expectationem illius cui juratur, quam novis ille qui jurat, fidem jurantis impleri. Vnde PERIVRI SUNT, qui servam ver-*

bis, expectationem eorum quibus juratum est de-ceperunt. Et Epl. 225. Ad Albinam, idem confirmat: *Expectationem*, inquit, *eorum quibus juratur quisque deceperit, NON POTEST ESSE NON PERIVRUS*. Et Lipsius lib. 4. Civil. doct. c. 14. ex Isidoro sic pronuntiat: *Quacumque arte verborum quis juret, Deus tamen qui conscientia testis est, sic illud accipit, sicut ille cui juratur intelligit*. Quibus demum supremâ suâ in terris potestate, auctor factus est INNOCENTIUS XI. P. M. dum nuper opinionem istam contrariam, inter LXV. præscriptas vigesimam sextam, iustissimo suo Theta confixit: ut nulli deinceps Satyrico de illa expostulare necesse sit.

105. SIDERE MAGNO] Hic in terra, sub sole,

106. VATIBUS INGENIUM DATUR?] Ad in-
festanda vita. Finis enim Poeticæ, delectando animos hominum ad virtutem inflectere, & à malo detertere: quod nō faciant, frustra Poetico eniufalsismo agitentur. CENSORIA VIRGA] Potestas censendi cum suspensio, seu caligandi: virga enim potestatis & imperii insignis est, sumptâ origine à magistratibus Romanis. Hinc Virg. l. 4. v. 242.

Tum virgam capitis: hæc animas ille evocat orco
Pallentes, alius sub tristia tartara mittis.
Psalmodigraphus Psalm. 44. v. 7. *Virga directio-nis, virga regni tui*.

107. CORRECTORES CALAMI] Ars & peritia scribendi verius, quæ contigant male sentientes. DERISOR] Conviniator, insectator, accusator. JAMBUS] Carmen iambicum, quo convitiari & stridere solent antiqui; sic dictum *αἰὶν τῷ ἰαμῷ* quod est convitiis inveni in aliquem. Horat. de art. v. 79.

Archilechum proprio rubens armavit jumbo.

108. NEMO CAPIT] Scilicet Poetas, & quibus datur. PALLADIS ÆSTRO!] Sapientiæ impulsu, impetu, & furore poetico. Huc enim tendunt omnia Poetarum monumenta.

109. FALSI SUB IMAGINE] Sub fabulis & com-

110. *Insillare animis, & fallere criminis artes?*
Ludite securi, cum libertate, Poëta;
Eruncate imis, priscâ virtute, medullis
Infelix lolium: regum super atria, Tempe.
Distinguenda tamen sunt tempora: moribus istis
115. *Gratia debetur, color, & palpatio major*
Quàm quondam antiquis: Promiscua ludite, Vates,
De reliquis cautè, de Principe religiosè.

commentis, quæ tantum falsi imagines, non falsa sunt, illis potissimum qui illorum mythologiam intelligunt.

110. FALLERE] Eas aperiendo & exponendo. ARTES] Astus, dolos, versutias, larvas, quibus student celare & tegere crimina.

111. LUDITE SECURI] Scribite, componite carmina *Ludere* vel *canere* Poetarum proprium, quod eorum versiculi olim ad tibiam, lyram, aut aliud quodvis instrumentum musicum cantabantur.

112. ERUNCATE] Excidite, extirpate. *Runcæ* olim, nunc *runcina*, instrumentum est quo radices & herbæ noxiæ exciduntur. Inde *runcare*, & *eruncare*. IMIS MEDULLIS] Ex intimo animorum recessu.

113. LOLIUM] Vitiarum, quæ republicam reddunt infelicem, & scelestos ducunt ad interitum, ac æternas sempiternas. REGUM SUPER ATRIA, TEMPE] Viridaria, & horti antorum bene culti & amœni, oblectamenti superant regum aulas. Id est animus innocens, regum fortunis beatorum est. Optimè Cicer. Tuscul. Quæst. l. 2. c. 64. *Nullum theatrum viri uti consuevit majus esse.* Horat. l. 1. Epist. 1. §. 59.

----- Pueri ludentes, rex eris, minis;
 Si restâ facies, hic murtus abeunens esto.

Nil conficere sibi, nullâ palli scire culpâ.
Tempe, amœnissima Thesaliæ loca inter Ossan &
Olympum interiecta, quæ Horatius lib. 1. Od. 7.
§. 4. inde Thessala vocat. Describit Ovid. Met.
1. §. 568.

Est nemus Æmonia, prærupta quod undiq; claudis
Silva, vocant Tempe, per qua Peneus ab imo
Effusus Pindo, spumantis voluitur undæ.

Ceterum Tempe generatim de quibusvis viridariis, locisque ab amœnitate celebratis dicuntur.

114. MORBUS ISTIS] Hujus temporis, quo interit mascula virtus proavorum, immigrarunt cum molliæ, assentatorum servitia.

115. GRATIA] Comitas. COLOR] Venustas & lepor, & jocus urbanus in carpendo. PALPATIO] Adulatio, quæ capentur animi molliores.

116. QUAM QUONDAM ANTIQVIS] Qui liberius, & magis masculè, & sine longa præfationum aut titulorum serie, in cujusque vitia poetas invehi sinebant. PROMISCUA] Ut rulet argumentum, nunc hos nunc illos sine ordine suggillando.

117. CAUTÈ] Prudenter & circumspèctè. RELIGIOSÈ] Reverenter, timidè, & cum summa cautela ac anxietate, ut in re sacrosancta & Religionis.

S E R M O I I.

I N M O M U M.

Argum. Stomachatur in Momum quempiam, quod sciolus ipse cum sit, audeat laccessere poetam ut parum sapientem, mendacem, nugivendulum, minutulis studiis deditum. Exposita proinde instituti sui ratione, fucos illius & vitia notat, acerbiori etiam comminando, nisi aut rationibus apertis arguat palam responsum, aut pacem stipulatus, maledictis abstineat.

DE *culpīs iterum, de moribus ergo sinistris*
Est reddenda mihi ratio? Numquāme licebit

Grati operis felici incude ac foliis uti?

Semper ego multis odio? Tanti metra? Votis

5. *Hæc intacta meis, cum molitore frequenti*

Protestor; precibus qui sollicitavit & auro

Grandius officium, quod detestatur adeptus;

In curas veluti, Rege exorante, coactus.

Iam tempus, surge ac prospera, Mome, ocyus urge,

1. **D**E *CULPIS.*] Distis aut scriptis perperam interpretatis.

3. **GRATI OPERIS.**] Cudendorum carminum. **INCUDE ET FOLIIS.**] Stadio defungit. Instrumenta fabris ferratis, & iurificibus propria incus & tolles, aliquando transferuntur ad alias artes. Cic. de nat. Deorum lib. 1. cap. 54. *Rerum formas & figuras, vos effici posse sine foliis & iuridibus, non putatis.* Ad animum, & in primis ad poeticæ studium translatam invenias incudem. Horat. de arte poet. §. 441.

Et male torquatos incudi reddere versus.

Ovid. l. 1. Tristium eleg. 6. §. 29.

Atlatum modis opus est incudibus illud:

Desuit & scriptis ultima lima meis.

Eandem incudem tundera dixit Cicero de Orat. 2. cap. 162. proverbiali schemate, per indefatigabili assiduitate, in operis alicujus studio perlevere.

4. **SEMPER EGO**] Innuat aliàs sibi sua carmina fraudi fuisse. Consimili erotici Juvenalis auspiciatur suas Saryras,

Semper ego audisior tantum t-----

TANTI METRA?] Ut cuiquam bilem moveant?

5. **VOTIS INTACTA.**] Esse intacta, aut minime cognata: quod propositum mihi fuisse, nemine succigillare, protestor, cum **MOLITORE**] Candidato magistratum multo molimine precis & auri adepti. Ironice, ac si dicat: tam verum protestor, quam is qui dignitatem affecurus, deicit invito eam sibi obtigisse. Nota est Sacramenti formula, quæ præbanti Magistratum capessentes, ex more prisco coguntur palam fidem facere, se nec auro, nec precibus, nec amicorum interventu, sibi aditum parasse ad dignitatem, cui à Rege adiecti sunt.

7. **GRANDIUS OFFICIUM**] Magistratum quempiam, aut locum in Senatu. **DETESTATUR ADEPTUS**] Videri vult detestari, & non ambivisse.

8. **REGE EXORANTE**] Perinde ac si cogente Rege, in hanc provinciam suis ingratias missus foret.

9. **IAM TEMPUS**] Convitiandi Poëtis, nunc esset quæ inficeret, & pro mote tuo jactis in Poëtis. **MOME**] Cavillator non absumilis Momo, qui

10. *Jam tempus: cerebri quia Musicus, atque Poëta,
Magnâ parte caret: concessâ parte minutis
Hic mersus studiis, nugas circumligat arte:
Dum sapit, insanit; mera, si mentita, Thalia:*

qui olim nihil præclare agere solitus, aliorum deorum opera magnâ licentiâ & mordacitate calumniabatur; nihil tam absolutum existimans, quod suâ censurâ non roderet.

10. MUSICUS ATQUE POËTA.] Antipho-
phora, quâ sibi refutandas adversarij criminationes subjicit.

11. CEREERI PARTE CARET] Sic sentit Onocephalus Momus cum hujus ævi culeis, qui cum eruditum pulverem ne quidem attingerint, audent tamen nobilissimis artibus convitium facere, quod videant fortasse mercenarios quosdam symphoniacos, ac pedestrum Musarum nugatorios poëtastris, pro ludionibus passim & actroa-
matris haberi, utque cerebro medeantur Anticyras ablegari. Id vero quàm parum afficiat ipsas artes, earumque ex asse peritos, noverunt, quibus in eruditorum fenatu jus suffragij adceptis, licet ex æquo de ejusmodi controversiis cognoscere. Antiquius teste Fabio Musici iidem & Vates, & sapientes habiti. Horat. de arte §. 396. ubi de poëticâ & musicâ veterum.

--- *Fuit hac sapientia quondam.*

CONCESSA PARTE.] Scil. cerebri, vel ea parte quâ fasus est.

12. HIC] Nempe Poëta. Musicorum causâ se abdicat, Poëtas vindicare aggreditur. MINUTIS SUPP. 115] Abiectione & puerilibus, quibus pueri & titones operam navant. Sed indoctus Momus, ejusque hoc seculo suffragatores ignorant, quid inter poëticam & versificatoriam inter sit, dum potius pedes metricos, legerique carminis considerant, à Grammaticis juvenrui præscripti solitas, quàm recondita sapientiæ mysteria, & morum præcepta, quibus Poëtarum monumenta passim inspersa sunt. Rectè Turnebus l. 26. c. 1. *Plus in Poëtis lætæ eruditiois, quàm plerique suspecti ossi vici eorum contempts censeant, qui præter puerilem oblationem nihil in illis inesse credunt.* Sed hi ex cortice de nucleo sententiam ferunt. Censeant illi, qui jam ferulæ versificatoris monum subdixerunt, & quot non studium augendæ rei culinariæ, sed seria præconum sapientum testio excoxit. Optimè Petrus Montanus superioris seculi satyriographus non ineruditus Sat. 1. §. 8.

*Quilibet esse potest dives, non esse poëta.
Descripsisse pedes non est scisci poëma,
Versificatos nomen famamque poëta
Non habeant; longè est Numen præsentis illis
Qui divina canunt, &c. ---
NUGAS CIRCUMLIGAT &c.] Res nihili, ger-
tas, fabulas, mendacia metricis pedibus astrin-
git, & pro argumento habet.*

13. DUM SAPIT] Scil. sibi & anti suæ, ad ejus amussim exaccisiis versibus. INSANIT.] Au-
store Momus. Sed eruditi hic intelligunt sanam insaniam. Nam Democritus ait, oportere Poë-
tam esse insanum, id est agi quodam mentis ca-
lore ad scribendum carmen. Ideoque Horat. re-
ctissimè ad Pisones §. 309.

Scribendi cæcè sapere est. & principium & sensus.
Quo postulat, ut Poëta sapiens sit, Philosophus, & non insanus, antequam incipiat scribere, & inter eos de quibus Naso l. 6. Fast. §. 3.

Est Deus in nobis: agitante cælestis imago.

Impetus hic sacra semina mentis habet.

Plato negat Poëtam ex suo, sed ex Numinis instinctu prodire. Et Cicero l. 2. de Nat. Deor. cap. 194. *Sæpe audivi Poëtam bonum neminem (id quod à Democrito & Platone in scriptis reliquum esse dicunt) sine inflammatione animorum exci-
scere posse, & sine quodam afflatu furoris.* Idem hoc l. de Divin. c. 80. Verùm hunc furorē, ut si mavis, insaniam, non agnoscimus in Poëtis, nisi cum sedent in tripodē, ut ait Plato, non alias, quod hic maledicus Momus. MERA ST MENTI-
TA, THALIA] Vera mûsa, verus Poëta est dum mentitur. Thalia comœdiarum præfex, id est ar-
gumentii prorsus fabulofa. Inde Nasutus non le-
gas fabulam pro comœdia. Horat. ceterè l. 1. Sat. 2. §. 189.

--- *Ne sit quinto produclior ætæ*

Fabula. ---

Id est comœdia. Extant Antiphanis Comici ver-
sus in excerptis Grotianis, de fabulis.

--- *Stillet tragædia*

*Felix poëma est: nam principio cognium
Argumentum omne spectanti est, antequam
Verbum hiscat aliquis, nomen tantum dicere
Poëta fasus est. &c.*

At munda est non licet, sed omnia

C 3

Sun

Et maledicendo placet, & livore nitefcit.

15. *Hinc deſpecta jacet (nam & rebus inutilis) amplis
Et ſuſpecta focis. Scitè. Sed te volo paucis,
Magne vir, & magnis jam dudum exercite rebus,
Cui nihil obſcurum; vulgo potiora medullis
Exagitant, acie penetrans per opaca Gebennæ;
20. Plurima concipiens dextro conamina voto,
Ponderibus librare tuis; nobis ades unde,
Tantus Ariſtarchus? Perveſtigare colores*

*Sunt inveniendæ, nomina imprimis nova,
Res ante geſta, res præſentes, exitus,
Inſitia. Ex illis ſiqua pars deſecerit,
Exſcibitur, Phide ſive illo eſt Chremes.*

Thalia igitur, vel Comicus quiſpiam non ineptè
dixerit cum Plautino Soſia Amph. act. 1. ſc. 1.
ſ. 43.

*Si dixero mendacium, ſolens meo more fecero.
Sed hæc mendacia ſunt, ſicut omnia arte facta
ad imitationem naturæ. Satyræ olim fuerit pars
Comædiarum, unde hic potiùs Thaliæ, quàm
alius meminit Muſæ. Vid. ſupra ſerm. 1. ad ſ. 47.*

14. MALEDICENDO] Ob maledicentiam &
dicacitatem pleniſque accepta eſt: iis tamen ma-
ximè, qui extra telorum jactus, non tam aliena
vulnera, quam mordentis Poëtæ denticem & ſa-
lem mirantur. LIVORE.] Verſibus invidia pleni-
tis, NITESCIT.] Ornatur & commendatur.

15. DESPECTA.] Momo & quamplurimis
Momo ſimilibus: quali ingenuo viro Poëtam ſal-
vere convitio ſit. Queſtus etiã. Naſo l. 3. de
art. ſ. 411.

*Nunc hedera ſine honore jacent, operataque doctis
Cura vigil Muſis, nomen inerts habet.*

REBUS INUTILIS.] Augendis, upote minimè
queſtuoſa; quod ſuo malo dolet Ovidius de
Pont. l. 1. ep. 5. ſ. 31.

*An Populuſ verè Janos negat eſſe Poëtæ,
Sumque fides hujus maxima vocis ego?
Qui ſterili toties cum ſum deceptus ab arvo,
Damnoſa præſe cedere ſemen humo.*

Contrà noſter inſiã Serm. 11. ſ. 258.

*Indice ſi vulgo ſtudium ſit inutile, ſaltem
Segregat à vulgo, conceptibus imbuſis alſis,
Recreat ingenuos, illuminat, occupat, ornat.*

16. AMPLIS FOCIS] Gentibus & familiis, Me-
talepiſ, focus pro domo, domus pro familia:

hoc eſt, Principibus & Summaribus de maledi-
centia ac dicacitate ſuſpecta eſt. Foco pro domo
uſitur Propert. l. 4. El. 1. ſ. 10.

Vnus erat fratrum maxima regna focus.

Et l. 2. El. 1. ſ. 64.

Reſtituit patrii Androgeonæ focus.

Domum autem pro familia ſive pro gente uſur-
pat Virg. l. 1. An. ſ. 288.

*Cum domus Aſſaraci Phibiam, claraſſe Mycenæ
ſervitio premeſ.-----*

SCITE.] Vox eſt ironice reſpondentis Poëtæ.
Quaſi dicat, bene dixiſti. PAUCIS.] Supple ver-
bis rogatum.

17. MAGNE VIR] Continuat ironiam. EXER-
CITE REBUS.] Expecte, uſu doctè.

18. VULGO POTIORA.] Nobiliora, quàm vul-
gus meditatatur.

19. OPACA GEBENNÆ.] Loca caliginofa &
ſaxoſa, quæ oculorum acie penetrari non poſ-
ſint: id eſt Gebennæ iuper pervadens. Gebenna
verò, vel Gebennæ montes ſunt altiffimi Arver-
nos ab Helviis dividentes, nivibus plerumque
conſecti. Luc. l. 1. ſ. 434.

--- Quà montibus ardua ſummiſ

Gens habitaſ canã prudentes rupe Gebennas.

21. PONDERIBUS LIBRARE TUIS.] Omnibus
numeris abſolute: qui propriâ gravitate vel ſa-
pienſiâ nixus, ſententias tamquam ex tripodè
oracula decantas, Sarcasmuſ. Ovid. de terra l. 1.
Met. ſ. 13.

Ponderibus librata ſuiſ.-----

22. ARISTARCHUS.] Cenſor vel corrector.
Horat. ad Piſcones de viro prudente ac verſutum
caſtigatore ſ. 449.

Arguet ambigue dictum, mutanda notabit:

Fiet Ariſtarchus.-----

Id eſt ſimilis Ariſtarcho Grammatico Alexan-
drino,

Cæcum? Ridiculum: quæ supra nos, nihil ad nos.

An quia Romanis nostri trivialia verbis

25. *Interdum garrive, quibus traducitur uxor,
Es cerdo; assumes tibi quidquam in carmine juris,
Quod malè comprehendis? Vel si recitaveris umquam,
Tityre tu patulæ, credas te fonte lavatum
Pegaseo, Daphnesque statim diademate dignum?*
30. *Falleris, & nescis, bone vir; tibi Corus, & Ausfer,*

drino, quem perhibent tam castigato fuisse iudicio, ut in germanis Homeri versibus seligendis, spurisquæ rejiciendis, maximam fidem & auctoritatem invenerit. Quia autem versus venam Homeri non redolentes, dum ejus carmina in libros digere, obelis vel verubus prænotatis damnabat: natum est Adag. *Obelo vel obelisco notare*, quod est damnare vel reprobare. *Colores cæcum?*] Cui, ut notat proverbium, *nihil coloratum*, cum caret visu, cui soli subijcitur color. Inde finitima: *Quid cæco cum speculat* Et *Cæcus de coloribus*. Quod postremum torquemus in illos, qui temere judicant de rebus, quæ capere nullâ ratione queant.

23. *Quæ supra nos, nihil ad nos*] Divinum Sociatum, prohibens curiosam investigationem rerum cælestium & arcanorum naturæ. Torqueri potest in eos, qui de negotiis principum, vel S. Theologiarum mysteriis, aut rebus caput suum superantibus temere loquuntur. Hic aptè iactatur in Momum, quod asinus ipse lyram auculter, audeatque judicare de poetica quam ignorat.

25. *TRADUCITUR UXOR*] Decipitur, ridetur, infamatur imprudens, utpote latine nescia. Sic Senecæ, de Provid. c. 5. *Nullo modo magis potest Deus concipita traducere, quam stilla ad sursum deferri, ab optimis abigi*. Similitudine ducta, ut est apud Lipsium in hunc locum, ab sis, qui traducebantur per fora vel Theatra.

26. *CERDO*] Fungus quispiam vel idioti, quales cædones, aut id genus homines ex infima plebe. *IN CARMINE JURIS*] Arrogabis tibi jus & potestatem censendi carmina? Non aluid phrasit Nælonis l. 1. Amor. El. 1. §. 9.

Quis tibi sive puer dedis hoc in carmine juris peritidum vates non tua turba sumus.

27. *RECITAVERIS*] In ludo literatio sub ferula præceptoris.

28. *TITYRE TU PATULÆ*] Isthoc initium Maronis, quod in fronte operum illius primum se offert legentibus Ecl. 1. *FORTE LAVATUM PEGASO*] Excellente Poetam, & qui ex divite vena, non poenitenda fundat carmina. Quales qui sunt, de Parnassi fonte, quem Pegasus ungula exciravit, multum hausisse dicuntur. Ita Persius ad temperandam invidiam, prologum auspicatur.

Nec fonte labra prolui caballino,

Nec in incipiti somnia fesse Parnasso

Memini, ut repente sic Poëta prodirem.

29. *DAPHNES DIADEMATE*] Laureæ coronæ, Poëtarum proprio ornamine, quod laurus futurorum præsentationem habere vulgò creditur, ac divinationis est symbolum. Inde varicinia edituri lauro eotonabantur, imò & laurum comedebant. Rhodig. l. 5. c. 7. Papin. fil. 4. c. 4. §. 46.

Felix curarum, cui non Heliconia cordi,

Serica, nec imbellis Parnassi d' vertice laurus.

Jovianus Pontanus Elegiam alloquens §. 97.

At vates cui numen adest cui Delphica serpis

Laurus, & arguto carmen in ore sonat.

Scio & hederæ Poëtas coronari, sed id expendere huius loci non est. Certè Phæbus fugientis Daphnes amore frustratus, ad eam jam in laurum deformatam, discedit edixit apud Ovid. Metam. 1. §. 557.

--- At quantam conjux mea non potes esse,

Arbor eris ceres, dixit, mea. Semper habebunt

Te comæ, te cythara, te nostra Laure, phœretra.

30. *FALLERIS ET NESCIIS*] Philautia viro tam excutis, ut non videaris tibi ipse decipi. Ovid. Epl. 9. Heroid. Deianiræ §. 113.

Falleris & nescis; non sunt, &c.---

BONE VIR] Ironicè, pro simplici, incauto, vel indocto. Phrasit est Belgico idiotismo respondens, quæ solemus viros inereditos, ac minimè vastos, bonos compellare, & non tardè irritare.

Horat.

*Cum Jano Cunina, Venus, Rhammusia, Juno,
Spondent fortunatam animam, tumidosque nepotes:
Nos nihil hic contrà: fruerè, utere Nestoris ammis:*

Horat. l. 2. *Serm.* 3. *Y.* 37.

----- *O bone, ne te*

Frustrare, infans & tu.-----

Ubi Damasippus Horatio ut simplici, ac minime versuto convitiatur. CORUS ET AUSTRA Veni, quibus scil. aspirantibus à tractu occiduo & meridionali, ad te naves innumeris mercibus onnflæ redeant. CORUS ab occasu æstivo spirat, Auster à meridie. Mercatoribus observandos aut metendos esse innuere videtur Juven. Sat. 14. *Y.* 268.

----- *Coro semper tollendus & Auster*

Perditus, ac vultu facti mercator elevis.

31. CUM JANO Recenset hic Deos humanæ felicitatis, ac vitæ conjugalis præfides, quibus sospitantibus, etiam ex voto Poetæ, Momo liceat beatè vivere. Incipit autem à JANO, utpotè qui rerum initiis finibûsq; omnibus actionibus civilibus, & laboribus præfess olim credebatur. Initiatorem vocat Augustinus lib. 4. de civit. c. 1. ut intelligas inde speranda Momo rei familiaris, ac fortunarum incrementa, cui conjugii, mercatus, ac rerum suarum primordia dicaverit. JANUS Deorum antiquissimus, principium & finis, principem in sacris locum, ac Patulcii & Clusii nomen invenit, quod per eum accessum ad ceteros Deos patere, cum quietemora, annos, menses, dies aperire ac claudere existimarent. Nunc bisonis, nunc quadrifrons quaquaversus scil. respiciens; item clavem gestans, ac manuum articulic numerum dictorum totius anni exprimens, pingebatur. Ab eundo quasi JANUUM. Cic. de nat. Deor. 2. c. 67. à nostratæ verbo *gens*, quod idem est *ire*, JANUM dicitur existimare Grotius Becanus l. 4. Cron. De illo copiosè Macrobius l. 1. Saturn. esp. 7. CUNINA] Quæ, ut est apud Lactantium l. 1. de fals. Rel. c. 20. *infantes in cunis tuetur, ac fastidium submoveat.* Infantibus quippe parentes vehementer metuendi à fascino, cui avertendo, Phallos rem turpiculam, ex eorum collo suspendebant. Augustinus, loco ut supra, *ipse*, inquit, *infantes tuetur, & sit Cunina.* Pro secunda infantium educatione usurpari hic auguror. VAGUS] Animorum conciliatrix, amoribus ac generationi præfess: quare sicuti amoris nexu conjuges ligat, ita & concordiam, ac mutuam bene-

volentiam inter eos firmat, fecunditatem quoque inducendo, maximum vitæ conjugalis momentum. Quinque nomina conjugalia vide apud Plutarch. Quæst. Rom. probl. 2. RHAMMUSIA.] Nemesis, quam alii eandem cum Fortuna, alii cum Justitia ac Deotum invidia faciunt, fascinosos plectere credita est. Hanc, ut placet Erasmo, aiunt ex opinione veterum theologorum lunæ superpositam, generalis potentia Fatis præsidere, terrena omnia despectantem, ut reginam & arbitram rerum omnium, quæ inprimis fastui infensa, nunc erectas mentium cervices opprimit & enervat, nunc bonos ab imo suscitans. ad bonè vivendum extollit. Nimiis voris obitare indicat Ausonius Epl. 24. *Y.* 51.

Grande aliquod verbum umirum diximus, ut si inferret nimis vindex Rhammusia votis.

Claudius de Bell. Get. *Y.* 631.

Sed Dea quæ nimis obstat Rhammusia votis,

Ingenius flexitque rotam.-----

Vide Gevarrii electa, & pulcherrimam Nemesis descriptionem apud Angel. Polit. in Syl. Mantø. Hanc ergo deam vota sua fortunantem habere, vitæ humanæ non leve subsidium est. JUNO] Conjugii & partuum præfess: à curando matrimonio *Pranuba*, *Zygia*, *Iuga* & *Iugalis* præfiss dicta, quod ei, ut ait Virg. l. 4. *Æn.* *Y.* 59

----- *Vincta jugalia iura.*

A mulierum partibus fortunandis (quod alii Dianæ tribuunt) fortibusque virali aurâ iniciandis, *Gamelion* & *Lutina*. Camerarius dec. 1. probl. 3. & Lcopardus Emend. 20. c. 5. Mariis in officio conjugali continendis præfessam fuisse indicat Ovid. Epl. Her. 12. *Y.* 87.

Constita sit Iuno sacris præfessæ moribus.

32. FORTUNATAM ANIMAM] Felicitatis & fortunarum ingentium spem tri facit. TUMIDOSQUE NEPOTES] Superbam ac opulentam posteritatem. NESTORIS ANNIS] Longe evitate Nestoris, quem veteres constanter à tertio vitæ seculo, trieclem nominant, vel ut Lælius apud A. Gellium triseclenem. Sed autumat Muræus var. lect. l. 9. c. 2. intelligendum id esse de tertia periodica gentis, quam augit. Genes autem Græcis dicitur pariendi ac generandi perfectus spatium, quod annorum triginta periodo conficitur: ita sexagenarius duas dicitur vitæ gene-

neas

Per nos ista licent: liceat sine felle vicissim

35. *Mi vigilare meis: nulla est decisio gustus.*

Siqua argutiolis mendose colligis, in te

Torta puta; nam perma procax: vindicta Poëtae

Destituet nunquam; quibus in dicteria vulgi,

Indefessa patent armamentaria Caeli.

40. *Non ego, quae pluteum cedant, unguisque fatigent,*

Affectu studia, aut mihi quae malefana capillos

Præcipient canos: fugio tantum otia; solus

neas impleffe. Rho. l. 19. c. 22. *La Gerda* in 8. Eni.

34. SENS FELLE] Sine tuis cavillis, invidia, malicentia. Fel sermonis amarulentiam signat. Mart. l. 7. Epig. 24. in malum poetam. §. 3.

Nullaque mica falsis, nec amari sellis in illis

Gusta sit, & demens i vis tamen illa legi.

Unde sales felle suffusi, & apud Plautum Truc. 1. 2. 77. corda felle lita. *Raderus* in Mart.

35. NULLA EST DECISIO GUSTUS.] Non abludit à triviali illo, & quibuldam frequenter in ore, *De gustibus non est disputandum.* Quo innuere volunt, non esse ultra inquirendas dicti aut facti rationes, quemque suo sensu duci, aliisque alia placere, ducta similitudine à re cibaria. Cibus enim uni sapidus, alteri insipidus est. Horat. Epil. 2. l. 2. §. 58.

Denique non omnes eadem mirantur, amantque. Carmine tu gaudes: hic desectatur jambis: ille Bionii sermonibus, & sale nigro. Tres mihi conviva prope dissentire videntur, Pescentes vario multum diversa palato.

36. ARGUTIOLIS] Falsis complexionibus, sophismatis, & longè excessitis ratiunculis. *Argutiola hæc*, inquit, A. Gellius l. 2. c. 3. *frivola & inanis est.* Sic argute dicuntur argute vel subtiliter dicta. MENDOSE COLLIGIS] Malè deducis ex poetarum meis, Persius Sat. 5. §. 85.

---- Mendose colligis, inquit

Stoicus hic anrem mordaci lotus aceto.

37. PROCAX] Petulans & mordax. Eodem epitheto Musam ornat Flaccus libr. 2. Od. 1. §. 37.

*Sed neclit Musæ procax jocis
Cra retrahit mœnura pœnia.*

38. DESTITUIT ROITAS NUMQUAM] Non decerunt unquam arma Poëtae, quibus se de conviciis aut injuriis ulciscantur: quare ex Minos

Platonis desumpta paræmia rectè monet: *Poëtam sibi nemo offensum reddat.* Poëtae apibus similes, quæ, ut notat Muretus Var. Lect. l. 8. c. 1. nisi irascantur, innocua sunt; irritata figunt aculeos. Subjecta ultionis exempla lege loco citato. IN DICTERIA] Maledicta & eminationes. Mart. l. 6. Epig. 44. in Calliod. §. 3.

Omnibus arides, dicteria dicis in omnes. Sic dicta apud Ciceronem & Plautum in eodem significatu reperias. *Palmerius* in Spicil.

39. INDEFESSA] Indefessè, continenter, ARMAMENTARIA] Astorum caelestium repositoria: unde Poëtae, quia genus divinum sunt; accessere liceat omne genus telorum, ad retorquendas vindicandasque injurias. Cælo Deorum arma recondita esse innuit Juven. Sat. 13. §. 83.

Quidquid habens telorum armamentaria cæli. 40. PLUTEUM CEDANT.] Quibus multa ac intensa curâ, & operoso cogitare necesse sit incumbere. Actiones quippe operose studientium & cogitantium sunt, caput scabere, ungues arrodere, pluteum seu librorum amarium cadere, exardescendo quod vena, aut non, aut gravatè fluat. Persius Sat. c. §. 106.

Nec pluteum cadit, nec demorsos sapit unguis. Sidor. Apoll. Carm. 2. §. 170.

---- *Arroso quidquid sapit ungue Cleanthes.* Et lib. 9. Epil. 9. *Cleanthem propter utrumque correpsit.* Vide Lips. Manud. ad Stoic. Phil. l. 1. c. 11. & Avium. in Pers.

41. MALEFANA] Parum salubria, ingenium & valetudinem torquentia.

42. PRÆCIPITENT] Accelerent canos: id est seniores ante tempus accersant. Mart. l. 1. t. Epig. 23. §. 6. *Præcipitantque virum.* Id est ante tempus accelerent vitiosam ætatem.

Ne cogar numerare meos, per mania, passus.

Suades ut stertam? Num Drusus pandiculator,

45. *Cum superest tempus? Cum te vesanior ardor*
Prostibule, ad cyathos cum te rapit improba Siren;
Posse obturatis secedere sensibus, anne
Esse putas parvi, securæ ad ludrica Musæ?

43. NUMERARE PASSUS] Pro more ignavæ otiantium, qui inier ambulandum, ut mentem curis solutam occupent, passus suos numerare creduntur. PER MONTA] Urbis scil. Antverpiæ, civium ambulationi admodum opportuna: ut pote non tantum robore, ac propugnaculis ex quadrato lapide constructis, sed etiam amœnitate, miranda. Quinis siquidem quaternisque miliarum ordinibus passim confita sunt, ut iure merito Belgica tempe dici queant. *Gevarr.* De illis non abs re ad ipsam Urbem nostram lusit olim J. Lipsius Cent. Misc. 5. Ep. 4.

Quam volupe mi te luminibus istis suis

Vidisse nuper, atque amana mania,

Lente perambulaſſe identidem pede.

44. UT STERTAM] Dormiam, otio diffusum. Stertere est ronchos edere, quod alit dormientium. Horat. l. 1. Sat. 3. v. 17.

----- *Noctes vigilans ad ipsum*

Mane: diem totum stertebat. -----

DRUSUS] Ceu Drusus, qui fuit homo somniculosus, obiter notatus à Juven. Sat. 3. v. 236.

----- *Ehedam transitus arce*

Vicorum inflexu, & flammis convulsa Mandra

Eripient somnum Drusi. -----

PANDICULATOR.] Nihil agam, otier, desideam? Solemus à somno excitati pedes aut alia corporis membra extendere, & variè contrahere, quod latine dicunt pandiculi: uti commovere os, totumque aperire seu diducere, oscitare est. Utrumque per translationem de otiosis, somniculosis, & pigris dicitur.

45. SUPEREST TEMPUS] A curis & negotiis vacuum: horis scil. subcivis. VESANIOR ARDOR] Libido, seu furor veneris.

46. PROSTIBULA] Mœchæ semitariz, seu meretricis vilissimæ. Olim ante stabula seu hospitia, propter advenarum concursum solebant se scortis prostituere. Indè à meretricularum statione prostibula dicta sunt, quasi ante-stabula. Aliqui à prostituendo id nomen deducunt. Meretric & prostibula differunt, quòd meretrix, quæ & quæstuaris, honestius quæstum capiat, co-

piam sui secretida, & noctu tantum faciens: prostibula verò, quæ se publice & ubivis prostituit, quæstus diurni ac nocturni gratia. Plaut. in frag. Chællatiz. v. 18.

Inire ad bonam meretricem: adſtat ea in via

Sela: prostibula sand est. -----

AD CYATHOS] Ad potandum, ad pocula. Cyathus duodecima pars sextarii, nomen Græcum est. Ejus meminit Varro lib. 4. de Ling. Latin.

Quo vinum dabant, ut minutatim funderent, à guttis guttum appellarunt, & quo sumebant minutatim, à sumendo simpulum nominaverunt: in hujusce locum in conviviis, à Græcia successit epichlysti, & cyathum. Respondet vasis vitreæ xvi nostri. Veteribus dicebatur modum & numerum bibendi. Mart. l. 1. Ep. 7. a. ad Somnum. *Navia sex cyathis, septem Iustina bibatur.*

Quinque Lycæi, quattuor Ida tribus.

Solebant quippe tot cyathos haurire, quot in abientis amicæ vel amici nomine, reperiebant literas. Plura vide apud Raderum in Mart. IMPROBA SIREN] Bacchi illecebra. Hor. l. 2. Sat. 3. v. 14.

----- *Vitanda est improba Siren.*

Nota Ulyssis & Sirenum fabula. Ille cum ex Circe didicisset, has præternavigantibus cantus dulcedine insidiari: locis cerâ aures obturavit, sibi pedes & manus vinciendo curavit; vœvitque se solvi, si forè earum canu delectatus ad eas navigare vellet. Ovid. lib. 3. de art. v. 3. t. t.

Monstra maris frenos erant, quæ voca canera

Quæstibus admissas desinere rates.

Volunt autem Sirenes, Achelæi & Musæ Calliopæ, vel, ut alii malunt, Terpsichoræ filias fuisse numero tres, scil. Parthenopen, Leucosiâ, & Ligiam: quarum una, voce, altera, cytharâ, tertia, tibis utebatur. Plerumque pro voluptatibus, aut earum illectamentis, apud veteres accipiuntur. Vid. Lamb. in Horat. l. 1. Ep. 4. v. 23.

47. OBTURATIS SENSIBUS] Immotis, ut sciorum Ulyssis aures cerâ obtudæ. SECEDERE] A loco vel cœtu, ubi ab ea sirene periculum.

48. LUDICRA MUSÆ.] Ad lusus, & amœnitate;

Nunc sacra, & alternâ nunc volvere mente profana,

50. *Formatura animum rebus majoribus ortum?*

Blandiculis rapior studiis; pernicia libris,

Ut caput infirmum, ut nephritidi acuta podagra,

Aut phthisis exanimet corpus conjuncta pusillum,

Nequidquam inculces. His tu nisi mitior agna,

55. *Strictius insurgam; vel te memorabo recenti*

Codice cum multis quorum triscurria norunt

tates Musarum, seu Poëticæ, quibus liberor ab omni peccandi illecebra. Ac si dicat, cum tu, & alii tui similes, otium nacti à rebus agendis, ad lupanaria Veneri, vel ad cauponas Baccho litaturus seceditis, parvâ dñe vobis videtur, quod ego domum ad otia poëtica? **Sæcure**] Ab omni animæ, & peccandi periculo.

50. **FORMATURA ANIMUM**] Ad tranquillitatem, rectum vitæ usum, & cultum composituræ. **ORTUS**] A Deo creatum. Rectè Seneca Ep. 79. de homine. *Sursum vocant illum initia sua. Erat autem illis... cum vitia disjeceris, purusque ac levis in cogitationis divinæ emicueris.*

51. **BLANDICULIS**] Elegantioribus, amœnioribus, haud operosis. Cum eo Lippius Epl. Quæst. l. 3. c. 24. *Dicitur, inquit, omnes Musas, si reperi ea sunt cruciandis animis, & non oblectandis. PERNICIA LIBRIS] Pernitentia, seu pertinaciter intentæ evolvendis libris. **Pernix** à pernitendo tractum esse, auctor est Servius in v. 230. Maronis Georg. 3.*

Dura jacet pernix, infracta saxa cubili.
Ubi melius legas *pernox*. Horat. Epod. 2. v. 42.
Pernix uxor Apuli.

Id est laboriosus, pernitens. *Torrent.* Pernicia libris dicitur, uti Cicero lib. 1. de Leg. *Obtemperatio scriptis legibus, institutisque populorum.* Ubi voluit Archæusum esse, quo nomen verbale adfiscit casum verbi. Sic et in Topicis idem: *Traditio alteri.* Et passim apud illum & alios: *Domum viis, domum reditis.* Et apud Plautum: *Istam aditio, instilio, curatio &c.*

52. **UT CAPUT INFIRMUM**] Fatigam, debilitem. **NEPHRITIDI**] Renum doloribus. Nephritis est quavis renum affectus, ramentis propriè calculum in renibus hoc vocabulo notari velint. **JUNIAS ACUTA**] Acutissimi Doloris. **PODAGRA**] Morbo articuli propriè pedum; nam genuum *gonagra*, manuum *cheiragra* est. Nephritidem &

podagram, morbos sibi familiares innuit Poëta.

53. **AUT PHTHISIS**] Tabes seu pulmonum exulceratio, corpus univèrsum colliquans. *Had. lun.* Ordo est: frustra mihi persuaseris morosa studia, quæ vel capiti noceant, vel efficiant ut podagra cum nephritide conjuncta, aut phthisis, corpus tenerum ac pusillum exanimet. **PUSILLUM**] Pusilli corporis fuisse Scholium, tum ipse iam M. S. rum alii tradidere.

54. **INCULCES**] Suseris. Inculcare dicitur tralaticie, easdem rationes iterando aliquid persuadere. Cic. de Fato. *Quid arctius inculcare satum?* Quod est iisdem identidem rationibus ingerere. **MITIOR AGNA**] Paternicia tracta ab innocentissimi animalis lenitate. Sic apud Suidam auct. Schotto: *μυσειος τοῦ βοῦτος.* Agnibus moribus homines. Et apud Mart. inflexio nonnihil significari lib. 5. Epig. 38. de Etorio v. 2.

Agnâ Galeis mollior Phalantini.
Et ut ex Luciano in Append. Erasmi: *Serveve mitiorem efficeret.* Quare quemadmodum arocia lenibus mollescat: ita agnâ olim tempestates placabant. Horat. Epod. 10. v. 23.

Libidinosus immolabitur caper,
Et agna tempestatibus.
Et apud virg. l. 5. Æneid. v. 772.

Tres Eryci vitulos, & tempestatibus agnam
Cadere deinde jubet. -----

Lege Turn. lib. 4. c. 22. & l. 14. c. 4.

55. **STRICTIUS**] Acerbioribus cavillis. **RECENTI CODICE**] Conscripto novo poemate, vel integro libro. **MEMORABO**] Describam, deferam cum visis aliis famosis, & mali commatis.

56. **TRISCURRIA**] Maximè scurrilia. Vox videtur à juvenale conficta, nam alibi eam non temere invenias. Sat. 8. v. 190.
Qui sedet, & postas triscurria patriciorum.
Ubi volunt particulam *trisi*, pro superlativo poni, more Græcis & Latinis familiari. Sic *trifur, trifur-*

*Conducti vigiles, caupones, pharmacopole,
Et genus hoc hominum; cum se simulando Cleantibi
Affectant similes, & moribus immaculatos:*

60. *Sobria qui crepitant, sed Bacchanalia vivunt.*

*Castigant alios, audent abnormia; verbis
Sunt admirandi, nulla at reverentia factis.*

*Exteriora colunt, animus cœnosior ipso
Augie stabulo. Si me reprehendis, ut ipsum*

65. *Momorum Momum, rationibus argue apertis;*

Respondebo palam. Sed quid? Si convenit apris

elset, trivestris, Trifmegistus &c. Sic Diogenes Cynicus Oratores atque omnes in dicendo gloriam querentes *trivestres*, id est *ter homines*, pro eo quod est, *ter infelices* appellabat. *Laert.* lib. 6. In quibus omnibus vehementer augetur simplicis significatio.

57. *CONDUCTI VIGILES*] Vilissimi, nullius pretii vel census homines, qui victus gratia, Antverpij operâ eloquenti locupletioribus civibus, in obscuro eorum stationes aut excubias, quando pro ordine sui vici, ad urbis custodiam, lege tenentur excubare. *CAUPONES PHARMACOPOLES*] Homines item plebei, sed omnium sere tumorum & nunciorum consilii: nam uti in excubiis referuntur ea quæ vel publicè vel privatim innoverunt; ita & in cauponis ac pharmacopoliis, non minus: quod loca illa ab omnis generis & fortis hominibus frequentari solent.

58. *ET GENUS HOC* &c.] Ac si dicat: te describam cum his, quorum istituita nemini non nota sunt. *CLEANTHI*] Continentissimo philosopho *Stoico*, qui rerum egellate pressus, interdiu studijs, noctu verò ut vitam aleat, mercenariâ operâ rigandis hortis, & hauriendæ aquæ vacabat. Inde proverbialiter *ad Cleanthium lucram lucubrare*, pro eo quod est, exquisitâ diligentia studere, vel alicui rei seridè incumbere. *Erasm.*

60. *SOBRIA QUI CREPITANT*] Sobriam vel frugalem vitam assidue jactant. *Crepare* tralatiâ phrasi, est sæpius eadem iterando, de aliqua re nunquam non sermonem facere. *Lucret.* lib. 2. §. 1166.

Ei crepat antiquum genus---

Horat. l. 1. Epl. 7. §. 84.

Sulcor & vineta trepat mora---

Et alibi frequenter, Significantiùs autem hic est,

frequentativum *crepat*. *BACCHANALIA VI-
VUNT*.] Bacchanaliter & intemperanter genio indulgent, perfruantur. *Bacchanalia* olim erant nocturna festa, quæ clàm in urbibus à maritis & sœminis fiebant, in quibus inter vina & epulas, promiscua stupra. *Juven.* Sat. 2. §. 1.

Qui Cuios simulant, & Bacchanalia vivunt.
Vide infra Serm. 5. §. 272.

61. *ABNORMIA*.] Devia à normâ sapientie aut honestatis. *Horat.* lib. 2. Serm. 2. §. 3.

Rusticus abnormi sapiens, crassidans Minervâ.

62. *REVERENTIA FACTIS*] Nullus eis accedit honor & reverentia ab operibus, quando non verentur ea ipsa facere, quorum censurâ plectunt alios

63. *EXTERIORA COLUNT*] Externis moribus virtutem præferunt, ut videantur, & non sint boni, de illorum unico numero, uti est in Proverbiis, qui *malunt personam quam faciem*.

64. *AUGIE STABULO*] Quod tantum congesti fimi habuit, quantum tria bouum millia, triginta continuatis annis reddere poterunt. Unde proverbiali allegoriâ dicitur de homine, aut re maiorem in modum inquinatâ. *Augæ* stabulum repurgatum, inter Herculis labores recensetur: nam immisso flumine, Hercules passâ mercede, omnem finem eluit. *Vid.* Del Rio in Sen. *Augiæ* Eleorum Rex ab Hercule interfectus.

66. *SED QUID?*] Repentina dubitatio, quâ lepidè ad correctionem ironicam transiit. *Si convenit apris*] Cum succincta venustate desumptum ex Sat. 15. *Juvenal.* §. 160.

----- *Quando Leoni*

*Fortior eripuit vitam Leo? Quo nemore unquam
Exspiravit aper maioris densibus apris?*

In-

Inter se, seris & tigris, ac leopardis;

Quin pacem eternam exercemus, fœdere tali:

Te ponam anticâ, posticâ me; sino, sculpas,

70. *Idque numisma locet capsæ antiquarius aureæ:*

Utque novum, est dextrum, nimis hoc flocci valiturum.

Riseris hæc sodes, promissos versibus atris

Inmetam laqueos, & agam te in fata Lycambæ.

Indica tigris agit rabidâ cum sigride pacem
Perpetuam; seris inter se convenit uris:

Asi homini &c.-----

67. **QUIN PACEM ATERNAM**] Imò pacem
inter nos perpetuam ineamus. Virg. *Æneid.* 4.
v. 99.

Quin potius pacem eternam, pactosque Hymenæos
Exercemus t.-----

68. **FœDERE TALI**] Hac lege, vel conditione.

69. **TE ANTICÂ, POSTICÂ ME**] Te priori parte
ponam in numismate, me à tergo seu posteriori.
Aut, si mavis, te collocabo anticâ seu anteriore
parte domus, me verò posteriore, ut absit pugnæ
vel plagæ periculum. *Anticum & posticum* ostia:
Antica & postica scæminei generis, angustalia
sunt. **SINO SCULPAS**] Per me licet, ut cures nos
hac ratione in æs incidi, ac numismate repræ-
sentari. Jocatur non sine sale & aculeis.

70. **IDQUE NUMISMA LOCET**] Tradat, credat
aureæ capsulæ, in qua magnâ cum reverentiâ,
veteres, alioque non minoris æstimationis, aut
raritatis numos reconditos servat. **ANTIQUA-
RIUS**] Cultor & admirator rei antiquariæ, & qui
ejusmodi cimelia, aliaque antiquitatem olentia,
exquisitâ diligentia scrutatur & acervat. **AUREA**.]
Versus hic hexameter desinit in Dactylum, vel in
Spondeum crasi adhibitâ, quales multi apud Vir-
gilium & alios. Virg. *Æneid.* 6. v. 33.

Vix Patria ceciderat manus, quin protinus omnia
Perlegerent oculis.-----

71. **UTQUE NOVUM**] Et quamvis novum,
EST DEXTRUM] Archetypum: nam in archety-
po dextra sunt, quæ in exemplari sunt sinistra.

Sic hominis oculus dexter speculo objectus, re-
præsentatur sinister. Quare Quintilianus lib. 11.
c. 3. de Demosthene in speculo se declamantem
intuente: *ades, inquit, quamvis fulgor ille sini-*
stræ imagines reddat, suis demum oculis creditis.
Sensus est: & quamvis numisma futurum, est no-
vum; archetypum tamen est (vulgus dixerit
originale) ideoque minùs rejicietur ab antiquario.

72. **SODES**] Si audes. Alibi blandè precantis
particula est; hic quasi minantis aut deterrentis,
non tamen à suo propriissimo significatu alie-
num. **VERSIBUS ATRIS**] Virulentis & mor-
dacidibus. Virg. *Georg.* 1. v. 129. vocat serpentes
atros, id est noxios, & lib. 2. v. 130. venena.

Auxilium venit. & membris agit atra venena.

73. **LAQUEOS**] Quibus te præfoces.] Et
AGAM] Adigam te. **IN FATA LYCAMBÆ**] Ut
manus tibi ipse inferas, imitatus Lycamben.
Nota Archilochi Poëtæ mordacitas, qui Ly-
camben focerum, à quo repudiatus fuerat, ejus-
que filiam sibi desponsam, adèd virulentis ver-
sibus insectatus est, ut uterque laqueo vitam sibi
ademerit. Eâdem comminatione utitur Horat.
ad Cassium Severum Poetam maledicum. *Epod.*
6. v. 11.

Cave, cave: namque in malos asperissimus

Parata tollit cornua:

Qualis Lycambæ spiritum infuso gener.

Archilochi numeros animosque non maledicen-
tiam Flaccus secutus est. Lib. 1. *Epl.* 19. v. 24.

-----Numeros animosque secutus

Archilochi non res, & agentia verba Lycamben.
Id est, in crucem agentia.

*Conducti vigiles, caupones, pharmacopole,
Et genus hoc hominum; cum se simulando Cleanthi
Affectant similes, & moribus immaculatos:*

60. *Sobria qui crepitant, sed Bacchanalia vivunt.
Castigant alios, audent abnormia; verbis
Sunt admirandi, nulla at reverentia factis.
Exteriora colunt; animus cœnosior ipso
Augiæ stabulo. Si me reprehendis, ut ipsum*

65. *Momorum Momum, rationibus argue apertis;
Respondebo palam. Sed quid? Si convenit apris*

tifer, trivestris, Trismegistus &c. Sic Diogenes Cynicus Oratores atque omnes in dicendo gloriam querentes *peritantes*, id est *ter homines*, pro eo quod est, *ter infelices* appellabat. *Lacti.* lib. 6. In quibus omnibus vehementer augur-simplici significatio.

57. *CONDUCTI VIGILES*] Vilissimi, nullius prelii vel census homines, qui victus gratiâ, Anteverperat operâ locupletioribus civibus, in obscuro eorum stationes aut excubias, quando pro ordine sui vici, ad urbis custodiam, lege tenentur excubare. *CAUPONES. PHARMACOPOLÆ*] Homines item plebei, sed omnium fere tumorum & nuntiorum conscii: nam uti in excubiis referantur ea quæ vel publicè vel privatim innoverunt; ita & in cauponis ac pharmacopolis, non minùs: quod loca illa ab omni generis & sortis hominibus frequentari solent.

58. *ET GENUS HOC &C.*] Ac si dicat: te describam cum iis, quorum triscuria nemini non nota sunt, *CLEANTHI*] Continentissimo philosopho Stoico, qui rerum egestate pressus, interdiu studiis, noctu verò ut vitam aleat, mercenariâ operâ rigandis hortis, & hauriendâ aquâ vacabat. Inde proverbialiter *ad Cleanthi lucernam lucubrare*, pro eo quod est, exquisitâ diligentia studere, vel alicui rei ferid incumbere. *Erasm.*

60. *SOBRIA QUI CREPITANT.*] Sobriam vel frugalem vitam assidue iactant. *Crepare* italatiâ phrasi, est sæpius eadem iterando, de aliqua re nunquam non sermone facere. *Lucret.* lib. 2. *ÿ. 166.*

Et crepat antiquum genus---

Horat. l. 1. *Epl.* 7. *ÿ. 84.*

Sulcos & vineta crepat mera---

Et alibi frequenter, Significantius autem hic est,

frequentativum *crepitat.* *BACCHANALIA VIVUNT.*] Bacchanaliter & intemperatoer genio indulgeo, pergræcantur. *Bacchanalia* olim erant nocturna festa, quæ clâm in urbibus à maritis & fœminis fiebant, in quibus inter vina & epulas, promiscua stupra. *Juven.* Sat. 2. *ÿ. 1.*

Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.
Vide infra Serm. 5. *ÿ. 272.*

61. *ABNORMIA.*] Devia à normâ sapientiæ aut honestatis. *Horat.* lib. 2. *Serm.* 2. *ÿ. 3.*

Rusticus abnormis sapiens, crassusque Minorvâ.

62. *REVERENTIA FACTIS*] Nullus eis accedit honor & reverentia ab operibus, quando non verentur ea ipsa facere, quorum censurâ plectunt alios

63. *EXTERIORA COLUNT*] Externis moribus virtutem præferunt, ut videantur, & oon sint boni; de illorum unque numero, uti est in Proverbiis, qui *malunt personam quàm faciem.*

64. *AUGIÆ STABULO*] Quod tantum congesti fimi habuit, quantum tria boum millia, gringa continuâis anois reddere poterunt. Unde proverbiali allegoriâ dicitur de homine, aut re maiorem in modum inquinatâ, Augiæ stabulum repurgatum, inter Hæculis labores recensetur: nam immisso flumine, Hercules pactâ mercede, omnem finem eluit. *Vid.* Del Rio in *Sen. Augiæ Eleorum Rex ab Hercule interfectus.*

66. *SED QUID?* Repentina dubitatio, quâ lepidè ad correctionem ironicam transit. *Si convenit apris*] Cum succincta venustate desumptum ex *Sat.* 15. *Juvenal.* *ÿ. 160.*

--- Quando Leoni

*Forrior eripuit vitam Leo? Quo memore unquam
Exspiravit aper maioris densibus apris?*

In-

*Inter se, sevis & tigribus, ac leopardus;
Quin pacem æternam exercemus, fœdere tali:
Te ponam anticâ, posticâ me; sino, sculpas,*
70. *Idque numisma locet capse antiquarius aurea:
Utque novum, est dextrum, minùs hoc flocci valiturum.
Riseris hæc sodes, promissos versibus atris
Innectam laqueos, & agam te in fata Lycambe.*

*Indica tigris agit rabidâ cum tigride pacem
Perpetuam: sevis inter se convenit uris:
Ast homini &c.-----*

67. *QUIN PACEM ÆTERNAM*] Imò pacem inter nos perpetuam ineamus. Virg. *Æneid.* 4. §. 99.

*Quin potius pacem æternam, palleisque Hymenæos
Exercemus?-----*

68. *FœDERE TALI*] Hac lege, vel conditione.

69. *TE ANTICÂ, POSTICÂ ME*] Te priori parte ponam io oumismate, me à tergo seu posteriori. Aut, si mavis, te collocabo anticâ seu anteriore parte domus, me verò posteriore, ut absit pugnæ vel plage periculum. *Anticum & posticum* ostia: *Antica & postica* forminei generis, auguralia sunt. *SINO SCULPAS*] Per me licet, ut cures oos hacratione in æs incidi, ac numismate repræsentari. Jocular non sine sale & aculeis.

70. *IDQUE NUMISMA LOCET*] Tradat, credat aureæ capfulæ, in qua magnâ cum reverentiâ, veteres, aliosque non minoris æstimationis, ius raritatis numos reconditis servat. *ANTIQUARIUS*] Cultor & admirator rei antiquariæ, & qui ejusmodi cimelia, aliæque antiquitatem olentia, exquisitâ diligentia scrutatur & æservat. *AUREA*.] Versus hic hexameter de finit in Dactylum, vel in Spodeum crassi adhibita, quales multi apud Virgilium & alios. Virg. *Æneid.* 6. §. 33.

*Vix Patria cecidere manus, quin protinus omnia
Perlegerent oculis.-----*

71. *UTQUE NOVUM*] Et quamvis novum. *EST DEXTRUM*] Archetypum: nam in archetypo dextra sunt, quæ in exemplari sunt sinistra.

Sic hominis oculus dexter speculo objectus, representatur sinister. Quare Quintilianus lib. 11. c. 3. de Demosthene in speculo se declamantem inuente: *ades, iocuit, quamvis fulgor ille sinister imagines reddat, suis demum oculis credidit.* Scelus est: & quamvis numisma futurum, est novum; archetypum tamen est (vulgus dixerit originale) ideoque minùs rejicietur ab antiquario. 72. *SODIS*] Si audes. Alibi blandè precantis particula est, hic quasi minantis aut detestantis, non tamen à suo propriissimo significato alienum. *VERSIBUS ATRIS*] Virulentis & mordacibus. Virg. *Georg.* 1. §. 129. vocat serpentes atros, id est noxios. & lib. 2. §. 130. vcnena.

Auxilium venit, & membris agit atra venena.

73. *LAQUEOS*] Quibus te præfoces. *ET AGAM*] Adigam te. *IN FATA LYCAMBA*] Ut manus tibi iple inferas, imitaturus Lycamben. Nota Archilochi Poëtæ mordacitas, qui Lycamben focerum, à quo repudiatu fuerat, ejusque filiam sibi desponsam, adco virulentis versibus infectatus est, ut uterque laqueo vitam sibi ademerit. Eâdem comminatione utitur Horatius ad Cassium Severum Poetam maledicum. *Epod.* 6. §. 11.

Cave, cave: namque in males æsterrimus

Parata tollo cernua;

Qualis Lycamba spectus infido gener.

Archilochi numetos animosque non maledicentiam Flaccus secutus est. Lib. 1. *Epl.* 19. §. 24.

-----*Numeres animosque secutus*

Archilochi, non res, & agentia verba Lycamben. Id est, in crucem agentia.

PETRI SCHOLIRII
 SERMO III.
 AD PHILIPPUM HAPPARTIUM
 CORBECÆ DOMINUM.

IN ANTIBRABANTUM.

Argument. In Patriam pius infestatur aretalogum quemdam, qui Brabantos temere suggillaverat. Quatuor proinde urbes Brabantiae principes, earumque mores; ac in primis Academiam Lovaniensem & Antverpiam, luculenter deprædicat: convictumque calumniæ Antibrabantum hortatur, ut posthac prudenter, à maledicendo linguam imprudentem contineat.

Non feram in eternum concivibus impropèrari
 Sordes: dissimulet, qui vult, dignissimus urbe
 Bergamo adulator, proprio discrimine; ego non.

Ergo Brabantinos, multorum scandalo, ineptè

5. Qui oppugnas, nugis armatus, despicias urbes,
 Pondere multorum quas primas credimus orbis;

1. **CONCIVIBUS**] Popularibus meis Brabantinis.

2. **SORDES**] Avaritiâ, quam usitatissimo epitheto sordidâ appellant veteres. Juven. Sat. 1. v. 139.

----- Quis feret istam

Luxuria fordest-----

Id est avaritiam: ita enim ejus sententiae ratio postulat. Horat. lib. 1. Sat. 6. v. 68.

Si neque avaritiam, neque sordes, nec mala lustra
 Obiciet verè quisquam mihi,-----

3. **BERGOMO DIGNISSIMUS.**] Ignavus aut stolidus, & qui non audeat se, aut patriam vindicare: quem dixerint Itali *Coglione* & apud quos Bergomares populi Transpadanae Italicae, vulgari sarcasmo, audiunt *Coglioni di Bergamo*. Eos hoc Epigrammate notat magnus Jul. C. Scaliger in urbibus, inter quas de Bergamo.

*Ingenium, corpus, mores, obtusus, amicus,
 Testis, cibum, gressus, guttura, sermo, senus.*

Omnia crassa modis insignibus, omnia dura:

Sic valeant filices ut superare suos.

Ista Domi: sed vicinus si aspergat acetum;

Aribus atque dolis vincitur ipsa suis.

Non defuere tamen viri Cl. mi, qui Solum hoc

ortu suo illustrarunt, inter quos Ambrosius Calepinus Ord. Erem. S. Augustini eximium jubar: cui quantum debeant litteræ & posteris, docet Index ille larinarum vocum, omnium usu & fructu comprobatus, quem toties recusum, & à viris doctissimis auctum (uti inventis aliquid adicere non est arduum) auctoris nomine multare, nullus hæcenus livor sustinuit. Ut verum sit, quod dixit Juven. Sat. 10. v. 49.

*Summos posse viros & magna exempla duros,
 Vercorum in patria, crassique sub aëre natis.*

4. **BRABANTINOS**] Qui provinciarum XVII. Inferioris Germaniae, primam constituunt; urbium pulcherrimarum numero, agri amœnitate fertilitateque, morum comitate, ingenii popularium, ac Ducarum, quod aiunt, titulo insignem. **MULTORUM SCANDALO.**] Multis offensis, & indignanribus.

5. **NUGIS ARMATUS**] Nugatoriis rationibus, & futilibus argumentis subnixus.

6. **PONDERE MULTORUM**] Numero, multitudine, præstantiâ & affluentia rerum, à quibus laudetur Brabantia. Pondus nonnumquam pro numero, & copiâ usurpatum reperias. Varroni certe

*Inter præcipuas saltem mihi nemo negarit.
Concute monstrosum pectus: tua dicta retracta,
Actutum aut defende: illis cornibus omne*

10. *Eruitur verum, & mendacia convincuntur.
Viles, abjectos dicis nos esse Brabantios:
Subnectis causas; quoniam quamplurima nobis
Ventosa in lingua, non responsemus agendis:
Pauci cordati, pauci afficiantur amicis,*
15. *Pauci inopinatè jubeant accumbere mensis:
Ampullæ, jaculatores, multiq[ue] Thraiones,
Si bene Mercurius quis fortunaverit horam:
Hinc neque qui dederint, nec magna exempla daturus,*

certè dicere libuit: *Magnum pondus omnium ar-
sistum.*

8. **CONCUTE.**] Examina, excute, considera,
diligenter exquire. Ita Horat. lib. 1. Sat. 3. §. 34.

-----Denique te ipsum

*Concute, num qua tibi victorum insuperis olim
Natura.*-----

Et Virgil. lib. 7. *Aeneid.* §. 338.

-----Secundum *concute pectus.*

Id est, ita exagita, ut omne noxium & venenum
foras prodeat. Et Seneca in Herc. fur. §. 105.

Hoc agis, parva perire violata Stygis,

Concute pectus.-----

MONSTROSUM PECTUS.] Squallens monstriis
falsarum opinionum.

9. **ACTUTUM.]** Statim defende. **ILLIS
CORNIIBUS.]** Argumentis utrimque commissis,
& ab alterutra parte consiliatis. *Cornua* in præ-
lio, sunt prominentes utrimque aciei partes: in
disceptatione verò, seu vocali acie, dicuntur ar-
gumenta, seu potius certæ argumentorum ordi-
nationes.

11. **VENTOSA IN LINGUA.]** Gloriosa & ja-
ctabunda. In ore aut lingua esse dicuntur, de qui-
bus nobis est frequens sermo. *Ventosi* item dicun-
tur leves & inconstantes. Horat. l. 1. *Epl.* 8. §. 12.

Roma Tibur autem ventosus.-----

NON RESPONSUMUS.] Non præsumus ea que
jactamus, aut de quibus gloriamur.

15. **INOPINATè ACCUMBERE MENSIS.]**
Qui ex improviso, ipse horè prandii invitent ad
mensam familiarem, quæ non liceat, alios extra

ordinem cibos adicere, vel apparare.

16. **AMPULLÆ.]** Inflati seu superbi. *Ampulla*
vasculum rotundum, ac quasi inflato ventre tur-
gidum, à sui similitudine tam hominum, quàm
verborum tumorem denotat. Horat. de Arte
pœtica. §. 97.

Proiecit ampullas & sesquipedalia verba.

JACULATORES.] Dialectici, Sophistæ, vel argu-
tatores, qui omnia quæ in causam suam faciunt,
diligenter accumulantes. Juven. Sat. 7. §. 193.

-----Orator quoque maximus, & jaculator.

MULTIQUÈ THRAIONES.] Ostentatores, inso-
lentes, interrogantes, sibi magnarum rerum glo-
riam tribuentes: qualis Thralo, qui Terentianæ
fabulæ nomen fecit Miliis gloriosi.

17. **MERCURIUS FORTUNAVERIT.]** Ubi na-
di fuerint occasione. Hor. lib. 1. *Epl.* 11. §. 22.

*Tu quancumque Deus tibi fortunaverit horam,
Gratiâ sume manu.*-----

Id est, quancumque occasione, aut tempus
opportunitatis lucris, honoribus &c. nactus fueris,
Mercurium autem sortium, eventuum aut ca-
suum quoruncumque auspiciem fuisse vel præfi-
dem, indicat Horat. l. 2. Sat. 3. §. 68.

Rejeda prædâ quam præsums Mercurius fert.
Veteres in jactu quodam solebant præfari *Mer-
curium* ominis gratiâ, ut est apud Hesychium;
inde adag. *Dextro Mercurio.* Nam omnis sortis
& sortitio *Mercurio* olim attributa est. *Erasm. luv.*

18. **EXEMPLA.]** Liberalitatis, Hospitalitatis,
fortitudinis, comitatus &c. Juven. Sat. 10. §. 49.
Summos posse viros, & magna exempla daturus,

19. In-

Inter eos numero reperiri colligis : addis,

20. *Omnibus hoc lippis notum & tonsoribus esse,
Plurimaque incauto convitia prodigis ore.*

*Quis se contineat, quem nunc piget esse Poëtam?
Num fundamenti, num quid rationis in istis?
Num verosimile est quidquam? Ridenda negabis*

25. *Omnibus hæc terris quæ sunt à Gadibus usque
Auroram & Gangem quisquam, cui caussa repressa
Jure Brabantino; vel, qui natus velut extrâ,
Munere præcipuo, Patriâ insurgente, remotus?
Non certabo odiis; non ullam pressero gentem,*

30. *Committam aut trutinæ; quævis collatio torquet.
Oppressam liceat Matrem defendere, quovis*

19. **INTER EOS NUMERO**] In numero, aut copiâ seu multitudine: id est paucos reperiti, non multos.

20. **LIPPIS ET TONSORIBUS**] Omnibus è vulgo. Horat. l. i. Sat. 7. §. 2.

----- *Opinor*

Omnibus & lippis notum & tonsoribus esse.

Quod dicitur de illa re, quæ jam in ora vulgi abiit. Nam in constinatarum confessibus, omnes rumores reseriri solent: & lippî, aut illic pro remedio oculorum decidere, aut loquaces ad se allicere consueverunt, ut tempus fallant, rebus agendis inidonei. Erasmus.

21. **INCAUTO**] Imprudenti, temerario. **PRODIGIS**] Sine ulla fruge, ratione, utilitate jactis.

22. **QUIS SE CONTINEAT &c.**] Eroticis hæc & sequentes, majoris assiduationis gratiâ adhibentur: quasi dicat, nemo se contineat: neminem piget esse poetam: nihil fundamenti in istis, &c. **ESSE POETAM**] Ut vindicet scripto carmine patriam à calumniis. Nota poetarum virulentia in ulciscendo se de adversariis, ex terminationis præcedentis § §. 48. & 73.

25. **A GADIBUS**] Ab extremo occidente. Gades insula ultra fretum Herculeum sita, ubi ad finem quasi orbis nostri, Herculeæ expeditionis limes consecratus est, elogio columnis insculptor **NE ULTRA**. Vid. Serp. 7. ad §. 448.

26. **AURORAM ET GANGEM**] Primum orientem solem, id est, ad ultimam orbis orientalis plagam. *Ganges*. Indis orientalis notissimum flumen. Juven. Sat. 10. §. 1.

Omnibus in terris, quæ sunt à Gadibus usque Auroram & Gangem.-----

CUI CAUSSA REPRESSA] Rejecta aut repulsa lege Brabantinâ. Sensus est: non negabit hæc esse ridicula, etiam is, qui per leges Brabantinas frustratus est voto suo, aut rejectus à magistratu aliquo magis honorifico aut principali, ob quam repulsam Brabantinis, fortè non injuriâ, succenseat.

27. **NATUS VELUT EXTRA.**] Tanquam, vel quia exterius, & natus extra Brabantiam. In Brabantia enim ad nullos magistratus admittuntur exteri, aut illegitimâ venere procreati.

28. **PATRIA INSURGENTE**] Ut sæpe usu venit. Etenim si, errore fortasse vel incogitantâ Principis, aliquo magistratu sit ductus quispiam peregrinus, statim reclamatur à popularibus. Omnes enim Brabantie populi, hoc suum jus & privilegium acerrimè defendunt. *Leti Introit, Ducum*. Rationes legis vide apud Loyens Concil. Brab. Cap. 11.

29. **NON CERTABO ODIIS**] Non altercabor cum aliis nationibus, de re ista. **PRESSERO**] Depresso, aut nostræ posthabero.

30. **COMMITTAM AUT TRUTINÆ**] Examina- bo aut expendam. Trutinæ committuntur, quorum pondus ad trutinam seu libellam exploratur. **QUÆVIS COLLATIO TORQUET.**] Omnis comparatio, ut vulgariter dicimus, odiosa.

31. **OPPRESSAM**] Calumniis læsam. **MATREM**] Provinciam seu terram patriam, quæ me instar matris luce donavit & aluit.

Judice Tireſiâ; pius eſt qui vindicat illam.

Quattuor, ut primas, Provincia computat urbes:
Lovanium, Bruxella, Antuerpia, Silvaducalis,

35. *Præſidia hæ reliquis: Videamus partibus illis,*
Quid reprehenderetur, vel quid laudabitur æquè.
Lovanium antiquâ quàm religione fide què
Principibus devota ſuis: quibus artibus olim
Floruit, & pannis (nunc gloria lauta Britannis)

40. *Nequidquam memorem. Paucis: pietatis amore*
Tempora continuat; ſacris textoribus aucta
Fulget, & ingenuæ ceſſit diſſiſſima praxi.

32. [JUDICE TIREſIA] Quovis veridico, aut ſincero judice. Talis enim fuit Tireſias, qui æquam pro Jove contra Junonem tulit ſententiam. Eundem, ut eſt apud Callimachum, mota lactymis Chariclus nymphæ, Minerva; vatem, & longævum, & poſt obitum quoque prudentem ſapientemque præſtitit. *Politianus*, Ulyſſes ad Tireſiam apud Horat. lib. 2. Sat. 5. v. 5.

----- O nulli quidquam mentite! -----

Extat in M. S. codice Poëtæ: *Judice Tireſia ſincerior*, non ſine ſpecie proverbii.

34. LOVANIUM &c.] Ordine conſueto recenſet quatuor capitales urbes Brabantie, ſub quarum præſidio, diviſis in hanc rem agris, reliqua provincie ejusdem oppida, municipia, vici & pagi, aliæque loca continentur, & gubernantur.

37. QUAM] Id eſt valde. Cic. 1. de Orat. *Opera quàm tenui & levi*, Et in Epist. lib. 9. *Liberis dare operam, quàm honeſtè dicitur*. Utrobique valet valde RELIGIONE] Divorum cultu ac reverentia. Indicat Lipſius Lovan. libr. 2. cap. 7. *Fideque*] Fideliſtate in ſuos Comites & Duces, quibus præſto fuere Lovanienses, in graviſſimis bellis, & plerumque victores. Lipſ. Lov. l. 2. c. 8.

38. DEVOTA] Valde obſequioſa & dicata ſervitii Principum. Nec te offendant conſtructio *Lovanium devota*. Sic enim apud Naſonem legas Metam. 14. v. 466.

----- Poſſiquam alta cremata eſt

Ilion -----

Et Sidon. Apoll. Carm. 5. v. 522.

Lugdunumque tuam dum præteris aſſice viſtor.

Et rerum Ovid. Epist. Penelop. v. 47.

Sed mihi quid prodeſt veſtri diſſeſſa lacertis

Ilion? Et murus quod fuit ante ſolum?

Alti perperam legunt *Ilion*. Ubi nomina propria urbium, terminatione neutra, ſunt generis muliebriſ, vel per regulam generalem, vel per ſyntheſin ſubaudito nomine *urbis*.

39. QUITUS ARTIBUS FLORUIT &c.] Militaribus in primis: nam & Cives olim caſtra ſequabantur. Et in hoc inſtituta exercitia armorum, & collegia militaria; deſignata in urbe loca, quibus exercerentur. Acceſſere artes pannificii, & nundinæ: adeo ut urbs Lovaniensis ad ſummam opulentiam olim increverit. Lipſius Lovan. l. 2. cap. 5. & 6. NUNC GLORIA LAUTA BRITANNIS] Dives & opulenta panni gloria penes Anglos hodie. Audi Lipſium cap. 5. cit. *Qua gloria aut frequentia panno nunc Britanica tribuitur, ea Lovaniensis fuit: & hinc (Lovanio) ad illos ivit.*

40. PAUCIS] Supple rem totam expeditam, aut complectar recentiora. PIETATIS AMORE] Studio Religionis quo laudabilis olim extitit.

41. TEMPORA CONTINUAT] Pergit & nunc nuſquam non inclareſcere. SACRIS TEXTORIBUS] Mentium formatoribus, artium liberalium omniumque diſciplinarum doctõribus, à tempore inſtitutæ iſthic Academix per JOANNEM IV. Brabantie Duceſſem, impetratâ poteſtate à MARTINO V. Pont. Max. Anno Dei hominis c12. ccccxxvi. & deinceps gloriâ ejus Gymnaſii, per orbem Chriſtianum ſe quàm laſiſſimè diſſendente.

42. INGENUÆ PRAXI] Liberalibus & ingenioſis omnium ſcientiarum diſciplinis, aliò jam diſtractis commerciis, & ſublatâ texturæ, pannificique mechanicæ arte.

Ergo per extremas Academia cognita terras.

Cognita; nec satis est: doctum caput extulit inter

45. *Oxonium, Aurelias, Italas, reliquasque Sorores.*

Haud ignota loquor: non ulla est læso Gallis;

Nulla vel Hesperie, vel sanctæ injuria Romæ.

Non ago de sacris, penetrant qui dogmata, Myssis,

Quos sub Apostolico concordēs credimus axe,

50. *Et teneo esse pares, sicut Deus omnibus idem.*

Fas mihi ferre Viros, studiisq̃ infistere Furis;

Furis, tot spatiis quas tam celeberrima vidi,

Et quorum pars parva fui. Contendere quisquam

Audeat, aut levibus rationem inflectere curis?

55. *Sex inter reliquos ex ordine pono Legentes,*

43. **EXTREMAS**] Regiones maximè distantes, & ultimas mundi. **ACADEMIA**] Gymnasium Lovaniensē. *Academia* locus fuit nemorosus prope Athenas, ubi Plato philosophiam docuit: unde discipuli ejus dicti Academici. Modò *Academia* dicitur de omni loco, ubi scientiarum gymnasia vigent: maximè verò ubi omnium litterarum artiumq̃ præcepta publicitus traduntur. **COGNITA**.] Clara & nominata; nulla enim secundum Pansiacam numerosior & ornatior. *Barland.*

44. **CAPUT EXTULIT**] Doctrinæ nominisq̃ celebritate, alia per orbem Gymnasia longè prævertit. *Virg. Ecl. 1. v. 25. de Urbe Roma.*

----- *Tantum alias inter capus extulit Urbes,*
Quantum lenta silent inter viburna cupressi.

45. **OXONIUM**] Britanniæ civitatem, ubi insiuta schola Anno Christi MCCCLXXIII. quæ à studiorum excellentiâ, litterarum & sapientiæ officina olim appellata est. **AURELIAS**] Galliz urbem, cui Gymnasium obtigit circa annum Domini c. cccxii. à Philippo Pulchro Gallicarum Rege, ubi ferunt S. Iyoneum Juri ac Theologiæ operam dedisse. **ITALAS**] Romanam scil. Bononiensem, Ferratiensem, Patavinam, Senensem, Neapolitanam, Salernitanam, Ticinensem, Perusinam, Pitianam, Taurinensem, Maceratensem &c. **RELIQUASQUE SORORES**.] In Germaniâ, Hispaniâ, Galliâ, Angliâ, Sicilia, litterarum artiumq̃ studia celeberrimas Academias, ideoq̃ Lovaniensē germanas & sorores.

46. **NON ULLA EST LÆSIO**] Nihil honoris

detraho Academiis Galliz & Hesperiz, aut etiam Romanæ, quia verâ prædico.

48. **DE SACRIS MYSTIIS**] Theologiæ Doctrinibus, subtilissimâ quæquæ fidei & mysteriorum dogmata penetrantibus; inter quos olim emicuisse Viri summi: Adrianus VI. P. M. Guiljelm. Lindenius, Corn. Janssenius Gandenses Episcopi, Franc. Sonnius, Joan. Malderus, Ambrosius Capello Ord. FF. Prædic. Eleemosynarius, Antverpienses, Henr. Cuyckius Rurmond, aliq̃ue Antistites & optimæ notæ Scriptores: quos inter Vorago antiquitatis Christianæ, Christianus Lupus Professor Regius, multorum votis nuper ad Purpuram destinatus: sed heu! Invida Fata hanc gloriam Augustinianum Sodalitum, & sacem Academicæ Pulpito invidere.

49. **SUB APOSTOLICO AXE**] Sub arbitrio Pontificis Romani, qui supremus Theologicarum controversiarum Jux.

51. **FERRE VIROS**] Efferre, extollere clarissimos] jurisprudentiæ Magistros. **STUDIIS QUAE INSISTERE**] Laudandis, & versis exornandis.

52. **TOT SPATIIS**] Tot annis & studiorum curriculum. *Cic. Orat. 12. Fater me Oratorem, non ex Rhetorum officinis, sed ex Academia spatiis exiitisse. TAM CELEBRERRIMA*] Sic Cicero dixit Philip. 12. c. 115. *Tam gravissimis tamq̃ue multis iudiciis, ignominisq̃ue confusus.*

53. **PARS PARVA FUI**] Dum jurisprudentiæ dedi operam, & decurso studio laureatus excessi.

55. **INTER RELIQUOS**] Doctores Juris. **EX ORDINE**

*Anteque-cessores bimos. Quis scripta pavorum
Explicet, aut mores valeat cantare serenos?
Regia subsequitur series non invida primis:
Ordo vetustatis fundamentalis honoris.*

60. *Sunt alii arte pares multi, quibus æmula virtus
Sæpe perexiguam interrompit nocte quietem.
Pars solet assiduus juvenes (res prompta) diebus
Exercere domi: convictibus altera præsumt.
Tertia, dum vacat à studiis, æstate lacunas*
65. *Supplet, & in primis viget expectata cathedris,
Ne quis ab officio cesset calor. Ultima, fixo
Quos doctoralis recreat sine munere abolla;
Et beat incessus, citra, gravis, omnia lucri.
Horum fama vagum latè dispersa per orbem,*

ORDINE] Quos nominant Legentes ordinarios.

56. ANTEQUE-CESSORES &c.] Duos quos vulgo dicunt Antecessores, sub quorum auspiciis, ii qui honores Academicos ambiunt, palam eruditionis suæ periculum faciunt, instituta publicus Theſium propugnatione.

57. MORES SERENOS] Quorum suavitatem, comitatem, & amicitiam, juventutem ducunt ad seria studia, & lauream finito curriculo.

58. REGIA SERIES] Regiorum, ut vocant Professorum, quotidie docentium, qui perhibentur tres. Dicitur Regii, quia à Philippo II. Rege Catholico Belgarum Principe an. 1512. LVII. instituti. Val. And.

59. ORDO VETUSTATIS &c.] Institutionis, FUNDAMENTALIS] Est ratio prærogativæ, aut fundamentum præcessionis. Id est: Professores Regii, non inveniunt prioribus honorem antecessionis, cum is sint institutione posteriores.

60. ARTE PARES] Doctrinæ & ingenio non inferiores. ÆMULA VIRTUS] Æmulatio, ut assumentur eos, qui publicarum lectionum auctoritate præfulgeant, iisque procedente tempore succedant.

61. PEREXIGUAM] Exigui temporis quietem, quam desessio corporiculo indulgent. INTERRUPT] Tollit aut turbat. Id est qui studio æmulationis, diu nocturne incumbunt literis, vix indultis sibi aliquot horarum requie, sine interruptione.

63. CONVICTIUS] Domibus in quibus studioſi adolescentes convivunt, & cohabitant, quorum numerus non exiguus Lovanii. Id est, sunt moderatores seu præfecti Convictuum: Præfides illi, & Collegia nominant.

64. LACUNAS] Defectus aut hiatus, qui sunt ætate, aliis Doctoribus à docendo vacantibus. Lacuna hic sumitur pro hiatus aut fossa: quo sensu dixit Cic. A. 4. In Verr. cap. 138. *Ut illam lacunam rei familiaris expleverit.*

65. PRIMIS CATHEDRIS] Ad primarias lectiones, seu docendi dignitates expectantur. Cathedra non raro pro munere, sui docendi spatii usurpatur. Juven. Sat. 7. v. 203.

Pavimentis multas vana, sterilibus cathedra.

66. NEQUIS AB OFFICIO &c.] Ne dum primi Doctores à docendo vacent, discipuli remissis chartis incumbant.

67. QUOS DOCTORALIS RECREAT &c.] Delectat, juvat: id est qui sine munere palam docendi, solo Doctoris titulo gaudent. Abolla vestimenti species duplex, una sordidior, quæ & militaris, altera Senatoria & philosophica. Posterior hic intelligitur, uti & apud Juven. Sat. 3. v. 115.

--- Audi facium majoris Abolla.

Stoicus occidit Barcam, delator amicam.

68. ET BEAT INCESSUS &c.] Ordo est: quos beat, seu quibus placet lenis & gravis incessus, citra lucrum, aut lucri spem. Id est qui gaudent

- 70. *Ex omni florem corrasit parte iuventa.*
Nam variis bacchata locis, & in extrema vasit
Littora Dalmatiae: nusquam cita virgo pepercit
Remigio alarum, aut urbis celavit honorem.
Famque volat, rigidaque gelu cita transit Alpes,
 75. *Rursum Apenninum; tum quæ juga sacra Calabrum*
Oenotria coluere Deæ: inde Typhoidos Ætnæ,
Faunis ac Satyris, fumosa cacumina, sedes:
Puteolos, juxtaque lacus graveolentis Averni;

Epomide, aliisque doctoralibus insignibus, ac gravi passu, sine lucro.

70. FLOREM JUVENTA] Præstantissimam & selectissimam juventutis partem. Quod enim in quacumque re purissimum & præstantissimum est, floris nomine decoratur. Plaut. Casin. prolog. v. 18.

Ed tempestate flis poetarum suis.

Sic Cicero est: *Flis Italia, flis populi, flis equitum, flis nobilitatis & juventutis.* CORRASIT] Congregavit, aut congregari fecit. Lipsius Lovan. l. 3. e. 1. Ad Athenas Lovanienfes.

Te Galli & Germanus, & te Sarmata
Invisit, & Britannus, & te duplici
Hesperia alumnus.----

71. BACCHATA] Sacro quodam furore percita, Baccharum insitit, nunc huc, nunc illuc, cursitans.

72. LITTORA DALMATIÆ] Ultra mare Hadriaticum, ubi sita Dalmatia Illyrici regio, continetur Liburniæ.

73. REMIGIO ALARUM.] Non desistit volare, & alarum remis ætem quassare. Usitatissima poetis metaphorâ.

74. GELU RIGIDAS ALPES.] Quæ sunt montes altissimi, ubi ære frigus. Dirimunt Italiam à Galliâ & Germaniâ.

75. APENNINUM.] Montes qui universam Italiam, quâ pater in longum, per medium secant, & ab urbe Januensi ferme, ad fretum usque Siculum protenduntur. JUGA SACRA.] Montes Nympharum habitationi consecratos.

76. OENOTRIÆ] Calabriæ juga, adjectæque illis peninsulæ in extremâ Maris Ausonio Ionioque jungitur, ab Oenotro Peucetii fratre, sociisque infesta, Oenotriæ nomen toti tribuit Italiæ.

TYPHOIDOS ÆTNA] In Siciliam excurrit, ubi Ætna Mons, incendiis & ignibus quos eruat, uti olim, ita & modò nemini non cognitus. Sub eo tumulatum, à fulmine Jovis adhuc ardentem, Typhæum sive Enceladum fabulantur poetæ; à quo Ætna Typhois dicitur, & ignes ejicere credita est. Virg. lib. 3. *Æneid.* v. 578.

Fama est Enceladi semisummi fulmine corpus
Urgeri mole hac, ingentemque insuper Ætnam
Impositam, ruptis flammam exspirare Caminis.

77. FAUNIS ET SATYRIS SEDES] Ubi habitant Fauni & Satyri montium & silvarum Semidei. Ovid. Metam. 6. v. 392.

--- *Ruricola silvarum numina Fauni,*

Et Satyri fratres.-----

FUMOSA] Fumos & saxa eructantia.

78. PUTEOS] In Campaniam transit, fertilissimam, & maximè mirandam Italici plagam, ubi *Puteoli* oppidum à Cumani conditum: quod Græcis Dicæarchia; à puteis aquæ frigide calidæque, ac odoribus sulphureis & aluminosis celeberrimum. De his plurima Serm. 7. LACUS AVERNI] Haud procul Lucrino, Baiis & Puteolis vicinus. Hic Inferorum limen esse, vetustas commenta est; quod aves supervolantes, vel graveolentiæ necarentur, vel ær sulphureis exhalationibus nimis extenuatus, eas non posset sustinere. Lucræsius indicat l. 6. v. 740.

--- *Quid Averna vocantur, nomen id abire*
Impositum est, quia sunt avibus contraria cunctis.

----- *Pennarum vela remittunt*

Præcipiteque cadunt.-----

Virg. lib. 6. *Æneid.* v. 201.

Inde ubi venero ad fauces graveolentis Averni,
Tollunt se celeres.-----

Lethalem sortem cessasse voluit, excisis ibidem ab Augusto Cæsare arboreis, & silvis.

79. CATP-

Cryptica Pausilypi, æternique sepulchra Maronis,

80. *Et Sannazarii divina palatia Vatis;*

Ad tua Parthenope, ad sacraria sana Salerni,

Romuleos colles, Papiam, atque Antenoris urbem.

Occupat Italiam: tendit Rubiconis ad oras,

Et Rhodani dubias undas, & Sequana rura,

79. CRYPTICA PAUSILYPY.] Cavernam, seu viam testudineatam sub monte Pausilypo, à vario amœnitatis genere, decantato. Hic cum arduus ascensu, & transitu difficilis esset, iterque Neapolim inter & Puteolos ad mille fere passus molestum redderet & impedire: eunículo perforatus est, cū amplitudine, ut duo currus invicem occurrerent, liberè possint sine mutua læsione, pertransire. MARONIS.] Virgilio Poëtarum principis, nōminis gloriā nunquam interitus: quem alii in ipsā cryptā, alii in hortis Monasterii supra monstem, alii prope ædiculam Marianam, alii denique ad alteram urbis Neapolitanæ plagam, littoralis viâ, quā itur ad Vesuvium montem, tumulatum existimant. D. Hieronymus In Euseb. Chron. lib. 2. *Virgilius*, inquit, *Brundisii moritur Sævio Saturninus*. & *Lucretio Cinna Coss. Offa ejus Neapolim translata, in secundo ab urbe milliario sepeliuntur, titulo istiusmodi scripto, quem mortuus ipse dictaverat.*

Manina me genuit, Calabri rapuere, tenet nunc Parthenope. Cecivi Pausia, Rura, Duces.

80. SANNAZARII PALATIA.] Splendidissimum juxta pedem Pausilypi, extat ædificium seu villa Actii Synerci Sannazarii, quam *Mergilinæ* vocant: ubi ille cum amicis doctis versari & rusticiari quandoque solebat. Scripsit Hetrusca & Lætina carmina, pari lepore utrobique & sale, sacro poemate de partu Virginis, & piscatoriis Elogiis apud posteros immortalis. Virum natalium animique nobilitate illustrem, commendat Paulus Jovius, apud quem extat Epitaphium quod marmoreo tumulo inscripsit Bembus.

Da sacro cineri flores: hic ille Maroni

Synerci Muriā proximam, ut tumulo.

Proximam Virgilio etiam scripsit M. Ant. Flaminius: imo & majorem gloriā Neapoli attulisse quam Papiam, censet La Cærdæ in 7. *Ann. Laudes ejus lege apud Alex. ab Alex. Gen. Diet. lib. 2. cap. 1.*

81. PARTHENOPÉ.] Neapolis, quæ Parthenope dicta ab unâ Sirenum. Silius lib. 12. §. 33.

Sirenum dedit una suum memorabile nomen Parthenope muris Æchelois; aquare cuius

Regnare diu cantus, cum dulco per undas, Exitum miseris caneris non prospera navis.

Plura quæres infra Ser. 7. SACRARIA SALERNI.] Lararia, domos, civitatem Salernitanam, ubi celebris Academia, excellentissimorum Medicorum gloriā per orbem famosa. Testatur auctus libellus, quem scholam Salernitanam inscribunt, de tuenda scil. valetudine, qui olim fuit versuum 1239. at in vulgato reperies hodie tantum 373. Quamquam aliqui habeant versus 664. aliqui 1096. Scriptus traditur à Joanne Mediolanensi ad Robertum Normannicæ, cui Anglorum regnum debebatur, Legæ Swertii Athen. Belg. & Ger. Joan. vossium de Phil. c. 12. SANA.] Mortalium sanitati studentia, ob florem Medicorum qui illic viguerunt.

82. ROMULEOS COLLES.] Romam, à septem collibus quibus superstructa, Septimontiam. Prop. lib. 3. Eleg. 15. §. 57.

Septem urbs alta jugis, tecti qua præsidet orbi. PAPIAM.] Urbem Insubrum Mediolano vicinam, quam ab æmne quo alluitur, *Ticinum* etiam nuncupant. Civitas est à sacris Lipsanis Doctorum Principis Augustini, & Gallorum clade, quæ superiori seculo Franciscus I. Francorum Rex, cum exercitu prostratus, captus, ac inde in Hispaniam ad Carolum V. Aug. abductus, nulli per Europam incognita. ANTENORIS URBEM.] Patavium sive Paduam, ab Antenore Troiano conditam. Virg. lib. 1. *Æneid.* §. 255.

Hic tamen ille urbem Patavi, sedesque locavit

Truverum-----

Urbis hodie est ditionis Venetæ, scholâ Academicæ & litteris inclyta.

83. RUBICONIS AD ORAM.] Ad Flaminium Italiæ tractum, ubi hodie Bononia, Cæsena, Forum Livii &c. quibus vicinus *Rubicon* flumen, qui olim Italiam à Galliâ Cisalpinâ discriminabat, C. Julii Cæsaris perduellione famosus. Nascitur in Apennino, interque Ariminum & Ravennam, mare Adriaticum influit. De Bononia vide infra Ser. 7. ad §. 186.

84. RHODANI UNDA.] Lugdunum & regio-

E 3

nes

85. Gallorum eripiens Gallus ardore palestras.
*Hæc quoque Sarmaticas pridem pervasit ad urbes,
 Teutonicoſque ſinus, paſſimque incendit amore
 Præcipuos Regni pueros; venerabile vicit
 Gymnaſium, & patrum & pavidum retinacula matrum.*
90. Hanc ut continuo generoſa Hiſpania tractu
*Suſcipit, Auſtraſia & regnum ſociabile Muſis
 Belligeroque Deo; præmum ludibria ventis
 Tradit, & ad Procerum recitatur fabula menſas,
 Non audita prius; ſed teſtificantur abunde,*

nes vicinas, quas alluit Rhodanus amnis: qui ſaſiens ex Alpibus Ræticiæ, haud procul Rheni fontibus, per Lemanum lacum verſus plagam occiduam fertur in Galliam; unde admiſſo prope Lugdunum Arari, in mare Maſſilioticum devolvitur. DUBIAS] Periculofas, ancipites. Rhodanus enim inæandris ſinuofus & præceps, & ut Baudrandio placet, fluviuſ eſt totius Galliz rapidiſſimus. SEQUANA RURA] Burgundiam & Franciam, maximeque Academiæ Dolanæ & Lutetianæ. Sequana flumen in Burgundia oritur, inde per Franciam, Lutetiam Pariſiorum, ac Rotomagus interfluit, moxque in Oceanum Britannicum effunditur. Duos Principes fluviuſ, pro Galliarum regno uſurpat.

85. ARDOR] Amore Muſarum Grudiarum. PALESTRAS] Juvenutem paleſtris ſeu Gymnaſii Gallicaniſ deſtinatam.

86. SARMATICAS] Poloniæ. Sarmatia Europæa, hodie à Poloniis, Rutheniis, & Tartariſ habitatur.

87. TEUTONICOſQUE SINUS] Interiora Germaniæ, quam à Teutone, aut ut Tacituſ, Tuſſcone, præſco Germanorum Deo, Teutoniam dixerat.

88. REGNI] Imperii Romani, regnorumque & principatum ei ſubjectorum. PRÆCIPUOS PUEROS] Principum, Comitum, Procerumque aliorum filioſ, præſciſ majorum ceriſ illuſtriſſimoſ; quorum non minimuſ plerumque numeruſ, in Athenæo Lovaniæ Legibuſ, Hiſtoriis & Politicæ operam navat.

89. PAVIDUM MATRUM] Pavidarum vel anxiarum, ut ſolent matreſ, dum peregrè ablegantur filii. Sic præter patronymicorum ſyncopeuſ,

dixit D. Paullinuſ Nat. 9. de S. Felice §. 219.

--- *Apoſteliſ choruſ agminis & patriarchum.* RETINACULA] Vincula teneriſſimi affectuſ, quibuſ liberis matreſ aſtringuntur, ut eaſ ſibi præſenteeſ retineant.

90. HANC] Famam, ubi ad ſcil. devenierit, & Hiſpaniarum nobiliſſima regna pervaserit.

91. AUSTRASIA] Auſtrix, ubi Viennæ ſedeſ, & Auguſtale Cæſarum Auſtriacorum. *Auſtria*, ſi Goropio credimuſ, alibi tranſiit in *Auſtraſiam*, vel *Auſtryciam*. Hiſpan. lib. 3. Etenim cum hic Poëta loquatur de longinquuſ, vero ſimile ſit, non intelligi præſum hic Auſtraſiz regnum, quod olim Lotharingiam, Brabantiam, omnemque, Rheno, Moſâ, Scalde fluminibuſ, interjectam terram complectebatur.

92. MUſIS BELLIGEROQUE DEO] Præſela re: non enim Auſtriaci, alique Germaniz populi ſegniuſ incumbunt litteriſ, quam armis; Nario doctâ juxta & bellicoſa, tam Marti quàm Muſiſ dediſa. LUDIBRIA VENTIS] Deſpicit famam, ut mendacem & vaniloquam. virg. l. 6. *Æn. v. 74.*

---- *Filiuſ tantum ea carmina manda,*

Ne turbata volent rapiduſ ludibria ventuſ. 93. RECITATUR FABULA] Narratur proſa bellâ, aut re quapiam quæ fidem non mereatur; quod uſu veniſſe prodiit in M. SS. Poëta lib. 1. Heroicæ. de quo in Proœſteli ad Serm. t. Dum Illuſtriſſimuſ DD. Comiteſ Fuggeri adhuc deliberabant, vellente virtuteſ teſtamenti Myliani convitiuſ erigitur Lutemburgi, Treviriſ, an Lovanii? Eorum cuim arbitratui reſiſta electio. Sed vicit Lovanium noſtrum, ubi modò viget Collegiuſ opulentiſſimè doctatum. De illo Conſule Faſtoſ Acad. *Valeriuſ And.*

95. *Parnassi reduces qui Lovaniensis alumni.
Hinc citò Londinum, quo vento nescio, sese
Fert numen pelago: & quamvis, à pluribus annis,
Non bene Belgarum cum Musis convenit Anglis:
Inclinant tamen, & fama gravitate feruntur*
100. *Lovanium; Laribusque, Petri crevere Penates.
Per Batavum velox tandem Dea diditur ora:
Extemplo (lapidans audit male Gallia nummos)
Expediunt tenui assuetos per flumina natos:
Nuntia Dux juvenum, communi instructa canistro,*
105. *Maternas repetit, rauca, inter prandia leges.*

95. REDUCES] Domum ex palatris nostrâ Brabanticâ. aho ibidem scientiarum curriculo.

96. LONDINUM] Angliæ metropolim, amplissimam Regis sedem, emporium orbis nobilissimum. VENTO] Indica, delatore.

97. PELAGO] Rectè, nam ab omnî continen- te discreta Britannia. Virg. Ecl. 1. v. 67.

Et penitus toto rivis orbe Britanno.

Transfretandum itaque samæ, vel ejus nuntio.

97. A PLURIBUS ANNIS] Ex quo Henricus VIII. Angliæ Rex, Defensor Fidei, à Fide Romano-Catholica defecit.

98. BELGARUM MUSIS] Eorum qui perstiterunt in Fide Ecclesiæ, & Regis Catholici Principis sui. NON CONVENIT] Ob Sacrorum disparitatem.

100. LARES CREVERE PENATES] Lovanium peregrinis incolis auctum. Lares domorum singularium, Penates sunt Dii publici, quos urbs tota, vel communi consensu populus veneratur. Lares itaque privati, exterorum convictu, domibus illari, auxisse censetur Penates Grudios. Id est, incolis crevit Lovanium. PETRI] D. PETRI Apostolorum Principis, qui Lovanium præsidet, & primariam urbis Basilicam sibi consecravit habet. Inde PETRONIANI, quos hoc nomine nobilitavit Henricus I. Lotharingiæ Dux, & Comes Lovanii, quod se in pugna Stipensis contra Hugonem Leodicensem Antistitem, equo delapsus, vel ut alii, captum, Lovanienfium opem trepeum sciret, nosceretur. Omnes proinde, qui sub vexillo D. PETRI (id insigne Lovanienfium vni) militassent, prætoratiis donavit. *Lippus LOTAN.* l. 2. c. 4.

101. PER BATAVUM ORA] Per Hollandiam spargitur, ac in omnium, Orthodoxorum inprimis, ore versatur. Hollandi hodie terram incolunt, à prisca Batavi infestam. Consule Ortelium, Cluverium & alios. Et infra ad v. 159. DITUR] Divulgatur. Virg. l. 7. Aeneid. v. 144.

Diditur hic subitò Troiana per aquora rumor.

102. LAPIDANS NUMMOS] Rerum & nummorum compendio attendunt Hollandi, frugi plerumque economi. Hinc bene premit noster, annonam apud Gallos, Lutetianos scilicet, impendio cariorum, ut periculum sit juventuti, deliciosis suas sectatur, parentum nummos accidendi, & temere fortasse decoquendi.

103. EXPEDIUNT] Mittunt. TENUI ASSUETOS] Victui tenuiori & fordiori, quam in Brabantia. PER FLUMINA] Aquâ, & navigio. Notat Hollandorum parcimoniam, qui dato exiguo naulo, modiceque victus sumptu, in Brabantiam navigare malunt, quam terrestri & curuli itinere eodem contendere, securius & commodius iter, incerto & importuno posthabentes, compendii gratiâ.

104. COMMUNI CANISTRO] Vulgari comenatu, ut sunt: panis cibarius, butyrum, caseus, caro infumata, ova cocta, panis dulciorum &c. quibus se alant in via, sine sumptu. *Canistrum* sporta viminea, quâ panem mensis inferunt, & reliquias excipiunt, hic pro cophino, aut annonâ viaticâ capitur.

105. RAUCA, INTER PRANDIA] Obscurum hyperbaton, sic in ordinem refer: fama nuntia rauca, dux juvenum, repetit leges maternas, inter prandia instructa communi canistro. Hoc est,

219.
archum.
tus, qui
sibi præ-

renerit,
inferit.
na sedes,
ustria, si
trasmam,
cum hic
imile sit;
regnum,
omnem-
interje-

Præclare:
æ populi
s; Natio
m Musis
umam, ut
7. v. 74.
anda.
ntis.
pro fa-
creatur:
ta lib. 1.
s. Dum
huc deli-
Myliani
viris, an
a electio.
ndò vige
lo Con-

95. RE-

*Commoda quanta simul! Si non Romana moretur
Religio; tantas nequaquam cessite naves,
Præteritis amissis, (raro his quia ligna vetamus)
Viderimus, pueris quot suppeditaret onustas*

110. *Lassatus bello populus. Quid cetera narrem?*

*Æolus amoto varios quàm dividit antro,
Diversosque vagis innectit fluctibus Euros,
Tam variâ variis concurrunt parte loquelis
Illustres juvenes, Patriæ quos moribus ornat*

115. *Patriæ nobilitas, & spes maturior annis.*

*Impedit introitus, hæc auditoria pubes
Angustis reddit spatium, acuitque Magistris
Sibila præpediant, occurrant pulsibus æquis:
Disputat externis, si quando meta, stupor;*

est, fama longo præconio rauca. Horat. lib. 1.
Epl. 17. y. ult.

-----*Vicinia rauca verlamat.*

Seu ad raucedinem usque, inculcat filiis novissima matrum monita, quæ abiurientibus dederunt. Jocatur & notat anxietatem matrum Batavarum, quæ filiis abeuntibus cibaria per viam componenda, & præcepta valetudinis tuendæ sollicitè tradentes, ægrè ab illis avelluntur.

106. *COMMODA QUANTA SIMUL*] Iter aquarium, compendium viaticæ, victus parvo mercandus Lovanii &c. ROMANA] Catholica & orthodoxa, à quâ Hollandorum plerique alieni, MORETUR] Impedit, aut retardat.

107. *CESSITE*] Cessipitebus, glebis fossilibus, combustioni & foco extruendo aptis. Plurimæ apud Batavos paludes biuiminolæ, unde cessipites eiusmodi effodiuntur, pascendo igni meliores, quam in Brabantia.

108. *LIGNA VETAMUS*] Raro cavent leges Brabantinæ, cessere ligna, cum iis abundet Brabantia, eorumque præte magnâ, carere possit non gravatè. Secus Batavi de cessipite.

109. *PUERIS*] Ad scholam Lovaniensem mittendis, ut illic instituatur.

110. *BELLO*] Quod gessit contra Religionem, & Principium suum Regem Catholicum, tamis impensis, tot annos &c.

111. *ÆOLUS AMOTO &c.*] Comparatio Sicut ventorum rex Æolus, recluso specu, ex diversis

mundi regionibus laxat ventos in mare: ita ex omni plaga Europæ, patres emittunt filios suos, ad disciplinam Lovaniensem.

112. *EUROS*] Ventos. Species pro genere. De ventorum carcere, Æolique in eos imperio Virg. lib. 1. Æneid. y. 56.

-----*Vasto Rex Æolus antro*

*Lustrantes ventos, tempestatesque sonoras
Imperio præmit, ac vinclis & carcere frenat.*

114. *MORISUS*] Benignis, animi candorem redolentibus, generosis, & universum, nobilitatem decentibus.

115. *SPES MATURIOR ANNIS*] Major quàm promittat, aut ferat ætas primæ adolescentiæ.

116. *IMPEdit INTROITUS*] Frequentiâ & multitudine suâ, difficilem ingressum facit. AUDITORIA] Loca institutionis, scholas, palæstras. Suer. in Tib. c. 11. *Cum circa scholas & auditoria professorum assidens esset.*

117. *ANGUSTIS SPATIIS*] Angusta reddunt. ACUITQUE] Exercet, polir, ulu perficit Doctores publicæ dispositioni præfectos, ne disputantes extra propositum salire, vel argumentum nimis fusi, vel idiosiosè protrahere sinant: aut ipsi expoliuntur, evagantur sermone. Hoc enim ubi fieri animadvertitur, omnes sibilis & pulsus indicant, ad alia progrediendum fore.

118. *SIBILA, PULSIBUS &c.*] Ut jam diximus.

119. *SI QUANDO META*] Ubi ad metam cursus seu studiorum devenit fuerit. EXTERNIS

STUPO-

120. Et repetit vires ultra sortemque iuventæ.

Quid mage prætendas? Externa encomia dicas?
Debita sed nostris: terræque marique vehuntur,
Deveniuntque locos tot Prælectoribus amplos,
Magnanimi juvenes. Si partibus urget egestas

125. Conspicuis, præstat dominos Academia Legum,
Qui doceant, stringant, solvant enigmata Juris,
Verbaque discutiant, ars que confundit in arte.
Par est de reliquis, quos non complector eodem
Versiculo; sacris divina volumina nobis

130. Qui reserant studiis: qui restaurare medelis
Experti ante alios, languentia corpora tabo;

STUPOR.] Supple est. Sentus est: petactio studio palam disputant, tam promptè ac doctè, ut peregrinis & exteris sint admirationi.

120. DISPUTAT, REPETIT.] Allusum ad modum Academicum candidatorum juris: qui antequam donentur Laureâ, duo jubenent inire certamina literaria, seu Thesium propugnatio- nes: quarum prior Disputatio, posterior Repetitio vulgariter nuncupatur. ULTRA VIRES SORTEMQUE &c.] Majori eruditione & rationum pondere, quam patituretas & imbecillitas juvenutis. Virg. l. 6. Æneid. v. 114.

-----Vires ultra, sortemque senectæ.

121. EXTERNA ENCOMIA.] Ut pote, cum tanta exterorum copia ad hanc scholam concurrat, ut eorum potissimâ laus videri queat.

122. DEBITA SED NOSTRIS.] Doctoribus, eorumque in docendo seculari ac industriz, quæis formant exterorum ingenia.

123. DEVIUNTQUE LOCOS.] Ellipsis præpositionis ad, ut in eo Virg. l. 6. Æneid. v. 638.

Devenire locos laos, & amana viresca.

124. PARTIBUS CONSPICUIS.] Provinciis quibusdam illustribus. URGET EGESTAS.] Sit inopia, aut penuria jure consultorum, qui vel doceant, vel Senatui assideant, aut centè Principibus sine à consilio.

125. DOMINOS LEGUM.] Suppeditat viros eruditissimos & Legum Doctores.

126. ENIGMATA.] Abstrusus sententias, & quasi conjecturas quibusdam indagandas, quæ OEdipo vel Delio quopiam opus habeant. Juven. Sat. 8. v. 30.

Qui juris nodos & legum anigmata solvant.

aliisqum est oratio obscura, & verborum involucris tecta, inde si aliisqum, quod est obscurè, & per anigmata.

127. ARS QUE CONFUNDIT IN ARTE.] Ex nimia enim prudentia, & cautela, nascuntur plerumque nebulae, dubia, obscura; & quæ claritatis gratia non raro adiciuntur, in amphiboliis abeunt, & majorem caliginem. Quor enim quantosque viros non vidimus in propriis tabulis delirasse! Ut verum sit isthoc Ovid. Met. 10. v. 252.

Arts adè læset arte sua, -----

128. RELIQUIS.] Reliquarum Facultatum Doctoribus. EODEM VERSICULO.] Quos non licet tam stricto poemate, prolixè satis, & pro merito illustrare.

129. DIVINA VOLUMINA.] S. Paginam, & arcanæ Theologiz Scholasticæ, quod aiunt; quibus licet tam stricto poemate, prolixè satis, & pro merito illustrare.

130. RESERANT STUDIIS.] Exponunt, elucidant magno cum studio & eruditione. Accuravit enim Schola hæc, jam inde ab instituta Theologica professione, ad Cathedras accessit, viros eximie eruditionis & probitatis, qui juvenutem sacris literis ferid imbuerent: inter quos primus eluxit Antonius Recinetanus, Ordinis FF. Erem. S. Augustini ornamentum singulare, Italus ex nobili Columbellarum Gentis: qui ex Sorbonâ Parisiensis huc evocatus, pulpitu Academicum sua facundia, & sacra eruditione plurimum illustravit: dignus proinde, qui postea Senogallientis Eruditionis in Italia, Episcopus præficeretur. Fast. Val. And.

131. EXPERTI ANTE ALIOS &c.] Medici,

*Quique Mathematicâ egregii; qui posteritati
Graviter historiis commendant prælia Regum.*

His cole Lovanium. Sit & hoc mirabile dictu:

135. *Æthera doctrinam, ceu mella fragrantia, spirat.*

Hic ancillarum Romanis cantio verbis

Pensa trahit. Famuli studiis datur hora. Latine

Quæ didicit virgo, non tuta à matre, procari.

Et puer infanti vagit Latialia voce.

140. *Psi tacus antiqui χαῖται obliviscitur. Altum*

Facundis reboare modis armenta videntur.

Quid Bruxella potens & fonte & colle feraci,

tam à scriptis & doctrinâ, quam ab usu & factitatâ medicinâ clarissimi: ut fuere Gemma Frisius ejusque Filius Cornelius, Nicolaus Biesius, Thomas Fienus, Joan. Sturmius, Petrus Castellanus, Fortunatus Plempius, &c.

132. QUORUM MATHEMATICA &c.] Ut fere jam inde ab initio institutionis suæ, Gymnasium hoc viros tulit Mathematicâ professione celeberrimos, Reinertum & Cornelium Gemmas verè gemmas, Petrum Beaufaidum, Adrianum Romanum, Joannem Sturmium, Gerardum Gutschovium &c.

133. HISTORIIS COMMENDANT &c.] Rhetores Academici, & publici Historiarum ac linguæ Græcæ professores, in auditorio Bullidiano in quorum numero reperias viros nominatissimos & stylo excellentes: Adrianum Barlandum, Joannem Baptistam Grammaium, Petrum Nannium, Cornelium Valerium, J. Lipsum, Erycium Puterium, Nicolaum Vernulæum, Bernardum Heimbachium &c. Qui omnes tam scriptis quam professione, de litteris & posteritate Historiarum studiosâ, optimè meruerunt.

135. ÆTHERA] Cælum, ær, æther. Latinis enim etiam feciminum in usu, non secus quàm æthra. Sic in Sacris testè canitur

Quem terra, pontus, æthera,

Colunt, adorant, prædicant.

Quin & eodem in genere, apud Græcos usi sunt Homerus & Pindarus, Scapula. DOCTRINAM SPIRANT] Hyperbolice.

136. HIC ANCILLARUM] Nemo ancillæ Lovanii, Latina carmina decantant, sed inter operandum levandi gratiâ.

137. FAMULI DATUR HORA] Ab heris otium conceditur studendi, & vacandi litteris, ut ope doctrinæ, è sorte servili ad ingenuam emergat famulus.

138. QUÆ DIDICIT &c.] Ordo est: virgo quæ latine procari didicit, non est tuta à matre. Id est: Mater & filia etiam latine sciunt. Non est tuta, quia Latine fabulando cum procis, matrem fallere non potest filie pudori invigilantem.

139. INFANTI VOCE] Nondum fante. VAGIT LATIALIA] Id est in cunis infans Latinis sonis vagiunt. Hyperbole paradoxa.

140. PSITTACUS] Avis ex Indis notissima, in Belgio frequens ab Indicâ Batavorum navigatione: mirâ dexteritate humanas voces, uti modo, ita & olim exiulit: hinc Claudiano avis nuncupatur gnara loquendi. Olim docebatur Imperatores salutare. Mart. lib. 14. v. 73.

Psittacus à vobis aliorum nomina discit,

Hoc per me didici dicere: Cæsar ave.

ANTIQUI χαῖται] Psittaco proprium fuisse Græcum χαῖται, id est ave, innuit Pers. Prolog. v. 8.

Quæ expeditis psittaco suum χαῖται.

OLIVISCITUR] Utpote qui Lovanii non Græcè, sed Latine dumtaxat differenter audit.

141. FACUNDIS REBOARE &c.] Boves, equi, asini, nescio quid Latine facundiz sonare videntur. Ludit festivè.

142. QUID BRUXELLA] Transiit ad secundam, & verè nobilissimam Brabantie urbem Bruxellam, ubi natura cum arte de præstantiâ certat, seu situm, seu palatia, seu domorum amplitudinarum, seu fontium & viarum publicarum copiam, & elegantiam consideres. Impensè ilam

Aëre præpuro, Ducibus placidissima sedes?

Quam Pius Albertus, Carolo cum Cæsare quondam,

145. *Prætulit Imperio? Quid habet diversi-que-linguis
Incola? Nobilitas, que tantâ aut nascitur Aulâ,
In quo disliceat? Kin' me numerare Dynastas
Temporis antiqui? Carolosque, Ducesque Philippos,
Patriciorum armis populos superasse feroces,*

150. *Et serie Annales multarum evolvere verum?*

*Nunc varios, Regis, missosque ad Cæsaris hostes,
Res quibus incolumis stetit, & victoria læta?*

Nunc, qui præsideant, Legati nomine, rebus

lam laudâ Erycius Puteanus, Barlandus, Guiciardinus &c. COLLE FRUGACI] Collibus frugiferis.

143. *AERE PRÆPURI] Purissimo cælo inclita: Ducum] Brabantis, ac Principum Belgicarum Provinciarum,*

144. *PIUS ALBERTUS] Archidux Austriæ, Belgicæ Princeps; à Religione Clementiæque Pius nuncupatus. Eum hoc carminis sui epiphonemate, decoravit olim Nicasius Baxius poeta Augustinianus, vir in utraq; litteraturâ maximus.*

A solis ortu. Atlantis usque verticem,

Dicitur ALBERTUS PIUS.

Hic duodecim Imperatorum sanguis, ductâ Isbellâ Philippî II. Hispan. Regis filiâ, dotali jure apud Belgas rerum potitus, sedem palatinam Bruxellæ fixit. Imperii Romani Diadema bis sibi à Septemviris electoribus delatum recusavit; provinciasque hereditario jure ad se devolutas Austriam, Silesiam &c. in Ferdinandum II. Aug. patrelem suum, decumano munificentie exemplo transcripsit. Ad quod allusit seculi nostri delictum Casp. Gevartius.

Albertus Cultor virtutum, spector honorum,

Archiducum superans serie facta Patrum:

Continuas unâ toties in stirpe Coronas,

Et his delatum respici Imperium.

CAROLO CUM CÆSARE] Carolo V. Imperatore invidiosissimo, Hispaniarum Rege, Belgarum Principe; qui toties hereditarias in Germaniâ altero celsi fracti suo Ferdinando I. Aug.

145. *PRÆTULIT IMPERIO] Hic Viennæ Austriaco-Romani Imperii solio, ille Diademati. Utroque enim Bruxellensium habitationem sibi in deliciis habuit, licet Carolus Cæsar, rerum strenuè ubique per ducta regna gerendarum*

studio, incerti propemodum laris vixerit. DIVERSIQUE LINGUIS] Propter exterorum Principum, Oratorumque concursum, diversâ calens idiomata,

147. *DYNASTAS] Principes, Brabantis Ducis. Dynasta, principes vel potentes aut res dominas, quod est passum: sic & dicitur, potentia.*

148. *CAROLUSQUE] Carolum Pugnacem patrem Mariæ, quæ Burgundiæ provinciarumque Belgicarum Principatum, & Gentem suam Burgundicam, per nuptias cum Maximiliano Frederici Imperatoris Filio, in Augustissimam Austriacorum Familiam traduxit. PHILIPPUS] Philippum Bonum Caroli Patrem, cui adito, per mortem Patruelis sui Philippi primi, Brabantis Ducatu, Belgicæ amplissimum dominatum inavexit primus.*

149. *PATRICIORUM] Procerum & nobilium Bruxellensium. POPULOS FEROCES] Contra quos gessere bellum, ut fuere Galli, Lotharingi, Leodicensis &c.*

150. *ANNALES] Quos leges apud Barlandum, Heuterum, Harzium, Loyens & alios.*

151. *REGIS] Catholici, cui parat Belgium. CÆSARIS] Ferdinandi II. Aug. HOSTES] Perduelles Bohemos, reliquosque Germaniæ Principes heterodoxos, quos Protestantes dicunt. Missi autem fuere cum militaribus copiis Bruxellâ, Marchio Ambrosius Spinola, Comes Bucquous, alique, quorum virtus in illo bello feliciter emicuit, ut tangemus infra Serm. 5. 7. 9.*

152. *VICTORIA LÆTA] Quam docuit exitus Belli Germano-Bohemici, nullo ejus temporis historiographo non illustratus.*

153. *LEGATI HOMINE] Proreges seu Belgii*

- Principis, & patriæ; quorum virtutibus omnes*
155. *Belgæ & consilio multum debemus ad unum?*
Unde mihi calami? Pro me toto orbe loquantur,
Qui semel externâ terram hanc tetigere carinâ,
Italus, Hispanus, Thrax, Sarmata, Maurus, Achaius,
Anglus, & insignes Bruxelle more Batavi,
160. *Tempore ab Induciis. Pro me stent atria Regum,*
Auleis instructa suis, quæ plurima magno,
Grande lucraturus, mercator comparat auro
Urbe istâ, nihil efficiens si aliunde petantur.
Blandiri indocilis, majorum transeo laudes.
165. *Numquid & à pueris famam trahit? Ecce, videntur*
De meliore luto formati, quàm reliqui sint

Gubernatores, qui se legatos, seu ut vulgo, Locum-tenentes generales inscribunt.

156. UNDE CALAMI] Quæis pro merito describam laudes Bruxellæ.

157. TERRAM HANC TETIGERE] Huc apulere. CARINÂ] Navis pars pro toto. Alvis scil. & infima trabs, cui tota navis inniuit, carinæ nomine censetur. Virgil. l. 1. Georg. v. 303.

-----Cum jam portum tetiger carina.

Aptam navigationibus Bruxellam insinuat, quæ per nilum suum seu fossam navigabilem, in Rupelam flumen, & inde per Scaldem mitti in Oceanum.

158. TURAX] Turcæ. Thraciæ siquidem metropolis Byzantium seu Constantinopolis; ubi modò Thronus Imperii Turciani. SARMATA] Polonus, MAURUS] Æthiops Africanus. ACHAIUS] Græcus.

159. BRUXELLA MORE] Ad morem & normam Bruxellensium. INSIGNES] Comes, urbani, generosi & anticarum artium gnati. BATAVI] Hollandi. Batavia enim vetus inter duo Rheni cornua & Oceano Germanico perstricta; hodie ab Hollandis, & parte Geldrorum habitatur. Lucan. l. 1. v. 431.

Vangiones, Bataviq; truces, quos ara vocuro
 Stridentem acutè tuba-----

Feroces enim & bellicosos fuisse Batavos, tum locæ citatus, tum Martialis indicat lib. 14. Lem. 176. ubi de Personâ Germanicâ, puerorum tetriculamento,

Sum figuli infus rursi persona Batavi :

Quæ tu derides, hæc times ora puer.

Hæc igitur larva, rufum Batavum, id est hominem militarem & atrocem exprimebat, terrori puerorum. Nos modò Turcæ, vel Sarmatæ cupispiam faciem supponamus.

160. TEMPORIS AB INDUCIIS] Ex quo aulam Principis Alberti Pii, & urbem Bruxellensem frequentarunt; id est à tempore quod fluxit ab induciis Duodecennalibus. Nam grassante Bello, pauci Hollandi ed commeebant. Induciarum autem initium nobis dedit annus X. supra c. 10. bc. 9. natio Salvatore

161. AULEIS] Tapetiis, & peristomatibus, quæ totius mundi præstantissima textuntur Bruxellæ.

163. NIHIL EFFICIENS] Quæstus, lucris, vel emolumentis. Alibi enim terrarum confecta, cum non expectantur avidè, tardius extruduntur.

164. BLANDIRI INDOCILIS] Suprà Serm. 1. v. 64. ab immodicis laudibus se alienum profertur.

Laudibus assuevi non prodigialiter ullis.

MAJORUM] Rerum; à quibus supra omnes laudari possit Bruxella.

166. MELIORE LUTO] Præstantiores. E meliore luto facti dicuntur quibus melior nobiliorque est indoles. Allusum ad Prometheus, qui primus hominem è glebâ terræ finxisse perhibetur. Juvén. Sat. 14. v. 35.

E meliore luto finxit præcordia Tityus.

*Belgarum geniti; vivaces, atque dicaces
Cum sale: maturi, quâ adferre ætate sinapi
Matre jubente solent alibi panemque juvenici.*

170. *Quippe studet soboli, sobolem Bruxella parentum
Nequidquam inclinat studiis. Lex summa Lycurgi.
Ad strictum examen ducenda Antverpia, dives
Ære, situ, fabricâ, famâ, populoque benigno;
Qui colit externos, si quis colit: & brevis ut sim,*

167. VIVACES] Alacres, agiles, prompti, expediti ad res peragendas, & ex arte versandum cum hominibus. DICACES] Arguti, facundi, & cum sale ac gratiis affari quovis, periti.

168. MATURI] Idonei ad officia adultioris ætatis. ADFERRE SINAPI] Ut solent, in Brabantia & vicinis Provinciis, pueri à matribus ad furnariam vel pinguariam officinam mitti, panem vel sinapi (notissimum condimentum) domum allaturi, ad usum mensæ. QUÆ TATE]

Eo tempore, quo nondum pudore prohibentur, vile istud & servile obsequium parentibus deferre.

169. JUVENCI] Pueri: phrasi metaphorica ductâ à bobus, qui jam desierunt esse vituli, nondum tamen bovis magnitudinem affectus.

Horat. l. 2. Carm. Od. 8. §. 21.

Te suis matrem meminit juvenici.

170. SOBOLI] Amplioribus fortunis beandæ, in quas eam educat & instituit, ut procedente tempore, Principis & Summatum favore, ad honores & munia publica evehat.

171. NEQUIDQUAM] Minimè, nullâ ratione, STUDIIS PARENTUM] Quibus vitam alunt. Sensus est: semper ad altiora stimulat, satagitque, ut filii parentibus digniores evadant, sintque fortunatiores. SUMMA] Maxima est, summo in pretio & observantia habetur. LEX LYCURGI] De instituenda juventute. Consule Plutar. in Lycurg. Lycurgus Philosophus famosus & Legislator apud Lacedæmonios. Sidon. Apoll. C. 2. §. 166.

Quidquid legisse profecit Sparta Lycurgo. Casum autem à Lycurgo, inquit Rhodig. l. 11. c. 3. Ne quis omnino quidquam vulgare artem attingeret. Alian. var. Hist. l. 4. c. 6. Argem mechanicam, aut quamvis illiberalem nosse, nulli viro Lacedæmonio licet.

172. STRICTUM EXAMEN] Accuratum, & quod non summum, sed articulatè membra-

timque cognoscat. ANTVERPIA] Terra parens & alitrix mea, ideoque præ aliis accuratius describenda. Meritis ubi Patriæ jungit affectum suum, qui cuilibet in solam natale nequit esse non honestus. Cicer. 2. de Leg. c. 4. de Patriæ: *Dulce non multò fecus est eo, quæ genuit, quàm illa quæ excepit, pro quâ mori, & cui nos totos dedere, & in quâ omnia nostra pender, & quasi conservare debemus.* Aquis igitur nemo mihi succenseat, si & ego hic in partem scienæ veniam, & Patriam carissimâ hoc brevi elogio interpellè.

Aura, situs, flumen, vicinia fertilis agri, Ingenium populi, lex, politia, Patres. Mœnia, claustra, via, prætoria, templâ, domusque, Aptaque longinquas littera ferro rates, Hermetis studium Lucr. non sordidus ardor,

Et manus artificum prodigiosa virum. Religio, pietas, miserorum publica cura, Clerus, & assiduum Numinis ara calens. Hespitium humanum, mense communia jura, Rustici haud ulli vel peregrinus amor. Merces, divitiæ, manuum scitissima opella, Æraque Bistonias pascere prompta tubas. Hac facili cœlestia simulat, ANTVERPIA, magnâ Divisum reliqua; Tu decus omne tenes. Vide quæ infra præsentis, & Serm. 7. ad §. 4. deducuntur.

173. ÆRE] Opulentia Civium. STU] In soli planitie, ad Scaldem flumen: objecta Flandriæ portum habet exonerandis, & ex Oceano admittendis omnium mercium navibus opportunum: amenitate agri suburbani ad oram Brabantie, fertilitate, & villarum hororumque delictis affluit. FABRICA] Adificiis publicis & prætoriis, domibus privatis & foris, templis & asceteris, turribus & nosocomiis &c. FAMA] Per orbem clarissima, utpote ab omnium nationum mercatoribus frequentata, infesta, culta.

175. *Vis dicam prope vera? Fave; virtute priorem,
Te neque me, credo terram vidisse, nec esse.
Invenies mores hac urbe utrimque reductos,
Si bene sedatus trutines: si non mihi credens
Consulis externos, plenis dammere cachinnis:*
180. *Hoc Italus sapit, hoc gladio defendet Iberus,
Et quos immunes amplectimur urbis honore,
Nullius exemplo, quavis paritate, vel infra,
Civibus externos præponimus. Illicet ullis
Partibus invenias. Te nemo accumbere jussit*
185. *Secum inopinatè? Quid possum? Injuria casus;
Casus ubique valet. Paucis aperire licebit
Delicias nostras. Nil tam proclive, fatendum,
Nobis quàm dictum hoc: Hodie prandebimus undâ.
At sumptu exiguo: consuetâ diaria nemo*

175. PROPE VERA] Mitigat disci sui insolentiam. VIRTUTÈ PRIOREM] Meliorem, præstantiorem, nobiliorem.

177. UTRIMQUE REDUCTOS] Sedatos, temperatos. Reductum est medium, seu id quod ab utroque extremo excessus & defectus remotum est. Horat. l. 1. Epl. 18. §. 9.

Virtus est me diuim visiorum, & utrimque reductâ.

178. SEDATUS] Liber à perturbatione, vel præjudicio.

179. PLENIS DAMNÈRE CACHINNIS] Deridebete palàm, quod audes dubitare de te lucidâ, & manifestè verâ. Cachinnus est risus solutior, & quasi totum corpus quatens. Pers. Sat. 3. §. 27.

Ingeminas tremulos naso crispant: cachinnos.

180. ITALUS SAPIT] Pro judicii sui acrimoniâ, quâ reliquas vincit nationes, sapienter censet. GLADIO] Magnis animis, etiam cum vitæ periculo. IBERUS] Hispanus. Iberi ab Ibero notissimo Hispaniæ flumine.

181. IMMUNES] Externi, quos non modò civitate, sed etiam immunitate, prærogativis, & privilegiis donamus, idem defendunt.

182. QUAVIS PARITATE] Cum civibus VEL INFRA] Imò infra paritatem. Hoc est: externos

in civitatem admissos sæpè etiam civibus antefereimus.

183. ILICET] Ire licet. Tetent. Eun. 1. 1. §. 9. *Alium est illicet!* Signum est ferè peractæ rei; quo per præconem pronuntiator, iudices de concilio dimittebantur. Ac si dicat Noster Antibrabatio: vade alias in regiones, & explora, num hæc usquam invenias.

184. PARTIBUS] Regionibus. Cic. lib. 1. fam. Epl. 5. *Nunc autem opo, ut ab istis Orientis partibus, virtutis tua lumen eluceat.* Tib. l. 4. c. 1. §. 165.

Nulla nec exustas habitant animalia partes.

185. SECUM INOPINATO] ut suprâ §. 15.

186. CASUS UBIQUE] Paræmix speciem refert, plurimis hodie in ore, cum aliquid secundum sorte fortunâ, vel lævi mero casu, cupiam obigie. Ex Ovid. de arte. l. 3. §. 425.

Casus ubique valet: semper tibi pendeat hamus.

189. DIARIA] Cibaria diurna, in diem parati solita: Diaria, propterea servorum sunt vel operarum. Horat. l. 1. Epl. 14. §. 40.

Cum servis urbana diaria redere mavis.

Et apud Mart. etiam puerorum. lib. 11. Epig. 109. Ad Lector. §. 3.

Sed Lupus usuram, puerique diaria possunt.

190. IM-

190. Despicit; invehimur, quæ nullum pauperet, escæ:
Felicem se quisque putat cui contigit esse
Convivatorem. Moderamina zelotypiæ
Inventa; & crebro patinam decernimus uni-
Cuique suam, & modicum proprio de vase Falernum;
195. Quo neque cerritos videas, Bromiõe revulsos,
Sumptibus immodicis nec quis prætexat agendum.
Copia fabellis, non detrectando, facetis:
Nunc sale conspersi risus, nunc seria ludis
Nectimus, atque animos multi à virtute ciemus:

190. INVEHIMUR] Præcipites, cum impetu,
& proinato appetitu manducare incipimus.
ESCA QUÆ NULLUM PAUPERET] Dixit, non
cupediis vel magno impendio accersitis edulis,
sed parabilibus, quæ convivatorem nihilo pau-
periorum reddant, aut sumptibus gravent. *Pau-
perare* hic est fraudare, damnum accrescere, quæ-
stam interpellare. Horat. lib. 2. Sat. 5. v. 35.
Excipit quisvis oculus cistis mihi, quàm te
Contemptum cassâ nuce pauperet.-----
Plaut. Mil. Glor. 3. s. 531.

Pro meriti vitio dominum pretio pauperet.
Idem Picud. 4. 7. 27. voce lenonis.

Boni viri me pauperant, improbi alant,
192. CONVIVATOREM.] Cui concessum,
eiusmodi non sumptuose mensæ amicos adhi-
bere. MODERAMINA] Remedia] ZELOTYPI-
A] Invidiæ & ambitus: nequis sibi præscri-
bat imitandam, vincendamque fortasse alterius
luxuriam & prodigalitatem.

193. PATINAM] Lanceæ escariæ obsonio
gravem. *Patinæ* Had. Junio, à patendo dicta,
quod sit amplum & repandum vas genus, quo
dapes elixæ ac jurulentæ mensis inferuntur. DE-
CERNIMUS] Stipulamur, statuimus, ut quisque
pro symbola conferat suam patinam; in morem
veterum transtiarum. *Uni-cuique*] Temis
ad imitationem. Horat. l. 1. Sat. 9. v. 50.

-----Nil mi efficit usquam,
Dixit hic, aut effi quia doctior: est locus uni-
cuique suus.-----

194. PROPRIO DE VASE] De cupâ dome-
sticâ, seu cellâ familiari. FALERNUM] Vinum,
à Falerno Campaniæ agro, ubi generosa vina
olim nascebantur.

195. CERRITOS] Escis faburratos, emotæ
vel impeditæ mentis. *Cerritum* dictum voluit,
quasi Ceteritum, seu à Cetero percussum. Ho-
rat. l. 2. Sat. 3. v. 277.

Hollade percussâ Marini tùm præcipit sibi
Cerritum fuit.-----
Plant. Menæch. 5. 4. 2.

Nam *Larvatus* aut *Cerritus* ? fac sciam,
Nonius, *Cerriti* & *Larvati*, inquit, malefanti,
aut *Ceteri* irâ & *Larvatum* incursum, animo
vexati. Plaut. Amph. 2. 2. 143. *Imbes isthanc*
pro cerritiâ circumferri. Intelligit Noster hoc loco,
Cetere, seu panem & obsoniis infartos, & disten-
tos, rebus eâ die sanè agendis ineptos. BROMIO-
E REVULSOS] Temulentos, ebrios, & à ratio-
ne revulsos. Vide suprà quæ de Bromio diximus
ad v. 3. Serm. 1.

196. SUMPTIBUS &c.] Nec quo quis agat, seu
mensam comparat immodicis sumptibus, quo-
cumque demum sub obtentu, vel prætextu. Id est
cum quisque conferat symbolam, non est occasio
cuiquam, sumptuosius instruendi triclinii.

197. COPIA] Supple. est. Ut sensus sit, datur
vel est facultas facietis fabulis. NON DETREC-
TANDO] Detrahendo, aut famam ullius deni-
grando.

198. SALE CONSPERSI] Urbanis jocis &
salsè dictis mixti. *Sal* argutiam & leporem
Latinis designat: quandoque etiam amarulentium
& dicacitatem. Sic in proverbiiis. *Salè, inju-
riarum conspersi*. Had. Jun. LUDIS] Ludicris, jo-
culatibus, acroasmatis. MULTA VIRTUTE] Multâ
elegantia, præstantiâ & eruditione sesmonis.
CIEMUS] Revocamus, recreamus, & inflau-
ramus.

200. Sorte locus, nec cura, cui aut quâ parte ministras.

Ordo bibendo, sitis : famuli communiter adstant.

Præsto aqua fert raro cyathos turgere puellis.

Cras valeas, strepites socrus nec murmure uxore.

Est qui, sed nitidis, fuerit gratissimus hillis;

205. Aut vervecinâ, paulo antè superstite, ofellâ;

Aut facili cremio, selino, bulbove salito,

200. **SORTE LOCUS**] Ut cadit, sine ordine, aut dignitate ratione. **CUI AUT QUÂ PARTE &c.**] Omnia familiariter, sine disquisitione, cui aptius vel congruentius ante alios ministratur.

201. **ORDO BIBENDO SITIS**] Non cogitur quisquam respondere alteri præbenti, minus ad æquales haustus invitanti; sed quisque bibit, ut sitit. **COMMUNITER**] Ad commune omnium & cuiusque obsequium.

202. **PRÆSTO AQUA**] Diluendo vino, ad normam scil. Itolorum, Hispanorum, Gallorum &c. cuius scrupulosissimus fuit Poëta noster, unice valerudinis suæ, plerumque accipitis, sollicitus, **FERT RARO TURGERE**] Ad summum scil. labrum; ut locus sit assundendæ aquæ. Id est junioribus parcius funditur, ne olcum igni, quod aiunt, id est, intemperantiæ addatur.

203. **CRAS VALEAS** &c.] Ansa non datur, ut hic socrus arguat, vel uxor obgonniat. **MURMURET**] Tacite, & quasi continenter intra dentes rodendo verba, ne maritus tam voces quàm sensum intelligat. Notat uxorem & socrum ejus matrem, virorum valetudinem anxie curantes. **MURMURARE**, pro eo quod est, obloqui, obtemperare, aut animi indignantis notas efferre, etiam Cicéroni in Ursa. Sic de Ursa. resp. c. 17. *Vidi enim hesternis die quendam murmurantem, quem niebant negare ferre me posse.* Ovi. Met. 9. v. 419. *Et cur non alibi eadem dæmæ dæmæ licores* *Murmur erat.* -----

204. **EST QUI &c.**] Censum agit familiarium quorundam eduliorum, ut doceat quàm obvio & parabili obsonio, consistant hæc convivia. Et itaque, inquit, quispiam erantista qui pro symbolâ, domo adfert patinam hillorum, & hoc munere sodalibus placet, & gratificatur. *Hilla* tomacula sunt, vel stercimina, quæ sunt ex jecore aut aliis intestinis suillis frustratim comminatis, & arinis; sic & *apexabones* sunt ex cistidæ pectoris sanguine, intermixti etiam arinis. *Vibius* nostrum dixerit *Beulingen*, alibi *pensen*. *Notat* lib. 2. Sat. 4. v. 60.

----- **Pernâ magis & magis bilis**

Flagrat in morsus refect. -----

Sed nitidis] Hillorum maxima commendatio, si nitide, & à nitidis, in primis mulieribus [ut fert patriæ mos] facta sint.

205. **AUT VERVECINÂ**] Vervecino jure macerata. **PAULO ANTE SUPERSTITE**] Residua, cui paulo ante incoxit vervecina, ita ut adhuc à prima coctione ferveat. Hesternum enim jus, & secundo foco calens, minime commendatur Apicianis proceribus. **OFELLÂ**] Pane jurulento. Ita hoc loco exponendum. Alibi alter: vide infra *Serm.* 8. ad v. 95.

206. **FACILI CREMIO**] Carne vel quovis alio edulio, in sartagine confrixo. *Cremium* non temere apud locupletes reperias. Vulgatus interpretes eo utitur *Psalm.* 101. v. 4. *Offa mea firmus cremium aruerunt.* Et respondet voci *Φεβύς* apud Septuaginta; quod D. Gregorio alitèque ponitur *cremium* aut *τῷ Φεβύς*, quod est *terras* vel *sorres* aut *friger*: Aliis vero est lignum tenue crematum facile. Augustinus in *Ps.* 101. legit: *Offa mea firmi in frivore confrixæ sunt.* Hieronymus ex *Hebræo* vertit: *Et ossa mea quasi fixa centabuerunt.* Rectè igitur hic intelliges cibum quemvis, qui ex tempore, & subito frigi potest (id enim arguit epitheton *facile*) v. g. pulnam aut capum gallinaceum, aves & aviculas, item carnes antè coctas minutim conficis, & alia quæ citò torrentur & percoquantur. **SELINO**] Patinâ, de optimo selino inter bellaria, superbiante. *Selinum* Latini dicunt apium. *Itali selini* aut *seleri*; cui respondet vox apud nos vulgaris *sefer* seu *seleri*, ex Italica vel Græcâ *ελαιος* desumpta. Inde hyposelinum, peroselinum &c. **BULBOVE SALITO**] Pusillis albarum capularum conditiis, condiendo vino opportunis: aut certe pisciculis in eundem usum, quos trichides aut Enacrasicholos ex apuarum genere, quidam nominant: Belgæ dixerint *Antsouwen* vel *Antsouwen*, Itali *Anchovi* vel *aleci*. *Juven.* Sat. 7. v. 12.

Ant

*Ficubus, asparagis, aluit quos Tassius horto
Sollicito; aut vernâ, Jonâ indignante, placentâ.
Non ullum pretium pretio; sed mutuus usus.*

210. *Ventre nihil frugalius est, naturaque paucis
Contenta: est potior petasunculus inter amicos,
Quam sunt mille dapes, si cogar rodere solus.*

--- *Ante veteres Maurorum epimenia bulbi.*

Ubi commentatores intelligunt pisces exiguos, qui velut exilia munuscula ex Africâ singulis mensibus Romam deferabantur. Lips. Epist. QQ. lib. 4. Epist. 25. Prior tamen expositio bellanis hortensibus, de quibus hic, congruentior est. *Bulbum* radix est rotunda & tunicata: veteribus fuit quedam illius species ad Venerem impensè provocans, quæ hodie incognita.

207. *ASPARAGIS*] Qui etiam citò parantur, & percoquantur. Nam ut Suet. c. 87. Augustus quendam quoridiano sermone usurpabat: inter quæ isthoc ad exprimendam festinatæ rei velocitatem: *velocius quàm asparagi coquantur.* Quod imitatus Liptus Saturn. r. c. 1. *Abi puer, inquit, & redi citius quàm asparagi coquantur.* De asparagis plura infra ad §. 272. Serm. 7. TASSIUS] V. N. cui nupserat Germana socor Poëtæ. Hujus erat assidua cura colendi horti sui elegantissimi, qui ab omni genere olerum, fructuum, florumque, insanâ ejus temporis æstimatione rarissimorum, & gravissimi impendii, supra modum commendabatur. Erat & illi frater Carolus Tassius, sui dedicatus infra sermo V. curâ colendi horti non multò inelegantioris, fratre nû inferior; ut necias de utro interpretandus sit hic locus. Senatoriâ dignitate uterque emiuit: prior tamen demortuâ conjuge Scholiriâ, ne primam fidem sponsæ obstrictam irritaret, Deo se consecravit, in sacrum Canonicorum Collegium Aedis Cathedralis Antverpiensis adserpsit.

208. *VERNA*] Domesticâ, seu domi à vernis factâ. Sic Marialis dixit apros vernas, equites vernas. l. 1. Epig. 50. ad Licin. §. 24.

Mañabius & vernas apros.

Ira legendum confert, non vernos Turn. lib. 23. c. 25. Item ibid. Epig. 85. De Quirinale multorum filiorum patre ex vagâ Venere.

*Domumficus & agros implet equitibus vernis:
Paterfamilias vernus est Quirinalis.*

Id est indigenis, domi vel in fundo suo natis. Sic & lib. 13. Lem. 43.

Letia suburbanis mittuntur aspyrina ramis,

Es vernâ tuberos.-----

Ubi volunt esse epithecen, sive appositionem, uti hic in vernâ placentâ: nisi quispiam contendat hic placentam ex oleribus vernis seu primæ accretionis, consecratam intelligi, sed tunc pereat venustas antitheseos, quæ est inter domesticam, & alibi factam. JONA INDIGNANTE] Invidente & ringente, hunc sibi honorem & quæsum præcipi. *Jonas* fuit nobilissimus Antverpiæ placentarius pisttor, à scire econdiendis artocreatis, & placentis omnis generis piosendis, illo ævo notissimus: vulgo *Jonas den Passeybacker.*

209. *NON ULLUM PRETIUM PRETIO*] Nihil æstimatur, nullo in pretio est, pretium ciborum, seu profusio multi æris in opsonandum; plura enim sunt edulia minimè sumptuosa, quàm dapes multo pretio cœmptæ. MUTUUS USUS] Consecratio, familiaritas, & sacetus convictus.

210. *VENTRE NIHIL FRUGALIOUS &c.*] Ea victus tenuitas maximè commendabilis, quâ venter & natura habent quod satis. Docilis enim venter est, etiam quàm minimis saturari. Juven. Sat. 5. §. 6.

Ventre nihil novi frugalius.-----

Horat. l. 2. Od. 16. §. 13.

Vivitur parvo bene, cui paternum

Splendet in mensâ tenui saltum.

NATURAQUE PAUCIS CONTENTA] Ex Epicuro, qui ut ait Cic. l. 2. de fin. c. 21. *Naturales divitiis dixit parabiles esse, quod parvo esset natura contenta.* Claud. in Ruf. l. 1. §. 216.

Vivitur exiguo melius. Natura beatis

Omnibus esse dedit, si quis cognoverit uti.

211. *PETASUNCULUS*] Coxa vel perna fuilla fumo indurata. Juven. Sat. 7. §. 119.

---- *Siccus petasunculus, & vas*

Polamidum.-----

Blandiuntur diminutiva, & nescio quid gratum vel illecebranti tribuant optionis, quod non præstant primitiva.

212. *RODERE SOLUS*] Prandere sine sodali-

bus

Vivitur hoc alibi ritu? Te iudice vincam.

Nil mihi concedas; nulla ornamenta Poëtæ:

215. *Fugiter in nostrâ, certum est, sic vivitur urbe.*

Imò quod & magis est, Momi sunt temporis huius,

Qui vertant vitio, nimiumque frequentia dicant

Prandia amicorum, sint dilutissima quamvis;

Moribus immixti, quos audire parentum,

220. *Atque suis; nullo distincto tempore & usu:*

Vel, quia nil rectum, nisi quod faciunt, sibi ducunt;

Vel, quia turpe sequi rentur laudando minores:

Semiviri, vilesque animi, quæis semina mas est.

Hos inquam insulso potes adnumerare popello,

225. *Quæis per transennam cultis natura locavit*

bus & amicis. Amici enim præsentia, amicorum mensam dulcissimè condit.

213. ALTUS] Terrarum, ubi rarissima sunt convivia; vel aliàs ad luxum & fastum sumptuosissimè composita. TE IUDICE VINCAM] Te etiam arbitrare, si secundum fas & æquum pronuntiabis. Horat. l. 1. Sat. 2. v. ult.

----- Fabio vel Iudice vincam.

214. CONCEDAS] Non enim loquor hyperbolicè. NULLA] Supple. sunt.

216. MOMI] Censores, fuggillatores, accusatores.

218. DILUTISSIMA] Maximè renuia, frugalita, temperata. Sic tenue vinum, quod dilutum.

219. MORIBUS PARENTUM ET SUIS] Avartitè sordidatis: id est, ideo culpant, quia à sordidis parentibus, quos audire ejusmodi convivia reprobare, sordidè nutriti; & ab illiberalium morum & parcimonie genio, in hæc diceria effusi.

220. NULO TEMPORE ET USU] Sine ullo discrimine, delectu, iudicio, aut consideratione temporis & consuetudinis.

221. NIL RECTUM] Nihil laude dignum ab aliis fieri existimant, nisi quod & ipsi faciant. Simile quid legas apud Horat. l. 2. Ep. 1. v. 83. *Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi ducunt;* *Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ Imberbes didicere, senes perdenda sateri.*

223. SEMIVIRI &c.] Ignavi, imbelles, sor-

didi ac illiberales, quibus vel muliebri ingenium, vel in quos mulier dominatur.

224. INSULSO POPELLO] Plebi insipidae ac inurbanæ, quæ non tam ratione, quam affectu sordidissimo impellitur.

225. PER TRANSENNAM CULTIS] Obiter, in transcurso, & quasi prætereundo institutis. Hoc significatu hodie à doctis etiam usurpat *transenna*. Melius tamen alii negant esse transitum, voluntque esse fenestram aut pergulam. Alii cancellos aut vitrum pellucidum intelligunt, quod mercibus venum expositis objicitur, ita ut eminus & summatis non propius eas inspicere, minus manu cœreclare liceat. Hoc sensu inter adagia retulit Erasmus *per transennâ inspicere*, quod est procul, & non singulatim. Alii, quicunque funem extentum intelligunt, quo sensu Plaut. Bac. 4. 6. 22.

Nunc ab transennâ hic turdas lumbricum petis. Et Persæ 4. 3. 11. *Dolis in transennam ducere.* Vide Turn. l. 24. 11. & locum Cic. 1. de Orat. 162. *Nunc petes à Crasso, ut eam copiam ornamentorum suorum, quam quasi per transennam stridim affeximus, in lucem proferat:* mendoſum contendunt. & malâ conjecturâ legunt, *quasi prætereuntes:* Ita Gaf. Scioppius: sed hunc, uti hujus & superioris sæculi litterarum principibus convitium facere, ita & veterum codicum fidem, prisicis scriptoribus, pro libidine suâ, abrogare non pudit. Sensus ergo poëtæ in primo significatu est: & *cultis per transennam*

*Debile iudicium: secus at pars optima passim
Sustinet, & vitam extollit ratione beatam.*

*Ne tamen ista notes, censor, spumantibus inter
Visceribus juvenes: sunt qui videre abeuntem*

230. Principio Auracum, violat aque numina templis,

Et Male-contentos, lacrymabilis omina belli:

Quorum consilio vir consultissimus audet

Judicium frenare suum, veniamque misellis,

Atque importuno damnum accelerare tyranno.

fennam dicuntur it, qui summatim tantum, & obiter docti ac instituti sunt.

226. PARS OPTIMA] Viri sapientes, culti, cordati, acri iudicandi vi præditi.

227. RATIONE BEATAM] Id est, extollit vitam ad rectæ rationis præcepta, & honesti regulæ institutam.

228. NE TAMEN &c.] Ptoleptis seu occupatio, quâ obloquendi anam præcipit Antibabant. Sensus est: ne tu excaecando, aut visceribus ita spumantibus, ista inter juvenes agitari damnes, & contumeliosè reprehendas. Juv. Sat. 13. v. 14.

Particulam *vix fere potes, spumantibus ardens Visceribus*.....

230. PRINCIPIO] Tumultuum Belgicorum. AURACUM ABEUNTEM] Describit ætatem ejulmodi sodalium, aut quorundam ex iis, quos tacite innuit esse sexagenarios, aut eo majores. Siquidem Guilelmus Nassavius Princeps Auracus vel Atrasionensis, anno salutis c13. DLXVII. metu Ducis Albani, aut præstigatione imminuentium malorum, abdicatis Hollandiæ Zeelandiæque Præfecturis, Belgicis Provinciis excessit. Unde factâ suppuratione, ab eâ ætate, quâ firmamz rerum gestarum memoriæ pueri potes sunt, usque ad annum hujus seculi XXIII. quo edius hic sermo: pro comperto est, non minus quam sexaginta annorum spatium interfluxisse. VIOLATAQUE NUMINA.] Simulacra Chisti & Sanctorum. Numen usurpavi pro simulacro passim arguit veterum scripta Virg. Æn. 1. v. 451.

---- Denique *opulentum & numine Divæ.*
Et Æncid. 4. v. 204.

--- Ante aras *media inter numina Divum.*
Digitum intendit Poeta in abominandam iconomachiam anni c12. 13. LXVI. quando hæretici

Iconoclastæ, turbulenta nebulonum colluvies, in sacras Divum imagines grassati, per universum fere Belgium, aulæ sacrilego templa diripuerunt: ubique fere sub idem tempus: Antverpiæ XII. Cal. Sepe. Quam rem illic tam in æde Marianâ ubi princeps, quàm in aliis nefariè gestam, graphicè describit Famianus Dec. t. l. 5.

231. MALE-CONTENTOS] Factionem eorum, qui ab utraq. Hispanorum sol. Ordinumque discreti, quod neutram probarent, *Male-contentos* se appellaverunt, anno c13. 13. LXXVIII. Significat ex conviviis, de quibus sermo, quoddam esse quinquagenarios. OMINA BELLI] Signa, præstigia & initia ejus calamitosi belli, quod quadraginta pæne annos, sine intervallo, universum Belgium miserrimè convulsit. De omine vid. infra Serm. 10. ad v. 7. & de auspicio Serm. 7. ad v. 316.

232. CONSULTISSIMUS] Advocatus, Jurconsultus, Senator, Juxta. Commendat prudentiam, & iudicandi ceteritatem horum sodalium.

233. JUDICIUM FRENARE] Severiora in reos judicia comprimere. MISELLIS] Injunctè delatis aut oppressis.

234. DAMNUM] Condemnationem in litis impensas, pœnam talionis, rei, ejusque famæ restitutionem, damni compensationem &c. TYRANNO] Injusto & potenti oppressori, vel auctori. Tyrannus licet propriè Regem aut Principem, vel quemvis dominatorem denotet, usu tamen apud præfatos Romanos etiam obtinente; pro immiti, subjectos opprimente, aut injusto invasore accipitur. Imò quidam crymon nominis derivant a *κρυ* τὸ κρυπνόν, quasi *τρυφῶν*. Scapula. Hoc loco itaque intellige quemvis injustè alterum ad pœnam in iudicio deposcentem, & fori strophis vexantem.

235. *Quippe senes animo juvenes, juvenesque seniles
Conveniunt, citra maculam, sine crimine vitæ.
Quorsum hæc? Ut laxes animos, ut grandia præstes
Successivâ horâ. Cur non? Ut cuique libido,
Poscit inæquales calices; citò, tardius; album,*
240. *Nigrum; exile, potens; lymphatum, vel sine fonte;
Seu glacie rigidum, seu naturale Falernum.
Aurea libertas: communia symbola nobis
Sunt cum Luccanis. Trullas quisquam imperet amplas?
Gaudeo, quòd sapiant. Oblatas Galba recuset?*

235.] SENES ANIMO JUVENES] Non de-
crepiti aut deponenti senes, sed quibus animi &
vires adhuc constant, catenus juvenes. JUVENESQUE SENILES] *Juvenes mento senes*, ut est in
Proverbiis, vel ut Nazianzeno, *cani ante canes*.
Id est juvenes viribus & animis, senes prudentiâ & frugalitate.

236. CONVENIUNT] Ad convivia extempora-
raria. CITRA MACULAM &c.] Circa culpam
incontinentiæ, vel laxæ honestatis; utpote qui
ita vitam instituunt ubique, ut se intra limites
mediocritatis, citra defectum vel excessum contin-
teant.

237. QUORSUM HAC?] Roget fortè quispiam.
GRANDIA PRÆSTES] Excitis spiritibus accendit
ingenium, appetiturque ad res grandiores promp-
tius & feliciter peragendas.

238. UT CUIQUE LIBIDO] Ut lubet. Horat.
l. 2. Sat. 6. v. 67.

----- *Proxit cuique libido
Siccant inæquales calices.* -----

239. INÆQUALES] Capaciores vel incap-
aciores, plenos vel semiplenos, nunc album, nunc
nigrum vinum, nunc generosum, nunc tenue &c.

240. LYPHATUM] Lymphâ seu aquâ dilu-
tum. Existimant quidam dumtaxat lymphatum
dici, quod furore corruptum est; ait tamen
Franc. Modius Novatiq. Lect. Epl. 33. in M. S.
Martialis codice lib. 1. Epig. 107. ad Rufum, non
dilusi, ut in aliis reperitur, sed legisse se

Lymphati bibis unciam falerni.
Respondet Horat. l. 2. Od. 11. v. 18.

----- *Quis puer ocyus
Respingens ardens falerni
Pocula, prætereunte Lymphâ.*

Et tum ipse, (nescit à quo) audivisse se memin-
it.

tum Lipsius Antiq. Lect. lib. 9. cap. 1. refert.
Lymphatum vinum lymphatam mentem efficere.
SINE FONTE] Meracum, non dilutum aquâ.
Fons pro aquâ è fonte hantâ: ut triviale isthoc:
Vina bibant homines, animantia cetera fontes.

241. SEU GLACIE RIGIDUM] Nivarium, seu
glaciei contagio stigidum. NATURALE] Sine
nive vel glacie, sed à cupâ & cellâ recens.

242. LIBERTAS CUM LUCCANIS] Luccani
Hetruriae populus, præ reliquis Italiæ libertatem
suam amant, habent, tueritur: ac pro scuto suo
gentilitio circumferunt aream cæreulam, quam
ab angulo dextro in sinistram delabens, transver-
sè secat tenia argentea, cui areæ elementis in-
scriptum LIBERTAS. Ut hoc ritu jubeant Cives
tuendæ, exteros non impugnandæ libertatis
meminisse. De Lucca canit inter reliquas urbes
Musa J. Cæli Scaligeri:

*Lucca potens opibus, felix concordibus armis,
Cui veneranda fides, mens pia, pura manus.
Iratiss igitur dum servit Hetruria fasces,
Virentis merito libera sola fuit.*

Significat ergo Poëta, cuius convivarum, tam-
dem in edendo bibendoque libertatem propo-
situm esse, quàm sibi præferunt Luccani.

243. TRULLAS AMPLAS] Calices multi vini
capaces. Vartoni trulla dicitur à similitudine
trætæ (vas aquarium est) hæc magna, ista pusilla.
Horat. l. 2. Sat. 3. v. 143.

*Qui Vriensanum festis potare diebus
Campanâ solitus trullâ* -----

Et Mart. l. 9. Epig. 97. de Herode
*Clonicens Herodes trullam subduxerat agro:
Deprensus dixit; stulte quid ergo bibis?*

244. GALBA] Valerudinarius aut frugalis quis-
piam, & parciotus potus. Galba homo valeru-
dina-

245. *Gaudeo, quod propriis dignetur legibus uti,
Ad placitum non alterius conviva rogatus.
Nullius expectes cyathos, sine lege propines.
Hic neque formides surgentes nocte vapores,
Nec stomachi ructus, capitisve gravedinem: abimus*
250. *Quisque domum, ceu quisque domo sese extulit, apti
Quisque suis studiis, vel saltem ad carmina proni.
Si gravis autumnus, timet & quis febriculosus
Sumere QUID PRO QUO, curabitur arte fœdalis:*

dinarius sed ingeniosus, de quo in proverbii:
animus Galba male habitus. Frugalitas etiam
Imperatoris Galbæ celebratur à Plurarcho: *Vitellius*, inquit, *vitiis & sumptuum parcimonia & frugalitas*, suis in causis, ut potius imperio avarior haberetur. *Quam quidem vanam de se opinionem ostendit temperantique pepererat.*

246. AD PLACITUM NON ALTERIUS.] Ad commodum & oblectamentum suum, non ad importuna modiperatoris convivarumque imperia. Amici enim, quibus bene volueris, suæ liberrari relinquendi, ne tam tibi, quam sibi vocati videantur.

247. NULLIUS EXPECTES CYATHOS.] Postula tibi cyathos expediti pro libitu, non expectando, donec alter quispiam tibi præbiberit. *SINE LEGE*] Sine ordine aut debito singulis propinandi, aut uni præ altero, nam & hic aurea libertas.

249. VAPORES, RUCTUS, GRAVEDINEM.] Pravam corporis affectionem à ciborum & vini intemperie, quam plerumque multat postridiana penitentia.

250. DOMUM CEU QUIQUEB &c.] Mentis compotes non fecus quam impransis.

251. STUDIIS.] Rebus agendis, aut lucubrationibus. AD CARMINA.] Ut multis usu venit, & forte solebat Nostro, alios suo pede hic merienti. Quibusdam tamen magis favet Aurora. Ceterum post potationem aptius venam fluere existimant veteres. Bacchum enim inter Musas versari sinit: & in Parnasso non minus Baccho quam Phœbo vel Musis litatur. Inde & vares hederæ coronant, & sub Bacchi cutellâ. Docet Tibul. lib. 3. Eleg. 4. v. 43.

*Salve cura Dramæ: casto nam rito pota
Phœbusque & Bacchus, Pieridesque favent.*
Vinum enim mentem suscitât, vires animi accendit, quæ jejuniis non raro torpent: phanta-

stias agitat, addit imperus, subministrat fiduciam, ut scilicet adagium: *Vinum equus Poëta.* Quod ex Cratino vertit Liplius

Vinum est instar equi: gestat solitque potam.
Imo & ingenium facere creditur. Ovid. Met. 7. v. 432.

--- Nec non & carmina, vino
Ingenium faciente, canunt. ---
Ut mirum non sit quod canit Horat. lib. 1. Epl. 19. v. 5.

*Vina ferè dulces oluerunt mand Camæna:
Laudibus arguitur vini vinefus Homerus.*
Euntis ipse Pater nunquam nisi potus ad arma
Profluit discenda. ---

Plura vide Serm. 5. v. 119.

252. GRAVIS AUTUMNUS.] Quia morbis gravat. Inde & Seneca, 6. de Ben. c. 33. *Medicis gravis annus in quasi est.* Horat. l. 2. Sat. 6. v. 19.

Autumnusque gravi Libitina quasi acerba.
Autumno enim grassatur ætis inæqualitas, quia auctore Avicenna, dies tunc sunt quodammodo æstivi, noctes brumales, quod corporibus impense noxum. Ovid. l. 2. de art. v. 317.

Cum modò frigoribus premunt, modò solvuntur æstus;

Ære non certo corpora languer habet.
Indè & Lethifer audit, & multos opprimit. Juven. Sat. 4. v. 56.

--- Iam lethifero cedente pruiniis
Autumno, jam quartanam sperantibus agris.
Celsus lib. 2. c. 1. *Saluberrimum ver est, proxima ab hoc hieme, periculose æstus, autumnus longè periculosissimus, quo fit, ut plurimos opprimat.* Ex cæli scilicet incertitudine: quæ ratio, ut placet Rhodigino libr. 30. c. 23. *Efficere creditur.*
Autumno imprimis, ut sciantur agritudinum agmina.

253. QUID PRO QUO.] Phatmacum seu potionem

Vin' hodie mecum? Placet. Heus puer, indica Achatī

255. *Vivere nos una: veniat: simul adfore Codrum,
Quem videt obliquo instantem. Præsaus at ille
Expedit adjunctos, & congrreditur. Via præbet
Pamphilum inoffensum: queritur minùs ille vocatum
Iri se. At veniam mox, inquit. Portio nuda est.*
260. *Si qua domi, accersam. Ridentes cernit ab alto
Ante ædes Croalus: nihil hîc: jubet ocyùs offam,
Et quod habet privi, patine immiscerier amplæ:*

tionem inspidam. Medicamentum insignit hoc nomine, quod pharmacopæis familiare sit, deficiente in sua officinâ, id quod à Medico præscribitur, miscere aliquid illi affine, aut similis fere virtutis, quod ipsum dicunt *quid pro quo. ARTE*] Hâc scil. quam sequenti hyporiposi subijcio.

254. VIN HODIE MECUM ?] Rogat quispiam scil. A. *meum?* Supple prandere, accubare, convivere? PLACET.] Responder B. HEUS PUER.] Famule. Iterum A. ad famulum suum. Cic. l. i. ad Att. Ep. 9. *Puer festivum anagnostes noster Sophocles decefferat, meque plus quam servi mors debere videbatur, commoverat.* Et Orat. pro Sext. Rosc. c. 77. *Omnes ejus servos habetis. Vnum puer victum quotidiani, administer ex tantâ familiâ* Sext. Rosc. *relictus non est.* INDICA ACHATI.] Achatēs, Codrus, Pamphilus, Croalus &c. de quibus in sequentibus, nomina sunt conscripta; significant eos, ut verosimile, quibuscum Scholirius convivere solebat.

255. VIVERE NOS UNA.] Esse congregatos, & una discubitos. VENIAT.] Ad nos. SIMUL ADFORE.] Nobis etiam adfuturum.

256. OBLIQUO INSTANTEM.] Ex obliquo stantem, & in aliorum coronâ fabulantem; conversis scil. oculis ad ipsum, & nictu invirando. Graphica morum & hominum nostratum descriptio, quos qui noverit, non tam legere, quam oculis inuerti sibi ipse videatur hoc ludicrum: quod factum procul dubio in amplissimo urbis foro. (Meram nuncupant) quod sub meridie opulenter cives conveniunt. PRÆSAUS AT ILLE.] Ex nictu vel signo ab A. eminus dato, fulbens aliquem lepidiorum homunculorum cœtum coiturnum, & id quod res erat.

257. EXPEDIT ADJUNCTOS.] Semet cum comitate, & solâ veniæ præfatione, abdicat for-

cietate illorum, quibuscum fabulabatur. CONGRREDITUR.] Cum A. & B. VIA.] Quâ jam ibant ad ædes vel triclinium vocantis A. aut certe ad cauponam.

258. INOFFENSUM.] Ludit in ambiguo: scil. offensum in viâ vel obvium, non offensum vel invitum, id est spontaneum, & voluntarium. QUERITUR.] Jocosè, non seriò. VOCATUM.] Non temere negabar vocatum iri se, qui jam familiarî usurus libertate, non rogatus condicebat.

259. PORTIO NUDA EST.] Ait A. Hâc loquendi formulâ, ciborum paritatem excusamus, innuendo præter familiaris diarii dimensum, nihil mensæ illarum iri.

260. SI QUA DOMI &c.] Inquit Pamphilus. ACCERSAM.] Adferendam curabo portionem mihi domi paratam, si quid exquisiti, aut dignum vestro palato. RIDENTES.] Inserne hos sordales. AB ALTO.] Ex podio, vel cœnaculi fenestrâ.

261. ANTE ÆDES.] Pro foribus domus suæ. CROALUS.] Catolus, ex quo anagrammatismus Croalus. NIHIL HIC.] Supple, quod expectem, desideam, & solitarium me curis affligam.

262. PRIVI.] Exquisiti, Privos enim & privas antiqui dicebant pro singulis; hinc privata dicuntur, quæ sunt cuiusque, uti & privilegia. Porro quia quæ singulorum cariora censentur, quam quæ in usu publico, sicut singulate & unicum: ita etiam privum, pro eo quod est exquisitum aut ratum, vel minimè grecarium, usurpatur. Ita fere *Torrenius* exponit Hor. l. a Sat. 5. §. 10.

-----Turdus

Sive aliud privum dabitur tibi--

IMMISCEMER.] Confundi & expediti in unâ patinâ, ut opportuniùs à bajulo porteretur. Hæc omnia; ut doceat quàm inopinatò, & ex tempore vel

Pergit èd rectâ, quod conficit ire sodales.

Intrat, præmisso famulo. Bene veneritis, qui

165. *Hæc portaveritis, conclamat tota caterva.*

Heus lympham, pueri, sumus omnes: nec mora; fusi

In cute curandâ, paullum ultra tendimus horam.

Gavignus, canimus, gelasnum ducimus, omnis

Corrugata procûl frons, & sarcasma; jocundè,

270. *Quò decet, & parvo, fratres habitamus in unum.*

Mittuntur famuli actutùm, si sub rosâ, ad usus

vel invitent Brabantii, vel condicant: contra Antribabantum scilicet, ejusque calumniam. Nec ab hæc familiaritate ablutit genius Poetæ, qui de se ut in virâ ejus vidimus, testatur alicubi in M.SS.

----- *Me ad macra diavini sape ex*

Abrupte inuivis, coram quem quaritis adsum.
Nec perdat: vanius hæc libertate, placebû.

264. PRÆMISSO FAMULO] Patinæ bajulo. **BENE VENERITIS** &c.] Acclamatio rhythmica hoc ævo non infrequens, ad eos extolli solita, qui amicorum conventui supervenientes, aliquid sodalibus non injucundum unâ secum apportant.

266. LYPHAM] Supple ministrare, seu ex gutto fundite, lavandis manibus: ex usu scilicet, cultorum & prisco. Virg. l. 1. *Æneid.* 5. 705.

Dant manibus famuli lymphas, Cereæque hæc canistrum

Expediunt. -----

SUMUS OMNES] Adsumus quoque desideramus.

FUSI] Imperi quodam præcipitis & rabientis appetitus in accubitum prolapsi. Virg. *Æneid.* 1. 5. 218.

Tum villis revocant vires: suscipe per herbam
Implentur veteris Bacchi, pinguisque ferina.

267. CUTE CURANDA] In manducando & bibendo. Horat. l. 2. Sat. 5. 5. 38.

Pelluculam curare jube. -----

Et l. 1. Ep. 2. 5. 29.

In sume curanda, plus æque operata juventus.
Cutur eutem allegoricè dicuntur, qui toti sunt in eo, ut summa curis niteat. Ejus rei gratiâ olim lautioribus epulis, balneis, unguentis, somno, & id genus deliciis utebantur.

268. GELASNUM DUCIMUS] Ridemus: seu ridendo rugam in vultu contrahimus. Ita & Democritus à siso Gelasinus dictus est: & Mart. l. 7. Epig. 24. In mal. Poët. 5. 6.

Nec grata est facies cui gelasinus abest.

Sic & dentes gelasinos dicimus, anteriores scilicet, quos ridentes ostentamus; *αὐὰ τοῦ γλάου*, quod est rideo.

269. CORRUGATA FRONS] Tristitia, cura, severitas. His enim qui affectibus tenentur, frontem contrahere solent aut corrugare; uti contra hilaritatis est frontem exporgere. **SARCASMA]** Acerbior quævis, aut amarulenta irrisio. *αὐὰ τοῦ σαρκᾶ*, quod est deducto ridu, extensisque labris irrideo.

270. PARVO] Sumptu, victu. **FRATRES HABITAMUS]** Convivimus fraterno inter nos amore conjuncti. Flos enim Liberi, gluten animorum, Phrasid sacra ex Psalm. 132. 5. 1. *Ecce quàm bonum & quàm jucundum, habitare fratres in unum.* Sed aliò hic profanè detorta.

271. MITTUNTUR] Dimittuntur ex triclino. **SI SUB ROSA TABULA]** Si quando sermo instituitur foris tacendus, & quem nolimus alibi temere referri. Inter ceteras coronas, quibus olim sub finem epularum caput redimebant antiqui, rosearum erat frequentissimus usus: quòd aliquantulum refrigerandi capitis, mitigandique doloris vim habere creduntur rosæ; quo tempore licentius quævis agebantur, dicebanturque. Unde Propert. l. 3. Eleg. 5. 5. 21.

Me juvat & multo mentem vincere Lyao,

Et caput in vernâ semper habere rosâ.

Tunc enim, ut & modò in conviviis liberioribus, cantillabant, ludebant, jocabantur, lesciviebant; in omnem hilaritatis licentiam effusis, ac *regnare rosam* dicebant: cupiebantque eo tempore librum suum à Plinio legi Martialis, lib. 10. Epig. 19. ad librum suum 5. 19.

Hac hora est tua, cum suris Lyao,

Cum regnat ROSA, cum madent capilli:

Tunc me, vel rigidi legant Catones,

Et ideo antequam recederent contestabantur,
sub

*Fabula quando hominibus, ne verbum eliminet ullus.
Vivimus ex animo, ut lepidissimi homunculi. Habesne
Quid contrā? Invidias, credo, si lividulus sis.*

275. *Bilis amara perit; desert a taberna magistri*

Joannis; vana videntur Pæonis artes.

Que tanti gravitas? Que vita beator? Aut non

Plus aloës quàm mellis habet, si mutua desit

Gratia, cultus, amor, seu conversatio leta?

280. *Extra hanc urbem talis vita? Audacter in illam*

Conspirare solet, cui non patuere recessus.

Sub rosa transacta esse omnia, quo licentiùs dicta
jubebant tradi oblivioni. Extat xv. lex convivi
apud Lips. Antiq. lect. 3. c. 1. *Dicta indiſſa,
ſacta inſecta, in vino inſtrubuntur.* Quò ſpectat
& tritum iſtud: *Odi memorem compotorem.*
Et inde fortaſſe mos profluxit, tam in ſuperiori,
quàm noſtrâ inferiori Germaniâ; ut in lacunariis
cenaculorum ſupra menſæ verticem roſam
præmagnam culpiam videamus, quò convicti-
tione, moneamur ſilentii. Et idèd ſiſerunt Poëtæ,
roſam Veneris ſtorem à Cupidine, dono datam
Harporati ſilentii Deo. Huc ſpectat iſtud apud
Guil. Stockium l. 3. Antiq. Convival. c. 16. quod
La Cerdà in. 1. *Æneid.* ait ſeperiri in marmore:
Eſt roſa ſua Veneris, cuius quò ſurta laterant.

Harporati matris dona dicaviſ amor.

Inde roſam menſi hoſpes ſuſpendiſ amicis,

Ceniviſ ut ſub eâ dicta ſacenda ſcians.

Optimè proinde hoc loco eliminantur, ne quid
liberit aut imprudentiùs dictum ab heris, per-
peram tradatur à famulis.

272. *AD USUS HOMINUM.* Si quid fortè di-
catur, quod auctoribus, vel aliis ſtandi ſit, dicto-
rum cognitionem hominibus in rem & uſus
ſuos verentibus. *NE VERBUM ELIMINET*] Ex-
tra limina triclinii ad alios efferat. Apud Spar-
tanos publica inſtantibus convivia, quæ Phiditia
appellabant, aliquis natu grandior fores oſten-
dens, *per has, inquit, verbum nullum egreditur.*
Horat. l. i. Ep. 5. § 25.

--- Ne ſdos inter amicos

Sit, qui dicta foras eliminet.---

273. *VIVIMUS* &c.] Honèſtè obſequimur
genio. *HABESNE* Tu Antibrabante, qui pau-
cos in Brabantia elateras ex improviſo amicos
ad menſam compellere?

274. *INVIDEAS* &c.] Si te rodât invidia. Ju-

ven, Sat. 11. §. 110.

--- Quibus invidias ſi lividulus ſis.

275. *BILIS AMARA PERIT*] Febris materia &
fomes, hoc dulciſſimo & medico convictu de-
coquitur, aut depellitur. Ut opus minimè futu-
rum ſit, ſumere quid pro quo. Rectè bilis ama-
ra, quia omnes alios corporis ſuccos vincit ama-
ritudine. Hinc in *Adagiis Bilo amariora.* *DE-
SERTA TABERNA*] Officina emptoribus phar-
macorum deſtituta.

276. *MAGISTRI JOANNIS*] Pharmacopœi ad
id ævum celeberrimi. *PÆONIS ARTES*] Ars
medica. *Pæon* Medicorum principibus accenſus,
qui Homero ſingitur Plutona diſſimilè ab Her-
cule ſauciatum perſaſſe.

277. *QUA TANTI*] Ut te arceat à convicti-
bus tam bellis. *GRAVITAS*] Morum ſeveritas.
Joven, Sat. 6. § 177.

*Qua tanti gravitas? Quæ forma, ut ſi tibi ſemper
impuler t---*

278. *PLUS ALOËS QUAM MELLIS*] Vita hæc
humana plus habet amari, quàm dulcis; miseria-
rum, quàm gaudiorum. *Aloë* herba eſt amariffi-
mi ſucci. Joven, Sat. 6. § 180. De uxore,

Plus aloëi quàm mellis habet.---

279. *GRATIA*] Amicitia. Ovid. Met. 1. §. 145.

--- Fratrum quoque gratia rara eſt.

Et Horat. l. i. Ep. 18. § 41.

Gratia ſic fratrum gemitum Amphionis atque

Zerbi diſſimul.---

Sic dicimus *rodere in gratiam*, & *inire ab ali-
quo gratiam.* *CULTUA*] Officium & obſervan-
tia mutua. *LATA*] Feſtiva, lepida, jucunda.

280. *AUDACTER IN ILLAM* &c.] Ac ſi di-
cat: nemo ſolet tam audacter urbem hanc laceſ-
ſere, quàm is

281. *CUI NON* &c.] Cui nulla cum civibus
in ter-

*Progredior. Silvæ de virginitate Ducalis,
Et populi genio, vigilantibus industriâ, abunde
Ex tabulis novitatis Hagâ tunc collige missis :*

285. *Quæ licet effari, temeraria quando libido,
Ad stuprum velut (at frustra) stimulaverat hostem
Urbis ad insidias. Quis aperto Marte? Fidelis
Consul ubi Cicero, cives ubi Scævola, Cocles,
Scauri; suppetias fert Satrapa nobilis armis?*
290. *Campani antiqui Belgæ, fideique tenaces
Et veteris ritus; gaudent abacoque minuto,*

intercessit consuetudo, non Intimids ab iis in amicitiam admissio.

282. PROGREDIOR.] Jam postremò ad quartam Brabantiz urbem: quæ quibudam *Silva-Ducis*, quibudam *Ducisilvia*, aliis autem *Eufcum-Ducis*, Gallis *Soldus*. VIRGINITATE.] Integri fide in Principem, quâ nulli alteri scemer subiecit: scilicet eo tempore, quo sermo hic scriptus. Postea enim, nempe anno c12. c13. xxx. quadrimistrem obsidionem perpessâ, mense Septembri, Batavorum armis succubuit: quibus etiamnum patet.

284. TABULIS NOVITATIS.] Diarits, seu libellis novorum nuntius. Vide infra Serm. 8. ad §. 13. HAGA.] Comitibus scil. Hollandiz oppido, Comitum antiquâ sede, nunc Principis Aularici, & curiarum federati Belgii. Vide infra Serm. 9. ad §. 29. TUNC.] Anno primo & tercio hujus seculi, quando Mauritius Princeps Atraxionensis hanc urbem ad deditionem tentavit: sed civium fide, militum præsidio, anni incrementis, recedere compulsi.

285. EFFARI.] Commemorare & extollere. LIBIDO.] Cupiditas ac incurrendi, quam temerariam fuisse arguit sequior eventus.

286. STUPRUM ET INSIDIAS.] Ad furtivam & dolosam deditionem.

287. QVIS APERTO MARTE.] Supple eam ausu impugnatè?

288. CONSUL UBI CICERO.] Civium ac patris fidei, & liberatis amantissimus: qualem fuisse Romanæ eloquentiæ parentem M. Tullium Ciceroem, nemo etiam in Romanâ historiâ hospes ignorat. CIVES UBI SCAVOI.] Fortissimi, quales fuerunt Mutius Scævola & Horatius Cocles; quorum virtus bello Hetrusco emicuit.

Vid. Livium lib. 1. Valer. Max. l. 3. c. 2. & 3.

289. SCAURI.] Quorum meminist Horat. l. 1. Od. 12. §. 37.

*Regulum & Scauros, animaque magnæ
Prodigum Paulum.*-----

Scaurorum cognomen in gente Æmiliâ & Aureliâ celebratur. In Æmiliâ eminuit M. Scauri fides, constantia, fortitudo, virtusque in republicâ administrandâ, quæ discet apud Lamb. in Hor. Cos. factus Ligures & Cantiscos domuit. In Aureliâ, verò Aur. Scaurus Legatus, qui pro salute, & gloriâ populi Romani, à Cimbris, vulneribus confixus est.

SATRAPA NOBILIS ARMIS.] Antonius Schetz Baro Grobbendonqueius, vir militari peritiâ, & belli gloriâ clarissimus, urbis Ducissilviæ Præfectus. Satrapæ Petris erant provinciarum præfecti, quorum munus non ab simile præfecturis provinciarum, urbiumve hujus temporis.

290. CAMPANI ANTIQUI BELGÆ.] Indigenæ Campaniæ Belgicæ, quæ tractus Brabantiz vastus, non tam oppidis, quàm pagis frequens, plano solo, sabuloso, & alibi fungoso, ac palustris, & ericetis, magnam partem desertis, incultus. Ceterùm industriâ & hominum labore sic emendatus, ut fruges fructusque exuberent, quibus & accolæ cibantur. Non exiguum portionem agri Silvæducensis complectitur. FRISTURA.] In Principes suos, ac instituta majorum.

291. VETERIS RITUS.] Romano-Catholici, licet frequens illis sit commercium, cum vicinis novatoribus acatholicis. ABACOQUE MINUTO.] Tenui & parvo peno, macrà mensâ. *Abacus* hoc loco tabula est, seu mensa, in quâ ciborum servula expediuntur; à quo significatu transferuntur ad occas, quæ in eâ exponuntur.

H

292. Fo-

*Atque focus brevibus; patriis idiomate, victu,
Velleribusque graves: quales argentea proles
Temporibus primis, nondum cum sepa cupido*

295. *Miscuerat linguas hominum, nec byssina crura
Atratis dederat plantis, nec sarcina ponto
Vina, Venafrano nec salmo natarat olivo
Battavicus. Tractu hoc, quin Silvius natus iisdem*

292. FOCUS BREVIS] Non magnis, angustis; quales eorum, qui perparum habent, quod coquant. Juven. Sat. 11. §. 78.

--- Curum parva qua legerat horto,

Ipsa focus brevibus ponebat oluscula.---

Sic & tepentis breve poculum, longa des, & apud Ovid. Epl. Didus §. 188.

Instruis impensa nostra sepulchra brevi

IDIOMATE] Idiotismo rudi, impolito, seu agrestis dialecto, quam à patribus didicere. VICTU] Rancido, duro & vilissimo. Cum pricis enim Romanis puliphagi sunt villani, & non opsonantur, si fuillam & bubalam fumo induratas, aut fruges terræ excipias.

293. VELLERIBUSQUE] Amicti ovium tectoribus, vel villosis & gaulapinis vestibus. GRAVES] Constantes, alieni à vatio more urbium. ARGENTEA PROLES] Ætas, supple uliabat. Commenta Pœtærum de argentea ætate illustrat Ovid. Met. 1. §. 114.

Sub jove mundus erat, subitis argentea proles.

Tunc primum subire domos. Domus antra fuerunt.

Es deusi frustices, & juncta cortice virga.

Semina tunc primum longæ Cerealia sulcis

Obruta sunt, pressæque jugo gemere juveneci.

294. SAVA CUPIDO] Bellandi, regnandi, alienas terras armis & cædibus incurrendi &c.

295. MISCUBERAT LINGUAS HOMINUM] Commercio nationum, & diversarum linguarum inter se: ut solet fieri dum nationes bellatrices, una cum armis, inferunt mores & linguam. BYSSINA CRURA] Caligat putrepares, aut ex bysso textas curtur operimento. Byssum tenuissimæ lini genus est, quod hæc tempestate haud facile reperias. Summo olim in pretio fuisse, arguunt varia S. Paginæ loca. Plin. l. 19. c. 1. postquam principatum tribuit Arbestino, quod rarum inventu, difficile textu, assuescit audendo vivere, æquans margaritarum pretia, ex quo funebres Regum tunica corporis favillam à reliquo separant cinete &c. Proximus, inquit, byssino (locus scilicet) mulierum maximè delictis, circa Elim in

Acha genito, quaternis denariis scriptula ejus permutata quondam, ut auri. Latini veteres de illo vix meminere. Alex. ab Alex. l. 4. c. 9. Byssum, inquit, apud Indos frequentem gigni tradunt, ex arbore populo haud dissimili, foliis verò salicis, quem in Græcia etiam nasci Pausanias prodit. Quia igitur byssinæ vestes erant pretiosissimæ, & mulierum luxui destinatæ, purpurâ plerumque tegebantur. Quæ res veteres Grammaticos in errorem induxit, ut byssinas pro purpureis dici crederint: quod optimè animadvertit Oët. Ferrarius de Re vest. P. 2. l. 4. c. 12.

296. ATRATIS PLANTIS] Pedibus attritu luridis, pulvere & luto sordidis, cælo & sole infuscatis. Sensus est: antequam homines superbi vestiebantur. SARCINA PONTO VINA] Supple fuerant: id est, antequam vina transvectarentur per maria, aut vigeret mercatura. Naves sarcina ponto sunt, à quo scilicet feruntur, vina verò aliaque mercium genera, & homines, navesque. Ovid. Epl. Briseidis §. 68.

Non ego sum classi sarcina magna tua.

297. VENAFRANO] Oleo Venasi compari. Juven. Sat. 5. §. 86.

Ipsa Venafrano piscium perfundit.---

Venafrum Campaniæ in Italia oppidum, olivæ præstantissimis olim celebre. SALMO BATTAVICUS] Notus piscis quo abundat Hollandia, annuum beneficio, ac inprimis Mosæ eam persuentis, qui ejus generis piscium admodum festax est. Aufon. Mosellæ §. 97.

Nec se pauceo rutilantem viscero Salmo
Transierim: lata cuius ungæ verbera cauda,
Gurgite de medio summus referitur in undas,
Oculis placido cum proditur aquare pulsus.
Tu loriceo squamosus pectore frontem
Lubricus, & dubia facturus secula cunæ.
Tempora longarum seculi incornupte moratur,
Præfixis maculis capitis: cui prodiga nutas
Alvus, opimatoque fluens abdomine venter.

298. SILVIUS IIIDEM] In eadem urbe Boscoducenti,

Romanæ Synodi Cardo Enquevoortius olim

300. *Eximius ; lux Berchemio non parva Nepoti,*

Atque tuo , Happarti. Calo hoc Vladeracius ortus,

Et Macropedius ; quorum virtutibus audet,

Si quisquam & meritis crocitare , inserviat Euro

Barbarus , & nocuis sibi verberet æthera telis.

305. *Felices nimium Silvæ , verèque Ducales,*

Carpophoro frutice illustres : quæis Dæmia cedis,

399. ROMANÆ SYNODI CARDO] Romani cæterus seu Ecclesiæ Cardinalis. Ecclesiæ cardo, inquit Lupus in Can. VI. Chalced. *Aliud non est, quàm Ecclesiæ Cæterus, quod in ipso tanquam cardine omnis fidelis populus pendat & volvetur.* Soli autem Diaconiarum Primates, Cardinales inde disti sunt, & quidem folius ferè Ecclesiæ Romanæ, cui, ut ibidem inquit idem auctor, Gregorius VII. nomen Papa; populorum consensus, reservavit titulum *Cardinalis*. ENQUEVOORTIUS] Gislelmus S. R. E. Cardinalis Presbyter SS. Joannis & Pauli; ex Canonico Antverpiensi Dethuhsensis Episcopus; ab Adriano VI. P. M. unicus creatus Cardinalis. Audus deinde Trajectinâ insulâ, à Clemente VII. Decessit Romæ anno Salutis 1513. 12. XXXIV. Tumlatus in æde Marianâ Teutonum, quam *de Anima* nuncupant: ubi extat ejus Epitaphium, quod videas in Athenis Sweetii. Fuit vir integerrimus, in omnes beneficis; Præfatum sui xvi decus.

300. LUX BERCHEMIO] Joanni Canonico Ædis Cathed. Antverp. cui, dum vivebat, census auxit dives Sacerdotium, quod olim Vechelii in agro Buscoduensis, laudatus Cardinalis gentilium agros proximis fundavit: tum & Patri ejusdem Antiochie Berchemio Equiti & Cos. Antverpiensis, cuius illustres, & à pricis Mechlinienfium Dynastis vetustissima familia, Enquevoortianæ coaluit, per nuptias Joannis Equitis & Cos. Antverpiensis cum Jacqueline Enquevoortia, Godefridi Rantensis Topatchz (hic Cardinalis ex Sorore nepos amplæ rei, armorum & nominis Enquevoortii heres) & Agnetis Halmæzæ filia, ex quo toto Antverpiens, qui suprâ,

301. ATQUE TUO HAPPARTI] Gregor. Maximil. Happartio Ecl. Cathed. Antverp. Canonico, ac S. Jurisdictioni per Diocessim Præfecto, qui eodem Sacerdotio, aliquamdiu gavissus est. Hic ex Equestri, annos ante quadringentos, in Hannoniâ domo, ac dein majorum in Brabantia gentium

necessitudinibus, & apud Antverpienses Consularibus ac Senatoriis imaginibus inclat; nepos fuit Philippi Happartii reguli Corbecani, Dieghem, & Ryenant, viri docti ac multis ingenii monumentis, licet non editis, clari, ad quem hic Sermo. Merito igitur Cardinalis utrique lux magnâ fuisse perhibetur, quos hoc Sacerdotio beaverat. CALO HOC] Hæc regione agri Silvæducentis. VLADERACCIUS] Cui nomen Christophoro, Gessensis, altero ab hac urbe lapide natus: vir de juventute literariâ, quâ scribendo quâ docendo bene meritus: Latine, Græcè, Hebraicè doctissimus, dignus Macropedio successor.

302. MACROPEDIVS] Georgius ille Germanus Ord. FF. S. Hieronymi, Grammaticus scriptis & discipulis celeberrimus. Comica poësi excelluit: quaternæ linguæ, Latinæ scilicet Græcæ, Hebrææ, Chaldaicæ, item & Mahæsiæ peritissimus. Ultrajectinæ primum, dein Buscoducentis Scholæ optimus moderator, ubi turam linguarum doctor, nomen suum immortalitati consecravit.

303. CROCITARE] Obgannire, obstreperè, detrahère gloriam. *Crocitare* corvorum est.

304. VERBERET ÆTHERA.] Frustra laboret, & damnum capiti suo accersit. Cælum sagittis torquere, aut in cælum jaculari dicuntur proverbialiter, qui audent lacerare, quos nequeant lacerare. Ventos enim & cælum quis feriat? Nisi quis forteam videat, velit Divos petere: at jaculum non raro in ipsum mittentem recidit. Unde aptè hic NOCUIS TELIS] Mittenti scil. nocuis: qui enim viris doctis & jam famosis obtrahant, quid aliud faciunt, quàm proximæ existimationi detrahère? Vide infra Serm. 10. ad y. 224. & seq.

305. VERÈQUE DUCALE] Digne quæ Dynastæ aut Principis sui nomine gaudeat, id est Ducis Brabantiz.

306. CARPOPHORO FRUTICE] Frugifero. Allusum ad Carpophorum qui à fortitudine ita com-

*Et Nemee Arcadia, spiransque oracula quercu
Dodona, & quâ se Gryneus jactat Apollo.**

Quippe profanatis diversa parte columbis,

310. *Numinibusque Deum, celebrat vos purior Ales,
Spiritus ille Jovis veri: sincerior, inquam,
Delius, & Superum certus commendas Haruspex.
Municipes urbis, viventes rure tacebo,
Qui saturant late pretii tolerabilis orbem*

commendatur à Martiale, ut eum Herculi, Meleagro, Jaso, Perso, Bellerophonti anteculerit. Fuit autem Carphorus *δαρπυρις*, id est, bestarius, seu qui cum feris & belluis pugnat, olim celebratissimus; utpote qui prope adolescens eodem spectaculo vicenas feras, easque immatissimas confecit. Eum celebrat Martialis de Spectaculis Epig. 15. 23. & 27. Ludit ergo hic noster ex ambiguo in Silvam hanc, quasi fruticem habeat *αγρὸς φίλος* seu frutiferum, id est viro- rum fortium feracem. Quò spectat illud quod ad tempora tentata hujus urbis, luisse tradit Poeta quidam trivialis de civium fortitudine: *Arma, viros proferit Silva hac: non carpophora ergo est?*

Carphoresque dedit, carpophoresque dabis. DAUNIA] Apulix silva, à Daunio Turni patre, vel Dauno ejus avo dicta. Accipitur non raro pro totâ Apuliâ, aut cerè ejus parte. Exiulit au- tem Daunio viros olim fortes, bellicosos & ad militiam aptos: hinc Horatius illam militarem dixit l. 1. Od. 22. v. 13.

*Quale portentum neque militaris
Daunia in laetis alit esuletis.*

307. NEMEE ARCADIA] Silva celebris in Arcadiâ, inter quam & Mycenâs, Hercules primo suo labore defuncturus, vassum leonem protulit. De illo Mart. Spect. Epig. 6. v. 3.

Prostratum Nemee & vassus in valle leonem. Unde & Hercules Nemexius, & ipse leo Nemexius, & sacra Herculis Nemexia dicta sunt. Silve meminit Martialis Spect. Epig. 27. v. 3.

*Non Marathon taunum, Nemee fronsdosa leonem,
Arcas Manalium non timuisse aprum.*

308. DODONA] Chaonix urbs Jovi cum vicino nemore dicta: ubi oraculum vetustissimum, columbis duabus ex fœdiciâ quercu responsa- dantibus. Ovid. l. 3. Amor. Eleg. 10. v. 9.

-- Quercus oracula prima ferebant.

QUA] Silvâ scilicet, SE GRYNEUS &c.] Nemus Gryneum intelligit, in quo Apollo colebatur. Virg. Ecl. 6. v. 72.

*Hic tibi Grynei memoris dicatur origo,
Nequit sit locus quo plius se jactet Apollo.*

Inde Apollini nomen Gryneo: cui omnia olim nemora in genere sacra fuisse, atque inde Temenitem *αὐτὸν εἰσῆλθε*, id est à luco, dictum ob- servat in loc. cit. La Cerda. Ferunt hic Calchanta & Mopsus de peritiâ divinandi certasse. Comparat ubique cum celeberrimis filvis, urbem Ducissilviam.

309. PROFANATIS] Dejectis ab hominum cultu, abrogatis, antiquis. DIVERSA PARTES] Mundi regione. COLUMBIS] Oraculis seu idolis, id est dæmonis per materialia simulacra divi- nantibus, seu vaticinia edentibus.

310. PURIOR ALES] Spiritus Dei veri, Spiritus S. qui sub schemate columbæ, non semel se mun- do spectabilem præbuit, ut prodit Evangelium.

312. DELIUS] Apollo quem à natali insulâ Delo, Delium dicunt: sincerior scilicet, ille ac vera- cior, quàm profanatus ille Gryneus. CÆRUS HARUSPEX] Divinator idem ille, quem nec præ- sentia, nec præterita, nec futura fugiunt; tam minimè ipse fallax, quàm falli nescius. Despicit memoratas silvas à Deorum simulacris & larvis, ac ethnicâ superstitione, laudat verò Silvam, Ducis nostri, à religione Dei veri, & Catholicæ fidei teneatitate, quâ inter novatores cum laude hætenus perstitit. Haruspex vel exispex, qui ex hostiarum inspectione futura divinat, apud Latinos olim ab harugâ, vel harâ dictus est.

313. MUNICIPES] Rusticolas, aut indigenas agri ejusdem, civium juribus & privilegiis gau- dentes. Varia enim ejus sunt municipia & pagi civitatum æmula.

314. SATURANT] Annonâ & commercio locupletant, moderato pretio venum ea inferendo.

315. *Circumpicium venatu, lacte, farinā,
Pullo Brugenſi nil concedente ſpado;
Aut quos pollicitis deſerta Valentia magnis
Allicit agricolæ? His experientia rerum,
Nec tremere adverſus, nec luxuriare ſecundis,*
320. *Multa dedit: medio tellus his vertitur hoſte,
Accinctis animo & gladiis, in utrumque paratis,
Aut ſervare ſuos, aut certa occumbere morti.
Si tamen indomito ſpolientur milite, quondam
Deſenſore ſuo, (digito quoque noſter adunco)*
325. *Aut veriti pejora, fugæ ſi terga dedere;
Nil, heve, deſperes: popularit cetera Mavors;*

315. ORDEM CIRCUMVICIUM] Populos in orbem adſitos, ut ſunt: Silvaducentes, Moſe- Trajeſtini, Rurazmundani, Bredani, Lirani, Antverpienſes, Mechlinienſes, Lovanienſes, Bru- xellenſes &c. VENATU] Feris venatu capitis, vel aucupio: ut ſunt lepores, cuniculi, damæ, per- dices, turdi, merulæ, anates, gallinagines, ſeu ſcolopaces utriuſque generis, aquatæi & ſilve- ſtris, ſtingillæ &c.

316. PULLO] Gallinaceo. NIL CONCEDEN- TE] Non minus exquiſito, æquè lauto. SPADO- NI BRUGENſI] Capo impenſè obſolo, quales Brugis urbe Flandrorum celeberrimâ, ad por- tentosam magnitudinem ſignari ſolent.

317. AUT QUOS] Tacbone etiam agricolæ eorumdenque ſedulitate inſeſtigabilem ac induſtriali] POLIICITIS] Promiſſa immunitate ab omni tributo, agri diſpoſitio &c. DEſERTA] Colonis & indigenis deſtituta. VALENTIA] Regnum Valentie in Hiſpania, ſam enim tum nu- per decreto Philippi III. anno ſcil. 1513. 1514. 15. menſe decembris exacti erant totâ Hiſpaniâ Mauri (Moniſcos illi vocant) tum quod malâ fide Chriſtianis ſacris initiati, dum licebat impune, Mahumetano ritu vivebant, tum quod Africanos Mauros & Turcas in pernecium Hiſpaniz ſollicitare dicebatur. Quidam referunt exportatorum capita, ad ſexies centena milia cenſu fuiſſe. Quæ res magnam vaſtitatem & ſolitudinem in Regnum Valentie imprimis induxerat; quodd illud unum pluribus Mauris inſeſtum fuiſſe credeba- tur, quam reliqua Hiſpaniz regna. Unde ut ja- ctura Maurorum, qui optimi erant ibidem agri-

colæ, tolerabiliſſor eſſet, ampliſſimis promiſſis al- lecti ſunt exteri, qui pecuariam ibi, agriculturam- que exercerent: ac inter ceteros, qui hæc arte præſtant inſigniter, Campani noſtri Brabantini.

318. EXPERIENTIA] Longus uſus, variis for- tunæ caſibus & eventis, inter tumultus bellicos comparatus.

320. MEDIO VERTITUR HOSTE] Inter tym- pana & tubas, moventibus hinc inde ſe arma- torum copiis, arant, ſeminant, oceanat &c.

321. ACCINCTIS &c.] Ferro & maſcula ge- neroſitate armatis. IN UTRUMQUE &c.] Certis aut mori, aut ſua defendere & ſervare. Virg. l. 2. Æneid. v. 61.

----- In utrumque paratus

Sen verſare dolos, ſeu certa occumbere morti.

323. INDOMITO MILITE] Seditioſo, & qui à ſacramento & obediencia Archiducis Alberti deſciverat. Agit detumultuantibus turmis eorum, qui anno 1513. 1514. arcem Hoochſtranzam occupaverant, auctique Batavorum manipulis, omnibus acollis vim inferabant, nullo non in- juriarum genere Campaniam noſtram popula- tes. Leyens Duc. Brab.

324. DEFENSORE SUO] Dum adhuc ſub au- ſpiciis Archiducis merebat, DIGITO NOSTER ADUNCO] Æquè furax quàm agmen hoſtile. Non abludit proverbium: *vanſpreez na reijst*. Id eſt, *qua ſunt unguibus nutis ne nut- rias*. Etalim.

325. FUGÆ SI TERGA &c.] Si auſugerint & villam tuam deſeruerint.

326. NIL DEſPERES] Ex pretio elocationis fundi.

- Restet in adiculâ bos unicus, una superstes
Gallina arummis, gallo mordenda marito
Vicini, potis est aversum Numen aratro*
330. *Flectere, turbatos & conciliare penates.
His bona pars hominum, quos urbibus occupat Hermes,
Filiolos magni heredes committit alendos
Formandosque loci genio; sincera petuntur
Pectora servorum hinc, sudatricesque culinâ*
335. *Ancille; quin accurata & sedula conjux.
OEconomia etenim se dedit ephēbia totam
Campana, & corti supereminet Ilia lauti*

fundi tui. MAVORS] Militaris rapacitas & infolentia.

327. IN ADICULA] Modò restet in tugurio unus tantummodo bos.

328. GALLINA] Viva unica, supple, ceteris omnibus ablati vel occisi. GALLO MORDENDA] Ineunda ad generis propagationem. JUVEN. SAT. 3. V. 91.

Ille sonat qua mordetur gallina marito.

329. VICINI] Gallo gallinaceo, in hunc usum commodando à vicino villico. NUMEN] Novercantis fortasse.

330. FLECTERE] Improbo labore agricoltionis ad suaves convertere. CONCILIARE PENATES] Inflaurare damnum, colligere dispersam familiam, & brevem supellestilem.

331. HOMINUM] In urbibus degentium. OCCUPAT HERMES] Cura lucri vel negotiandi, seu merces extrudendi. Hermes seu Mercurius mercatorum & lucri Deus, hic pro quaestù vel mercaturâ usurpatur. Vid. SERM. 4. ad V. 53.

332. MAGNI HEREDES] Divitum liberos, magnam hereditatem aliquando adiutores. Notat usum Antverpiensem, qui solent liberos suos educandos committere institutoribus Campinensibus: tum ut visu simpliciore robustiores evadant; tum ut domesticis remoris expediti, plenius primæ litteraturæ incumbant.

333. LOCI GENTO] Ut moribus minime mollioribus, laboribus, cibis minus exquisitis, magis salubribus, & rerum compendiis assuecant: ne per omnem vitam mollicelli rebus arduis impares sint. SINCERA PECTORA] Servi sinceri, fideles, laboriosi. VIRG. L. 2. ÆN. V. 438. Inve-

nes fortissima pectora. Vide SERM. 9. ad V. 73.

334. SUDATRICESQUE] Quas non pigrat, focum succendere, ac cibis continenter coquendis ad ignem insudare.

335. ANCELLA] Notæ significationis vocabulum. Designat tamen, quod non omnibus notum, ministerii sedulitatem & laborē. Nam prisca dicebatur ancilla, ancilari & anculari, quod est operam dare ac inservire. Inde exancilo, & exanciler pro conficio, quod aliqui temere mutantes, dixerunt exancilo. Camerarius. Notat multas Campinenses Antuerpiæ ancillari. SEDULA CONJUX] Nava & rei œconomica perita, quam vir quispiam etiam sagaxior, non poenitendam ducat conjugem.

336. OECONOMIA] Rationibus OEconomiciis, seu rebus familiaribus rectè administrandis. DEDIT] Animum appellat, se totam addidit. EPHEBIA] Omnes puellæ, ut jam annos puertatis attingere. Ephēbia volunt esse ætatem primam adolescentiæ, extremam pueritiæ; vel ut Cælius: ab initio puertatis usque ad annum ferè decimum septimum. Inde ephēbia ejusdem ætatis adolescens. Ab Hebe nomen habet; nam ut Gyraldus syntag. 10. Hebe puertatis & adolescentiæ Dea, & ejus quæ flor ætatis dicitur.

337. CAMPANA] Per Campiniam. CORTI SUPEREMINET] Incumbit vel invigilat cortis avibus, nimirum: pullis, gallinis, caponibus, columbis, pavonibus, anatis, anseribus &c. Chors aut cors Festo est genus ædificii rotundi, mapallii persimile, in quo volucres jam dictæ pascebantur. Mart. l. 7. Epig. 30. ad Regulum.

Ranca cortis aves, & ova matrum.

ILIA

*Filia, & illustris proavorum sanguine gaudet
Girgillo & calathis: quim despumare lebetes,*

340. *Et farcire capos, & perfumare suillam,
Et mulsum linere, & tuceta, & salgama, ruris
Gaudia, saxifragas solita & condire genistas,*

ILLI] Nomen consuetum nobilis puellæ. Nobilibus enim nostratibus frequens est, tui proprias arces aut villas habitare, maximè Jano clauso. LAUTI] Opulenti, potentis, nobilis. Terent. Heaut. Act. 4. scen. 5. §. 50.

Omnes te in laurâ & bene parte ausâ putant.
Pers. Sat. 6. §. 23.

Nec rhombos ideo liberis ponere laurus.
Quod interpretatur Plautius: Generosus, honestus, liberalis, splendidus. Vide infra serm. 8. ad §. 171.

338. ILLUSTRIS] Claris natalibus indycta, nobilis, & nobili conjugio digna.

339. GIRGILLO ET CALATHIS] Nentium & suentium instrumentis: id est non piget illam necesse & fucere. *Girgillus* ligneum instrumentum, quod fila revolvuntur, quod & *rhombus* apud Græcos. Hoc loco intellige id, quod vulgus nostrum indigitat *Hassel*. *Calathus*, aliis *qualus* vel *quasilus*, corbis est, in quâ mulieres pensum & fufos componunt, siquæ referuntur inter nentium adminicula. Ceterum etiam calathi usus est in suendo: corbis scilicet in quâ materiam & arma faciendis linteis componunt. Hadrianus Junius, & Kilianus interpretantur *Naymandeken*. Et sic designatur hic duplex exercitum sedularum pueellarum Campinensium lauræ fortis, nendi scilicet & confarciendi, apprimè rei œconomiæ necessarium: sine eni in enim, ut infra noster Serm. 6. §. 106. *Progrediens percat res* QUIN DESPUMARE] Transit ad alia familiæ ministeria, ut sunt, cibos inprimis coquere ac condire: ex uno enim, quod est, ollas elixandæ carnis purgamentis, seu spumâ & fordibus repurgare; cetera intelligis. *Lebetes* vasa sunt aenea in usum culing ad elixandos cibos. Virg. *Æneid.* 5. §. 266.

Terrâ quæ facit geminos ex ara lebetes.

340. FARCIRE CAPOS] Saginare secundum artem, quod fit faciendo caporum ingluviem turundis, scusarum massis. PERFUMARE] Succidias, fumina, pesapones & lucanica failla fumo imbueri, ad longioris temporis usus, & ad instruendum penna.

341. MULSUM] Ex aquâ & melle confectum, quod in agro Bulocondensi, nui & in urbe præ-

stantissimum habetur. LINERE] Vasis condere, & probe occludere. Horat. lib. 1. Od. 20. §. 2.

Græca quod ego ipse testâ

Conduntur levi.-----

Inde relinere, quod est aperire. Terent. Heaut. Act. 3. Scen. 1. §. 51.

Relevi dolia omnia, omnes serias

Omnes sollicitos habui.-----

Hoc ævo rectè dixeris lagenas relinere, cum operculum earum è cortice vel subere picatum, vel resinâ obturatum dimoveris. Olim verò cadore vel amphoras linebant carâ vel piee, vel crassiore gummi, ad diligenter & longam vini asservationem. Quod maximè usu venire consuevit in mulso, quod conservatur in annos, & pretium habet à vetustate. TUCETA] Isteia, seu farcimina ex micis cariarum cum arvinâ. Quorum palma est penes Bononienses in Italiâ; quæ avidè à Transalpinis expetuntur, & passim ad eorum imitationem conficiuntur: Belgis *saucis*, Gallis *saucisse*, Italis *salsicæ*; quæ salicium, seu silum silicium, Ita interpretandum auguror. Sed veteribus Grammaticis *tucetum* nunc esca regia, nunc jus crassum est. Sic Arnob. lib. 2. *Glaciali condicione tuceta*. Et Pers. Sat. 2. §. 42.

Eslo age, sed grandes patine tucetaque crassa

Annere his superos vesperque.-----

Ubi Autumnus ex Callimachio exponit *escae regias*: Clavetius succum caponis aut perdicis, respiciendo locum Arnobii citatum; verum Ascensius, Britannicus, Murellius farciminis genus intelligunt, ex carnibus suillis minutim conficis; uti & nos jam antè, procul dubio à Nostris etiam intentum. SALGAMA] Conditea quævis, quæ in doliois aut testis ad usum mensæ doli conservantur. Ut sunt, olive, cucumeres, cæpæ, pyra, bæccæ vel flores cappareos, aliaque id genus. Columella apud Rhodig. l. 13. c. 10.

Tempore non alio vili quoque salgama merco Capparis & tristes inula, ferulaque minaces plantantur.-----

Inde Salgamarii, qui vendunt vel condunt salgama.

342. GAUDIA] Delicias, id est fructus terræ. SAXIFRAGAS] In arido & saxoso fundo nasci soli-

Audet callosas famulis protendere palmas.

Quas veneres habeat, didicisti aetaloge ad unguem,

345. *Patria nostrorum: quàm candida vita Brabantis,*

Et mite ingenium; quàm multi ex asse periti,

Quàm validi, & calidi; quàm libertate, lepore,

Degitur & studio; quàm sint communia amicis

Prandia; quæ pueris, quæ sit natura puellis:

350. *Acribus exemplis te clusi: desine posthac*

Concipes lacerare meos; plures vel habebis

Furatos in te calamos, quàm Porfena tela.

solitas, frugibus enim servatur solum fœcundum. Proprietas tamen hæc magis cappari quadrat, upore, quæ plerumque in parietibus aut parietinis nascitur, apud Italos & Hispanos. GENISTAS] Genistarum vernantium calyculos, unde flores lutei excrescunt. Genista frutex humilis est, minuta fronde, luteo flore, semine lentaculis haud abfimili. Hujus calyculi apud nostrates, ac imprimis in Campania sale conduntur, conditaque in dolio, ad usum mensæ conservantur; non secus quam capparæ alibi terrarum, à quarum similitudine, cum notâ distinctionis, Belgis nominantur *Breemcappers*.

343. CALLOSAS PALMAS] Manus callo obductas ostentare famulis & ancillis, ut eos exemplo suo ad laborem cohortetur. Nam callosæ manus laboris indicium.

344. VENERES] Venustatas, lepores, delicias. Venus urî amoris, ita & gratiarum & venustatis dea. Catul. de Paf. Leib. § 1.

*Lugete & Veneres, cupidinesque,
Et quantum est hominum venustiorum*

Juven. Sat. 13. § 34.

Quas habent veneres aliena pecunia.-----
AETALOGES] Garrule, loquacule, nugator, quales aetalogi, qui fabellas & mendacia, ut placent auditoribus, loquebantur. Suet. in Aug. cap. 74. *Aetonomata. & histiones, aut etiam triviales ex circæ ludii interponere, ac frequentissimè aetaloges.* Juven. Sat. 15. § 15.

*-----Eilem aut risum fortasse quibusdam
Moverat, ut mendax aetalogus.-----*

Quod exponit Britannicus: qui ab arte verborum movere auditores fingendis mendaciis. Inde Crispinum Philosophum quemdam loquacissimum, aetalogum fuisse appellatum; auditos est

Porphirio. Hoc nomine aptè insigniri posse, ostendit doctissimus Jos. Scaliger, circulatores illos Italæ, qui in compitis mita de suis pharmacis promittunt. Eos audias Romæ sub vesperam, suâ loquacitate Agonis ac penitus perstrepentes. AD UNGUEM] Accuratè ac plenè tibi à me descriptas. *Ad unguem* dicitur pro eo, quod est exquisitè diligentia & curâ; valeret ferè idem quod, *ad amussim* vel *examussim*; à marmorariis sumptâ metaphorâ, qui superinducto ungui commissuras explorant.

345. CANDIDA] Sincera, non fuscata, aut ad malos astus composita.

346. MITE] Urbanum, comæ, civile. EX ASSE] Ex toto & integrè, id est penitus. *At libra*, aliquod perfectum denotat; constat enim duodecim uncis; quasi cui nulla pars ad perfectionem deest. Inde *heres ex asse*, *amicus ex asse*, *doctus ex asse* &c. PERITI] Litterarum cuiuscumque generis, & comitans, artisque versandi inter homines cum venustate.

350. TE CLUSI] Convici, te ita cinxi, ut locus non sit, quâ fugias vim argutionis meæ. *Cludere* pro claudere usitatum est. Juven. Sat. 14. § 322.

Acribus exemplis videor te cludere. ----
Papin. l. 2. Theb. § 6.

Hinc obiecta vias sortentium incendia cludent.

352. CALAMOS] Scriptores, Poetas, futuros Patriæ suæ vindices. PORFENA TELA] Quam habuit rex Hieruscorum Romam obsidens, mucrones, & sagittas, quibus caderet. Livius lib. 1. apud quem: *Trocenti conjuravimus, inquit mortui Scævola ad Porfenam, Principes juvenum in Romanam, ut in te hæc viâ grassaremur. Idem prima fors fuit. Ceteri utrumque ceciderunt primo,*

*Hæc satis ad juvenem, nobis quem fama dolentem
Tradidit erroris. Tibi si fortasse videbor*

355. *Mitior offensis, Happarti, ignosce benigno.*

*Gloria non minor est, quàm ulcisci, parcere, si sis
Debilis error, seu veri inscitia fratris.*

*mum, quoad te opportunum Fortuna dederit, suo
quisque tempore aderunt.*

353. [JUVENEM] Antibrabantum, quem sui
dicti poenitere refert fama. Juven. Sat. 8. v. 71.

*Hæc satis ad juvenem, quibus nobis fama superbum
Tradit & inflatum.-----*

355. [BENIGNO] Facili ad condonandum, qui

obviâ & generosâ benevolentia soleo excipere
illos, quos propria confessione peccasse poenitet.

356. GLORIA NON &c.] Ordo est: non est mi-
nor gloria parcere, quàm ulcisci: potissimum si sit

357. DEBILITAS &c.] Ingenii imbecillitas.
Id est: si error fratris originem duxerit, ex in-
genii debilitate, aut veri ignorantia.

SERMO IV.

AD PHILIPPUM BOSCHIUM

MAESDAMI DOMINUM.

ÆVI NOSTRI INFELICITAS.

Argum. Agricultura desiderio æstuans, in montibus Spadanis terræ Leo-
dicensis, somniat se degere variis agri colendi studiis distractum. Inde ductâ
occasione, urbis patriæ fastum, fraudes, luxum, annonæ caritatem dete-
ctatus, in decoctores potissimum invehitur, qui conturbatis rationibus fori privile-
gio se tumentur, & aliena injuste detinent, Deum vindicem vario sub obtentu spe-
rantes fallere. Proinde secundum vitam rusticam variis de causis decernens, eam
sibi parvis contento, apud fontes Spadanos quandoque deligendam præscribit.

Sive, quid amoto te Consule, chære Philippe,
Sæpe suburbanum confidero rusticum, inemptis

1. **A**MOTO CONSULE] Abdicato consulatu op-
pidi Alostani. Id est, te defunctum eo ma-
gistratu, confidero rusticum &c. Philippus Bos-
chius ex prænobili & antiquâ gente Boschiorum,
& cum primis stemmata miscente, originem du-
xit. Studiofissimus fuit agrorum cultor, & solers
in quavis fundi parte fecundandâ, pater familias.
Hunc Alosti in Flandriâ, ex fastis ejusdem oppi-
di, consulem fuisse accepimus, anno hujus seculi
xix. initio magistratu xiv. Cal. Junii. Magna
illi cum Poëtâ nostro Intecedebar consuetudo, &
consiliorum communio, hinc eidem inscribitur
hæc de viâ rusticâ deliberatio,

2. **SUBURBANUM RUSTICUM]** Te in agro sub-
urbano agricolationi vacantem. **INEMPTIS]**
Non emptis, sed domi vel fundo tuo natis. Ho-
rat. Epod. 2. v. 48.

Dapes inemptas apparet.

Virg. l. 4. Georg. v. 132.

----- *Serâque revertens*

Nesse demum, dapibus mensas onerabat inemptis.
Hæbent enim inempti tibi, nescio quid delicia-
rum apud fundi dominos. Quod spectat illud Ca-
tonis: *Paterfamilias vendacem, & non emacem
esse oportet.* Et isthuc Claud. In Russ. l. 1. v. 207.

I

Terra

Vivere deliciis, & luxuriare spadone

Corte tuâ nato; hic tendentem retia, marrâ hic

5. *Tudentem; hic lupuli intentum salientis acervis;*

Mox oculatori, messoribus, atque bubulcis

A sulco & prato redeuntibus: areolis nunc

Discernentem olus à medicis, & olentibus herbis:

Sive quod in strepitu genus hoc miserabile vitæ

10. *Ulcieriùs nequeam non fassidire, quietis*

---Terra dapes mihi donat inemptas.

3. LUXURIARE] Abundare. SPADONE] Caponibus, seu gallis castratis.

4. CORTE TUA NATO] In Corte villæ tuæ suburbanae. Quid *coris*, diximus Ser. 3. ad §. 337.

TUDENTEM RETIA] Aucupantem, venantem.

5. TUDENTEM] Agros, aut horti foros vel porcas complanantem, & zizania exstirpantem. *Marra* instrumentum ferreum zizanii excindendis, & complandis agris comparatum. Plinio l. 7. c. 21. ferramentum est quaternum pedum. Juven. Sat. 3. §. 311.

Vomer deficiat, ne *marræ*, & *farcula* defint.

LUPULI SALIENTIS] Lupi salicarii quo zythum condimus; jam gemmanis, & in altum salientis. *Salicarius* dictus est, quod in salicis semet implicet salicibus, non potest aliâ se sustinere, instat vitis & hederæ. ACERVIS] Tumulis. Solent agricolæ lupi salicarii radices contra hiemis rigorem tumulo, vel aggestâ humo munire ac coniegere, quam veis tempore refringunt, ut ex molliori humo faciliùs radix emittat stolones & coliculos suos, qui vice asparagorum mandî, & in mensæ usum converti solent. Eorum inculcorum & siluestrium magna apud Italos copia, uti & apud nos; sed præsertim plerique in agro Aloftano (ubi luporum ejusmodi amplissimus provennus) cultos illos, & vicinas in urber exportari solitos. Ex decore meminit se de cultu agri Aloftani, & quidem suburbanî agere; ubi lupulus, exactâ curâ Boscii cultissimus.

6. OCULATORI] Olistori, qui libro seu cortici sterilium arborum feracis ligni oculos imponit: quod quidam dicunt *inoculari*, alii *oculare*. Virgilius *oculos imponere*. Georg. 2. §. 73. *Nec modus insorere, atque oculos imponere stiplex.* Est autem oculus hoc loco gemma, vel primum erumpentis germinis coliculus. Plin. l. 17. c. 21. *Oculi in arborum furculis propriè vocantur, unde terminantur.*

7. A SULCO REDEUNTIBUS] Messoribus, qui succidunt segetem. *Sulcus* fossa oblonga est, à vomere inter arandum relicta. Quandoque pro ipsâ aratione, quandoque pro terrâ vomere proscissa usurpari videas. Juven. Sat. 14. §. 169.

-----Sed magnis fratribus horum

A serobe vel *sulco* redeuntibus.-----

Hic autem pro terrâ, in quâ matura jam seges & messionî idonea flavescit. A PRATO] Bubulcis, id est boum pastoribus, à pascuo redeuntibus. De pratis vide infra Ser. 7. ad §. 311. sensus est: confidero te inrentum messoribus, & bubulcis ab opere redeuntibus: ut tempori prandeat, nec supervacua morâ tempus fallant, ab iis exigendo pensâ diurni rationes, præscribendo hoc aut istud opus &c. quod est hominis frugi, & probi patrisfamilias. AREOLIS] Hortorum spatii edictioribus, quæ porcas etiam nuncupamus, estque terra subacta, bene æquata, & nonnihil extans inter foros hororum. Vulgus Belgicum, à mollitudine soli, lectulos nominat. *Boddeleni*. Eorum usus est, herbarum olerumque species suo quasque loco scitè discriminare.

8. DISCERNENTEM] Discriminantem, separantem, distinguentem. OLUS] Herbam sitivam in usu cibario. *Olera* quod homines ante reperitas fruges alerent, vel ut. Varro l. 4. de l. lat. *Ab olla*, inquit, *olera dicta*. MEDICIS ET OLENTIBUS] Quæ aliam curam & cultum exigunt. Olentes enim locum in mensis non inveniunt, nisi ad condiendum, ut ciendos odores, medicæ ad valerudinarios alegantur.

9. GENUS HOC VITÆ] Quod jam dego Antverpiæ, inter hominum strepitum, inquietates & turbas fori, quales in urbibus populosi & temporis esse solent.

10. QUIETIS] Otii, & vitæ ab omni publicâ curâ liberæ. Sibi enim & amicis vixit Poëta eleganter, opulenter, liberaliter, exolis magistratus publi-

Sectator solidus; quia quidquid in urbe vel orbe

Futile comperiam, vanumque, & vilius algæ;

Egressum patriâ me somnio montibus istis

Degere, sanificos quibus obrallavit aquarum

15. *Spadanos fontes cum Patre Asclepius, atram &*

Ascensu superare quibus bilem obtinet eger

Stremuâ ab alterutrâ potus primi ordinis undâ.

publicos, familiæ suæ dictator perpetuus.

11. SECTATOR SOLIDUS] Integer & absolutus quietus æstimator; nullâ proterus animi parte, turbis aut foro concessâ.

12. FUTILE] Inane, nugatorium, nullius pretii. *Fusile*, verbum aquarum festo, quod facili funditur. Uturpatur pro fragili à Virg. lib. 12. *Aeneid.* § 740.

Mortalis mureo, glacies cœu futilis, iâu
Dissiluit......

Cic. de Fin. l. 3. c. 38. *Quis non edit sordidos, vanos, levis, futiles?* At propriè *futiles* dicimus eos, qui commissa non retineant; à similitudine vasis, quod futilis nominant, quo utebantur in sacris deæ Vestæ, ore lato, fundo angusto, quod positum in terrâ statim effunderetur. Quare ne piculum ejusmodi effusionis fieret, id Vestales vel suspendere, vel manu tenera cogeantur. Inde & *effutire*, quod est qualibet sibi commissâ, ore pleno & paulo diffondere. *VILIUS ALGÆ*] Herbâ nullius usus, quam mare ad litus rejicit. Virg. *Ecl.* 7. § 42.

Horridum rufco, prejestâ vilior algæ.

Horat. l. 2. Sat. 5. § 8.

Et genus & virtus, nisi cum re, vider algæ est.
Proverbialiter dicitur de re quavis abjectâ & vilissimâ.

13. PATRIA] Antverpiâ, ubi jam tunc domitium habebat Poeta, cò Lovanio transiit habitatione. *SOMNIO*] Ob frequentes & pertinas de hâc re meditationes, quas foveo intendua.

14. OBRALLAVIT] Cinxit & communivit. 15. SPADANOS FONTES] In oppido, aut prope id sitaturientes, spa Latinis *Spada*, agri Leodicensis oppidum est, haud procul Limburgo, altissimis montibus undique clausum, à fontibus subterraneis acidulis fundentibus, provincie vicinis preciosissimum, & ætate potissimum exteris frequentatum. Principales fontes sunt quatuor, inter quos primus in ipso loci foro erumpit, pa-

trioque sermone dicitur *Pohin*. Alii tres, quibus hæc sunt nomina; *Savenier*, *Tennet*, *Gerensler*, ex radicibus vicinorum montium prosiliunt. De primo, Spadocrene Henr. ab Heer c. 4. *Pomphantium medietatem pagi, ferique medietullo elegantius clausus marmore, plusquam quatuor circarum capacis, quotidiana fuit explenda, etiam assuante Syrio sufficit: & tamen insuista indies legena ex eo implentur, in vicina Eburacum loca, Britanniam, Hollandiam, Galliam, Germaniam, Italiam ipsam mittenda.* Tum de eodem ac Saveniro: *Vierque*, inquit, insigni sed grato acore commendabili, cum miracula qua in medicinâ fieri dixit Celsus, plura ediderit. Multos ex *Æsculapii* Lyceis in spadana semetita perlatit, qui set supernaturalium effectuum causas acri ingenio scrutarentur. Singulorum virtutes & efficacientias discit ex eodem libello. *CUM PATRE*] Machaone *Æsculapii* filio, medico insigni. *ASCLEPIUS*] Machaonis filius pronepos Apollinis, cui & pariter Podalirius, qui omnes ab Apolline medicæ artis invenire, originem duxere, & atis ejusdem gloriâ claruerunt. Situm fontium commendat, quasi dicat: medicorum principes, si in hos fontes collocandos suum quique operam contulissent: non alio loco illos posuissent, quàm inter montes illos, unde cæli clementia, agri amœnitas, umbra, victus, &c. in valetudinem aquantium vel instaurandam, vel servandam concurrunt.

16. ASCENSUS SUPERARE] Scandendo montes, & lentâ ambulatione corpus exereendo. Ita aquæ potæ celerius in vesicam defluunt, & in viscera vires exerunt.

17. ALTERUTRA PRIMI ORDINIS] Pomphantio, aut Saveniro, de quibus jam supra § 15. Medentur autem vulgaribus morbis: utrique bili fluxæ ac atræ, nephritidi, hydropisi, cephalalgie, idero, melancholice flarulentæ & hypochondriacæ, hepatis ac renum intemperiei, omnibus denique meatuum, Vretericorum in-

*Distinguo latis, te multa probante, jocosum
Arbitrium spatii: habitare cuniculus antris*

20. *Hic valet incisis. Hic pascam armenta, capellas.*

Hic spatientur oves curta; myrtoque, thymoque,

Mille & odoratis dispendant floribus armos.

Phasidis hoc saltu latet exquisitor ales

Immerus volucris. Trutta isto & gobio rivo,

primis, ac viscerum obstructionibus. Porus] Ap-
porus probè vel madens: nam ut aque profint,
assatim ex iis hauriendam.

18. **DISTINGUO**] Videor mihi somniando,
vastos agros devidere, & delineare ad frugem, cui
quisque fundus maximè idoneus. **TE MULTA
PROBANS**] Tuque ô Boschi, videris mihi multa,
quæ statuo, comprobare. **JOCOSUM**] Ridicu-
lum iudicium, ex somnio natum.

19. **CUNICULUS ANTRIS INCISIS**] In hunc
finem pertusus, aut saltem naturaliter cavernosus,
ut in iis stabulentur cuniculi. Nam ut rectè Mart.
lib. 13. Epig. 60.

Gaudet in effossis habitare cuniculus antris.
Cuniculus notum animal, mensarum delicie:
dictus quasi *cuniculus*, inquit Ildorus, quod
canum indagine capiatur. **ARMENTA**] Equos,
boves &c. Aimenta volunt esse greges majorum
animalium, ad arma gestanda, arandamve ter-
ram idoneorum; quod nomenis crymon indi-
cat: Virgilius tamen ad cervosium greges tran-
sultit. l. 1. Æneid. p. 119.

--- *Hec tota armenta sequuntur.*

CAPELLAS] PARVAS CAPRAS.

21. **OVES CURTÆ**] Etiam parvæ & contra-
ræ, quales solent esse Arduennates, seu ex silvâ
Arduennâ. Hæc olim auctore I. Cæfare, ad fini-
bus Treverorum & Rheni, ad Nervios usque
extendebatur. Undè & hodie montes Spadanos
complectitur; ubi oves illæ admodum breves,
sed salubres, teneræ, optimi nutrimenti, & aquan-
tum victus dietæ, in primis opportune.

MYRTOQUE THYMOQUE] Herbis notis & ischi
obvis, quæis pascuntur oves, & gratissimo ea-
rumdem sapore, carnes suas, vescientium oble-
scimento, conduunt.

22. **DISTENDANT**] Augeant, impleant. **AR-**
MOS] Totum corpus, armos tamen inprimis,
quod Apicianis eorum caro assa, præ reliquis
paribus, placet & exquiritur. Id est: crescant.
Quod impletur, latine distendi dicitur, sumptâ

metaphorâ ab utre, qui plenus tenditur, vacuum
relaxatur. Virg. l. 4. Georg. p. 163. & Æneid.
1. p. 437. de fœvis apum.

--- *Distendens nectare cellas.*

Sensus est: Oves myrto, thymo, & floribus odo-
ratis saginantur.

23. **PHASIDIS VOLUCRIS EXQUISITOR**] No-
bilioi Phasiano. Papin, lib. 4. Carm. 6. p. 3.

*Ab miseri quos nosse juvas, quid Phasidis ales
Dixes ab hybernâ Rhodopei græ.* ---

Phasiani gallinis magnitudine pares, suavitate
superiores, nomen invenerunt à Phaside Col-
chorum fluvio, ad cuius ostia frequentes olim
conveniebant. Ab Argonautis in Græciam pri-
mum advectos, mensarum luxum auvisse volunt.
Apud Martial. lib. 13. Epigram. 72. sic Phasia-
nus loquitur:

*Argivâ primùm sum transposuisti carinâ,
Ante mihi notum nil nisi Phasii erat.*

24. **INNUMERUS**] Multus & in copiâ. Aliter
illum Spodani & Arduennates, lingua suâ vernaculâ
dixerint *cocq de breuier*, nos *gallum montanum*,
qui magnitudine proxime ad phasianum accedit.
Alterum genus minus est, & perdisi simile, quod
vocant *correi*, seu *correstam*, exquisitissimæ sapi-
oris, & montano par, quod avidè ab omnibus ex-
petitur. Utrumque enim volucris genus, aquan-
tium deliciis & medicinis cedit. Vide Plemp. de
tugd. Val. c. 4. n. 56. **TRUTTA**] Seu Troctæ pis-
cis notus, quem eundem esse putant, cum Au-
sonii Salare, parvi salmonis figuram imitante: de
quo ille. In Mosell. p. 88.

Purpureisq; Salar stellatis tergora guttis.
Vide Jos. Scal. Aulon. Lect. libr. 1. c. 3. & Sa-
var, in Sid. Epl. 2. libr. 2. **TRUTTA** ræx est
Moss, aliiq; circum amnes & rivi in agro Spa-
dano, & terrâ Eburonum. **GOBIO**] Pisciculus
vulgo notissimus, Italis eodem nomine censerut,
nostratis *Govie*. Juven. Sat. 11. p. 37.

*Ne nullum capias, cum sis sibi gobio casum
In loculis.* ---

25. *Lucius hoc stagno, concessa alimenta bibenti.*
Hæc facili emendes vivâ tria jugera calce.
Hæc saturanda fimo, vel adusto cespite, marga,
Aut aliis. Aliquid tu interdum practicus addis,
Diminuis quidquam. Placuit generatio equorum,
30. *Si à Batavis coëmantur eque, coëmant que caballi*
Arduenna validi; si providus inveniatur
Mangoque sollicitus. Tu exaltè præcipis arva
Pauca coli. Tria vis rapis, filiquis, staphylinis
Conferi ab horticolis, sed jugera versa ligone,
35. *Lautitias reputans dominis, & cortis alumnis.*
Hæc licet exagitent multâ caligine mentem
Somnia; missa tamen per limina cornea credam,

25. LUCIUS] Piscis cujus in Mosella meminit Aufonius §. 120.

Hic etiam Latio visus prænomine cultor
Stagnorum, querulus vis infestissima ranis
Lucius, obscuras ulvâ, cænoque lacunas
Obsidet -----

In stagnis & amnis nostris frequens, audit ple-
 risque lupus piscis: verum Had. Junius lupum
 ad mare ablegat, marinum esse dicitans, lucium
 verò fluviatilem. CONCESSA] Tuta & à medicis
 indulta esui aquanrium; ranquam minimè no-
 xia, imo & valetudinem juvantia.

26. VIVA CALCE] Quæ agrorum sterilium
 velur medicamentum est. Plin. l. 17. c. 8. *Hedui*
& Pistones calce uberrimos fecere agros.

27. FIMO, ADUSTO CESPITE, MARGA] Fim-
 mus, cineres cespititii, marga, lætamina agro-
 rum sunt, de quibus consule Plin. lib. 17. c. 6:
 7. 8. Est autem marga, ut placet Plinio ibid. c. 6.
Quidam terra adepti, ac velut glandia in corpo-
ribus, ibi desicante se pinguedinis nucleo.

28. PRACTICUS] Experiens, usa doctus, exer-
 citatus. ADDIS] Plura præter jam memorata, quæ
 longo usu comprobasti.

30. A BATAVIS AQUA] Commixtio proba,
 si equa Hollandica à caballo Arduennate inatur.

31. ARDUENNA] Silve ut suprà ad §. 21.

32. MANGO.] Equorum alumnus & curator.
 Mangones olim prius jumentorum *ærorephus*
 & *invepalus* seu equorum curatores dicti sunt:
 postea tamen eo nomine etiam appellati, qui

res venales ad cariorem venditionem poliebant.
 Inde & mangones puerorum. Sueton. In Domit.
 c. 7. *Castrii mares veniit: Spadonum, qui ve-*
scit apud mangones erant: pretia moderatus est.
 Mart. l. 1. Epig. 59.

Millia pro puero centum me mango poposcit.

Risi ego: sed Phœbus protervus illa dedit.

33. TRIA VIS] Ordo est: vis tria jugera, non
 vomere sed ligone versa, ab horticolis conferi,
 rapis, filiquis, staphylinis. Siliquis] Legumi-
 nibus. Siliqua folliculus seu integumentum est,
 cui grana leguminum includuntur, synechdochicè
 pro legumine. Horat. lib. 2. Ep. 1. §. 123.

----- *Vvis filiquis, & pane secundo.*

Vide Laminum in hunc locum.

STAPHYLINIS] Pastinacis. Græcis *καυσθη*;
 pastinaca Latinorum est, agrestis scil. & erraticæ.
 De qua Plin. l. 20. c. 5. *Asterum genus est sta-*
phylinos, quod pastinacam erraticam vocant.

35. LAUTITIAS &c.] Cessuras esui & deliciis
 curatorum cortis, & avium alumnarum. Id est
 tam horticolis & villanis quibus cura cortis,
 quam avibus. Vide dicta Serm. 3. ad §. 33 6;
 Intellige hic aves majores: pavones gallinas, pha-
 sianos, anseres, anates &c. quæ oleis, radi-
 cibus & filiquis vescuntur.

36. EXAGITANT] Afficiunt, vexant, turbant.
 MULTA CALIGINE] Incertitudine consilii &
 anxietate, quid hæc in se acturus sim, vel decer-
 nam. Suspendit decretum in tempus futurum.

37. LIMINA CORNEA] Per quæ vera & ra-

Eventura semel, si iusto fila Sorores

Æqua trahant penso. Nam ut ruri plurima desint,

40. *Quorum longa domi scateat vicinia: malo,*

Malo Frepontino descendere flumine ad urbem,

Tempore oportuno, Brontis Steropisque nepotum;

Si sit opus libri (Bon abivis) siccus asellus,

ra fomina dimituntur. Veris umbris enim exitus inferorum parer per portam corneam. Viig. Æneid. 6. y. 393.

Sunt gemina ferri porta: quarum altera fertur Cornea, quâ veris facilis datur exitus umbris: Altera candenti perfecta nitens elephanto, Sed falsa ad calum mittunt infomina manes. Plato in Charmide: Audi igitur, inquit, meum somnium, utram per cornu, an per ebur veneris. Falsa per portam eburneam fugere iannit Horat. lib. 3. Od. 27. y. 40.

Indis imago

*Vana! Qua portâ fugiens eburnâ
Seminum ducit:-----*

Uti vera per corneam. Lipf. Sat. Men. init. Sub Auroram seminum ad me venit, longum, firmum, certum: nam vultuâ advolare mihi visum è cornuâ portâ. Papin. Sil. 5. Car. 3. y. 281.

Inde tamen venias, melior quâ portâ malignum Cornea vincit ebur, seminique in imagine monstra.

39. *ÆQA Pensa trahant*] Eò viam meam pretendant, quò videor per vires naturæ, & corporis constitutionem perterriturus, attentâ communi hominum sorte, & ætatis ratione. **SORORES**] Parce sorores lanificæ, vitæ humanæ dispensantes, quarum nomina Clothe, Lachesis, Atropet poetarum lectoribus passim occurrunt. **UT RURI**] Quamvis ruri.

40. **DOMI**] In urbe patriâ. **LONGA**] In longum tempus. **VICINIA**] Familie mihi vicinæ, affines, pares. **QUARUM SCATEAT**] Quibus abundet. Scateo construitur hic cum genitivo, tanquam verbum copiæ. Lucret. lib. 5. y. 50.

-----Ita ad satiatum terra serarum

Nunc etiam scatis, at strepido terrene repleta est. Ubi scatis pro scateat. Vid. Ind. Giffan. A. Gellius l. 1. c. 17. Xantippe irarum & molestiarum multibrium scatebat.

41. **MALO, MALO**] Geminatio hæc addit robur & energiam asseverationi. Sic & Juven. Sat. 6. y. 165.

-----Malo,

Malo Venerisnam quàm te Cornelia-----

FREPONTINO FLUMINE] Wesâ qui alluit Frepontem Leodicensis provincie pagum, influensque Mosam, haud procul Leodico, piscibus, ac imprimis truttis prodigiosæ magnitudinis abundans. Hinc opportunè ad urbem navigatur. Lipf. Cent. 3. ad Belgas Epl. 23. *Ad montana conjungimus, inde ad silvestria, & denique Frepontem, ubi navigatio & flumen.* **AD URBEM**] Principem Eburonum Leodicum. Legiam, urbem sanè maximam, à frequentâ Cleri & populi, loci & situs amoenitate, fluminis nobilitate, civium opulentia, & mercaturâ, per orbem celebratissimam. Paret Antistiti suo, & latissimam in accolâ ditionem exercet, quibus non secus quàm ipsi metropoli Princeps Episcopus imperat. Ager illius xxiv. oppida & ultra 1200, pagos complectitur. Populus illi est religioni inprimis, nec minùs animi quàm corporis studiis deditus.

42. **BRONTIS STEROPISQUE**] Ministerum Vulcani, Papin. Sil. 1. Carm. t. y. 3.

-----Siculis an conformatâ caminis

Effigies lassum Steropem Brontemque reliquit. Et Sil. 3. Carm. t. y. 130.

Nontam grande sonat motis incudibus Ætna, Cum Brontes Steropisque ferit.-----

NEPOTUM] Scilicet insignium fabrorum, qui operum hanc incolunt, quorum ars ferrum, quod optimum ex vicinis montibus illic eruitur, iam dextrè subigit, ut eundem petitiâ alios per Belgium antecellant.

43. **OPUS LIBRI &c.**] Sic ordina: si sit opus ut libri, siccus asellus, faccarum, oliva &c. ea scil. quæ copiosè, sed fastis temporibus in urbe prostant, ut vel anni tempestivitas, vel eorum adventio ex locis maritimis, deferunt. **BON ABIVIS**] Opifici sui industrium deseruit, jam factus locupletior. Fuit autem Bon librorum insilior circumforaneus, qui questus gratiâ frequens pasdam commeabat, mensibus porissimum æstivis, quando summa illic hominum frequentia, aquæ potu sibi medetur. Hic singulas merces suas librarias, licet vilissimas: sine modo banas predicare solitus, vulgari decurulo à voce boni, quam

Saccarum, oliva, piper, sal, vinum, pannus, emautur;

45. *Copie abundanti & tennes extendere nummos:*

*(Cum penes inveniam reliquum me quo bene vivam,
Liber & à fastu, quo animæ & corpusculo habebò
Quod satis est, oculis paucis imitabilis) ultra
Fura facultatis quàm, sic præeunte sodale,*

50. *(Si cupio esse aliquis) cogi limare paternas
Res, tandem natis pretio bellare coactis
Urbe meâ; rerum sive incrementa mearum
A Maia genito spectare, marique vagari
Multis nominibus, verseris cautus iniquis,*

quam numquam non in ore habebat, *Res* nuncupatus est. Hunc ergo Poëta inquit aliò jam abivisse ampliori forte auctum, ut eadè sibi obsequente, majus alibi lucrum faciat, inter mercatores magnarios relictus.

45. *COPIA ABUNDANTI* Id est tempore abundantis copiæ mercimoniorum ejusmodi, quando scilicet omnia minoris veniunt. *TENUES* Exiguos. Extenuat fortem & facultates suas, ut non raro faciunt declinandæ invidiæ causæ illi, quorum census amplissimus omnibus innotescit. Poëtam enim nostrum affatim opulentum exstitisse, alibi monuimus.

46. *INVENIAM RELIQUUM* Quod mihi ad bene beatæque vivendum necessum est; præter jam memorarum penu, ex urbe petendum.

47. *LIBER ET A FASTU* Splendido illo & verè superbo corporum, ædium, & mensarum cultu, quâ nobilibus & locupletibus in urbe ostentari solet, ut se aliis præferant.

48. *PAUCIS IMITABILIS* Cum rursus sortis homines rarissimi sint, qui velint & possint imitari splendorem & fastum tibi congruentem.

49. *JURA FACULTATIS* Ultra id quod ferant fortunæ, ac census mei.

50. *ESSE ALIQUIS* Si velim apud alios esse alicujus notæ aut æstimationis. *Juv. Sat. 1. §. 73. Audet aliquid brevibus Cyarus & carcere dignum, Si vis esse aliquis.*----

LIMARE PATERNAS RES Atterere ac minuera patrimonium, vel vendendo vel oppignerando fundos à patre legatos. *Festum* teritur & minuitur, dum limatur.

51. *TANDEM* Cum aliud consilium non sup-

petit. *NATIS* Quos avitis ceusibus fraudavero. *PRETIO BELLARE COACTUS* Stipendiis regii vitam alere.

52. *URBS MEA* Antverpij. Id est quàm urbe meâ sic præeunte sodale &c.

53. *A MAIA GENITO* A Mercurio seu mercaturâ. Mercurium Maie filium mercaturæ Deum suprà docuimus. *REM INCREMENTA* Lucra, quæ olim petebantur à Mercurio. *Ovid. ad Mercurium Fast. 5. §. 671.*

Te quicumque suas prostituerit vendere merces, Thure dato, tribuas ut sibi lucra rogant.

Sententia horum quinque versuum est: Quàm redigi in eam fortunæ tenuitatem; ut vel nati mei cogantur militando victum sibi comparare, vel ego cum jacturâ & infamiâ nobilitatis meæ, mercatorum exerceam.

54. *MULTIS NOMINIBUS* Rationum capitibus. Nomen, ut hie usurpatur, est omne id quod in accipii & expensii tabulas relatum est. Alioquin & debitum non raro, imò & debitorem designat. Priori sensu dixit *Cic. Top. 16. Non si uxori vir legavit omne argentum, quod suum esset: idcirco qua in nominibus fuerunt, legata sunt. Multum enim differt in arcane positum sit argentum, an in tabulis debeatur.* Ude fit hæc sententia: quàm merces per mare ad externas regiones mittendo, vel inde accersendo, aut etiam alienis periculis cavendo, præstandoque indemnitate mercimonis, multa in meas tabulas nomina referte, aut in alienis notari debitorem. *VERSUTUS CAUTUS* Mutandis creditoribus, qui solent decoctores. *Versutam* facere dicuntur, qui nomina dissolvunt ex ære alieno, id est, vel mercibus

55. *Colluvie aut mercis multa eruscare, & edaci
Collybo, & assiduo discrimine vivere fame:
Ceu nos quotidie docet experientia, nuper
Et vidisse potes. Non sunt securi lucello
Tempora Rossemii, cum verbis verba ligaret*
60. *Simplicitas hominum, signaret nota colore
Tibia ephemeridas; Hymeneus nescius auri;*

cibus vel nummis alienis sibi creditis. Unde ver-
sura nomen invenit, teste Festo, quod nihil aliud
fuit, quàm vertere creditorem, quod vulgari pa-
roemia dicunt: *nudato Festo, Paulum regere.*
[INQUIS] Iniquè fallentibus, quia tam diu ver-
tuntur creditores, donec decoctores abrogati sibi
omni fide apud alios, novissimos creditores
solutione defraudant, cedendo foro, ejus iustis-
simo privilegio injustissimè abutentes.

55. *COLLUVIE MERCIS*] Copia, venditione,
aut quavis alia permutatione mercium. Notat
item hic artem & nefarios alius, eorum qui de-
coctis facultibus, jamjam meditantur argen-
tariam dissolvere. Hi enim solent magnam mer-
cium copiam, suâ fide emere ac corrådere, quan-
tumcumque magno, sed non representato pre-
tiorio, moxque eisdem quàm minimo, sed pre-
sentario aliis vendere. Hâc fraude pecunias sibi
coacervare, quibus jam eluso foro per omnem
vitam, vel commodè sustententur, vel denuo
negotientur. *ARUSCARE*] Quicumque arte æra
colligere: nam ab *are ruscando* dictum volunt.
Est autem *aruscare* fallacis & præstigiis pecu-
nias colligere. A. Gellius l. 14. c. 1. *Id præsti-
giarum & effusiarum genus, ait, commentis esse
homines aruscatores, & cibum quæsumque ex
mendaciis captantet.*

56. *EPACTI*] Optimè: nam collybistæ per-
mutantis aut mutuantis mercedi, semper cedit
aliqua comest capitis portio. Sic apud Lucanum
l. 1. v. 181. *voracem usuram legas:* & apud
Prop. l. 3. Eleg. 23. v. 20. *duras ephemeridas.*
Cato apud Cic. 3. Off. 82. rogatus quid esset for-
nerari? *Quid hominem, inquit, occidere?* Et
apud eundem pro Cæl. 42. *repetias, sanere
truncare.* *COLLYBO*] Permutandis pecuniis,
seu collybisticam exercendo. *Κίμβος*. Polluci
est nummi permutatio, Latinis non ratò etiam
pro pecuniæ permutatæ detrimento accipitur.
Cic. 12. Att. 6. *De Cælio, videtur quæso, ne qua læ-
cuna sit in auro. Ego ista non novi, sed cerit in*

collybo est detrimentum satis. Inde Collybistæ,
seu nummularii, qui capitis permutati ratiõne,
quæstum sibi faciunt. *ASSIDUO DISCRIMINE
FAME*] Quotidie periclitari, ne vel scenerator
audiam, aut re meâ iusto Mercurio accisâ, ratio-
nes conturbem, & famam meam elidam.

57. *EXPERTITIA*] Exempla mercatorum in-
dies obvia. Uti enim mercatores opulenti, quan-
doque tantam jacturam faciunt, ut solvendo non
sint, & foro excedere cogantur: ita & alii, rebus
non à fortunâ, sed ab ingluvie ac fastu contra-
ctis, iniquissimè defraudant.

58. *VIDISSE POTES*] Fortasse videris no-
verisque, Philippe, illos qui nuper in urbe meâ
creditoribus suis decoxerunt. *SECURA*] Sine pe-
riculo & formidine fraudis ac damni.

59. *TEMPORA ROSSEMII*] Unde Antver-
pienses xvi felicitatem deducunt. Martinus Ros-
semius nobilis Geldrius, strenuus miles, & no-
minatissimus strageus, à Marcano Clivie du-
ce copis ejusdem Præfectus, quo tempore Prin-
ceps noster invictissimus Carolus V. Aug. Bar-
baros, in Africam trajectus, debellabat, infesto ac
temerario gradu in Brabantiam irrupit, omnia
quæ ferro, quâ flammâ populando: & jam pro-
moto exercitui Antverpiam ad dedicationem solli-
citabat. Sed civium fide, strenuitate, ac poten-
tissimè retusus, irritis votis & dolis inde castra mo-
vit v. l. Cal. Aug. 113. p. xlii. quo tempore,
uti est apud Pont. Heut. Tit. Aulst. 16. Antverpia
universæ fere Europæ opulentissima erat. Et
hinc tempora Rossemiana, tanquam aurea secu-
la, in ore vulgi versantur. *VERBIS VERA LI-
GARET*] Promissa vel passa solo verbo rata
erant, tantaque illis fides habebatur, quanta
modò chirographis, cautionibus, vadimoniiis,
pignoribus &c.

60. *SIMPLICITAS*] Sinceritas, bona fides.
SIGNARET] Notis vel signis depingeret. Sic
dicimus *epistolam signatam*, item *ara signata*
&c. Virg. lib. 3. Georg. v. 171.

--- SUM ---

*Casarihus vitulus, repetit à pelle, dabatur,
Aut manica Tyriae bombycis, ad urbis honorem.
Tunc centum dos clara; dato super asse quadrante,*

65. *Belgica prandeat tunc luxuriosa juvenus.*

*Nunc quò te vertas? Card stant omnia; frugi
Vita gravis: vendas cheirographa: gaudia nata*

-----Summo vestigia pulvere signent.
Ovid. Met. 1. §. 136.

Cantus humum longo signavit limite mensor.

61. TIBIA] Caliga certi ac noti colotis, quales festis diebus operiendis tibiis assumebant. Alium cultum etiam priscos diebus festis adhibuisse, arguit id Nasonis lib. 1. Met. §. 657.

Vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo Sternens confutrant.-----

Tibiale itaque signum à certo colore notum, in ephemeride designabat lucem festam. EPHEMERIDAS] Diaria, calendaria, festos, lunaria, quæ Arabibus significatur, uti & nostratibus serè, per vocem *Almanac*. Ephemeris à die nomen habet, & significat non tantum commentarium, in quem acta quotidiana, verum etiam in quem agenda referimus, quales sunt ephemerides, quas mathematicas appellant, cæli constitutionem quolibet descriptam die continentes. Hoc sensu] *Juven. Sat. 6. §. 572.*

*In cuius manibus, cen pinguis succina, tritas
Cernis ephemeridas.*-----

HYMENÆUS] Nuptiarum conjugium. Hymen nuptiarum Deus. Virg. lib. 1. *Æneid.* §. 653.

Pergama cum petret, inaccessisque Hymenæas.

NASCUS AUT] Supple, erat, sine opibus & amplâ dote: id est nuptiarum hebant, non avaritiæ stimulo: sed mentis & ingenii bonitas, virtus, forma, duces erant ad amorem & tædam.

62. CASARIHUS VITULUS &c.] Pro auro coronario, seu munere publico, donabatur Imperatori vitulus obesus, hæc lege tamen, ut matris pecoris corium ad donatores rediret: quod volunt in Brabantia usu venisse. Vulgariter fabulatur & ridet.

63. MANICA TYRIA BOMBYCIS] Par Manicarum ex bombyce vel serico purpurco. De serico & bombyce vide Sermonem 8. infra ad §. 212. Tyrii ab imbuendis purpurâ pannis olim celebrati. Vide infra Sermonem 5. ad §. 204. Ex hoc conijcere licet ejus ævi simplicitatem singularem, vel nummum penuriam, modò vulgaris fabella,

quæ tradidit Antvæpiæ accidisse, fidem apud posteros inveniat.

64. CENTUM] Floreni Brabantici, aut librarum Flandricæ: nam unâque numismatis specie, rationes ærarum subducuntur in Belgio. Valet autem libra Flandrica duos Scutos Romanos, quorum quisque serè valet tres florenos Brabanticos. DOS CLARA] Insignis, opulenta, & quâ ditiores parentes filiam elocent. Inunc, & mirare temporum varietatem, quando vis aliquor Flandricarum librarum millia, filiabus honestè dotandis patia sunt. ASSE] Stufeto nostrate, quæ volunt probatores, minoris valere, quàm duobus assibus præfixæ, apud Romanos, monetæ. Noster tamen ex usu vulgari & malo, assem accipit pro stufeto. QUADRANTE] Quarta parte stufeti. Sensus est, datis quinque quadrantibus, vulgò *Oorden*. Extat nummus apud nos quem vocant *Brasdenarium*, id est *Braspenning*, & notat hic Poeta, constatque quinque quadrantibus stufeti, sed is vocatur ab Hæd. *junio strefsi*, quasi serè valens tres asses Romanos.

65. PRANDEBAT LUXURIOSA] Epulabatur splendide. Id enim nomen traxit strefsi seu Brasdenarius noster, ab epulando, quasi nummus epularis, quòd in diversis datis hoc pretio splendide convivebant. Comperio Caroli V. Aug. Decreto, anno CRD. 13. XLIV. pretium refectioni cuiusque militis, excepto potu, in oppidorum diversis brasdenarium, in rusticis seu paganis, stufetum taxatum fuisse apud nos.

66. QUÒ TE VERTAS] Rei compendia quaesiturus? Ævum suum comparat, cum priori seculo, & narrare instituit, quàm omnia à se sint diversa. NAM CARO STANT OMNIA] Ad victum vel cultum necessaria.

67. FRUGI] Compendiosa, parca, & utilitati studens. GRAVIS] Molestia, difficilis, quia iusto tenuiore victu, quàm erat fors aut dignitas tua, sustentanda; ne aliam crescant impensis ultra rationem census. VENDAS CHIROGRAPHA] Tanto ubique tenetur chirographorum copia, quo-

*Millibus accelerat genitrix, ne palleat ægrè
Deformis, natique rotis sufflamina suffert.*

70. *Sit placidus Cæsar, ridebit parvula Mavors.
Undique fraus, dolus, & fallax injuria; homo nunc
Est homini lupus. Ignoras quæ causa malorum?
Ditari volumus sine tempore, sorte, labore.
Interea, quod firma fides, habitatio grandis,*

rum nomina non dissolvuntur; ut liceat ex illorum venditione, & pretio papyri quæstum facere; aut saltem ingenti damno creditoris, vendere necesse sit molestioribus appellatoribus. *Chirographum*, tabula est, quæ creditoribus nomen profitentur debitores. GAUDIA] Nuptias, conubium.

68. MILLIBUS] Florenorum vel librarum. ACCELERAT] Procos incendendo amoris amplissimæ doctis, quam matres bene desponsandis filiabus, nusquam non cessant crepare, & extolere; ut solent infiores merces suas, quod citius & quæstuosius extinguntur. NE PALLEAT ÆGRÈ DEFORMIS] Ne ægroet, vel palleat valetudinaria, ab amore nuptiarum, & formam amittat, vel vitiet.

69. SUFFLAMINA] Retinacula, quibus continentur intra officia honestatis, nec permittuntur in vitam solutiorem prolabi. Id est, genitrix nimis indulgentia corrumpit filios. subministrando etiam ea, quæ insanè postulant ad gulam & veneniam; & eos quasi quodam luxuriantis nature impetu cadere sinit in omnem licentiam. *Sufflamina* catena, funis, aut quodvis aliud retinaculum, quo totæ prolapsus impetus sistitur aut impeditur. Ejus usus olim etiam in Circo. JUVEN. SAT. 8. §. 148.

Ipsæ veniam asfringit multo sufflamine consul.
Translatum pro qualibet remora reperias apud cumdem SAT. 16. §. 50.

Nec res austerius longo sufflamine litis.

73. SIT PLACIDUS CÆSAR] Filius jurisprudentiæ studens, sen legibus Cæsareis. RIDEBIT PARVULA MAVORS] Filius miles, ferocior fratre, non contentus pavo, extorquens magna, ferociter comminando, clamando &c. Sententia est; quamvis filius legum audiosus, sumptu & numero exiguo contentus vivat, filius tamen militans, contemnit parva, & gravioribus impensis parentes mactat. De parentum curâ in ejusmodi liberos Natio de remed. 2. §. 175.

Filius hunc miles, 10 filia nubilis angant.

Expositionem hanc voluit ab Auctore ipso prosectam esse; eam inquirente, ac resistentem CL. mo Gevarrio.

71. FRAUS, DOLUS &c. Omnia fraudibus, furtis, & officiis obliata sunt adeo, ut à nulla parte tutus sis. 37. HOMINI HOMO LUPUS] Ex adag. Græco ἀνθρώπου ἀνθρώπου λύκος. Quo usus Plaut. AGIN. ACT. 2. SC. 4. §. 88.

Lupus est homo homini, non homo. -----
Rectè: nam ut Seneca Epl. 103. *Ab homine homini quotidianum periculum.* Huic contrarium est, quod inter Zenobii proverbia. Cent. 1. n. 91. refert And. Schotus ἀνθρώπου ἀνθρώπου δαίμονιο Homo homini Deus.

73. DITARI SINE TEMPORE] Præmatuè, ante tempus, vix instituit negotiatione. SORTE] Pecuniâ scenori, vel mercatu exponendâ: Græcis dicitur κρηάταιοι, Latinis caput seu pecunia capitalis. Plaut. MOSTEL. 2. t. 34.

Qui mihi neq. servus, neq. for. æ argenti dantur.
Et paulò infra §. 64. Servus ad Danistam: *Sortem accipio.* Dan. Imò servus id primum vole. Mart. lib. 5. Epig. 43. §. 3.

Debitor usuram paritor sortemq. negabit.
Inde quidam deducunt Adag. *Sortem & usuram persolvere.* Quod dictum voluit de iis, qui servili quidem, sed gravius plebunt. *Taubm.* Sors itaque est omnis pecunia, cui accedunt usure, redditus, vel lucra. Notantur ii. qui pauperes cum sint, divites tamen se mentiantur, merces mercantur, aut pecunias scenoti accipiunt, quæ assiduis versuris tantum cum mensurâ capitis arrosione trahantur, donec foro cedere necesse sit. Ita alieno corio ludunt, & creditorum sorte periclitantur. LABORE] Malè otioso, tabulis non invigilando, momenta temporis negligendo &c.

74. QUO FIRMA FIDES] Ut reperiant faciles creditores. HABITATIO GRANDIS] Magnifica & superba domus conducitur.

75. *Rbeda in vestibulis, titulis insignia clarent;
Et splendens abaco argenti numerosa supellex.
Byssina Bruxella contexta tapetia; & inter,
Rubbenii pretiosa manus, pulcherrima Flori.
Ac velut exhausta scaturiret nummulus arca,*

80. *Ceu Fortunati loculis, fundusque quot annis
Accideret censu, vita est sine sufficione
Instantis post terga mali. Indignatio nulla*

75. RHEDA] Vehiculum illud leve, ac pensile, quod nobilioribus hodie vestandis subservit. IN VESTIBULIS] In ipso aditu domus, ubi abjunctis equis solent rhede vel cisia constitui. Id est, crescent sumptus, servitia, aurigæ rhedarii &c. TITULIS] Seu veris seu ementitis. Titulus hoc loco monumentum laudis, vel dignitatis est. Ovid. Epl. Deian. 5. 1.

Gratulari Oechaliam titulus accedere vestris.
76. SUPELLEX] Abacum ornans, & domini fastum ac opulentiam ostentans, ut sunt patinae, lances, calices, gutri, polubra, paternæ, aliæque id genus vasa argentea.

77. BYSSINA] Ex serico, seu tenui filo contexta. BRUXELLA] Ubi tapetes præstantissimi. Vide quæ diximus Herm. 3. ad 5. 161. ET INTER] Supple, inter hæc tapetia.

78. RUBBENII] Pistoris excellentissimi, Steini Toparchæ, qui Joannis Senatoris Antverpiani filius, inter ceteras quibus ad miraculum excelsit, doctrinæ, sciendiæ, historiæ præfæ, omniumque bonarum artium & elegantiarum doctus, non fuit tantum, (sed omnis ævi Apelles dici meruit. Opera virum celeberrimum posteritati commendant. MANUS] Tabula artifice manu Rubenii picta, & summo pretio comparata. Manus, pro opere manu elaborato, non raro reperias. Ovid. Fast. 3. 5. 325.

Et licet antiquo manibus collatus Epœ
Sit prior, irata Pallade manus eris.
Id est, licet operibus manu factis vincat Epœum, æqui durat fabricatore. Prop. 1. 3. El. 19. 5. 29.

Aut certe tabula capiens mea luminis picta.
Sive eboræ exaltæ, seu magis ære manus.
Id est, opera ex ebone aut ære cæiato affabre facta. Mart. 1. 5. Epig. 51. 5. 1.

Quis labor in phialâ Doffi Myos anno Myreni?
Monstra hæc manus est, an, Polyetele, tuæ?
FLORÏ] Francisci pistorum in Belgio principis, de quo Baubusius lib. 2. Epigrammaton.

Apollis illo, & emulatur Zenxidæ
FLORUS, superba nomen ingens Belgica.

79. EXHAUSTA SCATURIRET ARCA] Expositio & jam consumptis nummis, novus eorum fons succurreret. Similitudo desumpta à fontibus, vel puteis, quibus ad temporis paucillum exhaustis, nova aquarum scaturigo subfili. Simili serè phrasi usus Juven. Sat. 6. 5. 362.

Ac velut exhausta rediretque pululet arcâ
Nummus, & pleno semper tellatur ærore.

80. FORTUNATI LOCULIS] Celebris & fabulosis istius Fortunati, quem vulgares quædam fabellæ in insula Cyprio à loculis continenter nummo fartis, beaurum prædicant. Fabula muliercularum puerorumque oblectamento, sæpius recitata, passim olim pro historiâ venibar. Inde triviali parœmiâ, Fortunati loculos tribuimus illis, qui opera faciunt portentosi sumptus, aut quibus immentæ opes, quæ nullis expensis minuantur. FUNDUSQUE QUOTANNIS] Possessio novi rursus vel arvi. Prædicto Perotto est quilibet possessio, ram in urbe quàm ruri: quæ tamen ruri est, fundus speciarim dicitur.

81. ACCIDERET] Accederet, adderetur. CENSU] Censui veteri. Censu pro censui dixit, quod idoneis scriptoribus non institutum. Virg. 4. Georg. 5. 197.

Quod nec concubitu indulgens.....
Et Eneid. 1. 6. 5. 466.

---Togus aspectu me subtrahit nostro.
Et alibi parce matronæ. A. Gellius: honori erant & ornati. Lib. 4. c. 16. Censui hic est possessionis seu redditus annui caput vel fors: id est fortunæ omnes, unde homini sævus accedit. VITA EST] Modus vivendi, & alendi familiarum, tam opulentus, & ad opum ostentationem compositus; ut viæ securorum propediem malum, à quoquam, nisi nascitissimo, observari ac suboleri possit.

82. INSTANTIS] Jamjam usu veniendi. Scilicet, quan-

Incurrenda mihi; nam res est clara. Quid ad te?

Fortè tamen dicet quisquam cervice retortâ;

85. *Sutor non ultra crepidam. Tu cedere possis*

Ergo foro; tacitusque crepem? Respondeo: Perdo;

Indignor meritò: si perdere nolo, quid ad te?

Decoque, conturba, fac nomina, solve, resolve,

quando severè ac pervaciter appellabunt creditores; illis enim jure cogentibus, nec ultra procedente versurâ, dissolvendis nominibus se imparente contabatur, & forum deseret.

83. QUID AD TE? Alius quispiam conturbatorum pattonus, & qui hæc fori schemata tuetur.

84. CERVICIS RETORTA. Ote severo, & habitu corporis ad indignationem composito. Succensentes enim reliquo corpore contemptum averſo, caput tantummodo convertunt ad eum quem compellant & arguunt. Hoc autem fit retortâ cervice. Gellium hunc vulgus nostrum appellat. *over de schouder sien.*

85. SUTOR NON ULTRA. &c.] Adagium in eos jactatum, qui judicare audent, de re ab eorum arte vel professione aliena. Sic Apelles nobilissimus pictor futuri de tabulâ temerè judicanti, postquam ad ejusdem censuram vitium crepidatum contemnerat, & ille postmodum quid de crure cavillaretur, prospiciens è loco quo latebat post tabulam, indignabundus denuntiavit, *ne sutor ultra crepidam* judicaret. Plin. l. 35. c. 10. Scitè proinde arguit se poeta voce alienâ, quod judicet de rebus mercatum atinentibus, cum ipse mercator non sit. CREPIDA] Calceamenti genus corrigiis ligari solitum. A crepitu pedum, quem solea calcancum feriens excitat, dictum putant. Vocem Græcam esse existimat A. Gellius l. 13. c. 21. & soleis accenset, quas ait fuisse id genus calceamenta, quibus planiarum calces tantum infirmæ teguntur, cetera prope nuda, & teretibus habere vincla. Dicitur tamen fuisse vult Balduni de Calceis antiq. c. 11. quod soleæ simplices, crepidæ verò crassiores, in quibus nimirum duæ saltem simplices soleæ simul essent compactæ, unde & crepitum majorem inter incedendum ederent. De his Catull. ad Mall. p. 71.

----- Fulgentem in limbo plantam

Inuixa argurâ consistit in solâ.

Hoc est in stridulâ vel crepitante solâ. Vide infra Serm. 8. ad p. 55. Sed omne id accipi velim pro calceamentis Romanorum, qui furas & cru-

ra non tegebant. Hoc loco autem intelligi possit generatim quodvis calceamenti genus. Tu CADERE &c.] Indignantis Poëtæ vox est.

86. FORO?] Fraudare me ære quiddam debes. Foro cedere dicuntur qui fori privilegio utentes, creditores suos summâ debiti, ejusve parte, sub obtentu jacturæ quam fecerint, defraudant. Quod ipsum explicat Turnebus lib. 16. cap. 5. *Foro cedere non aliud esse videtur, quam aris alieni causâ in forum non ventitare, & creditoribus non solvere, quod genus cessitioris erat. Itaque inter creditores bona dividuntur. Id tamen proprium eorum qui argentariam Romæ exercebant. TACITUSQUE CREPEM?] Sine planctu, questu, & expostulatione apud alios, tacitè concoquam dolorem meum, cum damno valeat; nis, & periculo contabescens? Curam enim & luctum, & quovis alios animi affectus leniri, & levati amicâ cum amicis communicatione, & comploratione homines perscutescent. CREPEM hic est rutmpar, quasi malorum & dolorum veneno distilans visceribus. Respondet phrasi nostrâ Belgicâ *borstlen*. Sic enim de vehementer irato, vel moriente dicimus: *hyborst*. Imò de concipiente immodicam iram dicimus: intumescit bnfonis instar. RESPONDEO? Scilicet, hæc quæ jam dixi, & dicam. PERDO? Res aut pecunias meas.*

87. QUID AD TE? Verba sua reddit adversario. Nam ille supra p. 83. dixerat, *quid ad te?* 88. DECOQUE] Absume & stringe rem tuam familiarem. CONTURBA?] Ære alieno ita temere obtrus, ut cogaris rationes tuas conturbare. Id autem fit, quando adeo se ære alieno implicanti, ut nomina expedire non valeant, convolvitur & confusus inter se rationibus. Juven. Sat. 7. p. 129.

Si pedo conturbat, Matro desistit.-----

FAC NOMINA] Debita, contraxe æs alienum. SOLVE, RESOLVE] Fac versuram, nomina nominibus dissolvendo, ab altero seniori accipe, ut in alterius ære esse desinas: ita ære secundi creditoris solves primo, & tertii secundo. Sententia est: age ut libuerit, æquè vel iniquè, nihil moror, modò

- Dummodo de proprio, nihil ad me; video. Si me*
 90. *Sive meos deceperis; exclamabo: nec ipse*
Muteat Harpocrates magnâ indignante Lavernâ.
Abstulerint octo, placentur morte miscellis;
Vix reprehendetur, qui centum millia? Dissar
Est ratio, titulis distinctio. Jupiter audiri?
 95. *Te ludunt homines: tuque optime forsitan aies,*
Humanum est labi. Fateor, miseranda parumper
Sors nonnullorum, qui tempestate coacti,
Non fallunt animo, exhibitis justo ordine libris;

modò mihi meisque damnum non inferas.

89. DUMMODO DE PROPRIO] Modò tuo non alieno periculo id facias. VIDEO] Insaniam tuam sine indignatione; securus retum; quantum nihil meâ interfir.

90. MEOS] Familiares, liberos meos vel necessarios, & amicos. DECEPERIS] Aere suo fraudaveris. EXCLAMABO] Summâ vehementiâ & fervere, iniquitatem tuam palam denuntiabo.

91. HARPOCRATES] Deus silentii habitus, quòd ejus simulacrum in sacris Isidis & Serapidis digito labiis appresso. omnibus tacendi officium indicabat. *Ut homines*, inquit Augustinus, l. 18. de Civit. c. 5. *eos fuisse saceret*. Alii Harpocratem Philosophum fuisse existimant, qui rebus omnibus tacurnitatem anteponebat. Transfertur hic ad quemvis aliâs mutum, & silentii observantissimum. Sic Catull. Carm. 75. in Gelium. y. 4. --- *Patrum reddidit Harpocratem*. Hoc est, ne illum objurgaret, excisâ linguâ mutum reddidit. MAGNA] Quia à magnis colitur, & opulentis, qui furto & quidem tacito, ad amplissimas fortunas devenere. Sic de Mercurio Prod. l. cont. Sym. y. 86. ----- *Magnus habetur ille Deus*, &c. ut mox ad y. 106.

LAVERNA] Furum deâ de qua Serm. 1. ad y. 99. quæ merito indignatur & succenset iis, qui fures manifestant, & deferunt, aut contra eos vehementius clamant.

92. OCTO] Exiguam nummi, vel rei quantitatem, ut videre est in vilibus & pauperibus hominibus, qui de furto quantumvis parvo appellati, judicium sententiis ad mortem rapiuntur.

93. VIX REPREHENDETUR &c.] Impudè transiit, & quidem sine ulla ferè censura, qui maximâ furta patrayetis. Rectè Juvén. Sat. 2. y. 63.

Dat veniam cervis, vexat censura columbas. Scilicet inter magnos & parvos hoc interest fures, quod his nulla videatur ratio posse suffragari; illis autem species honestatis obtriditur, dum privilegio fori, aut æquitatis verosimilis mantello, peccati enormitatem obtegere nituntur. Ut verum sit illud Juvénal. Sat. 13. y. 103.

----- Multi

Committunt eadem diverso crimina fate.

94. DISPAR RATIO &c.] Loquitur decoctorum advocatus. Sed revera par est ratio: nihil enim distant injusti conturbatores à furibus; nam iniqua rei alienæ possessione seu detentione, omnino pares sunt; in modo acquisitionis foris diversi. JUPITER AUDIRI?] Poëta Jovem interpellat.

95. TE] Cui nihil opertum. LUDUNT HOMINES] Ludere vel fallere te sperant. OPTIME] Clementissime.

96. HUMANUM EST LABI] Proverbium prisicis juxta & recentioribus tritum, quo facti alicujus improbitatem elevamus, maxime si non tam à malitia quam ab errore dimanaverit. Eo significamus hominum naturam ad labendum, errandum, peccandumve comparatam esse. Cic. Phil. 12. *Cujusvis hominis errare*. Et pro M. Cælio: *Est humanum peccare. & collabi aliquando*. Et Damonax apud Lucianum: *Hominis est peccare*. Erasmi.

97. TEMPESTATE] Fortunæ aut maris, factâ scilicet ingenti metum, aut æris, & quæ hinc sequitur fidei jacturâ. Sors enim mercatorum frequenter admodum à mari, & fide periclitatur.

98. NON FALLUNT ANIMO] Suis ingratis & inviti coguntur creditores aere suo fraudare. Animo enim ita comparati sunt, ut si liceret, vel ad novissimum traherent aut alienum dependerent.

Et mediâ aut quartâ decidere debita nixi,

100. *Nil sibi, praterquam concessa alimenta, reservant.*

Furta decem meditata annis numerarier istis

Sustineas? Pariat manifesta rapina triumphos?

Cede loco; regno succedat filius Hermes:

Sume patris posito falcem diademate agrestem.

[JUSTO ORDINE] Bona fide, ac ex lege mercatoribus receptâ, notatis. LIBRIS] Tabulis accepti & dati, quæ doceant quàm iusto ordine negotia processerint; quantam jacturam fecerint, & quàm rectè cogantur foro cedere, jam ademptâ solvendi potestate. Alii mali reritii, conscientia tabulas vel omnes, vel saltem illas, ex quibus liquet nequitia, supprimunt, vel è medio tollunt.

99. ET MEDIA AUT QUARTÂ] Semisse aut quadrante æris debiti. Id est ut vulgari phrasi nunc loquuntur, quinquaginta, aut viginti quinque in centum. Solent enim pacisci cum creditoribus, pro ratione facultatum, quas adhuc reliquas habent, Sententia est: conati dissolvere omne nomen, cum pacto numerandi semissem vel quadrantem æris debiri.

100. PRATERQUAM ALIMENTA] Exiguam numerorum aut mercium, aliarumve possessionum portionem, quâ reliquum vitæ unâ cum familia tenui victu exigant, ex usu scil. & privilegio fori.

101. FURTA DECEM ANNIS] Multis antè annis prævia; imò & decreta post seriam deliberationem. Quibusdam enim propositum est multis versutis, & longa erulcatione splendide ac lautè vivere, & si possint, amplissimas fortunas corradere, quocumque demum actu vel fraude. Ad extremum tamen, si nihil ultra fraudis procedere queat, in solidum defraudant. Quorum ratio prorsus damnaibilis est, nec conferenda cum his, qui solius fortunæ invidiâ, citra culpam suam, in solvendi impotentiam detrusi sunt. MEDITATA] Ekpogitata, deliberata, astutia tacite. Passivè ut Cic. l. 1. Off. ca. qua meditata insuntur. Et Terent. Phorm. 2. 1. 18.

Meditata mihi sunt omnia mea incommoda.--- Et multa huic similia, ut sunt abominer, adipiscor, adminiculer, adior, amplecter, arbitror, aspernor, comitor, dignor, dominer, experior, facer, confiter, interpretor, vereor, ulciscor & alia quàm plurima, quorum censum agit in sua

Grammatica m. s. doctissimus Jo. Augustinus, Backerius, Augustiniani instituti Criticus & Grammaticus primæ notæ, qui & concludit: falli magnopere, qui putant communis generis deponsum esse à deponenti: cum deponentia eadem sint qua communia. Sed communia sunt, quatenus olim utramque habuerunt significationem, deponentia verò, quâ alteram vel pland, vel pane deposuerunt. Vide etiam A. Gell. l. 15. c. 13. Hæc dicta sunt hoc loco, ne quis sciolus temerè arguat Scriptores recentiores, apud quos hæc & alia deponentia fortassis in passiva significatione reperiet; aliquin ipse damnet se, arguatur nihil extra grammatici ferulam se didicisse. NUMERARIER] Annumerati aut accenseri. Additur ex per paragonem, ut pueris notum.

102. PARIAT TRIUMPHOS?] Vertatur raptoribus commodo & honori? Aut sic veteratores de iustis & honestis creditoribus elusis triumphum agant?

103. CEDE LOCO] Loquitur ex persona illorum, qui Jovi obgannunt, quod tolerando, seu non puniendo homines tam nefarios, videatur crimina sovere. Unde dicit; cede, id est abdicâ te mundi imperio, vel moderamina. HERMES] Filius tuus Mercurius surum patronus, de quo mox plura.

104. POSITO FALCEM DIADEMATE] Deposito scepro, agriculturam exerce, ut pater tuus Saturnus. Juven. Sat. 13. § 38.

-----Prisquam

Sumeret agrestem posito diademate falcem

Saturnus fugiens.-----

Saturnus à filiis regno exactus, in latio Italiam latuit, hominesque vagos & agrestes collegit, urbes condidit, & agrorum colendorum rationem invenit. Inde illi insigne falcis. Virg. Aeneid. 8. § 319.

Primus ab ætheris venit Saturnus olympo,

Arma Iovis fugiens, & regnis exul ademptis

Il genus indocile, ac dispersum manibus alitis
Compessuit, legesque dedit &c.

105. *Quis taurum, quis ibura? Jovis quis numen adoret*

Præterea? Melius, qui novit condere furta,

Lucrificæ bovis atrati me proteget aræ,

Molitozem agilem, contemptoremque profanæ

Fustitiæ; timide quàm mittens fulmina, quæis se

110. *Contineant homines. Fallor. Subsistite Musæ:*

Cur Jovis irritem clementia numina? Cujus,

Ut lenta, ira gravis: cum spem, quam fovit, inanem

105. *QUIS TAURUM*] Supple, cædat tibi & immolet? *IBURA*] Tibi adoleat? *ADORET*] Honores divinos tibi deferat? Satiùs enim fuerit, eùm scelera impune parentur, adorare Mercurium, qui meliùs tueretur fures, quàm tu iustos. *Taurus Jovi mactari solitus.* Virg. l. 3. *Æneid.* §. 21.

Calicelùm regi mactabam in littore taurum. Ovid. Met. 4. §. 754. --- *mactatur vaccadinerova Alipedi vitulum, taurus tibi summe deorum.*

106. *CONDERE*] Furta propriè conductur, seu teguntur. Hinc & furari pro regere. Senec. Argam. §. 908. aut 910.

Germane vultus veste furator tuos.

Id est tegam, aut condam. Mercurius furum Deus, quia furti inventor. Prudentius lib. 1. cont. Sym. §. 85.

Expertes furandi homines: hæc imbuit arte Mercurius, Majæ genium: nunc magnus habetur Ille Deme, cuius dedit experientia fures.

107. *BOVIS ATRATIARA*] Plutonis aut Lavernæ, quibus de nigra pecude rem divinam & noctu, ut omnibus passim Dis inferis, faciebant. Virg. l. 6. *Æneid.* §. 243. de ingressu Æneæ ad inferos & sacris Sibyllæ.

Quatuor hic primam nigrantes terga juvencos Constituit. ---

Et pauld infra §. 249.

--- *Ipsæ atrî velleris agnam*

Æneæ matri Eumenidum, magnæque sorori Ense ferit. --- Et §. 252.

Tum Stygie regi nocturnas inchoat aras.

Tibullus lib. 3. Eleg. 5. §. 33.

Interdò nigras pecudes promittite Diti.

Itaque per atram *atri bovis* hinc noctem & tenebras intelligimus, quò furta tegantur. Horat. l. 1. Epl. 16. §. 62.

Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.

Hinc lucra: unde bene, *aræ lucrificæ.*

ME PROTEGET] Abdendo latrocinia mea: quod Mercurio dignum. Ad illum mercator apud, Ovid. Fast. 5. §. 681.

Ablus præteriti perjuria temporis, inquit,

Ablus præteritâ, perfide, verba fide.

Sive ego te feci testem, salidque citavi

Nen audhuri Numina vana sevi:

Sive Denm prudens alium, Divamve fesselli;

Absulerint celeres improba verba nesci.

Et pereant veniente die perjuria nobis,

Nec curent Superi signa locumt ero.

Da modò lucra mihi, da fatis gaudia lucro.

Et face ut emptori verba dedisse juvet.

Hæc sunt vota decoctorum, qui furta sua aut proflus celata cupiunt, aut quovis honesti schemate candida.

108. *MOLITOZEM AGILEM*] Veteratorem, tegendis furtis suis apprime idoneum. *CONTEMPTOREM*] Elusorem.

109. *PROFANA JUSTITIA*] Prætoris, vel magistratuum, seu laicæ potestatis, cui forum justitiæ vindicantis, & eorum criminalium. *TIMIDE QUAM MITTENS &c.*] Quàm tu Jupiter, qui vel serò, vel leviter puniendo, vidèris admodum timide in hominum malefacta animadvocare.

110. *CONTINEANT*] A furtis, & aliis criminibus. Id est quibus non absterrentur à facinorosis suis iniquissimis. *FALLOR*] Correctio expostulationis suæ cum Jove. *SUBSISTITE*] Ne ultra Jovem incutatur.

112. *UT LENTA, IRA GRAVIS*] Quamvis tarda, tamen atrox & disæ crucians. Adagia prisca sunt: *Serò molans Deorum mole.* Item *Dii laevis habent pedes.* Sed ut differunt, non auferunt poenam. Horat. l. 3. Od. 2. §. 31.

Rarè antecedentem scelerisum

Deferunt pede panna claudæ.

Imò quò lentior, eo plerumque gravior vindicta Dei.

Reddimus; emendanda & spreta piacula vitæ.

Quod differtur, non aufertur: gratia celo,

115. *Dum tempus; rigide sed nulla oblivio culpæ:*

De minimis dabitur ratio. Credisne? Quid ergo

Aurea Pactoli ramenta datura Tagique,

Divitiæque maris; cum te Libitina Charontis

Constituet conto, Rhadamanti ad trisfe vehendum

120. *Judicium, pretiis & inexorabile fatum?*

Dei. SPERM] Correctionis nostræ. IMANEM] Ir-
ritam, sine fructu emendationis.

113. SPRETA PIACULA] Opera ut vocant pœ-
nitentiæ, seu piacularia. Piaculum hic non no-
xiam, sed notat opera quibus noxiæ expiuntur.
Theologi cum SS. Patribus vocant opera, & fru-
ctus dignos Christianæ pœnitentiæ. De piaculis
vide quæ diximus Serm. 1. ad ψ. 100. *spreta* id
est neglecta.

114. QUOD DIFFERTUR &c.] Parcemia hoc
ævo trita, in eos jactari solita; qui impu-
ne & perversitatem nimis promissum, aut rem quam-
vis debitam ante tempus præstari volunt, non
consideratis, tempore, loco, rebus, personis &c.
GRATIA] Clementia, misericordia, benignitas.
Sic dicimus *facere gratiam*, pro clementer con-
donare.

115. NULLA OBLIVIO] Deus nihil finet im-
punitum abire: ejus enim scitum est Deut. 32.
ψ. 35. *Mea est ultio. & ego retribuam in tem-
pore.* Omne enim malum, expiandum aut in bac,
aut in altera vita.

116. DABITUR RATIO] Postulabitur, reddenda
erit: scilicet horrendo illo die, quo Christus in
nube cognoscat de actis singulorum, pœnas, vel
præmia æternæ cuius decreturus. CREDISNE]
Tu homo Christiane, qui nosci hæc esse certissi-
ma, Deo & fide te docentibus. Quid ergo pro-
ducent

117. PACTOLI, TAGI] Fluminum, quorum
hic Lustrinæ, ille Lydie: uterque ab auris ar-
ctis celebratus, Plin. lib. 33. c. 4. *Aurum inven-
itur fluvium ramentis, ut in Tago Hispania,
Padæ Italia, Hebro Thracia, Pactolo Asia, Gange
India: nec ullum absque aurum est, cursu ipso
transiitque perflum.* RAMENTA] Tenuia frag-
menta, seu particule, quæ fluxu avulsæ, instar
alienarum per fluviorum alveos devolvuntur.

118. DIVITIÆ MARIS] Uniones, margaritæ,
aurum; aut quælibet pretiosa metæ in mari de-

mersa. LIBITINA] Mort. Libitina apud Roma-
nos funerum Dea. Inde & Venus Libitina ejus-
que ærarium, *cui lege Tullii Regis inferebantur
nummi pro mortuis. Dion. Halic. l. 4. Antiq.
c. 19. Sententia est, cum vitæ defunctus fueris,
quid proderunt opes? CHARONTIS] Portitoris
apud inferos, qui per Stygiam paludem animas
transvehit fingitur. Virg. l. 6. *Æneid.* ψ. 298.
*Portitor has horrendus aquas, & flumina servas
Terroris squalore Charon.*-----

119. CONTO] Cymbâ, quam subigit aut agit
conus, qui est fides vel hasta, quâ utuntur nau-
tæ. Conti enim usus non est alius, quàm ad na-
vigandum. Inde Græcum adag. *Κλέψω πλοῦς*
quod est *conto navigare*, pro decenter vivere, aut
sequi vitæ genus suo ingenio accommodatum.
De conto Juven. Sat. 2. ψ. 150.

Es conto, & Stygis raris in gurgitis nigras.
De portitore autem Virg. *Æneid.* 6. ψ. 302.
Ipse ratem conto subigit, velisque ministras.
Pius Annot. Poët. cap. 19. existimat *conto* (ita
scribit) esse hastam quâ nautæ gurgitis marium
altitudinem solebant inquirere. Inde percuta-
ri deslexum verbum, pro diligenter explorare.
RHADAMANTI] Vindictis Dei. Sub cortice fabu-
larum ethnicarum, nucleum veritatis Christia-
næ exponit. Rhadamantus aliis Rex, aliis iudex
severus, & rigidus iustitiæ vindex; hinc à poëtis
fingitur, de nocentium culpis apud inferos cog-
noscere, Virg. l. 6. *Æneid.* ψ. 566.

Gnossum hac Rhadamantus habet durissima regna;
Cassigatusque audireque dolos, subigitque fatrî,
Quæ quis apud superos, furto lætavis inani.
Distulit in feram commissa piacula mortem.
Minoë regem minorem facit Plato in Min. Rha-
damantus regi, inquit, tantum ministrare in ju-
diciis didici. Unde iudex bonus appellatur est. Zo-
pland veluti legum custode per urbem usum est Mi-
nor. Vide La Cerda in loc. Virg.

120. PRETIIS INEXORABILE] Quod auro
cor-

*Quò te circumages producto codice pleno
Crimine caudato, & prostantibus orbe puellis;
Discinctis senibus, pupillis, matribus, orbis
Falso errore tuo? Quæ rosio vulturis atrii*

125. *Iusta renascenti poterit succedere cordi?*

Quid rosa, quid saxum? Attonitas committite frontes

corrupti aut fecti non potest, ut humana tribunali. FATUM.] Dei decretum.

121. QUÒ TE CIRCUMAGES? Quo te vertes, animi dubius, nusquam effugio locum reperturus. JUVEN. SAT. 9. §. 81.

Quò te circumages? qua prima aut ultima ponas? PRODUCTO CODICE] Explicatis tabulis, quæ singulorum peccata descripta reperias, ac inprimis tua.

122. CRIMINE CAUDATO] Debitæ reparationi obnoxio. Solent Theologi peccata quædam appellare *caudata*, quæ quantumcumque per penitentiam censentur ablata, neutiquam tamen refarciendi damni officium evadunt. Ira diserte tritum istud S. Augustini Epl. 54. ad Maced. *Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*. Cujusmodi sunt peccata quælibet contra legem justitiæ, vel dampnum alteri inferentia. Bauhusius l. 4. Epig. de vitandis peccatis.

*Caudata sunt ne nescias, post se peracta semper
Qua noxiam caudam trahunt, destructio, injustitia.*

Qua cauda? restitutio.-----

PROSTANTIBUS PUELLIS] Vulgati corporis crimine facientibus, ob pauperatē tuam totum illis accessitum. JUVEN. SAT. 1. §. 46. Cum populi gregibus comitū premas hic spoliatior Pupili prostantis.-----

123. DISCINCTIS SENIBUS] Dissolutis, & in omnem vitæ nequitiam effusis, quia egestate rerum rui fraude illis ademptarum, coguntur leoninum facere, & scortorum prostitutione vitam tolerare. Ab habitu corporis ad ingenium, Romanis tralatitice cuncti dicti sunt, navi & strenui, honestique sedatores: contra *discincti*, pravi, remissi, imtemperantes, luxuriosi. OVID. l. 1. Amor. Eleg. 9. §. 41.

Ipsæ ego segnis eram discinctaque in otia natus. HORAT. EPOD. 1. §. 32. ----- *haud paravero,*

*Quod, aut, avorus ut Chremes, terrâ premam,
Discinctus aut pordam ut nepos.*

Ubi nepos præter vulgarem significationem, significat luxuriosum & perditum hominem; cui

scilicet non magis rei familiaris cura, quàm solet esse nepotibus, avo adhuc vivente. Inde *nepotari*, & *nepotini sumptus*. PUPILLIS] Patre orbatis. MATRIBUS] Pupillorum scilicet id est viduis. ORBIS] Orphanis, seu utroque parente viduatis.

124. FALSO ERRORIS TUO] Furto tuo fallace ac mendace. Sententia est: cum ad Dei tribunal steteris, & producto codice paruerint furta, doli mali, lucra injusta, &c. quibus expoliasti senes, pupillos, viduas & orphanos, ut illi paupertate coacti, in omnem lascivioris vitæ licentiam semet effuderint: quid proderunt tunc opes, & aurum? ROSIO VULTURIS] Pernas apud inferos, poetarum commentis celeberrime commemorat: ac primo supplicium Tityi gigantis, qui ausus Latonam de stupro interpellare, ad inferos destructus, ibidemque humi exportectus, tetraz jugera novem occupare, iecurque continenter renascentem, vulturi exedendum præbere creditur. VIRG. l. 6. ÆNEID. §. 595.

*Nec non & Tityon, terra omniparentis alumnū
Cernere erat, per tota novem cui jugera corpus
Porrigitur: rostroque immanis vultur obunco
Immortale jecur tundens.-----*

Jecur libidinis sedes: inde ab eo torquetur Tityus, quem incontinentem nominat HORAT. l. 3. OD. 4. §. 77.--- *Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquis ales.---*

Quibusdam creditur uno dumtaxat vulture, quibusdam verò duobus utrimque jecori assidentibus vulturibus cruciari. Quod postremum censet HOMERUS, cui insitit Tibullus lib. 1. Eleg. 3. §. 75.

*Perreusque novem Tityum per jugera terra,
Assiduus atro viscere passus aves.*
Et Seneca, qui aras, ut hic Noster, aves depingit Thyest. §. 9.

*Aus pæna Tityi, qui specu vasto patens
Visceribus aras passus effossi aves.*

125. IUSTA] Satis atrox & cruenta, quæ facinorum innotum atrocitatem exarquet. Quo etiam spectant frequentia.

126. ROTA] Ixionis supplicium. Hic Deio-

O Quasitores, atque insudate catasta.

A diverticulo repetamus rursica: nemo

Inclinare hominum valuit deliria; calum

130. *Proditur utile proposito; silicesque jocosi*

Aglauri, & Batti; vix subterranea terrent.

neo focero suo per nefas violati hospitii caeso, cum à nemine Deorum impetrare posset tanti criminis expiationem, à Jove deleta macula, in caelum sublatus est: ubi cum auderet Junonem de adulterio interpellare, dejectus ad inferos, totaque artissimis vinculis alligatus, continenter cum ea volvitur, monetque: *bonè meritis gratiam esse referendam.* Notat id supplicii genus Virg. lib. 6. *Æneid.* §. 616.

Saxum ingent velovunt alii, radiisque rotarum Diffusi pendens.-----

Tibul. lib. 1. Eleg. 3. §. 73.

Illic Junonem tentare Ixienit ausi,

Verfuantur celeri nexia membra rotæ.

QUID SAXUM? Sisyphi latorcinis in Attica famosi, quem volvendo ad montis verticem ingens saxum, continenter fatigari fabulatur Poëta; apud Inferos: ubi enim saxum ad fastigium elatum fuerit, repente delapsum nullam facit laboris intercedipinem. De Ixione Sisyphoque Naso Met. 4. §. 459.

Aut petit, aut urges ruinurum, Sisyphus, saxum. Velvitur Ixion, & se sequiturque fugitque.

De illis & Tityo Juven. Sat. 13. §. 51.

Nec vota nec furia, nec saxum aut vulturus atri Pæna.-----

ATTONTITAS? Attontitate criminis. COMMITTITE FRONTE? Coiste, & in medium adferte sententias. *Committite* intelliguntur, qui partes in contentione deducunt; de sumptis metaphorâ, ut vult Jos. Scaliger in Varr. à ludis circensibus, qui dicuntur committi, cum factiones quadrigarum è catceribus emittuntur. Ita quasitores inter se disceptantes frontem fronti obversant, quod est quodammodo frontes committere.

127. QUASITORES? Judices quæstionis, seu de rebus capitalibus quærentes. *Quæres, quasitet.* & *quasitores* hoc loco notant rigidam ac fœveram inquisitionem, & per tormenta: quo sensu Cic. pro P. Sylla num. 78. *Quasientes nobis fervorum, & tormenta accusator minatur, nam illa tormenta gubernant dolor, moderatur natura cuiusque, regis quasitor &c.* Inde Virgil. lib. 6. *Æneid.* §. 432.

Quasitor Minos urnam movet.-----

INSUDATE CATASTA? Exereete quæstionem, tormentis criminum confessionem eruite. Catasta uti locum significabat ubi veniant servi & pueri, ita & machinam ligneam in qua detinebantur. Hoc loco autem significat machinam extorquendæ veritatis comparatam, quam Romanum Martyrologium non raro equuleum appellat: sic dicit & Martyres in catasta impositos. S. Romanus de suo supplicio apud Prudent. §. 468.

Emitto vocem de catasta celsior.

Ab hac machina pendebant qui torquebantur. Indicat Prudent. paulo ante §. 452.

Scindunt utrumque milites terrorem

Macrens hincque pensilis laus viri.

Fortasse non multum disicerat, à tormenti genere, quo reorum corpora ad exprimendam veri confessionem, è solo pollicum nexu pendentes, additis pedibus gravissimo pondere, distorquentur & cruciantur, nostratibus appellatum *paley.* Undè insudate cataste nihil aliud est, quam noxas acquirere, & supplicia decernere.

128. DIVERTICULO? A digressionem, quam à re rustica, ad urbanas fraudes; & ab his, ad parata illis supplicia fecimus. Juven. Sat. 1. §. 72.

A diverticulo repetatur fabula.-----

Inde & adagialiter apud Jun. à diverticulo fieri dicitur, quod obiter & perfunctori.

129. INCLINARE? Persuadere ad meliora consilia inflectere. DELIRIA? Molimina scelerata, aut pravas cupiditates ex mentis cæcitate, & præposteris iudiciis ortum ducentia.

130. CALUM UTILE PROPOSITO? Res laræ, earumdemque assequendorum spei, utiles sunt ad homines à deliriis avocandos, qualis inprimis promissa iustis in calo gloria. Ita ab hominibus PRODITUR, uti & SILICES JOCOSE? Iucundi, ludicri, ridiculi, quibus rideant & non terrentur homines.

131. AGLAURI ET BATTI? Illa Cecropiæ Athenarum regis filia, hic pastor Pylius, æterque à Mercurio in lapides conversus: Aglaurus quidem, quod contra pactum, Deo limen ingrediendi pertinaciter obstitit: Bærus verò quod furta ejuf-

*Fortuna exultans virtutis buccina. Nempe,
Reddere cuique suum, humana & divina jubet lex;
Nequitia est reliquum: simul ac depressa sacrarium*

135. *Interpres legum. Cur non se praeferat uxor?*

Sinceram en dotem, creditriceque tabellas.

eiusdem prodeter. Vide Met. Ovid. l. 2. Vix subterranea terrent] Supplicia apud inferos exolvenda à footibus; non detrentur malefactores ab ausis sceleratis. Juven. Sat. 2. impietatem hominum oriri ait, ex eo quod non credant, impiis apud inferos poenas esse constitutas. Canit enim §. 149.

*Esse aliquos manes & subterranea regna
Nec pueri credunt, nisi qui nondum ere lavantur.*
Loquitur hic & in frequentibus ex sententia eorum, qui facinorosis suis parocinatur; & salutaria monita contemnunt, ipsi peccandi perveracità planè obdurati.

132. FORTUNA EXULTANS] Prospera, favens, læta. VIRTUTIS BUCCINA] Incitatrix ad virtutem: desumpta metaphora à tuba vel buccina, quæ milites ad pugnam, & ad res fortiter gerendas incitat.

133. REDDERE CUIQUE SUUM] Quod postulat ratio vitæ socialis, quæ rixis, pugnis, cædibus, perpetuisque dissidiis alioquin convelleretur. HUMANA] Ab hominibus lata. Instit. l. 1. tit. de Justit. & Jure. *Iuris præcepta sunt hæc, honestè vivere, neminem ledere, unicuique quod suum est reddere.* DIVINA] A Deo supremo legislatores dicta, sub qua & naturalis. Utramque discēs Exod. 20. Deut. 5. Grat. dist. 1. *Ius naturale est & Evangelio continetur: quo quisque jubetur alii facere, quod sibi vult fieri, & prohibetur alii inferre, quod nolit fieri.*

134. NEQUITIA EST RELIQUUM] Cetera improbitati, arbiitriis & versutiis hominum relicta sunt, quatenus scil. pervicaciter dicuntur, seu delinquant, non adversari jam memoratæ legi. Ita enim passim loquuntur distincti, & muodum disputationibus hominum relicto contendentes, ab opinionum varietate, sceleribus suis parocinium querunt, nihil pensi habentes, quid Deus & recta ratio sciendum, omittendumque præscribant. NEQUAM. Nullius frugis homo, prodigus, inutilis. Cic. 3. Tus. 36. *Quid nequius effeminat viro? Et serum nequam apud eundem, & in Evangelio: cui opponitur frugi. Sic & nequitia improbitas est, quæ adversatur frugali-*

tati. Cic. 3. Tus. 17. *Frugalitatis videtur esse proprium, motus animi appetentis regere, & sedare, semperque adversantem libidini, moderatam in omni re servare constantiam: cui contrarium vitium nequitia dicitur.* Multi hoc ævo usurpant pro solertia & astutia, uti & olim dici coepit. A. Gellius l. 7. c. 11. *Dici audio, inquit, & nequitiam pro solertia astutiaque.* Sed illud rejicit, & veram significationem multis exponit. Coosult locum. Ab ultimo significatu tamen non abludivit contextus Poëtæ.

135. DEPRESSA INTERPRES LEGUM] Veta illa & Christiana priscorum Patrum Theologia, & Canonum, Legumque innocens & simplex peritia, ab omni ingeniorum vafritie remota & incorrupta, nunc depressa est; tot inter se pugnantibus opinionibus, & in rem suam leges interpretantibus: ut nescias ferè, quid cerò inter omnes conveniat, præter hoc unum: *sumum cuique reddendum esse.* Sed quando, à quo, ubi, & quibus reddendum: quid insuper, meum, tuum, alienum: hic hæret aqua, unde tot litium flumina, & animarum naufragia. Ideò Horat. Jus vaftrum appellavit, lib. 2. Sat. 2. §. 131.

*Illum aut nequitias, aut vafri inscitia juris
Postremum expellet.*...

PRÆFERAT UXOR] Utique creditoribus, cum illa non minus dotem & parapherna sui marito crediderit, quàm alii metes vel æra. Id enim ex usu fori, in gratiam conjugum & filiorum licet, ac à Principibus indultum est. Hoc jns prælativum, seu præferentia vocant Antverpienses; ad quod ludit Poëta per verbum *præferas*; ut unum corripiat abusum, qui fieri solet, dum uxores ampliozem dotem, ceteraque omnia majores pretii faciunt, quàm reverè æstimanda sint, rati què in elusionem creditorum cum maritis colludunt.

136. SINCERAM] Non majoris æstimatam, quàm sis sit. Sed hanc sinceritatem obducunt etiam pessimæ veteratrices. *EX DOTEM*] Offert legendas tabulas, in quibus stipulata dos, quæ inter res uxoris prima: quo major scil. fides sit, & fraudis minor suspicio. Alium tamen fa-

Quid potuit soboles? Qui fidit, schemata scrivit

Ista fori, & lucris innexa pericula. Vivam

Irus & infamis? Quis suaserit? Integritatis

140. *Solvere, quod superest, spectata, commoditati.*

Aptantur leges, pauci se legibus aptant.

Hæc paftris quadrant animis; qui non habet unde,

Non dabit; amissi sine spe, sine viribus ira.

His ego si refero mea somnia; credo beatum

145. *Solum, cui modico dedit imperterrita censu*

Liber & alma Ceres: sterili nunc vivit aristâ,

cilè intelligunt illi, qui sciunt etiam in tabulis ejusmodi pleraque amplioribus notis describi, quàm vel pactum sit, vel valeant parapherna & patrimonium uxoris. CREDITRICESQUE] Conjugi tanquam creditrici traditas. TABELLAS] Autographas vel authenticas, quibus fidem facit maritus, quid & quantum à conjugē sibi obvenierit, & quorum se debitorem profiteretur. CREDITRICES vocat, à creditoribus, quorum indemnitati expediuntur.

137. QUID POTUIT SOBOLIS?] Supple effecere, ne pater conturbaret rationes? Aut quid peccavit, ut bonis maternis mulsetur? Congeries est argumentorum, quibus se decoctores, eorumve patroni tuerunt. FIDIT] Credidit merces suas vel argentum. SCHEMATA] Maniella seu velamina aut pietextus, quibus furta sua tegere & diluere solent, id genus latronum civilium.

138. FORI] Mercatus, emporii seu loci ubi negotiantur mercatores: qua ratione prisca Forum livinum, Forum julium &c. civitates insignes. PRÆTUL[A]] astute, fraudis, damni. Estimatione enim periculi, crescent usurse & pretia mercium.

139. IRUS ET INFAMIS?] Pauper & sine honore. omni fortunæ spe dejectus. IRUS extremæ inopie homo, Icripius Homeri notissimus, paupertatis exemplum, uti Cræsus divitiarum. Ovid. lib. 3. Trist. Eleg. 7. v. 41.

Nimpe das id cuiuscumque libes fortuna, rapisque: Iru & est subito qui modo Cræsus erat.

140. SOLVERE QUOD SUPEREST &c.] Ordo est: spectata integritatis est, solvere quod superest commoditati: ac si dicat solvendum id durntaxat creditor, quo non incommode careas. Hæc basis Laveram sustinet, & tholium ejus Mercutialis anathematis locupletat.

141. APTANTUR LEGES] Lesbiâ, ut aiunt, tegulâ, moribus leges, non legibus mores aptantur. Verba sunt Poëtæ hanc iniquitatem deplorantis: quasi dicat: leges quisque sibi, seu in rem suam interpretatur, nemo vero causas vel actiones suas, ad libellam legis expendit.

142. VAFRIS ANIMIS] Hominibus perversis & fraudulentis, qui clam aliena detinent ad vitæ suæ commoda, & palam denuntiant creditoribus, sibi nihil reliquum unde nomina dissolvant, QUI NON HABET &c.] Totidem verbis non sine specie proverbii in vulgo jactatur hodie, pro eo quod est: nemoolvere potest, qui non habet unde solvat: cui consonat istud: ubi nihil, Frazer jure frustratur. Belgicè: daer niet en is, verliest de heer sijn verbi.

143. AMISIT SINE SPE] Unquam recuperandi id, cuius jactatus fecerint creditores, SINE VIRTUTIBUS] Postulandi de repetundis, & lege agendi. Hic enim cessant omnia jura. Unde rectè Noster tritum istud usurpat: Vanus est sine viribus ira. Itaque creditoribus relicta est unica patientiæ gratia.

144. SI REFERO &c.] Si confero mea somnia, cum calamitatibus jam memoratis. CREDO &c.] Solum illum felicem fore.

145. IMPERTERRITA] A jacturæ periculo: id est quæ securè ac sine metu amissionis possidentur, licet exigua & contracta.

146. LIBER] Bacchus, seu vinea, unde tibi & familiaris suppetat annuum vini demensum. Bacchus nunc Liber, nunc Liber pater audit, quod vinum curis mentem solvat & liberet, & loquendi libertatem bibentibus addat. Nam ut rectè Plutar. Quæst. Cent. redditur per violentiam vulgus hominum audax, ac libertate lingua impletur.

Horat.

*Mox dilatabit fecundis borrea spicis,
Messibus approprians mensas, lodicibus arcens
Si quid curarum voluit superesse Minerva.*

150. *Hic bene percussum textoris peltine pannum
Gestat, & incultâ campos percurrit alutâ,
Assiduus comes agricolis; stimulat orexi,
Altis rure suo, & costis incumbit aprugnis,
Urbis ad invidiam. Si pro perdice columbus,*

Horat. l. 3. Od. 21. v. 17. ad Amphoram.

*Te spero reduci mentibus anxio,
Viresque & addis cornua pauperi,
Pestis te neque iratos tremens*

Regum apices, neque militum arma.

Alii *Liberrum* dictum volunt à libamine, alii à libera Bœotia, alii, quod liberratis sit Deus, alii denique eundem faciunt cum sole, ut Macrobius, & sic dictum, quod libere per aërem vageatur. Ut ut est, de nomine convenit inter omnes, non de ratione. *ARMA CERES*] Fundus frumenti ferax. Ceres enim frugum repperitrix & Dea, quæ alma dicitur, quod omnes alat, quasi alitrix. Virgil. Georg. 1. v. 7.

*Libet & alma Ceres, vestro si munere tellus
Chaoniam pingui glandem mutavit arista,
Peculaque invernis Aetholae miscuit nvis.*

STERILIS ARISTA] Anno minus fecundo, seu frugifero, cum parcius crevit seges. Arista hic pro spica, spica pro granis. Est aurem arista, acus subtilis & oblonga, è gluma se extollens. *VIVIT*] Tenuius, parcius pro ratione & paritate messis.

147. *MOX DILATABIT*] Anno sequenti, aut feriliore vel magis frugifero.

148. *MESSIBUS APPROPRIANS*] Nunc crassiore nunc macriore mensâ victitans, ut scrunt messes, more scil. agriculturalum, qui victum & sumptus annuus cujusque anni proventu metuitur. Hoc ipsum monet Perseus Sat. 6. v. 25.

Messe tenus propriâ vivit.----

LODICIBUS] Lectio vel somno, seu nocturnâ requie, quod non faciunt, quorum res vel in mari, vel in aliena manu, vel in fastu & golâ familiarie periclitantur. *Lodicibus* lecti operimentum pro lecto, lectus pro somno hic usurpantur.

149. *SI QUID CURARUM*] Præter memoratam anxietatem in urbibus, à tot periculis iacturæ, vel damno sumptuum &c. *MINERVA*] Sa-

piëntia & prudentia moderandæ familiæ, & fecundandi agri. Id est quidquid adhuc curarum ruri habes, à moderandis illis rebus tuis, & alendâ familiâ.

150. *BENE PERCUSSUM*] Densum, firmum, bene textum, excipiendis ruri imbribus, & aliis cæli injuriis idoneum. *LACERNAS* vocat Juven. Sat. 9. v. 30.

Male percussas textoris peltine.-----
Id est, sordidas & male contextas. Contrâ bene percussas vestes, *concutas* vel *concutas* dicebantur, quas GRÆCI *ἀγρὰς* & *ἀγρὰς* vocant.

151. *CAMPOS PERCURRIT*] Venaturus, vel inspecturus, quid desit, vel quoque loco factum oporteat, ad sedulam curam agrorum. *INCULTA*] Neglectâ, rudi, minus politâ aut nirentæ. *ALUTA*] Vestibus ex aluta confectis, Aluta pellis est concinnata ad materiam vestiariam.

152. *ASSIDUUS COMES*] Continenter assidens operis, ac agrorum cultui oculo directore invigilans. *OREXI*] Fame, appetitu.

153. *ALTIS RURE SUO*] Nitentis vel saginatis in agro, villa, vel corie sua altilibus. *COSTIS APRUGNIS*] Venatu comparatis, aprici scil. costis. Plin. l. 8. c. 51. *In tres partes divisæ apro, media ponebatur iumbus, aprugnis appellata.*

154. *URBIS AD INVIDIAM*] Eorum qui in urbe habitant, & apud quos major rerum copia, & macellum opulentius. *PRO PERDICE COLUMBUS*] Similis enim ferme sunt formæ & magnitudinis codæ perdice & columbi, imò & saporis, ut quandoque fallant edenter. Et Galenus ubique columbarum carnem gallinis & perdicibus proximam statuit, l. 3. de Alim. fac. cap. 18. *Volucrum tamen, inquit, care ad concoquendum est facilius, præcipue perdicis, asagena, columba, galli gallinæsi & galline.* Vide Nonnium de scib. l. 2. c. 23.

155. *Mirificè sapit, & nutrit; gratumque minutal*
Sana fames: velut experti nos vallibus istis,
Quas mihi delegi cum montibus, incipienti
Velle frui tandem natura dotibus, & Dis.
Vita beata hæc est: cœrent Aquilonibus Austri,
 160. *Vix maris appendis fluctus, vix somnia turbant.*
Postulet hic aliquis, Cur devia, & horrida saxis,
Præfero Campanis? Respondeo, Fontis ob usum.
Postulet ulterius; respondeo, Curve, videbis.

155. MINUTAL] Condimentum vel edulium,
 ex rebus minutim concisis confectum. JUVEN.
 SAT. 14. V. 129.

Hæsternum solium mediò servare minutal
 Septembri.

156. SANA FAMES] A bona corporis constitutione, & probè decoctis in ventriculo cibis profecta. PLIN. de tuend. val. *Sano corpori sincerus & integer appetitus, omnia facit dulcia.* Et ut ex Socratis apophthegmatis adagium: *Optimum condimentum fames.* De quo vide infra Serm. 5. ad V. 52. VALLIBUS ISTIS] Spadanis, seu Spadanâ inter montes planitiæ.

157. MIHI DELEGI] Aliquando habundas.

158. NATURA DOTIBUS ET DIS] Amceni-
 tate, flore, fructu & deliciis agrorum. Item fontibus, silvis, pratis, montibus; quique hæc collat. SATYRIS, FAUNIS, NYMPHIS, aliisque diis rusticis.

159. VITA BEATA HÆC EST] Verè felix:
 nam ut rectè Seneca in Hippolyt. V. 482.

Non alia magis est libera, & vitio carens,
Rursusq; melius vita qua præcos colat,
Quàm qua relictis manibus silvas amat.

CÆRENT AQUILONIBUS AUSTRI] Mercen-
 dam mercatoribus, aliisque, in mari aut alibi
 tempestatem concitent pugnantes inter se ven-
 torum turbines.

160. APPENDIT] Caput aut timet, secuta
 utpote, & rerum amittendarum periculo vacua.
 TURBANT] Inquietant sine cura & metu dor-
 mientem.

161. DEVIA ET HORRIDA] Ut sunt loca
 montosa, & saxa prærupta in tractu Spadano.

162. CAMPANIS] Agro plano & ericetis
 Campinensibus, seu campanis in Brabantia, de
 quibus egimus Serm. 3. FONTIS OB USUM] Prop-
 ter aquas medicas & saluberrimas fontium Spa-
 danorum, ad instaurandam conservandamve
 affecti corpufculi mei valetudinem.

163. POSTULET ULTERIUS] Supple aliquis,
 pervicaciùs inquirendo alias & arcanas consilii
 mei rationes. CURVE, VIDEBS] Stomachosum
 responsum Brabantis familiare, quò altius rima-
 ti, & jam allatis rationibus non auscultanti, qui
 rem non vidit, ferociùs respondent: *leaps en fier*
het. Quod est: abi id visurus.

SERMO V. AD CAROLUM TASSIUM. MODUS CONVIVIORUM.

Argum. Conviviorum luxum, convivarumque frequentiam ac disparilitatem reprehendit; varios ex iis abusus, molestias & incommoda perstringendo. Pares, intra Musarum Charitumque numeros, paribus jungendos, ac familiari mensâ (cujus rationes etiam instituit) frequenter accipiendos docet, sermone inprimis inter dapes, tempore personisque accommodato. His utique legibus Tassio, notisque sodalibus crastinum, si libuerit, semet convivatorem designat.

Non infra Charites, non ultra, provida, Musas,
Atque pares paribus, facili junxere vetustas.

Mensâ: prototypo cur nos discedimus unguem?

Ut, qui deposito dant centum millia, grandes

5. Ostentent animos? Evitent inter amicos

Nomen avaritiæ? Res non succedet: apertum est

[CHARITES] Tres scil. totidem enim sunt gratia, id est Charites, apud plerisque veterum. Lacedæmonii Gratias dumtaxat duas colebant. Clitam nimirum & Phanam. Athenienses etiam totidem, Auxo scil. & Hegemanem. Ceterum ab Homero, Hesiodo, Onomacrito aliisque tam Græcis quam Latinis, tres perhibentur, licet de nominibus sit nonnulla varietas: vulgari tamen nuncupantur Aglaia, Euphrosyne, quæ etiam Pasithea, & Thalia. Jovis & Eurynomes, vel ut alii Liberi patris & Veneris filiz, quas blandas sorores appellat Papin. Theb. 2. a. y. 286.

Non hoc Pasithea blandarum prima sororum.

[2. PARES PARIUS] Ex lege civilis prudentiz, & institutione Horatii, cujus consilium est l. 1. Epl. 5. y. 25. ----- ut cœas par,

Inguaturque pari.-----

[FACILI MENSÂ] Parabili, obviâ, familiari. Juxta 1. Junxit. Synthesis est, pro veteres providi junxere. De numero convivarum hic descripto vide Erasmi. Chil. & Athen. Deipnos. l. 1. c. 1. M. Varronis libellum ex Sat. Menippæis allegans A. Gellius l. 13. c. 11. cenfer conviviarum numerum incipere oportere à Gratiarum numero, & progredi ad Musarum, id est proficisci à tribus, consistere in novem: ne cum paucissimi convivia

sunt, non sint pauciores tribus; cum plurimi, non plures quam novem. Nam multos esse non convivis. quod turba plerumque est turbulenta.

[3. PROTOTYPO] Ab eorum exemplo. Prototypum propriè est primitivum exemplum. Unguem? Minimum. Sensus est, cur nos vel minimum à veterum exemplo deflectimus. Latum unguem, vel transversum digitum, proverbialiter hyperbolæ sunt, pro eo quod est, quàm minimo spatio. Cic. lib. 13. ad Att. Epl. 20. Quæque à rectâ constantia, transversum unguem non oportere discedere.

[4. DEPOSITO DANT] Qui deponunt, aut deponere se mentiuntur apud trapçitam quempiam, sine fruge aut lucro. **[CENTUM MILLIA]** Florenum Brabanticorum: otiaura scil. & ad solam custodiam. Hoc pacto enim ostentant opulentiam, quasi sibi aliunde liberaliter nummatis opus non sit, quotidiani luxus & fastus impensis, ex hoc acervo dependere. Notam inurit quibusdam sui ævi nobilibus, splendide in annum, & continenter convivantibus.

[5. GRANDES ANIMOS] Generositatem, magnificentiam. EVITENT NOMEN &c.] Caveant se inter amicos dici avaros.

[6. NON SUCCEDET] Finem minimè latum habet.

*Immoderata strui dicis convivia caussa,
Non ratione sacri affectus. Nam quis semel uno
Angelus & toto servit Cornelius anno,*

10. *Ultra mensuram effusis; latitanter avari,
Et reliquo sicci spatio cum sordide alantur,
Alterutrum impingunt cornu: altercatio nulla est,
In medio consistit virtus. Dixeri ergo,
Multiplicent ut cum personis gaudia: & illud*

15. *Obtineat minimum; numero confusio nata.
Judicii credam multos languere veterno,*

habebit; non bene terminabitur.

7. **DICTA CAUSSA**] Ad speciem & ostentationem. **Dicis caussa**, antiqua phrasis varroni memorata lib. 5. de ling. Lat. Ferè sonat Græcis *αὐτοῦ καὶ τῆς αἰτίας*, præteritus ergo, vel *ἀπὸ τοῦ*, rumoris vel famæ gratiâ. Cic. Act. 6. in ver. 53. *Aliquid numerorum dicis caussa daret.* Et lib. 1. ad Att. Ep. 15. ut ex veteri codice restituit Pithæus Advers. l. 2. c. 8. *Iuminis auctoritatem suam, quod habet dicis caussa promulgatum illud idem de Claudio.* Videtur dicis esse genitivus à dext. cuius vestigia etiam modo hærent in iudex quasi jus dicens. Ideoque *dicis caussa* fieri dicitur id, quod tantum fit, ut factum esse dicatur, seu specie tenus, simulatè, & ut triviale isthoc, pro forma.

8. **SACRI AFFECTUS**] Sanctæ amicitiz. **UNO TOTO ANNO**] Solidi anni decursu.

9. **ANGELUS**] Celebrerrimus archimagirus vel coquus, ad illa tempora notissimus, quem vulgariter appellabant *Meester Enghol den hoch.* **CORNELIUS**] Famossissimus architricticus seu discophorus, vulgo *Meester Cornelis den Hofmeester.* Cujus ministerium in invitandis conviviis, parandâ mensâ, ferculis infrendis, & generatim in omnibus quæ curam convivii attingent. Non solent autem tales adhiberi, nisi in basilicis & splendidis epulis ac nuptiis, ad quas frequentiores convivæ conveniunt.

10. **ULTRA MENSURAM EFFUSIS**] Prodigis, & in luxum citra modum effusis. **LATTANTER**] Clâm, dum soli prædant sine convivis.

11. **RELIQUO SPATIO**] Reliquo anni tempore. **SICCIT]** Sobrii, abstemii. Plaut. Pseud. 1. 2. 51. *For vestras panicas maledicisti, cum ego sim hic sicci.*

Cic. 4. Acad. 88. *vinolentorum visa imbecilliora esse dicebas, quàm siccorum.*

12. **ALTERUTRUM CORNU**] Extremum vicii alterutrius, id est in alterutrum latus liberalitatis impingunt, vel sordidi vel profusi, vel avari vel prodigi. De cornu supra meminimus Serm. 3. ad 5. 9. & non rarè accipitur pro parte vel latere. Inde cornutus syllogismus pro dilemmate, quod ex utroque cornu vel parte stringit adversarium. **ALTERCATIO NULLA.**] Certum est, sine dubio, sine controversiâ, omnibus in confesso est.

13. **IN MEDIO VIRTUS**] Adagium tritum: quod torqueas hæc Nasoniana Met. 2. 5. 137. *Medio tuiusmodi ibis.* Et 5. 140. *Inter utrumque tene.* Cic. de clar. Orat. 149. *Omnis virtus, ut vetus Academia dixit, mediocritas.* Et pro Mur. 63. *Illi à Platone & Aristotele moderati homines & temperati aiunt, omnes virtutes mediocritate quandam esse moderatas.* Hor. supra Ser. 3. ad 5. 177. *Virtus est medium &c.* Et in rem nostram Damascius Syrus apud Erasum. *Mensa apparatus moderatus & frugalis, neque sordidior præter egestatem, neque dissolutior præter opulentiam, sed modicus & musicus, in modum Doricorum modulorum concinnus.* **DIXERIS ERGO**] Patrocinando prodigis & luxuriosis, hæc convivia ab ipsis adornari, ut

14. **MULTIPLICENT &c.**] Ut numero crescente conviviarum, crescant etiam gaudia. Verùm ut Horatius lib. 1. Ep. 5. 5. 29.

Sed nimis arcta premunt elida convivia capra.

15. **OBTINEAT MINIMUM**] Minimè petuadeat, aut fidem faciat. **NUMERO CONFUSIO**] Strépitus, turbulentia, clamor ex multitudine. Aptè adq. *Septem convivium, novem convivium,* id est, ut quidam exponunt, *convocinium*, & concinatio, ut fieri amat in turbis.

16. **VETERANO**] Obstinato & insanabili judi-

cii

*Qui celebraturi nisi magna repotia, compti
Veste Damascenâ, & crepidis crepitantibus, ullum
Non reputant epulum generoso nomine dignum.*

20. *Quantum defleat à vero tramite, Tassi,
Ostendam liquidò. Rigidè sed postulet à me
Rhinoceros aliquis, cur hac farragine tantas
Implem tabulas? Dicam. Si nascitur infans:
Si moritur quisquam: si fœdera: quando revertis*
25. *Quis peregrè, aut vadit: certum quò spondeat ullus*

cii vitio. *Veternus* morbus est, qui ab humo-
ribus frigidis cerebrum instantibus ortus, ratione
memoriaque plerumque sublatâ, inevitabilem
dormiendi necessitatem inducit: Græci lethar-
gum appellant. Metaphoricè notat animi mor-
bum, unde homo semet non paritur excitari,
Horat. lib. 1. Ep. 8. §. 10.

Cui me sunesto properet arcere veterno.

17. *QUI CELEBRATURI &c.* Sic ordina: qui
non reputat ullum epulum dignum nomine ge-
neroso, nisi celebraturi magna repotia, compti
veste Damascenâ &c. *REPOTIA*] Convivia, speciei
pro genere. *Repotia* olinsficant postridie nup-
tiarum, dum apud sponsum cœnabatur: aut ut
Acron septimo die, dum apud parentes nuptæ:
quia tunc repotabatur, vel instaurabat pridia-
na, aut antegressa potatio. Horat. l. 2. Sat. 2. §. 60.

Ille repotia, natalis, aliò fuso diecum

Tessos albatus celebret-----

Repotia itaque apud nostrates sonare possint
magnum aliquod & minime vulgare epulum,
quale extrui solet, dum convivæ præsto esse ju-
bentur, etiam secundo die, ita ut commessatio
ad duos vel tres dies se protendat. *COMPTI*]
Ornat, poliri, lautè ac epulariter vestiri.

18. *VESTE DAMASCENÂ*] Ex panno serico
operis Damasceni contexto: id est veste scutulata,
& quæ variis ac imprimis florum formis luxuriat.
Designat vestimenti genus, quo nobiliores ditio-
resque ad istud ævum se amiciebant. *CREPIDIS*
CREPITANTIBUS] Calceamentis novis, & à scal-
pro calceolarij adhuc tepentibus: arguit dixerit
Martialis, ut supra Serm. 4. ad §. 85. vide quæ
proximus ibidem de crepida: hic autem species
pro specie ponitur, hoc est crepida vel solea Ro-
mana pro calceo hodierno.

20. *DEFLECTANT*] Recedant à vero, sive er-

rent. *TASSI*] Cui inscriptus hic sermo, & de
quo egimus Serm. 3. ad §. 207.

22. *RHINOCEROS*] Nasurus, & sagax, cui tan-
tùm nasi quàm rhinocerotis, Quo sensu Mart.
lib. 1. Epig. 4. §. 6.

Et pueri nasum rhinocerotu habent.

Sicut dextra fidei, genua misericordie, superci-
lium gravitatis, ita nasus irrisu, iudicio, ac cen-
suræ dicatus. Vide Ser. 1. ad §. 88. *CUR HAC FAR-
RAGINE*] Diversarum rerum vel argumentorum
commissione. *Farrago* propriè fit pabuli causâ,
ex multis satis, puta hordeo, vel leguminibus
&c. Juven. Sat. 1. §. 85.

*Quidquid agunt homines, vovum, timor, ira,
voluptas.*

Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.

23. *IMPLEM TABULAS*] Cur tam proluxè
scribam de conviviis. Occupat dictiteria adver-
sariarum. *SI NASCITUR INFANS*] Commemorat
causas frequentium convivorum apud populos
Belgicæ. Et primo nara prole, parer amicos &
susceptores proles è sacro fonte, geniali cœnâ ac-
cipit, & hoc epulum Ausonius vocat repotia, te-
ste Had. Junio.

24. *SI MORITUR*] In exequiis, ubi jam mortuo
cuiusdam parentatum: diciturque epulum ferale
vel parentale. *SI FœDERA*] Pacis, concordia,
commerci, aut pacti cuiuspiam, supple initia sint:
dicique possit *ireneticum*, seu *synallagmaticum*.

25. *QUIS PEREGRE*] E longinquis regioni-
bus regressus est, aut eò profecturus est. Prius
dixeris *epibaterium*, posterius *apobaterium*. Qui-
bus omnibus apud veteres respondebat poemata,
quæ in ejusmodi conviviis canebantur. Ut vide-
re licet apud J. Cræf. Scalig. 3. Poet. c. 105. *SPON-
DEAT*] Bonâ fide se statutum à convivatore, ubi
coiviserint iudices in diremptionem litis, aut ele-

M

stores

*Suffragium; gravius quod componatur obortum
Dissidium; demum, quod doctior inveniatur
Lovanii Fiscus, mensis assuevimus. Inde
Tormentum ingenio: sub celo vivimus udo:*

30. *Indulget natura loci. Dissuasero tantum,
Intempestivis quæ sunt præpostera cænis.*

Atres in delectum Magistratus cuiuspiam &c.

26. **SUFFRAGIUM**] Punctum & calculum suum in suffragando: quod fieri solet, ubi res plurium sententiis definita. Secundam in *suffragium* contrahit Poeta cum S. Prospero Aquit. Epig. ult.

Calcavunt sanctâ calum ambitione patentes

Suffragis Christi, & plausibus angelicis.

COMPONATUR GRAVIUS DISSIDIUM] Ut inter se recoeciliantur dissidentes, quod opportuè in symposio, & inter pocula.

27. **DOCTOR**] Aprior digniorque, ut eligatur, Scilicet ex iudicio eorum, qui hæc ratione inducuntur, ut suffragium secundum illum ferant.

28. **LOVANIÏ FISCUS**] Baccalaureorum Junis, ut vocant, celebre Lovanii Collegium D. Ivo- nii sacrum; in quod cooptantur illi qui Lytarum honoribus sunt insigniti. Ex iis quoque semelstri, collegarum calculis Decanus & Fiscus seu Procurator fiscalis designantur. Hic hodie ferè peracto sex mensium magistratu, ad Decani munus admovetur solet. Decanus centamini & palæstræ hebdomadariz præest, & assistit propugnant: Fiscus thesæ & proposita impugnat. Utrumque munus magni sit, cum in Academia, tum per univerfum Belgium: illoque defuncti sunt, viri postea & magistratibus, & publicis honorum titulis eminentes: quos videas in Fastis *And. Valer.* Certè eruditionis minimè trivialis argumentum est, soletque à multis certatim ambiri. Et in hanc rem non raro ténantur, paranturque collegarum animi, colloquiis, convivibus, symposiis &c. **ASSUEVIMUS**] Belgæ, ut ingeniis addatur alacritas, & excitetur spiritus.

29. **TORMENTUM INGENIO**] Exploratur, tentatur, cognoscitur cuiusque ingenium. Uti enim quæsitores rerum capitalium tormentis verum eruant, ita & amici vino, amicorum ingenia tentant. Celebratur Perle cuiusdam apothegma apud Erasmus, qui ad eruendum verum negabat tormentis opus esse, rectius enim vino elici. Inde nata proverbial: *In vino veritas.* Et *Vinum arguit ingenium.* Item *Vinum animi speculum* &c. Diphilus inter excerpta Grotiana:

Amicum liber nomen, quàm multum juvat

Ingenio dure lenè tormentum admove.

Quod imitatus Hor. l. 3. Od. 21. ad Amph. *ψ. 13.*

Tu lenè tormentum ingenio admove

Plerumque duro: tu sapientium

Curas, & arcanum jocosè

Consilium veteris Lyao.

SUB CALO UDO] Humido, crasso, nebuloso, & hinc ad largiorem potum inclinante. Inde mos Belgarum cum vicinis Germaniæ populis aliquid affinitatis habet, apud quos Genio & Bacco liberalis litatur.

30. **NATURA LOCI**] Recepta consuetudo indigenarum, & celum, quod sine corporum oocumento pleniores haustus permittit, & convivia frequentiora: quæ alibi terrarum magis noceant.

31. **INTEMPESTIVIS CÆNIS**] In multam noctem protrahis: ut solent splendida & Salaria quælibet convivia, non nisi sub vesperum adornari. Intempestivum itaque hic ferme sonat id quod nocturnum; cuiusmodi commensationem aptè describit Propert. l. 4. Eleg. 6. *ψ. 85.*

Sic noctem poterâ, sic ducam carmine, donec

Iniciat radios in mea vicia dies.

Plaut. Menech. Act. 1. Sc. 2. *ψ. 61.*

Mibi, tibi, atque illi jubebo jam apparari prandia:

Inde usque ad diurnâ stellâ crassimam potabimus.

Bene damnat hæc nosse, cum Curtio querente lib. 6. cap. 2. *Intempestiva convivia.*

& perpetuâ pervigilantiq; insana dulcedo, ludique &

greges pellicum, omnia in externum lapsa sunt

morem. Menecdemus consultanti Antigono, an

amicus, id est intempestivum convivium, adiret,

renuntiari jussit: *momento regis te esse filium.*

Stuck. antiq. Conv. l. 1. c. 6. **PRAEPOSTERA**]

Perversa; ea scilicet, quæ inverso rationis ordine

aguntur. Sen. Epil. 122. *Sunt qui officia lucis no-*

ctisque pervertunt: nec ante diducunt oculos ho-

sternâ graves crapula, quàm appetere nos caput.

Et paulo inferius: *Omnia vitia contra naturam*

pugnant: omnia debitum ordinem deferunt. Hoc

est luxuria propositum, gaudere perveris.

Copia materiae versus distendit hiulcos.

Ad rhombum. Obscurâ premittitur caligine, quisquis

Prandia vel cœnas numerosas soli Hymenæo

35. *Appositas, vel quas admittit casibus ullis
Publica majestas, privatos torquet ad usus,
Cum melius possit. Nam quid juvat agglomerare
Optima silvarum, pelagique, ac rostra ferarum
Undique deauratis populo proponere crustis*

32. DISTENDIT] Distahit nunc huc nunc il-
luc, confusè ac sine ordine, ut nesciam quid pri-
mo loco allaturus sim. Hiulcos] Argumento ten-
nus, ejusque diversitate malè coherentes ac hian-
tes, nec aptè commissos. Alioquin versus hiulci
apud grammaticos dicuntur frequentibus elisioni-
bus, & pedibus sine cæsura malè nexis, paten-
tes & malè coherentes.

33. AD RHOMBUM] Ad opus institutum, ad
rem: vox est Poetae semper exhortantis ad exorien-
dum: nam ab agitando rhombo neritres pensum
suum auspicantur. Est enim *rhombus* hoc loco
machina, quam verentes tramam in circulum
glomerant. Aliàs est instrumentum magicum, &
figura geometrica quadrilatera, & quibusdam
etiam iocula, quæ lotis diverberata circumagitur,
Horat. turbinem dixit. Rhodig. l. 9. c. 22. PRÆ-
MITTUR CALIGINE] Insigniter errat, ut solent
gradientes crepero vel tenebroso cælo.

34. NUMEROSAS] A multitudine seu frequen-
tiâ convivarum. Cœnas hic cum prandii sociat
Poeta, more veterum Romanorum, apud quos
ratissima erant prandia, imò fortè nulla si Servio
credimus in expositione §. 77. lib. 4. *Æneid.*

Nunc eadem labente die convivia queris.

Contra tamen pugnat Beroaldus in notis Servii,
& alii cum illo. Hoc videtur certum, prandia fuisse
admodum tenuia & sicca, & ferè sine convivis
vel amicis, matutina, imò & quibusdam ante-
lucana. Plut. l. 8. Symp. c. 6. *Romani soli parèd
prandebant, sed largius canabant cum amicis.*
Et innuit Seneca Epl. 123. *Quotidia sobrius pro-
dis, sic cœnas, tanquam ephemeridem patri ap-
probaturum.* Alex. ab Alex. lib. 5. c. 21. Prandia
prisci antelucana habere, meridianum cibum cu-
nam dicere solebant. Postea illo more desito, ser-
vatum est, ut prandia in nŕu non essent: sed quâ
horâ cœna apparabatur, id prandium fieri, quod
tempus nona esse consuevit. Hoc est tribus horis

ante solis occasum. Plura vide apud Stuck. Ant.
Conv. l. 2. c. 11, & Bulengerum de Conv. l. 1.
c. 3. & seq. Utur est, vereres convivia sua adipata
& epularia, plerumque cœnas appellabant, quo-
cumque demum diei tempore exstruebantur. SO-
LI HYMENÆO APPOSITAS] Nuptiales, & quæ
nuptiarum gratiâ instituuntur. De Hymenæo
nuptiarum prædixi vide quæ diximus supra Ser.
4. ad §. 61.

36. PUBLICA MAJESTAS] Popularia illa &
basilica convivia Principum, Senatorum, Col-
legiorum civilium, quæ rectè nominaveris publi-
ca, seu publicæ magnificentie epulas. PRIVATOS
AD USUS] Ad suum privati convivorotus usum.
Instituendo scil. domi suæ convivia, non minori
fastu & luxu, quàm si forent publica vel nuptialia.

37. CUM MELIUS POSSIT] Compendiosius,
delectabilius, incundiùs, & meliori famâ. AG-
GLOMERARE] Coacervare, conquirere, compa-
rare multo labore ac pretio.

38. OPTIMA SILVARUM] Exquisitissima edul-
ia ferarum, in silvis scil. stabulantiùm. PELAGI-
QUE] Piscium inprimis marinarum. ROSTRA
FERARUM] Avium, maximè silvestrium & libe-
rarum, non cicurum. ROSTRA non tantùm avium,
quibus propriissimè conveniunt, sed etiam cetero-
rum animalium sine discrimine: sic canum, sic
mugilum, sic & hominum rostra invenias apud
locupletes. Plaut. Men. 1. 1. 13.

Apud mensam plenam homini rostrum deligeri.
Versus hic sapit illud Juven. Sat. 1. §. 135.
*Optima silvarum interea, pelagique vorabit
Rex horum,-----*

39. POPULO PROPONERE] Spectâ ad
ostentationem, & artis miraculum, in officiniis
cupedinariis. Sic enim in more nostratum, ut
cupedinarii crustulata, vel artocreas suas autem
argenteisq; notis variè depictas, aliquot, ante
convivii solennia, diebus, publico spectaculo ex-
ponant.

M 2

40.

40. *Ante diem luxus, missus variare quaternos,
Quis constructor habet nil quod pretiosius addat;
Si convivarum se primus & ultimus optet
Iri vel potius casulis, Hecalæve madere
Conche perexiguâ, cum libertate jocoque*
45. *Irreprehensibili; quàm turribus ambitiosi
Consobrini inter certamina divitiarum:
Quas et si teneat, si trita veste, notetur,
Ad nutum opprobrii fortunæ sede locetur?
Ergo, quod est primum, sed inevitabile panè,*

40. LUXUS.] Epuli. MISSUS QUATERNOS.] Quatuor missus variare mensas, & inserre cibos elixos, ascos, bellaria, & hypotrimmata seu tagemata, vel bellaria arida, qualia dici possint, illa saccharo condita & oblita, quæ vulgo multiplicia sub finem epuli mensis inseruntur. Nostrates dixerint *Banquet*, vel *Banquet-fuycher*. Numeranturque inter apophoreta, quæ honestè à conviviis domum auferuntur.

41. CONSTRUCTOR.] Symposiarcha, rex seu pater convivi, modiperator, convivor, qui epulum struit.

42. PRIMUS ET ULTIMUS.] Omnes quotquot adfunt, De toto convivarum numero, aut saltem majore parte intellige. Simili phrasi usus Plaut. *Pseud.* 3. 1. 10.

Interminatus est à minimo ad maximum.

43. IRI CASULIS.] In tugurio, calâ, & villi domuncula pauperissimi cuiuspiam. *Iri* pauperitas nota ex *Y.* 139. *Serm.* 4. *HECALÆVE CONCHE.*] Villisimo opsonio quo vitabat Hecale pauperula. Est autem conchis fabæ genus vel leguminis, cujus meminit *Juven.* *Sat.* 3. *Y.* 295.

----Cujus acetæ,

Cujus conche tumet.-----

Id est fabis non oleo unctis, sed acetæ conspersis, quibus utebantur pauperes, uti Hecale, de qua extant adagia, *Iro & Hecale pauperior*. Item *Hecales cæna* pro frugali ac tenui apparatu. Item *numquam Hecale fies* &c. *Naso lib.* 2. de *remed.* *lib.* *Y.* 351.

Cur nemo est Hecalen, nulla est qua ceperis Irum?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

Sententia est: si omnes convivæ malint esse in domo pauperissima, ibidemque vesci vilissimis cibariis quàm &c.

45. IRREPREHENSIBILI JOCO.] Qui à nullo observabatur, arguetur, notabitur. Maximum quippe ad convivarum gaudia momentum habet libertas quilibet dicendi, agendi, jocandi, ridendi quæ sine metu notæ, vel censuræ: quo spectant priscorum convivorum leges de quibus supra *Serm.* 3. ad *Y.* 271. & 272. TURRIBUS.] Domino excelsâ, superbâ, turritâ, qualia Regum & Principum palatia. *Horat.* *l.* 1. *Od.* 4. *Y.* 13.

----Mori æquo pulsas pede pauperum tabernas,
Regumque turrei,-----

46. CONSOBRIINI.] Consanguinei, agnati aut affinis. *Consobrini* propriè dicuntur à duâbus sororibus editi, quasi *consororini*. AMBITIOSI.] Honorem & laudem ab hac cœna regali ambientis. CERTAMINA DIVITIARUM.] Aptissimè, quia convivor cum iis, à quibus antè fortè eodem mensæ splendore habitus est, de luxu & opulentia, & convivæ epularibus vestimentis induti, de cultu corporis, ejusque pretio certant inter se: vel ac si dicantur convivarum & mensæ apparatus tam sumptuosos, ut quolibet eorum contendere videatur, quid quo sit opulentius. *Horat.* *lib.* 1. *Epl.* 5. *Y.* 8.

Mitte leves spes, & certamina divitiarum.

47. QUAS ET SI TENEAT.] Quas divitias licet possideat: id est licet dives & locuples sit, & magni census. TRITA VESTE NOTETUR.] Villi humili, non festâ vel superbâ veste amictus conspiciatur, & hinc à convivis, pro convivoribus consobrinis vel cognatis non agnoscat.

48. AD NUTUM FORTUNÆ.] Ut ceciderit, ut casus vel fortuna tulerit. OPPROBRIUM SED.] Locus inter convivas abjecto, probroso, suæ nobilitati aut dignitati non consentaneo.

49. PRIMUM.] Peccatum, & incommodum in mag-

50. *Læditur unusquisque loco : si ad juba jungas
Ingenia ingenii ; perit usus , si secus : ut si
Socratico assideat , stultus quia postulat ordo ,
Saxonis aurigam qui vincat amysside : vel si
Obscurus crepitet tumide qui millia centum ,*
55. *Claro , qui proavos præ nummis jactet egeus :
Acco , quæ sapiat mulier ; tibi rabula nugax ;
Conserat hirfutus glabro , Davo OEdipus , aut si*

magnis epulis. INEVITABILE] Nulla convivarioris prudentiâ vel cautela pote caveri.

50. LÆDITUR] Offenditur , indignatur , læsum se existimat. LOCO] Quem cassinant sibi dignum , placitum , aut congruentem non obtinisse , tunc saltem SI AD JUSTITIA] Ad hilaritatem & risus dissolutos eos junxerit. *Jubulum* propriè gaudium est , non tam urbano sermone , quàm inconditâ voce profusum.

51. INGENIA INGENIIS] Homines lepidos lepidiâ , tristes tristibus , graves gravibus , sobrios sobriis &c. Amant enim ejusmodi inter se. PERIT USUS SI SECUS] Finis & gratia epuli deperdunt. Lætitia enim convivarum non succedit ad votum convivatoris , si secus epulones disposuerit. Exemplâ adducit confirmationis gratiâ.

52. SOCRATICO] Temperanti , sobrio , aut severo cuiuspiam philosopho. Socratici philosophi temperantiam tantam fuisse produnt , ut *omnia ferè vite sua tempora valetudine inoffensâ vixerit*. Apud A. Gellum l. 2. c. 1. Cic. l. 2. de finibus 90. *Socraticum* , inquit , *audis dicentem , cibi condimentum esse famem , potationis sitim*. STULTUS ORDO] Consanguinitatis , nobilitatis , dignitatis , opulentæ &c. quarum scilicet ratio in designandis locis haberi solet. Optimè *stultus* , quia rectæ rationi dissentaneus.

53. SAXONICAM QUI VINCAT &c.] Strenuus quispiam potior : quales apud Saxones Germani populos bibacissimos , solent esse quadrigarii : quibus inter suos sicandis sine interperando capacissimis poculis emincet , heroicum. Vel qualis Novellus Tricongius , cui id cognomen , ut refert Plinius lib. 14. c. 22. *à tribus congiis uno impetu potis , spectante miraculi gratiâ*. Tiberio Principe. Cognis Had. Junio belgicè interpretatur *Ruyum rwa Hoop*. Quæ reductio si obtinet , Novellum arguat hoc ritu epotasse duodecim cantharos Brabantinos. Dignus mercurio , cui nupserit Amphora , AMYSSIDE] Bi-

bendi ratione. (*ἀμυσσι* vocant) quâ non sorbillando aut pitillando compressis labiis , sed ore patulo , uno spiritu , aut pleno gutture poculum capacius epotabant. Inde & apud quosdam idem poculum *amyssu* audit : & apud Græcos , haustum & sine respiratione bibere dicebatur *ἀμυσσι πινειν* & uno verbo *ἀμυσσειν*. Vide Janum Parrhasium Epl. 26. & Torrent. in Horat. l. 1. Od. 36. v. 13.

Nem multi damalia meri

Bassum Threiciâ vincat amysside.

Turneb. l. 18. c. 27. Existimat genus esse potandi , quo se magnis & meracis poculis mutuo invitabant. Sensus hic est : si temperantissimo assideat intemperantissimus.

54. OBSCURUS] Ignobilis , plebeius. TUMIDE] Superbè , arroganter. MILLIA CENTUM] Opulentiam & divitias suas.

55. CLARO] Nobili , illustri , claro sanguine genito. PROAVOS] Gentis stemmatumque suorum vetustatem , heroicâ majorum facta &c. jactet , alioquin pauper , defectus jam fortunis.

56. ACCO QUÆ SAPIAT MULIER] Scoldæ , sapiens matrona. Fuit enim *Acco* professæ infamæ mulier , ut placet Rhod. lib. 17. c. 2. præcipuè mira inter omnes , & ejus delirium , ut cum se contempleretur in speculo , imaginem suam alloqueretur. De illa *Plut.* In Stoicis repugnantis. Inde proverbialiter *ἀντιλέξ* , id est accipere , ineptire , delirare *And. Schot. Adag. TERTI]* Tassi , qui jocis urbanis , & salibus delectaris. RABULA] Ineptus quispiam , multi & insulsi sermonis , & continuus declamator. *Rabulam* dici volunt , qui rabie quadam in agendis patrociniis , ac nimia verbositate , antea radit atque percellit. Quinril. l. 12. c. 9. *Perit modestia , si à viro bene in rabulam , iatratorumque convertitur*. Ubi agit de oratoribus convitantibus , & caninâ , ut ait Appianus ibidem , eloquentiâ.

57. CONSERAT] Sermonem scil. id est colloquatur. HIRFUTUS] Asper , rigidus , intrastabilis

*Prodigus attento nimium, crudusque recocto;
Ecquis erit fructus, quæ talis gratia mensæ?*

60. *Talibus extremis quid ages? Abacea celebres?*

*Te notat atque premit dominus cognatus: inepti
Cum reliquis. Interdum non possis; modulatur
Ulna vicinus sua verba, & pondere vendit.
E regione sedenti est magna libido tacendi.*

65. *Subridet tantum. Nunc corrugata rotatur,*

per metaphoram scil. alioquin *Hirsutus* pilosum aut setis horridum designat. Ovid. lib. 2. Trist. Eleg. 1. p. 259.

Summis annales, nihil est hirsutius illis.

Id est, insuavius, austerius. GLABRO] Placido, blando, facili, comi. Etiam tropicè, cum *glaber* sit levis, aut pilis carens. DAVO OEDIPUS] Nil sapienti aut intelligenti obsecrè loquens. Terent. And. 1.2.23. Servus ad Herum, *Davus sum non Oedipus*. Id est servus, incultus, barbarus, simplex sum, non excultus, sapiens, aut recoctus ut Oedipus. Quod deinde cessit in proverbium, iaciturque in eos, qui de industria loquuntur obsecrè, ut vate magis egant, quàm simplice auctore. Oedipus Lai & Jocastæ filius, ob dissoluta Sphingis problemata notissimus, proponendis scitè solvendisque ænigmatum scrupis excelluit.

58. PRODIGUS ATTENTO] Nepos & ganeo quispiam, avaro. *Attentus* dicitur qui rei familiari conservandæ assatim auditu. Hor. l. 1. Ep. 7. p. 91. *Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris*
Esse mihi.-----

Et lib. 2. Ep. 1. p. 172. *Vt parvis attenti.-----*
Id est avari. CRUDUSQUE RECOCTO] Rudis, impolitus, nulla institutione reformatus; veteratori & multo usu exercitatus, & qui jam rebus gestis, noverit quid dissent æra lupinis. *Crudus* etiam non raro dicitur de inhumano & duro. Sic Plaut. Truc. 2.8.14. *dicit me crudum virum esse*. *opus* enim id Græcè hic interpretantur: id est imitem, durum, inhumanum, crudelem. Recoctus autem de illo, qui multis negotiis peragens exercitatus est. Horat. lib. 2. Sat. 3. p. 55.

----- *Plerumque recoctus*

Scriba ex quinqueviro corvum deludet biantem.

59. QUIS FRUCTUS, QUÆ GRATIA?] Quasi dicat: nulla proventus, gaudium, hilaritas, aut venustas in ejusmodi conviviis, ubi contra genium nati fuerint sodales sui dissimiles.

60. EXTREMIS] Contratiis. ABACEA CELEBRES?] Obiceas quasi in Abazeis? Abazea sacra erant à Dionysio instituta, ut refert Cic. l. 3. De nat. Deor. 58. sic dicta à taciturnitate & silentio quæ peragebantur: *ἀνὰ τοὺς ἀβάζου*, id est ignoto & taceo.

61. TE NOTAT ATQUE PREMIT] Arguit te silentii ac severitatis, & urget. INEPTI] Insani, frontem exporrigè, bellè vive. Nam sine ineptitiis & joculari quadam & temporariâ infantiâ, non constant læta convivia.

62. INTERDUM NON POSSIS.] Quia proximè tibi accumbentes, vel genio tuo contrarii sunt, vel ad sermones tuos, nihil, parum, aut insulsi quid reponunt. MODULATUR] Quasi metitur, & ad modos musicos, effert vocem.

63. ULNA SUA VERBA] Severitate philosophicâ, gravi tarditate, in pondere & mensura. Totidem verbis latinis exprimit paræmiam Brabanticam: *by mets' syn woorden messer ellen*. Nec abludivit Persiana phrasîs, ab eo quod est, PONDERE VENDIT. Nam Sat. 3. p. 81. ita habet: *Murmura cum sacrum, & rabiosa silentia rodunt, Arque exporrecto trutinantur verba libello*.

64. LIBIDO TACENDI] Volupe illi est tacere, fuomet ipse silentio delectatur. Juve. Sat. 2. p. 14.

Rarus sermo illis, & magna libido tacendi.

65. SUBRIDET TANTUM] Nubibus, signis, gestibus, rider, & dictis tuis annuit. Proposui hic fuisse exillimo Poëtæ nostro, hominem quemdam sibi & Tassio cum sodalibus notum, ingenio debile, insulset gravem & severum, præ rare dicendarum egestate, & sermonis cruditate mutum & taciturnum, vivis coloribus adumbrare. Fortè illum quandoque secundùm se accumbentem convivam habuerit, cum tædio, & conditiis penitentia. ROTATUR.] Attolitur elatis superciliis. Sic pavones se rotare dicuntur dum caudæ pinnae in orbem attollunt.

*Nunc latis oculis frons; extussitque magistri
Inflar Grammatici, quod contineantur alumni.
Nunc subtile caput scalpit, limoque notatur,
Quidquid agit juxta positus. Respondet, Ita, aut Non,*

70. *Nescio, siqua roges de sedere, pace, vel armis.*

Singula quod melius: nulla stimulat orexi.

Riserit & Consul, propria gravitate stupefcit

Ipsa sua. Da aliquem, si bellua tanta, colorem,

Miscuerit sese nostris sine pondere mensis.

75. *Horis ista tribus, donec se proluat haustu*

Undecimo, reseretque pater vertigine pectus

66. **LATIS OCULIS FRONS**] Exporteas fron-
tem versus, ut jam diximus, oculorum ciliis.

67. **CONTINEANTUR**] In officio attentionis
& disciplina. **ALUMNI**] Pueri, tirones, discipuli.
Nam dum hi exorbitant perulant, rursi præcep-
toris, se id observare monentis, contineri solent.

68. **SUBTILE**] Ironice, pro habere vel obtuso,
& crasso capite. **LIMOQUE**] Supple oculo, scil.
obliquo, quando ex transverso quempiam aspi-
cimus, & clam notamus nutus, & gestus illius,
id videtur ab aliis caventes. Sic Plaur. Mil. 4. 6. 2.

Aspicio limu oculis, ne ille nos se videre sentiat.
Item Horat. lib. 2. Sat. 5. §. 53.

Sic tamen ut limu rapias.-----

Id est oculis obliquis: quod hic indignantis ani-
mi signum. Hinc proverbium, *oculu limu, &
taurinu ierti*, pro torve, & taurinum in morem
aspicere: quomodo Dido apud inferos Aeneam.
Virg. lib. 6. Aeneid. §. 467.

*Talibus Aeneas ardentem, & torva tuentem
Lenibat dictu animum.-----*

Accedente risu, placidaque oris compositione,
videtur esse blandientium & amantium. Unde
pater oculos Veneri appingunt. Naso Amor. 3.
Eleg. 1. §. 33. ----- *Leniu subrisit oculis.*

69. **JUXTA POSITUS**] Tecum à latere accum-
bens. **ITA AUT NON**] Ut solent pueri vel puellæ,
quibus adhuc parum lingue, multum vetecundie.

70. **NESCIO**] Tentatus scil. & provocatus ab
altero ad loquendum, respondet: *ita, non, nescio*
& sic terminat & succedit promptè omnem quæ-
sitionem, & eludit vota provocantis. Nam ut ja-
ctatum hoc ævo vulgare istud: *Per verbum nescio,
absolvitur omnis questio*, Et abiit periculum

loquendi malè. Cic. de Orat. l. 1. 63. *Socrates di-
cere solebat, omnes in eo, quod scirent, satis esse
eloquentes. Illud verius, neque quomquam in eo
disertum esse posse, quod nesciat.*

71. **SINGULA &c.**] Quo melius dicam, enar-
rem, exequar. **OREXI**] Desiderio, voluntate, vel
appetitu confabulandi.

72. **RISERIT**] Inter festivos jocos, & mensæ
elegantias. **CONSUL**] Vir quispiam gravis, ac pri-
mæ in urbe auctoritatis. **STUPESCIT**] Immo-
tus sedet, sui admirator, & propriæ gravitatis serius
culor.

73. **BELLUA TANTA**] Homo belluinus mori-
bus, incompertus, rudis, incivilis, intractabilis;
tam rari sermonis, ut mutum vel belluam tibi
assidere existimes. **COLOREM**] Speciem vel excu-
sationem, quâ belluinum illud silentium diluas.
Dare colorem videtur hic idem esse, quod excu-
sare verborum phrasi vel colore. Sic Juven. Sat.
6. §. 279.

Dic aliquem sodes hic, Quintiliano, colorem
Et Sat. 7. §. 155.

Quis color, aut quod sit causa genus.-----

74. **SINE PONDERE**] Rationis, gratiæ, aut
venustatis. Horat. lib. 2. Epl. 2. §. 111.

*Quacunque parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt.-----*

Id est levia, sine venustate, sine lepore. Et de Ar-
te. §. 320. --- *Nullius veneris, sine pondere & arte.*

75. **HORIS ISTA TRIBUS**] Supple tenent, vel
durant: nempe initio epuli, tacenti inculci & ru-
des, Baccho nondum addente cornu.

76. **HAUSTU UNDECIMO**] Donec liberalis
potaverit. *Undecimus haustu* hic est, sine nume-

*Lenæus, jubeatque ima effutire medullis,
Quæ magis afficiant quam præcedentia. Pensa,
Atterit ignoto qui mollia lintea naso,*

80. *Quàm felix! Tu conscendisti, naviga. Habebis
Quod excuses aliàs, quod te simulaveris ægrum.
Alterum, & hoc, primo levius nil: cuique videndum,
Quid, de quo, cum quo, quàm latè, quo ore loquatur;
Si bene consultum famæ vult manè sequenti:*

85. *Si non deferri, cribrari, pensiculari*

ro certo repetitur, siccatis jam pluribus cyathis.

VERTIGINE] Inversione eorum rerum quæ fundo cordis latitabant. Ita enim cum vertigine capitis, quo vini humores ex ventriculo commeant, sursum sublati mentis arcana, per fauces & os se diffundunt. Vertigo ergo nihil hic aliud est, quam remulencia, & cerebrum hujusmodi humoribus vinosis obfessum & perturbatum. Scitè Juven. Sat. 6. §. 303.

*Cum bibitur concò, cum jam vertigine tellum
Ambulat, & geminis exsurgit mensa lucernis.*

77. **LENÆUS**] Bacchus αὐτὸς τοῦ Λαῦ; hoc est à torculari, vel lacu in quem ex prælo vinum defluit. Unde errat Donatus & alii, qui à leniendo deducunt. Virg. l. 2. Georg. §. 7.

Hinc pater ô Lenæ veni, --- Tib. l. 3. El. 6. §. 36.

Oditi Lenæus tristia verba pater.

IMA] Abditissima, maxime latentia, & in imo cordis fundo abscondita.

78. **AFFICIANT**] Molestent, vexent & turbent auditorem. *Afficere* sine ablativo vel adverbio, fere in malum accipitur. Ovid. l. 3. Trist. Eleg. 3. §. 14.

Et subit affecto nunc mihi, quidquid abest.

Propert. l. 2. Eleg. 28. §. 1.

Iuppiter affecta tandem miserece puella.

Id est, male affectæ, ægotanti, afflicta. Sic & pars corporis dicitur afflicta, pro afflicta. **PÆCIDENTIA**] Belluina taciurnitas, asinina gravitas, & cetera jam memorata.

79. **ATTERIT**] Admover. **MOLLIA LINTEA**] Strophiola vel muccinia (sudaria vulgus vocat) ex mollissimo linteo færi solita: ac si proverbiali schemate dicat: *Infelix qui muccinum alieni naribus admovet*. Id tamen multò majorem nauseam, imò & bilem concitat, si nasus est incognitus, & impurus forè à pure Lesbiano.

80. **QUAM FELIX**] Id est, admodum infelix.

cum natura id aversetur, & pessimè oderit. Comparatio innuit, valde injucundum ac insuave illi accidere convivium, cui inficeti, dyscoli, crudi & incogniti sodales obligèret. **CONSCENDISTI**] Navem scil. Nam absolutè positum *conscendere* de navi intelligitur. Naso lib. 1. Trist. Eleg. 2. §. 41.

O bene, quod non sum tecum conscendere passus:

Ne mihi mors misera biâ patiendâ foret.

CIC. l. 12. fam. Epl. 25. *Conscende nobiscum, & quidem ad puppim.* Sensus est: navigandum tibi cum iis, quibuscum navem conscendisti. Adagium vulgare Belgicum totidem verbis rem exponit: *Daer ghy me' ghescheept zijt, daer moet ghy me' over.* In eos jactatur, qui de sodalium aut moderatorum importunitate queruntur, cum ab iis non licet se separare. **HABEBIS &c.**] Rationem scil. vel ansam te excusandi, aut non condicendi in posterum.

81. **SIMULAVERIS ÆGRUM**] Valetudinem affectam causeris, ut prompius te excuset amicus convivator.

82. **ALTERUM**] Incommodum vel malum. **LEVIVUS, NII**] Æque molestum ac momentosum. **VIDENDUM**] Dispicendum, & maturè examinandum, deliberandumque, quid & quomodo loquaris.

84. **CONSULTUM FAMA**] Cautum existimationi tuæ apud populum. **MANE SEQUENTI**] Postridie, aut secuturis diebus, quando imprudenter, & iniqui quispian te deferet, & per vias & compita traducet, levitatis, intemperantiz, maledicentiz &c.

85. **CRIBRARI, PENSICULARI**] Aptæ metaphoræ. Solent enim obtrepatores, etiam minutissima quævis, in alienis dictis sasticque rimari & expendere, ut inveniant quod reprehendant, & auctori noceant. Sic cribro farina percolatur, & ad libellam pensiculatur rei pondus. Unde cri-

brare

*Illico ab his cupiat, qui dexteritate nigrandos
Suscipiunt homines, & cæco vulnere laciunt,
Credito opus si sit, si conjuge, parte favoris.
Nam quamvis similis Curius vivasque Camillis
90. Olim, nunc illis qui se arte politicâ adumbrant
Fœcundo studio, veræ virtutis imago:
Nè tua conformes illis, qui posse videntur*

brare & pensulare dicitur pro eo, quod est exactissima diligentia rem quampiam discutere.

86. DEXTERITATE] Cum summa cautela, & tanquam aliud agentes, ac sub specie honestatis & sanctimoniz, ut promptiorem fidem inve-
niant, & nocentius lædant. NIGRANDOS] Mali-
tiaz infimulandos, damnandos, & atro carbone
notandos, ut est in proverbii: mala enim car-
bone, bona creta signabantur. De illis Pers. Sat.
5. v. 107.

*Quævis sequenda forent, quæq; vitanda vicissim,
Illa prius creta, hoc max carbone notasti.*

87. CACO VULNERE] Quod non videtur aut
percipitur, ab eo qui læditur. Cacum hic est de-
suo, ut supra ostendimus Serm. 1. ad v. 93. non
quod non videt, ut plerumque alibi, sed quod
videri non potest: estque frequens epitheton vo-
cis vulnus. Sic Virg. lib. 4. Æneid. v. 2.

*Vulnus alit venis & cæco carpitur igni.
Pers. Sat. 4. v. 44. Cacum vulnus habes. Quod
cessit in proverbium: Lucret. lib. 4. v. 1113.*

Vixus adeo incerti tabescunt vulnere cæco.

88. CREDITO OPUS SI SIT] Si merx quampiam
vel pecunia tibi comparanda est, quam non ob-
tineas, nisi fide tua integrâ & illasâ. Si CONJU-
GES] Si uxorem ducere mediteris. PARTE FAVO-
RIS] Quo magistratus quispiam, vel dignitas tibi
obtingat. Ab æmulis enim & competitoribus
semper periculum est, qui solent alios quoscum-
que candidatos, maledictis & cavillis deturpare,
ne voti compotes aditum obsideant, quo inter-
cludant alios.

89. CURTIS ET CAMILLIS] Equè inculpate,
fortiter, moderate, temperanter, quàm Curius &
Camillus. Curius Dentatus Romanus civis vir
triumphalis, quem præ ceteris frugalitas & tem-
perantia apud præfatos commendarunt. Post vario-
rum maximosque triumphos, agrum coluit, res-
petusque tottendis tepis ad ignem occupatus,
vel ut alii, ligneo catillo corans, Sannitium le-
gatus aurum offensendos, repudiato dono, ner-

rato, inquit, civibus vestris Curium malle locu-
plebibus imperare, quàm ipsum fieri locupletem.
Vide val. Max. 1. 4. c. 3. Juven. Sat. 2. v. 3.

*Qui curius simulant, & Bacchanalia vivunt.
Furius Camillus* dictatur, à iustitia, fide, fortitu-
dine, animique moderatione clarissimus, alter
Romulus apud suos audiit: quod cum esset ab
ingratis civibus exilio multatus, captam tamen
à Gallis Senonibus urbem, patriæ vindicaverit,
& legibus asseruerit. Vide Livium, Valer. Max. &
alios. Juven. Sat. 2. v. 153.

----- Curius quid sentis & ambo
Scipiadæ Quid fabricius, manesque Camilli.

90. OLIM] Scopitice contra hujus ævi politici
distinguit tempora, tacite notando olim
dumtaxat in pretio fuisse viros ex vito frugales
& temperantes, Curio & Camillo similes: nunc
verò simulatos illos & personatos, de quibus jam
nunc. QUI SE ARTE &c.] Arte illa scil. quæ ho-
die, simulatione, palpo, & fraude dehnitur, quâ
qui imbuti sunt, umbrant non virtutem sectan-
tur, viri boni audire & videri, non esse, cupien-
tes. Alioquin Politica, ars est laudatissima, quæ
ad omnem civilem doctrinam, & rectam repu-
blicæ administrationem se extendit: hauritur
que ut plurimum ex præfatis historiis, & scriptorum
gnomis, quod res gestæ sunt certissima lex ge-
rundarum. Quare metitò adumbrant, id est ob-
scure, & quasi primis coloribus se politicas ex-
primunt, id est apparentes tantum & simulatos.
Sic Seneca simulatam lætitiâ vocat adumbratam.

91. Fœcundo studio] Minimè inutili, quia
setax honorum, favorum, divitiarum &c. VIR-
TUTIS IMAGO] Tu scil. similis Curius olim & Ca-
millis, & nunc politicis, licet vivas tanquam ve-
ræ virtutis imago.

92. NÌ TUA] Mores & vitæ tuæ rationem
CONFORMES ILLIS] Composueris ad placitum
& exemplum eorum. QUI POSSE VIDENTUR
MULTA] Qui existimant, crepantque magnam sibi
esse auctoritatem in aulâ principis; eam sibi tri-
buen-

- Multa sibi; evadat ridendo verbum, adulter,
Efferus, ignorans, larvatus, vappa, protervus,*
95. *Contemptor Divum Mezentius es. Cave, dicunt,
Vir malus intorsum est. Unde hæc ex disparitate
Est numero convivarum. Tropus excidit ore,
Uteris aut sermone figurato, cadit aptè:
Dicis apophthegma. Et mox, circumeunte culullo,
100. Magna salus urbis, cum prosperitate Senatus,*

buentes, & moribus externis ostentantes.

93. *EVADAT RIDENDUM*] Si excidat ex ore inter ridendum jocandumque. *VERBULUM*] Dicitur aliquod quod minimum ipsos offendat. *ADULTER EFFERUS*] Integra convitiatorum plausura in te conjunct. Dicendo *adulterum, efferum, ignorantem* &c.

94. *LARVATUS*] Personatus, fucatus, bilinguis, non serius aut sincerus. Similitudo ducitur a larva, seu persona, quâ faciem contegentes, parem alii quam sumus. Nisi mavis *larvatum* hic dici pro fusoso, cerrito, vel emoiæ mentis homine, qui à larvis, id est noxiis inferorum umbris vel furiis se terrieri existimat. *VAPPA*] Insulsius, insipidus, fatuus. Ductâ metaphorâ a vino corrupto, quod nec vinum nec accitum, nullum usum à sapore habet, & vile bibetur. Peti Sat. 5. § 76. --- *Hic Dama est non tristis agasa.*

VAPPA, lippus. & in tenui sarragine mendax.

PROTERVUS] Petulans, audax, mordax.
95. *MEZENTIVS*] Virgilianum hemistichium §. 648. lib. 7. *Æneid. Mezentius* Tyrthenorum tyrannus à bello quod cum Turno contra Æneam gessit famosus: *contemptor divum* dictus creditur, quod sibi primitias offerri, divinoque honores tribui voluerit. Vide Macrobi. l. 3. c. 5. & infra Serm. 7. ad §. 325.

96. *VIR MALUS INTORSUM*] Quadrat id larvato juxta prioris expositionem supra §. 94. Id est, sub specie probitatis, animum fovet perversum & flagitiosum. Horat. l. 1. Ep. 16. §. 44.

*Sed videt hunc omnis domus & vicina tota
Intorsum turpem, speciosum pelle decora.*
Et lib. 2. Sat. 1. §. 64.

*Destrahere & pellem, nitidus quâ quisque per ora
Cederet, intorsum turpis t---*

97. *NUMERO*] Multitudine. *TAOPUS*] Verbum vel oratio translata à propria ad improprium notionem.

98. *SERM. FIG. CADIT APTE*] Schematis & ornamenti theoricis plausum tibi pares, & censearis acutè ac falsè locusus.

99. *DICIS APOPTHHEGMA*] Argueris tibi tribuere auctoritatem loquendi apophthegmata, quasi dicta tua pro sententiis & apophthegmaris haberi velis. *Apophthegma* est Principis, illustri- aut hominis cujuspiam insigniter docti, breve & argutum dictum, dignumque quod ab aliis celebreretur. *CULULLIO*] Cratere, paterâ, scypho capaciore. *Culullis* quidam diminutivum esse volunt à culleo, ut Turn. l. 9. c. 13. Acron putat fuisse fideles pontificum aut vestalium calices, qui deinde ad mensas transierant. Pocula fuisse portoria, & quidem ornata & pretiosa, & ceteris calicibus præstantiora, innuit Horat. lib. 1. Od. 31. § 10. ----- *Dives & aureis*

Mercator exierit et culullis

Vina Syra reparata merce.

Et de Art. Poëtica §. 434.

Reges dicuntur multis urgere culullis

Et torquere mero, quem perspersisse laborant,

An sit amicitia dignus, -----

CIRCUMSUNTE] Circulorum convivarum obcuncte: id est, ut prisci dicturi fuerint, *dum à summo* bibitur, more scilicet Græco, & capacioribus urecolis. *Graci* enim, ut est apud Alex. ab Alex. lib. 5. c. 21. *Postquam magnificè epulari fuerant, quasi refecto animo, de bellis decernunt largioribus pocula, quæ quando circumferebant, à dextris inieciabant.* Dicebant autem *αὐλῶν κύβητος*, quod est in circulo bibere, cum ordine omnes à summo ad imum bibebant, quolibet siccatum; & mox refusum calicem alteri ad manus tradente. Lucell. l. 6. Sat. in reliq. Donse. n. 21. *Dare bibere ab summo.*

100. *MAGNA SALUS* &c.] Salutis publicæ civium, & incolumitati Senatus libatur. Diis, herois, dæmoniis, principibus, magistratibus, necess-

*Potatur, refugis nephriticus, atque podagre
Admonitus, pauca & de consuetudine subdis
Barbara, & allegas Italorum in culmine mores;
Elatum, & satium legio Semeleia clamat
105. Consensu unanimi te, & fies fabula vulgi,
Ni vulgaris ames certare canalibus amplis.
Ergo pares paribus facili commiseris orbe
Dirarum numero, cum te accipiterque canesque,
Venatorque tuus multa perdice beatis;*

necessarii & amicis &c. id gentis convivalis officii impendunt fuisse, inter libationes & pocula, nemo tam peregrinus est in historiis, qui ignoret.

101. REFUGIS] Exhaustis pateram. Nephriticus] Affectum renum vino ex consuetudine laborans. De nephritide vide supra Serm. 2. ad v. 52. PODAGRA] Morbi articularis pedes infestantis, αἰτὶ τῶν ποδῶν & ἄγρας, quasi pedum captura.

102. DE CONSUETUDINE BARBARA] Incivilis, inculta, & bonis quibuscumque detestanda, quæ apud alias nationes, si Germanos demas, non obtinetur scilicet cogantur æquales exathos exsorbere.

103. ITALORUM IN CULMINE] Romæ seu in Latio & terris adstitit Hetruriz, ubi est summum seu medium Italiæ: sic infra Serm. 7. v. 313. Romam Italia culmen appellat. MORES] Sobrios, frugales, at temulentia abhorrentes. Contenti siquidem, quo natura satis est, Itali, valetudini & diurnis negotiis student; indulta hospitibus libertate, ut pro arbitrio & libentia quisque bibat, & barbarâ lege proscriptâ de æqualium pœculorum libamine.

104. LIGIO SEMELEIA] Cæcus bacchantium & pergræcantium, id est temulentus, & qui amat multo Liberi patris flore aspergi, ac laudem à potandi strenuitate aucupantur. Semele Cadmi Thebarum regis filia, Bacchi mater, à consuetudine cum Jove, & ferali incendio quo perit, apud poetas celebris.

105. FABULA VULGI] Deridere, & in hominum ora pro ludibrio venies. Horat. l. 1. Epl. 13. v. 8.

-----afineque paternum
Cognomen vertat in risum, & fabula fias.

Perfusus v. 51. --Cinis, & manes, & fabula fies.

106. VULGARIS] De vulgo temulentorum, Bacchantium, & quibus non est cura honoris aut honestatis. Cultoribus enim, & nobilibus pa-

triusque modis ac ritus ille bibendi non allu-
bescit. CANALIBUS AMPLIS] Fistulis, ut vocant,
scyphisque vitreis & crystallinis, fistularum for-
mâ angustâ & longâ, sed turbidatâ imitan-
tibus. Apit Canalet, quia per scyphos ejusmodi
vinum in os bibentis non secus delabatur, quàm
aqua per fistulas seu canales viarum. De quibus
Virg. lib. 3. Georg. v. 330:

----- Græges ad flagna jubebo

Currentem ilignis potare canalibus undam.

107. PARES PARIBUS] Aequales sorte, ætate,
doctrinâ, genio, more. COMMISERIS] Collo-
caveris & junxeris, ut fabulis, jocis, salibus
& argutiis, aliisque oblectamentis convivalibus
inter se decerent. FACILI ORBE] Mensâ rotundâ
seu Delphicâ, quæ parabili cibo & sumptu
moderatâ instruitur. Mart lib. 2. Epig 43. v. 9.

Tu Libyos Indis suspendis dentibus orbes.

Et libro 9. Epigram 60 v. 7.

Inde satum, mensas, & apertos exilis orbes.

Utrobique mensas cibarias intellegi, quæ ducuntur
suspendi, id est sulciri, seu sustineri, quod fit,
supposito pede, vel fulcro: & sic sulca pendere
dicuntur. Ab hac autem forma commendantur
mensæ ob varia commoda, cibos inferendi, divi-
dendi, ministrandi, fabulandi, audiendi, videndi
&c. ut taceam compendium æconomicum.

108. DIVARUM NUMERO] Musarum: adhibi-
tis scilicet novem convivis, ut supra ex more pris-
co. ACCIPITER] Avium venator capax, Bel-
gio hævick, Italiæ tercelo. Ejus species &c. enu-
merat Had. Junius: a falco, hævico, fringillarius,
palumbarius, timunculus. Terent. proverbiali
schemate dixit Phorm. 2. 2. 16.

----- Non reit accipiteri tenditur.

Inde & inter adjecta sua terolli Junius, multierum
accipiteres. CANESQUE] Venatici.

109. VENATORQUE] Quem venationi tuæ
pra-

110. *Sole, nota, medio, non hora Mercuriali:*

*Mappaque luxuriam compenſet crebrior, adque
Normam antiquorum ſtetur uno elixa catino,
Quo patruus vitulum, porcus conſundat ovile,*

præſerteris, mercede in hoc conductus. **PERDIT-
CA]** Ave nobis notiſſima, & pro ſaluberrimo ac
exquiſitiſſimo cibo in convivii uſitata. Non ad-
modum frequentem in Italia reperiri, mirum
non eſt, quando ſic diſſertè canit Mart. lib. 13.
Epiſt. 65, ſeu Lem. *Perdix* :

ponitur Anſoniis avis hæc rareſſima menſis

Hanc in lautorum mandare ſape ſolet.

Ad ejus captum, homines canefque juxta &
accipitres adhibentur.

110. **SOLE MEDIO**] Meridie. Phœdram lib. 3.
Fab. 19. §. 8.

Æſope medio ſole quid tu cum lumine?

Horam Diei duodecimam designat, quâ,
hieme & æſtate apud nos, & pleraque Entropæ
nationes ſole meridies. Prædix ſanè op-
portuna, licet priſci Romani non niſi horâ ipſi
nonâ, quæ tertiæ noſtræ à meridie reſponderet,
poſt reditum ab agris, cibum capiebant: unde
ſerè hæc paſſio cœna vocabatur, ut vidimus ſu-
prà ad §. 14. Inde Mart. lib. 4. Epiſt. 8. §. 6.

Imperat extorſus frangere nona toros.

HORA MERCURIALI] Mercatoriâ, quæ eſt pti-
ma, vel ut hodie ſerè, ſecunda poſt meridiem.
Solent enim mercatores non niſi poſt ſonitum
horæ duodecimæ, ad perſtylium ſuum, ſeu Ja-
num, vulgò *de Barſa*, negotiorum ergo concedere,
(nunc tardiùs) ibidemque vacant horam ſerè
ſolidam, & ultra, addè ut integrum minimè
ſit præſentis, ante dictam horam domum redire.
Et licet hic mos prædandi ſerius vitis Mercu-
rialibus ſit quotidianæ & ſolennis, alii tamen
cives, ut puta & Senatores, nobiles, jureconſul-
ti, artiſtes & plebei, cum reliquis Belgarum,
horam meridianæ conſtanter obſervant.

DET. **MAPPAQUE FREQUENTIOR**] Frequenti-
us convivium. Mappas in uſu menſario fuiſſe
nemo ambigit. Doctiſſimus Jannius mappâ menſam
inferni exiſtimat, probatior tamen id
manni vel mantelio tribuunt. Docet clariſſimè
Mart. lib. 12. Epiſt. 29. §. 11.

Attuleras mappam novo dum furia rimetur.

Mantelo à menſa ſurſum Hermægenus.

Mappæ ſcil. erant brevia lintea, quæ ſecum quiſ-
que ad convivium ferebat. Dominus autem con-
vivii menſam manteli inſernebat. Hinc & map-

pæ breves ab eodem Martiale dicuntur, ut diſco
minimè inſternendis menſis adhibitas fuiſſe. Vi-
de infra Sermon. 7. ad §. 289. *Mantile* tamen ter-
gendis manibus uſum præbuiſſe, & breviora lin-
tea fuiſſe quæ jam deſcriptiſimus, quidam dedu-
cunt ex lib. 3. Varronis de ling. Lar. ubi ſic au-
thor iſte graviſſimus: *Mantelium quaſi manutere-
rium, ubi manus terguatur.* Sed & menſas ope-
rire, & manus tergere poſuit, quod non ablu-
dit ab inſulto iſto, & archaico menſarum ad prima
Romanorum ſecula, apparatus. De iis pulcherrimè
La Cerdæ in §. 377. l. 4. Georg. **COMPEN-
SET LUXURIAM**] Quod impendas unico epulo
ſolenni & dapſili, cum luxu, in plura conviviola
fragalia, & minùs dapſilia citra luxum converte.

122. **NORMAM ANTIQVORVM**] Majorum no-
ſtrorum, quibus non erat cura oneranda menſæ
multis lancibus aut catinis. Sic enim innuit Ju-
ven. Sat. 11. §. 109.

Ponſant igitur Tuſco ſarrata catino

Omnia tunc: quibus invidat ſilivindulus ſi.

STENT UNO CATINO] Inſtituit rationes cibarias:
omnes, inquit, cibi elixi, unico catino conſun-
dantur. *Catino*, aptiſſimè, eo enim capiuntur
jurulenta, qualia ſunt hic elixa una cum carni-
um jure. Vox eſt Latina de qua Varro l. 4. de Ling.
Lar. *Vaſa immenſa eſcantia, ubi pulent aut juren-
lentis quid ponant, à capiendo catinum nomi-
navere, niſi quod Siculi dicunt adriano, ubi aſſa
ponebant.*

123. **QUO PATRUVS VITULUM &c.]** Deſcri-
bit hic elegantiffimè, ſerculum quoddam apud
nos celebrè, quod vulgus Belgicum nomine Hiſ-
pano inſignit *oſia petrida*, licet non nihil cor-
ruptè eſſet. Fortè ab Hiſpanis inſectum,
quibuſcum jam dno panè ſecula conſuevimus, ejus-
dem Monarchiæ & Principatû ſuaviſſimo jugo
colligati. Ex quibus autem componatur hic miſ-
cuſ docet lepidè. *Patruus*, caro bovilla. Bos enim
tauri frater, vituli patruus eſt. *Vitulum*, carnem
vitulinam. *Porcus* caro pecoris ſuilli ſeu porci-
na. *Ovile*] Verrecinam ſeu carnem ovillam,
quod pecus ex ovilibus ad lanienam & hominis
paſſum rapitur. Senſus eſt in uno catino miſcean-
tur quatuor genera carnum principiora: poſſit
enim, columbi, capri, gallorum crura, crura boum
modul-

- Tostaque mazonomo, bellaria fructibus hornis :*
 115. *Mespila, castanea, moschatula, cum melimelis,*
Et pyra sambuci ludentia flore saporem
Vincunt artificum exactissima crustula. Cura
Panem Cæcilie heredum, rigeat maris experts

medullata, lucanica, brassicæ, rapæ, piscæ, pipæ &c. ad ornatum, varietatem, & quasi quædam parerga adiunguntur.

114. *TOSTAQUE MAZONOMO*] Cibi assii seu tosti in unica prægrandi lance expendantur. *Mazonoma*, uti est apud Athenienses Deipn. 4. c. 13. dicuntur à *maza*, quam mensis inferebant, quasi canistra, vel lances *mazam* capientes. *Mazam* autem fuisse præstantioris edulsi speciem probat Rhodig. l. 9. c. 12. ac inde fluxisse opinatur vocabulum *mazononis*, quod vulgò nunc promiscui usus. *Mazononum* fuisse magnæ lancis genus docet id Horat. lib. 2. Sat. 3. §. 16.

Mazonomo pueri magno dispersa ferentes

Membra gruis,-----

BELLARIA] Quasi bellæ reges, aut, uti Plauto, res bellissimæ; Græcis tragemara, Latini omne genus mensæ secundæ intelligunt. Vide A. Gell. lib. 13. c. 17. *FRUCTIBUS HORNIS*] Recentibus, & huius anni, non melle vel saccharo conditis, non coctis, non siccatis, sed vel eodem vel paucis ante diebus ex arbore lectis. Alia enim à convivio suo removet Poëta, tanquam viris minus sapida, & ventriculo noxia. Nam, ut Vario apud A. Gellium incojam cit. *Bellaria ea maximè sunt mellia*, quæ melliata non sunt. *Fructibus itaque hornis*, hic est, bellaria iis solis constantia, quæ horna sunt. *Hornum* propriè dicitur quod hoc anno natum. Sic Horat. l. 3. Od. 23. §. 3. *Horna fruges*. Et Epod. 2. §. 47. *Horna vina*. Plaur. Mosell. r. 3. 3. ut legit Erasim. *Horna melsi* Prop. l. 4. Eleg. 3. §. 61. *Hornis agnus*. Cic. 8. in Ver. 4. 5. *Hornosissimum frumentum*. Et Columel. *Annonis unguis*.

115. *MOSCHATULA*] Pyra gratissimi saporis, sic dicta à moschi animalculi apostemate, cuius odorem præstantissimum referunt, & in pyrorum genere principatum obtinent. De illis Nonnius de re cibaria l. 1. c. 35. *Nostro seculo celebrantur moschatula, bergemata, graziola, & bunchristiana* &c. Cum *MELIMELIS*] Pomis meli-lis saporis, quæ ut placet Plinio lib. 15. c. 14. antea à celeritate miscendi mustea dicta. Eorum meminit id Horat. l. 2. Sat. 3. §. 31.

Post hoc me docuit, melimela rubere, minorem.

116. *PYRA SAMBUCCI* &c.] Saporum floris sambucei referentia. *Sambucus* arbor nota, surculis arundinaceis & fungosa medullâ plenâ. Florem emittit condiendo aceto, aliisque opportunè.

117. *ARTIFICUM*] Dulciariorum. *EXACTISSIMA*] Exactissimè, & ex arte facta. *CRUSTULA*] Quælibet opere dulciario pista, sive dixeris placentulas, ut Lamb. ad §. 25. Hor. l. 1. Sat. 7. ----- *Vt pueris olim dant crustula blandi*

Doctores, elementa velint ut discere prima, sive pematia è farina, melle &c. (genus placentularum) ut Lipsius ad illud Senecæ Epl. 56. *Crustularium* & omnes papinarum infiores &c. sive aliud quodvis: nobis satis est quod dicit Varro, crustulum à crusta pulsâ dici, eò quod ut corium exurit. Unde & *crusta* marmoreæ, in parietibus, & segmentis marmoreis coalescit, & in crustare parietes. Quare non videbitur mihi arguendus, qui hunc locum Poëtæ nostri exposuerit, de tragematis aridis saccharo in crustatis, aut quibusvis aliis dulciariis, quæ salaria ista & jam antè reprobatâ convivia, novissimè missa solent exornare, & pro apophoretis asportari, maximè à virginibus & matronis. Ut sic ab hac antithesi suam mensam commendat.

118. *PANEM CÆCILIA* &c.] Optimum, & in prima arbis furnaria coctum. Hæc fuerat nuper Antverpiæ officina Cæcilie, quæ vulgò innouerat nomine *Celi bakers*, quasi *Cæcilia pifloris*. Ei, ævo Scholiniano, demortuæ successerunt hæredes seu liberi: undè hic *Cæcilia Heredum*. *RIGEAT*] A cella subterranea, vel xstare, à glacie vel nive frigeat insigillet. *MARS EXPERTUS*] Merum, aqua non dilutum. Veteres enim vina, quæ ex Græcia Romam advehebantur, marinâ suffundebant, ut placer Athenæo lib. 1. Undè Plauti Jocus in Rud. 2. 7. 30.

Quasi vinis Græcis Neptunus nobis suffudit mare. Chinm verò aut purum transminebatur, aut certè non adeo dilutum. Hinc Horat. l. 2. Sat. 3. §. 15. *Cæcilia vina ferunt: Aleon, Chium maris experts.* Trinebus lib. 20. c. 14. & Lambinus in hanc locum existimari in ambiguo fuisse Horatium, ut

Vinum, quod natum ad causas; & citrea abundent:

120. *Nec tria, quæ quartis circum des, poma secundâ*

Hesperidum mensâ, tostorum porgat ad esum

Lanx scobe perlucens. Embamma, & sæcula Coa,

quidem marinâ mixtum pro more Chiï, & simul neget mari advectum, ut vernaculum vinum non Græcum. Quam expositionem huic loco admodum opportunam censeo, ut scilicet noster etiam ludat in veteri epitheto *maris experti*, & simul intelligi velit de vinis præstantioribus apud nos, qualia sunt Rhenana inprimis, Mosellana, & rubella Gallicana, Rhemensia, Bibractensia, Parisiaca &c. quæ plaustris & carris ad nos advehuntur, non viso mari, ut Gallicana illa, quæ jam memoratis multo minori sunt in pretio, & viâ marinâ ad nos transmittuntur.

§ 19. AD CAUSAS.] Pertractandas, seu serias, seu jocosas; seu graves, seu convivales. Optimè ad Amphoram Horat. lib. 3. Od. 21. v. 2.

Seu tu querelas, sive geris jocos,

Seu rixam, & infans amores,

Seu facilem pia testa formam:

Quocumque lectum nomine Masticum

Servas, moveri digna bono die.

Vinum enim linguas animat, & convivarum fabulas accendit, cum jam ut canit Venusinus l. 5. Sat. 4. v. 89. --- *virax aperit præcordia Liber.* Et Lib. 1. Ep. 5. v. 19.

Facundi calices quem non fecere disertum?
Et ut ex incertâ comodiâ apud Grotium in excerptis:

Bibentibus hac à vino præberi solent,

Risus, decilinas, consilium, sapientia.

CITREA ABUNDENT.] Mala Persica, Medica, Assyria præcis dicta. Quæ depingit Virgil. lib. 2. Georg. v. 126.

Mediæ ferè tristes succos, tardumque saporem
Felices mali, quo non præsentius &c.

Tardè venerunt in Europam, sed mox Citteorum uomen invenerunt, à cedit, ut placet Isidoro, quem referunt, odore. Unicum tantum malum præcis innotuerat: progressu tamen temporis, sive cultu, sive per institutionis ipsudistiam, in plures species evasit: quæ inter hoc ævo Auantia & limonia in usu mensuram maximè celebrantur. Vide Nonnium de re Cib. l. 1. c. 38, & Goropium in suo Veturmo.

120. HÆC TRIA.] Pauca nimium, & sordem redolentia. QUÆ QUARTIS CIRCUM DES.] Sesta in quatuor partes, distribuas amicis in orbem ac-

cumbentibus; ut saltem quisque partem referat, cum non possit totum. Id est: addit citreorum copia, ne honestæ ac liberali distributioni, necesse sit integra mala culro dividere. Consonat hic *Circum dare* idiotismo nostro Brabantico, *emgheven*, pro eo quod est ab summo dare, vel singulis in orbem sedentibus offerre, & carpendi potestatem facere. Nec abhorret Plautina phrasîs Molt. s. 4. 33.

Interim da ab Delphis citè cantharum circum,
§ 25. POMA HESPERIDUM.] Filiarum Hesperî, quas poëtæ fabulantur hortos habuisse aurifero nemore pretiosos, & à dracone pervigili custoditos: Herculem autem cæso dracone, poma aurea ad vitricum Euristhem retulisse. Multi credunt citrea nostra, significari per hæc aurea. Hinc Martial. lib. 13. Lem. de Citreis. 37.

Aut Cereyrai sunt hæc de frondibus horti,

Aut hæc Massylli poma draconis erant.

Deipnosophistæ apud Athen. dicunt, auctore Nonnio l. s. c. 32. vocari apud Libyas Hesperidum mala. Verùm quia citrea non venerunt ex Africa, sed Media, optimè repugnant doctissimi medici nostrates Goropius & Nonnius, locis jam cit. SECUNDA MENSÂ.] Supple. posita solita ex usu præcis in mensis secundus. Cæna præcis in tres partes dividebatur. Primum missum antecænam, seu gustationem dicebant: unde etiamnum hæret in Italia vox *antipasta*: secundum, in quo lautissimi & principales cibi, propriè cænam: Tertium in quo bellaria, mensam pomorum, seu mensas secundas. Ovid. Met. 9. v. 91.

----- *Totumque tulit prædixite cornu*

Autumnum, & mensas felicia poma secundas.

122. LANX SCOBÆ PERLUCENS.] Probè mundata, ut ipso nitore luceat, aut splendecat; ut solent scutulæ argenteæ vel flannex, quam jam scobis polivit. *Scobis* materia, quam adhibemus purgandis metallis possitissimum, aliusque, quæ detritione nitescunt. Ut sunt arena durior,amenta, aut minutissima quælibet, quæ vim deterendi habent. Juven. Sat. 14. v. 66.

Ne persusa lute sit porticus, & tamen uno

Semedio scobis hæc emendat servulus noster.

EMBAMMA.] Liqueumens genus, Plinio inonibus, Columellæ acetum indigendis opionis conditum.

*Et mala Assyria, & pulmenta in copia, habentur
Gloria tota epuli. Congeruo supervenit ullus*

125. *Soli pransuro cum socru, conjuge, prole?*

Mensa sit unius patinae adjicialis, amici

Gratiâ, & è medio vasis committe trabatur.

Nulla apotheca domi: si desint plurima. Pollen,

ditum. Alex. ab Alex. l. 5. c. 11. *Nos embamma* consuevit contritos sapes dici, acido vino infusus, asperissimi gustus, ad acuendum excitandumque stomachum. Quales sunt omnes illi intinctus, qui in Italia ex aceto, medulla panis, herbis, alio, feminibus aliisve probè contulis in mortario, & commixtis sunt, & vulgariter audiunt *Mostarda*. F&CULA COA] Condimmentum ex sedimento seu crassiore faece vini. In usu veterum fuisse indicat Horat. l. 2. Sat. 8. §. 9.

Pervellunt stomachum, sifer, alet, facula coa. Credo tamen faecem illam vini, benè coctam fuisse, ad saporem & crassio rem usum intingentium. Quemadmodum vidimus in Italia, tempore vindemix, mustum rubens, & à torculari adhuc spumans in capacissimo lebetes, ab igne submisso bullire, & percoqui. Grassissimum faenè scitè transmittendis per gulam carnis condimentum. Et id fortè solum, à voce *Mosto*, quæ mustum significat, propriè vocatus *mostarda*, cetera per similitudinem.

123. *MALA ASSYRIA*] Citrea jam antiè commemorata, scil. ad intinctum, & carnis assitè condimentum. *PULMENTA*] Liquamina quævis crassiora, quando de liquidioribus sermo factus est. *Pulmentum* & *Pulmentarium* dicitur quidem, ut inquit Varro l. 4. de Ling. Lat. *quod edebant cum pulre*, unde non ratio pro opsoniis usurpari videat. Horat. l. 1. Ep. 18. §. 48

Canes ut pariter pulmenta laboribus empta. Sape tamen strictius sumitur, pro edulio quovis ad modum pulvis facto. Sic iussulenta nostra olgra, quæ solemus aliis cibis præmittere, Kilianus non male interpretatur. *per age, Italica la mense fra.* Nec abnuunt Laminus, Perottus, Calepinus, Had. Junius & alii. Sed quia hic non tam de escis, quàm de cæcarum condimentis sermo est, suspicor Poetam elegantissimum, de illo embammate intelligendum fore, quod pulcem densiore coagulatione imitatur, quale in artocreatis nostris, & quæ siccioribus opsoniis, pedicibus, leporibus, anatis &c. adhiberi solent. Suspicioni meæ favet Had. Junius, qui pulmentum pipera-

tum Brabanticè interpretatur, *eten brayn sauce.*

124. *GLORIA*] Laus & commendatio. Epul. 11] Inde enim maximam laudem & gratiam incaui convivor à convivis, auctore Poeta nostro, quem aris Apicianæ non ignarum fuisse, arguit libellus, cui nomen *M. Ant. Magiro*, Lovanii editus sermone vernaculo, ubi lauræ culinæ disciplinam, mirasque gulæ illecebras tradit. *CONGERVO*] Sodalis quispiam quo uteris familiariter in colloquiis, consiliis &c. & qui tecum frequenter garrit. *SUPERVENIT*] Sub meridiem & horam prandii, inexpectatus, & ex improviso.

125. *SOLI PRANSURO*] Qui alioquin solus cum familiâ pransurus fueras.

126. *UNIUS PATINAE ADJICIALIS*] Adjiciatur amici gratiâ una patina, exquisitioris edulii, quam aliâs tibi nec familiæ appositurus eras. *Pulchrè* allusum ad cœnas adjicias veterum, in quibus multa extra ordinem & iusta fercula adjiciebantur. Adiciales ab adito Sacerdotio vult dici Junius, & Just. Lipsius in Senec. Ep. l. 23. ubi pro *adiciali* emendat *adiciali*, & faver ratio.

127. *E MEDIO VASIS &c.*] Præcipue ut siphunculo in mediam cupam immisso, vinum minus fæculentum, aut enerve, sed purius & generosius depromatur. *Quis enim*, ut Plut. ait Symp. l. 7. Q. 3. *ignorat viui medium, olei summum, mediū infimum esse optimum?* Quod tordem verbis Plempius de tuend. Val. cap. 5. Rationem addit Plutarchus, quòd in medio vini calor conservetur, in fundo à faece, in summo à vicino aëte vitietur.

128. *NULLA APOTHECA DOMI*] Dic (sic suader poeta) nihil exquisiti, aut tuo palato dignum habet cella, seu penu noster, quo scil. excusos mensæ tenuitatem. *Apotheca* locus est, ubi quidpiam conditur: *apotheus* enim latine sonat, repositorium, seu reconditorium. Ulysses apud Horat. l. 2. Sat. 5. §. 6.

Nodus inopis domû redeam te vate: neque illis Aus apotheca precis inacta est, aut peccat. --- Pollen farina à fursutibus expurgatissima, quæ puri-

- Casus, ova adsunt, herbosum injunge moretum,*
 130. *Prætereaque nihil: toto gaudebimus anno*
Hoc vitæ studio; nec quid rationibus addes
Distribuens epulis epulum. Sed rennuit uxor
Affiduas curas. Primis ducenda diebus;
Nil facile est æquæ. Dicitur culpa mariti
 135. *Rustica si conjux: polietur, linxeris ursam.*
Felici obtigerit facie reverenda suavi,
Conjugis excipiens votumque umbrasque sagacis;

puritate vincit similitudinem: vernaculo sermone dixerit *blom*, ut Latini florem farinæ. Quatuor enim molium tritum partes habet, pollinem, similam, secundarium & surculos.

129. *INJUNGE*] Demanda, vel cura ut conficiatur moretum, id est placenta seu testaceum ex herbis, puta ex anthriscio seu chærephylo, primæ, ut vocant, accretionis vel casuræ, & aliis. *Moretum* vocatis fuit libi genus, quod ex lacte, vino, caseo, & herbis conficiebant. Extat ejus nominis poema, quod Virgilio quidam tribuunt, unde plenam *Moreti* notitiam haurias. Ovid. 4. Fast. v. 367.

Non pudet herbosum, dixi, posuisse moretum
In domina mensis? An sua causa subest?
 Gtæci dicunt *μωρὸν*: estque nomen *Moretum* latinis generale, & omne fere quod tritum est significat.

130. *GAUDEBIMUS*] Hæc mensis parabili, & suavisimole convivio delectabimur.

131. *HOC VITÆ STUDIO*] Hoc convivandi instituto, ut dixi. *RATIONIBUS*] Tabulis vel libris impensæ annuæ. Id est vertente anno, non senties te plus impendi scissile, frequentius convivando, quam si semel iterumve dumtaxat, magnificum aliquod epulum extruxisses.

132. *DISTRIBUENS EPULIS EPULUM*] Unicuique lautissimum epulum, seu ponus impensas, quas in hoc facturus eras, dividens in plura conviviola. *SED RENNUIT UXOR*] Cui cura penoris & culinæ. Quasi ex alienâ personâ contra se arguatur Poëta.

133. *ASSIDUAS CURAS*] Labores, sumptus, & attentionem in culinam, & mensam. Hæc enim muliebricia apud nos ministeria: nam uxoris negotia quævis economica relinquuntur à maritis, sola sua, unde victus suppetit, accurantibus. *PRIMIS DIEBUS*] Nuptiarum. *DUCENDA*] Leni

& commodo sermone sistentia, ut reliquo vitæ tempore præsto sit domino marito, convivium quodvis adornaturus. Tunc enim tempus aptissimum ejusmodi maritorum hortamentis, quando fervet novus adhuc, integerque sibi constat amor conjugalis.

134. *DICETUR CULPA MARITI*] Rectissime ac jure meritis. Socrates enim apud Xenophontem de admin. domeft. Si *pecus male affectum sit*, plerumque *pastorem accusamus*: si *equus ledat aliquem*, plerumque *crimen in equitem confertur*. *Uxor à marito si refta instituta male se gerit*, *mariti culpam ipsa sustinet*: *as si vir, ea qua honesta & laudabilia sunt non docuerit illam*, *asque ita horum ignarâ utatur*, *an non in virum meritis ea culpa conferri debeat?*

135. *RUSTICA SI CONJUX*] Inurbana, barbarata, agrestis, parum commoda. *POLIETUR*] Formabitur, & mores meliores docebitur. *LINXERIS URSAM*] Blandimentis, lenitate, prudentiâ & arte tua, si eam permovere studeas. Desumit metaphoram ab *ursa*, quàm ferunt rudem & indigestam carnis particulam primum eniti, deinde lambendo eam formare. Ovid. Met. 15. v. 379. *Nec catulus partu, quem reddidit ursa recenti, Sed male viva caro est. Lambendo mater in artus Fingit: & in formam, quantam capis ipsa, reducit.*

136. *FELICIOBTIGERIT*] Felix fueris, hæc si ratione amabilem tibi & suavem, à blando ac leni vultu reddideris.

137. *CONJUGIS &c.*] Promptissime curans mariti placita. Imò uliro explorare satagens, natus, gestus, sermonem & umbram, aut denique quidvis aliud, quo maritus votum innuit. *SAGACIS*] Quælibet mensæ & hospitalitatis momenta expendentis, morque subolentis, sicuti quid desit, aut redundet, hiet aut prouberet.

*Excusans brevibus, tenui si portio casti,
Infirmans oculis, quod gratus amicus adsit.*

140. *Sed quid? non cuivis hodie datur ire Corinthum.*

*Si tua sit capitis, tenax, plus impediatur,
Ut tres excipiat, quam praefica funeris ulla
Lovanii, si Petriviri discesserit uxor;
Sicque semel melius committeret archimagiro,*

145. *Quam sibi quotidie, curaeque focariae inertis :*

Nolo desperes in pœna habiture sodales.

138. BREVIUS] Paucis verbis, non prolixo sermone, aut nimis affectatâ loquacitate. TENUI SI PORTIO] Si forte mentis nimis tenuiter instructa fuerit, ut facile accidit, superveniente hospite quodam inexpectato.

139. INSTINUANS OCVLIS &c.] Blando, & ad lætitiâ composito vultu, significans hospitem sibi gratum & amabilem obtigisse. AMICVLVS] Suavissimus. Et hic gratia capitur à diminutivo, quod vim maximam habere solet in proprietati- bus laude dignis. Sic & Horat. de se ad Scævam lib. 1. Epl. 17. §. 3.

Disce docendus adhuc, qua conses amicus.---

140. SED QUID?] Iterum quasi aliis arguan- tibus. NON CUIVIS &c.] Non cuilibet tam beato esse licet, ut benevolam, comem ac prudentem conjugem obtineat, aut formet. Proverbium ist- hoc recentioribus perinde ac veteribus usitatum, diciturque de rebus arduis, raris, & aditu periculosis, uti & de iis, quas non affectantes facile consequuntur. Originem discas ex Chil. Erasmi. Eo usus Venusinus lib. 1. Epl. 17. §. 36.

Non cuivis homini contingit adire Corinthum.

141. SI TUA SIT CAPITOSA] Contumax, dura seu inflexibilis animi. TENAX] Avara & sordida. PLUS IMPEDIATUR] Magis operosè rebus minimis occupetur. Invenias enim quæ tanto strepi- tu, apparatu, & commotione omnia faciunt, ac si res quæ plurimas & maximas effectus darent, at sub finem dum exploras singula, nihil actum deprehendes, voto & spe tuâ turpiter elusus.

143. TRES EXCIPIAT] Mensam instruat accipiendo tribus dumtaxat convivis opportunam. QUAM PRAEFICA] Dux complorationis, & cura- trix epuli parentalis, quod olim ex prisco Lova- nienfium ritu, apparabat mulieribus & matro- nis, quæ elatum funus in templum conspabant,

complorabant, & sacram stipem ad altare, unâ cum viris, sub Misæ, ut vocant, offertorio, de- ponebant. Verùm mos ille deducendi funera jam pridem Brabaninis mulieribus obsolet, solis viris relicto hoc verè Christiano novissimæ in amicos pietatis officio. Præfica olim erat mulier pretio conductâ, ut voce, lacrymis, plandû & gestu, ad luctum & lacrymas provocaret aditan- tes. Quo spectat istud Horat. de arte §. 431.

*Pl qui conducti plorans in funera, dicunt
Et faciunt prope plura dolemibus ex animo---*

143. SI PETRIVIR] Nobilis & civis Lova- nienfis. Quâ forte & ratione Lovanienfes dicti sunt *Petromanni* aut *Petriviri*, docuimus suprà Serm. 3. ad §. 100.

144. SEMEL] Generation & in quemvis casum, simul & semel, sine nova commissione. COMMITTERET] Demandaret totum culinæ offi- cium. ARCHIMAGIRO] Coquo primario, vel ma- gistro, cujus opera pretio conducitur epulis lau- torioribus. *Μαγειροῦ*, coquus: sic & *μαγειρεῖον*, coquinarius sacellus. Hinc *μαγειρεῖον*, magis- ter vel coquorum præfectus. Sensus est: si tua sit tam imperita culinæ, ut, quò tres convivas honestè accipiat, opus illi sit foris accito, condu- ctioque coquo.

145. SIBI QUOTIDIE] Sibi, vel focariæ suæ ancillæ aequè imperitæ. Focaria propriè à foco nomen habet, veteribus tamen passim pro con- cubinâ fuit.

146. NOLO DESPERES] Correctionem, aut remedium. IN PÆNA HABITURE SODALES] Quibus negotium facessitur ab inicitis uxoribus. Consolatur hominem pari aliorum fortunâ: nam ut tritum istud:

Socius doloris sæpè pœnam mitigat.

Vel ut triviale: *habere socium in pœna solatium*
est.

Ut fert, invita, refugit matrona, taceto.

Finge domi, sociis, incommoda iusta lavandis;

Et monas mediâ prius ac discumbitur, bord

150. *Snyderum; invenies, quâ contentabere, mensam.*

Exemplis, ratione cadet, vel tempore, non vi,

Nupta, viro: peccat pars magna inscitâ earum,

Simplicibus dominis quas credimus esse molestas.

Argueris meritò: Virro mihi sanguine junctus,

155. *Vir rudis, at dives; multis incommodus unus,*

Cognatus tamen, & dives. Vin' semper omittam?

150. Quod iis occiditur, qui in pari, vel in eadem sorte seu damnatione versantur.

147. UT FERET Occasio vel fortuna. INVITA] Sodalem ad prandendum tecum. REFUGIT MATRONA] Si officium recusat patrum morigata conjux. TACETO.] Indignationem & consilium tuum dissimula.

148. FINGE DOMI SOCIIS] Ad celandas molestias uxorias: viro enim grave sit, audire se imparem perdomandæ conjugii. Consilium ejusmodi tradit: dic amicis jam ad mensam invitatis, domi tuæ iusta fore impedimenta; domestica servitia lavandis linteis occupari, proinde secum ad cauponam properent. Id enim maximum apud nostrates exultationis pondus habet: nam eo tempore vel solent uxores domo maritos abigere, aut illi ultro, ejusmodi impedimentorum & sordium pettasis, aliò commigrare.

149. MEDIA HORA PRIUS] Paulò ante hotam prandii. MONEAS] Indica te scilicet cum amicis pransurus adfuturum. DISCUMBITUR] Prandetur. Veteres non assidebant, sed accumbebant mensis. Inde accumbere, contumbere, discumbere &c.

150. SNYDERUM] Cauponem notissimum, cujus pandocheion olim in via curta, quæ à nofo comio nomen habet, præferebat insigne floris calthæ, vulgò de *gumbom*. CONTENTABERE] Bene habebis, vel ad placium tuum tractaberis, unâ cum amicis, quos hæc mensâ contentos assitum experire.

151. EXEMPLIS] Ubi cognoverit sapiens hoc ædificasse marium, vel alios, insigni cum dispendio. RATIONE] Leni & moderatâ inductione, quâ rationali locuti concedat. TEMPORE] Ubi deserviente prima ferocia. CADET VIRO] Flectetur in obsequium mariti. NON VI] Jurgis, convitiis,

litibus, cavillationibus, aut iræ impotentia: quæ non solent nisi amore & pacem sacrosancti conjugii interturbare, nihilque ad correctionem conducere.

152. PARS MAGNA] Plurimæ conjuges idè peccant, quia jam memorata ignorant, quantum scilicet sibi rei ac famæ pereat, non obsequendo, & semet viris non accomodando: quod non faciant benè à viris cultæ ac institutæ.

153. SIMPLICIBUS] Minus sagacibus, callidis aut prudentibus. DOMINIS] Maritis. Dominos à mulieribus vocari maritos, & dominas à viris vocari conjuges vel amatas, usus prisce est Virgil. l. 4. *Æneid.* v. 214. De Didone.

---- *Dominumque Æneam in regna vocavit.* Et quidem Paphia scelerato tauri amore infana apud Ovid. de art. t. v. 374.

----- *Dixit, Demino cur placet ista mea?*

154. ARGUERIS] Occupatio. Argues, inquit, fortasse, & jure adferes hæc quæ sequuntur. VIX-RO] Nomen fictum viri simplici & inculti, sed opulenti, cujus ingenium & mores hic graphicè describere instituit. Eo nititur Juven. Sat. 3. v. 99.

Virroni Muræna datur, aqua maxima venit Gurgite de Siculo.----

Id est, lauto patrono, ut volunt hujus loci interpretes. Et Sat. 9. v. 35.

Quamvis te nudum spumanti Virro labello Videtur, & blanda assidua &c.

Ubi de scelerato, sed divite cynado sermo. SANGUINE JUNCTUS] Consanguineus, affinis, agnatus, necessarius &c.

155. MULTIS INCOMMODUS UNUS] Solus omnibus aliis cultis exosus, ob mores incultos: id est, quem culti agrè ferant secum convivam.

156. COGNATUS ET DIVES] Utroque nomine mihi observandus, cognationis scilicet & fortunæ.

*Me vocat interdum. Invites, at nemine juncto.
Hunc semel Archaicâ poteris compellere mensâ
Tempore oportuno, cathedrâque locare supremâ,
160. Et patriis farcire cibus. Bibat, ebibat, ultro
Pressus; cordatæ concurrat dextera dextræ.
Stringe manum digitis, patrinum te prior offer*

nam. Premit ex mente adversarii hic loquens, divitiis Virronis, ut magis appareat, præpositum plurimorum studium, qui magis fortunæ, quam animi dona in homine suspiciunt, ideoque geminat *et dives*. OMITTA M? Non invitando, quando alios ad sopsium compellavero, 157. VO CAT] Ad mensam suam. INVITES] Responderi potest, & jam certam legem præscribit: ne in normam civilitatis impingas, eum mensæ tuæ accumbere facias. NEMINE JUNCTO] Non adhibitis aliis conviviis, quibus mores illius invisî. Ita par pari referes, & convivium convivio compensabis.

158. ARCHAICA] Incultâ, agrestis, tenuis & minime sumptuosâ, qualis antiquorum. *Αρχαία & ἀρχαία* Græcis antiquum, simplex, rusticum. Sic apud Synes. *ἡ ἀρχαία ἡ παλαιά*, mos antiquus, & patrius. Inde *læti Archaici*, scil. discubitorii de quibus hic sermo, suntque, ut inquit Nannius, Misc. 4. 6. 18. antiquæ consuetudinis, non recentis luxuriæ. Auctor accedit Bædæus apud Brodæom Misc. 2. c. 19. Quare malim hanc lætionem apud Horat. lib. 1. Ep. 5. 5. 7.

Si potes Archaici convivium recumbere lætissimum Turnebi legentis *Archiaci* lib. 1. cap. 18. quasi à rudi & impolito artifice, qui lætos ejusmodi fabricabat, & cui nomen *Archie*, Archiaci dicti sint. Et tres optimi codices Torrentiani, diserte habent *Archiaci*. Sed quid hic de voce, quando de te convenit? Alex. ab Alex. l. 5. c. 21. Romanis antea læti erant *Archaici* & *Boatice*, humiles & breves. COMPELLERE] Serâ invitatione quæsi cogere, sub unum tecum cœnaculum concedere. Plaut. Bacchid. 4. to. 10.

Ad virtutum aut ad frugem compulsi. 159. CATHEDRA SUPREMA] Primâ seu dignissimâ sede, ut totum in se studium perspiciat, qui alias non nisi exsuscitationis tuæ damno, frententibusque cordatis, id facturus fueras in cœtu plurimorum.

160. FARCIRE] Insuper pascere & saginare. PATRIS CIBIS] Quibus mandendis in domo paternâ, & jam in propriâ assuevit. BIBAT,

EXTRAT] Urge, infla ut poteris, & repone insigniter, ut nihil in fundo cyathi hæreat. ULTRO PRESSUS] In sopsu seu præterea, te stimulante, incitatus. Vulg. lib. 2. *Æneid.* 5. 145.

His lacrymis vitam damus, & miserescimus ultro.

162. STRINGE MANUM DIGITIS] Manum alioam atq.è digiti stringi, signum amoris est. CONCURRAT] Jungatur, innectatur. DEXTERA DEXTERA] In signum benevolentis; cordis enim index est *dextra*, hinc testè *cordatæ*. Hæc prehensâ etiam præci obsecrabant. Plaut. Capti 2. 3. 82. Hæc per dexteram tuam to dextera resinas manu obsecro.

Comitatus etiam olim in signe. Virg. l. 3. *Æneid.* 5. 83.

Iungimus hostem dextræ, & testâ subimus. Et Ovid. Met. l. 6. 5. 447. De Tereo ac Pandione, ad colloquendum conatibus; *dextraque dextra jungitur* Concordiæ etiam signum. Papin. Theb. 1. 5. 470.

Item pariter cœtant animum in pignora dextra. Unde & fidei pignus. Virg lib 3. *Æneid.* 5. 610. *Ipsæ pater dextram Anchisei, haud multa moratus* Dat juveni, atque animi præsentis pignora firmat. Darius apud Justin. l. 12. c. 15. *Alexandro hoc fidei regis unicum dextra pignus, pro me dabis.* Certè fidei sedes olim habita est dextra, & hinc, dum alteri innexa, symbolum ejus est, addito lemmate Maronis lib. 8. *Æneid.* 5. 150. *Accipe, dâque fidem.* Hinc meru apud Nafonem premit Phyllis Ep. Heroid. 2. 5. 31.

Iura, fides, ubi nunc, commissæque dextera dextræ? PATRINUM] Sponsorem ac fidei sponsorem proles nascitur, dum sacro fonte expiatur. Hoc enim amici & necessarii deferunt sibi invicem, quò arctiori necessitudine inter se colliguntur. Nam ex vetustissima Catholicæ Ecclesiæ consuetudine, spiritualis, quod aiunt, cognationis vinculum injicitur, tam baptizato, quàm ejus parentibus, cum sponsore ejusmodi & baptizante, o notissimum est. Hinc adinventæ voces, *patrinus, matrinus*, & quibus se mutuo compellant, *compatri, compatries* &c. quæ licet hæc temere apud ido-

Concepta soboli, tractes connubia pulis.

Verba viro assimiles; sint seria, frivola; queras

165. *Quantum prateritis, hoc quantum expenditur anno.*

Res pretio crescunt, simul & sunt deteriores.

Quanta ancillarum viget hoc incuria tractu!

Difficiles servi inventu queis fidere possis.

Provida quot modios tritici persuasertit uxor.

170. *Quot candelarum, quot smegmatis atque butyri,*

Quot piperis libras, quot ligni millia, vini

Quot Bibractensis, Rhenani, & dolia zythi.

neos inveniat, necessitas tamen & usus Ecclesie Romanæ, merito hæc Romanæ civitatis donavit.

163. *CONCEPTA SOBOLI*] Quam jam gravida Vitronis uxor. Venustè sermonem aptat Poëta, quo vult capere Vitronem, aliis colloquiis inceptum: quod cum hic, tum in sequentibus cum facile ac venustate exequitur. *TRACTES*] Dissolvens quasi serid & maturè, de ius ejusque liberis inier se per nuptias copulandis. *PULLIS*] Pueris & puellis: pulli enim nomine censetur cujusvis animantis foetus. Juven. Sat. 13. v. 142.

Noti viles puli nati infelicium viris.

Hinc & *pulipremo*, compressor puerorum apud Turn. lib. 3. cap. 19.

164. *VIRO ASSIMILES*] Ingenio & moribus illius, & in quibus dissensus esse possit, ac multum loqui, sermonem suum accommoda. *SINT SERIA &c*] Id est, sive sint seria, sive frivola quæ proferis, nihil pensi habes.

165. *QUANTUM PRATERITIS*] De rebus itaque familiaribus, & æconomicis percontrare, quanti nuper, quanti modo familiam alat.

166. *RES PRETIO CRESCUNT*] Insuper addere, & ultra querere, de iterum venalium pretio, dicendo merces improbas jam plutis venire, quam solebant probare. Et perge in argumento foirdo, & muliebri, quale scilicet, agitari solet inter mulieres, & idiotas.

167. *QUANTA ANCILLARUM &c.*] Quantæ incuriæ, & nullius frugis sint ancillæ.

168. *DIFFICILES SERVI*] Servi fideles rarissimi. Nota hic artem & venustatem salis Scholiriani, qui cum alibi, tum hic non scribere, sed pingere videtur, & naturam vivaciter adumbrare, quæ ut pictorum, ita & princeps laus est Poëtarum.

169. *QUOT MODIOS &c.*] In annonam familiarum. *PERSUASERTIT UXOR*] Id enim apud uxorem obinet, ut consilio dominæ suæ in penore instruendo acquiescat.

170. *CANDELARUM*] Vulgarium, & ex sero. *MEGMAIS*] Ad usum linteorum. *Σπῆρμα* Grecis est id, quo emaculantur & abstergentur omnis generis sordes, maximè ex pannis laneis linteisque: Latine dixeris saponem, Belgicè *sepe*. Caulicam ejus vim indicat Mart. l. 14. Lem. 26. quod inscribitur *Sapo*:

Causica Tentonito accendit spuma capillos.

Id est, ustulare & rutilare, ut solebant olim Germani capillos rutilare. Quod idem Plin. l. 23. c. 1. dicit inventum Gallorum esse.

171. *LIGNI MILLIA*] Fascium ex virgultis coactorum, sive firpium quernarum, & per medium sectarum, quæ Anverpiæ vulgò nuncupantur *ligna dimidiata*, Belgicè *halfhout*. Et sic numero constant rationes lignarum: quamquam majora ligna, strue per relictum dimediata, venire soleant.

172. *BIBRACTENSIS*] Burgundici: Gallicè *vin de Beaulne*. Bibracte Heduarum oppidum, vinis generosis nobile, quod modò intra limites Burgundie. *RHENANI*] Maximè apud nos usitati & æstimati, sic dicti ab ora Rheni fluminis nobilissimi, & per totam prænt Germaniam porrecti, in quâ crescit. Ejus præstantiam non est quod Germanis, vicinisque provinciis, maximèque nostratibus Belgis commendemus: virtutem enim, & famam novimus. *ZYTHI*] Porus nostri ex hordeo & lupulo decocti: cerevisiam dicimus, vulgo Belgicè *hier*, Italice *la birra*, Gallice *la biere*.

173.

Quis merus, aut mango; carus, vendatve minoris.

Quis mercatorum instructa mox ante tabernâ

175. *Allicit emptorem; quis contra dives abegit.*

Hoc recreaturus teretem sermone, ducentos

Accipies in quaque modos re proficiendi.

Pondera frumentorum, ellychnia candelarum,

Smegma lavatrici fit inutile quale fideli.

180. *Quale piper; carbo, an cespes conducatur ematur.*

Quod patriæ, & Mosæ pretiariis Sturmius olim,

173. **QUIS MERUS**] Inſitor vel tabernarius, juſtus & ſincerus, & mercedem probam venditans. **MANGO**] Fraude ac ſuſco comens, & poliens ſua, ne vitium ab emptoriſbus notetur. Vide quæ diximus Serm. 4. ad §. 3. **CARUS**] Quis pluris æquo ſua indicat & vendit. **MINORIS**] Æquiori aut moderatiori pretio.

174. **INSTRUCTA MOX &c.**] Quis ex propolis pridem adornatâ, & apertâ tabernâ, plurimos vel comitate, vel eloquentiâ, vel adulatione, vel pretii mediocritate, vel precibus, vel amicorum commendatione, aliſſive ſtudet ſibi emptores allicere & comparare. Hoc enim junioribus & novitiis propoſitum eſt, ad quæſtum, quo vitam tolerent, & rem patriſ augeant.

175. **DIVES ABEGIT**] ſam multâ venditione, ac plurimorum annorum inſtituto tabernario locupletis factus; hinc ſeverior, & arrogantior fortunarum ſuarum perſidentia, minus precariò agit cum emptoriſbus, ut videatur ſuſque de quæ habere, emâſſe, an non emas, & ſic abigit potius, quàm allicit emptores.

176. **RECREATURUS**] Delectaturus, quia ab homine ceterarum rerum ignaro, commodè quæritur quod ſcit, & ad quod in numerato habeat, quod reſpondeat, & cum voluptate, aliâ futurum elinguis, & piſce taciturnior. **TERETEM**] Rotundum, quolibet ſine deſectu, aut indeliberatè effluentem. *Teretis* appellatur quicquid longum & rotundum: per metaphoram verò, quicquid æquale & per ſe conſiſtens. Horat. l. 2. Sat. 7. §. 86.

--- In ſe ipſo totus teretis atque rotundus.

Figura ſiquidem *rotunda* in ſe tota collecta eſt, nihilque in ea angulis eminet. Sic Galli & noſtrates *rotundos* homines vocant, aperti cordis, ſinceræ fidei, nihil habentes aſperum, ut inquit Cognarus, & Plato in Phædro, laudat orationem

dilucidam & rotundam. Conſonat phraſis noſtra vernacula, *rotundè quidam enuntiare*, pro dilucidè, ſine ſueci, aut ambagibus. Hic autem Poëta uſurpat vocabulum *teretis*, ad ſimplicem & minimè vaſtam, hominis linguam exprimendam.

177. **ACCIPIES &c.**] Ordina: accipies ducentos modos proficiendi in quæſu re: id eſt, multa diſceſ; quibus quàm minimo impendio alas familiæ: ut ſunt quæ ſequuntur. Jocatur & ridet cum ſale.

178. **PONDERA FRUMENTORUM**] Ut cognoscas, juſtè ſine an injuſtum ſit pretium. Libella ſiquidem à pondere arguit fragmenti probitatem, & fraudes molitoris, piſtorisquæ. **ELLYCHNIA**] Supple, qualia, quæ, & quanta. Nam ab his etiam aliquod compendium accedit rei economiæ. Nodofa quippe, minùſque benè digeſta, vel craſſiora ſebum candele diſſundunt nimium, aut exſugunt, & ſuſcius breviusque lumen ſciant. *Ellychnium* Plinio eſt funiculus ſtupæus aut xylinus, qui candelam mediam ſecat, & luminis fontem ſubminiſtrat: noſtratiſbus *lemmes*, Italis, *Stopino*, Gallis *la meche*.

179. **SMEGMA LAVATRICI &c.**] Quæ ſmegmaris ſpecies uſilit, ubi fideles lotrices baſtus fueris, rigidior, an liquidior?

180. **QUALE PIPER**] Cujus ſpeciei, coloris, virtutis. **CARBO &c.**] An magis ex re tua ſuo, ſoco ſtruendo carbonem, an ceſpitem comparare.

181. **PATRIA ET MOSA VINA**] In Brabantia, & vicino tractu Moſano aſta: puta in agro Lovaniënſi, Namurceniſi, Leodiçeniſi &c. *Vulgus landenium* nuncupat, Latine patrium, aptè vernaculum dixeris. **PRETIARI**] Commendaverit, probaverit, & ſalubria æſtimaverit, fortè quia ipſe eo genere vini delectabatur, vel fortaiſus ironice. *Pretiario* verbum eſt pauciſ uſitatum.

Vina catarrhosis. Quæ mixtio adultera zytho.

Clandestina domo lateat quæ pergula frugi

Emptori; & paria his sexcenta docebit ad unguem

185. *Vir bonus, & micæ solitus numerare salino.*

Postce novos calices, & condi verba Lyeo,

Nausea ne stomachum subvertat: jam citò finis.

Pauca prius subdat de conjuge, prolibus, & se.

Exquire, ausculta, vesicæque impera ad horam.

190. *Tali digna viro quippe est Cornelia, Amazon,*

Symmachus tamen lib. 8. Ep. 41. *Nunc, inquit, elegantia ingenii tui, & inventionum subtilitas pretianda est.* Sidon. Apoll. l. 2. Ep. 10. *Neque apud te litterarum curam turba depreciet impertitorum.* Tertull. lib. de resurrect. carn. *Cujus castigationis probat, ejus passionis sibi adprestat.* STUARTUS] Medicus celebris Lovanii, Philosophus, Mathematicus, Poeta insignis. Theoremata Physicæ scholiis illustravit. & de natura rosæ Hierarchum, de circuli dimensione, poetica item varia scripsit & evulgavit: versus in familiari colloquio extemporarios fundere solitus, mirâ felicitate & arte: quo nomine & jam adhuc in ore Academicorum vivit.

182. CATARRHOSIS] Destillationibus vel catharris ex cerebio decidentibus, obnoxii. Et hic rei familiaris compendium: minoris enim prostat vinum patrum, quàm aliunde advectum. MIXTIO ADULTERA] Minus proba, aut rationibus æconomicis dissentanea. Solent cum alibi in Belgio, tum Antverpiæ zythum antequam condatur in cella, miscere, id est tenuiorem cerevisiam & meliorem in unum dolium confundere, ad eam scilicet rationem, quâ sibi vel diluitori, vel pinguiorem esse voluerint. Quæritur itaque hic, quâ ratione vel mensurâ proportionem id faciendum, ut domus servitia frugaliter, & in officio contineantur, & à nimia saturitate non ferociant.

183. CLANDESTINA PERGULA] Occlusa, seu foris non parens taberna, vulgo nominant *ceunen gestoten winkel*, vel *toewinkel*. Ditiorebus enim intra domum constat taberna, quæ à transeuntibus videri non potest. Hic autem tolerabiliore pretio veneunt merces, quàm apud propolas. Pergula, uti apud Ulpianum, est ubi venum exponuntur merces, præsertim à pictoribus. De Appelle Plin. lib. 35. c. 10. *Perfecta opera prope-*

nas in pergula transeuntibus. Et Lucil. ex Laetant. apud Doufam lib. 20. n. 1.

PERGULA PISTERNUM, veri nihil, omnia fæta. Plura apud Marc. Donat. in Suet. August. c. 94. 184. FRUGI] Utili, & compendii studio. Servum frugi dicimus, qui rebus herilibus vel augendis, vel quàm minimum minuendis consult. Vox est frequens Terentio & Plauto, & plerumque utilem & necessarium denotat, quales humano generi fruges, PARIÀ HIS] Quæ norunt Euclyones eximissim.

185. VIR BONUS] Ironicè, ut Ser. 2. ad ψ. 30. Sic & Galli bonos viros nominant, quibus minime vasris, uxores parum fidæ facile imponunt. MICAS NUMERARE] Adeo attentus, ut minima quævis observeret. Numerare salino grana, aut micæ, vulgaris allegoriâ, dicimus eos, qui observant singulis quibusque rerum familiarium minutis ita dediti sunt, ut velint sibi explorato constare, in dies quot salis micæ in familiarum victum absumantur.

186. NOVOS CALICES] Fac tibi refundi vel impleri novum cyathum. CONDI VERBA &c.] Insulsos sermones congerentis, tibi utcumque sapidos reddere, siccat calice; & plura dicturo applaude, quod sit vocalior.

187. NAUSEA] Tam inculci ac proletrarii sermonis. CITÒ] Supple erit: id est, citò finiveris hanc comœdiam.

188. PAUCA &c.] Huc protrahe fabulam, ut incidat in familiam suam, & nascatur opportunitatem differendi de uxore, liberis, & se.

189. EXQUIRE] Cave percontando. AUSCULTA] Respondentem. VESICÆQUE &c.] Midium contine, ne tuo secessu rumpatur fabula. JUVEN. Sat. 6. ψ. 64.

Tuccia vesicæ non imperat. Apula gemit.

190. TALI DIGNA VIRO &c.] *Læda illum hyper-*

- Penelope, Alceſtis, Tanaquil, Lucretia, Cypris*
Ipsa; roſa ut ſputat, ſunt aurea verba, loquatur;
Delicias cacat, & mingit fragrantia. Preſſo,
Preſſo adſint pueri, ſpument carcheſia, Diva
 195. *Propinanda iſti. Te terque quaterque beatum,*
Marte, Alcide, Herme, rivalibus, & Jove dignum!
Qua tua progenies tali de ſtirpe? Quaternâ,
De ſexu meliore, facit me prole parentem.
Unica dumtaxat, qua matris imagine ſplendet,
 200. *Gnata mihi: dicam: quid circumductio? multis*

hyperbolicè, & concludit, utrumque palpo percutiendo, dignam tanto viro conjugem obtigiffe: utpote quæ reſeſat laudes clariffimarum, Cornelie, Penelope, Alceſtis, Amazonum &c. CORNELIA] Nobiliſſima Romana Gieochorum mater, de qua Val. Max. l. 4. c. 4. AMAZON] Simili Penheſilex aut Amazoni cuiſiam, ex numero bellicoſiſſimarum mulierum, quarum originem, progreſſum & interitum deſcribit ex Tiogo Juſtinus lib. 2. c. 4.

191. PENELOPE] Uxor Ulyſſis, pudoris & fidei conjugalis rareſſimum exemplum, à poetarum ſcriptis nulli ignotum. ALCESTIS] Admeti regis Theſſalie uxor, quæ audio matrum morbo preſſum ſanati non poſſe, niſi pro eo ſpontaneam mortem quæ oppeteret, ita reddente oraculo, & alius in toto regno non inveniretur, qui hoc vileret, mori pro conjugè, conjux fideliffima non dubitavit. Juven. Sat. 6. v. 651.

----- *Speſtans ſulcument ſata maris*
Alcym.----- & Senec. Med. v. 662.
Conjugis ſaturni redimens Pherai
Vxor impendit animam marito.

TANAQUIL] Tarquinii Priſci Romanorum regis conjux laudatiſſima, cuius vaticinio & ope thronum conſcendit. LUCRETIA] Famoſiſſima illa Collatini conjux, quæ à Tarquinio oppreſſam pudicitiam, impaſſo in proprium pectus mucrone, ſequè, & maritum ulta eſt. CYPRIS IPSA] Ipſa venuſtatis & amoris Dea. Aptè concludit. Id eſt par Veneti, quæ olim in Cypro religioſiſſimè culta. Hyperbolicè ſcil, ut in Octav. Senec. v. 536.

Genere atque ſorma, viſa cui cedat Venus.

192. ROSA UT SPUTAT] Adeo amabilia & venuſta illi ſunt omnia, ut pueri cam roſas ſputate, loqui aurea verba &c. Peſſ. Sat. 2. v. 98.

----- *Quidquid calaveris, hic roſa ſas.*
 Id eſt, natus illie roſa. Senſus Noſtri hic eſt, quæcumque loquitur aut facit, omnia ad amorem incendunt, & in perſeo habenda.

194. PUERI] Famuli à poculis, qui vinum mientreſunt. SPUMENT] A recenti infuſione, & colliſo vino. CARCHESIA] Crateres vel calices capaciores, & philotheſis. Nomen habent à forma carcheſorum in ſummo mali nauſici. Papin. Achil. lib. 2. v. 6.

--- *Vbi excelsa libant carchesia puppe.*
 Plura vide Serm. 7. ad v. 466.

195. ISTI DIVA] Venetiſti ſaluti libanda. TE TERQUE &c.] Epoto carcheſio, pisme fortunam & felicitatem Vitronis, exclamando illum centies felicem, cui tam bella, elegans & bona uxor obtigerit, ut dignus ſit, qui ſivales habeat viros principes.

197. MARTE ALCIDE &c.] Id eſt principibus, ut inter Deos ſuere Jupiter, Mars, Mercurius, Hercules &c.

197. QUÆ TUA PROGENIES!] Quos, quales & quot liberos ex illa Venete genuiſti? QUATERNÂ] Vox eſt reſpondentis Viſionis: quatuor maſculorum pariem me reddidit.

198. DE SEXU MELIORE] Maſculo. Papin. lib. 1. Theb. v. 393.

Hic ſexus melioris inopi, ſed prole virores
Famineâ, gemino natum pignora ſulens
 PROLE PARENTEM] Viſilianus phraſis libe. 1. Aneid. v. 79.

----- *Pulchrâ facias te prole parentem.*
 199. MATRIS IMAGINE] Decore, vultuſque elegantia matris Veneri par.

200. QUID CIRCUMDUCTIO!] Cur per ſexus & mæandros verbecum proluxus dicam ſermonem.

*Expectata procis, sed necdum nubilis; annis
Nata decem; timeo ne mores, gratia, virtus
Suppleat aetatem: formâ est pulcherrimâ, & ipsâ
Candidior Chione; Sarrana genis, generosi*

205. Principis urticâ, vel cœtu digna Diana.

*Major & hic annos viginti natus & unum
Filius, ingenio est præcox, studiisque peractis
Civica corda rapit: non ullum consulit, at jam
Consulitur; viduis votum primisque puellis*

210. Non vulgare, decus stirpis, dignusque Senatu.

nem. Audiens tædium mitigat, & fidem parat
ab asseveratione intrepida.

203. SUPPLEAT AETATEM] Ante annos pu-
bertatis ametur, & interpelletur à procis, ut mi-
hi de dote paranda serid cogitandum sit. Hoc
enim cutam facit patri attento. PULCHERRIMA]
Ex quo Venerem matrem refert.

204. CANDIDIOR] Formosior, cute scil.
candicante. Forma candida in primis laudatur.
Prop. de Hyla l. 1. Eleg. 20. §. 45.

Cujus & accensa Dryades candore puella.

Catullus Epig. 13. ad Fabul. §. 3.

*Si totum attuleris venam, atque magnam
Canam, non sine candida puella.*

CHIONE] Dædalionis filia, de qua Næso Meta-
morph. lib. 11. §. 301.

*Nata erat huic Chione: qua dotatissima formâ
Mille procis placuit, bis septem nubilis annis.
Sed hæc dum se præferre Dianæ sustinuit, lin-
guâ Dianæ telo transfixa, ut loqui frustra co-
natur, sanguine vitæque destituitur. Næso ibid.
De korto quodam, cui nomen Chione Mart. l. 3.
Epig. 34.*

*Digna tuo cur sis indignaque nomine dicam:
Frigida es, & nigra es, non es, & es Chione.
A niveo enim colore Chione nomen inventum.
Nam Xido Græcis nivem significat, SARRANA
GENIS] Rubicunda, & vividis coloris. SARRA
Phœnicæ urbs, quæ & Tyrus, à bysso vel serico
purpurâ imbuendo celeberrima. Abundat enim
istic piscis Sar vel Sarr, cujus usus in tingenda
purpura. Hinc sarrana pro purpurea. Virg. lib. 2.
Georg. §. 506. ----- Sarranis dormiat ostro.
Sidon. Apoll. Carm. 2 Pan. Anth. Aug. bis Cos.*

----- Sarranis stris fucis.

205. URTICA] Amore, seu tentigine. Urtica
notæ significationis herba, quod frondes illius
tæx urant, sic dicta. Tralaticæ æstrum, aut præ-
ritum libidinis notat. Juven. Sat. 11. §. 165.

*Irritamentum Veneris languentis, & acres
Divitis urtica. -----*

Cœtu DIANÆ] Sodalitio virginum, & nym-
pharum Dianæ: Id est digna quæ ob formam mo-
rumque venustatem, Dianæ cuspisiam, seu Regi-
næ vel Heroïnæ comitibus accenseatur. De Nym-
phis Dianæ comitibus Virg. l. 1. Æneid. §. 502.
*Qualis in Eurota ripis, aut per juga Cynthi
Exerces Diana choris; quam mille secuta
Hinc atque hinc glomerantur Oræades. -----*

206. MAJOR ET NIC] Maximus natu filius.
Procedit ad laudem filiorum Vitro, quando de
filia, finita laus inurbana.

207. INGENIO PRÆCOX] Præmaturus, ac præ-
cocis ingenii, ut jam eruditiois ætatem superet.
STUDIISQUE PERACTIS] Academicis, Philoso-
phiæ ac Legum.

208. CIVICA CORDA] Civium animos. RA-
PIT] In admirationem & sui amorem. NON UL-
LUM &c.] Dat, non rogat consilium. Juven. Sat.
6. §. 573. ----- Quæ nullum consulit, & jam
Consulitur. -----

209. VIDUIS VOTUM] Matribus, quæ scil. hunc
generum desiderant, in curæ domesticæ partem,
& viduitatis levamen. PRIMISQUE PUELLIS] No-
bilitate & opulentia primariis, & ejus sponso tam
amabili ac fortunato gaudeant, & ejus nuptias
certatim ambient. Scilicet cū Persio Sat. 2. §. 37.
*Hunc optant generum rex & regina 2 puella:
Hunc raptant: quidquid calcaveris hic, resâ fiat.*

210. DECUS STIRPIS] Familix suæ. DIG-
NUS-

*Quin & ! sed sobolis laus patris sordet in ore.
Dic quæso ulterius. Non cedit Marte secundus
Fraternæ doti; non est aded ingeniosus,
At præstans animi. Loquitur ceu militiæ dux.*

215. *Præsidio numquam excessit. Sed quid fore credis
Tempore, cum positis versabitur agmine castris?
Perstat in excubiis, nulli virtutibus impar;
Hoc nunc grandiloquo matrem perterruit ore.
Tertius est virtus ipsa, hunc aptabimus aræ.*

220. *Est Abbas facie, pius, & sine fraude doloque:*

NUSQUE SENATU] Qui Rege ad Senatorum Collegium cooptetur.

217. QUIN ET!] Apophoresis, seu reticentia: ut istud Virg. l. 1. Æn. v. 339.

Quot reges motes præstans componere fluctus.
112 & hic. SED SOBOLIS &c.] Epanorthosis seu correctio, ne scil. nimis sibi blandin, & liberos suos effere videatur. SORDET] Sordida, illiberalis, & ignominiosa reputatur. Sic laudanti se immodicè, vulgariter isthoc occinunt: *proprie laus faciet in ore.* Et Michaël Verinus:

*De se alii narrent, proprijs sordescit in ore
Gloria: si taceas plus tibi laudis erit.*

212. DIC, QUASO, ULTERIUS] Sic tibi loquendum innuit Poeta, quo nempe moneas hominem, ut orationem suam hic suspensam prosequatur, nec moveatur laudis propriæ sordibus ad contemnendum. Ita enim suo eum capiet genio, & ab audiendo ludico, voluptatem hauriat. MARTE] Facilitudine, animo bellicoso, ferociâ &c.

213. FRATERNA DOTI] Donis fratris sui nato maximi naturalibus, & studio acquisitis, ingenij scil. eruditiois, prudentiæ &c. Id est æquè laudandus à fortitudine, quàm frater ab eruditione.

214. PRÆSTANS ANIMI] Aumofinitate intrepida, & qualis militem deceat. LOQUITUR] De armis, & scitis bellicis. MILITIA DUX] Tanquam dux exercitus, vel centurio quispiam veteranus.

215. PRÆSTO TO &c.] Hactenus in præsidij, id est arcibus, oppidis, aut locis vallatis se continet, nondum contra hostem in campum educit. PRÆSIDIA loca sunt munita, quæ militibus præsidio sunt contra insulsum hostium, item & milites, qui loco præsidium iungunt. Unde acies, op-

pida, castra &c. non secus præsidia dici possint, quàm milites. Sic Livius lib. 5. c. 6. *Fusluarium meretur, qui signum relinquit, aut præsidio de- cedit.* Et Cicero passim pio quavis militum statione usurpat.

216. POSITIS &c.] In campo, & extra acies vel oppida, positis castris, inter agmina militaria versabitur, & exercebitur. Sensus est: si gloriâ tam peritè loquatur de rebus Martus nondum educit ad campum & prælia: quid non ibi aciem viderit?

217. PERSTAT IN EXCUBIS &c.] Perinacit labore & toletantia stationes suas obit, nemini secundus animi robore, vel strenuitate.

218. MATREM PERTERRUIT] Anxiam reddidit, de nimia temeritate, audacia, ac sui incuriâ. Filiis enim, eorumque periculis ejusmodi, magis metuunt matres, quàm soleat patres, qui vel nullum periculum id esse existimat, vel gloriosum ducit, vel saltem, audaciora filiorum dicta, pro more juvenum, tantùm dicta reputat & ridet, adeoque secundum oris iactantiam non proecessuram facti temeritatem. ORE GRANDILO- QUO] Jactabundo, & magna crepante.

219. VIRTUS IPSA] Maximè probus & placidus. Idiotismum nostrum olet: *de digne solver.* A quo non dissentiant phrasæ Terentij ut Aud. 3. 5. 1. *Ubi illic est scelus, qui me perdidit?* Eun. 2. 3. 10. *ut illum di de aque senium perdat.* Ubi scelus pro scelerato, senium pro sene, nomina scil. ut vocant, abstracta pro concretis. Item & Plauti AGN. 2. 2. *Lubentius faciam quàm lubentia.* Et alibi *lubenti lubentius*, atque sexcenta hæc facientia. APTABIMUS ARÆ] Educabimus, & instituendum curabimus ad ordinem Ecclesiasticum & Clericalem.

220. ABBAS FACIE] Vultu præfert sanctimo-

*Sex tamen annorum. Minimus, versutus, & acer,
Crede, spei magna; regum expectabitur aulis.*

*Patrizzant. Doceo proavos, vel ab Hectore natos,
Aut veteri Ammado; quàm longo sanguine pulchrum*

225. *Censeri; quos despiciant, quos cedere possint.*

Quidquid habet vicina novi, cognata, sororve;

Italid quidquid villis dimittitur aureis,

Uxor habet: charo à consorte quid ampliùs optes?

Nox ruit, ergo vale. Potet priùs, atque repotet;

230. *Tu quoque, si sit opus. Quando discefferis, aies:*

Gaudeo, conjux, affini satis esse rotundo;

In longum tempus satis est. Tu sanguinis arcto

niam & gravitatem Abbatialem, & huic dignitatem, in eo, quadrant omnia.

221. MINIMUS] Scil. nav. VERSUTUS] Calidus & sagax, fururus politicus.

222. SEPI MAGNÆ] Ad magnos honores, & aulæ magnificus aliquando perventurus. EXPECTABITUR] Ut sit consiliarius, vel à secretis, vel minister rerum monarchicarum, legatus, & qui ante politia, fide, & rerum agendarum dexteritate, publicæ Regis, & regni saluti proficiat.

223. PATRIZANT] Potrem suum imitantur. Hoc laudis compendium enuntiat convivor, ut novum calcar addatur ultra progressuro in commendationem suorum. Quasi vellet poeta: tu dic eos *patrizare*. HECTOR] Quam vetulâ & inclytâ propagine oriundus. Veterem enim plerique genus suæ nobilitatem deducere amabant, à ductibus & Heroibus, qui bello Troiano interfecer. Hektor filius Priami, Trojanorum summus, ab Homero decantatus, & poëtarum monumentis notissimus.

224. AMMADRO] Fabuloso illo, & à fortitudine, aliisque virtutibus inclyto, quem supra ex Lipio ingeniosi nugatoris factum diximus Ser. I. ad y. 28. Reddè sibi vanus ille à fabulosis, laudis argumentum quaerit. LONGO] Verulso.

225. QUOS DESPICIAM] Per se, ut ignobiliores, aut natalium splendore inferiores. QUOS CEDERE POSSINT] Sine notâ dedecoris, aut nobilitatis suæ detrimenti.

226. HABET NOVI] Indumenti, gemmarum, actionum, aut aliorum, ad mundum muliebrem,

& corporis ornatum. Huc enim mulierum vota feruntur, ne aliis sibi neglectiores videantur.

227. ITALIA QUIDQUID &c.] Mediolano in primis ad nos advehitur, contextum ex pilis vel floccis auro implexis. Inde enim vestes Attalicæ, & auro intertextæ.

228. UXOR HABET] Mea, me promptè donante, ac argentum dependente. A CONSORTE] A marito quid ultra uxor postulare possit? Ac si dicar: quævis etiam pretiosissima largior uxori meæ, impensarum in curam & vota illius, minimè parcas.

229. NOX RUIT ERGO VALE] Valdecit hæc formulâ Virro: in noctem prorsus fabulas, valere re jubeo, domum abeo. Virgil. I. 8. Æneid. y. 369. *Nox ruit & fuscus* &c. --- POTET PRIUS &c.] Antequam recedat, preme illum, ut semel iterumque potet. Hoc enim ex lege hospitalitatis, convivor suis convivis debet, ne videatur eos spontè dimittere.

230. TU QUOQUE SI SIT OPUS] Etiam bibe, si agrè alioquin, & gravatè eum ad potum inducturus es. AIES] Jam lætus ob discessum tam incommode ac iaculi hospitis, ad conjungem tuam dices.

231. SATIS XESA] Illi à nobis esse satisfactum, utpote qui mensam, pocula, & fabulas, pro animi sui libentis inveniarit. ROTUNDO] Tereti seu simplici, ut exposuimus ad y. 176.

232. IN LONGUM TEMPUS &c.] Perteso mihi colloqui, & moris tam infusili, opus non erit, nisi post longum temporis intervallum, cum tam inaccepto hospite convivari. SANGUINIS &c.

- Fure feras omne hoc, injuncta piacula credens
Lauti ventriculi, longæque libidinis, umbram*
235. *Solutura tuam. Verùm, si junxeris illi,
Erecti quos Nosti animi, verbisque gravandos
Futilibus; barathri fundo volvèris in imo,
Inter eos, ausi qui corpora mortua vivis
Jungere, legitimis & falsos spargere nummos.*
240. *Sed quid concludis? quæret quis lassus: amicos
Sexaginta habeo, quos observem, excipiamque:
Vin' convivialis me tot macerare? Duos nam
Difficile invenies bodie, quæis convenit inter
Se spatium exiguo, & qui non rixentur apertè.*

&c.] Consanguinitatis & necessitudinis gratiâ. Hic iterum Poëta sub personâ propriâ, suadet tolerantiam iis, qui lege urbanitatis tenentur ejusmodi inepios & agrestes, ad epulas invitare. OMNE HOC] Omnia hæc incommoda, & tædia.

233. INJUNCTA] A conscientiarior, vel Presbytero à sacra confessione vel exomologesi. PIAECULA] Opera piaculatia, ut diximus supra Ser. 4. ad ψ. 113. Id est, certò tibi persuade, quasi hæc patientia, in accipiendo tam molesto & exoso convivâ, tibi, ad expiationem gulæ ac libidinis tuæ, imposita sit à Sacerdote pœnitentiario.

234. LAUTI VENTRICULI] Nimis lauta edulia expetitis, & degulatis. UMBRA] Animam tuam, ubi mortali corpore soluta fuerit.

235. SOLUTURA] Sublevatura in igne piaculâri, & flammis ultionibus; ad sensum Catholicæ Ecclesiæ, post hanc vitam. Et JUNXERIS &c.] Eidem tuæ mensæ sodales, & convivas adhibeas unâ cum illo.

236. ERRECTI QUOS &c.] Quos novisti viros graves, verè generosos, eruditos, cultos, altioris ingenii, & quos Virtutis & nugarm ejus redeat.

237. BARATHRI FUNDO] In imo Tartaro, qui ut Virgiliano commento libr. 6. Æneid. ψ. 578. Bis patet in præcepta tantum, tendit, sub umbras, Quantus ad abstricim cali: suspensus olympum. Barathrum autem, propriè est hiatus in Attica tenebrosus, & instar putei, in quem nocentes deturbabantur. Pro Tartaro usurpat Virg. lib. 8. Æn. ψ. 245. Superque immane Barathrum Cornatur, trepidæque immenso luvine mænes, VOLVERIS] Cruciaris instar Ixionis, qui totæ

alligatus illic perpetuò volvitur. Poëticè jocatur, non ex vero ut anî. Neque enim tantillæ noxæ, ut est convivas dispares conjungere, tanta pœna deberi possit. Pergit in argumento ludicto.

238. INTER EOS &c.] Iis accensendus, qui mortua corpora jungunt vivis, horrore, sanie, fetoreque perimendis: ac inter nummos probos spargunt adulterinos. Prioris sceleris immunitatem assignit Mezenio Virg. l. 8. Æn. ψ. 483. Mortua quin etiam jungebat corpora vivis, Componens manibusque manus, atque tribus ora, (Tormenti genus) & sanie inboque fluenti, Complexu in misero longâ sic morte notabat.

240. QUID CONCLUDIS?] Colligit, aut quam inde sententiam conficit? Cic. 2. de fin. 63. Deinde concludas summum malum esse dolorem. Et Acad. Q. 4. c. 27. Quomodo quempiam aut censuisse aliquid, aut invenisse dicimus? LA Ssus] Longa hæc de convivio oratione. Sensus est: fortasse lassus quispiam audiendi hîc meis consiliis & rationibus, quæret quid ex iis deducam, cum videantur omnia meâ argumenta eò tendere, ut frequentissima, & prænt quotidiana convivia insinuantur. Nam ut merito quispiam

241. SEXAGINTA &c.] Lege honestatis ac civilitatis obstringor gratiam reddere iis, qui me quandoque convivam habuerit, aut quibus alio quocumque nomine debitor sum.

242. MACERARE] Attenuare, & acciâs re meâ pauperare.

244. SPATIO EXIGUO] Temporis scilicet. Id est, qui ne confitentur quidem ad horam, quâ simul discumbant.

245. *Fallitur hic quisquis; non est vixari, animosè
Si quis defendat, quæ suadet opinio, contra
Problema alterius; nec erit discretio talis
Utilis: at cures hirci moveantur ab hœdis;
Cultis, inculti; tenebris, lux; semiviro, vir.*
250. *Ut placet, invites; sex, octo, novem, prout apè,
Vel prout occurrit, cum potatore bibaces,
Cum lepidis lepidos, & cum Therfite loquaces.
Delectu constant hominum convivia leta.
Incidat invitandi aliquos occasio: debes,
255. Sive soles; sive nempe lucri, suffragii, amoris;*

245. HIC QUISQUIS] Supple, est vel fuerit. ANIMOS] Cum animi fervore, contentione, & acrimonia.

247. PROBLEMA] Propositum, sententiam, vel argumentationem alterius. ΠΡΟΒΛΗΜΑ propriè significat id, quod obijcimus pro munimento & tutamine. Sic Aristoph. πρὸς ἄλλους κακῶς, propugnaculum adversus mala. Aristoteli verò id quod in disceptationem venit: id est questio, propositum, controversia. Inter Hœd. Junii adagia reperias, aliud problema, id est alia questio, alia controversia. DISCRETIO] Disunctio, seu potius non conjunctio, ejusmodi convivarum. Sententia est: inutiliter ac indecorè seorsum tales accipias, eos non adhibendo eidem convivio, quos noveris in causa quapiam disputanda dissenfuros. Hoc etenim ritu constant ejusmodi facta, ut ex contentione calore, nova semper fabellarum seges exurgat. Convivis enim cultis, & eodem instituto, sorte, dignitate, vel more viventibus volup est, duos ex sodalibus acriter inter se pugnantes audire, maxime, si uterque emuncte natus est, & periculum abest rixæ incultioris.

248. HIRCI AB HœDIS &c.] Nimiùm à se invicem distantes, ut hirci ab hœdis, culti ab incultis &c.

249. SEMIVIRO VIR] Mulieroso & effœminato, & uxoris imperis obnoxio, vit fortis & constans, nil concedens muliebribus lenociniis, multò minus impetis. Vitos enim in quos mulier dominatur, familiari phrasi noster appellat semiviros. Vide Ser. 3. ad ψ. 223.

250. SEX, OCTO, NOVEM] Intra cancellos, & numeros Charitum & Musarum, ut supra præscriptum.

251. OCCURRIT] Ut fert occasio, vel voluntas, aut lubentia tua arbitrium.

252. THERSITE] Gærolo, & vehementer vocali, Fuit Therfites, ut est apud Joan. Britannic, in Sat. 8. Juven. In castris Græcorum vir loquacissimus, qui nihil cura habebat, quàm velle, aut quàm aperire, sed ut quamprimum, & quàm maxime ridiculè loqueretur. Regibus etiam convitiari solbat: quomobrem alii eum ab Ulyssæ percussum eburneo scæpeto, alii ab Achille pugni ictu interemptum volunt. Etat etiam homo monstruose deformitatis, inde locus proverbii: Therfite facies. Vide Chil. Erasim.

253. DELECTU CONSTANT &c.] Elegans sententia, & verè quibuscumque parum supra plebem cultis observanda. Quæ significatio vult: nihil tam esse ad excitandam inter convivas hilaritatem comparatum, quàm æqualitas ingeniorum, & convivæ cum delectu sociari ac conjuncti.

254. INCIDAT &c.] Arguitur alius quispian ab utili, qui propositum Poëtæ impugnat.

255. SOLES] Inducti jam ab aliquo antiquæ consuetudine. LUCRI] Quod facias tractando negotia, implorando auxilium, patrocinium, vel consilium, aut aliud quodvis, quo damnum arceas, vel rerum incrementa facias. SUFFRAGII] Favoris parandi, ut magistratum aliquem, aut dignitatem obtineas. Hæc enim arte, suffragantibus pertinacia adversandi cadit, & ambientibus ad votum surgit fortuna. De candidato quopiam, artis ejusmodi non ignato, Sidon. Apol. l. 4. Epl. 25. Hic, inquit, per fragores parvascens culinarum suffragio comparatur, Apiciani planctum

*Dama perna data est, vel aperculus inscius herbe,
Et par perdicum: capis octo mensula, & illi
Sunt septem; unius redit excusatio quorum:
Sex ergo; impensa facta sunt: adjicietur,
260. Ante duos menses qui te invitavit amicus,
Cum Domina uxore; & cautè invenisse putabis:
Recula sic tuta. At nullum cognoscit eorum,
Quos prius intendis; diverso vivit & audit.
Sufficiens locus est. Nugaris, mechanicorum
265. Hæc ratio: æquales stes primùm jungere, ne rem
Introitu mutiles; & quantum fert, sibi notos:*

*fibus ingerebatur. AMORIS] Benevolentiz, vel
amicitiz conciliandæ, vel servandæ, aut fortè
etiam nuptiarum parandarum, tibi aut liberis &c.
256. DAMA] Capiz silvestris. PERNA] Coxa,
seu pes cum superiori parte carnosa & nervosa.
Vulgus censet esse idem quod petaso: distinguunt
doctiores, ut petra sint anteriorum, petasones
pedum posteriorum. APERCULUS] Tenellus &
recenter editus aper, qui materno lacte dum-
taxat, nondum herbis pascus est. Sic hædus apud
Juven. Sat. 11. §. 66.*

*Hædulus ex tote grege mollior, inscius herba.
257. CAPIT OCTO] Par est admittendis octo
convivis. Marr. lib. 10. Epig. 48. §. 6.
Septem signa capis, sex sumus, adde Lupum.
ET ILLI] Invitati, quorum unus non condicit,
excusando scilicet quævis legitimæ de causâ, alibi se
detineri.*

*259. IMPENSA FACTA SUNT] In opsonan-
dum, & apparatus convivalem, ceteraque huc
spectantia.*

*260. INVITAVIT] Ad cœnam suam.
261. CAUTE] Ad utilitatem & compendium
accommodatè, & ex prudentia œconomica. Sic
enim eodem sumptu & convivio, pluribus sa-
tisfeceris, quibus alioquin accipiendis duplex ti-
bi epulum instituendum erat. Hoc est, ut vult
proverbium: De eadem fidelia duos parietes de-
albaveris.*

*262. RECUA SIC TUTA] Sic cautum est re-
bus tuis, & minimo impendio. Vox est ridens
Poeta, à quo nisi me fallant omnia, lepidè allu-
sum ad sonum isthunc Rekel, qui nobis Euclo-
nem, avarum, sordidum, caninum designat: qua-*

*si dicat, sic tibi consent sordes caninæ, & ratio-
nis avaritiæ. AT NULLUM] Non cognoscit quem-
piam eorum, quos jam ante invitasti. Sic contra
adversarium argutur Poeta.*

*263. DIVERSO VIRIV &c.] Alterius genii
est, seu diversæ vitæ, famæ, sortis quam reliqui
convivorum.*

*264. SUFFICIENS LOCUS EST.] Ut ostioni
accumbant. Sic instat caninus & sordidus Euclo,
vel patronus illius; ut illi constet recula. NUGA-
RIS] Nugaciter argutis, nugas & ineptias in
medium profers. Pers. Sat. 1. §. 56.*

*Qui potest Vis dicam? Nugaris cum tibi &c.
MECHANICORUM] Plebeiorum, illiberalium,
vilium, & obscurorum.*

*265. STET] Tibi certum & decretum, animo
tuo statutum sit. Virg. lib. 2. Æneid. §. 750.*

Stat casus renovare omnes.-----

*Et lib. 12. §. 678.
Stat conferre manū. Enne: stat, quidquid acerbis est,
Morte pati: nec me indecorem &c.
Claud. de Rapt. 1.3. §. 323.*

*Stat fines penetrare noti.-----
INTROITU] Principio, vel in aditu mensæ.*

*266. QUANTUM FERT] Quantum per te, tu-
aque consilio licet, aut fieri potest. STET] Invi-
cem, & mutuo usu cognitos. NOTOS] Scire ac
jussit: cum ignotis enim cœnare, viris prudenti-
bus invisum & grave: quod ipsum lepidè Mar-
tialis vocat cœnare solum. Extrat lib. 11. Epig. 36,
ad Fabullum.*

*Ignotos mihi cum voces trecentos,
Quare non veniam vocatus à te
Mirari, quævisque, lissigisque:*

P. 3

Solus.

*Aut lepor, & fructus, peritura & gratia mensæ, &
Impensæ. Oblongis vix attingentia clunes*

Pallia si misces, intentis gaudia curtes;

270. *Ut qui dissiliant animis, vel sorte, vel annis.*

*Convoco vicinos, pistorem nempe fabrumque,
Sutorem, & reliquos, quia Bacchanalia: degit*

*E regione mei, cujus comitata per urbem,
Vir gravis, incedit conjux famulo unicolore;*

275. *Indebliliter cujus signata vetusto*

Porta Magistratu, cujus vulgaris oryza

Non calet inferiis: vini hunc, quia notus, amicus,

Solus ceno, fabula, non libenter.

Chilonem, refert Plutarchus Conv. VII. Sap. non ante condixisse, quam de singulis convivis, qui essent, quævisset: quod diceret, vectorem & contubernalem ferendos esse etiam ignotos. utpote quibuscum navigare aut militare necesse sit: at vero in convivio quibuslibet se commiscere, non esse hominis prudentis. *Raderus.*

267. AUT LEPOR ET FRUCTUS &c.] Inter turbatâ, amissâque per ejusmodi fordes hilaritate, nullam à convivis gratiam inibis.

268. OBLONGIS] Senibus vel obscuris: nam his, ævo Scholiriano, pallia ad medias ferme fursas ab humeris dependebant. VIX ATTINGENTIA CLUNES] Nobiles vel juvenes, qui ad id ætatis, brevibus admodum palliis, utpote vix ad nates protensis, utebantur.

269. INTENTIS] Comparatis jam ad jucunditatem, & animi hilaritatem. CURTES] Absumptas, tollas, intercurbes.

270. DISSILIANT] Dissiliant, differant, discrepent, in diversa rapiantur. Lucret. l. 2. v. 86.

---- *Fit ut diversa repente*

Dissiliant--- Horat. l. 1. Ep. 18. v. 41.

*Gratia sic fratrum geminorum Amphionis atq;
Zethi dissiliuit.* Papin. Theb. t. v. 85.

---- *Genus consortia ferro*

Dissiliant----- ANIMIS] Ingenio, affectibus, & propensione. SORTIS] Vitæ statu, conditione. ANXIS] Ætate.

271. CONVOCO] Ad epulas, vel cœnaculum meum. VICINOS] Domos meæ contiguas, vel vicinas, habitantes.

272. BACCHANALIA] Dies geniales, & pro-

miscuæ epulationis, qui annum, ex more Christiani ritus quadraginta dierum jejunium præverunt. Aut in hoc nomine, aut in factis turpissimè erramus Christiani. Bacchanalia enim fuisse sacrum Græcum, & quidem nocturnum, scelus omnium seminarium, nobis nec nominandum. Quomodo illud investigarum Romæ, & sublatum à Cos. Sp. Posthumio Albino, omnemque ejus sacri abominandam turpitudinem luculentè describit Livius l. 9. Decad. 4.

274. INCEDIT CONJUX] Periphrasis viri nobilis, ordinis Senatorii, & potentia. Ordo est: è regione domus meæ habitat vir gravis, cujus conjux procedit in publicum stipare famulo à pedibus, induro vestibus unicoloribus, id est ejusdem coloris cum vestibus conservorum suorum, quas Itali *livree* nominant, nos Belgæ, voce inde accitâ *livree* dicimus. Suntque quasi insigne Domini, & servitorum.

276. PORTA MAGISTRATU VETUSTO] Qui sæpius, & jam à pluribus annis in Senatum adlectus fuit. Antverpiensium mos est, ut cum quis in ordinem Senatorium primum adlegitur, foribus domus ejus majusculis cretæis litteris inscribatur *vi MAGISTRAT*, quasi innovat inibi habuere assessorem quempiam Senatus, aut de collegio magistratus urbani, quo major sit reverentia, & ædium fama. Ejusmodi autem scriptura hominum manibus non deletur, addè ut elementa illa in multos annos adhuc pareant & videantur. Cujus ORYZA

277. NON CALET &c.] Hypallage in contrarium sensum torquet, nisi in ordinem reducitur. Ordo hic est: cujus non vulgaris Oryza calet

*Vicinus, vexem matrae sermone, securis,
Subula? Habet lautè, & contenti vivere possit*

280. Unde domi; multis cur mecum nauseet horis?

*Ingenio, ore pares, si me dignentur honore,
Expertique viri, & nobiscum prandia sumant;
Vicinum dominum, vicini jure vocabo,
Et paribus miscebo parem. Nihil hic triviale*

285. Expecta, expositi nil; sed paritate monetæ
Verba repercutient, nec erit contagio dictis.

ealet inferiis: id est calet in exequiis illius aut uxoris, ubi vitâ functi fuerint. *Oryzam* non vulgarem, quia non à vulgo vel vulgaribus, sed à nobilioribus, ac opulentiorebus ad amicos dono mitti solent. *Guicciardinus* in *Anversipia. Funerum* inquit, *solemnia Antverpia magno admodum sumptu, multaque in pauperes beneficentia peraguntur. Persolus autem defuncti iusti, exhibetur deinde obliiterando doleri propinquis & familiarium intus splendendum & magnificum epulum. Ceteri verò qui in funus predierunt, sextarii vini, & Oryza laeti incocta patinâ singuli serè donantur. Imo & aeternarum pauperum, aliorumque egenorum domos, singulæ pleiumque cacabo. *INFERIIS*] Exequiis. Inferia mortuorum facta, quæ Dîa inferis olim persolvebantur.*

278. *MACTRAE SERMONE*] Colloquio pistoris, artopoci, seu panificis. *Matra* arca est panaria, à verbo *Gixco* *ματρίω*, quod est subigo, pinso. *Artis* instrumenta, pro artificibus. *SECU-RI*] Fabri Materiali seu lignarii, cui res cum fecuri.

279. *SUBULA*] Sutoris: nam subulâ sutores corium se. forant quâ setam & linum tranſmittunt. Respondent versibus 271. & 272. ubi de pistore, fabro, sutore. *LAUTE ET CONTENTO*] Dives est, & lautâ domi mensâ gaudere, ac genio suo obsequi potest, vel solum cum familiâ, vel cum amicis, ut visum fuerit.

280. *NAUSEET*] Mactore ac tædio afficiatur, cum mechanicis accumbens, eorumque sermones insipidos fastidiosos.

281. *INGENIO ORE PARES*] Indole, doctrinâ, argutis & oratione pares. *DIGNENTUR HONORE*] Suae præsentiae, & colloquiorum, in convivio. Ita Civiles & prudentes se beneficio cumulatos existimant, dum amicos & sodales convivas beneficiantur.

282. *EXPERTIQUE VIRI*] Qui rerum usu id conieciunt sunt, ut venustè comiterque inter homines nobiliores versandi rationes calleant.

283. *DOMINUM*] Virum gravem, nobilem, urbis Senatorem jam antè descriptum, ob disparis convivæ nuper non invitatum.

284. *TRIVIALE*] Plebeium, humile, vel quod in trivis audias, aut inter proletarios.

285. *EXPOSITI NIL*] Obvii, omnibus noti vel parentis, plebeiorum sermonibus triti. Sic *Papinio* *Expositum limen*, quod omnibus patet, *expositi meres*, faciles & comes erga omnes, *expositi census*, qui in usum amicorum liberaliter erogantur. *Gervasi. ad 2. Sil. Cæm. 2.* sic & *Juven.* de poeta egregio *Sat. 7. v. 54.*

Qui nihil expositum solent deducere, nec qui Communi ferius carmen triviale moneta.

PARITATE MONETÆ] Pari lepore, sale, acrimoniâ, stylo. Sic *Juvenalis* loco adducto, communem monetam dixit, pro communi sermone vel nota. Sic & *Apuleius* *Apol. 1.* apud *Joan. Britan- nicum: Ea neminalabore meo & studio ita de Græciæ provenere, ut tamè latinâ mensâ percussa sine.*

286. *VERBA REPERCUTIUNT*] Aptè manet in Metaphora: æs enim dum signatur monetæ, feritur & percutitur. Sensus est: pari cum sale & acrimonia respondebant. Nullatibus paræmia vernacula est: *met de selvs munis betaelen*, hoc est pari monetâ solvere: quod de iis dicitur, qui promptè & argutè, in alios retorquent sua dicta, aut cum pari lepore & acumine respondent: ut verum sit *Plautinum* istud *Agm. 1. Sc. 3. v. 20.*

Par pari datum hostimentum est.

NEC ERIT CONTAGIO] Non contaminabitur aut depravabitur quispiam colloquiis eorum, cum sint docti & liberalia, & viros in primis honoratos addocentia. *Juven. Sat. 2. v. 78.*

---Dedit hunc contagio labem.

De rebus sacris, & de sapientiâ agetur.

Quid moderator, agant, academicâ in arte, Neronis,

Quid Plutarchus, opus cuius diviniôr & mens.

290. *Quantum Fernelio superetur Fuschius. In quo*

Lessius à Sanchez dissentiat. Inde, saluti

Quid patriæ expediat, nubetne Hispana Britanno?

Sceptra Palatino si restituenta? Quid Anglis

Libera religio? Veneti, quid Gallus, ad ista?

295. *Que Bavari vires? Que Saxonis, & Leopoldi?*

288. QUID MODERATOR &c.] Subjicit argumenta, de quibus plerumque inter se fabulantur, quò jam dicta probet. Implexum utcumque sententiam hoc ordine expedit: quid moderator Neronis, quid Plutarchus agant in arte Academica. Moderator seu præceptor Neronis Seneca philosophus, uti & Traiani Plutarchus, hic Græcus, ille Latinus: utroque scriptis suis immortalis. Artem Academicam hic vocat Philosophiam, quæ non nisi in oppidis ad id constitutis, sive Academicis hodie tradi solet. Plurimum autem conferunt, duo hæc moralis naturalisque philosophiæ lumina, ad eorum institutionem, qui sapientiæ disciplinis navant operam, licet rariùs hodie juveniuti scholasticæ prælegantur. Sensus itaque hic est: expenduntur in hoc convivio Seneca & Plutarchus, factaque utriusque collatione, queritur: uter utro præstantiora scripserit, nobiliorique ingenio res sublimes ac divinas scrutatus fuerit. Quod indicat versus 289. qui subjicitur.

290. QUANTUM FERNELIO &c.] Expenduntur idem duo celeberrimi medici, qui proximè lapsò seculo, medicinæ cùm facilitatè, tum scriptæ gloriâ clauerunt: Fernelius quidem in aula Francisci II. Galliarum Regis, cui lectus archiater: Fuschius autem in Suevia.

291. LESSIUS À SANCHEZ.] Duo nominatissimi Theologi moralis scriptores, hic Hispanus, ille Belgæ, ambo Societatis Jesu Presbyteri. INDE.] A re litteraria, & omne genus eruditionis attingente, tranfitur ad publicæ patriæ salutem spectantia.

292. HISPANA.] Maria Regis Catholici filia. BRITANNO.] Carolo Stuarto, Walliæ Principi, Jacobi Britannici Regis filio: qui anno hujus ævi xxiii. quo præfens Sermo publici juris factus, cum paucis comitibus in Galliam transfusus, in

Hispaniam spectatas nuptias firmaturus concesserat. Successu tamen ille caruerunt: duxitque postmodum Henricam Mariam Ludovici XIII. Galliæ Regis sororem. Sed ille defuncto patre, Rex fataliter infortunatus, ab impiis subjectis & sceleratis patricidis, in judicium protractus, & damnatus, carnificis manu in publica scena vitam finivit viii. Id. Feb. anno post Christum natum ctd. lxx. xliix.

293. SCEPTRA PALATINO.] Frederico Comiti Palatino, qui à perduellibus Bohemis, uti suprà meminimus Serm. 1. ad y. 48. & 49. Rex creatus, universam Germaniam ad arma conciverat: multis tamen cladibus fractus, terris suis, & Septemvitarum exutus est. Cùm autem Fredericus ille esset gener Jacobi Regis Britannici, sperabatur jam memorato nuptiali pacto comprehensum, ac Provinciæ suæ Rhenoensi restitutum it, in hoc Austriacæ clementiæ Imperatoris Ferdinandi II. interpellaturo Philippo IV. Austriaco Hispaniarum & Indiarum Monarchâ.

294. LIBERA RELIGIO.] Spe siquidem nuptiarum Caroli Principis cum Maria Hispaniarum Infante, corperant Catholicis in Angliâ liberiora esse suorum sacrorum exercitia, & ut eorum temporum rumoribus ferebant, libertas eadem sub pactum concessura videbatur.

294. VENETI QUID GALLUS.] Qui se ad tumultus, & bella istius temporis continebant: tacito affectu tamen alterutrius bellantium parti faventes.

295. BAVARI VIRES.] Maximiliani Bavarie Ducis, qui exercitum Cæsarianum contra Freteicum, perduelles Bohemos, & alios Protestantes ducebat, ob rem benè gestam à Ferdinando Imperatore, Palatinatu superiore donatus. SAXONIS.] Joannis Georgii Saxonie Ducis, qui unâ cum Bavaro Cæsarianis partibus favēbat,

*Spinola quid studeat ? Quid Corduba ? Ferreat oris
Quis Comes Henricus ? Quae belli machina surgat
Aurais, intrepidos contra conanima cujus
Intercepit hiems, & praesidiaria fecit ?*

300. *Omnia quae coram si paupere spiritu agantur,
Induat Harpocratem, saturato ventre, necesse est;
Oscitet, & centum distare hinc passibus optet.
Ergo pares paribus, Tassi, jungamus oportet
Musarum numero ; cras, si lubet, incipiemus*
305. *Edicula in nostrâ, notos adhibeo sodales.*

Ante focum reprobens mea dicta uxorius, octo

vebat, & militabat, & Imperatoris proscriptio-
nis sententiam contra Fredericum impigre exe-
cutum ibat. LEOPOLDI] Archiducis Austriae,
qui Ferdinand II. Imperatori fratri suo, egre-
giam navabat operam bello Bohemico contra
Fredericum, agrum Spirensis, Germershei-
mum, aliosque subigendo.

296. SPINOLA QUID &c.] Ambrosius Spi-
nola Catholici Belgii archistrategus, qui eodem
tempore cum Belgicis copiis, imperii turbis sub-
missis auxilior, Palatinatum inferiorem inva-
serat. Quid Corduba] Consalvus Corduben-
sis hetos inclutus, & dux exercitus Regis Ca-
tholici, contra rebelles & protestantes.

297. COMES HENRICUS] Bergensis ille, co-
piarum dux, contra Hollandos, eorumdemque
orderatos. BELLI MACHINA] Quid machinetur
Princeps Isabella, ejusque ductores exercitus,
contra Mauritium Nassavium rei bellicae apud
Batavos supremum praefectum.

298. INTREPIDO &c.] Ordina : cujus co-
namina contra intrepidos (Brabantos & Antver-
penses intelligi) intercepti hiems.

299. ET PRAESIDIARIA] In loca praesidia-
ria, aut praesidia duxit copias suas. Mense liqui-
dem Decembri Anno cix, txc, xxii. Mauri-
cius princeps Aurais, cum omni apparatu bellico,
& ducentarum navium classe, Dordraci Hol-
landiae solverat. Antverpiae insidiaturus. Verum
exortâ repente tempestate, naves omnes vel dis-
perse, vel submersae. Moxque tam acre incruduit
gelu, ut quos ex xii. armatorum millibus à tan-
ta tempestate servaverat, in oppida & loca val-
lata abducere coactus fuerit. Vid. Ser. 7. ad § 37.

300. PAUPERE SPIRITU] Inculco, simplice,

rerum polnicarum ignaro, & cui nullae sunt opes
aut thesauri eruditionis. Ita Quintilianus *mi-
serum & pauperem oratorem* dixit.

301. INDUAT HARPOCRATEM] Obmutescat.
Lipsius antiq. Lect. l. 3 c. 1. *Silentium*, inquit,
*in mensi Angerona dea, digito ad os admo-
Romanis significat, Harpocrates Graecis.* Vide quae
diximus de Harpocrate supra Ser. 4. ad §. 91.
SATURATO VENTRE] Quia tunc est copia fac-
tiarum & scellarum. Ventre siquidem adhuc
latrante, sermones interuiantur, ore gemina-
tum, molendi simul & loquendi, officium denegante.

302. OSCITET] Praetadio rerum quas co-
ram se agitari audit, & non capit. *Oscitare* autem
frequens est iis, quos tædæ alieni sermonis : hoc
est labra dimovere in morem somnolentorum, ut
diximus Ser. 2. ad §. 44. Persl. Sat. §. 3. 59.

Oscitare besternum dicitur undique malis,
DISTARE] Abesse ab hoc convivio, quàm lon-
gissimè.

303. ERGO PARES &c.] Aprè concludit, ex
dictis hactenus satis prolixè. Et pares certè amant
inter se : & ut Caro apud Cic. de senectute 7. *Pares
cum paribus, vetori proverbio, facillimè con-
gregantur.*

304. MUSARUM NUMERO] Novem. INCI-
PIEMUS] Hoc ritu, ac legibus jam praescriptis
convivari.

305. EDICULA IN NOSTRA] Per diminutio-
nem, ad mitigandam dicti invidiam, vel arrogan-
tiam. NOTOS] Tibi & mihi pares, & aequales
annis, sorte, genio & doctrinâ.

306. ANTE FOCUM &c.] Ordina : uxorius re-
probens mea dicta, ante focum cum gnava affe-

Q

strice

*Castaneis urat putridis ferventibus, oris,
Cum gnava, assiduè, molle, affestrice, palatum.
Nec mirere, precor, tibi nos cecinisse soluto:*

310. *Materies prima es, formas quas cumque paratus
Amplecti; instantis communi more puellæ,
Sive resistentis rationis. Rasa tabella es;
Suesce stylo nitido, hæc olim meminisse juvabit.*

strice urat assiduo molle palatum oris, octo ferventibus castaneis putridis. Id est, qui mea dicta improbat, continenter domi cum uxore sua ad focum sedeat, & torrendis castaneis vacet. Uxorius] Uxori nimis obnoxius, aut turpiter deditus. Mercurius Aneasm coarguens apud Virgil. l. 4. Aeneid. v. 266.

----- Pulchramque uxoris urbem

Extruis, heu regni, rerumque oblite tuarum!

307. CASTANEIS PUTRIDIS &c.] Ut facili putrescant castaneæ, vel consumpto succo mucidæ, vel intercluso aëre suffocata: unde haud difficulter se miscunt aliis probis, cum foris nihilo improbiore appareant, occurrantque iis, qui cum uxore ad focum sedentes, eandem torrent & vorant, non ausi generoso cuipiam sodalicio extra domum se immittere, ne domina succenseat. Notat scoprice quosdam sui ævi uxorios.

308. ASSIDUO] Quasi assiduè, ut vult Charisius, quod optime rem hic augeat: nam sequitur, CUM GNAVA ASSESTRICE] Uxore sibi assidente, gnava, & gnava virum domi detinere. MOLLE] Ludit in ambiguo, ut tam molliem palati, quam viri rideat.

309. SOLUTO] Calibi, libero, non conjugato, nec ulli alteri vivendi instituto, astricto.

310. MATERIES PRIMA &c.] Ut est apud philosophos naturales, qui materiam sibi quamdam nudam comminiscuntur, & omnis formæ experient, ejus tamen appetentem.

311. INSTANTIS &c.] Puella vel nympha

cuipiam, quam procere, aut sponsam postules. COMMUNI MORE] Uti mos hominum communior est.

312. SIVE RESISTENTIS &c.] Rationis huic proposito obnitentis: quasi innuat, magis ex ratione esse calibatum quam conjugium, ac præ ceteris vitam Clericalem & Deo devotam, quam profanam & mundo deditam. Sententia est: aptus & idoneus etiam nunc es, amplecti vel vitam conjugalem, pro more communiore, vel calibem seu sacram, cui magis videtur ratio suffragari. RASA TABELLA 25] Jam paratus quoscumque characteres admittere, instar tabulæ rasæ vel dolatæ, quæ jam comparata est, ut pictoris lineæ, vel sculptoris sulcos recipiat. Pontico adolescenti Antisthenes, cum vellet semet illius disciplinæ submittere, rogaretque, quæ re sibi opus foret: Libro, inquit, novo, stylo novo, novæque tabellâ. Animum designans adhuc indifferenter, & à præjudiciis vacuum. Laert.

313. SUESCE STYLO NITIDO] Animo tuo insculpe meliora & elegantiora, non vulgaria; ut sunt splendida illa, fastuosa, & ad luxum comparata convivia; sed nobiliora, de quibus jam egimus. STYLI] Continuat metaphoram: styli enim hic graphium seu instrumentum est, quo notas olim in tabulis exarabant. OLIM MEMINISSE &c.] Ubi ductâ conjugæ familiam alueris. Virgil. lib. 1. Aeneid. v. 207.

--- Versan & hæc olim meminisse juvabit. Hoc est, gaudebis olim hæc te didicisse,

SERMO VI.

AD FRANCISCUM ANTONIUM URSELII

PRÆPOSITUM DIVI AMATI,

PRIMUM CANCELLARIUM UNIVERSITATIS DUACI.

CONJUGIUM.

Argum. Occasione desumpta, post reliquum turbarum, ab infantium vagitu in alvo navis vectoriæ, quâ Bruxellam Antuerpiâ ferebatur, nonnullos inducit, de vitâ conjugali variè differentes, ac novissimè unum quempiam, qui calidâ, proluxâ, & argutâ oratione uxores exagitat; descriptionisque lepidissimè ingenii & moribus earamdem, tandem pro vitâ cælibe perorat. Interim dum inter læsas convenit de petendo à blaterone, involandi capillitii, talitorum, & solearum supplicio; ad portum Willebroucanum appellitur, ubi alteram navem exscensu factò, homo cum sodalibus dilabitur, inulto sexu. Verùm Poëta suppetente otio, ultorem se calumniarum pollicetur.

*Sub noctem tendens Bruxellam, non ita pridem,
Adversis Zephyris, communi composui alveo
Navis me. Ut reliqui, somno. Dormivimus horæ
Per medium. Incipiens sex evagire puelli.*

1. **UT NOCTEM &c.]** Ut eo die ferebat æstus marini opportunitas. Bis enim Oceanus horarum XXV. spatio, per alveum Scaldis, fluminis urbem lambentis, fluxum reciprocatur. Scitè Eyckius nostrarum poetarum, flos in Proaulio doctissimæ urbium Centuriæ p. 43.

*Bisquæ die fluctus æstu crescente resorbent,
Velisera Scaldum sentique, resertere rates.*

Quod de vectoria Bruxellensi perpetuum, quæ bis quidem in diem, posttridie tamen unâ horâ tardius fere, quam pridie, ex portu Antverpiensi Bruxellam solvit.

2. **ADVERSIS ZEPHYRIS]** Ventis. Species pro genere. Id est, stante vento contrario, ut necesse fuerit, diutius in navi commorari: sicquæ innuat, longioribus de conjugio sermonibus, minimè tempus defuisse. **ALVEO]** Alvo, seu mediâ navis statione inter puppim & proram, ubi vulgus & quibus vulgare marisapum, Belgicè *dixetis, deruyem*. Lauriores enim dato naviculari otio nugimulo, puppim aut proram sibi vindicant, ut ubi

aliorum strepitu, & insectis fabulis liberi, nocturno imprimis tempore securius quiescant. Navium proprios alveos innuit Virg. *Æneid.* l. 6. p. 412.

----- Simul accipit alveo
Ingentem *Æneam*, gemuit sub pondere Cymba.
Imò & non rarò pro ipsâ nave positum reperias. Ovid. lib. 3. Fast. p. 591.

*Alveum fluctus, imòquæ à gurgite pontus
Vertitur, & canas alveus haurit aquas.*
Propertius lib. 3. Eleg. 7. p. 15.

*Aut quidnam fractâ gaudes Neptuno carinâ
Portabat sanctos alveum ille viros.*

Livius l. 10. *Parti stuvatiiles naves ad superanda vada stagnorum, aperit planis alveis fabricaque complens.* Vide *Seraaldum* in *Servium*.

3. **UT RELIQUI]** Qui mecum in nave, quemadmodum quàm plurimorum espax est alveus, ubi & dormiendi copia, si locus vacat à rurbis. **СOMНО]** Dormio, corpore jam in somnum composito.

4. **SEX]** Multi: numerus certus pro incerto. **Q3** **PUBL-**

5. *Tot matres cantare. Tot eromitare. Sed illic
Peditur : hic contrâ. Hæc pars increpat : obsecrat illa
Ut taceant. Potant alii, fumantque tabaco.
Eructant, sputant, emungunt. Furgia miscet
Acrida quisque. Pluunt convitia : donec ad arma*
10. *Profilere duo : quos ut compesuit æstus
Multorum : ad tempus subsident marmura ; fætor
Evanescit ; habent saturique senesque quod optant.
Ast iterum pueri : Bua mamma, bua, bua mamma !
Pappa bua mamma ! ô mamma, ô mamma ! ô bua, pappa !*

PUELLI] Infantes, quos matres secum Braxellam asportabant.

5. TOT MATRES CANTARE] Ut solent studiose, susurris & modulis suis, infantes tranquillare, & ad somnum componere. TOT EYOMITARE] More illarum que imbecillioris stomachi, ac ferendis aquarum matinarum exhalationibus impares, ad vomitum proritantur. Oceano enim scaldem subeunte, Braxellam navigatur secundo flumine, secus recipiens se mari. Hinc non solvit navis, nisi ejusdem fluxus opportunitate post horas duodecim recurrente : atque ita intumescens Oceano, languent, & subvertuntur ventriculi debiliores & inassecti, quibus levamen à vomitione.

6. HIC CONTRA] Supple peditur, ut aliorum postica loquacitati & impudentiæ, pari urbanitate respondeatur. INCREPAT] Ferociter arguit. OBSECRAT] Leniter monet, ut desinant ejusmodi libiberalium facietiarum, & dormituri silentia commodent.

7. POTANT ALII FUMANTQUE TABACO] Et hi quietem publicam inturbant, pulsus enim pedum vel tabularum, aut certe Stentoreo clamore, potum sibi pretio adferri postulant à nautis, & inter comportandum minimè muti sunt. Fumo autem tabaci, quem per fistulam atgillaccam hauriunt, & per os dimitunt, aërem inficiunt, & fœtore nares præsentium discruciant : ut subitò à somno excitati dormientes, se existiment ad fumosa Plutonis antra detruisus.

8. ERUCT. SPUT. EMUNG.] Ut solent qui affatim potant, & fumos tabacinos, ciendis humoribus pituitosis comparatos, siccitant.

9. FURGIA ACRIA] Patientiâ jam læsâ, propter interruptam quietem, omnes ruunt in hos

perturbatores, & acriter eos incessunt. PLUUNT CONVITIA] Jactantur denso agmine in morem pluvie : id est invicem liberaliter convitiantur.

10. PROFILERE DUO] A convitiis scilicet, ad pugnos & pugnâs. COMPESCUIT ASTUS] Ardor & cura corum, qui pugnæ intercedebant : ut solet nbi pugnatur palam, & præsentibus aliis.

11. SUBSIDUNT] Tacetur, & fœtor tabaci dissipatur per carinam, & aëra.

12. SATURAT] Largâ portatione : ut solent qui perpotant, ad somnum & ronchos esse proniores QUOD OPTANT] Copiam scilicet dormiendi.

13. AST ITERUM &c.] Supple vagitus suos auspicantur, & dormientes læcessunt, occincentes tetricum isthoc, PAPPÀ, BUA, MAMMA] Pastum scilicet flagitantes. BUA enim inter infantium ænias potum, pappa cibum, mamma matrem, tata patrem denotat. Varro de educandis liberis apud Nonium : Cum cibum ac potum pappas & buas vocent : matrem mammam & patrem tatam. Plaut. Epid. 5. 2. 62. Novo liberto opus est quod pappet. Juvén. Sat. 6. 5. 631.

Mordant ante aliquis : quidquid porrexoris illa
Qua peperis, timidus prægustet pocula pappas.
Persius Sat. 3. 5. 17.

Et similis regum pueris, pappare minus
Poscit, & iratus mamma lallare recensat
Et Græcorum infantibus πάππη, idem quod nostris hodie, pap. Πάππη etiam apud Græcos vox est liberorum ad patrem. Inde apud Homerum πάππη, quod est patri ablandior, vocando pappam : vel pappo. Consonat nobis etiam Brabantica vox, quâ lautiores liberi patrem compellant, pappâ. Bua verò potionem puerilem Nonio designat, imò & aliis quancunque. Unde apud

15. *St! tata nos audit. Ploras? Manducus & Aeco
Te abstulerint. Frustrâ. Consuetas edere voces
Illi: nec modus est aliquo cohibere susurro.
Quidam turbarum impatiens, apage hinc, malefana;
Si sine filiolo, nullique molesta, perires*
20. *Importunum animal: inquit: nil ampliùs. Una,
Nescio si conjux, gracilis non voce secuta est:*

apud Lucilium lib. 8. legit *vinibnas*, pro *vinibis*. Et infantes *exibus* olim dicebant, quos jam ablactaverant. *Mamma* nomen matris erat, quod etiam obtinet apud nostrates opulentiores, si ultimam acueris hoc modo, *mammâ*. Hinc de vetula, quæ juniores se, *mammâs* & *tatas* compellabat, lusus extat Martialis l. 1. Epig. 101. *Mammâs atque tatas habet Astra: sed ipsa latantur*

Dici & mammarum maxima mamma potest. TATA, si Jos. Scaliger in Aufon. credimus, planè Græcum est, à voce *τίτλη*, quam, benevolentiz ac honoris ergo, senioribus tribuunt juniores. Vetus inscriptio est. M. ELPIDIUS PAMPHILUS PLATONI TATA SVO BENE MERENTI FECIT. Sic etiam legas ex emendatione ejusdem Scaligeri apud Aulonium Epist. t. *abare*, pro edere vocem, quâ frater aut soror, fratrem aut sororem compellat. Sic enim habet *ψ. 13.*

Apage atas quia nostra eadem. Nam supparis avi Sum tibi ego, & possum fratris abare uico.

15. *St.]* Interjectio indicentis silentium. Plaut. Epid. 2. 2. 1. *St. st! taceto.* Cicero de Orat. 2. c. 57. *St! taceto, quid hoc ilamoris est?* Vetus Fortæ apud Taurinianum.

----- *Santân' Serapis*

Isis & Harpocrates digitis qui significat st. Terent. Phor. 2. 3. 3. *Quin tu hoc age. St. Silentium enim impetrant sibi, & quandoque timoris notæ sunt, imò & abigendum.* Plaut. Mostel. 3. 2. 162. *At! diuersella. St! abin' hinc in malam erucem? TATA NOS AUDIT.]* Metu patris mater pusionem continere nititur. Nam ut suprà vidimus, *tata*, pater est: & nosrates iterum acutâ ultimâ dicunt *tata*. *PLORAS?* Ac si dicat, non cessas plorare? *MANDUCUS ET ACCO.]* Puerorum terribilamenta. In pompa antiquorum, inter ceteras ridiculas & formidolosas imagines *Manducus* incedebat larvato capite humano, maxillis vastè hiancibus, dentiumque crepitu, sese in utramque partem viz *stetens*, ridentem

turbam in fugam convertebat. Plaut. Rud. 2. 6. 51. *Quid, si aliquid Ad ludos me pro manduco locem?* Alludit ad *manducum* Juven. Sat. 3. *ψ. 175.*

----- *Cum persona pæstentis biatum*

In gremio matris formidat rusticus infans. Sic & apud Plutarchum *Acco & Alphim.* de Stoic. repugn. enim, *similem*, inquit, *faciant Acconi & Alphitoni, quarum formidino puerulos matres à malo otio deterrent.* Respondent terribilamentis nostratiotum, quorum nomina, den *Bom-meler, den Bietebauer.* Et Lovaniensem puerorum, *Katsekers.* Et alibi aliud quidvis, quo metus incurritur infantibus & pueris.

16. *FRUSTRA.]* Supple, hac ratione nituntur ploratum sistere. *EDERE.]* Edebant, edere cœperunt, vel perrexerunt.

17. *SUSURRO.]* Submisso marum murmure, æsibilis. *Susurrus* proprius frondium, rivalorum & apium. Perisus ad renes & submissas voces, Deos in templis orantium, transulit. Sic enim Sat. 2. *ψ. 6.* legas:

Haud curvis promptum est, murmurque humilisque susurros

Tollere de templis, & aperto vivere voto. Susurris autem ejusmodi, somnus comparatur. Melibœus apud Virg. Ecl. 1. *ψ. 56.*

Sape levi somnum suadebit inire susurro. Sententia est: nullo susurro placantur hi infantes, sed pergunt omnibus incommodare.

18. *TURBARUM.]* Insulsi ac incessantis vagitus. Supple sic infectatur unam ex matribus, forè conjugem suam.

19. *SI SINE FILIOLO &c.]* Supple hic navigares, aut itineri te dedisses, aut aliquin domi reliquisses filiolum.

20. *IMPORTUNUM ANIMAL.]* Nullius commodo nata, cunctis molesta, prolis vagitu omnium aures feriens.

21. *NESCIO SI CONJUX.]* An uxor illius, qui eam lacebatur. *GRACILI.]* Non molli, aut blandâ, sed asperâ & contumeliaz plenâ.

*Quid tibi inhumano de tali elephante videtur?
Non satis ærumna est? Quidquam mihi furcifer iste
Adjiciet? Patriône isthæc trux expuit ore?*

25. *Abstineant thalamo, quibus intoleranda videntur
Cantica pullorum, & pereant tentigine longâ.
Vobis commoditas uxoriam, anhela libido,
Gloriaque heredum; nobis sint mille dolores,
Pro melle exiguo, pariendo, ferendo, & alendo*

22. QUID TIBI INHUMANO &c.] Vernacula apud nos formula totidem verbis hominem insinuat incivile insectatur. *Was dunckt u van dien onbescheiden olshant?* Diciturque plerumque in duos & inhumanos, potius respiciendo molem ejus bellæ, & opium terrestrium maximæ, ut censet Plinius; quam ingenium quod volunt proximè ad humanum accedere. Cic. de nat. Deor. l. 1. c. 97. ait nullam belluarum elephanto prudentiorem. Eius proprietas lege apud Lips. Cent. 1. Miscel. Epl. 50. Alii respiciunt duritiam pellis, quâ tegitur elephantis, & inde deducunt adagium, *elephantum certo circumcissum.* Plaut. Mil. Glo. 2. 2. 80. *Horum meus elephanti corio circumcissus est, non suo: Neque habet plus sapientia quam lapis.* ---- *Hoc est,* inquit Lambinus, *herus meus maxima est bestia, non homo: vel sic, nihil sentit, stupidus est. Hoc ideo quia elephanti corium durissimum, ac crassissimum est.* Vide Append. Junii & Canteri, ubi quidam Lovanii, occasione elephanti, qui è Lusitania per Belgicam nostram in Germaniam mittebatur, facit, *fatis,* inquit, *hic & alibi elephantorum.* Hoc est, inquit auctor, *maximarium ineptissimarumque belluarum.*

23. NON SATIS ÆRUMNA? Non satis me gravat cura molestiaque liberorum? *Ærumna* propriè laborem onerosum significat. Cic. 4. Tusc. 18. *Ærumna,* inquit, *agritudo laboriosa.* Nomen obtinuit ab ærumnis, vel grumulis, quæ sunt fustille, quibus, ut refert Plautus, auctore Sexto Pompeio, religatæ fascinas viatores geriebant. Unde postmodum transferuntur in laborem eas gestantium. Hæc quia invexerat primus C. Marius, mulos Marianos appellarunt. Et hæc de causâ Herculis quoque labores ærumnæ dictæ sunt. *Furcifer]* Nomenclatio probrofa, *Furciferi* olim dicebantur servi, qui furcam à dominis jubebantur, potius opprobrii & ignominia, quam supplicii causâ, per viciniam portare, manibus ad eam alligatis, ob culpam admissam. Turneb.

1. 16. c. 3. ait, quod servi sub furcâ pledebantur, & in exemplum traducebantur. Plaut. Most. 1. 1. 53.

*Ita te forabant patibulum per vias
Stimulus, si huc reveniat senex.*

Id est furcæ vel patibulo alligatum ut suprà, dum portabis furcam per vias. Itaque propriè dicebantur furciferi, hæc contumelia affecti. Furcam à patibulo vix distinguat Lipsius, à cruce tamen discriminat; ita nihilominus ut patibulum sit pars crucis; nimirum patens illa & transversa; crux autem inferior, defixusque stipes propriè dicitur. Eum adi de Cruce lib. 2. c. 6. & 1. 3. c. 3.

24. PATRIÔNE ISTHAC &c.] Ausine, vel possit pater hæc tam immania in liberis effundere, vel projicere?

25. ABSTINEANT THALAMO] Uxores non ducant, aut procreandis liberis non dent operam.

26. CANTICA] Ejulatus, ploratus, & vagitus sobolis, PULLORUM] Puerorum. Vide quæ diximus Sect. 5. ad §. 163. TENTIGINE] Pruritu libidinis. Horat. lib. 1. Sat. 2. §. 118.

----- *Malis tentigine rumpi?*

27. COMMODITAS UXORIA] In curandis rebus domesticis, eluendis sordibus, & expendenda venere. ANHELA LIBIDO] Aëtuosa, & furibunda. Papin. Theb. 4. §. 681. *Tulit anhela dies.* --- Id est ætuosa, & anhelare faciens.

28. GLORIAQUE HEREDUM] Liberosum, quibus post mortem repitum & familiarè decora relinquantis. Exagitat omnes maritos sine discrimine, vulgatis hæc & inculta mulier: & notat bene, maritis propositam potissimum esse heredum gloriam, maxime in amplis & illustribus familiis, quarum laus prima est, longâ sanguinis serie censei, & in nepotibus olim perennare; alioquin & aliis patribus, spes & gloria in filiis collocata est. Recte in proverbis Salomonis c. 10. §. 1. & c. 15. §. 20. *Filius sapiens latensque patrem.*

29. MELLE EXIGUO] Veneris, & liberorum, quibus ex aëte ingenium muliebriè deditum est.

PARIEN-

30. *Ante & post partum, nullo miserante? benignus
Oderit, inque diem septenis spreverit horis
Consortem, & cuiquam Cytherea ardere pharetris
Suasero, & ingrato committere vota cadurco?
O fortunatas natas ad claustra puellas!*
35. *Risimus ex animo cuncti; justumque Minervae
Dicitur esse viro: atque, ut verbis verba trahuntur,
Scilicet est verum, magnis rationibus urges,
Alter ait: thalamo abstineant, tēdāque jugali,*

PARIENDO, FERENDO &c.] Utero liberorum fetendorum, edendorum, & educandorum dolores, & labores infiniti nos discruciant.

30. MISERANTE] Soritem & miseria nostras deplorante; ut amat sexus ille deplorari.

31. ODERIT INQUE DIEM &c. Bonus benignusque à viris censetur maritus ille, qui septenis tantum in diem horis spreverit, & oderit uxorem, reliquo tempore sibi maximè admatam. Sic enim Juven. Sat. 6. v. 180.

----- *Quis deditur antem
Vsq̃ue adeò est, non illum, quam laudibus effert,
Horreat, inque diem septenis oderit horis?*

32. CYTHERA] Veneris, quæ ab insula Cythera sibi lacta, hoc nomine nuncupatur. Senius est: suavior quampiam, amore ac voluptate venerè transversam rapi, & viro nubere?

33. COMMITTERE VOTA] Summam felicitatem suam reponere. INGRATO CADURCO] Lecto conjugali, seu marito, tam parvam aut nullam gratiam rependeni, mille conformis laboribus, molestiis & anxietatibus. *Cadurcum* quibuscum est stragulum, quibuscum cortinæ, seu tentorium, aut vela candida pensilia supra lectum; quibuscum culcitra, vel stramentum ex lino, apud Cadurcos Galliæ populos contexto; quibuscum etiam tabernaculum vel conopœum, quod in pompa solebunt, ab aëris inclementia defendit Principes, aut sacrosanctarum Eucharistiarum. Aliis etiam velum est, quod merces vel operas in officinis, contra solis æstus, aliavē incommoda tueretur. *Contra quid fuerit*, à Juvenale usurpatur pro lecto conjugali. Canit enim Sat. 6. v. 536.

Magnaque debetur violato panna cadurco.
Apud Cadurcos autem lini præstantia olim palmarum obtinebat à candore, unde dixit idem Juvenalis Sat. 7. v. 221.

Insistit hiberna teges, moveique cadurci.

34. O FORTUNATAS &c.] Sequitur Ciceronis verbum, qui extat in poematum ejus fragmentis: *O fortunatas natus me consule Romam.*

Quem verum irridet juvenalis Sat. 10. v. 122, ubi de Cicerone:

*Antonj gladios potuit contemnere, si sic
Omnia dixisset.*-----

Defendit Turnebus lib. 7. c. 19. AD CLAUSTRUM] Ad septa clausa Vestalium: ac si dicat: felices puellæ, quibus obtingit calibus viæ institutum eligere, & securè vivere cum Vestalibus in cœnobio aut parthenone.

35. EX ANIMO] Insigniter, & toto quasi splendore profuso. MINERVA] Præsumit institutionis suæ: jam enim mulierem cœpèrat tēdāque, & scitis moribus imbueret. Minervæ propriè est merces quæ penditur præceptoribus, sic dictum à Minerva attium præfide.

36. DICTUR ESSE VIRO] Supple persolutum: id est æquissimè apudissimèque responsum. Nam phrasi nostrâ veteraculâ, ubi cuiquam, ac in primis convitantur, falsè & acutè responsum est, dicere soleamus: *Hic is vel bestia est*. Hoc est: apud illi solium est. VERBIS VERBA TRAHUNTUR] Ex uno dicto sequuntur plura: nam sermo unus præbet alteri sandi copiam, & occasionem.

37. EST VERUM] In rem suam trahit argumentum mulieris, nugator jocularis.

38. THALAMO, TĒDĀQUE] Conjugem non ducant, nuptiis abstineant, cœnibus maneant. *Thalamus* & *tēda* conjugum denotant. *Et tēda* quidem, quia apud veteres pueri patrum maritumque facies nuptæ prælucebant, vel ad honorandam Ceterem, quæ accensis tēdis raptam à Plutone Protespinam filiam suam olim quæsit, vel quod non nisi noctu, ubi jam contenebatur, in sponsi domum sponsa deduceretur. Vide infra Setm. 11. ad v. 159. *Thalamus* generalior est.

Quis animo vita est ex omni parte beata :

40. *Nam quibus ingenium, dominae, cervice parata,
Subdere colla iugo, moriuntur rebus agendis;
In dominas abeunt; qui fortis, & interior vir
Frena reluctatur, stomacho tabescet amarae
Conjugis, aut pacis vivet crudelius exspes.*
45. *O fortunatos natos ad castra juvencos !
Non tulit hanc faciem dicendi grandior aeo,
Qui juxta positus, castigavitque Hymenaei
Suggillatorem, & temeraria verba redarguit.
Quippe maris, caligine Dei, & discordis Avernii*
50. *Conjugio virum stabili, dominantur amoris*

39. *QUIS ANIMO &c.] Qui amant vitam solidè, ac prorsus felicem, & fortunatam.*

40. *INGENIUM] Indoles tam mollis & effeminata, ut CERVICIS PARATA &c.] Ulro ac promptissimè semet subiciunt dominatui uxoris, jugo illius cervicem sponte submittendo. Rectè monet Juven. Sat. 6. v. 205.*

*Si tibi simpliciter uxoria, deditur uni
Est animus: submitte caput cervicis paratae
Ferre jugum.*-----

41. *REBUS AGENDIS] Minutis & vilibus quibuspiam, ad nutum & placitum uxoris. Eò enim inclinant animos nimium obsequendi studium, & mollities.*

42. *IN DOMINAS ABEUNT] Mulierantur, & à fortitudine masculae transeunt ad muliebrem inertiam. INTERIOR VIR] Animi generositate verè mar, ac virtute sexui suo respondens.*

43. *FRENA RELUCTATUR] Supple admittere: id est, legibus & imperiis uxoris oblectatur. STOMACHO] Fastidio, nausæ, indignatione, ac quotidiano cruciatu. Sicut enim quævis amara, palatum, & stomachum cruciat, ita & animum viri, amara conjunctio. Alibi tamen stomachum usurpari videas pro ira, seu dyspepsia, quia pectori vicinus, cui præfudit cor. Sanguine enim in corde ebulliente, perturbatio illa nascitur, quæ ad iram concitatur. Sed de illis alibi.*

44. *PACIS EXSPES] Cogetur crudelem, & continuâ diffensione turbulentam vitam agere.*

45. *O FORTUNATOS &c.] Bellè retortum, variatâ in paucis sententiâ; respondetque epi-*

phonemati à muliere paulò superiùs allato. AD CASTRA] Ad militiam, ubi licet sine conjuge, & quotidianis rixis vivere.

46. *FACIEM] Hanc dicendi formam. Ita & Virg. l. 2. Æneid. v. 407.*

Non tulus hanc speciem furias à mente Cherebus. Facies hoc loco apud Græcos est ὄψις, seu forma, diciturque non tantum de homine aut equo, sed etiam de re alia qualibet. Sic Cicero *facies civitatis, facies Senatus.* Et pro L. Val. Flacco c. 70, *adfersi*, inquit, *faciem novam, nomen vetus.* GRANDIOR AEO] Senior ætate, moribus, & prudentiâ gravior.

47. *IUXTA POSITUS] Propius assidens. HYMENAEI] Vitæ conjugalis.*

48. *SUGGILLATOREM] Contemptorem, convitiatorem. Suggillare propriè est percutiendo maculare cures, aut lividam reddere. Plin. l. 20. c. 6. *Suggillata aut liventia ad calorem reducit.* Metaphoricè usurpaveris, pro notam alicui dedere, reprehendere, contumeliâ afficere, vilipendere &c.*

49. *MARIS &c.] Jupiter, Neptunus, Pluto: ille cæli, iste maris, hic averni rex & deus. AVERNUM] discordem nuncupat, quod relegata isthuc habet discordia, omniumque rerum confusio & chaos.*

50. *CONJUGIO] Conjugati, seu perpetuâ vitæ societate colligati vivunt. DOMINANTUR] Unâ cum deabus conjugibus: scil. Jupiter cum Junone, Neptunus cum Amphitrite, Pluto cum Proserpina.*

*Pignore concordēs in subdita fœdere regna,
Alteris spatii. Rivales juncge Deorum
Præcipuos hoc orbe viros : quæ magna vetustis
Parna recusanti connubia lege Lycurgi.*

55. *Est genus humanum nobis, Junone secundâ,
Restaurare datum : modò Cadmus dentibus Hydræ,
Nec Pyrrha obtineat : nostrâ si fata moremur
Segnitie, dic quale Polo, dic quale Profundo*

51. PIGNORE CONCORDES] Amore conjugali concorditer regnant, ac vivunt inter se. SUGGITA FœDERE] Quæ sortitò, atque ex fraterno, mutuoque inter se fœdere obtinuerunt.

52. ALTERNIS SPATII] Vicissim, sive ut cadit, aut ut sibi mutuo regni habenas committunt. Licet enim deorum principum uxores, regnis quibusdam, privato nomine præstent, generatim tamen cum diis universum imperium moderantur. Quod premit hic senex conjugii patronus. RIVALES DEORUM] Quibus venustæ conjuges, & quas merito deprecant dii. Rivales propriè sunt, qui eandem puellam vel maritum adamant, quasi ex eodem rivo lymphas hausturi, inter quos magna plerumque æmulatio & simulatio. Indè proverbium *amare sine rivali*, quod de illis dicitur qui deformem amant, aut magnopere expetunt, quam nemo alius magni æstimat. Horat. ad Pisones § 444.

Quin sine rivali regno & una solus amares.
Cicero. l. 3. ad Q. frat. Epl. 8. *Hirvus autem fore videtur. O dii quàm inopini ! quàm se ipse amans sine rivali !*

53. PRÆCIPUOS VIROS] Principes, reges, monarchas, qui deorum æmuli, cum conjugibus regnant. QUIN] Imò. VETUSTIS] Apud veteres.

54. PÆNA RECUSANTI &c.] Supple, decreta fuit : scil. ob multiplex bonum reipublicæ. De hoc argumento legendus Lipsius excursu C. ad lib. 3. Annal. Taciti. Aliibi autem, scilicet Var. Lest. l. 1. c. 1. sic ait : *Censores cum lastrum cederent, curam rei noxia, veteri iustitio apud Romanos habuerunt. Et cum præcipue subelisi ad imperii vel dignitatem, vel æternitatem maxime pertineret, diligenter caverunt, nequis civis Romanus calebi, & sine uxore esset.* LEGE LYCURGI] Spartanorum principis. Hic enim, ut auctor Plutarchus in ejus vita, sancivit ut qui

conjugium detestarent, ignominia afficerentur. Nam à spectandis gymniciis ludis arcebantur : per hiemem jubebantur à principibus, nudi in orbem, forum circumire, ac in se canere compositum carmen, quo significabatur eos jure pati, quoniam legibus non parerent. Ad hæc privabantur omni honore, ac obsequio, quo à juvenibus afficiebantur seniores : & alia quæ vide loco citato.

55. JUNKONE SECUNDA] Connubialis pacti, seu nuptiarum interventu. Nam *Junò* à curando matrimonio, *premba*, *zygia*, *junga* &c. dicta est, ut supra Serm. 2. ad § 31. vidimus.

56. RESTAURARE] Innovare, suffulcire, & novâ sobole mortuorum lacunas explere. C. apud] Qui, ut est in fabulis, ex fati dentibus interfecti serpentis, homines armatos suscitavit. Indè Papin. Theb. 3. § 645.

----- *Diri saturare nevalia Cadmi.*

Id est, Thebanos campos, ubi olim seminante Cadmo dentes draconis, succreverat armatorum seges.

57. NEC PYRRHA] Post orbis cataclysmum, ex Themidis oraculo, jactati post tergum à Deucalione ac Pyrrha lapides, in homines commutabantur : in mares quidem, quos Deucalion, in feminas, quos Pyrrha jecerat. Ovid. Amor. 2. Eleg. 14. § 11.

*Quisq; iterum jaceret generis primordia nostri,
In vacuo lapides orbe parandus erat.*

Hæc itaque sit sententia : modò nec Cadmus seminando dentes Hydræ, nec Pyrrha cum Deucalione jaciendo post tergum lapides, homines produxerint, FATA MOREMUR] Impediamus, retardemus, aut cassi faciamus ea, quæ Deus de posteris nostris decrevit.

58. SEGUNITÆ] Tarditate, ac procrastinatione ducendarum conjugum. DIC QUALE POLO &c.] Quanta erit rerum discordia & confusio,

R

in

Expectandum odium? Graviter commissa luemus

60. *Perdere conati, quibus instruat atria Divum
Juppiter, innumeras animas; si non vetet ullum
Grande ministerium, quo nos decet esse pudicos.
Tum prior: Annuerim, nec me vitæ illa gravaret
Fertilis heredum, partes apponeret æquas*
65. *Virginibus, satus Japeto, si moris, & oris.
Sed quia, nemo neget, quæ supportabilis uxor,
Rara avis in terris; ætutum & concidit illi,
Quidquid erat generosi animi prisci quæ leporis;*

in Cælo non minùs quàm in Averno? Nam sub-
verso semel, quod fieri minimè potest, tetum
omnium à Deo decretarum ordine, necesse sit
omnia corrumpere.

59. **EXPECTANDUM ODIUM**] Dissensio ele-
mentorum, quorum concordia & Harmonia, seu
temperatura totus mundus continetur.

60. **PERDERE CONATI**] Non gignere: id
enim fuit Dei fato seu decreto aliquando gign-
endos, quadantenus perdere. **ATRIA DIVUM**]
Cælum impleat, sedes beatas occupet.

61. **ANIMAS**] Rectè: nam conjugii apud Chri-
stianos princeps finis est proles, aliquando scilicet
cælum aditura, lapsorumquæ angelorum hiatus
obstructura. Augustinus l. 22. De Civit. Dei c. 1.
*Deus de mortali progenie meritis iustitiae damna-
ta. tantum populum per gratiam suam colligit,
ut inde suppleat & instaurat partem qua lapsa est
angelorum; ac sic illa dilecta & suprema civitas
non fraudetur suorum numero civium, quin
etiam fortassis & uberior latetur.*

62. **GRANDE MINISTERIUM**] Sacerdotium aut
aliud quodvis ministerium sacrum, cui vel ex
more, præscriptoque Ecclesiæ Romanæ, vel pro-
prio spontaneoquæ obstrictu, conjunctus est ex-
libitus. **PUDICOS**] Castibz, castos, & à venere
temperantes.

63. **PRIOX**] Supple. infit. Nempe ille qui
prior loco conjugium deprecasset. **ANNUERIM**]
Probaverim, sententiæ tuæ auctore accesserim.
Annuius vel abouimus, motu capitis vel oculo-
rum: scilicet ut significemus nos probare vel impro-
bare dicta alterius. Vide A. Gellium l. 10. c. 4.
Cavillus in Nupt. Mallii §. 161.

Omnia omnibus annuit.

GRAVARET] Mihi gravis & molesta videretur.

64. **PARTES AQUAS MORIS ET ORIS**] Tam
essent virgines, puellæ, vel mulieres, animo &
moribus, quàm corpore & formâ elegantes.

65. **SATUS JAPETO**] Prometheus, quem cæca
vetustas finxit *ἀνθρώπου πατέρα*. Rationes vide
apud Rhod. l. 7. c. 19. Ovid. Met. t. 5. §. 82. de terra

*Quam satus Iapeto misit fluvialibus undis,
Finxit in effigiem moderantum cunctis Deorum.*

Fuit autem poëtis Japetus cæli & terræ filius, fi-
liorum magis quàm propria laude illustris Porro
existimat Grotius Indofcythar. l. 5. vetustissi-
mos Græcorum de Prometheo fabulatos, verè
historici ignaros, longè recessisse à veritate. Nam
Promethum, inquit, *Iapeti factum filium, cum
illius fuisset. Ipse autem Noëum ibidem ante
diluvium Prometheum, in diluvio Deucalionem*
dictum fuisse contendit, cuius filius *Iaphetus*, à
Græcis *Iapetus* dictus est. Vide ejusdem Varro-
num fol. 25. Certe Prometheus à poëtis traditur
primus hominem ex lutu finxisse. Unde evadit
hæc sententia: probarem viam conjugalem, si
Deus transisset mulieres æquè ab animo & mori-
bus, quàm à corporis forma commendabiles.

66. **SUPPORTABILIS**] Morum tolerabilium,
utcumque comis, officiosa, viro morigeta &c.

67. **RARA AVIS**] Instar phœnicis, quæ tan-
tùm in terris creditur esse unica. Sic de formosa,
divite, sæcunda, nobili & pudica Juven. Sat. 6.
§. 164.

Rara avis in terris, nigroque similis cygno.
ACTUTUM] Statim à nuptiis.

68. **GENEROSI ANIMI &c.**] Pereunt animi
& lepores masculi, cum elegantis generosis,
quibus ante vigeat.

Stulta maritali qui porrigit ora capistro :

70. *Nemo facem inculcet , si centum oraverit annis.*

Quæ pendent aures , de libertate peractum est :

Curarum crescit fomes ; spes nulla reverti

Ad genium ; aut imis superest cantare medullis.

Di sine labe animæ : rivalibus additur auræ

75. *Divinæ pars major. Habent permulta puellæ*

Stemmata nympharum , quæ demulcere rebelles,

69. STULTA MARITALI &c.] Qui se servituti connubiali submittit. *Capistrum* capitis vinculum , quod equis aliisque animalibus injicitur. *Juven. Sat. 6. v. 41.*

----- *Matrochorum notissimus olim*

Stulta maritali jam porrigit ora capistro.

70. FACEM INCULCET] Desiderium facis, aut nuptiarum. Recens nuptias sedas aut faces prelatas olim fuisse, divinus modò *ψ. 38.* & plura *Ser. r. 1. ad ψ. 159.* Inde passim fax pro conjugio. *Seneca Medæ. v. 67. De Hymenæo.*

Et in qui facibus legitimis ades,

Noctam discutiens anspice dextera.

ORABERIT] Suaserit, me inducere conatus fuerit, aut apud me per multas annorum periodos dixerit de hoc argumento. *Cic. de Clar. Orat. 47. Oravis capitis causam.*

71. QUÆ] Parte vel ratione. PENDENT AURES] Faciles, pronæ, ac unice intentæ, ad capessenda imperia conjugis. *Virg. l. 4. Æneid. v. 79.*

----- *Pendentes rerum narrantis ab ore.*

Verus intersitio parafisi apud La Cerda : *juvat* aut *ore meo pendulus desinero.* *Ovid. Epl. Penelop. Heroid. l. 1. v. 30.*

Narrantis conjux pendet ab ore vici.

Sensus est : quæ parte auscultat uxorem , & capitur in ejus obsequium. DE LIBERTATE] Conclamatum est de libertate, vel perit libertas numquam deinde recuperanda. De rebus desperatis provehili schemate dicitur , *actum*, aut *peractum* est. *Terent. Eun. l. 1. v. 9. Actum est illicet ! peristi !* Vide *Teasum. Chel.*

75. AD GENIUM] Pristinæ libertatis ante nuptias. IMIS MEDULLIS] Ex imo pectore. *CANTABIS] Jucundari , ac semet exultare cum sodalibus, sine cura, vel metu domine obganitruæ. Cantus plerumque hilaritatis, libertatis, ac animi curis soluti nota est. Juven. Sat. 10. v. 22.*

Cantabit vacuus coram lætione viator.

74. DI SINE LABE ANIMI] Aliorum argumenta occupat, sibi quæ quasi ex aliena persona, eadem calidus hic declamator objectat. Ponit itaque hocce : homo vel hominis animus sine labe vel reatu. *Deus est, quia divinæ mentis particula, & quæ purus imago Dei. Psalm. 46. v. 10. Dii factes terra. Et Psalm. 81. v. 6. Dii estis, Cic. Tusc. Q. 65. Animus qui, ut ego dico, divinus, ut Euripides audent dicere, Deus est. Seneca Epl. 31. Animum bonum & cæcū, quid hunc aliud vocet, quàm Deum in humano corpore hospitantem?* Auctor Epigramæ quod extat in oratione Demosthenis *επι τῶ δῶν*, in fine : *Μαθὴρ ἀνθρώπῳ τοῦ τοῦ θεοῦ, Νὺλ περὶ αὐτοῦ Θεοῦ ἐστὶ.* Menander apud Græcium in excerptis : *Numen est verè bonis mens ipsa. RIVALIBUS] Qui nacti sunt conjugem formatam, multique gratiis prædatis, quæque à multis ametur , & viro ciet rivalis. Intelligitur itaque hoc loco maritos rivales, non maritorum : verbo, quibus chara est sua conjux, & observanda.*

75. DIVINÆ PARS MAJOR] Feliciores ac laudabiliores evadunt , & minùs peccant , Deo similiores. Felicitèr amantes olim se *Dis* aequabant. *Sultrè Naso l. 2. Amor. Eleg. 9. v. 25.*

Vive Deus , pectus, siquis mihi dicas amere.

Depræter.-----

76. STEMMATA NYMPHARUM] Dotes, virtutes, laudes, gratias, & ingeniam quamdam animi nobilitatem , & potentiam , à quibus apud Poetas veteres Nympha commendantur. *Stemmata* propriè sunt coronæ vel sarta, maxinè ubi aliquid lanæ admixtum. *Æschines* enim *εὐφρηνα* vocat lanæ, eo quod colum cingant seu coronent. Imò quidam *εὐφρηνα* nominant lanam, quæ obvolvitur ramo olivæ , quam supplices gestare solebant, quin & supplices alicui Numini, lanæ & virgultis se coronabant. Quò spectare vult *Nannius Mife*, 7. c. 16. istud *Virgilii* de *Didone* *Sichæum morium colente*, *Æneid. 4. v. 457.*

R 2

Præ-

*Inclinare valent & devincire maritos,
Quorum exfors vulgus. Pretio certator abibit
Urbe mea victor, citius quia prompsit ova*

80. Centum, quam dominos binorum offendat equorum.

O bone, quid mirum? rebus præstantior uxor

*Præterea fuit in testis de marmore templum
Conjugis antiqui, miro quod honore colebat,
Velleribus niveis & festâ fronde revinctum.*
Antiquissimæ autem cotoneæ olim lanæ fuerunt.
Unde concludo, stemmata hoc loco esse coronas
nympharum, id est dotes, sive laudes, aut res,
à quibus laudari possint. Nam, ut refert Muretus
Var. L. 8 c. 1. Poëz, quos laudant, coronare di-
cuntur, & prælara gesta fortium virorum, laudes,
serta & stemmata posterorum reputantur: quam-
obrem majorum statuè in atris coronatæ specta-
bantur. Hinc Juven. Sat. 8. §. 1.

----- *Quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censuri, pidoque ostendere vultus
Majorum. & stantes in curribus Æmilianis.*
Vide infra Serm. 7. ad §. 320. Sententia ergo
est: puellæ multas habent præscarum nympha-
rum dotes & gratias, quæ virorum animos in-
clinant. REBELLES] Feroces, & minus conjugi-
bus obaudientes.

77. INCLINARE] In suam sententiam addu-
cere. DEVINCIRE] Firmissime obligare, ut ar-
stè præstare adharectani suavis dominæ. Nota
ordinis venustatem: primo placare seu demul-
cere, dein inclinare, & tandem vincire, quod est
callidarum, & prudentium.

78. QUORUM EXFORS VULGUS] Quæ igno-
rantur à vulgaribus, & incertis mulierculis,
à quibus matris non demulcentur. PRETOR CER-
TATOR &c.] Si depositio pigritie cretetur, num
plures viri feminas, an plures feminæ viros
moderentur.

79. ABIBIT VICTOR] Vincet. URBE MEA]
Antropæi vel alibi. Nescimus enim, cujus fuerit
hic tabula. PROMPSIT] Distraxerit, vel ex-
truserit citius ova centum, quam par equorum.
Meminir festivæ ac trivialis fabellæ, de quâ ita
vixit auctores, ut credas eam nusquam, & ubi-
que cognisse. Ceriabant lepidi aliquot, & ele-
gantes homunciones; pluresine uxoris mariti
in urbe, an plures viri uxores imperarent. Al-
lati utrimque in rem facientibus, pretio cer-
tatum, ac rei experimentum captum duorum vi-
sitorum operæ, quorum alter par equorum, alter
ova centum, foro venum inserere properabat. Hi

venditionis lege conducti, vicos obire, ac ostia-
tim merces suas dispensare, hæc ratione, ut scibi
fœminam, ovum, scibi virum comperissent fa-
miliz suæ dictaturam exercentem, equum dono
donarent. Sed (ô præposterum rerum ordinem!)
vix vicum unum obiverant, & ecce extrusa sunt
ova, intacto integroque adhuc equorum pare.
De modo explorandi non constat inter eos qui
tradidere, alii sedulâ & pridaniâ quæstione, alii
hæc methodo judices cognovisse contendunt.
Pulsabantur fores, quærebaturque à vicinis, vel
fores pandentibus, quis ædes incoleret? Nomen
viri si edebatur; puta Caius, Sempionius, Lucre-
tius, Marcus, Cælius &c. viri dominatum conje-
ctabant: secus, si mulieris. At verò cum incidis-
sent in quemdam quem familiz imperatorem, &
hinc equo donandum consueverat, ac ille non
consulâ conjuge donum accipere formidaret: ju-
bent è vestigio hominem ova contentum, mul-
liebre donum ad uxorem referre. Rom ludicram
aliquot elegit otia nobis Romana excludere.

Atre cabanorum par Mopsus agebat in urbem:

Portabat centum Tityrus ova foro.

*Cum lepidi quidam, sacro certamine, utramque
Merem hæc castellâ conditionis omunt.*

Tityrus & Mopsus, regiones urbis obibunt,

Explorando, domos Aulæ, an Aulæ regat.

Scibi comperient Caiæ imperitare maritum.

Masculæ ponent munus honoris equum.

Si verò ignavo dominetur Caiæ Fabulley

Singula fœminæ sacris ova dabunt.

Pactio firma statim lepidum transivit in altum;

Vtraque sit mire quæstio clara modo.

At prius, è probrum! se Tityrus expedit ovis,

Quam potuit domino ponere Mopsus equum.

Inunc grammatici canonis temerator, & urbes

Famine generis nomen habere nega.

80. DOMINOS BINORUM &c.] Inveniat duos
aliquos, quorum singuli ob impetium masculu-
num familiz, digni sint singulo equo donari: ut
jam expositum. Sententia horum versuum est:
quæstionibus habitis, & re bene discussâ, in urbe
mea invenias plures familiarum rectrices, quam
rectores. Jocat ur nugivendulus.

81. O BONE QUID &c.] Amice, Sic enim com-
pella-

*Quippe viro; asservat senio, proliques futura
Accumulat, parvisque praeest, quod turpe marito.
O Coligon, Coligon, nescis incommoda, quae te*

85. *Sic meritum post terga manent! Capiti omne redundat
Nempe tuo; nec quando voles, modereris habenis.
Cui semel imperium, tibi numquam obtemperet uxor.
Sordibus utilitas nullis emergit honesta, ut
Ingenuis animis. Haec bis, ter, verterit affem,
90. Illa licetur adhuc melius. Secat illa trientem,*

pellamus illos quibus bene volumus, dum eorum nomina nos fugiunt. Ut Persi, Sat. 3. §. 94.

Hic bene in palles.-----

REBUS] Domesticiis agendis, curandisque minutis magis idonea est, quam maioribus.

82. ASSERVAT SENIO] Maceribus visitando, aera bene dispensando, res parvas, viles, sordidas, refulcas anxie conservando, multarum rerum compendia facit: & senectuti conjugis, & suae prospicit. PROLIQUE &c.] Liberis & heredibus nascituris. Agit de recens ovis, quibus nondum matris nomeo datum est: aut saltem non excludit hactenus natos.

83. PARVISQUE PRAEEST] Rebus quibusdam minus & abjectis, quod alioquo viro indignum, illique probrolium sit apud alios.

84. O COLIGON, COLIGON!] Anadiplosis, seu duplicatio, ad majorem vehementia, & vim secutur orationis, ut supra Serm. 4. §. 41. Sic ex propria jam persona respondet fannio idem qui ante. Juveo. Sar. 9. §. 102.

O Corydon. Corydon, secretum dupitit nulum
Esse putasti ferui ut taceant, iumenta loquuntur.
Sic & Virgil. Ecl. 2. §. 69.

Ab Corydon, Corydon, quae te dementia cepit?
Sed nomeo commutat Noster, & anagrammaticè sonat Coligon. quod Hetrusci Ceglion. Et ipse Poeta alibi in M.SS Coligon inquit, is dicitur, qui fert mulierem imperatricem sse emulanti.

85. SIC MERITUM] Ob animos efforminatos, & patrociniū mulcularum. POST TERGA MANENT] Mala & incommoda tibi obventura procedente tempore. Grotius inter excerpta ex Medea Euripidis fol. 204.

O infausta tori connubia

Feminei, miseris mortalibus

Quanta & quot per te veniunt mala!

CAPITI] In caput tuum, id est, in te.

86. MODERERIS HABENIS] Nullo quocumque freno, etiam asperissimo eam compescere poteris.

87. SEMEL IMPERIUM] Si semel illi imperandi potestatem feceris, & ita parueris, ut servus domine; ac exemplo confirmaveris vetus istud ex ipseis inter excerpta Grotiana:

Vixit dulla vivit ut servus para.

Et naturae ordinem inveneris, ut ibidem:

Natura quippe femina imperium negat.

NUMQUAM OBTEMPERET] Continenter imperare vult, nec tibi imperanti obaudiet. Nam ut Grotius ibid.

Regis avaritiam expiationem non

Id est, scitis omnibus ferior mulier.

88. SORDIBUS UTILITAS &c.] Ex sordida simonia numquam fuit honesta & laudabilis utilitas, qualis ingenuorum & liberalium.

89. BIS, TER, VERTERIT &c.] Anxiatur in expendendo aere, quantumvis minutissimo. Identidem enim vertere nummum Belgis proverbialiter dicuntur avari, qui metu exponendi plus quam conventum est, aut debeatur; bis terve manu versare nummum solent, ut inspeclat probe utraq; monetâ, de pretio securus se redant; & cuius fraudi occurrant.

90. LICETUR] Callet artem licitandi in rem suam. Brabazoi vocant dinghen, quod est offerre pretium: cui oppositum indicare, loven. SECAT ILLA TRIENTEM] Dividi velit tertiam assis partem. Affem autem minoris valere, quam semistatulum Brabantinum, supra docuimus Serm. 4. ad §. 64. ubi æquus lector ex sensu, operarum mendum invenit, & pro minoris valente sufero, leget majoris. Trientem hinc rectè exponit Had. Junius Belgicè een negenmanncken, quoniam hodie

Quadranti ut parcat misero. Populariter errat

Illa foro; hæc alget, sudat, festinat, anhelat

Ut sua conservet, frugi quod possit haberi

O Economus: extorquet, donec iuraverit alter.

95. *Vitrea si famuli, famule si fictile rumpant:*

Vae miseris! solvant, migrent, clamore remugit

Tota domus. Studio mea negligis. O domina, inquit,

Detrahe mercedi, vice me dimitte secundâ,

Serva gemens. Aliæ siliquis, crambe, & sene porro,

100. *Et lardi exiguo jussere tumescere servos,*

Toto anni spatio: vilissima vappa bibatur

hodie non habemus minorem: quem tamen in partem sectum adhuc velit fordida, ne quadrantem aut trientem trientis perdat, & gratis dependat.

91. **QUADRANT]** Trientis scil. quartæ parti, ut jam dictum. **POPULARITER]** Sordide, passim, vulgariter.

92. **ILLA FORO]** Seu in carnario, seu ichtyopolio, seu olerum, ovorum, pullorum, seu alio quocumque foro. **ERRAT]** Eundo, & redeundo ad eundem venditorem. Nam ut minoris emat, abit, simulatque se non rediturum; donec à venditore revocetur: non revocata, ultro redit aliquid plus oblatura. **ALGET, SUDAT &c]** Non timet aeris injurias, signis hiemale aut calores æstivos, nec designationem corporis, omni tempore diei & anni. **FESTINAT]** Quasi nimis curis familiaris distracta, & necessaria rebus domi temporis agendis.

94. **EXTORQUET DONEC]** Non contenta simplici dicto venditoris, parce licitando, eum quodammodo cogit iurejurando obtestari, mercedem pluris sibi constituisse, quam liceat; minis, se indemnâ, vendi non posse &c.

95. **VITREA]** Vasa scil. ut sunt cyathi ac omnis generis calices, in usu mensarum, in quibus famuli à poculis laticem expediunt bibituris. **FICTILE]** Testam quamlibet in usu culinæ; ubi famulantur pro more nostratum ancillæ foratiz.

96. **SOLVANT]** Numerando pretium vasis collis. **MIGRENT]** Ex domo, & alterius famulatio se dedant.

97. **STUDIO MEA NEGLIGIS]** Ita domina ad ancillam: ac si dicat, dedit operâ, & ex com-

posito frangis vasa mea. **O DOMINA &c.]** Vox ancillæ pœnam migrandi deprecantis.

98. **MERCEDI]** Annuo mos stipendio. quod debes mihi, tanquam pretium elocari operæ. Hoc est, inde decide, quantum necesse refaciendo damno tuo. **VICE SECUNDA]** Ubi denovo meâ incuriâ quidquam contractum fuerit, emove me domo tua.

99. **GEMENS]** Ob iram & ferociam dominæ, metumque dissolutionis. **SILIQUIS]** Vilissimis leguminibus, de quibus supra Serm. 4. ad y. 33. Est autem *legumen* omne id quod in folliculis seu siliquis nascitur, cuiusmodi sunt, fabæ, pisæ, lentes &c. **CRAMBE]** Brassicâ, quasi *negunda* n. quod *râ; xâps*, id est pupillas, vel aciem oculorum habet. Brassicas Belgicæ interpretatur *Junius koelen*, quamvis quibûdam, ut Athenæo, etiam olim idem, quod raphani fuisse dicantur. De crambe extant adagia Græca: *Διὰ νάυαυτα δάμαρ*, id est, *his crambe mors*: & *νέμειν δι-εσθαι* *crambe recollata*: quam scribit Suidas tantam nauscam afferre, ut Græcis in proverbium abierit, quoties rem, iterum & iterum repetitum non sine molestiâ, significabant. Quo spectat istud Juven. Sat. 7. y. 154.

Occidit miseras crambe reperita magistros.

SENE PORRO] Jam obsoleto, duro, & vix hominum commotioni idoneo.

100. **LARDI]** Carnis suillæ salitæ.

TUMESCERE] Saturari & fagnari: scil. vilissimis illis opsoniis, sine carne aut pisce, quæ decontidis pascant vilissima mendicabula, quam lautæ familiæ alumnos.

101. **TOTO ANNI &c.]** Semper, adeo ut
vix

*Quadrantis medii zythum. Dent membra sopori
Sub vigilis pulsum. Sub galli surgere cantum,
Cautum præcipue, quod frigida fila trahantur,*

105. *Quæis sine progrediens pereat res. Omnia nuge,
Quas flocci facias. Bona disciplina saginat;
Sufficiat servis; raro periere labore.*

Ecce inbiant anatis, contemunt anseris ovum.

Vir contraveniat, mediocria suadeat urgens

110. *Nomen honestatis; rabie assurgente feruntur*

vix umquam quid aliud opsoniorum addatur. VAPPA] Potio sordidissima, qualis sit vel viagi vel cerevisiæ fugientis, & iam acidæ. Vappa vinum proprie fugiens, & iam deritit sapotis. Vide quæ diximus supra Serm. 5. ad §. 94.

102. QUADRANTIS MEDII] Octavæ partis stufferi Brabantini, uti hodie et pro stuffero accipitur, sed perperam, ut vidimus Serm. 4. ad §. 64. Itaque quadrans medius hic idem fere valet, quod triens supra ad §. 90. explicatus. ZYTHUM] Perparum, aut nihil ab aqua differens; vilissimum cerevisiæ genus. aptius pannorum sordes eluere, quam hominum sitim restinguere. Prostat Anverpæ in tabernis pinguiorum, ad usus pauperum, venique sextarius triente supra expolito, & vulgo dicitur, *negem manukens hier*. Adeo ut unus solidi, vel Pauli Romani pretio, nonaginta sex sextarii emanant. Zythus vel Zythum potus ex horden, lupulo & aquâ decoctus. Plin. l. 22. c. ult. *Ex frugibus sunt & potus. Zythus in Agypto, Celia & Ceria in Hispania, cerevisia & plura genera in Gallia*

103. SUB VIGILIS PULSUM] Horâ undecimâ vel duodecimâ noctis apud nos, id est unâ horâ ante medium noctem, aut etiam ipso noctis medio. Eo enim tempore, solent singuli excubitores, seu nocturni ambules singulos vicos armati obire, ut caveantur incendia, arcantur latrones, terreatur grassatores, & hanc pulsum singularem adium fores explorare, num probe sint obfirmatæ. Nostrates eos circitores insigniunt nomine *hanneken-nyl*, vel *handuyt*. SUB GALLI CANTUM] Horis antelucanis, summo mane, cum coepit cantare gallus, quem ut Plin. lib. 10. cap. 21. *evitandum in opera moralibus, vampingdus somno natura genus, nec solis orâ incantatis patitur obrepere*. Hor. l. 1. Sat. 1. §. 10.

Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsas.

104. CANTUM] Sanctum, decretum, præceptum à domina. PRÆCIPIUS] Ante omnia. FRIGIDA] A calido hyberno & antelucano. FILA] Quæ ex lino lanæ ducunt netrices ancillæ, quibus hoc à domina singulariter demandatum: utpote

105. QUÆIS SINE &c.] Sine quibus filis pereat utilitas, vel res domus ad quæritum proficiens. Linæ enim supellex usu quotidiano deterior, quæ semel omnis consumpta, non nisi magnis impensis refarcitur. Hinc œconomia quotidiano filorum accremento studet, ut ventente anno, contextis novis, veterum linetorum detrimento succurratur.

106. BONA DISCIPLINA &c.] Moderatione & coercitione herili pascuntur famuli. Vox est argutioris consilii, aut ejus patroni: ac si dicat famulus tunc bene est, dum bene, ac in officio continentur à dominis.

107. SUFFICIAT SERVIS] Hæc, quantumvis macra opsonandi ratio. RARO PERIERE LABORE] Non ita laboribus se decunt, ut macerent semet, aut contrahant. Proverbi nostratis speciem refert: *Noyt knecht is van werken gestorven*; id est nunquam servus labore perit.

108. ECCE INBIANT &c.] Sermo nobis vernaculus totidem verbis adagium reddit: *op het endten ey sien, en het ganssen ey laeten loopen*. Quod torquemus in eos, qui adeo in curandis minimis occupantur, ut maxima negligant. Anatum enim pullus, anserum ova maxima sunt, saltem in numero eorum, quæ vulgariter mensam opimant.

109. CONTRAVENIAT] Has sordes capiendo, & castigando. MEDIOCRIA] Mediocritatem inter parum & nimis, avaritiam & prodigalitatem.

10. HONESTATIS] Ne sibi & vito perdat honestum nomen, famam, & exiliminationem apud populum, & vicinos. Nam ut rectè Juvenalis supra

*Præcipites : Mibi cura domus ; tibi cura tabernæ,
Musique tui. Quid me & mea gessero, abundè
Me instituit genitrix : tardè venere, deinceps
Qui sperant aliud. Bona verba, sed ingenuus quis*

115. *Tecum habites ? Plus perdis, quam lucrare. Male audis.*

*Noli, noli aliis fieri ludibrio. Habemus
Longè quod satis est, spes est majoris habendi.
Uterius blateres ? Noli vexare, quiesce.*

Nil mecum obtineas. Ex quo sapientior es me ?

120. *Sic volo, sic jubeo : sit pro ratione voluntas.*

Quid facias ? Scyllam incurras, certàmve Charybdim.

supra ad ψ. 84. citatus, nullum divitis secretum est, *servi ut taceant jumenta loquuntur.* RABIE ASSURGENTE &c.] Jam quasi emotæ mentis, & in rabiem adeo blaterabunt, & in viros detrahant sequentia.

111. *MINI CURA DOMUS*] Apud, si cetera respondent. Icomachus apud Xenophontem de administr. domest. *Quoniam hæc utraq; sum interiora sum externa, labores & curam requirunt : idcirco etiam Deus dixisse se perhibebat : statim naturam præparavit, scæmina quidem ad opera & curationes interiores ; viri autem ad opera & curationes externas. Est enim scæmina pulchrius, intra ædes sese continere, quam foris agere : viro autem sursum, intus manere, quam vix exteras curare.* Sed hoc cum sale deglutendum, intelligendumque, ubi mulier in domesticis curandis fines honestatis, & leges mariti non transgreditur. Alias enim sibi imperium, & sine provocatione vindicaverit. *TABERNA*] Negotiorum & lucrorum ruorum, quæ curantur in tabernis. Nolim hic intelligi tabernas diversorias, ubi ingluvie stringitur res, sed loca ubi merces venum exponuntur, vel officinas ubi ab operibus lucrum. Prioris enim tabernas odere matronæ, ob virorum tardiosam absentiam, & loculorum detrimenta.

112. *MUSIQUE TUI*] Ubi studeat rebus, lucris, & rationibus suis, id est tablini, ubi scriptatur. *Quo me &c.*] Ut me & negotia mea domesticæ, & muliebriæ geram, abundè instructa sum à matre.

113. *TARDE VENERE*] Frustra sunt, nihil efficiant. *Tardè, vel serò venire* adagio Belgico

dicimus, qui nituntur id alicui persuadere, cui ille jam mentem contrariam obfirmavit. Illis enim responderi solet : *ghy compt so laet.*

114. *SPERANT*] Supple persuadere. *BONA VERBA*] Leniter occurrit maritus, quasi dicat : meliora loquere. Terent. Andr. s. 2. 33. *Bona verba quæso.* *INGENUUS*] Vir liberalis, generosus, comis, honestus.

115. *HABITES*] Te conjuge familiam alai, & modetetur. *MALE AUDIS*] Derideris, vilipenderis, exultationem tuam lædis apud alios.

116. *HABEMUS*] Opes & centus, quibus nobis non tantum satis, sed abundè sit ad vitam.

117. *MAJORIS HABENDI*] Aspirante fortunâ, ac nostrâ diligentia, industriaque.

118. *UTERIUS BLATERES*] Vox est mulieris stomachantis, quasi dicat : pluribâne sustines me laceßere? *Blaterare* camelorum vox, pro inconducit, stultè, aut inaniter loqui. Vide quæ notabimus Serm. 7 ad ψ. 420.

119. *MECUM ORTINEAS*] A me imperaveris, *SAPIENTIOR ES ME?*] Ita insultat, assurgente superbia, indomitus sexus, cui omnis sapientia in affectibus. Rectè vetus istud, apud Grotium in excerptis, ex incertis Græcorum tragediis.

Scis quod iupiscit scæmina, uterius nihil.

120. *SIC VOLO, SIC JUBEO &c.*] Imitatio loci Juvenalis Sat. 6. ubi Xantippe huic (supra) mortem servi postulans, obgannit dissuadenti viro. ψ. 21. ----- Nil feceris, esto.

Hor volo sic jubeo, sit pro ratione voluntas.

121. *SCYLLAM INCURRAS &c.*] Seu blandè oraveris, seu asperè corripueris, nihil proficias, & pacem domesticam continuò rumpas. *Scylla & Charyb-*

Hæc iterum excuset natura uxorius, altum

Mersus avaritiæ? Non viderit utilitatis

Posthabitu studium? Nam quod tolerabile servis,

125. *Repetet & in dominum irritum tolerabile numquam.*

Culcita, fulcra, toralia, anacinteria magnis

Sumptibus effulgent, tumido quoque conopeo

Perquam illustre puerperium; splendet quæ culina,

Charybdis loca sunt in mari Siculo, navigantibus periculosa, sibi invicem ita objecta, ut si alterum declines, alterum incidas. Ovid. l. 13. Met. v. 730. *Scylla laus dextrum, Iavum irrequieta Charybdis Infestas.* Verat hæc rapas revomitque carinas, Illa feris atram canibus succingitur alvum, Indè Græcis ad adagium: Τὸν χάρυβδι οὐ φεύγεις, τὴν ἐμὴν ἀνέχου, Id est evitata Charybdis in scyllam incidi. Et Latinis.

Incidit in scyllam cupiens vitare Charybdim. Ceterum hæc magis ex poetarum fabulis, & pro veteri fama dicti, suadet illud Senecæ Epl. 79. ubi *Scyllam*, inquit, *fazum esse, & quidam non terribile navigantibus, optimo scio.*

122. *NATURA*] Naturali propensione, & ingentia quadam animi vitiatæ inclinatione.

123. *MERSUS AVARITIA?*] Immeritus avaritiæ fordidus.

124. *POSTHABITUM*] Proprie mulieris opinionis, & iucundito affectui: id est, non viderit quandoque negligi utile, ubi id pugnaverit cum affectu & desiderio domine.

125. *REPETET ET IN DOMINUM*] Nam qualem initio se servit tolerabilemalem se postmodum marito exhibet intolerabiliter.

126. *CULCITA*] Stragulum plumis, vel tomento factum. Belgicè, *Nolster.* *FULCRA*] Qui bus inferuntur culcita. Notat hic omnem ex ligno, ferro, aliâve materiâ apparatus, quo suscinetur lectus, & unde suspenduntur cortinæ vel eadurcum: vulgo nostro *lederkant.* *TORALIA*] Strameum seu pretiosum stragulum, quod lecto operiendo inijcitur. Alii existimant esse sindones leſſicarias. *ANACINTERIA*] Pulvinaria seu cervicalia, illaque lecti pars ubi caput reclinatur: Brabanticè dixerit: *Hooft-pelume.* aut *Hooft-bolinc; & Hoofden-rym.* Italicè *Caput: alle.* *Anacinteria*, live per syncopein, *Anacinteria;* Græcis recubitorium designat. Had. Junius lectulum interpretatur, in quo interdiu quiescitur, Kilianus culcitram comenſicam, Hetruscis *Mi-*

serasso, nobis *matraz:* cui favet & lexicon Adriani Politi: sed neutra interpretatio huic loco convenit. Aliud nobis innuit *Alius* spartianus, in Imp. Alio Vero: *Lectum*, inquit, *eminentibus quatuor anacinteriis fecerat.* In quem locum Cl. Salmasius: *Anacinterium dicebatur pars lecti, ad quam pulvinum ponebant sustinendo capiti.* Unde hic existimo *anacinterium* dici à Scholiorum synecdochicè, ut continens pro re contenta: id est cervical, omnisque siliis partis ornatu, five in pulvillis, aut pulvinaribus byssinis vel Attalicis, five in stragulo auro intertexto, five in aureis orbibus, aut columbulis inauratis, aliisque quæ ad illam partem lecti, fastus & ornatus gratiâ, accedere solent. Legè fusi differentem Salmasium loco citato.

127. *SUMPTIBUS EFFULGENT*] Magno splendore, ac divitiarum admirabili ostentatione, spectantium oculos perstringunt. Id est generatim: lectus, omnis generis ornato, multisque sumptibus comparato, resplendet. *Tumido*] Superbo, divite, opulento *CONOPEO*] Velamine, aut velario, id est cortinis aliusque ornamentis lectum fornicibus vestientibus. Itali vocant, *cortinaggio.* nostrates *Behangsel* *Conopeum* proprie Horatio & Juvenali textile tentorium est, quod lectis imminet, arcendis muscis & culicibus comparatum. *Had. Junius.*

128. *ILLUSTRE PUERPERIUM*] Aprè: nam in hoc tunicè feruntur prægnantes, ut splendant omnia futuro puerperio, quò plausum reperiant, apud socias & amicas mulierculas, dum à partu dominam invident. *Puerperium* proprie patienti dolorem significat, transferitur tamen quandoque ad factus editos, quandoque ad omne id tempus, quò à partus dolore decumbit puerpera. Hic autem extenditur ad locum vel cubile, ubi omnia ad usum prolis nata, ac puerperæ decumbentis comparata sunt. Porro mos Belgarum mulierum obinuit, ut propinquæ, agnate, affines, vicinæ aut alioquin, quocumque demùm

pado,

Sartago, diploma, veru, craticula, abenum;

130. *Es teritur tempus tabulis; tignisque fricandis*

Quotidie; ô solidum! toto vix uteris anno.

Sordidula accumbis mensæ. Patiare, lavamus;

Cras forsan melius. Satis est; considero. Alatum

Cras decet invitem; satagatur, queso, culina.

135. *Pinsit Elisabeth, non possum; multa plicanda*

Lintea; sunt amylo firmandaque plurima; caro

Omnia nunc constant minus exquisita macello:

Milliaque obtrudet non convenientia. Clames,

Ores, imperites, objurges, & mare calo

pasto, amicæ, post superatas primorum dierum a partu molestias, puerperam invitant, ac dapili cenâ accipiuntur: ubi ne quidquam minus probe ornatum displiceat huic sexui, ejusmodi rebus imprimis attento, omnia sunt polita & ad luxum, cultumque singularem exornata. CULINA] Omnis suppellex coquinaria, ut sunt quæ sequuntur.

129 SARTAGO] Frictorium vel patella, in qua carnes, vel alicuius generis opsonia friguntur. DIPLOMA] Olla ænea, ferreæve, stanneo aut argenteo tectorio incrustata. Διπλωμα latine vas duplex: quo nomine censeri posse ollam scitilem, vitreo, vel æneam, stanneo tectorio incrustatam, auctor est Had. Junius. Ipse Belgicè interpretatur, *tenen glasfen pot, tenen vortende pot*. Nos vel testum, *ten iscriptan*, vel excipulum adipis sub veru, *de braad-panne*, aut aliud simile vas stanneo incrustatum intelligamus.

130. TIGNISQUE FRICANDIS] Trabibus, tabulis, asseribus, transtillis, gradibus, & generatim omni suppellectile lignea, seu potius quærna, duriorisque materiei, quæ scopis ex seta, vel ex myrica coactis, nitet splendatque, in primis addito ceræ pauxillo: nostrates hanc fricandæ actionem vulgariter vocant, *boenen*.

131. STOLIDUM!] Solidè factum! vel te stolidum, qui hæc pareris!

132. SORDIDULA &c.] Si mensa intrata sit sordidato mantelio, ut nascenti tibi comesturo pariat, tuque propterea jure corripias conjugem. PATIARE] Hæc phraſi respondet domina. LAVAMUS] Modò vacamus preparandis, lavandisque linamentis.

133. CRAS FORSAN MELIUS] Ubi purgata, &

in usum siccata fuerint, SATIS EST CONSIDERO] Verba sunt vixi rationi acquiescentis. ALANUM] Amicum meum, ut nosti. Nomen fictum viri noti & amici.

134. DUCET] Honestatis, gratæ voluntatis, aut æquiritis gratiâ. INUITIS] Ad prandium notum. SATAGATUR CULINA] Oponere ut decet, & invigila coquendis, ut ab hospite gratiam incamus.

135. PINSITAT ELISABETH] Vox est dominæ, occupatam pinsendo coquendoque panem, vel occupandam ancillam Elisabetham causantem. Plicanda] Ut concinnè reponantur in armario, vel capla, ad usum elegantiorum.

136. AMYLO] Pulmento ex amylo cocto: vulgo nostrati *stysiel*, quo imbuuntur lintea illa, ad cultum corporis exteriorum, quod firmius consistant, aut concinniores sagas, aut strias recipiant.

137. CONSTANT MINUS &c.] Esculentæ hoc tempore minus valent, minus proba sunt, & pluris emuntur. MACILO] Loco, quod venum portantur, quæ ad victum humanum necessaria, ita ut Varroni complectatur, omnia fora esculentorum, quæ uno macellum nomine continentur.

138. OSTRUNET] Tibi obijciet invito, quasi foribus tibi respondendi occlusis. INCONVENIENTIA] Contra rationem, & mariti ingratum, ut verè nequicquam excusent, aut culpam diluant, sed pravam voluntatem & certam maliciam arguant.

139. ORES, IMPERITES &c.] Nihil non agas, Orando, moriendo, objurgando, litigando, imperando, mulcendo &c. MARE CALO &c.] Nil

140. *Confundas, nihil efficies: sive arbitrium sit
Præ manibus, seu certa lucris fiducia, sunt o
Ædes hospitium, sed diversorium ut ædes.
Ecce hærent minimis, quid sit verè utile, raro
Prospectum, nec honestum: amet hæc, qui pacis amator?*
145. *Longinquo rediit, citò discessurus amicus,
Hospitio qui te peregrinà exceperit orà,
Fuerit & nummis; veteris vestigia flammæ
Agnoscis, suadet quæ pari par grata referre
Mens tua, de placito si constet conjugis: aut si,*
150. *Sperans omne bonum, petulans quia nocte fuisti,
Immonitæ adducas: noli me ducere tecum,
Cardiacâ ne labe ruam, ne labar ocellis*

hil intentatum relinquo. De uxotibus mœchis
Juven. Sat. 6. p. 28.

----- *Clames licet, & mare calo*
Confundas, homo sum, Nihil est audacius illis
Deprensus, iram atque animos à crimine sumunt.
Huic affines parœmix sunt: *sacra profanis per-*
miserere, ac calum & terras confundero, pro eo
quod est, nihil non agere, vel attentare.

140. *ARBITRIUM*] Judicium honoratum, seu
causâ controversiâ, inter te & partem, per ar-
bitros in hoc lectos disceptanda.

141. *LUCRI FIDUCIA*] Quâ speres hanc tibi
hospitalitatem fore quæsiuosam. *SUNTO*] Per-
versa agendi ratio tacite tibi persuadeat, ac im-
petet, ut hospitio pro domo, domo pro hospitio
utaris, sed dominâ nesciâ.

142. *ÆDES HOSPITIUM*] Id est: habita
cauponam, hospitare domi. *DIVERSORIUM*]
Domus vicem tibi suppleat.

143. *MINIMIS*] Minutissimis quibusque cu-
randis ita se dedunt, ut negligant illa, undè om-
nis utilitas, ac possimilimè honestas.

144. *PACIS AMATOR*] Maritus pacis studio-
sus, & qui solum id desiderat, ut tranquillè, ac
minimè turbulenti, cum uxore vivat.

145. *LONGINQUO*] Ex longinqua regione.
REDIIT] In patriam suam, civis ac popularis
tuus. *CITÒ &c.*] Qui propediem meditatur re-
digum in ora longinquas. Causâs hospitalitatis
ingenue aperit; nequis virum esse causetur ma-
celli conturbatorem.

146. *PEREGRINA EXCEPERIT &c.*] Qui tibi
peregrè existenti hospitium commodaverit, aut
te epulo acceperit; vel indigentem nummo mu-
tuo sublevaverit.

147. *VETERIS FLAMMÆ*] Amoris & bene-
volentiz, quâ te rebus suis impertivit.

148. *SUADETQUE &c.*] Memoria beneficii
accepti monet ac instigat te, ut par pati teferas,
& hospitium facias.

149. *DE PLACITO &c.*] Si scias mentem
conjugis, & quàm tuum illi consilium allubescat.

150. *OMNE BONUM*] Plurima tibi pollicearis,
ab illius humanitate, speresque nil testagaruram.
PETULANS &c.] Veneti verticordiz, & toti gra-
tius impigrè operatus.

151. *IMMONITÆ*] Non antè communicato
cum illa tuo desiderio, vel non impetrata po-
testate. *ADDUCAS*] Hospitem obnixè roges, ut
præstutus tecum ad ædes, & cœnaculum tuum
abeat. *NOLI ME DUCERE &c.*] Supple
respondebit: amabo te ne me ducas ad domum
tuam, mihi plus satis notam.

152. *CARDIACA NE LABE &c.*] Ne visâ fu-
riarum filii dolores cardiacos, ipse oculorum
contagio mihi adesciscam. *Cardiacus* dolor pal-
pitantis & afflicti cordis affectio, à voce gra-
eca καρδια, quæ Latinis cor. Quamquam aliquin
propter viciniratem & mutuum consensum, eo
etiam nomine censetur os ventriculi. Hinc *car-*
dialgia, quæ Had. Juno dicitur morsus osis ven-
triculi, ob humoris acrimoniâ. Ab eo stat Tor-
ren-

*Ignitis, gyroque brevi, colubrisque Megæra,
Ipse quibus palles assuetus. Nec tamen isto
155. Evades, quod te duro sub patre retentum
Succurrat, loculosque olim distenderis auro
Numquam, nunc dives dotalibus affluus agris;
Aut, quia parca placet, sis conjuge avarior ipsâ;*

rentius, pugnant tamen medici sitne cordis, an stomachi affectio cardialgia. Notum, inquit Lipsius in Senec. Epl. 15. *καρδιαχία* dici in ore stomachi vitium, ab humore vellicante aut rodente. Inde qui hoc malo tenentur, cardiaci dicti sunt. De illis Plin. l. 23. c. 3. *Cardiacorum morbo unicam spem in vino esse, certum est.* Et Seneca Epl. 15. citat: *bibere & sudare visa cardiaci est.* Ex quo intelligas Juven. Sat. 5. §. 32. *Cardiaco nunquam cyathum misurum amico.*

153. *IGNITIS*] Itam & indignationem spiritantibus: ardor enim oculorum iram denotat. Cic. Ast. 7. in Ver. 160. *Ipse inflammatus scelere & furore, in forum venit. Ardebant oculi: toto ex ore crudelitatis eminebat.* Ovid. de arte 3. §. 503.

*Ora tument irâ, nigrescunt sanguine venæ;
Lumina Gorgoneo favino igne micant.*

Et Vug. Æneid. 12. §. 102.

Scintilla absistunt oculis micat acerbis ignis. GYROQUE BREVI] Anguibus brevibus in spiras contortis, & quasi capillamento crispis. Describit hic bellæ turpitudinem horrendam iratæ mulieris, cum furis confendo. Horat. Epod. 5. §. 15. de Candida venefica.

*Candida brevibus implicata viperis
Crines, & incompium capus.*

Ovid. Epl. Phyll. Heroid. 2. §. 119.

Adfuit Allecto brevibus torquata colubris.

COLUBRISQUE MEGÆRA] Id est, crinibus. Nam capilli furiarum serpentes. Virg. Georg. 4. §. 481.

Caruloseque implexæ crinibus angues, Eumenides. Ovid. Met. 4. §. 453.

Deque suis atros perlebant crinibus augues, Carullus de nupt. Pel. & Ther. §. 192.

*Eumenides quibus anguino redimissa capillo
Front expirantis præportas pectoris iras.*

Horat. l. 2. Od. 13. §. 35.

Et interci capillis

Eumenidum vacillantur angues.

Tib. l. 1. Eleg. 3. §. 69.

Tiphonæque impæxa feror pro crinibus angues. Papiu. l. 1. Theb. §. 90.

----- *Resolusæque vertice crines*

Lampro sulphureas permixtas anguibz undas, Megæra, Tiphone, Alesto, nomina sunt trium furiarum, quas Græci vocant *Ἐψιχίδες*, per antiphrasin autē *ἑψυχίδες*, id est, ab animo benevolo, cum sint maxime immites.

154. *QUIBUS PALLES*] Quod te premit & angit, & morbum ac pallorem tibi convicit. Id est: laboras, & contabescis mæorem pessimæ conjugis. Pers. Sat. 3. §. 85.

Hoc est quod palles: cur quis non prædeat, hoc est. Id scilicet quod morbum ac pallorem inexit. *IPSE ASSUETUS*] Ego ipse qui tecum in eodem valedudinario jaceo, à similit profusus Megæra domi pessimæ habitus.

155. *EVADES*] Malum hoc. *DURO SUB PATRE*] Qui te sub dura fetula continuit, nummorum parvus, & maxime liberalis in tuas delicias, & cultum juvenilis elegantie.

156. *SUCURRAT*] in mentem veniat, seu recorderis. Vug. l. 2. Æneid. §. 317.

----- *Pulchrumque mori succurrit in armis.*

Ovid. lib. 1. Amor. Eleg. 4. §. 21.

Cum tibi succurrit veneris laetitia nostra.

Item Heroid. Epl. 9. Deian. §. 76

*Non tibi succurrit cuncti Diomedis imago
Locutosque &c.*] Cumenam auro fartam, vel bene nummatam nunquam habueris.

157. *DOTALIBUS*] Qui tibi ex dote conjugis obveniet: id est nunc dives sis, dominus & nummorum dispensator, quos tibi patre nunquam credidit. Sententia est: nec declinabis molestias & rixas conjugales, æquo animo patiendosordes insolite œconomiæ, quod recogites, nihil tibi lautius fuisse sub patre, quàm modo sub lege domini conjugis, cujus agros distissimos jam possides.

158. *PARCA*] Tenax, attenta, & sordida. *AVARUS* quippe non odit avaram, ubi avaritiæ emolumentum ad se redit. Quod hic locum habet: nam in rem viri, parca est mulier. *AVAROR*] Ita ut eam tuæ avaritiæ redeat.

- Imputat illa viro tunc se, & contraria spectat,*
 160. *Affuevit quæ epulis, pretiosis vestibus, altum*
Luxit in æde patris, matrisque ancilla crumenâ
Luxuriat turgente, foro: nunc aure cylindrum,
Ex collo baccas; mox nunc segmenta, stalagmium,
Nam mos est, poscit; jam Hispana cyclade ferbet;
 165. *Gallica jam melior: si contradixeris audax,*
Dilates portas Actæon. Vis tribus ergo,

159. IMPUTAT SE] Intolerabilem suam par-
 cimoniam, & probra inde nascentia, conjicit in
 maritum, ut auctorem. CONTRARIA SPECTAT]
 In contraria studia nititur, ex avara repente pro-
 digi, sine medio liberalitatis. Ut verum, etiam
 de mulieribus, fit istud Horat. lib. 1. Sat. 2. v. 24.

DUM VIVANT SUSTI VITIA, IN CONTRARIA CURRUNT.
 Mox enim materiam prodigalitati subjicit: nam
 ut procaciter & superbe crepitat

160. ASSUEVIT EPULIS] Id est, dicit se assue-
 visse, & hac ratione omnia sequentia expone.
 Sententia est: domi parentum cum consanguineis
 & sodalibus suis, sæpe epulabatur, genio in-
 dulgebat, cantando, choreas agitando, ludendo
 &c. quæ epulationem consequuntur. PRETIOSIS
 VESTIBUS] Superbo diviteque vestitu corpus
 comebat & colebat. ALTUM] Splendide, basilicè,
 genialiter

161. LUXIT] Cum patribus, & suæ sortis puel-
 lis, saltando, & cæteris celebrando, ut supra. AN-
 CILLA] Cui cura macelli, & emptionis.

162. LUXURIAT TURGENTE &c.] Abundat
 nummis, ut quovis pretio lautissima quælibet
 opsonia mensæ herili comparet. Id est, in forum,
 vel opsonandum mælum xris profundi. CY-
 LINDRUM] Margaritam oblongam ovali figura,
 quæ aures exornet pendula.

163. COLLO BACCAS] Uniones grandiores
 fasciarios, qui collum ambiant & coronant. SÆ-
 CRUMENA] Murenulam, seu catenam collare, ex
 auri lencefcentis segmentis flexibilem, vel tor-
 quem auream. Ita ferè Had. Junius: à quo non
 proptus abledit Servius in lib. 1. Æneid. ubi cen-
 ser segmentum esse ornamentum gutturis. Val.
 Max. l. 5. c. 2. de Grat. Permissit quoque his (de
 cæminis sermo) purpureâ veste, & aureis uti
 segmentis. Juven. Sat. 2. v. 124.

Segmenta, & longos habius, & flamen sumit.
 Sid. A poll. segmenta vocat crepitantia. Sed in his

locis variant interpretes. Alii volunt esse fascias,
 alii zonas, alii redimicula capitis. Existimo ta-
 men locum Poætæ nostri interpretandum ut su-
 præ: torquis enim aureus, auri segmentis vel an-
 sulis constat. Queniam, inquit Perotus, orna-
 mentum colli quod monile vocatur, & ex iisdem
 segmentis fieri solet, segmentum etiam appellatur.
 Inde rectè doctissimus Calepinus, etiam monilis
 nomine, segmentum intelligit, quod quibusdam
 bracteolis quasi præsegmentibus constat. STALAG-
 MIUM] Inaurium genus diversum à cylindro, in-
 genti & oblongâ constans baccâ in guttæ simili-
 tudinem, aut ex pluribus in eandem formam
 nexis compositum; aut cerè ex adamantibus.
 Plaut. Men. 3. 3. 17.

Amabo, mi Menachme, inauris da mihi
 Faciundas pondi duum nummum stalagmin.
 Cæcilius apud Sext. pomp. Ex aure ejus stalag-
 minum habeo domi. Nomen invenit autè τῷ τῷ
 λαγμῷ, quod est, à gutta vel stilla.

164. MOS EST] Quod in isto genere maxi-
 mum pondus habet, & pro Phidiaz signo necesse
 est tenen ab omnibus. Mos enim venustat om-
 nia, & ora quævis obstruit hoc symbolo in se te-
 ducto, mos est. Nostates dixerint: hec is de mode.
 HISPANA CYCLADE] Oblonga & spatiosa
 veste, quæ extima cum sit, majorem partem in-
 feriores tegit. Ætæa Scholiarinâ in usu commu-
 ni, audiebat spaenfen bouwen. FERRET] Radiat,
 rutilat, splendet auro prætexat, vel colore Tyrio.
 Verbo verbum antiquatum, retinet adhuc or-
 thographiam in præterito verbi ferreo.

165. GALLICA] Cyclas. JAM NEGATOR] Ma-
 gis placet: ita in novas semper vestes prodiga,
 rem suam dilapidat. CONTRADIXERIS] Si vel
 minimum oblocutus fueris.

166. DILATES PORTAS ACTÆON] Thalami
 fidem tibi rumpet, adpterabitur; quo viro ho-
 nesto & Christiano quid probrosum? Id est, laxa

*Ne te detineam, me vitam absolvere verbis,
Quam decet aggredier, cui juncta puella cubili?
Exspectus agat manè, at post oscula trina,*

170. *Et reliquum officii, de rebus eâ die agendis.*

*Conferat integrè, dominæque exposulet ante
Judicium, quàm consolidetur opinio menti
Certa sue. Caveat, si quid dissuaserit illa.*

Quæ rogat, observet: quæ vult mandata, rogabit

175. *Uxor cauta virum. Mox si concessa, Sabina*

*Est ipsâ melior. Tum dicat, eundo foras, quò,
Quando reversurus. Si diutius hæserit, ausus*

ta hodiernam omnium pæne Europæorum allegoriam, capiti tuo cornua inferet aded ramosa & porrecta, ut si offendiculo ejusdem cautum esse volueris, ferio tibi de amplificanda domus tua porta cogitandum sit. Hetruscâ parcemâ exposueris: 10 *Cornutum amandabit* Ubi sal fricat ex ambiguo: nam *Cornutum* non ignobile hodie oppidum est præfixa Hetruriz, ad mare Tyrrhenum; allegorice (heu nimis plus satis!) peregrinationibus frequentatum, sed minimè Christianis. Adæonis fabulam, quem Diana in cervum coramissimum animal transformavit, leges apud Ovid. Met. 3. ubi Dea ψ . 194.

Dni spargo capiti vivacis cornua cervi.

VIS TRIVIS. Paucis, compendio, vel ut Plautus, tribus bolis.

167. **ABSOLVERE**] Totum complecti, quemadmodum viro conjugato agendum, vivendumque, ut commodè usatur conjuge.

169. **EXSPECTUS**] Manè in lecto ubi inciperit vigilare. **POST OSCULA TRINA**] Blandimenta conjugalia identidem reperita.

170. **RELICUUM OFFICII**] Quo novit teneri, ac mulceri conjugem.

171. **CONFERRAT INTEGRÈ**] Consulat ipsam de omnibus quæ acta desideret, illiusque relinquat deliberationi & arbitrio.

172. **DOMINÆ JUDICIUM ANTEQUAM &c.**] Audiatur sententiam dominæ, antequam cerò aliquid faciendum statuat; aut opinionem suam firmet.

173. **CAVEAT, SI QUID &c.**] Nequid jam antè mentis conceptum mandet executioni, si negat illa id fore consultum, aut ex te familiare. Nempè

Nafonis consilio obaudiat, & institutioni, de arte lib. 2. ψ . 199.

*Arguist arguto, quidquid probas illa, probare:
Quod dices, dicas: quod negas illa, neges.*

174. **QUÆ VULT MANDATA &c.**] Preces illius non alia promptitudine accipiendæ sunt, quàm mandata, quia æquè facta desiderat ea quæ rogat, quàm quæ imperat: solum discrimen in verbis & modo.

175. **CAUTA**] Hæc arte enim excæcant, & vincunt matros mulietulæ. **SI CONCESSA**] Si precibus annuendo, facturum te promittis quod postulat. **SABINA**] Optimâ quavis, & viri studiosissima muliere. *Sabina* olim commendabantur à pudicitia, fide conjugali, sanctis moribus, virorum observantiâ. Juven. Sat. 6. ψ . 162.

----- *Intactior omni*

Crinibus effusus bellum disarmato Sabina.
Spectat finem belli Sabini sub Romulo. Vid. Liv. lib. 1. Mart. lib. 1. Epig. 63.

Castâ nec amiquis cedens Lavina Sabinis.

Horat. Epod. 2 ψ 30.

*Quod si pudica mulier in partem juvet
Domum, atque dulces liberos,*

Sabina qualis. ----- Vide Ald. Man. l. t. de quæst. per Epl. cap. 1.

176. **DICAT &c.**] Domo egressurus, indicet dominæ quò properet, vel properare meditetur, & quid acturus foris.

177. **QUANDO REVERSUS**] Quâ horâ scilicet, statuat redire, ne domina vel frustra expectet, vel angatur, vel nimis diu solitaria morreat. **Si prutius &c.**] Quàm dixerit, aut decreverit, vel prælagiverit.

*Interdum luisse pilâ, caveatque videri,
Detentum variis, & se indignetur amicis.*

180. *Si quisquam invitet solum, excusatio pulchra
In promptu, Uxorem duxi. Si sæpe molestat,
Promittat; puer excurret, vel deferat ipse.
Nemo invitetur, nisi quem jam noverit uxor,
Et probet; hac monitâ semper. Si non velit, oret.*

185. *Permanet? Expectet donec felicior hora.
Otia post pransum; si suda arriserit aura,
Ambulet; inviset cognatas, mœnia calcet,
Ad latus uxoris semper. Supra omnia nocte
Emaneat numquam. Solus numquam exeat urbem.*

190. *Abstineat lusu, veterisque sodalis ab usu.*

178. AUSUS LUSIBUS &c.] O flagitium nullis facris expiandum! Lepidè, & ad ingenium muliebri. Quivis enim extra domum lusus, domine displicet, metu damni ex lusu sinistro, vel rixarum. CAVEATQUE VIDERI] Noluit id rescire imperatricem suam. Scopitè satis & ironicè in uxorios, & notos quosdam sui temporis.

179. SE INDIGNETUR] Simulet se indignari, & ringi, quod eredis invitum & ingrais detentum, & à tonis os ablineat.

180. INVITET SOLOM] Te solum sine conjugè, utpote vetus quispiam amicus & sodalis, cui nulla intercedit cum uxore tua consuetudo, vel alioquin Megram horreat.

181. UXOREM DUXI] EX D. LUCR. c. 14. v. 20. *Uxorem duxi; & ideo non possum venire.* MOLESTAT] Importunè te compellando, & quasi verbis adigendo, ut condicas. Id est, si jam sapiusculè te ad mensam suam invitaverit, tuque abrueris, metu uxoris indignaturæ.

182. PROMITTAT] Se usum mensâ illius, id est condicat, hac tamen lege, ut famulus eat ad dominam, qui nunciet virum apud amicum detineri. VEL DEFERAT IPSE] Quod satius, ut æquiores sentiat uxorem. Ipse enim excurrendo, & potestatem flagitando, docet quanti faciat conjugia pacem & gratiam.

183. NEMO INVITETUR] Si maritus convivas accipere voluerit, nemo vocetur, nisi jam cognitus uxori, & in gratiam receptus. Solem enim averse in cognitos, metu aut verecundiâ sexus, vel primi aspectus aversione.

184. ET PROBE] Nec tamen omnes ex notis indiscriminatum, sed delectos, & quibus faret jam ipsa affectu tacito HAC MONITA &c.] Non ex improviso, & ut fert fortuna, sed tunc tantum, cum jam ejus judicium exploraverit. ORET] Dicat se illam rogare & obsecrare obnixè, ut hoc pœce illius liceat.

185. PERMANET?] Persistit pervicaciter in sententiâ, nec precibus moveatur? EXPECTET] & quo animo ferat, donec mollior, & commodius affecta speret majorem faciat.

186. OTIA POST PRANSUM] Supple, sunt. Vitorum enim lautiorum negoria, non rarò defunni in metidie, SUDA] Serena, sine udo, pluvia ciliapt ventorum turbine. Vir. Geor. 4. v. 77. *ergo ubi ver nacta sudum campisq; parentes.* Id est ætem purum & tranquillum, sine quavis inclinentiâ.

187. AMBULET] Per urbem ad cognatas & amicas uxoris. Apud, sic enim gravat humilia vitorum officia, in suum propositum. MœNIA] Ex more & nû vulgari. Civium enim deambulationi Anverpiæ mœnia esse admodum opportuna, suprà docuimus Serm. 2. v. 43.

188. AD LATUS UXORIS &c.] Numquam solus, semper comite conjugè, cui latus regat, more inter lautiores receptio.

189. EMANEAT] Pernoctet extra domum. SOLUS NUMQUAM &c.] Semper cum domina conjugè, nequid fugiat oculos illius.

190. LUSU] Tessarum, chartarum, scruporum.

*Ne te detineam, me vitam absolvere verbis,
Quam decet aggredier, cui juncta puella cubili?
Exspectus agat manè, at post oscula trina,*

170. *Et reliquum officii, de rebus eâ die agendis.
Conferat integrè, dominae quæ exposculet ante
Judicium, quàm consolidetur opinio menti
Certa suæ. Caveat, si quid dissuasit illa.*

Quæ rogat, observet; quæ vult mandata, rogabit

175. *Uxor cauta virum. Mox si concessa, Sabina
Est ipsâ melior. Tum dicat, eundo foras, quod,
Quando reversurus. Si diutius hæserit, ausus*

ta hodiernam omnium pæne Europæorum allegoriam, capiti tuo cornua inferet aded ramosa & porrecta, ut si offendiculo ejusdem cautum esse volueris, seriò tibi de amplificanda domus tua porta cogitandum sit. Hetruscâ paræmiâ exposueris: *se Cornetum amandabit* Ubi sal fricat ex ambiguo: nam *Cornetum* non ignobile hodie oppidum est præfæ Hetruriæ, ad mare Tyrrhenum, allegoricè (heû nimis plus satis!) peregrinationibus frequentatum, sed minimè Chritianis. Aetionis fabulam, quem Diana in cervum cornutissimum animal transformavit, leges apud Ovid, Met. 3. ubi Dea ψ . 194.

Don sperso capiti vivarit cornua cervi.
VIS TIBIUS] Paucis, compendio, vel ut Plautus, tribus bolis.

167. ABSOLVERE] Totum complecti, quemadmodum viro conjugato agendum, vivendumque, ut commodè utatur conjuge.

169. EXSPECTUS] Manè in lecto ubi inceperis vigilare. POST OSCULA TRINA] Blandimenta conjugalia identidem repetita

170. RELIQUUM OFFICII] Quo novit teneri, ac mulceri conjugem.

171. CONFERTAT INTEGRÈ] Consular ipsam de omnibus quæ acta desideret, illiusque relinquat deliberationi, & arbitrio.

172. DOMINA JUDICIUM ANTEQUAM &c.] Audiat sententiam domine, antequam certo aliquid faciendum statuatur; aut opinionem suam firmet.

173. CAVEAT, ALIQUID &c.] Nequid jam antè mente conceptum mandet executioni, si negat illa id fore consultum, aut ex te familiæ. Nempte

Nafonis consilio obaudiat, & institutioni, de arte lib. 2. ψ . 199.

*Arguit arguto, quidquid probat illa, probas:
Quod dices, dicas: quod negas illa, neges.*

174. QUÆ VULT MANDATA &c.] Preces illius non alia promptitudine recipiendæ sunt, quàm mandata, quia æquè facta desiderat ea quæ rogat, quàm quæ imperat: solum discrimen in verbis & modo.

175. CAUTA] Hæc arte enim excæcant, & vincunt maritos mulierculæ. SI CONCESSA] Si precibus annuendo, facturum te promittis quod postulat. SABINA] Optimâ quavis, & viri studiosissima muliere. Sabina olim commendabantur à pudicitia, fide conjugali, sanctis moribus, virorum observantiâ. Juven. Sat. 6. ψ . 162.

..... *Intabescit omni
Crimibus effusus bellum dirimente Sabina.*
Spectat finem belli Sabint sub Romulo. Vid. Liv. lib. 1. Mart. lib. 1. Epig. 63.

Castæ nec antiquis cedens Lavina Sabinis.
Horat. Epod. 2. ψ . 39.

*Quod si pudica mulier in partem juvas
Domum, atque dulcet liberet,
Sabina qualis,.....* Vide Ald. Man. L. 1. de quæst. per Epl. cap. 1.

176. DICAT &c.] Domo egressurus, indicet domine quò properet, vel properare meditetur, & quid acturus foris.

177. QUANDO REVERSURUS] Quâ horâ seil. statuat redire, ne domina vel frustra expectet, vel angatur, vel nimis diu solitaria morreat. Si durius &c.] Quàm disierit, aut decreverit, vel prælagiverit.

*Interdum luisse pila, caveatque videri,
Detentum variis, & se indignetur amicis.*

180. *Si quisquam invitet solum, excusatio pulchra
In promptu, Uxorem duxi. Si sepe molestet,
Promittat; puer excurrat, vel deferat ipse.
Nemo invitetur, nisi quem jam noverit uxor,
Et probe; hac monitâ semper. Si non velit, oret.*

185. *Permanet? Expectet donec felicior hora.
Otia post pransum; si suda arriserit aura,
Ambulet; inviset cognatas, mœnia calcet,
Ad latus uxoris semper. Supra omnia nocte
Emaneat numquam. Solus numquam exeat urbem.*

190. *Abstineat lusu, veterisque sodalis ab usu.*

178. AUSUS LUSISSI &c.] O flagitium nullis
sacris expiandum! Lepidè, & ad ingenium mu-
liebre. Quivis enim extra domum lusus, domi-
næ duplicet, metu damni ex lusu sinistro, vel ri-
zarum. CAVEATQUE VIDERI] Nolit id rescire
imperatricem suam, Scopitice satis & ironice in
noxios, & notos quosdam sui temporis.

179. SE INDIGNETUR] Simulet se indignari,
& ringi, quò credat invitum, & ingratum deten-
tum, & à tonis os ablineat.

180. INVITET SOLUM] Te solum sine conju-
ge, utpote vetus quispiam amicus & sodalis, cui
nulla intercedit cum uxore tua consuetudo, vel
alioquin Megram horreat.

181. UXOREM DUXI] Ex D. Lucr. c. 14. § 20.
*Uxorem duxi, & ideo non possum venire. MOLES-
TET] Importunè te compellendo, & quasi ver-
bis adigendo, ut condicas. Id est, si jam sapien-
tiale te ad mensum suam invitaverit, tuque ab-
nueris; metu uxoris indignaturæ.*

182. PROMITTAT] Se usurum mensâ illius,
id est condicat, hac iamen lege, ut famulus eat
ad dominam, qui nuntiet virum apud amicum
detineri. VEL DEFERAT IPSE] Quod satius,
ut æquior sentiat uxorem. Ipse enim excur-
rendo, & potestatem flagitando, docet quanti
faciat conjugis pacem & gratiam.

183. NEMO INVITETUR] Si maritus convivas
accipere voluerit, nemo vocetur, nisi jam cog-
nitus uxori, & in gratiam receptus. Solent enim
aversari incognitos, metu aut verecundiâ sexus,
vel primi aspectus aversione.

184. ET PROBE] Nec tamen omnes ex no-
tis indiscriminatis, sed delectos, & quibus faver
jam ipsa affectu tacito HAC MONITA &c.] Non
ex improviso, & ut fert fortuna, sed tunc tan-
tùm, cum jam ejus judicium exploraverit. ORET]
Dicat se illam rogare & obtestati obnixè, ut hoc
pace illius liceat.

185. PERMANET?] Persistit perruiciter in sen-
tentia, nec precibus movetur? EXPECTET] Equo
animo ferat, donec mollior, & commodius af-
fecta spero majorem faciat.

186. OTIA POST PRANSUM] Supple, sunt. Vi-
rorum enim lautiorum negotiâ, non rarè desin-
unt in mendicium. SUPA] Serena, sine udo, plu-
viâ scilicet, aut ventorum turbine. Vir. Geor. 4. § 77.

ergo ubi ver nauta sudum, campoque patentes.
Id est ærem purum & tranquillum, sine quavis
inclementiâ.

187. AMBULET] Per urbem ad cognatas &
amiculas uxoris. Apud, sic enim gravat humilia
virosum officia, in suum propositum. Mœnia]
Ex more & usu vulgari. Civium enim deambu-
lationi Antverpiæ mœnia esse admodum op-
portuna, supra docuimus Serm. 2. §. 43.

188. AD LATUS UXORIS &c.] Numquam so-
lus, semper comite conjugis, qui latus tegat, mo-
re inter lautiores recepto.

189. EMANET] Pernoctet extra domum.
SOLUS NUMQUAM &c.] Semper cum domina
conjugis, nequid fugiat oculos illius.

190. LUSO] Tessarum, chartarum, scrupo-
rum.

*Si formosa domi sit casu ancilla, notetur
Raro oculis. Iustam cœna nunquam urgeat horam:
Impedimenta putet, si tardè; si citò cœnet,
Torquetur somno domina, & condormiat illi.*

195. *Incultus frigescit amor. Neque jactet ob æstus,
Italiam morem; nec quid consueverit Indus.*

Concumbens repetat, quæ viderit audierit quæ

Illâ luce: roget pensum si neperit Idæ;

Luciolus fletit, blandè si parvula matris

200. *Luserit Anna sinu. Si forsan dentiat illa,*

rum in diversoriis, sphaeristerii, &c. An uru] Consuetudine, contubernio, sodalicio, & cœtu amicorum. Jocatur quidem hic, sed ridendo sub personâ alienâ dici verum non renuit Poeta. Sunt enim qui sibi ab heris uxoris ne dici verbum sustinent, cum tamen aliarum herarum sint observantissimi, de quibus ita Socrates apud Xenophontem de administr. Domest. Sunt & alia, inquit, fraudulentæ quadam heræ, quæ pro voluptatibus venditant, alia infusi & inuiles hominum congressus, quas temporis progressu manifestò deprehendunt etiam illi, qui decepti sunt, dolores esse implicatos voluptatibus. Atque hæc potestatem in ipsos natâ, ab operibus eos utilibus impediendo avocant. An non satius ergo heræ uxori morem gerere? Certè si in virorum consensu perorant mulierculæ, multa procul dubio audiamur, quorum pudeat & poeniteat maritos.

191. ANCILLA NOTETOR &c.] Ne zelotypia cruciet conjugem, auctore scil. Nalone lib. 3. de arte p. 665.

Nec nimium vobis formosa ancilla ministras.

192. IUSTAM CœNA &c.] Ne fulminatricem expariare, & te obtundat sua loquacitate.

193. Si citò] Ante tempus consuetum.

194. TORQUETUR &c.] Dormiturus, ad somnum propendet.

195. INCULTUS &c.] Amor nisi ejusmodi officiis foveatur, proflus intercidit.

196. ITALIAM &c.] Ubi tribus mensibus, ab uxoribus, voluit, secubare plerisque viros. Extat apud Janum Gruterum inter cetera adagia Hætrusca: *Gingno, Luglio, Ageo, ne donna ne mofu*. Alii legunt: *Madona non te connofo*. Et hunc morem volunt etiam in Indiis vigere.

197. CONCUMBENS] Scil. antequam sopor obrepat.

198. PENSUM] Proptiè: nam pensum est manipulus lanæ, lini, vel cannabis, colo aggestus, qui in diurnam operam à dominis datur ancillis, in fila carpendus. Deducitur à pendo: lanam quippe appendebant ancillis heræ, quam eodem pondere reddere oportebat in filo, deductis blarhis, & quiquiliis. Plaut. Menech. 5. 2. 45.

----- *Dare nuâ operâ pensum passulus,*

Inter ancillas sedere jubas; lanam carere.

Id est, carminare. Ovid. l. 4. Trist. Eleg. 1. p. 13.

Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis,

Fallitur ancilla decipiturque labor.

Proper. 3. Eleg. 6. p. 15.

Tristis eras domus, & tristis sua pensa ministra

Carpchans, medio nebas & ipsa loco.

IDA] Ancille nomen apud Lips. l. 1. de Cruc. c. 15. ubi ex Josepho refert, quod Tiberius ob adulteratam in templo Ildis Paulinam, sacerdotes crucifixit, & Idam, quæ corruptelæ causâ fuerat.

199. LUCIOLUS] Filiolus. Scitissimè omnem sermonem ad genium muliebrem accommodat. Ista enim humilia & familiaria, nescio quam virtutem habent ad parandos, & conciliandos mulierum animos.

200. ANNA] Filiola, matris delitium. DENTAT] Dentes emittit. *Dentire* est, quod Græci dicunt, *idontæphân*, id est dentes primùm emittere. Nam pueros, primùm cum nascuntur dentes, mirum in modum cruciari, nemo est qui nesciat. Aliò nonnihil deflexit Plautus, ita tamen, ut huc spectandum, venisset ab ambiguo aucupetur. Mil. Glor. 1. r. 33.

Venter erant omnes has arummas, auribus

Peraudienda sunt, ne dentes dentiant.

Id est, ne cessent à terendo cibo, quia tunc non dente-

*Vir vigilet noctu, ducat cunabula, crescant
Ubera nutrici: si patrem imbulbitet infans
Fasciolis ereptus, habet quæ insignia matri
Ostendet, valido hæc quæ manè rependat amori.*

205. *Conjugii si quis memoratis vivere clathris
Gestiat objectis, bisque à tonsore magistro
Incipiat pecti, spargique rosâ hebdomade unâ.
Mens sua cuique Deus: mea mi persuadet Erinnys*

deteruntur, quod vulgari joco, vocat dentes grandescere, seu *dentire*. Vide Turn. l. 7. c. 6.

201. *VIR VIGILET &c.* Agitando jugiter cunas, quò ad somnum proripiet infantem, noctem infomnem ducat, ut scil. dormienti conjugii lacte crescant ubera. Solent enim matres, vagientes infantes uberibus admovere, ut eos foverentur & pacent, at verò cum dentium, frequentibus id acutius interdin, ut necesse sit nocte cessare, quò dato spatio, & somni commodo, ubera novo lacte replantur. Interim quod obliterando infantis dolori faciat, ad somnum provocetur patris vigilantia, cunabulum continenter agente. Jocular, & illudit sexui, non sine felle.

202. *NUTRICI*] Matri lactantii. *PATREM IMBULBITET*] O lepos tori! Stercore inquinet puerili: hoc enim propriè dicitur *imbulbitare*. Lucil. ex incert. apud Doufam n. 35.

Hæc se imbulbinas, & contra se imbulbitas ille.

203. *FASCIOLIS EREPTUS*] Quibus noctu vinciri, ac involvi solent infantes, ne nidum conspurcent: ut brachioli stragula amolientibus, malè tecti frigeant. Fit autem non raro, dum ardet aut scitè satis vindicti non sunt, ut pedum manuumque omnibus, dissolvantur fasciæ: quo tempore si cunis infantem eripiat pater, maternis ubenibus admoveantur, periculum est, ne decidentibus, cum reliquo pannorum apparatu, fasciolis, & ipse sordibus inquinetur. Quod si nūc venit *HABET QUA &c.*] Maculam aut tincturam interlucet, vel sordidit lestiticæ.

204. *OSTENDIT*] Quo se de matre ac prole benè meritum gloriatur. *MANE*] Ubi jam diluxerit, & gloriosas notas Phœbus detexerit. *REPENDAT AMORI*] Benevolam se commodamque mariti votis exhibendo.

205. *CONJUGII CLATHRIS*] His se cancellis stringi & coerceri velit: Id est: hac lege vivere, quam jam memoravi. *CLATHRI* vel *clathra* Ci-

ceroni sunt cancelli, seu serratamenta, vel visgae lignæ reticulato contextu, quibus fenestæ & caveæ muniantur. Horat. de art. v. 473.

Obiectot cavea valuit si frangere clathrot.

Propert. lib. 4. Eleg. 5. v. 72. legente Beroaldo:

Cum fallenda meo pollice clathra ferent.

Plaut. Mil. Glor. 2. 4. 25. ----- *Neque horum ullus,*

Neque fenestra, nisi clathrata. -----

206. *INCIPIAT PECTI*] Comi, poliori, ut placeat amari: id est, incipiat proci, & sibi conciliare Nympham, *SPARGIQUE ROSA*] Unguento odorifero, aut pulvere rosato. Id enim, quibus paranda virgo, actandum ex usu communi, ut totius corporis cultu, ac inprimis capillio, & mento placeant. Juven. in pari argumento nuptiarum Sat. 6. v. 26.

----- *Iamque à tonsore magistro*

Pelleris, & digito pignus fortasse desisti.

Polyfyndeton hic est in *bisque spargique*, quod supra monuimus fol. 7. Poetæ nostrò non esse infrequens: ut fiat hæc sententia: qui hæc lege conjugium amat, & incipiat pecti, & spargi rosâ.

208. *MENS SUA &c.*] Sua cuique cupidio pro Deo est. Inter VII. Græciæ sapientum oracula celebratur, *sequere Deum*. Id est, ut censet Plutarchus, obtempera rationi, quasi cuique, inquit Erasmus, debeat oraculum esse, quidquid in peccatore dictaverit ratio. Incertus apud Grotium in excerptis fol. 943.

Beatoris amoris à cunctis hic.

Homini Deus sua cuique conscientia.

Virg. l. 9. Aeneid. v. 185.

----- *An sua cuique Deus sit dira cupidio*

Plura videas apud Lapsi, manu duct. & Stoic. Phil. Diss. 29. *MEAM PERSUADET &c.*] Genius meus, naturalis inclinatio, votum ac desiderium meum. *Erinnysdem* vocat, suammet cupidinem, ut apud auditores invidiam dicti miteget, & se ipse incuset, Nam à corrumpenda men-

Castra sequi; pulchrumque mori, praeponit amori

210. *Captivo. Felix, Vulcanum nocte latentem*

*Qui gerit in cornu, Veneres per compita venans
Multivagas, ultra numquam devinctus amorem:
Sed domum rediens, quod nemo grumiat; & sic
Despiciens ferulas, & stulta examina nuptæ.*

te dictam volunt Erinnydem, furiarum unam, ut notavimus supra ad y. 153. Veteres autem Furiis dabant commoræ mentis, furorisque affectus. Virg. l. 2. Æneid. y. 337.

*In flammis, & in arma feror: quod tristis Erinnyes,
Quæ fremitus vocat, & sublati in aethera clamor.*
A Græcis dicitur atrox, & malorum plena. Homer. Odys. 6. ----- *Θία δαίμων Ἑρινύς*

209. *CASTRÀ SEQUI*] Militem agere, stipendia facere, ac de principe patriæque bene mereri. *MORI PRÆPONIT*] In bello cum honore, ac laude generositate, & pro salute publica.

210. *AMORI CAPTIVO*] Venustè pro amote uni soli devoto; utpote quem lex sacra & civilis, sine noxâ & poenâ, non patitur in alias se diffundere. *VULCANUM LATENTEM*] Ignem seu lucernam in laterna clausam. Laterna enim à latendo dicta. De hac, Mart. l. 14. lem. 61.

*Dux laterna via clausus feror aurca flammam,
Et tuta est gremio parva lucerna meo.*

211. *QUI GERIT IN CORNU*] In coinea laterna. Olim in usu etiam fuisse laternas ex cornu, indicat Plaut. Amph. r. r. 185.

Quo ambulat tu, qui Vulcanum in cornu conclausum geris?

Item ex vesica, ut arguit Mart. lem. 62 l. 14. *Cornea si non sum, numquid sum sustinet Aus mihi Vestem contra qui venit esse putat?*

Modò & vitreas habemus laternas, & corneas, & chartaceas. Primum laternarum auctorem credunt fuisse Prometheus. Vetus poeta apud Taubmannum noctilucæ vocat. De laternis surdis hodie in usu vulgari, lucernæ scilicet facientibus tantum portatori, aut ei cui præteruntur, ad eundem Casaubonum, in lib. 1. Suet. ubi dicit in usu veterum, & Jul. Cæsaris fuisse. Est & aliud laternularum genus, quod ferevæ laminâ rotatili obductum lumen celat, quâ revolutâ transpareat. Has vocant lavernionum, & latere volentium laternas, vulgò, *diæ lanternas*. Quo respicit Poëta noster, dum Vulcanum latentem nuncupat; ut notes artes furtim in nocturnas Veneres grassantium. *VENERES*] Meretriculas, & semitatas

mœchas, quæ noctu vagari solent, publicæ ac promiscuæ libidinis victimæ. *COMPITA*] Ampliores & laxiores plateas, vel fora, ubi frequentior transitus, & in quæ commeari per diversas vias licet, quod eò plura itinera competant.

212. *MULTIVAGAS*] Multum vagantes, in questum ab usura & elocacione cotporis. Quod hic dictum est, non ex sententia & mente Poëtæ viri gravissimi. Equius, & Senatoris, sed ex persona illius, qui hic contra imbecilliores sexum deblatæ, quo scilicet falsius in hoc argumento versetur, & mulierculas præfentes somni publici perturbatrices, acrisus punga, & ad bilem concitet, quod etiam in hæcenus dictis locum habet, & sequentibus; maxime ubi nullum à vero vel æquo, dictioni pondus accedit, & sincerus quispian secundum uxores discipiet. *ULTRA NUMQUAM &c*] Devinctus, donec amat, non ultra: eum res è diverso habeat se inter conjuges, quibus vitæ societas non solvitur, nisi alterutrius morte.

213 *SERO*] Multa nocte Ov. de arte 2. y. 227. *Nocte domum repetens epulis persussa redibis.* *GRUNNIAT*] Insuaviter murmure, liguet, objorget. *Grunare* proprium suilli pecoris. Festus: *gruere* dicitur gruus, sui grunire. Cic. Tusc. q. 5. 116 *Non audimus grunium, cum jugulatur suus.* Juven. Sat. 15. y. 22.

Et cum remigibus grunisse Elpenora portu. Id est, cum focus Ulyssis in porcos transmutatis.

214 *FERULAS*] Contumelias, castigaciones, amara dicta. *Ferulæ* sunt arma ludimagistrorum, quibus poenas exigunt à peccatorum noxis. Mart. lib. 10. Epig. 62. y. 10.

Ferulaque tristes sepe pedagogorum. Lignorum ex genere fuisse docet; lemma 80, seu *Ferula*. Mart. lib. 14.

*Invisi nimium pueris, grataque magistris,
Clara Prometheus munero ligna sumus.*

A feriendo puerorum manibus dictas volunt. Indè narum adagium quod extat apud Juvenalem Sarty. 1. y. 14.

Et nos ergo manum ferule subduzimur.---

215. *Nam, verum ut fatear, si quis mihi, posce, Deorum
Dicat, quod mavis, abstruso carcere cludi
Ruppelmondano, vel libertate potiri
Lege puellari; pedibus dabo vincula, liber
Possim ut mente frui; & Superos non pauca putabo*
220. *Indulisse mihi: levis hec punitio culpa.*
Sic ait, & primæ vela advertuntur arena.
Multa parat senior; reliqui nos multa paramus
Dicere, quod thalami restauraremus honorem
Immerito læsum. Nam quæ (si credere fas est)
225. *Conveniunt numero paucis, diffundere cunctis,*

Id est Grammaticæ eruditus sumus, jam ad scribendum idonei, nec ultra magistri disciplinam requirentes. Hic autem pro animadversione mulierum in viros. **STULTA EXAMINA**] Inepix ac præposterae questionæ. Solet enim domina (populari joco mondulinam nunc appellant nostrates) ut curiosus est sexus ille, percontari à viris serò redeuntibus, ubi morari? Apud quos sodales? Quo diversorio? Quid æsum, dictumve? Quanti conatum? Quæ causa mortis? &c, quæ arguant stulta examina, & inutilem nuptiarum curiositatem, aliquando tamen opportunam.

215. **NAM VERUM &c.**] Ordinandus hic versus cum sequentibus hoc modo: nam, ut verum fatear, siquis deorum mihi dicat, posce quod mavis, vel claudi abstruso carcere Ruppelmondano, vel potius libertate præ lege puellari, eligam carcerem, ut malum mitius præ conjugio.

217. **RUPPELMONDANO &c.**] Ruppelmonda, magnus Flandriæ pagus ad oram Scaldis fluminis, ubi Rupelam amnem accipit, situs est: unde quasi os Rupelæ, nostratis linguæ nomen invenit. Illic ætæm arx Scaldi incumbens structurâ elegans & munita, multis carceribus intus horrenda, ubi detinebantur, aut pledebantur, etiam capite, honestioris lautiorisque fortunæ homines male ferati & noxii, liberi disciunt opulentorum parentum, qui aptius alibi ad amolendum infamiam necessariorum coerceri non poterant. Verum nuperimis belli Gallici calamitatibus, ne hosti subsidio esset & laibulum præberet, suffocis cuniculis, subiectoque pulvere pyrio, tota dissolvit. Apud quæ ejus meminuit hoc loco, cum Antverpiâ navigantibus

Bruxellam, aut inde eò, necessariò præternaviganda fuerit, & clarè innotui, etiam nunc, rudera & reliquæ conspiciantur.

218. **LEGE PUELLARI**] Sub disciplinâ & dominatu conjugali.

219. **MENTE FRUI**] Libertate mentis, licet corpore vinculis confictis.

220. **INDULSISSE**] Condonasse magnam partem reatum mentium, & decumano beneficio me cumulasse. **LEVIS HÆC &c.**] Expiandis animi mei noxiis, pœna mihi levis videbitur in hoc carcere, collata conjugis imperio.

221. **SIC AIT &c.**] Nondum desierat loqui, & jam navis ad portum Willcbroucanum apulerat, ubi exceditur ad alteram navem, haud procul inde distantem, & in editoria alveo nilo natantem: carassam vocant nostrates, siue stationem; vulgo *sasse*, quod aqua iustic aliterâ multo altior, validâ carassâ continetur.

222. **SENTO R**] Ille grandior ævo, conjugalia viæ defensor, de quo supra ad v. 46. Nos] Ego inprimis poëta, Salsæ, ad averuncandam specie tenus à fa iram, & invidiam sexus.

223. **THALAMI**] Tam protervè ac mordaciter proficisci, & temerariâ virulentiâ suggillari.

224. **IMMERITO**] Ironicè: nam qui alieno nomine dixit omnia, nihil hic dixisse videri potest. **SI CREDERE FAS EST**] Jam dicta paucis dumtaxat congruere: quasi dicat, non paucas, sed quàm plurimas uxores hæc dominandi libidine teneri, & viris impetitate, De Baccho Naso Met. v. 311. --- Patriusq; tener (se credere dignum) Insuper femoris, maternaque tempora complex.

225. **DIFFUNDERE**] Omnibus tribuere, vel

*Ærugo est animi, succus loliginis atræ.
Deternas, soleâ pulsetur, crine rotetur,
Et rubeat talitris, conventum. Queritur, at jam
Evafit: vocat ulterius conductor eundum.*

230. *Jamque dies aderat, diffurgimur: ille supremâ
Parte manet navis, pedes hic, descenderat alter.
Indefense igitur Veneres à crimine nostræ.
Ast ego suscipio, sint otia plena, querelam.*

adscribere: quasi fundens ad omnes alias. Ovid.
de art. 3. v. 9.

*Parcite paucorum diffundere crimen in omnes.
Softrata apud Terent. Hecy. 2. 3. 1.*

*Ædopolus nos sumus mulieres iniquè aquè om-
nes inuisa viris,*

*Propter paucas: quæ omnes faciunt, digna ut
videamur male.*

Et nutrit ad Hippol. Senec. 363.

Cur omnium sit culpa, paucorum scelus?

226. *ÆRUGO EST ANIMI* Odium, invidia.
Nam veteres invidiam animi vitium esse cen-
sebant, ut ferri rubiginem, & æris æruginem. Inde
animi ærugo pro invidia, quæ non secus creditur
cor, quàm ærugo, & ferrum tubigo. Hinc
Mart. lib. 10. Epig. 33. v. 5.

-----*Viridi tinctus æruginè versu*

Fortè malus liveri dixerit esse meos.

SUCCUS LOLIGINIS Atramcentum, seu iniqua
notatio. Nigram enim & turpem notam inulsi
maledicti ille conjugalis viæ psychopanta. Loligo
piscis albus, & expertus sanguinis & viscetum, quo-
tum vice gaudet humore nigro, quem atramen-
tum appellant. Horatius libro 1. Sat. 4. de in-
sidiosa amicitia lachrymæ, 100.

-----*Hic nigra succus loliginis, hac est*

Ærugo moræ.

227. *DETERNAS* Quas erigunt imbelles &
timida mulieres, ut sequitur. Jocus venustus.
SOLEÂ PULSETUR Muliebris flagello. De solea
plurima videre licet infra Serm. 8. ad v. 55.
CRINE ROTETUR Capillis tortis & convolutis
trahatur in ærum.

228. *RUBEAT TALITRIS* Notetur plagis ru-
bris in fronte, vel alibi, à convoluti digiti im-
pressione. *Talitrum* est alitio unguis, ab impetu
sinuati digiti, semet à summo pollicis articulo, in
corpus aliquod quatients. Italis *frignocola*, no-
stratibus *knippe*, Suet. de Tiber. c. 68. *Articulis*

*ita firmis, ut caput pueri, vel otiam adolestem-
tis, talitro vulneraret.* Cum sale ridet imbelles,
& muliebres plagas. *CONVENTUM* J. Inter rin-
gentes mulierculas.

229. *EVASIT* Excensâ navi. *CONDUCTOR* J.
Naviculator, aut potiùs is, qui ex hac prima ca-
taraâ Bruxellam usque conducit viatores, &
curam habet tam sarcinarum de nave in navem
transportandarum, quàm navis & viatorum.
Vulgo Bruxellense illum vocat *den sibuy-
walek*. *EUNDUM* J. Solvendum esse, ocyus omnes
conferantur.

230. *JAMQUE DIES ADERAT* J. Illuxerat, dis-
pulsâ jam nocte. *SUPREMA PARTE* J. Testum seu
summum navis tabulatum, ubi & sarcinæ collo-
cati solent, & locus patet stationi aut ambulationi
sub dio, nullum impedimentum faciente velo-
rum apparatu, aut armamentis nauticis huc
spectantibus. Bigis enim protrahitur hæc na-
vis, & Aoli & ventorum imperio minime ob-
noxia.

231. *PEDES HIC* J. Supple, properavit ad proximi-
mam navium stationem, non ultra duodena sta-
dia, aut iter senithoræ inde distans: ut solent
suo calce, ac in primis frigido, ad corporis exer-
citiium, & calorem, si qui pedibus expeditiones
sunt, hoc iter frequentes ambulandum emetiri.
DESCENDERAT ALTER J. Sub testum navis ad
protraham vel ad puppim, ubi ditiores, vel in al-
vum, ubi plebei, ut supra ad v. 2.

232. *VENERES* J. Quæ nobiscum confende-
rant, & generatim totus illarum sexus.

233. *AST EGO SUSCIPIO* J. Jocatur, & pro-
mittit ironica fide, se vindicem fore illarum, quas,
sub aliena persona, tam enormiter proficiscit. *SINT
OTIA PERNA* J. Ubi vacaverit mihi, nullis pro-
fus negotiis distento. Sed hæc, quando? *Nuga-
tur. LABORUM* J. Refutandi blateronem, & vin-
dicandi Hymæni à manifestis calumniis.

Hæcce Præposito? Concede, nec aptius ulli.

235. *Qui pote? Persisto. Tibi non est mascula conjux,
Filia, nec genitrix, nec fratria, nec soror ulla,
Nec socrus veneranda, nec observanda noverca.*

*Siqua cutem rugis sulcans te concitet in me,
Syllographum velut infranem; video muliebres*

240. *Te reprimentem animos, & fortiter argut antem:
Non ullam hoc sale defricatam, quàm quæ patienter
Ferret nequit populi voces: quim stercora dicis,*

234. PRÆPOSITO] Vito sacro, & primo Magistratui Ecclesiæ divi Amati. *Præposituram* hoc tempore vocant, supremum sacerdotium insignis Ecclesiæ, cuius sacra peraguntur à collegio eorum, qui ordine ac honore, ut aiunt, sunt canonici. CONCEDE] Id mihi dona, nulli aptius has nugæ & fordes inscriptum iri, quàm tibi.

235. QUI POTE?] Qui fieri potest? *Pote* veteres usurparunt, pro *potest*. Vide Lips. Quæst. 4. Epist. 23. Catullus Epig. ad Vettium y. 99.

In se si quidquam dici pote, putida Vestis.
Persius Satyræ 1. y. 56.

Qui pote? Viti dicam? Nugaris. -----
PERSISTO] In sententia mea, & jam dicta. MAS-
CULA] Domina, familie & vihi imperatrix, & cui magistratus sine provocatione. CONJUX] Uti potest qui cælibem vitam agit, & in ordine sacerdotum.

236. GENITRIX] Quæ ad plures abiit. FRA-
TRIA] Fratris uxor *Nonia*, fratristra *Isidora*.

237. SOCROS] Nam cum conjuge non utaris, tibi esse non potest socius, quæ conjugis mater est. VENERANDA, OBSERVANDA] Non irritanda aut offendenda, si hæc mea dicta de vita conjugali tuaris. Id est generatim: nulla tibi cum mulieribus, aut sanguinis, aut affinitatis est necessitudo, unde sine metu, & cura incurrendæ apud illas invidiæ, hunc meum sermonem tutari poteris. Porro Dominicus Antonius Urselius, licet nullas sibi necessarias, primi, ut vocant, gradus habuerit, quo tempore hi illi inscriptus est sermo, gentilius tamen tam masculis quàm feminis necessitudinibus non caruit. Originem enim duxit ex antiquissima gente Urselia, quæ à pluribus sæculis Antverpiæ dedit optimos Prætores civiles, Consules, Senatores, & Commendatores Ordinis Teutonici in Pitzen-
borch, & se, per nuptias gentilius suorum, com-

misit majoribus, & primæ notæ familiis, Scherziæ, Werziæ, Mechliniæ, Marselariæ, Roc-
coxiæ, Aleynsiæ, Sterquæ, Tucherianæ, Eyck-
&c. Modò ob heroicas virtutes, Baronibus & Comitibus superbit. Alia vide apud Guicciardinum in Antverpia.

238. CUTEM RUGIS SULCANS] Irata, ringens, frendens. Frontem corrugare ingentium est & iratorum. *Sulcare* hic est rugas ducere, quibus respondent in fronte sulci, seu fossulæ: ducta metaphorâ à sulcis agrorum, qui sunt fossæ oblongæ, ab aratro in agris relicte, ut diximus Ser. 4. ad y. 7. Ubi autem rugæ, ibi & sulci.

239. SYLLOGRAPHUM] Mordacem & male-
dicum, seu sistorum scriptorem. *Silli* sunt carmina dicacia & maledictis repleta, quod Timon Philistius, libros, quos contra Philosophos convitiarum & iustitiam plenos tres edidit. *Sistorum*, vel *Sillas* inscripserit. De illo Athenæus, Eusebius, & Lactantius, apud quem extat hoc Sistorum initium.

Nunc mihi adeffe omnes, gens importuna sphylla.

INFRENUM] Librum, & dicacem sine modo aut freno rationis, VIDEO] Prævideo, auguro, spero fore, ut reprimas.

240. ANIMOS] Animofas iras, lites, & rixas mulierum mecum expostulantium. ARGUTAN-
TEM] Argumenta & rationes earum strenuè refutantem.

241. HOC SALE DEFRICTAM] Taxatam, suggillatam, arrosam. Elegans translatio, à salis acrimoniâ, ad styli mordacitatem. Ufus est Horat. 1.1. Sat. 10. y. 3. ----- *Quod sale multo*

Verbum defricit. -----

242. POPULI VOCES] Jactatas ubique fabulas de importunitate sexus, & festivos, receptosque in populo jocos.

*Quid moveant, scire magis; quingentæque promptè
Irarum invenies moderamina, salvo justo.*

243. QUO MOVEANT SCIRE MAGIS] Magis illas in ora virorum abitas pro fabulâ. Adag. Belgicum est; *quâ plus moves, plus facies olerum.* Quod ad illos dicitur, qui causæ suæ olidæ patrocinaturi, nusquam de illa tacent, & accusationis capita elevando, faciunt, ut dum de illis alioquin sileatur, magis passim divulgentur: id est, rem turpem turpiorem efficiunt. Veteres di-

xerunt, *movere Camarinam.* QUINGENTAQUE] Alia multa sine numero certo.

244. IRARUM MODERAMINA] Quibus iram & furorem earum modereris & temperes. SALVO] Integri illis relictâ causæ justitiâ, nisi vulgarem hanc formulam referas ad incertitudinem numeri quingentarii; quasi ridendo dicas, salvâ numeri justitiâ, vel vetitate,

PETRI

PETRI SCHOLIRII
ANTVERPIENSIS,
SERMONUM FAMILIARIUM
LIBER SECUNDUS.
PROECTHESIS

AD SERMONEM VII.

Rincipi Belgicæ nobilitatis Dynastæ, Duci Arschorano, quocum Italia paradisi terrestriis magnam partem lustraverat, præfenti sermone gratificari nititur, causasque principales populationis suis exponit, propter quas eam regionem ceteris mundi plagis præhabeat. Evagatur itaque plenissimis velis in laudes Italix, imò porius in laudum capita, adeò Laconicè ac succinctè, ut nemo unus, nisi qui à præfenti visione, seriavè & frequenter lectione, certas menti suæ ideas impresserit, hæc facile assequatur, Quæ ratio me impulit, ut fusiùs nonnihil singula in commentario exequar, & membratim, plenique lineamentis describam ea ipsa, in quæ digitorum tantum Poëta intendit, vel ob angustiam metricam, vel quod credebatur, patrono suo Duci Arschorano ea non minùs explorata fore, quàm sibi, qui impigra investigatione, & locosque additione, sumptuum minimè parcos, multam eorum notitiam comparaverat. Integrum enim sexennium in Italia exegisse, arguit istud M. S. l. 2. Heroicè de quibus in Proëcthesi ad Serm. 1. ubi ad dicta Menecratis cuiuspiam, refert hæc de Clarissimo viro Petro Gudelino legum Doctore Y. 230.

*Providus hic longo Gudelinus subsilii usu:
Ipsa mihi primum versus prælegeras auctor,
Multa regans, siquem posset armare, paratum
Præcipitare rogo,-----*

*Non opus exhibeat cunctis: mihi larga potestas:
Sum prior & senior. Noli irritare crabrones,
Credis Manduco pavidum terrere puellum?
Vixque seras lites, varios considera nostrique
Lutibus oventus: iussis defenso lata est.
Anne irrisato dubitares surgere vati
Mille nocendi aries, docuit quas hu iustibus annis
Fertilis Italia t-----*

Et bene: cum enim rerum, & versutiarum Italianarum appruiè peritum fuisse, cum hic sermo, tum alia sexcentia, quæ in adversarius illius M. S. S. comperio, abunde testantur. Nec mirere: cum enim esset homo festivi & elegantis ingenii, & census opulenti, nihil sibi non attentavit, quodvis etiam suo pretio, quod tum in venustates & elegantias, tum in mores & ingenia hominum Italotum cultissimorum penetraret. Et verò, si rectè calculum ponimus, quam sub calce nationem cum hæc conferre possis? Seu sapientiam, doctrinam, prudentiam, seu rationes politicas, & iudicii acrimoniam; seu morum comitatem, facilitatemque; seu profusam in pauperes hospitalesque pietatem; seu arma, & pacis studia; seu denique Religionem spectes: cunctarum regina est ITALIA, omnis culturæ magistra, Musarum theatrum, orbis compendium. Huic Europæ omnes propulsa barbarie, disciplinas tam pacis, quàm belli, universam humanitatem, imò & sacra ipsa Christiana debemus; quibus, quæso, quid nobis carius esse queat? Sed his plena

plena passim extant tam veterum quàm recentiorum monumenta: nobis per mille sit elogium isthoc Plinianum Hist. Nat. l. 3. c. 5. Italia omnium terrarum alumna, eadem & parens, nunc Deum electa, qua calum ipsum clarius faceret, sparsa congregaret imperia, ritusque moliret, & tot populorum discordes ferasque linguas, sermonis commercio contraheret ad colloquia, & humanitatem homini daret; breviterque una cunctarum gentium in toto orbo patria ferret. Sed quid agam? Tanta nobilitas omnium locorum, quos quis attigerit, tanta rerum singularum, populorumque claritas tenet. Vbi Roma, vel sola in ora, & digna tam festis cervicis facies, quo tandem narrari debet opere? Qualiter Campania ora per se, felixque illa ac beata amantiss? Vt palam sis, uno in loco gaudens opus esse natura. Tam verò tota ea vitalis, tam opaca nemora, tam munifica silvarum genera, tanta frugum & vitinum, olearumque fertilitas, tam nobilia pecorum vellerà, tot optima tauris colla, tot lacus, tot omnium fontiumque ubertas, totam eam persundens: tot maria, portus: gremiumque terrarum

commercio patens undique, & tamquam adjuvandos mortales ipsos, avidè in mare procurrens. Neque ingenia, ritusque, ac viros, & lingua manique superatas commemoro gentes. Ipsi de ea iudicaverit Graci, genus in gloriam suam effusissimum, quætam partem ex ea appellando Græciam Magnam.

Potèd quod spectat ad rem præsentem, Sermo hic scriptus videtur, quo tempore post inducias duodecennes, recrudescens in Belgio tertium jam annum veteri bello Hispano-Batavo, Ambrosius Spinola, supremus Catholicæ exercitus Dux, Bredam Brabantie oppidum, memorabili & pertinace obsidione premebat, tribus nequicquam regibus, clandestinis suppetiis obsecro defensionibus. Hoc est intra vi. Cal. Sept. anni 1623. 13C. XXIV. quo cingi cepit, & nonas Junias sequens, quibus dedita, & nisi me fallat conjectura, ex ipso contextu perita, sub finem anni jam memorati, aut initio 1623. 13C. XIV. licet non nisi hinc post annos duos scil. 1623. 13C. XXVII. in lucem prodierit. Tu Lector manu ducens Poëta, & me vias silebrosas explanante, iter Italicum faustis avibus ingredi, & avidè mente, tam nova, quàm præca monumenta contemplare,

S E R M O VII.

AD DUCEM ARSCHOTANUM.

ITALIA PARADISUS TERRESTRIS.

Argum. In cœtu familiarium, ortà duos inter controversiâ: excedendumne sit Belgicâ, flagranti civili bello, an non? Sodalium corona neganti palmam desert. Ejus deinde adversarius exponere jussus, quam orbis plagam sibi deligat, si migrare certum est: Italiam Paradisum terrestrem enuntiat. Quod cum ratione probare connititur, universæ carptim Italiæ sine certo ordine; præ cæteris tamen Campaniæ & Latii laudes, resque Romæ admirandas, sub illius persona, breviter & copiosè, Poëta commemorat.

Nonne avium votis longè infeliciores ales,
Quem pater ad Stygii ripas eduxit Averni,

1. **VOTIS**] Sensu & opinione, ut videtur licet ex earum usu & actis. Nam licet libero per calum volatu gaudeant, nidificant tamen, & in loco natali constanter manent, exceptis iis, quibus, adventante hieme, in more est transfretare.
2. **EDUXIT**] Educavit. Terent. Adelph. 1. 1. 23.

--- Indo ego hunc majorem adoptavi mihi.
Eduxi à parvulo; habui, amavi pro meo.

AVERNI] Laci in Campania, ubi inferorum limen statuunt poëtae, hinc & Seygius. Isthac, duce Sibyllâ, ad inferos Æneam transisse fabulatur Virgilius, qui l. 6. *Æneid.* *Avernus* vocatum tradit,

Quàm qui fructiferis in collibus ortus Hymetti?

Non etenim matris mutet fragrantia oletum,

5. *Quamquam intermedium valeat tranare volatu.*

Hoc sermone duos vidi constanter acerbos,

DUX ARSCHOTANE; haud scio, uter vehementior. Hic pro,

Hic contrà. Prior, Assiduus insultibus hostis

Provideamus, ait: quando sperare salutem

10. *Non datur, atque increbrescunt civilia bella;*

Vertendum est aliud properè, fugienda Deorum

Ira, puta triplici loca castigata flagello,

Peste, fame, bello. Dubitem, cum nemo Propheta

In patriâ, assueri & peregrinis cedere? Tum alter:

dit, uti nos suprà Ser. 3. ad v. 78. ex Lucretio, quòd v. 239.

Hanc super haud ulla poterant impund volantes
Tendere iter pennis: talis sese halitus atris
Faucibus effundens, supra ad convexa ferebat.

3. FRUCTIFERIS] Frugum & maxime florum
feracibus. HYMETTI] Montis Attici, ab apibus
& mellis præstantia celebrati.

4. MATRIS] Terræ natalis, & ubi edncatus.
MUTET] Mutato velit. FRAGRANTIA] Cælo pu-
ro & bene olenti, quale apud Hymetrum Græ-
ciæ. OLETUM] Locum foecientem, & graveolen-
tem instat olei, quòd alvi sordes rejiciuntur.

5. INTERMEDIUM] Aërem interiacentem, scil.
inter Avernum Italiæ, & Hymettum Græciæ,
seu quemvis alium avibus gratum. TRANARE]
Transitare. Bella, & poetis usitatissima me-
taphora: nam uti aqua nantium, ita & aër volan-
tium corpora sustinet.

6. HOC SERMONE] De hac re, vel sermonis
argumento, sen controversia. CONSTANTER]
Pertinaciter. ACERBOS] Acerbè litigantes.

7. VEHEMENTIOR] Vehementius, acrius-
que contendit. HIC PRO] Pugnatat satius fo-
re patriam deferere.

8. HEC CONTRA] Negabat patriâ exceden-
dum. FLOR] Qui siebat, rationes sequentes in
medium adferbat. HOSTIS] Batavi, & copia-
rum ejusdem, quæ oram Brabanticam jam tum
inestabant, & agro Antverpiano imminabant.

9. PROVIDEAMUS] Supple est: ut sensus sit,
etiam caveamus & resistamus. QUANDO] Quan-

doquidem, SALUTEM] Secundum belli exitum.

10. NON DATUR] Sperare non licet per pru-
dentes conjecturas. INCREBESCUNT] Augen-
tur, crescunt. CIVILIA BELLA] Inter cives &
populares, ejusdem linguae, eadem principi sub-
jectos. Brabantii siquidem, Flandri, aliiq; pro-
vinciales, pro legittimo dominio Regis Catho-
lici, Batavi cum aliis foederatis contra depug-
nabant.

11. VERTENDUM] Nempe solum patrium.
Vide infra Ser. 8. ad v. 111. ALIUD] In aliam
orbis plagam.

12. TRIPLICI FLAGELLO] Plagâ, seu poenâ
quâ noxas nostras plectit Deus, & iustitiam suam
ulciscitur.

13. PESTE, FAME, BELLO] Tribus scil. pu-
blicis calamitatibus, quarum duæ priores, po-
stremam sere consequuntur. Quibus enim bel-
lum, illis & pro vestibulo pestilientia & fames: ut
jure David, delata sibi à Deo optione, ex tribus
jam dictis malis, minimum elegerit, nimirum
pestilientiam. Lib. 2. Reg. c. 24. v. 24. DUBITEM?]
Dubitare possum. CUM NEMO &c.] Effatum Chri-
sti apud Lucam c. 4. v. 24. *Nemo propheta ac-
ceptus est in patria.* Extat sententia vetus, quam
Del Rio inter fragmenta Ennii reposuit, apud
Ciceron. Fam. l. 7. Ep. 6. *Multi suam rem bene
gessere, & publicam patriâ procul. Multi qui do-
mi citius agerent, propter ea sunt improbi.*

14. PEREGRINIS CEDERE] Deserre honorem,
obsequium, eorumque moribus me accommo-
dare, aut cetèrè parere prædictis & Ducibus His.

V

panis,

15. *Si prorumpendum, mallem vel pane secundo,
Et torrente meos inter prorpere (quamquam
Indefessè incessat onus, flagrumque Tonantis
Terreat) & foricis dammarier evacuandis,
Quàm sub nube animi regali vivere luxu, &
20. Parère ignotis idiomate, fidere, barbus.
Meni gremis solum Austriacis, & origine Belgis,
Discere nunc mores extra sua regna profanos?*

panis, Principis nostri Regis Catholici legatis.
Virgil. lib. 2. *Æneid.* §. 704.

Cedo equidam, nec, Natusibi comes ire recuso.
TUM ALTER] Posterior, & qui à patria stat.

15. PRORUMPENDUM] Eloquendum, eructan-
dumque liberè quod sentio. PANE SECUNDO]
Secundario & vulgari, qui in Brabantia est fecal-
itius: hunc fuscum nos, Germani nigrum ap-
pellant. Horat. l. 2. *Epl.* 1. §. 123.

---Vivis filiquis, & pane secundo.

16. TORRENTE] Aquà ex torrente haustà.
MEOS INTER] Necessarios, cives, & populares.
PRORPERE] Tenuiter & macrè vivere, sine
luxu & fastu, ut non tam ire erecto & supino
vertice; quàm declivi, humiliter serpere videar.

17. INCESSAT DNUUS] Nos premat gravis belli
machina. FLAGRUMQUE] Vindicis Dei.

18. FORICIS] Publicis latrinis. Hoc interest
inter foricas & latrinas, quòd illæ sint usus pu-
blici in viis & compitis, latrinæ privatarum
ædium. *Had. Junius.* Et sic premitur turpissi-
mum ministerium. Turpius enim est publicas,
quàm privatas sordes exhaurire.

19. SUB NUBE] Tacito mœnore animi refraga-
ntis. Horat. lib. 1. *Epl.* 18. §. 94.

Deme supercilio nubem.-----

Id est, aufer à vultu tristitiam. Vultus enim tris-
titia & hilaritatis index est. Anaxandrides Co-
micus in adagii Junii, *Discutere frontis nubilum*,
protristitiam abigere, & frontis nubetulam. Ci-
cer. in Pisonem dixit, pro mœnore. At isti de vul-
tu animi indice, noster de animo loquitur, cujus
hilaritatem tristitia, non secus quàm celi fere-
nitatem nubila, dispellit. REGALI LUXU] Splen-
dore & fastuosè.

20. PARERE] Subesse. IGNOTIS IDIOMATE
&c.] Exteris peregrino sermone loquentibus,
aliisque sub cælo natis. BARBIS] Viris vel ma-
gistratibus. *Barba* uti virorum propria, ita olim

severitatis & auctoritatis nota fuit, quam vel
contingere, vel evellere, pro summa ignominia
habebatur. Inde adagium, *barbam vellere*, quo
summum contemptum & ludibrium significa-
mus. *Erasm.* Sapientibus majestatem & venerationem
addidisse, indicant proverbialia: *Barbâ re-
nus sapienter. Barba non facit philosophum.* Ju-
ven. Sat. 16. §. 31.

Et credam dignum barbâ----

Seniorum, & magistratuum insignie fuisse, innot
Livius lib. 5. Cædis initium datum commemorans
à M. Papyrio, qui tempore capræ urbis à
Gallis Senonibus, Gallo barbam suam permul-
centi, scipionem eburneum in caput incusserat.

21. GERMIS] Miti, clementi, ac suavi domi-
nati. FORUM] Nutritum, & focillatum, AUS-
TRIACIS] Augustissimæ gentis Austricæ. ORIGI-
NE BELGIS] Ex Burgunda, Belgicæque stirpe
oriundis. Etenim per nuptias Mariæ de qua su-
pra Serm. 3. ad §. 148. meminimus, & quam
Carolus pugnax Burgundiarum Dux & Belgarum
Princeps, unicam heredem reliquerat, cum Ma-
ximiliano Austriaco, Imperatoris Frederici III.
filio, gens Burgundica in Austriacam transiit. Ex
qua deinde rectè ac non interruptâ serie pro-
dierunt, qui deinceps provinciis Belgicis impe-
rarunt, Philippus Pulcher primus ejus nominis
Rex Catholicus, Carolus V. Augustus, Gandæ,
Principe Flandriæ, ac verè maxima urbe natus,
Philippi II. III. IV. Hispaniarum Reges: quibus
randem succenturius est Dominus noster Cle-
mentissimus, Carolus II. Rex Catholicus, Bel-
garum Princeps, quem Deus regnis suis in seros
annos sospitet.

22. DISCERE] Supple decet, vel æquum est,
ut Serm. 1. §. 16. EXTRA SUA REGNA] Belgicam.
PROFANOS] Minus sanctos & rectos, ac primæ-
viam Belgarum integritatem non redolentes: quos
paullatim infectos queritur apud Kilianum Lip-
sius

Stringere vel manicas, vel cuspide pascere barbam?
Vel gladium gestare manu, chlamydemque lacertis

25. *Dimidiis, nullo & calcaria tincta cruore?*
Municipis fugiam hic, compeller ut advena, nomen?
Exeram ubi aut digitum, vel si spūtem malè, peccem?
Meire sub nullis ubi fas ratioque fenestris,
Cū minùs asse domo liceat quacumque cacare hic,
30. *Et data libertas urbanè ubicumque jocandi?*
Flagra paves? Quem diligo, castigo. Quis in ullis
Partibus exilii spondet tranquillius ævum?

fius Cent. 3. ad Belgas Epl. 29. *Probitas*, inquit, & *virtus abeunt, ac bella ista. & mixti exteri, Belgicam, ut se dicam, ex Belgica tollunt.*

23. *STRINGERE VEL MANICAS*] Gestare stritas, seu arctè brachiis adaptatas manicas, quibus contrariæ laxæ & fluentes. Notat exterorum mores & culus, quorum jam tunc usus in Belgica. *CUSPIDE PASCERE*] Componere cuspidatum, Galli appellatur, *barb'a pascit*. Quod iis usitatum ævo Scholiriano, uti &

24. *GLADIUM GESTARE MANU*] Non accintum lateri, ut moris apud omnes præcos, & recentiores.

25. *DIMIDIIS*] Non ab utroque humero vel aliter, ut tergum tegat, quod viris gravibus & decentius cultis in usu, sed dependentem ab unius brachii & cubiti curvatura. *CALCARIA*, Ocreas, quas pedibus subsistuntur calcaria. *TINCTA CRUORE*] Non ad equitatis usum, utpote quæ numquam equi latus lodicant, sed solius ornatus, & moris gratiâ.

26. *MUNICIPIS*] Civis, aut civium jure vel immunitate gaudentis. A. Gellius l. 16. c. 13. *Municipes*, inquit, *sunt cives Romani ex municipiis, legibus suis, & suo jure utentes, muneris tantum eum populo Romano honorarii participes*. Sic dicti, uti est apud Oisellum ex Ulpiano, quod in civitatem Romanam accepti munerum participes fierent. *UT ADVENA*] Hospes, peregrinus, exterus. Quasi dicat: Alibi peregrinus sum, qui domi civis?

27. *EXERAM UBI AUT DIGITUM &c.*] Ubi si minimam culpam admisso, v. g. malè diguum exerendo, vel spūando. *PECCEM*] Arguat peccasse gravissimè. Pers. Sat. 5. v. 419. *VENI &c.*

Nil tibi concessit ratio, digitum exera, peccas.
 Ex sententia Stoicorum, qui ne digium quidem à stultis rectè moveri contendebant.

28. *METERE SUB NULLIS &c.*] Ubi id vel more vetustum, aut usu tuum non est; maxime ubi desideratis domi lartinis fellæ passim gestatoris in compitis circumferuntur, in quibus dum libuerit, dato in id exiguo pretio, cuique liceat defungi navis officio. Ceterum dum domi defunt lartinez, ut dictum est, & solent è podiis vel fenestris, corporis excreta in vias publicas rejicere, periculum est, ut infernè lotium reddens, minùs quidem laudè ab ejecto oleto habeatur, quam vel it.

29. *DOMO QUACUMQUE HIC &c.* In omni domo apud nostrates liceat minoris secedere quam asse.

30. *DATA LIBERTAS*] Sine metu delationis, vili indici facienti apud sacros magistratus; familiariter inter sodales, de quovis argumento proloqui, ac festivè jocari.

31. *FLAGRA*] Dei plagas, seu calamitates à Deo immisissas. *QUEM &c.*] Apostolus ad Hebræos 12. v. 6. *Quem diligit Dominus castigat*. Siquidem castigare, ac calamitates publicas & privatas immittere, non est nocerantis, sed amantis Dei opus: cum, uti est apud Augustinum in Psalm. xxxviii. *Deus per panem exhibeat gratiam*. Et Lipsius de const. 2. c. 4. *Qua suggerit aut ingerit (æterna mens) velut medicamenta sunt, sensu tristia, re salubria & cuncta*.

32. *PARTIBUS*] Terris, regionibus. Vide supra Serm. 3. ad v. 184. *EXILII TRANQUILLUS &c.*] Vitam quietiorem, si tibi patiti exulandum est.

Nassovius septem tentavit millibus urbem?

Ter centum ex nostris oppono millibus istis,

35. *Munitis animo, & gladiis, & valle profunda.*

Per terras struit insidias? Aquilone fugatur.

Tentat aquas? Glacie currus frenantur aquarum.

Machina concipitur cum pulvere tormentorum,

33. NASSOVIVS] Mauritius princeps Arafionensis, ex gente Nassovia, Batavorum archistrategus. TENTAVIT] Invadere, vel ad dedicationem compellere. Alludit ad historiam quam nunc illustrat imus.

34. TER CENTUM &c] Illis septem Batavorum millibus obsecro ter centum Hispanos, cum certa spe victoriz. Diffa sunt animi generosioris, & ut tunc tumores publici ferebant.

35. MUNITIS ANIMO] Probat animos, & armatos, & moribus forsique munitos.

36. PER TERRAS STRUIT INSIDIAS?] Ut pridem usū venerat. Nam IV. Idus Octobris, anni CIO. LXXV. quando Mauritius sagax Imperator, rarus, uti revera res se habebat, paucos praefidiarios tutandæ arci Antverpiæ relictos esse, universo Catholicorum exercitu Bredanz obfidiōni incumbente, cum expedita militum manu Monibus ad Zomam, clam accurrit, ac nocte obscurissima, arcem astu adortus est. Sed quod Dei, non opis nostræ fuit, AQUILONE FUGATUR] Vento: tam vehementem enim ventorum turbo exortus est; ut nec lintres firmare, nec scalas mutis admoveere potuerint. Mirant. Caramuel.

37. TENTAT AQUA] Quod accidit anno CIO. LXXVI. Mense Decembri, quando cum ingente classe Dordraci Hollandiæ solvens, Antverpiam jam certā propemodum spe devoraverat: sed exorta mox tempestas, ac secutum gelu, consilium abrogavit. Vide supra Ser. 5. ad §. 299. GLACIE CURRUS &c.] Naves primò ferventibus ventis dispersæ, concretis gelu aquis, provehi prohibuit. Naves Græci vocant nantarum currus, navigandi vehicula &c. vide Muret. Var. Lest I. c. I. Græcos imitator Carullus in nupt. Pelei & Thet §. 9.

Ipse levi fœcis volitantem flamine currum,

Pœna conjungens inflexa tota carina.

Sic Plautus ligneum equum dixit Rud. r. 5. ro.

Nempe equo ligno per viam carneas

Esse videtur.

Sic & nauæ equifones, vel aurigæ dicuntur.

Gabbema in Catull. Ov. l. 1. Trist. El. 3. §. 118.

Aurigam video vela dedisse rati.

FRENANTUR] Siftuntur, continentur, protrudi prohibentur.

38. MACHINA CONCIPITUR] Paratur in exitum, & stragem portæ, æneum pylolastrum, quod Italis dicitur, *pettardo*, cujus usus primum probatus ævo elapso ad portam Bonnenfem, quo tempore Schenckius Bonnam nocturnis dolis invasit, hujus machinæ adminiculo victor. Quia autem Lipsius Poliorcet. l. 1. Dial. 3. ex Alconio machinam definit, ubi non tam materia, quàm ratio artis atque ingenii ducitur; lubuit artificium pylolastræ ex l. 10. Decad. 2. Famiani de bel. Belg. hic lectoris curiositati subijcere. Est hæc machina fusili ex ære, vas ferum à silepe obfutura mento, ac coratæ ad extremum telâ conclusæ; roborem affert latitudinis vasis amplioris, ac ferrea cruce firmatum eisdem viri superaddunt, asfringuntque, et nempe consilio, ut per illud additamentum fractura plus fiat in ostio, quàm sola mortarii latitudo faceret, angustiorē videlicet, imparemque subituri militibus aperitionem. Temperatum hoc modò pylolastrum, post erebrazam, qua impetitur, portam: erebrazam ibidem clavi loco relictam, ex ansula ad erebrazam alligata suspenditur, ore medius in fores verso, ac sulphuratum fomitē, qui canaliculæ est inferius, incenditur. Tum verò flammæ ferratogue affe in portam ardentibus, ineluctabili planè vi, quanto pertinacius obstat, tanto impotentius obiectum quodcumque repagulum in frusta confiditur, ostiumque hiatus vastioris diffunditur. PULVERA TORMENTORUM] Tormentario, Pyro, nitro,

tyrato,

- Jamque propinquatum portis? Vigil unicus uno*
 40. *Scloppo mille fugas peperit: molitio, conti,*
Deserta scale, mentitaque balthea frustra,
Linguaque Castellæ villanis cognita nostris.
Maturi pappi, in ventos quos concitat oris

trato, nulli non cognito, ab usu inprimis bellico, cujus inventio ad annum c19, ccc. ltv. tribuitur Bertholdo Swartzio Germano, Alchymistæ, Ord. S. Benedicti Monacho, qui primus mortalium ex mixturâ sulphuris, nitrî, & carbonis fortissimè accensâ virtutem ejus notavit, exhorruit, & ad posteros transmissit. *Athanas. Kircherus Mund. subterr.* Tom. 2. Sect. 3. p. 4. ejus descriptionem invenias apud Hugonem Grotium lib. 2. *Historiarum Belgarum*.

39. *JAMQUE PROPINQUATUM*] Virg. *Æneid.* lib. 11. v. 621.

Jamque propinquatum portis-----

PORTIS] Portæ arcis, quam succursus nominant. Hispani, *la puerta del socorro*. Mittitque ad agrum suburbanum, quem Kilam vocant, ad australem ubi plagam. *Vsget. unicus*] Miles manipularis, cui nomen *Andrea de Coa*, Hispanus, qui in proximo propugnaculo stationem obiens, primus in picea noctis tenebrosissimæ caligine, observavit hostium molimen ad pontem, laxatâque cannâ ferreâ, ad arma conclamavit. Excitis mox universis, ea celeritate muris subventum est, ut hostes nihil sanctius habuerint, quàm maturatâ de vestigio fugâ, salutis suæ consulere.

40. *SCLOPPO*] Fistulâ ignivomâ, seu bombardâ. Hoc enim nomen apud eruditos reperit, ex quo nitrati pulveris usus in castris, & sonitu quem edit. Sed olim significabar Scloppus sonum, qui comploris buccis redditur. Quapropter *Perf. Sat.* 5. v. 13.

Not scloppo unidas intendis rumpere buccas.
MILLE FUGAS] Fugam tam præcipitem, ut mille fugas rariore aquasse videri possit. *Molitto*] Omnis apparatus clandestinæ invasionis, ut sunt: *CONTI*] Lintres vel scaphæ levissimæ, ac attritâ obduçâ, nequâ ratione videri possent nocturno exilo. Harum enim numerum non exiguum Batavi secum comportaverant. *Conti* sunt fudes vel hastæ oblongæ, usus nautici, ut diximus *Serm.* 4. ad v. 119. fol. 80.

41. *DESERTA SCALE*] Quas huc advectas, & magnam partem muris applicari coeptas reli-

querant fugientes. Hodie tam lintres, quàm scale, aliæque hæc spectantia monstrantur in arce. *MENTITAQUE*] Militiam Hispanientem. *BALTHEA*] Purpurea, insignis Burgundicum imitantia. Virg. *Æneid.* 2. v. 422.

-----*Primi clypeos mentitaque tela*

Agnoscent, atque ora sono discordia signant.
 Nempe Batavi, quod securius & secretius terram Hispanicæ ditioni subiectam pertransierint, eorum tympana Burgundicæ crucis tessera insigniverant, equitesque ac peditem primores putreus baltheis renes accinxerant, usi quoque in via, dum diversabantur, linguâ Castellâ, ut certius fallerent, credentesque esse ex eorum numero, qui à deductâ, in castra Catholica ad obsecram Bredam, annonâ revertebantur. *Fraustæ*] Itinere enim molimen docuit eventus, celebravit festus ignibus Antverpiæ.

42. *LINGUAQUE CASTELLÆ*] Sermo Hispanus, ut jam dictum. *Castellæ* enim primum Hispanicæ regnum. *VILLANIS*] Rusticis nostris, maximè suburbanis, & per quos transierunt; quibus hæc omnia propius intueri licuit. *Villanus* qui in villa habitat, villicus qui villæ præest. *Peperit*. Intellige villas rusticas, non urbanas. Vide quæ dicemus infra ad v. 228.

43. *MATURI PAPPI*] Imbelles, infirmi, & qui non resistant minimæ impressioni, quales pappi carduorum jam maturi. *Pappus* Had. Janio, lanugo est & floribus veteratentibus, decidua & volatica. Alius cardui flos. In M. SS. Poëtæ compendio: *pappus capitur pro lanugine florum carduorum, ac sic bene pro celigine*. Coligon autem illi serè significat ignavum, & minimè generosum. Vide *Serm.* 6. ad v. 84. Despicans quidem dictum, sed ex animis calidi hujus disputatoris, & decoto ejus temporis, quo bellum animosius ferventiùsque instaurabatur contra Hollandos, Quod hic monendum censui, ne quis paritum studio acerbis hæc noter diceria: alioquin eodem jure damnemus, virulentiora convivia, quæ scriptores aliquot Batavi, eodem tempore, contra Religionem, Regem, & Patriam scriptarunt. Quæ omnia jam pridem pax solida Angerona

Halitus unius, fruges consumere nati,

45. *Indigni dirâ, que pugnat Gorgone Maurâ.*

Formidè sine pusilli animi, cum Juppiter hac stat?

Velificat, pedes est, equitat, clam vel palam, ab intus

Auraicus totus, vel non, de nocte, diè?

Arietat in rupem: quin factis diffidet ipse

& Harpocrati consecravit. INVENTOS] Aëra, nihil enim aliud ventus, ut inquit Augusti. 4. de Quant. animæ, quàm aër commotus & agitatus.

44. HALITUS UNUS] Spiritus seu status unius hominis. Pappi quippe, ut notum est, adeò leves & infirmi, ut vel halu in aëra diffentur. Lucretius recenset inter ea, quæ supra caput cecidisse non sentimus. lib. 3. §. 387.

----- *Plumas avium, popesque volantes*

Qui nimis levitate cadunt plenumque gravatim.
Eubulus inter excerpta Grotiana de flore cardui:

----- *Levis hinc atque illuc volat,*

Quoquæ putorem velificatur spiritus.

FRUGES CONSUMERE NATI] Homines tioboli, nullarum virium, solo capite cens, viventes tantum ut edant, ad nihil apti, nisi ut faciant numerum, & turbam, adeoque dicant de se cum Horat. l. i. Epl. 2. §. 27.

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati.

45. INDIGNI DIVA &c.] Indigni qui bellum gerant Palladis auspicio, & præsidio. Pallas præfès belli, quod non minus consilio, quàm viribus geritur. Ovid. Met. 8. §. 264.

----- *Bellatrixque Minervam*

Cum Jove Disque vocant.-----

Periphrasis hæc Minervæ desumpta est à Juvenale Sat. 12. §. 4.

Par velles dabunt pugnanti Gorgone Maurâ.

Pallas, in Ægide scuto suo, Medusæ caput circumferebat, hæc ut conjicere licet ratione, quòd sicut caput illud intuentes omnes in saxa convertibat, ita & sapientia sui spectaculo reddat homines immobiles & constantes. Fuit autem Medusa una ex tribus Gorgonibus, Phorci & Cetus fororis filias, quam Mauram vocant, quòd juxta Atlantem ad fines Mauritaniz, à Minerva vel Perseo sit interfecta. Lulinus.

46. PUSILLI ANIMI] Imbellis & sine animis homo, qui propter bella patriam deferendam censet? JUPPITER] Deus. HAC STAT] Ab hac parte, à nobis stat. Id est, cum bellum nostrum fortunet. Virg. l. 12. Æneid. §. 565.

Nequa meis esto dictis mora; Juppiter hac stat.

Quod ex Ennio sumptum citat Macrob. l. 6. Saturnal. Cap. 5.

Non semper vestra evertit, nunc Juppiter hac stat.

Et verò, Numinis præsidio servatam ab hostium machinatione jam tum Antverpiam, suadet ventorum tempestas, & acerrimum gelu, quod elassem Mauritaniam strit: suadet ventorum turbo, hæc ipsa horâ, quâ tentabar arcem: suadet auguralis sollicitudo Annæ à S. Bartholomæo, quæ vesales suas Carmelitanas exalceatas, quibus antistira præerat, eadem noctis horâ, è stratis surgere, & Deum jussit precibus interpellare, ut casum faceret molimen aliquod ingens, quod in arcem parabatur. Preces irritas non fuisse docuit eventus, probavitque non aliundè, quam à Deo agitam Annam, sorores suas à somno ad preces excitasse. Hæc virtutibus gravis, uti vixerat, sancto sine devixit, anno hujus sæculi xxvi. Miraculis etiamnum apud nos superstes, in magna civium veneratione est.

47. VELIFICAT, PEDES EST, &c.] Seu aquâ, seu terrâ, seu pedites, seu equites ducat, seu dolo, seu aperto Marte, seu à perfidis civibus animatus & adjutus, seu die, seu nocte nos impetat Mauritius. A2 INTUS] Restè: plurimos enim ex heterodoxis civibus Antverpianis, cum Mauritio principe Auraico tacitè collussisse, & in deditionem urbis conspisse, arguit fides publica Senatus Antverpiensis, qui literis suis vi. Id. Novemb. anno c53. 13c. xix. datis, declarat industriâ soletisquæ Poetæ nostris, sequiora molimina hæreticorum civium innotuisse, ac plurimum octoginta familias de conspiratione suspectas, post vindicam à periculo civitatem, dignæ proscriptionis pœnas exsoluisse. Vide vitam Auroris in fronte libri.

49. ARIETAT IN RUPEM] Frustra laborat, non magis proficit, quàm si ariete rupem quateret. Arietis machina bellica, arietino capite sculpto, supernè ut plurimum insignita, cujus usus olim in effringendis portis. Inde *arietare*, quod est fores quarere, aut quidvis aliud impugnare. Primus pes hic est procleusmaticus, ex resolutione da-

50. *Sæpe suis, tantum Ordinibus parere coactus.
Nec pecus in campis, nec tuta suburbia, dices;
Armigeri horticolæ, suspectæque decedit arbos.
O passi graviora! dabit Deus his quoque finem.
Leniet hos animos, damnumque resarciat omne*
55. *Breda brevî; dabitur patrio decurrere campo,
Et revocare suos ad fœnora nota colonos,
Et celebrare suis consueta palilia natis.*

daſtyli vel ſpondæi. Sic & Virg. l. i. t. Æn. v. 890.

Arietat in portas, & duris obice poſſet,
QUIN FACTIS &c.] Non ſatis ſibi conſtat, ut-
pote cujus ſolennia poſtrema, prioribus non co-
hærent. Cauſam ſubjicit.

50. ORDINIBUS PARERE] Auſpiciis ordinum,
non ſuis exercitum ducens: cum penes provin-
ciarum fœderatarum ordines, ſuprema ſit po-
teſtas rei Bataviæ, quibus ille non ſecus, quàm
milites ſui, ſolenni auctoramento obnoxius.

51. NEC PECUS IN CAMPIS &c.] Proleptis,
quâ ſibi adverſarii argumenta occupat, ac ſi di-
cat: arguaberis forte, non eſſe tuta pecora, nec
ſuburbia, nec agros, à rapinis, cædiſus, incen-
diis, aliſque helli injuriis.

52. ARMIGERI HORTICOLA] Cultores hor-
torum ſuburbanorum, & mœnibus ſubjectorum.
Nam ad orientem & meridiem urbe egreſſus ſe-
rè patent horri olerum ſeraces, ad Septemtrio-
nem præra, ad occidentem Scaldis flumen. Id eſt:
Hortulani pro reum ſuarum cuſtodia cognunt
in armis excubare, ut caveant hoſtium ſuroci-
niis. SUSPECTÆQUE DECIDIT ARROS] Man-
dante acis præfecto, aut urbis ſenatu, excidunt
in hortis vicinis arbores, de hoſtili latibulo
ſuſpectæ: id eſt, quæ adimant proſpectum ex mœ-
nibus in agros ſubjectos, & latebras hoſti præ-
beant in damnum urbis.

53. O PASSI &c.] Virg. l. i. Æneid. v. 203.
O paſſi graviora: dabit Deus his quoque finem.
Et cerè paſſi graviora Antverpienſes, utpote
Iconomachiam anni c13. 12. LXXV. univerſæ ur-
bis calamitroſiſſimam direptionem, ac incenſam
curiam à milite tumultuante an. c13. 12. LXXVI.
irruptionem Alenſonii & Gallorum, ad annum
c13. 12. LXXXIII. Obſidionem Alexandri Far-
neſii Herois invictiſſimi, Catholicæ Belgicæ ſer-
vatoris, ad annum c13. 12. LXXXV. aliæque plu-
tima, quorum meminerunt annales, Lege Famia-

num, Mixtum, &c. conſonat Horatius lib. i. Od.
7. v. 30. *O ſortes, peioraque paſſi.*

54. HOS ANIMOS] Deſectos, & ad austerio-
ra conſilia inclinantes, qualia ſunt, patriam de-
ſerere, ſolum vertere, &c.

55. BREDA BREVI] Nunc ab Imperatore Ca-
tholici exercitus Ambroſio Spinola cinſa, brevi
aut vi capienda, aut ad deditiorem compellenda.
Breda oppidum Brabantiz ad fluviolum Mercam,
à Maurilio Principe Auraciz, navis onera-
tiz ceſſitum dolo, interceptum anno c13. 12. xc.
Verùm eo, quo ſcriptus eſt hic ſermo, ſub obedi-
entiam principis vii reſedit: inde iterum ad
Hollandos, quibus etiam nunc paret. Vide proe-
gheſim hujus ſermonis. PAFRIO DECURRERE]
Liberè commere. Nam oppidum hoc, ob con-
tinuas hoſtium incurſiones ibidem latitantium,
viaſioribus & agricolis infeſtum erat.

56. FÆNORA NOTA] Culium agrorum, & in-
de meſſis. COLONOS] Veteres agricolas, qui me-
tu latrociniorum, & excuſſionum militarium
alio fugerant.

57. SUIIS NATIS] Qui jam antè tempore in-
ducatur duodecennium, illis aſſueverant. PAE-
LILIA] Feſta, ſolennia, in gratiarum actionem,
de ſugum pioventu, encœnia, anniverſarium
dedicatz ædis ſacræ, vulgo *kermiſſe*, & quæ in-
de ſequuntur convivia, ex more Belgico & priſco
Romano. Nam *palilia*, quæ à Pale paſſionis
Dea, cujus honori fiebant, nomen habent, etiam
ante urbem conditam, ut Plurarchus in Romulo,
à paſtoribus agitabantur. *Faſtilia* vocat Dion.
Halicar. l. i. c. 91. & morem hunc, quo agri-
colæ paſtoresque pro partu quadrupedum Diis
acturi gratias, ſacrâ faciunt, deducit à Romulo,
qui ducto ſulco in quo fundanda erant mœnia,
utroque bove maſtato, qui aratrum traxerant,
aliſque victimis immolatis, operi populum ad-
hibuit. *Quem diem*, inquit, *ſi nſum alium, Ro-*

MANA

*Exiguum patimur, mediocri & bile ferendum,
Pauperis Hollandi si magna incommoda spectes;*

60. *Qui populum, imponens vestigal, fascinat; & cui
Desperata salus, si cessent fœdera; cuique
Aret vena, sed accitis spem ponit in armis:
Cui vetat ipsa Thetis postremum adscribere nummum
Militiæ, auxilioque Anglorum arcescere regem.*

mana civitas, nostro quoque tempore, singulis annis, festum celebrat vocatque parilia. Sed à Pale parilia, non parita dicta sunt. Ov. Fast. 4. §. 725.

Nex abiit, eritque Aurora. Palilia poster, Non poster frustra, si fauor alma Pales.

Propertius lib. 4. Eleg. 4. §. 73.

Urbi festum erat, dixerat Palilia patres.

Hic primi capis mœnibus esse dies.

Annua pastorum convivia, lusu in urbe,

Cum pagana madent secula divitiis.

Lusum dicit pro omni animorum remissione. Nam festus, inquit Macrob. Sat. l. 1. c. 16. insunt sacrificia, epula, ludi, seria. Aptè proinde hic Noster, spūs natus: quia adolescentia, maximè gaudet hâc animorum remissione, diebus festis, & annuis encentiis. Maximè ubi jam antè iis assueverunt, & post turbantur, uti factum flagrant bello, post inducias.

58. *EXTIGUUM*] Collatum maioribus. Solatur sodalem. *MEDIOCRIBILE*] Non magnâ molestiâ, aut impatientiâ, id est, æquo utrumque, ac sereno animo ferendum est.

59. *PAUPERIS*] Miseri, & jam multis vestigalibus, portioris, ac tribus exhausti. *HOLLANDI*] Provinciarum fœderatarum.

60. *POPULUM FASCINAT*] Ita dementat, incantat, & insinuat, ut nec liberi, nec mentis compotes esse videantur, in pendendis continenter vestigalibus gravissimis, & quæ vix pendere queant. *Fascinatus* incantationis genus. Inde *fascinare*, pro nocere fascino: & apud Plautum *præfascinâ, aut præfascini*: quod dici solebat, ubi quis impensius aut laudaret ipse se, aut præsens ab alio laudaretur, quodd sibi timerent ab aliquo fascino. Quale est, quo etiam hodie utimur, *abstis diſto invidia*. Ant. Mur. var. Lect. 9. c. 3. Hoc itaque vocabulo, credebat se fascinum aut invidiam amoliri. Nam juxta originariem Græcam, quam tradit A. Gellius l. 12. c. 12. *Βαυμαλίζω*, idem ferè est quod fascinare & invidere, quasi *ἀπὸ τοῦ αἵματος*, hoc est oculis vel aspectu oc-

cido. Oculis autem fascinandi virtutem tribuerunt veteres. Virg. Ecl. 3. §. 103.

Nescie quis teneret oculus mihi fascinat agnos. Inde & phallos rem turpiculam è collo pueris suspendebant, avertendo fascino. Et hac ratione Horat. Epod. 8. §. 18. *Fascinum* dixit pro pudendo. Vide Lamb. Taubm. Oisf. Bene itaque noster hic *fascinatus*, dixit, quia Hollandi pro libertate sua, ut obtendunt, contra Principem pugnando, decuplò plura pendere coguntur in bellum, quàm aliquando ab iis perlegitimi principis legatos exactum fuit.

61. *CESSANT FœDERA*] Si provinciæ inter se confederatæ dissiderent, aut exterorum principum societate, & auxiliis destituerentur.

62. *ARET VENA*] Pecuniarius fons exhaustus. *ACCITIS*] Aliunde petitis, à principibus aut rebus publicis exteris.

63. *THETIS*] Mare, seu militia marina, *Thetis* Nerei filia, uxor Pelei, maris Achillis. Hanc marinam vocat Horat. l. 1. Od. 8. §. 13. *ut marina filium dicunt Thetidis* &c. pro mari usurpat Virg. Ecl. 4. §. 32.

Qua tentare Thetis ratibus, qua cingere muris Oppida, qua jubente telluri infundere sulcos. Marinam nympham dicit Lambinus, Lucanus, Silius, & alii pro mari usurpantes, transponunt aspirationem. Lucan. l. 3. §. 233.

Hic ubi Pellam post Tethyos æquora ducit Constis, & magne vicini se passus ab ore est. Et hanc, quia mutatur scriptura, & quantitas, voluit Oceani conjugem, illam scilicet ex Nereidum numero, Sententia est: mare, seu navigandæ studium in exteras oras, ac possissimum Indiarum, unde profluunt Hollandorum divitiæ, quia classem numerosam, validam, ac bene instructam desiderat, prohibet ærarium totum effundi in militiam terrestrem.

64. *AUXILIOQUE &c.*] Facit ut sine gravissimis impendiis, & periculis, suppetit ex Anglia, ob mare interjectum, in Hollandiam mitti non queant.

65. So-

65. *Objicies socios & fœdera Teutonicorum,
Cumque Halberstadio Fredericum, & cauta Geneva,
Danorum, Suedorumque adjutoria, & borum
Quis clandestino, nostrorum incendia, flatu,
Regnandi causâ securum, cordi: at ego istis*
70. *Temporibus diris, credo sat cuique laboris
Esse domi, regesque suorum sine teneri.
Non bene conveniunt quadam de Valle Telinâ,*

65. SOCIOS] Confœderatos, in belli societatem adductos. TEUTONICORUM] Urbium quarundam Imperialium, & Principum protestantium, ut vocant, seu Heterodoxorum, qui, nexu religionis & fœderis, Hollandis conjuncti.

66. HALBERSTADIO] Christiano minime Christiano, Ducis Brunsvicensis fratre natu minime, Pseudo-episcopo Halberstadiensi, qui, conscripto exercitu, Frederico Comiti Palatino auxiliator, contra Cæsarianos, accedens, Westphaliâ, Hassiam, Maguntinam provinciam, partem Brabantiz, aliasque Germaniz regiones, latrocinis, sacrilegiis, caedibus, incendiis, stupris pervagatus, se stolidè nuncupabat *flagellum sacerdotum*: cuso etiam nummo, cujus priorî facie, se *Dei amicum*, posteriori, *hostem sacerdotum* denuntiabat. Multis cladibus attritus, ac in primis ad Mœnum haud procul Francofurto, à Joan. Serclasio Comite Tiliio, Heroè ac strenuo Cæsareum copiarum ductore, tandem anno hujus seculi xvi. inglorius obijt. Notissimus hodieque, & apud nostros in ore vulgi, nomenclaturâ furibundi vulgò, *den düllen Halberstadi*. FREDERICUM] Comitem Palatinum, de quo Serm. 5. ad §. 293. & Serm. 1. ad §. 48. qui contra Imperatorem ducebat exercitum. Factioni ejus accesserant omnes pænè Germaniz Principes protestantes, & cum Batavis xvii. civitates Imperiales. Vide Miræum ad annum 1619. CAUTA] Clandestina, & furiva. Nam Genevates, Dani, ac Suedi, quamvis reverâ factioni protestantium ac rebellium Bohemorum, Hollandorumque favebant, usque clam suffundebant frigidam, specie tamen eorum machinationes negligebant. GENEVA] Hic populus liber ac imperialis, proximus Helvetorum finibus, qua in urbe Calvinus pseudo-augustinum suum stabilivit, ut jam totius Calvinismi magistra audiat,

68. CLANDESTINO PLATU] Testâ instigatione. INCENDIA] Bella. & ab his excidium nostrum. Uti enim vento sequeitur incendium, ita & clandestinâ incitatione discordia.

69. REGNANDI &c] Arte politica, ut ipsi interim à bello securiores regnent. Minus enim periculum à vicinis, quos bellum detinet & pauperat. CORPUS] Id est, qui amant, & id unum cordi habere videntur, ut belli furor validissimè apud alios, laudisque se diffundat. EGO ISTIS] Respondet rationibus sibi objectis.

70. TEMPORIBUS DIRIS] His calamitosis, cruentis, horrendis, quibus tota pænè Europa, in partes abrepta, belli terriberrimi communione discinditur.

71. ESSE DOMI] Nationi cuique sat esse domi negotii, ut se, & patriam suam defendat.

72. VALLE TELINA] Quæ tum sub temporaria ditione Gregorii XV. P. M. tanquam sub manu sequestri tenebatur, donec conventum foret de cautione Religionis Catholicæ, inter Catholicum & Regem Christianissimum. Porro vallis Telina inter Alpes Rheticas, & Euganeos regio est, olim ob amœnitatem & soli fertilitatem pluribus oppidis, ac vicis habitata. Mediam Ad-dua flumen fecat, ad lacum usque Larium: distatque Telina à metropoli Telio. Vallis hæc Rhetis tribuitur. Post tempora Imperatorum Romanorum libera exiit, donec pactis conventis nunc cum insubriz Ducibus, nunc cum Gallis, nunc cum Veneris, suam ipsa sibi quietem interturbavit. Novissimè Armis Philippi III. Hispaniarum Regis, Insubrum Ducis, adjutante Leopoldo Archiduce subasta, ad postulationem Gal-lorum & Venetorum, potestati Gregorii XV. donæc ut suprâ, committitur, anno cix. ioc. xxiii. nondum itaque partibus in cautelam Religionis orthodoxæ concordantibus, apud poetâ noster ait, *non bene conveniunt &c.*

Inter Germanos sunt murmura : provida Gallis

Consultatio : dissimulandis motibus Anglus

75. *Concutitur : nec tuti nimis sunt aquora Dano.*

Compositis rebus, felici Marte, Brabantis,

Arcadicas nostris calamis accommodet aures

Turba rebellatrix : ultro prætendat olivam

Supplex, & spretâ sub conditione tot annis

80. *Consilium cogat postremo agnoscere Regem,*

Fœdere longævo, vel certâ pace, Philippum.

His ita nostrorum curâ & virtute peractis,

Ecquis in orbe locus Belgio præluet amœno ?

Inter Belgiacas, Europa Antverpia, Nymphas :

73. MURMURA] Obloquia, lamenta, querelæ de turbis Comitibus Palatini, & longis belli calamitatibus. GALLIS] In res præsentis attentis; nequid vel in regno, vel extra turbarum habeant.

74. CONSULTATIO] De futuris suppetiis clandestinorum sociorum; de bello arcendo, de seditionis periculo, & sectariis Hugonottis &c. DISSIMULANDIS] Dolo & arte regendis. MOTIBUS] Animi perturbationibus, doloris & indignationis possimum. Pessimè quippe habebat Sociorum, calamitosa fors Generi sui, exulis & provinciæ exiti. Jacobus enim Angliæ Rex, filiam suam Frederico Palatino Comiti elocaverat, multique credunt inde stimulum Fredeticum, ut delatum sibi à rebellibus Bohemis sceptrum ambitionis tueretur; quò regis stemmatibus confectis suæ regio ipsæ Diademate responderet. De Jacobo Britannici Rege Lipt. Cent. 5. Misc. Epl. 25. Illud bonis auctoribus habeo, illum arisicam simulandi, & dissimulandi esse.

75. CONCUTITUR] Angitur, perturbatur, affligitur. Quamquam enim conabatur celare animum, Austriacæ genti minus deditum causâ generi sui, non tamen nascituriorum censuras & suspensiones evadebat. Etenim sub obtentu vindicandæ Genero provinciæ Rhenensis, cum amatorum copiis in Angliâ collectis, ablegavit Mansfeldicum notum; qui trajectus in Belgicam, vulgavit quidem, sed patres illas pro solo transitu habiturum, sed revera Batavis ad cinctam ab Hispania Bredam, præcon fuit. NEC TUTA AQUORA] Quia mare Danis ab hostium infestatione non est

liberum: satis negotii habet in paranda, & conservanda classe, quæ tutum ab hostibus iter præbeat.

76. FELICI MARTE] Bello feliciter confecto contra Batavos. Utinam ex tripode cecinisset!

77. ARCADICAS &c.] Ingens despectio, sed ex decoro calidæ hujus controversiæ, quæ per partes aliquantò animosiores perorabatur. Arcadia ferax asinorum, inde aures Arcadice.

78. TURBA REBELLATRIX] Batavorum, quos ab obedientiâ legirimi sui Principis deservisse, notum est. OLIVAM] Pacem ultro offert. Oratores pacem olim poscentes, olivam præferbant.

79. CONDITIONS] Tam aquâ Batavis oblata (æpenumero, à Rege Catholico, totiesque ab ipsis rejectâ, scilicet amnestiâ perduellionis, & eorum quæ hanc secuta sunt.

80. CONSILIUM] Ipsis scilicet datum, & in deliberationem missum. AGNOSCERE] Dominum, Principem, aut Comitem suum.

81. FœDERE LONGÆVO] Inductis plurimorum annorum. CERTA PACE] Perpetua & indissolubili pace.

82. NOSTRORUM] Procerum, præfectorum, ministrorum, & quorum consiliis utuntur.

83. BELGIO] Crasis seu contractio, tribus in duas syllabas coactibus. PALÆUS] Amœnitate, felicitate, superet Belgium: Horatius lib. 1. Epl. 1. §. 23.

Nullus in orbe finis Bais præluet amœni.

84. BELGIACAS NYMPHAS] Urbes & civitates Belgiacæ. EUROPA] Instat Europæ, & una quodammodo cunctas æquans, opulentia, rerum copiâ,

85. Ergo. Bene argumentatur dominus, crepat ille:

Non sum solvendo. Non es. Cupidus vie in istas,

Virve puérve fuit, nam quisquis consuet oras

Cujuscumque Poli, propriis non sedibus, urbis

Præponet nostræ spatiosa habitacula, strata,

90. Mœnia, sana, sonos, turres, prætoria, claustra,

copiâ, populi frequentia, commerciis, artibus omnibus tam liberalibus, quàm mechanicis; verbo Europæ compendium, ut serebant olim res secundæ. Sic enim Antverpia, Musâ J. Cæs. Scalligeri animante, de se canit inter reliquas urbes: Oppida quos spectans oculo me torva sinistro,

Tot nos invidia palida tela perurit.

Longæum omnium est, aprosa Lutetia; Roma

Ingens; res Venetia vastâ; Tolosa potens.

Omnimoda merces, artes præstæque novæque.

Quorum infans ætæ singula, cuncta mihi.

85. ERGO] Concludit, laudatio, quod constat inde sequi; id est, patriam non esse deserendam. BENE ARGUMENTATUR] Olet subfœlia

Academica CRĒPAT] AU. Crepare significat hoc loco, eundem de eadem sermonem identidem

reſerit. HORAT. L. I. Od. 18. §. 5.

Quæ post viua gravem militiam, aut pauperem

crepat?

Vide quæ diximus Serm. 2. ad §. 60. ILL] Ad-

versarius, & exili suavor.

86. NON SUM SOLVENDO] Non possum

nexum conclusionis tox dissolvere, aut consu-

tare Ridet & jocat, quasi verbo tribuens, quod

raciè negat. Alter proinde suo verbo captas homi-

nem, dum respondet. NON ES] Supple, solven-

do; ac si dicas: imò vero, solvendo non es,

quamvis id ais, ego autem tibi serid enuntio,

quodolvere non possis, & pèrgit ad confirma-

tionem. CUPIDUS VIA] Amans itineris & pe-

grinationis. cupidus lustrare & peragrarè terras

Via non raro enndi, vel itinerandi actum sig-

nificat. Sic Ciceroni dicitur de via languere: Via

labor &c. Ovid. Met. 2. §. 33.

Quaque via tibi causa? Quid hæc, &c.

87. FUAT] Sic, sic suam pro sim, & suas pro

ſis. Plant. Amph. 3. 4. §. 2. Nec quisquam tam

audax fuat, &c. Terent. Hecy. 4. 3. 4. Fors

ſuas pol. &c. Virg. Aeneid. 10. §. 508.

Tros Rutilusque fuat, nullo discrimine habeo.

88. De La Cerdâ. Sententia est: si vis, qui ma-

turioris iudicii, si vis puer, qui debiliore, fuerit, &

lustraverit hanc nostram Antverpiam, seu istas

oras Belgicas.

89. SPATIOSA HABITACULA] Amplas & superbas domos. STRATA] Vias silicibus vel ſaxis affabre & nitidè conſtratas: id enim vox strata significat: undè & vulgare nostrum ſtraet. Lucræ, lib. 1. §. 315.

Serataque jam vulgi pedibus detrita viarum

Saxæ conspiciunt.--- Virg. Æn. 1. §. 426.

Mirantur portas, strepitumq; & strata viarum.

90. Mœnia] De quibus supra Serm. 2. ad §.

43. FANA] Tempia magnifica & superba. So-

nos] Artis Campani, frequentes, graves & im-

mentis ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

nenti ponderis, mediocris: inter quos emi-

*Est faciles in agendo modos, sine fraude tribunal?
Terriculamentum sistratos furibus adde
Nocte serâ vigiles: casulis vocalibus ignes
Perpetuos: pensumque, mola, serrâque lucentes*
95. *Civili errone correctos compede; ut inde
Copia sit pueris, noctesque diesque puellis
Ire, redire, vias nullo discrimine iussas.*

addam de privatis domibus lautiorum, quæ aliquid prætoriorum instar habent. CLAUSTRA] Monasteria, cœnobîa, tam virorum quam mulierum. *Claustrum* nomen est varîæ significacionis, quod propriè tamen significat id, quo aliquid clauditur, sic feras, repagula, vestes, imò & fores & valvas rectè *claustra* dixeris, Græcè κλύστρα. Tropicè extenditur ad loca clausa, quo sensu dixit Cicer. *Oeconom. s. Ovium ceterarumque pecudum factus, atque fructus claustris custodienda erant.* Horat. lib. 1. Ep. 14. §. 9.

----- *Amat spatii obstantia rumpere claustra.* Ubi Cruiatius & Lambinus exponunt, repagula vel carceres. Inde & monasteria *claustra* hodie dicuntur à clausurâ, quod sint septa, unde egredi non licet, corporum quidem carceres, sparia animorum; Hetruscis *Chiesiri*, nostratibus *Kloesters*, à verbo anriquo, *Clesire*, ut Calcepinus, & Jos. Laurent. volunt. Sic & Virgilius ventorum carceres, imò & ventos ipsos, ut docet La Cerda *Claustra* vocavit. Illam adi in §. 60. l. 1. *Æneid.* De Claustris verò vel monasteriis Antverpiensis, consule *Guetardinum. Carol. Scribanium,* & alios.

91. *FACILES IN AGENDO &c.]* Dexteritatem in rebus agendis, & commerciis. *SINE FRAUDE]* Sine corruptione, & deflexu ab æqui puritate, id est tribunal iustum & incorruptum.

92. *TERRICULAMENTUM]* Quo terreitur, & à furtis continetur laversionibus. *SISTRATOS]* Sistro munitos, seu crepitaculo.

93. *NOCTE SERâ]* Quia feris latronibus & sicariis, lachras à tenebris præbet. *VIGILES]* Nocturni circitores, de quibus Ser. 6. ad §. 109. qui sistro utuntur, illudque circumferunt, ut sonent, dum opus, 10. auxilium exciere collegas vicinos, si quando laversionum numero pares esse non possint. Sistro usus in sacris Isidus, de casibus Sacerdotibus Mart. lib. 12. Epig. 29. §. 19.

Lingere fugiunt calvi, sistratâque iurba.

Est autem sistrum crepitaculum, idem quod crotalum, ut vult Junius: id est æneum ligneumve instrumentum, quo soni efficiuntur: unde in isto genere ad diversa extendi potest. Hoc loco autem significat oobis Brabantis *een kleepe*. *CASULIS]* Domunculis passim per urbem constructis, in compitis minus frequentatis, ubi majus periculum à sicariis vel prædonibus: ut illic ab ætæris nocturni ferocia defensi, excubent civium manipuli: rectè eas dixeris latinè, stationes: vulgo nostro audiunt, *Rends-huyson*. *VOCALIBUS]* Quia contubernales isti noctem fabulis fallunt, quo imò & transientes compellant, scitantes qui sint? &c. quæ spectant ad viarum securitatem.

94. *IGNES PERPETUOS]* Lucernas, & ignes per totum serè annum. *PENSUMQUE MOLA &c.]* Diurnum scil. in mola & serra, ad corporis merendam alimoniam.

95. *CIVILI COMPEDE]* Mitiore aut tolerabiliore carcere. Nostrates vocant domum disciplinæ, Belgicè *Het incht-huys*. *Tuch* enim, ut auctor est Kilianus, Sicambricè disciplinam notat. *Civile* dici sæpe in Jure, quiddam moderatum, auctor est Muret, lib. 11. Var. Lect. c. 3. apud quem Cicero, *Odium civile* dixit. *ERRONE]* Vagabundos, maleficiosos, nequam & nullius frugis homines, quos onerosa egestas faciat facinorosos. Hi autem in hoc carcere tenuiter cibantur: imò, ut & panem non gratis manducant, coguntur vel molere, vel serrâ secare, aut radere ligna. Ostentat securitatem nocturnam urbis suæ, à noxiis & facinorosis.

97. *IRE, REDIRE]* Commemare ultro citroque. Papin. Epithalamio Stellæ & Violant. lib. 1. Sil. Carm. 2. §. 34.

----- *Tua est, licet expostum per limen aperto Ire, redire, gradu jam nunquam jauctor, aut lex.* *DISCRIMINE]* Periculo expilationis, mutilationis, aut cædis *Jussas]* A parentibus, tutoribus, aut aliis quibus in pueros & puellas imperium.

*Nōne sequor nudum verum? Puer adfer acetum,
Deliquim patior. Rides. Nos inter amicos,*

100. *Tuberibus crescat ne disceptatio, votum*

*Pro patriā dedimus. Reus ergo cadit cum expensis,
Salvo regressu, vel in illum scripserit, aut qui
Dixerit in Belgas, unde informatio leva.*

Taxari impensas voluit Reus. Expedieris

105. *Uno, ridemus, confessu in Apolline. Et ille:*

98. NONNE SEQUOR &c.] Rideniem forsitan antagonisiam respiciens, ita interrogat. PUER] Famule: iocatur hic auctor deferendæ patriæ, & risum capat sodalium, quasi, jam desperatæ viatoris repentino mortore percussus, exanimaretur. ADFER ACETUM] Extemporarium levamen eorum, qui deliquim animi patiuntur: acetum enim naribus admotum, eos sibi restituit.

99. RIDES] Inquit ille, qui pro patria declamaverat, & jam se victorem credebat adversario tacente. Et cerè, ridebat bene, qui nec damari metuebat, nec laudem à refutando quæritabat: ridendo enim significabat, alterius dicta se non dignari responso; remque gravissimam sibi usu venturam, si liceret amicos congererones epulo accipere; & ipse hoc officio, in pœnam simulatæ temeritatis multaretur. NOS INTER &c.] Loquitur, & narrare pergit hic poëta: inter nos ceteros qui dispensantes audiveramus.

100. TUBERIBUS] Eò usque incalcescat contentio, ut manus conferant partes, & pugnis rubra exsistent. Terent. Adelph. 2. 3. 37.

Præterea colaphis tuber est totum caput.

Id est, ne acius inter se litigent. Ironice.

101. VOTUM PRO PATRIA] Judicavimus secundum patriam. illi palmam deferendo, qui patriâ excedendum negavit, & litem præcidimus. CADIT] Causâ. CUM EXPENSIS] Solennis fori formula. Id enim partes postulant, ut, se indemnè, damnetur adversarius. & iudex cognitâ causâ, si quidem liquet satis, in expensas utrimque factas, pletumque damnat reum.

102. SALVO REGRESSU] Jure postulandi indemnitate. Ulpianus Digest. 21. tit. 2 lib 1. *Si verè tota vincatur, sine pars habet regressum emptor ad venditorem.* Virg. l. 11. Æn. 5. 413. *Funditus occidimus, nec habet fortuna regressum.* IN ILLUM SCRIPSERAT] Versum hunc cum sequenti ordina: salvo regressu in illum, qui scrip-

serit, aut dixerit in Belgas, unde leva informatio. Id est: ita reus cadit causâ, ut tamen pleno jure ipsi liceat postulare indemnitate ab eo, qui illum de statu rerum præsentium, vel scribendo vel referendo, male imbuat.

104. TAXARI &c.] Etiam in more judicario; nam ne pars altera justo majores impensas producat, solet iudex æstimare, quantum debeat causidicis & patronis, aliisque ad litem spectantibus. Hic autem jocus augeatur à facietia formularum forensium. EXPEDIERIS] Hoc scilicet, nomine & debito, id est, absolvi. Terent. Hecyr. Act. 3. Scen. 1. 5. 8.

Ac sic sitius qui te expeditis his annuim, reperias.

105. RIDEMUS] Ridendo, & joci gratiâ dicimus. CONGRESSU IN APOLLINE] Symposio vel cœnâ. Apollo hic cœnaculi nomen, ubi summo impendio parabantur convivia. Vide Rhodig. l. 12. c. 18. Quid autem primitivâ phrasi fit cœnæ in Apolline, docet nos Pluarchus in Lucullo, & rem omnem illustrat in hunc modum. *Cicero & Pompeius convenerunt Lucullum in foro etiam, & salutatam regavit Cicero, vacante ei collequi t. Quo annuente, & ad fabulandum invitante, nec hodie confutimus, inquit, apud te cœnare, verum cœnâ solistâ tua. Hic recusare Lucullo simulante, atque in diem posternum eos rejecit, negaverunt se concessuros, neque potestatem ei fecerunt alloquendi foros, nequid amplius quotidiani præciperos. Id tantum largiti sunt potenti, ut palam ubi servus diceret, hodie ipsum in APOLLINE CŒNATURUM. Id nomen ex splendidis tricliniis nomen erat: quod ejus commentum sefellit illos. Nam singuli scilicet tricliniis certa summa erat in cenam taxata, pecuniaræque impensas & apparatus habebant, ut audire servi ubi cœnare vellet, sciverent quantum impendendum, que esset ordinis ac digestio cœnæ instruenda. CŒNARE IN APOLLINE, quia-*

Ergo domi ad carnem extremo vos sole manebo.

Ivinus expressa sub conditione, deinceps

*Ne super his iterum moveatur questio: & illud
Acceptatur, & excipimur generosius. Auctor,*

110. *Sed risus causa, latae sententiae, iniqui*

Se putat officii, nisi eandem manē sequenti

Obtineat Laribus simili structore coronam.

Nos crudum objicimus stomachum. Non consonat illi

Tum carne Pater, inquit, ut hoc mulctis honore,

quaginta millibus denariorum solenne habebat. Denarius, teste Varrone, ita dictus quod denos aeris valebat; hoc est, decem asses, qui, calculo Had. Junii, valent quatuor sufferos Brabaninos. Quae ratio si iusta est: singulas carnas in Apollinis, Lucullo constitisse centum est, decem florum Brabanicorum millibus, seu coronatis Romanis, rer mille trecentis triginta tribus & triente. Quem luxum in mensam quotidianam, & ex improvisis apparatus, non mirabitur, cui Luculli ingenium & opes explorata sunt. ET ILLE] Scilicet reus iam damnatus concludit.

106. EXTREMO SOLE] Ad vespeream, vel solis occasum. MANEBO] Expectabo. Horatius l. i. Ep. 5. §. 3.

Supremo so sole domi, Torquato, manebo.

Quod in idem recidit, nam Varro lib. 5. de ling. Lat. Suprema, inquit, summum diei, id est supremum; hoc tempus duodecim tabulae dicunt occasum esse solis.

107. IVINUS] Condidimus, & ivinus, hanc tamen lege, ne quid ultra muscicaretur, de controversia iam decisa. Ita jocatur inrer se, ut ab uno confectus, transiret ad alterum.

109. ACCEPTATUR] Spondent se legi parituros, EXCIPIMUR] Jam tempore condito digressi ad aedes symposiarchae. GENEROSIUS] Opipare, ac pro nobilitate & animis convivatoris. AUCTOR] Idem ille, qui supra joco & risus gratia dixerat, quasi ab omnium arbitratu: expelleris uno confectus &c.

111. INIQUIT &c.] Existimat se minus officiosum, vel civilem visum iri, quod ipse auctor fuerat ejus symposii, & sumptuum convivorii. MANE SEQUENTI] Frando sequentis diei, aut coram.

112. LARIBUS] Domi suae. SIMILI STRUC-

TORAE] Se futuro aequali convivatore, aequali scilicet vel eadem apparatus tatione. CORONAM] Coetum, sodalium, amicorum convictum: id est, praesentes amicos convivas habuerit. A. Gellius lib. 7. c. 4. Circumflatio, inquit, militum, corona appellata. Inde & venomdari sub coronae. Cic. Phil. 2. c. 112. Cur armatorum coronae senatus sepius est? Sed distinguit Cicero in bruto, ut ait Marcius in Sueton. concionem & coronam, ut concio sit pro rostris, corona in judiciis.

113. OBJICIMUS] Obtendimus, & à condicendo nos excusamus. CRUDUM STOMACHUM] Imparem conficiendo cibo, propter hodiernam erapulam. Cruditas enim ex epularum copia, vel nimio cibo nascitur, quem stomachus non concoxit. Mart. l. 3. Epig. 13.

Accusas rumpisq; coquam, tanquam omnia truda

Atuleris. Numquam sic ego trudas ero.

Horatius lib. 1. Satyr. 5. §. 49.

Namque pilâ lippis sumiscimus, & ludere crudû. Id est, vehementi exercitatio, cibaria malè decoquentibus, perniciofa. Cruditate autem, ut censet Macrobius, Saturn. 7. c. 4. Eveniunt aut qualitate fures in quem cibis vertitur, si non sit apertus humeri qui corpus obtinuit, aut ipsius multitudine, non sufficiente naturâ ad omnia, quae congesta sunt, concoquenda. NON CONSONAT] Non placet, non respondet, vel consentit illius desiderio. Cic. in Sall. 1. ut omnis oratio moribus consonet. Id est, consentiat.

114. CENAE PATER] Rex convivii, vel ut Cicero in Varin. 31. Epuli dominus. Horatius lib. 2. Sat. 8. §. 7.

Cepius, ut aiebat, carne pater id est, convivator. Vide supra Sermon. 5. ad §. 41.

115. *Prome aliquid, delinque prius. Ridemus. Ut ergo*

Ex actis iisdem sit condemnatio; Quæso,
Inquit, ut expédias, quo te & tua credere celo
Desert à patriâ calidè mox antè volebas.

Incidit in foream quam fecerat ipse, sonamus

120. *Ommes. Quin teneor præiudicio. Pederentim,*
Nemo iudex in propriâ causâ: fateare
Peccatum gravius. Concurrimus atque cavemus:
Legissator, ob infractam legem, sine carne,
Pisce, ovo, crusto, epulum dare damnas esto.

115. *PROME ALIQUID &c.]* Dic, vel effer quidpiam hæc multâ dignum. Id est, delinque aliquid, ut ergo. *RIDEMUS.]* Nos omnes quotquot adramus, joci & elegantis festivis, & amicis. Horat. lib. 1. Sat. 5. §. 57.

Esse fert similem dico. Ridemus: & ipse
Messius, accipit: caput & movet.

116. *EX ACTIS IISDEM.]* Ex eodem argumento, & quæstionis materia, ut sequitur bellè.

117. *QUO TE ET TUA &c.]* Quâ mundi regione vivere deligas, cum fortunis ac familiaribus tuis.

118. *CALIDE.]* Ferreenter, & contentiosè. Ita delinquit ultro, contra legem suprà §. 108. *Ne super his &c.*

119. *INCIDIT IN FOREAM.]* In legem quam tulit, novando jam, de controversia disceptata, quæstionem, quod ipse lege caverat, ne fieret. *Psaltes Regius Psalm 7. §. 16. Incidit in foream quam fecit.* Tractum à foreis effossis in caputram fecerunt; aut à cuniculis bellicis ad capiendos hostes: ac si dicant, uti est in proverbii: *legem patere quam ipse tulisti.* *SONAMUS.]* Dicimus, pronuntiamus omnes. Papinius Statius l. 4. Sil. Catm. 4. ad Virg. Marc. §. 78.

Hæc ego Chalcidicis ad te, Marcelle, sonabam
Litteribus, fractas ubi Verbiis egeris iras.

120. *QUIN.]* Imò, cerè; affirmandi particula hic est, quæ frequenter utitur Plautus & alii. Vide A. Gellium lib. 17. c. 13. vox est, illos qui antè. *TAMEOR PRÆIUDICIO.]* Scio quanti damnatus sum, ex sententia in sodalem lata: me convivatorem promitto, eo apparatu, quo modò. *PRÆIUDICIUM* hoc loco, est sententia in eadem, aut proposita consensim causâ, antè lata. *PEDANTIM.]* Cunctanter, providè, consideratè,

ne lingua prævertat rationem. Vox est alietius cuspispiam. Jocantur cum urbanitate. Terent. Phorm. 3. §. 19.

--- *Di benè vertant quæ agat: pederentim tamen.* Id est, sensum & cunctanter, ut res potius arte, quam impetu fiat. Ductur similitudo ad his qui cautim ac prætentantes, per glaciem, locumve lubricum ingrediuntur, ne imprudens, pede malè collocato, labantur. Quintil. l. 5 c. 7. *Pausim, &c.* ut dicitur, *pedentim* interrogando, *experitur* animum. Vide Erasim.

121. *NEMO JUDEX &c.]* Tirum hoc, & omnium punctis probatum Totidem verbis Baldus: & ipse in M. SS. lib. 2. Hætoic. ut in Proæthesi ad Scim. 1. §. 742.

Nemo potest iudex in causâ propriâ esse. Valens, Gratiani & Valentiniani AAA. Cod. l. 5 Tit. 5 *Generalis lege decernimus, neminum sibi esse iudicem, vel juri sibi dicere debere: in re enim propriâ iniquum admodum est, aliter licentiam tribuere sententiæ.* Et Ulpianus Digest. l. 2. Tit. 1. leg. 10. *Qui jurisdictioni præst. neque sibi juri dicere debet, neque uxori, vel liberis suis, neque libertis, vel ceteris quos secum habet.*

122. *PECCATUM GRAVIUS.]* Necesse est, ut te fatearis gravius peccasse, quam dominus coræ nostræ. *CONCURRIMUS.]* Convenimus, & consentimus in eandem sententiam. *CAVEMUS.]* Statuimus, (ancimus), quod sit dum prospicimus rei, quam volumus aut nolumus fieri. Sic dicimus, *Legem cavere, testamento cavere &c.* Cic. de fin. lib. 2. c. 101. *Tam accuratè, tamque diligenter cavet, & sanctè, ut Anytomachus &c.*

123. *LEGISSATOR.]* Qui supra §. 107. caverat, ne super his iterum moveretur quæstio.

124. *CRUSTO.]* Pane, vel plicentâ. Virg. lib. 7. *Æneid.* §. 114. *Et*

Ergo domi ad *cenam* extremo vos sole manebo.

Ivimus expressâ sub conditione, deinceps

Ne super his iterum moveatur quaestio: & illud

Acceptatur, & excipimur generosius. Auctor,

110. Sed risus caussâ, latae sententiae, iniqui

Se putat officii, nisi eandem manè sequenti

Obtineat Laribus simili structore coronam.

Nos crudum objicimus stomachum. Non consonat illa

Tum cœna Pater, inquit, ut hoc mulctetis honore,

quaginta millibus denariorum solenne habebat. Denarius, teste Varrone, ita dictus quod denos aëris valebat; hoc est, decem asses, qui, calculo Had. Junii, valent quatuor stuferos Brabantinos. Quæ ratio si iusta est: singulas cœnas in Apollino, Luculo confilisse cerium est, decem florum Brabanticorum millibus, seu coronatis Romanis, ter mille recentis triginta tribus & triente. Quem luxum in mensam quotidianam, & ex improvisis apparatam, non mirabitur, cui Luculli ingenium & opes explorata sunt. ET ILLE.] Scilicet reus jam damnatus concludit.

106. EXTREMO SOLI.] Ad vespëram, vel solis occasum. MANEBO.] Expectabo. Horatius l. 1. Ep. 5. §. 3.

Supremo te sole domi, Terquato, manebo.

Quod in idem recidit, nam Varro lib. 5. de ling. Lat. Suprema, inquit, summum diei id est supremum; hoc tempus duodecim tabulae dicunt occasum esse solis.

107. IVIMUS.] Condidimus, & ivimus; hæc tamen lege, ne quid ultra musitaretur, de controvertita jam decisa. Ita jocatur inter se, ut ab uno consensu transirent ad alterum.

109. ACCEPTATUR.] Spondent se legi paturos. EXCIPIMUR.] Jam tempore conducto digressi ad ædæ symposiarchæ. GENEROSIUS.] Operari, ac pro nobilitate & animis convivoris. AUCTOR.] Idem ille, qui supra joco & risus gratiâ dixerat, quasi ab omnium arbitratu: expedieris uno consensu &c.

111. INIQUI &c.] Existimat se minus officiosum, vel civilem visum iri, quod ipse auctor fuerat ejus symposii, & sumptuum convivoris. MANE SEQUENTI.] Prandio sequentis diei, aut cenæ.

112. LARIBUS.] Domi suæ. SIMILI STRUCT-

TORÆ.] Se futuro æquali convivatore, æquali scilicet, vel eadem apparatus ratione. CORONAM.] Cœtum, sodalitiū, amicorum convivium: id est, præsentis amicos convivas habuerit. A. Gellius lib. 7. c. 4. Circumflatio, inquit, militum, corona appellata. Inde & venundati sub corona. Cic. Phil. 2. c. 112. Cur armatorum coronâ sonatur septus est? Sed distinguit Cicero in brutum, ut ait Marcellus in Suetonio, concionem & coronam, ut concio sit pro rostris, corona in judiciis.

113. OBJICIMUS.] Obtendimus, & à condicendo nos excusamus. CRUDUM STOMACHUM.] Imparem conficendo cibo, propter hodiernam crapulam. Cruditas enim ex epularum copia, vel nimio cibo nascitur, quem stomachus non concoxit. Mart. l. 3. Epig. 13.

Accusus rumpisque coquunt, satanquam omnia cruda

Attulerit. Numquam sic ego crudus ero.

Horatius lib. 1. Satyr. 4. §. 49.

Namque pilâ lippit inimicum, & ludere crudis. Id est, vehemens exercitatio, cibaria malè decoquentibus, perniciofa. Cruditates autem, ut censet Macrobius, Saturn. 7. c. 4. Eveniunt aut qualitate succi in quem cibus vertitur, si non sit aptus humori qui corpus obtinuit; aut ipsius multitudine, non sufficiens naturâ ad omnia, quæ congesta sunt, concoquenda. NON CONSONAT.] Non placet, non respondet, vel consentit illius desiderio. Cic. in Sall. 1. ut omnis oratio moribus consonet. Id est, consentiat.

114. CœNA PATER.] Rex convivii, vel ut Cicero in Vatin. 31. Epuli dominus Horatius lib. 2. Sat. 8. §. 7.

Captus, ut aiebat cœna pater, id est, convivator. Vide supra Serm. 5. ad §. 41.

115. *Prome aliquid, delinque prius. Ridemus. Ut ergo*

Ex actis iisdem sit condemnatio; Quaeso,
Inquit, ut expédias, quo te & tua credere celo
Desert à patria calidè mox antè volebas.

Incidit in foveam quam fecerat ipse, sonamus

120. *Omnes. Quin teneor præjudicio. Pedetentim,*

Nemo iudex in propria causâ: fateare

Peccatum gravius. Concurrimus atque cavemus:

Legislator, ob infractam legem, sine carne,

Pisce, ovo, crusto, epulum dare damnas esto.

115. *PROME ALIQUID &c.]* Dic, vel esset quidpiam hæc multâ dignum. Id est, delinque aliquid, ut ego. *RIDEMUS.]* Nos omnes quotquot aderamus, joci & elegantis festivi, & amicis. Horat. lib. 1. Sat. 3. §. 57.

Esse feri similem dico. Ridemus: & ipse Messius, accipio: caput & movet.-----

116. *EX ACTIS IISDEM.]* Ex eodem argumento, & quæstionis materia, ut sequitur bellè.

117. *QUO TE ET TUA &c.]* Quâ mundi regione vivere deligas, cum fortunis ac familiaribus tuis.

FIB. CALIDE.] Ferreter, & contentiosè. Ita delinquit ultro, contra legem suprà §. 108. *Ne super his &c.*

119. *INCIDIT IN FOVEAM.]* In legem quam tulit, novando jam, de controversia disceptata, quæstionem, quod ipse lege caverat, ne heret. Pisces Regius Psalm. 7. §. 7. *Incidit in foveam quam fecit.* Tractum à foveis effossis in caputram fecerat; aut à cuniculis bellicis ad captandos hostes: ac si dicant, ut est in proverbii: *legem patere quam ipse tulisti.* *SONAMUS.]* Dicimus, pronuntiamus omnes. Papinius Stratus l. 4. Sil. Carm. 4. ad Vist. Marc. §. 78.

Hæc ego Chalcidicus ad te, Marcellè, sonabam Litoribus, fractas ubi Vestius egeris iras.

120. *QUIN.]* Imò, cetèrè; afferendi particula hic est, quâ frequenter utitur Plautus & alii. Vide A. Gellium lib. 17. c. 13. vox est, illius qui ante. *TENEOR PRÆJUDICIO.]* Scio quanti damnatus sim, ex sententia in fodalem laiam me convitatore promissu, eo apparatu, quo modò. *PRÆJUDICIUM* hoc loco, est sententia in eadem, aut prorsus consimili causâ, antè lata. *PRÆJUDICANTIM.]* Cunctanter, providè, consideratè;

ne lingua prævetat rationem. Vox est alterius consilii. Jocatur cum urbanitate. Terent. Phorm. 3. 3. 19.

--- *Dibent variant quod agat: pedetentim tamen.* Id est, sensim & cunctanter, ut res potius arte, quam impetu fiat. Ducitur similitudo ab his qui cautim ac præcipientes, per glaciem, locum lubricum ingreduntur, ne imprudens, pede malè collocato, labantur. Quinil. l. 5 c. 7. *Pau-latim, &c., ut dicitur, pedetentim interrogando, experietur animum.* Vide Erasmus.

121. *NEMO JUDEX &c.]* Titum hoc, & omnium punctis probatum Totidem verbis Baldus: & ipse in M. SS. lib. 2. Heroic. ut in Proœthesi ad Serm. t. §. 742.

Nemo potest iudex in causa propriis esse. Valens, Gratianus, & Valentinianus AAA. Cod. l. 5. Tit. 5. *Generalis lege decernimus, neminem sibi esse iudicem, vultus sibi dicere debere: in re enim propria iniquum admodum est, aliud iudicium tribuere sententia.* Et Ulpianus Digest. l. 2. Tit. t. leg. 10. *Qui jurisdictioni præst, neque sibi jus dicere debet, neque uxori, vel liberis suis, neque libertis, vel ceteris quos secum habet.*

122. *PECCATUM GRAVIUS.]* Necessè est, ut te fatearis gravius peccasse, quam dominus cœnæ nostræ. *CONCURRIMUS.]* Convenimus, & consentimus in eandem sententiam. *CAVEMUS.]* Statuimus, sancimus, quod sit dum prospicimus rei, quam volumus aut nolumus fieri. Sic dicimus, *Lege cavere, testamento cavere &c.* Cic. de fin. lib. 2. c. 101. *Tam accuratè, tamque diligenter cavet, & sancit, ut Amynomachus &c.*

123. *LEGISLATOR.]* Qui supra §. 107. *cavet, ne super his iterum moveatur questio.*

124. *CRUSTO.]* Pane, vel placenta. Virg. lib. 7. *Antid. §. 114.*

125. *Me miserum! quid vultis agam? Tu videris. Omnem Pythagoreorum lubet implorare culinam, Si convivator nobis quid fiat in oris*
Dicat, eo casu, quarum macra prandia causâ.
Copia tum Parocho. Negat antè profarier ille,
130. *Quàm de non interrumpendo cautio facta.*
Unanimes spondemus, & invicem ed invitamus.

Es violare manu, malisque audacibus orbem
Fasalis crusti, patulis nec pariere quadris.

Ubi per orbem crusti, La Cerdà placentiam rotundam decussatam intelligit. Hic porcò lepidi convivæ nugantur, & ridet inter se: ac si dicant epulum nobis apparari volumus, sine cibo & potu. EPULUM DARE.] Proprium vocabulum. Juven. Sat. 3. §. 229.

Vnde epulum passis centum dare Pythagoreis. DAMNUS ESTO.] Spondaicum carmen. Id est, damnatus esto. Sic. Lips. elect. l. 1. c. 15. DARE DAMNUS ESTE. formula prisca. Haec his notis exprimebant, D. D. ESTO: & sic emendat exscriptio vitium, quo irreperat in veterem textum, deinde.

125. ME MISERUM!] Exclamat damnatus cicutidulè. QUID VULTIS AGAM.] Quibus opsonitis vos saturabo; si prohibetis carnes, pisces, ova &c. TU VIDERIS.] Aiunt sodales.

126. PYTHAGOREORUM CULINAM.] Olera, mel, panem, fruges omnes terræ, si legumina quædam, aliæque nonnulla exceperis. Nam Juven. supra Sat. 3. §. 228. culum horum prædicat, unde des epulum centum Pythagoreis. De Pythagora enim ipse Juven. Sat. 15. §. 173.

----- Canctis animalibus abstinit qui

Tanquam homine, & ventri indulget non omne legumen.

Sicquæ insituit sectarios suos, qui an abstineant ab animalium esu, ob cultum iustitiæ, ne scilicet iniuste illis vitam adimant, vide apud Plutarchum Sympos. 8. Q. 8. Laërtius in Pythagora: Animatis abstinere iussit, instituent homines ad faciliorem victum, ut cibis semper parabiles haberent, quibus igne ad coquendum opus non esset, quique aquam biberent. Selo melle. sive fave, ac pane centenum vixisse quidam autumant, vinumque interdum non gustare solum. Opsonium illi erat, ut plurimum, cruda vel elixa elena: maxime varâ nectant. Meminit ejus opinio

& Cicero & Callimachus apud A. Gellium l. 4. c. 11. sed ibidem Aristoxenus negat Pythagoram fabis, ac omnibus prorsus animatis abstinnisse, imò nullo sæpius legumento usum Pythagoram commemorat, quam fabis.

127. SI CONVIVATOR &c.] Ordo hujus & sequentis versus est: si convivator dicat oobis quid fiat eo casu in oris, quarum causâ macra prandia. IN ORIS.] In illa regione, quam habitandam sibi deligat, si migrare decreverit.

129. COPIA.] Fandi scilicet & latè distendi, supple, tunc facta est PAROCHO.] Convivatori, ei scilicet qui structâ cœnâ multam suam exolvit, & de migrando antè concluderat. Horat. lib. 2. Sat. 8. §. 36.

Tum parechi faciem nil se metuentis, ut acreis

Peteres: vel quid maledicent liberius.---

Parochi à præbendo dicti; nam Græcis *παροχὴ* est præbitio vel largitio Inde *ἐπαροχέω*, qui peregrinis, & *παροχέω*, qui salem & ligna præbebant iis, qui publicè mitchabantur. Quo spectat isthoc Horat. lib. 1. Satyr. 5. §. 46.

--- *Et parechi, quæ debent ligna, salemque.*

Lips. Antiq. Lect. l. 3. c. 1. *Tu hodie mihi parochus eris, ligna, & salem præbebis.* Hinc ductâ metaphorâ, qui præbet cœnam, Horatio parochus dicitur. Parochi etiam dicuntur nuptiarum auspices: nam qui in vehiculo alteri assidet, vel à latere alterius vehitur, Græcis *παροχέω* dicitur: peculiaritèr tamen ille, qui (ponso, ipsam domum deducens, in curru assidebat. PROFARIER.] Proloqui, & mentem suam edicere.

130. DE NON INTERRUENDO &c.] Antequam spondeamus narraturi dictionem non interrumpere. Sic paratè aditus ad longiorem sermonem, dum ab auditorio silentium stipulatur dicturus.

131. UNANIMES &c.] Summo consensu id promittimus, & invicem hortamur ad altissimum silentium.

Contiguerunt omnes, intentique ora tenebant.

Inde Pater cœnæ placido sic orsus ocello:

Non ego turbatis patriâ si excedere rebus

135. *Moliar, affectu convincar curtus haberi,*

A sano mentis quoquam, in monumenta meorum,

In gentem, in comites, in viscera nostra, Penates:

Cum neque Mars nostris fulsit natalibus, ullâ

Nec teneat, vel parte domi, vel Principis ære.

140. *Cum, quod opis nostræ, sanis assurgere potis*

Tantum è longinquo valeam, quàm proximus urbi.

Cum nutrire foris devotum nobilius sit,

Quàm terrore domi aversum consumere civem.

133. CONTIGERE &c.] Initium l. 3. *Æneid.* Virgil. quo innuit poetarum Princeps, omnes præcenses adeo comparatos extitisse ad audiendum, sicut populus pro rostris auditurus Oratorem: id est eum, qui sermonem prolixiorum facturus est. Quod certe *Æneas*, toto libro secundo & tertio, exequitur; uri & noster de laudibus Italiz, reliquo ferme hoc sermone.

133. PATER CŒNÆ] Convivor, ut supra p. 124. PLACIDO OCELLO] Sedato, voltu, placidæ ac imperturbatæ mentis indice, ut innuat non ex animi affectu, sed pro studio veritatis, locuturum.

134. TURBATUS] Bellorum civilium motu, ac strepitu, ut fieri solet flagrantem bello.

135. MOLIAM] Patrem, eum, Cic. l. 9. ad Attic. Ep. 4. *Equidem istud molior, ut mihi Cæsar concedat, ut absum, cum aliquid in Senatu contra Cnæum agatur.* Id est istud curo, istud paro. APFECTU CURTUS] Esse curti, seu parvi affectus: id est, nolim me censeri parvum patriæ amantem.

136. IN MONUMENTA &c.] In terram patriam, resque aliz immobiles ab ipsis relictæ, illorum mihi memoriam reficentes.

137. GENTES] Nationem Belgicam. COMITES] Amicos & sodales. VISCERA NOSTRA] Conjugem & liberos, quos in visceribus habemus. PENATES] Domum, & domesticâ.

138. MARS] Astrum, vel Martis stella. Ovid. lib. 1. *Amor. Eleg. 8. p. 29.*

Stella tibi oppositi nocui contraria Martis.

Sic Venus, & Castores lucida *stella* apud Horatium l. 1. Od. 3. p. 1. & 2. Od. 12. p. 27.

*Quorum simul alba nantis
Stella refulsit.*

FULSIT NATALIBUS] Id est, parentibus minimè militariis natus sum, vel bellum, quantum ferè naturalis mea propensio, nec amo, nec sector. Ex more scil. Astronomorum, vel Genethliacorum, qui ex horoscopo, seu astro, sub quo natus homo, totius vitæ casus, & eventus divinant.

139. ULLA PARTE] Ulla ratione, pura negotiorum, publici muneris vel magistratus. PRINCIPIS ÆRE] Militiæ, aut alio quovis principis ministerio, vel auctoramento.

140. OPIS NOSTRÆ] Potentiæ, ac virium nostrarum: id est, quod unum facere possumus. Virgil. *Æneid. 1. p. 605.*

Non opis est nostra grates persolvere dignas.

Exponit Servius, *possibilitatis*, sordido proflus ac servili vocabulo. SANIS VOTIS] Apprecando salutem, & incolumitatem patriæ, aut pia voluntate auxiliandi, si possis. ASSURGERE] Spem erigere, memet attollere.

141. TANTUM È LONGINQUO] Aequè possum peregrare, quam in patria, ubi, præter bona vota, nihil in rem patriæ confero.

142. FORIS] Extra solum nasale. DEVOTUM] Sibi deditum, & bene affectum. NOBILITAS IT] Generosus laudabilisque sit principi quietem & felicitatem subiedorum amanti.

143. AVERSUM] Reluctantem, invitum, impatentem. CONSUMERE] Atterere, macerare ac curis

His praeſuppoſitis, ſi ſollicitetis amici,

145 *Quo reſidebo ſolo: Sedes ubi ſata quietas
Oſtendent, ubi quiſque minùs cenſebitur exul.*

*Expectent alios, revireſcens Caſaris aula,
Indorum aut moderatoris, vel regia Galli;
Me Paradifus terreſtris per ſomnia verſat*

150. *Matutina, vetatque alibi juveneſcere: & hinc quod
In citimo Italiae quoties mihi commemoro, Ohe,
Et Preme tu, Preme mî, ac Thetidis ſponſalia, & inter*

cutis conficere, malis obnuere, tabem illi acceſcere.

144. SOLLICITETIS] Queratis, & ſollicitè inſiſtis, ut promam candidè, quod ſentio.

145. SOLO] Quâ regione, quâ terrâ. SEDES &c.] Reſpondeo, inquit, ubi licebit ſecurè, ſine metu, curâ, & ſteptu Moris, & pro genio ſuo vivere. Vitg. Aeneid. 1. 5. 209

*Tendimus in Lazium ſedes ubi ſata quietas
Oſtendunt: illiſſas regna reſurgere Troia.*

146. MINUS EXUL] Ubi propter delicias, & amœnitates terræ, & mores hominum, minùs ſibi quiſque videbitur eſſe procul patriâ.

147. EXPECTENT ALTOS] Id eſt, alii in Germaniam, alii in Hiſpaniam, alii in Galliam proficiſcantur. REVIRESCENS] A nupta calamitate belli Bohemici

148. INDORUM MODERATORIS] Indiarum Regis, id eſt Regis noſtri Catholici in Hiſpania, qui & in vaſiſſimis Indiæ regnis rerum potitur, gemini orbis dominator.

149. PARADISUS TERRESTRIS] Sic paſſim audit Italia, ob inſignes dotes & amœnitates, à quibus tam commendat ſcripſiores, & quas expoſuimus in præſtèſti huius Sermonis. Quod enim uni Romæ tribuit Propertius, alii ad rotam extendunt Italiæ lib. 3. Eleg. 22. 5. 18.

Naturâ hic poſuit quidquid ubique fuit.

VERSAT] Exercet, inquietat. Scire: ſomniantes enim ſinito jam ſomnio expectreſti, ſolent ſe in alterum laus verſare, & deinde redormientes non rarò in aliud ſomnium delabi.

150. SOMNIA MATUTINA] Vera, & minimùm fallacia. Ita enim veteribus creditum de ſomniis, quæ ſunt poſtremâ noctis parte, & jam appetente luce, Theocriti, Idyll. 19. deſcribens Autaram: cum & veracium poſcitur turba ſomnio-

rum. Tertul. 1. de anima c. 48. *Certiora & celatiora ſomniari affirmant ſub extremis noctibus.* Ovid. Heroid. 19. Epl. Heron. ad Leand. 5. 195. *Namque ſub Auroræ, jam dormitante lucerna, Somnia quo cerni tempore vera ſolent.*

Horatius lib. 1. Sat. 10. 5. 33.

Poſt mediam noſtem viſus, cum ſomnia vera. Hoc tempore Hector Andromachæ ſe ſpectandum præbet, apud Senecam Traged. qui 5. 436. Troadis diſcretè ait:

Paries ſerè nox alma tranſerrat duas.

Rationem reddit Plinius lib. 10. C. ult. quia ſomnia tunc puriora, & à vaporibus magis deſecata: nam à vino, inquit, & à cibis proxima, aſque in redormitione vana eſſe viſa, propè convenit. Sententia ergo eſt: me habet in ſomnis Italia, quæ ſpero aliquando rata futura. ALIBI] Quam in Italia. JUVENESCERE] Ad animos, mores & hilaritatem juvenilem redire. ET HINC] Aggreditur ludationem Italiæ membraium, & auſpicium ſumit ab urbe Veneta

151. CITIMO ITALIAE] Parte Italiæ nobis Belgis proximâ. Cir-mum, notat Noſter in M. 55. *quod nobis in aliqua diſtantiâ eſt proximum.* Sic citima Italia, pro Venetiis. Senſus eſt, quod paſſim auditur Venetiis.

152. OHE, PREME TU, PREME MI] Voces ſunt linteriorum, quos vocant gondolarios. Eorum ſcil. qui lintres aut phaſelos (gondolas Veneti nuncupant) agunt per liquidas plateas Venetiarum. Urbis enim hæc vaſiſſima, mari Adriatico inſedificata eſt. Quod ſpectat luſus J. Cæſaris Scaligeri inter urbes, de Venetiis

Pervia barbaricis tellus Onotria turmis:

Perſulci impoſiti pondera dora jugi.
Iſta ſuis ſervis populares Roma Quiritibus
Senſus & indomita noxia ſola manu.

Hand

*Coccineos glaucum quadraginta Ennosigæum;
Adriacâ simul hinc concubâ Tritonâ cientes*

155. *Æquora, Nereidesque omnes, hinc litore Panes,
Et concurrentes ad sacra epinicia Faunos;*

Hand talis hoc Goniæ: cuius fatalibus ausis.

Tæter in medio Roma tonata mari est.

Clara virum virtutis animæ: insatiata cupido

Imperii: vassæ non numerantur opes

Impitor haud temere tua sunt ita diffisa cali

Mænia: si possunt fangero, parvo cares.

Porro linternum jam distorum magna isthic est copia, quos non pauciores LXXX. millibus, si nobilium proprios & conductuos complectaris, scribit Franc. Schottus. Hinc varius & frequens linternum occurrit, si flexu canalium & celeritate cursus periculum creat, maxime ubi gemini canales invicem fecant, nec licet videre, ex transverso curripo, an in eundem angulum concursurus sit phætelus, quia tunc haud temere collisionem exhorter. Huic malo ut caveant linternarii, vociferando *aba!* suum invicem adventum docent, monentque quâ ratione premendus linter, dextrorsum an sinistrorsum, si sedus, an duplicata velocitate trajiciendus: quibus significandis feriant voces linguâ ipsius vernaculâ, *premi, tagli* &c. quas hic designat noster. *THETIDIS SPONSALIA*] Sollemnem ritum, & annuam pompam hic illustat, quibus festo die regressi in celos Sexvatoris JESU. Dux Venetus cum purpuratis Senatoribus, Bucentauro, immensi sumptus navigio insidens, comitante ingenti omnis ordinis, ætatis, & sexus multitudine, in altum provehitur, sibi quæ ipsum mare, projecto in illud, atrahit loco, annulo aureo despondet. Huius ritus meminit Goriopius lib. 9. Venet. & Hyperb. insinuans cognationem inter Venerem & Veneros: *Venerem, inquit, ad Veneros mistam, ut tandem intelligant plures rationis ritum cum habere, quo mare quotannis annulo injecto sibi desponsans, quàm quisque hæcenus cogitavit.*

158. *COCCINEATOS*] Purpuratos, coccineatos, per epenthesin *coccineatos*. Est autem *coccus* granum rubens, in tincturam purpuræ, Helychio granum illic, quo panicia inficiuntur: unde & eidem punicæ color *coccus* quoque dictus. *Coccus* autem generis muliebris arbor vel frutex est, cui grana adhærent ejusmodi, Theophrastus *ægæos*, Plinius *ilicem* vocat. Inde Dioscoridi *κκκκ*. *Αψιπν*, cuius copiam ex Turditanis Hispaniæ exportari, auctor est Strabo lib. 8. Est

autem *coccineus* color tadians ille, & oculos ad jubat solis quodammodo perstringens, ostenditque exuberantiam quædam, seu splendorem suboris. *Hægrulcis scarlato*, Belgis *scarlæcken*. Estque inter purpureos præclarissimus. *GLAUCUM*] Cæruleum, ab aquarum colore. *QUADRAGINTA*] Numeus certus pro incerto: aut respicit iudicium quadraginta virale Veneriis, quod *Geminum*, alterum, quod de civilibus, alterum quod de criminalibus cognoscit. *Corn Vitæ*] In Merulam cap. 21. *ENNOSIGÆUM*] Ducem Venetum, mari Adriatico imperiantem, tamquam alterum Neptunum, quem à concutienda tercia *Ennosigæum* dictum volunt: *αὐτὸ τῷ νεπείδῃ*, id est concussio, & *γὰρ*, quod est terra. Unde & Deus terræ motus habuit à piscis Neptunus. Vide Marcel. Donat. in Amm. Marcel. l. 17. Juven. Satyr. 10. v. 182.

Ipsum compeditum qui vinxerat Ennosigæum. Vide Sieph Piphium Heic. Prodic fol. 438.

154. *ADRIACA CONCHA*] Ex sinu Adriatico lectâ. Notat canus tubatum in hac pompa, tam ex Bucentauro, quàm ex alijs navibus, mare Adriaticum variè personantes, ad diei ac ritus solennitatem, & publicam lætitiâ. *TRITONÆ*] Tubicinem, seu omnes tubicines quàm scitissimè hic tubam instantes. *Triton* filius & tubicen Neptuni, sed pro tuba concham insitie creditur, quod diis marinis, marina cedant instrumenta.

155. *NEREIDESQUE*] Nymphas marinas, Nerei & Doridis filias. Ludit poeticè. *HINC LITTORE PANES*] Pastores & vicinos rusticos: id est, tubalum cantus, non solum mare, fed etiam terram invitat ad hilaritatem. Notus pastorum deus Pan, de quo Virgil. Ecl. 2. v. 32.

Pan primis calamos cerâ conjungere plures

Instituit, paucurât oves, ovium quoque magistros.

156. *EPINICIA*] Ad festivos cantus, & hilaritatem sponsalium, nihil discrepantia à signis lætitiæ, quæ ratione partæ victoriæ instituantur, *Epinicium* enim castrense est, vel celebritas, vel epulum pro patra victoria. *FAUNOS*] Satyros, agrorum & silvarum Deos Virg. Georg. 1. v. 10.

Et vos agrestium præsentia numina fauni

Ferte simul Faunisque pedem, Dryadeſque puella.

Dædaleis celo vellem me credere penmis.

Intus ad hoc voveo. Si me, Benace, secundo

Porro revertentem Salonæ incluseris hortis,

160. *Riperia & jubeas modicis consistere metis,*

Et metiri oculis Monicam, Pontemque Dusanum,

Et Padengæum, Gardam, Lagisum, atque Parencum,

Exili patiar, sed amano carcere cludi.

Mirabor fremitum, & montes quos voluis aquarum,

165. *Quodque usurpasti, Neptunus ut alter, in Euros*

Imperium: cantabo tuos sub murmuræ honores.

157. DÆDALEIS &c.] Velim aptatis mihi pennis, in morem Dædali, in Italiam volare; ut Venetam hanc ænugæ pompæ celebritatem, præfens intuear. *Dædali* fabulam discit ab Ovidio lib. 8. *Metamorph.*

158. INTUS] Tacitè, apud me, in animo meo. AD HOC] Etiam, præterea. Papin. Theb. 4. v. 689. ----- *adjuvat ipse Phæbus ad hoc summo.* --- Ter. Adelp. 4. 4. 12.

----- *Sas ad hoc tua nos frustrata est fides.*

Ita enim legunt Fabricius & Bernartius, non *adhuc*, ut alii. Florus lib. 3. c. 10. *ad hoc decem & octo castellis.* Et sic emendat eruditiorum alpha Lipsius noster l. 1. Hist. Corn. Taciti 26. *Mulsi ad hoc & innumeri.* Et deinde ait: *Ad hoc Sallustianū est. & valet etiam præterea. Voveo*] San-ctè promitto. BENACE] Hic ditionis Venetæ lacus est in agro Veronenis, Italici *Lago di Garda.* à Garda oppido, illi adfido. In Septemtionem ab Austro xxxv. passuum millia, ab occidente in orientem xiv. porrigitur. Procellosus est, & montium instar undas attollit, navigantibus admodum metuendus certâ anni tempestate. Virgil. lib. 2. Georg. v. 160.

Fluviū & fremitu affurgens Benaceo Marino. Vide Capugnanum in itinera Schotti.

159. PORRO] Deinde, vel postliminiò. SALONÆ] Italici *Salo.* Phil. Cluverio *Salodii.* Platina in vita Martini V. Pont. Max. *Salodii riperium (ita ripam Benaci vocant) in pretium pollicitus.* Oppidum est ad ripam occidentalem Benaci, quò Benacenſium ordines de publicis consulturi conveniunt. *Salo*, inquit Leander, *præmobile oppidum, latinis Salodium nuncupatum. flos longæ Salonæ, terra prælonga & mercimoniis dives.*

160. RIPERIA] Quo nomine censetur tra-

ctus aliquot oppidorum ad ripam occidentalem Benaci. Italici, *la riviera di salo.* Vide Phil. Cluv. Ital. antiq. l. 1. c. 36. Et licet non admodum spatiosus, loca tamen habet amœna, fructifera, consista oleis, ficis, malis medicis, massiliis, citreis, aliisque frugiferis; & cæli clementiâ, ut totius Italici pulcherrimus esse videatur. *Capugnum MODICIS METIS*] Exiguus spatii, quia, ut monuimus, tractus non est admodum spatiosus.

161. METRI OCULIS] Eminus lustrare. Sic Attiane Theſeo apud Naſon. Epl. Her. 10. v. 28. *Æquora præſpectu metior alia meo.*

Seneca Tiag. Troad. v. 22.

Stat avidus irâ viſor, & lentum lūm metitur oculis. -----

MONICAM, PONTIEMQUE &c.] Oppida littoris Benacenſis Leander Albertius in hoc tractu meminit *Padengæi, Monicæ & pontis Duſani.* Eum consule in sua Gallia transpadana.

162. PADENGÆUM] Italici *padengo.* haud procul Defenſiano, frequentiſſimo illius oræ emporio. GARDAM] Oppidum ad orientalem plagam Benaci, è regione Salonæ: unde nomen lacui inditum: ut supra ad v. 158. diximus. LAGISUM, PARENCEM] Item loca ejusdem tractus. Vide Leandrum loco citato.

163. EXILI SED AMANO CARCERE] Lubens me hic claudi finam, ut reliquum vitæ, in loci deliciis, & venustate exigam.

164. MIRABOR &c.] Quia procellosus, & instar maris, ut supra ad v. 158.

165. NEPTUNUS UT ALTER] Tanquam alterum mare. IN EUROS] In ventos.

166. CANTABO SUB MURMURÆ] Hic carmine te celebrabo, & describam laudes tuas: ut olim Titus Strozius, qui epigramma suum in laudem ripæ

*O campi veri elysii, jucunda viresa,
Diviniq[ue] lacus! En Trutta atque immatat auro
Carpio, Mustella, Melicerta teste, Thymallo,
170. Auratâ potior, Rhombo, Salmone, Solâque,*

riparum Benaci sic claudit §. 23.

*Post decimum Titus rediit hic Strozzius annuum,
Hac vobis gratâ carmina mente dico.*

167. VERE ELYSIÏ] Omni amœnitatis genere referti. Loca beatorum in campis Elysiis veteres collocarunt. Virg. lib. 6. *Æneid.* §. 743.

----- Exinde per amplum

Mistimur Elysiûm. & pauci lata arva tenemus.
Item & *Æneid.* 5. §. 734. --- *Amœus piorum*

Cœcilia, Elysiûmq[ue] colo. -----

VIRETA] Loca herbarum, vel arborum viriditate, visum oblectantia.

168. TRUTTA] Piscis notus, quem suprà descripsimus *Serm.* 4. ad §. 24. fol. 68. Auro] Aureis arenulis, vel tamentis, aquæ se commiscētibus.

169. CARPIO] Piscis huic lacui proprius. Nam vulgus, piscem cum quem alii carpam, & Belge *karp* nominant, malè carpiem appellat: voce Græcâ rectius dixerit *novgor*, cum Had. Junio. Et sâvere videtur Aristoteles l. 4. *Hist. animal.* c. 8. *Aquasilium generi data quidem est lingua, sed imperfecta incertaq[ue], ossen enim, nec abscidit; sed palatum nonnullis sarsosum pro lingua est, velut inter fluviatiles Cyprino, ita ut nisi diligenter inspexerit, lingua esse videatur.* Quod cerè convenit carpi nostrati. Nonnius de re cibaria l. 3. c. 34. *Italia nobilissimus lacus, inquit, Benacus carpiem suppeditat, qui ut nomine carpa nostra affinis suis, ita nobilitate longè illos superant: namq[ue] à truttis parum sunt diversî.* Vulgo creditur, ut scribit Leander, auro vesci in hoc lacu carpio, quod in intestinis excrementa sabulum aurei coloris referunt. Iude Pierius Valer. Poëta Italus:

----- *Aurum carpio carpo inum.*

Et Titus Strozza ut suprà §. 11.

Quia non aurifero depasos gurgire pisces

Laudatis, quos hic vivens amavit alit?

Sed contra Plempius de uenda valet. c. 4. n. 92. *Inopèd purior carpiem auro vesci, quasi Bonacus aurifer sit, vel metallum ulli animanti sit pro cibo. Si nomen id à carpando auro esse placeat, illi potius subscribimus, qui sic aures vocari, quia card venit, eoq[ue] aurum carpit emptoris.* MUSTELLA] Piscis nobilissimus, de quo Plinius

lib. 9. c. 17. *proxima est huius mensa generis dumtaxat mustellorum, quas mirum dictum, inter Alpes, lacus quoque Rhætia Brigantini, amulas marinus generat. In fluminibus etiam nuntiri inquit Autonius in Mosella.* §. 107.

Spumarum indicis caperis Mustella natantem in nostrum subvecta fretum, ne lata Mosella Flumina tam celebri defraudarentur alumnis.

Sed hunc volunt esse lampetram nostram, quæ quibuldā etiam muræna dicitur. Had. Junius Belgicè interpretatur, *lampreye* vel *pricks*. Et favet copiosè [Jos. Scaliger in *Auson.* l. 1. c. 3. & 26. Copiosissimè Lud. Nonnius de re cib. l. 3. c. 32. per totum. MELICERTA TESTE] Deo marino, & littorali, qui Græcis *Palamon*. Latinis *Perrunus* dicitur. Huic enim uti arbitrium in aquis, ita & de piscibus. Vide fabulas, Virg. l. 1. *Georg.* §. 437.

Glaucos, & Paenopa, & Inos Melicerta.

Quibus servati nautæ scil. vota solvunt, ut diis littoralibus, quorum opo litus attingitur. Recenset piscium genera nobilitiora, cum quibus confert hunc carpiem. THYMALLO] Piscis itidem nobili, cui nomen à flore. Nam, ut *Ælianus Hist. animal.* l. 12. c. 49. thymi recenter lecti suavitatem spirant. Celebratur à D. Ambrosio Hexam. 5. & invenitur in Gallix transpadanæ fluminibus, Atbesi, Ticino, Abdua, & Pado. Vide Nonnium de re cibaria l. 3. c. 34.

170. AURATÂ] Piscis præstantissimus, quem quia amabat Sergius, Orata cognominatus est. *Macrob. Saturn.* 3. c. 15. *Sergius Orata cognominatus est, quod ei pisces, qui aurata vocantur, carissimi fuerint.* A colore auri in capite dictum volunt; Græci *χρυσόψευ* appellant. Piscium formosissimum aliū, omniumq[ue] suavissimum, & ori gratissimum prædicant. Vide Nonnium de re cib. l. 3. c. 24. *Martialis probat auratam conchis Lucrinis pastam lib. 13. Lem. 55.*

Non omnis laudem pretiumq[ue] aurata meretur, Sed cui solus eris concha Lucrina cibis.

Had. Junius Belgicè exponit *Seebrafen*. RHOMBO] Piscis delicatissimus, qui olim, uti & modò ganeatur delicæ. Had. Junio nostrate lingua sonat *tarbor*. *Juven. Sat. 11. §. 120.*

At nunc divitiibus curandi nulla voluptas,

*Elope, & Attilo, & mullo sex millibus empto.
Deliciarum æquor, tempe pulcherrima, & horti
Alcinoi tibi sunt littus, sunt oppida turres,*

Nil rhombus, nil dama sapit.----

Idem de insuetæ magnitudinis rhombo. Sat.

4. §. 39.

Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi.

Anco domum Venerit quam Dorica sustinet Ancon.

Vide Nonnium lib. 3. cap. 26. SALMONA] Pisce noto, & à nobis deripio Sen. 7. 3. ad §. 297. fol. 58. SOTA QUÆ] Pro soleâque pæ. casina, sic apud Lucil. lib. 13. num. 6.

Addo Syracusis sola, piscicolum aliscam.

Ubi Franc. Doula, pro soleas, inquit. Syracusanæ, ut fisci Zacynthis apud Plantum. Est autem hoc loco solea piscis planus, formam soleæ, aut linguæ referens, unde & lingula Plauto: cui consonat Belgica vox, *longhe*. Faciendū jocatut Plautus ex ambiguo Casin. 2. §. 61. ubi à sene, inter cetera, pro molliculis opsonis, petente soleas, querit villicus: *vin' lingularas!* Ad quod senex,

--- Quid opus est, quando uxor domi est?

En lingula est nobis: nam numquam tacet.

Quod apud in hujus ævi locutuleas transferis, quibus numquam feriatur os. Ab utrâque soleæ & linguæ formâ, piscem hunc etiam nominant Græci *sandalium*, & *buglossam*, quasi soleam & bovis linguam. Quidam distinguunt soleam à lingula, ex loco citato Plauti, ut Nonnius l. 3. c. 25. Verum discerni istud, cum non possit esse nisi admodum exiguum, non est nobis anxie discutendum.

171. ELOPE.] Pisce rarissimo & pretiosissimo, utpote qui tantum ferè in Pamphylin freto capitur, tunçque piscatores se, & lembos suos coronant. Auro contrâ venisse quidam tradunt, inde & Nonio *multinummus*, & Epicharmo *multi pretii* piscis dictus est. Ovid. fragm. Halieut.

Es pretiosus Elops nostris incognitus undis.

Quidam elopem existimant esse eundem, qui acipenser: sed refragatur Plinius lib. 32. c. 12.

Eloperum quoque Ovidius dicit nostris incognitum undis: ex quo apparet falsi eos, qui eundem acipenserem existimaverunt. Vide Nonnium l. 3. c. 20. ut & Had. Junium, & apud eum Rondelenium. ATTILU] Pisce nobili & pretioso, quem putat Joan. Britannicus in Juven. Saryt. 14. §. 132. esse nostrum sturionem, sed ille probatoribus dicitur acipenser. Vide auctores jam citatos. Piscem magnum esse, docet id Plinii lib. 9. cap. 13.

Attilus in Pado inertia pinguescit, ad mille ali-

quando libras, catenato capitis bamo, nec nisi bonum jugo extrahitur. MULLO] Pisce maxime nobilitans & pretii. Quamvis enim binas libras ponderis raro exuperat, teste Plinio: olim tamen tanto studio à nepotibus questus, ut Tiberius questus sit, tres millos triginta millibus nummum venisse. Vide Sueton. in Tib. cap. 34. Per nummos hic intellige, ex usu prisco Romano festivis, quorum hæc est nota H. S., valentque singuli, ad monetam nostram reducti, auctoribus Junio & Ponto Heutero, fuserunt Brabantinum: & sic tres milli. de quibus questus Tiberius, constitit mille quingentis florenis, seu quingentis Scutariis Romanis. Astinus Celer consularis, unum mercatus est, octo millibus nummum, id est, quadringentis florenis. Plin. l. 9. c. 17. Octavius nullum iugentis formæ, quatuor scil. pondus & selibra, H. S. quinque millibus emit: id est, nostra supputatione, florenis cxxxv. vel ut placet Lippio de Mag. Rom. l. 4. c. 7. Philippus cxxv. Quare optime Juvenalis monetanti esurientes, dum locuti non respondent, sumptuosam hanc famem decoquere. Sat. 11. §. 35.

*Nescenda est mensura sui, spectandaque rebus
In summis minimisq; etiam tum piscis emetur,
Ne nullum rapiat, tum sit tibi gubio tantum
In loculis.-----*

Putantur nulli, inquit Lippius loc. cit. fuisse, quos barbos hodie, aut *regules marinos* nominamus. SEX MILLIBUS.] Sesterium, sive ætis. Id est, trecentis florenis, seu centum Scutariis Romanis. Juv. Sat. 4. §. 15. --- *Mullum sex millibus emit.*

Æquantem sancti paribus sestertia libris.

Fit ergo jam tandem hæc sententia: Carpio passus Benaco, memoratos omnes pisces immensis pretii, etiam nullum rarissimè emptum, palati deliciis antecellit.

172. TEMPE PULCHERRIMA.] Qualia illa decantata Theophrasti loca, nemoribus viridantia, Peneo amne irrigua, &c. vide quæ diximus Sat. 1. ad §. 113. fol. 19.

173. ALCINOI.] Phæacum Regis, horrorem cultoris non incuriunt: fuisse pomaria tantæ fertilitatis, ut maturis fructibus, mox novi succrescerent. Virgil. Georg. lib. 2. §. 87.

Pomaque & Alcinoi silva.-----

Ovid. lib. 1. Amor. Eleg. 10. §. 56.

Præbeat Alcinoi poma benignus ager.

Alci-

Castra caese. Meriùd quondam repetita Philippo

175. *Brixia dimissas per devia saxa trémes*

Armari hic voluit, vicinaque sacra tueri.

His ego commotus muro latus, & simul extrà

Himni equus, properumque Phænen stabularius urget.

Alcinoi filia fratiles, inquit noster in M. SS. Itaque hic commendat ripam Benacensem, à singulari fertilitate; ut nos jam suprà diximus ad §. 160. eam omnis generis malorum esse feracem. **OPPIDA TURRES**] Eminus spectantibus, tam ingenti, ac bellè specie se produnt turres villarum, ut oppida pareant.

174. **CASTRÀ CAESÀ**] Domus quævis rustice vel iuguria, videntur castra, quæ exercitum aliquem capiant. **PHILIPPO**] Mediolanensium Duce, Galeati Vice comitis filio, rebus bello gestis clarissimo; qui captam à Venetis Brixiam, peitacini obsidione preffiss. Sed Veneti rem admirandam commenti, trémes, aliaque navalia per Athetis adverso flumine Veronam attracta, per devia saxa, & montium juga, indè in Benacum convecarunt: quo in loco non semel cum Philippi classe congressi, tandem de summa re dimicantes victores evasere: assensuque sibi Brixia, reliquis Benaci oppidis potius sunt. Vide Sabellicum à lib. 9. Decad. 2 usque ad 5. Decad. 3. Hic ille Philippus est, qui Vice comitum postremus, Francicum sfortia, post bellum pro Venetis contra se prosperè gestum, desponsatà filià Blancà, Insulbrum terrarum Heredem scripsit.

175. **BRIXIA**] Civitas in Cenomannis, ad ortum, Benaci ripam, ad plagam occidentem, Bergomum spectans. Dives, ædificiis pulchra & magnifica, laus & nobilibus civibus inclita. Post Gorihorum vastationem Longobardis & Francis paruit: sub Othone libertatem nacta, à Mastino Scaligero, ob Gubellinorum & Guelforum factiones facile invasa, tandem sub Azonis Vice comitis Mediolanensis, ejusque successorum potestatem venit, donec sub Philippo, ut suprà, à Venetis occupata, sub eorum ditionem concessit. Postea tamen cæsis ad Ripollam Venetis, Ludovico XII. Francie Regi se deditit. Inde ad Maximilianum Augustum, & ab eo ad Carolum V. nepotem transiit. Haud multo post ad Franciscum I. Gallorum Regem, tradente Carolo, ac tandem ad Venetos, tradente Francisco, transiit est. *Cass. Consarensi. De Brixia* ludit J. C. Scaliger inter urbes,

Quæ pingues scatebras speculà depeñas ab alia
Pestulas Imperii Brixia magna vices.
Calum hilarū, fronti lata urbi, gens nefcia fraudis;
Atque modum ignorat divitis uber agri.

Si regeves patrias animis concordibus eras,
Tunc poterat dominis ipsa jubere jus.
PER DEVIA SAXA] Per montium juga, ut suprà ad §. 174.

176. **ARMARI**] Per Venetos quibus parcat. **VICINAQUE SACRA**] Agros sibi subiectos, & in iis oppida, castella, vicos &c Metonymicè: nam olim sua cuilibet provincie, civitati, vico, genti, domui, propria erant sacra. Inde Hæstor Æneæ desigrante Ilio apud Virg. lib. 2. *Æneid.* §. 293.

Sacra suisque sibi commendas Troia penates;
Et apud Plautum *transire in gentem & sacrum.* Item *hereditas cum sacris, aut sine sacris.* Vide Lips. Comm. in C. Plin. Paneg. & Lambin. in Trinumm. Plautii.

177. **COMMOTUS**] Persistit in fabula sui somnii. hoc est: ego exprovinciens atrocita ista bella Philippum inter & Venetos. **MURO LATUS**] Corporis partem, in quam incumbebam. Dormientes enim, atroci aliquo somnio excitati, ocyùs se in alterum latus soleni conjicere.

178. **HIMNI EQUUS**] Freno, cippio, & reliquà armaturà instructus, ad iter comparatur, è stabulo eductus, & jam domini concensum oppetens, quo tempore equi generosiores hincire solent. **PROPERUMQUE PHÆNEM**] Solem aut diem properantem, id est monet, jam tempus esse abundi. *Phænes* Græcis dicitur sol, *ævi tū pænes*, id est à lucendo. **STABULARIUS**] Caupo, pandochæus, & qui equos elocat. Solent enim stabularii ejusmodi, equis suis esse solerti, ut commodè eodem die redeant ex statione proximâ, vel inde, quò destinantur asportare viros. Et in hoc conductorem peditem unâ dimitunt, qui & viam monstrat equitantibus, & equos postminid domum reducat. *Stabularius* Latinis dicitur is, qui viantes, & eorum animalia domo seu stabulo suo accipit Seneca lib. 1. De Benef. c. 14. *Nemo se stabularius, aut cauponis hospitum judicat.* Vide Lips. in hunc locum. Sic dictus à stabulo, seu

Ascendo, imperfecta abicit jentacula morsu

180. *Et puer & comes, ac nullo certo ordine oberro :*

Nunc apud Insuores adipalia pascua miror ;

Nunc Francolini Engonasi sub fidere gentem

Offendit Pater Eridanus ; nunc Lauda capit me,

seu cauponâ, de quibus latius infra Ser. 8. ad §. 94.

179. ASCENDO] Equum. IMPERFECTA] Jam cœpta, nondum absoluta; id est nondum jentare desierant. ABICIT] Abicit. Juven. Satyr. 15. §. 16. ----- in mare nemo

Hunc abicit, favâ dignum, verâque Charybdi. Morsu] Adhuc dentibus cibum terentes.

180. PUER] Famulus. COMES] Conductor ille, dux viæ, & comes itineris, Italii veterino. NULLO CERTO ORDINE] Quia scilicet propositum Poëtæ, nullo certo ordine, de mox subjiciendis, diserte.

181. INSUBRES] Agros & populos subalpinos, Mediolanensium ditioni, & unâ cum amplissima Metropoli, Regi nostro Catholico subiectos. Livius 1. 5. c. 35. Fusi acie Thufis, hand procul Ticino flumine, cum in quo confederant (Galli) agrum Insubrinum appellari audissent; cognominem Insubribus pago Heduarum, ibi omen sequentes loci, considere urbem; Mediolanum appellaverunt. Urbs hæc uti perantiqua, ita & ubique gentium notissima, bello & pace inclita, inter primas Italie urbes numeranda. Priscam gloriam præterunt stupendæ publicarum fabricarum reliquæ, marmorum inscriptiones, aliæque tam in urbe, quam agro circumjecto reperta. Inter nobiles urbes eam recensuit Ausonius, ubi §. 35. Et Mediolani mira omnia. Copia verum,

Innumera cultaque domus, sacunda virorum Ingenia, antiqui mores. Tum duplici muro Amplificata loci species, populique volupias Circus, & inclusi molei cuneata theatri. Temple, Palatinaque arces, opulensque moneta, Et regio Herculei celebris sub honore lavacri, Cunctique marmoribus ornata peristyla signis, Mœniæque in vallî formam circumdata labris: Omnia quæ magnis operum velus amula formis Excelsum ; nec juncta premis victoria Roma. ADIPALIA PASCUA] Prata pinguis, & pastioni exquisitissima. Mediolanenses enim in prospectu longè latèque habent planitiem, in his centum passuum millia porrectam, Athesi ac Ticino fluminibus instar orbis circumclusam, deductisque inde rivis passim intersectam, tam cæli clemen-

tiâ, quam fundi ubertate felicissimam. Varios habuit Dominos; Gallos, Romanos, Græcos Latinosque imperatores, Gothos, Insubres, Italici Reges, Imperatores Germanos, Archiepiscopos, Turrianos, Vice-comites, Sfortianos, Austriacos. Adipale ab adipe dictum. Sic Erasmus legit adipales cœnas, in adagio, cœna pontificalis, ubi & Cerealis, & adjicialis. Cicero Orat. 25. Optimum quedam, & tamquam adipale orationis genus. Alii tamen malunt legere adipata.

182. FRANCOLINI] Vico ad oram Padis, sex passuum millia fœrariâ distante. ENGONASI sub SIDERE &c.] Homines malæ fidei, nequam, fallaces; hoc enim spectare videtur poeta: fortè apud illos dum diversaretur ab innere, malè, inciviliter, & parum justè habitus, Comperio enim in M. SS. Engonasi sub sidere nati, id est, inquit, schneyselhausen, quod latine ferè sonat, nequam, mendaces, circumventores, malæ fidei, aut parastiti. Hæc phrasi etiam usus Bauhusius libr. 3. Epig. in Aprum Cretensem.

Engonasi credas illum sub sidere natum,

Tam rara infide proditur ere fides.

Ceterùm Engonasis sidus est celeste, quod Latini vocant ingeniculum. De illo Cicero libr. 2. de Nat. Deor. cap. 108.

Engonasin vocitant genibus quia nixa feratur. Et dicitur etiam Hercules dextro genu nitens, & lævo pede capitis draconis partem dextram protuleris. Firmicus apud Rhodig. lib. 7. c. 16. Oriente ingeniculo, quæ Engonasin Græci dicunt, nati cum testimonio Martis & Luna, erunt, sunambnli oribata, neurobata. & qui Italia pertrahant. Possent itaque Francolinenses, hic intelligi, funambuli, aut aliud quodvis, sed istud mihi non parèt verosimile. Tu lector elige: Davus hic sim, non Oedipus: quamquam inter præstigiatores ejusmodi, & circumventores, ac Cretenses vulgò ne hili discrimen esse sentiant.

183. ERIDANUS] Padus: Italici, Il Po. Flumen maximè celebratum. Lombardiam in cis, & transpadanam dividit. Oritur in Alpibus Gallie proximis, haud procul Vesulo monte, & per Lombardiam decurrens, in mare Adriaticum devolvitur.

Nunc Verona, & mox Ticinum, Mantua, Parma:

vicit. Idem Jovis fulmine Phaëntem, in hunc amnem cornuissè voluit poetæ. *Patris* epitheto decoratur à poetâ, quod illud fere sit fluminum. Virgil. Eridanum describens l. 4. Georg. v. 368.

Vado pater Tyberinus, & nudo Aniena fluenta, Saxofumq; sonans Hypaui, Mysusq; Caiicus, Et gemina auratus Iuvino corbina vultu Eridanus: quo non alius, per pingua culta, In mare purpureum violentior insuit amnis.

LAUDA.] *Italiae Ledi*, oppidum ad partem fere orientalem Mediolani, unde xx. Pass. Mil. distat, medio fere trinerè iidem Cremonam versùs. Abduâ flumine alluitur, multisq; commodis affluit: cæli temperie, aërisq; salubritate, & segetum fertilitate viget; pratis opulentissima, optimo casco abundans, unde plerique civium quæsum faciunt. Istic enim præstantissimi casei, quos passim Parmenses dicimus, conficiuntur, & in omnes orbis plagas, ingenti mole famæ, ac ponderis exportantur. Oppidum est agri Mediolanensis, paretq; Regi nostro Catholico.

[184. VERONA.] Ecce quam nullo cæco ordine obrat: iterum ad orientem ultra Benacum Veronam adit, ubem Italiae nobilem & antiquam, utpote quæ à præfide Hetruscis Originem habet. Modò sub Venerorum ditone, ad ortum Patavium, à meridie Mantuam, ab occidente Brixiam, à septentrione Tridantum respicit. Athesi æmne, non tam dividitur, quàm munitur & circumagitur. Silus lib. 8. v. 597.

Tum Verona Athesi circumflua, ---- Jam olim claram magnamq; extitisse indicat Martial. lib. 14. Epig. 195.

Tantum magna suo debet Verona Catullo, Quantum parva suo Mantua Virgilio. Mille antiquarum vestigia, veterem testantur magnificentiam & divitias. Lege Onuphrium Panonium civem Veronensem, fratrem Eremitam S. Augustini, omnis antiquitatis indagatorem solertissimum, in opère, quod *Antiquitates Veronenses* inscripsit. TICINUM.] Iterum ad occidentem deflectit, ad agrum Mediolanensem, ubi Pavia seu Ticinum, urbs clarissima, quam flumen Ticinum alluit, haud procul à Pado. Ejus meminimus Serm. 3. ad v. 82. Alii à Levin & Maricis Ligurius, alii à Gallis Boiis, ac Cenomanis conditum volunt. Rege Longobardorum diu fuit. Huc enim Luitprandus Rex exuvias S. Augustini, quas, magnâ argenti mole, à Saracenis in Sardinia redemerat, transferri voluit, & in æde D. Petri collocavit: cui modò utrum-

que latos claudit, geminum cœnobium Eremitarum scil. & Canonicorum Ordinis S. Augustini, qui alternis mensibus, uti sunt carissimi hujus Thesauri custodes, ita & sacris ibidem officii defunguntur. Academia hic est à Carolo magno, uti quidem creditur, instituta. Populus numerosus, & ad arma expeditus. Paret Regi Catholico, & à memorabili elade, ac captivitate Francisci primi, sub Carolo V. Imperatore, ut diximus (suprà loco citato, per orbem celebratur. MANTUA.] Rufus ad orientem, ubi Mantua, de antiquitate cum quavis Italarum urbium cerrat. Ante Troic excidium quidam conditam fuisse contendunt. Originem ejus Ocno antiquissimo Hetruscorum rrgi adscribunt, voluntque constare esse ex tribus nobilissimis populis, nempe Thufis, Thebanis, & Venetis: quod ipsum non obscurè in patris lux gloriâ signatæ poetarum princeps, Æneid. lib. 10. v. 198.

Ille itam patris agmen ciet Ocnus ab avis, Facit e Mantu, & Thufi filius amnis, Qui muros matrisq; deas tibi, Mantua, nomen: Mantua dives avis: sed non genus omnibus idem. Gens illi triplex, populi sub gente quatuor, Ipsa caput populis. Thufis de sanguine vires. Civitas est bene munita, quia in medio paludum, quas Mincius, ex Benaco egressus, creat. Edificiis publicis privatisq; perampla, rebus & spatiois plateis admodum decora, & venusta. Varios sortita est dominos, ut omnes ferme Italiae populi. Hodie paret Duci suo, meritis omnis generis, rebusq; necessariis abundans. PARMA.] Cisalpine Gallie urbs inelyta, xxxv. Pass. Mil. Placentiâ distans, in plano vizæ Æmiliz. A parmâ, id est, scuro, quo pedites utebatur, ob situm formam, apud probarios nomen invenit: vel quod cives semper haberit nobiles, Martios, & animosos, ingenioque ad litterarum studia, & regendam tam civilem, quàm rem militarem aptissim. Populo frequenti, & principum palatius eminet, fecunditate & amenitate agrum gaudet, optimi olei, lactis, & casei copîâ nullquam terrarum non innotuit. Multis dominis subfuit: sed tandem post Scaligeri, Assefini, Vico-comites, Galaciori, Sfortiani, Galles, à Paulo III. P. M. Ducis accepit Farnesii, gentem tam belli, quàm pacis artibus inelytam, & civium saluti natam. Floret hic etiam doctissimorum virorum Academia, publicumq; Gymnasium à Raynatio Duce erectum. Eam sic extulit Jul. Cæf. Scaliger.

Inventum mediis præclarum nomen in armis
Z Pra-

185. *Detinet exacto comis Ferraria more,
Allicit harentem ceu lauta Bononia cultu :
Nec Ligurum oblitus, per sanctum Petrum in arenâ,
Festino Genuam fabricisque opibusque superbam;*

*Prædita quo sis gens ignea Marte docet.
Ingenium rapidum facili flammatur ab ira;
Sed viget in pasulo pectore purus amor.
Magnanimo, pretium est, non displicuisse pudori.
Hoc satis. Officiis cedere turpe putat.*

185. EXACTO] Ad omnem legem ingenue honestatis, & urbanitatis composito. COMTA] Hoc enim elogio decoratur ab Italis, & ferè sonat sic: *Bolegna grassa, & Ferraria civile*. FERRARIA] Haud procul Pado civitas, quæ ad Septentriones, agrum Mantuanum, ad Occidentem, Cremonam, ad Meridiem, Bononiam, ad Orientem, Adriaticum respicit. Publico omnium disciplinarum Gymnasio, nobilium opulentia, civium locupletum frequentia, pulchris & magnificis ædificiis, peramplis & appetitis placis inclyta, & inter principes Italice civitates numeranda. Marchionum Arestinorum, maxime Nicolai III. & Herculis I. curâ & sumptibus crevit. Clemens VIII. P. M. operâ ditioni Apostolicæ anno cits. 15. XC. VIII. restituta est.

186. ALLICIT HARENTEM] Aliquot dierum consuetudine factâ. LAUTA] Ob rerum ad vitam necessariarum incomparabilem ubertatem, audit vulgari elogio *pinguis*, Italicè *la grassa*, ut jam audivimus. BONONIA] Civitas maxima, ad radices Apennini ad meridiem constituta. Ravennam ad Orientem spectat, Galliam Cisalpinam ad Occidentem, Ferrariam verò ad Septentrionem. Vallis & soperbis ædificiis, ac passim porticibus quasi domorum prostribus tumet: antiquissimâ & celeberrimâ per orbem Europæ Academiâ, virisq; litteratissimis celebratur. Leguminibus, oleibus, omnisque generis segete, vino universæ Italice delicatissimo, fructibus, avium aucupio, ferarum venatu, optimorum piscium præne quotidianâ copiâ, acdò nominata; ut meritis lauta dici debeat. Urbs est verus, ac primâ Hetruscis, deinde Gallis & Romanis, Græcia, Longobardis, exarchis Ravennatibus parvis; postea libertatem natâ, ob civiles meritis summo Pontifici se submisit, deinde Populis, Vice-comitibus, Bentivolis subiecta; tandem iterum sob obedientiam Romani Pontificis concessit. Carolus V. Aug. Hic à Clemente VII. P. M. Imperii diademâ suscepit.

187. LIGURUM] Indigenarum agri Genovesis, quem Itali vocant *la riviera di Genova*. Eos Macra amnis ab Hetruscia dividit. A meridie mari infero seu Ligustico tui sunt. Ab occasu Varum amnem, & Alpium juga ad Padi usque fontes, inde ipsum Padum & Apenninum à Septentrione, uti & Apenninum cum Cisapenninis Liguribus, & parte Æmilie ab oriente respiciunt. Longitudo oræ maritimæ ad c. c. pass. mil. hodie extenditur. Solum illa asperum & jejunum, quod tamen laborum & molestiarum assidue, ita paret colonis, ut fruges rarissimas producat. Virg. Georg. I. 2. §. 168.

Afueruntque malis ligurem. -----

Gentis descriptionem lege apud Diodorum Siculum lib. 5. c. 39. SANCTUM PETRUM &c.] Bononiâ revocat se ad oram maris Ligustici per Apenninos vertices, facitque iter ferè c. lxx pass. mil. quasi novum ex Belgio, aut Galliâ Romam versus, per Liguriam iter instituat: sed hoc ærantis, ut præfatos est. Nam alioquin non scitè ordinasset, omnes Italice regiones, nisi factò frequenter rediit, ad eadem loca: quod planè fuisse indecorum, & genii sui elegantis indignum. Designatur itaque hic locus in ora maritima, ad occidentalem urbis plagam, quem Itali dicunt, *S. Pietro di arena*, vix ultra alterum lapidem; sic dictus ab arenosis collium jugis, qui à tribus mundi regionibus Genuam ambiunt. Hic nobiles habent suas villas, quæ continuò ferè duam miliarium spatio, suburbio conjunguntur. Hinc mirabili oculorum illicio species magnificentissimæ urbis palatia, quæ potius Regum esse dixeris, quàm privatorum.

188. GENUAM] Liguriz Metropolim, quam etiam Januam quidam nuncupant. Civitas est per orbem celeberrima; in littore condita hemisphæricâ formâ; collibus undique cincta, nisi quâ mare spectat, arce, ad Septentrionem editissimo loco collocatâ, formidabili. Portum habet amplû & munitum, vias celebriores spatiosas, domos polcherriimas & excelsas. Tanta populi frequentia incolitur, ut publicarum viarum transiitum non raro remoretur. Civium opulentia, mercaturâ, navigandi peritâ & studio, cum primâ Europæ populus de palma decernat. Undè forru-

ais

Est reficit tandem lassum Florentia bella.

190. *Si lubet hic mecum paulum requiescere, mensam
Inveniemus, olus, bulbos, pyra, citrea, ficus,
Feniculum, lac, pulmentaria, caseum, & offas;
Interdum vituli quidquam, sine carne frequenter;*

nis suis, doribusque elara, Italis audit. *Genova di
superbia altiora piauita.* De illa canit J. Cæsar
Scaliger inter Urbes.

Disis opes Asia. & elavos orientis homeris,

Quantaque ab Euxino tunditur ora sale.

Pisanae acies, Thynca decora inclita pubis,

Extraxi ad Lignos Gallica signa manus.

Subiectis demissa tenui cervicibus Alpes;

Et tremuit nostras Africa dura trabes.

Afflicti teites Venetus, qua fugebat olim.

In patriis memit vela petenti aquis.

Frusta Gallæ capis: frustra es bellator Ibero;

Frusta Java ferax Insulæ arma capis.

Vinco ego, cum vincor: par est victoria damno;

Sumque eadem domina, servaque salta mea.

Nobilitas perverusta, illustis, & frequens hanc

urbem nobilitat. Tradunt enim tabulis publicis,

hic aliquando censas fuisse 12. LXIV. Nobilium

familias; inter quas illustrissimæ & principales,

quæ per orbem celebrantur, gentes d' Auriarum

Spinolarum, Pallavicinorum, ac Cybo: quæ po-

strema, haud primis cedens, antiquissimæ originis

Græcæ, *ant' q' natus*, id est à cubis, quos avitus

umbo colore rutilis, in transversâ, quæ ipsum

secat, fasciâ, alernis cæruleis & albis, æquari-

fque spatii confectos distinguit, nomen avitum

hac in urbe retinuit; cum tamen gens eadem

Neapoli in Tomacellorum nomen immigraverit.

Huic ob decumana in patriam merita, ac in-

primis Guilelmi Cybo, quod maximè ardua le-

gatione ad Clementem IV. P. M. In rem urbis

vis felicissimè perfusum esset, rarum ac primum

decus de publico donatum, ut crucem purpu-

ream, in aræ argenteâ, quæ Genuesium infig-

na, clypeis suis insertam circumferat, & in po-

steros transcribat. Hæc verè innocentem, comem,

& pacis studiosum exulæ pontificem INNOCENTII VII.

ac hodie Eminentissimum

D. ALDERANUM S. R. E. Cardinalem, Epif-

copum Tolcanum, ac primum rerum Apotho-

licarum administrum, Principem orbis Christiani

bono natum, justitiæ severum vindicem, artem &

bonarum litterarum fautorem, humanitatis

Innocentianæ heredem, bonorum omnium pro-

testorem. Deus illi de nostris.

189. FLORENTIA BELLA] Ex liguriâ in He-

rruriam abripitur, ubi caput provincie *Florentia*,

quæ passim audit *Bella*, ob summam pulchritu-

dinem, nitorem, & viarum magnificentiam.

Consensu & famâ totius Italie obtinuit isthoc:

Fierenza bella, tuis' il volgo canta. Aequali loco

sita, Arno amne interfectatur. Ad orientem &

septentrionem collibus amœnissimis, & arbo-

rum fructiferarum copiâ floret. Ad occidentem

pulchram tener planitiem; ab Apennino contra

incurfiones tuta. Edificiis nobilissimis, tam pub-

licis quàm privatis, infinitis palatilis, villisque

suburbanis regio sumptu exœdificatis, superbit.

Humanitate omnes Hetrurcos superat. Primum

Romanis, deinde post Gorthorum devaluationem,

binis annuifque Coss. & Decemviriis, post octo-

viris, ac tandem reipublice formâ sexennio

immutatâ, genti nobilissimæ Medicorum, au-

thoritâ Caroli V. Aug. subiecta est. Concilio

Oecumenico, & pandectis Juris Civilis cmen-

datissimè in veteribus membranis latino stylo

scriptis, cujus apud doctos præcipua auctoritas,

pictoribus, sculptoribus, architectis, aliisque ar-

tificibus illustris. Hodie plus magno Duce &

Principe Cosmo III. bonarum artium fautore

munifico, ita floret, ut non tantum totius Italie,

sed & omnis Europæ palestra dici queat.

190. REQUIESCERE] Suspensio niteret dies

aliquot subsistere, ut orio, vires corporis & ani-

mi, ad longiore viam inflantur. MENSAM]

Mensa ferula & edulia, ut sequitur.

191. BULBOS] Cæpas vel porrum: vide quæ

diximus suprà de *Bulbe* Ser. 3. ad §. 206. fol. 49.

192. FENICULUM] Srolones & coliculos, qui

à caudice subterraneæ feniculi avelluntur, & vel

cocti, vel crudi mensis inferuntur. PULMENTA-

RIA] Quodvis, ex jam nominatis, in modum

pulvis apparatus, & jussulentum. Vide quæ de

pulmento suprà diximus Ser. 5. ad §. 123. fol.

103. OFFAS] Panem jure maceratum, aut quod-

vis aliud massa similia. Vide quæ dicemus infra

Ser. 8. ad §. 55.

193. VITULI] Carnis vitulina. Indicat Flo-

renti-

Z 2

Observanda Patri Samie quæ fercla coquinae.

195. *Atque ut inam nostris foret hæc adnat a ministris
Sedulitas, dum multa, & perfunctoria in unam
Conglomerant mensam, pretio, non arte petita.
Florentinus amat modicum & bonum, ut integra penè
Italia, ex aliâ erigitur quæis parte voluptas.*
200. *Non ut edant vivunt, sed edunt, ut vivere possint.
Nec tamen altitium populum hunc penuria adegit
Vivere sordidiùs, frugi vel mater egestas;
Divitiis, animis, & rerum copiâ abundant.
Verùm infigne gule quoddam moderamen: amicos
205. Lautiliâ, obsequio, affectu venerantur; ob illos.*

rentinos delectari vitulinâ, & mensâ ex folis terræ frugibus comparatâ.

194. PATRI SAMIE COQUINAE] Futuro patri, aut domino convivii jam præscripti: id est, sodali meo, jam ad extruendum epulum Pythagoricum, omnium punctis condemnato, ut supra §. 123. Pythagoras Samo insulâ oriundus. Inde et ipse Samius, & sectatores ejus Samii dicti sunt, non minus quàm Pythagorei. *Coquina* veteribus, teste Nonio, fuit culina: ut enim à colendo, culinam dictam volunt, ita & à coquendo, coquinam. Arnob. l. 4. adversus Gentes: *Per humani generis coquina currat.*

195. NOSTRIS] Cocis, vel ancillis focariis in Belgio, aliive quibus cura instruendæ, ac optimandæ mensæ: eorum enim perisq; sariùs videtur, à copia, & pretio cibariorû, quàm ab arte scitè condiendi, & coquendi, convivis gratificari.

196. PERFUNCTORIA] Remisit, oscitanter, & perfunctorie apparatâ.

197. CONGLOMERANT] Tantâ copiâ cibos in mensam conjiciunt, ut centum aliis pascendis pares sint. & parinarum numero ac congerie, eosdem ita conduunt, ut à convivis videri quandoque, multo minus carpi queant. PRETIO NON ARTI] Opsonia pretio magna, non arte aut condimento suavia, quasi verò, ut est apud Juven. Satyr. 11. §. 16.

-----Magis illa juvent, qua plaris emuntur.

198. MODICUM ET BONUM] Vulgatum isthoc hodie, usurpamus tunc in primis, quando rem magis à bonitate, quâ copiâ laudare intendimus.

199. EX ALIA ERIGITUR] Quibus aliunde quaeritur voluptas, & genio obsequendi occasio.

200. NON UT EDANT &c.] Id est, ingluvie, aut gastrimargiæ minimè dediti. Dictum Socratis apud Laertium lib. 2. c. 5. & Macrob. Saturn. l. 2. c. ult. *Multos homines propterea velle vivere, ut ederent & biberent; se bibere atque esse, ut viveret.*

201. NEC TAMEN &c.] Nec ciborum nec aeris penuriâ laborant, ut cogantur sordidiùs canare ALTITIUM] Animalium omnis generis, quæ vel domi, vel in villis aluntur, & saginantur.

202. FRUGI MATER EGESTAS] Paupertas parcimonie & frugalitatis parens: cui enim census non suppetit, cognat vel ingratis oblinere.

203. DIVITIIS &c.] Divices, generosi, & rerum copiâ abundantes: nequis fortè nostratium, aliorûve domi desiderantium, illis sordes, & compendii studia, vel paupertatem affingat.

204. GULÆ MODERAMEN] Quo coëctent, refrenant, & moderantur gulam, & nimiam liguritionem, ut animo & corpori bene sit.

205. LAUTILIÂ] Eduliosum, id est cibis exquisitissimis & maximè delicatis. OASEQUIO] Officiosa dapum captivâ, rerum commodatum subministratiõne, incommodarum amotione, promptèque accurando ea, quæ scit amico hostiti allibescere. AFFECTU] Benevolentia, & amore. Inde enim hospitalitas, inde convivia omnem laudem ducunt, quam derivent in vivacitatem.

*Instituunt festum triplex, capiuntur alande,
Et turdi, & merule. Spumanti hæc dico labello:
Crediderint facile experti. Mox horticolas, &
Apennincolas si ficedulas, & ab est, est,*

206. INSTITUUNT FESTUM TRIPLEX] Magnum epulum, quale fuit primoribus feriis & festis. Qui preces horarias, quas canonicas vocant, recitant, aut decantant; metiuntur dies festos à ritu, quem vel simplicem, vel semiduplicem, vel duplicem, item duplicem primæ classis, vel triplicem nominant. Utitur hæc phrasi Ecclesiasticâ Scholarius, quo innuat institui festum epulum primi ordinis aut classis, dum Florentini amicum hospitem suâ mensâ excipiunt. ALANDA] Quas galerias, & cassiras etiam nominant, ab apice in modum galeriæ aut cassidis, cristato. Italiam loquitur, nobis Belgii, *lesweriken*. Geminum illarum genus dices apud Nonnium de re cib. l. 2, cap. 29.

207. ET TURDI ET MERULA] Noxæ significationis aves, quæ tam copiam quam saporis gratiæ, uti maxime commendantur in Italia. Ita & ex usu familiarium mensas ornant, & conduunt: maxime dum hospitiis gratiæ, aut proprio convivatoris, aut familiarium labore capræ sunt. Turdi aves delicatæ, magnitudine merulis pares, quas veteres olim in ornithonibus, seu aviariis ex arte saginabant. Unde optimè Horat. l. 1, t. Epl. 15, §. 40.

----- Si qui comedunt bona, cum sit obeso
Nil melius turdo, nil vultu pulchrius amplâ.
Martialis lib. 13, Lemmata 92. Lepus.

Inter aves turdus si quis me iudice cerret,
Inter quadrupedes gloria prima lepus.

Visci quidam alunur semine, unde viscum ab eorum excretis conficiunt, quo deinde capiuntur. Et hinc adagium: *νῆχλα χίχλω ἀνὴρ κακός*: id est, *turdus ipse sibi malum cecat*. Italis dicuntur *tordi*, Brabantibus *lysters*. Merula aves nigre, & canarices, nomen invenerunt à *mero*, quod fuit solivagæ & solitarie. Merum enim, ut placet Festo, antiquis solum dicebatur. Sepore, & corporis paritate turdi sunt, unde & Romæ passim turdis mixtæ, & eodem filo copulatæ videntur. Adulto pectore olim mensis illatas fuisse indicat Hor. lib. 2, Sat. 8, §. 90. ----- Tum pectore adusto
Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes,
Græcis dicuntur *αἰ-ψυγῆ*, Italia, *merli*, nostratibus *meerlen*. SPUMANTI LABELLO] Cum sensu, & imaginarij gustus voluptate. Ubi enim sermo,

vifus, vel quodvis monumentum cupidiarum, appetentes sibi salivam cient, & os spumoso humore colluunt. Indè inter adagia celebratur: *salivam movere*, quod est alvui gustum, vel gulam proritare. Imò & *saliva* quandoque pro ipso gustu, vel sapore usurpatur. Sic Phinio l. 2, c. 6. *Saliva vini*. Et Persio *turdorum*. Ita enim legas Saity. 6, §. 24.

Nec senem solers turdorum nosse salivam.
Imò & aliò isthoc torfit Juven. Sat. 9, ubi sic de scelerato cynedo §. 35.

*Quamvis te nudum spumanti virro labello
Videris, & blanda assidua &c.*
Auctor noster in M. SS. exponit phasim hæoc Belgicè: *met eenen waeterachtighen mont*.

208. EXPERTI] Qui in Italiâ earum avium suavitatem, & probitatem, aliquando degustarunt. HORTICOLAS] In hortis nidificantes, ludentes, & pæstum quæritantes.

209. APENNINCOLAS] In jugis vicinorum tollium montis Apennini. Silius lib. 5, §. 626.

Apennincola fugere ad litora Fauni.

Apenninus is mons est, qui universam, quâ in longum patet, Italiam mediterraneam dividit. De illo Lucanus lib. 2, §. 399.

*Mons inter geminas medius si porrigit undas
Inferni superique maris: collisq; cœcærens
Hinc Tyrrhæna vado frangentes æquora Pisæ,
Illinc Dalmatibus obnoxia fluctibus Ancon.*

FICEDULAS] Aviculas illas obefulas, quas mense Augusto, locupletiores in Italia mensis suis, assas, & à veru adhuc stridulas, imponunt, & solidas mandunt. Illis vocantur *Beccafichi*. Exquisitum pol edulium, & Jovis palato dignum. In hac Belgica nostra non facile reperias: unde miror doctissimum Had. Janium ficedulas nostratè lingua interpretari, *snappen*, aut *snappen*, quæ classicis scriptoribus sunt gallinagines. A sicum esu nomen habent, quarum apud nos non suppetit copia: uris tamen etiam videntur avidè. Sic enim Mart lib. 13, Lemm. 49.

*Cum me sensu alui, cum passu duleibus uvis,
Cur potius nomen non dedis uva mihi?*

ET AB EST, EST] Vinum præstantissimum, quod Monic Faliscorum nascitur in Hetruria, vulgò *Mostatello di Monteficcone*. Illud hæc periphrasi

210. *Quod tragicam ducit famam, perpendo Falernum*

Unius Pauli; Rhenanum Semiphilippi

Non mihi displiceat vulgari passere pleno?

Alpra per Aprutū videor iuga tendere demum

Sulmonem; insolitis ac mox afflauer auris:

215. *Atque salutato reverenti corde Poëtā,*

Offert se nobis oleis Campania felix.

describis Noster, à fabula notissima quā subijcio.

210. TRAGICAM FAMAM] Fatalem & tragici eventus nuntiam: nimirum à bibaculo quodam, qui hauriendo affatim de hujate vino, vitam finit. Nam is, ut transibat sæpiusculè, cum per Montem Faliscorum iter faceret, famulum præmittebat, omnes oppidi cellas lustratum, ad delectum optimi vini. Quod ubi is reperisset, foribus cenopolii inscribebat hæc elementa: EST, EST. Quo signo herus de bonitate vini securior factus, illic diversabatur, & Baccho de suis donis largiter libabas. Domino his sacris immortuo, famulus hoc epitaphium scripsit, quod etiam nunc cippo insculptum ab exteris legitur. EST, EST. ET PROPTER NEMUM EST, NIC LO. DEUC. DOMINUS MEUS MORTUUS EST. Hinc ista *fama tragica*, de quā noster, FALERNUM] Vinum naturæ & etate generosum, quale olim in agro Campaniæ Falerno, de quo vide infra ad p. 220. Hoc vini genus, lymphæ non restinctum, vocat indomitus Persius, Satyr. 3. p. 1. Steritimus indomitus quod desummare Falernum Sufficiat, quæstā dum linea tangitur umbrā. Id est, uisque ad undecimam nostram, seu horam unam ante meridiem.

211. UNUS PAULI] Quod unico isthic Paulo prostat. Paulus autem quem & sine discrimine Iulium nominant, nummus argenteus Papalis est in Italia; ubi ferè valet, quod apud nos solidus, nummus itidem argenteus sex flusierorum Brabancorum, RHENANUM] Vinum generosum, quod in vineis Rheno adfuit, in Germania nascitur, de quo egimus supra Ser. 5. ad p. 172. magnoque apud nos in pretio est. SEMIPHILIPPUS] Quod passim, in diversoribus Antverpianis, venit medio Philippos. Valet autem Philippeus noster solidus vel Paulus octo. Intellige hic demensum ordinarium, Brabantis Pot. Italici Boccato, Latinis sextarium, seu ut alii Bastiolum Plauti Stieh; 5. 4. 13. nisi malis cum Turneb. lib. 16.

c. 11. Bastiacam, vel ut Had. Junius Bascaliū Aphrodisi.

212. NON DISPLACEAT] Ob pretii excessum, & imparitatem, si conferatur cum nectare Italico, quod emittit pretio tam tolerabili, ut non plus pendas in quaternos sextarios isthic, quam apud nostrates in unum. PASSERE] Avibus minus exquisitis, fringillis nostris, vulgò vinchen, nulla ratione conferendus cum ficedulis.

213. APRUTUS] Regionis, quam Latini olim Samnium, nunc Itali vocant Abruzzo. Finitimōs habet Apulos, Daunios, Sabinos, Picentes, Campanos, Masos, Æquicolas &c. Cæli salubritate, & incolarum frequentia gaudet, sed montibus aspera.

214. SULMONEM] Oppidum in Pelignis, Ovidii Nasonis natalibus celebratum. Ipse de Ponto lib. 4. Eleg. 14. p. 49.

Gens mea Pelignis, regione domesticæ Sulmo. Et 4. Trist. Eleg. 10. p. 3.

Sulmo mihi patria est, gelidis uberrimis undis. Insolitis aurtis] Ab aeris salubritate, aut croco illic affatim cretente ac olente: vel ceris ab oleo, propter duorum annuum confluentem, qui uno alveo inde in Aeternum defluunt. Ovid. l. 4. Fast. p. 685.

Hæc ego Pelignis natalia rura petebam, Parva sed assiduū humida semper aquis. Et libro 2. Amor. Eleg. 16. p. 1.

Me pars Sulmo tenet Peligni tercia rursus, Parva sed irriguis ora salubris aquis. Nisi mavis Poëtam nostrum, quem scimus sedulum Nasonis lectorem exstitisse, ob amorem illius ab hoc cælo tenerius affectum, quam alibi.

215. SALUTATO PŒTĀ] Salutata & lustrata poëtæ Nassigni patriæ, ob cultum quem huic deferunt litterati.

216. OLEIS] Ex quibus oleum præstantissimum, inprimis id, quod ibidem nascitur in agro Venafano. Plin. lib. 15. c. 2. de oleo: *Ungō prima-*

Es Cerere & Baccho, ac vernans bis floribus anno.

Nos propere angustas sub monte recludere valvas,

Es cantatricis Divæ succedimus arvis.

210. *Nec procul assurgit generosa vite Falernus*

eipatum in hoc quoque bene obtinuit Italia toto orbe, maximè agro Venafrano, ejusque parte, qua Licinianum fundis oleum; unde & Licinia gloria præcipua olivæ. Licinianum autem optimum genus olei est. Mart. lib. 13. Lemm. 101. de Venetiano.

Hoc tibi Campani sudavis bacca Venafræ. Flaccus uoster lib. 2. Satyr. 4. §. 69.

Præfæ Venafrana quæd bacca remisit olivæ. Oppidum Campaniæ fuisse Venafrum docuimus supra Serm. 3. ad §. 297. fol. 58. in finibus Campaniæ versus Septentriones collocat Phil. Cluverius Ital. antiq. l. 4. c. 5. CAMPANIA] Italiciæ regio contermina Latio, cujus modò Metropolis Parthenope, sive Neapolis, olim Capua; Liri & Silaro fluminibus, ac mari Tyrreno, Samniticamque montibus terminatur. Terra si quæ alia, præcis decantata. Florus lib. 1. c. 16. Omnium non modò Italiæ, sed toto terrarum orbe pulcherrima Campania plaga est. Nil molius calo: denique bis floribus vernat. Nihil uberius solo: idè Liberi Cerevisque certamen dicitur. Nihil hospitalius mari. Hic illi nobiles porini, Caieta, Mistrini, & sepe fons Baia, Lucrinus & Avernus quedam maris ora. Hic amicti viti- bus montes, Gauri, Falernus, Massicus, & pulcherrimus omnium Vesuvius. Aetnae ignis imitator. Urbes ad mare, Formia, Cuspa, Puteoli, Neapolis, Herculaneum, Pompeii, & ipsa caput urbium Capua, quondam inter tres maximas, Romanam, Carthaginensem numerata. Liplius in cap. 2. Senec. de tranquillitate Campaniæ nihil, nisi celi solisque delicia. FELIX] Rectè: nam id nomen sola post Atabiam felicem obtinuit, ob fructuum fragrantiam, vini, ac olei feracitatem, & ubertatem prodigiosam, locorumque & hominum frequentiam, amoenitatem & amplitudinem. Hodie vocatur in Italia, terra di lavoro, à nobilitate olivæ parve Laboria: estque nobilissima portio Regni Neapolitani. Plenioris descriptionem tibi reddent sequentia.

217. *CERE ET BACCHO] Frumento & vino, ut supra. Plin. l. 13. c. 5. Hinc felix illa Campania est. Ab hoc sunt incipimus vitiferi colles, ac temulentia nobiles, juxta per omnes terras inclito, atque ut veteres dixerat, summum liberi patriæ*

cum Cerere certamen. Virg. l. 2. Georg. postquam de fertilitate vitium, pascuorum, & segetum meminisset, ait §. 224.

Talem Divæ arat Capua, & vicina, Vesuvio

Ora jugo, & vacuis Clavus non aquas Aeternæ. Propert. Libro 3. Elegiæ 5. §. 5.

Nec mihi mille jugis Campania pinguis aratur. VERNANS BIS] Florus supra ad §. superiorem: bis floribus vernat: cum nihil hoc solo uberius, idè què non tantum Liberi & Cereis, sed & Palladis certamen; propter oleas, ut optimè Stadias observavit. Quod spectat & istud Varro nis de re rust. lib. 1. init. Quod far conferam Campano? Quod triticum Apulei? Quod vinum Falerni? Quod oleum Venafræ?

218. *ANGUSTAS VALVAS] Montis Pausilypii, qui pertusus infernè per intima viscera, passus ferè mille, viam præbet Puteolis Neapolim commenantibus. Fores cavernæ non ultra duodecim latitudinis, totidemque altitudinis discurrunt. De hoc monte egimus Serm. 3. ad §. 79. fol. 37. de nomine ac deliciis infra ad §. 292. RECLUDERE] Recludebamus, seu ego somnians videbar eas mihi valvas permeare cum sociis.*

219. *CANTATRICES] Sirenis Parthenopes. ARVIS] Neapoli, quæ à parthenope Sirenum nâ, cantu nominatissimè nomen invenit. Vide supra fol. 37. citatum Silium, Serm. 3. ad §. 81. 220. FALERNUS] Massicus mons agri Falerni, optimi vini ferax. Neque enim alius mons est in agro Falerno quàm Massicus. Et sic exponendum censet Martialis lib. 12. Epig. 57. §. 22.*

Nec in Falerno colle major autumnus.

Phil. Cluverius Ital. antiq. l. 4. c. 5. Item & alios quoscumque qui montis Falerni meminere, licet frequentius apud veteres audiat ager Falernus, Putat autem idem auctor à Massico monte Falernum agrum incepisse, protensumque fuisse ad Vulturnum usque flumen. Videtur tamen Florus Falernum montem à Massico distinguere, utrumque simul enuntiando: unde existimat Stadias montis Gauri, qui initium habet à ripa Liris Orientali, & officio ejusdem, qui à Gauri vicinitate Gaurianus, vulgò Italico, Garigliano dicitur: Occidentalem partem Gaurum, Orientalem & jura ejusdem Massicum, Septentriona-

lem

*Eminus, Aetnaïque Vesupius emulus ignis,
Silva Marica, nec non Liris Gaurus alumnus,
Naturæ gaudentis opus. Quis pascua, rivos,
Expeditque pecus, saltus, vivaria, messes,*

lem Falernum censer: & sic Falernus ager, ejus montis ad Septentrionem declivitate porrigebatur. Eum adi in Flor. l. i. c. 16. n. 8. sed errasse, docebunt frequentia. GENEROSA VITE] Vini generosi ferace. Metonymicè arbor pro fructu, & fructus pro succo.

221. AETNAIQUE &c.] Florus suprà: *Pulcherrimus omnium Vesuvius, Aetnae ignis imitator*. Mons est altissimus, optimi vini Græci largitor. Urbi Neapolitanæ ab Aurora imminens, terræ motibus & incendiis jam olim notissimus. Priscus *Vesuvius*. Græcis *Vesivius* dictus. Hodie ab oppido *Summa* ei subiecto, *Summum* appellatur. De Aetna vide suprà Ser. 3. ad y. 76. fol. 36.

222. SELVA] Lucus circa ostia Liris infra Minturnas, haud procul à paludibus Minturnensibus, qui multà religione olim frequentabatur, sano Maricæ insignis. Vide Phil. Cluverium Ital. antiq. l. 3. c. 10. MARICÆ] Quæ fuit Nympha, seu Dea litoris Minturnensium, quam matrem Latini regis fuisse fabulatur Virg. lib. 7. *Æneid.* y. 47. ubi de Latino:

*Hunc fauno, & Nymphæ genitū Laurente Maricæ
Accipimus, -----* Lucan l. 2 y. 424.

Sarnus, & umbrosa Liris per regna Maricæ,
Horat. Carm. lib. 3. Ode 17 y. 7.

Et innaturo Marica

Litoribus transisse Lirin.

MARICAM alii dicunt fuisse Venerem, quod Veneris templum olim juxta Maricam fuit, alii Circem, ut Laëtantius, qui lib. 1. de fals. Relig. c. 21. *Remulus*, inquit, *post mortem Quirinus dictus esset*. Circe Marica. De silva Maricæ meminist Mart. lib. 13. Lemm. 83. de Squillis.

Carneus nos Liris amat, quem silva Marica

Pretegit: hinc squilla maxima turba sumus.
LIRIS] Amnis, qui dividit Latium à Campania, Minturnas præterfluens. Strabo lib. 5. *Inter sermias*, inquit, *& Sinuessam sunt Minturna, quas Liris amnis præfuit, ante Clanis appellatus*. GAURUS] Mons Campaniæ, ut quidam existimant Massicis & Surrentinis propinquus, & hinc à poeta nostro dicitur ALUMNUS LIRIS] Quoddammodum hunc aquis ex se defluentibus nutrit. Veram Phil. Cluver. Ital. antiq. l. 4. c. 2. *Gaurum*

montem ponit inter Puteolos, & Lucrinum lacum, probatque contrarios auctores errasse, seductos à locis, quos citat & expen dit, Ciceronis, Flori, & Plinii. Favet Lucanus lib. 2. y. 667.

----- Vel si converso vertice Gaurus

Decidas in fundum penitus stagnantis Averni.
Avernum enim plusquam unius diei itinere abesse à Liri notum est. Eumdem esse, putat cum Loffredo, quem Itali dicunt, *monte Harbare*. Aliqui tamen binos *Gaurus*, esse existimant, unum prope Puteolos, alterum prope Lirin. Vide Phil. Ferrarii Lexic. Geograph.

223. NATURÆ GAUDENTIS OPUS] Verba Plinii lib. 3. c. 5. *ut palam sit, uno in loco, gaudentis opus esse natura*. Id est, luxuriantis, & quasi suâ semet luxuriâ oblectantis. Id est locus ad omnem amœnitatem, & hominum delicias compositus: quod de universa passim Campaniâ intelligendum est. PASCUA, RIVOS] Propter amnes & rivos, continentem, in illa Italici plagâ, fecundantes.

224. EXPEDITQUE] Narrando exponit, & exequitur. PECUS] Probitatem, obestatem, crassitudinem pecorum, quæ in optimis isthic pratis pabulantur. SALTUS] Campos nemorosos, aut camporum spatia. Virg. Georg. l. 3. y. 143.

*Salibus in vacuis pascunt, & plena secundum
Flumina, mustus ubi, & viridissima gramineripa.*
Festus: *saltum C. Aelius lib. 2. significatiuum, quæ ad sui civile pertinent, jura designat: saltus est ubi silva, & passiones sunt &c.* Intelligi loca inculta, ubi virgulta, arbuta, & gramina, quibus delectatur pecus. VIVARIA] Pomaria, septa videlicet, in quibus voluptatis causâ, tum plantæ excoluntur, tum fæz pascuntur, Græci vocant, *παράδωρος*. Eorum copia magna Campanis est, apud quos videas omnis generis arbores fructibus graves, citreæ inprimis, longis multique ordinibus constas, vel ipso hiberno cælo, luteis fulvisve malis oculis intuentium rapientes, maxime hospitum Borealium, quos bruma inclementior, aspectu tam jucundo, silvarum ejusmodi risu, ac oculorum illicio interdixit. De vivariis, vivarium ferarum pascuis, lege A. Gellium l. 2. c. 20. *Masses*] Uberrimas omnis segetis, & aliquando

ung

225. *Cali temperiem, thermas, fontesque salubres,
Portus, stagna, lacus, cryptas, volucresque, ferasque,
Fana, jocos, choreas populares, aurea secla,
Vicos, castra, arcus, turres, villasque Luculli,*

uno anno binas, ut in farre, & aliis videre licet.

225. THERMAS] Aquas naturaliter calentes, & ð terræ viscidibus fecuturientes, quarum ingens copia in hac orâ, propter ignes subterraneos. Quotidiano enim experimento constat sub Vesuvio, aliisque regionis hujus maritimæ montibus, esse infusus, ex sulphure, bitumine, alumineque maximos ardere ignes; ne docent sudatoria, vaporesque summâ vi ð terra erumpentes, sulphureique fontes ebullientes, & reliqua, quæ antoniti illic conspeximus. SALUBRES] Tam frigidis quàm calidos, qui nti per intervnia, sulphuris, nitri, salis &c. profuunt, ita & medicandis corporibus profunt. Plinius lib. 31. c. 2. de differentia, & medicinis aquarum aperit scribit: *Nusquam tamen largius quàm in Baiano sinu, nec pluribus auxiliandi generibus, alia (quæ) sulphuris, alia aluminis, alia salis, alia nitri, alia bituminis, nonnullæ etiam acidâ, salisve mixturâ: vapore quoque ipso aliqua profunt.*

226. PORTUS] Urbes maritimas navium apulsui commodas, ut sunt Neapolis, Puteoli, & ultra Lirin Caieta & Formiz, quæ hodie regni Neapolitani finibus continentur, Cumæ, Baiæ, Herculaneum, Pompeii, Surrentum &c. STAGNA] Piscinas & paludes, seu loca ubi reses aqua stagnat, & continetur. LACUS] Aquas profundas, & perpetuas, unde rivi & fluent emanant: cuiusmodi sunt lacus Fundanus, Lucrinus, Anianus, Avernus &c. CRYPTAS] Specus concaemeratos, seu cavernas sub montibus pertusas. Qualis Crypta Pauliippi, Traconaria, & aliæ ferè sine numero.

227. FANA] Tempia tam antiqua, quàm nova; tam in agris, quàm in urbibus, & vicis. FANUM dictum voluit in fando, quod dum Pontifex maximus dedicat, certa verba farur. Ita ferè Festus. JOCOS] Publicam populi hilaritatem. serias facietas, festivos lepores. CHOREAS, AUREA &c.] Saltus, aliæque innumera, ad exciendum genium comparata, quibus videntur Campani vivere aurea secula, quælia Saturno regnante fuisse, commenti sunt Poëta. Vide lib. 1. Met. Ovid.

228. VICOS, CASTRA] Castellâ & pagos. Castra vocat oppidula vallata, quæ passim via-

totibus in Italia occurrunt. ARCUS] Fornices aquæductuum, & castellorum aquariorum, aliisque concaemerationes, quas nobis reliquas à superbissimis olim ædificiis, & jam sepultas, cùm in aliis Italiæ, tum in hoc Campaniæ tractu spectare & mirari licet. Ut nihil addam de concaemeratis veterum sepulchris, adhuc extantibus secundum viam Appiam, & alibi. TURRES] Domos turritas, aut potius turritas domorum refectuias, ut inuis Cicerois inter Fundos & Formias, Torre de Cicerois, Turris Linterensis, Torre della patria, turris Palæopolitana, Torre de Giopparelli, Turris Græcanica, Torre di Grato, vel quia inde vehabatur vinum Græcum, vel à conditore Græco &c. VILLASQUE] Prætoria, domosque magnificas principum; seu villas urbanas, dominorum habitationi, non agriculturarum destinatas, quas etiam nitidas appellari Flaccus inuit Lib. 1. Epl. 15. §. 46.

Conspicitur niisidis fundata pecunia villis.

Et sic differunt à villis rusticis. Urbanæ enim ad voluptatem, rusticæ ad fructum comparantur. LUCULLI] Nobilissimis Romani, quem quæstura, & prætura Africana, tum res bello gestæ, ac insignis opulencia, opumque profusio, mundo celebrarunt. Visio siquidem, & regnis exuro Mithridate, in patriam redux, ad vitam elegantem & sumptuosam conversus, ædibus, prætoriis, hortis, concaemerationibus amœnissimis, ac bibliothecæ utriusque lingux libris refertissimæ, partum bello aurum impendit. Ejus meminimus suprâ ad §. 105. Dux autem Luculli villas in Campania fuisse comperio; alteram in Miseno promontorio, de qua Tacit. lib. 6. Annal. c. 50. *Apud promontorium Miseni cœnsedit, in villa, cui L. Lucullus quondam dominus.* Plutarchus in Mario: *Villam in Misinensi Marius amantem & mollior exstructam possidebat, quàm deceret virum militem, & tot bellorum viscerem.* Eam aiunt LXXV. millibus denariis emisse Corneliæ, nec multo post L. Lucullum, quingentis millibus denariis, & ducentis. Disertè Phædrus lib. 2. fab. 5. §. 7.

Cæsar Tibericus, cùm potens Neapolim, In Misinensem villam venisset suam,

A 2

Que

Cesaris, & Tullii, Miseni balnea, & urnas

*Qua monte summo posita Luculli manus
Prospicit Siculum, & prospectit Thuscum mare.
Alteram, Neapolim inter & Puteolos, è regione
Aniani lacus. De ea Blondus in Italiae descrip-
tione: Locum est, medio inter Puteolos, & Neapo-
lim (Pasio, famâ apud veteres celebratum: nam-
que villâ, quam Plutarchus tradit L. Lucullum
habuisse prope Neapolim, ea est, cujus ruine in-
genitus balneo supereminet Agnani dicto. De
hac cap. 2. de illa cap. 3. lib. 4. Ital. Antiq. Phil.
Cluverius.*

229. CASARI] C. Julii Dictatoris. Hæc au-
tem in agro Baiano fuit, de qua Tacitus Annal.
14. c. 9. *Tumulus accepit, viam Miseni propter,
& villam Casarii dictatoris, qua subjectis sinu
distissima prospectas.* Et Seneca Epl. 51. *C. Ma-
rius & Cn. Pompeius, & Cesar extruxerunt
quidam villas in regione Baiana: sed illas impos-
suerunt summis jugis montium..... scias non vil-
las esse, sed castra.* Eius reliquæ hodie visun-
tur, insignia profecto fundamenta, supra tem-
plum Veneris, cujus ruine vetus nomen reti-
nent. *Herc. predic. Tigbii fol. 506. TULLII* M. Tulli
Ciceronis: pignus scilicet, quarum una ad Lu-
cerinum lacum, quæ Cumanum: altera inter
montem Gaurum & oppidum Puteolos, quam
ipse Puteolanum: tertia denique apud oppidum
Pompeios, quam Pompeianum suum appellat.
Priorum meminit lib. 15. ad Att. Epl. 1. *Hæc de-
deram ad te litteras, exiens è Puteolano, diver-
teramque in Cumano.* Paris amicitias extir-
passe inquit lib. 14. Epl. 13. ad eundem: *Est me
hercule ut dicis, utriusque loci tanta amanitas,
ut dubitem, utra anteposenda sit.* Puteolanum
celebrat Plinius lib. 13. c. 2. *Digna memoratu
villa est, ab Averno lacu Puteolos tendentibus im-
posita lictori, celebrata portici ac nemore. quam
& vocabat M. Cicero Academiam, ab exemplo
Athenarum.* Fontes calidos isthæ erumpentes;
oculis perscrutandis utiles, decantant ibidem Lau-
rea Tullius, Ciceronis Libetius, versibus subjectis:
*Quo tua, Romana vindax clarissima lingua,
Silva loco melius fergere iussa vires:
Atque Academia celebratam nomine villam,
Nunc reparat cultu sub potiore votis:
Hic etiam apparent Lympha non anser reposita,
Languida qua infuso lumina rore levans.
Nimirum locus ipse fuit Ciceronis honori
Hoc dedit, hæc fentes cum potescit ope.
Vt quoniam totum legitur sine fine per orbem,
Sint plures oculis qua mediantur aqua.*

*Pompeiani meminit Cicero lib. 7. famil. Epl. 9.
Cum in Pompeianum vestiri venissem.* Et Epl. 4.
Ibid. *In Cumano veni in Pompeianum flamm
egitio.* Et ad Att. 1.1. Epl. 17. *Cum à Pompeiano
me Romam recepissem.* Et alibi sæpius. De situ
illius apud Pompeios nihil constat, *Phil. Clu. It.*
ant. l. 4. c. 3. De quarta Ciceronis villa, quam
ipse nunc Caietam, nunc Formianum vocat, ni-
hil hic addo, cum sit extra Campaniam, & ul-
tra Lirin, nempe inter Formias & Caietam op-
pida, & portus Larii novi: hodie tamen intra
fines regni Neapolitani. De illa infra ad §. 356.
MISENI] Promontorii ad occidentum Neapolios
plagam, ubi tumulatus Misenus, socius & tubicen
Æneæ, de quo Virg. lib. 6. v. 232.

*At pius Æneæ ingenti mole sepulchrum
Imponit, suaque arma viro, remisque tubamque
Mente sub ævrio, qui nunc Misenum ab illo
Dicitur, æternumque tenet per secula nomen.*
Olim & oppidum & portum ejusdem nominis
habuit. Vide Cluver. 4. c. 2. BALNEA] Quæ illic
frequentia olim fuere, & modò sunt, ob fontes
calentium aquarum, quæ ut testatur Plinius l. 3. t.
c. 2. *Et Balnea calascianæ, & æsena perco-
quunt.* Hodie etiam apparent lavationum solia,
balnea, lacus, & ad cornas faciunda triclinia,
Extant etiam nunc quam plurima, ut Balneum
S. Anastasii. Subdignum hominis, Calatuzæ, Bal-
neoli, Cavernæ, Raverii, Tripergulinum, S. Nico-
lai, Sciofæ, S. Luciz, S. Mariz, S. Crucis, Fontis,
Solis & Lunæ, Arculanum &c. de quibus om-
nibus consulendus Lombardus & Leander. Me-
minit Athanasius Kircherus Soc. Jesu Physiolo-
gus incomparabilis (Mond. subterr. l. 5. sect. 3.
§. 7. Cerebris balnei (Itali appellant Canterelli)
sub Miseno, quod ob miros effectus, quos in
spiculis ferreis extrahendis præstat, magneticis tin-
cturâ inspic perperam opinantur. URNAS] Busta
seu sepulchra: pars scil. pro toto. Vna enim hoc
loco arca est, in qua cineres & ossa mortuorum
recondantur. Nasso lib. 12. Metam. v. 615.

*Tam cinis est, & de tam magno restat Achille
Nescio quid, parvam quod non bene compleat
urnam.*

Seneca Tragœd. Herc. Oct. v. 1762.

*Hic tumulus illi est. Ecce vix totam Hercules
Complevit urnam. Quam leve est pondus limbi
Cui totum atrox pondus incurvis laevo l.*

Ovid. Amor. 3. Eleg. p. §. 39.

*Carminibus confido homis. Lacry occu Telemoch.
Vix minus è tanto parva quod urna carit.*

Eutro-

230. *Attella, centum Cameras, pontesque marinos,
Fossas, Piscinam mirabilem, & antra Sibyllæ,*

Eutropius l. 8. de Traiano : *Offa ejus collocata in urna aurea in foro.*

230. **ATTILLA**] Oppidi perantiqui, medio itinere inter Capuam & Neapolim, quo siu nunc est *Aversa*, quam in ruinis Attellæ veteris edificatam volunt à Nortmannis, & munitam adversus Capuam & Neapolim : ac primum inde distant *Aversam* tradit Leander, postea mutato D. in N. *Anversam*. Vulgo tamen *Aversa* dicitur. Ceterum vetus *Attella* ab Ofcis condita, satyrinis, ridiculis, lascivis & dicacibus fabulis, quæ inde *Attellana* distit, adeo famosa fuit, ut id genus liberiora didit, & municipalibus ludicris, in theatra Romana irrepserint. Attellam verò Baui, per oram maritimam finus Puteolani, iter facientibus (hæc enim ad viam Appiam olim transibant, qui Romam meditabantur) occurrunt antiquorum sepulchra, de quibus accuratè & pulcherrimè, sermone Hetrusco scripsit Leander Albertius, Italix suæ, quam totam describendo illustravit, ac ordinis Dominicani magnum jubar. Nos eum præsquam rerum curioso lectori, ad hujus loci explanationem, Latine versum, ita ferme differentem subjecimus. *Hæc illa via est, utriusque veterum sepulchrarum monumentis quasi plene confusata, quæ majorem partem adhuc integra, bella apparent camerula. Quaro facile habitentur, si feribis ligneis mutantur. Singulorum latera, plerumque ad pedes octonot, quorundam tamen, ad quinos aut pauciores porriguntur. Constant parietibus, ex minoribus laterculis cum coronicibus, tam scitè commissi, ut extus & intus stantibus, res videantur elegantissima. Per viam sunt ostioli, quæ viam respiciunt, coronicibus & zaphoribus interius ornata, optimisque coloribus, intersperso passim auro, depicta. In medio parietis regione ostiorum, scæcella duos plerumque pedes alta conficitur, suis etiam coronicibus vincta. & mediam muri crassitiem occupans, definit superius vel in angulum, vel in hemicyclum, in qua urna collocabantur cineres patrifamilias capientes. Ad latera urnæque respondent alia, pyramidalis figura, minores primâ, & ordine decedentes, in quibus urnula cinerum matrifamilias, & liberorum pro ratione ordinis. Ret visu dignissima, licet hodie dum, stina, & utrica introitum, & propiorum conspectum sepulchrorum ejusmodi remaneant. CENTUM CAMERAS] Castellum, seu aquarum receptaculum*

olim, nunc ob multas cellas vel cameras, Italix dicitur, *cento camerula*. Opus admirabile tam magnitudine, quàm architecturâ. Factâ siquidem navium statione juxta Misenum ab Augusto Cæsare, ad tutelam maris inferi, classiariorum militum hibernis, ora citicumvienna adaptati debuit ad varios usus. Unde etiam cisternæ, & aquarum dulcium castella pariosa, & multiformia, tam in plano, quàm in excisis montium penatralibus constructa. Inter quæ hoc, ejus meminir hic poëta, quod commissis decussatim inter se parietibus, totam testudinem sustinentibus, & quadratas ubique cellas efformantibus, constat. Ostioli angustis cellæ pervix, servis pupilis eas purgandi copiam præbent, relichis spiraculis & toraminibus per concamerationum testudines, unde aqua commodè bauriri possit. **PONTESQUE MARINOS**] Reliquias pontis marini, in poru Puteolano, seu pilas adhuc ibidem reliquas. Olim, ut moles hæc portum defenderet, xxv. pilas in mari erecerunt, quarum singulæ in latum pedes lx. in altum l. extendebantur, relicto inter singulas clix pedum intervallo. Has pontis in formam, arcus densissimi ita connectebant, ut referat Suetonius de Caligula lib. 4. cap. 19. *Baiarum mediam intervallum, puteolanas ad molem sita proprio vocabulo hanc fabricam appellat, trium milium & sexcentorum fore passuum pontis conjunxit, contractis undique onerariis navibus, & ordine duplici ad anchoras collocatis, superjolloque aggeræ terreno, ac directo in Appia via formam. Per hunc pontem ultro citroque commoveat biduo constanti : primo die phalerato equo, insignisque quercid coronâ, & securi, & cetrâ, & gladio, aureaque chlamyde. Postridie quadrigario habitu, curriculoque bijugi famosorum eorum, præ se ferens Darium puerum ex Parthorum obsidibus, comitante pratoriarum agmine, & in essidit, reborte amicorum. Hodie concamerationes, celsæ, extantes nobis tantum pilas tredecim fecerunt, quarum postremæ procellis, & tempestatibus vehementer quasque, & acceit. Legendi Pighius, Leander, Schœtzi, Flossmœr, & alii.*

231. **FOSSEAS**] Canales, evirpos, nilos, quibus aquæ marinæ in piscinas, olim cum piscibus derivabantur, nobilium Romanorum luxui & oblectamento. Nam L. Lucullus, de cuius villis supra, ut auctor est M. Varro de re rustica, potest

*Sudatoria, quæ Medicis odiosa, podagra,
Ventriculo, capiti, Veneri fidissima, pilas,*

testatem fecit architectis suis, dilapidandi pecuniam quantumcumque, ad faciendâ piscibus æstiva, contra calores flabula, sub montibus. Quibus perfectis dicere solebat, se non amplius invidere Nepiano piscium bonitatem. *Fossa* itidem olim factæ maximis fumpibus, ad corripiendas ad castella subterranea aquas dulces. Inde Mileni montis exhausta viscera videntur, imò ferè totus concavus, & cacumine penilis est. Earum fossarum vestigia, non tantum in Miscno, verum etiam in littore Baiano etiamnum extant, cum cryptis & stagnis in montem excisis. De duabus fossis, unâ à Miscno ad Avernum connectâ, & porticibus conclusâ, alterâ ab Averno Ostiam usque, c. lxx. pass. Mil. longâ, ad commeatum quinquereum, fabricari coepit à Nerone, ad eundem Leander, uti & de fossis Coccei & c. *PISCINAM MIRABILEM*] Celebre aquarum castellum, quod adhuc integrum pæne conspicitur, in clivo Mileni Cumas verûs, pedes quingentos in longum, in latum verò ducentos viginti protensum. Suprema cameratio pilis xlviii. quatuor ordinibus numero duodenario partitiis innitur. Inde elegantissima porticus quintuplex, per castelli longitudinem ducta, porticatosi operis miraculo rapit oculos inuentum. Pleniorem descriptionem reperias apud Pighium Hec prodic. Nomen *piscina mirabilis* obinuit in vulgo, quod opinatur eam esse piscinam, quam à Miscno ad Avernum lacum, connectam, & porticibus conclusam, quod quidquid totis Baiis calidarum esset, converteretur, N. cronem inchoasse, scribit Suetonius l. 6. c. 31. & nos supra meminimus. *ANTRA SIBYLLÆ*] Specum seu cavetnam in oîâ lacus Avernî, quam accolæ nuncupant *La Grotta della Sibilla*. Quamquam aliud Sibylla antrum habuerit ad Cumas, unde sua de futuris oracula pandebat *Ænex*. Quis antri prope Avernum, ubi Orci januam esse opinabantur, descriptionem vide apud Virg. l. 6. *Æneid.* & Philip. Cluver. Ital. Antiq. l. 4. c. 1. Hodie videntur concamerationes aliquot ingentes, sive cuniculi, ubi Cimmerici homines fatidici, olim habitasse creduntur. Locum esse squallens, & horridus visus, habetque aditus nunc acclives, nunc declives. Inter cellulas una est quadrata, olim Musivo opere ornata, quam volent habitasse Sibyllam Cumanam.

232. *SUDATORIA*] Quæ variis in hoc tractu, variis morborum generibus curandis appropin-

quæ idonea. Ferunt priscos, singulis sudatorii singulas imagines ex marmore præfixisse, quibus declararent, cui morbo, sexui, ætati qualibet prodesse. Duas se vidisse scribit Laur. Schraderus in Monum. Italicæ, unam, senis leprosi; alteram, viri hydropici. Verum ejusmodi imagines aut ævo consumptæ, aut ut fama tenet, à medicis Salernitanis quæstui suo malè timentibus, excisæ. Celebre est sudatorium S. Germani inter Puteolos & Neapolim, hæud procul Aniano lacu, quod visum illud perhibeant Paschasium Diaconum, à D. Germano Episcopo Capuano, dum ibidem ex medicorum consilio corpus curaret. Constat autem variis cellis concameratis, è quarum fundo, calidi vapores tantæ erumpunt vehementiâ, ut si quis vel nudus introeat, mox totum sibi corpus sudore colliquecere existimet. Opitulatur hæc vaporaria podagricis, evacuando vel nimios, vel nocivos humores, ulcera interiora sanant, & valent ad multiples corporum morbos: ut sunt spasma, ileum, siphylis, capitis & ventriculi dolores, ut videre licet apud Joan. Franc. Lombardum, de balneis & miraculis Puteolanis. *MEDICIS ODIOSA*] Quod citra eorum operam, pharmaca, & quæsum, homines sine dispendio, & gratis sanantur.

233 *VENTRICULO, CAPITI*] ut jam dictum. *VENTRI*] Morbo Campano, seu siphylis, ut etiam dictum. *FIDISSIMA*] Opitulantis. *PILAS*] Moles, seu fluctiones quæ sunt in portibus, contra fluctum incurtus. Virg. lib. 9. *Æneid.* *Æ* 710.

*Qualis in Euboico Baiarum littore quondam
Saxea pila cadit, magnam quam molibus, ante
Construam jacenti ponte,-----*

Aufonius Epist. ad Paulum. *Æ* 9.

Vel quæ Baiarum pendens sinistrantia pilæ.

Sic enim legendum fore, docetiple contextus, non *pila*. Et in hoc significato nihil discrepat à mole, quæ vox dicitur de fluctibus in mari, aut juxta mare. Sidon. Apoll. Paneg. Anth. *Æ* 57.

----- itur in aquor

*Molibus. & veteres tellus nova contrahit undas.
Seneca Rhet. l. 2. Controv. 1. Litteribus quoque
moles invehuntur, congestisque in altum servis,
exaggerans sinum. Et inde Horat. de suisæculi luxu
in ædificando queritur lib. 3. Od. l. 1. *Æ* 33.*

Construam pisci aquora sinuissimæ

Incis in altum molibus,-----

Intelligit hoc loco posse portus Baiarum veteres pilas,

Flumina, aqueductus, spiracula Charonea,

235. *Sulphureumque forum Vulcani? O numina ruris,*

pilas, ex cocto latere maximas, Puteolanz molis instar, sumptibus immensis factas, inier flatus, copulorum instar extantes. Item & molem Neapolitanam, extra urbem ad plagam australem in litore maris artificiosissime constructam, primum à Carolo secundo Rege Neapolitano, deinde ab Alphonso primo maxime amplificatam, ad portus munimentum. Item & pilas Puteolanas, de quibus supra, ad p. 230. Porro & hic intelligi queant *pila*, quibus iunguntur fornices cryptarum, & castellorum aquariorum, quibus referissimum esse hunc tractum supra docuimus. *Pila* enim Hadriano Junio quadrata est, & hoc discrepat à columna, quæ rotunda. Savard *pila* fiant faxæ & quadratæ, quibus ædificia fulciuntur, aut, ut Vallus, parietes. Q. Curtius l. 5. c. 1. De hortis pensilibus super arce Babylonia: *Saxo pila, quæ totum omni sustinent, instructa sunt: super pilas lapide quadratæ solum stratum est.* Rudiores, & neglectiores columnis fuisse pilas, indicat Sidon. Apoll. l. 2. Epl. 2. *Nec pila sunt modica, sed columna, quæ architecti peritiores ædificiorum purpuræ nuncupavere.* D. Paullinus Nat. 9. de S. Felice p. 393.

Quaque prius pila stetit, hæc modò sola columna, Vitis munito previt tæmenta metallo.

234. FLUMINA] Litina, Vulturum, Glanin, Sebethum, Sarnum &c. aut etiam curipos, fistulas, canales, per quos admittuntur, & repelluntur aquæ marinæ, ad usum piscinarum ut supra. *Flumen* enim, ut Seneca statuit Nat. Q. l. 3. c. 12. *est flumen aqua: & Alius Gallus lib. 2. apud Festum l. 18. auctor est, quamvis aquam quæ fluit, rectè flumen dici. Flumina & rivi, apud J. Consulatos in stillicidiorum servitute sunt, quorum hi minores & leuius flumini, illa copiosiora, majorique impetu decurrunt.* Paulus l. 8. Digest. Tit. 2. leg. 20. *Fit gravior servitus: id est, pro stillicidio flumen.* AQUA DUCTUS] Fornicatis illis, & multiplici arcu conjunctis pilis, delabantis fluentia: ut passim etiam Romæ, intra & extra muros, videre licet. Per hos ductus, aquam dulcem derivabant ex montibus, ut veuarum collectione, in suas villas Romani principes, qui hanc oram Campaniæ frequentè fessu colebant, aut in alia loca, ut in litore ac maritimo illo tractu, semper copia aquarum dulcium præsto foret. Variæ etiam nunc aqueductuum reliquæ videntur, qui vel montes penetrabant, vel ambiens circumducti, aut in

fundis humilioribus, multos supra terram pedes erecti conspiciantur. SPIRACULA CHARONÆ] Scrobes lethiferos spiritus exhalantes. Plinius l. 2. c. 93. *Spiritus lethales alibi, aut scrobibus emissi, aut ipso loci sui mortiferi, alibi volucris insantibus, alibi, præter hominem, ceteris animantibus nonnumquam & homini, ut in Sinuessano agro & Puteolano sunt, quæ spiracula vocant alii, alii Charonæ scrobes, mortiferum spiritum exhalantes.* Hæc adeas ad pedem rupis, quæ Anianum lacum ambit, eo in specu, quem alii venenosum, alii caninum antrum, Itali *grotta del cane*, vocant. In montem abit passus octo, vel decem, ac deorsum paulatim declinat, spiritum emittens adæ virulentum, ut nullum in eo vivum animal diu consistere patiat. Ejus rei quotidianum pæne experimentum faciunt adeas peregrini, immisso in specum cane, qui maturè extractus, examinis, sine motu, & sensu apparet: sed lacui vicino immerfus, aut frigidus suffusus, sibi sensibusque restituit. Inde nominis recentioris origo. Vide Leand. Pigh. Etanc. Schott. pluraque apud Majolum.

235. FORUM VULCANI] Campum Phlegreum, vernaculis *la solfatara*. Estque planities, quæ magnos ubique, per plura foramina, semper fumos exspirat, cum odore sulphureo, qui ventis nonnumquam Neapolim defertur. Cavernis siquidem sulphureis innititur, colore sulphureo prope caudicans. Solum pedibus inculcatum aut pullum, instar tympani sonat & strepitat, seutunturque sub pedibus ferentes aque fluere, & fumi densi & igniti, per cavernas, vi exhalationum factas, sibilare. Vehementiam & impetum mirati sumus, graudi saxo in os foraminis intus immisso, quod mox, summè vi fumi erumpente, in nos rejiciebatur. Figuram ovi imitatur, in longum quingentos supra mille, in latum mille pedes exposita. Vertex olim præaltus exitit, nunc perpetuis ignibus depastus, in vallem profundam subedit. Distat Puteolis Neapolim versus, ultra mille passus. Ejus meminit Strabo l. 5. *Supra Puteolos situm est forum Vulcani, campos undique ignitis inclusus supercilis, quæ passim, tamquam è caminis incendia, magno cum murmuris exspirant.* Plinius campum Phlegreum à flammis & ardore, colles ab æbedine leucogæos vocari scripsit. Meminit & Silius lib. 8. p. 540.

Sarni missi opes, illuc quos sulphure pingues

*Quis genera enumeret pro valle & vertice vini?
Quis Surrentini vituli dillare palatum,
Mergellinarum aut valeat conchyliis, quondam
Tantium caussas bellorum? Quippe petulci*

*Phlegmat legere sinis, Misenis, & ardans
Oro gingivato sedes libae sine Baii.*

Item & lib. 12. §. 133. Tum fulphure & igni
Semper anbelantes, colleque bitumini campos
Ostendunt, tellus auro exundante vapore
Suffrante, usisque diu calefacta medullis
Effluat, & Stygies exhalat in aera flatus.
O NUKINA RURIS?] Obsecratio emphatica, quā
premat potentius vini Campani excellentissimi
manu bonitate.

236. PRO VALLE ET VERTICE.] Pro cuiusque
loci, montium scilicet, & vallium genio, & feracitate.
Montibus enim & vallibus gaudet Bacchus.
Vini] Optimi scilicet genera plurima, quorum principum
tenent, vinum Græcum Summanum, &
lacryma; sic enim appellant hodie: ut taccam
Cæcubum, Gautanum, Falernum, Fausianum
&c. Ceterum tantā abundantia Bacches illic sua
dona profundit, ut ex vitibus magnam aliquam
arborescunt cicutum basiantibus, telerat Leander ex
ore colonorum, tantam quandoque uvarum copiam
crevisse, ut succus inde expressus, duo ingentia
dolia, maiora scilicet, & quæ XII. aut XVI.
cados (Barilia vocant) capiant, implete potuerit.
Quæ si ad mensuram nostram Brabanticam re-
ducamus, quodque dolium, ut minimum, sextaris
nostrates CCLXXXIV. vel LXXI. cepit.
Quæ res est prodigiosa, & formidolosa fidei.

237. SURRENTINI.] In agro Surrentino nati,
pastique. Surrentum Picentiorum promontorium,
extremum Campano in litore oppidum,
à Sirenibus nomen accepit. Et subiicitur ager
vitis, citreæ, aliisque arboribus frugiferis confitus,
& optimis pratis, pecudis pastioni valde opor-
tunus. Inde vinum Surrentinum, quod comendat
Ovid. Met. 15. §. 709.

Inde legit Capreas prementorium, Minerva,
Et Surrentino gongrasos palmite colles.
Laudabant prisci calices Surrentinos testaceos.
Mart. lib. 14. Lemm. 102.

Accipe non vili calices de pulvere natos:

Sed Surrentina leve torremus rota.

Sic & noster canes Surrentinas. Virtut.] Carnis
vitulinae, quæ Neapoli in deliciis, diciturque
vulgariter, *vittella da Surrento* PALATUM] Sapo-
rem, gustum. Nam in palato & lingua, volunt re-

sidere sensum gustus. Horat. lib. 2. Sat. 4. §. 46.

Ante meum nulli patuit quasi palatum.

Quintilianus de puerorum instructione verba faciens
l. 1. c. 2. Aeneid, inquit, palatum eorum,
quāvis os institimus. Id est, prius pueros doce-
mus exquisitos cibos appetere, quam bene loqui.
Dissentit Lactantius, qui lib. de opif. Dei c. 10.
Nam quod attinet, inquit, ad saporem capiendum,
fallitur quisquis hunc sensum palato inesse arbi-
tratur. Lingua enim est, quā saporis sentiuntur.
Securus Aristoteles qui lib. 1. Hist. animal. lin-
guam vocat gustus instrumentum. Plinius in
hominibus, gustus sedem statuit, linguam & pa-
latum, nec fallit nos proprius sensus, inquit Jul.
Cæsar Scaliger in Aristotelem.

238. MERGELLINARUM CONCHYLIA.] Quæ
capiuntur sub Mergelinis, id est, villā ad pedem
Pæsthyli, quāvis Sanazarius quondam coluit, &
celebravit sinui Neapolitano conterminant. Vide
quæ diximus Serm. 3. ad §. 20. fol. 37. Præstan-
tia eo loco, quem mare alluit, conchyliis legun-
tur, ostreis nostratibus non absumilia, quæ ve-
neunt passim Neapoli, & mensarum deliciis ac-
cescentur. Ostrea Baiana celebrat Ausonius Epl.
7. ad Theonem §. 1.

Ostrea Baianis certantia, quæ Medulorum
Dulcibus in stagnis ressum maris affus opimat;
Accipit dilecto Theon, numerabile munus.

Lucrina, Horat. Epod. 2. §. 49.

Non me Lucrina iuvenit conchyliis.

Utique Plinius lib. 9. c. 54. Ostrearum vivaria,
inquit, primus eminus Sergius invenit in Baia-
no. Is ille, qui primus optimum saporem ostreis
Lucrinis adjudicavit. Et Val. Max. l. 9. cap. 1.
Sergius adificiis stansiosus & excelsum, deserta, ad
id tempus, ora Lucrini lacus pressis; quæ recen-
tior usus conchyliorum frueretur Unde ne mite-
re, si etiam hodie parvis præstantæ conchyliis,
in eadem maris orā sub Mergelinis reperiantur.
Triplex igitur laus à terræ fructibus, animan-
tium carnis, & piscium deliciis, celebrat felici-
tatem Campaniam, quam Corona Pighius fami-
liariter Italix Paradisum nuncupat. Ut mirum
non sit, eam tot votis & nationum studiis, olim
& modo expejssam, bella atrocissima sustinuisse.

239. BELLORUM.] Quæ mox declarabimus.

Pa-

240. *Ubertate locorum, inter se praelia miscent*

Primum vicini; mox Graia & barbara Enyo,

Hec quantis nitidos funestat cadibus agros!

Nunc placida Regni populos in pace gubernat

Belgica dotali per quem servatur amore.

245. *Hic mihi si fato dabitur confidere, suades*

Candida postponam nigris solatia curis?

Rus intervallo, at reliquum laudabitis urbem.

Altera Carthago Capua hic, quin affidet illi

PELUCI.] Invicem crebri potentes. Nam *pelucum* dicitur, qui petit, ea forma, ut placet Charrifio, quâ *hiucum*, qui hiat. *Peculantes*, & *peculci*, inquit Festus, etiam appellantur, qui protervo impetu, & crebro potius ladendi alterius gratia. Ita solent hœdi & agni, dum in mutua fœlicitate identidem arriant, & peculantur ludunt. Hinc Virgil 4. Georg. §. 10.

----- Neque oves hædique *peculci*
Floribus insulant. -----

240. **UBERTATE LOCORUM.]** Restit: nam ut Collenutius Inir. lib. 3. Historiæ Neapolit. Regnum, inquit, Neapolitanum Palæstra quadam ambitioforum esse videtur, multorum avarorum, tyrannorumque bellis, atque rapinis exposita. Atque hoc ei ob fertilitatem suam, aliisque dotes evenit; quod ita rebus bonis plerumque eveniat, ut à multis expectantur.

245. **VICINI.]** Aborigines Thessalis mixti, Samnites, Romani, &c. Vide Dion. Halicarnassæum Livium & alios. **GRAIA ET BARBARA ENYO.]** Bella Græcorum, & barbarorum, *Enyo* eadem, quæ Bellona Maris foror, pro bello usurpat. Mart. lib. 1. Epl. 24 §. 3.

Nec se decipiat raris navalis Enyo.

Et verò Campania, multis barbarorum bellis, & incursionibus patuit, ut Visigothorum sub Alarico, Wandalorum sub Genserico. Sed mox Byssantino Græcorum imperio restituta, primum Odoaceris Herulorum regis, dein Theodorici Ostrogothi armis cecidit, non abnuente Zenone Imperatore. Cum verò Theodactus, quem præfecerat Amalasuntha Theodorici nata, & heres per mortem filii, quem in spem regni educaverat, suis esset odio, per Justinianum Aug. duce Bellisario, Græcorum ad id tempus fortissimo, ab Ostrogothorum tyrannide, uti & reliqua Italia, vindicata est. Poterit in Gothorum potesta-

tem postliminid, per Totilam Hunnorum regem redacta, reducem Græcorum exercitum, Duce iterum Bellisario, insectum habuit, vario Marte nunc Gothis, nunc Græcis subiecta: donec Marfes tandem dejecto Totilâ, illam Græcorum Imperio asseruit. Longobardos deinde, iterumque Græcos, Satacenosque ducente Sabba, admodum sibi insectos experta, sub Normannorum tandem tyrannidem concessit; inde ad Sabaudos, Andegavenses, & tandem ad Arragonicos transiit; & hinc ad Reges nostros Catholicos. Hæc breviter ex Pandulpho Collenutio, & aliis, quos adire non gravabuntur, quorum curiositati hæc pauca non suffecerint.

242. **MEU QUANTIS &c.]** Ut fieri solet, furente Marte, & militari ferocia.

243. **REGNI.]** Neapolitani, cujus hodie fines hospes Romanus ingreditur, inter Tarracinam & Fundos. Itali simpliciter appellant, *il regno.*

244. **BELGICA DOTALI.]** Philippus IV. Hispaniarum Rex, Belgicæ Principes Clementissimus, pronepos Caroli V. Aug. abnepos Philippi Pulchri, seu Primi, qui ductâ Isabellâ Ferdinandi Regis Catholici filiâ, opulentissima Hispaniarum, Neapolitanorum, ac Siculorum regna, in filium Carolum, cuiusque posteris, hereditario jure transcripsit. Vide quæ diximus suprâ ad §. 21.

245. **FATO.]** Arbitrio ac voluntate Dei: hoc est, si Deus mihi indoluerit habitare hanc regionem.

246. **CANDIDA.]** Læta. **NIGRIS.]** Mœstis, sollicitis, anxiiis. **SOLATIA.]** Dolorum & curarum oblivia, vel delinientia, per terræ delicias & amœnitates.

247. **RUS INTERVALLO.]** Ex intervallo, & quandoque rusticissimum, quod per bella in Belgio non licet. **LAUDABITIS.]** Habitabitis, vel urbanam habitationem tui præhabebitis.

248. **ALTERA CARTHAGO.]** Altera patria, al-

tera

Africa Linternum, caelestis & eminet illis

250. *Parthenope. O Napolis mea bella, quibus salibus te
Extulero lingue? Curis gravioribus ævum*

tera Antverpiæ vel Bruxellæ. Talis enim Capua fuit Annibali, Punici exercitus Imperatori, & Campaniæ debellatori. Capuanis enim deliciis inefcatus, non alia Carthaginem desideravit, quin & luxu, & mollitie discinctus, & enervatus, contra victos Romanos, victor ipse, movere exercitum, & victoriam suam prolequi turpissimè neglexit. De illo Sil. l. 1. t. v. 425.

*Altera jam patria, aique aquo sub honore vocatur,
Altera Carthago Capua.*-----

CAPUA] Olim Metropolis Campaniæ, opibus, potentiâ, civium & rerum copiâ, adeo elata, ut cum Roma de principatu aulâ sit contendere. Luxu Annibalis clara, agri ubertate, & rerum felicitate arrogans, ferox, superba. Inde narum adagium, *Campana superbia*. Alterum aliquando Romæ Cos, ex civibus suis postulavit. Certè Romæ æmula semper exiit. Hor. Epod. 16. v. 5.

Æmula nec virtus Capua, nec Spartacus acer.
Aufonius de Clar. urbibus.

Ille potius, epibusq; ne valens Roma altera quondâ.
Collenutius lib. 1. Hist. Neapol. *Quo factum est etiam, ut M. Tullius dixerit post Romam, hanc (Capuam) Corinthum, aut Carthaginem, aptam fuisse, ad obvinendum orbis imperium.* A Gensericco Wandolorum Rege capta, subvertitque; ab Ostrogothis deinceps occupata, tandem a Longobardis, iterùm excisa & deleta fuit. *Capua* quæ extat hodie, novæ est, alteroque lapide distat à ruderibus antiquæ Capuæ, ubi nunc sanum S. Mariz, ad ripam Vulturni.

249. AFRICA LINTERNUM] Annibali scilicet Linternina tellus pro Africa. Pergit Noster in phraisi Siliana. Quæmodum enim Capua, altera Carthago illi exiit, ita & terra Linternina, ad Linternum seu Clanium, Capuæ adscita, eidem pro Africa fuit. Linternum autem perantiquum Campaniæ oppidum, in angusto tramite, inter dextram *Laterni* (ita scribendum censet Cluverius, non *Luserni*) ripam, & mare Tyrrhenum situm, cujus rudera hodie videntur, quo loco specula, seu turris conspicitur, quam vulgus indigenarum, *la torre di patria*, nuncupat. Porro P. Corn. Scipionis spontaneo exilio, maximè nobilitatum est; quo etiam respexit Scholirius. Quippe tribuniciis injuriis lacessitus magnus ille Africanus domitor, exilium sibi delegit, in villa Linternina, de qua re sic Livius Dec. 4. l. 3. c. 52. *Cum*

invidiam & certamina cum tribunis profpiceret, die longiore productâ, in Linternum concessit. Et cap. 53. *Vitam Linterni egis sine desiderio urbis. Morientem rure, eo ipso loco sepeliri jussisse ferunt, monumentumque ibi adificari, ut senatus sibi in ingrata patria fieret.* Inde auguratur Cluverius Ital. antiq. l. 4. c. 2. Turrim illam speculatricem, locum dictæ villæ obtinere CALESTIS] Amœnissimo, & quasi caelesti prospectu in mare, pulcherrima.

250. PARTHENOPE] Neapolis: vide suprà Serrin. 3. ad v. 81 fol. 37. MEA BELLA] Campanorum vox est, *Neapolis mea bella*, licet aliàs communi Italorum judicio audiat, *Neapolis oderisera, e gentile*. De Neapoli passim scriptores recentiores, ut & versus qui sequuntur. SALTUS] Quæ elegantia, & sermonis ornatu, tuam pulchritudinem adumbrem? *Salus*, pro ditione arguta, ingeniosa, venusta, lepida, passim apud probatos in usu, id est suavitatis quædam cum acrimonia, vel mordacitate conjuncta. Catullus Epig. 87. de Quintia & Leria:

*Quintia sermose est multis: mihi candida, longa,
Recta est. Hæc ego sic singula confiteor.*

Totum illud, *sermose* nego. Nam nulla venustitas. Nulla in tam magno corpore mica salis.

Mart. idem ferè lib. 7. Epig. 24. in mal. poet.

Nullaque mica salis, nec amari solus in ipsis.
Terent. Eun. 3. 1. 10. *Qui habet saltem qui in se est.* Quo spectat proverbium, *Αλμα ἐκ τριτοῦ ἀνὴρ, salisq; non inest illi.* Afranius apud Raderum: *quidquid loquutus sal merum est.* Plin. l. 3. 1. c. 7. Indicat metaphoram esse sumptam ab usu salis, quod in omnibus cibis sit condimenti vice, & aviditatem invitet. Adè, inquit, necessarium elementum est, ut transierit intellectum, ad voluptates animi quoque. Nam ita sales appellantur: omnisque visa lepot, & summa hilaritas, laborumque requies, non alio magis vocabulo constat. Atque hinc, *insulsa oratio*, quæ nihil habeat leporis: & *insulsa homo*, moribus inlegantibus. Vide *Erasm. Chil.*

251. CURIS GRAVIOREBUS] Reipublicæ, militiæ, negotiorum familiarium &c. Desumptum ex Silio, qui de Neapoli lib. 12. v. 31.

*Nam molles urbi risus, atque hospita mæsti
Ozia, & exemptum curis gravioribus ævum.*
Ævum] Vitam. Romanorum quippe primores de-

*Exemptum hic quotquot duxistis, & hospita Musis
Oria, littoribus quondam celebrastis amaris,
Dicite vos Tiberi, Nero, Vespasiane, Luculle,
255. Dicite Flacce, Maro, Porcelli, Valla, Petrarcha,*

defatigati publicarum rerum curis, ad otia Campana plerumque secedebant; ædificatis in hunc locum splendidissimis & amoenissimis villis. Ut supra vidimus ad p. 228. de villis Cæsaris, Luculli & Ciceronis.

252. *HOSPITA MUSE*] Ex Siliio jam citato.

253. *LITTORIBUS*] Orà matutinā Campaniæ: puta Neapolim, Cumis, Batis, Miseni, Puteolis &c.

254. *TIBERI*] Augustus, enumerat aliquot Romanæ nobilitatis principes, qui agro Campano delectati, certis anni temporibus, ad divertendas curas, eò commigrarunt. Inter hos Tiberius Cæsar, cui & sua buvis uici villa, ut diximus ad p. 228. Sueton. l. 3. c. 39. De Tiberio: *Orbæque utroque filio, secessum Campaniæ petiit: constanti & opinione & sermone pane omnium, quasi neque rediturus unquam, & citò mortem etiam obiturus. Peragrata Campaniâ Capreis se contulit.* Porro quàm perniciosè isthic otatus sit, disce ex iis, quæ ibidem subiicit Suetonius. *NERO*] Itidem Imperator, Campaniæ otii maximè delectari solitus. Nam ut supra vidimus ex Suetonio, piscinam inchoavit, à Miseno ad Avernum lacum. Tacitus lib. 15. Annal. c. 31. De Nerone: *Conjuratis tamen metu preditionis permotis, placitum maturare eadem apud Batis, in villa Pisonis: cuius amicitie captus Cæsar crebro eò venisset, balneisque & epulas inibat, omissis excubiis & festiva sua mole.* Et lib. 14. Annal. cap. 4. ubi de eodem: *Quinquagratum festis dies apud Batis frequentabat. Illic matrem elicit, ferendas parentum iracundias, & placandum animum dilatare.* Et ibi patata Cædes Agrippinæ matris ejus. *VESPASIANE*] Imperator, qui, ut reliqui principes, hanc oram adamavit, & otis suis celebravit. Fides penes Pœtam. Ego de illo nihil legi. *LUCELLE*] Cuius villas in Mileno, & è regione Anianis, dicitur ad p. 228. expendimus.

255. *FLACCUS*] Horati, qui non semel amicitate hujus soli utus, canis ita l. 1. Ep. l. p. 83. *Nullus in orbe sinus Batis præluce amenis.* De Batis ad Flaccum quemdam, nescio an hunc, Martialis lib. 11. Epig. st. p. 3. *Vr mille laudam, Flacce, versibus Batis: Laudabo dignè non factu tamen Batis.*

Nullus in orbe sinus Batis præluce amenis.

De Batis ad Flaccum quemdam, nescio an hunc, Martialis lib. 11. Epig. st. p. 3.

Vr mille laudam, Flacce, versibus Batis: Laudabo dignè non factu tamen Batis.

Sed Martialem male, Flacce, quam Bajas. Horatium autem animigratiâ, frequenter usum Campano secessu multi tradunt. Fidem facit Hercules Prodicus Pighii fol. 455. quem lubet hic de Horatio, aliisque viris studitis dissentem adducere. Censet, inquit, Titum Livium Patavinum Historicum, & Horatium Flacum, Statium Papinium, Cl. Claudianum, Pœtas celebres, Annam Senecam philosophum, aliosque infinitos, qui ingenio, scriptisque suis præclaris nomen sibi pepererunt immortale, sapies eò (in Campaniam) studiorum causâ secessisse. P. Virgilium Maronem Neapoli diu suavisimè vixisse, atque Georgicorum libros ibidem composuisse legimus: & cum Brundisii moreretur, corpus suum eò transferri ac sepeliri veluisse. MARO] Virgili, de quo jam dixit Pighius. Et ipse de se ad posteros transmissit, lib. 4. Georg. p. 562.

Illo Virgilium me tempore dulcis alebat

Parthenope, studiis florentem ignobilis ot.

PERCELLI] Pœta Neapolitanæ, qui patrio solo, dubio procul, admodum capiebaris. Porcellium pœtam, ut tradunt, Fredericus Urbinatum Dux admiratus est, eumque tam impensè coluit, ut acta sua ab eo celebrari voluerit. Qualisqualis fuerit, censuram Volærrant non evasit. Hic enim de illo sic habet, apud Ger. Joan. Vossium de Hist. Lat. l. 3. c. 1. *Vr erat absque labore & doctina: in scholis eadem quæstiones fere & lectionabat, & vernacula lingua gnarrabat, tantum carmina, quibus omnia referret, naturâ faciebat, non tam bona, quàm facilia, & pând extemporalia.* Ad stipulati videtur Gyrardus Sytagm. De pœtis: *In omni, inquit, Percellii versu, naturam potius, quàm industriam laudaverim.* Floruit anno Salutis c. cccc. lvi. *VALLA*] Laurentius Valla, seu Vallenfis, Patricius & Canonicus, ut aiunt, Romanus, qui grassante in Gothicis tempestibus in Italia Latini sermonis barbariem extinxit, litterasque Romanas, à Leguleiorum, & Sophistarum coruptelis vindicavit. Scripsit ad Tortellium sex elegantiarum libros, quibus solius fere Ciceronis & Quintilianii puritatem commendat, & inculcat, libere damna etiam graviorum scriptorum negligit in eorum, Contra Mancinellum Limam defenditur strenuè à Flori-

*Necnon cantator patriæ fidiſſime Stati:
Et vos Reguli ad hanc modò qui concurritis urbem:
Et tu Bacche pater, Nyſæ qui collibus, uvas
Crededis & Summani & præpoſuiſſe Falerni:
260. Es tu Cyprigenia, Paphi quæ ſede reliſta,*

Florido Sabino Lect. ſubſc. lib. 2. c. 20. Uti & alibi, ſicut habet Ger. Joan. Voſſius Hiſt. Lat. l. 3. c. 7. Neapoli quoque vixiſſe, arguit id quod ſcribit Jovius elog. doct. Viror. Flagellatis quodæ regionum ludimagiſtris, uti multa bile redundans quoddam ſuſcit in aula Pontificis ſibi placeret, Neapolim ad Alphoſum regem ſe conſulit, apud quem de antiſ belli, in Hiſpania atque Sicilia geſſu, Hiſtoria perſcripta eſt. Obiit Romæ, ac tumulatus in æde orbis princeps Lateranenſis, ubi cælarum legitur: LAURENTIO VALLA HARUM ADIUM SACRARUM CANONICORUM, ALPHONSI REGIS, ET PONT. MAX. SECRETARIO, APOSTOLICOQUE SCRIPTORI, QUI SUA A TATE, OMNES LOQUENTIA SUPERAVIT. CATHARINA MATER FILIO PRECIENTISSIMO POSUIT. VIXIT ANNOS L. OBIIT ANNO CIO. CCCC. LXVII. AUGUSTI CAL. FRANCHINUS COSENTINUS ad tumulum luſit.

Laurens Valla jacet, Romana gloria lingua,

Primus enim docuit quâ deest arte loqui.

PETRARCHA] Franciſcus ille, auctor remediorum utriuſque fortunæ, qui bonas litteras & Gothicus tumulis primus in Italia excitavit, Romanamque eloquentiam, unâ cum imperii Maieſtate deperdiſſam gloriôſe reparavit. Ad Anciſam Hetruriz vicum natus anno CIO. CCCCIV. in Arquato prope Patavium denaſcitur anno CIO. CCCCX. Scripta illius reſenſerunt à Ger. Joan. Voſſio Hiſt. Lat. l. 3. c. 1. Numeratur etiam à Leandro inter campaniz cultores, addito dogio amicitiz, quæ inter ipſum & Robertum Regem Neapolitanum coaleſcit Roberto enim, ait Lipſius Monit. Polit. c. 8. n. 14. *Litteræ & litterati perſæci fuerunt, qui Petrarcam, & poſſi, & ſeratis ſcriptis nobile ingenium, ſervi.*

256. CANTATOR PATRIÆ] Laudator patrii ſoli Campani, ut argunt Muſæ illius in Silvæ STATI] Papini Poeta ſublimis. Hic multorum commentarius & notis claret, ac in primis Bernartii, ac eruditiffimi noſtri Caſp. Gevartii, qui eum in viſceribus habuit. Porro P. Papinius Statius Neapolitanus, laudes patriæ in amœniſſimis ſuis Silvâ detantat frequenter, ut docet Ecloga,

quâ Claudiam ſuam Neapolim ſecum ſecedere hortatur lib. 3. Sil. c. 5. v. 104. ubi narratis Campanis deliciis concludit:

Mille tibi noſtra reſervat ſellaris amores.

Baptiſta Mantuanus 6. ſilvar, ad Jovianum Pontanum.

Te virides inter laurus, Baianaque Tempus,

Per loca, qua fertur coluiſſe Papinium olim,

Pierides aluere dea, -----

De graviſſe Muſæ Papinianæ nihil eſt, quod adiciam, quando unus inſtar omnium canit Lipſius in Bernartiana Papinii Scholia. v. 2.

Quis hic Papinius? Poeta magnus,

Vel dicam potiùs, Poeta ſummus:

Certe proximus eſt Poeta ſummo.

257. REGULI] Viri principes, illuſtres, dynaſtæ, equites, nobiles. Idem Fighius Herc. Prod. fol. 455. de hac urbe: *Noſtra hac atate multi reguli, illuſtres & potentes viri, ſua ibidem habens magnifica palatia, & ſplendida ædes: in quibus plerumque vitam, pro anni majore parte, degunt.* Fuſius Leander in Campania, de illuſtribus incolis Regiæ hujus urbis, qui concludens: *Quapropter, inquit, exiſſimo paucis tu urbe civitates reperiri, quæ, quod nobilitatem aſtines, cum hac conferri queant.* URBEM] Neapolitanam, quæ in locum Capuz ſucceſſit, ac univerſe non tantum Campaniæ, verum etiam omnium provinciæ Regno ſuo ſubjectarum Metropolis eſt.

258. NYſæ COLLEBUS] Vinctis Nyſæ, naſcentibuſque ibidem ubi acinis, vino. Nyſa urbs Arabiæ, vel, ut volunt alii, Egypti. Arabiæ vicina, apud quam à Nyſymph enaſſus Bacchus. Unde conſtato ex Jove & Nyſa vocabulo. *Autv* dictus eſt, ſeu Dionyſius.

259. SUMMANI] Veſuvii montis, quem Summanum etiam dici ſuprà monuimus ad v. 220. Sententia eſt: vinum Summanum & Falernum præſtat Nyſiaco. Ideò & Mart. l. 4. Epig. 44. de Veſuvio, v. 3.

Hæc ſingula, quàm Nyſa colles, plus Bacchus amavit.

260. CYPRIGENIA] Venus in Cypro genita. PAPHI] Civitatis Inſulæ Cypri, quæ aded Veneri devota extitit, ut puella dotem ſibi paraturum.

*Psaltriciis volupe innumera tutaris honorem :
Pandite , Normannos , & que movere Pelasgos ,
Penorumque ducem , Solimannos , & Saracenos ,*

raturæ. ejus honori in littore se prostituerent. In-
de Venus etiam Paphia dicta.

261. *PSALTRICIIS*] Cantatricis , ut (suprà
§. 219. id est. Neapolis. *VOLUPE INNUMERA*]
Multiplici voluptate, Allusum ad luxuriam &
mollium Campanarum. Mart. l. 4. Epig. 44. de
Vulvio. §. 5.

Hæc Veneris fides Lacedæmonæ gratior illi.
Certè in portu Baiarum Veneti spurcissimæ deæ
templum extructum est , quod etiamnum extat.
De illo vetus Epigramma apud Cluverium Ital.
Antiq. l. 4. c. 2.

Anæ bonam Venerem gelida per histora Baia.
Ille natam lacus cum lampade iussit amorem :
Dum natat algente cecidit scintilla per undas.
Hinc vapor usit aqua : quicquid natavit , amavit.
Notat piscorum libidinem. Papin. Silv. 3. Herc.
Surrent. Pollii felicitas Carm. t. §. 150.

Ex Luvina Venus. Phrygiæque dè vertice Græciæ
Addicis, Misene, subas : videtque benigna
Parthenope gentile sacrum, nudasque virorum
Cervatus , & parva sua simulacra corone.
Martialis lib. 11. Epist. 81. ad Flaccum.

Littus densa Veneris aureum Baias,
Baias superba blanda dona natura
Vi mille laudem, Flacce versabit Baias.

Merito tamen id falsidit Martialis , quod orium
Baianum pignet cum negotio litterario. Baie
siquidem Seneca Epist. 51. diversorium vitiorum
esse corperant , illic sibi plurimum permittente
luxuria.

262. *PANDITE*] Dicite. Quasi innuat, Bac-
chum & Venerem auctores fuisse Normannis
aliique barbaris , aut etiam Græcis , invadendæ
aut rutandæ sibi hujus regionis. *NORMANNOS*]
Barbaros illos , à cladibus , quas omnibus pen-
teris Europæis intulerunt notissimos , & per or-
bem infames. Primam eorum originem Lipsius
à Saxonibus , qui classibus littora incursumt ,
deducit: Pandulphus à Gothis , qui Cimbricam
Chersonesum occuparunt , quæ nostrâ ætate Da-
nia nuncupatur: inde Danicæ reges , se etiamnum
Danicæ Gothicæque reges inscribere. Colluvies
hominum , ac primo exigua manus , mox pro suc-
cessu ausis viribus , ingentes classes , per annos
multos , inò secula , in Galliam , Britanniam , Ita-
liam , Siciliam , Græciam ipsam immiserunt: quod

Septemtrionalibus quibuldam regnis , solenne
foret. Servato filio nam primo, reliquos cum in-
gentibus copiis extra regni fines, domicilium sibi
armis paraturos , dimittere. Sic Biergosta , à
patre Leutrocho Danicæ regis , cum Aslingo , &
magnâ armatorum copiâ dimissus , Belgicam &
Galliam universam graviter faucavit: inerto
ramen Normannorum dominatu, donec idò scē-
dere cum Carolo Simplice Gallicæ Rege , dudū-
que ejus filiâ Gyllâ , Christianus factus, Neustriam
provinciam obtinuit Rollonens , Biergostæ in
Normannorum imperium suffectus. *Quæ pars*
Gallicæ inde *Normannia* ; hodie , *Normandia*
nuncupata est. Ex hac regione , postmodum in
Italiam penetrarunt , cum exercitu Robertus , at-
que Ricardus , & Campaniam miserimè con-
vulsam , sibi afferuerunt habitandam. Ita ut
tandem ab Innocentio II. Pont. Max. missus sit
Rogerius II. Normannus in possessionem ditio-
nis Neapolitanæ. Vide Collenut. l. 1. & 3. Hist.
Neapol. Leandrum , Lipsi. lib. 1. Lovan. c. 3. &
PELASGOS] Imperatores Græcos , qui cum in-
gentibus copiis , ad expellenda hostilia barbaro-
rum agmina , huc ex Græciâ trajecerunt. Vide
dicta ad §. 241.

263. *PENORUM*] Wandalarum , qui jam sibi
sedes & tyrannidem in Africa , firmaverant , ut
jure Pœni , seu Afri hic censeri possint , quando
non tam de vetere Annibalicò , quàm de recentio-
re barbarorum bello , agere videatur Pœna nos-
ter. *DUCEM*] Genericum , qui Romam & Cam-
paniam diripuit. *Wandali* ex Schytia primùm
digressi , à Vandalo Polonizæ fluvio , ad quem con-
sederunt , nomen habent. Inde cum ad Danu-
bium usque infesta castra explicassent , à Gothis
repulsi , imperio Romano se submittere , impetratis
sedibus in Pannonia. Aucti dein divitiis &
multitudine , rebellarunt , & in Galliam profecti
gradus infesto , indeque à Gothis pulsi , Hispaniam
invasere. Ubi sedes obtinuerunt , donec à Boni-
facio Comite , Romanorum apud Afros præfecto ,
acciti , Africam , vivo etiamnum Doctorum apice
S. Augustino occuparunt. Inde Imperatrici Eudoxiæ
invitatu , quò mortem Valentiniani ulcisceretur , in
Italiam trajecerunt sub Genérico Rege : Romæque expugnata & diripitâ , Capuam &
Nolam , cui tunc S. Paulinus Antistes præerat ,

B b 2

alia-

Per mare, per terras, huc usque advertere, caussæ,

265. *Atque extrema pati? Succurritis: audio: Aperti*

Æstatis Zephyri, quin Brumæ perpetuum ver,

Et pergracari qui invitat Vespius, & vult

aliasque Campaniæ felices oppida, devastarunt. Tandem à Bellisario Duce superati, ducto etiam Constantino polymi Guilimero, ultimo eorum rege in triumphum, omnem Africam Imperio Romano restituerunt coacti sunt. Et hæc ratione Wandalarum nomen planè extinctum est. *Collennus, Chersenus, & alii, SOLIMANNOS*] Turcas sub Solimannis, id est Otomanniis imperatoribus stipendia facientes. Frequentes enim in hanc oram irruptiones à Turcis factæ. Memorabilis illa, quæ jam pro foribus spectabatur, à Ferdinando I. Rege Neapolit., anno Dei hominis 1523. cccc. lxxx. quoque totam Italiam ita terribat, ut Xystus IV. P. M. de fugâ in Galliam capessendâ cogitaret. Et ceterè sub Machumete II. classis Turcica ad oppugnandum Ferdinandum expedita, Hydruntem Calabriæ maritimam civitatem, post septem dierum obsidionem expugnaverat, & præsens jam erat discrimen, capitis, vel crudelissimæ jugularis plurimis Christianorum millibus, inter quos Archiepiscopus suus ad constantiam Religionis impeterrunt cohortatus. serâ lignea divilus, seu ut alii, vivus exortus est. Verùm superiis Italicis Ferdinandus victor evadens Turcas totâ Italiâ eiecit. *Spendaus, Thuanus, Jean. Cluverius, Onuphrius &c.* Anno deinde 1523. 13. 118, sub Solimanno II. Sultano, alia classis oram maritimam Neapoli vicinam, impetens, duo oppida diripuit, & tam hinc, quàm ex Apulia, expulsi variis locis, magnam hominum & ærum prædam Bylantium abduxit. *Natal. Comes lib. 6.* Alias irruptiones Turcarum in Italiam reperias apud Historicos. Vide Thuanum initia lib. 12. & 16. Turcarum originem à Schyris, eorumque progressus, discies ex Pandulphi Collennii l. 1. Hist. Neapol. *SARACENOS*] Qui ex Ismaele Abrahami & Agar filio prognati, sua multitudine tres Arabias occuparunt. Primo Ismaelitæ, deinde Agareni, postea pudore nominis, à Sara legitimi Abrahami conjugis, Saraceni dici voluerunt. Romanis Imperatoribus sæpe militarunt: verùm sub Heracio, à thesauro præfecto, canes per contumeliam appellari, Mahometem extulerunt, qui scripto Alchorano, id est præceptorum syaopli, leges tulit, & rempublicam Christianam nominis perniciosa stabilit, in

lidem postea Turcis junctis, domitis, & subiectis, Græcorum imperium capto Bylantio occuparunt. *Pandulph. l. 1. Hist. Neapol. Sæpe autem Saraceni in Italiam penetrarunt, imò & partem illius diu tenuerunt. Eorum incursionem ab anno 73. ccc. xxix. usque ad 73. cccc. lxxiii. lege apud eundem Pandulph. l. 2.*

264. *ADVERTERE*] Appellere, quasi se, castra, aut classem vertere ad hanc terram. *Tertent. Eun. Act. 2. Scen. 3. v. 58.*

Ille se interea commodum huc adverteret

In hanc nostram plateam. ----

265. *EXTREMA*] Cædes, clades, dum scilicet inde expellebantur, ut supra notavimus. *SUCCURRITIS*] Respondetis, mihi vos interpellanti. *APERIT*] Liberi ab umbra mortis, & à plaga occidua, sine impedimento, perflantes rotam hanc oram. Campania siquidem, ac in primis Neapolis, ad meridiem & occidentem, serè mare respicit, ut inde patente ære perspiretur.

266. *ÆSTATIS ZEPHYRI*] Omni anni tempestate flantes, & sua lenitate rescentes æstatem. Alludit ad gratissimam, & moderatam cæli constitutionem in hac regione. Inde enim laudatur à scriptoribus Italia. Dionysius Halicarn. *Antiq. Roman. Lib. 1. c. 37.* ubi de laudibus Italiæ: *Omnium, inquit, pulcherrima est æter moderata; ut anni tempus feret, temperis, qualis nec nimio gelu, nec immenso aestu, frigus ladat, aut animantia. Elianus var. Hist. lib. 9. c. 16. In Italia permixti, inquit, varisq; populos habitasse ferunt, plures quidem quàm in ulla alia terra: eam potissimum ob causam, quod omnium anni partium in ea sit moderata tempestas. *BRUMÆ VER*] Moderatum frigus, quale veris tempore. Spectat istud Maronis *Georg. l. 2. v. 144.**

Hic ver assiduam, atque alienis mensibus aestas.

267. *PERGRACARI*] Ad normam Græcorum perpotare. *Pergracari*, inquit Festus, est epulis & potationibus inervare. Erant enim Græci in hoc genere intemperantes. *Cic. Act. 3. in Ver. c. 66. Discumbitur: sit sermo inter eos, & invitatio, ut Græco more biberetur. Plaut. Most. 1. 1. 21.*

Dies nactusque bibitis, pergracamini.

VESPIUS] Veluvius haud procul Neapoli, ut supra ad v. 221. ubi vinum nascitur totius Italiae

Germanos erumpere, Quare non lacrymastis
Partibus in nostris? & passim jugis aqua fons,
 270. *Circumvicinos Sarnus quique irrigat agros,*
Unde olere, instruiturque forum, cui nomen ab ulmo,
Asparago, frago, ficu, pyro, & Ausone pomo

hæc generosissimum, quod dicunt *vino græco di Soma*. Olim Pompeianum audiebat à Pompeiis oppido vieno. Aliud ramen genus est vini nigri, seu purpurei, illic vulgare, quod appellant *Lacrymam*, vel ut quidam volunt, *Lacrymam Christi*. Estque vinum opumum & adiposum, ita ut epoto cyatho vitæo, videantur à suprema circum margine, sensum desiderare, & ad fundum dehillare, gutturæ variz, quibus aliquod lacrymarum instar est. An inde nomen traxerit (quod ramen omni vino crassiusculo, & meraciori commune est) an à sanguineis Christi Servatoris lacrymis in oliveto profusis, conjectura sit penes lectorem. Certum est, ob varia naturæ miracula, quæ in hoc traflu repetiuntur, præbitam esse occasionem, tam recentioribus, quam veteribus, plurima fabulandi. Inde ad lacum Avernum, quemdam Christi montem designant, eo nomine appellatur; quod persuadeat sibi vulgus, victorem Christum illuc ex Averno, eum ingenti SS. Patrum turba, gloriosum ad superos rediisse. *Leander, Pighius*. Ceterum Vesuvium à vino quod fert olim celebrem extitisse, innuit Mart. lib. 4. Epig. 44.

Hic est Pompeiis viridis modò Vesuvii umbris:
Preferas hic mandatis nobili vna lacus.

268. GERMANOS] Qui à natura in Bacchi cultum propendit: & vina optima æstimare, & aliis quodammodo invidere consueverunt. ERUMPERE] Queri exclamando, & expostulare cum natura. LACRYMASTI] Tales lacrymas optimi vini non protulisti?

269. PARTIBUS &c. In patria nostra. Vide suprà de *partibus* Ser. 3. ad y. 184. fol. 46. JUGIS AQUA FONS] Perpetuo salicena. Horat. l. 2. Sat. 6. y. 2.

Morsus ubi, & tosto vicinus jugis aqua fons. Id est, continenter fluens. Et quidem Neapoli fontes sunt aquarum limpidissimarum, tam publici ubique per ycos, quam privati & domestici, ad usum familiarem. Nam ex fontibus aquarum dulcium in alveum collectus Sebethus, & aquarum castellum, inde per aqueductus subterraneos, totam Neapolim fontibus irrigat, non

tantum vias publicas, verum etiam palatia, diversoria, ædes, in illorum atris & cœnaculis, aquas abundantes subministrat. *Schettus, Pighius*.

270. SARNUS] Flumen à Sarno monte oriens, cujus ostia haud procul olim Pompeis. Muceriam intra mille passus, à Septemtrionibus præterfluit. Inde Sarrastes populi. Agro plerumque plano decurrit, hinc miris audit apud Silium lib. 8. Ceterum aquam præbet non tantum potabilem, sed etiam suavissimam. Inde & rigandis tam Mucerinis, quam Pompeianis agris opportunus. Quare postea addit c. 1. *CACTUS AGROS*] Scilicet jam memoratos, auctore Virg. l. 7. *Æneid. y. 738.*

Sarrastes populus, & qua rigas aquæ Sarnus. Vide Philip. Cluver. Ital. Antiq. lib. 4. c. 3.

271. OLERE &c.] Omnia scilicet, quæ ex agris illis succundissimis inferuntur foro Neapolitano venalia. De olere consule suprà Ser. 14. ad y. 8. fol. 66. AN ULMO] Neapolitanis dicitur *La piazza del ulmo*. Ubi non minus hieme, quam æstate prostant omnis generis fructus, quàm rationem ducit Schraderus ab ulmo, ex qua præmia suspēdebantur. Nam olim hoc in loco spectacula edebantur. Hodie verò à lautioribus & meracioribus habitatur.

272. ASPARAGO] Notissimo cibo, cujus duplex species in Italia, silvestris una, quæ & *corruca*, altalis altera. Utinamque meminit Plinius lib. 19. c. 4. Priores Juvenali Sat. 11. y. 68. dicuntur. ----- *Montani*

Asparagi, posito quasi legit villicia suso. Posteriores saporiores sunt, & nobis Belgis soli in usu. In mensuram deliciis fuisse indicat Juven. Sat. 5. y. 80. ubi de pisce squilla & lance. *Aspico quàm longo distendat pectore lancem*
Qua feritur damno squilla, & quibus undique septa

Asparagis, quâ despicat convivium caudâ. Asparagi etiam dicuntur fructum cauliculi teneri, & primum erumpentes: ut hodie fructu Srolones primi sœniculi, & lupi salicarii. Vide Had. Junium, & Lud. Nonnum de re cib. l. 1. cap. 16. FRAGO] Notò & obvio fructu, quem Belgæ vocamus *aerâbesse*. Sunt enim fraga, acini moris.

*Atque Armeniaco, ceraso, nuce, amygdalo, & uva,
Et reliquis, quibus oblati sub tempore mense,*

275. *Attonitus CAROLUS Quintus vix credulus hest.*

Addē tribus castris secūra palatia, sedes

non abfimiles, iis tamen magis turbinati, unde à Servio appellantur, mora in herbis nascentia. Vix memorantur prisci, quibus tamen non fuisse incognita indicat Virg. Ecl. 3. v. 92.

Qui legis flores, & humi nascentia fraga.

AUSONIS POMO] Hesperio, Aurantio, & Citrio omnis generis, quorum tantus hic est proventus, ut quasi nihili viderent, & à pueris se muto pectentibus abjicerent.

273. ARMENIACO] Molo præstantissimo, ex Armeniâ in orbem nostrum primitus adveho, quod flavo & purpureo cortice rectum, cetera Persica manifestando anseverit. Hæc Junius Belgicè interpretatur *rodsu persen, vraghs persen*. Posteriores Græci hæc mala nuncupant *Afganaca*: inde apud nationes quasdam audiunt *abricocces*, uti & apud nos, *abrikoeken*. Sed alii negant, Armeniaca esse præcocia illa jam exposita: de qua re consule Nonnium de re cib. l. 1. c. 25. Sed parum interest hic, quando intelligimus per Armeniaca omne genus Persicorum, sive sint Rhodacina, sive Præcoqua, sive Armeniaca: quorum omnium ingens copia est, & varietas, in paradiso Italia, maximè in Italia paradiso Campania. Nucis] Juglaude, Avellana, pineâ, castancâ, pistaciâ, & ut sequitur amygdalâ, tam dulci, quam amarâ. Nonn. de re cib. l. 1. 57. & seq.

274. RELIQUIS] Fructuum generibus, & abundantia obfupendâ, quæ alibi solâ æstare vel autumno, & ægè reperias

275. CAROLUS QUINTUS] Magnus ille Imperator, Philippi I. F. Maximiliani Aug. N. ex Augusta familia Austriacæ & Burgundicæ, natus in Belgica, Belgicæ Princeps, quem referunt annales, à victoria Tunetana, æ Africa gloriôsè reducem in Italiam, anno salutis chr. 1c. xxxv. sub finem Novembris Neapolim appulisse, ibidemque hibernasse, ac dies atque quadragesimales, celebratis nuptiis filiz suæ Margaritzæ, cum Alexandro Mediceo Florentinæ Duce, epulis, choreis, pompis, ludis, spectaculis transigisse. Quo tempore, ut refert Poëta noster, cum rarissimæ quævis & exquisitissima fructuum genera, mensæ illius premium offerrentur, quæ ob hiemis ele-

parte reperiantur: quid mirum, si maximus ille Princeps, ad rem arce non visam obfupperit, vix in animum inducens, naturam, has Comi gratias mensibus hibernis educere potuisse? Vix credulus] De fide oculorum suorum dubius, verine & naturales fructus, an fuci vel arte facti, sibi hac anni tempestate offerrentur.

276. TRIUA CASTRIS] Sauteremenfis. Novo, & Ovi castro, quæ urbem & portum tutaunt. *Sauteremenfe*, vulgo, *castello di Sans'* Eremitæ, loco urbis altissimo versùs continentem, inædificatum, longè munitissimum, detegit & despectat urbem, portum, littora, & insulas maris. Extruxit Robertus Rex, auxit Carolus V. Imperat. Urbi conjuncti prælo pomærio Philippus II. Rex Catholicus, *Castrum novum* seu neophrurion, vulgo *castel novo*, extructum à Carolo I. Rege, Andium comite, D. Ludovici fratre, ad urbis & portus præsidium. Expulsi gallis instauravit Alphonsus I. atque ita communivit, ut inter firmissimas Italiæ arcés celebraretur. Carolus V. Imperator, ejusque filius Philippus II. omni bellico apparatu instruxerunt. In medio arcis prætorium ingens superbit, par Imperatori aut Regi cuiuspiam recipiendo. Hoc in palatio celebrantur regni conventus annui, & ipse Princeps quot hebdomadis factis sui adeundi copiâ, quærentium & postulantium libellos suscipit. *Castrum Ovi*, vulgo *Castello dell' ovo*, dictum à forma ovali ipsius scopuli maini, in quo conditum. Opus esse voluit Guilelmi III. Normanni, & inde diu vixitatum fuisse Normannicum. Alphonsus I. Arragonius instauratum exornavit. Scopulum hunc veteres Græci *modygas*, id est, muscipulam, seu instrumentum quo mures capiuntur, appellasse ferunt, vel ob firmum ipsum maris, quo undique cingitur, vel ob difficiles elapsus, quibus quasi capiti videantur, qui hanc arcem habitant & descendunt. *Secura*] Ab hostibus tuta, & contra illorum irruptiones valide communita. *PALATIA*] Palatium seu prætorium castri novi jam memoratum, cui muniendo, quaterni reges, suam quique operam, contulerunt: dignum proinde, quod regum aspectu & habitatione, quoadmodum illustratum, cui & hodie adiacet superbissimum pro-

*Quattuor antiquo certantes sanguine Regum,
Infractisque animis; minimis & ubique sacellis
Magna Monarcharum monumenta; & commoda censu*

280. Cœnobîa, & Monachorum inopum subsellia, sumptu

Proregis prætorium, in cuius substitutionem & ornatum, utriusque mundi aurum concurrisse existimes.

277. QUATTUOR.] Jam memoratorum, Caroli I. Alphonsi I. Caroli V. Philippi II. CERTANTES SANGUINE.] Regiâ stirpe inclyti, Austriâ, Arragoniâ, Valesiâ, quibus clariore hodiernus orbis non suspicit.

278. INFRACTISQUE ANIMIS.] Fortissimi, & heroica fortitudine in se decertantes.

279. MONARCHARUM.] Regum Neapolitanorum. MONUMENTA.] Imagines, anathemata, donaria, statuas, cippos, cenotaphia, mausolea, & generatim omnia, quæ vitâ functorum memoriam vivis excitant. COMMODA CENSU.] Opulente dotata, annuo censu & proveniunt ditia.

280. CŒNOBIA.] Loca & septa sacra, ubi vitam communem agunt, & sacris defunguntur officiis, tam viri quàm sociæ: Latine dixeris consubernia. Nam, Cœnobium vox Græca est, καὶ τὸ κοινόν, quod est communis, καὶ τὸ βίον, quod est vita, in unum conflata, quasi vitæ communis societas. Inde apud A. Gellium lib. 1. c. 9. Cœnobium illud Pythagoricum, ubi quod quisque familia pecuniæque habebat, in medium dabat. & cohabitare societatem inseparabilem. Quo nomine nunc censui consubernia & domicilia illorum, qui primævam vitæ Apostolicæ societatem æmulantur. MONACHORUM INOPUM.] Pauperum, & mendicantium, qui quotidiano elemosinarum questu vitam tolerant, nullis aut per exiguis censibus gaudentes: ut sunt, qui sub præsidio Deiparæ virginis, sanctorumque Augustini, Dominici, & Francisci, Deo reipublicæ Christianæ, quæ docendo & concionando, quæ psallendo, sacris operando, & noxas piorum contentium auscultando, magno cum fructu deserviunt. Monachi olim quasi unici & solitari dicti sunt, qui procul ab hominum strepitu & consuetudine, Deo victuri secedebant. Hinc, qui modò etiam inter homines, aut rari inter se, Deo soli vivunt, Monachi dicti, ac ipsorum septa monasteria appellata sunt. SUBSELLIA.] Tempia & monasteria sumptuosissima, ubi publicus populi confessas ad audiendum Dei verbum, ex ore vi-

rorum eloquentissimorum, quorum maxima, apud Ordines, ut vocant, Mendicantes, in Italia, est frequentia. Subsella primis temporibus apud Romanos, dicebantur loca, ubi minora iudicia exercebantur; nostras dixerint hodie, subalterna. Varro lib. 4. de ling. Lat. *Vi subsellia, quod non planè sapi, sic quod non planè erat sella, subsellium dictum.* Ulos tamen postea obtinuit, ut sedes honoratæ quorumcumque iudicum, magistratum, equitum, nobilium, subsella vocentur. Inde & subsellia in Orehæstra, de quibus Martialis lib. 2. Epig. 29. v. 1.

Ruse, videt illum subsellia prima tementem. Item & in Senatu. Cic. de cl. Orat. c. 20. *Locis, in subsellis occupatur, completur tribunal.* Ex Philip. 5. c. 18. *Cum ipse subsellia Senatus versarentur latrones.* Hodie pro quolibet confessa publico usurpati queant. SUMPTU MAXIMA.] Sumptuosissime fabricata, quæ mirum dictu, quàm rapiant exteros, & urbem Regiam & amplissimam exornent, tam varietate, frequentiaque, quàm splendore & cultu profuso auro. In primis illud S. Augustini, ubi regalia planè conspiciuntur petistylla bina, surgunt hodie templum, mole, vastitate, symmetria, parergis, & ornatu omnis generis, cum primis & vastissimis urbis Ecclesiis quandoque cœsurantur. Item S. Joannis Carbonarii (na vocat à loco situs) ubi superbissimum Mausoleum ex pario marmore artificiosissime sculpto, Roberti Regis, ejusque fororis Joannæ. Utrumque Ordinis Eremitani S. Augustini. Item & celeberrimum illud S. Dominici, ubi servatur memorabilis imago Crucifixi, quæ prodit oranti D. Thomæ Angeliæ Doctori respondisse, bene de me scripsisti Thoma. In cella sacrarii spectes theas inscriptas, Alphonso I. Arragonii, Ferrandi I. & Ferrandi II. Isabelle Ducis Mediolanensis, aliorumque nominibus, quorum ossa isthic deposita conservantur. Item, varia magnificentissima, Ordinis S. Francisci monasteria, & Carmelitana, maxime illud, ubi colitur celeberrima illa, & quotidianis miraculis clara, imago Deiparæ Virginis, in templo splendissime exornata, quod summâ religione tam indigenis, quàm hospitibus Chri-

*Maxima, pupillis miseris sana erudiendis :
 Quæque ministrantur Nidenſi nobilitate
 Egrorum hoſpitia ; & locupletibus atque miſellis
 Semper oportunum pietatis montem ; animoſo
 285. Undique pragmaticum ſtrepitu ſublime tribunal ;*

Chriſtianis, voti & opitulationis gratiâ frequen-
 tatur. Quibus accedat ſuperbiſſimum illud, &
 Auguſtiſſimum ſanum Societatis Jeſu, quod Nea-
 politanis, alteram quaſi Varicanam Baſilicam
 exhibet, quâ mole, quâ ornatu. Item & illud
 Montis Oliveti, ubi humata ſunt oſſa magni
 illius J. C. Alexandri ab Alexandro, quem do-
 ctiſſimæ Genialium dierum lucubrations munda
 celebrant : relicto exemplo quibuſcumque
 aliis, ut præſam litteraturam, morum, rituum &
 legum Romanarum magiſtram, cum Aſtreæ ſtu-
 diis conjungant, & remiſſo quandoque culina-
 rio à rebus forenſibus quaſtu (quod cultioribus
 quibuſque in uſu) patrociniis ſui rationes, ad pu-
 ritatem præſci juris expendant. Item & ſplendi-
 da ædes D. Claræ ſacra, quam Agnes Hiſpana
 Roberti Regis uxor, poſt mortem mariti, inter
 ſacras virgines Deo devota, exſtruxit. Aliæque
 prope innumera, quæ non capit commentarii
 brevitæ. Legendi Leander, Pighius, Mercurius
 Italicus &c.

281. PUPILLIS MISERIS &c.] Pauperibus pu-
 pillis, quibus ſcanditates, ad alimentum, vel artem
 quaſtuofam perſciscendam non ſuppetunt. FANA]
 Loca ad ſanum S. Mariz, quam vocant annun-
 tiam. Huic enim contiguum eſt *anagapædæon*,
 ſeu pauperum hoſpitiū, magnitudine atque
 ſtucturâ municipii perampli inſtar, in quo ſupra
 duo pauperum milia, omnis generis ægroti, ſe-
 nes debiles, & ad operandum impotentes alin-
 tur, & curantur. Sed, quod maxime huc ſpectat,
 pluſquam octingenti uſi uſque ſexus orphanæ, &
 expoſiti uſi uſque ab infantia educantur, litteris
 imbuntur, ac artibus variis, pro cuiuſque inge-
 nio diligenter inſtituuntur, uſque ad ætatis ma-
 turitatem. Puellæ nobiles juſta dote elocantur.

282. NIDENSI NOBILITATE] Id eſt, à Cu-
 riâ Nidenſium nobilitas, cui æx majorum lega-
 tionis, vel aliunde competit hæc cura. In hac
 enim urbe aliquot nobilium ætates ſeu curiæ
 ſunt, ſeggi nominant, quibus ſux cuique familie
 ſubſciuntur, in iis, quæ jus & cauſas earum at-
 tinent. Leander eas recenset quatuor: Capuanam,
 Nidenſem, Montanam, & S. Georgii, alii plures

& aliis nominibus. Nidenſis autem Curia cete-
 ras numero familiarum anteit.

283. EGROZUM HOſPITIA] Noſocomium,
 ubi ægri pauperes curantur & aluntur. Nam præ-
 ter illud jam memoratum D. Mariz, alterum
 Neapoli eſt D. Mariz popularis : cui & rerum
 accedit ægritudinum perpetuarum, ſeu incurabi-
 lium, quod aiunt, in quo verno tempore ultra tria
 milia ægrotorum, qui Guaiaci portione uiuntur,
 curati ſolent. *Schradæus*. LOCUPLETIBUS &c.]
 Divitibus perinde, dum ætis præſentari penuriâ
 laborant, ac pauperibus, quibus id frequens.

284. PIETATIS MONTEM] Notiſſimæ per or-
 bem noſtrum argentariæ publicæ ſunt, quas ap-
 pellant *montes pietatis* ; ubi nullis vel exiguis
 uſuris, depoſito pignore, mutua donatur pecunia
 in uſus pauperum, aut etiam eorum, quibus præ-
 ſentari pecuniâ opus eſt. Et hæc Neapoli omnibus
 peropportuna, peregrinis juxta & civibus. Hoc
 inſtitutum primitus ex Italia ad nos ab hinc ali-
 quot luſtra deducit eſt : utinam majori paupe-
 rum ſolatio !

285. PRAGMATICUM] Advocatorum. *Pragm-*
atici olim Græcis dicebantur, qui mercede condu-
 citi oratoribus in judiciis ſe præbeant miniſtros.
 De his Cicero lib. 1. de Orat. c. 253. *Illi, inquit,
 diſtriſſimi homines, miniſtros habent in cauſis,
 juris peritos, cum ipſi ſint peritiſſimi. & quæ, ut
 abi te paulo ante diſtum eſt, pragmatici vocantur.*
 Hodie autem hoc nomine cenſentur advoca-
 ti, omneſque illi qui forenſia negotia tractant,
 maxime tamen, qui jus ipſum docent & inter-
 pretantur, eoſque ſine conſuluntur. Quintil. lib. 3.
 c. 6. *Grati, inquit, æquæpeticus vocant juris in-*
terpretes. Juven. Sat 7. v. 123.

Inde cadunt partes, ex ſedere Pragmaticorum.
 In quem locum Lubinus : *Pragmatici Pediano*
advocati ſunt, qui cauſidici leges monſtrabant,
& quos tamquam peritoſos adibant, & conſul-
tabant. STREPITU RINMOSO] Acri concertatione,
 & quâdam eloquentiæ pugnâ. Ut fieri ſolet,
 quando homines diſtriſſimi, inter ſe, ad docen-
 dam ſux cauſæ æquiritatem, animosè & eum ca-
 lora digladiantur. *SUBLIME]* Altè ſonans, vel
 ab

Urbe vagos hortos, urbanaque pradia ruri.

Occurrunt equitum ludi, ampla petorrita; festa

ab eloquentia perorantium maximè laudabile. Virg. Ecl. 9. §. 29.

Cantantes sublimis ferant ad sidera Cygni.

TRIBUNAL] Locus iudicii, scilicet vel sublellia iudicum, à quibus jus dicitur. Cujusmodi Neapoli sunt quinque: primum *S. Pauli*, in quo levia nomina expediuntur. Alterum quod vocant *La zezcha*, in quo causæ mecatum attinentes deciduntur. Tertium *La visaria*, ubi causæ civiles & criminales aditantur. Quartum *summaria*, ubi de patrimonio Regis cognoscitur. Ultimum quod audit *sacrofanda*, ubi jurgia & controversiæ finiuntur.

286. URBE] In urbe. VAGOS] Latè patentes, amplios & porrectos. Sic Tibullo *vagus aër*, *vagus Araxis* lib. 4. paneg. ad Messal. & Horat. lib. 1. Od. 2. §. 18. *vagus Tiberim* nominat. HORTOS] Qui sine numero reperiuntur in ipsa urbe, omni elegantia, & artis cultu exornati. Intes quos eminebant olim hori Gascie Tolertani, tam amplitudine, quàm omnis æternitatis genere singulares, quos fere nexorum maledictis damnatos sæpius dovoroque fuisse, quorum sudore & sanguine sunt elaborati. *Pighius* sol. 464.

PRADIA RURI] Hortos & villas suburbanas, quæ potissimum in agro liuoreo spectantur, ædificiis & cultui insignes. Videas isthic magno oblectamento fontium ædificia, antra Nympharum, atque piscinas, corallia & unionum ostreis, omnique conchyliorum varietate renitentes. Item porticus, ambulacra, scenas frondibus concameras, florum fructuumque multiplici colore distinctas: parietes malorum puniceorum tapetis vestitos, pesiliyllia & exedras, picturis, signis, statuis, & marmorum antiquitatumque reliquiis decoratas, quibus horti magnatum, variis in locis resplendent. Pulcherrimi celebrantur Marchionis Vicensis, aliorumque principum: uti & in maris litore villa Bernardini Martziani, variis antiquitatum monumentis exornata. Item Regum sceclis, amplissimum palatium à Ferdinando Arragonum Rege constructum, vulgus Italicum vocat *Poggio Reale*, quo se à laboribus ac negotiorum huctibus, tamquam in portum securum recipere solebat. Quæ & alia uberrimè descriptio *Pighius* fol. 465. *Pradium*, quælibet possessio est, tam in urbe, quàm ruri. Vide suprà Serm. 4. ad §. 80. fol. 75.

287. OCCURRUNT] Tempore scil. Bacchana-

liorum, seu illis festis, quæ dies pisculentos vel quadragesimales ex Ecclesiæ instituto prævertunt. **EQUITUM LUDI]** Qui solent fieri à turmis equitum personatorum, quarum singulæ, suis coloribus, atque insigniis distinctæ, peregrinum vestitus varietatem præferunt, certantque inter se, non minus equorum genesoforum pulchritudine, sumptuose ac pretio phalarum, quàm militari velitatione vel hastarum concursatione. Apparatus sanè magnificenissimus, qualem ibidem in gratiam Herculis sui Prodicus institutum, refert *Pighius*, à Principe Sulmonense, ut prævenis hac ratione Bacchanaliorum ludicris, gratissimum hospitem delectaret. fol. 471. **AMPLA PETORRITA]** Vehicula magna, non recta superne, sed patentia à personatis infesta, quæ promose dierum istorum genialium, ad publicam populi hilaritatem, festivâ pompâ per urbem aguntur, magno spectantium plausu. Qualia Romæ etiam cernuntur integris quandoque theatris constriata, in quibus personati drama, & ludos suos edunt. *Petorritum* vox Gallica, non Græca, ut docet A. Gel. l. 1. §. 30. Gallicani vehiculi genus notat, pilento fortassis, aut rhedæ (quæ item Gallica vox est) non multum ab simile. Usum illium in spectaculis fuisse indicat Hor. l. 2. Ep. 1. §. 192.

Effeda festinant, pilenta, petorrita, navos.

Ubi commentator veris intelligit vehicula captivarum simulacrum. Ad usum & saltum majoris census hominum extitisse, noto ex eodem lib. 1. Sat. 6. §. 104. --- *Flures calones atque caballi* *Pasendi duccenda petorrita. Nunc mihi curio* *Ira licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum.* Velocioris vehiculi notam præfert apud Aufonium Ep. 8. Axio Paulo §. 5.

Corripides rapiant imposita petorrita mulo.

Vel cisto trijungi, si placeat, infilas.

Scil. ut Paulus Rhetor propere veniat ad Aufonium. Sic & Ep. 14. ubi dehortatur eundem à velociore cursu in via. §. 14.

Sed cistum, aut pigrum cætus consensu veredum.

Non tibi sit rheda, non amor acris equi.

Cantari moneo malè nota petorrita vites.

Nec celeros mulo ipsi Messici agas.

Id est, ne incuras excutiaris. Meticus enim Tarni anriga à Juturna viragine, inter media lora temone excutitur apud Virg. lib. 12. Æn. §. 469.

FESTA] Festis his congruens, bella, commoda, & ad bene spectandum comparata. Ut solent ibidem

Cc

dcm

Sella sine obloquio; ut quæ volēs, cave Rex, cave Princeps.

Mappa & opisthographum viridi circumdata limbo,

290. Lucius & focii, Panum Dryadumque calores

Repræsentabunt hodie: plaudetur; adeste.

dem ad festorum ludorum spectacula conduci sedes, eut loca, unde spectent opulentiore, aut quibus grave non est, nummum dependere.

288. SELLA] Locus conductilis, vel sedes. In M. SS. poetæ reperio:

Sella sine obloquio, vili conductilis ars.

SINX OBLQVITO] Ubi enim quisque sedet suo arte, non datur obloquiū anse, maximè iis, quos piget huic rei summos impendere. UTQV VO-
LTA] Et si volēs, sen tibi liberit. Supple, edicere poteris locum à te conductum occupare nitentibus, CAVE REX, CAVE PRINCEPS] Id est: non licet tuo iniussu cuiquam, tuam sedem intercepte. Periphrastice notat sellam conductilem.

289. MAPPA] Signum ludorum. Hic transit ad comœdias, & dramata, quæ solent eodem fere genialium dierum tempore, magno concursu populi, aristocræ ac dextrè per ingenio Italico exhiberi, non tantum hinc Neopoli, sed in omnibus Italici primariis artribus. Mappa eutem à veteribus non ræd pro ipsis ludis usurpatur. Juven. Satyr. 11. 191.

Interea Megalæ facæ spectacula mappa,

Idæum solenne colum. -----

Erat enim mappa signum committendorum ludorum, quod non nisi aut à prætorè, aut editore, aut etiam à dictatore in hoc creato, mittebatur. Mappa, inquit Cassiodorus 3. var. qua signum das Circensibus, tali casu fluxit in morem.

Nero prædens, flagitante populo missus, mappam abiecit jussit per fenestram. Itaque è sella editoris, qui perierunt prætor, in eireum dejiciebatur mappa: quo signo accepto, ferræ, currus, aut gladiatorum committrebat: inde enim ludorum suspitium. Sueton. l. 6. c. 22. de Nerone: *Max & ipse aurigæ atque etiam spectari sapiens voluit: postique in hortis inter servitia, & sordidam plebem rudimente, universum se oculis in circo maximo præbuit, aliquo liberto mittente mappam, unde magistratus solent.* Et magistratus quidem super fornicæ carcerum convivium curabant, eo scil. loco, unde spectabant, & inde mappa mittebatur, candida, & cuius usus tergendis in mensis manibus, ut diximus ferm. 5. ad 7. fol. 100. Hinc Mart. lib. 12. Epig. 29. 7. 9.

Crete nam prætor cum vellet mittere mappam.

Hanc eandem mappam, Tertullianus de spectaculis damnat, ut præcipit ab alto diaboli figuram. Vide Domit. Calderin. l. 3. c. 14. & Raderam in Martialem. LIMBO] Viridi fimbria, aut extremitate. Virg. l. 4. Aneid. 7. 137.

Sideniam picto chlamydem circumdata limbo.

Hoc viridi limbo suas mappas ornare solent ludiones: fortè ex prisco more. Nam auctore Bayfio, mappæ olim ad limbum purpureis clavis variari solebant. Quò spectat, id hoc Mart. lib. 4. Epig. 46. 7. 17.

Et lato variata mappa clavo.

Sed parum interest, quando hoc loco intelligimus quamcumque telam, pannum, aut aliud quidvis, in quo sit OPISTHGRAPHUM] Id est, conscriptum quidpiam, antè & in tergo. Sic dicitur cherta episthographa, cuius utraque facies litteris exarata. Nam *ἐπιστήμις*, Græcis est ponè, vel à tergo. Plecto enim lib. 1. de republ. *καὶ πρὸ ἐπιστήμης λαβήσιν τὴν ἰστίαν.* Pons me prebendens veste. Inde & *ἐπιστήμις*, id est, posticus, averfus, posterior. Hoc autem opisthographo Mappæ invitantur spectatores, verbis ut sequitur.

290. LUCIUS] Femosus quispiem histrio, aut histriionum magister, cum focis suis ludionibus. PANUM DRYADUMQUE CALORE] Amores pastorales. Per Pana pestionis Deum, pastores, per Dryades turis & silverum prædites, Nymphas rusticas intelligit. Quod argumenti genus, plerumque sibi delignant histriiones, ut placeant populo, & à spectatorum frequentia quæstum uberiorem faciant.

291. REPRÆSENTABUNT] In scena. PLAUDETUR] Bellissima comœdia plebsum ciebit. Ita circumforanei merces suas extrudant. Planus proprius est theatris; nam ferè omnis clauditur comœdia, hoc epilogo: *Plaudite, aut planum date.* Ut videre est apud Plautum & Terentium: quod innuit Plauti Cissellaria, ex more prisco fieri. Sic enim postremus versus:

More majoris, date planum postremo in comœdia. Est autem plaudere, gratulari manuum complofione, aut lætitiæ manibus pedibusque præferre. Hodie in Italia vestigium prisçi moris constat, ubi finitæ comœdiæ plerumque applaudit effusa omnium acclamatio, geminata particulâ:

VIVA!

*Musica Pausilypo per grata crepuscula labens
Puppibus auratis, ipsum quâ raptet Ulysses,
Non potis in vitâ, remeantem mortua Siren.*

viva! viva! ADSTET] Invitantur omnes, ut spectent; & sic actoribus questus sint. Naso Fast. 4. v. 187. pati fere ratione.

Scena vocat, indique vocans: *Speluncâ Quiritis*, 292. **MUSICA]** Cantus symphoniacus, seu concequus, tam vocum quam tibiarum, aliorumque organorum musicorum. **PAUSILYPO]** In mari ad radices Pausilypa montis, uti & hodie nominant: nam olim villa Vedii Pollionis hoc nomine celebrata est. Plin. l. 9. c. 35. *Pausilypum villa est Campania, hanc procul Neapoli: in ea, in Casertis piscinâ à Pollione Vedio concessum piscem, sexagesimum post annum exspirasse, scribit Aulus Seneca.* Et Diq. lib. 54. scribit Vedium Pollionem Augusto legasse *Pausilypum villam Neapolim inter Puteolosque sitam*. Nomen invenit à sedando dolore. Grecis enim *παισιλυ*, est id, quod Latinis sedo, & *αἰσῶ* dolor. Inde *παισιλυ*, & *παισιλῶ*, cuiusdam Poetæ apud Athen. l. 2. Id est, *maeroris sedatrix vitii*. Ceterum mons est seu rupes hodie omni æmulationis genere ridens, optimi vini ferax, sub qua est specus, seu crypta Neapolitana, cuius meminimus Ser. 3. ad v. 79. fol. 37. & supra, ad v. 218. fol. 83. Instat Promonitæ in mare Siculum procurrit, pulcherrimam se navibus stationem commodat, solem noxiosque statos ercet, oculos silvestri specie, & nares citreorum fragrantia demulcet. Huc mensibus æstivis certatim Neapolitani, **PÆ GRATA CREPUSCULA]** Sub vespertur, seu crepusculum vespertinum, diurno æstu pressi, provehuntur, & velut classe aliqua, longè latèque obtinentes æquor, instruant epulas, labuntur, canunt, rident, iucundantur, & suavissimis symphonis litus omne personant. *Grata* dicit, discussio jam solis æstu. *Crepuscula*, sub solis occasum. *Crepusculum*, inquit Varro l. 5. de ling. Lat. *significat dubium. Ab eo dubia res dicta crepera, quod crepusculum dies etiam nunc sit, an jam nox multis dubium*. Nonius autem: *Crepera res propriè dicitur dubia, unde & crepusculum dicitur res dubia*. Ferè tamen intelligitur de noctis Crepusculo. Plaut. in fragm. Parisii:

*Inde brevo apparet primulo crepusculo,
Domum ira capî tramite viciâ viâ.*
Id est, primâ vespere. Et Prolog. Casin. v. 40.
*Cum conficiatur est primo crepusculo
Puellam exponi.*

Et Ovid. lib. 5. Fast. v. 455.

*Inde demum redeunt sub prima crepuscula mœstis,
Vique erat in duro procubuisse toro.*

Hodie itaque bene addunt *crepusculum*, vocem *matutino*, quando sermo est, de dubia luce, quæ solis ortum antevertit.

293. **PUPPIBUS AURATIS]** Vario colore, & auro pictis navigiis, puta celocibus, phascis, liburnicis, quarum usus in hoc litore. Ex his autem tantâ harmoniâ, & dulcedine consonantium tubarum, fidium symphoniarum, & gratissimarum vocum concentu, aures afficiuntur sub noctis silentia, ut quamlibet huic voluptatem posthabere possint. Et certè cum inter reliquas omnes Europæ nationes, arte, dulcedine, & canus affectu, Itali palmam obtineant, non est quod miremur sequentem hyperbolon. **QUA RAPTAÛT ULYSSEM]** Qui præternavigans in hac ora Sirenas, inter insulam Capreas, & modicè circumfœrum Minervæ promontorium, ubi Sirenum sedes statuit Cluverius, ne canus dulcedine silisteret, sociis aures cerâ obturavit, sequè ad malum constringi voluit. Hyginus Mytolog. c. 125. Sirenas enim, eos qui hæc navigabant, ita suo cantu demulcebant, ac retinebant, ut de reditu in patriam non cogitarent. Hoc periculum ut vitaret Ulysses, à Circe præmonitus creditur, ususque consilio jam memorato. Ulysses Ithacæ & Dulichii rex, à bello Troiano, Homeri scriptis, & prudentiâ notissimus. Vide Serm. 1. ad v. 94. fol. 16.

294. **NON POTIS IN VITA]** Quæ non potuit Ulysses adhuc viyentem dum hæc prætervehetur suo cantu allicere, aut desigere. **ΚΥΜΑΝΤΗΜ]** Ad superos, & iterum hæc navigantem, **MORTUA SIREN]** Licet jam mortua, id tamen huius symphoniarum adminiculo possit. Rectè *mortua*, quia ut refert Hyginus Mytol. c. 151. Sirenum fatum erat tam diu vivere, quam diu cantantes eas nemo esset prætervehiens: quibus fatalis fuit *Ulysses*. Assensu enim sua cum præternavigasset scopulos, in quibus morabantur, præcipitantes se in mare. Nomina earum memorantur, *Parthenopo, Leucosia, Ligea*. Vide Ser. 3. ad v. 46. fol. 26. Item, Lamb. in Horat. & Phil. Cluver. Ital. antiq. l. 4. c. 4. Inde jam constat sententia hyperbolica: tantam audientibus voluptatem adfert equoreæ huc musici ad Pausilypum, ut Sirenes licet mortuæ, ejus adminiculo, si sedivivus

295. *Littoris occurrit moles, crebraque triremes:
Propectus Capreae, quæ & vectigalibus ampla
Præda coturnicum, Prochyta, atque Ænaria, eremo
Et cellis sancti Martini, quas foret alto,*

hâc præterveheretur, Ulyssæm raptarent, ac degerent.

295. **MOLES**] Opus australi urbis plagâ extra muros in littore, ex mari evectum quadrato lapide, quingentes ferè passum in altum procurrens, & incurvi brachii formâ, contra fluctus & masis tempestates insigniter communium. Vulgus latinâ voce nonnihil deflectâ, *Molle* nominat. Vide suprâ ad §. 233. Eò per fistulas subterraneas ex urbe deductus fons in capite molis erumpere solet: cuius crater præca Neapolitanarum numina, Sitenes, Hebonem ac Sebethum exprimit. Vide *Leand. Figh. Merc. Ital.* Moles hoc loco denotat aggerem, aut quidvis aliud, quo mare excluditur. Cic. l. 9. Epl. 17. ad Attic. *Ab utroque portus cornu moles jacimus.* Et ad eund. l. 4. Epl. 15. *Britannici belli exitus expectatur. Confus enim aditus insula esse munis mirificis mobilibus.* Vide quæ diximus ad §. 33. de **PILIS. TRIREMES**] Naves oblongæ, quibus terni remorum ordines. Sic & quadiremes & quinqueremes passim apud idoneos inveniuntur, quibus scilicet sunt quater, aut quini remarum ordines. *Trirēm* inventam esse ab Amocle Corynthio prodit Thucydides. *Perotus*. Hic capiuntur pro navibus quibuscumque actuariis: qualem copia Neapoli, adeò ut Pighius referat fol. 461. visas sibi isthic fuisse in portu, triremes ferme quadraginta, explaratoriis, navibusque aliis exceptis. Procul dubin ad defensionem freti Siculi, contra Turcatum & piratarum irruptiones.

296. **PROSPECTUS CAPREÆ**] Qui capitur ferena, & lucido cælo. Inde enim spectes insulam *Capreæ* aut *Capream*, è reginæ promontarii Minervæ sitam, & tribus millibus pass. inde distantem. Vulgo hædrieno appellatur *Capri*, habetque duo oppidula, quorum majus, idem cum insula nomen sortitur. Est autem insula nemotibus & apricis locis, domesticarumque arborum fluviis undique cincta, æris temperie, & piscatu maximè nubilis. Celebratur apud Sueton. frequenti scellâ Angusti & Tiberii, Ovid. Met. 15. §. 709.

Inde legi Capreæ promontoriumque Minervæ. **VECTIO ALIBUS**] Ordina: & præda coturnicum, quæ ampla vectigalibus. Tanta enim coturnicum

copia isthic capitur, ut insulam locupletet, & vectigal capturæ earum, amplum censum faciat Antistiti. Fessæ siquidem vulneces, ab emetienda volatu Tyrrheni maris latitudine, hic & in adiacentibus insulis subfidere, & quiescere solent. Inde amplissimum capturæ vectigal.

297. **PROCHYTA**] Exigua insula, inter Ænariam & promontorium Miseni, quæ pars quondam fuisse putatur Pithecusarum. Plin. lib. 3. c. 6. *In Puteolano sinu Prochyta, quia profusa ab Ænaria.* Papin. lib. 2. Sil. Carm. 2. §. 76.

Hæc videt Inarimen illi Prochyta aspera parit. Item & Juvenal. Satyr. 3. §. 5.

----- *Ego vel Prochyta præpono Subura.* Ovid. etiam lib. 14. Metamorph. §. 89.

Inarimen Prochytaque legit. -----

ÆNARIA] Insula major aliquando Prochyta, naturæ miraculis, & thermis multis, tam olim, quam nunc celebris. Hanc veteres alio nomine *Inarimen*, & *Pithecusas* dixerunt. Strabon lib. 5. commendat ab agri fertilitate, & auri metallis, quæ primùm à Genuensibus detecta anno 112. c. c. c. lvi. perperam existimant vulgus. Hodie aliud nomen obtinet, & *Ischia* nuncupatur. Arcem habet munitissimam, inter duas terras saxo impeniam. Prochyta & Inarimen ferè semper jungunt Scriptores, ut suprâ videre est, quia olim insula eadem, sed deinde à se divisa, duas fecit. Sic & Virgil. lib. 9. *Æneid.* §. 715.

Tum sensit Prochyta olia tremis, durumque cubile Inarime levis imperiis imposita Typhoe.

Vide Cluver. Ital. Antiq. l. 4. c. 4. & Thannam Segethum. **EREMO**] Ex eremo vel solitudine videntur: scilicet capitur prospectus Capreæ, Prochythæ, & Ænariæ.

298. **CELLIS**] Dmunculis singulorum monachorum, quas ipsi cellas, à cellaum similitudine appellant: id est, ex cornubus S. Martini, **ALTO**] In alto. Siquidem monachium istud ædificatum est, loci altissimo, medio clivo in ascensu montis, cui Satermentice castrum impositum, unde prospectus amoenissimus in loca subiecta, & vicina. Cenobium illud inprimis nobile, dives & elegans est, templo & sacratio superbum: divitiis, splendorem, elegantiam, fastum, verè regales, cum summa admiratione con-

Montium & agrorum Bruno & dominator aquarum.

300. *Nunc extra portam, quæ à sancto Spiritu, equorum
Atque equitum sudans à summo manè palestra,
Et domitoris vox Pintassii: Ad intus, ad extra,
Gyra, stringe, leva, decurre, reverte, refræna.
Nunc matronarum ornatus, oculata calyptra*

confpeximus. Monachi ex legum suarum præscripto, vitam degunt solitariam, nec congregantur nisi sacris officiis defuncturi, statique diebus communi cœnaculo pascendi. Inde solitudo siue eremus, locus appellatur, ab ejusmodi solitarii habitatus: quamvis alioquin propter arduum montis ascensum, & molestos aditus, locus hic ab urbe reliquis discretus, & propter advenarum infrequentiam desertus quodammodo videri queat.

299. BRUNO] Sanctissimi istius instituti auctor, quem sectantur hoc in asceterio monachi, quos à primæva eremo *Carthusiâ*, in Gallia Narbonensi, *Carthusiensis* vocant. DOMINATOR MONTIUM &c.] Quia prospectat hinc in montes, mare, agros subiectos, quod aliquâ ratione est in ea dominari. Et certe nihil habet Italia hoc prospectu delectabilius. Hic enim directo lumine licet contempleri placidum maris æsum, ad lavam Minervæ, ad dextram Miseni promontorii terminatum, Pausilypsi vireta, insulasque Prochyranæ & Ænariæ: isthic arva latissima, montem & altissima juga Vesuvii, urbes & vicus oræ Surrentinæ, insulam Capreas &c. Si deorsum confpexeris, Neapolis tibi ejusque portus & moles in oculis, naturæ dobites majus, an artis rhiraculum, Capuæ.

300. EXTRA PORTAM] Urbis scilicet est, in agro suburbano. A SANCTO SPIRITU] Supple, nomen habet.

301. SUDANS A SUMMO MANÈ.] Quia à primo solis ortu equos sudare facit, dum docentur ad natum ephippi se movere, & gressum formare. Junioribus enim, & indomitis equis, dum subiguntur frequens est sudor & spuma. PALESTRA] Spatiæ vultum, parietibus clausum, formâ quadrâ & oblongâ, quod proximè spectare licet sumptuosissima regis æquilia, ubi generosorum equorum, quibus abundat hic tractus, argumenta flabulantur. Horis antemeridianis hic perdomantur, & exercentur equi regii, ad imperium Hipparchi, qui ex nobilium optimatibus

in hanc spartam à Rege legitur; ac ordine suis stabulis educti, & ab infectoribus tam capistro, quàm virgulâ directrice pressi, nunc solutum procedere, nunc rectâ & ad parietem præsidè gradi, nunc pernicies currere, nunc lenius, nunc agillimè se rotare, nunc se reflectere ocysimè, nunc circulos glomerare, nunc in altum quadripedare, &c. quæ omnia certis ab arte vocabulis imperantur, ut sequitur.

302. DOMITORIS] Magistri, seu hipparchi, qui palestra præest. PINTASSII] Nomen proprium illius, qui ad ea tempora, quibus Poeta noster Neapolim lustravit, hanc palestram moderabatur. AD INTUS, AD EXTRA,

303. GYRA, STRINGE &c.] Voces sunt imperantis Hipparchi, ad ephippas, vel equifones, ut experimētum capiat, quàm equi proficiant in arte. Tibullus lib. 4. Paneg. ad Messal. p. 90. de varia equorum flexione.

*Aut quis equum celeremve arcto compescere freno
Pessit. & effusus tarde permittere habenas,
Inque vicem malo directo contendere passus,
Nunc libeat curvo melius contendere Gyra.*

Hoc genus exercitationis, quo equi scdantur in orbem, & circumaguntur, inventum aiunt esse Lapirharum. Sic enim Virg. s. Georg. p. 115.

*Frena Palestrenis Lapithæ, gressusq; dedere
Impositi dorsatque equitum docere sub armis
Insultare solo. & gressus glomerare superbos.*
Et Prop. l. 3 E. 14 p. 11. Gyrum pulsat equis.---

304. MATRONARUM ORNATUS] Superbus vestitus Neapolitanarum, quæ tam cultu quàm incessu, insignem præferunt magnificentiam, maxime patriciorum & nobilium conjuges. OCULATA] Unico dumtaxat oculo hians, seu ita ad vultum adducta, ut unica tantum orbicularis fenestella oculorum trajetui pareat: ne scilicet noscantur, nisi ab iis, quibus se credunt, amaris vel amantibus. Quod ipsum usu venit tam hic, quam in reliqua Italia, pauperculus matronis, quæ ne cogantur erubescere publicitus mendicando, simili velo nigro vultum obnubunt, dum in com-

305. *Deque tribu levi amicarum, famulisque cuculli
A pedibus proprii, quibus hospita sancta Lucia,*

pitis aut templorum vestibulis, utroque poplite flexo, stipem levandæ egestati orant, affixâ pectori schedâ necessitatis indice, ore muto, manuumque alterâ tenente scutulum, vel excipulum in quem munusculum coniciant pii. Nostratibus etiam mulierculis in usu, ejusmodi operimentum propius vultum adducere, dum nolunt videntibus innotescere, & sequè relicta unicâ tantum rimâ, per quam videant, ipsam videntur calyptram oculare. CALYPTRA.] Capitis tegumentum, seu velum nigrum à capite ad furas usque sermè promissum, ad usum jam memoratum. Ceterum Hadr. Junio censetur generalius esse vocabulum, ad quævis operimenta fecminarum: derivatur enim *αὐτὴ τῷ καλύπτειν*, quod est tēgo. Hic autem propriè pro meretricio velamento.

305. *Deque &c.*] Ordo est: oculataque calyptra amicarum de TRIBU LEVI] Sal hic ex ambiguo sricat, ut nescias, adjectivum sit *τῇ levi*, an substantivum: utrovīs enim modo accipias, idem tropicè designat. Sicut enim apud Hebræos tribus Levi folis decimis ac victimis vitam tolerabat: ita & tribui amicularum ejusmodi, minimè amicarum, ex decimis amantium, & victimis aræ Cypriz, tanquam profluiti pudoris pretio, victus suppetit. Tribum Levi sacerdotalem S. Pagina celebrat, tribum vero levem, desultorii amoris levitas, & inconsistentia. De tribu levi refertur inter adagia Godofredi ex Rebuffo. Tribus est populi vel urbis pars. Varro l. 4. de ling. Lat. *Ager Romanus primum divisus in partes tres, à quæ tribus appellata, Titiculus, Ramnium, Lucernum: neminata, ut ait Euvius, Tacitensis à Tatio, Ramnesius à Romulo, Luceres, ut ait Livius, à Lucumone....* Reliqua tribus ab iis *abus, de quibus in tribuum libris scripsi.* Hic pro certo genere, aut multitudine mulierum usurpat. FAMULISQUE CUCULLI] Ordinandum: cucullique proprii famulis à pedibus: id est, chlamydes cucullatæ, qualibus amiciebantur isibic famuli ævo scholiriano, imò & ipsi heri. Hinc optimè additur *famulis proprii*, ut distinguat à cucullis dominorum. Vocis originè deducit Cl. Salmasius in Jul. Capit. à Græco *κικλῶ*, quod est Galea vel galerus. Inde *eucum* & per diminutionem *cucullus*, & *cucullio*. Vide Oñ. Ferrar. de re Vest. P. 2. l. 1. c. 22. In conum tamen fuisse cucullum, ostendunt cuculli papyracei, quibus involvuntur semina, aut aromata. Nam de his Mart. l. 3. Epig. 2. ad librum suum. §. 4.

Vel iburiz piperisque sis cucullus.

Quod autem sit propriè illa pars vestis, quæ caput tegit, inde constare potest, quod pœnulae Gallicæ genus, si cucullum non habet, *Rardicus*, si habet, *bardocucullus* nuncupatur. De illo Mart. lib. 14. Lemm. 128.

Gallia Samonico vestis te bardocucullus.

Hocque interest, inter pœnulam & lacernam, quod pœnulae cucullus affusus, à lacerna separatus, sed qui cum lacernâ indueretur. Pro tota tamen veste usurpatum invenias, ac primùm pro veste villosa, vel gausiâpina, ad arcendas pluvias, & frigora: qualem adhuc servi remiges, ab humeris usque ad summas furas dependentè gestare solent Neapoli, & alibi: cetera nudi. Olim militibus, rusticis, navitis & piscatoribus, imò & hodie in Italia etiam aurigis in usu. De hac veste Juven. Satyr. 3. §. 170.

Contentusque illic Veneto, duraque cucullus.

Servorum habitum primò fuisse, dein ad liberos transiisse docet Raderus in Mart. l. 5. Epig. 14. Nocturni operimenti genus folis indicat Epil. 16. Sidon. Apol. l. 7. ad Charibaudem Abbatem: *Nocturnalem cucullum, quæ membra coufessa sejuniis, inter orandum cubandumque tegere, transmissi: quamquam non opportuno speciet villosa mittatur hieme finis.* A Nocturnam & muliebri vestem fuisse, docet id Juven. Sat. 6. §. 117.

Ausa Palatino tegetem proferre cubili,

Sumero nocturnos meretricis Augusta cucullus.

Ex genere cucullorum, etiam fuisse Caracallæ: nam D. Hieronymus Epil. ad Fabiolam: *Efficitur palliolum mira pulchritudinis, porphyreus fulgore oculis in modum caracallarum, sed absque cucullis.* Hæ sunt illæ *caracallæ*, Gallicæ scilicet, palles, quæ cum antè fuissent breves, ut innuit Mart. lib. 1. Epig. 93.

Dimidiatusque nates Gallica palla tegit.

Talares ad usum Pop. Romani fecit Anonius Aug. Severi F. qui inde agnominatus Caracallus: & Caracallæ, Antoninianæ. Porro ducibus & militibus, imò & ipsi plebi usitatos fuisse cucullus, docet Columna Traiana Ciasconii num. 237. & 244. ubi tam plebis, quam militum lacernas cucullatas spectare licet. Vide Alb. Rubenium de re vest. l. 1. c. 6. & Oñ. Ferrarium P. 2. l. 1. c. 22. & Salm. in ÆL Spart. & Marc. Donat. in Jul. Capit. Perr.

306. *A PEDIBUS]* Famuli à pedibus dicuntur, quorum operâ ad eundem pedibus utimur. Cic.

*A Pedemontana redeant quoad ade beatæ
Turma ducum dominorum; & millia deliciarum,
Tædia quæ vitæ abbrevient, vitamque perennent;*

310. *Queque ego vix narrem, neque vestrum accrederet ullus.*

Cic. lib. 3. Att. Ep. 5. *Epistolam ad me referri volo, nec ullam ob aliam causam, Pedicem servorum à pedibus meum Remam misi.* Venuit ludit Martialis in voce à pedibus, lib. 3. Epig. 23. ad Invitatore.

Omnia cum retro peris opsonia tradas:

Cur non mensa tibi ponitur à pedibus?

Id est, cur non tibi mensam servis à pedibus? Eorum usum si deducamus ad mores hodiernos, non malè famulos à pedibus dicemus eos, quos Itali *Staffieri*, nostrates vocæ Gallica *Laquais* nominant. Hospitia] Hospitium commodat. SANCYA LUCIA] Pandochæum, aut diversorium ad litus maris extra Neapolim, haud procul Pauliippo, quod insignit nomen vel imago *sanc-
ta Lucia*. Dum enim domini properant pedibus, descensu jam ex equis facto, ad divam Pedemontanam, sive ad pedem montis, ipsi domi-
norum equos in hoc stabulo curant interrea, ac subinde ludunt, compeant, ridet, jocantur, pro more otiantium. Inde non malè deduxerit forè ex mente Scholiorū, cucullum, vagè à suprema chlamyde in tergum dependentem, & ceriā formā vel materiā compositum servorum noram extitisse. Primam & secundam in *Lucia* à naturali quantitate hinc descehit, licentiā quādam poëticā, ut vulgari & abusivo accentui se accommodat.

307. PEDEMONTANA &c.] Templum extat in aditu cavernæ, ad pedem montis Pauliippi, Deiparæ Virginis Mariæ sacrum, quod religionis gratiā frequenter & turmatim commean nobiles & lantiores Neapolitani, solentque plerumque equites ed tendere, sub carpento vehi, ut fors & census eorum flagitant. Hos sequuntur servi à pedibus, utque ad S. Lucie tabernam, ibidemque gradum firmantes, curant et suprà. Vide Schraderi monumenta.

308. TURMA] Equitum caterva, ut discas potius equo, quam plerito vehi huc servorum dominos. Turma enim equitum est. Var. l. 4. de l. Lat. Turma, inquit, turma est. E. in V. abijt, quod ter deni equites ex tribus tribubus Tatiensium, Rammenisum, & Lucernum fiebant. Et Festus lib. 18. Turmam equitum diſtam esse, ait Curia-
tis, quasi sericam, quod ter deni equites ex

tribus tribubus fiebant. Hinc Papinius normale pro equestri dixit. Sic enim lib. 5. Sil. Carm. 2. Protept, ad Crispinum. §. 15.

-----Non te series inhenens parentum

Plœbi à de stirpe tulit, non sanguine cretus

Tormali, trabæque Remi, nec paupere clava.

In quem locum Lipsius ad 3. Annal. Taciti c. 2.

Tormalen, inquit, sanguinem vocat, quia propria equitum turma. Sic & Maro An. 5. §. 560.

Tres equitum numero turma, serique vagantur

Ductores: pueri bisſeni quemque secuti.

DUCUM DOMINORUM] Qui ducunt, & ptezeunt

sequentes à pedibus famulos.

309. TÆDIA QUÆ &c.] Multa enim tædia circumstant humanam vitam, à rerum mutabilitate. Nam ut est, inter excerpta Grotiana ex Diphilo fol. 797.

Vita hominum res est admodum mutabilis.

Nulla usquam vita est plena qua non sit malis,

Fœtis, dolore, morbit, tormentis, metu.

ABBREVIENT] Inducti temporali oblivione,

faciant videri minus longa, & eatenus toleratu

minus difficilia, PERENNENT] Producant in se-

ram senectutem, seu annos quā plurimos vi-

vere faciant. Vox est composita ex *per*, & *annare*:

unde legimus *perannare*, quod est durare in mul-

tos annos, uti & *annare*, in unum annum. Suet.

tamen, sed *narrower* accipit, lib. 8. c. 5. In

Vespas. *Idcirco puella nata non perannavit.* Pro

divitiis, durare in annum. Ut sit: non annavit,

aut per annum vixit. Alioquin veteres Romani

menſe Martio soliti sacra facere *Annæ Perennæ*:

ut liceret sibi non solum annare, sed *perannare*.

Ovid. Fast. 3. §. 523.

Idibus est Annæ festum geniale Perenna.

Vide Cafaub. in Suet. produciatur autem *vita hu-*

mana, per auream mediocritatem in rebus, quā

nec à curis anxii & gravioribus perturbacioni-

bus opprimatur, nec gaudiis & voluptatibus ni-

miis dissolvatur. Quod præter animi cultum, à

terum celestium spe petitum, ducunt amenitas

hujus terræ, dum curis, tædiisque nimis oc-

curant, veluti morbis animi cunctis panaceam

suppeditantes.

310. ACCREDET] Facile crederet. Lucret.

lib. 3. §. 374.

Facili

*Hinc per oliveta, & myrteta, & laurina prata,
Tendimus in Latium, regnum omni dote beatum,
Italiae culmen, Regumque scopum omnium in orbe,
Regnum regnorum, cui praesidet inclita Roma:*

315. *Roma caput mundi, Divam sanctissima sedes;*

----Facile hoc accredere possis.

Plaut. Aſin. Aſ. 3. ſcen. 3. v. 37.

Quiſquid illuc accredit tibi, cinade calamistrat

Horatius lib. 1. Epist. 15. v. 23.

Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.

Accredere dicuntur qui aliis credentibus accedunt: quod uti tutius quam ſolum, vel ante alios credere; ita & facilius acceditur, quod eſt accreditur.

311. OLIVETA] Oleis abundare Campaniam ſuprà docuimus; quæ maxime tamen in montibus ſpectantur, uti & in vallibus laurus. Deſcribitur iter ex Campania in Latium, ſeu Romanam verſus, ubi viatorum oculis ſe pandunt, montes, valles, & agri oleis paſſim, myrtis & lauris conſita. LAURINA PRATA] Lauris vagè veſtita, PRATA, inquit Varro l. 4. de Ling. Lat. diſſa ab eo quæd ſine opere parata, ſcil. ad fructum faciendum. Sic & ſine opere parata ſunt illic Laurorum vitridaria, quæ paſſim vinoribus ſe offerunt in agro Capuano & Sinuſſano, ad Lirin uſque, quæ ſine cultu proſus videntur ſilveſcere, & media hieme, gratiſſimo aſpectu viſceſcunt. Opere & prata dicuntur eà ſerè ratione, quâ Doctiſſimo Calepino viſum eſt, prata etiam diſſa fuiſſe, quæ nunc vitridaria, ut plurimum buxo & lauro frequentata.

312. OMNI DOTE] Fertilitate, amœnitate, rerum aſſuſſentiâ, populi frequentia, & reliquis quæ ſequuntur. Latium veterum ſcriptis maxime celebratum eſt, unde nolim hic actum agere. Duplex olim Latium, novum & vetus. Vetus, non ultra Anxur aut Tarracinam extendebatur; novum, loca omnia inter Tarracinam & Lirin amnem complectebatur; hodie vocatur *Campagna di Roma*.

313. ITALIA CULMEN] In media Italia ſitum, eidemque impetrans, tanquam Provincia tum regina. REGUMQUE SCOPUM &c.] Quo venerabundi concurrunt reges & principes orbis Chriſtiani, aut eorum legati, & ad ſolium Apoſtolicum S. Petri ſe pronos, Eccleſiarum Principi & Legato Chriſti, ſubternunt. Lipſ. ad Lectorum lib. 2. de magnit. Rom. *Ipsi reges & prin-*

cipes, adeunt & inclinantur, & obnoxia capita uni huic capiti ſubmittunt.

314. REGNUM REGNORUM] Regnoſ & regibus cunctis, juſ dicens, & legem præſcribens poteſtate pluſquam humana. INCLITA ROMA] Decantata illa tot veterum monumentis gentium domitrix, terratum regina, de qua Martialis, l. 1. 2. Epist. 8.

Terrarum dea gentiumque Roma,

Cui par eſt nihil, & nihil ſecundum.

Ovid. Met. 15. v. 736.

Iamque caput rerum Romanam intraveras arces. Certè mundi caput exiſtiſſe terreno principatu, tam lucentè probant omnium gentium ſcriptores, ut lucem ſoli meridiano inferre rentem, ſi quid adſecro. Lege Lipſ. de Magn. Rom. lib. 1. c. 2. Imò & totum opus. Poëta noſter Latium commendat aliunde, ſcil. ab hodierno religionis dominatu, de quo ſequitur.

315. ROMA CAPUT MUNDI] Poſteſtate Divina orbi præſidens. S. Leo Serm. 1. In Natal. Apoſt. Petri & Pauli. *Ille*, inquit, *ſunt* (ſcil. Principes Apoſtolorum) *qui ſe ad hanc gloriam provexerunt, ut gens ſancta, populus electus, civitas ſacerdotalis & Regia, per ſacram Beati Petri Sædem caput orbis eſſet. Latius præſidens religione divinâ, quàm dominatus terrenus.* Lipſius præfat. ad Leſt. ad libros de Magn. Rom. *Nobis conſtat hanc ipſam Romam, & ſacrum in ea imperium fuiſſe, & eſſe, velut anchoram ſuſtinenti diu Europæ.* DIVUM SANCTISSIMA SEDES] Domicilium Spiritus ſancti, tam propter oracula Apoſtolica, quam infinitorum ſanctorum Martyrum, ac imprimis Apoſtolorum Petri & Pauli Iſpſana, quæ aliquando ejusdem divini ſpiritus caſtiſſima extitere cubilia. Xyſtus V. Pont. Max. Conſtit. 23. de urbe ubi inquit, *Religionis eſt domicilium, ubi ſacrarum indulgentiarum theſauri uberius diſpenſantur, ubi innumerabilium Martyrum ſacra corpora, magno Dei munere requieſcunt.* Item propter Pontifices, alioſque tam motum innocentia, quam vitæ ſanctimoniâ conſpicuos, qui Romæ pedum ſuorum veſtigia beaurunt, vel ibidem morte piâ, vitam hanc ærumnoſam cum beatâ immortalitate commutarunt.

*Cujus in auspicio pulmonem rupero, nec quid
Dixero pro meritis, pro religione locorum.*

Percurrat tamen extremis spectanda labellis.

Que fuerint Latio prima cumabula gentis,

320. *Stemmata Romulidum; quis muro cinxerit Albam,*

316. AUSPICIO] Initio narrationis. Veteres quia nihil nisi auspiciis inchoabant, quandoque auspiciis pro incipere usurpant. Suet. l. 6. in Nerone. l. 7. *Auspiciatus est jurisdictionem praefectus urbis.* Sententia est: si commemorare institutum cunctis, quae Romae admitanda, tanta rerum dicendarum copia succurreret, ut me, vel ipsis initiis, vox deficiat. PULMONEM RUPERO] Exasperaveram longā laudum recitatione. Pulmo enim cavis intus fistulis spongiosus aërem haurit, refrigerando cordi, unde dum frequentius inspirando sermoni attollitur, & deprimatur, sine quietis intercapidine; fit non raro, ut fatigatus & exasperatus officium vocis ori denegat, & ut Persius Sat. 1. v. 14. ----- Pralargus anhelet. Sic & Juven. Sat. 7. v. 117.

Rumpo miser sensum securo. -----

Ubi per secur intelligunt vicinum pulmonem; hic enim esse volunt superbi inflatum, aut irae: nisi quis forte pro jaecantia, & avorum gloria & calidiore declamatione sententiam rulerit.

318. SPECTANDA] Spectatu digna, non omnia, sed principalia. EXTREMIS LABELLIS] Leviter & persufondit, non prolixā, aut late deductā oratione. Id est, ut adagium sonat, *summus labellis.* D. Hieron. Epil. ad Rust. Mon. ut non levis, inquit, citaeque sermone. & us ita loquar, summus labellis hostes invitemus. Vide Erasmus.

319. LATIO CUNABULA] Primae origines. Trahitur a cunis, quibus innutritur & fovetur prima aetas. Primam Latii originem deducit Dionysius Halicarn. l. 1. Antiq. Rom. ad barbaris Siculis, quos deinde expulerunt Aborigines, qui mixti postmodum Pelasgi oppida construxerunt, & eadem sibi in Latio sedes tenuerunt; nomine etiam Aboriginum integre servato, usque ad Aeneas adventum. Latini demum a rege Latino dicti sunt. Sed paulo aliter Virg. lib. 8. Aeneid. v. 314. Ubi Evandrus ad sciscitantem Aeneas: *Hae memora indigena Fauni, Nymphasq; tenebant* *Gensque virum truncis, & duro robore nata,* *Quos neque mores, neque cultus erat, &c.* De nomine Latinorum Livius lib. 1. *Aeneas ut animos Aboriginum sibi conciliaret, ut sub eodem*

jure solum, sed etiam nomine essent, Latinos utramque gentem appellavit. Halicarnassensis auctem: Troiani, inquit, una cum Aboriginibus, à loci Rege, Latini nuncupati sunt.

320. STEMMATA] Genus & familiae Romanorum; id est, unde ducant ortum, quos habeant ramos aut gradus cognationis. Hoc significatu *stemma* usurpatur à Persio Satyr. 3. v. 28.

Stemmata quod *Thufco ramum millefimo ducar.* Proprie autem significare *sestum* vel coronam, docuimus Serm. 6. ad v. 76. fol. 131. Inde factum, ut pro statuis majorum coronatis ob ali- quod insigne facinus, *stemmata* dicerentur. Porro Dionysius Romanorum natalia deducit partim à Troianis, partim à Græcis: imò quia Troianorum genus refert ad Græcos, docet Latinus meros Græcos esse. Lib. 1. Antiq. Roman. Et verò regiam Romanorum gentem, à Troiana nobilitate profectam prisci scriptores plerique tradiderunt. Aeneas enim ductus Lavinia Latini regis filia, post mortem soceri regnavit annos tres: cui successit Ascanius ex Creusa Priami natâ, Aeneas filius, qui jam tum mutato nomine Euryleon salutabatur. Mortuo fratri successit Silvius Aeneas ex Lavinia posthumus, ac inde per Aeneas Silvium, Latinum Silvium, Albam, Capetum, Capyn, Calpetum, Tyberinum, Agrippam, Alladium, Aventium, Procam, omnes Silvios, regnatum est ultra annos trecentos & quadraginta. Nempe ut Virg. l. 1. Aeneid. v. 276.

Hic jam ter centum totos regnabitur annos

Gente sub Hæclore: donec regina Sacerdos

Morte gravi geminâ partu dabit Iliam prolem.

Nempe Amulius demorui Proce patris sui regnum invadens, excluso Numitore fratre uatu majore, ejusque virili stirpe interempta, Iliam seu Rheam Vestalem fecit, quæ unica, Numitori filia supererat: sed ex eâ Martis complexu gravidâ, prodire Romulus & Remus gemini fratres, urbem Romæ, post patrum Amulijum regno expulsum, conditores, Virg. l. 1. Aeneid. v. 271.

At puer Ascanius, cui nunc cognomen Iulo

Additur &c. ----- regnumque à sede Lavinij

Transferret, & longâ multis vi munire Albam.

D d

Hic

*Unde merum Albanum; quæ sit Lavinia conjux;
Quæ Lupa; quis Faunus; quæ inventa sub ilicibus suis;
Qualia cum Rutulis fuerint fatalia quondam*

Hic enim abundante Lavinii multitudine, novam sibi urbem sub Albano monte condidit, quæ ab situ porrecta in dorso urbis, longa appellata est. Hæc sub rege Tullo Hostilio diruta, civisque omnes Romam translati sunt.

321. MERUM ALBANUM.] Quod Romæ in deliciis, ob suavitatem, & salubritatem. Olim etiam in pretio fuisse, docet illud Horat. l. 4. Od. 11. §. 1.

Est mihi nonum superantius annum

Plenus Albani cadus. -----

Ex quo patet, generosissimum olim fuisse Albanum, quod potuerit in nonum usque annum conservari. Athenæus lib. 1. c. 25. Jungit cum Falerno, & à bonitate celebrat. Ex Italicis vinis suavissima, inquit, & gratissima sunt Falernum & Albanum. A vetustate laudat Juv. Sat. 5. §. 33.

Crac bibes Albani aliquid de mentibus aut de
Seisins, cujus patrem, stilulumque senectus
Delevit multa veteris fuligine testa.

Id est, delevis à nimia vetustate notis, quæ fundum & annum nati & expressi vini apud veteres edocebant. Notas enim ejusmodi cadis inscribere, erat inutilissimum. Item & Satyr. 13. §. 213.

----- Sed vina miscum

Expulsi: Albani veteris pretiosa senectus

Duplices: ostendat melius &c.

Inter generosa celebrat Plin. lib. 14. c. 6. *Albana* urbi vicina perdulcia, ac rara in austero. Et c. 2. *Austera* (cocolobis vitis genus) transiit in dulcem vetustate, & qua dulcis fuit in austeritate: tuncque Albanum vinum amulantur. Hodie optima vina urbi inferuntur ex agro Albano, suavi austeritate gratissima, & virtute diuretica saluberrima: maxime illa quæ Cynthiano fundo ad speculum Dianæ, tribus passuum millibus Albâ, distante, nascuntur. Eorum flore non semel nos asperserunt, beatissima vineta Amicissimi & Clarissimi viri Petri Rutilii, inter fori Romani diveticula, & musarum amœnitates. De hoc loco plura mox ad §. 333. LAVINIA CONJUX] Latini regis filia, quam sibi ex fœdere pactam & desponsam duxit Æneas, ubi primum in agro Laurente subsisteret: moxque ad firmandas sibi sedes à benevolentia perpetua patris & filiarum condidit, quam à conjugis nomine Lavinium appellavit. Vide Livium lib. 1.

322. QUA LUPA?] Quæ Romulo & Remo ad Tiberim expulsi in insulas submissis mam-

mas adeo mitis præbuit: ut lingua lambentem pueros, Faustulus regis magister pecoris inveniret: qui miratus rem naturæ maxime infœstam, & miseris pusionum, eos ad stabula Laurentis uxori educandos detulit. Sums, inquit Livius, qui Laurentiam vulgate corpore lupam inter pastores vocatam putent: inde locum fabula, ac miraculo datum. Meminit Virg. Æn. lib. 1. §. 279.

Inde lupa sulto nutritrix regmine læus

Romulus excipiet gentem. -----

QUIS FAUNUS?] Rex Aboriginum, pater Læini, filius Pici: apothefosi post mortem consecratus. Virg. Æneid. 7. §. 45.

----- Rex arva Latinus & urbes

Iam senior longa placidam in pace regebas.
Hunc Fauno & Nymphâ genitâ Laurence Maricâ
Accipimus: Fauno Picius pater: isque parentem
Te, Saturnus, refert: tu sanguinis ultimus auctor.
Quæ sub ilicibus aus.] Signum remitte in Troianos deorum iræ, ut Tibeinus deus ipse loci, Æneæ sub Jove pernoctanti significat apud Virg. lib. 8. Æneid. §. 42.

Lamque tibi (ne vana putes hac fingere somnum)
Littoreis ingens inventa sub ilicibus suis,
Triginta capium fœtus enixa, jacebit,
Alba solo recubanti, albi circum ubera nati.
Hujus suis meminit Terent. l. 1. contra Marc. & Juvén. Satyr. 12. §. 72.

----- Cui candida nomen

Scrofa dedit, lais Phrygiis mirabile fœmen,
Et nunquam visis triginta clara mamillis.
Vatro lib. 2. de re rustica: Antiquissimum (portentum) fuisse scribitur, quod fœs Ænea Lavinii xxx. porcos peperit albos. Itaque quod portendit fœtum xxx. annis, ut Laviniienses considerint oppidum Albam. Hujus fœs ac porcorum etiam nunc vestigia apparent Lavinii: quod & simulacra eorum antea, etiam nunc in publica posita, & corpus matris ab sacerdotibus, quod in salpura fuerit, demonstratur.

323. CUM RUTULIS] Turno Rutulorum Rege, cui ante Æneæ appulsum pacta Lavinia, quam dum indignatur advenæ, se posthabito, traditam, acerrimum Latio & Æneæ bellum intulit. Virg. lib. 7. Æneid. §. 577.

Turnus adeo, medicus in crimine cadis & igne
Terræ ingeminat: Tenebrisque in regna vocari,
Serpem admiseri Phrygiam, se limine pelli.

Li-

*Prelia Dardaniis; & commemorare feroces
325. Mezentii, Turnique animos: quæ sanguine utrimque
Fossa exundarint; qui albebant ossibus agri:
Appia Brundisium quæ duxerit ante Quirites;*

Livius lib. 1. c. 2. Bello deinde Aboriginis Troianique summi petiti. Turnus Rex Rutulorum, cui postea Lavinius ante adventum Æneæ fuerat: prælatum sibi advenam agere patienti, simul Æneæ Latinoque bellum intulerat. Rutuli Latii veteris populi, ab ortu solis hiberni Latinis ad mare contermini; Lanuviorum, Latinorum, Laurentium, Antiatium, & Coriolanorum Volschorum finibus circumclusi. Qui populi olim à Latinis divisi, sed ut Strabo lib. 5. Demetrii *Æquis, Volsis, Hernicis, & ante hoc etiam Rutulis atque Aboriginibus, omnes horum ager Latium appellatum est.* FATALIA] Deorum Latii decreta, & Æneæ prævisa. Sic enim ad illum Sibylla Cumana l. 6. *Æneid.* *ψ. 86.*

----- *Bella, horrida bella,*

Et Tybrim multo spumantem sanguine cerno. Tum etiam, quia prælia ejusmodi fatalia fuisse Æneæ, Latino, Turno, Mezentio, regibus & belli imperatoribus clarissimis. Lege quinque postremos *Æneidis* Virgilianæ libros.

324. DARDANIIS] Troianis, à Dardano Troianæ gentis auctore. Virg. lib. 8. *ψ. 134.*

Dardanus Iliacæ primus pater urbis, & auctor. Æneæ scil. sociis, qui illic plurimum fatales sibi sedes fumaverat, easque acerrimè defendebant.

325. MEZENTII] Regis Hetruscorum potentissimi, ob opes Hetruricæ eâ tempestate florentis, ad quem Turnus Rutulicæ rebus suis diffisi confugerunt, eumque haud gravatè contra accolæ Troianos in belli societatem traxerunt. Contemptorem divorum continenter nominat Virgilius, quod à Rutulis imperaverit sibi offerri primitias, quas diis offerebant. Inde refert Cato lib. 1. Orig. apud Macrobi. l. 3. c. 5. Latinos omnes similibus imperiis metu vocasse hæc formulâ: JUSTITIA. SI. TIBI. MAGIS. CORDI. EST. NOS. 34. TIBI. DARE. POTUIS. QUAM. MEZENTIO. UT. EI. NOS. VICTORES. FACIAS. Virg. l. 7. *Æneid.* *ψ. 647.* ubi de bello contra Æneam:

*Primus inis bellum Tyrrhenis asper ab oris
Contemper Divum Mezentium, agmina, armat.
TURNIQUE] Jam commemoravi Rutulorum regis. ANIMOS] Generositatem & ferociam. SANGUINE UTRIMQUE] Latinorum & Aradum, Rutulorum & Hetruscorum, illic non uno in prælio occisorum.*

326. FOSSA EXUNDARINT] Fossæ murorum Lavinientium, & agri illis subjecti: ubi sæpius dimicarum acerrimè. Vide Virg. l. 9. 10. 11. 12. *Æneid.* Item Dion. Halicarn. lib. 1. c. 64. ubi, pugnatum, inquit, est acriter non longè à Lavinio, & multis utrimque desideratis, nex diremit prælium. Corpus Æneæ, cum quæstum nusquam compareret, alii conjecibant eum discossisse ad deos, alii necatum in flumine (Numico) apud quod pugnatum erat. Vide Livium l. 1. c. 2. Ceterum hic exaggerat doctissimus Poëta noster cædes factas in variis conflictibus: primò dum cæsus Mezentius, deinde dum occidit Camilla, adhuc dum interit Turnus, postremò dum cecidit Æneas. De prioribus duobus Virg. lib. 12. *Æneid.* *ψ. 35.* ubi Latinus ad Turnum:

----- *Recalent nostro Tyberina fluvia
Sanguine adhuc, campique ingentes ossibus albent.* ALBENT OSSIBUS] Insepulchris, & à pluvia & aere albenibus. Argumentum magnæ cladis. Virg. lib. 5. *Æneid.* *ψ. 864.*

----- *Scopulos Sirenum advecta subibat
Diffusiles quondam, multorumque ossibus albos.* Seneca Tragœd. Oedip. *ψ. 94.*

----- *Albent ossibus sparsis solum.* Venustè in hanc rem Sidon. Apoll. lib. 3. Epl. 2. *Quantum solvisti, campos scopulos ossibus inspersisti* Id est, operτος ossibus, ac quasi rumulatos.

327. APPIA] Via illa tot veterum monumentis decantata, de qua cum summo elogio Papin. l. 2. Sil. Carm. 2. vil Sur. Poll. *ψ. 11.*

----- *Qua limite noto*

Appia longarum seriori regina viarum. Longitudine enim superat omnes alias, etiam primi nominis, ad urbem vias, ut mox dicemus. Intererat enim gloriæ ac majestatis populi Romani, ut exteris quibuscumque, ex cunctis mundi regionibus, Romam commeantribus, dignus tam vastâ dominatione, magnificusque pateret accessus. Strabo lib. 5. *Appiam* inter nobilissimas primo loco recenset. Per eam orientales triumphum ducebantur. Nomen invenit apud Claudio Censore, quem volunt silicibus ingentibus & quadratis adèb lazam stravisse, ut duo curvus autone Procopio lib. 1. de Bel. Goth. ex adverso obvii liberè queant pervadere, & commare.

D d 2

Nos

*Nunc ubi deficiat ; campos quâ parte Sabinos
Quæ secat ad Marfos properantis à Tibure notas ;*

Nos inæqualem viæ latitudinem pro locorum fundo & situ, variâ parte deprehendimus. Margines faxis magis extantibus munitis fuisse, continendis silicibus intermediis, hodiernæ docent adhuc reliquæ. Post singulos pedes duodenos singuli lapides excelsiores interjecti fuere, ut ex ijs viatores vel commodè in equos inscendere, vel onera teclinare, vel denique fessipedites considerare possent. Alii instar columellarum rariiores, notis numerorum sulcati, milliaria designabant. Pro mote scil. ejus temporis, posito ad quodque milliarium lapide. Inde primus, secundus, tertius, aut quartus ab urbe lapis. Et opportune : nam, ut est apud Quintilianum lib. 4. c. 5. *Facientibus iter multum destrahunt fatigatiensis, notata inscriptis lapidibus spacia.* Appiam utrumque ornaveunt mausolea, sepulchra, ædiculæ, villæ, prætoria, diversoria, ceteraque id genus ædificia. Non ultra Capuam deduxit Appius, Brundisium] Urbem Calabriæ & pontum ad mare Adriaticum, quo iter insituebant, qui Româ in Græciam meditabantur, quod hinc cõ foret brevissimus maris trajetus. Cicer. Phil. 1. c. 7. *Cum Brundisium, iterque illud, quod tritum in Græciam est, non sine causa vitavisset.* Quis porro Capuâ Brundisium uique perduxerit Appiam, pro conspecto non est ; produtam esse liquet. Horat. lib. 1. Epl. 18. v. 20.

Brundisium melius Numici via ducat an Appl. Strabo lib. 5. de Tarracina : *hic, inquit, primum mare attingit via Appia, strata à Roma Brundisium usque.* Longitudinem viæ ad CCC. passuum millia extendi Onuphrius describit, urbis lib. 1. Id est, quantum vir expeditus decem diem per spatium non commodè emietur. *Qua*] Per quas terras : scil. desumpto initio intra urbem à septizonio Severi per portam Capenam, hodie S. Sebastiani, secundum montem Albanum, Ariciam, inde per Pomptinam paludem, Tarracina, Fundos, Formias, Minturnas, Sinuessam, Capuam, Nola, Neapolim, Nuceriam, Salernum, ad Calorem &c. usque Brundisium, nunc indigenis *Brindisi*. Vide Antoninii Pii itinerarium apud Onuphrium loco citato. *ANTE JOLIM.* QUIRITES] Romanos à Curibus Sabinorum metropoli sic appellatos. Recepta enim ad urbem Sabinis, Romulus Rex id illis dari voluit, ut *quantiâ* jam urbe. *Romani* ab se conditi etiam *Quirites* vocarentur.

328. NUNC UBI DEFICIAT] Ubique enim fere mutata est, aut pontium & ædificiorum ruinis sepulta, aut silvis & dumetis obrita. Integra utcumque Tarracinâ præter Fundos, Formias, Minturnarum reliquias ad Lirin, quem nunc *Garigliano* nominant, secundum Sueffam hodie Capuam ducitur.

329. *QUÆ SECAT &c.*] Construe, alioquin maneant dubia & conturbata sententia : qua parte (supple, duxerit via) quæ secat campos Sabinos, nota properanti à Tibure ad Marfos. Describit viam Valerianam, quam inter nobilissimas recenset Strabo l. 5. *Nobilissima viarum sunt Appia, Latina, Valeria.* Valeria est qua ad Sabinos pertinet usque ad Marfos.... à Tibure incipit, ducitque in Marfos, & Corfinium Pelignorum urbem primariam. Sunt in ea urbes Latina, Valeria, Carsoli, & Alba, & prope urbs Cusulum. Locus hic diu me torset : & nescio, cur viam hanc hodie minus viatoribus viam hoc loco celebraverit. Fortè quod ipse Tibure aliquando in Pelignos concesserit, Sulmone veneratus Pœtam, ut supra narratum. Fuit & alia via Aurelia : nam duas fuisse, novam & veterem prodidit P. Victor. De hac Cicer. Phil. 12. c. 22. *Tres ergo, ut dixi, via ad Mutinam ; à superno mari Flaminia, ab infero Aurelia, media Cassia.* Item Onuphrius describit. urb. l. 1. *Via Aurelia vetus per maritimam Tuscia ora, agros & silvas, Pisum usque extendebatur.* Utraque videbitur ab auctoribus nomen obtinuisse. Sabini populi ludè haud procul Româ, ad Apenninos, Latio ad meridiem contermini, Marso populi iidem ad Apenninos, Pelignis & Sabinis finitimi. *Tibur* perantiquum veteris Latii oppidum, prisca scriptoribus plerisque nominatum : hodie cum vulgus *Tivoli* nuncupat. Situm est ad ripam Anienis, quam utramque olim occupasse auctor est Phil. Cluverius l. 1. Antiqu. l. 2. c. 4. *Tibure*, inquit Strabo l. 5. *Fanum est Herculis, & præcepta aqua delectus (catarractum vocant) quem facit Anio navigabilis ab excelsa loca in convallum dejiciens sese profundam, lucifera obstitam, ad ipsam urbem.* Aquis planè tantum fontium, & Anienis ex alto præcipitantium, quàm aqueductibus rigatur, ut jure Horat. l. 3. Od. 29. *Vdm* appellet *Tibur*. Et lib. 4. Od. 3. v. 10.

--- *Qua Tibur aqua fertile præsumit.* Locum olim in deliciis fuisse, & principum Romanorum secessu celebratum, indicant villarum anti-

330. *Æmilia; & cinerum custos via dicta Latina;
Flaminia, & reliquæ: quo Circe gramina monte*

antiquarum rudera & ruinæ, tum Poëtarum Catulli, Horatii, Virgilii, Vopiscii &c. litteraria orna, suis quoque in hanc rem villis paratis & frequentatis. Ita placuit Horatio loci amœnitas, ut illic aliquando senectam exigere optaverit. Id enim arguit illud l. 2. Od. 6. v. 3.

Tibur arce possum celoso

Sit mea sedet utinam sancta!

Hodie adhuc quotquot Roma tenet advenas, huc mittit spectatores, & incomparabilis amœnitatis admiratores, imprimis elegantissimi Palatii, & Hortorum Cardinalis Eftenfis, de quibus uti & de Mæcenatis, Alii Hadriani Aug. aliorumque villis tam antiquis, quam hodiernis. omnibusque aliis & oppidum, & agrum Tiburtinum attinentibus, luculentè scripsit Athanasius Kircherus Latini veteris & novissimi. *SECAT CAMPOS SABINOS*] Per medios Sabinos, ad Marfos excurrit. Nam ut Strabo l. 5. *Ad Sabinos pertinet usque ad Marfos,*

330. *ÆMILIA*] Idem via, quam M. Æmilius Scaurus, qui Cos. Censor, & Princeps Senatus fuit, de hostium manibus stravit, triumphatis scil. Gatifcis, & Ligustibus, *Onuph* Strabo l. 5. *It est Scaurus, qui viam Æmiliam stravit, que per Pisas & Luciam, ad Sabbathos, indeque Derthonem ducit.* De alterâ Æmiliâ Lepidi, cum Latium non attineat, nihil hîc, mox infra dicemus. *CINERUM CUSTOS LATINA*] Sepulchris & Mausoleis incluta. Ossa enim & exuvie mortuorum, cineres nuncupantur, quod cadavera cremabantur olim, & in cineres redigebantur. Latina nâpucata est, quod in Latium mittat. Ejus meminit supra Strabo, inter insigniores recensens Latinam. Cum autem Romanis Græcifici legibus vetitæ forent sepulcræ intra urbis pomeria, exceptis legislatoribus, quos intra muros honoris gratiâ funerare licebat: loca quæ sita sunt extra, secus celebrioris vias, condendiscque cineribus edificata monumenta, cum inscriptionibus ad viatores, mortuorum titulos, nomina, ætatem, honores indicantibus. Inde etiam nunc Christianorum tumulos decorant epitaphia, & parænesis ad viatores. Ceterùm Latina hæc, videtur frequentioribus & illustrioribus sepulchris insignita fuisse quàm reliquæ. Nam *JUVEN. Sat. 1. v. 170.*

--- Expirat quid concedatur in illos,

Quorum Flaminia tegitur cinis, atque Latina.
Id est, in mortuos. Et SATYR. 5. v. 55.

Clivosa vberis dum per monumenta Latina.
Id est, sepulchra, quod moneant nos mortuorum, & maiorum nostrorum. *Latina* viæ cursum describit Strabo l. 5. *Incipit à via Appia ad sinistram, ab ea prope Romanam discedens, ac supra montem Tusculanum transit inter Tusculum urbem, & montem Albanum, descenditque ad Algidum oppidum, & Pisas diverforium. In Appiam incidit ad Cassinum urbem, distantem à Capua xix. stadis.*

331. *FLAMINIA*] A portâ flumentanâ initium habuit hæc viâ, posteaque portam sibi cognominem fecit à C. Flaminio iterum Cos. per Tusciam & umbriam usque Ariminum perducta, cui pet M. Æmilium Lepidum commissâ est altera viâ Æmilia, que Placentiam, & inde Aquileiam, perduxit Liv. lib. 29. *Cos. Æmilius patens Liguribus, in agrum Gallicum exercitum duxit, viamque ab Placentia, ut Flaminia committeret, Ariminum perduxit.* Plura apud Onuph. descript. urbis l. 1. Ceterum Flaminix per Umbriam advenas, & inier Oriculum & Romam, multa vestigia apparent; plurimæque cernuntur sepulchra, quæ vetustate consumpta, vix cognosciqueant. Ad hanc viam exitus sepulchrum pantomimi Pavidis Egyptii, Neronis liberti, de quo Mart. lib. 11. Epig. 34.

Quisquis Flaminiam teris viator,

Noli nobile prætere marmor.

Vrbis delicia fastigium Nili,

Heu sunt conditaque Paris sepulchra.

Extra urbis mœnia Julius III. Pont. Max. sumptuosissimè opere villam Juliam edificavit, quæ hodie neglecta, licet aliquin viâ hæc quoque iudicis ambulationibus, Cardinalium, Principum, Prælatorum, summatum & nobilium, aliorumque majoris census hominum, sub vespere frequenter, ut præne locum etiam nunc inveniat istud Mart. lib. 10. Epig. 6. v. 6.

Totaque flaminia Roma videnda via.

ET RELIQUÆ] Tiburtina, Prænestina, Ostiensis, Lavinica, Collatina, Campana, Ardeatina, Numentana, Salaria, Portuensis, Cimina, Claudia &c. Quas videre licet apud Schraderum *MOBILIUM. Ital. l. 2. & Onuph. urb. desc. l. 1. Quo MONTE CIRCE*] Promontorio Circeæ, de quo Strabo lib. 5. *Stadris cxc. ab Antio Circeæ mont est, quem mare & paludes tantum non insulam faciunt. Aitne enim radicibus abundare,*

D d 3

for-

*Legerit & silvâ; quibus oris Jumo Gabina,
Nymphæum; speculum Trivia: quâ Fucinus undâ;*

fortassis ut fabula de Cierre accommodent. Est ibi Cieræ oppidum, & sacra Minerva ara: cuiusque ibi parvam quendam Vissis monstrari. Olim insulam fuisse credunt: nunc promontorium est excelsum, mari rubripes imminens, continenti vadis & paludibus junctum, silvis & fructibus densum. Hic ferunt Citeræ solis & Perses filium hospites suos magici, si non meretricii artibus, in pecora & belluas transformasse. Dioscorus Siculus lib. 4. c. 46. narrat Citeræ mirabiles variarum radicum & herbarum naturas, & potestates adinvenisse, nupissime Sarmatarum regi, veneficiis eum sustulisse, ejectam inde ad Oceanum confugisse, desertam insulam cum focis occupasse, vel, ut alii, relicto Ponto, promontorium Italice Circæum habitasse. Virg. l. 7. *Æneid.* v. 10.

*Proxima Circeæ vaduntur littora terre,
Drives inaccessos ibi solis filia lucos
Assidue resonant cantu: testisque superbis
Vitis odoratam nocturna in lumina cedrum.*

GRAMINA.] Herbas, radices, &c. ad veneficia.
1332. SILVA.] Monte silvis magnam partem opaco. **JUNO GABINA.]** Gabii Latii oppido, in via Prænestina, medio inter Romam & Prænestem itinere, ubi, quia Juno religiosissime colebatur, Gabina dicta est. Virg. lib. 7. *Æneid.* v. 682.

*Quique altum Præneste viri, quique arva Gabina
Iunonis, gelidumque Anienem, & rosea rivis
Hæritia saxa celant.* -----
Et Silvæ Italicus lib. 12. v. 536.

Alcida, nec juxta Iunonis tellus Gabina.
1333. NYMPHÆUM.] Subditi flamen: alii dicunt *Nymphæus*, estque fluvius inter Ciercos & Asturam, ex fontibus amœnissimis sub oppido *Sermoneta*, apud celeberrimum vicum, cui nomen vulgare *la Nèmpa*, in mare Tyrrhenum se exonerans. Ejus meminit Plinius lib. 3. c. 5. Vide Phil. Cluver. lib. 3. c. 7. **SPECULUM TRIVIA.]** Locus Nemoris, stagnum Dianæ, haud procul Anciâ, de quo Naso Fast. lib. 3. v. 263.

*Patet Aricina silvâ præciuius opaco.
Est lacus antiquâ religione sacer.*
Strabo lib. 5. *Diana autem quod vocant nemus, in sua via parvo ostii, quâ Ariciam ascenditur. Tanquam in luce est: ante eum lacus: mari amulibus, sylviculis montano & arduo circumcirca, tripulum & lacum continente, & in cavo, ac profundo late includente.* Stagnum memorale vocat Ovid. Met. 14. v. 331.

*Quaque colunt Schytica stagnâ memorale Diana,
Finitimosque lacus.* -----

Lacum Nemorensem Albani socium nominat Propertius lib. 3. Eleg. 22. v. 25.

*Albanusque lacus focii nemoralis ab unda,
Potaque Pollucis Nymphæ salubris oque.*
Trivix lacum Virgilius lib. 7. v. 516.

Audit & Trivia longæ lacus. -----

In quem locum Servius, *Trivix lacus est*, inquit, qui *Diana speculum*. Et paulo ante: *Nemus*, inquit, *locus est*, haud procul Ariciâ, in quo lacus est qui *Diana speculum dicitur*. Rationem adfert Kircherus Latii antiq. & novi cap. 7. quod *Diana ex monte Albano, in quo lacus* (scilicet Nemorensis hic) *instar speculi virendi & splendidissimi comparat, se ipsam continitâ fuisse fabulantur*. Ipsi lacus supercilio impositum olim, ob fani Dianæ celebritatem, oppidum Nemus dictum, cujus incolæ Nemorenses. De quo, uti & de Sacerdotio, & regno Dianæ Taurica, & sacris Schyticis, quæ olim isthic fiebant, fuscè tractat Phil. Cluver. Ital. antiq. lib. 3. c. 4. de ipso Strabo lib. 5. *Secundum Albanum montem in via Appia oppidum est Aricia, ceteri statui à Roma. Diana autem quod vocant nemus, in sua via parvo est, quâ Ariciam ascenditur*. Hodie vulgò Italico dicitur *neme*, prius retento vocabulo, estque oppidulum Frangipaniorum palatio nobile: & lacus ipse passim audit, *il lago di nemi*, uti & *il lago di Genzano*. Hic latuisse Hippolytum ab Æsculapio vitæ restitutum, volunt, & à Diana commendatum Egeriæ deæ, cum qua Numam nocturnos congressus habuisse crediderunt. Unde & hic clivus Virbuis, sic dictus ab Hippolyto, qui iam ad vitam revocatus *Virbuis*, quasi *his vir* nominatur. Eius situm Kircherus designat e loco ubi modo est Aescetium Capucinorum, unde junctissimus prospectus in vicinis colles & vales, ipsumque oppidum Lanuvium. Locus autem hic Cynthianum est, oppidum vino & carnibus omnis generis, maxime Vervecinâ nobile, quod hodie Nemori, ab alterâ lacus ripâ, ad austrum respondet, & ex diametro opponitur. A Diana, quæ item Cynthis, nomen invenit: vulgus *Genzano* nuncupat; pareque cum subiectis agris Excellentissimo domino Duci Cæsarini, cui exquisitissima illa vineta, multo proventus censum lotuplerant, quæstus familiariter dicere solitum accepimus, plus sibi quæstus hic ab aqua, quam

*Qui ripas Anienis habent; quo Cæculus auctor
335. Præneste intendit clivo calestis haberi:*

quàm multis alibi à vino accedere. Vina enim quæ hic nascuntur generosissima, lymphæ triente diluuntur, dum adhuc in ipsis lacubus, à pedibus calcantium spumant. Quod hæc fini faciunt, ut vino aliis robusto, salubritatem & gratiam à dulcedine concilient. Ceterum extra oppidum viâ Aricinâ, ad integrum miliarium Xysta sive ambulactra planè regia conspicias, quadriplici aiborum ordine constitâ, ut in toto Latio nihil magis excultum, aut magnificentia & amœnitatè delectabilius reperias. Quæ utique, post æris clementiam, quæ hic magna, ratio est, cur multi Prælati, curiales & literati, maximè ex Belgis nostris, huc Româ frequenter secedant, & dividendis curis forensibus, serias inprimis Autumnales, pro genio suo exigant. De duplici oppido, & speculo Dianæ, & antiquitatibus huc spectantibus, adiri potest Kircherus Latii cap. 7. Nobis certè volupe fuit, oppidum & Latina hæc Tempe identem perambulare, & corpori affecto quaranâ, à cæli purioris salubritatè remedium accerere. Trivia dicitur Diana, vel à triivio cursulunæ sub Zodiaco, in laeum, longum & altum, vel ob triplicem in cælo, terrâ, & apud inferos potestatem, vel quod triivis præsit, apud Græcos in triivis poni solita. Hinc Virg. lib. 4. *Æneid.* §. 511.

*Tergeminamque Hecaten, tria virginis ora
Diana.*

Et Ovid Fastor. 1. §. 141.

*Ora Vides Hecaten in tres vergentia partes,
Servet ut in terras compita scissa vias.*

QUA UNDA? Qualis aquæ sit, seu qualem aquam profundat, Est autem aqua hujus lacus limpida, & proflus vitrea Virg. 17. *Æneid.* §. 759.

*Te nemus Angitia, vitrea te Fucinus undâ,
Te liquida fluvio lacus.*

FUCINUS? Celebrerrimus Marforum lacus, qui supermeatur Pitonio amne, unde aqua Martia in urbem. Plin. l. 2. c. 103. *Quadam verò dulces inter se supermeant alius, ut in Fucino lacu Pitonius amnis.* Ita locum corruptum restituit Phil. Cluver. Ital. Antiq. l. 2. c. 15. Apud quem Vibius Sequenter: *Pitonius qui per medium, inquit, lacum Fucinum Marforum ita decurrit, ut aqua ejus non misceantur stagna.* Inde, uti & ex Lycophrone restituit locus Plinii l. 31. c. 3. sic habet: *Clarissima aquarum omnium toto orbo, frigeris salubritatisque palma, prateno urbis, Martia*

est, inter reliqua, Deum munere, urbi tributa. Vocatur hac quondam Anisia: fons autem ipse Pitonia.

334. QUI RIPAS ANIENIS & C.] Qui populi accolunt ripas Anienis. Sunt autem, vel potius fuerunt olim: Collatia, Corniculi, Tibur, Valeria, Laminæ, Carsæoli, Sublaqueum, Treba, & alia oppida. Anio celebratissimus omnium in Tiberim defluentium amnis, qui ex suis fontibus prope Tribam deflens, agrum Latinum irrigat, ac à Tibure, ad confluentem usque Tiberim, per Sabinos & Latinos agros decurrit, & eos terminat, Silius lib. 8. §. 370.

*Uti que Anienis habent ripas, gelidæque rigantur
Sambriis.* ----- & lib. 12. §. 538.

*Sulphureis gelidus qua serps leniter undâ
Ad genitorem Anio, labens suo murmure Tiberim,
Quo CÆCULUS AUCTOR.]* Conditor Prænæstis Cæculus Vulcani filius, qui ex Virg. l. 7. *Æneid.* §. 678.

*Nec Prænestina fundator desinit urbis,
Vulcano genitum pecora inter agrestia regem,
Inventumque focis, omnis quem credidit atas,
Cæculus.* -----

In quem locum Servius: *Præneste locus est haud longè ab urbe, dictum autè à præstis, id est ab illicibus, qua illic abundant. Ios erant pontifices, & dii indigetes, sicut etiam Roma. Erant etiam duo fratres qui divi (alii ex Solino corrigunt digitii) appellabantur. Horum foror dum ad focum sederet, desilens scintilla, ejus mirum percussit, inde dicitur concepta. Postea cum puerum juxta templum Iovis abiecit: quem virginis aequatum euntes, juxta ignem inventum susceperunt qui haud longè à fonte erat. Unde Vulcani dictus est filius. Hunc quidam volunt Præneste condidisse. Alii tamen originem ejus ad Prænestem Ulyssis nepotem, alii ad Telgonum Ulyssis ex Circe filium referunt. Pro Cæculo tamen flant libri Prænestini. Ita Solinus Cap. 8. Cæculus dictus ab oculorum parvitate.*

335. PRÆNESTIS? Id est, prænestis. Nam prænestè indeclinabile est, licet apud aliquos reperiatûr genitivus *Prænæstis*, ut apud Propertium lib. 2. Eleg. 23. §. 41. vel Passeratio Eleg. 32. §. 3. Et apud Velleium lib. 2. Est autem *Præneste* oppidum ex celebrerrimis prisca Latii, quod hodie dicitur *Palafarina*, patetque genti Barberinæ, Setabio lib. 5. *Apud Præneste autem sanum.* & oracu-

*Quis situs Astura, fugiens ubi Tullius hostem
Popilio cecidit, Conradinusque securi*

oraculum fortuna celebre est. Urbem Gracanicam esse dicunt, & fuisse nomen Pelysthephanon, quo multitudo coronarum significatur. Copia rerum quibus affuit non semel ei calamitatem attulit propter seditiones Romanas. Hic miserandum in modum interit fortissimus vir C. Marius, de quo Livii epitomator lib. 88. C. Marius Franesco obfusus à Lucretio Ostella, Syllanarum partium viro, cum per cuniculum captaret evadere, sapens ab exercitu, mortem sibi conscivit: id est, in ipso cuniculo, cum sensisset se evadere minimè posse, cum Pento Testino fuga comite, strillo utrimque gladio concurrìt: quem cum occidisset, ipse saucius impetravit à servo, ut se occideret. De sano Fortune primogenitæ, & pavimento, seu lithostroto, ex innumeris ferè lapillis & frustis coagmentato, & ejus reliquiis hodie adhuc extantibus, cum ctypo & interpretatione, fortibusque, quæ olim isthic dabatur, pulcherrimè scripsit Athan. Kircherus Læ. vet. & novi part. 4. c. 3. & 4. C. LXXV] Ubi prænesle conditum. Inde Virgilius lib. 7. Æneid. 5. 682. Prænesle vocat altum: & Cato cum Sexto Pompeium dicitum volunt Prænesle quod montibus præstet & Silius l. 8. 566.

----- Sacrifque dicatum

Fortuna Prænesle jugis. -----

Et ut suprà citatus pergit Servius: Præneslinam civitatem in montibus condidit: & cum ad ludos vicinos populos invitasset, capti sui hortari, ut secum habitarent, & pro gloria jactare se filium esse Vulcani. Quod cum illi non crederent, invocato Vulcano, ut eum filium comprobaret, emitti illius multitudinè chorus est flammæ circumdatus: que facto commoti omnes simul habitaverunt, & Vulcani filium esse crediderunt. C. ALEXIS] Deus, deo cælesti prognatus, Vulcani filius, &c.

336. ASTURA] Oppidi, fluminis, insulæ. Plin. l. 3. c. 5. Astura flumen & insula. Aliis Sura dicitur. Strabo lib. 5. Inter hæc est Sura fluvius, & ad eam navium piraticarum statio. Oppidum fuisse arguit ubique apud Ciceronem omnia præpositio. Sic enim lib. 12 ad Att. Epl. 38. Asturam sum à te profectus. Et lib. 13. Epl. 26. Ego locum habeo nullum ubi facilius esse possem, quàm in Astura. Et lib. 14. Epl. 5. Hac scripti ad te proficiscens Asturæ. Ceterum locus hic sius est, inter Antium & Nymphæum flumen, ad ipsa præne ostia amnis Asturæ; Ciceronis villâ, & ut qui-

dam autumant, interitu celebratus. Ejus ipse meminit, & suum quodammodo indicat lib. 12. Epl. 20. Est hic, inquit, locus amarus, & in mari ipso, qui & Antio & Circæ affici possit. Ex duobus scilicet promontoriis, inter quos litus, Memorabilem locum fecisse creditur mos Cicero-nis, quem dicunt aliqui persecutionem M. Antonii Triumviri fugientem, à satellitibus ejus oppressum, exertoque de lætico capite, dum ferendum præbet jugulum, hic mastrum fuisse. Hos sequitur Noster, uti & nuper Kircherus Læ. p. 1. c. 7. Verum Valerius Max. Caietæ, Plutarchus prope Caietam, in via ex Villa sua ad mare, cruci-datum commemorant. Hæc est illa villa, in inter Caietâ & Formias sita, quam ipse Cic. nunc Caietâ, nunc Formianum suum appellat. Valerium sequenti versu producemus. Plutarchus verò, postquàm Ciceronis fugam Tusculo Asturam, inde in Macedoniam ad Brutum meditantis, & incerto consilio à mari Asturam iterum reversi, anarrasset, familiaribus, inquit, sese permisit, ad Caietam navigio uti se deserrent. Habuit prædixi ibi, & villam astivo tempore amaram. Et post paucâ: servi ostentis monti: Partim precibus, partim vi sublatum in læticâ desulerunt ad mare. Sed in viâ à percussoribus jugulatur. Consonat sua storia sexta Senecæ Rhet. ubi Livius: M. Cicero sub adventum Triumvirorum cesserat urbe: primò in Tusculanum fugit, inde transversus itineribus in Formianum, ut ab Caietâ navium consensurus proficiscitur. Villæ hujus sub utroque nomine meminit Cicero lib. 1. ad Att. Epl. 3. Quæ mihi antea signa misisti, ea nondum vidi: in Formiano sunt, quod ego nunc proficisci cogitabam. Illa omnia in Tusculanum deportabo: Caietam si quando abundare capero, ornabo. Vide quæ obiter notavimus ad 5. 229. TULLIUS] M. Tullius Cicero. HOSTIUM] Antonium, seu illius satellites. 338. POPILIO] Lænathe illo, quem rogatu M. Cælii defenderat, non minore curâ, quàm eloquentiâ: quæque causâ admodum dubiâ fluctuantem, salvum ad penares suos remiserat. Rei feriem & belluinam ingratitudinem refert Valerius Max. lib. 5. c. 3. Popilius nec re, nec verbo à Cicerone lesus, ultro M. Antonium rogavit, ut ad illum proscriptum persequendum & jugulandum mitteretur: impetratusque deservibilis ministerii paribus, gaudio exultans, Caietam incurrit, & virum saluti ejus antrorem, studio præ-

*Procuravit Caroli ; quod missa colonia quondam
Consulibus variis ; ubi fontes Virginis , aut quo*

praestantissimae officii privatim sibi venerandum , jugulum praebere iussit : ac protinus caput Romana eloquentia amputavit. Plutarchus narrat , dum lectici deportaretur ad mare Cicero ex Formiano , in via percussos Herennium centurionem , & Populium tribunum immotis oculis conspexisse , iussitque subsistere bajulis , jugulum crine nudum , extra lecticum ferendum protulisse. Caput , & manus quibus Philippicas scripserat , amputata , & mox Romae pro rostris posita fuisse. Ita relatum , inquit Seneca Rhet. Suasor. 6. Caput ad Antonium , iussuque ejus , inter duas manus in rostris positum , ubi ille Consul , ubi saepe consularis , ubi eo ipso anno adversus Antonium , quanta nulla umquam humana vox , cum admiratione eloquentia audiri fuerat. Vix attolentes lacrymis oculos homines iuveni trucidata membra ejus poterant. CONRADINUS QUAE. Ultimus Suevici Ducum , nepos Frederici II. imp. filius Henrici , quem ex Constantia Ferdinandi Hispaniae Regis filia genuerat Fredericus. Is avi & patruorum suorum hereditario jure , dum tegnum Neapolitanum à Carolo Andium duce , S. Ludovici Gallorum Regis fratre invasum , armis sibi necitur vindicare ; praelio decretorio ad Fucinum primum victor , mox insidiis victus , prope Asturam cum Frederico Austris duce fugiens , dum lembo conatur Pisas evadere , Asturam tetrahitur : dein captivus à Carolo Neapolim abducitur. Ubi acto in vinculis anno , cum alius aliquot regni optimatibus , ac Austris duce expeditionis suae socio , productus in forum securi percutitur , cunctis miserandam sortem illustrissimae adolescentis deplorantibus , ipso Carolo rege crudele supplicium inspectante. Sunt qui putant Robertum Flandriae comitem , sua manu trucidasse eum , qui ausus fuerat immanem sententiam publicis enuntiare. Vid. Colletut. Hist. Neapol. lib. 4. Pflaumeri , & Lipsii exempl. Polit. l. 2. c. 14. n. 19. Ubi graphicè totius rei series describitur.

338. CAROLI I. Regis Neapolitani , Andium ducis , ut supra. QUOD MISSA COLONIA. Antium Latii urbem , Volscorum caput ad mare Tyrrhenum , inter Asturam & Castrum Inui. Populus ejus olim potens navigatione maritima , & latrocinis , cui Ceno oppidulum maritimum erat navale simul , & forum rerum ad victum pertinens. Ovid. Met. t. 5. v. 718.

Es tellus Circaea , & ipsi litoris Antium.

Maximè clarum reddidit Antium Fortunae , seu geminarum Fortunarum templum , atque fontes , quae passim ab historicis memorantur. Hinc Horatius precaturus Celsari in Britanniam medianti incolumtatem , Oden. 35. lib. 1. sic apiscatur.

O Diva gratum quae regis Antium.

Equestrum Fortunam hic cultam fuisse , docet hoc Taciti Annal. 3. c. 71. Incessit deia religio , quoniam in templo locandum foret donum , quod pro valetudine Augusta , equites Romani venerant equestri Fortuna. Repertum est adem esse apud Antium , quae sic nuncuparetur. Hodie non extat Antium : ejus tamen vestigium manet in promontorio , cui vulgaris appellatio capo d'anzo : & in speculà ad latus occiduum vulgo dicta , Torre d'anzo. COLONIA. Civium multitudo ex urbe missa ad colendum Antium. Solebant enim Romani , quo rem sibi firmarent , & in fide continerent exteros populos , eò mittere cives & colonos , qui locum habitarent & tuerentur : idque vocabant deducere coloniam ; hacque ratione coercerant loci populum , hostium incursiones reprimebant , stirpem Romanam augebant , plebem urbanam aliquando tumultuantium exhauriebant , vel tumultuantem sedabant , veteranosque milites praemiis afficiebant.

339. CONSULEBUS VARIIS. Diversis annis & temporibus. Scilicet anno V. C. c. lxxxviii. Coss. T. Emilio & Q. Fabio. Anno V. C. cccc. xvi. Coss. L. Furio & Cn. Maenio : in quibus triumphatum de Latinis & Volscis Antiatibus , quorum postremorum naves partim abductae , partim incensae. Ex rostris subductarum , suggestum in foro exornatum. Liv. l. 2. c. 13. Item deducta est Antium Colonia anno V. C. cc. lxx. Corn. Nepone IV. & Cossio Corn. Coss. vide Onuph. descript. Imp. Rom. l. 3. UBI FONTES VIRGINIS. Aquae Virginis , quam ad urbem deduxit M. Agrippa , de qua Martial. l. 5. Epig. 21. v. 9.

Campus , porticus , umbra , Virgo , thorma. Et lib. 14. Lemm. 163. Tintinnabulum. Virgine vis solà letus abire domum. Item Ovid. Fast. 5. v. 464.

Hic ubi Virginis campus obiter aqua.

Locum unde in urbem ducitur insinuat Plinius l. 31. c. 3. M. Agrippa & Virginem adduxit , ab octavi lapidis diverticulo 11. Mill. pass. praenestina viâ. Iuxta est Herculanensium rivus , quem refugientem Virginis nomen obtinuit. Clarius ex Frontino

E

tino

340. *Vota Capenatum audierit Feronia lueo;*

*Plurimaque exuperat quæis scriptorum chaos ingens,
Ducimus in vanum: muros scandamus & urbem,*

tino Marlianus lib. 3. c. 5. Agrippa Virginem in agro Lucullano collectam Romam perduxit. Virgo appellata est: quod quærentibus aquam militibus, puella virginis uenat quasdam monstrauit, quas secum qui federunt, ingentem aqua modum inuenerunt. Edicula fonti appesita hanc virginem picturâ ostendit. Conspicebatur Virgo uia Cellariâ, ad miliarium VIII. palustribus locis, signis circumjuncto, continendarum scaturiginum causâ. Ager Lucullanus idem est qui Tuskulanus, id oominis adeptus, postquam Lucullus ad Tusculum pulcherrimam villam exstruxit. Vetere ductu collapsa, aqua nunc concipitur ad pontem Salarium, ex fonte siue lacu, qui est in monte, vulgo de Zeie nuncupato. Hodie Romæ vocatur fonte de Trivio. Iostauratores habuit, ut testantur binæ inscriptiones, quarum prima sic legitur: TI. CLAUDIUS. DRUSI. F. CASAR. AUGUSTUS. GERMANICUS. PONTIFEX. MAXIM. TRIB. POTEST. V. IMP. XI. P. P. COS. DESIGN. III. ARCUS. DUCIUS. AQUÆ. VIRGINIS. DISTURBATUS. PER. C. CASAREM. A. FUNDAMENTIS. NOUOS. FECIT. AC RESTITUIT. Altera uero sic: NICOLAUS V. PONT. MAX. POST ILLUSTRATAM INSTIGNEBUS MONUMENTIS URBEM, DUCTUM AQVA VIRGINIS VETUSTATE COLLAPSUM SUA IMPENSA IN SPLENDIDIOREM CULTUM RESTITUIT. ORNARIQUE MANDAVIT. AN. DOMINI NOBTRI JESU CHRISTI CIV. CCCC. LIII. PONTIFICATUS SUI. VII. Hodie eadem Virgo per meatus subterraneos in campum Agonis etiam deolvitur, ibidemque in medio quatuor fluvios profundit, ex rupe artificiosissime facta, cui innititur obeliscus Pamphilus, novis hieroglyphicis exaratus, ab Innocentio X. Pont. Max. isthic collocatus, impositâ apici columbâ, pacis oleam rostro præferente, rupemque quatuor statuis colossis conspantiibus, & quaternas mundi regiones scipie representantibus. Ubertas ingeniotum, quâ scateat Roma, inter ceteras etiam hanc profudit epigraphen: INNOCENTII X. P. M. QUATERNIS AQUA VIRGENIS FONTIBUS, AD ORNATUM ET COMMODA URBIS APERTIS, MAGNIFICENTIAM PONTIFICIAM SUPERINDUCTIS REGUM ÆGYPTIORUM ARCANIS, PATETEBIT. Res sanè magnificentissima, nec præfixa uerbis superbie cedens. Aut quo] In agro Capenate, ubi lucus Feroniæ.

340. VOTA] Preces votivæ. CAPEMATUM] Civium oppidi Capenæ, quod ad Tiberim Fallicis & Ventibus agris contermium. FERONIA] Nemorum dea, à ferendis arboribus dicta. Quo etiam nomine, Lacones delati ad Pometinos Italiz campos, agrum ad quem primum appulerant, isogniverunt, in eoque templum construxerunt Divæ Feroniæ, cui & vota fecerat. Dioo Halicarn. l. 2. c. 51. Lucus autem Feroniæ, seu, ut alii malunt, Feroniæ, oppidum contermium fuit Vienti agro & Falisco, & monti Soracte haud procul Capenâ, apud Tiberis ripam. Livius de Hannibale lib. 26. c. 11. Inde ad lucum Feroniæ pergit ire, templum ea tempestate inclutum divitiis. Capenates qui accela ejus erant, primitias frugum eo, donaque alia pro copia portantes, multo auro argenteoque id exornatum habebant. Dion. Halicarn. lib. 3. c. 44. Fanum est, quod Sabinis aquæ ac Latinis summâ religione celitur, sacrum dea Feroniæ. Ed statis diebus conveniebant & circumvicinis oppidis, alii vetera facturi sacra, alii negotiantur propter celebritatem, mercatores, episcopesque & agricola; quod forum illis erat totius Italia splendidissimum. Et Silius lib. 13. § 83.

----- Itur in agros,

Divas ubi ante emus colitur Feronia lueo,
Et sacer humilisq; fluvialis vira Capenas.

341. EXUPERAT] Abundat. Superare siquidem quandoque pro abundare repetias apud probatos. Virg. lib. 1. Georg. § 189. Si superant factus pariter frumenta sequuntur. Imò & pro superabundare. Hor. l. 2. Sat. 2. § 102. Quæ superat non est melius quo inferre possit. Inde exupero, inquit Perottus, & quo exuperantia pro abundantia, & exuperantur abundanter. SCRIPTORUM] Græcorum & Latinorum veterum, recentiorumque. CHAOS INGENS] Summa multitudo, nota gignere, tot, tantarum rerum confusione, in unius hominis memoria.

342. MUROS] Romanos. URBEM] Romam. Antonomastice, seu per excellenciam. Sic passim ad Jure Consullos veteres, & omnis ævi eruditos. Quintilianus cum alibi, tum lib. 6. c. 4. Postquam Urbis appellationem, etiamque nomen proprium non adjectaverit, Romam tamen accipere receptum. Hæc enim ut Virg. Ecl. 1. § 25.

Hæc

*Interpres modò quæ veri, quæ pluribus annis
Regia Pontificum, pacis celeberrima sedes,
345. Justitia speculum, thesaurus religionis,
Arca voluptatis: mecum peragrate sodales
Fana, domos, vicos, & amano vertice montes:
Cernite conatus in CHRISTI & MATRIS honorem,
Cernite marmoreas Sanctorum altaria moles,*

---Hac tantùm alias inter caput extulit urbes,
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.
Posterioris ævi scriptores Latini urbem æternam nuncupavere. Sic in tabula marmorea portæ Portuensæ, etiam nunc legitur, OB INSTATURATOS MUROS URBIS ATERNÆ.]

343. INTERPRES] Internuntia Dei, & æternæ veritatis: quod in urbe pleno successione jure residet divina potestas, D. Petro Apostolo tradita, tanquam petra solidissimæ, cui fide Evangelici oraculi CHRISTUS JESUS Ecclesiam suam inædificavit, eidemque tribuit primum, & privum pascendi Catholici gregis magisterium, numquam defecturæ fidei constantiam, supremamque ac solam irrefragabilem, de controversiis sacra orthodoxa attinentibus, cognoscendi dirimendi auctoritatem, PLURIBUS ANNIS] Jam inde à temporibus promulgati Evangelii, per Apostolorum Principem D. Petrum, locatamque ibidem Solam Apostolicam Principatus.

344. REGI:] B:silica, sedes, solum, aula. Metzmorph. 2. Ovid. §. 1.

Regia solit erat sublimibus alta columnis.
PONTIFICUM] Romanorum. Antonomasticè: utpote qui divini & supremi magistratus honoris, & fastigii ceteris quibuscumque mundi Episcopis, seu Pontificibus præstantes, hodie soli pænè hoc nomine appellantur. PACIS] Tum quia raro bellis, ob reverentiam Apostolici culminis, impetrat, tum quia supremorum Præfulum curâ, & paternâ sollicitudine, inter principes Christianos, illic aut pax stabilitur, aut rupta instauratur. Lipsf. Præfat. ad l. de Magnit. Rom. Quidquid tranquillitatis & pacati est, in re Christiana, id manat ab unico illo capite, quod auctoritate sacra nobis præst. Romanus ille dignior, ut sic appellem & Pontifex, fulcrum aut vinculum est, quod sustinet, quod ligat, labentes aut dissidentes, in malè compacto hoc edificio parat.

345. JUSTITIA SPECULUM] Quis jura tam

civilia, quam Canonica, inde sumptâ origine, in reliquis orbis Europæi provincias corrivantur. Ut meritis Sidonio Apoll. l. 1. Ep. 6. Roma sit Domicilium legum. Claudiano l. 3. Silic. §. 136. Armorum, legumque parens, quæ fundis in omnes Imperium, primique dedit cunabula juris.

Lipsius ibidem ut supra. Mira Dei benignitas in hanc urbem: cum Legionum vim eripuit, legum attribuit: cum armis imperare noluit, sacris indulgit: & sic quoque fecit cam decus, tutelam, & columnam verum. Tum etiam, quia omnia Romæ tribunalia, jus quod cunctis nationibus præscripserunt, sanctissimè dispensant, & administrant. THESAURUS RELIGIONIS] Propter rarissima monumenta Christi servatoris, ejulque intemeratæ Matris Mariæ doctrinam & oracula Apostolica, S. Ritus, Sanctorum reliquias, Sacras stationes, copiam Sacerdotum, Cleri principatum, ceremoniarum magnificentiam, pænarum laxamenta &c. quæ sequuntur in decursu.

346. ARCA VOLUPTATIS] Quæ continentur omnes orbis deliciae, seu sensum, seu animum spectes. Nam Athenæo l. 1. c. 17. Roma est *θεσάυριον τῆς κοίτης, ὅριον ἀπολαύσεως*, quæ occupat, Orbis compendium, completens ut sequitur, Auream Alexandriam, Antiochiam pulchram, Nicomediam speciosissimam, & splendidissimas omnium Athenas, Mæcum &c.] Invitat convivas suos, ad visenda urbis loca

347. MONTES] Palatinum, Aventinum, Capitolinum, Quirinale, Esquilinum, Cælium, Viminalem: item postea adjectos, Janiculum, Vaticanum, Testaceum, Pincium, quorum alii sumptuosissimis palatiis, alii pulcherrimis hortis & fontibus, alii vinetis & silvis amoenissimis.

348. CONATUS IN CHRISTI &c.] Quorum excellentissimis meritis Romani, cum ex æquo non possint, nituntur tam cultu religioso, quam templis eorum honori & nomini dedicatis respondere. Servatoris templa octodecim numerat Schraderus, quinquaginta septem Virginis Martis.

349. MARMOREAS MOLES] Ad analogiam ope-

350. *Cernite cum statuis augusta palatia, quæ tot
Credideris Regum, quæ tot miracula mundi.
At deo pro vobis : Simul hinc simul ibimus omnes;
Patria cara vale, donec Manselste ministro,
Mole ruat propriâ Batavum vis consilii experts.*
355. *Mittamus veteres, satis est legisse, ruinas,
Nec Capitolinus custos Panarius ille*

operum Græcanicorum affabre factis, & in maximam altitudinem evectas, quæ passim in omni urbis regione spectandas se exhibent.

350. *STATUIS*] Tam antiquis, quam novis artificiosissime sculptis. *PALATIA*] Tam publica Pontificis maximi, quam privata Cardinalium, Principum, Legatorum, Prælatorum &c.

351. *CREDIDERIS REGUM*] Supple, esse palatia *AUT MIRACULA MUNDI*] Opera illa stupenda seu spectacula, quæ nusquam non decantantur antiquitas. De illis Seneca de Consol. ad Polyb. c. 20. seu ut alii. 1. *Septem illa miracula, & signa his multò mirabiliora, sequentium annorum effruxit ambitio, aliquando solo æquata visentur* Et A. Gellius alii lib. 3. c. 10. *Septem opera esse in orbe terrarum miranda.* Vulgò autem recensentur, licet discrepent auctores, Dionæ Ephesiæ templum, Jovis Olympici simulacrum, Colossus Rhodius, Pyramides Ægyptiæ, Monumentum, Muri Babylonici, Cyni regia. Vide Rhodig. lib. 23. cap. 6.

352. *AUDEO PRO VOBIS*] Supple, spondere, decernere, & sine deheretatione, ut solet in re quæ liquet satis, & consilii non eget. *HINC*] Ubi flagrant atrocissima bella.

353. *PATRIA CARA, VALE*] Belgica, Brabantia, Antverpia. *MANSELSTE*] Petio Ernesto, filio notho Petri Ernesti, quondam Belgarum proregis. Hic verè spiritus & degener à tanto patre filius, collectis non commendandis milium manu, Frederico Palatino, ejusque fœderatis vario Marte diu militavit, Grænam aliæque Frisiæ orientalis oppida à se munita Batavis tradidit, missisque à Maurino Nassovio Hollandici exercitus imperatori in Galliam, Angliamque; ibidemque impetratis novis copiis auxiliariis, obsessis Bredam succurrere non semel tenuit. Tapdem variis elidibus auriis, profugus, & inglorius moritur, magno sanè Catholicarum partium gaudio, anno salutis c13. 136. XXVI. MCMIS-

TR0] Adjutore, pessimorum consiliorum in Catholicos auctore, & exsecutore, quæ cædibus quâ latrocinis violento.

354. *MOLE RUAT &c.*] Nimiâ violentiâ, audaciâque pessum eat. Desumptum ex Horat. lib. 3. Od. 4. v. 65.

Vis consilii experts mole vris sua.

Ita enim comparatum est, ut res bellica felicius arte & consilio, quam viribus dirigatur, cum non raro vires cum percellant, qui ceteris se præstare existimat, maximè cum securus sui, temerè se cum impotentiore committit. Eventum autem hunc nostratibus câ tempestate sperare licebat, per cinctam & pressam Bredam à copiis nostris, & Martem tunc Catholicos, & Austriacos inprimis principes, fortunavimus. Sed vanum Augustum fuisse, arguunt res Bavarorum florentes, etiam post gravissimam bellam, quibus à patre cum rege Catholico pace, multum quidem accisæ, minime tamen fractæ sunt.

355. *VETERES RUINAS*] Quæ etiam nunc etiam Romæ, & speciem exhibent præfixæ magnitudinis. *SATIS EST LEGISSE*] Apud Latinos & Græcos scriptores, qualia scilicet, & quania fuerint Romanorum opera. Iterum per præteritionem recentis aliquot veterum fabricarum ruinas.

356. *CAPITOLINUS CUSTOS*] Qui in Capitolio hodie spectatur, & quasi Capitolium custodit. Alludit ad Aram olim in Capitolio, Jovi Pisitori seu Panario dicatam. Laetant. l. 1. de fals. Relig. c. 22. *Eodem tempore (obscidentibus Capitolium Gallis) Jovi quoque Pisitori ara apposta est, quod eos in quiete monuisset, ut ex omni frumento quod habebant, panem facerent, & in hostium castra jactarent : eoque facto soluta est obsidio, desperantibus Gallis, inopiam subigi posse Romanos.* Imò & Jupiter Optimus Maximus, tanquam Capitolii totiusque imperii Romani custos, olim ibidem in templo magnificentissimo colebatur.

*Juppiter antiquis, nunc responsoris acerbi
Partibus horrendus, Marforius ad peracutos
Pasquini morsus rapiat vos; nec simulachra*

360. Troiugenum; non clara arcu victoriae Nervæ;

357. RESPONSORIS &c.] Qui modò fingitur Pasquini calumnias, cum sale & selle respondere.

358. PARTIBUS] Quas censetur agere contra Pasquium. HORRENDUS] Formidabilis propter dictorum amarulentiam. MARFORTUS] Sic vulgo Romano hodie dictus; unde, incertum. Alii coniectant statuat eam esse Naris fluvii, quibus mutato N. in M. videtur dici Marforius ranquam *Mar* fluvius: alii quia in foro haud procul aede Martis positam reperere, fori deum augurantur, ut sit quasi *Mars feri*. Alii Jovis Panarii simulacrum fuisse existimant. Certe Jovis imaginem non refert, quamvis videtur circumcirca substratis panibus incumbere, cum reverà ipsa corporis positio propius accedat, ad speciem fluminis alicuius copulo incubantis. Ita enim exprimebantur olim amnes, cum utris suis prostati, ac jacentes. Vnde, aliqui voluit fuisse signum Rheni. Locum olim habuit ad ingressum fori Romani, è regione faciæ ædis quæ D. Petro in carcere, ut vocant, modò constructa cernitur, supra carceres Tullianos: inde ad Capitolium migravit, occupavitque ætæ laus dextrum, sub templo, & Alceterio, quod *aram Cali* vocant. Hodie autem opere porticus dextræ completo, cessit impluvio ejusdem, propius ædem excelsum Fratum Minorum, vocatam ut suprà.

359. PASQUENT MORSUS] Statue illius veteris rursus fuisse truncatæ, & hoc similis Maiforio. Cernitur in vico *Hyperbiano*, hodie *Partione*, innixæ domus cuiusdam angulo, quæ ex vico transitit ad forum Agonis. Hæc convitiis scriptis novum nomen fecit, *Pasquinatarum*, quod aiunt, aut *Pasquillorum*; quod isthuc quondam lucida ingenia morsus suos deponebant, jam inde à temporibus collocatæ statue, cui nomen à *Pasquino* celebri factore. Hic cum esset vir facetus & dicax, alereque ingentem numerum operatarum in officina, paria secum ingenii & maledicentiæ, magnâ libertate cum illis, summatarum ac vitiorum principum vitia notabat: & quidem, quod in partem felicitatis & nominis irachatur, impunè: imò plerumque cum laude ingenii. Illo verò è vivis crepro, dum ædiles viam sternendam apud domum ejus cutant, statua quæ antea dorso gradum viatoribus præbuerat, ab operis

resecta, summo acclamantium plausu erecta est eo loco, ubi modò conspicietur, distumque è vestigio, magistrum *Pasquium* revivisse. Inde ingentiosi homines, dum convitiarum principibus, ne sibi fraudi sit dicacitas, nomen & personam *Pasquini* assument. Huic & altera, etiam truncata, Marforii statua solet respondere, ut vidimus suprà. SIMULACHRA] Imagines.

360. TROIUGENUM] Trojanorum scil. simulachra, quæ *Æneas* Troiâ secum in Italiam asportavit, ac Lavinii primam constituit. Albani reges deinde, ac Romani tandem summâ sollicitudine custodierunt, erecto templo haud procul foro, & ut quidam volunt, in Palatino, quod Dis penatibus consecrarunt. Nam hos reserunt simulachra Troiana. Ejus templi descriptionem habes apud Dionys. Halic. l. 1. c. 68. *Templum Roma non procul fore ostenditur, secundum viam quæ ad Carinas fert compendiosè, supra modum obscurum nec magnum structum. Locum vernaculâ gentis linguâ dicitur Sybelia. In eo posita sunt Trojanorum decorum imagines, quas civis fas est inspicere, cum inscriptione PENATES, quæ Penates significat. videntur enim pristini ante inventum P. usurpassi pro eo D. Sunt autem hastati duo juvenes, habiti sedentium, admodum antiqui operis. Penates dici volunt quidam quasi penites, quod sint dii penitissimi, alii quod per eos quasi penitus spiritus; nam Penates sunt præfides & custodes dii. Cicero à penu deducit, sive ab eo, quod penitus insident. Lib. 2. de Nar. Deor. c. 68. Penatium alii fuisse rotius humani generis, alii terræ, alii cæli, alii civitatis, alii privatæ domus. Vide Rosin. l. 2. c. 14. ARCU NERVÆ] Quem S. P. Q. R. magno cum ornatu triumphaturo Nervæ Traiano Aug. tot gentium domitori erigendum curavit. Sed triumphus actus non est, nisi post mortem, vestiente Alio Hadriano, Patris imaginem curvi imposuit, solenni & triumphali more per urbem. Hujus arcus meminit Dio l. 68. *Senatus cum alia multa, cum verò arcum triumphalem in foro ipsius (Traiani) edificari jussit. Et Cuspinianus in Ulpio Traiano: Senatus triumphalem illi arcum in illius foro exstruxit, multis ornatu: licet ille urbem posthac nunquam introiverit. Quo loco autem ruinæ**

E e j

ku-

Septimii aut monumenta Tui cum faderis arcæ:

hujus arcus extent Romæ, non est in promptu coniectura. Ad forum Traianum exiitisse non est dubium, istud ornasse vult Marlianus lib. 5. c. 1. Onuphrius arcum Traianum recenset inter eas, quæ sunt regionis VII. Id est, fortè Romani, meminitque solum fortè Traiani: nihil addens de foro Nervæ; quæ ratio me impellit, ut credam forum Nervæ & Traiani olim eundem fuisse locum: fortè à Traiano amplificatum, quod Nervæ, ædificari coepit à Domitiano, jam antè dedicaverat. Certè Marcellus Donatus in Jul. Capitol. M. Antoninum Philosoph. multis probat, forum Ulpium, Nervæ, ac Traianum, à tribus nominibus ejusdem Imperatoris Ulpii, Nervæ, Traiani, eundem locum fuisse. Unde hic non intelligo locum alium, quàm eum, quem ex vocabulo *arcus Nervæ*, corruerunt, & modò vulgò appellant *l'arca di Noè*. Adipulatur Boissardus Topograph. urbis Romæ, designatque arcus illos ad ædem S. Adriani pro foro Nervæ, quod & pætrium, & transitorium ab historicis nominatur, quia per illud ad forum vetus, seu magnum & Romanum transibat. Et hic prope volunt exiire reliquias aliorum arcuum & palatii Nervæ. Ceterùm in epistyllo deiritis & truncatis litteris adhuc legitur vetus inscriptio. IMP. NERVA CAESAR AUG. PONT. TRIB. POT. II. IMP. II. PROCOS. Porro Cocceius Nerva domitianus succcessit in imperium; optimus princeps, sed finex, de quo tamùm id ferè legiatur memoratu dignum, quòd inter ceteras leges, duas celeberrimas sanxerit: alteram ne maires castrarentur, alteram nequis fratribus sororibus filiam uxorem duceret. Item quòd forum transitorium dedicaverit, quòd Traianum sibi filium adoptaverit, cùm aliis non decesset propinqui; quòd imperii molem in humeros valentiores adhuc vivus transmiserit. *Nervæ*, inquit Dio lib. 68. qui propter *senectutem contemptus erat*, in Capitolium conscendit, *ibique magna voce: quod felix faustumque sit, inquit, senatus P. Q. R. mihi que ipsi. Marcum Ulpium Nervam Traianum adopto: eundemque postea in senatu Casarem designavi.* & ad eum sua manu scripsit.

Tui Nerva tuis lacrymas ulciscere nostras. Sicque Ulpius Nerva Traianus successit: princeps fortitudine & bonitate omnibus amabilis, ut passim in senatu postea locum inveniret, usitatum istud, *Augusto felicit: Traiano melior.* Sanè Senatus decreto optimi nomen obtinuit VICTORIA] Non Coccei Nervæ, cùm de illa nullum

extet vestigium in historiis, fastis, numis, triumphis, sed Nervæ Traiani, cui senatus decrevit triumphos, quos ipse cuperet, ob multiples victorias. Duos egisse constat ex triumphis Onuphrii anno scil. ab V. C. 12. ccc. LV. De Pannoniis, Dacis, & rege Decebalo, ac anno V. C. 12. ccc. LXX. de Parthis, Osrohenis, & rege Chosroë ex oriente. Sed postremus is non nisi post mortem invictissimi principis actus, cùm ex partibus orientis vivus non redierit. De illo Ælius Spart. in Hadriano. *Cùm Triumphus ei (Hadriano) Senatus, qui Traiano debitus erat detulisset, revocavit ipse, atque imaginem Traiani circum triumphali vobis, ut optimus imperator, ne post mortem quidem, triumphis amitteret dignitatem.*

361. SEPTIMIUS] Arcus triumphalis, qui hodie adhuc visitur integer pæne ad radices Capitolii, in foro Romano. Marmoreus est, & opere scito fabricatus, inculpus utrimque terrestrium & marium bellorum trophæis, supernèque volantibus Victoriis. Pars tamen illius sub terra latet, Roma tot ruinis barbarorum semet effente. Supra legitur hæc inscriptio: IMP. CAS. L. SEPTIMIO M. F. SEVERO. PTO PERTINACI, AUG. PP. PARTHICO ARABICO, ET PARTHICO ADIABENICO, PONT. MAX. TRIB. POT. XI. IMP. XI. COS. III. PROCOS. ET IMP. CAS. M. AURELIO L. F. ANTONINO AUG. PIO. FELICI, TRIB. POT. VI. COS. PROCOS. PP. OPTIMIS FORTISSIMISQUE PRINCIPIBUS, OE RE MP. RESTITUTAM. IMPERIUMQUE P. R. PROPAGATUM. INSIGNIS VIRTUTIBUS EORUM DOMI FORISQUE S. P. Q. R. Fuit Septimius imperator verè severus, & in hostibus suis insectandis pertinax, Julianum enim à Germanicis copiis Cælare renuntianum, ipseque mortem machinatum, in Capitolio obrutavit. Pescennium nigrum, quæ Syriacæ legiones imperatorem saluaverant, aciebus commissâ fregit & oppressit; fugibundo & ad Antiochiam latitant præcium caput, quod pilo infixum circumferri voluit. Albinum qui miliz Britannicæ præerat, quemque antè oppressum Nigrum, Cæsarem ipse compellaverat, & in senatu participem imperii pronuntiaverat, in Galliâ debellavit, truci tanque caput Romam præmissum patibulo suffixit, ad amicum eius terrorem. Cetera bonus, & ut placet Culpiniano, bellicosus, liberalis, literatus, eloquens, mathematicus &c. De parthis, Arabibus, Adiabenticis triumphavit, sed per filium natu maximum, cum quo

quo jam antè imperium communicaverat; quod ipse in curru ob morbum articulare consillere nequebat. Filii nomen docet inscriptio. **MONUMENTA TRIUMPHALIA** Arcus item triumphalis per quem hodiè ex foro Romano transitur ad Colosseum ut vocant, seu amphitheatrum Vespasiani, eo loci, ubi adjectum Fulvii, olim summa via sacra erat, quæ ab arcu Constantiano per forum in Capitolium ducbat. Arcus omnium vetustissimus, parvus aliquando, & à temporum injuriis nequaquam illæsus; integer tamen, & in cuius fronte adhuc præfata inscriptionem: S. P. Q. R. DIVO TITO D. VESPASIANI P. VESP. AUG. Ob triumphum de Indis, & excidium Hierosolymitanum erectum fuisse indicant utriusque lateris sculpturæ, de quibus mox. **Titus Imperator** ob beneficentiam in omnes, amor & delicæ orbis terrarum nuncupatus est. Delatores flagellis ac fustibus caesos venire iussit, & in insulas deportari. Cum patre Vespasiano triumphum egit, & imperium, cum fratre Domitiano communicavit. De illo Aufonius in Cæsaribus:

Felix imperio, felix brevitate regendi,

Experi civilis sanguinis, orbis amor.

Vnum dixisti meritis tuo crimen habere,

Sed nulli de te, non tibi credidimus.

FœDERIS ARCA Quam volunt Hierosolymâ asportatam in triumphum Romanum, & in ipso arcu repræsentari. Utriusque enim introrsum ad latera fornicis historia triumphi depingitur ipsâ marmoris calaurâ. Marlianus lib. 3. c. 8. Arcus Titus, expressus suis devictis Hierosolymis, in quo intrinsecus ab uno latere sculpta sunt victorie cum arca fœderis. Boissardus lib. 1. Romani die III. In quo (arce) victoria sculpta, & triumphus pompæ, qui fœderatum templi spolia: nempe arca fœderis, candelabrum &c. Concinit Nathan Chytræus in lib. Roman.

----- Titus conspeximus arcum

Sculpturâ sanè egregiam: de more triumphans

In curru dux ipso sedes, victoria circum

Lata volat, lauroq; ducem victore coronat.

Fœderis arca sequens fasces gestat in superbo

Præcedit curram: Solumq; vasa aurea templi,

Et gemina Moysi tabula, septemq; lucerna:

Et Iudæi etiam, vinctis post terga lateris

Fornice marmoreo insculpsi committunt ibidem.

In Aedæ Lateranensæ D. Joannis in sacello lavari Constantini asseruatur: arca, quam volunt esse arcam fœderis, & nos certè vidimus, notavimusque materiam ligni minimè duri, claviculorumque vestigiis passim hiantem. Omnia quippe exteriora ornamenta, quæ claviculis affixa fuerant,

indidem detracta esse memorabant. Meminit Onuphrius de septem urbis Ecclesiis in aedæ laterana: *Altare est, inquit, S. Joannis Baptista, in quo multa reliquia sanctorum conservantur: in his arca fœderis, mensa Christi &c.* Cui etiam consonant Schraderi, & vetustissima ejusdem ædis monumenta. Ceterùm non desunt, qui negant Hierosolymis asportatam arcam fœderis, cum tempore excidii non fuit in templo, sed lauerit, & etiam nunc lateat loco abdito, ubi reposita olim à Jeremia Propheta. Sic enim legitur I. 2. Machab. c. 2. §. 7. *Jeremias culpans illos dixit, quod ignotus erit locus, donec congreget Deus congregationem populi, ut propitius fiat, & tunc Dominus ostendet hac, & apparebit majestas Domini.* Et apud S. Epiphanium de vita Jeremiæ: *Hic est ille Propheta, qui ante mutationem templi arculam apprehendit, quaque fuisse in eâ singula, & curavis ea absorberi in saxum. Adidit præterea: arcam hanc nec quisquam referat umquam, neque sacerdotum neque Prophetarum, excepto Moysæ electo Dei. Tabulas quas continet ipsa, nullus explicabit præter Aaron. Ceterum in resurrectione primùm arca resurgit, & prodibit à saxo, inque Sina monte labatur.* Plura his addit S. Dorotheus, refertque arcam conditam inter duos montes, in quibus sepulti Moyses & Aaron. Huic opinioni videtur quoque ipse Josephus, qui triumphum Titus præfens spectavit, additulari, dum enumerando cetera spolia Hierosolymæ, quæ in pompa victori præferebantur I. 7. de bello Judaico C. 24. nullam arcam mentionem facit: ut nec Hegesippus, aut alius quisquis est auctor, Excid. Hierosol. l. 5. c. 48. ubi tamen commemorat, Jesum unum ex sacerdotibus, se Romanis dedidisse, uti & vasa omnia sacerdotum ministeriorum, lucernas duas, mensas, crateras, phialas &c. quod insignes illi & probatæ fidei rerum Judaicarum scriptores, nequam subiecissent, si arca verè in triumphum abducta fuisset. Quare istud qui negant, in arcu Titiano contentur mensam panum propositionis, minimè capiam. De hac controversia consulendi Corn. à Lapide in cap. citat. I. 2. Machab. Bellam. l. 1. de verbo Dei c. 15. Abulensis in Exod. c. 15. Becanus Analog. c. 13. & alii. Porro arca constructa fuit à Moysæ formâ quadrangulati, duos cubitos & semis longitudine, sesquicubiti latitudine, altitudinèque completens, ex lignis Setim inauratis, in hoc fabricata, ut leges Decalogi caperet, quæ una erat fœderis lex inter Deum & Hebræos. Desultorias sedes in tabernaculo, firmam & certam in templo

Non Antonini, Thermaeque Diocletiani;

Non Mausoleum; non Circus maximus; aut quae

plo Salomonis habuit, donec inde à Jeremia sublata, & in petram abdita fuit. Sunt qui dicant, aliam arce desideratam similem, in templo Hierosolymitano, postea suppositam fuisse, & hanc in triumphum abtulisse Romanos, quod à vero non ita procul abluat.

362. ANTONINI THERMA.] In radicibus Aventini, haud procul vià Appiâ, ponit ædem sacram SS. Nerei & Achillei, quam purant fuisse Isidis, ab Antonino thermis suis adjunctam, Ingentes hic prorsus ruinae, & propemodum integrae, extantibus adhuc columnis ex Ophire lapide, & labris marmoreis vastissimæ capacitatis, Spartianus in vita Antonini Caracalli, reliquis, inquit, *thermas nominis sui oximas, quarum cellam solvare architecti negant posse ullâ imitatione, quâ facta est, fieri. Nam & ex ære vel cupro cancelli superpositi esse dicuntur, quibus cameratio tota concredita est: & tantum esse spatium, ut id ipsum fieri negent potuisse ducti mechanici.* Fuit Aurel. Antoninus Bassianus Caracallus imperator ferocis, in milites comis & benignus, in ordinem senatorium, equestrem, aliosque primores crudelis: multis cædibus & parricidiis infamis: homo sanguinarius, & incestis cum noverca Julia nuptiis pollutus, cujus in sinu, filium ejus Getam fratrem suum, paullo ante obrucaverat. In Mesopotamia Macrinus scelere sublatus est. *Therma balneæ seu loca calida ad lavandum vel sudandum comparata: ævi vñ Signu, id est, calido: unde & sudatoria, & hypocausta, & balnea, nomine thermarum veniunt.* Ufus tamen innoxius, cum lavandi mos veteribus pænè quotidianus fuerit, ut domestica & privata lavacra, balneæ; publica, & in usum publicum ædificata, thermas nuncuparent. Ufus illarum erat, ad pulveres fordesque abluendas, sudorem provocandum, aut certe ad valetudinem, vel voluptatem. Quidam interpretantur hoc intercessit, quod *therma* sint aquarum naturâ calidarum, *balnea* calefactarum, *nymphæa* frigidarum. Hoc autem perperuum non esse, doceant nos thermæ Romanæ, ubi necesse erat ad usus lavantium frigidis igne calefacere. Nam inter cetera prope infinita loca in thermis, varios ad usus & voluptates ædificata (Romanæ quippe thermæ instar provinciarum erant constructæ, si Anm. Marcell. lib. 16. credimus) quædam ad calefaciendam aquam habebantur, unde per si-

phones & fistulas in singulas balneas calidæ derivabantur. Erant & apodyteria, in quibus loturi vestes deponabant, erant aræ amplissimæ porticibus cinctæ, pavimento lixostrota, xyli, nemora, & nataroria, populi ludis, deliciisque exposita. Hic & principes quandoque cum populo promiscuè lavabant: imò leguntur aliquando septies octidies uno die lavasse. Plura vide apud Marrianum lib. 4. c. 7. & Perottum. DIOCLETIANI] Thermæ scilicet quæ dorso Viminalis inædificatæ admirandam præferunt vastitatem, eo loco ubi modò templum S. Maræ Angelorum. Diocletianus & Maximianus Augusti immenso sumptu hæc thermas inchoarunt, damnatibus ad illas constituendas xl. Christianorum milibus, qui annos xlv. in hæc Babylonem serviles labores ob Christi amorem æquissimâ & constantissimâ mente exancile perstitunt. Constantinus verò & Maximianus abolverunt & dedicaverunt. Hodie corrupto vocabulo locus appellatur *terminus*; videturque adhuc ibidem aquarum castellum vasum, figuræ oblongæ, sed inæqualis, quod vulgo dicunt, *la base di terminus*. M. Aurel. Valer. Diocletianus imperator fuit strenuus & prudens, qui ad imperii societatem, ob bellorum frequentiam, Valer. Maximianum Herculeum vocavit. Multis victoriis inclytus, sponte se unâ cum socio, propter senium, Augustali dignitate abdicavit; & in Dalmatia annos decem privatam vitam egit. Fuit acris ingenii, & severitatem suam alienâ invidiâ implebat. In Christianos impius & crudelis.

363. MAUSOLEUM.] Sepulchrum Augusti Cæsaris, quod sibi, consanguineis, necessariis, ac successuris imperatoribus, in campo Martio inter Flaminiam & Tiberis ripam, altitudine c. c. lxxxv. pedum, regiâ prorsus magnificentia, tertio consulum, construxit. In fastigio æneum Augusti simulacrum eminebat auro litum, sub aggerem loculi tumulantis cognatis & familiaribus. Opus iorum è candido mure faciatum, arboribus semper frondentibus, ad verticem usque coopertum: additus à tergo lucus amulæns stupendi operis pulcherrimus. Medio autem campo, bulsi ambitus, pari operis elegantia ex marmore niveo constructus, ferreis circum cancellis præsepiebatur, bisseis in orbem ostiis celestium signorum numero referentibus. Molem utriusque bini obulsi lxxxii. pedes & semis in altum for-

Imnumera antiqua videntur rudera Romæ:

365. *Verùm, aternabit quæ secula nostra, penustas,*

Divo tutori sacra augustalia P E T R O;

gentes ex ophtre lapide Ægyptio, claudabant, de quorum altero iofia. Hic tumulazum fuisse Marcellum Octaviz fororis ejus filium, verosimile est, quando ita cecinit Poëtarum princeps Lib. 6. *Æneid* 7. 172.

Quantes ille virum magnam Mavoris ad urbem Campus aget gemitus, vel quæ Tiberine, videbis Funera, cum tumulazum praterlabere recentem. Hodie locus est ponē S. Rochi xdem in ripa, usque ad S. Caroli ad Flaminiam, omnibus pæne veteris structuræ ornamentis nudatus, ut vix conjectare liceat, quæ olim fuerit tantæ molis figura. Vide Marlian. lib. 5. c. 7. Porro *Mausoleum* dicitur omne magnificum ac pleodidum monumentum, ducto exemplo ab eo, quod viro suo Mausolo Artemisia Cariz regina construxit, inter orbis septena miracula celebratum, de quo vide A. Gell. l. 10. c. 18. & Plin. l. 36. c. 5. Martial. lib. Spectacul. Epig. 1. 7. 5. de Augulli Mausoleo idem lib. 5. Epig. 65. 7. 5.

Iam vicina jubent nos vivere Mausolea:

Cum deorant ipsos posse privare Deos.

CIRCUS MAXIMUS } Opus maximum & portentosum in valle Murcia, quod olim occupavit id urbis spatium, quod inter montes Palatinum & Aventinum, longitudine trium stadiorum & semis, latitudine quatuor iugerum porrigitur. Spatium deseribit Dionysius Halic. l. 3. c. 81. straturam Onuphrius de ludis Circensibus. Consulatus ludos in Sabinarum raptu, primus spectandos præbuit Romulus; locum definivit Tarquinius Priscus: et his porticibus cinctis Superbus. Varii hic ludi fiebant, qui omnes a loco Circensis appellati. Ornamenta paullatim elegantiora evasere. Nam quæ primùm lignea, mox lateritia, dein marmorea, postremò aurea facta. Circum vel totum, vel ejus partem, læsum, collabentem, aut alio casu desolatum, instaurarunt, auxerunt, vel ornarunt, Cæsar, Augustus, Tiberius, Caius, Claudius, Nero, Domitianus, Traianus, Marcus, Heliogabalus, Alexander. *Onuph.* lud. Circ. l. 1. c. 7. Capax erat circus c. l. millium: vel, ut alii c. c. l. x. millium hominum, qui suis singuli locis spectacula facere commodè poterant. Rudera hodie superfluit & parietinæ, quæ vestigia præci ambitus, & graduum ruinas aliquatenus manifestant. Area oleribus congesta, horti specie, formam superbissimi Circi planè

supprestit. Typum ruinæ hodiernæ edit Onuph. Pan. lud. Circ. l. 3. c. 4.

365. VERUM ATERNABIT &c.] Ordina: verum penustas quæ æternabit secula nostra. Id est: non rapiat vos *Masferium* aut *Pajquium*, non *arcus Nerva*, aut *Septimii*, vel cetera antiquitatis opera; sed hodiernæ urbis penustas, quæ posteris memoranda, & perpetua nostra reddet secula: æque hæc ratione venustæ transit ad censum eorum, quæ hoc ævo Romæ hospes conspiciat admiranda.

366. TUTORI PETRO] Apostolorum Principi, Catholicæ Ecclesiæ Pastori Catholico, Romano Episcopo, urbis ac orbis Protectori. AUGUSTALIA] Augustissimum, & magnificentissimum totius orbis templum, in monte Vaticano, ubi idem Apostolorum Princeps pedibus in sublimem erectis, Neronis jussu cruci affixus, Christo vitam profudit, ibidemque tumulatus, operâ Anaclei Presbyteri ac deinde Pontificis, sacram nomini suo xdem meruit: ubi decreto ejusdem Anaclei, securi Pontificis, tamquam Apostolici muneris consortes, sepulchrorum vicinitate conjungerentur. Hæc fuit antiquissima S. Petri memoria, quam & martyrium ejus, vel confessionem præci scriptores appellant; quam ab Heliogabalo destructam, in Basilicam centum marmoreis nobilibusque columnis sublimem commutavit Constantinus Imperator, duodenarium Apostolorum numerum, effosse à se huius bissenis sporulis humero subiacis, veneratus. Successit vetustate jam deformata, moles illa superbissima, seu vastitatem, architecturam, symmetriam, seu operis elegantiam, ornatum, sumptus & divitias spectis, primum orbis miraculum: cui frontem & colophonem addidit Paulus V. Pon. Max. Aream spatiosam amplissimis porticibus, multiplici columnarum ordine, in formam hermycli ductis, utrimque sepius Alexander VII. P. M. Heroici animi Princeps, ad oroamentum & magnificentiam ædis Apostolicæ, quam altissimus obeliscus, de quo infra, mirum in modum exornat, medius bicos inter fores & lacus capacissimos, io quos ex multiplicibus siphonibus, in figuram turbinis in altum, miro impetu salientium aquarum summa vis se præcipitat. Templi veteris descriptionem & historiam habes apud Onuph. de 7. urbis Eccles. Nobis aban-

Sexque alia; attrita quæ si pietate frequento,

dè sit, digitum hic intendisse in eam, de qua Innocentius III. Papa olim cecinit:

Summa Petri sedes, hæc est sacra Principis ades.

Mater cunctarum & decus & decus Ecclesiarum.

AUGUSTALIA] Bene multitudinis numero effert, quod templum istud unicum, æquar plurima. Quælibet enim in eo porticus, seu recta seu transversa, maximi cuspisiam fant speciem præfert: ut nihil dicamus, de facellis ingentibus, & multo sumptu exornatis, quæ minoris cuspisiam ædis magnitudinem reserant. *Augustale* Imperatoris, seu ducis exercitus tabernaculum, uti diserte tradit Quintilianus lib. 3. c. 2. Item & domus Augusta, Basilica, Prætorium. Inde & principes Ecclesiæ, quasi domus augustæ vel regis, & ceteris antecellentes, apud factos, Basilicæ nuncupantur. Alioquin cum sit hic tabernaculum Principis Apostolorum, rectè præ aliis Augustalis nomine ac honore decoratur.

367. SEXQUE ALIA] Tempia principalia, seu Basilicæ, quæ religionis ergo maxime frequentantur; tam ex prisca Christianorum consuetudine & pietate, quàm ad consequenda pœnarum laxamenta, quibus summi Præfules eos imperiunt, qui inter cetera præscriptæ religionis operâ, septem ubis Ecclesiis visitarunt. PRIMA est ædes Apostolorum Principis S. Petri in Vaticano, de qua jam egimus, omnium maximè, ob sacratissima illius ossa, quæ hic recubant, frequentata. ALTERA est S. Pauli, extra muros viâ Ostiensis, ab Imperatore Constantino, centum marmoreis ex Porphyrie columnis, exadificata, hanc ita procul ex loco, ubi magnus ille gentium doctor capite niviens, Christum illustri martyrio confusus, vivere ac docere desin, triplici cæsi capitis saltu, triplicem fontem, divinæ suæ sacundie monumentum, excitando Rem celebrat quæ mille passus inde versùs mare distans, ubi ex trigemino fonte, tam indigenæ, quàm peregrini, suberbissimos latices delibare solent. TERTIA S. Sebastiani extra muros viâ Appiæ, operis vetustè, & quæ creditur ab ipso enim Imperatore Constantino, veteri & per orbem venerabili S. Calisti Papæ cœmeterio, inadificata. Hic centum sexaginta milia Martyrum tumulata dicuntur, inter quæ Pontifices Romani XIV. Imò & Corpora SS. Principum Apostolorum, hic in catacumbis, multos annos delituerunt. Structuræ formam; tam catacubarum, quàm Ecclesiæ, vide apud Onuph. de septem Eccles. QUARTA S. Joannis Lateranensis in monte Cæ-

lio, ab eodem Imperatore Constantino Servatori Christo fabricata, quæ Lateranensis à loco & domo familiæ Lateranæ, Constantiniana à conditore, ab ornamentis Aurea est nuncupata. Varios habuit instauratores, de quibus lege Onuphrium ubi suprà. Romanorum Pontificum olim sedes erat; unde Synodis isthuc coactis, & Canonicè celebratis nominatissima; & ipsa supra peristylum exterius, principis ædis notam barbaro charactere præfert:

Dogmate papali datur, & simul imperiali,

Quod sim cunctarum mater, caput Ecclesiarum.

Dedicata est Servatori Christo, ejusque prodromo Joanni Baptiste, discipuloque Evangelistæ: à quibus hodiernum nomen profluxit. QUINTA S. Crucis, ut aiunt, in Hierusalem, ab Imperatore iidem Constantino, in atrio Sessoriano, juxtâ Veneris & Cupidinis sanum, & amphitheatrum castiense, ædificata ad preces Helenæ Imperatricis: à vatili dein instaurata, multique ornamentis nobilitata. Inter quæ tria altaria facelli D. Helenæ sacri, quæ Archidux Albertus Belgarum Princeps, tabulis manu artificis Petri Pauli Rubenii, pictorum nostro ævo Principis, scitissimè pictis, & pretiosissimo tabernaculo, mirum in modum illustravit. SEXTA S. Laurentii extra portam Esquilinam, quam hortatu S. Silvestri, in agro Veranio viâ Tiburtinâ, erexit idem laudissimus Princeps Constantinus Augustus, marmoreisque xxxvi. columnis imposuit, eo loci, unde gloriosus Christi athleta ignis supplicio confectus ad Superos abiit: scilicet prope cœmeterium Cyriacæ, ubi & tumulus, jam tum quærens à populo Christianum colebatur. Basilica est, tum factis SS. Martyrum plurimorum, ac imprimis Stephani & Laurentii exuvibus, tum cœmeterio seu cypri, ad quam per gradus aliquot est descensus, & lucerna decamyxa, seu decem ellychniorum, viginti librarum ex auro periclitum, nobiliter locupletata. SEPTIMA Liberiana, seu S. Mariæ, quod aiunt, Majoris, in Esquilino colle, cujus portionem non exiguum huic ædi inadificandæ, à Deo ejusque Matre virgine, olim prodigiosè nive nominis Augusti designatam fuisse commemorant. Templum inter cetera Augustum, elegans, operis multivi scitissimis passim figuris adornatum: pavimento operis tessellati, emblematicisque vermiculati, & laquearibus inauratis insigne, vasis argenteis aureisque, & reliquo religionis apparatu opulentum. ATTEXTA PIETATE] Animi puri, & expiati religionè; nimirum,

*O quantum humanis deduco erroribus! Adde
Per Tiberim pontes, castrum sancti Angeli, utraque*

mirum, quam stipet seria noxarum poenitendo. Id est, per sacram exomologin emulaculâ conscientia, sumptuose divino Corporis Christi pabulo. Hoc enim ecclesiæ thesauri dispensatores Pontifices, ad faciendum gratiarum ejusmodi quæstum præcibere solent.

368. O QUANTUM! &c.] Emphaticè, ut premat virtutem operum ejusmodi, quæ minuendis, aut penitus abolendis noxarum supplicii temporariis paria sunt. Deduco] Detraho, decido: id est, quantum comminuo! *ERRONTEUS*] Errorum seu peccatorum poenis, merito à facto iudice iustificis, aut infligendis, aut post hanc vitam à divina nemeli expendis. Notat frequentiam & magnitudinem gratiarum Apostolicarum, quibus locupletantur jam recens septem Urbis principes Ecclesiæ, quando amplissimè eas visitantibus, statim quibusvis diebus, & ritè comparatis Christianis, tribuuntur ventæ, seu remissiones operum poenaliū, quæ alioquin ad plenam noxarum abolitionem debeantur.

369. PONTES] Odonos, ex quibus hodie feni adhuc extant, quibus vincitur Tiberis. I. Bini passuum milibus extra portam Flaminiam, *Mælvium* seu *Mælvium*, vel, ut in antiquissimis Salustii codicibus, *malvium*, vulgò *ponte molle*. Hic fornices habet quatuor, binos mediocres, totidem pativos: à Nicolao V. P. M. instauratus. Aurelius Victor in M. Amel. Scaur. item & Ammianus Marcellinus lib. 27. ab Æmilio Scauro censores, pontem Milvium fabricarum esse tradiderunt. II. Qui mare versùs proximè succedit Milvio, intra muros ad molem Alti Hadriani, quæ hodie audit castrum S. Angeli, & hinc pontis ipse nuncupatur *Ælius*, & pontis S. Angeli, & pontis castelli: estque primus qui influens in urbem Tiberis ripam conjungit, mole matremorè vastâ, amplissimâ latitudine, cuius lorice stylobatas utroque latere, statuis ex candido marmore affabre sculptis, Angelos Christi patientis instrumenta manu gestantes repræsentantibus, novissimè Clemens IX. P. M. exornavit. Fornices habet quatuor, à Nicolao V. iidem instauratus. III. Janiculensis seu Valerius olim, nunc Xylis: quod ab Antonino Pio Imperat. ex marmore factus, dein civilibus bellis demolitus, à Xysto IV. P. M. restitutus sic. IV. Fabricius, qui & Tarpeius Tiberis insulam ubi nectit. Conditorum, unde nomen duxit, indicat utriusque forte-

niciis geminata inscriptio venit: L. FABRICIUS C. F. CUR. VIAR. FACTUMDUM CURAVIT. Ejus meminit Flaccus lib. 2. Sat. 3. v. 36.

Atque à Fabricio non trifidem pontis reverti.

Hodie pons quatuor capium nuncupatur, à quadrisonte Jano, aut terminis in citiore ripa. Verustate fatiscentem restituit Paulus III. P. M.

V. Pons est Castilius, qui insulam transfliberinæ regioni jungit, formâ arcus triumphalis factus, fornice medio permagno, & utrimque parvo superincumbens. Dicitur hodie pons S. Bartholomæi, quia & insula hoc jam nomine insignitur, à sano ejusdem Apostoli, olim Æsculapio dicato, quod continet. Veteres adhuc inscriptiones docent fieri, & dedicati jussu ab Imperatoribus Valentino, Valente, & Gratiano.

VI. Pons olim senatorius seu Palatinus, ita dictus, tum quod per illum senatores, cum Sibyllinos libros inspicere, in Janiculum irentem, de more prisco transirent: tum quod recto itinere mittat ad montem Palatinum. Hodie pons S. Matæ Aegyptiacæ, scilicet cuius sanum in propinquo est, nuncupatur. Reliquos omnes magnitudine superabat, senio fornice, & quinque pilis constructus, quod aquam ex utroque insulæ latere, gemino alveo cum impetu confluentem, accipiebat. Nunc verò, quia, quâ parte urbem jungebat, medium ejus hausit inundatio illa, post hominum memotiam maxima, quæ anno salutis c. 100. v. 11. Romæ facta est ix. cal. Januarius. Clemente VIII. P. M. vulgò *ruptus*, live *penis rupto* nuncupatur: altero pontis medio, quo vincitur ora transfliberina, proflus inuulsi & sine usui populi hodie deserto.

VII. Sacri ille & sublimis, à quo factio & sæpius restitutus, pontifices nomen invenerit, ut vult Varto l. 4. de ling. Lat. primo ligneus, dein ab Æmilio Lepido prætoris lapideus (inde & Æmiliius dictus) ab Antonino Pio marmoreus factus est. Ejus vestigia etiam nunc extant ad radices Aventini ultra Senatorium.

VIII. Olim inter Ælium & Janiculum, scilicet dictus est Triumphalis, quod per illum triumpho ducerentur in urbem. Ejus reliquias adhuc super extantes undis videre est, pontè celeberrimum & maximum urbis Xenodochium, quod à S. Spiritu nomen habet. CASTRUM S. ANGELI] E regione pontis Alti trans Tiberim: molem Hadriani veteres dixerunt, quod Augustus Ælius Adrianus hoc sibi & suorum condendis cineribus monumentum

370. *Divorum Antonini Traianique columnas,*

tum fabricaverit, Pontifices Romani molem valles communiendam curarunt, ut iure jam castum audiat, & quidem altissimis fossis ab Alexandro VI. P. M. additis, munitissimum. Huc Pontificibus ex Palatio Vaticano per viam clandestinam commutare licet. Angeli nomine celebratur, quod D. Gregorio Magno, depellendæ pestilenti indidit publicis supplicatione, isthac transeunte, visus fit Angelus in apice molis sanguinolentum mucronem in vaginam recondere. Isthic anniversaria celebratur, festo & profesto die SS. Apost. Petri & Pauli, electique & Coronati Pontificis eo tempore moderantis, ignes hilares & festi fuscitantur, sonalibus passim accensis, machinis ignivomis & arte factis, molem in orbem collustrantibus, denso crepitantium milienorum pyrobolorum glomeramine in turbinis figuram cælum inaudante, tormentorumque reboatu, vigili lætiam ad agros & oppida vicina propagante. Nos ejusmodi festos ignes, dum alterum Pontificatus sui annum auspiciaretur Innocentius XI. Pont. Maximus, cujus salutem foris tunc Deus, ac inter eos, pyrium istum turbinem, quem vulgus Romanum *la grandola*. Nuncupat; ac lucida optimi max. patris insignia cum admiratione contemplati, ita fallendis otis, Romæ in eisdem ex tempore lusimus:

*Angelus Alpace spargit sua lumina Castro,
Et radiata Petri templa salutat Evans.
Missili, ex cunctis urbis regionibus, ignis
Necturam variâ sulci inane face.
Ænea mox quantius laxata tonitrua montes:
Duplicit horrendos valibus aura soni.
Serpit humi vulcanus edax, atque ordine longo.
Eva summi parvo, quâ patet, ere vid.
Vi multa ingrossi ruitant mortaria truncos:
Æthera dissidens fulmina, terra tremat.
Et simul ignivoma solvuntur in æra caussa:
Omnia se preduis luce, vapore, sono.
Arcus; hac inter stellarum mille figuris,
Turbo effuditur lumen cuncta tenet.
Stridulus exierit, mox scintillantibus alii
Passus, ad occasus involat astra suos.
Evomitæ crepitat totâ virtute, caditque
Hei mihi quàm subitâ gloria tanta peris!
Doin niveis torvo sex ordines cymbis fundis,
Ex omni circum maxima parte rubent.
Ignea Punicæ supra rabit ira Leonis,
Fuscus & in flammis se lovir alet agit.
Torna deo ussus pientia clavibus, omni
Regia sortis micant impriosa sole.*

INNOCENTIUS SUI SIGNA PATER *Speculatus ab alto*

*Gaudia sunt, inquit, non mihi, sed populo,
Alta talent totam cunctorum vota per urbem:
Vivito Nestores, OPTIME PAPA, Dies!
Lux abiit, tenebra per taca silentia clamant:
Sic transiit mundi gloria SANCTE PATER.*

370. DIVORUM Imperatorum, qui post mortem ex S. G. Divi appellati sunt, propter in signa in Remp. merita: ut fieri solebat temporibus priscis, etiam aliis Cæsaribus bene meritis, sed terè post mortem, & ex S. C. At crevit postmodum adulatio, ut passim omnes, Divi dicerentur. Hinc & alii illud sibi, vivi etiamnum, tribuerunt. Divi autem propriè olim dicebantur Dii indigetes, qui ex hominibus tales facti. Quia ratione homines insigni viæ sanctimoniâ illustres, post mortem in cælo cum Christo regnantes, non malè Divos appellamus. ANTONINUS I. Aurelius Antonini columna in campo Martio, etiam nunc post barbarorum ruinas superstes. Hodie ante Palatium Christum præter viam Flaminiam conspicitur. Rei præclarè gestas ab ipso contra Armenos, Parthos, Germanos exhibent fæx, quibus prius solidis, ut quidam aiunt xxv. t. r. tota quanta est columna constituitur. Cochlis in medio gradus habet cxxvi. sed numerus is hodie deprehendi non potest, quod plurimi ex iis disrupti sunt. Altitudo creditur cxxxv. pedum. Pareet circumcirca rimis sex fenestrellis lvi. ut lumen scandentibus commode. Inter cetera, quæ ars sculptorum elegantissimè in marmoribus expressit, etiam spectare licet, sub imagine Jovis pluvius & fulminantis, magnum illud prodigium, quod litteris ad S. P. Q. R. datis denarrat ipse Imperator. Apographon epistolæ extat apud Baronium, ex vetusto codice Bibliothecæ Vaticanæ desumptum. Tom. 1. ad An. Christi cxxxvi. cum imagine Jovis Pluvii. Illustre Religionis Christianæ documentum. Inter cetera habet hæc epistola: *Eramus in media Germania montibus undique conclusi. Simul autem atque sese humi abierunt (Christiani) ac Deum illum precati sunt, quem ego ignorabam, statim de cælo pluvia delapsa est, in nos quidem frigidissima, in hostes grandio, ignis species ac similitudine & fulmina. Nempe iam antè præmeritam Romana castra fame ac siti laborasse, quod aqua dies quinque defecerat. Inde vi miraculo. Columnam flammis deformatam, & hinc inde hiantem, restituit Xystus V. P. M. collocat in apice, antè*

Nunc PETRO & PAULO titulo meliore dicat as :

Augustis celebres obeliscos quattuor urnis

znca inauratâ S. Pauli Apostoli statuâ, cuius hæc inscriptio. XYSTUS V. P. M. COLUMNAM HANC AB OMNI IMPIETATE EXPURGATAM. S. PAULO APOSTOLO AENEÆ EIUS STATUA INAURATAM IN SUMMO VERTICE POSITA, DD. ANN. CD. T. C. LXXXIX. PONT. IV. Vide Marlian. l. 5. c. 4. TRAIANIQUE COLUMNÆ] Cochlidem item, ut D. Antonini, quæ olim in medio foro Traiano, nunc domibus adfita, ad pedem Quirinalis, transfreta respicit ædem D. Mariæ Lauretanz pilorum. Optimo Principi à Senatu ob victoriam Parthicam erecta, dum contra Dacos militabat, sed morte prævento minimè visa. Saxa solida XLIV. quibus constat, res ab ipso præclare gestas artificiosâ sculpsit declarant. Alta est pedes CXXVIII. sine basi, quæ olim tumulata, nunc eruta & muro coercitâ terrâ, tota conspicitur cum hac inscriptione : S. P. Q. R. IMP. CAESARI. DIVI. NERVÆ. F. NERVÆ. TRATANO. AUG. GERM. DACICO. P. M. TRIP. POT. XVII. IMP. VI. COS. IV. PP. AD DECLARANDUM, QUANTA ALTIUDINIS MONS. ET LOCUS TANTIS OPERIBUS RE EGESTUS. Feneſtellæ XI. in quatuor partibus columnæ, id est XLIV. Immen intus subministranti scalis gradium CXXXII. Marlian. l. 5. c. 1. Xystus V. P. M. posita in fastigio znca inauratâ imagine S. Petri, columnam Apostolorum Principi dedicavit, ut testatur epigraphæ in epistyllo XYSTUS V. P. M. B. PETRO APOST. PONT. ANN. IV.

371. PETRO ET PAULO &c.] Ut jam dictum est. In columnas, DD. Petri & Pauli statuas decoratas à Xysto V. exiar in Bibliotheca Vaticana distichon Castoris Durantis :

Divorum signis decoras bene Xyste columnas.

Vi sapere hinc populus discat, & alia sequi.

372. OBELISCOS.] Quatuor, quos alibi in urbe vel constructos, vel obscurè sub tot ruinis latitantes, & alit tumulatos, erucendo erigendos, curavit herici animi Pontifex Xystus V. nobilitate verè Romanâ, & principe dignissimâ. Quos antequam lectori subiiciamus, operæpretium fuerit cognoscere quid propriè sit *obeliscus*. Obelisci nomen ab obelo vel veru, quasi per diminutionem, derivatur : inde quæcumque præferunt formam telit oblongi, aut veru coquinarii, hoc nomine licet intelligere. Ufus tamen obtinuit, ut notetur saxa illa ingentia, de quibus hic sermo. Sic autem desinit Ammianus

Marcel. Inir. Lib. 17. *Est obeliscus asperissimus lapid in figuram metæ cuiusdam, sensim ad proceritatem confurgens excelsum, utique radium imitetur, gracilescens paulisper, specio quadratâ, in verticem productus angustius, manu levigatus artificis. Formarum autem innumeratâ notat, hieroglyphicas appellatas, quas ei undique videmus incisâ, initialis sapientia votis insignivitis auctoritas. Obelisci cum pyramidibus quamvis figurâ & magnitudine convenient, differunt structurâ. Pyramis enim machina est acuminata, non uno, sed plurimis structa saxis, & intus vacua : obeliscus quasi trabs lapidea, constat solidò, & fermè uno tantum, minimè quæ excavato saxo. Inde labor in erectione, & periculum machinis à pondere. Id tamen non esse perpetuum, docent obelisci, ex non una parte facti. Sic Plin. l. 37. c. 4. *Theophrastus tradit Ægyptiorum commentariis reperiri, fuisse apud eos in totius delibris obeliscum à quatuor smargdis XL cubitorum longitudine. Quonia ab immenso pretio vanitas ! In aliis autem summæ altitudinis, & arduæ erectionis, quàm stulta, & oisio Ægyptiorum ostentatio ! Hæc non in obeliscis tantum, sed & in pyramidibus. Plinius l. 36. c. 12. Pyramidem unam, à CCLX. hominum millibus, annis XX. constructam fuisse prodit. Soli dicebant obeliscos Ægyptii : hinc quædam tenus solis radios iis representari volebant, Primus omnium eos instituit Ægyptiorum rex Mithres, qui Heliopoli Solis ubi regnavit. Vide Plin. l. 36. c. 2. & Onoph. Iud. Cinc. l. 1. c. 17. Principes verò Romani, iam rerum in Ægyptio pouti, magnam Obeliscorum partem inde Romam, ad urbis ornamentum, multo sumptu tranſvehærant, & cum alibi, tum in citis collocant. Verùm habente imperio, in communi clade, quam Gorthi aliquæ barbari non semel urbi inſulerunt ; pleraque antiquæ urbis ornamenta deſecta sunt : & inter eorum ruinas etiam tumulati obelisci, donec Romana virtus in Xysto V. Pont. Opt. Max. rediit, in eorum restitutionem incubuit. Primus itaque inter illos nobis occurrit Vaticanus, qui solus integer, & adhuc erectus videbatur : semiseputus tamen inter ruinas, in deserto, angusto, & luroſo loco, pontè adytum veteris templi S. Petri. Hic ut prodit. Plin. lib. 36. c. 11. à Neocoreo Rege Ægypti Sefosthidis filio factus, rufus scil. & sine notis Hieroglyphicis, cum mo-**

le superaret omnes alios (si unicum demas Ramasseum, religionis reverentia Thebis in templo relictum) delectus à C. Caligula Imperar. qui ad urbem deveheretur. Quare fabricata summæ magnitudinis rate, de qua Plin. l. 16. c. 4. Sueton. in Claud. c. 20. & alii, Romam pervectus, in circo Vaticano, jam antè ab eodem Imperatore constructus cæpto, statutus est, anno salutis nostræ XLII. Imperit Caligula III. Impositâque apici pila æneâ, in qua J. Cæsaris cineres existis credidum est, dedicatus est honori Imperatorum Augusti & Tiberii, exstante etiam nunc hæc inscriptione in duobus Obeliscis lateribus. **DIVO CÆS. DIVI JULII F. AUGUSTO. TIB. CÆS. DIVI AUG. F. AUG. S.** Hunc Xystus V. Maximis sumptibus, & incomparabili industria Dominici Fontanti architecti, primo demissum, & in viâ constructum; dein ad arcem Vaticanam, ante fores novæ Basilicæ, cylindris provolutum, tandem sine læsione erigendum curavit, ereclumque imposito nostræ salutis signo dedicavit. Abacus basios ad quatuor mundi regiones inscriptionibus novis rem testatur. Ad septentriones autem est hæc: **XSTUS V. P. M. CRUCI INVICTA OBELISCO VATICANUM AB IMPIA SUPERSTITIONE EXPIATUM, JUSTUS ET FELICIS CONSECRAVIT. AN. CIO. 13. LXXXVI. PONT. IX.** In ima basi versus orientem: **DOMINICUS FONTANA EX PAGO MILIAGRINO NOVOCOMENSIS TRANSULIT ET EREXIT.** Structura unversâ à pavimento, usque ad summam Crucem in vertice, protenditur ultra pedes **CXXXIV.** Pondus obelisci rationibus architecti creditur æquare nonagennis sexagies ter mille quingentas triginta septem libras; basios autem sexages quines mille, quadringentas sexaginta quinque. Historiam translationis & erectionis lege apud Hieron. Ferrutium suppl. Mar. Modum & instrumenta, numerum hominum & jumentorum &c. ipse Dominicus Fontana Hierulcorum feromus conscripsit, qui in Latinum translata unâ cum iconibus elegantissimè expressit Joan. Blaeuw inter admirandis urbis Romæ. II. Est Obeliscus Esquilinus, qui putatur unâ cum compare suo, à Claudio Imperatore ex Ægypto devectus, Mausoleum Augusti, de quo suprâ ad p. 363. exornasse. Horum duorum videtur meminisse Plinius l. 36. c. 9. *Sunt & alii duo: unus à Smaræ postus, alter ab Eraphio, sine notis, XLVIII. cubitoium.* Unde deducitur mille & triginta annis ante natum Christum excisos fuisse, Erectos autem in Mausoleo quidam existimant, anno post Christum natum XLII. ibidemque remanserunt, usque ad communem cladem à

Gothis illatam; quâ dejecti, sub ruinis latuerunt ambo, donec Xystus V. alterum ex ruderibus extractum, operâ ejusdem architecti Dominici erexit ante eodem Liberianam in Esquilis, sanctæque Cruci dedicavit, ut docet inscriptio ad occidentem: **XSTUS V. PONT. MAX. OBELISCO EX ÆGYPTO ADVECTUM, AUGUSTO IN EIUS MAUSOLEO DICATUM, EVERSUM DEINDE, ET IN PLEURES CONTRACTUM PARTES, IN VIA AD S. ROCHUM INVENTUM, IN PRISTINAM FACIEM RESTITUTUM, SALUTIFERÆ CRUCI FELICIS HIC ERIGITUR SIT ANNO CIO. 13. LXXXVII. PONT. III.** Alterum verò nondum inventum, terra & ruine, domuumque fundamenta adhuc obruunt. Hic autem à terra usque ad summam crucem ultra **LXXVI.** pedes surrigitur. III. Obeliscus est Lateranensis, olim dictus Ramasseus, à Ramassetere Ægyptiorum, multis ante dirutum solum annis excisus. Hic ab Augusto aliique principibus intactus relictus est Thebis in Templo, ob reverentiam Solis, cujus numini dicatus erat: uti & jam antè Cambyles Rex Thebarum victor illi religionis ergo pepererat. De illo Plinius l. 36. c. 9. *Opus id sanctis dicuntur xx. milia hominum. Ipse rex cum subireturus esset, veretur utque ne machina ponderi non sufficeret, quo maius periculum cura artificum denuntaret, solum suum alligavit eacumini, ut salus ejus apud molentes prodesset lapidi.* Certè tanquam apicem inter ceteros obeliscos eminuisse, tradit Ammianus Marcellinus lib. 17. *Quæ omnia nihil veritus Constantinus Magnus Imperator, Alexandriam obeliscum devexit, ea mente, ut novam Romam, suam urbem Constantinopolim eâ exornaret.* Quo inter hæc curas mortuo, silius illius Constantius, mutato patris consilio, apparatâque nave, quæ trecentis remigibus ageretur, Romam asportari jussit, illamque Circo maximo, ad ornamentum urbis dedicavit. Quo labore & machinarum apparatu illi surrectus sit, docet Amm. Marcell. l. 17. *Æneam sphaeram apici impositam fulmen deiecit, quam mox flammæ volantis figura supplevit.* Senos hexametros quaruor abaci lateribus in scalpi curaverat Constantius: sed rupâ minuâque ad tres pedes basi, in nova erectione addi non potuerunt. Eos ne inirent, fideliter à de scriptis, Variæ, Lecl. Capit. 20. inferunt Joseph Castalio. Hunc à barbaris dejectum, & inter alias Circi maximæ ruinæ sepulcrum, factâ ex antiquarum monumentis investigatione, à terra erutum tribus constructis partibus, immenso sumptu & labore, eodem architecto Dominico Fontana, restitutum, erigendumque curavit Xystus V. Pont. M.

etc.

Quos Xysti crexist Fontanus montibus altis.

Plurima sunt veterum, nunc Sanctis sacra, deorum

erectumque, imposita itidem S. Cruce dedicavit IV. Id. Augusti. Testatur inscriptio in facie Bo-reali: XYSTUS V. PONT. MAX. OBELISCUM HUNC SPECIE EXIMIA, TEMPORUM CALAMITATE FRAC-TUM, HUMO LIMIQUE ALTE DEMERSUM, MULTO IMPENSU EXTRAXIT, HUNC IN LOCUM MAGNO LABORE TRANSTULIT, FORMÆQUE PRIS-TINA RESTITUTUM CRUCI INVICTISSIMÆ DI-CAVIT. A. CIO. 55. LXXXV. I. PONT. IV. No-tis Egyptiis totus est exaratus, ideoque vel maxi-mæ estimationis. Aliæ dux inscriptiones histo-riam obelisci à Constantino Alexandriam, à Constantio inde Romam translati complectun-tur. Altitudo ab ima basi, usque ad summam cru-cem superat cxx. iv. pedes. IV. Obeliscus modò Flaminius nuncupatur, à loco ubi repositus hodie visitur ad portam Flaminiam; estque is, quem Augustus Cæsar Heliopoli ex Egypto per Ni-lum Alexandriam, ac inde Romam deferri vo-luit. *Extisus primum*, ut vult Plinius l. 36. c. 9. à *Sennecio Rege*, quo regnante Pythagoras in Egypto fuit, cxxv. pedum & dodrantis, præter basim. Heliopoli præcipuâ Hieroglyphicorum scholâ erectus fuit, non gentis annis ante natum Christum, notis pulcherrimis Egyptiorum in signis, veterum naturalium interpretationem, operaque Philosophiæ continet. Circo maximo illatus ab Augusto, ac inter duas metas colloca-tus, Soli dedicatus est. Ita inscriptio vetus: IMP. CAES. DIVI F. AUGUSTUS, PONT. MAX. IMP. XII. COS. XI. TRIB. POT. XIV. AEGYPTO IN POTESTATEM P. R. REDACTA, SOLI D. D. Dein, de barbariorum immanitate, inter fuinas urbis tumularum, multisque post seculis à Xysto V. in-ter rudera Circi maximi detectus, eturus, ac in-de in campum Flaminium translatus, ad portam principem subiectus est, proximè cœnobium so-dalium erexiturum S. Augustini, cui annexa cedes sacra D. Mariz popularis: ibidemque hodie tres celeberrimas in ubis vias prospectat. S. Cruci VIII. Cal. April. consecratus est. Docet inscrip-tio: XYSTUS V. P. MAX. OBELISCUM HUNC A CAES. AVG. SOLI IN CIRCO MAX. RITU DICA-TUM IMPIO, MISERANDA RUINA FRAC-TUM OB-RUTUMQUE, ETUO, TRANSFERRI, FORMA SUA REDDI, CRUCIQUE INVICTISSIMÆ DEDICA-RI JUSSIT. A. CIO. 12. LXXIII. PONT. IV. Totâ structura hodie à suspensæ terræ usque ad supre-mitatem crucis exurgit ad cxx. pedes. Præter

jam memoratos quatuor majores Xysti V. Obe-liscos, extant hodie adhuc alii minores, ut *Sal-lustius* in hortis Ludovici-ais, *Pamphilius* in arcâ Agonalî, de qua supra ad §. 339. *Barberi-nus* in Palatio Barberino, *Monticelino*, in hortis Mattheiorum, *Medicani* in hortis Pincianis, *Ma-hurani* ante eodem S. Bartholomei seu S. Machuti. His novissimè accessit minimus ille, qui basi & dorso elephantis arteficiofissimè sculpti insistent, decorat aream ante eodem B. Mariz supra Miner-vam, ut vocant, ordinisq; Dominicani cœno-bium. Alii-visuntur adhuc extra urbem, alii adhuc latent, donec eruantur à Xysto quopiam, vel In-nocentio Romanorum animorum æmulo. Notæ Hieroglyphicæ, erant characteres, seu picturæ rerum maximè animatarum arcanæ, quibus Egyptii inprimis Sacerdotes experimebant do-ctrinam, vel animi sui sensû, quæ non volebant, nisi à factis & eruditis percipi. His plerumque insigneabantur obelisci, utpote qui vetustatem & ævum victuri credebantur. AUGUSTUS URNIS I. Cincitibus, aut sepulchris Cæsarium: nam ut ante diximus, in pila Vaiseani Obelisci, credidit esse, servari cineres J. Cæsaris: & Esquilinus decoravit jam olim sepulchrum seu mausoleum Augusti.

373. XYSTI MONTIBUS ALTIS I. Insigniviti-tudinis montibus, & stellâ eisdem impositâ, quam deinde excipit signum crucis in apice Obelisci. Stellam quippe in uno, tres montes præferebat. In altero tæniæ transverse latere, quâ seivum suum gemilitium secabatur Xystus V. Allusum etiam ad nomen. Nam idem Pontifex ante ponti-ficatum *Montaltius* dictus est. Er inde horti illius Esquilini. Montalii quoque dicti sunt: imò & montes suos unâ eum stella tribuit ubis re-gioni, quam Burgum nuncupant. PONTANUS I. Dominicus Fontana architectus Pontificius, de quo supra.

374. VETERUM DEORUM I. Gentilium, quos coluit Romanondum Christiana. SANCTIS I. Deo vero, uni & trino, in honorem Sanctorum con-secrata. PLURIMA I. Vete: extant enim etiam nunc plurima Sanctorum fana in urbe, quæ olim fuerunt diis gentilibus dedicata. Ut sunt inprimis S. Mariz in ara cali, olim Jovis Feretrii, S. Mariz, quam vocant rotundam, olim Pan-theon, seu deorum omnium. S. Apollinaris, olim Apollinis. S. Laurentii in Lucina, olim Junonis Lucinæ. 55. Cosmæ & Damiani, olim Romuli &

375. *Delubra, & simulachra novis immixta vetusta.**Vasa Ducis campo, peregrinis obvia Dirce,**Zethus & Amphion taceantur; Bucephalique,*

& Remi. S. Priscæ in Aventino, olim Herculis. S. Mariæ Egyptiacæ, olim Fortunæ virilis. S. Martine, olim Martis ultoris. S. Mariæ de gratia, olim Vestæ. S. Mariæ novæ, olim Solis & Lunæ, & alia supra quadraginta, quæ brevitatis ergo præterimus.

375. [DELUBRA] Templâ. *Delubrum* propriè locus, in quo decorum simulacra dicata sunt, aliquando etiam ipsum simulacrum denotat. Nam, ut Sext. Pompeius, *delubrum* dicebant fuisse delibatum, hoc est decoratum, quem venerabatur pro Deo. SIMULACRA NOVIS] Signa, imagines, statuz, tam antiqua, quam nova, quæ jam nunc commemorata insunt.

376. VASA DUCIS CAMPO] Immanis illa labra, seu lacus, & quibus sons ad utrumque latus fori Farnesii, quod Romæ audit *piazza del ducæ*, desinit, in suppositum aliud longè grandius labrum, triginta & amplius pedes potensum. Ob longa vasorum figura, ab imo ad summum, non nihil in morem turbinis, seu ad majorem latitudinem sensum exurgens, lateribusque adsculpæ antæ, referunt nobis speciem lacus aquarii ex ære fabricati, quo nos Belgæ vina refrigeramus. PÆGREGINIS OBVIA] Facile spectanda exteris, ob comitatem dominorum, omnibus spectandi copiam facientium. DIRCE] Statua Dirces.

377. ZETHUS ET AMPHION] Item statuz quæ etiamnum aservantur in magnifico Platorio Farnesiorum, à Paulo III. Pont. Max. priori seculo artificiosè & superbe constructo: exhibentque Zethum & Amphionem tauri cornibus Dircem alligantes. De hoc opere Plinius lib. 36. c. 5. *Zethus & Amphion, ac dirce & tauri, vinculumque ex eodem lapide, Rhoda advecta, opera Apollonii & Tantrii. Præstantissimorum cæ tempestate sculptorum.* Nota est fabula Dirces ex 7. Hygini. *Antiope stuprata*, inquit, ab *Epepo*, à Lyco viro suo ejecta est. Hanc viduam Iuppiter compressit. At Lycus Dircem in matrimonium duxit: cui suspicio incidit, vtrum suum clam cum Antiope concubuisse. Hinc auctor exitit marito, ut Antiope in vincula conjecta durius haberetur: sed illa, miserantis Jovis ope, vinculis erepta, in Cythæonem montem aufugit, ubi Zethum & Amphionem gemellos peperit: qui postquam adoleverant, quò matrem jam cognitam, ulciscerentur, interfecto Lyco, Dircem

indomito tauro alligaverunt. Meminit fabulæ Propertius lib. 3. Eleg. 15. §. 19.

Tu reddidit pueris matrem, puerique trabendam

Vinxerunt Dircem, sub truci ora bovis.

Dirce autem Liberi patris beneficiò, cuius Baccha fuerat, in fontem sui nominis converisa est. De illo Lucan. l. 3. §. 174.

Basti cœtera ducet, quot impiger ambis

Fatidica Cephissus aquâ, Cadmeanque Dirce.
Et Seneca Tragœd. Thebaid. Act. 1. §. 125.

----- *Et Cadmæ nemus*

Serpente notum, sacra quo Dirce latet.

Facetè Plautus, Pseud. Act. 1. sc. 2. §. 65.

----- *Te quasi Dircam olim (ut memorant) duo*
Gnaei levit devinxere ad taurum, item hodie
stringam, ad Carnarium: id tibi

Prosestò Taurum fesi.-----

Hinc patet non ad caudam equi indomiti vincam fuisse Dircem, quod quidam existimant, sed ad taurum, ut constat ex Propertio & Plauto, & ex hoc opere verustissimo Apollonii & Tantrii, quod etiam modò Romæ spectatur. TACERNUM] Ac si dicat: minime taceri possunt. BUC-PHALIQUE] Ingentium equotum statuz Colossæ, in monte Quirinali, in facie Palatii Papalis, quas volunt à celeberrimis sculptoribus ad æmulationem factas fuisse. A multis creditæ fuerunt referre Bucephalos, & astantes equisones, Alexandros: quod ex quadam traditione minus literata restatur id inscriptio. quam in basi operis Phidiaz à pontificatu Xysti V. legere fuit. Verùm Urbanus VIII. quod Phidiaz & Praxiteles coævum non fuerunt, & priores Alexandro, manifestum errorem sublati inscriptionibus correxit: relicta solâ epigraphæ: OPUS PHIDIAE. ET OPUS PRAXITELIS. Bucephalus à bubuli capitis figura dictus, equus ex Thessalia venum adductus ad Philippum Alexandri patrem, cum ob feritatem à nemine domari posset, ab Alexandro solo domitus est, qui eundem postea semper mirâ submissione sibi obsequenter habuit, retentiâ in ceteros quoscunque veteri ferociâ. Huc respicit Noster, ex communi errore equos Bucephalos, equisones Alexandros appellando. Porro equi isti duo, cum totidem equisyonibus, ad latus eos freno continentibus, advecti Romam, & Neroni dono dari creduntur à Tiridate Armenorum rege, quamquam non desint, ut Angelus Rocca,

*Monte Quirinali flammis armisque superbes
Praxitelis Phidiasque manus, domitorque triumphis.*

380. *Magnus Alexander, strepitu qui assurgit atheni,*

in Bibliotheca Vaticana, qui Praxitelem videri in ebre suum opus sculptisse contendunt, & proinde alterum aliunde posuisse advehi. Restituti dicuntur in thermis Constantinianis, inde ad Quirinale transfati. Inscriptio Xystina, dicit hæc signa Alexandri Magni, celeberrimæ ejus Bucephali marmore ad vivam effigiem expressa, à Fl. Constantio Max. & Græcia advecta, suisque in thermis collocata fuisse.

378. MONTE QUIRINALI] Quam hodie ab equis jam memoratis appellant, *monte cavallo*. Olim à Quirino seu Romulo nomen sortitur, quod illuc templum sibi dedicatum habuerit. Ovid. lib. 2. Fast. §. 475.

*Præmia lux vacua est: ut tertia dista Quirino,
Qui tenet hoc nomen Romulus anid fuit.*

Et infra ibidem §. 511.

Templa Deo sunt: celis quoque dictus ab illo. Festus tamen à Sabinis, qui Curibus Romam commigrarent, illum quoque collem infederunt, *Quirinalem* dictum existimat. FLAMMIS ARMISQUE SUPERBES] Barbarorum scil. qui Romam ferro & igne non semel devastarunt: in nobilitate qualibet priscorum Romanorum opera, ad abolendam eorum memoriam, crudeliter & barbarè grassati.

379. PRAXIT. PHID. MANUS] Opus manu Phidias, & manu Praxitelis artificiosissimè factum. Manus pro opere ponitur, ut diximus suprà Ser. 4. ad §. 78. fol. 65. *Phidias & Praxiteles* duo nobilissimi sculptores: hunc Olympiade CIV. illum LXXXIII. floruisse produnt. Inter statuarum celebrat Quintilianus l. 12. c. 10. *Quæ Polycto deservierunt, Phidias atque Alcamoni dantur.* Phidias tamen diis quàm hominibus efficiendis melior artifex traditur. In ebre verò longè citra amulam, vel si nihil nisi Minervam Athenis, aut Olympium in Elide lovem fecisset: cuius pulchritudo adiecisset aliquid etiam receptæ religioni videtur, adeo majestatis operis Denique aquavit. Ad veritatem Lyfippum & Praxitelem accessisse optimè affirmant. Plin. l. 34. c. 8. *Ante omnes Phidias Atheniensis, Iovis Olympio factis ex ebre quidem & auro. Sed & ex ære signa fecit.* Praxiteles autem in Græcia Italiz (id est in magna Græcia, quæ olim Campaniam & reliquum Italiz tractum versus austrum, imò & Siciliam complectebatur) luci editus, civitate Romana

donatus, cum ipsis oppidia, est. Opera complura fecit, marmore scilicet, & ideo clarior, ut vult Plinius lib. 34. c. 8. & innuit Papin. lib. 4. Carm. 6. §. 26.

Æra laboriferi vivunt qua marmora calo

Praxitelis. quod ebur Esias pellice rãsum.

Bigas etiam & quadrigas fecit, equis semper sine æmulo expressis. Quare volunt alterum illum Colosseum Bucephalum, ad æmulationem Phidias, ab ipso fore elaboratum, ex Pario marmore. Fuisse præterea Romæ adhuc alia Praxitelis opera: Flora, Triptolemus, Ceres in hortis Servilianis, boni eventus, & bonæ Fortunæ signa in Capitolio, Mxades &c. *Domit. DOMITORQUE TRIUMPHIS*] Victor tot terrarum, & nationum,

380. MAGNUS ALEXANDER] Macedonum Rex, solo nomine notissimus, cui *Magnus* cognomenium à rebus bello fortissimè gestis, & felicissimè parvis. Nimirum, ut jam diximus, ex communi errore eorum, qui ephippum caballo Colosseo adstantem, Alexandri Magni signum esse arbitrati sunt. Atque hac ratione alludit ad Maximum illum, invictissimum, & inclytum Heroem ALEXANDRUM FARNESIUM Parmæ ac Placentiæ Ducem, qui summa animi moderatione, comitate, virtute, æmulo, prudentiâ, omnibusque artibus Imperatoris, superiori seculo Belgas, sub obedientiam & fidem Principis sui Philippi II. Regis Catholici tam feliciter reduxit, ut qui ægrè excidium frenum admiffuri videbantur, victores se crederent, postquam victi. Dignus proinde, cui tanquam optimo civi triumphatrix Roma statuum in Capitolio dedicaverit, inscripro elogio: QUOD ALEXANDER FARNESIUS PARMA ET PLACENTIA DUX III. MAGNO IN IMPERIO, RES PRO REP. CHRISTIANA PRÆCLARAS GESSERIT, MORTEMQUE OBIERIT, ROMANIQUE NOMINIS GLORIAM AUKERIT: S. P. Q. R. HONORIS ERGO, MAJORUM MOREM SECULIS NULTIS INTERMITTENDUM, REVOCANDUM CENSUIT, STATUAMQUE CIVI OPTIMO IN CAPITOLIO VIRTUTIS. SUÆQUE IN ILLUM VOLUNTATIS EX S. C. P. CLEMENTIS VIII. ANILLIA & modò Romæ virtuti locus est. STREPITU AHENI] Ahenò-tympanorum, aut tubarum clangore, vel ænorum tormentorum laxatione. Nam & Palatium pontificum ejusmodi tormentis armatum est, & ex

Gg

pro-

*Æstivam quoties in Pontificalibus aulam
Farnesius petiit, Austriaco tutamine gratus?
Artificesque lithostroti testudine templi,*

propinquo militi tribus equitum & scelopetariorum pedum ex ubis observatur. Solent autem adventanti Principi cuiuspiam, turbæ in ordinem redactæ, honorem & reverentiam deferre, tuborum explosione, aut profunda inclinatione, aut turbæ cantu, aut quocumque demum alio modo à magistratibus inperato.

381. *ÆSTIVAM AULAM*] Quod ex Palatio Vaticano ad S. Petri, divertere solent æstivis mensibus Pontifices, ob ærem isthic tunc salubriorem, aut minus noxium. Marmora enim illa, portam Palatii Quirinalis respiciunt in hoc monte, qui immolet ubi parti frequentissimæ, unde pulcherrimus in civitatem prospectus. Palatium autem amplissimis hortis, hiberno quoque celo viridioribus, fontibus, organis hydraulicis, porticibus virgultorum contextu fragrantibus insignè, amoenissimam passim præbet ambulationem. IN PONTIFICALIBUS] Solenni pompâ, vestium ornamentis, splendido nobilium affectuum comitatu, & famulatio Cardinalibus aut Principibus usitato, dum palam cognosci & salvere desiderant. Id enim sonat parœmia hoc ævo trita, in pontificalibus, domi quisquam summus, quo potest, cultu ac pompâ procedit in publicum. Tractum à more Pontificum seu Episcoporum, qui pontificalibus indumentis utuntur, dum re sacrâ, & ex Ordinis sui ministerio defunguntur: aliis alibi pro usu quotidiano, & non sacro, vel minus solenni.

382. *FARNESIUS PETIT*] Princeps Odoardus Farnesius, Alexandri Farnesii, ad quem alludit Poeta, ex Maria Lusitana filius, frater Rainucci, Patris ac Placentiæ Ducis IV. à Gregorio XIV. inter Diaconos Cardinales titulo S. Eustachii relictus; qui postea Episcopus Tusculanus obijt anno hujus sæculi xxvi. Id est, quoties accedit aulam pontificiam, ut vel S. consistorio assistat, vel concilio, aut privatim cum Pontifice sermonem conferat. Hoc enim hic adfert Noster, ut premat metra ejusdem Alexandri, Belgarum olim Præregis, in rempublicam Belgicam, potissimum verò nostram Antverpiciensem, quam memorabiliter decem mensium obsidione, Religioni ac obedientiæ sui Principis restituit. AUSTRIACO TUTAMINE] Partium Austriacarum tutelâ. Gens enim hæc illustrissima, ex quo Octavius Farnesius Patris ac Placentiæ Dux II. Mar-

garitum Austriacam Caroli V. Aug. filiam, sibi duxit conjugem, semper rebus Hispaniensibus, & Austriaco-germanis impensè studuit, vicissim ab Austriacis culta, eorumque præsidio secuta. GRATUS] Nobis Belgis, aliisque Principum Austriacorum partibus & ditiori devotus.

383. *ARTIFICESQUE*] Architecti nobilissimi variorum Pontificum à Julio II. usque ad Paulum V. qui opus absolvit: quamquam & postea tam interiori Basilicæ maxima ornamenta accesserint, per varios Pontifices, operâ architectorum prioribus nihil concedentium. Iosier Principes recensentur Michael Angelus Bonarorus, Carolus Maternus, Domioicus Foorana, Joannes Laureotius Berninus; ut nihil addamus de statuariis. LITHOSTROTI TESTUDINE TEMPLI] Maximè & sacratissimè ædis S. Petri in Vaticano, quam incepit Julius II. Pont. Max. consummavit Paulus V. relictis inter eos mediis bis octo pontificibus. Etenim hæc Basilica opere prodigioso lithostrotam habet altissimam illam testudinem, sive thelum (Hetruscis *Campola*) cui pariem vel elegantia, vel arte, vel pretio, vel symmetriâ, vel celsitudine non vidit orbis. *Lithostrotum* Græcis dicitur, quod Latinis est, lapidibus stratum. Ex usu tamen communi denotat propriè pavimentum segmentatam & vermiculatum, & sic inter musivi opera numeratur, ut sit idem lithostrotum in pavimento, quod in parietibus & cameris est opus musivum. De musivo opere & Lithostroto curiosus lector adire potest Cl. Salmasium, Isaac. Casaubonum & Marc. Donarum, omnes in Alium Spart. ad hunc locum in Peseennio Nigro: *Pictum de musivo inter Comedum amicissimos, videmus sacra Isthm ferentem*. Et Casaubon. in Suetonii Jul. Cæsarem quem cap. 46. refert in expeditionibus resellata & scabellia pavimenta circumtulisse: quod exponit marmoris crustas & tesseras, quas circumferebat Cæsar, ut quoties castra metandum esset, pavimenta ex iis in prætorio, picta de musivo struerentur: ideoque prætorium in castris propter magnificentiam templo comparasse Josephum. Hic notasse sufficit, musivum aliud non esse, quam opus ex varicoloribus lapillis simul compactis, figuram quavis repræsentans. Hoc primum in solo fiebat, deo ad cameræ deductum est. Plin. l. 36. c. 25. *Lithostrota capiunt jam*
sub

*Naturâ & varias ipsâ admirante tabellas,
385. Belgicus atque Italus quibus insudavit Apelles?
Fabrica Pontificum, è longinquo flumina Mosis,
Munera tot Regum, instructissima bibliotheca,*

sub Sylva parvula cerid crustis: extatque hodie
quod in fortuna delubro Francæ fecit. Pulsa
deinde ex humo pavimenta, in camera transiere.
Unde intelligendus nobis est locus hic Poëtæ, de
testudine sive tholo variis opere musivo picturis
decorato, ac in primis quatuor illis Evangelistis
colofeis, super quatuor immensarum pilarum
moles, expressis in quatuor partibus fornica, quæ
totam testudinem sustinent.

384. ET VARIAS TABELLAS] Picturas, seu
tabulas pictas tam in ipsa testudine, quam in re-
liquis ædæ, maximè illas, quæ aras exornant, tam
sente factas, ut naturam invidere arti existimes.

385. BELGICUS APELLES &c.] Præstantissi-
mi pictores tam indigenæ Itali, quam advenæ
Belgæ; qui artis perdiscendæ, ac delineandam
veterum ac recentiorum, quæ Romæ sunt arti-
ficiofissimæ, tabellarum gratiâ, frequentes eò
commœant. *Apelles* hic est, æmulus quisque pi-
ctorum Principis, qui in Græcia floruit, & ad
artis ejus excellentiam proximè pertinet.

386. FABRICA PONTIFICUM] Aula Quirina-
lis pontificia, à variis Pontificibus fabricata &
aucta. Ut à Gregorio XIII. Xysto V. Paulo V.
& novissimè ab Alexandro VII. E LONGINQUO]
Vigesimo nimirum, & vigesimo secundo ab urbe
miliario, orta, collecta, deducta. FLUMINA]
Aqueductus perpetui fluens. Nihil enim, ut
supra vidimus ad p. 234. fol. 129. flumen, quàm
fluens aqua. Designat fontem aquæ Felicis ad
viam Piam in monte Quirinali. MOSIS] Mar-
moreo Moyfis, virgâ rupem ferientis, simulacro
insignita, cum triplice fornica, ac reliquo operis
apparatu magnificè fabricati, cui hæc inscriptio:
Xystus V. P. MAX. PICENUS, AQUAM EX AGRO
COLUMNÆ VIA PRÆNEST. SINISTRO RUM MUL-
TARUM COLLECTIONES VENARUM DUCTO SI-
NUOSO, A RECEPTACULO MIL. XX. A CAPITÆ
XXII. ADDUXIT, FELICEMQUE DE NOMINE
ANTE PONT. DIXIT. CORPIT PONT. ANNO I.
RESOLVIT. III. CIO. 13. LXXXVII.

387. MUNERA TOT REGUM] Variis Regum,
Imperatorum, Principum donis aucta, & libris
verutissimis & membranaceis, diversis temporibus
locupletata, & sollicitè conservata. Quæ in-
ter, sunt Acta Apostolorum Innocentio VIII.

Pont. Max. à Cypri regina submissa, Græcè au-
reis litteris descripta, sed auro & gemmis quibus
fulgebant, à Borbonianis postea militibus denuda-
ta. Accessit hoc seculo insigne illud addita-
mentum Ferdinandi II. Aug. de quo ita urbis
nostræ decus Casp. Gevartius Innoit. Ferdn. in
Ferd. II. Bibliotheca Palatina ingenti Principum
Electorum, cum Ptolemæi Asiaticus regibus
magnificentia certantium studio & impensu
maximus undique congesta, ac præcellentium in
omni disciplina auctorum veterum, Hebræorum,
Græcorum, & Latinorum monumentis membra-
naceis, & manu exaratis codicibus instructissima,
Romæ velut in triumpho pompam avelia, &
Gregorio XV. Pont. Max. dono data, Vaticana
Bibliotheca illata est. Agit de victoria Ferdinan-
di II. Imp. de Frederico Comite Palatino repor-
tatâ, ejusque Bibliothecâ captivâ. Vide supra ser-
mo 1. ad p. 48. fol. 11. & serm. 5. ad p. 293.
fol. 120. BIBLIOTHECA] Vaticana illa & Apo-
stolica, vetustissimis omnium Disciplinarum ar-
tiumque libris, cum Græcis & Hebræicis, tum
Latinis, calamo in membranis olim exaratis, &
à multis seculis cumulatis instructa, & inclyta,
cui parem non habet Etrûpæ. Eam mirum in
modum tam picturis, quàm aliis exornavit Xystus
V. quæ cum adscriptis titulis singulari libro ele-
gantissimè complexus est, rarissimæ vir eruditio-
nis Angelus Rocca, ex Ord. Erem. S. Augustini
Episcopus Taglientis, Bibliothecarius Pontifici-
cus, & sacrorum Apostolici præfectus. In porticu
Bibliothecæ, in lapide Porphyretico extat in-
scriptio, quæ rem hanc illustret: digna proinde
quæ lectorum non fugiat. Xystus V. P. M. BI-
BLIOTHECAM APOSTOLICAM, SANCTISSIMIS
PRIORIBUS ILLIS PONTIFICIBUS, QUI B. PAT-
RIS VOCEM AUDIERÛT, IN IPSIS ADHUC SUR-
GENTIS ECCLESIAE PRIMORDIIS INCHOATAM,
PACE ECCLESIAE REDDITA, LATERANIN-
STITUTAM, A POSTERIORIBUS DEINDE IN VA-
TICANUM, UT AD USUS PONTIFICUM PARATIOR
ESSET, TRANSLATAM, ISIQUÆ A NICOLAO
V. AUCTAM, A XYSTO IV. INSIGNITER EX-
CULTAM, QUO PEDRE NOSTRÆ, ET VETERUM
ECCLESIASTICÆ DISCIPLINÆ RITUM DO-
CUMENTA, OMNIBUS LINGUIS EXPRESSA, ET

*Et Mattheiorum viridaria? Farnesiorum
Hortus ad invidiam pulcher; topiaria Hetrusci;
390. Montalti Exquilie; pretoria successiva*

ALIORUM MULTIPLEX SACRORUM COPIA LIBRORUM CONSERVARETUR AD PURAM ET INCORRUPTAM FIDEM ET DOCTRINAM VERITATEM PERPETUA SUCCESSIONE IN NOS DERIVANDAM TOTO TERRARUM ORBE CELEBRATAM, CUM LOCO DEPRESSO, OBSCURO ET INSALUBRI SITA ESSET, AULA PERAMPLA, VESTIBULO, CUBICULIS, CIRCUM ET INFRA, SCALIS, PORTICIBUS, TOTOQUE ADIFICIO A FUNDAMENTIS EXSTRUCTO, SUBSELLIIS PLUTEISQUE DIRECTIS, LIBRIS DISPOSITIS, IN HUNC EDITUM, PERLUCIDUM, SALUBREM, MAGIS OPPORTUNUM LOCUM EXULTAT, PICTURIS ILUSTRIBUS UNDIQUE ORNAVIT, LIBERALIBUSQUE DOCTRINIS, ET PUBLICA STUDIORUM UTILITATI DICAVIT ANNO CIO. IS. LXXXVIII. PONT. SUI VI. Plura videas in Onuphrii non edis apud Andream Schottum de Bibliotheca Vaticana. Huic quadamtenus accedere possit Bibliotheca Angelica ad eam & Monachium S. Augustini in campo Martio, urbis hodie frequentissima umbelico, magno rei literariae adjuvamento comparata, & publico volentium usui dedicata: quam nuper aliorum etiam munificentia auctam, & nobilitat locupletatam, elegantissimo edificio, cum reliquo tam interno quam externo apparatu, amplissimis scalis, Pluteis, abacis &c. exornavit Literaria & generosa cura sodalium ejusdem cœnobii, depuratis etiam tribus ex eodem ordine fratribus, inter quos vir semper eminentissimæ eruditionis, qui studio ibidem vacaturis præsto sint, libros tradant & reponant. Primævam institutionem docet altera inscriptionum, ad januæ dextram collocata, F. ANGELUS ROCCA, CAMER. ORD. FF. EREM. S. AUGUSTINI AUMUS ET APOSTOLICI SACRARII PRÆFECTUS, BIBLIOTHECAM OMNIARTIUM ET SCIENTIARUM GENERE REFERTISSIMAM, VIROB. ITEM ILLUSTRUM ICONIBUS AD VIVUM EXPRESSIS ORNATAM, LONGO TEMPORUM SPATIO, MAGNOQUE LABORE, AC SUMPTU COMPARATAM, CŒNOSIO S. AUGUSTINI, URBIS, STUDIOSORUMQUE OMNIUM, NON SOLUM RELIGIOSORUM, SED ETIAM CLERICORUM ET LAICORUM COMMUNITATI, DAT, DICAT, DONAT: UT ANIMI GRATI PIETATEM ERGA FAMILIAM AUGUSTINIANAM, PARENTEM, ALTRICEM SUAM, ET ERGA LITTE-

ROS, LITTERARUMQUE AMATORES PROPENSIONEM, VIVIS POSTERISQUE PATEFACIAT, ANNO SALUTIS M. DC. IV.

388. MATTHÆIORUM VIRIDARIA] Horti Mattheiorum in monte Cælio, propæt ædem S. Mariz, ut vocant, in Dominica, longe amoenissimi, xyflis, marmoreis signis Herculis, Cleopatæ, capitis Ciceronis, aliorumque ejus ævi procerum statuis, capitis item Alexandri Magni, ex Aventini ruderibus effossi, insignes, ac Hispani & Galli faxis certantium ludicra simulacra, & obeliscus cujus hæc inscriptio: S. P. Q. R. CRYCACIO MATTHÆIO, OBELISCO HUNC SUMMO CONSENSU DARI DECREVIT, UT HORTORUM EUS PULCHERRIMO, PUSILLICO ETIAM ORNAMENTO AUGERETUR. Viridaria loca sunt arboribus seu plantis virentibus amœna.

389. HORTUS FARNESIORUM] Foro Romano imminens in monte Palatino, antiquis ruinis, statuis, ambulationibus, xyflis, reliquoque plexorum apparatu insignis. TOPIARIA HETRUSCI] Horti Medici seu magni Ducis Hetruriz, in monte Pincio, fontium multitudinem, sepimentis, arborum ordinibus, paradromidibus, aliisque opere topiario confectis venustissimi. Statuis item, marmoribus, pulcherrimisque antiquitatibus illustris. Hic Niobes unâ cum liberis percutis, Veneris Aphroditidis, Agrippinæ, duorum marmorcorum leonum, ac Mariz ab arbo pendens signa, magnâ statuariorum attentione spectantur. Topiarij propriè opus est, quod in hortis ex arbo, aut frutice, aut herba, vario plexu, ornatus vel amœnitatis gratiâ fieri solet: puta ex buxo, hedera, rusco silvestri, lauro, aliisque, quibus natura sequax & flexilis est, ad varias formas & figuras: vide Alexandrum ab Alex. lib. 3. cap. 25.

390. MONTALTI] Cardinalis Montaltii, Exquilis] Horti Equilini, seu in Exquilis ad latus Basilicæ Liberianæ sit, qui olim a Xysto V. P. M. constructi, amplitudine & jucundissimo situ, tum edificio & aquis celebres, ab ipso Cardinale Montaltio, dein sonibus & statuis bellissimis, aliisque ornamentis exculsi sunt. Exquilis seu Esquilis dicte sunt ab excubitis, quæ ibi tempore Romuli collocatae. Unde & mons Esquilinus, unus ex septem Romanis collibus, in quo

ho-

*Coccineatorum, veneranda & ianthina Patrum?
Purpure ad occursum sine motu rheda Tetrarchæ,
Ceteraque integri quæis gratia perditur orbis?
Immersit Romæ quis detineatur amore?*

395. *Nutatis socii? Nutatis: quippe ruinae,
Sacra, artes, moles, sunt & sua gaudia Belgis.
Apposît: nec luxuries hæc consilii sît*

hodie extat maximum & sumptuosissimum templum S. Mariz Majoris. Olim à salubritate commendatas fuisse iouuere videtur illud Horat. l. 1. Satyr. 3. v. 14.

Nunc licet Esquilis habitare saluberrimum. --- Quare Mæcenæs illis domum pulcherrimam exstuxit, in qua Augustus æger cubare solitus: & Tiberius ad quietem se confertens, è Carinis à Pompeiana domo Esquilas in hortos Mæcenatianos commigravit. Varro de Ling. Lat. l. 4. Esquilis duo montes habiti, quæ pars Cispinus mons suo antiquo nemine etiam nunc in sacris appellatur. PRÆTORIA] Palatia seu amplissima domicilia. Licet enim prætoria propriè in castris sint Prætorum seu Imperatorum tabernacula, siue loca in quibus Prætores jus dicunt, non raro tamen pro Principum vel optimatum domiciliis usurpantur: quin & villas omnes elegantiores non usque rustici, prætoria dici ex Suetonio docet Lippius in Tacit. Annal. l. 4. §. 59. SUCCESSIVA] Quod uni demortuo, aut inde in aliud migranti, plerumque succedant ejusdem ordinis ac dignitatis Principes.

391. COCCINEATORUM] Cardinalium, Ecclesiæ Romanæ principum, qui coccineis seu purpuratis vestibus amictuntur. Inde & cætus purpuratorum Patrum. Vide supra ad v. 153. fol. 171. IANTHINA] Domicilia seu Palatia Episcoporum aut Prælatorum, qui ianthinis vestiuntur. Sunt enim ianthina operimenta violacea, seu violatorem colorem referentia. Violæ enim Græcis *ia*, flores *anth*, dicuntur, inde *iantha*, quasi violarum flores, & *iantha*, quod colorem violæ præferat. Mart. lib. 2. Epig. 39. v. 1.

Coccinea famula denas, & ianthina matrona.

Vis dare quæ meruit munera? Mitte togam.

PATRUM] Episcoporum vel Prælatorum ut supra, quibus vestes ianthinæ. Eorum magna copia Romæ, & opera in conciliis & sacris senaculis, vel juris dicundi, vel politiæ, vel religionis curandæ gratiâ. Sunt enim illi tanquam præsi-

Patres conscripti, & Senatores Ecclesiæ Romanæ, in quos delegante Apostolicæ tiaræ, sub Præsidio Eminenti. Cardinalium moles universæ Christianitatis reclinatur.

392. PURPURA AD OCCURSUM] Occurrente in via Cardinale quopiam, cum famulatio, & usitatâ comitum pompâ, thedis & equis phaleratis, & fronte lemniscatis, ut fieri solet dum palam nosci & saluere desiderant. SINE MOTU] Subsistit, non promovetur vel protrahitur ultra, donec prætervectus fuerit Cardinalis: nempè ut hoc observantiz symbolo, ac profundâ capitis inclinatione Principem Ecclesiæ reveretur. TETRARCHA] Principis aut summæ cuiuspiam. Licet *tetrarcha* propriè denotet eum, cui paret quarta regni pars: indiscriminatum tamen pro procerum vel optimatum quolibet invenias, Horatius lib. 1. Satyr. 3. v. 11.

----- Habebas sæpè ducentes

Sæpè decem servos: modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens, -----

Et Lucanus lib. 7. Pharsal. v. 226.

----- Sicci sed plurima campi

Tetrarcha, regesque tenenti, magnique tyranni.

393. PERDITUR] Comparata eum venustatibus Romanis, vilescit, nihili est: ac si dicat: Quæ omnia jam memorata si contuleris cum reliquarum nationum ritibus & gratiis, contemni possint, præ magnificentia, splendore, & maiestate Romana.

394. ROMÆ] Visendæ, colendæ, habitandæ.

395. NUTATIS?] Dubitatis, hæretis adhuc, iter nondum decernitis? In hoc significatu eisdem voce usut Cicero l. 2. fin. c. 6. Nunc autem dico ipsum Epicurum nescire, & in eo nutare.

396. SACRA, ARTES &c.] Quemadmodum Romæ, & in Italia, ita in Belgica nostra spectari queunt.

397. APPOSITUS] Oprimè, aptè, verè. LUXURIÆ] Abundantia rerum ejusmodi. CON-
SILIUM] De adornando itinere in Italiam.

Caussa movens nostri; longè majora supersunt.

Invenies alibi? Communis patria Roma est:

400. *Illic nemo roget, de sede an sis Capuanâ,
Aut de Nidenfi, num sis clarissimus. Adfer
Unde domi vivas, egeas nullius opellâ,
Gratus es, & magnis fautoribus affluis: aut si
Sorte jaces omni, hæc nutricula paupertatis*

405. *Ingenue. Quâ parte solet fortuna jocari,
Respueris nidum? Diverfi murice ponti*

399. *INVENIES ALIBI?*] Ac si dicat, non invenias in Belgica, aut aliis terrarum oris, quæ jam subjeciam, & recensabo. COMMUNIS PATRIA] Olim, & nunc. Seneca ad Helviam c. 6. de Roma: Ab hac, inquit, civitate, qua velut communis patria potest dici. Dicit rationes paulò antè illustraverat. Plin. lib. 3. c. 5. Omnium terrarum alumna & parens, numine Deum electa, una cunctarum gentium in toto orbe patria foret. Prud. l. 1. cont. Sym. §. 611. de prisc. Roma: Ius facis communis parens, & nomine eodem

Nexus; & demitis fraterna in vincula rogas: Vivitur omnigenis in partibus, haud focus ac si Civis congenitus concludas mœnibus unis Urbis patriæ, atq; omnes lare conciliamus avito.

Et Claud. l. 3. Silic. §. 150. de eadem:

*Hæc est in gremio villæ qua sola recipis,
Humanumque genus communi nomine fovit
Matris, non domini ritu, civesque vocaris*

Quos demitis, nexuque pie longinqua revinxit.
Optimè proinde de Roma Christiana. Sidon. Apoll. l. 1. Epl. 6. *Videris patriam liberantis, in qua unica totius orbis civitas, soli barbari & feroci peregrinantur.* De hodierna verò luculente Segethus in v. Ital. Peregrini ad urbem nunquam ad communem patriam ingenti numero convulsant: ubi nullius persona acceptio est, nulla inter nationes statuta discrepantia. Omnes brevi temporis spatio in albo civium describuntur, primòque civitatis honores non multo negotio adipiscuntur, & melius fortasse quàm alibi, ingenii industriaque sua fructum, pramiūque consequuntur. Denique fortuna sua favore, & virutis ductu adspirare possunt ad maximas aule & Ecclesiæ dignitates, imò ad supremum quoque honoris gradum, quem sæpè consecuti sunt fœdulo loco nati, & ejusmodi homines, qui alibi vix potuissent egestatem suam aliquatenus sub-

levare. Plura de hoc argumento apud veteres, & apud Hieron. Magium Misc. l. 4. c. 11.

400. *DE SED CAPUANÂ]* Nobilis Neapolitanus Curie vel sedis Capuanæ, unius scil. ex nobilium cœtibus, de quibus suprà ad §. 282. fol. 200.

401. *NIDENSI]* De qua ibidem. CLARISSIMUS] Id est, non roget quispiam Romæ, an sis nobilis, nobilior, nobilissimus, modò vivas tuâ quadrà, & proprium falem lingas.

402. *UNDE DOMI VIVAS]* Censui vel redditui, quibus te alas in patria. NULLIUS OPELLA] Araria vel pecuniaria: nam hic manus hominum Italorum strictæ sunt, ac tenaces, quando plerique damnosam comitatem refugiant, si cultum amicitie dampn. Nam in colendis amicia generosi sunt, & minime sordidi; hospitii leges, parcimonie studio præhabentes.

403. *FAUTOR IBUS.]* Omnes tibi favent, etiam Principes & optimates, suis in te officiis intenti, dum damni metu solvantur, ab elegantiâ morum tuorum, & opibus quibus polles.

404. *SORTE JACES OMNI]* Deiectus omni fortunâ, & penitus pauper, despiceris, negligis, langues. Hoc enim hic est jacere, Cic. Tusc. Q. 1. c. 4. *lacent ea semper, qua apud quosque imprebantur.* Et Plaut. Trinum. §. 238.

In oculis jacebis cum te maxime clarum voles.
HÆC NUTRICULA] Roma scil. pauperes honesti & ingenuis parentibus natos nutrit, illos primum parvis quibudam ministris adhibendo, quibus pedetentim scandant altiora.

405. *INGENUE]* Honestæ, liberalis, ex legitimo toro, & qui patrem Catholicum ciere possint. Sic & artes ingenue dicuntur liberales, dignæ quæ discantur à liberis, honestis, & ingenuis. JO CART] Blasdari, favere.

406. *NIDUM]* Domicilium, seu habitationem.

Di-

*Officiosa nitent ubi confistoria? Patres
Non ubi solliciti de natis multa parando,
Sed de continuo poliando? Nam patienti*

410. *Virtuti locus est, ubi gloria summa tiaret*

DIVERSE PONTI] Tincturâ diversarum regionum. MUAICA] Purpureo indumento, id est, Cardinalibus diversarum provinciarum. Murex piscis marinus ex concharum genere, qui à piscatoribus ictus, succum fundit purpureum tingendis vestibus exquisitum: cuius color etiam murex vel conchylium appellatur. Virg. L. 4. Æn. 5. 262.

-----Tyroque ardetis murice laeta.

Muricem pisciculum Purpurâ latorem describit Plin. lib. 9. c. 25. tribuitque illi virtutem illam scriptoribus adeo celebratam, quâ ferunt Eche- nideum pisciculum, quem alii Remoram vocant, plenâ ventis probabentia navigia sistere. Et sui etiam opportunitatem innotuit vox ejus apud Mart. lib. 13. Lemm. 87.

Sanguine de nostro tincti ingrate lacernam

Induit, & non est hoc satis, est sumus.

Vocem murex, quandoque usurpari pro saxi acumine eminente, censet Servius ad id Virg. lib. 5. Æneid. 5. 205.

Concussæ cantus, & acutus in murice remi

Obnixi crepore.-----

407. OFFICIOSA] Vel propter officia, quæ Cardinalium quilibet Ecclesiæ impensum venit, vel certe quod reliqui, dum singuli ex ordine ad aurem admissi, colloquuntur cum Pontifice (quod sit palam & antequam secreta causæ publicæ tractantur) soleant magna cum venustate, comitateque, & liberalibus observantiæ officiis invicem compellare. NITENT] Morum & vestium gratiis placent, & resplendent. CONSTORIA] Concilia seu congregationes, quæ quot hebdomadis coguntur, ad causas publicas Ecclesiæ: constantque solis Cardinalibus & Pontifici. Unde sicut rerum pondere quæ illic pertractantur, ita etiam Patrum Purpuratorum excellentia, quoscumque alios, per urbem & orbem, conventus antecunt. Confistorium Græcè συνέσιον, à consilendo formatum, apud posteriorum seculorum scriptores, significat locum, in quo deliberat Princeps, & audit fe adeuntes. Am. Marcel. l. 16. Indultus quadam solemnitate agentibus in rebus in confistorio. Ex Suida quidam definiunt, quod sit conventus & congregatio, ubi deliberationes habentur, legati, alique Principem adeuntes audiuntur, & causæ cognoscuntur. Inde volunt

confistorianos à S. Ambrosio dici, qui conventui consistoriali interveniunt. Et certe erant confistoriani propriè amici, comitesque Principis, qui admittebantur in secretis, atque interius consilium, in quo de summa republica agitabatur, legati audiebantur, de majoribus imperii negotiis differebatur. Erant autem ejusmodi, primi ordinis, primæque nobilitatis viri, quorum nomine jam optime censerî possint, quos confistorios statim vulgo dicimus. Sub posterioribus Imperatoribus, etiam comites intra consistorium, vel comites consistorij dicebantur. Alii qui secundi, & tertii ordinis comites audiebant; inferioris dignitatis erant: ut jure optimo confistorium Romanis jam appelleretur cæteris Eminenti. Cardinalem, cum Pontifici Maximo consiliens. Inde Sacerdotia, seu beneficia, ut vocant; consistorialia, causæ consistoriales, Advocati consistoriales, &c. Olim quilibet locus in quo consistebatur, consistorium dictus est. Sic Terminus, de resurrect. Carn. c. 20. terram in qua homines constitimus, consistorium vocat. Et ad Uxor. 2. lupanaria, publicarum libidinum consistoria appellasse videtur. Precedit, inquit, de janna laureata & lucernata, ut de novo consistorio libidinum publicarum. Sidor. Apol. l. 2. Epl. 2. Interjecta consistorio perangusto, ubi somnolentia cubiculariorum dormitandi potius, quam dormiendi locus est. Vide Marc. Donat. Salmasium in Trebel. Cæf. l. 1. c. 19. Savarum in Sidor. &c.

408. DE NATIS PARANDO] Ut ampla patria filius suis post mortem reliquatur.

409. SED POLIENDO] Ut quotidie bonis artibus & litteris, prudentiâ, eloquio, moribus excolantur, in rem suam, quod patronorum interventu, ad obsequia & Palatia Cardinalium, Principum, aut ipsiusmet Pontificis dignè commendari & admissi, dum se fert fortuna, sensim ad altiora evehantur. Plurima enim Romæ, ministeria, Sacerdotia, munera, idoneos expectare ministros, nemo nescit, quando non modò urbi, sed & orbi, hic magistratus præficiuntur. PATIENTI] Patienter expectant, ac interim fideliter servant, & in Ecclesiæ obsequio persistenti.

410. VIRTUTI] Dignitati, merito, præstantiæ;

*Standonico Belgæ speranda; ubi symmetra corde
Fiet inops magni, nihili coligonus heros.
Præterea Romæ distinguitur usus ab usu:*

tiz: id est homini, doctrinæ, fidei, morum, vel religionis præstantiis, aut rerum agendarum dexteritate prædico. In hoc enim significato apud Nonium Marcellum usurpavit vocem *virtus* Plautus Mil. glor. Act. 3. sc. 1. §. 130.

Sicut merces pretium statuit, pro virtute ut veniat. Id est, pro merito vel dignitate. Et Moisel. l. 3. 17. *Virtute forma id evenit, ut ne deceat, quidquid habens.*

Id est merito & præstantiis formæ. LOCUS EST] Ad opes & dignitates. GLORIA SUMMA] Supremus & maximus pontificatus, quo nihil in orbe Christiano eminentius. TIARA] Symboli, aut insignis pontifici principatus. Ita enim vocant pileum triplici corona redimitum, signum regni, quo Pontifices Romani coronari solent, cum sacrosanctum hunc adeunt magistratum. Ceterum alium ferè udem non habent TIARA, nisi in coronatione, & in pompa publica, dum variæ gemmis & inextimabilis pretii unionibus ac molibus prætexit ac tremulæ, Pontifici solenniter præferuntur. In sacris enim functionibus usus est mitræ, ad designandum Pontificale Sacerdotium, regno & dominio quolibet temporali præstantius. Quamquam Mitræ Episcopales etiam quandoque dictæ sint TIARÆ. De qua re videri potest Lupus Dissert. in Syn. Ephes. c. 2. TIARA antiquissimis temporibus Persarum regum capita ornat. Hanc exilimant Had. Junius similem fuisse hodiernis Turcarum Pileis. Et certe Thracum & Scytharum in usu fuisse, innuit Albertus Rubenius de re vestiari. l. 2. c. 16. De hac re, uti & de hoc Pontificis insigni plurima prodit Jos. Stephanus de coronatione Pontific.

411. STANDONICO BELGÆ] Pauperculo cuiuspiam, Standonicæ domus Lovaniensis alumnus: qualem fuisse Adrianum V. Pont. Max. pro comperto est. Porro hæc domus pauperum, si ve, ut vocant, collegium Standonicum, auctorem habet Joannem Standonck Mechlinensem, sacrarum litterarum Doctorem Lutetæ, qui & ibidem adolescentium egenorum habitationem erexit, obstrictis alumnis ad mensam tenuem & pisculentiam, ad obedientiam patri (ita prædictum nominant) præstantiam, ad castitatem, statas preces, cucullum, alioque ritus monasticos; donec ibidem habitant: nam migrare inde, ut libuerit integrum est. In Belgio quatuor ejusmo-

di collegia dotavit, conquisitis undique in hanc rem piorum elemosynis; nempe Lovanii, Cameraci, Valentenis, & Mechliniæ, & unum longè celeberrimum Parisius. Vide fastos Valer. And. Premittit hic Poeta mirabilem fortunam Adriani Florentii Belgæ Batavi Ultrasectini, qui Standonicæ domus Lovaniensis alumnus, post plurimum annorum studia, ac docendi munus, S. Theologiæ Doctor renuntiavit, ac Decanus ædis S. Petri Lovanii, mox Carolo V. Aug. præceptor datus, inde Derthufenus Ecclesiæ Antistes, ac in cœtum purpuratorum Patrum à Leone X. ascitus, regnorum Hispaniæ Præfex, absens Pontifex creatur anno Christi 1513. xxt. v. Id. Januarius, coronatur prid. Cal. Septemb. Vixit annum unum, menses octo, dies quinque: in Basilica S. Petri sepultus, dein in æde S. Mariæ Teutonum seu de anima, ubi hodie obtinet splendendum & magnificum ex Alabastro monumentum. Lovanii ante Pontificatum construxit dotavitque amplissimum collegium eorum qui S. Theologiæ operam navant, quod inde Pontificinum nuncupatur. SYMMETRA CORDE] Vir liberalis ingenii, animi moderati & integri, quique sua sensa nullius adminiculo audeat expromere & tueri, nemini servit uti adulari doctus. In M. SS. auctor: *Symmetra corde*, inquit, *vir integer, aut eicævis habens animi, id est constitutionem.* Nam *euphrosyne* qui se ipse committitur, & *euphrosyne* rectè commensus dicitur, tralatiè moderatus & modum fervans. Qualis scil. Adrianus VI. de quo Epitaphium in S. Mariæ de anima: OB PROPE DIVINAM CASTITATIS ANIMI MODERATIONEM, CAROLO V. CÆSARI AUGUSTO PRÆCEPTOR ASCITUS.

412. FIET INOPS MAGNI] Licet pauper & fortune dejectus, magni fiet: contra NIHILI COLIGONIS] Præbus, inepus, vitiosus, indoctus, adulator, & rebus privatis intentus. *Coligon*, inquit ibidem in M. SS. Poeta noster, qui *privatâ utilitate, in publica commoda peccat, laudando, adulando Coligonibus.* Anagrammatissimum vocis *Coligon* dicit Sermon. 6. ad §. 84. fol. 133. Hæros] Heroum sanguine superbus, nobilis, lautus, potens &c.

413. DISTINGUITUR USUS AB USU] Mirâ celeritate cognoscitur quis pravus, quis probus; quis usus, quis abusus. Italica siquidem natio utrique

Hinc ordo, hinc ratio, tota hinc Lex, atque Propheta.

415. *Quidquid enim validis sancivit legibus orbis,*

Bis senis veluti tabulis praescribitur urbi.

Delinquat monachus, mulier, pannuceus, aut dux;

Ducitur in Pontem: nulla est exceptio Papae

utrisque affecta promptissime dignoscit bonos à malis, & hinc districte observat, & animadvertit in sceleratos; iustitià vindicæ exquisitas pœnas decernit, quarum metu reliquos malè feriantes contineat.

414. HINC ORDO. HINC &c.] Hoc primum & novissimum, inum & summum, totam juris plenitudinem complectitur; inde defumitur omnis politica, publicæ regiminis ratio. Matth. 22. v. 40. *In his duobus mandatis universa lex pendet & Propheta.*

415. VALIDIS] Severis, & certa remedia adferentibus. ORBIS] Omnis per orbem resplicata, ad civium tutelam & tranquillitatem decrevit.

416. BIS SENIS &c.] Quasi inter duodecim tabularum leges consecrat. Duodecim tabulis Decemviri selectissima jura & leges, tam ex patria consuetudine, quàm ex Græcianicorum civitatum statutis penta describere. Missis namque ex Romanis civibus in Græciam, qui populorum leges fideliter accuratèq; describerent, indequæ reversi, creati sunt à populo Decemviri, quibus datum summum jus sine provocatione, ut leges ex Græcia allatas corrigerent, digerent, interpretarentur, perferrent. Primo anno decem tabulæ perlatæ; secundo anno duæ alteræ adjectæ: atque ita duodecim tabulæ appellatæ. Eam fecundarum auctorem Hermodorum quemdam Ephesium in Italia exulem, exstitisse commemorant Dion. Halic. l. 10. Liv. l. 3. Alex. ab Alex. l. 6. c. 10. Harum legum commendationem habes apud Cic. l. 1. de Orat. c. 195. ubi Crassus, fremens, inquit, omnes licet, dicam quod sentio: *Bibliothecas mercedula omnium Philosophorum, unus mihi videtur xxi. tabularum libellus, si quis legum fontes & capita videris, & auctoritatis pondere, & militatis ubertate superare.* Injurià temporum tabulæ hæc, quas æneas & palam in foro populo expositas fuisse ferunt, perierunt. Earum quædam fragmenta reperias apud Cic. Dionys. Livium. Jus civile, & multos recentiores, ut Alex. ab Alex. lib. 6. c. 10. & alios Jureconsultos. PRÆSCRIBITUR URBI] Exactissime observandum Romæ.

417. MONACHUS] Cœnobita quispiam. *Monachi à solitudine dicti, quòd olim ab ærbium strepitu semoti solitariam ruri vitam agerent, Deo, studiis & contemplationi vacantes. Modò si paucos eximas, ad urbes translati, & more Apostolico conviventes in cœnobiis, ad uberiorem questum Ecclesiæ, quàm agendo, quàm contemplando, suæ & aliorum salutis laudatissimam navant operam; priscumque nomen retinent.* Sententia est in leges politicas peccet facinorosus quispiam monachus, clericus, seu laicus, mulier, seu vir; pauper, seu dives; nobilis, seu obscurus, dynasta, seu plebeius; æquà in omnes pœnà animadvertitur. PANNUCEUS] Vile mendicabulum, pauper pannotus, multis isique rudioribus panniculis contectus. Persl. Satyr. 4. v. 21.

Dum ne deterius sapiat pannuceus Baucis. Baucis Turnebo est quavis anus vilissima: item muliercula oleraria &c. Eum vide l. 28. c. 33. & l. 15. c. 3. AUT DUX] Dynasta, Princeps, vel Primorum quispiam, Ducis dignitate insignis.

418. DUCITUR] Græcis ἀναγίστασι, quod peculiarit notione dicitur de illo qui ad carcerem vel supplicium rapitur, quod ipsum Latinis est duci. Seneca Apocolocynti, Claudii Cæsaris. *Ille autem febrim duci jubebat; illo gestu soluta manus, & ad hoc unum fuit firma, quo decollare homines solebat. Iussit illi collum præcidi.* Sueton. l. 4. Calig. 27. *Custodiarum seriem recognoscens, nullius inscripto elogio, statim tantummodo intra porticum mediam, à calvo ad calvum duci imperavit.* Id est, ut exponit Beroaldus, iussit ut carnifices ducerent ad supplicium custodias omnes, incipiendo ab uno Calvo qui erat primus, & eundo ad alterum calvum qui erat novissimus. Vide Nannium miscel. lib. 9. c. 8. IN PONTEM] In Regionem Pontis, ubi locus supplicii Romæ proximè pontem Ælium. Olim quatuordecim urbis regiones fuisse liquet ex monumentis veterum: posteriores fuisse seculis, Româ scilicet, à barbarorum immanitate, ac à clade paulatim restituta, nulumquæ immutari: tredecim tantum regiones recensentur. Quæram decimam Xylinus V. P. M. addidit indito nomine Burgi, qui

H h

erat

Personarum, nemo pio servabitur auro.

420. *Nocte serâ quisquam blasiat se haud esse ferendo
In oculis nummo, clamorū & Stentora vincat;
Non titillatu grati modulaminis aufe
Autolycus proferre manus: paret Hostius atros
Et Telefilla equites: noctis promiscua compes*

erat olim regionis Leoninæ. Inter has quatuordecim alicui, quam Pontem nominant, compelliturque eam urbis partem, quæ ponti Alio, seu S. Angeli, vicina est, refertque pontem Io umbone gentilitio. Secus aditum huius, qui Antonomastice hoc nomen pontis obtinuit, lumuntur supplicia de noxiis: hinc per rē ducitur in pontem nihil aliud intelligi, quam rapitur ad supplicium. PAPA] Pontifici Maximo, qui rerum isthæc positus. Papa Græcis idem quod pater. Hoc nomen honoris gratiā ob curam spiritalem olim omnibus Presbyteris datum Unde & apud nositates ac Germanos usus obtinuerat, ut Papa passim Presbyteri dicerentur. Verūm ex quo hæretici eo nomie ac contumeliam Sacerdotum abusi sunt, significatio vulgaris desinit, nec usupatur nisi conviviis sociis. Olim dicebatur & protopapa, id est archipresbyter, ut notat & probat Lupus in Append. ad Ephes. Latrocin. Act. 7. postea innoxius usus, ut soli Episcopi Papæ nuncuparentur, ante omnes tamen Patriarchæ Romanus & Alexandrinus. At verò Gregorius VII. Pont. M. id nomen, ceteris quibuscumque tandem abrogavit, unicum esse in mundo Romanis Episcopis voluit.

419. PRO AURO] In datorem, cui gratiam conciliare solet apud alios. SERVATUR] A pœna, morte, vel supplicio.

420. NOCTE FERA] Quæ regnant feri grassatores, furcs, sicarii, & id genus homines noxii. BLASIAS] Inconditè, alitè, ac iollat camelii elamæ, ut latè audiatur. Blasire seu blaterare proprium camelorum: inde receptum y pro ineptè aut furiosè clamare. Horat. l. 2. Sat. 7. v. 55.

... Cum magna blaterans clamore, fugis igne.
At Nonio Marcel. usurpari creditur pio consingere, aut inconditè ac inaniet, & ut Festo fuit ac petcupidè loqui. Plaut. Epid. 3. l. 13.

... Tu verbi aliquid aliunde ab aliquibus blasias.

421. IN LOCULIS NUMMO] Crumenam sibi adeo fartam nummis, ut noo nisi incommodè poneret hyperbolice, ut præ pondere portare non possit. Exaggerat viarum securitatem etiam

noctu tantam Romæ, ut quisvis sine metu laveritio cum sicario, per eas cum omni apparatu suo, etiam cimeliis & thesauris onustus, commeari queat. ET STENTORA VINCAT] Vociferando. Juven. Satyr. 13. v. 112.

Tu miser exclamas ut Stentora vincere possis.
Stentor in Græcorum exercitu ad Troiam, quinquaginta hominum clamorem, vocis magnitudine obtundebat. Inde ferream illi, aut æream vocem fuisse fabulantur, quod est acutum & firmum. Homerus II. s. Originem hinc duxit Hyperbole proverbialis: Stentora clamorifer. Erasmus.

422. TITILLATU] Illecebrâ, aut illectamento ad clependum. Horat. lib. 2. Satyr. 3. v. 179.

Præterea ne vos titillet gloria.
Id est, alliciat. GRATI MODULAMINIS] Nuntii bellicissimæ occasionis, ad surta, & ad faciendum quantum.

423. AUTOLYCUS] Fur aut Lavernio quispiam, Autolyco non absimilis. Autolycus fur oominatissimus. De illo Naso Mer. 11. v. 313.
Nascentur Autolycus furtum ingentisus ad omne.
Filius scilicet Mercurii ex Chione, de quo & Mart. lib. 8. Epig. 59. v. 3.

Ne contemnas caput nihil est furacius illo:
Non fuit Autolyci tam picea manus.
Hostius] Ferox quispiam & audax, & qui non temere timeat, qualem fuisse Hostium prodit Livius l. 1. c. 23. Atros equites] Funestos, & sceleratis metuendos apparitores, qui noctu excybaotes, cum sociis urbem ambiunt equites, noxiis infecti, ad publicam tranquillitatem.

424. TELEFILLA] Virago quæpiam imperterrita. Telefilla poetria, scæminas Argolicas duxit contra Spartanos virtute bellicè clarissimas, eosque fugavit cum primū & eis ostendisset, effectūque ut sociæ mortem nihil expavescerent. Clement Alex. Strom. 4. PROMISCUA COMPES CRIMINIBUS] Hypallage, pro eo quod est promiscuis criminibus compes seu carcer datur. Id est: omnes malefactores cum præsentibus & spectantibus, sive nocentes fuerint sive innocentes, nocte deprehensi, sine discrimine viantur,

425. *Criminibus; vigor ut sit ubi rigor: orta sequens lux*

Discutiet causas, & culpa & pondere legis.

Vultis ut his aliquid de spiritualibus addam?

Hinc iter est celo nullis anfractibus: omnes

Ante Parasceven post Bacchanalia Soles

430. *Diversâ statione exclamant, Tolle grabatum, &*

tur, & in ergastulum abducuntur, ut postredie vel facti sident faciant, vel de facto respondeant, aut puniantur.

425. VIGOR UT SIT UBI RIGOR] Parœmia hoc ævo trita: ubi rigor, ibi vigor. Quod dicitur de omni loco severè ac promptè de legum transgressibus pœnas postulare: ab his enim, legibus vigor accedit. Forè prægunt in simili Diogeniano: *ἴνα τι, ἵνα ἐπὶ αὐτοῖς. Ὅτι τὸν, ἴνα πῶς, ἵνα ἐπὶ αὐτοῖς.* Vbi timor, ibi pudor. Amos. Schot. proverb. 5. Diog. 30. SEQUENS LUX] Postera dies.

426. DISCUTIET CAUSSAS] Pro æquitate ac meritis causæ, pronuntiata sententiâ, litem dirimet.

428. CÆLO] Ad cælum. Dativus pro accusativo cum præpositione. Virg. l. 5. Aeneid. 451. *Ita tamen Cælo.* --- NULLIS ANFRACTIBUS] Directum, sine circuitu vel obliquitate. Premit factas pœnarum gratias, seu amnestias, quas facit Pontifex iis, qui opera quædam aduosa à se præscripta Romæ excusant, visitando Ecclesias, orando, elemosynas erogando, jejunando &c. quas nunc recepto vocabulo indulgentias nuncupamus. SOLES] Dies.

429. ANTE PARASCEVEN] Jejunii quadragesimalis tempore, ante pridium Sabbati sancti, quod Christianum Pascha Dominicæ Resurrectionis prævertit. Hunc enim ex usu Catholico jam designat Parasceve, diem scil. anniversarium, quo Servator Iesus probroâ cruce suffixus, semet oblitui increato Patri cruentum piaculum, in humani generis redemptionem: Soteria] Iunius nominat. BACCHANALIA] Dies solenne jejunium quadragesimum antevertentes, ut alibi non semel exposuimus. Vide Serm. 5. ad 272. fol. 118. Notat sacras Stationes Romæ in quadragesima quotidianas, cum venis & gratis multiplicibus. *Parasceve, 1. 4. 2.*

430. DIVERSA STATIONE] Diversis locis & templis, in quibus ex Pontifice præscripto statio obitur. Desumptum à statione militari in castris ad excubias. Solebat enim populus Romanus olim cum Episcopo suo, ad Dei laudes de-

cantandas, ad certa loca, seu ades sacras aut cœmeteria concurrere, ibidemque tota die, maximè tamen tempore incurritur sacrificii consistere, & quasi in Dei castris contra hostes invincibiles excubare. Alii à stando deducunt, quod Clerici psallentes in chori loco stent, aut populus olim præscriptum Dominico die, non nisi stans precaretur. Lupus in can. 20. Nicen. & Polyd. Virg. l. 8. c. 1. Stationes primus instituit, & in certum ordinem redegit Gregorius Magnus, quem, in designandis aliis templis, alii Pontifices secuti sunt: ut iure Xystus V. Pont. Max. Const. 23. An. 1521. 13 IXXVI. 1d Febr. Pont. 1. Egregia populi Romani pietas, magnis SS. Patrum laudibus celebrata, præclara adhuc religiosa antiquitatis monumenta conservas: intor qua vetus admodum est, ab Apostolicis usque ducta temporibus sacrarum stationum consuetudo, in quibus fœdalius multitudo ad Apostolorum sepulchra, & fortissimorum Martyrum memorias conveniens, hymnis & canticis spiritualibus Deum in sanctis suis mirabilem laudabat, & salutaribus immaculata Hostia sacrificii placabat, & adversus multiplices antiqui hostis impugnationes, tanquam in castris Dei statione iussissima consistebat. Quam memoriam à majoribus acceptam, nunc etiam Roma antiquissimæ urbis Basilicis, & alibi quæ Ecclesiis visitandis, statis Dominicis, aliisque solennibus, imprimis veri sacro adventus Domini, & Quadragesima tempore, magnâ populi frequentiâ, anniversariâ celebratae devotè observat. Hæ stationes Romæ magno piorum concursu celebrantur, quandoque etiam Pontifice Max. vel sacris operante, vel præsentè: stipante etiam ingenti Patrum purpuratorum & Episcoporum Prælatorumque cæptâ. Stationes Quadragesimæ versu edidit Pomponius Letus, quantum est hoc initium:

Quæ tua præsidio sanctorum crimina tolli

Quæstis, voti, me duce, compos eris.

Posta Quadragesima, nec sis grave tempora serva.

Quæque duæ viciniam continuata dabis.

EXCLAMANT] Alit monent pauperes, elemosyna-

H b 2

na.

Ambula; ad hoc sacris plena indulgentia valuit.

Qua reliquo spatio meritoria? Scale sancte,

Gratia Pontificis non extra monia, septem

Sive novem delubra, parata pedum oscula Petri,

narum quaerui attendentes. **TOLLE GRABATUM** &c.] Vox est, ad pauperes claudos, paralyticos, debiles, truncos &c. quibus sine lectis esse non licet, ut eosdem, quos solent in viis publicis stertere, aut etiam totis imponere, ad commovendam viatoribus misericordiam, transferant quotidie ad alia loca, quæ populo transfundendum ad designati templi stationem. Detortum ex Evangelio Marci 2. ubi Christus ꝑ 9. *Tolle grabatum tuum & ambula.* Nota grabatum esse vilem, & viliorum, lectum verò divitem, & nobiliorum. Cic. lib. 2. Divin. 129. *Venit enim jam in contentione, utrum sit probatilius, Deos immortales rerum omnium præstantiā excellentes, consurgere omnium mortalium, qui ubique sunt non modò lectos, verum etiam grabatos.* Et Mart. 1.6. Epigrammate 39. ꝑ. 4.

Sed in grabatis tegeribusque concepti,

Materiam produxit capitis sui furta.

Græci effecerunt *νεκροτομῶν*, vel à capitis recubitu, vel *νεκρὸν τὰς πόρτας*, à suspendendo gradu.

431. **SACRIS VALVIS**] Ad portas & valvas sacrarum ædium, sive tabulis vel schedis indulgentiarum indicibus. Ex osu Christiano Catholico, per Europam receptio. **PIENA INDULGENTIA**] Omnis poenæ, quantumcunque magnæ, venia vel relaxatio. Dicitur *Indulgentia*, quod hæc facta gratis, Ecclesiæ Mater in filios suos videatur indulgentior, aut quod non tantum reatu seu culpæ, sed etiam noxarum poenis clementer indulgeat.

432. **RELIQUO SPATIO**] Alio extra quadragessimam tempore. **MERITORIA**] Demeſtenda. Id est: quid mereri licet homini religioso, reliquo anni spatio? **SCALE SANCTE**] Secus Basilicam Lateranensem, duodeviginti graduum, ex Patrio maiore, Hierosolymâ & Pilati domo adveſtorum. Hos lorante ex vulneribus sanguine imbuisse Servatorem, dum per eos toto corpore faucius, ad Pilatum & quaestionem reptabatur, arguunt adhuc aliquid guttarum vestigia, cancellis, ne prorsus deterantur præſepta. Continua genibus nitentium reptatio (pedibus enim calcare fas non est) molis ex detrimeto cavitatibus permoleſtos reddidit. Pertinacem tamen

advenatum & indigenarum religionem animarum Pontificia liberalitas, impetratæ cuilibet gradui flexis poplitibus coſenſo, trium annorum totidemque quadragenarum indulgentiâ, & veniâ trientis omnium peccatorum.

433. **GRATIA PONTIFICIS**] Exuberans illa, & quæ nunquam terrarum tanto copię cornu effunditur. **EXTRA MONIA**] Romanæ urbis, ejusque cœmeteria. Nam ut ſuprà ad ꝑ. 315. Xystus V. *Roma religionis domicilium, ubi indulgentiarum theſauri uberior diſpenſantur.*

434. **SIVE NOVEN**] VII. Basilicæ piorum viſitatione celeberrimas deſcipiſimus ſuprà ad ꝑ. 366. Illis eorundem religio duas alias addidit, opportunitate loci ad viam, per quam tranſeundum erat, adduſtorum. Quod ipſum olim factum narrat Onuphrius, dum quinque Patriarchalibus, hoc diſtichio comprehenſiſe:

Paulum, Virgo, Petrum, Laurentium, atque Joannem,

Hi patriarchatus nomen in urbe tenent.

Eadem viſitantium religio duas alias Baſilicas adjecit. Scil. S. Crucis, & S. Sebaſtiani, & ſic ſeptem factæ. Novissiſe verò adjectæ ſunt pietatē illorum, qui ædem S. Pauli in via Offienſi frequentabant, ob ſitus nimirum vicinitatem, Eccleſia S. Vincentii & Anaſtaſii ad tres fontes, & S. Marie, quam vocant annuntiatam extra muros, haud ita procul diſtā S. Pauli Baſilicæ. Sic & indultu Papali, viſitare licet ſanum B. Marie de Populo, ut ſunt, dum itineris moleſtia prohibet longius ad S. Sebaſtiani deſatigatos procedere: reſiſtiſi tamen illi Eccleſiæ priſcis privilegiis, gratiis & indulgentiis, licet ſtationes Papales inde Xystus V. ꝑ. M. ad eandem D. Marie popularis ædem intra muros tranſulerit. Vide Xyſti V. Conſt. 23. §. 6. **PARATA**] Expoſita cuilibet cultori Chriſtiano, Vaticanam Baſilicam introeunt, **PEDUM OSCULA PETRI**] Statuæ antiquæ xœæ, S. Petrum ſedentem & alterum pedem educentem, repræſentantiſi, ad dextram intrantium principem ejus ædem, paulò antè quam ad ejusdem martyrium perveniat. Conſuetudo & religio mittit etiam tam peregrinos quàm indigenas, pedem, quem extenſum in id exhibet ſtatua, reverenter oſculantur, eodemque ver-

435. *Candida virga, manus Patris indefessa per urbem;
Et celebranda dies latis sine fine quotannis
Templorum auspiciis; privatæque juba mille.
Concio deficiens numquam, exemplaria vitæ,
Ossaque Sanctorum, miracula, mystica, ritus.*

verticem submissuros, subjectionis & obedientiæ contestande gratiâ.

435. CANDIDA VIRGA] Pœnitentiariorum Apostolicorum; qui hæc in numeris rei absolvi leniter demissâ, significant gratiam dimissorum criminum illi esse factam à Deo, ejusque in terra Vicario. Summus Pontifex Pœnitentiarius, ex Cardinalium collegio deligitur, penes quem est amplissima potestas absolvendi, quoscumque à quibuscumque etiam maxime exhortendis criminibus. Illi subservunt vicarii, per tres urbis nobiliores Basilicas, scil. Lateranensem, Liberianam; & Vaticanam distribui; legunturque ex diversis per Europam nationibus & linguis, ut cum omnibus, ed absolutionis gratiâ confluentibus, sermonem conferre possint. Sedi sen sacro tribunali ipsorum in Ecclesia semper præfixa manet virga delibrata, seu perica candida ad usum ut supra. Ex triplice ordine hi assumuntur, habentque ad suas quique Basilicas habitationem Pontificis impensis sibi destinatam. Sodales Ordinis S. Dominici Esquilinam, observantes S. Francisci Lateranensem, Varicanam Societatis Jesu presbyteri obtinent, quotidianasque postularum confessiones auscultant. MANUS PATRIS] Potestas, cura, & auxilium supremi Pontificis per suos administratos. Cte. l. 14. famil. Ep. 2. *Verum hæc non sunt in nostrâ manu.* Tule. 4. c. 68. *Cui in manu sit, quæ esse dementem velis.* Pro lege Manil. 24. *Misribidatæ autem & suam manum jam confirmaverat.* Item & Virg. lib. 11. *Aneid. 5. 311.*

Ante oculos interque manus sunt omnia vestras. Pomponius lib. Enchir. Digest. l. T. 2. Q. 2. *Omniaque manu à regibus gubernantur.* Hinc forsitan originem habet tritum istud:

Nescitis longas regibus esse manus?

Id est longam & protensam potestatem. INDEFESSA] Obvia, prompta, & semper parata ad accipiendos reos, eosque cum Deo reconciliandos. Hujus enim verius posterior pars referitur ad priorem, intelligenda potestatem sacerdotalem S. Tribunalis. Ut sensus sit: potestas Apostolica & Pontificia quoscumque sceleratos absolvendi, à quolibet crimine, per urbem com-

municata est, cum dictis pœnitentiatis, qui in præfatis Basilicis impigre, ac sine intermissione noxas audiunt, & absolvent.

436. DIES LATIS AUSPICIS &c.] Cuilibet templo quorannis suis dies festus agnatus, cum populi lætitia, & indulgentiarum gratiâ, SINE FINE] Omni die: numerus enim Ecclesiarum Romæ, æquat anni dies: adeoque dum earum cuilibet semel totius anni decursu, plena pœnarum amnestia conceditur, poterit Christianus quilibet ritè comparatus, quotidie istarum gratiarum proventum eas visitando accerere.

437. PRIVATAQUE JUBILA] Gaudia populi, & festi ignes, quæ Romæ frequenter sunt, dum, Sanctorum solennia celebrantur, maxime eorum, quorum memoria & apothecosis recentior. Hos enim accensis noctu lucernis, & ex cœnaculis in vias publicas promissis, aut funalibus ardentibus, populus Romanus hilari studio veneratur.

438. CONCIO] Sacra oratio vel exhortatio, quæ ad populum frequens pronuntiatur, à viris summâ eloquentiâ præditiis. *Concio*, ut placet A. Gellio, significat locum, verba, suggestum unde verba fiunt, & cœterum populi vel auditorum. Eum consule l. 18. cap. 17. DEFECTENS NUMQUAM] Omni anni tempore frequentissima, ac in primis Dominici advenius & quadragesimæ diebus. Æstat quoque post solennia Pentecostes, quando in plerisque templis parochialibus, maxime Monachorum, bis dicitur ad populum, tam festis quàm Dominicis, ante & post meridiem. Cui addere liceat conciones, quæ æstivo item & pomeridiano tempore in triviis & campis, sub divo ad obviam turbam ab Affectis oratoribus declamantur. Ut nunquam & nusquam in salutem populi discretissima Roma conticeat. EXEMPLARIA] Mores & acta hominum sanctissimorum, tam mortuorum; quàm viventium. Acta enim ejusmodi, sui litteris consignata legantur, seu narrata audiantur, seu videantur, vera sunt Christianæ integritatis exempla, quibus populus instruitur, & ad capeßenda salutis vitæ remedia provocatur. VITA] Ad leges Christi instituendo.

439. OSSAQUE SANCTORUM] Sacra Lipsana
H h 3 Apo-

440. *Qualis erit nunc vere novo viceſima quinta*

Martii, ad inuptam cum URBANUS dote Minervam

Fortunaturus centum pro more puellas

Procedet, mutilum que turres pone Caraffe

Apoſtolorum pæne omnium, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, Viduarum, quorum Romæ ſine numero numerus; ut ſuprà monuimus. MIRACULA] Prodigia divinitus olim facta, quæque indices ſunt ad invocationem Sanctorum. MYSTICA] Myſteria ſeu myſtice ſignificationes, & notæ arcanæ ſerum divinarum. RYTUS] In ſacris Eccleſiarum Canonicis & Pontificalibus.

440. QUALIS ERIT &c.] Eroteſis vehemens ad augendum admirationem; ac ſi dicat: quid magnificentiâ, pompâ, ſplendore, populi frequentiâ, agitur! VERE NOVO] Proximi veteris initio. VICESIMA QUINTA] Dies angelicæ legationi ad Mariam Virginem, ſeu annuntiationi ſacta VIII. Cal. Aprilis.

441. URBANUS] Urbanus VIII. Pont. Max. qui eo tempore, quo editus hic ſermo, Eccleſiam moderabatur. Creatus enim Pontifex VIII. Id Aug. An. c. 13. xxi. vi. & ſupremo Magiſtrato deſunctus VI. Cal. Aug. An. c. 13. xli. v. AD INUPTAM MINERVAM] Ad locum, ubi olim inuſta Minerva templum ſibi dedicatum habuit. Alluſe ad celibatum Minervæ, quaſi vel propterea illi cura & præſidium ſit inuſtarum. Deſignat hic ampliffimum ſanum, ſuprà ruinas & rudera priſcæ Minervæ ædificatum, quod ab hoc evento, B. Maria ſuprà Minervam nuncupatur. Hodie ſodalium S. Dominici domicilium, collegio Theologico ab Epifcopo Chufce erecto, & hebdomadario Eminentiſſimorum DD. Cardinalium, ſancti, quod aiunt, officii quaſitorum, & aliorum, in idem delegatorum conventu inſigne. Templum duorum Pontificum Leonis X. & Pauli IV. plurimorum Cardinalium, & illuſtrum vitorum ſepulcrâ decoratum: inter quos Joannes à Turre Cremera Hiſpanus, ex Ordine Prædicatorum S. R. E. Cardinalis Epifcopus Sabinenſis, qui ampliffimos reditus maritandis inopibus puellis legavit. Ejus rei monumentum extat in ſacro ejusdem ædis verſibus deſcriptum:

*Ne male parandis ſuprà, quod avara merendo
Forma puellaris ſepe coigit inops:*

*Annua pauperibus ſtipſi eſt hic penſa virginitatis,
Deſque maritandis condita virginibus.*

Munus & officium ſancti celebrate Quirites,

*Dum VICENA venit Martia QUINTA dies.
Terreſtri ut ſenſu cæleſtia regna parentis,
Pollicita & vobis cenſuſſa maſſis erit.*

Virâ deſunctus eſt An. c. 13. cccc. lxxv. Piſſimi huius legati diſtributio mox tanto cum plauſu, & æſtimatione accepta eſt, ut Pontifices Maximi quotannis ſolenni pompâ eidem intereſſe voluerint. Quocirca ipſo Annuntiationis ſacro die, magno Cardinalium comitatu, & innumerabili hominum conſortio, Pontifex ex palatio ad ſuprà memoratam ædem ſplendiſſimè procedit, ſingulaſque puellas candido amiſtu veſtitas ad pedis oſculum admittit. Inde Xyſtus V. P. M. Conſtit. 23. §. 8. *Anniverſario*, inquit, *dio annuntiationi Beatiſſima ſemper Virginis Mariae, Pontificalem Capellam ſactum apud Eccleſiam S. Mariae ſuprà Minervam, deſequa de more pro maritandis puellis diſtribuemus.*

442. FORTUNATURUS] Dotes, ut ſuprà, diſpenſaturus. CENTUM] Numerus certus pro incendo. Annuiſ enim redditibus ſeu meſſibus reſpondent dotes, quarum numerus etiam incertus, ob incerto proveniunt. Sæpe enim mendaces fundi. Et dotes aliquando majores diſtribuntur. Sunt qui ſcribant ultra recentas dotari annuè.

443. MUTILUM GLADIATOREM] Paſſinquum de quo ſuprà fol. 221. ad y. 358. Statua autem illa turpet mutila naſo, manibus & pedibus trunca, olim creditur fuiſſe ſignum gladiatoris. Hinc periphratiſe *mutilus gladiator* pro Paſſino dicitur. TURRES PONS CARAFFÆ] Retro ſub ſecus Palatii Caraffe: hodie illuſiſſime genis URSINÆ, quæ in agros & oppida lacu Sabbatino, nunc Braccianenſi vicina, opulente ac principali ſplendore dominatur, ac in nobile oppidum Braccianum, quod eſt à Romanis ut ſcribit Capugnanus, multa fuit perpeſſum, à Dominicellis tamen ſuis clarum evaſit, & Ducatus titulo, arcifque munifiſſimæ lacu immenſus faſtigio cminet. In eo claret Canonicorum collegium, & Aſceterium S. Mariæ, ut vocant, Novellæ, Sodalium Eremitarum S. A. uſuſſimi, per amplius proventibus ab eadem nobiliſſimâ genere dotatum, ac in eo gymnafium Studi, ut aiunt, generalis, ex quo doctiſſimi aliquando emerſerunt. Nobis ibidem biennium ſtudio progreſſo habitis, volu-

Incendunt gladiatorem? Quâ nobilitate,

445. *Quâ serie Cleri lata ad solemnia candens*

Præferet Ostrinis Paranympum asturco catervis?

Quanta ibi miratrix, aditu mox antè recluso

volupe fuit præfæc Musas & Naiades Sabbatinas inter strepitantium undarum placidissimos susurros, excolere, & Latinorum sonorum melos continenter auscultare.

444. INCENDUNT] Celebratorem reddunt; fabulantem fortè, vel convitiantem, aut ludentem de puellarum, dota donatarum, pudicitia vel virginitate parum cautè custodiâ, stupratorum artibus, vel procerum ludibriis &c. Nam cum locus hic in umbilico urbis suis sit, populi frequentia & vulgi rumoribus celebratimus. Pasquini mordacitate insigniter acuit. *Incendere* locum veteres dicebant pro eo quod est, celebratorem reddere, ut apud Varonem *incendere annam*. Plaut. Trin. Act. 3. Sc. 2. §. 49.

Si ihesus, ut cenare facis indicium, tuum incendes genus.

Simili ferè Phrafi Augustus Cæsar, nos forum, inquit, *alacritatibus exalescitimus*. Corn. Severus in *Æna*: *nunc opus artem incendit*, id est admirabilior reddit, ut causæ accuratius exquirantur. *Sæpius* apud Taubm. Si quis porrò peto *incendunt* intelligere volet, ad iram concitant, non gravatè feram: sicut enim Terent. Phorm. 1. 4. 9. *Loquæretur Incendunt*. Id est, ad iram provocem. *QUA NOBILITATE*] Principum, Ducum, Comitum, ac nobilium factionis Hispanicæ, longæ serie & pompâ, ab aula Legati Hispaniarum, ad Basilicam Vaticanam, prædix Apostolorum Petri & Pauli sub vesperam equitantium, sine ut sequitur ad §. 446.

445. *QUA SERIE CLERI*] Cardinalium, Episcoporum, Prælatorum, Pontifici Maximo ad limina & fores Ecclesiæ assistentium. *Clerus* vox Græca, Latinis sortem significat, seu notam quam vâs sortitionis immittimus. Hoc nomine nunc censetur Ordo sacer vel Ecclesiasticus, seu dignitas Clericalis. Nam ut Gratian. Dist. 4. c. 4. *Omnes Clerici in sortem Domini vocati*. Sic Divus Thomas in illud 5. Petri Epl. t. c. 5. §. 3. *Dominautes in Cleris*. Id est, inquit, in dignitatibus sorte divina electionis obtentis. *LATA AD SOLEMNIA*] Ad solennem hunc ritum, & pompam.

446. *PRÆFERET*] Ducet. *OSTRINIS CATERVIS*] Cæteri Pontificis & Purpuratorum *Pæ-*

nus, conchyliatus, Tyrius &c. *Ostrum* enim muricis seu conchylii percussu liquor, sanguis, vel fæcies est, ad panni tincturâ. Vide quæ diximus fol. 239. ad §. 406. *PARANYMPUM*] Legatum Regis Neapolitani & Siciliæ, qui & Hispaniarum, ejus nomina hæc auspicia captaentem, seu proficentem Pontifici jus clientelæ. *Paranympus* in nuptiis auxper erat, qui nomine viri capiebat auspicia. *ASTURCO CANDENS*] Candidus equus solutarius, seu solutum incedere doctus, vel ut placet Plinio, cui mollis æterni crurum explicatu glomerario est. Hypallage, pro eo quod est: *paranympus præferet candentem asturconem*, superbissimè ornatum &c. Notat Ceremoniam annuam Romæ, quæ totius urbis gaudio & concursu petagitur, die profecto Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli: quando Pontifici Maximo, assistentibus Cardinalibus & Clero, solenniter deferretur & sistitur asturco crumenam auro fatam, aut tabellam colybisticam dorso portans, à Legato Hispano: ut significet Regis sui nomine, Neapolitanum ejusdem regnum Pontifici, tanquam supremo Domino obnoxium esse, & à se possideri jure, ut nunc vocant, beneficiario & clientelati. Ita enim convenit inter Clementem IV. Pont. M. & Carolum Andegavensem S. Ludovici Fratrem, ut feudi titulo, octo millia ducatorum, ac equus candidus ab eo creando Neapolos Rege, omni anno Ecclesiæ Romanæ penderetur. Et hæc ratione Hispaniarum Monarcha, regni Neapolitani heres, annuè huic professioni obnoxius est.

447. *ADITU MOX ANTÈ RECLUSO*] Apertâ portâ, quod aiunt, sanctâ, jam antè tertio mense, pridie scil. Natalis Domini: ut fit de more anni jubilei, qui quolibet anno vigesimo quinto Romæ solet celebrari, summo nationum Christianarum confluxu. Auspicia hujus anni jubilei, ex Dei oraculis, & lege Mosaica originem ducunt. Ita enim Deus Levit. 25. §. 8. ad Moysen: *Numerabis quoque tibi septem hebdomades annorum, id est septies septem, quæ simul faciunt annos quadraginta novem: & clanges Buccinâ, mense septimo, decimâ die mense, præparationis tempore in universa æra: sanctificabisque annum quinquagesimum;* & vocabis remissionem

Gratie, ab extremis concurret turba columnis?

Quis Bullam Cœna Domini, festivaque Petri

cunctis habitatoribus terra tua, ipse est enim jubileus Quem morem imitatus Bonifacius VIII. Pont. Max. annum quemque centesimum propitiacionis & veniæ esse voluit, & jubileum consecravit; suspensus ubique terrarum, quibuscumque portarum abolitionibus, ut ad demerendas ejusmodi gratias populus Christianus ex toto orbe concurreret: primusque solenni ritu portam Basilicæ Vaticanæ, unam scilicet ex reliquis aperuit, largissimè peccatorum omnium veniâ illis decreta, qui urbis inquilini tringenta ejusdem anni diebus, qui peregrini five adventus quindecim diebus, sacra exomologesi lustrati, & sacrosancto Christi corpore passim, ad sacra religiosè per illam intraissent. Clemens VI. deinde ad quinquagesimum contraxit, alteramque portam Basilicæ Lateranensis addidit: quibus etiam temporis processu, augente se pietate, dux aliarum Basilicarum portæ adjunctæ sunt: scilicet Liberianæ & Paulinæ viâ Ostiensis. Atque ita quatuor portæ, opere lateritio obstrictæ intermedio tempore, patefuerunt ad horas vespertinas pridie Nalis Domini: nam inde annus sanctus initium sumit. Vaticana à Pontifice, tres aliz à tribus Cardinalibus eorumdem Basilicarum Symmystis. Et sic annus jubileus Christianorum, quinquagesimo Habiteorum respondebat, & hominum vota ad gratias anni centesimi, non protelabat. Ludis quippe secularibus, qui Romæ centesimo quoque anno fiebant in honorem Apollinis & Dianæ, rectè clamabant præcones: *Venite ad ludes, quos nemo mortalium vidit, neque visurus est.* Et hinc ultra processit gratia Pontificum. Xyltus enim IV. P. M. interstitium temporis à quinquagesimo anno, ad vigesimum quintum contraxit, ratus vitam hominis mille casibus & periculis expositam, infrequenter extendi ad quinquagesimum; ideo gratiæ expertem fieri infinitam hominum multitudinem. Unde præfluxit consuetudo, ut quisque annus vigesimus quintus, sanctus & jubileus habeatur. Notat igitur, & bene premit hic Poëta annum hujus seculi xxy. quo sciebat ab Urbano VIII. tunc P. M. aditum portæ Vaticanæ, ex more reditum, & majori pompâ, magnificentiâ, frequentiâ, quæ quotannis Romæ solent, anno jubilei, peractum iri.

448 GRATIA] Cujus auspiciis, & indicium facit ceremonia portæ, quæ manu pontificiâ, lateris adhibito malleo incutiente, reletur &

panditur. TURBA MIRATRIX] Hominum multitudo ritus & elegantias Ecclesiæ Romanæ, antè non visas miratura. EXTREMIS COLUMNIS] A finibus mundi, quos veteres statuerunt in extrema Hispaniæ ora, ad freum Gaditanum, ubi volunt esse columnas ab Hercule consecratas. Quales autem fuerint, ænæ aut vitæ columnas, an promontoria formam columnarum referentia, non convenit inter scriptores. Strabo lib. 3. ex Possidonio existimat inprimis fore probabile, columnas vetas intelligendas esse, octo cubitorum, quæ Gadibus sunt in Herculis templo: ad quas eum navigatione finita pervenissent initerantes, factis Herculi factis, famam vulgaverunt, ibi maris terræque finem esse. Inde locus Poëtarum fabulis, ut illic solem occumbere, & Oceanum mergi crederent. Papin. Sil. 3. Carm. 1. §. 123.

----- *Selsique cubitis Gades.*

Ceterùm de columnis frequens est veterum scriptura. Meminere Polybius l. 2. & 3. Diodor. Siculus l. 5. c. 25. & passim alii. Inde Adagium ad columnas, quo significant inaccesia esse, quæ ultra Gades. Pindarus Ode 3. Olymp. de Therone

Attigis Herculis columnas

Vltra quas sapiensibus & insipientibus

Inaccessum est.-----

Gloria Caroli V. Augusti prætergressa inscriptis: ULTERIUS seu PLUS ULTRA. Silius lib. 2. §. 141. *Atque hominum finem Gades Calpeque secutus, Dum fert Herculeis Garamanque ad signa columnis, Occumbit saxo Tyrinus ceramisque ducit.* Idem lib. 17. §. 642.

Terrarum fines Gades, ac laudibus olim

Terminus Herculeis Calpe.-----

Et nostrates natus, ut auctor est Abr. Ortelius, Gades finem terræ occupant. Designat proinde hic Poëta homines ex longinquis & remotissimis mundi plagis ad Pontificis gratias, & Romanæ pompæ solennia concursum.

449 QUA] Supple celebret & exponat. BULLE] Diploma illud Apostolicum & execratorium, quod in certa quorundam scelerum genera, maximè in refractores & perduelles, ac sacre immunitatis violatores suas eggerit, cum justissima pœna, abominaciones. Hoc est ritus & ceremonias, quibus idem diploma promulgatur è podio excelso Vaticanæ Basilicæ. Cœna Domini] Ipsa Jovis die, quartâ ante Pascha, quæ sacra est memoriæ Christi cum discipulis extra-

rum

450. *Et Pauli, extantem & decimâ cervice cathedram?*

Majestas sacris, gravitas condigna profanis:

Gratia inest civi, terse & facundia linguae.

Est modus in cultu; talari prodis amictu

Et sacer & conjux; qui vulgo seria vita.

455. *Præsides obtutu tabulis Astræa severis,*

Ceu prudens teneros inter matervula natos.

mum cœnantis, quolibet anno pionuntari consuevit. Solet autem ad hunc ritum concurrere omnis populus, patentissimâ acâ duarum porticum hemicycli conclusâ, bonis precationibus supremi Præfulis adesse, ut mereatur pœnarum venias, solis præsentibus demerendas, Pontifex itaque ad superius Vaticanæ Basilicæ solarium delatus, assistentibus sibi qui solent Clericis, post promulgatum diploma, ceruum accensum in terram deicit, in detestationem eorum, quos sociatæ ac communione credentium intercludit: populoque in area Vaticanæ spectanti conspicuus, ipse per amplissimam fenestram, solenniter benedicit: interim explosis è castro S. Angeli tormentis, itari Pontificis minas intonantibus. FESTIVAQUE PETRI &c.] Gaudia & publicæ lætitiæ signa, quæ eduntur IV. & III. Cal Julias cuiusque anni, die festo & profesto Apostolorum Petri & Pauli, ut diximus fol. 228. ad §. 369.

450. EXTANTEM &c.] Pontificem sellæ insidentem, & à decem leſticariis sublatum, & supra omnium humeros eminentem. Solet enim Pontifex ob reverentiam supremæ in terra potestatis, sellæ gestatoris impolitus, levati hominum humeris, & per ecclesiam deferri. Numquam tamen majori cum pompa, quàm dum sacratissimâ Corporis Christi luce, in solenni supplicatione, per Leoninæ regionis partem, ipse sedentis minus, quàm genus stentis specie, super aram manu complētens Hierothecam Eucharisticam, circumfertur: omnibus cleri ordinibus ac Ecclesiæ Principibus mitratis, cunctisque curiæ ministris, religiosâ cum pompa præeuntibus. Quò credo hic repexisse Poetam. Mos desumptus ab usu Romanorum, qui quos Imperatores faciebant, in humeros sufferebant. Vide Amm. Marcell. l. 32. EXTANTEM] Eminentem. JUVEN. Sat. 10. §. 16.

*Quid si vidiſſes Prætorum curribus alis
Extantem.-----*

DECIMA CERVIC] Numerus certus pro incerto. Pletumque tamen sunt sex, aut octo leſticarii homines, veste talari purpureâ induti, qui Pontificem bajulant. JUVEN. Sat. 1. §. 64.

----- Cum jam sexta cervice feratur.

CATHEDRAM] Sellam gestatoriam. Vide Lipſ. Elect. lib. 1. cap. 19.

451. SACRIS] Episcopis, Presbyteris, Canonicis, Clericis &c. PROFANIS] Laicis, nobilibus & liberalibus, & quibulvis ad Curis officia semet elocantibus.

452. GRATIA] Morum venustas, elegantia, lepos, & in agendis rebus, causisque propriis perorandis singularis dexteritas. TERSE LINGUA.] Hetruscæ seu Italicæ, quæ Romæ & Florentiæ ac in tota Hetruria maximè pura & terſa. FACUNDIA] Illam quia à pueris didicere, & procedente ætate, versando inter omnis generis, fortis, & nationis homines insigniter exercere: mirum non est, si ceteris præstant facundiâ civili & perurbanâ, ut nihil sit, quod quempiam vulgari plebciorum civium sermone offendat: tanta omnibus in differendo comitas, & gratia.

453. MODUS] Moderatio quædam superbiæ & luxus. IN CULTU] Corporis scil. id est, vestitu. TALARI] Ad ralos usque demisso, atro ac pletumque serico. TALUS pedis pars, aut os circa calcaneum exuberans.

454. SACER] Clericus. ET CONJUX] Profanus vel laicus conjugatus. Id enim in usu plebique laicis, quibus negotia sunt in aula, advocatis, medicis, doctores &c. VULGO] Plebeis. SERIA VITA] Attenta, rerum suarum studiosa, prudens, modesta, sine moris aut oris petulantia.

455. OBTUTU] Vigili curâ, & solerte inspectione. TABULIS] Edictis seu decretis, ne quies vel utilitas publica interturbetur.

456. CEU PRUDENS &c.] Comparatio justitiæ cum matris liberos moderantæ, inter quos adhuc tenellos media, id curat anxie, ne quisquam à quoquam puerili petulantia lædatur. Astræa ju-

*Denique, quod nusquam est, ignoscat Belgica Mitra,
Tanta affabilitas Sarranis, quant a probatur
Vel praefectura vel mysta alicunde minori.*

460. *Res ibi tam multae venerando jure rotantur,
Quam simul unitis in Regum quattuor aulis.
Plus ibi proficies errando per atria tantum,
Quam lucubrando reliquis in partibus orbis.*

Parcam ut hyperbolicis, tot sunt solatia Romae,

465. *Elysio citat Anchises quot gaudia campo.*

ritiae antistita, quam fabulantur aureo seculo in
terram descendisse, sed hominum noxis offen-
sam inde pollimino remigrasse. Adeundus Naso
lib. 1. Met. ubi §. 149.

*Vltima jacet pietas: & virgo cade madentes
Vltima caelestium terras Astrae reliquit.*

457. NUSQUAM EST.] Quod nusquam terra-
rum reperias. IGNOSCAT] Episcoporum & Prae-
latorum Belgii veniam & pacem sibi praefatur.
MITRA] Episcopi vel Praelati, quibus mitra ca-
pui ornat. MITRA olim Maximatorum, Lydiorum,
& Sidoniorum capita tegebant, imò & foemina-
rum. Inde Turnus Aeneae mitram probro vertit,
cujus vox est apud Virgil. lib. 4. Aeneid. §. 216.

*Maenias mentum mitrae crinemque madentem
Submisit, raptae petitur -----*

Postea nomen exigentium ad principale capitis
ornamen, quod Regibus diadema, Episcopis apex
vel citharis, bicornis scil. illa, quae utriusque in-
strumenti peritiam, Episcopo tanquam plebis
doctori, necessariam designat.

458. AFFABILITAS] Comitas, facilitasque in
admittendo audiendoque se adcentes, in praes-
tandis consiliis, ope, obsequio, patrocinio &c.
SARRANIS] Purpuratis Ecclesiam Principibus
Cardinalibus. Vide quae attulimus Serm. 5. ad
§. 204. fol. 112. de colore Sarrano.

459. PRAEFECTURA] Minori cuiuspiam magi-
stratui. MYSTA] Episcopo, Canonico, Presby-
tero, Clerico &c. ALICUNDE] Ex alio aliquo
loco originem, vel natalis ducenti.

460. RES] Causae, lites, controversiae. VE-
NERANDO JURE] Exacta, prompta, & expedita
iustitia. ROTANTUR] Finiuntur seu absolute con-
ficiuntur. Allusum ad nomen Rota, quo signifi-
catur illud Romae tribunal, quod de omnibus vo-
tiis orbis controversiis sacerdotis stantibus,

ac causis civilibus ditionis Pontificiae, aliiisque à
Pontifice delegatis, vià provocatois cognoscit.
Assessores illius magnae dignitatis Praelati sunt,
doctrinâ, prudentiâ, ac rerum usu praestantissi-
mi, ac duodecim numerantur. Primus nomine
Franciae plerumque Decanus, alter Germaniae,
tertius Hispaniae, quartus Arragoniae, quintus
Lusitaniae, sextus Mediolani, septimus & octa-
vus Bononiae, nonus Perusiae, decimus ac undeci-
mus Romae, duodecimus reip. Venerat. *Sege-
thus.* Cum ergo huc devolvantur totius Christia-
nitatis causae, quid mirum, si dicantur tot hic
forensia negotia tractari, quot in quatuor regum
curiis? Rectè Schraderus aulam Papalem ait,
omnium Christianorum Principum magnificen-
tiam, tam procerum, praelatorum, ac ministro-
rum multitudine, quam curialium, & famulo-
rum numero superare: servatis ubique tamâ di-
ciplinâ, in ne quidem Cardinales, qui Regibus
& Principibus aequiparantur, absque Pontificiâ
sibi factâ potestare, urbe excedant.

462. PROFICIES] In arte aut praxi forensi,
aut juris pragmatica, solum vestibula obambu-
lans, & pragmaticorum strepitus audiendo.

463. LUCUBRANDO] Gnaviter noctes dieque
studii incumbendo. *Lu:ubrare,* noctu est ad lu-
cernam aliquid operari vel componere. Inde &
lucubrantes eruditiorum, item & muliebres ac
rusticanæ, quae noctu vel ad lucem evigilantur.

464. HYPERBOLICIS] Fidem excedentibus,
Hyperbole oratio falso proxima; seu dictio fidem
superans, augendi vel minuendi gratiâ. Et hic
nova hyperbole, quae specietenus hyperbolen re-
jicit, quam maximè adhibet, sale & risu poetico.

465. ELYSIO] Ubi Aeneas filio Aeneas om-
nia loca, & Beatorum gaudia & solatia mon-
strat & recenset. Vide Virgil. lib. 6. Aeneid. &
quæ

*Dixit, & infuso mandat carchesia Baccho,
Propinasque via comiti. Respondet uterque,
Proficiat, latus ad dextrum. Quid plura? Resolvunt,
Aptanturque ocreæ, tumidisque abiere crumenis :
470. Nec redeunt : quid enim toto expectavimus anno?
Aut Sole Urbano, mundi inter Sidera, fervent;
Aut grunnire illos alicujus frigore Circes,
Aut puto, consulò rebus sic stantibus absunt.
Fautorem Italia ne te testemque leporum*

que de Elyso diximus supra ad §. 167. fol. 179.
466. MANDAT J Supple sibi dari & expediri.
CARCHESIA J Majora aut capaciores calices,
quibus consilium suscipiendi itineris deditur,
& aspergatur. Carchesium Athen. l. 1. poculum
est oblongum, in medio leniter compressum, au-
ribus ad fundum usque descendentibus. Virg.
Æneid. 5. §. 77.

*Hic duo rite mero libans Carchesia Baccho,
Fundat humi, duo lacte novo &c.*

Juppiter Alcmene aureum carchesium noctis
pretium dedit. *La Cerda* Nomen habet à forma
carchesii nautici in suprema mali parte. Lucil.
lib. 3. Sat. in reliq. Doux n. 14.

----- *Summi superas car. hesia mali.*

Vide que diximus Ser. 5. ad §. 194. fol. 111.

467. VIA COMITI J Curcumque de coetu se
comitem conducto. Hoc enim ritu temat &
explorat, num cui libido secum in Italium pro-
ficiscendi. Qui enim prælibatum cyathum, benè
bibenti precando, admittit, etiam promittere ac
condicere censetur ex more compotantium &
jocantium. UTERQUE J Duo scil. qui ad dextrum
convivatoris latus discumbebant, & se ad iter
offerebant.

468. PROFICIAT J Profit. Benè precandi for-
mula, ut sit saluti, huius sit felix & faustus.
Deus benediceat &c. Hæc formulâ hoc loco ac-
ceptiatur, & utrimque confirmatur iter. RESOL-
VUNT J Decernunt iter assumere. Vox Poetæ.

469. OCREÆ J Necessariæ muniendis pedi-
bus & ictus adversus celi & viarum injurias.
TUMIDIS CRUMENIS J Benè nuntiat.

470. NEC REDEUNT J Hinc collige, sermo-
nem hunc ab auditore compositum post annum
XXV. hujus seculi : quævis res que toto sermo-
ne gestis memoratur, respiciat annum XXV. ut

monuimus in prædichi. EXPECTAVIMUS J Fru-
stra scil. spem nostram ipsis fallentibus, non re-
deundo ad tempus decernum.

471. SOLE URBANO J Amore ac sanitate
Urbani VIII. Pont. qui urbis & orbis Sol. Ar-
gutur ex ambiguo jocantur, ut tam cælum & so-
lem Romanum vel urbis, quam Urbanum
Papam intelligas. INTER SIDERA J Cardinales, qui
lumen & splendorem à sole Pontifice mutuabantur.

472. AUT GRUNNIRE &c. J Transformatos
esse in porcos : id est amoribus teneri. FRIGO-
RE J Veneficio, incantamento, id est amore ali-
cujus Circes, demeritæ : quod dicunt proverbium
apud Sirenas, aut Lotophagos harere : seu decre-
visse ad Sirenum scopulos consensere. Rectè frige-
re veneficium exponitur, nam ut Isidorus l. 12.
Omne venenum frigidum est. Quia nimirum, ut
ibidem, serpentes naturâ suâ frigida sunt, nec per-
cussunt nisi quando calefunt. Virg. Ecl. 8. §. 71.

Frigidus in prælis cantando triumphat anguis.
Juvénalis Satyrâ 7. §. 206.

Nil præter gelidas ausu conferre cicenas.

Seneca Tragœd. Agamemnem. §. 849.

Auduit sanium trepicans læmna

Frigitur cussor. -----

Id est, Draco venenosus, pervigil custos Hespe-
ridum horti CIRCEJ Veneficæ vel mæreticæ
de qua supra ad §. 331. fol. 219. Ciren autem
Ulyssis socios in porcos transformasse, auctor est
Homerus, & Ovid. Met. 14. quod spectat istud
grunnire, quod porcorum. Sic & Joven De sociis
Ulyssis & Elpenore supra Ser. 6 ad §. 213.
fol. 146.

473. RESUS SIC STANTIBUS J Belgicæ ira, ut
nunc, constituta, inter medias turbas & arma.

474. FAUTOREM ITALIA J Te, Dux ARSCHO-
TANÆ, qui Italiam meritò maximè laus, etque

475. *Suspensum teneam, si forte quid aptius istis
Attulerint dictis, solis à brevitate monebo:
Quis scit, an his, aut his parvi moriemur in oris?*

impensè faves. TESTEMQUE] Omnium eorum
quæ in Italia miranda lustravimus.

475. Si forte &c.] Si alia plura, plurisque
gestimanda, quàm ea, quæ præfati sermone com-
plexus sum, nobis reduces attulerint: atque ita de
reditu in Italiam, nobis salivam moverint. Quid

APTUS] Ad hoc propositum. Pers. Sat. 1. v. 45.
Si forte, quid aptius erit.

477. QUIS SCIT &c.] An reduces fortasse, in
Italia, vel ibi moriemur. Metalepsis, quasi di-
cat, quis scit an non simus rediituri, sedes fir-
maturi, & moriituri in Italia?

S E R M O VIII. AD AURELIUM MALINÆUM BRABANTIÆ CONSILIARIUM. POTATORUM RIXÆ.

ARGUM. Poëta sibi à destillatione sub initium Autumni malè metuens, ad
præscriptum Medici sumpta potione in cautelam; invisitur ab amico quod-
dam sexagenario: qui post officia formularum civilium, ultro citroque in-
terjecta, quò hilaritatem & risum cieat Poëtæ, ludicram memorat & festivam duo-
rum combibonum rixam, quæ heri acciderat, altero Nobilium, altero Mercatorum
partes calidè defensante. Hæc recensitis, exprobratisque suis utrimque hominum
ordini, longâ serie, vitiiis; ad ultimum in colaphos definit, Poëtâ ad amici relationem
assatim ridente, & maturatâ pharmaci virtute alvum stimulatam sentiente.

Quidam notus homo sat honesti nominis, annis
Liber ab excubiis, jejunio, amore, duello,
Cumstantem Laribus reperit me: fortè catharro
Lazarus obveniens, Phæbe præscripserat orbâ

1. HONESTI NOMINIS] Vir honestus, & si-
de dignus. ANNIS] Etatis, seu potius
etatis privilegio. Horatius etiam sic inchoat
v. 31. lib. 1. Satyr. 1.

Quidam notus homo, cum exiret fornicem.
2. LIBER AB EXCUBIIS &c.] Lege solutus,
Id est, qui per ætatem in urbe sua non cognuit ex-
cubare, jejunare, amare: & qui duellum rejicere,
etiam ex usû & consuetudine perversorum, sine
honoris detrimento potest. Tales sunt sexagena-
rii, quos lege Ecclesiæ censente non teneri jejuna-
re, vii nec per rempublicam civilem militare. Sæ-

nestui enim post labores indulgenda requies,
cui perhonestum est, detestare amores, duellum,
& excubias. Nam ut Ovid. 1. Amor. Eleg. 9. v. 4.

Turpe senex miles turpe senilis amor.

Periphrasis ergo hæc est hominis sexagenarii.

3. CUMSTANTEM LARIBUS] Me domi con-
tinentem ab injuriis aeris ob sumptam porionem
medicam. CATHARRO] Destillationi humorum
ex capite ad os & fauces.

4. LAZARUS] Celeberrimi nominis medicus,
cui cognomen Marquis, pater Guilielmi, quem
super è vivis ereptum luxurans civis & perit.

Ille

5. *Drachmam aloëis lotæ, quia jam rex anseris casu
Accensus opifex peragebat justa lucernis.
Excipio blandè. Post Salve, & tu quoque salve,
Qui soboles valet & conjux, quâ parte laboras?
Qui medicè vivit, miserè vivit; smilesque*
10. *Cultorum, ut perhibent, formas; ad fulgida fascis
Considens, Nihil, inquit, habes? Prorsus nihil, inquam;*

Iste familiarem patris sui medicinam ab aloë lota petitam, & accendis morbis nusquam non præscriptam, mundo probaturus, scripsit librum cui titulus: *Aloë morbisuga in sanitatis conversationem concinnata.* OVENIENS] Occurrens, seu remedio ærens defillationem, evacuando materiam pituitosam. PHÆBÆ ORBÆ] Lunâ jam latente, ac privâ suo Phæbo: id est: tenebri-cosâ Lunâ, decretescente, paucis diebus aut novilunium. Nam cum alia sidera, tum Luna inprimis dominari creditur in humana corpora: ideoque momenta illa, seu crescentis seu decrescantis Lunæ, quando non est in mora periculum, à Medicis observari solent. Sic & rectè Ovid. de remed. l. 1. §. 131.

Temporis ars medicina ferè est: data tempore profunt.

Et data non apto tempore vina nocent.

5. DRACHMAM] Octavam partem uncie. ALOËIS LOTÆ] Succo rosarum, endiviæ, acetosæ, vel aliar. maceratæ, seu in usus medicos secundum artem præparatæ. De aloë diximus Serm. 3. ad §. 278. fol. 56. *REX ANSERIS CASO &c.* Quia jam autumnus prosperabatur, celebratis Vulcanibus. Lepida periphrasis, & descriptio appropinquantis autumnii. In M. SS. Auctor noster, *Vulcanalia*, inquit, *describuntur per anseris regem.* Vulcanalia Romæ olim celebrabantur X. Cal. Sept. quod Vulcanus tunc *serius*, inquit Varro l. 5. de Ling. Lat. *quod eo die populus pro se in ignem animalia mittit.* Proprium autem studiosis fuisse, lucubrationes suas Vulcanibus ipsis auspiciari, probat Lips. in Tacit. l. 4. An. c. 36. ex Plinii verbis Epl. ad Macrum de avunculi sui vita studiisque *Lucubraro Vulcanibus incipiebat, non auspicandi causâ, sed studendi.* Nostrates ignes suos lucernarios Vulcano consecravit, cessantibus jam noctibus contractionibus, incurrente Septembri, quando lucubrationes suas post solis occasum occipiunt mechanici, caventes tamen, nondum ciso anseris di-

attentate. Verusti enim moris est, apud nostrates, ut eadem anni tempestate, quâ auferes eius maximè opportuni sunt, opificum collegia conveniant ad convivium, isque qui ex sodalibus certatim baculis, eum perentibus, suspensum è pertica anseris jugulum primus rupetit, ac deiecerit, rex convivii saluteretur. Quo ritu consecrato, sibi ducunt fas esse horis nocturnis ad lucernam operari, tam antelucanis quàm post solis occasum. Antiquis tamen antelucana lucubratio serior fuit. De hac Juven. Sat. 14. §. 190.

*Post finem autumnii media de nocte supinum
Clamens juvenem pater excitat: accipie ceras,
Scribe puer, vigila. causas age, perlege &c.* Accuratè & anxie Noster hic autumnum describit, ut innuat se, non temerè adhibitis medicinâ, morbo præcavisse. Nam ut Serm. 3. ad §. 252. fol. 53. ex Rhodigino diximus, tunc scaturiunt ægritudinum agmina.

6. PERAGERAT JUSTA] Præstabat opera debita. Iusta enim Ciceroni etiam sunt opera debita & consueta. Sic enim l. 1. Off. 4. *Qui ita jubens uti, ut mercenarii ad operam exigendam, & iusta præbenda.*

8. *QUA PARTE LABORAS?*] Quo morbo teneris, aut quæ pars tibi corporis affecta, ut tibi de medicina cogitatum sit.

9. *QUI MEDICÈ &c.*] Adagium hodie tritum jacietur in eos, qui nimis religiosè ac anxie observant medicorum præcepta, aut qui victu nimis exquisito & frugali utuntur.

10. *CULTORUM*] Hominum politiorum, supra plebem cultorum, & quovis civilis apices callenrium. *FORMAS*] Familiariter ac perurbanè colloquendi, ac invicem compellendi. *FULGIDA*] Ad fulgorem flammæ fascem lambentis, & couclave illuminantis. *FASCIS*] Virgultæ ram coarctorum, quæ Brabantis in usu familiari, ob copiam, & facillimam accensionem, Brabantiam lignis abundante diximus ad §. 108. Ser. 3. fol. 40.

11. *CONSIDENS*] Collocatus à the ad focum
1 i 3 lucu-

*Non vidi Carolos : dubia nec murmura fama
Scisco Verhoeveum dictamen, donec & usque
Historias narret vicinia concita veras:*

15. *Aut ubi Malderus epinicia Te Deum ; & ignes
Sub summo turris cantu solenne Senatus*

luculentum. Nihil] Novorum de publicis rebus, vel republicam attinentibus. Quod plerumque primum esse solet in colloquio & congressu cultiorum. INQUIT] Senex.

12. CAROLUS] Novorum nuntiorum belluones, & præcones. Id est, nondum audiui Carolum Schor, & Carolum van Hove. Hi duo enim ad id tempus novis fere rumoribus abundabant, & plerumque diversarum partium studio distracti, contraria nuntiabant. DUSTA] Cui certam fidem nemo tribuit, nisi dictorum veritatem exitus evicerit : quod ipsum lectores monebant, ut mox patet.

13. SCISCO] Non laboro ut sciam, seu non investigo, non consulo ejusmodi tabellas. Hoc sensu Palmerius in Andria Terent. legit. 2. 3. 1.

*Hec me velitis rebus jussit pamphilum
Hodie observare, ut, quid ageres de nuptiis,
Scisceres.*-----

Plaut. Amphit. Act. 5. Scen. 1. § 17.

---Ortus accurre, ut scisciam quid velis.

Inde scitari, & sciscitari, pro inquirere: vide epistol. Palmerii VERHOEVEUM DICTAMEN] Diaria, neangelmata, seu tabellas rerum pridem per orbem gestarum nuncias, ab Abrahamo verhoeven dictatas seu compositas, & typis ejus vulgatas: uti etiam nunc, in aliis per orbem civitatis fieri auctor. Nostribus currantem, quasi rumores currentes: Italis h. ausvis, gallis relationes & gazeta nuncupantur. Dictamen, inquit, Perotus, id quod dicitur. Porò dubia ejus dictaminis fama rectè hic dicitur, quòd auctor plerumque lectorum fidem suspenderet, juberetque eodem dubitare de veritate eorum quæ referebat, adjectâ passim hæc, aut simili clausulâ: *Hæc an vera sint, tempus docebit.* Inde in proverbium abiit. Abrahamum Verhoeven, ut tunc familiariter eum cieamus, cum rem nondum satis compertam affirmari audimus, & significatum volumus, à tempore vel eventu adhuc probandam esse. Quò spectat & illud quod sequitur. DOKACX USQUE] Quod nunc passim, ad significandam temporariam moram, seu expectacionem, etiam eruditiorum sermonibus se inserit.

14. VICINIA CONCITA] Terra hostilis Batavorum ditioni subjecta, à rei sibi sinistra, nobis dextræ nuntio perturbata, & afflicta. Id est, donec ipsi hostes vel inviti cladem suam fiteantur.

15. MALDERUS] Episcopus Antverpiensis, qui postquam Doctor Theologus, Regio, ut vocant, seminario, Regizque cathedra, summa cum laude præfuerat, cathedram Pontificalem ejusdem urbis optimè moderatus est, vir doctrinâ, moribus, & scriptis laudatissimus, quem optimum Pastorem anno XXXIII, hujus seculi XII. Cal. Novemb. à grege suo mors protius lamentabilis divulgavit. EPINICIA TE DEUM] Carmen victoriale, sive Hymnum Sæ. Ambrosii & Augustini, qui solet ex ritu Ecclesiæ solenniter decanari, in publica gratiarum actione, ob partam victoriam, aut rem quamvis publicè lætam & utilem. Id autem fieri non solet, nisi ad imperium Episcopi, generatim & per omnia templa; Senau profano in id etiam concurrente Epinicium carmen, quod ob partam victoriam pangunt sic & ignes triumphales epinici dici possint, ut discrepent à festis, qui aliâ de causâ construuntur.

16. SUMMO CANTU TURRIS] Sonante maxima, principe, sæp gravissimi toni & ponderis campanâ, ut solet reboans ille lætè auditus, ubique per urbem ferè signum esse accendendorum ignium, ad publicam lætitiæ decretorum. TURRIS hic intelligatur primaria, & ædis principis Marianæ, de qua Serm. 7. ad § 90. fol. 163. cymus: retinetque campanas non tantum Ecclesiæ, verum etiam eas, in quas solus urbis senatus jus habet. SOLLENNE] Solenniter. SANATVS JUSSEKIT] Concurrente utroque, sacro scil. & profano, ut jam diximus, Magistratu in eadem solennia, ut sacra in templis, profana foris peragantur. Porò fuit Amplissimus Senatus Antverpiensis, gravissimâ suâ auctoritate, semper in rem Principis & patriæ vigil, nec umquam communj ob partas victorias gaudio desuit: sed in exequendis ejusmodi pro regia magnificentiâ, secundum jam seculum splendidissime veritus est. Sæp Principum & Legatorum in urbem introitus, seu promulgata fœdera, seu nuptias, aequali jussu Principum, seu deni-

*Jusserit, hereticis cum Sole cubantibus. Ergo
Si ridere lubet, si fantem admiseris, audi
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerræ*

20. *Hesternam, jecoris vitio & pulmonibus aptam
Plūs rheo & agarico, plūs linctibus atque trochiscis.*

denique victorias spectaveris. Quæ omnia quantis animis, fastu, decore, pompâ, sumptu, artificum industriâ & excellentiâ, majestare denique præstita sint, virorum doctissimorum Joan. Boethii, & Casp. Gevartii lucida & immortalia ingenia ad posterum transmiserunt.

17. **HERETICIS CUM SOLE &c.** Batavis copiis ad hibernæ re recipientibus. Aptè, nam autumnus tempore milites agros deserunt, & ad præsidia refugunt, ob pluvias aliaque cæli & viarum incommoda, ut tota hyems quasi cubent & dormiant. Veteres enim uti est apud Rhodig. lib. 14. c. 9. noctem hiemi, autumnum vespertino tempore comparant, uri & æstati meridiem, horas matutinas veri. Sicut ergo agricolæ, diurnis laboribus confectis, ad solis occasum rus deserunt, & unâ cum sole ad cubilia sua cubitum recedunt: ita & milites confecto æstate bello, ad stativa re recipient. Quod ipsum etiam pueri Antverpiæ, dum turmatim sub vespertum inter se luctantur, soleat opprobriare fugientibus, & de platea domum properantibus, ingeminantes isthoc *slæpen! slæpen!* quod est *cubitum! cubitum!* supple concedue.

18. **SI FANTEM ADMISERIS** Si audite non pigebit. Præfatur longiorem attentionem.

19. **SARMENTI** Ejus qui mercatoris partes rucur. **SCURRÆ** Parasiti, & qui risum ab audientibus captat. nullâ verecundiæ aut dignitatis habita ratione. Porro sicut olim *Sarmentus* fuit eques Romanus, qui securitatem sub Augusto floruit, de quo in parasitum quempiam, ut cum dehonetur, Juven. Satyr. 5. v. 3.

*Si ppter sîla pati, qua nec Sarmentus iniquas
Casaris ad mensas, nec vilis Gabba tulisset.*
Ita & hic noster Sarmentus infra sortem suam, nam tacite dives erat, & hinc ad v. 70 Cræsus nominatur, se abjiciebat parasitando, & servili ter adlando &c. **PUGNAM** Litem, rixam, altercationem. **MESSIQUE CICERRÆ** Qui nobilium partes tuetur. Nomina desumpta sunt ex Horatii Sat. 5. lib. 5. ubi de Simili ferè rixa v. 52.

----- *Nunc mihi pancia
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerræ.*

Musa vrilum memoret.-----

20. **HESTERNAM** Recentem adhuc, upote quæ heri usu venit. **JECORIS VITIO** Cutando vel tollendo jecoris vitio. **PULMONIBUS** Meaturum obstructione impeditis, & minus liberè pectus ventilantibus. Risus enim, cui ciendo par est hæc rixæ fabella, ejusmodi impedimentis egerendis admodum prodesse creditur, quod vicerum ac inprimis splenis, unde gignitur, & pulmonum agitatione fiat. Juven. Satyr. 10. v. 33.

*Perpetuus risu pulmonem agitari solebat
Democritus, quæquam non essent &c.*

21. **RHEO** Rhubarbaro. **RHEON** sive **Rheoma** aut **Rhacoma**, quod Plinio **Rhea**, **Rheon** aut **Rha Ponticum** dicitur, pharmacopæis Rhubarbati est, asserturque ex his quæ supra Pontum sunt regionibus. Ulum ejus lege apud Plin. l. 27. c. 12. Educit flavam bilem atque pituitam, febrium omnium mæciam blandè sobriahit: jecur propriè expurgat, uri & ventriculorum, quem etiam firmat. Icterus & cachexiam sanat. **FERNELIS**, **AGARICO** Usitato pharimaco de quo Plin. lib. 16. c. 8. **Agaricum** Gallicarum glandifera maximè arbores ferunt. Est autem fungus candidus, odoratus, antidotis effrac. in summis arboribus nascens, nocte relucens. Crassum ac lentam pituitam, ac utramque bilem expurgat: maximè quidem à ventriculo, meleniterio, jecore, liene, utero, & pulmonibus, quorum obstructiones, atque in iis genitos inveteratos morbos tollit. **FERNEL** Linctibus] Illinctus intellige, qui Græcis sunt Ecligmata, ad curanda pulmonum & jecinoris vitia, à medicis familiariter præscripti solita: à lingendo sic dicta, quasi delictoria: cum ecligma propriè sit id, quod lambendo ilingitur. Ejus usus frequens est, ac plerumque totius thoracis destinatur affectibus: glutinosæ plerumque substantiæ, ne præpropere in ventriculum subsidat, sed quasi subsistendo thoracem & pulmones sua virtute impænit. **TROCHISCIS** Orbiculis complanatis in morem lupinerum, laticinis passilli, ubi parvi panes dicuntur. Ex pulveribus ac plerumque ex metallis fiunt, ac blando igni, vel in umbra sanium exarescunt. Distant à pul-

*Ibam fortè viâ quâ mœnia scandimus urbis
Gallorum ad feretrum, cùm præter me gradientem
Undosè video quemdam: versusque salut at,*

25. *Occupat, arridet: Quid tu dulcissime verum?*

à pulvere, quod hujus soluti vires promptius dissipari & vanescere, passilli verò, utpote solidioris & compactoris, melius retineri & conservari credantur. *Ternel.*

22. IBAM FORTE VIA &c.] Chidoriâ, unde nomen Chidorianæ portæ Antverpiæ, in Campaniam Brabantiorum, & Germaniam mittentis. Ab Horatio desumptum l. 1. Sat. 9. §. 1.

Ibam fortè viâ sacrâ, sicut meus est mos.

Mœnia] Illa simplicissima & amœnissima, quæ ex urbe ad portam properantibus, ad dextrum ejus latus scanduntur, quinvis tiliarum ordinibus confita, & præ aliis maximè civium ambulatione frequentata.

23. GALLORUM AD FERETRUM] Catachresis, pro ad busta seu tumulos Gallorum: nisi fortè quis à ferendis Gallorum ossibus ita dictum existimet. Auctor ipse in M. SS. portam ipsam hac periphrasi describit: *Porta*, inquit.

Gallorum ad feretrum me commissariû habitas. Scil. ob vicinitatem. Nam in mœnibus portæ Chidoriæ ad levam urbem ingredientium, ingens mactatorum Gallorum numerus tumulatus proditur, quo tempore Franciscus Hercules Valesius Dux Alenfionius, quò se ordinum provinciarum Belgicarum, ad quarum gubernacula affectus erat, imperiis expeditur: & suo non illorum arbitratu regeret, armis sibi asserendam Antverpiam existimavit xvi. Cal. Febr. anno cr. 15. LXXXII. fide eventu votis non respondente, tanta Gallorum, qui mediam fere urbem occupaverant, strages ab armatis civibus edita est, ut dicta urbis porta Chidoriæ, Alenfionianorum cadaveribus obstructa, nec ex urbe fugitivis exitum, nec in urbem subventuris copis introitum præberet. Cadaveribus humanis biduum insumptum est, destinataque mœniorum pars jam descripta; *Busta Gallica* quidam scriptores nominant, perpetuum Gallicanæ cladis monumentum. Sic olim Romæ Gallorum busta mediâ urbe, Gallorum à Camillo cæсорum conditorumque ossa tegebant. *Locus ad busta Gallica*, inquit Varro l. 4. de ling. Lat. *quod Româ recuperatâ, Gallorum ossa qui possederunt urbem, ibi conlocata ac reposita.* Porro Cladem Antverpiæ factam cæсорumque numerum describit Familia-

nus Decad. 2. l. 5. Porta interosum urbem respiciens, hoc Chronographico auxilii Dei opem perpetuè effert.

AVXILIUM SVIS DEVS.

Hic ergo describitur via & mœniorum pars, quam lux ambulationi delegerat fenex ille ludicri narrator. *PRÆTER ME*] Juxta vel ultra me, sive me prætergradientem, & passu maturato prævertemem.

24. UNDOSE] Undoso gradu: exponit ipse in M. SS. *id est jactans & solus*; quod idem significat fluctuatim, in isto Afranii apud Nonium, *magnificè volo fluctuatim ire ad illum.* Ubi fluctuatim, pro jactans & solutè exponitur, probantibus doctis: quod convenit gloriosis qui solent incedendo clunes leniter crispate, chlamydemque vibrare & quætere. Plaut. Epid. Act. 3. Sc. 3. §. 54.

Sed hic quis est, quem huc advenientem conficor, suam qui undans Chlamydem quassando facit Vestis undans Had. Juno. est quæ in incessu crispatur, præsertim dum succussatur corpus: quâ ratione Virg. lib. 12. *Æneid.* §. 47 1.

--- *Manibusque undantes scintille habenas.*

Quasi undatum crispantes, dum ab aurigante commoverentur. Sic & Georg. lib. 2. §. 437.

Et juvenat undantem buxo spectare Cytorum. Quod spectat istud Arnobii lib. 2. Adversus gentes: *Salutaris & cantaret orbis salutaribus verteret, & ad ultimum clunibus & occiditibus sublevatis lumborum crispitudine fluctuaret* Ad quod Heraldus:] *Graphici*, inquit, nam fluctus leniter impulsu propriè crispè versique. Vide Taubm. in loc. Plaut. citat. Describitur hic hominis eujusmodi gradus ex more crispans & fluctuans, quem hoc modò notatum voluit. *VERSUSQUE*] Jam me prætergressus respicit, & converso corpore caput aperit, & inclinat in signum bene precantis, & salutantis, ut solent amici & familiares.

25. OCCUPAT] Sermonem præcipit loquendo me anteverit Plaut. Rudent. 1. 4. 28.

Occupat proloqui, quæ mea est oratio.

Phædrus lib. 2. fabulâ ultimâ §. 5.

Quoniam occupavit alter, ut primus foret. Imitatur Poeta Flaccum suum lib. 1. Sat. 9. §. 6. *Cùm afflaturus: numquid vis Occupo: ac ille* Noris

In dextram, in laevam, vel rectâ, commodus ut vis.

Campeſtres ederes fungos? Non litigo, nec me

Spero gravem cuiquam. Sub Cervo, Umbonêve? Suſque

Deque habeo; hic etenim non gratis; ſolvitur illic.

30. Pergimus ulterius per viciâ, jamque palaſtram

Naris nes, inquit: docti ſumus.-----

ARRIDET] In ſignum benevolentiz & amicitiz. Quò tu] Supple, vadis. Ellipſis frequens. Duz- ciſſima rerum?] Formula civititer compellan- di amicos nobis in via occurrentes, aut alio mo- dò præſentes. Sic Horat. lib. 1. Sat. 9. §. 4.

----- Quid agis dulciſſima verum t

26. IN DEXTRAM &c. [U]i voles. Vox eſt ſententiz noſtri & narratoris. COMMODUS] Facilis, & me tibi accommodans. HOIAT. de arte. §. 257.

Commodus & patiens:-----

27. CAMPESTRES] In Campis vel locis negle- ſtis notos, exquiſitos illos, & Autumni tempore menſis Apicianis inferri ſolitos, de quibus Ho- rat. lib. 2. Satyr. 4. §. 20.

----- Præſentibus optima fungû

Natura eſt; aliis malè creditur.-----

Ubi per præſentes non intelligi illos, qui in loco humili & ulgiñoſo, ſed in terra putri, & aëria magis, naſcuntur: id eſt campeſtres, quos propter vias & in locis neglectis (ad quorum fructus per- cipiendos falce dumtaxat opus, quòd ſint ſine opere parata, ut ad §. 11. fer. 7. fol. 208. inſi- nuavimus) creſcere, docet Torrentius. Fungi au- tem amant arboreta, quòd non niſi ex arborum pruitu excreſcant, ut tradit Plin. l. 22. c. 23. apud quem præ aliis celebrantur Suilli & Boleti, quos noſſiſſima gulæ irritamenta nuncupat. Juven. Satyr. 3. §. 146.

Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,

Boletus Demine.-----

Ancipites vocat fungos, de quibus dubites inno- xie ſint, an mortiferi. Niſi enim ante tertiam diem ex quo naſi ſunt legantur, lethiferi ſunt, & totas ſæpe familias, & convivia ſuſtulerunt. Inde Nero dicere ſolebat fungos deorum cibum eſſe, quod boleiorum eſu Claudius eſſet in Deos rela- tus. De quo vide Dionem, Sueton. & Rhodig. lib. 9. c. 12. De generibus & virtute fungorum, videri poſſet Sterrebrilii noſtras, qui nuper de illis vernaculo ſermone, tam doctè, quàm lucu- lèntè, accuratèque conſcriptum librum edidit, omnium manibus trium, & uſu comprobatur. EDERES FUNGOS] Inviat ad eſum fungorum,

quorum fortè ſciebat hominem eſſe percupidum, ut gulam ejus pogratarer. NON LITIGO] Placet, non recuſo. Reſponſum Seniz.

28. GRAVEM CUIQUAM] Supple ſunum, id eſt importunum, incommodum: ſymbolam dabo ne tibi damno ſim: ſeu eraniſtam me addico, ero tibi de ſymbolis, ut loquitur Terentius. Symbolæ enim erant pecuniæ, quas erogabant ſinguli ad cænâ collatitiam: quod nunc dicamus: ſolvam partem capiti meo; vel ex æquo tecum ſolvam, cauturus impenſis tuis. SUB CERVO, UMBONÆ- VE?] Securus jam de dandâ ſymbolâ, quærit al- ter, quam cauſonam deligat ſympoſio; an illam, quæ Cervo, an alteram quæ Umbonis ſignum præ- fert. Duo enim hæc pandocheia xvo Scho- liriano celeberrima erant, & nulli procerum utri- uſque gulæ non nota, in ampliffimo urbis vico; quem Meram nominant, de quo Serm. 3. ad §. 256. fol. 54. vulgo den Hert, & den Schilt.

29. SUSQUE DEQUE HABEO] Senex iterum reſpondet: parum curo, perinde mihi fuerit, ni- hil meâ reſert, non laboro. Plaut. Amph. 3. 2. §.

Atque id me ſuſque deque habeturum putat. Dicitur etiam ſuſque deque ferro: quod utrum- que proverbiali ſchemate diſtum exponit A. Gel- lius l. 16. cap. 9. pro æquo animo eſſe, & quod accidit non magni pendere: interdum negligere & contemnere, valetque propemodum, quod Græcis dicitur ἀδιαφοῦν, quod eſt indiſſertens eſſe. Lucil. diſcit Sat. l. 3. in reliq. Douſæ n. 6. Verùm hæc ludus ibi ſuſque omnia deque fuerunt, Suſque & deque fuerat (inquam) omnia ludu] jocuſq. Id eſt, parvi faciendâ, vel parum curandâ. Sub- necit diſci rationem Senex. HIC ETENIM NON GRATIS &c.] Utrobique ſolvendum eſt. Epete- geſis ſive Synonymia, noſtratiſ admodum uſita- ta, dum innuunt ſibi non eſſe curæ, utro ven- ditore mercem emant, cum utrobique depen- dendum ſit. Vernaculo enim ſermone dicunt: Den cenen betaelen, den anderen gelt geven. Quod eſt, uni ſolvere, alteri pecuniam dare.

30. PALASTRAM] Atreâ mœnibus intra ur- bem, ſubſtraram, quâ parte maximum illud pro- pugnaculum medio itinere juxta Chidorpium

K k

*Utriusque pila perlabimur, ordine certo
De rebus patria decernimus. Obvius alter
Composito veluti, cum sit se miscuit: Omne
Trinum perfectum; nolitis protinus, ex hoc.*

& Cæsaream portam ambulantes se offert, publicum & omnibus parens arbis Sphaeristerium. Nostrates nuncupant de *Baleoplace*.

31. *UTRUSQUE PILA*] *Palmarie* seu manuarie, & pugilatorie: illa manu, hæc brachio, mucibus lignatis ciscum loricate, impellitur: et quæ pila seorsum vento impleta, hinc & ventosa dicitur & follis. His autem duabus hoc loco tantum luditur Amverpiz, quæ bene, *utrinque*. Cæterum Romanis olim quatuor pile genera fuere, quibus ludebatur. Primum *fellis*, pila magna ex aluta, vento farta: quæ si major, brachiis impellebatur, & absolute pila dicebatur. Propert. l. 3. Eleg. 14 ad Sparten. §. 5.

Cum pila veloces fallit per brachia iactus.
Horat. lib. 2. Sat. 2. §. 11. --- *Sen pila velox, seu te discus agas.* --- Si minor follis, pugnis eiciebatur, unde nomen obtinuit pugilatorii. Imò aliquando suspensum pugnis eum pugiles infestabantur. Hinc Plaut. Rud. 3. 4. 16.

--- *Extempore brevis ego te follam pugilatorum*
Faciunt, & pendente incurfabo pugnis. ---
Alterum genus, *trigonalis pila*, eratque parva: sic dicta à triquetra ludentium figura. Stabant enim tres eo ordine, ut triangulum viderentur efficere. Tertiū *paganica pila*, à pagis quibus in usu, nomen obtinuit. Major erat trigonali, minor folle, hoc durior, illa mollior. Mart. l. 14. Lem. 45.
Hæc qua difficilis target paganica plumbæ.

Folle minis laxa est, & minis arcta pila.
Quartum genus erat *Harpassum*, pila parva è corio facta, quam longissime eieciunt alter alteri conabatur præripere, maximo excitato pulvere. Valentiorum & viroorum hic ludus erat, & à Grego *ἀγώνισμα*, id est rapio, nomen habet. Mart. lib. 4. Epig. 19. §. 6.

Sive harpassa manu pulverulenta rapis.
Idem meminit quatuor eorundem generum l. 7. Epig. 31. & lib. 14. Lem. 45. & tribus seq. Vide Hieron. Conteritalem de arte Gymn. & Dempster. in l. 5. c. 1. Antiq. Rosin. *PERLABIMUR*] *Prætergredimur*, transimus.

32. *DICERNIMUS*] Differimus, statuimus, iudicamus. *OBVIVS ALTER*] Tertius quispiam neutri priorum incognitus.

33. *COMPOSITO VELUTI*] Quasi ex compo-

sito, compacto, collusione, ac si binos istos inter scurras ante ita convenerat. Terent. Phorm. 5. 1. 29. *Composito factum est.* Virg. de Sineone l. 2. Aneid. §. 129. *

Composito rumpit vocem, & me definit ara.
Liv. l. 2. c. 53. *Sextus filius ejus transiit ex compoito Gabios.* Plautus dixit *compasse*, vel de *compasso*. Capt. 3. l. 24. & 29. *Compasse effert* Lippius Elect. 1. c. 12. Apuleius apol. 1. de *compessis*. 58 MIS CURT] Sermonibus & fabulis nostris, interrompendo his verbis:

34. *OMNE TRINUM PERFECTUM*] Adagium hoc ævo iactatum, cum duabus rebus vel personis jam junctis, tertia quæpiam accedit. Originem sumit à numero ternarii perfectione, quem volunt omnia in se complecti, Aristoteles ex sententia Pythagoricorum lib. 1. de calo c. 1. *Omnia*, inquit, *ternario numero terminantur*. Et rationem subjicit, quod in hoc numero, principium, medium, & finis Idem ferè Plur. l. 9. Symp. *Ternarius numerus omnium est princeps, cum principium, medium, & finem habeat.* Notat Servius hoc numero deorum omnium serè potestatem signari. Jovis trifidum fulmen; Neptuni tridens; Plutonis cœnis trireps; Apollo, sol, liber, unum nomen; tres trireps; tres paræ; triplex Diana; Hercules trinoctio conceptus. *Vtrum hoc numero*, inquit Aristotel. ut supra, *ad cultum deorum*: atque hoc homines à natura imbibisse. Nempe genium sapientes, quamvis ignari, vi quadam naturæ incognitæ, respiciantur ad Sanctissimæ Triadis mysterium: In quo uno, ut Christianis in comperto est, summæ unius veri Dei perfectio lateret. Fuisse quædam opinæ veteris documenta à majoribus accepta, ait Goriopis, apud veteres; sed quid illis significaretur ignorasse omnes, aut quàm plurimos. Inter hæc recenset illa: tria esse omnia, nihil esse perfectum quod non constet ternario, & quidquid constet tribus, esse perfectum. Adiri potest Hierogl. l. 6. Hæc voluit spectare et illud Virgil. Eclog. 8. §. 75.

--- *Numero Deum impare gaudes.*

Quod exponit de *ternario*, tanquam inter impares primo & maxime perfecto. Impares enim numeros paribus nobiliores habitos fuisse, arguit id,

35. *Vester ero. Annuius. Quin te, prior inquit, ad offam*
Interpello hodie (miseros ambosque sciebam
Sectari solitos aliena pocula quadrâ)

Id, quodd diis superis impas, inferis pates semper hostias mactarint, Inde propter dies pates inferis Februarius facer erat: superis autem Ianuarius propter diem imparitatem. Numerus impas etiam mact, par vero fecmina creditus est. Ejus usus frequens fuit in superstitionibus gentilium, maximè in beneficiis & incantationibus, Theocrit. Pharmaceut.

Ter libo, ter & hac pronuntio mystica verba.
 Virg. quoque Phatmaceut, seu Ecl. 8. §. 73.
Terna tibi hac primùm irplici diuerſa coloro
Licia circundo, terq;uæ hac altaria circum
Effigiem duco. Numero Deus impare gaudet.
 Ovid. Fast. 2. de annu incantatrice §. 373.
Et digitis tria thura iuribus sub limine ponit.
 Apud Nemesianum Mosius Ecl. 4. §. 63.

Ter vixisti, ter fraude sacra, ter thuro vapore
Lustravit, cinereſque averſa effudit in amnem.
 Lege Macrob. in Som. Seip. l. 1. La Cerdâ, in Virg. Rhodig. l. 4. c. 24 lib. 22. cap. 6. & L. 28. c. 6. de numeri ternarii perfectione disserit copiose S. Augustinus lib. 9 de Trinit. & sex sequentibus. Lege etiam Gryphum ternarii apud Auson. Edyl. 11. ubi panduntur omnia ejusdem mystica, claudique. §. 88.

--- *Tri numerus super omnia Ter Deus unus.*
 NOLITE PROXIMUS] Quamvis omnino nolitis. Est enim ellipsis præpositionis adversativæ. Ut Horat. l. 1. Sat. 2. §. 7.

--- *Nervis nos inquit, docti sumus.*
 Proximus hic pro penitus, prorsus, omnino Virg. lib. 9. Æneid. §. 416.

--- *Cum proxinus utraque tellus*
Vna foret, veris medio vi posuiss.
 Multiplicem ejus particula usum, copiose docet Perottus.

35. *VESTER ERGO*] Comes: id est vobiscum spectabor. Familiaris modus se immittendi in alienum consortium, qui tamen hic non vacat nostræ parasitice libertatis & impudentiæ. AMNIUMUS] Admittimus hominem ad societatem. *QUIN TE*] IMMÔ. PRIOR IPSE] Antequam nos quidpiam loquebamur. *OFFAM*] Panem jure mactatum, aut opsonium quodvis liquidius in pulis modum. In hoc enim significatur ferè hodie usurpato vides. Hoc sensu factus trivialis istud in Germanis:

Per mare, per terras terris Germanus ad offas:
Cochleari & cultrum portas ubique suum.
 Ceterum offa apud veteres plerumque vel lucanica, id est longamonnes ex porticis carnisbus & arvinat factos, vel partem seu aliquem pecoris, vel frustum carnis significat: inde offa penita apud Plaut. Mil. glor. Act. 3. Sc. 1. §. 162.

Aufer illam offam penitam.
 Aenob. lib. 7. adversi gentes: *Quid offa?* Non vulgi, sed quibus est nomen, appellatioque penita. Quod exponunt partem carnis pocina cum cauda. Penem, inquit Festus, antiqui eodam vocabant, à qua antiquitate etiamnum offa porcinæ cum cauda in cenis parvis offa penita vocatur. Vide Palmerii Spicilegia. Offa etiam massam quamlibet & pultem, vel quidvis affine apud idoneos veteres videitur significasse. Innotuit ibid. Juven. Sat. 2. §. 32.

Cum tot abortivis secundam Iulia vulvam
Solveres, & patris similes sfunderes offas.
 Et Virg. libro 6. Æneid. §. 420. ubi Sibylla Cerbero cani tricipiti objicit

Melle saporatam & medicas frugibus offam.
 Id est, Cynadem, vel canum propriam apomagediam, id est panis medullam. Vide La Cerdâ. Apè hic parasitus de offa, quis canum cibus. Sicut enim canes heris adulantur gulæ gratiâ, ita & fortunatis parasiti, quorum proinde cibis offa. Sic parasitus apud Plaut. Mil. Glor. l. 1. 49. *Offa me movet.* Id est, offa acquirituræ memoriam mihi suggerit. Ita & hic parasitus senem nostrum ad eam suam parasiticam invitavit.

36. *INTERPELLO.*] INVITO. MISEROS AMBOSQUE] Sic ordina: sciebam ambos miseros, & sectari solitos &c. MISEROS] Paupertate, vel avaritiâ, vel paritandi impudentiâ.

37. *POCULA*] Computationes, vel convivia. ALIENA QUADRA] Alienis impensis, pro more parasitorum. Sic Juven. ad quemdam ejusdem commatis parasitum Sat. 6. §. 1.

Si se proposui nondum pudet, atque eadem mens est,
Vi bona summa pasci alienâ vivere quadra.
 Quadra hic pro pane, qui victus & impensis præcipuus pars. Solebat enim in quadras disperdi panis. Unde Horat. l. 1. Epl. 17. §. 49.
Es mihi dividuus funditur mustere quadra.

*Quo me cumque rapis, p[re]festo sum. Devia triga
Caupona sequimur tui proximioris odorem.*

40. *Mille modis lurco quā strinxerit ingluvie rem.*

Ostrea tunc mensa, variaque paropside fungus,

Crura bovis, lactes, majalis pernula, cancri,

Et vetus auctor Moret, quem volunt quidam
Virgilium fuisse §. 49.

Et notat impressi aquo discrimine quadris.

Item & Maruola lib. 3. Epigram. 77. §. 3.

Nec te liba juvant, nec festa quadra placent.

Quate & hinc panes, ut insinuat Athenæus lib. 3. c. 30. appellabant Romani quadrans. Dabant autem unicuique suam quadram, id est portio- nem, & sic pro parte symbolæ, quam quisque cranista in collectam pendit. Vide Jof. Scalig. in Moret. Aliæ quadræ sunt utensilia mensaria, quibus conficis dapes imponuntur, olim etiam ex pane ad eum usum aptato fieri solitæ, ut in- nuit Virgil. l. 7. *Æneid.* §. 115.

----- *Pasili nec parcere quadrit.*

Quæ quidem humi fufis Troianis pro mensis erant, ut sequitur in textu Virgilii. An ab his secti panis formis, orbis & quadræ in usu men- satio nomen invenerint, conjectura est penes eruditos & Criticos.

38. Quid me cumque &c.] Tmesis, pro quo- cumque me. Vox est Senis omnia annuientia. DE- VIA] Descendens, seu devians à via ad laus dex- trum. TRIGA] Nos tres sodales. Triga vehicu- lum, quod tribus equis vel jumentis trahitur, quasi tringa; ut quadriga, quæ à quatuor.

39. PROXIMIORI] Quæ, per mœnia factio itinere, indidem descendentes ibi apud portam Cæsaream seu S. Georgii, ad dextram viatoribus se nescit, quod qui declinant, viam ad ulteriora mœnia & aream castrî deferunt, & ambulatio- nem suspendunt. ODOREM] Nidorem culina- rium, aliaque ganeam edocentia, & ganeones illestantia.

40. MILLE MODIS.] Quos signis expositio præfert caupona, cui nomen *mille modis* seu *medi*, vulgo nostrati, *de dyssens*, *middelen*. LURCO] Ganeo quispiam, nepos, vel decultor. STRINXIT] Stringere, oblimare, vel dilapidare potis est. INGLUVIE] Gulæ & consuetudine symposiandi, comptandique. REM] Patrimonia, cen- sus, & sortitus suas.

41. OSTREA TUNC MENSA] Supple erant: id est, orabant & opimabant mensam ostrea

illa, ex vicino nobis Oceano Britannico quasita, & sub Autumnii frigora proflantia. De illis Plinius l. 9. c. 54. ubi de ostrea Lucrinis loquitur, videtur meminisse his verbis: *Nondum Britanni- ca servabant littora.* Juven. Sat. 4. §. 140. de quodam hellunne.

----- *Circæ nota forent, an*

Lucrinum all saxum, Rutupinius editi fundo

Ostrea, callesbus primo deprendere morsus.

Ubi Rutupinus fundus designat oppidum Rutu- pas in ora Angliæ xxi. passuum milibus à Dar- verno & Cantuariâ distant. Ostrea pisces in pre- tio fuisse olim, indicat illud Plinii lib. 32. c. 6. *De ostreis non potest videri satis dictum esse, cum palma mensarum diu jam tribuatur illis.* Item c. l. 9. c. 54. ubi de vivariis ostreorum extritus cœp- tis. Aufon. Epl. 9. §. 1.

Ostrea nobilissimæ carnis, sumptusque nepetum

Cognita, diversisque marii de fossa profundo.

VARIAQUE PAROPSIDE] Variè conditus seu co- ctus, ut varia paropsidea, pediri debuerit. Pa- ropssi hoc loco scutulum designat, licet alibi quan- doque pro ipso cibo vel opsonio capiasur. Mart. lib. 11. Epig. 28. §. 5.

Cui porras gaudens ancilla paropside rubra

Halæcem, sed quam protinus illi vorat.

42. CRURA BOVIS] Ossa, seu tibiz medullam recondentes, in menis pinguedinem. LACTES] Ilicia, quibus ovium lactes infarciuntur, sive hil- læ tenuiores, vulgo *werfians*. Vide quæ diximus Serm. 3. ad §. 204. fol. 48. ubi exponimus, quid sint hillæ vel hilla. Auctor ipse in M. 55. ovium, inquit, *de lactibus hilla*. Lactes sunt intestina tenuia, per quæ fæces delabuntur. Aliis animantibus esse illa, homini & ovi *lactes*, innuit Plinius lib. 11. c. 37. Earum usum etiam in sacris fuisse arguit id Persii Satyr. 2. §. 29.

----- *Aut quidnam est, quâ si mercede Doorum*

Emeris auriculas pulmones, & lactibus nudis.

MAIALIS] Porci castrati. Solebant enim verres castrati Maie Mercarii matris sacrificari: inde originem nomen habet, Varro l. 2. de re rust. c. 4. *Castrantur verres commodissimè anniculi, a quo ne minores quàm semestres: quo facti, nomen man- sants*

*Et quibus ablatis raucefcit gallus, amara
Scitamenta gula; nec non iuftis elementis*

45. *Afforum ftruces: nec defuit optima cantrix
Pneumaticis edocta modis. Nos jungere vocem
Cantibus interdum trivialibus. Affabre! amantè!*

sant, atque 2 veribus dicuntur Maiales. Affinitate nominis allum fortasse ad pernam Maguntiacam, quæ Gallis est, tamen de Maiance, quod præcipua hodie ejus est gloria, Westphalicam nos nominamus, quod ex Westphalia perne ad nos mittantur, uti etiam indidem Maguntiacum, ubi majori ex parte veneunt, & inde per Galliam distribuntur. PERNUL A] Ut supra perafunculus Serm. 3. §. 211. fol. 49. De perna egimus Ser. 5. ad §. 256. fol. 117. CANCRI] Pisces testaceo operimento loricati, nobis norissimi & mensis familiares. Plin. l. 9. c. 31. *Cancris visa longa, pedes octoni emes in obliquum flexi: facina primus pes duplex, mari simplex. Præterea bina brachia densiculatis forcipibus. Superior pars in primoribus his movetur, inferiori immobili. Dextrum brachium omnibus maius.*

43. ET QUIBUS ABLATIS &c.] Gallorum testiculi. Auctor in M. 55. alibi de iis meminit:

*Ficcula electa præceant quod plaris emanant
Ostrea, testiculi gallorum, cristula, & omne
Quod rarum & carum comedat.*

RAUCEFCIT] Cancere desinit, vel admodum rauce sonat. Plin. lib. 10. c. 21. de Gallis: *Desiunt cancre castrati, quod duobus fit modis, lumbis aduflus candente ferro, aut imis cruribus: mox ulcera oblate seglinâ creta: facilius ita pinguescunt. AMARÆ] A gula enim bilis, & amaror.*

44. SCITAMENTA GULA] Gulam provocantia, vel eictricia. Sunt enim scitamenta edulia quedam lauriora, feiri & elegantis saporis, ut quæ etiam saturatorem orexim excitare possint. De illis Plaut. Menarch. Act. 1. Sc. 3. §. 25. *Iube nobis tribus apud te prandium accurarier, Atque aliquid scitamentorum de foro opsonarier.* Er Cn. Matrus in Mimiambis apud A. Gellium lib. 20. cap. 9.

*Dein sequenti vasa cuncta dejestas:
Nequàmvis scitamenta pipule possit.*

JUSTIS] Debitis, & mensario decoro congruentibus. ELEMENTIS] Oploniis quibus constant ciborum ftruces, quemadmodum omne corpus constat quatuor elementis.

45. AFFORUM] Ad ignem sine condimento,

vel adjumento alieni saporis coctorum. *Affum* enim idem ferè valet, quod solum, aut merum. Inde *assa* vox, id est sola vox, sine instrumentis symphoniacis, & aliis. Inde Plauto Cure. *assa bubula*, & Asin. *piscis affus*, & Most. 5. 1. 66. ubi servus ignem sibi minant heri:

Ne faxis: nâ elixus effi, quàm affus, soles suavior. STRUCES] Extrusiones in mensa, phinarum assa capientium. Inde Plauto *ftruces patinaria*. Menarch. Act. 1. Sc. 1. §. 25.

Cereales canas dat, ita mensas extruis.

Tantas ftruces concinnas patinarias.

STRUI sic dicuntur convivis, epulæ, fercula. Inde & coqus structor. *Struces* autem Festo, ab antiquis dicebantur omnium rerum extrusiones. Ita etiam Livius *ftruces saxæ* dixit: & Nævius teste Servio, *ftrux malorum*.

46. PNEUMATICIS MODIS] Musicis modulis cantare docta, ad Organum pneumaticum, aut aliud quodvis instrumentum, sive etiam cantando, organum aut clavicymbalum unâ pulsare, nam hoc virginibus in more. Quare & posterius instrumentum polychordum, quidam absolute virginalis nuncuparunt. Ceterum nihil aliud videtur hic significari, quàm musicæ, & ex arte cantare gnatum. Organum enim absolute ac famosè dicimus hodie, compendium istud omnium instrumentorum pneumaticorum, cujus usus in sacris & templis Christianis frequentissimus, varietate mira harmoniarum, & sonorum compositum, quo sine raro nunc ibidem symphonia, Polyd. Virg. l. 1. de Rer. Invent. c. 15. *Organum usus nunc in templis est perquam frequens. Inflantur solibus, unde multis meatibus, quasi ticulis imparibus vox erumpit, concentusque efficit. Auctor nostri organi non proditur, cum magna ejus nominis fastura. Pneumatica autem instrumenta dicuntur, quæ vento acta, vel inflata canunt.*

47. TRIVIALIBUS] Inconcinis, & minimè ex arte, ut solet canus unius aliorum quoque numeros prolittere, regnante in primis rosâ. ARFABRE &c.] Scilicet occinimus, inclamamus, *affabre! amantè!* & applaudimus cantatrici.

- Nictamus numeris, & gesticulamur oantes.
 Jam sapimus sciolos, aperit præcordia Liber,
 50. Fucatumque vaser commisceat caupo Falerno,
 Cùm sic, cui dedimus partes nomenque Cicerri,
 Importunus ait Sarmiento: Si urceolos tres
 Evacues istos, (hemine creditur haustus)
 Int actos hodie loculos me rege reportes:

48. NICTAMUS NUMERIS] Nictu, seu oculorum certa compositione conatur respondere modulationi. Nictare, Fello est, & oculorum & aliorum membrorum nifu saepe aliquid conari: magis tamen propriè oculorum, quòd à nno deductum voluit. Plaut. Aſin. Aſ. 4. Sc. 1. §. 59.

Neque illa ubi homini nuset, nictet, annuat. Quem verſum citans Nonius: Inter nutare & annuere & nictare veteres hoc interſe voluerunt, ut nutare capiti, annuere vel innuere narium vel labiorum, nictare oculorum ſignificantiam eſſe decreverint. Dicitur & adnictare, ut docet iſthoc Nevii in Tarent. apud Lambinum in citatum locum Plauti.

Alinum tener, alii adnictat, alibi manus Eſt occupata, aſt alii percellit pedem.

GESTICULAMUR] Digtos, brachia, aut etiam pedes commovemos, ad carmina & modulos. De Nerone Suet. l. 6. c. 42. Super abundantiffimam canam jocularia in deſectiis duces carmina, laſcivèque modulata, etiam geſticuloſus eſt. Id eſt ad numeros carminum geſticuloſus eſt, aut ſaltavit. Ovid. lib. 2. Amor. Eleg. 4. §. 29. Illa placet geſtu, numeroſaque brachia ducit, Et tenerum molli torquet ab arte laus. OVANTES] Lxantes, ab eo ſcil. clamore, ut inquit Feſtus, quem faciunt ex pugna viſtores milites, gemitatà O liſterà.

49. SAPIMUS SCIOLOS] Eſſecta Bacchi enarrat: videmus nobis ſperere, & jam. de rebus arduis & magnis, tanquam earum apprimè gnari, inſtar ſciolorum diſcerimus. Id eſt, tam ſapimus quàm ſcioli ſive ſemidoſti, qui ſe exiſtimant ſcire plurima, eum quàm pauciſſima non ignorent. Sic dixit Perſius Satyr. 1. §. 11.

Cum ſapimus paternos: tunc, tunc, igneſcite. --- Ita ſolet uſu venire iis, quibus jam cornua Bacchus addidit. APERIT PRÆCORDIA] Totum pectus, arcana mentis, ut nihil lateat: nam vino clauſa patens: & ut Tragœd. incerta Ephiſſippi, apud Grotium in excerptis:

Vis multa vini multa cogis eloqui.

Horatius lib. 1. Satyr. 4. §. 39.

Cendia cum verax aperit præcordia Liber.

Id eſt Bacchus. Vide diſta Ser. 4. ad §. 146. ſol. 84. Lepidè anus vinum liberi lepore nominat apud Plaut. Curc. Aſ. 5. Sc. 2. §. 1.

Elos veteris vini meiſi nariſus obſectus eſt.

Ejus amos cupidam me huc peliciſi per tenebras. Vbi ubi eſt, prepe me eſt. Evax habes. Salve anime mi,

Liberi lepos. Vt veteris votuſſi cupida ſum!

50. FUCATUM] Vitiatum, non ſincerum, aquà, vappà, aut deterioris notæ vino depravatam. VASER] In rem ſuam doſoſus & aſtuſus.

51. IMPORTUNUS] Importunè, propter legem potandi importunam, quam rogatum it, & artem paraſitricam, quâ nitiur ſe eximere à pendendâ ſymbolâ, poſt ſedatam gulam. URCEOLOS] Calices capaciſſores & inſtar urceolorum, qui olim erant vaſcula aquaria. Juven. Sat. 3. §. 203.

Leſtus erat Cedro Præculâ minor, urceoli ſex.

53. HEMINA &c.] Semifextarii, quem nos Brabantii pinſam appellamus. Sextarius enim qui erat ſexta pars congi apud Romanos, quamvis non planè, proximè tamen accedit dimenſum noſtrum Brabanticum poſ, cujus proinde dimidium ſit hemina. Senſus eſt: ſi tres hoſce cratres, ſimul capientes ſequifextarium, duxeris.

54. INTACTOS &c.] Integram & indemnem crumenam tibi ſervaveris. ME REGES] Sympoſiarchâ nomen omne expuncturo Ita lepore paraſitico ad paraſiſum paraſiſus. Rex paraſitorum propriè dicitur is, cujus illi cœnas capiant. Ita paraſiſus Plautinus Capt. 1. 1. 24.

Nam poſtquam meus rex eſt potitus hoſtium.

Et alius apud eundem Aſin. Aſ. 5. Sc. 2. §. 68.

--- Nam ni impetro regem perdidit. --- Id eſt parironem ſui divitem, cujus menſam obſidere ſoleo. Et Juven. Sat. 5. §. 14.

Fructus amicitia magna, tibus imputat hunc rex. Reges etiam dicebantur quilibet amici potentiores,

55. *Sim objurgari soled reverberere rubrâ,
Te Mæcenatem volumus vice vindice nostrâ.
Mêne columbum addo reputes, vel navis obesa?
Sarmenus replicat: prima isthæc retia barba*

res, quorum favores & tutelam sectabantur
clientes. Horat. lib. 1. Ep. 17. §. 43.

Coram Regis suo de paupertate tacentes.
Item qui convivio præsidebant, forte, ex Græcorum more, ad hoc lecti. Talis enim vel Astragalus regna ejusmodi sortiebantur, ut esset qui leges recumbentibus præscriberet, ac de bibendi modo ac ritu decerneret. Quod spectat hoc Horat. lib. Carm. 3. Od. 4. §. 18.

Nec regna vini fortiter talis.
Et Tacit. Annal. 13. c. 15. *Æstus Saturnæ diebus, inter alia aequalium ludicra regnum lapsu sortitum, convenerat in fidei Nervæ.* Cui loco illustrando addit Liptius hæc verba Arriani lib. 1. Dissert. Epicteti: *Saturnalium diebus rex eligitur. Is imperat, tu bibe, tu misce, tu expelle, tu abi, in veni. Pars ne morâ causâ solvatur ludus. Quem morem & nos observamus mordicus, inquit Had. Jun. Animad. 1.2. c. 5. Veluti per manus traditum pridio ejus diei, quem Epiphania Græca voce indigitamus, patridæque linguâ, quem fors præsidem dederit, regem nominamus cum Græcis, qui eundem quoque Bæcilin vocant.* Hic Varionis testimonio modiparot Latine nuncupatur.

55. *OBJURGARI*] Vapulare: mitius dictum, ut acerbis convitiis. *EXPROBRAT* enim uxoris in ipsum imperium. *SOLEBA RUBRÂ*] Crepidulâ porpurâ, & muliebriter ornâtâ. Hæc enim feroculæ de viris suis imbelles pœnas exigere creduntur. Juven. Sat. 6. §. 610.

Philtra, quibus valeamus mentem vexare mariti, Et solâ pulsare nates. ---
Meretricum ferulam fuisse innuit Tetentius Eunucho Aët. 5. Scen. 7. §. 4.

Vinum sibi committigari videam scandalio caput.
Hæc audit in adolescentem amatores meretricis putantia. Inde & Persius Sat. 5. §. 169. quod sibi hoc loco fumpsit Noster.

--- *Soleâ puer objurgabero rubrâ.*
Est autem *solea*, quæ tantum plantas pedum tegit, ut ex A. Gellio diximus Serm. 4. ad §. 83. fol. 76. aliquando tamen pro alio genere usurpari videas, sed ferè mulierum, & a toro surgentium. Sic meretricula perpetram mentionis apud Plaut. Trucul. Aët. 2. Sc. 8. §. 3.

Datin' soleas Atque me intrò altum ducite.
Sic & apud Horat. l. 2. Sat. 8. §. 77. *soleas possit surrecturus de triclinio.* Quod idem usu venit Adolescenti Plautino Truc. Aët. 2. Sc. 4. ubi ille §. 12. *sed soleas mihi: properato, auferite mensam.*
Solebant enim Romani tantum in triclinio & cubiculo soleis uti: verum foris calceis. Quare vitio datum Verri à Cicerone, quod soleatus in-cesserit. Sic enim Aët. 5. cap. 35. *Stetis soleatus Prætor populi Romani cum pallio purpureo, tunicaque talari, mulierculâ mixis in litteræ. Item & Clodio. Hærusp. Resp. e. 44. P. Clodius à crecta, à mitra, à muliebribus soleis, purpureisque fasciis, est factus repente popularis.*

56. *MÆCENATEM*] Convivatorem, regem, symposiarchen, qui collectam solvat. Doctorum, imprimis poetarum, usu delectatum fuisse Mæcenatem, & in eos munificum exiisse notum est. Inde quicumque fautores hodie adhuc Mæcenates dicuntur: illi potissimum qui munificentiâ præstant, & eruditorum studia alunt, & egestati eorumdem subveniunt. Noster respiciens munificentiam, traduxit ad regni mensarii, seu convivialis liberalitatem.

57. *COLUMBUM*] Timidum instar imbellis columbæ. Columbi enim ob innarum timorem in alto nidificare creduntur. *NAVIS OBESA*] Stupidum, minimè vasm, & crassi ingenii hominem. Horat. Epod. 12. §. 3.

--- *Nec sermo juveni, nec navis obesa.*
Nasum dicacitati & irrisioni, item censuræ æ aeri judicio dicatum esse, supra diximus Serm. 1. ad §. 88. fol. 15. & Serm. 5. ad §. 22. fol. 39. Unde & non tardè pro ingenio & judicii acrimonia usurpatur. Mart. lib. 1. Epig. 4. §. 6.

Et pueri nasum Rhinocerotis habent.
Et Horat. l. 2. Sat. 2. §. 39. --- *non quia nasus illis nullus erat* --- Obesæ itaque navis dictur, cui crassum & minimè vasm judicium: quemadmodum pingues olim vocabantur obtusi & hebetes, perinde ac si corporis habitus ingenium afficeret.

58. *PRIMÂ ISTHAC &c.*] Hæc est fraus primæ lauginis, seu adolescentuli: ac si dicat, tu adolescentule mihi fraudolenter crumena accidas? *RETIA*] Machinamenta & astum, quibus me capiis

Innumerus contexta dolis. Hic profilit alter :

60. O Sylla periture malo, tui dente procaci,

Tine pares nostri mor su lacerare canino?

Antiquo insurgat generi sine gente beatus.

Filiolus, cujus pridem pater incola factus

capias ad dependendam collectam. Sidon. Apol. Carm. 2. y. 175.

Argumentosis dat retia syllogismis.

Ovid. Amor. 1. Eleg. 8. y. 69.

Parcius exigit pretium, dum retia tendis.

Id est, dum machinaris capere amatores, ne ipsi fugiant, detestā fraude. Nam ut idem de remed. Amor. lib. 2. y. 120.

Qua nimis apparent retia vitas avis.

Ac si dicat hic Sarmenus : frustra, puer, jacitur rete ante oculos pennatorum, ut est in proverbii. PRIMA BARBA.] Pueritix, vix dum ex ephoribus egressæ. Senec. Hippol. y. 645.

Cum prima puras barba signaret genas.

Ætatem illi primæ barbe exprobrat, quod spectet annosam vulpem decipere.

59. DOLUS.] Quis me capias, vel vino mactandum, vel ære mulcandum. PROFILIT ALTER.] Cicero excandescens sibi pueritiam obijci, in convivium erumpit cum impetu & furore. Sic Horat. lib. 1. Epil. 9. y. 7.

Ennius ipse pater nunquam nisi potus ad arma profilit descendit. -----

Id est, erupit cum impetu quodam Poëtico, & Bacchi æstro stimulatus.

60. SYLLA MALO.] Phthiriasi, seu morbo pediculari, quo Puteolis in Campania exinctus est L. Cornelius Sylla, postquam dictaturam deposuerat, constitutus jam republica, quam anie oppræsserat. De illo in vita Plinarchus: *Ulcera intestinum caro corrupta*, inquit, *totā in pediculis abibat*: adeo, ut quādam plurimū nectū & interdū interemptis, longē plures subnascerentur quorum priores, nec pars fuisse videbantur. Tunica omnes, thermæ, pollubra, dapes, foridum illuvie exundabant, tanta vis spinulabatur. Quare in dies nātando sapiens membra, sed sine fructū, mundare nitebatur : mox enim invalescebat convulso, & padoris magnitudo, omnia purgamenta superabat. PEATUUS.] Digne vel apte qui pereat. Notat fortasse sordes Sarmeni, & neglectum corporis cultum, ut possit quis vel inde conjicere, hunc non nisi ejusmodi pediculorum satellitio coronatum, procedere consuevisse. DENTE PROCACI.]

Maledictis & convitiis. Scilicet indignatur læsam ab obscuro nobilitate suam, ætate primā in virio positā. Sic mordere, aut dente rodere dicuntur, qui carpunt, reprehendant, & fuggillant opera, aut scripta cuiusquam. Naso Libro 4. Trist. Eleg. 10 y. 123.

Nec, qui detrectas presentia, livor iniquo

Vltum de nostris dente memordis opus.

Sic Cicero ad Q. fratrem l. 2. Epil. 14. *Dentatam charitatem* nominat, quæ mordax est, & carpit; cui contraria *edensula*.

61. PARES NOSTRI.] Nobiles. MORSU CANTINO.] Ore maledico. Canum enim est rodere ac mordere, quod transunt ad maledicentiam, quā homo hominem mordet. Sic Adag. *Canis caninam non est*, dicitur de paris maledicentia hominibus. Mart. l. 5. Epig. 61. in detractorem:

Allures licet usque nos & usque,

Es gannitibus improbis læssas :

Nen deerunt tamen hac in urbe forsan,

Pellem rodere qui voluit caninam.

Nos hac à scabies tenemus unguis.

Ita Martialis licet se mordacem profiteretur, caninam tamen rodere detrectat, ne detractori famam conciliet.

62. ANTIQVO &c.] Vetustam meam & illustrem progeniem rodāt. SINE GENTE.] Sine domo aut ingenua stirpe, id est obscuro, ignobilis. Horat. lib. 2. Satyr. 5. y. 15.

Qui quamvis priusvis erit, sine gente, exherens sanguine fraterum, fugitivus -----

Sic gentiles dicuntur Ciceroni Top. c. 29. qui inter se eodem uenime sunt: qui ab ingenuis oriundi sunt: quorum majorum nemo servitutem servavit: qui capite non sunt diminui. Inter gentem, & familiam, item inter genus, & stirpem, hoc volunt interesse, quod gens & genus latius pateant, adeo ut uni genti plures sint familiæ, & uni generi plures stirpes. BEATUS.] Dives.

63. INCOLA ETIGIS.] Ob lucri usurarii, aut aliis injusti iniquitatem, ad inferos detrusos. Alludit ad parcemiam, quam celebrant Itali sermone patrio: *Beato il figliuolo, chi ha il padre in casa del diavolo*. Id est, beatus filius, cujus pater est

in

Est Stygis, & magnis versuris qui arrigit aures?

65. *Si tibi plus fundi, si plus eris aris in arcâ:*

Bis comedas, gemines cenas & prandia luxu,

Non isthoc majoris eris; mihi dum sit olivo

Brassica perfuso, pervex, & sacula Coa,

Rideo despectos claro sine sanguine nummos.

70. *Tum magis accenso gliscit violentia Cræso,*

Nam tacito prædives erat. De paupere regno

in domo diaboli. Uique propter lautam rem sibi à patre mercatore, aut trapezita injusto legatam. Exponit idem Belgicæ nostræ Epictetus Joan. Havæus consularis Gandensis Arc. virt. Sat. 1. §. 184. fol. 49.

Vnde per Ausonium est sparsa paræmia genti, Felicem autem, cuius pater astutus orco.

64. MAGNIS VERSURIS] A patre factis olim, & ipse pecuniis abundans, sed foris alienis per iniquas versuras. *Versuram* facere dicuntur qui res alienum ex alieno solvunt. Vide quæ diximus suprà Sat. 4. ad §. 54 fol. 71. ARRIGIT AURES] Superbit, se extollit. Desumpta translatio ab equis aliisque jumentis, quorum aures arrectæ animos, demissa metum aut defatigationem significant. Hinc in proverbii, *arrecta aures*. Contrarium expressit Horat. lib. 1. Satyr. 9. §. 20.

Demitto auriculas, ut iniqua mentis assellus.

65. SI TIBI PLUS &c.] Si me ditior es.

66. BIS COMEDAS, GEMINES &c.] Duplica annonam, vive luxuriose inter nidores patinarios, commestare &c.

67. ISTHOC] Ob isthoc. Ellipsis præpositionis. Terent. Eun. Act. 5. Sc. 6. §. 4.

--- Nunc id prodeum non conveniam Parmenonem. Et Andr. 1.1.130 Et nunc id oporæm do. Id est, propter id. OLIVO PERFUSO] Hypallage, pro brassica oleo perfusa. Id est scitè condita.

68. BRASSICA] Species pro genere, Olus aut prophagium quodvis diluissus, nostratibus, Gallicis & Anglis *potage*, Itali *minestra*. Brassica autem ex usu Italico conditur oleo. Flaccus lib. 2. Satyr. 3. §. 125.

Vngere si caules oleo meliorem, capusque Cæseris impexæ &c.

Et Petrus Sat. 6. §. 68. --- *Impensâs nunge, nunge puer caules*--- idem de pulmento, quod etiam in genere opsoniorum ejusmodi esse posse, suprà docuimus Serin. 5. ad §. 123. fol. 103, extulit

Plautus Pseud. 1. 2. 84. *Ipse ego pulmento uter magis undinsculo*. Id est, pulmento seu prospahago adipato magis. VERVEX] Vervicina carolixa & assa. FÆCULA COA] Condimentum quodvis lapidius. Est enim *facula coa* condimenti genus ex sorce vini Coi factum, acrimoniam habens, Vide suprà Serin. 5. ad §. 122. fol. 103. *Cos, coos*, aliis *lango*, insula est Asiæ versùs oram littoralem Cariz, lxx, milliariibus Halicarnasso distans, patria Apellis, qui inde *Cos* appellatur. Ovid. de art. 3. §. 401.

Si venerem Cos numquam pinxisset Apelles. Pecoribus & vino abundasse, arguit adagium apud Eustath. l. 14. Iliad. *Quem Cos non unxit, hunc neque Egyptus*. De vino *Cos* albo aluunciente Horat. lib. 2. Satyr. 4. §. 29.

69. DESPECTOS NUMMOS] Contempribiles, viles & abjectas opes, sine generis nobilitate.

70. ACCENSO] Irato, GLISCIT] Crescit, & propriè de ignis incremento intelligitur. Virg. lib. 12. Æneid. §. 9.

--- Accenso gliscit violentia Turno. CRÆSO] Diviti Sarmiento. Id est magis irascitur. CRÆSUS] Lydorum Rex ditissimus perpetuum divitiarum exemplum. De illo Propert. lib. 2. Eleg. 26. §. 23.

Non si Cambyssa redeant, & flumina Cræsi, Dicit de nostre surge, pota, toro.

71. NAM TACITO PRÆDIVES &c.] Plurisque id ignorantibus, quod opes suas neglecto corporis cultu & moribus celabat. Responder Phrafi nostræ Belgicæ. *Syl-ryck*. Ac si dicat: quamvis solitus esset alienâ quadrâ sectari pocula; id tamen compendii ergo, stimulantemque avaritiâ fastiditabat. DE PAUPERE REGNO] Inopis & dejectæ sortis. Jactatum illud hodie proverbii vice, ubi sermo de te angusta domi. Desumptum ex Papin. lib. 1. Theb. §. 150. --- *Nuda petestas Armavit fratres: pugna est de paupere regno.*

*Nobilis hesternus centussem ut servet, edatque,
Vel nodum in scirpo quaeret. Vir maxime, novi,
Quis coquat abscessus, quæ te porrigo laceſſat :*

75. *Ut me deſpicias, qui præ te deſpicias omnes,
Nil moror : at ſatiùs Graiis tua ſomnia vendes,
Androgeo, Stheleno, Tiſandro, ſeu Menelao
Stemmata derivans ; ignotis creditur illic :*
Diceris hic ſoboles rupicum, genitorque ſecundus

72. NOBILIS HESTERNUS] Novitius, heri aut pridie nobilitatem mercaus. Elegans tapinofis, à Perſio deſumpta. Sat. 3. §. 106.

Hesterni capite induci ſubiere Quirites.

CENTUSSEM UT SERVET] In marſupio : ſive ne centum aſſes in ſymbolum dependat, ac interim ſympoſietur, alienum ſalem lingens. Opprobrat paraſiticas fordes adverſario, & dolos arteſque malas in ſuam indemnitate. *Centusſis* apud Romanos erat omnium æreorum nummus maximus, ut vult Varro l. 4. de Ling. Latin. dum ait : *Trietiſſi à tribus* (ſcil. decuſſibus) *ſic proportionem uſque ad centusſis, quo majus ariis vocabulum non eſt.* Peritum ejus erat centum aſſium, id eſt, noſtratis ſermè Philippii, ſive pataconis.

73. VEL] Etiam. NODUM IN SCIRPO] Anxiè capiat, & inveſtigat quamlibet occaſionem, quæ ſe à ſolvendo extimat, etiam minimam quamvis arripiendo. Adagium totidem verbis reſertur à Plauto Menæch. 2. l. 22. & à Terentio Andriæ 5. 4. 38. Et ab Ennio apud Feſtum:

Quæris & in ſcirpo, ſolvi quod dicere nodum. Lucil. lib. 1. Sat. inter rell. Douſæ. n. 24.

Nodum in ſcirpo inſanè ſacro vulgus.

Eſt autem ſcirpus junci ſpecies levis arque enodia, unde tegetes ſunt. Ut ſenſus ſit: etiam quaeris, ubi reperire non poſſis. VIR MARINE] Ironiè, & cum inſigni contemptu.

74. COQUAT] Premat. Cicero de Senect. 1.

O tute ſi quid ego adjuto, curâmo levaffi.

Quæ nuncio coquis, & verſas ſub pectore fixa. Id eſt, premit vel angit. ABSCESSUS] Apoſtēma, morbus Tralatiùs pro animi vitio: ac ſi dicat, ſcio quo morbo premaris, vel quâ parte labores. PORRIGO] Forſum capitis vitium. de quo Horat. l. 2. Satyr. 3. §. 126. ----- *Caputque*

Caperis impexâ ſadum porrigine porci.

Et Juvenalis Satyr. 2. §. 80.

Vni ſcabiæ cadis, & porrigine porci.

Q. Serenus hanc turpitudinem ſic deſcribit :

*Eſt inſenſibilis morbus, ſed noxia forma,
Cum caput immenſâ pexum porrigine nungit,
Copia ſarris uti ſtudentibus edita ſaxis.*

DUM ſcil. furfuraceis ſquamulis oblitum caput eſt, & pexum inſtar nivis deſunditur.

76. GRAIIS] Græcis, de generis ſui vetuſtate & claritudine, nuſquam non gloriantibus, quibus eris incognitus, & majori fortean fide dignus, quàm apud nos.

77. ANDROGO] Filio Minois Cretenſium Regis, de quo Virgil. lib. 6. Æneid. §. 20.
In ſcribis Lethum Androgo: tum pendere panas
Cecropida juſſi (miſerum) ſepena quos annis
Corpora natorum : ſtas ductis ſcribis urna.
STHELENO. TIſANDRO. MENELAO] Notis ex ſcribis geſtis ad Troiam, quorum poſterior rix Lacedæmoniorum. Hi omnes per ſunem cum reliquis ex equo Troiano deſapſi ſunt. De illis Virg. l. 2. Æneid. §. 259.

Laxat clauſura Sinem. Illos patefactus ad auras
Reddit equus, lætique cavo ſe robore premus
Tiſandrus, Sthouclæſque dures, & dirus Vlyſſes,
Et Menelaus, & ipſe deli fabricator Epeus.
Ab Athenæo & Papinio Theophrastus dicitur, volentque ita corrigendum hunc locum Virgilio.

78. STEMMA TA DERIVANS] Decora & tamos generis tui. De ſtemmatis videlicet Serm. 7. ad §. 320. fol. 209. Serm. 6. ad §. 76. fol. 131. Senſus eſt : dic & jacta apud Græcos, originem te ducere ab antiquiſſimis Græcorum principibus, qui illum ſubvertierunt. Inde enim apud omnes hiſtoricos Græcos ſumitur initium hiſtoriz, ac nobilitatis. Nam ut verè Greg. Turon. *Das cuncta vetuſtas Principium phrygiis.* IGNOTIS] Externis, & quorum majores non noverunt, ſuam nobilitatem crepantibus creditur.

79. RUPICUM] Durorum & agreſtium Ruper, inquit Feſtus, à rupinè, aliter à petrorum aſpo-

80. *Noscitur Automedon, vetula vesica beata*
Temporibus divitis quem crevit. Si patriam rem
Non oblitterasset, non quosvis aspide lingud
Invidus attereres; unde es calo, solo, & Orco
Invisus, rediens velut ad praesepia. Sed quid?
85. *Naturam expellas furca, tamen usque recurret.*
Exuperas animis? Est simia, simia, gestet

asperitase, & duritia patronis dicti. Sic & tidem
 variones à vartis dicti, qui stipites sunt rudes,
 praeduti, & enodes. Exstat apud Franc. Doussam
 in Reliq. ex incert. illud Lucilii n. 47.

Varronem ac rupium squarosa incondita vestra.
 Id est, rustica progenies. GENITORQUE SECUN-
 DUS] AVUS tuus, à te scil. secundus pater.

80. AUTOMEDON] Auriga vel Rhedatius,
 Viug. Aeneid. 2. §. 476.

--- Equorum agitator Achillis

Armiger Automedon.---

Ovid. lib. 1. De arte Amand. §. 5.

Curribus Automedon, lentisque erat aptus ha-
benis.

Juvenalis Satyr. 1. §. 61.

--- Puer Automedon, nam lora tenebat.

VELULA VESICA BEATA] Conjugium opulen-
 tia & virore vetulae. Catachresis & phrasis est
 Juvenalis Satyr. 1. §. 38.

--- In calum quos evahis, optima summi

Nunc via processu, vetula vesica beata.

Id est, divitis. BEATUS apud veteres frequenter
 pro divite usurpatur. Plaut. Curcul. Act. 3. §. 1.

Beatus videtur: subdixi rationum

Quantum aris mihi sis.---

Sensus est: probrois amoribus emit nobilitatem
 & divitias, ac libertatem vendidit: nam, ut rectè
 Seneca Contr. 6. *Infolent malum est beata uxor.*

81. TEMPORIBUS DIVITIS] Sciente rebellionem
 haereticorum tyrannide: quando fortasse non
 poterat alium nasci marium, quàm petronem
 aut varionem quempiam, ut fuit avus tuus. Ju-
 venalis Satyr. 10. §. 15.

Temporibus divitis iugur, iussuque Neronis.

Item Satyr. 4. §. 80.

Temporibus divitis trahenda putabat.---

Id est, malis & calamitosus temporibus. PA-
 TRIAM REM] Patrimonia & bona sua.

82. OBLITTERASSET] Decoxisset, aut detrivisset,
 guiz aut libidinis æstu in transversum raptus.
Limmer est limâ polire, quod non sit, nisi de-

rendo. Horat. lib. 1. Satyr. 2. §. 62

Rem patris oblitterare, malum est ubicumque.---

ASPIDES LINGUA] Vehementer virulentâ. Enal-
 lage substantivi pro adjectivo. In proverbii est.

morfus Aspidis, pro lingua venenata. Aspidis au-
 tem serpentis praesentissimum venenum est, quo
 contacti, somno lethifero corripuntur, & intra
 horas quatuor, ut vult Aelianus, vivere desinunt.

Lucanus lib. 9 §. 701.

Aspida somniferam inunda ceruice levavit:

Plenior huic sanguis. & rassi gutta veneni

Decidit: in nulla plus est serpens coactum.

Plinius l. 8. c. 23. docet colla aspidum intumef-
 cere, nullo istius remedio, praeterquam si confectis

partes comacta amputentur.

83. INVIDUS] Eorum fortunis & famæ. AT-
 TERERES] Lacesseres, & existimatione sua mi-
 nueres. CALO, SOLO, ET ORCO] Id est, Omni-
 bus, vel ut Adagium, *Dis hominibusque invisus.*

84. REDIENS AD PRÆSEPIA] Ad pristinum
 sortem & humilitatem. Ex adagio sumptum ad

pristina praeapia, quod in eos torquetur, qui à
 vita lautiore, ad veterem tenuitatem rediguntur.

Græcis apud Suidam *Est æquius quædam, ad an-*
tiqua praeapia, sensu ut supra Vide Adag. Schotti.

Traictum ab animantibus, quibus nota familia-
 risque, gratissima solent esse praeapia. Sensus
 est: à rusticana rupium progenie factus repens
 nobilis, ad rusticanam & priscam vilitatem re-
 ductus. SED QUID?] Supple, quid dicam.

85. NATURAM EXPELLAS] Didum Ho-
 ratii lib. 1. Ep. 10. §. 24. quo significatur pro-

verbialiter hodie, quæ semel natura nobis indi-
 dit penitus, difficulter dedici, etiam adhibita vi,

quam exprimit furca rusticorum armatura. Quasi
 dicat Noster: difficile est, ut ex paupere rustico

factus repente nobilis, tuesur moribus & opi-
 bus nobilitatem, & non recadat ad rusticanam

ignobilitatem & inopiam.

86. EXUPERAS ANIMIS?] Jactantiâ arrogan-
 tiâ, rerum gloriâ, sumo superbum? Sen spirâne

ali-

Li 2

*Aurea quantumvis insignia. Decret Erymnis
Huic capiti numquam, numquam pus atque venenum?
O fortunatum te, quodd cere comminuit-brum*

90. *Nemo tibi serpentior hactenus! utque feroci
Parcas, imbelles timeas. Nocitura parant; nam &
Formicis sua bilis inest. Vitia hi tua vafri
Inquirunt, jaciuntque loco, & gaudent redeuntes
A furno scire & stabulis: hinc tu & tua cuius*

95. *Ludibrio. Abstineam mordaci illudere vero?*

aliquid generosi, quod superet alios? Est simia, simia &c.] Fortunam non indolem mutat. Adagium ex Luciani apologo desumptum, apud quem cum facies quispam spectator saltatrici- bus simili personatis, aureoque & purpurâ indutis, naues objecisset, magno asstantium risu, dilaceratis vestibus, comitricique personis, de nucibus inter se depugnare coeperunt. Monet adagium ornamento fortunæ, non mutari hominis ingenium.

87. ERYMNIS] Maledicentia & amarulentia stimulus, seu innata cupiditas maledicendi & alios rodendi, quæ animi ignobilitatem arguit. Vide quæ diximus de Erymnide Serm. 6. ad 5. 208. fol. 845.

88. HUIC CAPITI] Tibi Cicerre. Pus atque venenum] Lingue virulentia, quæ proleindis & inficis omnes, seu ingenium improbum, mores odiosi, invidia &c. quo sensu Hor. l. 3. Sat. 7. 5. 1. Prescripti regis Rupis pus atque venenum. Pus inter contumeliosa verba recenset Palmerius in spicileg. & sic emendat legique Plauti locum Truc. Act. 1. Sc. 1. 5. 71.

Eum isti suppositum is puerum, pus, pessuma. Motus isto Lucilii l. 1. 5. Sat. in reliq. Doule. n. 4. In numero quorum nunc prima Trebelli multo Obmarcescens febris, sentium, venimus, pus.

89. CERE COMMINUIT-BRUM] Tmesis, pro comminuit cerebrum. Ennius alibi... saxo cere comminuit-brum. Scelus est felix quod nemo tibi caput incusserit.

90. FERVENTIOR] Ferocior, violentior, impetuosior. Utque] Et quamvis. FEROCI PARCAS] Metu scilicet talionis, utpote qui possit, & gaudeat tuam in se injuriam retaliare.

91. IMBELLES] Inermes, & quibus latus non accingitur ferro, uti nobilibus & militibus. NOCITURA] Corpori, fortunis, & famæ tuæ.

92. FORMICIS SUA &c.] Adagium Græcum *ἐν τῇ τῇ μέγαντος καὶ αἰσῶς ἔστ' ὁ φόρμις* sua bilis. Cui consonat alterum: *ἀγγελοῦ μὴ καταφύγεις* &c. *ῥητορὶ*, rusticum ne contempseris rhetorem. Vide de proverbis Schotti 4. Diog. 48. Monet parcemia, neminem licet minimum temerè contemnere, eò non sit animal tam imbecillum, quod non exandescat, & injuriarum vindicare possit.

93. JACIUNTQUE] Evomunt & in vulgus spargunt. Cicero pro Cn. Plancio c. 30. *locis adulteris*. Tacitus Annal. 1. c. 15. *quodam de habitis ejus jecerat*. Loco] Ubi fors locum, tempus, & sermonis opportunitatem commodaverit.

94. A FURNO] A tabernâ panariâ, seu loco ubi venit panis, qui furnus dicitur, quia furno in quo coquitur panis, proximus est, eò plerumque in eadem domo, & furvus & taberna. Horat. lib. 1. Satyr. 4. 5. 37.

Gessit a furno redeuntes scire, lacuque. ET STABILIS] Diversioris, aliisque locis ubi frequens hominum est consuetudo, & colloquium. Non enim hic intelligit equitila vel ovilia, seu alia quævis præsepia, ubi stabulantur armenta, cum nomen stabulum generalius sit, sed locum ubi constituitur ab hominibus, qui solent inter se de rebus novis, ac rumoribus variè disserere. Stabulum enim à stando & sistendo dictum est. Et iode vestibulum & præstibulum, quod in vestibulo, id est loco vel area ante stabulum, vel cauponam, postare olim solebant. Vide A. Gellium lib. 16. c. 5. Id est, passim tua vitia recensentur etiam à proletariis in vulgo. Stabulo pro pandorcheo utitur Martialis lib. 6. Epig. 94.

Sic etiam in stabulo semper, sic canas in agro. Inde Stabularius, ut ad 5. 178. libri 7. fol. 175. exposuimus. TUA] Acta scilicet, & facinora, quæ indies facitis.

95. MORDACI VERO] Exprobando tibi res veras.

*Qui que vult dicit, que non vult audiet. Hisce
Portentis commotus ego, piperata jubebam
Mitti, scurrilem facem sapientia, meque
Convivatorem addixi. Despectitis, inquam,
100. Ambo: ut ut est, naturâ, homini cuicumque, suapte,
Debet homo; seu tu superaris Fuggerios tres,*

veras, quæ te pungant & mordeant. In quo significatus, eadem voce usus etiam Persius Satyrâ 1. §. 107.

*Sed quid opus teneras mordaci illudere vero
Amiculis? ----*

96. QUI QUÆ VULT &c.] Terentianum est. And. Act. 5. Sc. 4. §. 17.

*Si mihi pergit, quæ vult dicere: on quæ non vult
audiat.*

Ex Homero sôitè desumptum qui l. 20.

Quale dixerit verbum tale audias.

96. PORTENTIS] Convitiis aliquid acerbius portententibus: nam à portendendo *portentum* dictum, quod valet ferè ostentum vel prodigium, futurum aliquid portententem. Pro commentomendacio, aut re nihili & ridicula utitur Cicero 1. Tusc. c. VI. *Quid negotis est hac Poëtarum & pistorum portentia convincere? PIPERATA]* Mordaces argutias, cavillos, sive ingrata illa & invisla dîcteria, instat piperis, quod linguam mordet, malè alterumvis afficiencia. Sic Sidon. Apol. de triplicibus trochæis Satyricis secundini lib. 5. Epl. 8. *Quid illic inesse mellis, lepôris, piperatæque facundia, minimi tacitus affexit?* D. Hieron. Epl. 11. l. 6. *Especially cum non pauca piperata, mellea multa conficeret.* Vide Savarum.

98. MITTI] Dimitti, vel taceri. SCURRILEM FACEM SAPIENTIA] Ea quæ scurrarum ignobile protervium, & plebeias exprobrationes, seu inverecunda convivia olebant, vel sapiebant. Scurræ dicitur qui turpiter faceret, risum capiat auditum. Inde scurrilitas turpis & procax dîcaciæ.

99. CONVIVATOREM ADDIXI] Præmissi me nomen symbolæ extincturum, & solviturum, quidquid in symposium dependendum erat: ut scil. rixari de collecta pergeret. Et forè hoc sine de compæso scurrilis hæc rixæ agebatur, ut ita circumvento fene, uterque immunis à symbolis esset. DESPECTITIS] A via rationis & honestatis.

100. UT UT EST] Quodcumque fuerit de ve-

ritate, aut æquitate alterutrius partis. Terent Adelph. 2. 2. 30.

*Ut ut hæc sunt facta, potius quàm lites sequar,
Meum mihi reddatur, ----*

NATURA SUAPTE] Ex instinctu & instinctu suæ cujusque naturæ.

101. DEBET HOMO] Omni hominum generi obstrictus est, Mutuis enim officiis alimur, & vivimus rerum plurimarum indigî. Nam ut re-ctè Seneca de ira lib. 1. c. 5. *Homo in adjutorium mutuum generatus est.* Inde adagia: *Homo resu-
cra homini: Et homo homini Deus.* Item manus
manum fricat, Optimè Erasmus de homine:
*Nec fari novit, nec ingredi, nec cibum capere,
vagitu tantùm implorat opem: ut vel hinc conji-
ci possit, solum hoc animal totum amicitia nasci,
quæ mutuis officiis & coit, & coheret potissi-
mùm.* SEU TU] Sarmente mercator. SUPERA-
RIS] Viceris, iis scil. dîtor. FUGGERIOS TRES]
Tres quovis opulentissimos: id est, opes tuas
superent trium ditissimorum hominum census.
Fuggeri Antverpiæ dicuntur ditissimi quilibet
Mercatores, deflexi nonnihil orthographiâ, *Foc-
keri*, ductâ translatione ab Antonio Fuggero, qui
multos ibidem annos negotiatus, immensas di-
vitiis posteris reliquit. De illo Guicciardinus in
Antverpia: *Omnium verò quos jam diximus
mercatorum ditissimi, maximèque illustres fug-
geri sunt, homines ortu Germani, & ab Augusta
Vindelicorum. Cujus quidem gentis caput, Do-
minus nempè Antonius, mercatorum sine contro-
versia princeps, usque in ipsa patria sua defun-
ctus, testamento reliquit supra sex coronatorum
milliones: ne quid addam ab aliis illis prope im-
mensis illustris hujus & splendida gentis epibus,
negotiandi industria, intra annos circiter septua-
ginta, questiti. Unde ad Statuum quoque & Te-
parchiarum dignitates & titulos, non in Germa-
nia modò, verùm in aliis quoque Europa Provin-
ciis, & ipso adeo novo orbe ascenderunt. Atcum
fuggerorum vides apud doctissimum Bochim
in pompa & introitu Principum nostrorum Al-
berti*

*Obscures seu tu majoribus Arschotanium.
Sed labor incassum. Pariter nos novimus, aiunt,
Invicem ab antiquo, nec habent vim verba necandi.*

105. *Subsideo paucis. Frustrà comœdia, desinit
Si spectatores: rugosâ currite sanna.
Messius ergo iterum: Populi pars insuma nostri
Mercator statuet, quæ nobilitatis origo?
Unde isthæc terræ soboles, quæ fulget in auro?*

110. *Dispensatorem nummorum vidimus illum,
Qui vertere solum, Licimorum. Novimus istum*

berti et Isabella cum hac inscriptione: UT VIDEM AUGUSTISSIMÆ AUSTRIACÆ DOMUS S.R. IMP. FIRMAMENTO DEBITAM TESTENTUR, ALBERTO ET ISABELLA, AD INFERIORES GERMANIA PRINCIPATUM FELICITER ACCEDENTIBUS, OBSERVANTIAM SUAM PRORENT, MARCUS, JOANNES, ET JACOBUS FUGGERI FRATRES, BARONES IN KIRCHPERCH ET WETSENHORN, PRIVATI SUO ARE POMI DECREVERUNT.

102. **OBSCURES**] Vincas, uti lumen majus, quod aiunt, infuscat minus. **tu**] Cicerre nobilis. **MAIORIBUS**] Proavorum gloriâ, & stemmatis. **ARSCHOTANUM**] Gentem Crojacam, quâ, apud Belgas illustrissimâ & principe, natus Dux Arschotanus. Nobilissimæ hujus familiæ laudes adumbrat Lipsius in suo Lovanio, ejusque originem deducit ad Hungariæ regibus. Vide Heverleam ad calcem operis.

103. **SED LABOR INCASSUM**] Frustra sum, frustra exhortor. **NOS NOVIMUS &c.**] Dictum celebre, ac per ora jactatum in Belgio, jam olim novimus invicem: vulgariè *my kennen malcanden van ont*.

104. **NEC HABENT VIM &c.**] Verba non laniant cutem, ut est in proverbio, quod vernacula phrasi dicimus: *de woorden en gaen in 't lyf niet*.

105. **SUBSIDEO PAUCIS**] Subsisto dictis his paucis, & contriceco, tacitè cum animo meo pensitando, & loquendo hæc sequentia, **FRUSTRÆ COMŒDIA &c.**] Frustra agitur comœdis nemine spectante.

106. **RUGOSA CURRITE SANNA**] Et hinc quasi concludendæ, insita me, ut pergant inceptam comœdiam peragere, *Rugosa* dicitur *sanna*,

quod fiat eo gestu, & oris distortionem, quæ rugas in faciem aut nasum, inducit multiplices. Sic & Perlius Sat. 5. §. 91.

----- *Sed ira cadat naso, rugosâque sanna.*

Ei] Juven. Satyr. 14. §. 325.

Hæc quoque si rugam trahis, extendisque labellâ. Ubi frons corrugata, signum est indignationis.

107. **MESSIUS**] Cicerrus ergo iterum prior inquit. **INFIMA**] Vilissima & obediissima.

108. **STATUET &c.**] Ausit, vel scilicet iudicare de antiquitate illustrium gentium & domorum?

109. **TERRÆ SOBOLES**] Incerti generis, non potis ciere avos & proavos, nec ulla gaudens cognatione cum nobilibus, nisi penes ptimos parentes ex terra ortos. Terrull. Apol. advers. gentes, *terra filias*, inquit, *uniquis vocat, quorum genus incertum est*. Cicero l. 1. ad Att. Epl. 10. *Huic terra filio nescio cui, committere epistolam tantis de rebus non audeo*. Perlius Sat. 6. §. 57. dixit, *progenies terræ*. *Gæcis avrtyxavæ* dicuntur, qui non aliud, quàm ad terram originem referunt. De variis mercatoribus variè augatur. **IN AURO**] Vestibus, & utensilibus auro splendebantibus.

110. **DISPENSATOREM**] Questorem, quem vulgo vocant capsiarium, id est. *Cassier*: cujus est, accipere & expendere pecunias ad iussum domini, sub iustis rationibus. Dispensatores à Jureconsultis appellantur servi, qui familiæ rationes dispensant, peculique administrationem habent. Mart. lib. 5. Epig. 43. §. 5.

Dispensatorem fallax spoliabis sanna.

111. **QUI VERTERE SOLUM**] Aliunde huc commigrarunt, aut hinc aliò: obazati scilicet & ob metum custodiz. Juven. Satyr. 11. §. 49.

Qui vertere solum, Baias, & ad ostia currunt.

LICI-

Incerti patris genitum. Verpo ille creatus :

*Quin recutitus adhuc observat Sabbata, nullo
Sumine pollutus. caret hic cognomine, letus*

115. *Solo adjectivo quo fur à iudice notus
Sapius apprensus. Lacero cubito, nudus,
Venit in hanc nuper Convalla famelicus urbem.
Pluribus infames hi, conditione, parente,
Moribus, obloquio, conatu, carcere, culpa.*

120. *Serpis e lumbricorum anima, quin sanore turpi
Ludite scutatorum heroica facta virorum;*

LICINORUM] Locupletium quidem mercatorum, sed qui creditoribus suis decoxerunt. Primus enim Licinorum, qui divitis cognomentum obtrinxit, si Plinio credimus lib. 33. c. 10. creditoribus suis decoxit.

112. INCERTI PATRIS GENITUM] Expositum, aut matris vagi concubitus natum. VERPO] Iudæo, cui, ex legis Moisaica præscripto, ademptum præputium. Notat mercatores quosdam Lusitanos, quorum non pauci hæc Judaici ritus famâ laborant.

113. RECUTITUS] Cui refecta cutis, OBSERVAT SABBATA] Diem hebdomadis novissimum, qui Iudæis à Dei & Synagoga cultu sacer est; uti nobis Christianis ex instituto Apostolico piimus, quem à Domino nostro Jesu Christo à morte sedivivo Dominicum appellamus.

114. SUMINE POLLUTUS] Suilla, seu carne porcinâ. Pars pro toto. *Sumen* venier suillus est, ab umbilico ulque ad pubem, quasi *fugimen*, quod cap parie sumi ubera scrofae. Inter delicatiores dapes recenset Juven. Satyr. 11. §. 138.

Sumine cum magno lepus atque aper----
Placebat antiquis possimum mox à patre exestum. Mart. lib. 13. Lemmaie 44.

*Esse pater nendum sumen: sic ubere largo
Effluit, & vivo lacte papilla tumet.*
Interdictum tamen esu Iudæorum Deuter. 14. §. 8. *Sue quoque quoniam dividit ungulam, & non ruminat, immunda eris. Carnibus eorum non vescemini, & cadavera non tangetis.* Et Levit. 10. §. 7. LATUS] Contentus. Horat. libro 1. Epistolâ 10. §. 44.

Latus forte una viros sapienter Arisli.

115. SOLO ADJECTIVO] Adjectâ vel inusâtâ tergo tuo notâ. A JUDICE NOTUS] Ex qua liceat judici cognoscere, eum, cui furti actionem in-

tendit, ejusdem criminis damnatum, aliquando poenas exolvissê.

116. SAPIUS APPRENSUS] A Prætorè, aut ejus vicarius, & ad poenam postularus, & cum notâ criminis indice dimissus. CUBITO, PEDIS &c.] Lacris & detritis vestibus, malè calceatus, tibialibus hiantibus &c.

117. CONVALLA] Nomen fictum, aut anagrammatico inflexum. FAMELICUS] Pauper, miser, omnium rerum inops.

118. PLURIBUS INFAMES HI] Non unâ sed pluribus notis, & stigma is deforme. CONDITIONE] Professione, aetate, statu, vel sorte. PARENTE] Lenone sortè, fuscifero, aut tortore &c.

119. MORIBUS] Ad omnem vitæ licentiam solutus, aut inultis, barbaris, agrestibus, facinorosis &c. OBLOQUIO] Obgannientis populi iustissimo, & de iniquitate vel criminibus vindictam postulantis: aut cæcè, protervâ magistrantibus obloquendi libertatè, ac audaciâ. CONATU] In attentando crimine, aut prodicione. CARERE] Apprehensione, nexu, vel publicæ justitiæ custodiâ. CULPA] Crimine patrato.

120. SERPIS] Per sordes, & limum avaritiæ, & usurarum, ad divitiâs. Insignis & despiciens sarcasmus. LUMBRICORUM ANIMA] Lumbrici: eo serè sensu quo suprà terræ sobolem mercatores appellavit. *Lumbrici* metaphorice sunt homines vilissimi, qui, ex imis sordibus ad magnas fortunas subito affurgunt, quod è terra quasi vermes & lumbrici repente emergant, & piorescant. Hoc sensu Plautinus Euclio Aulul. 4. 4. 1. *Fors, fors, lumbrice, qui sub terra crepisti modo, Qui modo nusquam comparebas.*----
FOMORE TURPI] Iniquis usuris, & lucris.

121. LUDITE] Fallite, depilate. SCUTATORUM HEROICA &c.] Scutatos Herois, sive nobiles.

*Præfagus velut inter vos mos obtinet : unde
Myriadem credis, nullo præstante, viris his,
Et securus rhonchissas ; si patricius quis,*

125. *Fugera bis denis cujus vertuntur aratris,
Nata[m] antistitio commendaturus, egebit
Mille coronatis, opus est oppignoret agrum
Berchemium, solvat scribæ, vel si qua sagaci
Sportula consulto. Sarmentus : Vab, perit frons*

les, quibus per natalia illustria licet scuta sua gentilitia, parente galæ aliisque ornamentis equestribus iugisquire. Ac si dicat : Lumbrici mercatores, non terræ intestina, sed uobilium census rodite, multiplices extorquendo usuras &c.

122. **PRÆFAGUS MOS**] Quo soletis præfagire & ominari, quanto amittendis periculo, mutui caput ad vos sit rediturus. Nam pro sortis periculo, & fide mutuantis, merentur usuras.

123. **MYRIADEM**] Millia decem. **NULO PRÆSTANTE**] Sine pignore, nemine prædante. **VIRIS HIS**] Tui similibus, mercatoribus.

124. **RHONCHISSAS**] Altrū dormis, securus & sine metu vel curâ iacturæ. **PATRICIUS**] Vir nobilis aut senatorii Ordinis, qui patrem Cos. aut Senatorem citare potest.

125. **FUGERA**] Agri. **BIS DENIS &c**] Apta periphrasis viri locupletis, à numero arariorum, quibus opus in prosciendendo fundo illius. Sic & Naso lib. 1. Amor. Eleg. 5. §. 9.

Nec meos innumeris renovatur campus araris.

126. **ANTISTITIO COMMENDATURUS**] Ut fiat antistita, & prima inter vestales suas dignitate præfolveat, in lauta quapiam Abbatia, ut vocant, eum ejusmodi abbatis alia cœnobii frequentia in Brabantia & Flandria, quibus Antistitæ, ab ipso principe designantur. *Antistitium* est dignitas & excellentia Antistitæ. Notat haud dubie nobilem quempiam sui ævi, cui id usû venisset non temerè suspicemur.

127. **CORONATIS**] Aureis nummis. **OPPIGNORET**] Pignori det, confectis tabulis, quibus oppignorationis fides fiat.

128. **BERCHEMIUM**] Situm ad pagum Berchemium, vulgò *Berchem* qui Autverpiâ distat duodena stadia, seu itineris horam mediam. Ponitur hic ager certus pro incerto : ut sensus sit : si præsentariæ pecuniæ egens, mille sibi coronatos scænoti sumere decernat, opus erit oppigno-

rare fundum suum, ut Trapezitam securum reddat, qui alioquin sui generis hominibus idem sine pignore præstet, minime solitius iacturæ. **SOLVAT SCRIBÆ**] Nec eo contentus scænotator, insuper stipulatur à nobili, ut mercedem confectarum tabellarum persolvat. *Scribæ* hic est scripturarius, alius libellio, vel tabellio, quem recepto nunc pænè per orbem Europæum vocabulo, *notarium* appellamus : quamquam olim *notarius* tantum dicebatur, qui brevibus notis, & verborum compendiis scribebat. Vide notas Cicero- nis apud Gruterum in Corp. inscript. **VÆL ATQUA**] Supple solvenda sit : scilicet ad cautelam, & majorem scænotatoris securitatem, ne uspiam in tabulis contra numinis juris apices peccetur, vel ut artius obligetur patricius. **SAGACI**] Solleriti, callido, & qui scænotatoris damno insigniter caveat.

129. **SPORTULA**] Salarium, quod jure consultis in operæ mercedem penditur. De sportulis in Codice extat Tit. secundus lib. 3. Leg. 1. Meminit illarum Trebonianus, sed alibi pro mercede advocatis debita intelligitur : ut apud Cæciliū l. 2. *In media Basilica campalam sportula, quam in triclinio dantur, ex iudicio in iudicium pari morte transitur.* Alcianus Disposit. l. 3. c. 17. Ceterum sporta vel sportula, apud veteres erant fiscellæ, in quibus cibi in quotidianum usum singulis dati, ferebantur. Hinc & pro cibis, vel cœnâ rectâ, & pro pecuniis in vicem ciborum, usurpatur. Juven. Sat. 1. §. 95.

----- Nunc sportula primo

Limine parva sedet, surba rapienda togata.
Manè quippe clientes rogati vel comitabantur vel salutabant patronos magnates, & sic sportulâ donabantur, quæ plerumque si cibi non dabantur, centum quadrantium seu assium, xxv. erat. Hinc Mart. l. 1. Epig. 60.

Dat Baiana mihi quadrantes sportula cenam,
Inter

130. *De rebus, verte folium & canta. Generoso*
Per somnum, si quis, similis tibi, pungitur astro:
Vulnus alit venis vigilans pro tempore, donec
Concita vertigo; proavos mentitaque signis
Stemmata tum erullat, narrat grassamina patris
135. *Puniti, furtivo aviae nec parcat amor,*

Inter delicias quid facit ista fames?
 Indicat & Joven. Sat. 1. §. 120.

-- *Densissima centum quadrantes lectica petit.*--
 Dicebaturque Græcis *μαρτυρία*, & *μαρτυρία* *αυγής*, quod est *cana in steria*. Vide Lubin. & Turneb. l. 11. c. 27. CONSULTO] Prudenti & sapienti viro, qui consilii causâ ab imperitioribus adiur, quacumque demum de re. Horat. Carm. lib. 1. Od. 34. §. 2.

Infamem dum sapientia
Consultus erro. -----

Hic autem pro Advocato vel iureconsulto accipitur, & plerumque additur res, cujus peritiam proficiteretur consulti. Sic Livius Numam Regem laudat. l. 1. c. 18. *Vi consultissimum virum omnis divini humanique juris*. Adhiberi ita & hic Advocatus potest, si trapezita, ad maiorem capitis securitatem, cum adhibuit voluerit, quo casu cogit etiam nomina prolesum sportulas eidem solvere, se indemn. SARMENTUS] Supple. contrâ iuclamat. PARIIT FRONS &c.] Sublatus est omnis pudor, perit rerum facies: ac si dicat, quæ impudentia! Frons enim pudoris templum: unde *frons perfricta*, pro impudenti. Pers. Sat. 5. §. 103. *Exclamat Melicerta perisse Fronem de rebus.*--

130. VERTE FOLIUM &c.] Sarius sit dicti cui contrarium affirmare. Adagium hodie trium in trivis, desumptum est à Musicis, qui dum ultra pagellam aliquid canendum restat, monentur folium veterere hoc lemmate: *Verte folium & canta*. Veteribus, quod sciam, nec notum nec probatum. Usus hodiernus in eo est, ut venuste innuamus, potius verum esse contrarium ejus, quod sibi assumpsit adversarius. Hoc ut prorsus immutatum ederet noster, maluit dicere licentiâ celsuræ *verte*, quàm *vertas*. GENEROSO] Uti vos quidem vocatis, nobis verò, arrogante ac penitus superbo.

131. PER SOMNUM] Sobito impetu, vel vagâ quâdam cogitatione, aut noctu innot dormiendum. SIMILIS TIBI] Nobilis hesternus, & cui nihil inest *veræ nobilitatis*, sed stulto deside-

rio velit se nobilem haberi. PUNGITUR ASTRO] Stimulatur cupidine, ut nobilis censetur. *Oestrum* muscæ genus est, æstare bobus infestum: pro stimulo & furore passim à probatis usurpat. Joven. Satyr. 4. §. 123.

----- *Sed ut fannicus astro*

Percussus Bellona tuo divinat.-----

132. VULNUS ALIT &c.] Stimulantem continenter cupidinem, quâ velit se nobilem dici. Virgil. l. 4. *Æneid.* §. 2.

Vulnus alit venis, & cæco carpitur igni.

133. CONCTA] Jam prorsus agitata. VERTIGO] Capitis affectus, quo circumagi cuncta, & oculi non nisi scintillas multa caligine mistas intueri videntur. Id est: donec novus iste demeritæ spiritus, per crapulæ, superbiz, aut itæ impulsus erumpat. PROAVOS] Majores. SIGNIS] Scutis, vel scutorum imaginibus.

134. STEMMA] Gesta foris, & status coronatas majorum. ERUCTAT] Effundit & projicit jactabundus. NARRAT] In lucem revocat, manifestat. GRASSAMINA] Grassationes, latrocinia, vestium exspoliaciones. Glossarius enim exponat *λωρδοβία*, id est, grassationes in vestimenta, seu vestium detractioes. Sic & *λωρδοβία*, grassator, & qui vestimentis spoliat seu denudat. De hac voce nihil legi apud probatos.

135. PUNITI] Publicis manu carnicifis. FURTIVO AMORI] Adulterio, aut stupro aviaz, aut quovis illegitimo congressui, ex quo patrem aut matrem suam progenitos doceat; & sic avum suam perit, ut quadret istud Met. 9. §. 24.

Iuppiter aut falsus pater est, aut crimine vorus:
Matris adulterio patrem petis.-----

Furtivus amor, seu furta, dicuntur ea, quæ clam conjugibus, vel amatis, cum aliis perpetrantur. Mart. lib. 6. Epig. 39. §. 3.

Materna produnt capribus suis furta.

Et Ovid. Metamorph. l. 9. §. 557.

Dukia fraterno sub nomine furta regemus.

Vide supra Serm. 4. ad §. 106. fol. 79. *furari pro tegere.*

Ut recipi possit, galeasque aperire sacellis.

*Quid potuit Prætor? Jam trita est fabula: servat
Stultorum hunc numerus, junctæque umbone phalanges.*

Obvius ergo notat limo, prior annæ salutem:

140. *Nec teget ille latus cujusquam junior horum,
Quos putat obscuros: tunc jaculatur in omnes,
Ob verbum afficiens leviter, Plutonia jurat*

136. **RECIPERE POSSIT**] Ad tumulum vel sepulchrum nobilis alicujus familie, vel certe ipse ad sacellum, vel ædiculam sibi propriam, in aliqua Basilica admittit: ut illic cum familia tumetur, & sibi monumentum erigat, tanquam nobilitate minime eonenit commendabilis. Id enim nobilibus perquam familiare, imò vel ideò suis sumptibus ejusmodi sacella vel altaria construunt, scutis suis insigniunt, sacerdotia fundant &c. **GALEASQUE APERIRE**] Ostentare galeam patentem, vel apertam, ut verax symbolum avitæ nobilitatis. Obscuris enim id nefas, & lege prohibuit: si ausint, multâ pecuniariâ plectuntur. Hic iterum notat quosdam sui ævi ignobiles, nobilitatis non fux buccinatores: de quibus tacente auctore, nobis loqui fas non est.

137. **QUID POTUIT**] Supple, impedire, aut efficere ne fieret. **PRÆTOR**] Armotum rex, Fecialis, urbis Prætor, vel quilibet magistratus, cui anquitiendi, judicandique potestas, aut jus in armâ & scuta gentilitia. **PRÆTOR** quasi **PRÆTOR**, non raro sumitur pro quovis magistratu, ac ut in primis apud Græcos ἀρχων. Inde & Imperatores olim etiam **PRÆTORES** dicti, & **PRÆTORIA** eorum palatia, vel tabernacula, & castra **PRÆTORIANA**, & milites **PRÆTORIANI** &c. **TRITA EST FABULA**] Didum vel sententia vulgaris per urbem. Id est, jam passim jactat vulgus hoc dictum Juvenalis Satyr. 2. v. 45.

----- **Faciunt hi plura: sed illos
Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.**
138. **STULTORUM NUMERUS**] Multitudo ejusmodi gladio cinctorum, fumosas avorum imagines crepantium, & ex otio in omnem luxum, & petulantiam discinctorum; ut jure vulgo stulti audiant. His autem semper ense latus cinctum, & sociotum auxiliatrix caterva, & ad adeo & pugnas promissiva promptitudo, efficiunt, ut summi avorum mendaces impunè abeant, metuente sibi ab injuriis clandestinis, sacro Fecialium magistratu. Et hæc quidem ævi Scholiriani, utinam

hodie non obtineant! **JUNCTÆQUE UMBONÆ PHALANGES**] Malè feriantes ejusmodi in mutuum defensionem conspirati. Nam ut Juvenalis subjicit versui jamjam citato,

Magna inter molles cœcordia,-----

Id est, faciunt testudinem, ac in mutuum defensionem conspirant. Testudinem facere Latini dicunt, quod Græci εὐσυνίζω, quando undique phalanx clypeis protecta maximè super caput elatis, & in quadrati agminis speciem disposita, se pertinaciter contra impugnantem defendit, aut castra oppugnat &c. De hac, tripliciter illius usu Lips. Poliocr. Dial. 5. Item Ian. Parrhasius de Quæst. per Epl. 20. Usus est Strabo l. 3. Metaphoricus, pro conspirare. **Phalanx** autem græcis propriè est testudo, sive consecratio seu junctio corporum armorumque, & scuta patrum lateribus applicata, partim capitibus superlata, ut loc. citato exponit Lipsius, stabile scil. agmen, quando vir viro, armis arma conferta sunt. **La Cerdæ** in l. 2. **Æneid.** Umbo hic pro clypeo, pars scil. in medio eminentior, pro toto.

139. **OBVIUS**] In via cuiuspiam occurrans. **LIMO**] Obliquo oculo. **PRIOR ANNÆ SALUTEM**] Supple dicat, aperiendo caput, inclinando, loquendo &c.

140. **TEGET LATUS**] Sinistrum scil. live, non ibit ad sinistram alicujus, licet sit junior, si alter est obscurus vel ignobilis: hoc verè ignobilis ipse, qui nobilis generositate non cedit minori. **Tegere** vel **claudere latus** dicitur, qui sinistrum latus alicui claudunt. Turneb. l. 14. c. 24. Vide Serm. p. ad v. r. 23.

141. **TURÒ**] Impunè, nemine se ob metum multitudinis ulciscente. **JACULATUR**] Jacit dicta, convitia, maledicta.

142. **AFFICIENS LEVITER**] Nihil, vel parum, vel solum per umbram & speciem afficiens. **PLUTONIA CORNUA**] Stomacharum, & excandescit instar Siculi camini, deierans per cacodemum & infernorum monstrorum cornua: id est, Lucif.

- Cornua, & horrifoni luctantem verticem Avernii:
Deglutire viros verbisque minisque videtur;*
145. *Alterius furiis Cūnina obstante, Jovisque
Conjuge, & extemplo crescente per ora Puellā.
Hunc iterum blandē caudam jactare popello,
Officio & videas solitum certare priorem,
Si voto indigeat fullonis, quod exhibeatur,*
150. *Ut semel emergat, patria admirandus, amicis
Auxilium, columen jactandum in secla nepoti.
Nōne hoc incoctum generoso pectus honesto?
Messius hic: Prodi seductor Natta crumena,*

ciferum tenebrarum principem obestans: cui & focis, quod detestabilem hominis, formæ turpitudinem concilient pictores & statuarii, pro potestate quā pollent, frontibus eorum cornua appingunt. Vulgus nostrum dicat, pes omnes dæmones, aut sinistra genios deierat.

143. LUCTANTEM VERTICEM] Inquierum, contra Deum blasphemii pognantem, & reos cruciantem. Plutionem, caput, seu inferorum principem designat.

144. DEGLUTIRE VIROS &c.] Adagium familiare. *Videtur quempiam devoraturus. Quod est: hyſcheyns imant te willenapſchock.* Quod dicitur de vehementer exacerbato, atrociter minātē, & verbis acerbissimis, vel taurinis oculis ferociēte.

145. ALTERIUS FURIIS] Justæ iræ vel furoris illius, quem perit. CUNINA] Infantibus & in cunis adhuc jacentibus liberis, quos tuetur Cūnina: de qua vide Serm. 2. ad ψ. 31. fol. 24.

JOVISQUE CONJUGES] Uxore, fortē jam partui vicinā, & cui opus obſterricante Lucinā, seu ipſo fortē conjugio, cui præſtāt Juno conjux Jovis, quæ & Lucina. Vide dicta ad ψ. citat. fol. 24.

146. CRESCENTE PER ORA &c.] Famā, de qua Virg. *Æneid.* 4. ψ. 174.

-----Malum que non aliud velocius ullum:
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo.
Sententia est hoc loco: Alterius cujusvis itam ac ultionem continente, metu liberorum, conjugis, ineurandæ ignominiz, seu pravæ existimationis in populo &c.

147. CAUDAM JACTARE] Turpiter adulteri, & blandiri plebeis. Persius Satyr. 4. ψ. 29.
Aure diem blando caudam jactare popello.

Solent eanes, motando caudam, heris blandiri, ut panis frustulum extorqueant. Inde Adagium Græcum ex Aristophane ἀνδραλιν νικῶν blandiri caudā. Erasim. Schettus. Agit Poëta de alio quodam nobilium genere.

148. OFFICIO] Officiosa comitate. CERTARE PRIOREM] Occupare, prævertere, prævenire.

149. SI VOTO] Suffragio, puncto vel calculo, in designatione ad magistratum. Puta si ambiar locum in Senatu, aut supremam quæsturam, aut quid simile. FULLONIS] Mechanici, vel opificis alicujus, hominisque de vulgo. *Fulio* dicitur qui polit & lavat pannos, nostratibus *volder*. EXHIBERATUR] Aulæ vel Principi repræsentetur ad magistratum, pro more. jure, ac privilegio Provinciz, ac Ducatus Brabantiz.

150. EMERGAT ADMIRANDUS] Senator, Cos. fiat.

151. JACTANDUM] Quem tumidi nepotes, tanquam lucidissimum stemma olim jactent.

152. NōNE HOC &c.] Sarcasmus, quo hostilitatē proſcindit Cicero, ac si dicat: minimè generosum & nobile est, plebis suffragia fordidè emendicare. Phraſis Perſiana Satyr. 2. ψ. 74.

Quin damus incoctum generis pectus honesti?
Pectus honesto incoctum, inquit Had. Junius *Animadv.* l. 5. c. 5. *est duratum. & circa virisſimæ actiones, diu multumque exercitum.* Quod nimirum nobili & generoso honesto, non leviter tinctum, sed plenè saturum & incoctum. Ducta metaphora, à vellere vel lanā. cui colores incoxerunt. Virg. Georg. 3. ψ. 307.

Vellera mæcenis Tyrio incocta rubores.

153. MESSIUS HIC &c.] Contrā bacchanti & blate-

Circitor aut nimius, qui mox alicunde reversus,

155. *Corrasisque tumes simili de munere nummis*

*Exiguus, quibus empta domi praelara supellex,
Simplicium cassis nostrorum civium: at ultra
Si bene discutimus, fundus penna atque papyrus:
Dic, quibus emungas locupletes fraudibus arcas.*

160. *Mercurij an Hypsæa nunc viris cæcior, olim*

Fallere centoculum poteras qui cantibus Argum?

blaterat. SEDUCTOR CRUMENA] Parasite, qui dolis, blandimentis, locis scortilibus, aliisque malis artibus aliorum crumena insidiaris, id seductionem, vel seductionem artem à legitimo usu. NATTA] Sordide, discinde &c. Hoc enim nomen sordido cuiusdam, turpesque artes exercentis tribuit Horat. lib. 1. Satyr. 6. v. 124.

Non quæ fraudatis immundus Natta lucernis.
Et Persius Satyr. 3. v. 31.

Non pudet ad morem discinditi vivere Natta.
154. CIRCITOR] Circulator, circumforaneus. Sunt autem circulatores, quos ex sententia Jos. Scalgeri supra Serm. 3. ad v. 344 fol. 64. *Arctaloges* diximus, qui theriacam, unguenta, emplastra, aut quodvis aliud medicamentum venum important, nulla non loca, in orbem obuectes: utque majorem quæstum faciant, fibulis & præstigiis homines in coronam alliciunt, detinentque. Itali eos à loquacitate *Clavlatani* nuncupant: quæ vox nobis planè non est incognita. Nos medicum circumforaneum, aut phrasin vernaculâ dixerimus *lan potage*. NIMIUS] Cognati significatus vocabulum, pro histione, aut quovis alio, qui voce, gestu, habitu &c. mores hominum imitando in scena, quæstum facit. ALTICURDE] Ex alio loco, ac si dicat contemptum, nescio unde.

155. CORRASISQUE TUMES] Anxiè, fordide, ac iliberaliter acquisitis, collectisque. SIMILI DE MUNERE] Mimi scilicet vel circitoris partes exercendo in scena.

156. EMPTA PRÆCLARA SUPELLEX] Dives & splendida, quæ opes non vulgares meritiatur.

157. SIMPLICIUM] Incautorum, aut minimè verutorum. CASSIS] Rete vel frus, quâ capiuntur & saluatur cives, dum merces suas, non representando pretio, credunt ejusmodi hominibus, qui hoc unum curant, ut superbam & sumptuosam suppellectilem habeant & ostentent, quæ lo-

cupletes, & bona nomina habeantur, etque ita expilatis aliis, ipsi disceant. Carpit ejus generis mercatores, qui sine capite vel forte, suis fide, seu rerum creditarum admiculo, vel negotiantur, vel negotiari se mentiuntur. Quod licet à quibusdam fortunatis Mercurio factum comperimus, plerumque tamen fit invitâ, & reclamante Astrâ. ULTRA] Divitem & præclaram suppellectilem.

158. SI DISCUTIMUS] Re exploratâ, vel serio examine factâ. FUNDUS] Omnis possessio, census, & res, consistunt in penna & papyro: id est, præter suppellectilem pretiosam, calamum & papyrus, nihil possident. FUNDUM accipi pro possessione rustica, ex Perotto supra docuimus Ser. 4. ad v. 80. fol. 75. transferitur tamen ad alias res, domino fructuosas. Sic ancilla Plautina de adolescente apud heram, Truc. 4. 2. 15.

Solus summam hic habet apud nos. Nunc is est fundus nobis.

Hoc est, pro fructuosissimis prædiis. Varroni placet inde dici *fundum*, quod fundat quotannis, plurima. Sic & alibi in M. SS. Noster habet:

----- *Quorum fundus penna atque papyrus.*

159. EMUNGAS] Diripiis, spoliis, extorbeas locupletium loculos, & arcas.

160. MERCURI] Apostrophe ad Mercurium commerciorum præsidem, quod se per latus mercatorum quorumdam simplicium, ac nimis fiduciâ cæcorum, tam turpiter falli, & impunè has artes conspiciat exerceri. HYPSEAE CACIOR] Proverbialis Hyperbole pro vehementer cæcus. Horat. lib. 1. Satyr. 2. v. 90.

----- *No corporis optima lyncis
Contemplerò oculis: Hypsæa cæcior, illa
Quæ mala sunt. Spectet*-----
Profecta videtur parœmia, à muliercula notæ cæcitatæ.

161. CENTOCULUM ARGUM,] Custodem Jónis,

*Nam si se minimo furti fabricator honesti
Contineat spatium; si multa negotia fingat
Hinc inde, & multum pendat Roelantio, & abdat*

165. *Sarcinulas & vasa penus, licet ostrea tantum,
Citria, avellanas; pariter signabit in annum
Cum Vandergoesis schedulas Cordeſio & Orchio.*

nis, vel Jūs quam ſupravit Juppiter. Ovid. Metamorph. l. 1. §. 625.

Comum luminibus cinſtum caput Argus habebat, Inde ſuis vicibus; capiebant vina quietem. Hunc, ut ab ejus cuſtodia ſolveretur [o] Jovi amata, & in bovem transformata, eodem jubente interemit Mercurius, jam ante operis luminibus ſopitum. Fabulam lege loco cit. apud Ovid.

162. *FURTI FABRICATOR*] Quod decrevit, & jam tentat ac pergit fabricare. *HONESTI*] Quod vult haberi honeſtum, ut ſpecioſis rationibus incruſtare, vel tēſorio honeſti obducere nititur.

163. *CONTINEAT*] Neminem moleſtando, nec ægæ muſuo ſumendo vel poſtulando, quaſi ſuâ ſubſiſtens, nullius opis indigus. Hac arte enim fidem parant. *MINIMO SPATIO*] Modico vel exiguo tempore.

164. *HINC, INDE*] In ſodalium corona, aut privatis congreſſibus. *MULTUM PENDAT*] In mercedem tabellariorum, qui epistoſas apportant. *ROELANTIO*] Jacobo Roelantio, ex illuſtri ac vetuſtiſſima apud Lovaniensē Caſtriorum gente, ac generoſiſſimo equite Maignardo Caſtro qui ad annum c13. cx. ad terram ſanctam profeſſus eſt, viro apprime nobili, Jacobi in ſupremo Belgicæ concilio Senatoris ſilio, Regiorum veteraniorum apud Antverpienſes præſector, ad cujus ædes ampliffimas, in medio *Mera* fori celeberrimi, tunc ſitas, omnes ex toto orbe epistoſe, illā tempeſtate perſerebantur, & per rationarios ſcribas edebantur. *ABDAT*] Condaſſe vel condere ſe fingat vel ſimulet.

165. *SARCINULAS ET VASA*] Merces conſpiciatas, aut dolis, cupis, culeis impactas. *PENUS*] In atrio, poſtico, cella, vel promptuario domus. Nam penu, hic poſitum pro penario, ſive loco, in quem penus reconditur, per catachreſin. Quia autem ad penum referuntur ea, quæ ad uſum annum ſimiliſpectant: ut ſunt frumentum, vinum, carnes ſalitz & inſumatz, ligna, virgæ, carbones, ſœnum, avena, candela, oleum, butyrum, zythus, ſmegma, aromata, & omnis

generis conditanea, ut videre eſt, apud A. Gellium l. 4. c. 5. amplius quiſpiam hic ædium locus ſignificatur, in quem mercatores ſuas ſolent merces recondere. Aut forte etiam alia quæpiam cella extra domum, ad eundem uſum comparata. Vulgus noſtrum dixerit *een pack huys*, id eſt, *ſarcinarum reſpoſitorium*.

166. *OATREA, CITREA, AVELLANAS*] Supple, contineant: merces videlicet minime quæſuoſas, & quæ plus loci, quàm lucri capiant. De oſtreis egimus ad §. 41. fol. 260. de citreis malis Serm. 5. ad §. 119. fol. 102. Avellanæ autem ſunt nuceſ corylorum, quæ etiam quibuſdam Abellinæ dicuntur, ab oppido Campaniæ, ut aiunt, Abellino. Ceterum nomen habent ab Abella vel Avella, oppido itidem Campaniæ, quod iſthic nuceſ in iſto genere præſtarent, & abundarent. Terram enim tritico ſerendo non ſatis aptam fuiſſe, indicat illud Silii lib. 8. §. 545.

Surrentum, & pauper ſulci cerealis Abella. Inde arboribus conſita, tam malorum, quàm nunc, audit maſera apud Virgil. l. 7. §. 740.

Et quos malifera deſpectant mania Abella. Vide Macrobi. & Campaniam Leſandri. Nonneantur item hæ nuceſ Ponticæ, & Præneſtinæ. Et Servius Nolæ tarum copiam eſſe innuit. *PARTITER SIGNABIT &c.*] Tantam fidem ſibi conciliabit, ſeu tantum ipſi crederet, quæ totum diſtiſſimis & potentiffimis quibuſlibet. *SIGNABIT IN ANNUM*] Poſt lapſum anni ſolidi tantum ſolvendæ, ut interim gaudet fide, & ſcœneretur, tam ſecuriſ de juſta ſolutione creditoribus, quàm ſi res ſibi foret cum viris locupletiffimis.

167. *CUM VANDERGÖESSIS &c.*] Vandergœſii, Cordeſius, & Orchius, nomina ſunt virorum potentium & opulentorum, quibus eſſe tempeſtate ab omnibus ſecuræ, & ſine metu credebatur. *SCHEDULAS*] Collybiſticas, promptam, & ad tempus præſcriptum præſtandam ſolutionem exigentes. Nota tabelliſ collybiſticis, ex uſu fori, à debitoribus ſubſcribi, quod ſignum eſt, acceptationis & debiti, magnitudinē pondus habet,

*Præteris mihi tu quantis talem parasangis ?
Tam facilem credas ? Desunt nonnulla, quiesce.*

170. *Atratis venit hic pedibus, -pannoque modestus
Nomine sub lauti, moderatoque abstinet alveo.
Quippe caret minimo vitio, nec pallia fessis
Deprendas submissa humeris; manus una quietis
Ad pectus manicis, ansam facit altera sæpè,
175. Nonnumquam gravior muscas æqualiter ardet;*

ut si tempore promisso non procedat, jure extorqueatur solutio.

168. *PRÆTERIS &c.]* Sarcasmus: ac si dicat, quantum talem me meliorem existimas? Notat indignitatem, vilitatemque hominis jam descripti, præ se & aliis, etiam non bene nummatis nobilibus. *Parasangis* vias olim metiebantur, signabantque spatium xxx. stadiorum.

169. *TAM FACILEM CREDAS?] Sarmeni* vox est, & ironia ad senem; ac si dicat: credasne hominem tam facilem & expeditum fore, in commemorandis his mercatorum portentis? *DESUNT NONNULLA &c.]* Verba iterum eripit Cicertus, & occupat.

170. *ATRATIS PEDIBUS]* Calceamentis & tibialibus nigris. Notat hic quempiam, ex eodem ordine Mercutialis. *PANNOQUE MODESTUS]* Habitu itidem nigro, vel admodum fusco, quod severiorum & graviorum, aut modestè vestitorum est. Juniores enim & nobiles leviori cultu, & vesicolori, cum justis parergis & ornamentis ad oculorum illicium utuntur.

171. *LAUTI]* Divitis, opulenti, splendidi. Cicero ad Attic. lib. 13. Epl. 50. *Libertis minus lautis, servisque nihil defuit.* Et lib. 7. ad Mar. & alios Epl. 14. *Valde jam lautus es, qui graviores jam litteras ad me dare.* Vnde quæ diximus Ser. 3. ad 3. 337. fol. 63. *ABSTINET ALVEO]* Lusu testatorem, vel scrupulorum. *Alveum*, hoc loco est alveolus, fructillus, sive abacus, in quo ad iactus alearum disponuntur tessere. Vulgo *ten frackbert, een tis Macbert.* Hetrusci *savaliere.* Plin. l. 37. c. 2. de Pompeio: *Transfudit alveum cum tesseris lusorium ad gemmis duabus, latum pedes tres, longum pedes quatuor.* Lucilio, & Cicero *ni Alveolus* dicitur. Sensus est, qui moribus adeò integris & modestis est, ut etiam à moderato alearum lusu, ceteroquin honesto, se abtineat. Lusus enim ille, uti per se ad fallendum tempus

prævus non est: ita & propter nimiam frequentiam, rerum agendarum neglectum, temporis iacturam, dolos malos, lucri pravi cupidinem, sinistras imprecationes, periculosas ludentium iras, blasphemias, aliaque, tam sacro quàm profano jure prohibetur. Inde Poëta, qui hoc lusu quandoque etiam tenebatur, cavè adiecit moderato. Quod ipsum, ut in vita ejus vidimus, non differtur dum de se canit:

----- *Moderato & ludimus alveo,*

Es superest tempus, nec enim propende cuna.

173. *PALLIA SUBMISSA HUMERIS]* Non supra, sed infra humeros, id est alterum humerum, vel utrumque, non sublebat ab onere portandi pallium, etiam si humeri à pondere lassentur. Solebant enim ævo Scholiriano nobiles & juniores palliis suis, vel sinistram dumtaxat humerum tegere, alteri palli parte axillam dextram subeunte; vel neutrum, rejectis utrimque limbis in laetertos, supra illius parte, vel amiculo, dorsum medium transmittente, aut cerè pallium lævo brachio sublarum gestare, quod ipsum erat mollicellorum. Describit ergo Poëta, hominem hunc semper utroque humeros pallio texisse, ita tamen ut MANUS UNA] Læva scil.

174. *QUÆTIS AD PECTUS &c.]* Ut etè tempestate solebant viri graves & severi. Ab utroque enim humero pallii dependentis laciniam dextram, sinistramque alæ immittentibus, brachio substringebant, manu sinistra circumjectu laciniz lævæ nitente, & ad pectus par chirothecarum ostentante ANSAM FACIT &c.] Incurvat brachium & manum dextram supra eandem, eam figurâ, ut ansam referre videatur. Hac ratione dixit Plaut. Pers. Act. 2. Sc. 5. 3. 6.

Subnixis alis me inserâ, asque amittere glories.
T. Sed quis hic ansatus ambulat.-----

175. *MUSCAS ÆQUALITER &c.]* Pendulam sub pallio manum dextram vibrat, ut videatur mus-

Sic venit ad Meram, Scaldis vel obambulat oris :

Sic redit ad Janum, transactis rebus ad aedes :

Matta in vestibulo ; mundat se, exomida ponit

Cum chlamyde, & tunica velat thoraca bimembrem :

180. *Pectus enim xylum, quamvis sint brachia duplo*

Byssina ; sordibus his crescunt patrimonium natis :

muscas accere, motitandæ nimirum illam ante & post tergum, modo profus æquali, quasi modos symphonizæ præiens.

176. AD MERAM.] Spatiosissimum urbis vicum, quod circa meridiem & vesperum, frequentissimus populi nobilioris est concursus, tam ob Janum vicum, quàm tablinum litterarum exteraurum, seu veredatiorum : ubi olim acceptas tabellas resignantes mercatores, publicos in externis oris nuntios, inter se communicabant. SCALDIS VEL &c.] Ad oram fluminis Scaldis Antverpiam alluentis, unde capitur gratissimus in naves & alveum fluvii, ac ripam ulterioris Flandriz profectus.

177. SIC REDIT.] Hominis cuiuspiam mores graphicè describit. Leporem noverunt, qui hominem. AD JANUM.] Ad porticus, vel peristylum mercatorum, seu forum, ubi illi inter se negotiantur : quod opus amplissimum nuncupat vulgus de *Bourse* : porticibus in quadrum dispositis, testudinibus passim scissimè fornicatis, columnis ex solido saxo affabre celatis, ac turri, campanis, statuis horarum campanæ pulsû intonantibus, ac horologio artificiosissimo, ac quaternis transitionibus pervium ac illustre. IANI non statuit aut imagines Iani sunt, ut quidam perperam opinantur, sed sunt arcus & portæ ingentes, quæ in viarum capitibus extrui solebant. Vulgo Italico *Portoni* dicuntur, & Romæ etiam frequentes videntur. Cicero, de nat. Deorum, lib. 2. cap. 67. *Principem in sacrificando Ianum esse voluerunt, quæ ab eundo nomen est datum : ex quo transitiones pervia, Iani, foreque in liminibus profanarum adium, Ianna nominantur.* Et sic exponendus Naso Falst. r. y. 257.

Cum tot sint Iani, cur stat sacratus in uno ? Et Suet. in Domit. c. 13. *Ianos arcusque per regiones urbis extruxit.* Et Amm. Marcel. lib. 28. *per Janos & fora clamitans.* Porro duo in foro Romano Iani flere, locus mercatorum & foreruatorum celebris. Ad primum pecuniam fornerantes, ad secundum qui secus reddebant cuiusque mensis calendis, stabant. Primus etiam

summus, secundus imus & medius, quod in medio fori situs, dicebatur. Hor. l. 2. Sat. 3. y. 18.

----- *Postquam omni rei mea Ianum*

Ad medium fracta est.-----

Vide commentatores in hunc locum. P. Victor in VIII. urbis regione quæ forum Romanum complectebatur : Iani inquit, duo, celebris mercatorum locus. Unde perperam statuunt tres Iani in eodem foro, à Doctissimo Heinio, quem decipiunt lapides & locus Livii lib. 41. quos adducit, non rectè expensit. Nobis satis sit ad hos Ianos mercatorum conveniisse exitisse. Quod præter alios Cicero de Off. 2. c. 90. Clarè insinuat : *De querenda, de collocanda pecunia, etiam de utroque, commodius à quibusdam optimis viris ad Ianum medium sedentibus, quàm ab ullis philosophis ulla in schola disputatur.* Quæ omnia, peristilio Antverpiensi, à quaternis urbis & orbis regionibus pervio & transitorio, optime accommodantur.

178. MATTA IN VESTIBULO.] Storea in aditu domus humi strata, ad detergendas infernè soleas calcamentorum : scil. ne pavimentum domus, aut scalæ gradus luto aut pulvere commaculet. MUNDAT SE.] Pedes, aut alioquin pileum vel vestitum à pulvere sordidum. EXOMIDA.] Depoñit thoracem non manucavi.

180. PECTUS.] Reliquis thoracis demptis maniciis, XYLINUM.] Gossipinum. Italis *sussagno*, nostratibus *sustyn*, aut *bambasyn*. Plin. lib. 19. l. 1. *Superior pars Ægypti in Arabiam vergens, gignit fruticem, quem aliqui Gossipion vocant, plerique Xylon, & idè lina inde facta xylina.* Nec ulla sunt eis in candore mollioræ præferenda. BRACHIA.] Brachialia seu manice. DUPLO.] Dupliti filo texta, aut altero byssino fult.

181. BYSSINA.] Purpurea illa ex panno multiplici licio contexto, quem vulgo appellamus *flusweel*, *sustyn*, *pan*, vel *cassa*. De Byssio & colore purpureo vide quæ diximus Serm. 3. ad y. 295. fol. 58. Erant autem manice ejus materiei, eâ ætate admodum usitate, & plerumque tam colore quàm pretio ab *Isopide* discrepabant.

Sor-

*Pileus exiit, quoniam alas sumitur alter
Dimidio brevior: sic lactucis operosis
Parcitur, interulae suppleunt collaria mappae.*

185. *Indutus tandem crepidas decumbit, & inter
Prandendum reſerat multâ gravitate tabellas.
Hunc neque Pygmalion generum, neque Panſa recuſet:
Nempe ſpei magnæ eſt, inter ſeros gladiatorum
Fortè navis onuſta, Britanni*

SORDIDUS HIS.] Hæc turpi parcimoniâ.

182. PILEUS.] Nitidior ille, majoriſque preti-
tū, quo caput operit domum egreſſus. **ALAS.]**
Secundum alas vel oras, quæ in latum ſe diſſun-
dentes ſubter turriculâ, fronti præbent umbral-
culum adverſus ſolem.

183. DIMIDIO.] Multo curior. Id eſt multo
curiores habens alas. **LACTUCIS.]** Lobis lineis,
ſeu patagiis, quibus gulam & cervicem, ego Schol-
liano, ſolabant obſcure promiſcuſ ſexus & or-
dioſi homines. Ut enim quibuſdam viſum eſt, id
genus indumenti à ſimilitudine indigitarum, quæ,
qui græcis ima auriculæ pars eſt, ita & noſtro pla-
cuit lactucas appellare, quod ſicuti illæ conglo-
batis in orbem ſoliſ crispiæ ſunt, ita & hi ſinu-
ſi mira criſpitudine in orbem collum exornant.
OPEROSIS.] Quod multum operæ iis amyli ſci-
tè firmandis, locari opus ſit. Agit de illo lorum
genere, qui ab imo jugulo, digros ternos quater-
noſve, ad imum uſque mentum ſe attollebant,
lacinias amyli firmamento, vel quaſi inter ſe de-
cuſſatis, vel alternatim ſuperne, iofernèque hia-
tibus aut compreſſis.

184. PARCITUR.] Quis ſcil. de collo de-
ponunt. **INTERULA MAPPAE.]** A ſomma in-
terula, in cervicem & humeros reſectæ, io morem
lineæ collaris. **SUPPLEUNT COLLARIA.]** Loco
collarium ſuor jam extra thoracem productæ. Id
eſt, interulae collaria, depoſitis jam lobis, extra
thoracem productum, & in regione ſupra exo-
midem reſiciuntur. Hyſteromproteron eſt: pro
interulæ mappæ ſuppleunt collaria: ſic lactucis
parcitur. Ita enim ſuadet ratio, cum ad prius
colon reſerri non poſſit: fruſtra enim pileus bre-
vior diceretur parcere lactucis jam ablatis, &
nullo hioc pacto ab eodem ſordidandis. Interula
veſtis eſt linea proximè cotem contegens, alio
nomine induſum, ſubucula, ſupparus.

185. INDUTUS CREPIDAS.] Ne calceamenta
deformemur nimium. Quod alii patresfamilias

noctè jam cubitum conſeſſi faciunt, vel ſaltem
non amplius domo egreſſari: id Euclio hic facit
medio die: videl. ſumit pileum breviorẽ, depo-
nit lobum, induit crepidas: ut ſtudeat compen-
dio rei ſuæ. **DECUMBIT.]** Ad menſam, ſeu men-
ſæ accumbit: ſic & Cicero Aſ. 3. In. Ver. c. 61.
Cum Apronius in triclinio decubuiſſet. Et Plaut.
Mercator. Prolog. 5. 97.

Haſpe me quidam agnoviſ, ad canam vocat.

Venio, decumbo. ----

186. RESERAT.] Reſignat, ſeu, ut vulgus, ape-
rit. **TABELLAS.]** Litteras ſibi inſcriptas.

187. PYGMALION, PANSA.] Viri principes &
illuſtres, ut ſuit Pygmalion Beli Tyriorum regis
ſilius, Didonis ſiſter, cujus maritum Sicheum,
auri potiundi gratiâ ad aras Sacerdotem intere-
mit. Virgil. Aeneid. 1. 5. 350.

---- *Sed regna Tyri germanus habebat*

Pygmalion, ſcelere aut alioſ immanior omnes.
Et Panſa provinciae præfectus, de quo Juveſalis
Satyr. 8. 5. 95.

Cum Panſa eripiat, quidquid tibi Naſta reliquit.
Aut alii quilibet illuſtiſſimi Panſa, nam cogno-
men illud in gentibus conſularibus, *Apuleia, Ge-
nuntia, Servilia, Seſtia* &c. celebratur; deduc-
tumque voluit, alii ab expanſis & portagineſis
capillis, ut Caſſiodorus, alii ab vola pedum. Ut
Plinius l. 11. c. 45. & Alex. ab Alex. l. 1. c. 9.
GENERUM RECUSANT.] Recuſarent, id eſt non
vereretur huic ſiliam deſponſare, & nuptum
tradere.

188. INTER SEROS GLADIORUM.] Inter he-
ſternos & novitijs nobiles. Horat. l. 1. Sat. 10.
5. 23. *ſeros ſtudiorum* dixit, qui ſerò ſtudijs ope-
ram dederunt: ſic *ſeri gladiatorum*, qui ſerò juſ
gladio latus acciogeodi, id eſt obſcilitatem adepti
ſunt.

189. NAVIS ONUSTA.] Mercimonijs Natæ.
BRITANNI.] Anglorum Regis claſſi, uti ejus
temporis bella ſerebant.

190. *Præda fuit classi, periitve Aquilone decembri:*

*Non caperat Natta minimum frons, mentis opaca
Sed tibi qui falsum nescis abscindere vero.*

*Quid respondet Atlantiades? Nisi tempore tales
Suppeterem techmas, ad prisca armenta redirem.*

195. *Sarmentus: Valde bene, rem vel acu tetigisti.*

*Prodeat in medium Thraso qui vestri ordinis, emptor
Scrutorum, tritavos per mutatoria sufflans:*

190. *PRÆDA FUIT*] Capta est. AQUILONE DECEMBRI] Brumali tempore, circa æquinoctium hibernum.

191. *NON CAPERAT*] Non caperatur, non corrugatur frons, nil perturbatur Natta. Elegantiæ darum veteribus, ut pro verbis habentibus patiendi figuram, agentia ponerent. Sic Plautus Casin. 2.3. 30. *Padulum rugat*, pro rugatur. Mil. Glor. 2.6. 100 *Ira leniunt*. Virg. *Æneid.* 7. §. 27. *Cum venit posuere*. Velleius *tempus sedavit*. Vide A. Gell. I. 18. c. 12, sic & Plautus, quod in rem præsentem. Epidic. 5. 2.3.

Quid illuc est, quod illi caperat frons severitudine? Capere frontem, est rugis eam contrahere & asperare, quod Nonius à crispis caprorum frontibus. Festus à cornuum caprinorum similitudine deducit. Hinc frons *caperata, contracta, consoluta, adstricta, striata* &c. pro tristis & severa. Carpit hic noster personas mercatorias, quibus jacturam quam fecerunt, celare & obterege conituntur; quod si non obtinent, parum se angustulant, quasi illis abunde sit, unde damnum resarciant, & nomina expediant. Hoc pacto fidem suam apud creditores tutantur, & forensibus vexationibus occurrunt. *MENTIS OPACA* 1121] Tibi homini minus sagaci, & obesse naris.

192. *ABSCINDERE*] Discriminare verum à falso, qui nescias, *quid dissent ara lupinis*, ut ait Horat. l. 1. Ep. 7. §. 23. aut quàm mendaces sint hominum frontes, & quàm fronti nulla fides.

193. *ATLANTIADÆ*] Mercurius Atlantis nepos, mercatorum Deus. *TEMPORA*] Ingruentibus scil. ejusmodi fortunæ casibus.

194. *SUPPETEREM*] Suppeterem, suppeditarem. *AD PRISCA ARMENTA*] A mercatura mihi redeundum foret ad pastum armentorum. *PRISCA* dicit: tum quod olim Mercutius à Jove ad eadem Argi missus, ut incautum opprimeret, per rura capellas egerit, Ovid. *Met.* 1. §. 576.

Hæc agit, ut pastor, per devia rura capellas.

Sententia est: nisi tales hoc tempore frandes suppeterent, mercatoribus, ad alendam vitam, opus foret à negotiatione ad paciscenda armenta transire, & bubulcos agere.

195. *SARMENTUS*] Supple, contra blaterat. *VALDE BENE*] Ironia. *REM VEL ACU*] Optime divinasti: rem tetigisti. Plautus *Rud.* 5.2. 17.

----- *Nam medicus quæso est*
La. Imò de pol nub litterâ plus sum quàm medicus. Gr. *Tum tu*

Medicus est? La. *Tetigisti acu.* -----
Metaphora à lusu quopiam desumpta. Vide *Erasm. Chil.*

196. *THRASO*] Gloriosus & superbus ut miles Terentianus. *VESTRI ORDINIS*] Ex cœru nobilium, quibus te accenses.

197. *SCRUTORUM*] Tritarum vestium. Scruta enim omnis generis sunt veteramenta, usu detrita, pretio minuta, inquit Rhodig. lib. 19. c. 16. Horat. l. 1. Ep. 7. §. 65.

Vilia vendentem tunicato servata popello.
Lucilius apud A. Gell. l. 3. c. 14. & ex incert. lib. apud Franc. Doufam n. 15.

Quid nî & servata quidem, ut vendas, scrutarini laudas.

Vasa fictilia quassa intelligit Festus. Pro rebus quibuslibet frivolis, aut exigui pretii usurpata reperias. Sidon. *Apoll.* l. 7. Ep. 2. *Nunc quædam frivola, nunc ludo apta virginio servata donabas.* Inde *scrutarini*, & *scrutariam facere*. Sensus hic est, qui emit suppellectilem veterem, vestes detritas, & nullius pretii, tam causâ egestatis, quàm capandæ gloriæ. *TRITAVOS*] Vestustatem generis sui à sexto genitore, seu proavum proavis. *PER MUTATORIA*] Vestimenta, quæ mutantur, aut continent non regunt corpus. *Ios. Laur.* uno enim eodemque semper indumento vestiri, egestatis foret. *SUFFLANS*] Jactans, tumide effrens.

N n

ferens,

*Subligar extensos referet modò sollibus utres;
Nunc sufferre nates videas : diaphragma premit nunc*

200. *Thorax, continuò videas abdomen in illo.*

*Nil stabile est umquam. Celebrat connubia natæ,
En Caroli Quinti producit Barba-que-rossæ*

Luxuriem, velut auleis tetrarcha coëvis

Inclutus, at tinea & semesam undique blattis :

205. *Rubbenio dignus, vel describente Catullo.*

Dum glacialis hiems, aphyis dum subvenit irpex,

ferens. Ironia exprobat sordes tritarum vestium, ad augendam ignominiam, quod locus innuat eas idè assumi, ut credantur olim in usu avorum fuisse, sicque generis sui vetustatem ostendet ventosus nobilis.

198. *SUBLIGAR EXTENSOS &c.*] Subligaculum, seu Braccatum pars superior adeò laxa & sinuosa, ut referre videatur solles, vel utres vento distentos. Notat vestium destitutum formas. Nihil enim majori hominum risu accipitur, quàm vestimentorum, jam diu obsoletorum, contra morem hodiernum temeraria assumptio.

199. *NUNC SUFFERRE NATES &c.*] Nunc adeo arctum & strictum est, ut natum formâ foris insigniter proditâ, eas sibi inclusas quasi sustinere, & ferre videatur. *DIAPHRAGMA &c.*] Nunc adeo brevis est thorax, ut infra cor & viscera spiritalia non promittatur. Est autem *Diaphragma* septum vel cingulum transversum, quo viscera spiritalia à naturalibus dirimuntur, id est, cor & pulmones, à liene & jecore. *PREMIT*] confringit; exclusio scil. abdomine.

200. *CONTINUO*] *MOX ABDOMEN &c.*] Adeo protensus est, ut etiam partem ventris aborbeat, & quæsitò à fultura tumore, insigniter ostendet. *Abdomen* extrema ventris pars, quæ tegit intestina.

201. *NIL STABILE &c.*] In vestibus vel vestium formis & generibus, utpote quæ indices morantur, ad morem receptum.

202. *CAROLI QUINTI &c.*] Imperatoris, qui ad annum xxxv. superioris seculi, cum ingenti classè in Africam appollus, cæso Muleasse, regnum Tunetanum Haviadeno Barbarossæ restituit.

203. *LUXURIEM*] *LUXUM*, in peristromatis hanc Caroli V. & Barbarossæ historiam representantibus. *VELUT AULEIS &c.*] Ac si foret Princeps quispiam potentissimus, ac de numero

Palatinorum; non hesternus, sed jam ferme secularis. Jocatur sarcasmate, & notat historiam Principis alicujus, qui anno xxi. hujus seculi, regiâ ductâ conjuge, ut se natalium splendore illius nobilitati parem ostenderet; creditur ingentem vim tapetiorum antiquissimorum, undique sibi comparasse, miroque artificio, his proavorum & tritavorum suorum arma gentilitia interfuisse; ut hac ratione gentis suæ vetustate exposita, uxori de nuptiarum impatrite querendi ansa eriperetur. *Tetrarcha* princeps, Dynasta, Vid. Serm. 7. ad v. 392. fol. 237.

204. *AT TINEIS &c.*] Ut solent serè cujuslibet lanificii opera, temporis decurtu ab illis animalculis infestari. Horat. lib. 2. Sat. 3. v. 118.

----- *Cui stragula vestis.*

Blattarum ac tinearum epula putrefas in arca. *Tinea* & *Blatta* vermiculi sunt, qui fibros, vestes, seu pannos maximè laevis erodunt.

205. *RUBBENIO &c.*] Petro Paullo, excellentissimo pictore, de quo Serm. 4. ad v. 78. fol. 75. Dignus, qui depingatur cum omni suo veteramentario apparatu. à Rubenio, qui figuris ejusmodi artificiosissimè adumbrandis, lætam & sedulam eâ tempestate operam navabat. Hinc alcubi in M. SS. Noster.

Sent (quod abest vero) quas non valet ante figuras Rubbenius pinxisse, aut descripsisse Catullus.

Et centè Catullum magnâ vivacitate & elegantia, res etiam minutissimas descripsisse, arguunt festiva epigrammata, & epithalamia, ceteraque, quibus meruit vulgatum isthoc elogium.

Tantum parva suo debet Verona Catullo.

Quantum magna suo Mantua Virgilio.

206. *GLACIALIS HIEMS*] Dum ære gelu est, & ut sequitur. *APHYIS*] Vilibus pisciculis qui, est apud Athen. l. 7. c. 21. sine coitu, ex spuma, arena,

*Suppositæque rotis fossæ, per levias strata
Costerius dum flectit equos, phalerisque sonoris
Elicit attonitæ velox persona tabernâ*

210. *Ex pueros & anus, hac tempestate minora
Pallia conspicias, rabioso digna leone,
Serica, non ovium, non tergore fulta sermo,*

arena, vel aliorum piscium putredine, aut denique, ut placet Plinio l. 31. c. 8. è pluvia nascuntur. Quales oppido frequentes in fossis submœnians Antverpiæ, plani utcumque, rufis pinnis, squamis argenteo candore lumen vibrantibus, ternos quaternosve pollices longitudine vix excedentes. Vulgus nostrum eos à micando *blizkens* nominat. SUBVENIT] Opem adfert, captauræ auræ, quâ impensè recreantur. IRPES] Ferreum instrumentum laui & acuo dente, quo glacies, inquant in locis fossatum nostrarum, percutiuntur. Kilianus interpretatur Belgicè *Houweel*. Id est, dum funt higus vel foramina, ut pisces interspiciant, qui glaciè eo tempore impediti, ad aquæ superficiem, ut solent, commeare aliquin nequeant. IRPES propriè agriculturæ subservit, ratti upnis genus, quo radices eruntur: hic ad usum, ut suprà, transfertur.

217. ROTIS] Curribus. Pars enim pro toto: pro rota, curtus. Sic & Ovid. l. 2. de arte p. 230.

Si rota deferret tu pede carpe viam.

SUPPOSITÆ FOSSÆ] Dum curtus, carpenta, bigas, quadrigas, sustinent & transmittunt flumina, & flagna gelu cœncreta. Juven. Sat. 10. p. 176.

Suppositumque rotis solidum mare.

PER LEVIA STRATA] Per vias glaciè, vel nive complanatas & lubricas, adeo ut summa velocitate transmittant irahas, quas ab hoc usu, nivarias vocant, vulgo Brabantico *noeuem-stedden*. Aguntur pterun que ab hominibus cultioribus, & nobilibus per plateas urbis, tempore jam memorato, ut scmet oblectent, & honorent amatas nymphas, quas gaudent felix impositas, ipsi ponentes stantes, hoc ritu circumvestire. STRATA sunt viæ publicæ fassis strata: ut docuimus suprà Sermonè 7. ad p. 39. fol. 163.

208. COSTERII] Homo quidam festivus & elegans, ab agendis ejusmodi trahis, eâ tempestate famosus & nominatus. FLECTIT EQUOS] Agit, moderatur, & incitat. PHALERISQUE SONORIS] Sonantibus tinctionibus, quæ passim à loris, & equorum phaleris dependentia motitantur, & ad excitandos sonitus adhibentur.

209. ELICIT] Exciet, evocat, seu invitat ad spectaculum. ATTONITA TABERNA] Ex taberna, pro cuiusque curiositate, & spectandi cupidine. Nam simul ac finus phalarum ad aures accedit, ex taberna vel officina, ubi suum quisque opificium exercet, quasi quadam animi perturbatione attoniti, procurrunt in viam, ut ornamenta & apparatus, tum servos & cultum contemplantur. VELOX PERSONA] Auriga personatus, instat personæ scenicæ, summâ velocitatis præter vias labens. PERSONA Latinis larvam significat, quâ quia actores in scena faciem obvelabant, dicti sunt personæ.

210. ET PUEROS ET ANUS] Omnis generis, ætatis, & sexus homines; maximè tamen pueros & mulierculas, quibus major curiositatis pueritius. Horat. lib. 1. Satiy. 4. p. 37.

Gessiet à furno redouantes scire, lacuque

Et pueros & anus.

MINORA PALLIA] Brevicula illa, vix nates attingentia, ut suprà Serm. 5. ad p. 268. fol. 118.

CONSPICIAS] Nobilium corpora tegere videas, 211. RABIOSO DIGNA LEONE] Digna, quibus utamur diebus æstivis & æstuosis, inle existente in leone; id est, in mense Julio, & diebus canicularibus. Hinc signum lennis vel caniculæ etiam ab Horatio taboliolum nuncupatur, lib. 1. Sat. 6. p. 126.

-----*Fugio rabiosi tempora signi.*

212. SERICA] Subtilissima & levissima, ex bombyce, minimè ad arcendum frigus comparata. Fila serica hodie notissima sunt: habentque à Seribus Indicæ populis nomen, apud quos, ex arborum lana neri, olim perperam credebantur. Virg. l. 2. Georg. p. 121.

Velleræque ut soliti depellant tenuia Seres.

Claud. de Prob. & Olyb. consuluat p. 179.

Stamina quod molli tendent de spisso Seres.

Fronda lanigera carpentes velleræ silva.

Et hinc Lippius in 2. Annal. Taciti: *Byssina*, inquit, è lino, bombycina è vermet: serica ex arborum lana confecta. Bombycina eadem est, cum Coa, sive Coa: manusque hodie, Reliquarum nihil superest, nisi nomen. Sed pace magni Lippii

*Gausapino sed nec bombyce: inhibēsne cachimmo
Semianimis? Peccet provincia sepe remota,*

215. *Quamquam & nobilitas misera hic, urbisque minoris,
Quando subalternus Prætor commissus in aulam.
Baubari hic gravius: Tu verbero, Messius inquit,
Siccinne nobilium barbas impune revellis?*

dixerim, cum nomine quoque superesse *sericas*, quæ ne hilum à bombycinis discrepant. Nam Pausanias lib. 6. ad fin. *Qua fila ad texturam usurpant Seres, ea nulla ex stirpe sunt. Nascitur in eorum terra vermis, quem serem Græci, ipsi longè alio appellant nomine. Magnitudine est id insectum duplâ maximi scarabæ, cetera araneo simillimum. Hoc Seres accuratè nutriunt. Creditum, ergo est, ex arborum lanâ provenisse sericum, quod illic olim spontè in arboribus bombyces textile opus conficerent. Industria hominum artem postea excogitavit, quâ quæstuosius aleretur. Et inde, ut scribit Zonaras in viâ Justiniani, duo Monachi ova illa vermium ex India in Græciam attulerunt, morique solis aluerunt, & sericum pannificum invexerunt, quod postea in Siciliam, ac mox in Italiam penetravit. Hinc Hier. Vida lib. 1. Bombyc. § 4.*

----- *Vos lanifici gregis aurea nostis*

Munera, quæ pater Italia prior intulit olim

Serius, huc patriis Serum decessit ab oris.

Et Zonaras ibidem diserte edicit, Romanos nescivisse fila illa, quæ antè à Persis mercatoribus tantum advehebantur, esse vermium. Unde facile adducor, ut credam contra Alex. ab Alexandro l. 4. c. 9. hodierna nostra serica Romanis non fuisse in cognita, licet nescirentur esse vermium, & multo labore sumptuose importarentur. NON OVIVM] Panno lanco. TERGORE FERINO] Pelibus serarum. FULTA] Sustentata, duplicata, firmata: id est, pelliculata, vulgo *ghueodars*.

213. GAUSAPINO NEC BOMATCE] Serico villosa, ut sunt crassiores isti panni, quibus sunt pili bombycibus levisissimi, quos suprà Belgicè dici monimus *fluwel, pan, &c.* *Gausape* pannus est, ex rudi & villosa lana contextus, straguli genus, quo Romani hiberno tempore, contra frigus se muniebant, inde penula gausapinæ usus militaris, & nauriei. Inde de maxillis hirsutis lepidè Petrus Satyr. 4 § 37.

Tu cum maxillis balanatum gausape petas.
Sensus est: levissimis palliis hieme se amictum. Exprobat illius vel mollietiem, de qua Plin. l. 11.

c. 23. *In tantum à lorica gerenda discessere moros, ut oneri sint etiam vestes: vel egestatem, quod alia scil. non suppetant. INHIBENS CACHINNO] Nobis risum prohibes? Cachinnus est risus cum sono, unde dictum vocabulum.*

214. SEMIANIMIS] Infans, qui animi, seu mentis tux partem dimidiam perdidisti. Metaphoricè scil. alias enim semimortuum signat. PECCET PROVINCIA REMOTA] Nobiles alibi in terris longinquis, & à nostro cælo remotis, ubi videlicet iuxta dictum Horatii l. 1. Epl. 10. § 15. ----- *Plus tepant hienes.* ----- aut ubi major paupertas.

215. MISERA HIC] Rerum egestate pressa: hoc nimirum belli tempore, ob fundorum populationes, villarum direptiones, & vestigalia agraria. URBISQUE MINORIS] Oppidi vel Castellii alicuius. Sensus est, quamvis nobiles hic Antverpiæ miseri sint, & pares iis, qui in parvis oppidis militari præsidio immittunt & petulantius infestantur. Ab hibernis enim militi præstandis immunis est Antverpia, propter arcem, & fori seu emporii privilegia.

216. SUBALTERNUS PRÆTOR] Vicarius Prætoris. COMMISSUS AD AULAM] A populo legatus ad principem, vel ejus legatum, de militum insolentia expostulaturus, aut de nummo, & disciplina stipulaturus, ut solet fieri flagrantè bello. Hic orationis sententia abruptum, sermonem occupante Messio.

217. BAUBARI HIC GRAVIUS] Supple, excipit, atrocius hic insurgere ac vociferari. Baubari canum pro prium, non secus quàm latrare. Lucretius lib. 5. § 1112.

Et cum deserti baubantur in alibis, aut cum Florantes fugimus, summissi corpore plagas.

VERBERO] Digne verberibus, flagitrobia.

218. BARBAS REVELLIS] Pessimè contemnitis nobiles. *Barbam vellere* proverbiali schemate dicitur, pro turpiter illudere. Horat. lib. 5. Sat. 3. § 193. ----- *Vellunt tibi barbam Lasivi pueri.* ----- Petrus Satyr. 1. § 33.

Sic Cynico barbam petulam Nonaria vellat.

Sarmentusque: Virisne probos impunè laceffis?

220. *Tandem inamarefcunt colaphis: ego protinus illinc*

Collecta pofita (patinas orbesque timebam)

Aufugere, & Laribus volui me fiftene fanum.

Summopere hic rifu pulmonem agitavi, & utroque

Uretere mihi fenfi descendere arenam.

225. *Ohe jam fatis eft, inquam, nam pado cacatum.*

Solviffes itidem frontem Malinæe togatus.

220. INAMARESCUNT] Actius quàm ante se muruò peiunt, & pugnis animi amaritudinem produunt. Horat. lib. 3. Satyr. 7. §. 107.

Nempe inamarefcunt epula fine perita.

221. COLLECTA POSITA] Deposito, vel numero æte, quanti cœnatum fuerat. *Collecta* propriè est singularum symbolarum collatio, seu potius omne ac totum illud, quod in cœnam à pluribus confertur. Ergo senex hic solidum symposii pretium dependit: alios utpote fordidos & parasitos, passus est assymbolos: ne symbolarum injecta mentione, forè de plagarum symbolis esse sustineret. PATINAS ORBESQUE &c.] In caput fortasse volatura.

222. AUFUGERE] Supple cœpitid est, aufugiebam. ET LARIBUS &c.] Volui me incolumem domum reducere.

223. PULMONEM AGITAVI] Vehementi & effuso rifu. Vox est Poëtæ, cui cura erat sumpti, & mox effecta sua prodiuri, pharmaci. Nam ut supra vidimus Juven. Satyr. 10. §. 33. rifu pulmo agitatur.

224. UTROQUE VRETERE] Utroque canale, per quem, ex utroque tene, in vesicam corrivatur urina. Nam agitator per rifum pulmone, ac inde

vi quadam ceteris visceribus impressa, depelluntur humores, & cum iis arenæ, quæ meatus illos obfident: sicque fit via vi. Vide infra Setmon. 11. Diog. Cynic. ad §. 473.

225. OHE JAM FATIS EST &c.] Saturitatem indicat, & Pharmaci jam tandem prementis efficientiam. Juven. Sat. 7. §. 62.

----- Satur est, cum dicit Horatius ohe!

Plaut. Stich. 5. 4. 52. *Ohe jam fatis.* Horat. l. i. Satyr. 5. §. 12. *Ohe jam fatis est.* Martial. l. 4. Epig. 91. §. 1.

Ohe jam fatis est, ohe libella.

226. SOLVISSES FRONTEM] Riffes, & frontem exporrexiffes. MALINÆE] Vir Ampliffime, cui hunc Sermonem infcribo. TOGATUS] Etiam gravioris supercilii censor & iudex, inter supremos Brabantiz Patres merito suo effulgens. *Aurelius Augustinus Malinam* Antverpiensis, Senatus Brabantici affessor erat, dum hunc Sermonem Poëta noster illi dedicavit. Postea ex designato provincialis Concilii Flandriz Præfide, ad sanctius Catholicæ Majestatis conclave, supremæque rerum Burgundicarum Belgicarumque subællia subvectus est. Vir sanè graviffimus, mularum cultor singularis.

SERMO IX.

AD NICOLAUM ROCOXIUM

EQUITEM AURATUM.

DISCURSUS VARIÏ IN EXCUBIIS.

ARGUM. Civium excubiis manè ad urbis portam præesse jussus Poëta, à familiari suo Francisco Sweetio in via offenditur, & ad jentaculum interpellatur: quo, per impedimenta Spartæ, quam ibat ornatum, rejecto; ac in prandium condicens, amicum, ut stationis tædia secum fabulis fallat, inducit: ubi mixtis utrimque sermonibus, leges excubiarum Antverpiensium politicè expenduntur; ejus temporis mœurs, nævi, vitia cuscim, te&oque nomine aliquot pessimi commatis homines perstringuntur, & multo sale defricantur, Poëta tandem ad amici triclinium, à statione, unà cum eodem, digrediente.

SUMMO manè, ROCOXI, Commissarius ibam
Nuper ad excubias, occurrit maximus ille
Helluo rumororum, chartis instructus, & intus

1. **SUMMO MANE**] Ante reſeratas urbis portas, ex placito Regio. ROCOXI] Huic enim inſcriptus præſens Sermo, cujus ſrater ſororem Poëtæ conjugem duxerat. Vir fuit graviffimus, conſularis Antverpienſis, & poſteriorum memoratæ digniffimus: in cujus effigiem ære cælaram, doctiffimus Gevartius olim luſit hoc hexaſtichon:

*Qui novies patria moderatus in urbe ſecures,
Qui ſummos ſprevit quos dabat aula gradus.*

*Sic vultus, ſic doſta gerit Rocoxius orn.
Obonas bis dum claudis olympiades.*

*Ambitione præcul magnum delata poteſtas,
Majorem ſed anim ſpretæ, quieſque probam.*

Porro ſicut Rocoxius hic anriquitatum Romanarum, omniſque ſapientiæ præſens erat peritiffimus; ita & literatos omnes, tanquam vetus ſui ævi Mæcenas fovebat, & ſuſpiciebat. Nobili, & perveſtiffa familiâ, & Werviorum, Delftiorum, ac Uſteliorum neceſſitudinibus inclatâ, prognatus; optimam tori conſortem habuit Adrianam Perez, Ludovici & Mariæ Berchemiz filiam: cujus pietas in gentiles ſuos, nobileſque alios indigentes emittit, unâ cum marito legatâ eorum neceſſitatibus poſt mortem ampliſſimâ re. Sinè prole uterque obiit, tumulati in æde ſacra FF.

Minorum Recollecſtorum Antverpiæ, in ſacello eorum munificentiâ conſtructo, & locupletato. **COMMISSARIUS**] Sic vocant, cui commiſſa eſt ſumma potæ cujuſpiam, ut excubitoribus civibus, eorumque magiſtratribus conſilio & poteſtate præſto ſint, ingruente caſu vel periculo, à militibus vel adverſariis: quòd flagrante bello, crebræ Batavorum excuſſiones, & in hanc urbem molimina poſtulabant. Et hinc Rex, jam tum nuper anno cix. lxx. xxiii. novarâ lege ſanxerat: ut quotidie unus de S-naru, cive quopiam ex dignioribus conſpiciat, diurnis excubiis, antequam urbis fores aperiantur, addeſſet: cui demum mox à meridie alter ejuſdem ordinis Senatori, & ut ſuprà ſtipatus, ſuccedebat; non abiturus, niſi ſub noctem jam valvis adductis & obſeratis. Portarum enim claviumque cuſtodia Antverpiæ penes cives, Mercurio intra pomœria, omni ſe cum Marte Martiſque commercio, penitus interdicente.

2. **AD EXCUBIAS**] In porta Chidorpia, ut conſtat ex ſequentibus, & M. SS. Serm. 8. ad §. 23. fol. 256. citatis. **MAXIMUS ILLE**] Notus Rocoxio, & aliis Poëtæ familiaribus.

3. **HELLUO RUMORUM**] Novorum omnium buc-

Multa agitans secum: solito pro more saluto,

5. *Unde, aut quò dominus? Felicem te quater, inquit,
Qui frueris vitâ hac, qui natus ad otia soli
Indulges genio: me summa negotia macrant.
Hæc via progressus, inquam. Curâ obruor, inquit,
Unum pro multis premitur caput. Euge, quod aptus:*
10. *Non nobis solùm natî sumus. Hoc ego mecum
Pondero. Quis rumor? Quid de prædonibus, aut de
Tillyio? Placide dormivit Schottius? Ex quo
Hoc stamus, quo nunc, siccoque caremus asello,*

buccinator. Cicero de M. Catone: *Hellus*, inquit, *liberum videbatur*, lib. 3. de Rh. cap. 7. CHARTÆ INSTRUCTUS] Multas manu litteras complexus, & confectans.

4. *MULTA AGITANS*] Pensabundus, & quasi de summis rebus deliberans.

5. *UNDE &c.*] Querit Poëta. Horat. lib. 2. SATYR. 4. v. 1.

Vnde & quo Cæsar?

FELICEM] O te felicem! Vox est alterius.

7. *INDULGES GENTO*] Liberè & pro animi tui lubentia, sine cura rerum publicarum vivis.

8. *VIA PROGRESSUS*] Promotionis, ut nunc vocant: id est, hæc viâ & ratione aditum tibi parvas ad opes, honores, magistratus &c. Vox Poëtæ. Sed ille

9. *UNUM PRO MULTIS &c.*] Se laudat tacitè, querendo quòd aliis feriantibus, aut nihil curantibus, solus sustineat curarum pondera. Virg. lib. 5. *Æneid.* v. 815.

Vnum pro multis dabitur caput.

Claudianus in Ros. 2. v. 151.

Tot signis unum petitur caput?

EUGE QUOD APUS] Applaudit tacitè ironiâ, & assensatur Poëtæ hominis vanitati. Euge acclamandi & assentandi particula. Sic apud Persium SATYR. 1. v. 49.

EUGE TAMQ & BELLE. Et v. 75. EUGE POËTA. Sensus est: bene habet, quod tantis negotiis pertractandis par es.

10. *NON NOBIS SOLUM &c.*] Cicero lib. 1. OFF. c. 22. *Quoniam, ut præclarè scriptum est à Platone, non nobis solùm natî sumus, sed ortus nostri partem patriæ, partem parentes vindicant, partem amici.* HOC EGO &c.] Vox est alterius.

11. *PONDERO*] Expendo, confidero. Cic. Off. 2. c. 57. *Quæ sunt iusticiæ cuncto ponderanti.* Et Aët. 3. in Ver. *Nolite brevitate orationis mea possis, quàm rerum ipsarum magnitudine, crimina ponderare.* Quis &c.] Poëta querit. DE PRÆDONIBUS] Mansfeldio ejusque militibus, qui latrocinii, incendiis, caedibus, varias Europæ provincias, id temporis infestabant. Vide Serm. 7. ad v. 353. fol. 220.

12. *TILLYIO*] Joannè Serclasio comite Tillyio, strenuo Cæsariani exercitus ductore contra perdoctes Bohemos, cujus operâ, Ferdinandus II. Augustus Bohemix Rex, non semel triumphavit, Mansfeldium prædonem variis cladibus attrivit, & demum superavit. Vide quæ diximus Serm. 7. ad v. 66. fol. 161. PLACIDE DORMIUIT &c.] Jocat: lætioribus evenis credebatur indolere Carolus Schot, alter novigedulus, de quo suprà Serm. 2. ad v. 12. fol. 254. contrariis autem securus, & placidus indormire.

13. *HOC STAMUS QUO NUNC.*] Ex quo res nostræ sunt eo loco, quo nunc. Loquitur alter, SICCOQUE CAREMUS &c.] Piscem nostrissimum, ventis indurato, quem quidam *sustinarium* appellant, quoddam antequam in aquam macerandus ante cocturam injiciatur, primo fuisse vel malleo subigendus sit. Alii *salpam* nominant, eadem ratione. Nam Plinius lib. 9. c. 18 *salpam* dicit nesciam percoqui posse, nisi ferulâ verberatum. Sed ille de molli & recente, non de siccatō piscis id affirmat. Id genus autem piscis ex Hollandia plerumque nobis provenit, sed vetito ad id tempus nobis cum Hollandiâ commercio, necesse erat illi carere. Lothichius Rer. Germ. 1. 16. c. 2. circa hæc tempora sic scribit: *Rex Catholicus omni*

Circuit, & requiem non invenit. Atqui inimici

15. *Fusi; pax, aut induciæ. Faxit Deus, inquam,
Non patriâ, populo, non Rege, fidere minutis.
Sed quæ conditio, quis Navius? O nimis ardens
Hoc desiderium! Nunc illud crede, scies hæc
Autem postea: & en prægrandis epistola venit*

20. *Bruxellâ, nostrum rebus super omnibus urgens
Judicium: festino, unam post nuntius horam
Discedit. Tibi me commendo. Sum tuus, inquit.
Et propero: assequitur me Sweertius illico. Sta sis.
Non possum, jam equitat Tseraertius. Insnuas te,*

omni commercio cum Batavis suis interdixerat, sed flagellatâ tam in Belgio Catholico, quàm Hispaniarum regniâ anonâ, prohibitionem mitigavit. Sententia ergo hæc dignoscitur: ex quo tempore Rex noster, ejusmodi prohibitiones, perstat demonstrare, quàm parvi faciat bellum & vires Hollandorum.

14. *Circuit &c.* Currit & vagatur per vias, ut exploret, quid rumores publici serant de rebus Batavis, & libero commercio cum iisdem: foris de sicco asello sollicitus, quo palatum illius tenebatur. Lucæ 11. §. 24. *Quærens requiem & non inveniens.* Juven. Sat. 9. §. 8.

Circuit, & fatuos non invenit.----

INIMICI Hollandi, seu eorum exercitus.

15. *FAXIT DEUS* Utinam, inquit Poëta, vera sint ea quæ refert.

16. *NON PATRIÂ &c.* Sine damno vel detrimento patriæ, populi, Regis, & Religionis.

17. *QUÆ CONDITIO* Quæ leges pacis vel induriarum. *NAVUS* Procurator vel pacis proxeneta, ut fuit Joannes Navius Antverpiensis, Ordinis Franciscani per Belgicam viciniasque provincias præfectus (commissarius illi vocant generalem) qui ad placidum Principum Alberti & Isabelle, in Hollandiam frequens commendo, animos utriusque populi, longis bellorum odiis exasperatos, sua comitate molivit, & ad pacificandas duodecennales Inducias, feliciter inflexit. Vir, inquit Badius lib. 1. Belgicar. Induc. *Indursum, officax, multarum linguarum peritus, aulicarum artium minimè rudis, artifice colligenda benevolentia plurimum pollens, O NIMI &c.* Loquitur rumororum bellu.

18. *HOC DESIDERIUM* Sciendi scilicet, quod queris. Callide respondet, ex arte illorum, qui ne cogantur dicti sui fidem facere, rationes Eleusinis sacris magis esse arcanas & celandas denuntiant. *SCIES HÆC &c.* Ex Euang. Joan. Cap. 13. §. 7. *Quod ego facio, in nescis modò, scies autem postea.*

19. *PRÆGRANDIS EPISTOLA &c.* Ad me missa est. Juven. Sat. 10. §. 7.

--- *Grandis epistola venit A Capreis.*---

20. *BRUXELLÂ* Ex aula Principis. *REBUS SUPER OMNIBUS* Patriam & optimum publicum acutentibus, de pace scilicet, vel induciis. *URGENS* Serio postulans.

21. *FESTINO* Ut referbam. *NUNTIVS* Tabellarius, vel is, qui litteras attulit.

22. *TIBI ME &c.* Poëta hæc formulâ valedicit, & se ab altero expedit, qui item pari ratione sum tuus] Ait.

23. *PROPERO* Ad rationem meam, antequam porta pateat, & serò advenisse deprehendar. *SWEERTIVS* Franciscus, vir elegans & eruditus, cum multis aliis scriptis, tum Athenis suis Belgicis, quibus de popularibus scriptoribus & posteritate optimè meritus est, apud omnes clarissimus: dignus qui in eis perpetuò vivat. *STA SIS* Substite si placeat. Particulam si Commi ci frequentissimè imperativis subnectunt, ad imperandi rudratem, vel invidiam moderandam: valetque serè, si vis. Vox est Sweertii ad Poëtam.

24. *NON POSSUM* Subsistere: festino. *EQUITAT Tseraertius* Henricus scilicet. Tseraertius eques, urbanarum vigiliarum præfectus, unus ex quatuor, cujus forè tunc vices erant, ad urbis fin-

nes

25. *Es probo, multis scio: sapientis regula Protei.
Ex tali ligno fit Mercurius. Valet, inquam,
Aurâ uti & velis. Minimùm ex hac parte laboro.
Quis secus occurso? Quid Marchio? Castra movet? Quin
Absque tribus libris loculis comitantibus Hagas*
30. *Ire brevi dabitur, ventoso & currere plaustro.
Desperata fugit Bellona. Quid audio? Sed quis*

nes equitare, stationeque singulas ad claustrorum munimenta explorare, num singuli suis partibus strenuè & vigilantè defungantur. Sensus est, vigiliam præfectus equum jam conscendit, & lustrat alibi vigilas, mox ad stationem portæ mihi commissæ properaturus. INTRUAS TE &c.] Iteum Sweetius.

25. MULTIS SCIO] Multorum nantiorum gnaro. Vocabulum Apuleianum est. SAPIENTIS &c.] Regula sapientis est regula Proteid est, sapientis est. variè se transformare, & temporis hominibus semet accommodare. Jocatur Ironicè, & notat ardelionis ibitus inconstantiam. *Proteus* Dens marinus, à variis formis in quas se transformavit, inconstantæ & mutabilitatis exemplum. Ovid. lib. 1. de arte v. 761.

*Vixque levis Proteus modò se tenuabit in undas;
Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirsuta arbor.*

26. EX TALI LIGNO &c.] Aptus est, ut ad honores amplissimos evehatur. Desumptum à fabris, Mercurii signo materiam deligentibus: vel à magico Mercurii simulacro, quod sculpebatur ex certo ligni genere, aliàs ad usus magicos nihil profuturo. Inde proverbium: *Non ex omni ligno fit Mercurius.*

27. AURÂ UTI &c.] Velificari fortunæ suæ, quælibet momenta & accidentia in rem suam transferendo. Jocatur hic Poëta, quasi ex mente Ardelionis: & ideo se corrigens: EX HAC PARTE &c.] De hac re minime sum sollicitus, qui autibus præposterior, & liberali homine indignis, nolim aliorum gratiam aucupari.

28. QUIS? VIR URBANUS, vel liberalibus moribus exultans. SECUS OCCURSO? Alio modo se gerat, occurrente in via amico? MARCHIO] Ambrosius Spinola, supremus Catholici exercitus in Belgica Duxor. Sciscitur Sweetius, QUIN? Immo Vox est respondentis Poëtæ.

29. TRIBUS LIBRIS] Flandriscis. Libra Flandræ valet sex aureos Rhenenses, aut Brabantios; id est scutatos Romanos duos. Tres autem

libræ ejusmodi, pretium erant ordinarium, quæ fides publica coequebatur ab Hollandis, per illos, qui ex Brabantia ad eos turò proficisci & reverti cupiebant: aliàs enim vel prædæ, vel capiviratus periculo subiacebant. LOCULIS COMITANTIBUS] Cum marsupio nummis facto, cui nimirum pacis tempore, à militibus & prædonibus, mutuendum non sit. Joven. Satyr. 1. v. 89.

---Neque enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabula.----

HAGAS] Cartorum municipium in Hollandia, muris non vallarum, mari tamen oppidique munitissimis circum adstris tutissimum. *Hagam comitis* à domo, quæ Saxonibus *hæge*, seu Palatio comitis Batavi, nuncupamus. Hanc extruxit Guillelmus II. Comes, Imperator Romanus, qui & Senatum Gravendam huc transtulit. Hic hodie sedem habent Princeps Atrasonianensis, Senatus Hollandiæ provincialis, item & supremus omnium provinciarum fœderatarum. Huc conventus suos cogunt, tum ordines ejusdem Provinciæ, tum generales omnium.

30. VENTOSO PLAUSTRO] Velifero currus, qui tum nupera inventione Srevinii, cum septemdecim sociis, vixerat Mauritium Principem Auriacum, in ora maritima litroni Batavici. Extat de hoc currus solidus liber 11. Epigrammarum Hugonis Grotii, qui Epigram. 5. de eodem Principe hic canit.

-----Ventes non ultra passus inertes,
Hoc dedis, excelsa nobilis mentis opus.
Imposuit plaustro veitantem carbassa malum,
An potius novi subsidis illo rotas?

Scandis aquas navis, currus ruinæ aëre prono,
Et merito dicas, hic velas, illa natas.
Summa quippe & incredibili celeritate, minimum temporis, currus hic novus maximum viæ spatium emeticabatur.

31. DESPERATA] Omni spe victoriæ destituta. BELLONA] Martis soror & belli Dea, pro bello. Id est: Batavi desperant armis suis victo-

*Fame auctor? Qui aderat congerro. Ex illius ore
Nil sparge in vulgus, nisi cautio de reparando.
Qui sic? In melius verum exornare solebat.*

35. *Præbet epistolium: teque illi accedere fas est.
Nosti hominem? Novi. Qui tecum convenit illi?
Optat; accedo si quid premat, eleve, optet,
Ne videar caudex, & ne me torreat ultra.
Nam quid proficias, caput est heteroclitum, abundans*
40. *Nempe suo sensu, sed deficiens ratione.
Quisque suos patimur manes: magis hic, minus ille,
De quocumque luto placuit formasse Prometheo.*

res evadere. QUID AUDIO? Mirantis Sweetii interrogatio.

32. FAME AUCTOR? Istius rumoris. QUI ADERAT? Respondit Poëta: ipse ille, qui mecum, jam ante tuum advenum, fabulatus est. EX ILLIUS &c.] Sweetius Poëtam monet de dubia & subiecta hominis fide, ac proinde ne temere illius dicta, apud alios denarret.

33. NISI CAUTIO &c.] Fide iussore obtrineas, qui danum, si quod tibi emergat, cogatur separare: ne postea falsi convictus, cogaris vel etubescere revocando, vel luto damnum rescire. Jocatur.

34. QUI SIC? Rursum Poëta. IN MELIUS &c.] Iterum Sweetius: mendacis rem auge, & exornat liberaliter.

35. PRÆBET EPISTOLIUM? Instat Poëta. Offert: legendum epistolium, unde certò discas rem narratam veritate nisi ACCEDERE? Consentire & accedere. Tereot. Phorm. Prol. v. 30.

Voluntas vestra si ad Poëtam accesserit.

36. NOSTI HOMINEM? Iterum Sweetius, quasi de fide hominis adhuc dubitans. NOVI? Respondit Poëta. QUI TECUM &c.] Sweetius.

37. OPTAT? Respondet Poëta. ACCEDO? Accedere me stimulo, seu cum ipso sentire me fingo. Solebant olim dum pedibus inibantur suffragia, Romæ ad eum accedere, cuius ipsi opinionem probabant. Inde accedere pro consentire. PREMAT? Maxime urgeat, vel exaggeret. ELEVE? Leve, vel parvi pretii faciat.

38. CAUDEX? Rudis ut caudex, qui est simplex arboris pars à summa radice usque ad imos ramos ascendens: id est truncus. Hinc & pro

stulto, & obtusioris ingenii homine usurpatur. Tereot. Heaut. Act. 5. Sc. 1. v. 4.

Quæ sunt dicta in stultum, caudex, stipex, Alnus, plumbens.

38. TORREAT? Lædat, malè afficiat, setiat. Inquit hominem quandoque sibi obfuisse. Id est: colo & veneror malum genus, ne mihi noceat.

39. QUID PROFICIAS? Dicta scilicet ipsius contentiosè refellendo. CAPUT EST HETEROCLITUM? Cerebrosus, pertinax, & præter communem hominum morem. Ad accidenti grammatico, ad obliuatum, communes commercii humani leges prævaricans voluntatem, festivè deflexum. ABUNDANS? Perstat in Metaphora. Heteroclitorum enim alia sunt variantia, alia deficiencia, alia abundantia.

40. SUO SENSU? Senia sua præfractè tuetur, nullis rationibus se submittere. Detoria Phraus ex Epl. D. Pauli ad Roman. c. 14. v. 5. *Panisque in suo sensu abundat.* Id est, pro conscientia sua, seu mentis propriæ persuasionem agat, seu, ut D. Ambrosius, *quisque suo consilio remittitur.*

41. QUISQUE SUOS PATIMUR MANES? Omnes, suis quisque animi moribus, seu vitii obnoxii sumus: nam hoc sensu hodie iactatur adagii vice Virgilianum isthoc l. 6. *Æneid.* v. 743. ubi Anchises filio, *Æneæ* exponit, quàm omnes suâ quisque poenâ pro merito culpæ apud inferos plectantur. Affine est istud Placii l. 1. Sat. 3. v. 68.

...Vitiis nemo sine nascitur, optimus ille est,

Qui minimū urgetur. -----

MAGIS HIC &c.] Hic gravioribus, ille levioribus vitiis deformis est.

42. DE QUOCUMQUE &c.] Ut cuique corpus, vel

*Quis dubitat? Nec in hoc dissentio. Commiserandum
Infirmo cerebro. Scis quid me torqueat? Ecquid?*

45. *Hunc similemque viros tresse, vili obsequio, ipsi
Semideis gratos. Muni te Socrate: nescis
Plurima per tales sustendi posse, per ipsum
Que vix amphibium? Luscis intentio magna.
Si tibi plena acies, vitium desige alienum*

50. *Democriti risu Nam quis supplerit inane,*

vel melius, vel deterius constitutum est. Nam propensiones in bona vel mala naturales, à constitutione corporum proficiunt; malis aërem cupiditatibus, adiuvante Deo, jugiter obstituendum est, ut quàm minimum afficiant, nec rationi reluctentur. *Promittunt*, qui hic Creatorem Deum Opt. Max. designat, olim creditus est primum hominem è luto, vel terre gleba finxisse: ut supra vidimus Serm. 6. ad §. 65 fol. 130. Inde à *medicare luto factus* dicimus, quibus melior indoles. Vide Serm. 3. ad §. 166 fol. 44.

43. *QUIS DUBITAT*] Sweetii vox est.

44. *ECQUID*] Interrogat Poeta.

45. *HUNC &c.*] Iterum Sweetius. *VIROS TRESSES*] Inepios, tritum assium, nihili. Persius Satyr. 5. §. 76.

----- *Sic dama est, non tristis agaso.*

VILI OBSEQUIO] Officio, vel assiduatione servili.

46. *SEMIDEIS*] Principibus, Heroibus, vel maximarum rerum Administris, qui minorum adulationibus capiuntur. Hos enim in rebus magnis consulunt, non tam capiendi, quàm jam capium consilium probandi gratià. *Semidei* apud Poetas compositæ mediæque sunt originis, altero parentem Deo, altero humine prognati: ut Hercules ex Jove & Alcmena. *MUNI TE SOCRATE*] Constantià Socraticâ. *Socrates* enim semper sibi visus similis, tam in prosperis, quàm in adversis; summus upote rerum humanarum contemptor. Plin. l. 7. c. 19. *Ferunt*, inquit, *Socratem clarum sapientiâ, eodem semper visum vultu, nec aut hilari magis, aut turbato*. Hic omnium philosophorum punctus, ac ipsiusmet Apollinis oraculo sapientissimus comprobatur est.

47. *SUSTENDI*] Artificiosâ dexteritate, ac callidè confici, vel confectum dari. Suetonio enim insidius dicuntur sustendi.

48. *AMPHIBIUM*] Hominem eorum, doctum, sapientem, & maximè parem. Notat hic quæpiam sibi & familiaribus notissimum, qui licet

rebus magnis peragendis, apprimè foret idoneus, anceps tamen, & nullarum partium, res dumtaxat privitas curabat, & sibi soli vivebat. De illo enim sic habet alibi in M. SS.

Amphibius sibi versutus, non utilis ulli.

Persistit cum venustate in metaphora *tenfonis*: nam ab *ἀμφω*, quod est *ambo*, & *σῖς*, quod quidam exponunt *arcum*, vel *neruum arcus*, quòd vim arcui addit, vel vi contenditur: fit *ἀμφίσῖς*, quasi utriusque vel duplicis nervi, aut intentionis arcus. Ludi in ambiguo, tam in significato jam exposito, quàm in alio. *Amphibia* enim animalia sunt, quæ partim in aqua, partim in terra vivunt. De illis Cic. lib. 1. de Nat. Deor. c. 103. *Resiarum autem terrena sunt alia, partim aquasiles, alia quasi ancipites, in utraque sede viventes*. Componuntur *ἀνὰ τῷ βίῳ*, quod est *vita*, vel *victus*, & *ἀμφίς*, quod est utrimque vel ab utraque parte. *ἀμφίβιον*, quasi in utraque sede, vel utroque victu, maris & terre, visitantes. Et hinc proverbiali schemate hodie *amphibii* dicuntur, qui sibi vivunt, nec ullarum sunt partium: id est, ut volunt alia proverbialia: nec caro, nec piscis; nec intus nec foris; nec domi nec militia. Vide Adag. Gell. Cognati. *LUSCIS INTENTIO MAGNA*] Altero oculo captis, acior perspicacitas est. Vis enim optica ab uno fonte vel principio, in geminos oculos distenditur: impedià verò alterius actione, alteri tota se infert, sique se ipsa validior. Confert scilicet hunc ardorem, cum lusco: Amphibium descitipsum, cum perspicace, & neutro oculo- rum capto.

49. *PLENA ACIES*] Integra & plena, per utrumque oculum, videndi potestas. Metaphorice, mentis vel ingenii aciem intelligit. *DESGE*] Nota, calliga, perime. Persius Sat. 5. §. 15.

----- *Pallores radere mores.*

Desunt, & ingenio culpam desigere ludo.

50. *DEMOCRITI RISU*] Quo humana omnia

O O 2

pro

*Rasert aut strumas rerum? Compone, valebis,
Cui præs, in cacos hominum affectus, μαρτύρος μω.*

*Philosophum formas. Ut poscis nempe: Pisani
Non caput attritum; non cuius vita polaris;*

55. *Non qui Bruxella populo vidente fenestris*

pro ludibrio accipiebat. Siquidem intellecto novu quopiam rerum mutabilium & fortunæ eventu, philosophus ille Abderites, in tisu solvebatur, unde Gelasius dicitur, ut monuimus fol. 55. Et infra Noster Serm. 10. §. 282.

Democritus risit, flevis contrarius auctor.

Horatius lib. 2. Epistolâ 1. §. 194.

Si fores in terris videret Democritus.-----

Et Juvenalis Satyrâ 10. §. 33.

Perperna risu pulmenem agitare solebat

Democritus. -----

SUPPLERET IN:NB] Rerum inanitatem expleverit, seu ut Plautus, inanimentis explementum fecerit. Petrus Sar 1. §. 1.

----- *Quantum est in rebus inane!*

51. *RASERIT AUT STRUMAS?*] Tumores & suppuracanea? Sensus est: quis huius obstruit, defectus supplendo, & excessus depuit. Seu quis aulicis bona quæ defunt, aut abstulerit mala vel morbos, quæ abundant huic seculo. *Synoma* tumor est in cervice & alis, in quo glandulæ duræ quæ vocantur scrophulas, Metaphoricè pro morbis animi. *COMPONE*] Seda, tranquilla, pæca compimendo moris.

52. *CUI PRÆS, μαρτύρος*] Te ipse, animum & corpus tuum, quibus ratio, & arbitrii libertas imperat. *Physici* enim, teste Solino, *hominem minorem mundum esse iudicant.* At nob. l.a. cont. Gent. *Hic est ille presiosus, & rationibus homo augustissimus præditus, mundum minor qui dicitur, & totum in speciem fabricatus.* Clemens Alexand. protrept. *Cum hunc mundum, atque etiam microcosmum, nempe hominem, ejusque animam & corpus sancto spiritui concinnasset* Lipsius Cent. 2. ad Belg. Epl. 26. *Hominem esse parvum mundum verum sapientia dixit.* Id est. *μαρτύρος*. Homo namque quaternis humoribus, tanquam elementis, quorum principes qualitates referunt, constat: sanguine, pituita, bile flava, bile atra; & sic quodammodo omnia continere censetur, quæ in mundo sunt. Insuper animam habet ex calzo decerptam, divini autæ particulam, primæ rationis imaginem: ut rectè parvo mundo, id est, sibi ipse

per rationis impetium præesse dicatur.

53. *PHILOSOPHUM FORMAS*] Sweertii vox est ad Poetam. Prima hic contrahitur, per diastolen, ob necessitatem metricam. *FORMAS*] Me instituit, philosophari, ut verus evadam philosophus. *UT POSCIS*] Inquit Poëta: nam cum, quo malo torquere, mihi edisserueris, meum est remedium suggerere. Itaque per philosophiam, quæ potissimum in actione est, tibi succurrendum censeo. Formem ergo te philosophum. sed non similem jam memorandis, qui potius à sapientia ostentatione, quam actione, virtutis laudem occupantur. *PISANI*] Viri celebres Octavii Pisani, nobilis & locupletus Itali, qui Hetrusco sermone conscripsit. *Leges peritiles, juxta quas administrantur vora, prompta. & expedita iustitia, sine advocatis, procuratoribus, consiliariis &c.* Latinitate donatis à Francisco Mercurio Barone ab Helmont, & Merode, editas Sulzbaci Anno 1713. 1716. Hic multo peregrinanti desiderio afluans, rem omnem transcripsi gentilibus, & proximè sibi agnatis, hac cautione: ut ubicumque terrarum esset, quotannis ei, omne collybistratum tabellarum, cotonarum mille pendi accurarent. Demum Belgium ingressus, sedem senectutis suæ, præ ceteris, elegit Antverpiam, quæ majorem anni panem incoluit; reliquo tempore alii Belgicæ Catholicæ civitatis pro genio usus.

54. *CAPUT ATTRITUM*] Faciem obtusam, naso resimo, & ad malas usque panis depresso: quæ adeo deformarunt hominem, ut pueris in officio continendis, pro tericulo mentes occiderent: *Pisanius adproperat*, quod vulgus nostrum dicebat: *Pisani die comp.* *NON CUIUS VITA POLARIS*] Astronomus quispiam tunc notissimus, cuius vita, cura, studium & ingenium totum in eo erat, ut polos ejusque motus scrutaretur, & forè nullo fructu, sine rerum suarum aut laudis incrementis.

55. *NON QUI BRUXELLIS*] Uti superiori versus, ita & hic notatur quispiam, utrique congeronum probè cognitus, quem deridicula vanitas populi sermonibus celebravit.

Doctrinam & scripsit foribus: sed qui sua, seque

Moribus austeris praesentis temperat astri

Ille sâ fibrâ. Pauci quos æquus amavit

Juppiter. Excutiendus amor recti, fabricando

60. *Fabri sumus. Verùm aliàs plura. Obsecro mecum*

Ut jentes hodie. Quid se custodia portæ?

Sub duce Janssenio. Non obiectacula servat:

56. DOCTRINAM ET FORIBUS &c.] Program-
mata, monita philosophica, gnomas, & scita
moralis sapientie, ut se philosophum ostentaret,
foribus, & ædificis domus suæ inscribi curavit:
fortasse non ab similibus illi, de quo Laetius: *Spa-
done quodam scelerato Domui suæ inscribente,
NIHIL MALI INGREDIATUR, dominus
inquit Diogenes, quæ ingreditur?*

57. MORIBUS AUSTERIS] Praeposteris. AS-
TRI] Fatalis necessitatis seu fati. *Astrum* plurimum
stellarum sidus est, philosophorum vulgus con-
stellationem appellat. Per hoc Aëthnici olim fa-
tum, seu necessitatem, non raro expresserunt.
Persius Salyr. 5. §. 51.

*Nescit quid certo est, quod me tibi temperat,
astrum.*

TEMPERAT] Accommodat.

58. ILLA SÂ FIBRÂ] Non laxo, vel affecto
corde: id est, æquanimiter, non repugnanter,
patienter. *Fibra* hic pro corde ponitur. Extre-
mum cuiusque rei fibrum olim dicebatur, teste
Varrone l. 4. de l. 1. unde fibræ distæ sunt extre-
mitates omnium rerum & jecinoris. Maximè ta-
men de visceribus hominum, animantium, &
arborum radicibus dicitur. Inde fibræ jecinoris,
pulmonis, & cordis. Posteriori significari usus
Persius, Salyr. 1. §. 47.

---- *Necne enim mihi cornea fibra est.*

Id est, cor durum, & sine sensu. PAUCI &c.]
Arguit Sweetius, innuere perpaucos esse, qui
hoc præstent, nec esse illos, nisi quos Deus sin-
gulari beneficio tales fecit. Virg. lib. 6. *Æneid.*
§. 129.

---- *Pauci quos æquus amavit*

Juppiter, aut ordens eorum ad æthera virtus.

59. EXCUTIENDUS AMOR RECTI] Deponen-
dus, vel tollendus insulsus iustitiae, ac virtutis
amor, quas in aliis desideramus, in nobis ne-
gligimus: quibusque citius alios plectimus, quàm
nos ipsi corrigimus. Amor honestatis primum in
se, deinde in alios fertur. Alienas papulas obse-
rvare, ulcera nostra præterire, perversum est. Re-

ad proverbium isthuc vetus: non videmus man-
sica, quæ à tergo est.

FABRICANDO &c.] Usu & praxi pedetentim ad
ipsam artem accedimus Poëtæ verba sunt ab
adagatione desumpta, quibus innuitur, ab artis
exercitio nasci artifices.

60. VERUM ALIAS &c.] Valedicit Poëta, &
conatur se à sodale expedire, ut festinet ad excu-
bias. Sed Sweetius: OMNINO &c.] Ad jenta-
culum te compello, vel invito.

61. JENTES] Primum diei, & matutinum
cibum capias. Didymus ad Odysl. 2. *Ter cibum
veteres capiebant. Jentaculum primo sumitur,
quod vocatur ægion. & sumitur mand, cum ad-
huc tenebræ essent.* Prandicula & Silata, item &
særa matutina, quidam veterum jentacula dixe-
re. Plaut. Curcul. Act. 1. Sc. 1. §. 72.

Me inferre veneri ovi jam jentaculum.

Soli ferè pueri olim fumeabant, aut ganeones.
Marr. lib. 14. Lem. 223.

Surgite jam vendis pueris jentacula pistor,

Cristatæque senant undique lucis avari.

Romani ferè sicut panem in jentaculo fume-
bant, vino etiam abstinentes. Unde panem gu-
stare, panem comedere, pro jentare. Sæpè tamen
aliquid opsonii saliri adhibebant. Quo sâ &c.]
Quo se dimittet vel ablegabit, aut transferet
portæ custodia. Id est, quis vice mea, præerit ex-
cubis portæ mihi commissæ. Vox est Poëtæ.

62. SUB DUCE JANSSENIO] Responsum
Sweetii. Janssenius civica cohortis dux, curam
istam curaverit. Janssenius lautioris fortunæ
mercator, à munere centurionis, seu militari du-
cis magistratu notissimus, vulgo *Capiteyn* Jans-
sens. A Rege siquidem novata lege, non nisi ci-
vium nobiliores cohortibus præficerentur.
Hinc infra §. 86.

Condecorat portas holseria bracca----

OBJECTACULA] Obices cancellatos. *Objecta-
culum* Varronianum vocabulum, usurpatur hic
pro claustris cancellato, interdiu ad transitum
elato

*Furatis cura. Se exenset nemo, subinde
Inciderit casus de quo dependeat urbis*

65. *Tota salus: volupe est, nos nobis cingimur ense.*

Non orsis colophonem addes? Divellimur ergo

Damon & Pythias? Nisi ames excurrere mecum.

Est fabricata foris statio, ne Sirius urat

Praefectos vigilum, pluvius vel terreat Auster.

70. *Si varices timeas, dabitur requiescere. Nedum*

elato & pendulo; quod urbe exituris, primum se offert ante valvas. Constat cancellis acernis, quadrilateribus, ferro infernè acuminatis; repentinis, per maturarum delapsum, incursum, si rudentes, à quibus utrimque dependet, quæ semper præsto est, securis incidit, præsentaneum obitaculum. Experti Alenfoniani, de quibus Serm. 8. ad 23. fol. 256 vulgus appellat, *het schof*. Sensus est: illi credita non est obiectaculi cura, utpote, quæ non tangit Ducem cohortis civicæ, sed sodales collegiorum sex militarium, quæ vernaculâ phrasi *Ghilda* nominant. Ita dictum Sweertii refutat Poëta.

63. *JURATIS CURA*] Ea cura esto sodalibus juratis armatorum collegiorum: illis enim solis custodiendi obiectaculi sparta, creditur. Nam ita sonat edictum Regiû anni c13. 136. xxiii. art. 54. *Ghilda excubias agens, custodienda obiectacula quinque portarum mediterranearum, duobus sodalibus forte legendi (ademptâ illis potestate subfutuendi tympanotribas, aliove injuratos) demandare obstringitur.* SE EXCURSET &c.] Depellit Poëta.

65. *NOS NOBIS &c.*] In tutelam corporum nostrorum, & fortunarum.

66. *ORSIS*] Civibus jam exoritis diurnas hodie excubias agere, extra urbis portam. *COLOPHONEM ADDES?*] Me Præsidem, & caput vigiliarum. Sensus est: non fines me, qui omnium maxime desideror, adesse vigilibus? Innuit serò esse, & patente portâ, cives foris jam suas stationes inecepisse. *Colophonem addere*, est illud rei cuiquam adicere, sine quo negotium confici non potest: ut hic excubias sine Præsidente. Alioquin etiam significat summam manum, seu coronidem operi imponere, ut apicem fabricæ, Ortum adagium à Colophonis militibus, quos scunt tantâ fuisse præstantiâ, ut cum alibi gentium bellum confici non posset, id Colophoniorum equitum

auxilio confectum iri dicerent. Sic & novissimis suffragiis dicimus legi, Decretis vel electioni Colophonem addidisse.

67. *DAMON ET PYTHIAS*] Amici integerrimi ac fidelissimi, ut fuere, de quibus Cicero lib. 3. c. 45. *Damonem & Pythiam Pythagorees fuerunt her animo inter se fuisse, ut cum eorum alteri Dionysius tyrannus diem necis destinavisset, & it qui mortis additus esset, paucos sibi dies, commendandorum suorum causâ, postulavisset: vas factum esse alter ejus sustendi, ut si illa non revertisset ad diem, merendum esset sibi ipsi, qui cum ad diem se recepisset, admiratus eorum fidem tyrannus, petivisti, ut se in amicitiam tertium adscriberent.* EXCURRERE] Portis egredi, & foris stationem obire.

68. *FORIS*] Extra portam, mox à trajecto secundo ponte. *STATIO*] Adicula respondens è regione stationi diurnæ vigilum, ad fossam murorum, ubi locus eorum, quos Præsides aut Commisarii vocant. Hujus adiculae descriptio, probat portam fuisse Chidorpianam, ubi Poëta excubias præsidebat. *SIRIUS*] Solis æstus, quolis solet esse diebus canicularibus. *Sirius* stella in ore canis caelestis, canicula nuncupatur. Papin. Sil. l. 1. Carm. 3. Vil. Tiburt. Manl. y. 5.

Illum nec calido lavavit Sirius astro.

Pro ipsa ætate invenias. Ibid. Cam. 2. y. 156.

Nec servas natura vices, hic Sirius alget,

Brama tepet.-----

69. *PRÆTECTOS VIGILUM*] Præsides seu commissarios: ducem cohortis quandoque aut ejus legatum, quamvis posteriores alibi stationem suam habere possint. *AUSTER*] Venus meridionalis, nubilus, & imbrifer. Papin. Theb. 1. y. 350. ----- *Pluvius Auster*

Inglomerat nubes, & tenebrosa volumina torquet, Defunditque imbres.-----

70. *VARICES*] A nimio standi labore tibi ob-

Ire libet comitem, sed & horas divido tecum,

Si limare velis hodierna diaria tecum.

Perplacet. Appulimus. Salvete ô pectora: lucem

Suppiter hanc faustam vortat. Tibi prospera cuncta

75. *Commissarie. Quid parva hæc craticula? Grande*

Munimentum urbis. Quis dixerit? Et statio hæc est

obventuras. *Varices sunt vena*, ut inquit Nonius, *in furis inflexa, vel oborta*. Id est, potissimum in venis: nam de varicibus in venae meminit Celsus lib. 7. c. 31. & alii in temporibus, alii in palpebris. Sunt igitur *varices* generatim venæ sacculo sanguine distentæ, quæ cutem lividam vel atram reddunt. Quod turpe Romanis olim, qui cura non vestiebant. Inde Plinius secundus sibi persuaserat, uti est apud Quintilianum l. 11. c. 13. Ciceronem, velandarum varicum gratiâ, rogat ad calceos usque demississe: cum tamen id ex usu veterum fuerit, ut etiam hodie ex statuis antiquis liquet. Varices autem vel adurebant, aut maxime excidebant, ut videre licet apud Celsum jam citatum. Nascuntur ex contusione, nimio conatu, standi & ambulandi labore. Hinc Vario Epl. ad Neronem, ubi extat apud Nonium, & in Fragm. *Si tuam rhedam non habuisssem, habuisssem varices* Juven. Sat. 6. v. 396. *haruspice varicosum* appellat, quod multum stat, dum deos & extra consistit. In quem locum Britannicus: *varices dicuntur ex nimia mora standi provenire*. Sic & Persius Sat. 5. v. 189. *varicosos centuriones* appellavit, quod illis multa statio & itio. Nam ut Claverius in hunc locum: *Stando & ambo sunt varicosi*. DARTUR REQUIERE] *Sedes vel scabellum*, ut sedear, NEDUM] Vox est Sweetii adscitantis, & comitem Poetæ sepe addicentis, ni modo condicat in prandium.

71. HORAS] Stationis, quæ ad meridiem usque cunctabantur. DIVISO] Sustineo tecum Id est, in partem tardiorum veniam. Sic dicimus cum amici curas, dolores, gaudia dividere, dum eadem cum illis communicantes, facimus, ut nobiscum latentior, doleant &c. Atque ita læva leviora, dextra lætiora nobis obvenisse videantur. Sic & per amica colloquia, dividimus, & decurtamus multarum horarum spatia.

72. LIMARE] Atterere, consumere, mandere. DIARIA] Cibaria hodierni demensi. Ut supra Serm. 3. ad v. 189. fol. 46 Ulpianus Digest. lib. 34. Tit. de alimentis & cibariis, leg. 21. *Diarius*

vel cibarii reliquii, neque habitationem, neque vestiariam, neque calciarium debere palam est: quoniam de cibo tantum testator sensit. Sensus est, si in animum ducas hodie tecum prandere.

73. PERPLACET] Condidit Poeta, pergitque natiando. APPULIMUS] Ad portam, & jam trajectis pontibus extra eandem, vigiles compello hæc formulâ. SALVETE Ô PECTORA] O strenui, tales enim Belgicæ phrasi *pectora* nuncupamus, ut est apud Kilianum, non secus quam selectos cohortium viros, *pectora nobilia*, vulgo *adelborsten*. Extat apud Gevartium introit. Ferd. Oratio V. N. Roberti Tucherii Cos. de quo in Proæthesi Serm. 1. fol. 1. & aciei urbanæ ductoris, principem Cardinalem compellantis: ubi inter cetera Orator, *Cives*, inquit, *hos velus milites armatos, & devota Catholica Majestatis obsequio pectora, Serenissima Celsitudini Tue sisto*. Non abludere veteres. Virgilius. lib. 2. *Æneid. v. 348. Invenies fortissima pectora*. Et Papin. Theb. lib. 4. v. 309.

Hos belli cæcis jurataque pectora Marti. Id est, generosos, fortes, & qui audeant inimicorum n telis, pectus etiam nudum: ut obicere. Vide Serm. 3. ad v. 335. fol. 62

74. TIBI &c.] Vigiles aliquot, aut eorum aliqui omnium nomine.

75. QUID PARVA HÆC CRATICULA?] Ligneam intelligi, quam videas ad secundum pontem versatilem. Nam in M. 55. eligendum sibi epitheton reliquit, ex his tribus unum, *nova, parva, querna*. *Craticula* hic est, septum craticum quernum, quo transverso latera pontis firmantur, quod videtur eâ ætate, novæ fuisse inventionis, & non ita pridem adjectum. Quæstio hæc est Poetæ. GRANDE MUNIMENTUM &c.] Respondet vigil vel excubitor quispian jocando, & ironice.

76. QUIS DIXERIT?] Iterum jocando, & salacè admirando, Poeta. EX STATIO] Iterum Vigili. Hæc est ædiola, & umbraculum. Innotuit hanc stationem, admodum recentem exstructam esse.

*Præsidis & scribæ. Quin vesticulibus apta.
Rem populi tractant ædiles. Fausta dies: an
Tutus obex? Tutissimus. Exactus gladiator.*

80. *Nonne hic Janssenius? Salve dux sedule: qui se
Res habet? Ex animo. Ad fossa spatiamur oram:
Præsto ero, si occurrat quidquam. Deus umbo suorum.
Strenuus hic populi ductor. Quin cognitus armis,
Et rude donandus. Renovatio non fuit abs re:*

77. PRÆSIDII] Commissarii, qui auctoritate Senatus excubitis præsidet. SCRIBÆ] Qui peregrinorum & exterrorum nomina in tabulas refert, aliisque scitu necessaria, ad urbis securitatem, antequam ad ejus ingressum admittantur. VESTICULIBUS] Apta insuper & capax, ut recipiat quæstiones vestigialium. Ironice scilicet quasi ob angustiam minimè capax.

78. REM POPULI &c.] Et hic ironice respondet Poeta. Sensus est, publicæ utilitati prospiciunt. Persius Sat. 4. §. 1. *Rem populi tractant ædiles*] Aedificiorum publicorum, & viarum curatores, quos nostro idiomate dixeris *Bau-meesters*. Nam ædiles Romani, præterquam quod annonam, mensuras, rem frumentariam curarent, unde etiam modo ædiles dici possunt, quos vocamus *Korn-meesters*, aliæque plura apud idoneos obvia: etiam prospiciebant, ut ædificia publica, privatæque fierent: ut cloacæ, aquæ ductus &c. lauta & integra asservarentur. Brevissimè Cicero l. 5. de leg. c. 7. *sunt ædiles curatores urbis, annonæ, ludærum solennium*. Noster infra Serm. 11. ad §. 571. extendit ad curatores publicarum elemosynarum, & pauperum. Pergit deinde Poeta laudare ceteros, & juratos ostendens fudales, de quibus supra ad §. 63. salvere illos jubet, hæc formulâ: *fausta dies*.

79. TUTUS] Expeditus in quemvis casum, & probè custodius. OBEX] Obiectaculum, de quo jam egimus ad §. 62. TUTISSIMUS] Inquiunt sodales armati. Hi enim habent aliam stationem, ad observandum obiectaculum, nec quidquam commune habent, cum aliis excubitoribus. EXACTUS GLADIATOR] Quisque collegarum ejusdem collegii. Laudat curam illorum, & ab illa collegium istud, quod vocant gladiatorum, vulgo *Schermesghilde*: ac si dicat: armati sodales istius collegii accurati sunt, in rebus suis percurandis. Sex ista collegia Antverpiæ, florem urbæ

næ pubis complectentia, quibus annuo magistratu bini præfunt decani, seu ductores cohortis ejusmodi, vide in Antverpia Guicciardini hominum Itali, de urbe nostra optimè meriti, & eruditione clarissimi.

80. NONNE HIC JANSSENIUS?] Dux cohortis civicae, de quo supra ad §. 62. Eminus Poeta ducem conspicando, percontatur Sweetium deinde pergit & hominem occupat. SALVE &c.] Formula urbanitatis, ut solemus, cum vine vel epistheo bonæ proprietatis, amicos compellare, & eorum animos parare.

81. QUI SE RES HABET?] Quam rui sunt expediti ad arma, quam serio stationes obeunt, quàm frequentes adfunt, & universè qui res agitur cum portæ custodia? Hæc enim inspicere & explorare sedulo, partes sunt Commissarii, EX ANIMO] Ad votum, bellissimè, rectissimè. Vox est respondentis Janssenii. Postquam Poeta primas commissionis suæ partes explever, & jam securus de justa tutela & vigilia, indicat extra septum ad oram vicinæ fossæ, se cum amico ambulaturum. AD FOSSA SPATIAMUR ORAM] Id est, vobis in propinquo adero, mox accurturus, si res postulabit.

82. SI OCCURRAT QUIDQUAM] Casus quispian incidat, qui me præsentem, aut arbitrium meum requirat, DEUS UMBO SUORUM] Sensentis & augurium Janssenii: ac si dicat, Deus suorum clypeus nos tuebatur.

83. POPULI DUCTOR] Popularis cohortis dux, aut censorius Janssenius COGNITUS ARMIS] Armorum tractatione, ac usu eorundem dextro & generoso.

84. RUDE DONANDUS] Vacatione vel dimissione muneris. Nam vigiæ donabantur, seu rude gladiatores, quibus jam licere volebat prætor à gladiatorio munere cessare. Cic. Phil. 2. c. 74. ad Antonium, *Tam bonus, inquit gladiator, rudem*

gare

85. *Tutius expuncti sunt mercenarii, & auctis
Condecorat portas holoserica bracca manipulis.
Omnibus una salus; quin lex quadret omnibus una?
Obstrepitur tamen à multis. Plebs mussitat omnis.
Dyscolus est omni in numero. Quæ causa querendi?*
90. *Nomme recudendo Procerum patientia binas
Implevit Lunas, ne quid protuberet usquam,*

tam citò accepit Ovid. l. 4. Trist. Eleg. 8. §. 24.

Me quoque donari jam rude tempus erat.

Horatius libro 1. Epist. 1. §. 2.

----- *Donatum jam rude queris*

*Mactenas iterum antiquo me includere ludo.
Inde & rudarii dicti, quibus jam missio facta;
non in gladiatoria tantum, sed in re qualibet
alia. Vide Erafm. Chil. & Marc. Donat. in c. 7.
Sueton. in Tib. Rudis autem est virga aspera, ru-
dis, & impolita, dicuntur etiam de ferrea. Sen-
sus est, merito Jansenius hæc militiæ civili mitti
& liberari debuisset, nisi jam omnes sine discrimi-
mine Rex iussisset, pro focis & aris propriis, pro-
prio, non conducto aliorum Macte, excubare.
Renovatio] Eorum omnium, quæ tam Prin-
cipes Albertus & Isabella, quàm Senatus urbis
sanxerant aliquando, in rem, & justam mode-
rationem excubiarum. Ita enim decernit edictum
Regium anni CIO. IDC. XXI. I. *Stanimus per
presentes, tam ad renovanda prædicta decreta,
quatenus iis per has non derogatur, quam ad-
jicienda alia nostra definitiones huc facientes,
sententia, quod in hanc rem, & hoc modo sequitur.*
Renovat decreta anni CIO. IDC. XVIII. ab Archi-
dicibus perlata, uti & anni CIO. IDC. VII. à Præ-
tore, Coss. & Senatu urbis.*

• 85. *Tutius] In majorem cautelam. Expunc-
ti sunt mercenarii] Rejedi sunt vigiles, qui
mercede conducebantur, ad obeundas aliorum
stationes. Novatis enim veteribus edictis, nemo
ab excubiis, quod auti, personalibus liber erat.
Unde potentiores ambiant potiùs magistratus
creari, quàm gregarij & manipulari operâ,
humilioribus subesse. Expungi] propriè dicuntur mi-
lites, quorum nomina ex albo raduntur. Sic &
manipulis expunctis hodie dixeris reformatos.
Plaut. Curc. Act. 4. Sc. 4. §. 29.*

*Miles pulchrè centuriatus est, expuncto in ma-
nipo.*

Auctis] Plurium numero & accessu: nemine

scil. à centurione suam præsentiam redimente.
Vide Serm. 2. ad §. 57. fol. 28.

86. *HOLOSERICA BRACCA] Civium opu-
lentiores, quibus superior vestitus, & ea tem-
pestate erant braccæ vel subligacula holoserica,
id est ex puro serico, quæ vulgo id temporis di-
cebantur kassa-broecken. Componitur holoseri-
cum aut trian, totum, & caput, sericum. Vide
quæ diximus supra Serm. 8. ad §. 212. fol. MA-
NIPULIS] Cohortibus, cæteris, centuriis.*

87. *UNA SALUS] Eadem salutis tutela, omni-
bus communis & commoda. Quis] Cur non.*

88. *OBSTREPITUR &c.] Didum Sweetii.
Multi obgannunt, & plebs cepit murmurare,
eruptura quandoque in publicos clamores. Ex-
cubandinaque debitum, uti molestum erat lau-
toribus, ita plebeis minimè quæstuosum, qui
hæc ratione frustrabantur lucro vicæz operæ in
excubiis.*

89. *DYSCOLUS EST OMNI &c.] In omni ci-
vitate, turba, societate, invenias dyscolos. Potius
dictum est. Dyscolus propriè, homo difficilis in
comedendo, qui salidolo stomacho est, & cui
plerumque nauseat esca. Metaphorice morosus,
qui omnia facta, dictave stomachum movent:
murmuratorem hodiernâ Phraisi dixeris.*

90. *RECUDENDO] Reformando, renovando
&c. PRO CERUM] Delegatorum ab aula Regia
Bruxellensi, Comitibus scil. de Noyelles, Cancel-
larii Peckii, & aliorum, qui secundum ferè men-
sem Antverpiæ, in hac re seriò examinandâ &
deliberandâ, multa animi equitate demorati sunt.*

91. *LUNAS] Menses. Nequit &c.] Ne desit
aut redundet quidquam: vel nequid omisium
reperitur, quod necessarium, aut appositum,
quod minus amissum. Decius Aufon. vel quis-
quis Auct. Epig. cui inter Virgiliis catalecta no-
men Vir bonus §. 10.*

*Nequid hiet, nequid protuberet, angulus aequi
Partibus ut Coeat: nil nisi desit amissis.*

P p

92.

Aut hiet, indultis aut Principis excipiatur?

Et dubitamus adhuc legi deferre recoctæ?

Et ratio medicorum, & mercatoris habetur,

95. *Quosque anno undecimo Proprætor Brantius urfit,*

Artificum dubias pro & contra vertere causas,

Illorumque boni quos nos diplomate Regum

Credimus exemptos onere omni municipali;

Muneris, etatis, meritorum, & religionis,

100. *Morbi, & egestatis: lex omni parte recisa est.*

Accubet Egeriæ quisquam, nec grata molesto

92. **INDULTIS &c.]** Indulgentia Principis excipiantur illi, qui inter exemptos locum non inveniunt. Edictum enim Regum jam citatum parte 2. de cohortium excubis, art. 5. postquam de catalogo exemptorum meminisset, sic habet, *præter quem (catalogum) nulla exemptio admittitur in hac urbe.*

94. **MEDICORUM]** Publicæ incolumitati excubantium, quos æquum non est, à fastidanda medicina, & ægis, per hæc armorum officia vocari. **MERCATORIS]** Quæ sua negotia dies noctelque occupant, & eximit bonum publicum, & fori ratio, quæ & exteris negotiatoribus, suos relinquit minores magistratus, qui de popularium causis cognoscant. Non intelligit tabernarios illos mercatores, insitiores, aut propolas, sed magnates, quibus anonomastice *Mercatoris* nomen attribuit. Alciat. l. 207. n. 15. Digest. de verb. signif. *Magnarii negotiatores, qui trans mare ad se devoti species curant, verè, & ut ita dicam, insitioresque mercatores sunt.*

95. **ANNO UNDECIMO &c.]** Advocatorum ratio videlicet habetur, expleto jam decimo anno praveos, seu ab inceptis patrociniis. Ita enim cavet catalogus, dum inter exemptos eos collocat hæc formâ: *Omnes advocati intra urbem, qui postulantur annos decem. PROPRÆTOR]* Vicarius prætoris per absentiam illius. **BRANTIUS]** Joannes Brantius vir doctus, jure consultus, Criticus scriptor clarissimus, urbis Senator, postquam xxxi. annos Senatus ab actis fuisset. **URFIT]** Rogandâ lege teneri voluit. **ARTIFICUM]** Opificum, mechanorum &c. Alciat. l. 207. n. 15. Digest. de verb. signif. *Artifices sunt, qui rem à se in aliam formam elaborantem vendunt: quales sunt cordones, fabri, poliones, futores, textores,*

farcinatores, fullones, bractenarii. PRO ET CONTRA.] In utramque partem, firmando vel infirmando eorum rationes.

97. **BONI]** Creduli, benigni, faciles ad obsequendum. Ordina: nos boni credimus &c.

98. **ONERE MUNICIPALI]** Non tantum ab excubiis, sed etiam à pendendis omnis generis vestigalibus, quæ pendunt cives. Intelligit Duces, Principes, &c. qui gaudent hæc immunitate. Sic enim repetit in M. SS. *Illorumque ducum quos nos &c.* ut suprâ. *Municipes* sunt cives, & eorum jure seu privilegiis gaudentes. Audot in M. SS. Belgicè interpretatur *postores*. Mart. lib. 10. Epig. 103.

Municipes, Augusta mihi quos Bibilis acri
Monte creat rapidus quem Salo oingis aquis.
Id est cives. Vide quæ diximus fol. 50. & Serm. 7. ad Ps. 26. fol. 155.

99. **MUNERIS &c.]** Ratio, supple. habetur. **RELIGIONIS]** Muneris sacri, Sacerdotii, Clericatus, Monachismi.

100. **MORBI]** Agrotantium. **LEX RECISA EST]** Caret ansâ quâ prehendatur, & in sensum iniquum trahatur. Id est recisit malis omnibus, tam est perfecta, & absoluta, ut ei contradicere non possit. Ovid. Fast. 3. p. 377.

Idque aprile vocat, quod ab omni parte recisum est,

101. **ACCUBET EGERTIA &c.]** Iustissimas leges, & à Deo inspiratas ferat, ut Numa Pompilius secundus Romanorum rex: qui ut atrox & prædæ cupidine æstantem populum coerceret, colloquia sibi nocturna, religionis causâ, esse finxit cum Egeria nympha. Juven. Sat. 3. p. 12. *Hic ubi nocturna Numæ consuebat amice.*
Ovidius Fastor. 4. p. 275.

Egeria est qua præbet aquas, Dea gratæ camenis.
Illa

Jura dabit populo. Missa hæc faciamus, ut extra Nos posita; & pro more tuo, sermone faceto Erue ephemeride, assiduas quod contrahat horas.

105. *Adæpol obtineas, inquit, cur ampliùs optem Quàm ut vetulus stertam, vigiletque torosa juventus? Quim medio de cive pares: consultiùs, inquam, & Commodiùs. Venter membris feriantibus escas Digerit; hinc compages tota, manusque, pedesque,*

110. *Et caput auxilium ventri. Rerum arbiter unus*

Illa Numa conjux consiliùmque fuit.

ET ANO: 2. Elcg. 17. §. 17.

Credidit aquare Phibio Nereida Regi,

Egeriam jussu rancubuisse Numa.

Et ab ea tam legum quas ferebat, quàm sacrorum instituta se accipere dicebat. MOLESTO] Querulo semper contra leges, & imperantes, iniqua denuntiando, quæ æquissima sunt, Pestis enim quisque, auctore Sallustio, asperimè restorom patitur.

102. UT EXTRA NOS] Extra potestatem & curam nostram.

103. SERMONE FACETO] Ut erat vir elegans Sweetius, cum Poeta rogat, ut pro consueta sua urbanitate ac lepore, à memoriæ diariis depromat, ejusmodi argumenta, quibus horas statorum amorem transmittant. De Franc. Sweetio licet æmulus Val. Andreas Bibl. Belgic. Vir, ait, ingenio solerti ac lepido, & quod de Casare alibi scribit Cicero, sale mero conditus & facetiis.

104. EPHEMERIDE] Tabulâ memoriæ tuæ. De Ephemeride vide Serm. 4. ad §. 61. fol. 73. CONTRAHAT] Decurrit, breviter, aut breves apparere faciat.

106. VETULUS STERTAM] Ætate jam ingravescente, nocte secure, ac sine interruptione dormiam. Senibus enim, interrupto semel somno, difficilis est eundem resumere. TOROSA] Fortis, robusta, compulsa. Torus hic pulpam carnis musculosam designat. Epitheton Persii Satyr. 3. §. 36.

----- Multumque torosa juvenus

Ingerminat tremulis, nudo crispante, cachinnos.

107. MEDIO DE CIVE] Qui in media ætate versantur, inter octavum decimum, & annum sexagesimum. Postremi enim Regio indultu, excubiarum lege soluti sunt.

108. VENTER MEMBRIS FERIANTE] Nihil ad concoctionem & corporis nutritionem conferentibus, solus laborat; & inde reliqua membra ventrem pascunt, ne illo oriantem moriantur. Similitudo est Agrippæ Menenii Orationis, quâ plebem Romanam à secessu in sacrum monem, in urbem reduxit anno v. c. ccc. lxx. Sic enim dicit apud Livium lib. 2. c. 32. Indig^æ natus reliquas partes suâ curâ, suo labore ac ministerio ventri omnia queri: ventrem in medio quietum nihil aliud, quàm datis voluptatibus frui: conspiciat deinde, ne manus ad os cibum ferrent, nec os acciperet datum, nec dentes confiterent. Hic: ita dum ventrem fame domare velant, ipsa nuda membra, totumque corpus ad extremam tabem venisse: inde appavisse, ventris quoque haud segne ministerium esse: nec magis ali, quàm alere enim, reddentem in omnes corporis partes hunc, & quod vivimus vigemusque divisum pariter in venat maturam, confecto cibo, sanguinem.

109. COMPAGES TOTA] Totum corpus, singula quæque membra compaginata. Corpori enim & republicæ bene est, dum quod potest pars quælibet, in commune confert, ab iis libera, quæ præstare non potest.

110. RERUM] In excubiis agendarum, vel occursum. ARBITER UNUS] Præses & Juxta, commissarius videlicet. Arbiter hoc loco est inspector vel censor. Lipsius in l. 2. Vellei. Pat. n. 22. Sic & arbitrium quandoque prospectû, & arbitrari prospicere significat. Plau. Aul. 4. 1. 14

----- Potero, quid agant, arbitror.

Id est. Prospective. Et Horat. l. 1. Ep. 15. §. 26.

Non locus offusi latè maris arbitror. ----- Id est, specularor, seu locus, unde licet oculis mare emetiri.

Parte Magistratus, vel saltem sumitur ex his

Qui latus uxori claudunt: ferientur abunde,

Qui bene contribuent, à personalibus armis.

Hic ille arripuit comubia nupera, vexat

115. *Principis edicto quos tutor patruus: inde
Subsequitur Marcellinae quae infantia nasci;*

111. PARTE MAGISTRATUS] Unus aliquis ex Senatus collegio.

112. QUI LATUS UXORI CLAUDUNT] Ex civium dignioribus, & non de plebe. Viris enim apud nos plebeis uxores latus claudunt, uxori- bus verò ditiores. *Latus* autem *claudere*, vel *tegere*, ut obiter diximus Serm. 8. ad Ψ . 140. fol. 274. est esse ad sinistram, estque vilioris, & qui honorem desert. Lipl. 2. Eleđ. c. 2. Turneb. l. 14. c. 24. Juven. Satyr. 3. Ψ 131.

Droit hic servi claudis latus ingenuorum

Filius.--- Horat. l. 2. Sat. 5. Ψ . 16 *Ne tamen illi*

Tu comes exterior, si pestules, ire recuses.

Exterioris ite, est ad lxxviam ite. Unde respon- detur ibidem Ψ . 18.

Vine regam spurco Dama latus.---

FERIENTUR] Vacant ab excubando.

113. QUI BEKE CONTRIBUUNT] Apud cen- turiones liberaliter redimunt, annuo aut trime- stri ære. Id vulgus dici pendere contributiones, id est, *de contributione bekenen*.

114. ILLE] Sweetius. ARRIPIUNT] Perstinxit, culpavit, satyrico dente momordit. Horat. l. 2. Satyr. 1. Ψ . 69.

Primorū populi arripuit, populūque tribuitis.
Et idem lib. 2. Satyr. 3. Ψ 224.

Nunc ago luxuria, & Nomentanū arripo matrem.
CONJECTA NUPERA] Inna, & contrācta ab æta- te minoribus, inſciis aut iniuriis parentibus, vel proximis conſanguineis.

115. PRINCIPIS EDCITO] Catoli V. Aug. ad annum cto. 30c. xxiiii. & Philippi IV. ad an- num cto. 10. xlii. quo poſteriori, prius in- novatur in hæc verba Art. 1. sic Latine redditis:
Viſſi-familias minores annis xv. qui inſciis inſiſſiſque parentibus, minoreſque alii qui ſine conſenſu proximorum conſanguineorum, paterni & materni lateris, & internum ſeu ſuratum, inſuſumque ſine qualitatibz contraxerint matri- monium, inhabiles ſunt omnium lucrorum, qua quovis modo alter ab altero obtinere poſſet, per conventiones, donationes inter vivos, aut cauſa

mortis, teſtamenta, ſucceſſiones, conſuetudinem, ſeu alium quemcumque modum: declarando ir- ritas fore quaſcumque conventiones. & donatio- nes, in alterutrum utilitatem factas: eaſque diſpo- ſitio vigeat, quamvis poſtea parentum conſen- ſu ſuperveniat. Anſelm. Tribon. Belg. c. 54.

115. TUTOR PATRUUS] Mortuo patruo pu- pilli curator. Appoſitè *patruus*, ob id, cenſura in juniores, ſeu annis minores exercenda ſermo eſt. Patruorum enim ſeveritatem notantur pſu- ci. Horat. l. 3. Od. 12. Ψ . 3.

----Metuentes patrui verbera lingua.

In quem locum Porphyrio: *Videntur patrui adoleſcentibus corripiendis auſteriores eſſe, quàm patres, quibus natura ipſa indulgentiam plerum- que extorquet.* Item lib. 2. Sat. 3. Ψ 88.

Su rectè, hoc volui, ne ſi patruus mihi.---

Et Perſius Sat. 1. Ψ . 11. *Cum ſapimus patruus.---*
Quæ poſtrema duo inter adagia recentet Eraſm.

116. MARCELLINA] Mæchæ alicuius ſemita- riz, aut ſamoſæ proſtitutz. INFANTIA NAS- ST] Deſluviū purulentum, ex naſtium ozæna, ſeu ulcere putrido, graveolente, & inveterato, naſtiumque alas, non raro unā cum interſtitio exedente, & ſordidioribus cruſtulis, per emun- tiones demittente. Deſcriptio eſt luſi Venereæ, nimis heu! hodie, obnoctans; caſtigandis homi- num libidinibus à Deo immiſſis, ducentis ab hinc nondum annis expleis; quæ impuro con- tractu, & corporum commixtione contrahitur. Unde miror Georg. Erhardum in expoſitione ſalaciſſimi Petronii hæc verba in Satyrico ejus ſum pura muliere pugnariſis. Sic elucidariſſe: *im- muni à morbo Leſbio, qui dicitur Campanus, poſtea Hiſpanus, tum Neapolitanus, nunc Gallienus dici- tur*: cum morbus is veteribus planè incognitus fuerit, Peſſima & ſædiſſima ejus ſpecies, deſcripti deſluviū ſymptomate, virulentum prodiit. Infanta hic dicitur, quod mulier continens ex na- ſtibus deſluat, ut infantibus uſu venire ſolet. Ju- ven. de Senii vitis Satyr. 10. Ψ . 198.

Vna ſenem facies, cum voce tremontia membra,
Et

*Quæque Lodelphinus modò servit cornua (messis
Digna jugo) & quoties mutiletur Geldria virgis.
Pultedulum teneat quæ villica; quinque sorores*

120. *Quis modò sustineat bis quinque cohortibus aptas.
Succedit Calluptralis recordia, vota
Duræi & socii temeraria, & Ecdicus ille*

Et jam lave caput, madidique infanzia nati.
Hinc Noster in M. SS. *Infantiam nati* exponit,
natum semper stulantem.

117. *LODELPHINUS*] Infamis adulter, & qui
cum plurimorum uxoribus solet. *SEVIT COR-
NUA*] Notam hanc sementem suprà exposuimus
Serm. 6. ad §. 166. fol. 141.

118. *DIGNA JUGO*] Non impar occupando
solido jugero. Continuat metaphoram satiorum
ejusmodi. *Inguum* auctore Varrone l. 1. de re rust.
c. 10. ab *Hispânis vocatur, quod juncti boves uno
die arare possunt.* *MUTILETUR GELDRIA*] Aut
frigidum, aut *αὐχρῆς*: quoties scil. curtos faciat,
Veneris suæ contagio. *Geldriam* vocat, vel ex
Geldria oriundam, provinciâ scil. Brabantiz
conterminâ; vel à procerâ corporis staturâ, quâ
eminere creduntur in Geldriâ puellæ. Nostres
enim ejusmodi proceras nuncupant proverbiali
schemate, *Gheldersê Inffrouwen*, & Juvenalis
Leugæ. Saiyr. 10. §. 223.

Maura die quot longa vires exserbeant uno.

119. *PULTE DULUM*] Infantem, sic dictum ab
edendo pulte, quâ solet salubriter ali ætas tenella.
Nostre periphrases sunt: *pap-ceterien*, aut *pap-
pel-rooverien*. Quæ sunt matrum, aut blandi-
culæ pufionem appellantium. *Pultiphagos*, ex
verbo Latino & Græco in unum conflato, præ-
ter morem, vocabulo, Romanos vocat Plautus;
quod frequentior illis erat pulvis, quàm panis
usus, referente Val. Max. l. 2. c. 5. Et verò po-
pulum Romanum multa secula, non pane, sed
pulve victurasse, pistoresque per annos ferè sex-
centos nullos Romæ fuisse, auctor est Alex. ab
Alex. l. 3. c. 11. Uti ergo pulvis pro pane, ita pul-
mento vel pumentario, pro quovis opsonio,
quod cum pulve vel pane manditur, utebantur.
Et hinc Ser. 5. ad §. 123. fol. 103. citatus Vatro:
*Quod edebant cum pulve, ab eo pumentum, hinc
pumentarium dictum.* *TENEAT*] Lactet, alat,
curet infantem, ex pudendo complexu progna-
tum: quo parentum honori consulatur in urbe,
& probum læsi pudoris avertuncetur. *QUINQUE*

SORORES] Quæstuariz Mœchæ.

120. *SUSTINEAT*] Alar, vel domi suæ, vel in
fornice seu lupanari. *Brs quinque &c.*] Libi-
dinis iam furiaræ ac inexplebilis, ut vel integræ
legionis, aut decem cohortium militarium sala-
ciatæ abforbeant: qualis Messalina meretrix
Augusta, de qua Juven. Saiyr. 6. §. 129.

Et lassata viris, nectum satiata recessis.

121. *SUCCEdit*] Continuato sermone *Sweet-
tii* redarguitur. *CALLUPTRALIS RECORDIA*] *Q*
Quorundam, sub muliebri calyptra vel operi-
mento noctu grassantium, maligna & flagitiosa
societas. Noster in M. SS. *Vocor*, inquit, *id est,
mali cordis.* De calyptra fecimus Serm. 7. ad
§. 304. fol. 206.

122. *DURÆI*] Petri, cui vetnaculum cogno-
mentum *van Duræn*, quem volunt megisthanis
cujuspiam nobilissimi fuisse nothum. Hic homo
sui profligatissimæ nequitie, grassator noctur-
nus, qui obvios quosque lacerabat, acceproque
quovis convitio, in cos inlecebat, & ad pugnam
deponebat; ad cædes promptissimus, & nefariâ
crudelitate, sociorum suorum antesignanus.
Hunc secunt Liburni Hetruriz portu in Italia,
ob lurocinia, & cædes innoxios, in crucem
actum, sceleratæ viæ pœnam exsoluisse. *SOCTI*] *H*
Herpii, vulgo *van Herp*, qui Duræo comes ubi-
que præfido erat, dignum patellâ operculum. Faci-
norosam ejus vitam, in Baravis carnificis ma-
nus intercidit. *VOTA TEMERARIA*] *P*essimæ &
infructuosa consilia. Vias enim urbis maximè
frequenter atos obsidebant, & in transeuntes gras-
sabantur, eos proritando ad maledictâ, & ab his
ad pugnas, muilando deinde, cædendo &c. Irrito
tamen plerumque conatu, vel vigilantia Præto-
ris, vel prudentia descedentium à viis, quas ut
plurimum insidere credebantur. *ECDICUS*] *V*
Vindex, vel defensor ille, scil. malæ fidei. *E'ân-
id est,* inquit in M. SS. *Pœta, procurator, vindex.*
Procuratorem causarum intelligit, vel causidici-
cum, aut forte etiam advocatum, à quo reipu-
blicæ, vel sibi, vel Sweettio, vel alieni alteri dam-
num.

*Rimarum plenus, collusor, transfuga; nec non
Forma, color, scapula, nasus, vox, pes, pilus oris,*

125. *Argumenta viri, Paculi, quem emasculat uxor.*

Ridemus nuper Galliis extorere duellum

Hac recipi patriâ, exuviis melioribus aptâ.

Otia qui castris numquam intonuere Thraſonum.

Vegrandes Roncinæ animos: liteſque Petilli.

num, in cauſſa forenſi perperam acta, aut malitiam prodita, ut conſtare poteſt ex ſequentibus. De *Ecclis* Cicero l. 13. ſamil. Epl. 56. *Dixerat mihi Emphydemus, cum Epheſi eſſem, ſe curatorem, ut ecclis Myſali Romam miſſerentur. Id factum non eſt: legatos audio miſſos. Sed malo ecclies, ut aliquid conſici poſſit. Quare poteſt te, ut oos & Albadonſos, jubens ecclies Romam miſſere.* Ubi quidam ecclies exponunt quæſtores rationum nummarum curantes: quidam verò meliſ, deſenſores urbis, ſive ſyndicos.

123. *RIMARUM PLENUS*] *Garrulus, delator, tacendorum proditor, eſſiciens temere, quæ ſidei ſux credita ſunt. Terent. Eun. 1. 2. 25.*

Plenus rimarum ſum, hæc atque illæ perſuæ.

In modum ſcil. inſidelis ac rimofæ lagenæ, ſibi commiſſa temere eſſudentis. Id eſt, qui parti adverſæ denuntiat momenta cauſæ, quam agit ipſe, ab altera parte ad patrocinandum conductus. *COLLUSOR*] Simulatus actor, qui cum parte id agit, ut clientem defraudet, & vinci ſinat dolo malo. *Colludere* vox propria iuriſconſultorum. Ulpian. lib. 4. Dig. Tit. 3. de dolo malo, leg. 7. & 9. *Si dolo malo procurator paſſus ſit vincere adverſarium meum, ut abſolveretur: an dolo mihi actio adverſus eum, qui viciſ, competit, poteſt dari? Et poſto non competere, ſi paratus ſit rons transferre iudicium, ſub exceptione hæc, ſi COLLUSUM EST. TRANSFUGA*] Qui ad alteram partem deſecit, deſertâ cauſâ quam agere coeperat.

124. *FORMA*] Recenſer ſymptomata Venereæ impuritatis, ſeu morbi Gallici, de quo jam diximus ad 5. 116. Aliis Leſbio morbus. Neapolitanus, Campanus, Hiſpanus, aliis ſiphylis, ſphillitis, pudendagra &c. nominatur. *Forma* ergo quæſſida, deformis, ulcerum & taphorum ſtudentibus, rubentibus, aut livenſibus antea inſignita, vel maculis lentiginis inſtar, nunc ſtatis, nunc rubris, ſædum in modum deveniſſima. *COLOR*] Pallidus. *SCAPULÆ*] Unâ cum

occipitio continuis doloribus inſeſtare, & cruciatu panis & papulis. *NASUS*] Scillans purulentum, ex oſena, mucum, ut ſuprà ad 5. 116. *VOX*] Rauce & inſolita ex tumore faucium, & maxime palati. *PES*] Sciſſuris hians, & articulorum cruciatus, graſſi minus aptus & expeditus. *PILUS ORIS*] Mentum invellet, depile, ſeu barbæ profluvium, Græciſ *ἀλωγμία*.

125. *ARGUMENTA VIRI*] Signa mœchi jam Leſbio contagio marci, utpote qui, ut Juv. Satyr. 2. 5. 17.

----*Vultu morbum, inceſſuſque ſaturat.*
PACULI UXOR] Propudioſa & inſamis adultera. *EMASCLAT*] Debilitat, enervat, virilitis animi, & nervis exurit.

126. *RIDEMUS*] Inter nos, cum ſale ac cenſurâ. *EXTORRE*] Proſcriptum lege ſeverâ Henrici IV. & Ludovici XIII. quâ monomachi læſæ Maieſtatis rei denuntiantur; & viâ bonique (demptâ quavis veniæ aut moderationis ſpe) mulctantur. *DUELLEUM*] Duellandi barbaram & impiam licentiam, ſeu monomachiam.

127. *HAC PATRIA*] Belgica; ubi ad id tempus recentia fortè erant, huius immanitatis impietatiſque exempla. *EXUVIIS MELIORIBUS*] Spoiliis, rebus, aut meritis honeſtioribus a Gallo reportandis digna. Rectè *exuviis*, quæ ſi induamus, quæ Galli exuerunt.

128. *OTIA THRAſONUM*] Malè in urbe ſerantium, qui habitu, gladio, ore, militariem ſeroſiam ſpirant, & de fortitudine, rebusque præclarè geſtis, nuſquam non gloriuntur: inſtar Thraſonis militis Terentiani in Eunucha, qui pleraque arroganter ac glorioſè, ſeroſiterque præſtat, dum irruendum foret, malè in rem ſuam hanc gnomam vertit. Ad 4 Sc 7. 5. 19. *Omnia prius experiri, quâ armis, ſapientem decet.*

129. *VEGRANDES*] Valde aut admodum grandes. Non enim hic dixerim parum grandes, ut in iſto Noniſi Faſt. 3. 5. 44.

----*Vegrandis ſerra ſoloma* Quæ

130. *Spem macram juvenis quaesturâ candidi; & intra
Qui nequeunt majorum avidi consistere sortem.
Proxima & ad Mœnum cruciant quos nundina; & omnes
Cretata ambitio paribus quos reddit ineptos.
Queritur an necdum rediit Fuscaria, & an vir*
135. *Persæt amore lupæ? Quo collusore superbus,
Quâ specie lucri Viridarius effluat amens?*

*Qua malâ creverunt vestigia parva vocant.
Sed prae grandes, ut in illo Pers. Satyr. 1. §. 97.
Vi ramale vetus vegrandi subersa coctum.*

Vim enim tam augendi, quàm minuendi habet particula *ut* in compositione, ut tradit A. Gellius l. 5. c. 12. Notâ autem dignior est mulieris audacia & ambitio, quàm timiditas: quæ facit ut potius augendi, quàm minuendi sensum eligam. RONCINA] Vitaginis alicujus, in honores suos, vel mariti nimis etetæ; interlocutorum utriusque non incognite. LITÆQUE] Quas intendit, aut depellit *Persûs*, homo nostris etiam probè notus.

130. MACRAM] Exilem, dubiam, fallacem, incertam, ex Persio Satyr. 2. §. 35.

----- *Et spem macram supplio voto
Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittis in ades.
QUAESTURA CANDIDI*] Quaesturam ambiens. Mos olim Romanis erat, ut post edita comitia, qui ambirent magistratuum, togam candidam induerent, ut à populo dignoscerentur inde *candidi & candidati*. Imò Lipsius Elest. 1. Cap. 13. *Petiores, non contenti infusa lana colere, cretam addebant in vestem, ut candesceret, imò splenderet. Hæc notâ difressi à vulgo. Inde cretata ambitio, de qua infra §. 131.*

131. AVIDI] Honoris & gloriæ. MAJORUM SORTEM.] Intra limites dignitatis, & fortunarum, quas à Majoribus acceperat; sed stimulan- te ambitu, ad ampliorem fastum exurgunt: ut solent mercatores, qui parvas fortunante Mercurio divitias, ihedis, equis, famulitio, domus & suppellectilium splendori, ac tandem mercandæ nobilitati impendunt.

132. PROXIMA ET AD MœNUM &c.] Nundina Francofurtensium, sive Helenopolitana. Nimirum ex usu commercantium, qui solent pacifice representando pretio, in certum terminum. Sic qui cum Germanis negotiantur, non raro solutionem in proximas nundinas Francofurtensium stipulantur, *Frankfurtum* olim Hele-

napolis, ut constat ex inscriptione veteri: urbs Germaniæ clarissima, haud procul Maguntiaci, ad Mœnum flumen sita, emporium celeberrimum, & rebus abundantissimum, ut canit Musa Magni I.C. Scaligeri inter nubes de hac:

*Quid referam quanta, & qua convexero metallat
Qua Mars belispesens, quæ petis alma Ceresit
Huc Italus patriis miratur partibus orbem,
Adversum huc stupida est Gallia magna sumus,
Hic oriens, hic terra novis comperga sub astris,
Aguefcis genit femina plena sui.*

Binx illie celebratissimæ quotannis nundinae sunt; vere, & autumnio, ad quas frequenter ex Belgio nostro insitiores, vel etiam mercatores commeare solent. CRUCIANT] Angunt, curis corradendi ætis inquietant, ut pacto & conditio die represententur. Sic olim quibusque calendis usurae sceneratoribus persolvendæ, debitoribus graves erant. Inde Horat. l. 1. Sat. 3. §. 37.

----- *Cum tristes misero veniro calenda.
Plutarchus de Vitand. Ate alien. Calendarum
& novilunii adinonebunt: quam sacratissimam
diem faceratores atram, & abominandam faciunt.*

133. CRETATA AMBITIO] Persianum Sat. 5. §. 177. *Rationem jam dedimus ad §. 130. PATRIBUS &c.]* Id est, qui nimis ambiendo, id unum faciunt, ut sibi paribus possideantur.

134. REDDIT] A fugâ, vel divortio. FUSCARIA] Mulier maritata fusci oris, & pili, à viro digressa, ruptâ conjugali fide.

135. AMORE LUPÆ] Pergat adulterum cum lupâ, vel scorto. COLLUSORE] Dolo & artificio, vel dignitate se majore.

136. QUÆ SPECIE &c.] Falsus & circumventus, ratus scilicet se lucrari, cum vel maxime perdit. EFFLUAT AMENS] Rem suam solidè prodigat. Sermo est de aleatore vel lusore, qui chartulis vel aleis, spe quæstus inescatus, & specie delusus, opes suas prostituit: aut saltem negotia utilia, aut res domesticas negligit. Metaphora

Quot nocte una Amilis excusserit alea nummos?

*Queis, à thesauris, vel sacri in parte Senatus,
Vel Consul studeat feri mediis, vel amicis,*

140. *Qui nihil obtinuit nimia sartagine lingue?*

Circumscriptores quo fraudem jure colorent

Furando, vel quo vivant auctore sereni?

Quà lena aut pretio Salius mercetur amicam?

Fumosam locuples tramam cur duxerit Ister?

phora ducitur à vase futili, quod effluens, liquorem perdidit: uti *Viridarius* ludendi furore correptus, divitias. *Perf. Satyr. 8. v. 20.*

----- *Tibi luditur: effluis amens.*

Id est, mollitie, vel rerum neglectu dissilis.
137. *AMILIS EXCUSSEKIT*] Quantum pecunie aleatores *Amilis* una nocte ludendo amisissent.

138. *A THESAURIS*] Urbis *Thesaurarius*, quod aint generalis. *IN PARTE SENATUS*] Cooptari in *Senatum* proxima lectione desideret. *Juven. Satyr. 11. v. 29.*

Conjugium queras, vel sacri in parte senatus esse velis.-----

Sacri, id est observandi & reverendi, instar rei sacræ. Sic *Alex. ab Alex. l. 4. c. 23. sacras leges vocat*, quibus etiam *Roges* tenebantur. Et *Seneca* de tranquill. c. 9. *sacrorum opera ingenuum*, libros intelligit, religiose legendos & observandos.

139. *CONSUL*] Alter ex duobus, qui ad hoc munus quotannis *Antverpiæ* deliguntur mense *Maior*: quorum primus dicitur *Cos.* ad res externas, alter *Cos.* ad internas. Prior res urbis curat in aula *Principis*, & *Ordium* conventu: Posterior res urbanas domi, & *Senatorum* collegio, seu tribunali præest. *M. DISS*] *Officiis*, donis, adulationibus, necessitudinibus, calumpniis etiam, & *syrophantiis*. *VEL AMICIS*] *Contiliatoribus* apud *Summates*.

140. *SARTAGINE LINGUE*] *Nimia loquacitate*, ostentatione, arrogantia sermonis &c. Nempe ut auctor noster in *M. 55.*

*Torrens dicendi, lingueque phylantia multos
Fallit, & incantis vocet irrevocabile verbum.*
Perf. Satyr. 1. v. 80.

----- *Vnde hac sartago loquendi.*

Id est, confusio & mixtura vocabulorum obsoletorum cum usitatis & probatis. Ducitur *Meta-*

phora à *sartagine*, in qua variorum animalium carnes commixtæ frignantur: quod *Noster* transfert, non infeliciter ad argumentorum mixturam, quam faciunt qui inconditè ac temerè pleraque effusiunt, sine delictu, & à bove ad asinum transsiliantes, tam sibi nocitura, quam profutura & olim poenitenda denuntiant.

141. *CIRCUMSCRIPTORES*] *Fraudatores*, & non raro in re tutelari pupillorum. *Juven. Sat. 5. v. 134.*

Plorare ergo jubet pupillum ad jura vocantem Circumscriptorem.-----

Et *Satyr. 10. v. 222.*

----- *Pupillos quot circumscriptis Hirrus.*

Pro quolibet deceptore, usus *Arnob. lib. 2. Dum nostris fideitis cordibus. & quod typhus est: sapientiam vocatis, dedistis circumscriptoribus locum.* *Circumscribere* autem *Lipso* in *Senec. de Consol. ad Hel. c. 3. Est per astus & ambages fallere in orbem scribere. & cingere, ut circumvenire.* Quo *jura jurando*] Quàm iustum aut verò Deum obtestetur, ad confirmanda ea, quæ ad depellendum crimen in medium adferunt: sive quàm stent promissis, etiam sacramento firmatis. *COLLORENT*] *Æqui specie & fucō venulenti.*

142. *QUO AUCTORE*] Cujus auctoritate ac protectione. *SERENI*] *Integri & honesti viri* reputentur, aut defendantur.

143. *LENA*] *Furtivæ Veneris paratix*: seu quæ domi alit lupas, seu quem seducit ingenuas. *SALUTUS*] *Scortator quispiam.* *AMICAM*] *Scil. de tribu levi, aut pauperculam, quæ questu seu vitæ subsidio allicitur.* Et in hoc despectibilis usus est, nequissimarum lenarum.

144. *FUMOSAM*] *Nobilem gloriosam.* Sic *Juven. Satyr. 8. v. 8. Equitum magistrōs fumefos appellat.*

Fumefos equitum eum Diffatore Magistros.
Id est, nobiles, & generosos, & gloriæ cupidos.

TRA-

145. *Quas modo sectetur mensas scurra Umphilus, & cur Crassus adulator bibula dissentiat aula?*

Sic recta curvas animas evanimus urbe.

Tertio abhinc hora supremam cum audio bombam,

Stemburgi inferis, ni fallor, naniam; abimus:

150. *Quippe adventantem video collegam. Ut iniquis*

TRAMA] Maxime gracilem & macilentam, in cuius cute, videas omnem nervorum, venarum, & ossium texturam. Noster in M. SS. *Trama & ossium textura, id est, summa macies*. Quasi dixeris Belgicè *een ghereymte*. Persius Sat. 6. v. 73.

----- *Mibi trama figura*

Sit reliqua: ast illi tremas omento popa ventris Id est: ego macrefcram, ille pinguefcat? *Trama* hic, ut opinor, eum Ascensio, texturam ratam cannabearum, vel grossioris lini significat, quam opere Phrygio trameæ subicimen laneum, sericum, aut eumve, in tapetis aut acu pictis: per translationem autem, corpus hominis extenuatum, & jam pelle tantum & ossibus constans. ISTER] Ex Istria oriundus, quæ regio ex parte, in citima Italia, Venetorum ditioni subest: aut eertè nomen confictum, vel anagrammatismus *Scier*, id est tauri.

145. *QUAS MENSAS &c.*] Quibus blandiator & aduletor, ut mensam adiposam, in questu habeat. *SCURRA*] Vide supra Serm. 8. ad v. 98. fol. 269. *UMPHILUS*] Nomen confictum.

146. *CRASSUS ADULATOR*] Crassi corporis homo fortè, qui nuper aulae adulabatur, & jam populo, nimis attendendo ejus querelis, de statutis, vel petitionibus aulae. *BIBULA*] Avidæ ad credendum ea, quæ vel levissimi rumoris flamine, vel suspitione rantulum, contra Principis auctoritatem, acta vel agenda perferuntur. *Auribus bibi* dicuntur, quæ avidè, & quasi ultro attracta audiuntur. Propert. lib. 3. Eleg. 6. v. 8.

Incipit suscipi auribus ista bibam.

Ovid. lib. 3. Trist. Eleg. 5. v. 13.

Et lacrymas cornens in singula verba cadentes Ore meo lacrymas, auribus illa bibi.

Sic & Persius Satyr. 4. v. 50. *bibulas vocat aures*, & Cic. l. 2. ad Att. Ep. 14. *scientes*.

147. *RECTA URBS*] Anverspiâ, quam oportet esse rectam, cum optimis politiciæ legibus gubernetur. *EVANIMUS*] Discutimus, & vanoo vocali eventulando, proferimus.

148. *CUM AUDIO*] Tempus pro tempore, cum

jam ab hinc horâ audiverim. Loquitur Poëta. *TERTIO BOMBAM*] Concennum æramentorum majorum, qui editor tertium oodem tempore matutino, in solennioribus exequiis: scilicet horâ V. X. & mediâ XII. quando funus Ecclesiæ inferretur, & funeralibus in orbem dispositis, sacre parantur inferiæ, seu sacrificium piacularè, redemptionis nostræ symbolum, quod *Missam* dicimus. *Suprema* itaque *naniam bombam* hic dicitur is campanarum concennum, qui tertio & postremò editur ante inferias Christianas: quamquam jam tumulato cadavere, & amicis domum heredes longo ordine deducuntibus, quartum etiam resonant majora æramenta. Cum tertius igitur tinnitus more consueto auditus sit, ab hinc horâ, designat Poëta, semihoram ab ipsa meridie jam effluxisse: quo tempore, statuto Regio jubebantur commissarii pomeridiani ad portas præstiti esse. *BOMBAM*] Sonitum consonantium campanarum, ad quem significandum hæc vox conficta. Et nostratibus dum sonos hos audiant, vernaculo sono eosdem imitantes, dicunt: *he bombam*.

149. *STEMBURGI*] Consulis Stembourch vitâ defuncti, *INFERIIS*, exequiis, quæ eodem ipso die, quo Poëta urbis custodiæ ad portam præerat, peragebantur. De inferiis vide Ser. 5. ad v. 277. fol. 119. *SUPREMA*] Ultimam ante humanationem. *NANIAM*] Postremum carmen funebre. Id autem olim ante cadaver, ad ribiam cantabatur apud Romanos. Hinc Papin. Statius libro Theb. 6. v. 121.

Tibia cui teneros factum deducere mores.

Itaque tinnitus harmonicus nostratium campanarum, nobis pro ultimo tibiæ carmine, seu naniæ. *ABIMUS*] Ac si dicat, nunc abeamus, ecce collega eommissarius adest, cui stationis hujus lampada tradito.

150. *UT INIQUIS CURTIS*] Quamvis pravis hominum desideris, ac studiis eorum ad honores, voluptates, & res querendas, patris, tacendo scilicet, & non castigando.

*Commixtus curis hominum, dum vivitur, inquit
Sweertius; erumpes saltem, ad spatia ultima vite
Cum struitur cineres ultra. Quid pertinet ad nos
Momento jam defunctos, an firmata ducat*

155. *Applausu novies Consul Roccoxius, aut quis
Prætorum, aut Bravo, vel Clerus, vel minor illis,*

151. DUM VIVITUR.] Dum adhuc in vivis sunt, & plurimorum annorum vota, & longam foveat futurorum spem.

152. ERUMPES.] Reprehendes saltem, & censoria tua virga series, insanas curas & inquietas sollicitudines. AD SPATIA ULTIMA VITÆ.] Extremum vitæ tempus, lethali gelu jam artus occupante. Id est, tolerabile saltem non videtur, homines inter moriendum sollicitos esse earum rerum, quas post mortem cadaveribus suis impensas volunt.

153. CUM STRUITUR.] Molimine magno providetur, vel curatur, CINERES ULTRA.] A morte, vel post exhalatam animam; quid agendum de cadavere suo. Petrus Satyr. 6. v. 41.

Hæc cinere ulterior motus.

Sic apud Græcos *μακρὴν ὁδὸν*, ulterius vel ultra cineres, id est post mortem.

154. MOMENTO.] Quasi dicat: etiam ipso momento primo examinati corporis, non ultra nos moriet ista sollicitudo. SYMMATA.] Symmatæ pullo indutos, proximè scilicet, agnatos, heredes, filios, *Symma* cyclos, seu tractus, vel cauda oblonga vestimenti, humum verrens, qualis Cardinalium Romæ, olim in usu tragicorum, seu Regum & Heroum personarum. Sic dicitur *ἀνὰ τὴν ῥίγην*, quod est *trabe*. Martialis, lib. 12. Epigramm. 96. v. 4.

Applausi longum in quoque symma mibi.

Inde & quandoque pro stylo tragico usurpatum videas. Idem lib. 4. Epig. 49. v. 8.

Musa nec insano firmata nostra iument.

Hoc loco autem Noster tangit morem istius ævi, iam antiquam, quo solebant filii, heredes, aut sanguine propinquiore, talari habitu cum symmatæ, ad decem vel duodecim pedes terram lambente, coniecti, adductoque supra capui & frontem, & ultra faciem prominente cucullo rigido, sequepedali, aurati pæne capulum in funus progredere. DUCAT.] Larus claudat primi pullati, eumque dirigat in eundem cucullus ut supra, adductus, adimeret prospectum ante pedes. Ad

hanc spectam solebant nobilissimi, ac dignissimi quique invitari & adhiberi. Uti & hodie, licet usus cuculli, & symmatæ profus obsoleverit.

155. APPLAUSU NOVIES.] Jam nono consulatu, cum civium plausu defunctus. Vide quæ diximus supra ad v. 1. fol. 286. Adulatur seu gratificatur suo Roccoxio, ad quem scribit.

156. QUIS PRÆTORUM.] Ex tribus, qui hoc nomine Antverpiæ censeri possint. Prætor enim Romanis dictus, ut prodit Varto lib. 4. de ling. Lat. qui præiret iure & exercitu. A quo id *Lusilius*, ergo Prætorum est ante præire, itaque & Imperatores in exercitu, & in urbe qui ius dicerent, prætores erant: uti & apud nos Marchio S. Rom. Imperii, qui idem & Dux Brabantie, & Rex Catholicus Dominus ac Princeps noster clementissimus. Sed de illo nobis sermo non est. Vide supra Serm. 8. ad v. 137. fol. 274. Habet hic duos vicarios, primum quidem in causis criminalibus, alterum in civilibus, qui vice Principis ius dicunt. Primus propriè prætor, seu *schultheis* dicitur: quo titulo quia ditionem exerceat in pagos aliquot urbi propinquos, quibus Marchionatus Rheni consistat, vulgo *salutaris*, & passim audit *Marchio*. Huic alius vicarius est, quem *terre schultheis* nominant, vulgo *den schout*. Uterque dici queat quæstor rerum capitalium, Aler qui in causis civilibus iuri dicendo præest, vulgo audit *den amptman*, Ampmannus. Ergo tres prætores, Marchio, Ampmannus, Schultheis. Quis prætorum itaque est, quis unus ex istis tribus? BRAVO.] Illustrissimus D. Joannes Bravo de Laguna, archs Antverpiæ tunc Præfectus, vir tam stirpis illustrissimæ, quàm animi nobilitate conspicuus, cui militaris hæc dignitas, inter Hispanienses præfecturas prima, non tam splendorem attulit, quàm accepit. CLERUS.] Honoratior quis ex Clero: Episcopos, Abbas, Decanos, Archidiaconos, vel ædis Cathedralis Canonici &c. De Clero vide quæ diximus Serm. 7. ad v. 445. fol. 247. MINOR.] Inferior, ignobilior.

*Aut major quisquam funebri in ordine pompæ?
Cur de timitu in tabulis, facibusque, epuloque
Sub mediâ Luni, & comitatu Mercuriali,*

160. *Quem rogat ad fastum binos Cornelius inter
Defuncti famulos; animæ succurritur illis,
Corpori, an heredi? vini differat arca sepulchro?
Rejiculum: sobolem, maneat re ea cura propinquos,
Qui nos pro meritis, pro consuetudine ritus*
165. *Committant tumulo, & proprio stimulentur honore:
Vel si tantus amor feretri, si Porthmea palles,*

157. FUNEBRIS IN ORDINE POMPÆ] In longa illa serie amicorum cadaver prosequentium: quæ res maximo virorum numero, splendore, ac fastu peragitur. Pompam, de funeribus propriè dici volunt. Virg. l. 1. ubi Evander in funere filii, §. 163.

Atque hæc pompa domum me, non Pallantia refert?

Papin. §. Sil. Cat. l. §. 201. ..quis carmine digno Exequias & dona mala feralia pompa Perligat? ..

Et Quintilianus apud La Ceida in loc. cit. Virgil. Ducatur ingens funeris pompa. Josephus l. 1. bel. Jud. c. 9. Clarissimam paterno funeri pompam celebravit.

158. TIMITU] Pulsu & sonitu campinarum. Timitus proprie dicitur de sono, quem pulsa metalla edunt. TABULIS] Testamentum, sive libello ultimæ voluntatis indice. FACIBUSQUE] Funalibus aut tædis collustrando cadaveri. EPULOQUE] Senatorio. Vetusti namque & receptissimi moris est, ut si consularis quispiam, aut Ordinis Senatorii vir fatis concesserit, post parentationem peractam, Coss. & Senatui epulum sive parentalia præbentur.

159. SUB MEDIA LUNA] In diversorio, ponè domum Senatoriam, cui signum & nomen media luna. Olim enim funebria hæc solennis illic fiebant, quæ modò in ipsa curia. COMITATU MERCURIALI] De invitandis ad pompam mercatoribus, totaque illorum civitate, seu Jano, vulgo de heul beure.

160. AD FASTUM] Splendorem, magnificentiam. CORNEIUS] Discophorus, seu fercularius, de quo Serm. 5. ad §. 9. fol. 88. Ejus enim muneris etiam partes sunt, ut ad funebrem pompam

invitare, non secus quàm ad convivia cetera. Nota ævo Scholittiano fastum fuisse, tres delegatos ad convocandos amicos: quid dicat de hoc tempore, si vivat, cui vix decem sufficiunt?

161. DEFUNCTI FAMULOS] Id est, comitatus utrimque duobus famulis, mortui illius, cui iussa faciendi. ANIMÆ &c.] Ac si innuat, nec animæ, nec corpori exanimi nec denique heredi impensam & curam hanc profuturam.

162. VIN' DIFFERAT &c.] Joculariter & Ironicè arguendo, quaerit Poëta, an æquum non sit, pompam funebrem respondere censui & opibus ejus qui rumulatur. Arca pro pecuniis, divitiis, censu &c. continens sc. pro contento.

163. REJICULUM] Dictum depellit Sweetius: quasi dicit, rejici & contemni dignum est. Rejiculum, inquit Noster in M. SS. quod rejicitur ab omnibus. Verbum Vatronianum est, Senecæ non infrequens, qui de Brevit. vitæ c. 7. Videtis paucos admodum, & rejiculos apud te resedisse. Et Epl. 47. Rejicula municipia. Alii legunt ridiculus & ridicula, sed hanc lectionem defendit Lipsius utroque in Senec. cum apud Varronem, rejiculus oves, apud Catonem, armenta rejicula reperiamus. SOBOLEM &c.] Filii heredes, propinqui id curent.

165. COMMITTANT TUMULO] Sepeliri curent. PROPRIO HONORE] Non enim mortuus honore tangitur, sed superstites filii, aut heredes, qui nominis rerumque suarum & fidei augmentum, ac populi plausum venantur.

166. FERRET] Pompæ funebri, exequiarum solennium, inter quas præcipuum est lectetrum, vel lectica, quæ cadaver deferretur ad templum & sepulchrum. PORTHMEA PALLIS] Si morti times, aut mortem opinionem tua vicidiam

*Si sordent animo heredes, natique tenaces,
Dum calor in renis tua duc solennia: multi
Propria conculcant que inscribunt nomina saxis,
170. Mnemosyneque sui gaudent, tituloque corusco
Quadrifidos variant clypeos & stemmata signis.
Ibat ad exequias vittæ Schoonhovius aureæ*

horres. Peribemus latine portitor, hic pro Charonte accipiendus, de quo supra Serm. 4. ad p. 218. fol. 80. De eodem Juven. Sat. 3. p. 265. *Iam sedes in ripa. terrumque novicius horres* Peribemus; nec sperat canosus gurgitis alvum: Petronius Satyrico Carm. Orbem jam. p. 117. ----- *Vix navita Peribemus*

Sufficit simulacra virum traducere cymbâ.

167. SORDENT ANIMO] Sordido & illiberali sunt ingenio illi, quos heredes relinques, vel insinues. TENACES] Avari sint liberi tui: atque adeo sordides, ut tibi vitâ functo, splendide satis parentetur.

168. DUM CALOR IN RENIS] Dum adhuc vales, & vivis. DUC SOLENNIA] Ipsemet tibi iusta persolve, ut invictissimus Imperator Carolus V. in Hispania: de quo Favianus Strada S. J. elegantissimus historiographus Belli Belgici Decade 1. l. 1. *Postremo exequiarum occasione, quas magis anniversarias persolveras, nova incessit animus cupido (si liceret) & suæ celebrandis reque communicatâ cum Joanne Regulâ Hieronymiana familia, qui ejus consensum moderabatur: cum is insolitum quidem illud, pium tamen ac salutare dixisset; apparari funus sibi quàm primum iussit. Ergo excitatur in templo tumuli moles, funeralibus illuminatur, atrati circumstant famuli, mortuale sacrum mæsto monachorum cantu peragitur. Ipse funerali superstes sue, spectabat, in illo imaginario munere, veras suorum la rymas: audiebat exequiale carmen, placidam sibi requiem beatas inter sedes implorantem: eademque ipse sibi insignia pfallentibus inmisit, expropebat. Donec sacrificanti propior factus, eigne tradens, quam gestabat, accensum facem, sublevis in calum oculis. EGO TE, inquit. VITÆ AC MORIS ARBITER, ORO QUAMQUE, UT QUAMPRIMUM OBLATUM HUNC A ME CERTUM SACERDOS CAPIT. SIC COMMEMDAM IN MANUS TUAS HANC ANIMAM TU. QUANTO CUMQUE LIBERETI T. BI, IN SINUM COMPLEXUSQUE TUOS BENIGNE SUSCIPIAS.*

Tunc, ut erat pullâ, fluxâque operis veste, humi procubuit: renovatisq; omnium, qui aderant, lacrymis, quasi depositus, supremâ lamentatione comploratus est. Atque hoc videlicet rudimento, Carolus vicina jam morti proludebat. Item & alii qui mox subjiçientur.

169. PROPRIA &c.] Multi adhuc superstites cippos & cœnocephalia sibi tanquam mortuis inscripta, pedibus calcant, dum locum pavimenti, suæ sepulture destinatum, in æde sacra transmeant.

170. MNEMOSYNE] Memoriam, monumento, seu quavis re memoriam excitante. TITULOQUE CORUSCO] Aureis litteris super insignia scripto, gentem paternam & matrem referent, in templi pariete, secus monumentum: aut fortè in ipso cippo calcarâ æneâ lamina, vel totum vel partem contexto.

171. QUADRIFIDOS &c.] Pro more nobilium, qui stemmata tam mæcina, quàm paterna, utrimque ad latius sui clypei collocanda curant, pro numero graduum nobilitatis quos, vulgus quæstoria nuncupat. Stemmata autem alii quatuor, alii octo, alii sedecim præferunt, pro vetustate & excellentia majorem, à quibus descendunt. SIGNIS] Imaginibus ærum, quas præferunt, pictis, aut sculptis.

172. SCHOONHOVIUS] Joannes vir consularis, sæpius Decanus Hallarum, ut vocant, seu magistratus illius, qui cognoscit, de omnibus causis & controversiis rem lanceam, ejusque merces quovis modo attentibus. Effigies illius etiam nunc extat in senaculo vel conclavi ejusdem magistratus, ubi videas hominem capite tenus auro redimiculo, sive vitâ, in morem clavi prætexi coronatum. AUREA] Sic hexametri sæpe finiuntur. Naso Ep. Hel. 12. Med. p. 201. *—villæ spectabilis auro.* Met. 7. p. 151. *—cussos erat orbis aurea.* Et Virgil. lib. 8. *Æneid. p. 372.*

----- *Thalamique hac conjungis auro,* Et lib. 10. p. 116. *—solum sum Iuppiter auro.* Potiùs laudatus Schoonhovius octum duxit ex nobi-

- Pullatus proprias, & ad ipsa novissima verba*
Respondit Mysta, comitesque piosque propinquos
 175. *Excepit mensa; & quoties canitur, Requiescant*
In pace, adspiravit Amen. Sic nenia vivas
Calfacit auriculas, post mortem nulla voluptas
Rebus ab externis. Etiam prurimus abacti?
In Cameracensi ditione Gubernatorem
 180. *Chironem, modò qui editor, celebrare quotannis*
Vidimus hoc festum: nimirum gratia fato,
Uno quodd senii cariem dimoverat anno:

nobilissima Gente de Schoonhove, cujus natalia deducuntur ex antiquis oppidi ac agri Arschotani comitibus, ac inter nobilissimos Brabantiae proceres magna nominis gloria celebratur. Thalamorum commerciis affines habet illustissimas familias de Dieft, Comitum de Mogen, de Arenberch, vander Aa, Keymerwale, Serclaes, Nassaew, Berchem, Brancborst, Rhoom uysten Limingen, Riviere, Pels, Cantoreau Baronibus de laucke, & aliis. De nobilitate Antverpiensibus Schoonhovius, ita habet Guicciardinus in Antverpia sua: Schoonhovierum nobilis domus, erunda primùm Arschoto, cum alias dederit multos viros illustres, tum hodieque habet Ippannem asque Philippum, virumque equitem, & alterum quidem Marcgraviatum, alterum Consulatū de-functum.

173. PULLATUS] Toga & pallio atris, fluxis, & talaribus lugens, pro more istius ævi. EXEQUIAS PROPRIAS] Ad solennia sacra, quæ ex usu Ecclesie sunt pro defunctis, quæque ipse in mortis sue æquevovimus, convocatis in hoc cognatis & amicis celebrari curavit, vit multa senectute venerabilis. NOVISSIMA VERBA] Ultima Sacrifici verba, in sacris post orationes, vel in fine RE-QUIESCANT IN PACE: quibus bene sibi post futuram mortem precando, unâ cum assistentibus ministris, respondit A M E N.

175. EXCEPIT MENSA] Stuctis parentalibus, ut solet post exequias, quod addè in Belgica est familiare, ut nostrates epulum istud nomine exequiarum definiant. QUOTIES CANITUR] In templo scilicet ad abolitionem, ut vocant, jam sacris finitis, dum ministri Ecclesie ritum capuli absolvunt; uti & in convivio, dum mortui, finito psalmo & oratione, bene precantur convivæ.

176. ADSPIRAVIT] Graphicè: quasi cum gemitu, & debili lingua, & gurgure enuntiavit. NENIA] Carmen ut supra, lugubre.

177. CALFACIT] Afficit, excizat, delectat, stimulat. Cic. Epist. 18. lib. 16. famil. *Iste nos tantâ impensâ delectat? Calfacit hominem.* Ovid. 2. de Arte amandi §. 445.

Fac timeas de te, tepidamque recalcas mentem. VOLUPTAS] Nullus sensus vel affectus.

178. EXTERNIS] Rebus extra nos, & animum positus. ETIAM PRURIMUS &c.] Quasi dicat nulla rerum temporalium voluptate tenemur, abacti scilicet ex numero viventium. Id est, mortui.

179. CAMERACENSI DITIONE] In agro & arce Cameracensi. Cameracum, sive ut Cæsar, Samarobriva Gallie Belgicæ urbs est, in confinis Attefæ, Hannoniæ, & Picardiæ; Archiepiscopatus insignis & arce montissimâ, cui dum parebat Regi Catholico, semper præerat gubernator Hispanus, qualis hic Chiron fuisse describitur.

180. MODÒ EDITOR] Ad ampliore honorem, dignitatem, vel magistratum editus, sive equestis.

181. HOC FESTUM] Hæc solennia infetiarum vel exequiarum. GRATIA FATO] Supple agitur: id est, Deo ejusque providentiæ solvantur gratiæ.

182. SENII CARIEM] Lethum vel lethalem morbum, à senii & defectu corporis affectione. Senectus enim ipsa morbus, & cariosa Nasoni lib. 1. Amot. Eleg. 12. §. 29.

Quid præter iracundiæ vos cariosa senectus Rodat, & immundo cera sit alba sit. Senium enim est purillago humani corporis. DIMOVERAT] Repulerat, extenderat, protelaverat.

Accinctumque pio sese innuit, obtulit ore.

Non festinantem tunc decet esse paratum.

185. *Decedens lepidè non pridem Adrianus Heninus
Præcepit tabulis ne quisquam pragmaticorum
Se comitaretur, quamvis vicinus, humandum.
Quippe citatus erat nunquam, nec is ipse citat
In vitâ quemquam, non vult post fata cieri:*

190. *Pacifico jussit comitatu epicedia; magni
Gutturis exemplum de mercatore potente.
His curis veniam damus ut virtutis alumnis,
Nulla quibus turget, decies narranda Becano,*

183. ACCINCTUM] Patatum & expeditum, ad recedendum ex hac viâ. INNUIT, OBTULIT] Se Deo insinuavit, & commendavit.

184. NON FESTINANTEM] Non optantem sibi mortem accelerari. TUNC] Securè de animæ salute. Id est ut ad mortem non festinant homines, decet tamen mortis memoriâ mentem à notis expurgare, & ad feliciter excedendum, eam ritè ac seriò comparare.

185. ADRIANUS HENINUS] Mercator Antverpiensis, dives, attentus, vir pacis studiosissimus, amator religionis.

186. TABULIS] Testamento. PRAGMATICORUM] Advocatorum, caussidicorum, & procuratorum, omnèsque, quos hodie *pradicos* nominant, qui litigantium partibus quocumque modo patrocinantur. Vide Ser. 7. ad y. 285. fol. 200.

187. SE COMITARETUR] Cadaver suum in funere prosequeretur. QUAMVIS VICINUS] Domino & habitatione sibi vicinus. Id enim civilis poscit, & recepta consuetudo in Belgica nostra, ac in primis Antverpiæ, ut dum effertur mortuus, amici invitati, una cum vicinis longè ferre, pierumque pullari, funus prosequantur ad eadem sacram & tumulum. Inde domum defuncti reductis heredibus, cum gratiarum actione dimittantur.

188. CITATUS] In jus vocatus. CITAT] In jus, seu nunquam in judicio quempiam appellaverat.

189. POST FATA CIERI] Glossèma jocosum Poëtæ. Mortuus citari in jus non vult. Nimirum quia metuebat sibi à viris illis, quorum quæstus à risu & litibus alienus. Eleganter Havemus At. Virt. Sanyt. 1. y, 111.

*Vince, aut præda clis, semper res parva patreno est:
Et tibi gaudenti, aut mæsto, nihil ille remittit.*

190. PACIFICO COMITATU] Hominum scil. paci studenium, & qui alienis non gaudent vel pascuntur discordiis. JUSSIT] Decevit ut fierent, aut præcepit heredibus. EPICEDIA] Exequias. Nam Epicedium carmen in exequiis olim cantabatur: Græcis *ἐπικάδιος*, à *ἐκδέναι*, quod est exequias curæ.

191. MAGNI GUTTURIS EXEMPLUM] Ironicè ob hominis rarissimam frugalitatem. Non enim seriò id expono, ut illud Joven. Sat. 2. y. 113.

----- Rarum & memorabile magni

Gutturis exemplum. -----

Prudentior enim est Noster, quàm ut nomine & cognomine tam exposito quemquam mordeat. Nec suadet hominis nominari continentia, quem bonis auctoribus apprimit frugalem exitisse accepimus. Quare quibus prior non placebit expositio, meminerint exemplum quod ex rebus gestis petitur ad rectam hominis institutionem, tam nos monere, quid agendum sit, quàm fugiendum: adeoque hic commendari salubrem hominis parcimoniam, quam meritò sibi præ oculis habeant guttones & nepotes. Nisi quis fortè hic contentiosè velit, describi Stentora, buccinatorem, aut inconditum declamatores, de opibus & potentiâ mercatorum. Sic enim meliùs cohereant frequentia.

192. HIS CURIS] Funeralium vel parentalium ante mortem. VIRTUTIS ALUMNIS] Tanquam virtutem, & religionem nutriticibus.

193. DECIES NARRANDA] Anxiè discipienda, & sæpiusculè inculcanda, si de illa scripserint.

Bz.

Vana superstitio : ast hic quis consanguineus se

195. *Temperet a risu ? Postquam discessit Anubis,
Qui abstulit omne nefas, animamque spondit Olympo,
Ecce iterum se torquet anus, se mandas humari
Sindone crissatâ, calami stratisque capillis,
Zelotypæ bilem ut moveat Proserpinæ, & omni
200. Eumenidum turbæ. Centum petit altera tædas,
Pullatos totidem cæscos, longo ordine pompæ
Seductura Deos manes. Coomannius ille*

BARCANO] Joanni Goropio, medico Antverpiensi, viro undique doctissimo: cujus acte ingenium, & reconditam lectionem non semel deprecatur Lipsius. Hic mysteria præcæ sapientie investigando, omnem gentium, ac inprimis Aegyptiorum superstitionem, ex veterum monumentis eruit, eamque accuratè & luculentè, non raro eadem ingeminando, in diversis ingenii sui editos sætus, diligentia verè nimis exquisita, & superstitionis traduxit. Scripsit de linguæ nostræ Belgicæ antiquitate, & elegantia, eamque primogeniam esse contendit, quo nomine non semel vapulat à Lipsio. Vide Hermæhenz, Hieroglyphicorum, & alios ejus libros.

194. VANA SUPERSTITIO] Quæ plerumque ex nimia religione nascitur, ideoque penitus rejicienda, & execranda prudentibus. Anile enim hoc vitium est, & animi imbecillium vult Cicero lib. 2. de Divin. c. 125 ideo sæpe inanis & vana vocatur. Virg. lib. 8. Aeneid. v. 187.

Vana superstitio, veterumque ignara deorum. Nominis originem ita deducit Cicero 2. de Nat. Deor. c. 72. *Qui totos dies precabantur, & imolabant, ut sui liberi sibi superstites essent, superstitiosi se ipsi appellati: quod nomen postea latini patris. Ast etc* Transit ad aniles superstitiones, quarumdam, & inanes sollicitudines. QVIS CONSANGUINEUS] Etiam si consanguineus & heres, & qui magis pauper alioquin ferat hanc insaniam.

195. ANUBIS] Sacerdos à sacris confessionibus, Cuvio sive Pœnitentiarius. Anubis enim creditus est nuntius, inter deam Hædem & mulieres, quando eum eoluerunt Aegyptii tanquam superiorum & inferorum internuntium. Inde ab Apuleio lib. 11. Metam. *Superum & inferum communiatur* dicitur. Ceterum Anubis apud Aegy-

ptios Numen erat, quod capite canino colebatur, inde & latrator dictus est. De Sacerdote autem intelligendum id Juven. Sat. 6. v. 533.

*Plangens populi curris derisor Anubis,
Iste petis veniam, quoties non abstines uxor
Cubitu, sacris, observandisque diebus.*

Quæ cum à Sacerdotibus nostris Christianis non videantur aliena, non malè censeri debet hoc nomine usus Poeta.

196. QUI ABSTULIT &c.] Virtute Christi, claviumque D. Petro Apostolo traditarum, absolvit noxium à malefæctis, eique pollicitus est cæli gloriam, & æternam tranquillamque beatitudinem.

197. SINDONE] Amictu feraci ex tenuissimo lino. CRISPATA] Vario plexu intorta, striis vel plicaturis artificiosè composita. CALAMISTRATISQUE] Calamistro in annulis, seu cincinnos conortis. *Calamistrum* ferrum tenue, levi ligne aut cineribus calefactum, Nympharum in usu, ad crispandum capillum.

199. ZELOTYPÆ &c.] Ridet festivè, ludendo, in Poetarum commentis, de regno & conubio Plutonis & Proserpinæ apud inferos: ac si anus iret occupatum amores nigri Jovis, ringente ac livescente dominâ.

200. EUMENIDUM TURBÆ] Omnibus Furis & deabus infernalibus, *Eumenides* per antiphrasin dictæ sunt Furæ, quod minime in homines benevolæ. TADAS] Funeri collustrando funalia centum.

201. CÆSCOS] Seniculis pauperes, atratis pallis seu stolis talaribus amictis, pro more urbium nostræ in exequiis eorum, qui semel fuere conjugati. LONGO ORDINE] Longo comitatu, precedentibus binis, ordine in longum protracto.

202. DEOS MANES] Mortuæ Animæ enim à cor-

*Deterius ne quid saperet : de actis & agendis,
Exhibuit Parocho solvendum in fine volumen.*

205. *Pluribus exagitem thema ; verum ne comedatur
Frigidum olus, licet incidam. Quid multa ? subimus :
Instruiturque epulum, non quale poeticum Erasmi.*

à corpore digressas, maximè bene meritum, observantiæ testandæ ac religionis gratiâ, deos manes appellabant. Unde monumenta pleraque antiqua titulum præferebant **DIS MANIBUS.**] Persistit festivè in joco. **COOMANNIUS**] Jacobus Coomans mercator, vir multi leporis & elegantis.

203. **DETERIUS NEQUID &c.**] Ne notaretur de superstitutione, aut minas sanctè disposuisse videretur, de rebus iusta sua attinentibus.

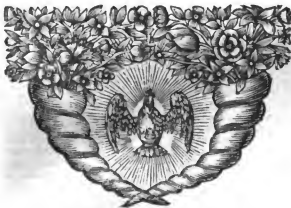
204. **PAROCHO**] Curioni, presbytero parochiali, pastorem Belge nominamus. **IN FINE**] Morie jam appropinquante. **VOLUMEN**] Testamentum vel codicillum.

205. **EXAGITEM**] Exagitare, excutere, vel tractare possim. **THEMA**] Hoc argumentum funerale.

206. **FRIGIDUM OLUS**] Quod usu venit à meridie serò domum ad triclinium revertentibus.

Significat Sweertius supremum esse prandendi tempus, adeòque itandum ex conditio. **INCIDAM**] Abrumpam sermonem. **SUBIMUS**] Testa & coenaculum Sweertiana.

207. **EPULUM**] Convivium familiare, Poëtæ pro epulo acceptum, & procul dubio lautè conditum. **POETICUM ERASMI**] Non aded tenue ac frugale, ut describitur in colloquiis Erasmi *Roterodami convivium poeticum* (id colloquii nomen) ubi præter olera, ficus, pepones, melones, ova variè cocta, cucumerem in laminas sectum, & gallinam unicam cum bellariis in horto adhuc viventibus, nihil opsoniorum convivoribus sepe. Unde initium : *Lavis apparatus animus est lautissimus.* Sub finem autem convivii symposiarches, *age nunc, inquit, ridete quantum voletis, eras fortasse seridè laudabitis hanc canam ; cum senseris tibi probd fano conditum esse prandium.*

PETRI SCHOLIRII
ANTVERPIENSIS,
DIOGENES CYNICUS,
SIVE
SERMONUM FAMILIARIUM
LIBER TERTIUS.
PROECTHESIS
AD EUMDEM LIB. III.

DIOGENES CYNICUS Sive Liber III. Sermonum familiarium, in M. SS. à Poëta non semel SATYRA MAGNA nuncupatus, hoc unum proponere videtur, ut sua cuique hominis ætati ulcera & carcinomata denu-der, resceat & exurat. Quod ipsum quia Auctor magna felicitate præstitit hoc præfenti libro, quo solius juventutis vitia perstringit, majorique perrecturus sperabatur ad alias humanæ vitæ ætates, quibus singulos quosque libros destinaverat: non potuit inopina ejus mors, quæ hominem rodendis radandisque hominum strumis natum, repentinâ apoplexiâ correptum suffulit, doctis omnibus ac popularibus Sophis, tum & Mulis ac leporibus ipsis, non fuisse amarissima & lamentanda. Apologiam operi præmittere placuit, & sub duplicato Cynici pallio seculi sui proscenia pulsare: ut acrioris sales, & fel Satyricæ amarulentix, quæ se naturæ impulsu rapi sentiebat, quadantenus mitigaret, & ut ipse, dictorum invidia à se in Diogenem detorta, liberius in hoc argumento ludetet. Porro Dioge-

nis, imo & Cynicorum omnium in carpendis hominum vitiis decumanam fuisse libertatem, & constantem inverecundiam, neminem fugit, quando non tam verbis, quàm factis sapientiam definiebat Cynica secta, cujus quàm robusta virtus extiterit, nemo tam in Græcis Latinisve literis hospes est, qui ignoret. Eam quemadmodum multis laudibus celebravit, ita, si unicam demas caninam inverecundiam, verustas comprobavit. Et nos quædam in decursu delibabimus. Modò succerit Epictetum huc produxisse, qui apud J. Lipsium Manuduct, ad Stoic, Philosophiam lib. 1. disert, 13. De hujus sectæ popularibus ira disserit: *Cynicus explorator quidam est, & velut LEGATUS à Jove ad visendas res humanas. Diogenes ille, inter capita ejus sectæ, post Charenensem cladem ad Philippum Regem perductus fuit, ut speculator. Statim passus est: & sum hercules, inquit, sed tua ambitionis, fævitia, & luxus. Itaque mones & inclamas liberd, qua bona, qua mala sunt demonstras; appendenda, fugienda; & elata manu, velut tragicæ scenæ confensâ, homines miseriorum suarum, & vitiorum admones, ab iisq; ad meliora (quantum in ipso est) compellis. Idem est PUBLICUS*

Rr

Do.

DOCTOR, & pedagagus generis humani, infert simul ac castigat. Idem MEDICUS & verus ASCULAPIUS quidam: qui statim demonstrare possit, & illos si curatione sua utantur sanos fore, & suam valetudinem in argumentum proferro. Convenite omnes, inquit, qui è pedibus, è capito, qui febris laboratis, convenite caci, amonetes ac videte me ab omni malo experiem & saluum. Denique Dominus & REX est, scepsis & diademate à Deo ornatus: qui tales facere pollicetur, sibi audientes. Ut sciat, & mortales, vos sollicitatem & tranquillitatem, ubi non est, quareverecoco ego exemplum à Deo vobis sum missus. Non rem habeo, agros, domum, non uxorem, liberos, familiam; imò nec stragulum aut tunica, aut aliud vasum. Videtis tamen quàm sanus sum? Facio mei periculum. Nihil habeo, nihil ego, non cupio quidem: non hominem, non locum, non oblectamentum, sicut pueri vindemia dies aut seras. Equid mihi desit? Nōne sine metu sum? Nōne liberi? Quando quisquam me in voverito frustratum vidit? Quando in vitando? Quando dum vel hominem aliquem incussavit? Quomodo autem alacer & erectus incedo? Quomodo eos traſto & convenio quos vos timetis? Nōne ut municipia? Quis me confelle, se REGEM & DOMINUM suum videre non putat? Hac ago, hac curo: sicut cum oportet. Quis populos moderetur, & ampla negotia curet.

Atque hac libere omnia, sine trepidatione, & respectu: quippe qui sole puriorem mentem, sanam circumferre. Non habeo satullos, gladios, ponticam, seu terribilamenta ista externa: verum loco BONA CONSCIENTIA dos fiduciam mihi & potestatem. Non ipso reprehendus, in alios incurre; verocundā ubique ornatus, & honesti amore, illud sine lege aut panna celo. Ceteri paritibus, juvenis, velis seguntur: ego sub dio in propatulo ago, omnium oculis & inquisitioni expostus. Deo me probo. Atque hac cum facio, evenit ut male audiam, imò vapulem: quid mirum à pueris aut fatuis, & qui tangi ulcera sua nolunt? Ego verd affectum aut curam non muto, aut mitto. Dum vapulo, eos ipsos QUI VERBERANT DILIGO, tanquam pater omnium, tanquam frater. Neque animo solum ita firmus & constans sum, sed corpus sufficit: & illa ipso decoo, tonum & frugalem vitam vires augere, aded non ledere sanitatem. Quid calorem, frigus, incommodat? Nihil. Ecco circumfero corpus meum, ut Diogenes, mitidis, pinguis, bene habitus: credito oculis sensibusque vera dici.

Quin & vindicem & patronum huic operi, ne sibi fraudi foret, addidit Poëta, dum illud inscripsit viro sapientissimo doctissimoque, cujus prima tunc in aula Principis Cardinalis Ferdinandi Hispaniarum Infantis, & Belgicæ Proregis, Bruxellæ & per provincias circumfesta erat auctoritas. Inscriptio metrica sic sonat:

AMPLISSIMO DOMINO
PETRO ROSE
 SANCTIORIS CONSILII
 PRÆSIDI.

Hispida, quod properas, operosaq; sente Thalia,
 Futile & titulu invidiosa tuū?
 Mentis inops, nesciū teneri fastidia mundi:
 Crede mihi, poterat tutius esse domi.
 Illa refert: Sobolisi non prohibebū honorem,
 Iudice naturā debita spina Rosa.
 Præstet exculti fulgens rosa floribus hortij.
 Estq; sacellitibus sensibus aspra sua.

SERMO X. LIB. III.

315

Vir tricolor Austriaci FERNANDI praesidet aula;

Praesidio dignus, praesidiumq; viro:

Laudibus aversus, rigidusq; aspretine veri;

Nominis indicio, robore, odore, Rosa.

Mitte satellitio functuram huc usque Thalam,

Et tua sollicito pectora solve metu.

Armat spina rosas: flori sua spina decori est:

Contemnunt spinas ut fugiente rosas.

His ego pacatus dumos tibi dedico nostros,

STRENUUS VIR, vepribus praesidium esse velis.

Si rosa per latum spatium diffundat odores,

Cur non vicinis sentibus afflet humi?

Si rosa sit tanti, caput ut corroboret; imos

Cur non sementet sustineatq; pedes?

Incolorem te sic in sacula servet Apollo;

Candida purpureis sis Rosa mista Rosis.

Praesideas felix, & sint te praeside, Praeses,

Principis & populares meliore loco.

PETRI SCHOLIRII

PRO DIOGENE CYNICO

APOLOGIA,

SIVE SERMO X.

Argum. Auctore quopiam ex primoribus hodierni moris aulico, versibus epici & panegyricis, cum rerum & honoris sui incremento deditus Poëta, à Diogene inter curas hortenses occupatur; acriterque increpitus, intermissas Satyras resumere jubetur. Tergiversanti, & plenam invidiæ spartam repellenti instat Spectrum, hominum viriis cum libertate suggillandis modum & leges praescribendo, quas sibi olim Athenis feliciter cessisse non ignoraret: sumat proinde, si populi offensam metuat, personam ipsius, & Athenienses sibi fingat castigandos. Nondum his auscultans Poëta, de auctoramenti Apollinei officio commonetur. Quare cum Dei imperatis refragari, nec fas esset, nec ultra auderet, ad Satyram, pro solita Musarum comitate, conscribendam animum appellat.

Cedere temporibus, fato parere lubenter,

1. **C**EDERE TEMPORIBUS] Rebus praesentibus semet accommodare. Cic. pro Mil.

c. 2. *Qua se oppoſita Milani putarem, cedorum tempore iudicet* Affines huic parcemur sunt:

R 2

Ser-

*Et simulare loco, prudentis dixerat esse,
Inter præcipuos hodiernis moribus Auctor.
Adspiro dictis, salebrisque dicacibus ultrò*

5. *Vitatis respisco, & me virtutibus aula
Pumico, & urbanis salibus festivus obferro;
Assurrecturus non infimus omine palpo.*

*Servire temporis: mi feror serviro scena. Quæ in
unum & eundem ferè sensum dicuntur. Cic. l. 9.
famil. Epl. 7. Quid faciam? Temporis servien-
dum est. Senec. Med. 7. 175.*

---- *Temporis aptari decet.*

FATO] Necessitati fatali, quam frustra coneris
vitare. Virgil. lib. 5. *Æneid.* 7. 22.

--- *Superas quoniam fortuna, sequamur.*

PARERE LIBENTER] Unicum necessarij doloris
solatium est, libens tolerantia. Seneca Oedip.
7. 930.

Fatis agimur, cedite facis.

Seneca Phil. de Provid. c. 5. *Quid est boni viri
Præbere se facit. Senior nautes ad Æneam lib. 5.
Æneid. 7. 709.*

--- *Quo fata trahunt, retrahuntque sequamur.*
Sensus hic est: haud moleste fer adulationes, sus-
citos, fraudes huius seculi, quando nullâ eas arte
evitaturum te speraveris.

2. **SIMULARE LOCO**] Prudentis, ut fert tritum,
est multa pro tempore & loco dissimulare: Rectè
Fredericus Aug. apud Lipsium l. 4. Civil. Doct.
cap. 14. *Nescis regnare, qui nescis dissimulare.*
Callias inter excerpta Grotiana: *Apud insanos
omnibus animi esse insanire decorum. Horat. l. 4.
Od. 12. 7. ult.*

Dulce est desipere in loco. ----

Lips. Cent. 2. Misc. Epl. 7. *Sapientia pars est
leviter desipere. & paululum extra viam rectam
ire, ad vitandum violentum aliquem occursum.*
Ceterum provebiales hæc gnoma ita accipien-
da sunt, ut nihil contra veri fidem, & Christianam
sinceritatem & libertatem præcipiant; alioquin
obelo eas iure confixeris. Rectè Lipsius
in cap. 3. Senecæ de tranq. anim. *Salutare præ-
ceptum, inquit, & simul politicum. ut rebus tem-
poribusque, virtute salva, aptemur.*

3. **PRÆCIPUOS**] PRIMOS. HODIERNIS MORI-
BUS] Aulicis fucis & artibus imbutis. **AUCTOR**] *Sua*
for magnæ ac minimè vulgaris auctoritatis.
[4. **ADSPIRO**] Pareo, consentio. **SALEBRIS**
DICACIBUS] Asperè dictis, poematiis morda-
cibus, verbo, Satyris. *Salabra* loca sunt petrosa
& aspera: hinc non raro pro quavis asperitate

usurpari videas. Mart. lib. 11. Epig. 91. 7. 1.
*Carmina nulla probas molli qua limite currunt,
Sed qua per salebras, atque saxa cadunt.*
Cicero lib. 5. de fin. bon. & mal. cap. 14. *venis
ad extremum, hæret in salebra.*

5. **RESPISCO**] Ad sanam mentem redeo, seu
potius videri volo rediisse, ne arguar boni au-
ctoris consilio minus obaudisse. **VIRTUTIBUS**] *Artibus*
aulicis, & politice vitæ institutis, tam de
adulando principibus & optimatibus, quàm cal-
lidâ & versutâ inter aulicos versandi ratione;
quibus qui imbuti, in omnem simulationem &
fallaciam animum discingunt.

6. **PUMICO**] Polio, elegantem & gratum me
facio. Pumice enim defricantur, levigantur, &
poliuntur corpora, Chartæ, libri &c. Apuleius
Apolog. 1. paulò post initium:

Dentem atque rursam pumicare gingivam.

Hoc fontè apud Catullum Epig. 70. legi pro
defricare. Vid. Turneb. lib. 21. c. 27. Lucil. l. 7.
Sat. in reliq. Douze n. 6.

Rador, subvellet, desquamor, pumicor, ornor.
SALEBUS] Dictis argutis, jocisque juvenibus, &
animum oblectantibus. Id enim præstant urbani
sales, lepores scil. hominum in urbe agentium,
qui sermonis opportunitate, agrestes & incultos,
post se relinquunt. Horat. lib. 1. Sat. 10. 7. 64.

Comis & urbanus furor Lucilius, inquam.
Inde homines politii, civiles, urbani, in quibus
nihil agreste, nihil inconsectum Sales numero
multitudinis tantum efferti volunt, cum jocos
significarios. Notum tamen est istud Terentii
Eun. 3. i. 10. *Qui habet saltem qui in te est.*
Donato placet sal neutraliter condimentum,
masculinè sapientiam dici. **FESTIVUS**] Comitetur
lepidus. **OBFERRO**] Incedo, vivo & versor inter
homines aulicos.

7. **ASSURRECTURUS**] Evehendus ad præ-
staturas & magistratus. **NON INFIMUS**] Non in
postremis censendus. **OMINE PALPO**] Assentan-
di studio facta quævis mihi præsigiens. *Omen*
festo dictum quasi *Oremen*, vel Varroni *Osmen*,
ab hominum ore, Cicero l. 1. de Divin. c. 102.

Nogge

*Famque reservatis pigmentatisque parergis
Pagina turgescit, phaleratis versibus apta*

10. *Humanos captare Joves, recludere Divum
Atria, & accessus sine velo Semideorum.*

Noque solum Deorum voces Pythagorei observant, sed etiam hominum, quæ vocant omina. Quæ Majores nostri quæ valere consuevit, idcirco omnibus rebis agenda. QUOD BONUM, FAUTUM, FELIX, FORTUNATUMQUE ESSET, præfabantur: rebisque divinis, quæ publicè ferent, ut PAVERENT LINGUIS imperabantur. Unde propriè amen vox est hominis aliquid faciendum aut omitendum significantis, ejus inscii quod pronuntiat. Palpum ad blandimentum vel adulationem significandam translatus videtur ab equisonibus, qui plausu manuum blandiuntur equis. Virg. lib. 3. Georg. 5. 185. Tum magis atq. magis blandis gaudere magistris Laudibus. & plausu sonituum cervicis amore. Inde palpari pro adulari, Lucil. l. 29. Satyr. apud Doufam in reliq. num. 25.

Hic me ubi videt, subblanditur, palpatur &c. Plautus Amphit. Act. 1. Sc. 3. 5. 9.

Observatores, quàm blandi mulieri palpabitur. Hinc adulatores passim palpones audiunt: & nota sunt adagia. ostendit palpum, & palpo percutere.

[8. RESERVATIS] In hunc usum mihi, inter legendum collectis, & sconditis ad exornandum argumentum, quod fors offereat. *PIGMENTATISQUE*] Fucò & laudum pigmento illius. *Pigmentum* ceruleæ vel fuci genus, quo puellæ vultum oblinunt, conciliandæ venustati: & sic metaphorice pro falsis laudibus, obfucis, & mendaciis, quæ adulandi studio adferuntur. Alio significatu pictorum colores exprimit, & sic, per aliam translationem, pro schemate & Rhetorico ornatu, vel orationis colore reperiat. Cic. de Cl. Orat. c. 298. *Intellegis nihil illius lineamentis, nisi eorum pigmentorum, quæ inventa nondum erant, sorem & colorem defuisse.* *PARERGIS*] Ornamentis ad institutum nihil pertinentibus. Πάρεργον Græcis appendix, vel quod ad susceptum opus accedit: aut, ut Noster in M. SS. *quod alicui rei superfluum additur: cuiusmodi sunt illa, quæ pictores iconibus suis ornande tabellæ gratiâ adjucent.*

9. *PAGINA*] Libellus, carmen, versiculi. Pars pro toto. *Festis pagina dicitur, quod in libris, tam quæque obtineat regionem, ut pagi: vel à*

pagendo, quod versus in illa pagantur, id est significantur. Virgil. Ecl. 6. 5. 11.

----- *Nec Phæbo gratior ulla est.*

Quàm sibi, quæ Vari præscriptis pagina finxit. Propertius Lib. 2. Eleg. 21. 5. 1.

At quantum de me Pautibi tibi pagina finxit. TURGESCE] Superbit, grandescit, inflatur. Pers. Sat. 5. 5. 19.

Non equidem hoc studeo, bullatis me mihi nuzis Pagina turgescat.-----

PHALERATIS] Compitis & ad placendum comparatis. *Phalera* equorum ornamenta, quibus non raro mangones ad celanda eorum vitia utuntur, ut carius veneant. Hinc pro extimo vestitu, & boni speciem tantum referente, quandoque usurpantur: item pro fastu & simulatione &c. Pers. Sat. 3. 5. 30.

Ad populi phaleras: igo te intus, & in cute novis. Id est, apage sis cum ornamentis exterius, ut vult Ausonius. Inde phalerata oratio, & phalerata dicta. Terent. Phorm. 3. 2. 15.

Ut phaleratis distis ducas me.-----

10. *HUMANOS JOVES*] Principes, Summatres, primarum rerum administratores, potentes, qui juvent aut prosint. Plaut. Casin. 2. 5. 26.

Reperit ut emoriantur humani Joves.

CAPTARE] Sibi benevolos & obnoxios facere. *RECLUDERE DIVUM ATRIA*] Efficere ut pateat ingressus ad principum palatia, & interiores admissiones. Variè olim, uti & nunc, admittebantur ad limina principum. Meminit Seneca de benefic. lib. 6. c. 33. *Est proprium superbia, magno estimare introitus, ac casum sui liminis pro honore dare, ut ostio suo propius affideas, ut gradum prior intra domum ponas, in qua deinceps multa sunt ostia, qua receptos quoque excludunt. Apud nos primi omnium C. Gracchus & mox Livius Drusus instituerunt segregare urbem suam, & alios in secretum recipere, alios cum pluribus, alios cum universis. Itaque dicebantur amici primæ, secundæ, & tertie admissionis, ab ordine quo admittebantur. Vide Lips. in Tacit. 6. Annal. c. 9.*

11. *ACCESSUS SINE VELO*] Secretos & intimos, non rogatî ingrediendi potestate, quod amicis primæ admissionis proprium. *Ælius Lam-*

Inteream, calamo si quid mellitius optem.

Quippe saginari Magnatum sæpè videbar

Ipse mihi mensis; promissis crescere Regum

15. *Haud dubiis, magnosque inter strepitare Ministros.*

Nec spes ipse meas capio, consistere plantis

Nescio, & insolitis, dum vado, passibus utor.

Vox diversa sonat, pando verba effero rictu,

In levitate gravis, levis in gravitate, perinde

prid. de Alexand. Severo, cum amicis, inquit, tam familiariter vixit, ut salutareretur quasi unus de senatoribus patente velo. admissionalibus remosis; aut solis iis, qui ministri ad fores fuerant: cum autem salutare Principem non liceret, quod eos videre non poterat. Erant enim in domo Augustani variis officia, quorum quendam cancellaria, quædam velo obducta: inde cancellarii & velarii, quorum erat admittere, vel repellere Principem adite volentes. *Salmas* in Fla. Vopisc. *SEMPIDORUM*] Procerum & primotum ministrotum, qui collati cum divo, sive Principe, semidei sint. Vide serm. 9. ad §. 46. fol. 291.

12. *INTEREAM*] Exaltationis & adjurationis formula, quæ adjecta particulæ *si*, aut *nisi*, vehementius asseverat. Horat. lib. 1. Sat. 9. §. 38.

----- *Inteream, si*

Aus vultu staret, aut novi civilia jura.

Sic & ibidem §. 47. ----- *Differeam, ni*

Summosse amnes. ----- Catull. Epig. 93.

--- *Levia me, differeam, nisi amet.*

CALAMO] Stylo, scriptatione, carminum compositione. *MELLITUS*] Suavis, jucundus, amœnius, gratus.

13. *SAGINARI*] Pinguetere, frequenter summarum epulis adhibitus. Simulat se talem, qualis rodit Serm. 1. §. 2. fol. 5.

----- *Qui mendicare forores*

Constringunt Bromis. -----

14. *CRESCERE*] Augere, attolli. *PROMISSIS HAUD DUSTIS*] Senis principum pollicitationibus, de rerum mearum incremento.

15. *STREPITARE*] Multum & continenter differere, loquere cum aliis de rebus Principis & patriæ, aut de suisque jactare. Sic & in *Grecis* *gagais* And. Schotus & *Suida* Cent. 14. n. 86. de jactatione & obstrusiloquo. *ἴσθ' ὅτι*, id est *strepitu plenus*. *MINISTROS*] Regios summarum rerum curatores.

16. *NEC SPES MEAS CAPIO*] Insolefco spe promissorum, & honoris potiundi: aut, ut est in proverbio: *Delphinum patina non capio*. Naso de Mida Metam. lib. 11. §. 117.

Vix spes ipse suas animo capis. -----

CONSISTERE PLANTIS &c.] Superbix fastusque inimentia. Solent enim quibus omnia ad votum fluunt, nondum irritata Nemesis, arrogantia & protervida mores componere, adeo præ molliis & pesulantiæ in rebus agendis cespitanter & soluti, ut nescians quò properent, aut ubi gressum figant. Belgicè hoc dixeris, *astmaerdige*. Nempè ut ex Menandro proverb. apud Erasmus, *fortuna facit insolentes*. Sic Horat. lib. 1. Od. 37. §. 11. *Cleopatram fortuna dulci ebriam appellat*. Cui appositè quadrat isthoc vulgi nostratis *brood-dranchen*.

17. *INSOLETIS PASSIBUS*] Affectatis, ad fastum compositis, clunibus crispatis, undante chlamyde, supinâ fronte &c. ut solent gloriosi, & jactabundi.

18. *VOX DIVERSA SONAT*] Alia & alium in modum loquunt, quàm antè; ac sublimiore cothurno mentis sensa enuntiat. *Oratio* quippe, ut notant proverbis, *vita simulacrum*. Nec sermone minus, quàm gestu & corporis habitu se tumos prodit. *PANDO*] Diducto & hianter, *RICTU*] Ore. Pando enim vel hianter ore sua enuntiat, operose, tardè ac graviter loquentibus solenne. *Rictus* certa est oris compositio, sive hians, qui ridensibus, & ringentibus plerumque obvenire solet. Juven. Sat. 10. §. 230.

Ipsæ ad conspectum cuncta diducere rictum

Suetus, hias tantum cum pallus hirundinis. -----

19. *LEVITATE*] Morum varietate, ac inconsistentiâ. *GRAVITAS*] Severus, fastuosus, arrogans. Sub personæ propriæ descriptione, ntrat amicos in his & sequentibus.

20. *Ac si per biduum fortuna filius essem.*

*Inter majores fungi paritate paratus,
Despectare pares, de me pluraliter ipso
Fari, & hyperbolicè, & temerè: Nos jussimus ista:
Nos ita consilium dedimus: nos Regia legit:*

25. *Nos assum tulimus populi: nos poma natamus.*

*Sed nihil invitis possis contendere Divis.
Fabula longa quidem, memorabilis attamen, inter
Fatales hominum casus & digna notari,*

20. *FORTUNA FILIUS*] Multis fortunæ successibus beatus, ac verè fortunatissimus, & quem cum Flacco lib. 1. Epl. 12. §. 9.

Confessum liquidi fortuna rivus inaurat. Apud eundem vox est eorum, qui à Mæcenatis amicitia, fortunam Horatio malè invadebant lib. 2. Sat. 6. §. 48.

---- *Noster ludus spectaveras unâ,*

Inferas in campo fortuna filius omnes.

Oedipus Sophocleus apud Plutarchum de Fort. Roman. *Ego me ipsum puto fortuna filium.*

21. *INTER MAJORES &c.*] Paria cum majoribus audere, dicere, facere: petinde ac si ipse me dignioribus æquiparatum irem.

22. *DESPECTARE PARES*] *Pæ* me contemnere, mihi posthabere. *PLURALITER*] In numero multitudinis, ut solent Imperatores, Reges, Principes, alique summi magistratus.

23. *HYPERBOLICÈ ET TEMERÈ*] Supra fidem, circa rationem, me jactando & extollendo. De *Hyperb.* Vid. fol. 250. *NOB JUSSIMUS ISTA*] Exponit loquendi formulas in numero plurali plenas tumoris & arrogantia.

24. *CONSILIUM DEDIMUS*] Consulti à Principe. non secus quàm primus Provinciæ alieujus administer. Juven. Sat. 1. §. 16.

Consilium dedimus Sulla. ----

LEGIT] Ad res magnas, magistratus, legaturas, vel quamvis potestatem.

25. *ASSUM POPULI*] Violentiam, ferociam, invidiam, aliisque perturbati ac tumultuantis populi affectiones. Horat. l. 1. Epl. 2. §. 3.

Stultorum regum & populorum continet assum. Inde autem merita magistratuum vel ministrorum solet aula metiri, si populi invidiam sustinerint in rem Principis. Hi enim ut fas & fors possulant, neglectis privata, dum curant publi-

ca, contemptoque singulorum dispendio, bene omnibus consulum volunt, dycolos & obtractatores sibi infestos non ratio reddunt: qui cum à suprema potestate haud ita facile se expediunt, acerbius solent inferioribus magistratibus, rem communem curantibus, succensere. Verùm cum verissimum sit illud Plutarchi in Polit. *Omnes populi eâ laborant animum pervertisse, ut de iis malignè sentiant, qui rempublicam regunt:* solent Principes invidiam populi ab ejusmodi latam, amplissimis præmiis compensare. Inde gloria & jactantia, *nos assum populi &c.* *NOB POMA NATAMUS*] Vulgo titulum & jactari solum in eos, qui magni videri volunt, & de rebus minimis sibi gratulantur, ut poma de natatu.

26. *INVITIS DIVIS*] Repugnanter genio, & naturali propensione. Nam ut proverbium: *Mens sua cuique Dedit.* Ceterùm hæc opinio semper obtinuit inter homines, ut nihil iratis vel invitis Diis prosperè diu & constanter crederent procedere. Ideo monet optimè Poëtarum princeps lib. Æneid. 2. §. 402.

Hec nihil invitis fas quemquam fidere Divis.

Catullus Epig. 77. ad se ipsum §. 12.

Et, Dis invitis, desinis esse miser?

Seneca Tragedus Theb. 205.

Quod innocens es, Diis quoque invitis....

Sic etiam apud Plautum, Terentium, Cicero-

nem, Horat. legas, *Diis iratis.* Pers. Sat. 4. §. 27.

Hunc ait: Hunc Diis iratis, genioque sinistro,

Qui quandoque jugum perisus ad compita figit

27. *FABULA*] Quam commentus ego, jam eo memoratum. *MEMORABILIS*] Meritò literis tradenda, & ad posterum transmittenda, ut memoretur minoribus.

28. *FATALES CASUS*] Qui non forte vel casu,

Est locus in fundo postremo Lovaniensis;

230. *Quem Pater æternus, primarum in limine rerum,
Collibus & vallis, & flumine cinxit utrimque:
Interius domus est Musis, & Apollinis aula.
Partibus in binis sacrata cacumina surgunt:
Hæc (latuit Cæsar quæ quondam Julius arce)*
35. *Castrum antiquum, ingens, non expugnabile telis:
Immunis circum patriæ dat munera Bacchus,
Pomona Ausonia fructus: viridant ia moris*

causa, sed ordine divinæ providentiæ eveniunt, de quo Seneca Oedip. §. 991.

*Ita cuique ratiis, præce non ulla
Mobilis, ordo.*

Fabulam hanc, ut rem seriam, jocose lectoribus Poëta commedat, ita tamen ut locus pateat.

29. *EST LOCUS IN FUNDO*] Intra muros & pomeria urbis Lovanii: de qua fuit egimus Serm. 3. §. 34. fol. 33. & inde. *POSTREMO*] In ora vel extrema urbis parte, sub mœnibus illis, ubi porta, quæ Mechliniam mittit.

30. *PATER ÆTERNUS*] Dens rerum omnium conditor, & architectus. *IN LIMINE*] In principio orbis conditi.

31. *COLLIBUS ET VALLIS*] Ut videte licet in hac urbis regione, ubi muri in jugis collium, & colles pro vallis sunt, quorum radices utroque amne, *Dilisa* quidem majore, minore verò *Eura* lambuntur. *FLUMINE*] Geminio jam nominato. *CINXIT UTRIMQUE*] Restat: nam *Dilia* & *Fura*, australem urbis partem influunt, ad Orientalem ferè, factò in urbe confluenta, uno eodemque officio evolvuntur.

32. *INTERIUS*] In urbis parte interiore, seu in urbe media. *DOMUS EST MUSIS &c.*] Academia, sive schola publica omnium disciplinarum. Vide quæ diximus de Lyceo Lovanienfi Serm. 3. fol. 33. & inde.

33. *PARTIBUS IN BINIS*] Ad dextram & levam eotum, qui urbe egrediuntur per portam Mechliniensem. *SACRATA CACUMINA*] Bicipitis Parnassi. Ovid. Met. lib. 1. §. 316.

Mons ibi verticibus preit ardens astra duobus.

34. *HÆC*] Parte dextrâ. *LATUIT &c.*] Castrum Cæsaris vocant, quod velint Jul. Cæsarem Imperat. hanc arcem condidisse. Abnuat & irridet Lipsius, quem consule Lovan. l. 1. c. 6. Hanc arcem Regii præfecti titulo habitavit magnus

Erycius Puteanus, amot Musarum, & Maximi Lipsii successor, cultor Scholirii, quocum illi intima familiaritatis necessitudo, dnm Lovanii hortos & Musas colebat, nondum translati Antverpiam. De Erycio vide Serm. 1. ad §. 43. fol. 9. Auctor ipse in M. S. l. 2. Heroic. §. 69. de castro Cæsaris.

*Cujus ne famam possit delere vetustas,
Nemina continuas celebres, celebratq; habitando
Erycius placidis Musarum sacraque laus.*

35. *CASTRUM ANTIQVVM*] Noo ævi Juliani, nec vetustis barbari, sed comitum fabricam vult esse Lipsius loco citat. comitum primùm domicilium, dein liberorum, quos volunt illos isthic nurriendos instituendosque collocasse. Carolum V. Aug. hic pueritiz suæ tyrocinia posuisse, auctor idem est, ibidem Lipsius. *NON EXPVGNABILE*] Turribus, propugnaculis, spissisque muris aded munium, ut tela impune ferat, majoribus tormentis nil cedat, sinistrandisque hostium conatibus apprimet sit opportunum.

36. *IMMUNIS BACCHVS*] A pendendis vestigalibus: vinum enim fundo tuo natum, nihil hæcenus in Belgio pendit: aliunde advectum, publicum flagellum non fugit. Noster in M. S. lib. 2. Heroic. §. 55.

Nescia vestigal patrii illic munera Bacchi.

PATRIÆ MUNERA] Vinum in collibus illis prognatum. Nam in hac oppidi regione, vineas, hortos, vallis, mones, silvas prospectu amœnissimo videas. Lovanium autem vini feracitate floruisse, arguit *Pertia vinearum* inde nomeo sortita: & etiam nunc norunt pauculi, quibus latex ille in quæstu, ant delictis. Inde *LOVANIUM* Bauhusio anagrammaticè *VJNUM ALO EUM* adi lib. 4. Epig.

37. *POMONA*] Hortorum & arborum Dns. Naso Metam. lib. 14. §. 629.

Regi

(*Spem lucri ingentis*) *albis hic vidimus arva.*

Parte aliâ cultis æstiva palatia Tempe;

40. *Antiqui dixerê PLACET , servant quæ minores*
Nomen , quod domino placuisse libidine quondam,
Deliciis quæ horti genium oblectasse ferantur.

Rege sub hoc pomona fuit: quâ nulla Latinas
Inter Hamadryadas , coluit solertiùs hortos,
Nec fuit arboris studiis æstiva altera factus.

AUSONIA FRUCTUS] Quorum semina, vel plantaria, ex Italia primùm allata. Ut sunt Amygdalæ, citrea, persica, præcocia, &c. sensus est: circùm viridaria pomorum omnis generis species feracia. VIRIDANTIA] Frondentia sub initium æstatis, ad verumque alimenta, ut sequitur. ALBIS MORIS] Frondibus mororum albarum, quibus saluberrimè, & ex usu totius Italix, pascuntur bombyces. Passim enim isthuc videas moros ejusmodi vias præsepere, easdemque mense junio pene depilatas, in vermiculorum eorumdem nutrimentum, frondes profudisse.

38. SPem LUCRI INGENTIS] Ex copia filorum nentium quæ ea verum. Hoc enim alendorum bombycum institutum, spe quæstus, quidam Lovanio invexerant, ætate Scholiarianâ: sed quò successu, & serum incremento, indicat muta rei fama, quæ in ejusmodi fortunæ successibus, minimè solet esse taciturna. Certè præter hunc, nullum ferè fructum adfert *morus alba*: nam bæccæ illius ob sapotis satietatem mensis non inferuntur. Angelus Politianus in suo Rustico §. 122.

Mox ubi jam sapiens capis frondesecere morus,
Antè quidam sapiens nunc ambitiosa, nec ulli
Quæparius pomum, sed ferice pensa ministras.
 Sapiens morus dicitur, quia non nisi adulto vere frondescit: dum à gelu, grandine, pruina, nimbis, nullum ultà imminet periculum. Mora sanguine tincta in cæde Pyramis & Thisbes fabulatur Ovid. Metam. lib. 4. §. 27. De moris hujus loci Auctor in M. S. lib. 2. Heroic. §. 56. *Et nemora inter utrumque albis viridantia moris,*
Principium arbitrii ingentis.----
 De Bombycibus illorum quæ cura, accuratè scripsit versu heroicò Hieronymus Vida, dignus qui hic legatur: ac inprimis de lucro inde proveniente sic habet lib. 1. §. 24.

Silvoferri tinea alet, atque impendere curam
Cæpit, opes multi hinc ad summam emerso.

39. PARTE ALIA] Ad lævam potius Mechli-

nienfis, ultra speculam in mœnibus elatam, quam vulgus *impensam cassam*, seu *preditam* nuncupat. Describit locum sui domicilii. ÆSTIVA PALATIA] Supple sunt: id est, prætorium æstivæ habitationi peropportunum. Nam commendatur à CULTIS TEMPE] Hortis optimè cultis, floridis, frondosis, & omni amœnitatis genere refertis. De tempe vide Ser. 1. ad §. 13. fol. 19.

40. ANTIQUI DIXERÊ PLACET] Ita hodieque hoc nomen obinet locus, & ager, imò & Asceterium FF. Carmelitarum excaleatorum, quod huic inædificatum est. MINORES] Posteriores, recentiores. MINORES sunt, si Servio credimus, qui intra gradus descendunt, certo non gaudent nomine, quales sunt qui dici non possunt, filius, nepos, pronepos, abnepos, adnepos: qui enim longius absunt, *minores* dicuntur. Sic & *maiores* quibus non coheret pater, avus, proavus, abavus, avavus. Virg. l. 6. Æneid §. 822.

---- Visumque ferant ea fata minores.

41. DOMINO] Suo, qui prætorium & hortos adjectos incoluit. LIBIDINE] Illic solitus libidinari cum Nympha, quam deperibat. Poeta noster lib. 2. M. S. Heroic. locum uberius describens, confert Dominum cum Phæbo, Nympham cum Coronide. Ita enim §. 74.

Antiqui dixerê PLACET, servant quæ minores.
Est nequidquam nomen inane loci: memoratur
Sapiens oculos hic Larissæ Coronis
Cum Phæbo celebrasse choros.----

42. DELICISQUE HORTI] Amœnitate, fertilitate, cultu, cæli clementia, viriditate, antris, umbris, latibulis &c. Nam si alibi in urbe Lovanienfis, hac ejus parte maximè comprobatur, quod Erasmus lib. 17. Epl. ad Taleum: *Vitam*, inquit, *casus aliquis in hanc nostram Brabantiam* propellat. Est Lovanii calum, quod vel Italico quondam adamatò præferas: non amœnum modo, verum etiam salubre. Et disertè Barlandus Chron. Duc. Brab. *Lovanium caput est urbium Brabantia. cæli & aëris benignitate nulli cedens aliarum.* Hic intra muros libera præta, vinea, horti spatiosi, agri, pomaria, campi, dumet, salus, pascua, parva silvula, parva nemuscula,

*In facie magis ad levam gratissima odore
Silvula; parte cavâ penitus jucunda viçeta,*

45. *Arboribus circum proceris confusa multis.
Panthæon excelsis signatum quale colummis
Vîsitur introitu, Romæ; sub limine tali
Antrum Musarum; radiis micat insuper aureis
Cynthius, optatis zephyrus cui murmurat auris.*
50. *Myrteus in medio torus, atque sedilia circum*

*ut meritis hanc sedem ac domicilium optimarum
artium delegerint majores nostri.*

43. *IN FACIE*] In ingressu, vel in latere domus. *MAGIS AD LAVAM*] Uterius ad lavam properanti. *ODORE*] Arboribus citreis, & aliis odoriferis confusa.

44. *PARTE CAVA PENITUS*] Intimo & penitiori cavædio, seu loco subdiali, ubi hortus. Virg. lib. 2. *Æneid.* v. 486.

*Ass domus interior, gemitu miseroque tumultu
Misceatur: penitusque cava plangoribus ades
Femineis ululans.*-----

Est autem cavum adium, seu cavadium locus intra parietes patulus. Alex. ab Alex. lib. 5. c. 24. *Præter vîstibula fuisse cava adium, & peristylla, ad qua quisque suo jure non vocatus admissibatur.* Hic videtur pro extrema parte domus intelligi, ubi hortus & umbraculum, locus ubi genium suum oblectabat Poeta. *VIRETA*] Arborum altissimarum, florum, Herbarum &c.

45. *CIRCUM*] Cincta undique, & ab omni parte, altissimis iiliis, olivæ arboribus frondosis, ad unbram & oculorum illicitum.

46. *PANTHEON*] Celeberrimum illud templum obliuendip opetit & impensæ, quod olim à Marco Agrippa extructum Jovi omnibusque Diis. Indicat hodieque inscriptio porticus in Zophoro: M. AGRIPPA L. V. COS. III. FECIT. Nunc Deipatæ omnibusque sanctis sacrum, à forma orbiculari S. Maris rotundæ nuncupatum. Mole est rotunda; spissitudine murorum, ampliudine, & artificio testudinis unice, per unicum in medio hiarum, torum sani septum col ustrantis, prorsus admiranda. Hujus immanes valvas præcepit spatiosa porticus, columnis sexdecim ex solido marmore portentose altitudinis, indyta, quæ nobis exhibet speciem quadrilateram arborum, quas nobis describit hic Poeta. *EXCELSIS COLUMNIS*] Quinquagenum

pedum, & ampliùs. *SEONATUM*] Supple. est: id est, quale semet exhibet: vel ostendit videntibus.

47. *INTROITU*] In aditu vel vestibulo templi, illud introite medianibus. *SUB LIMINE TALI*] Talibus finibus, & positione jam dictâ quadrilaterâ, se spectandum præbet.

48. *ANTRUM MUSARUM*] Recessus seu habitaculum musarum. Illic enim Poeta. ob loci amoenitatem, studii vacabat, & Musis operabatur. Sic & Naso hortos Musis suis consecravit. Arguit id lib. 1. *Trist.* Eleg. 10. v. 57.

Non hac in nostris, ut quondam, scribimus hortis. *Antrum* est naturalis spelæum cavitatis arte facta. *Antra* à veteribus sacra habebantur, ac imprimis dedicata Musis & vatibus. Sic Phœbus ad antra apud Propert. lib. 3. Eleg. 3. v. 13.

Cum me Castaliâ speculans ex arbore Phœbus,
Sic aut auratâ nixus ad antra Lyra.
Horatius lib. 3. Od. 4. ad Musas v. 40.

Pierio recreantis antra.-----
Nempe solitudine, opaco frigore, & secessu gaudent Musæ, & satidicæ plerumque ex antris canunt: inde enim oracula reddi solita. Virg. de Sibyl. lib. 6. *Æneid.* v. 77.

*At phœbi nondum patiens immanis in antra
Bacchantur vates.*-----

Horatius ad Deorum adyta, unde edebantur oracula, alludens lib. 3. Od. 25. v. 3. *quibus antris audias?* *MICAT*] Temperando æstum, & radiando per arborum opaca. *AUREIS*] Vide dicta serm. 9. ad v. 172. fol. 308.

49. *CYNTHIUS*] Phœbus, sol; à Delo insula natus, in qua Cynthus mons. *ZEPHYRUS MURMURAT*] Leniter flat, loci amabilitatem, suaviter refrigerando, incendens.

50. *TORUS*] Stibadium, locus editor, aut umbraculum ex tortis myrtis. Had. Junius Belgicè interpretatur *prætor*. Pro loco editiore & ad sedendum idoneo usurpat Virg. l. 5. *Æn.* v. 328.

Pre-

Laurina, quæ violis, quæque intertext a hyacinthis :

Quo latis aptare solent modulamina pleetris

Sicelides, Stephanus quæ & ferre recentia Campus.

Hic spatiabar ego; sed in ipsis manibus urbis,

55. *Nescio quid meditans, serâ jam luce, solutus*

Fœtibus arboreis, & amœne flatibus auræ :

Cum procul intueor duplicatis passibus illac

Adventare senem, strepitant quâ parte Camœnæ.

Forma viro sed major erat, similisque Deorum;

Proximus ut viridante tero confederat herba.
An pro pergula, vel umbraculo apud idoneum quemquam reperias, non temerè affirmavero. Juniana interpretatio huic videtur loco impensè quadrare. CLACUM] Undique, & ab omni parte, sive figura orbicularis, sive quadrilatera intelligatur.

51. LAURINA] Ex lautis plexa. VIOLIS, HYACINTHIS] Floribus his ad majorem amœnitatem, inter lauros semet inferentibus.

52. LATIS] Ob loci ridentis gratiam. SOLENT MODULAMINA] Cantum vel carmina numeris metricis astringere, vel accommodare. Id est, ubi ego pangendis carminibus Musas & ingenium meum excolo.

53. SICELIDES] Musæ, sic dictæ à Sicilia, ubi cultæ à Theocrito. Loca enim in quibus magni Poetæ floruerunt, digna visa sunt posterioribus, & quibus evocarentur Musæ. Sic *Libethrides* & *Pierides* dictæ propter Orpheum, *Heliconides* propter Hesiodum, & hic Siculæ, vel Sicelides propter Theocritum, ex quibus sua Bucolica scelerè desumpsit Virgilius. De Siculo Musarum domicilio Silius lib. 14. v. 28.

Hic Phœbo dignum & Musis venerabile vatum
Ora excellenium, sacras qui carmine silvat,

Quique Syracusa resonant helicon camana.
STEPHANUS CAMPUS] *Στεφανεύδης*, seu Stadium Academicum & coronarum: id est, Athenæum urbis Grudz, ubi apodromi Apollinæ decurso studiorum curriculo, fuz quæque scientiæ laureâ vel magisterio donantur. *Coronat* Stephanorum nomen apud Græcos, ab auctore Stephano sortitas esse, prodit Cælius Rhodig. l. 6. c. 19. Athletarum proprias fuisse docet La Cerda in 5. *Æneid.* Virg. v. 110. *FERRÆ*] Supple solet. *RECENTIA*] Nova prorsus, & recentissi-

mè composita. Laureatis enim & magisterio decoratis applauditur ab agnatis, necessariis, amicis, sodalibus &c. proirufu in publicum poematio, quo graulenter honorem & titulum candidato. Et hinc quotidiana pene Lovanii panguntur carmina, quibus officiosas suis se alumnis præbent Camœnæ. Sic & nosler lusti ad Tucherum. Vide prædithesim ad Serm. 1.

54. HIC] Loco jam descripto. MANIBUS URBIS] Edes Scholirianas & hortum cominus vespantibus, sive iis admodum vicinis.

55. SERA JAM LUCE] Inclinato jam sole, crepusculo, sub noctem caligantibus oculis; scil. ex decore temporis quo cieniur phasmata. SOLUTUS] Liber jam, tam à cuta & cultu arborum, quàm Musarum.

56. FÆTIBUS ARBOREIS] A cutandis arboribus nobilioribus, citreis, lauris, &c. Ovid. Metamorph. libro 15. v. 97.
Fœtibus arboreis, & quas humit educat, herbis.
FLATIBUS] In capianda Zephyii lenimenta vespertina. Sic & Petronius Arb. *Amicula, quamvis soluta mere ac libidine esset.*

57. DUPLICATIS PASSIBUS] Gressu celeri ac præcipiti. ILLAC] Ab illa parte.

58. STREPITANT CAMÆNÆ] Puteanæ: id est ab arce, quam tunc incolebat Erycius Puteanus supra non semel laudatus.

59. FORMA VIRO &c.] Ut scelerè apparent spectata: nam terribis imagines ejusmodi augustæ, & humanis notis majores videntur. Virgilius *Æneid.* 2. v. 773.

Visa mihi ante oculos, & notâ major imago.
Lipius animad. in Oedip. Senecæ n. 174. *Hæc opinio veterum, manias istas & mortuales imaginet, semper apparet supra verum humanumque statum.* Timor enim speciem amplificat.

60. *Si quando hūmana lustrant sub imagine terras.
Dextra subit baculum : talari candor amictu :
Pera latus cingit : redimitur tempora quercu.
Hæreo , Gymnasiū num sit reverentia specto,*

60. LUSTRANT] Spectandos hominibus se præbent & terram vident. Ovid. Met. 1. §. 213.

Et Deus humanā lūstro sub imagine terras.

61. DEXTRA SUBIT BACULUM] Hypallage, pro eo quod est, baculus subit dextram. Sic enim Juven. Satyr. 3. §. 28.

----- Nullo dextram subeunte baculo.

Quo schemate, etiam pro ferro usurpatur subire. Virgil. Æneid. 4. §. 599.

Quam subiisse humeris confectum atata parentē.

Imò quandoque pro consendere: sic invenias apud Juven. Sat. 16. *subire ad castra, & subiri castra.* Et apud Virgil. lib. 12. Æneid. §. 471.

Ipsa subit----- temonem scil. id est, consendit ad aurigandum. De baculo mox infra. CANDOR

AMICTU] Candidus amictus usque ad talos demissus. Candor enim Deorum proprius, ut potè faustus, atroxque color in caelo oppositus. Horat. lib. 1. Od. 2. §. 31.

Nube candentes humeros amictus

Augue Apollo.

Sic & Tibullo visus idem lib. 3. Eleg. 4. §. 29 cui

Candor erat, qualem præfert Latonia luna.

Idem Tibullus ibidem Eleg. 6. §. 1

Candida Liber ades-----

De apothecosi Daphnidi Virg. Eclog. 5. §. 56.

Candidus in fuscum miratur lumen Olympi.

Candor enim innocentie, sanctimonie, ac cujusdam Deitatis insignie. Inde ob venerationem, & vivorum in mortuos observantiam. Manibus etiam tanquam genis sanctis attribuitur: & hinc merito Diogeni. TALARI] Ex decore Cynici, cui post mortem, quæ vitam humilem & sordidam subsecuta est, elegantior hic cultus debetur, ad reverentiam & magnificentiam, tanquam Apollinis sacerdoti. Mythis enim ejusmodi, talaris amictus fuit in usu. Virgilius lib. 6. Æneid. §. 645.

Nec non Thericus longa cum veste sacerdos.

Valerius Flaccus lib. 1. Argonaut. §. 384.

Hic variis Phœbique fides non vana parentis

Mopsum, punicæ cui circumfusa coturno

Fallax imos ferit alba pedes-----

62. PERA LATUS CINGIT] Peram olim circumtulit Diogenes unicuique familie suæ penum, teste Lærtio lib. 6. ubi etiam refert eundem,

cum infirmus esset, primum baculo innixum, postea eum semper tulisse. Non in urbe, sed ite agnitem, unâ cum pera. Describit Martialis lib. 4. Epigram. 53. §. 3.

*Cum baculo, peragis senom: cui cana putrigine
Stat coma. & in pectus sordida barba cadit.*

Auson. Epig. 52. de Diogene:

*Pera, potentia, tribus, baculus, scyphus, arcta
supplex*

Ipsa suis Cynici: sed putas hanc nimiam.
REDIMITUR QUERCUS] Coronâ civicâ, quâ donabantur à Romanis, qui civem servassent, eratque è querna fronde: quoniam, ut est apud A. Gellium lib. 5. c. 6. *cibus visusque antiquissimus quernus capi solitus* fuit. Consentit Plutarchus Quæst. Roman. 92. Plin. lib. 16. c. 4. Quernas etiam aureas, aut quasvis alias coronas suspensisse commemorat. De illa Claudianus Laud. Silic. lib. 3. §. 72.

Mos erat in veterum castris, ut tempora quercus

Velatos, validis qui fuso viribus hostes,

Casurnum potuit morti subducere civem.

Quercus ergo Diogeni iure tribuitur, ob cives servatos, tanquam amicti Herculi. Nam ut Lærtius lib. 6. *Dicebat se vivere Herculis vitam, nihil libertati præferens.* Et apud Suidæum Serm. 11. ejus vox est: *Causa mercedis inimicos, ego autem pro libertate mea amictus, ut incolumis servem.* Uti ergo pro aquitate ac libertate pugnando Hercules, ita & pro virtute, factis & verbis, hominibus inculcanda, naviter laborando, de civibus suis optime meritus est Diogenes.

63. HÆREO] Metu & stupore correptus, ignarus quæ, aut cuius esset species, GYMNASII REVERENTIA] Rector Academicæ, prima & summa Lovanii potestas, cui omnes Doctores juxta & discipuli se submittunt. Vide Ser. 1. ad §. 13. fol. 7. *Gymnasium olim dicta, in quibus nudi palestræque se exercebant, unde τὸ γυμνόν, quod est nudus.* Postea latius patuerit, ut quorumlibet exercitiorum & artium loca involverent: qua ratione ludi literarii, Academicæ, scholæ Philosophorum hoc nomine censa sunt. Cicero 2. de Orat. c. 8. *Multis, inquit, ante sæculis gymnasia inventa sunt, quàm in his Philosophi garrire cœperunt.*

Aut aliquod nomen Doctoris forte sepulti,

65. *Ore ridentem propior cum multa prementem*

Talibus aggreditur dictis: Desistere cœptis

In satyrâ, vitius est committere: mebercle

Sperabam melius. Quid amaris collibus erras,

Inter delicias faciles, pomaria, vites?

70. *Inter Hamadryadas non est tua gloria: Chloris,*

Utilis ut vulgo, non tam pretiosa Poëtis.

Abdere se testis, fisso vel cortice lignum

Inserere, & succos alieno quævere alummo,

64. **NOMEN &c.** Umbra Doctoris conspiciam. Manes olim in imagines reverentia & pro Diis habitos fuisse, jam supra monuimus: & arguunt notæ veterum epigraphiarum, D. M. & D. M. & quod est DIS MANIBUS, vel DIS MANIBUS SACRUM. Ovid. Epl. Heroid. 3. Briseid. 5. 105. *Perque trium fortis animas, mea Numina, frastu.*

Qui bene pro patria, cum patriâque jacent.

65. **ORE RIDENTI.]** Relucenie ac hilarietatem præferent. Blandi enim correpius accedebat. **PROPIOR.]** Mihi factus accessu. **MULTA PREMENTEM.]** Metum, anxietatem, & mentis commotiones dissimulantem, quod sapientum & virorum. Sic Aeneas apud Virg. Æn. 4. 5. 332. *Obnixum curam sub corde premebat.*

Domitius apud Lucan. lib. 2. 5. 521.

Premit ille graves inserritis iras.

66. **AGGREDITUR.]** Assatur, alloquitur. **Cœptis.]** Ab instituto satyrum, quas jam cœpisti masculo stylo exornare.

67. **VITIUS COMMITTERE.]** Probare ac fovere vitia. **Committere,** genus est oculi integritate, quod non raro est annuentium & assentientium; atque ita Plautius exponit in hoc Persii Sat. 6. 5. 50. *Veni, nisi committere.* Alibi est dissimulare, ut delicta impunita transant; quasi non videmus, clausi vel obditi idcirco oculis, quæ pleræque obstringimur. Prius tamen significamus est hoc loco, quam posterius.

68. **AMONIS COLLIBUS.]** A singulari amœnitatis jam descripta commendatis. **ERRAS.]** Vagaris, otiaris, Musis jam misso nuntio.

69. **DELICIAS FACILES.]** Non multo studio, aut serâ meditatione parandas, ut solent Musarum voluptates. **POMARIA.]** Roma vel arbores

pomiferas. Ovid. Epl. Heroid. 4. Phœdræ 5. 29.

Est aliquid plenis pomaria carpere ramis. Locus scilicet pro arbore, vel fructu.

1170. **HAMADRYADAS.]** Arbores. Hemisphichium Naloni Metamorph. L. 2. 5. 690. *Hamadryades arborum Nymphæ, quod nascuntur à paucis quævi, id est: simul cum arboribus.* Virgilius Eclog. 10. 5. 62.

Iam neque Hamadryades rursus, nec carminis nobis

Ipse placeat.

Has in conjectaneis notat Jos. Scaliger *Viras. quæquesulanas* vocari à Varrone & Festo. Vido La Cerdâ in locum Virg. **CHLORIS.]** Studium Chloridis, seu florum cura, **Chloris** enim Dea quæ floribus præfesse credebatur: alio nomine Flora. Ovid. Fast. 5. 5. 195.

Chloris eram, quæ florum vocor: corrupta Latino Neminis est nostri littera Græca fono.

71. **UTILIS UT VULGO.]** Quamquam est utilis hominibus plebeis, mechanicis, & de vulgo, **NON TAM PRETIOSA POËTIS.]** Non tanti faciendi Poëtis, ut per eam liceat Musarum & ingenii cultum abjicere.

72. **ABDERE SE TESTIS.]** Abcondere se inter flores & arbusculas, quæ in testacis & fistulis tantum vasis educantur apud nos; ne brumæ ferocia tenelli, & mitiori cælo assueti serus strangulerentur, dum fundo subdiali subdoci non possunt. **FISSO VEL CORTICE.]** Caudicis incisio cortice: quod fit, dum arbusculis oculi imponuntur, live dum inoculantur. Vido quem diximus Serm. 4. ad 5. 6. fol. 66.

73. **INSERERE ET SUCCO &c.]** Desumptum ex Ovid. Met. 14. 5. 630.

Fiſſo modo cortice lignum

Indultum est aliis : Ceteris modò regia parva est : honore, uti

75. *Vertendum est aliò : nec enim cultoribus agri*

Tempus eget : meliore geras te falce colonum.

Hic ego, & attonitus, suffusus & ora rubore :

Haud equidem tanto (sed imagine luderis ista

Indubid) Venerande Senex, me dignor honore.

80. *Nam, licet in mores calamos distinximus olim,*

Erroresque hominum : (sunt qui feliciter aiunt.)

Non tamen hoc iterum vellem me includere ludo.

Si quis enim nostris (& quis non?) leditur æstis :

Inferit : & succos alieno præstat alumno.
Id est germiis, vel virgæ ex aliena arbore decerptæ. Alii legunt, *issa modo cortice virgam inferit*. Sed prior lectio magis huic loco consentit, cum hic agatur de oculatione, seu primo insitionis genere, non de secundo, cuius utriusque meminit Plin. lib. 17. c. 14. *Ratio, inquit, duplex : & prima inter corticem lignumque inferendi. Timebant præci truncum findere. Mox ut ferat ausi medio: ipsique medulla calamus imprimebant, unum insereutes : neque enim plures capiebas medulla subtiler.* Postea ratio vel sonus adiecit, mortalitatis eorum ex numero succurrere persuasa, per media trunco leviter fissa, cuiusque tenui fissuram cussidiente, deinceps cussidatim decisima descendat in rimam calamus. Insitio itaque prima germen ex alia arbore resectum, in alteram transfert, modo quem describit Virg. lib. 2. Georg. v. 74.

*Nam quæ se medio trandunt de cortice gemma,
Et tenuis rumpunt iunctas, angustius in ipse
Fit nodo finis : huc aliena ex arbore germen
Includunt, undoque docent inolescere libro.*

74. *ALIIS* Quibus aut non est ingenium poeticum, aut non faveat Delius in obsequium Thaliæ, vel Satyrarum spiritationem. *CERTIS* Agriculturæ. *Ceros* enim rei frumentariæ præses & Deus, prima frugum usum hominibus monstravit, & inveniit. *PARVA EST* Paucis frequentatur hodie. Olim frugum non pigeat patricios, consulares, & viros triumphales, agros colere : nunc passim, isthuc ab urbanis & cultis omnibus detrectatur, laboremque hanc solis agricultibus relictum volunt.

75. *VERTENDUM EST ALIO* Ingeniis tui industria ad studium sublimius erigenda est.

76. *TEMPUS* Seculi præsentis ratio, seu præsens rerum constitutio. Virgil. lib. 2. *Æneid.* v. 521. --- *Non defensoribus istis tempus eget.* --- *MELIORE GERAS &c.* Resecandis hominum vitis si te deditis, meliorem uberioremque frugem messuris.

77. *HIC EGO &c.* Conternatus & pudibundus, supple, sic loquor.

78. *HAUD EQUIDEM &c.* A Virgilio mutatum lib. 1. *Æneid.* v. 339.

--- *Haud equidem tali me dignor honore.*
SED IMAGINE &c. Festivè joculari hac parenthesi lectorem compellando, innuendoque ludi ac decipi, quisquis huic commento fidem habuerit. Imago enim sæpe pro fabula vel similitudine usurpatur. Horat. lib. 1. *Epl.* 7. v. 34.

Hac ego si compellar imagine. ---
Quod de fabula mustelæ ac vulpeculæ dictum,
80. *IN MORES DISTINXIMUS &c.* Satyras scripsimus caligandis hominum pravis moribus, & sceleratæ vitæ.

81. *SUNT QUI FELICITER &c.* Ad leniendam invidiam, quodam sit existimare, non omnino malè hoc se argumentum pertractasse, celans interim suam ipse de se opinionem.

82. *NON VELLEM ME &c.* Ludo Satyrico id est, nollem iterum scribere Satyras. Horat. lib. 1. *Epl.* 1. v. 2.

Spæctatum satis & donatum jam rude queris Mæcenat. iterum antiquo me includere ludo. Ubi Flaccus persistens in metaphora gladiatorio, narrat se frustra urgeri à Mæcenate, ad resumendas Musas & carmina.

83. *ET QVIS NON?* Supple, vapulat aut eripitur: omnes enim suis vitiis obnoxii, poetarum ferulis & censuris subjacent. *ORATIS* Punctioni-

Aetium populi, atri me sanguinis ater

85. *Infumulat, facileſque hominum mihi commodat iras:*

Et ciſd peccavit qui non metuendus, & exſors,

Laſus ut offeſas per operta retaliet umquam.

Sed cui noſter bonos, morum & curvamina curæ?

O quem te memorem? Magnis ſpectabar Athenis,

90. *Arte canis, quondam: nunc ſedibus eſſe beatis*

tionibus, ſtimulis aculeis. De aſtro vide ſerm.
8. ad y. 135. fol. 273.

84. ACTUTUM] Mox, ſtatim. ATRI ME SANGUINIS] Noxi & virulenti ingenii. Niger malus, contra albus bonus dicitur. Horat. l. 1. Sat. 4. y. 85.

--- Hic niger eſt, hunc tu, Romano, caveſe.
Et Catullus Epigram. 93. in Caſarem.
Nil nimium ſtudeo, Caſar, tibi velle placere:

Nec ſciru atriſum ſis albus an ater homo.
Inde neſcire albus an ater ſit, dicitur pro eo quod eſt, hominem proſus habere incognitum.

85. COMMODAT IRAS] Commovere, ſuſcitare, accendit. Sic & dicimus alicui in aliquem commodare invidiam. Lucan. lib. 1. y. 82.

--- Nec genibus ullis
Commodat in populum terra pelagiq, potentem
Invidiam Fortuna ſuam. ---

Id eſt, ciet vel movet invidiam, quæ ſerè inter pares. Nulli autem genti pari eſſe licuit populo Romano. Unde hæc invidia genibus utilis & commoda fuiſſet, uti & ira Scholiſto noſtro. Inde enim nominis celebras, & famæ perpetuum decus, quod tamen aveiſſatur.

86. ET CITO PECCAVIT] Arguitur peccaſſe. NON METUENDUS] Ob maſtſtium, poteſtatem, vel grande aliquod miniſterium. Nempet vulgatum iſthoc: Cito peccat, quem nemo metuit. Tardiores enim iras concipimus in eos, quos metuimus, & novimus acriter ſe ulturos. EXSORS] Supple, huius ſortis, vel potentiz.

87. OFFENSAS] Injuriæ ſibi illatam. PER OPERTA] Clâm, & expectato tempore oportuno. Sic enim Principes & potentes vindicare ſolent, vel ſubtrahendo gratiam, vel noxas gravius preſtendo, vel conſuſtâ clandeſtinâ manu potentiùs ſerendo. RETALIET] Ad æqualitatem maſeſtâ puniat, aut talione vindicet. Aulus Gel. l. 20. c. 1. Quod per imprudentiam factum eſt, retaliari per imprudentiam debet.

88. SED CUI NOSTER &c.] Ac ſi dicat: Quis

tu, qui à ſcribendis Satyris honorem meum, & dirigenda morum curas curvamina? Morum curvamina hic ſunt mores incurvi & pſavi.

89. O QUEM TE MEMOREM?] Epichoneſis Virgil. lib. 1. Aneid. y. 331. hic religionis & admirationis gratiâ inducta. MAGNIS] Ob litteras & ſapientiam veterum Philoſophorum. Ex hoc enim primo & locupletiffimo ſcientiarum emporio, Romanarum litterarum, ætiumque encyclopædia in orbem noſtrum prodit. Vox eſt, reſpondentis Diogenis. ATHENIS] Hic enim magnus ille ſapientiz doctor, patriâ Synopenſis, ſectâ Cynicus, exulem & pauperem vitam egit. SPECTABAR] Rectè, ejus enim doctrina non in verbis principaliter verſabatur, ſed in actionibus, quæ ſpectantur non audiuntur.

90. ARTE CANIS] Non naturâ, ſed ſectâ, & ingenioſâ imitatione. Cynici quippe Latinis canini dicuntur, vel à Cynofarge gymnaſio, ubi Antifthenes Patet familiæ Cynicæ, Diogenis præceptor docebat, vel à ſordida vita, vel quod mendicatio viverent more canum, & obvios quoſque allatarent, vel denique quod natura in publico obſequere, ut inquit Lipſ. l. 1. Manud. ad Stoic. Phil. Diog. l. 13. ingerendo, egerendo, atque etiam inferendo, animalis illius exemplo. Diogenes autem ſæpe ſe canem gloriabatur. Dicente enim Alexandro: Ego ſum Alexander, magnus ille Rex; ego, inquit, Diogenes canis. Rationem reddidit apud Lærtium l. 6. Quod eſt, inquit, blandior qui dant, in eos verò qui non dant, latro, malos autem mordet. Mart. lib. 4. Epig. 53. de Diogene Canis. y. 8.

Non eſt hic Cynicus Caſmo: quid ergo? Canis, Auſon. ad canem ſepulchri Diog. Epitaph. 11. Dic canis: hic tuus titulus? Canis. At canis hic quis?

Diogenes. Obiit? Non obiit ſed abit. Empiricus apud Lipſium loco cit. à ſagacitate, prudentiâ, gratitudine, ſide, malorum odio, ceteriſque virtutibus canis, dictos Cynicos exiſtimat.

Moribus obtinui, solidique latratibus oris.

Tunc ego ter conor, totidem mimesibus, imos

Urbanè prensare pedes, surasque seniles.

Ter negat attingi: & nasum, non immemor, ille

95. *Crispat, inumbratis illudere moribus aula.*

Tunc, inquam, flectendo genu, celeberrimus ille.

Activæ Antistes satyræ; chrysendeta Regum

Non veritus ridere extorris, servus, inanis,

mat. **SEDIBUS BEATIS**] In Elysio, ut volunt Poëtarum commenta.

91. **MORIBUS**] Motum integritate, quam discas ex Epicteto supra in Proëthesi adducto, & ex Laërtio lib. 6. & ex Aliano var. Hist. lib. 3. c. 29. apud quem Diogenes de se dicere solet: *Se implere, & ferre tragicas excruciationes. Nam er-ronem se esse, domo & patriâ carere, mendicum agere, malè vestiri, & in diem vivere. SOLIDIQUE ORIS*] Sermonis suffulsi mole rationis. **LATRATIBUS**] Mordacitate, sale, ac insectatione morum pravorum & inficetorum.

92. **TUNC EGO**] Poëtæ vox. **TOTIDEM MIMESIS**] Gestibus morem hujus ævi imitantibus, ad eorumdem irrisiōnem: id est, submissâ & profundâ corporis totius inclinatione. *Mimesis* Ironicæ species, sermonem, gestum, vel motum aliquis imitatur.

93. **PRENSARE PEDES**] In morem aulicorum, qui vel pedes lingant eorum, quibus assentantur. **SURASQUE**] Tibias & crura: nam sura venier est cruri obiectus. *Id. Junio, de brachyan' becn. SENILES*] Regum, nam Diogenes iriamem prope nonagenarium attingit.

94. **TER NEGAT ATTINGI**] Fastus humani, & servituti ejusmodi contemptor pertinax. *Ter* pro sæpè vel aliquoties, frequenter cum repetitione in altero orationis commate, Ovid. Amor. lib. 1. Eleg. 7. v. 61.

Ter tamen ante pedes velui procumbere supplexi
Ter formidatus repulsi illa manus.

Et libro 5. Fastor. v. 247.

Ter velui premittere opem, ter lingua retenta est.
ET NASUM CRISPAT] Contrahit, suspenderit, intorquet, in modum irritantis me, quod aulicâ nimidiæ urbanitate, ac servili observantiâ ipsum prensabam. Nasum irrisiōni dicatum esse vidimus suprà fol. 15. & 85.

95. **NON INUMBRATA ILLUDERE**] Etiam post

mortem gnatus mores aulicorum & assentationes deridete, uti in vita. **INUMBRATIS**] Fucatis, & apparentibus tantum, non veram benevolentiam vel observantiam spirantibus.

96. **FLECTENDO GENU**] Ut reverentiæ signa deferat tantæ auctoritati. **CELEBERRIMUS &c.**] Erotosis veemens, ut exprimat affectum, & opinionem jam conceptam de illius magnitudine ac majestate.

97. **ACTIVÆ ANTISTES SATYRÆ**] Princeps omnium eorum, qui egerunt vel vixerunt satyram: id est, qui actionibus suis usui pravo & communi contrariis, hominum vitia castigant. Quod enim Poëtæ salibus & argutis suis vocabulis, id Cynici actionibus præstiterunt. **CHRYSENDETA**] Pretiosissima quævis utensilia. *Chrysendeta* enim Græcis αὐτὸ τὸ χρυσοῦ id est. aurum, & χρυσός, quod est ligor, vasa sunt gemmata, sive aurea gemmis inrexta. Vide Turneb. lib. 14. cap. 3. Cælio Rhodig. sum *lances aure lise*, lib. 25. c. 19. In usu menfario splendorem addide. Mart. lib. 6. Epig. 94.

Pennuntur semper Chrysendeta Calpetianæ,

Sive sortis, seu cum cenat in urbe demi.

Lances autem hoc nomine etiam venisse indicat idem lib. 14. Lemm. 97. *Lances Chrysendeta.*

Grandia ne violo parvo chrysendeta nullo:

Vi minimum libras debet habere duas.

98. **RIDERE**] Coniemnere, & Principum in eis fastum suggillare. **EXTORRIS**] Patriâ suâ Synope, sive exul. Exilii ejus variæ, sed non compenx causæ. Moniam cum patre adulterasse quidam ferunt, ideoque vel fugisse, vel pulsum esse. Certe cum quispam illi opprobret: *Synopei te exilio cendemus, & ego*, inquit, *illos mansans.* Laert. lib. 6. **SERVUS**] A pirasis namque captus in Cietam deductus, & venditus Xenidi. Laert. ibid. *Diogenes Cynicus*, inquit *A. Gellius l. 2. c. 18. servitutum servivisse: sed is*

Erector morum, unius virtutis avarus?
 100. *O mihi tollatur, sapientum, scrupulus, alpha?*
Instat, agam secum pro libertate Poëta.
In latus alterutrum detortus lumina pergo.
Diceris (ignoscas) hominem Titane supremo
In medio plantasse foro. Scurriliter actum,

ex libertate, in servitium venum ierat: quem cum emere vellet Xeniasdes Corinthius, & quid eius artificii novisset percontatus: novi, inquit Diogenes, hominisliberis imperare. Tum Xeniasdes responsum ejus demiratus omisit & manumisti, filioque suis ei tradenti, accipere, inquit, liberos meos quibus imperes. INANIS] Pauper, egenus, nihil habens in marsupio. Plaut. Mostel. 3. l. 44. Hic homo est inanis. Propert. lib. 4. Eleg. 5. v. 47.

Intior ad dentes vigilat: si pulset inanis, Sordus in obdolum somniet usque seram.
 Cynici enim tenuiter & sordide vivebant, opum & nobilitatis contemptores: nam præter peram, baculum, & pallium nihil possidebant. Vide Aulon. supra cit. ad v. 62. fol. 324.

99. *ERECTOR MORUM]* Utpote qui mores intra rationem voluptatibus immissos, extulit, erexit, & ad institutum honestatis reducere admissus est. *UNUS VIRTUTIS]* Solius virtutis cupidus & studiosus. Scilicet ut canit Flaccus lib. 2. Sat. 1. v. 70.

--- *Vni aquos virtuti, atque ejus amicit.*

100. *O MIHI TOLLATUR &c.]* Oro te, ut tollas mihi scrupulum, sive dubium hoc, quod subijcio. *Scrupulus* offendiculum quoddam est, aut anxietas, & sollicitudo dubitantis. Diminutivum à scrupulo lapide, ut sit quasi lapillus, qui inter ambulandum insitit in calceos hominis, ac pedem torquet. Vid. Serm. 1. ad v. 35. fol. 9. Inde proverbialiter *insicere*, vel *eximere scrupulum*, Terent. Andr. Act. 5. Sc. 4. v. 37.

At mihi unus scrupulus etiam restat, qui me malè habet.

SAPIENTUM ALPHA] Princeps In ordine Sapientum, sicut *Alpha* in ordine litterarum, Martialis lib. 2. Epig. 57. v. 4.

Non ipse Cædus Alpha penulatorum.

Sic apud Ulpium *Beta Sapientum*, pro eo qui inter doctos secundus tenet, aut qui in re quapiam infimus non est.

101. *INSTAT]* Urget me & compellit Dio-

genes. *AGAM &c.]* Ut liberè, fidenter, sine fuce vel pudore, enuntiem quid me angat, ut solent Poëtae, ac inprimis satyographi, esse audaces & liberi, in traducendis quorumcumque virorum etiam primorum vitis.

102. *IN LATUS ALTERUTRUM]* In alterum latus sive dextrum sive sinistram. *DETORTUS LUMINA]* Secundum lumina. Id est, deflexis in terram oculis, in signum reverentiae, modestiae, ac verecundiae, in re turpissima, de qua magnum sapientiae antistitem appellatum ibat. *Oculi pudoris* sedes. Virgil. lib. 11. Aeneid. v. 480.

Cassia mali santi, atque oculos dejecta decoras.
 Ovid. Epil. 6. Heroid. Hypsipetes v. 25.

Aesonides, dixi, quid agit meus t illo pudore
Hæsti in opposita lumina fixus humi.
 Item Epil. 11. Canaces v. 35.

Eruhi, in gremioque pudor deiecit oculos.
 Contrarium ei est, oculos attollere, quod superbi, effrontis, & prædignis notam præfert.

103. *IGNOSCAS]* Præstat veniam dicti. *TITANE SUPREMO]* Sole mediam & altissimam cæli regionem obtinente. Id est, plena meridie, sive cælo clarissimo.

104. *IN MEDIO PLANTASSE &c.]* Cynicorum dogma erat: quod rectè & justè sit, etiam ubique & palam, & sine erubescencia fieri posse: ideo Diogenes multa pudenda ipso foro exercuisse perhibetur. De illo Laert. l. 6. *Selebatur omnia palam facere, & quæ ad Cerevæ, & quæ ad Venetæ pertinebant. Dicebat & mulieres communes esse oportere, nuptias nihil esse arbitratus: sed ut quisque cuique persuassisset, ita illi coeires, communisque idcirco filios fieri.* Referunt alii Diogenem in propatulo concubuisse, interrogatumque quid actitaret, respondisse, *se plantare hominem.* Vide Renat. Laur. in Tertul. Apol. cont. Genr. c. 45. Ubi de Phryne Diogenes meretricis. S. Augustinus l. 14. de Civit. c. 20. *Perhibent, inquit, hoc aliquando gloriandum fecisse Diogenem.* Ad nobilitatem sectæ scilicet. Vide ibidem Cynicorum impudentiam. Lactant. apud Joan. Britanicum;

T t

105. *Prostitulis, clamant, qui nocte dieque vagantur :
Nec potui obscenæ reperire levamina culpæ.
Tum Cynicus : Vitiis, Venere indignante, nefandis
Impar est nostri populi quodcumque pudenter
Non feci ; vel me volui fecisse putari.*
110. *Nam si communi lex & natura jubeat
Lascivire bono, tantum pudor obstitit mi
Ingenius : potui meliori sine moveri.
Nota fuit nostri mens nostra sagacibus ævi.
Nam verba & voces, & quæ scribuntur, inanes*
115. *Dixerat ingenii, popularis censor, ofellas :*

nicum : *Quid loquar de Cynicis, quibus in propulo cetera cum conjugibus mori fuit?* CURRILIT-
TER] Turpiter, impudenter, & procaciter pro
more scutatum.

105. PROSTITULIS &c.] Clamant etiam ipsi
scortatores, qui noctes dieque indulgent Veneri,
sed clam in prostitulis, fornicibus, & lupanari-
bus, non in foro, ut tu Diogene.

106. NEC POTUI &c.] Nec rationes mihi in
promptu fuerunt, quibus impudens factum tuum
diluere & excusare.

107. TUM CYNICUS] Supple, sic fatur. VI-
TIIS VENERE &c.] Hyperbaton, pro eo quod est:
vitiis nefandis, quæ indignante Venere populus
nostræ admittit, longe tolerabilius est, quod
vel minus vicerundè feci, aut volui videri fecisse.

108. ET] Erat. Tempus pro tempore. Sic
enim & ipse exponit in M. SS. NON PU-
DENTER] Impudenter, inveterundè.

109. VOLUI FECISSE PUTARI] Optimè hac
enim ratione Diogenem & Cynicos excusat
S. Augustinus lib. 14. de Civit. c. 2 sic enim de
Cynicis & Diogene disserens; Postea, inquit, à
Cynicis fieri cessatum est: unde & illum, vel illos
qui hoc fecisse referuntur, potius arbitror con-
cumbentium motus dedisse oculis hominum nes-
cientium, quid sub pallio gereretur, quàm humano
premente confectum. potuisse illam peragi volup-
tatem. Illi enim philosophi non erubescere vi-
deri se velle concumbere, ubi libido ipsa erubescere
surgeret.

110. LEX ET NATURA] Omnium gentium
leges & instinctus; tum & naturæ instinctus, pro-
ducto pruritu & Veneris voluptate.

111. COMMUNI BONO] Humano generi pro-
pagando, & civibus multiplicandis. Ad hoc enim
conjugium præcipiebant, & inculcabant, & ce-
libatum infestabantur magistratus.

112. POTUI MELIORE &c.] Id est aliter fortè
mihi constiterint facti rationes: potui enim ad
hoc causâ boni publici moveri.

113. MENS NOSTRA] Consilium, propo-
situm, finis noster. SAGACIBUS] Sapientibus, &
rem penitus rimantibus, hominibus emunctæ
naris, & arcana quælibet, etiam & recondita fa-
cile subolentibus.

114. VERBA ET VOCES &c.] Orationem
vocalem & scriptam.

115. OFELLAS INANES] Speciosas & ap-
parentes, non hominem saturantes, frustra indig-
gesta, tumida, infœmia, & quæ in probum ali-
mentum non decoquantur, id est, quæ reddant
animos vel nihil, vel perparum meliores. Ita So-
crates, de quo Xenophon apud Lycosthenem:
*Nihil scripsi in vita, judicans librorum copiam
efficere studiosis sapientia.* POPULARIS CENSOR]
Antisthenes, ut conjicio; nam is popularis erat
Diogenis, id est ejusdem sectæ: imò & præcep-
tor, ut jam diximus, & suæ scholæ princeps. Sic
Stoicos suos populares vocat Seneca Nam c. 13.
de Vit. Beat. *Invidis, inquit, hoc nostris popula-
ribus dicam: id est ut inquit Lipsius, Stoici.* Fuit
autem Antisthenes in censendis hominum mori-
bus, & populi vitiis acer & mordax: dictusque
vel inde ἀπλούς, quasi purè putæque canis.
Docebat virtutem in actione consistere, nec copiosis
verbis, aut discipulis indigere: sapientem
sibi sufficere, non ad leges, sed virtutis præscrip-

Acrior & nobis fuit oppugnanda libido:

Argumentari vivaciùs ergo tenebar.

Quid refert videas quod aperto noveris esse?

Disputat Elysius mecum Lucilius agris

120. *De satyræ pretio, nonnumquam in collibus ipsi;*

Nempe Deas inter. Pro me sententia Divûm,

Qui satyram vixi; scribens, minùs egit, acerbè.

Prima fides oculis, non auribus esse putatur.

Dicebar Cynicus, quando oblatrare volebam

ta videtur. Et generalia Cynicorum placita sunt: sublati naturalis philosophiâ, morali studendum esse, rejicienda liberalis disciplinas, litteras, Geometriam, Musicam &c. ne perverterentur alienis.

116. **ACRIOR**] Nequior & sceleratior, quàm Venus illa communis. **OPPUGNANDA**] Carpenda, arguenda, castiganda. **LIBIDO**] Genus quoddam libidinis maximè execrandum.

117. **ARGUMENTARI**] Docere, probare, inculcare. **VIVACIUS**] Non verbo aut sermone, quæ mortua sunt rerum simulacra, aut inanes offæ; sed factis admirandis, & rebus viventibus, & quæ oculo spectari poterant.

118. **QUOD APERTO &c.**] Quid refert videas illa, quæ certò scis fieri, & quidem rectè? Et hoc ex Cynicorum placitis unum est: *Quod bene sit, ubique & palàm fieri posse.* Hæc enim erat Diogenis argutiola: *Si pranderè nihil mali est, neque in foro pranderè malum esse.* Laërt. lib. 6.

119. **ELYSIIS**] Beatorum sedibus de quibus Serm. 7. ad §. 167. fol. 173. **LUCILIUS**] Satyræ inventor, utpote qui primus tam inter Græcos, quàm inter Latinos hoc argumentum tractavit. Quintilianus lib. 10. c. 1. *Satyræ quidem tota nostra est, in qua primus insignem laudem adeptus est Lucilius, qui quosdam ita deditos sibi adhuc habes amatores, ut eum omnibus Poëtis præferre non dubitent. Eruditio in eo mira, & libertas, atque inde acerbitas & abunda salus.* Ex prisca Græcorum comedia Latinam Satyræ fecisse innuit Horat. l. 1. Sat. 4. initio. Hodie extant sola fragmenta, vel reliquæ Satyrarum, quas ex variis auctoribus collectas disposuit Franciscus Jani F. Doufa, vel ideo de re antiquaria Latina optime meritus.

120. **DE SATYRÆ PRETIO**] Utriusque ni-

mirum, activæ & vocalis, utra sit alterâ præstantior. **IN COLLIBUS IPSIS**] Discipiti Parnasso. Nam apud inferos volunt omnia extare, quæ sunt apud superos. Pluto apud Claudian. lib. 2. de raptu Proserp. §. 282. ----- *Sunt altera nobis*

Sidera, sunt arbes alii-----
Virgil. lib. 6. *Æneid.* §. 641. de Elysiis viretis, ----- *Salernique sumum, sua sidera norunt.*
Et Plutar. de sera Punit. describit apud inferos, omnem jocantium & se oblectantium Musam adfuisse.

121. **DEAS INTER**] Musas. **SENTENTIA DIVUM**] A me, seu pro Satyræ activâ stetit sententia Apollinis & Musarum.

122. **SATYRAM VIXI**] Qui moribus Satyræ, id est, vivam vitiorum castigationem expressi. **SCRIBENS**] Lucilius ejusque imitatorum Poëtæ, procaciter, acerbè, mordaciterque scribendo, minùs egerunt, quàm ego.

123. **PRIMA FIDES OCULIS &c.**] Vehementius movent quæ aguntur & spectantur, quàm quæ scribuntur. Fides enim oculorum certior quàm aurium. Hinc Plaut. Trucul. 2. 6. 8.

Pluris est ocularis testis unus, quàm auris decem.

Nam, ut sequitur, qui audiunt audita dicunt: qui vident planè sciunt. Sic & Satyræ scriptæ propriè audiuntur, vel saltem mediis aurium phantasmatis percipiuntur: vita verò satyrica vivaciùs afficit inspectores. Sic & Jureconsultis testimonia scripta, cæca dicuntur, quòd minùs afficiant absentes iudices. Horat. de arte §. 180.

Segnius irritans animos demissa per aures, Quàm qua sunt oculis subiecta fidelibus, & qua ipsa sibi tradit spectator.-----

124. **DICEBAR CYNICUS**] Caninus vel canis in opprobrium meæ sectæ, quam de impudencia

T t 2

passim

125. *Moribus obliquis populi: ridebar ab ipsis
Principibus, qui se post paululum, pollice nostro
Fingendos dederunt, & me flere cadentem.
Sed, velut hoc avi, qui sunt in honore supini,
Hercule vel dextro, vel Marte, vel arte levati,*

passim traducebant. OBLATRARE] Obstreperare, arguere, mordere.

125. MORIBUS OBLIQUIS] Curvis, vel in obliquum tendentibus, aut à recti tramite defluentibus, id est pravis. Nam ut refert Alianus Var. Hist. lib. 13. c. 26. *Omniū invisā erat, ejus in reprehendendo acrimonia.* Imò à quibusdam vel ideo amens credebatur. RIDEBAR] Contemnebar, deridebar, ob vitæ egestatem, & vilitatem, quæ pro insipientia habebantur: tum etiam quia præ ceteris nobilitatem vilipendebam: acer quoque in despiciendis reliquis, & pertinax fastus & luxus impugnator.

126. PRINCIPIBUS] Regibus, Tetrarchis, Dynastis. Quotidianum enim illi erat rideri, utpote qui semper hominum receptis moribus contraria fastidebat. Quare cum illi diceretur, amici te rideant: *At ego, inquit, minimè rideor.* Aliis verò dicentibus, cuncti te vituperant: *Oportet, inquit, sapientiam ab insipientibus feriri: esse enim maiorem indicat mala lingua, quem carpit.* Ita Lycosth. Saresber. Plutarch. in Fabio Max. Indicat igitur hoc loco Diogenes, se à principibus delusum, quo tempore malè audiebat, propter promiscuam reprehensionem omnium factorum distorquæ unicuiqueque. POST PAULUM] Quando res competat, æquius de me iudicare cœperunt. Sic Alexander Magnus animi magnitudinem in Diogene demirans, cum comites sui ipsum inter abeundum luderent; *Atqui ego, inquit, nisi Alexander essem, Diogenes esse vellem.* Vide plura infra ad § 150. Abductus ad Philippum Alexandri patrem, rogatusque quis esset? cum respondisset: *Explorator insatiabilis aviditatis tuæ:* cum magna tanti animi admiratione, liber à Rege dimissus est. *Laert. 1.6. Lycosth. POLLICE NOSTRO] Præcepit disciplinæ meæ.*

127. FINGENDOS DEBERUNT] Tradiderunt se formandos. Fingere fingulorum est, qui digitis vas, aut aliud quidvis formant: aut etiam sculptorum, qui vultus in molli cera, vel sigillaria, pollice aut digitis pingunt. Inde deducta metaphora fingere sonat idem ferè, quod mentem formare. *Reif. Satyr. 3. §. 23.*

Vidum & molle lutum es, nunc nunc propterandum & acri

Fingendus sine fine rotā. ---- Et Sat. 5. §. 39. Et premittit ratione animus, vincique laborat, Artificemque suo ducit sub pollice vultum.

Juven. Satyr. 7. §. 237.

Exigite, ut moras teneros eou pollice ducat,

Ut siquis cerā vultum faciat. ----

Porro varios Principes Diogeni philosophanti auditores accessisse, discēs ex Diog. Laertio, Plutarch. Aliano &c. Inter eos fuere Philippus, Alexander, Perdicas, Craterus &c. Ex sapientibus verò & doctis, Phocion & Stilpon Megarensis, Adrostheneus, qui sermonibus ejus ita capiebat, ut primū fratrem suum Philisum, & tandem patrem Onesicritum *Æginensem*, ad eum audiendum pellexerit, & unā cum eodem philosophati sint. *Laertius. lib. 6. FLEERE CADENTEM] Mortuum luxerunt: ut solent qui amantur vivi.* Certe petulanti cupiam, qui dolium ejus confecerat Athenienses plagas intulerunt, illique aliud tradiderunt: ortūque discordiā inter eos, qui illum ibant tumultuatum, Patres & primores eum humatum volvere juxta portam, quæ in isthmum mittit, ejusque honori & monimento columnam erexerunt, cui superpositus ex pario marmore Canis invigilat. Ab aliis epitaphiis & epigrammatis, ab aliis verò flauis decoratus. *Videbis Laert. lib. 6. in Diog.*

128. HOC AVI] Hoc tempore præfenti, quo tu vivis Scholiri. IN HONORE SUPINI] Superbi & arrogantes, ipso capite in alium elato animi fastum prodentes. Hi quippe ad erecto corpore incedunt, ut oculis in cælum sublati caput resupinant in cervicem, non secus quàm aves supino vertice aquam per gulam transmittentes, ut describit Plin. lib. 10. c. 46. Hoc sensu dixit Persius Sat. 1. §. 129.

----- *Italo quod honore supinus*

Frugis hominū Avari adilis iniquas.

129. HERCULE VEL DEXTRO] Patrimonio, thesauro, vel divitiis: nam olim *propitius* vel *bono Hercule* dicebant, quod & *lucris Deus*, & *Incubus* vocabatur, idè utique quoniam the-
sauris

130. *Id sibi permittunt, re vel sermonibus ortis,
Quod nolint ratione premi; constanter in omnes
Urgent propositum, quamvis sine pondere norint
Sapē quod occipiunt: populo sic tempore nostra,
Gratia magna sui, fuit inque solentia major:*
135. *Tota stupebat enim vitio, immutabilis etas.
Exemplis præco, monitisque reduco benignis,
Et ratione premo; nolunt ratione cieri:
Urgent propositum; quin deteriora sequuntur.*

fautis & lucro crederetur incubare. Horat. lib. 2. Sat. 6. §. 12. --- *Divos amice Hercule, ---* Petf. Satyr. 2. §. 11.

Sub rastro crepet argenti mihi serua dextro Hercule, ---

Ita decimas bonorum Herculi dicantur Romanorum dissimili, Sulla, Crassus, Lucullus: de qua consuetudine legendus Plutarchus probl. 17. Huc spectat illud Plaut. Stich. 1. §. 81.

Vti decumam partem Herculi polliceam.

Et idem Bacchid. Act. 4. Scen. 4. §. 15.

--- Herculem fecit ex parte decumam partem ei Dedit, sibi novum abstulit. ---

Quæ cum ex discendi amore fiebant, recte Hercules thesauris prodesse credidit est. Lege Turneb. 129. c. 35. & Erasmi. Chil. VEL MARTI] Rebus bello præclare gestis. VEL ARTE] Studio sapientiæ, doctrinæ, vel scientiæ, vel quavis arte ingenuæ. LEVATI] sanctioritatem & honores nacti.

130. *ID SIBI PERMITTUNT*] Hoc juris sibi tribuunt, voluque id sibi licere. RE VEL SERMONIBUS ORTIS] Natâ factorum discorumque occasione.

131. *NOLINT RATIONE PREMI*] Non velint secum petivaciis ceterari & comendi, etiam ratione ab opposita parte stante. IN OMNES] Nihil quidem alius concedentes, contra saniores aliorum opiniones.

132. *URGENT*] Perinscitent iuvent. PROPOSITUM] Dictum suum vel sententiam. SINE PONDERE] Sine iustæ rationis vel juris auctoritate. NORINT] id à se sustineri aut defendi.

133. *OCCIPUNT*] Assumunt sibi, vel quod incipiunt affirmare. POPULO NOSTRO] Atheniensis, Græcanico mei xvi.

134. *GRATIA MAGNA SUI*] Atrogantia & philautia, quæ multum sibi tribuebant, optima de se sentientes. *Gratia* hoc loco est amicitia,

sicut exposuimus Serm. 3. ad §. 279. fol. 56. sic & Cicero lib. 1. Epl. 9. simil. *Cum illo mihi gratia magna est.* Ac si dicat Poëta: magnus erat sui amor, magna regnabat philautia. Furt INQUE &c.] Tmelis, fuit major insolentia. *Insolentia* autem propriè Ciceroni est intolerantia, audacia, superbia, ex qua nascitur arrogantia, ut ait lib. 1. de Invent. c. 42. Sic & Act. 6. in Ver. c. 89. *An verò ex hoc illa sua singularis significatur insolentia, superbia, contumacia?* Alioquin & alibi significat non usum, non consuetudinem, propter quam aliquid arguitur insolens vel insolitum. Sic & Cicero lib. 1. de Invent. c. 2. *Primo propter insolentiam reclamantet, deinde propter rationem atque rationem studiosius audientet.*

135. *STUPERAT*] Sine sensu laborabat, adeo ut nihil admitteret vel intelligeret. Sic ægotantes non tardè stupent, dum vis morbi maxima est, ita ut dolores affecti corporis non sentiant. Et hæc metaphorâ dixit Persius Sar. 3. §. 32.

Sed super hic vitæ, & sibi in cervicem epinum Pingue: caret culpa; nescit quid perdat. --- Ut sit quasi animo apoplecticus, nec sentiens, nec remedium applicans. *IMMUTABILIS*] Sequitur ex morbo, qui dum non sentitur, non curatur. Sic & malum quod non reprehenditur, non mutat vel corrigitur, imò & quandoque pet stuporem ignoratur.

136. *EXEMPLIS PRÆCO*] Doceo factis, & vitæ mixtæ institutione, quemadmodum rectè beatèque vivendum sit. *REDUCO*] Reducere conor.

137. *RATIONE PREMO*] Valida declaratione incito, urgeo, impello. *RATIONE CIERI*] Nolunt secum disputari perinacius, ut & modo vestri seculi homines agere suprà dictum est.

138. *PROPOSITUM*] Sententiam suam vitilis patrocinantem mordicus defendunt. *QUIN DE-*

Tunc capi invit as mordaci radere vero

140. *Auriculas, secus totam tunc moribus urbem,
Sustinuique canis pro externo cive vocari.
Non sequor ad mensas, non ulli jactito caudam:
Allatro dumtaxat, vitæ tamen integer, omnes.
Magnus Alexander solitus cum patre Philippo,*
145. *Jam dicterialis ad dolia nostra jocari,
Casibus insolitis jam nostram arcessere mentem,
Tam mea suspexit, tam me vehementer amavit,*

TERCORA &c. Imò verò tantum abest, ut me verbis corripiente corrigantur, ut vel ideò in pejora de præcipites agant.

139. MORDACI VERO] Desumptum ex Persio Satyr. 1. §. 107.

Sed quid opus teneras mordaci radere vero Auriculas-----

Elegans epitheton: nam veritas nudè ac simpliciter exposita in re probrosa, sceleratos mordet & lancinat. Terent. And. 1. 1. 41.

Obsequium amicos, veritas odium parit.

140. SECUS TUNC MORIBUS URBEM] Laceravi, momordi, flagellavi. Pers. Sat. 1. §. 114.

-----Secuit Lucilius urbem.

Te Lupo, Te Mati, & genuinum fregit in illis. Id est, lingue mordacis dentibus discerpsi populum Atheniensem, Corinthium, Spartanum, aliosque apud quos ex intervallo diversitas sum, habitans porticus & vestibula portatum.

141. SUSTINUI] Non detrectavi, non erubui, non dubitavi. Ovid. lib. 6. Metamorph. §. 563.

Sustinet ad Prgnem post Italia fallare veriti.

CANIS] Quo nomine adeo famulos erat Athenis, ut præsenti circumstantes identidem clamarent CANIS, CANS, quibus ipse, imò inquit, *vis tunc esset, qui præsentem circumstans.* Lærti. EXTERNO CIVI] Exule Synopæo, non peregrino aut barbaro, sed Græco.

142. NON SEQUOR AD MENSAS] Verissimè: Cratero enim rogante, ut ad se ille Domicilium transferret: *Male,* inquit, *Athenis sal lingere, quam apud Craterum epiparæ bolluari.* Ad eam ab alio quopiam compellatus, assuturam se negavit, quod pridè illi gratiz non erant astæ. Calisthenem dicentibus felicem, quod splendide cenaret apud Alexandrum: *Imò,* inquit, *infelix, quòd canes dum visum ossi Alexandro.* Plutarchus

id de Aristotele, non de Calisthene refert, lib. de Exul. ac ita respondisse Cynicum: *Frangit Aristoteles quando Philippo lubet.* Diogenes, quando Diogeni. JACTITO CAUDAM] Nulli blandior vel adolor. Translatio à canibus motu caudæ blandientibus. pro frusto panis, ut monuius Serm. 8. ad §. 147. fol. 275.

143. ALLATRO] Obgannio, obstrepto, & mores redarguo. Ut supra ad §. 90. fol. 327. ex Lærtio adduximus. VITÆ INTEGER] Innocens, intaminatus, homo vitæ inculpabilis. Horatius libr. 1. Od. 22. §. 1.

Integer vita, scelerisque purus.

Et in Satyris 1. 2. Sat. 3. §. 65. *Integer mentis:* & §. 220. *Integer animi.*

144. MAGNUS ALEXANDER] Macedonum Rex, quem cum Diogene frequenter consulisse sermonem, refert Plutarchus in vita Alexandri. Lærtius lib. 6. Cicero 1. 5. Tuscul. QQ. c. 92. & 265. alii que. PHILIPPO] Item Macedonum Rege, cuius gloria rerumque gestarum magnitudo, Alexandrum filium ad summam animi celsitudinem extulit.

145. DICTERIALIS] Arguè ac falsè dictis: pro more sapientium, & Lacedæmoniorum, qui amabant falsè dictis alios citra molestiam petere, & æquo animo dicteria ferre. Plur. Symp. 2. DOLIA NOSTRA] Dolum enim Diogeni versatile prætorium erat. Nam cum ad quemdam scripsisset, ut sibi pararet cellulam, & ille tardiusculè id præstaret, inquit quòd in Meteo erat, pro domo occupavit.

146. CASIBUS INSOLITIS] Non frequenter accidentibus, in rebus minimè obviis, vel vulgariis. ARCESSERE] Explorare & audire sententiam meam.

147. MSA] Dogmata, sensu, dicta &c.

*Ut nostras habitare casas, populoque latrare,
Pallia quim baculo voluisset & addere peram,*

150. *Magnus Alexander nisi cognitus orbe fuisset.*

Non tamen urgebo te vivere more canino.

Tempora mutantur: satis est committere chartæ,

Aure vaporat à quibus indulgere Potestas

Gestiat, & curvis quæ opponi moribus optet.

155. *Principis opprobrium non æquis auribus haurit*

Princeps, adversas sibi ut improbet ire phalanges.

Omne, liquet, numen sub numine læditur uno.

Quos Deus Heroës, fratres fortuna putavit:

148. *UT NOSTRAS HABITARE &c.*] Voluisset fieri Diogenes, nisi &c. vide supra ad §. 126. voluisset itaque fordidè in doliò habitare, ut ego. *POPULOQUE LATRARE*] Ut ego.

149. *PALLIA QUIM &c.*] Porro esse de veste & suppellectile Diogenes. *Pallium* inquit *Lærtius*, *primum duplicatum in usu habuit, ut illo se dormiens obvolveret, peramque tulit, in qua & cibos portabat, omniq; ad omnia utebatur loco, prandens, dormiens, & loquens.*

150. *ALEXANDER NISI &c.*] Hæc sanè intellige ex Plutarcho de Fort. Alex Orat. 1. *Alexander cum Diogene apud Corinthum collocutus, ita obstupit & attentus est viri vitæ & gravitate, ut sæpenumero ejus mentionem faciens dixerit, visissem Alexander, Diogenem esse vellem. Non cum fortunam sapientia præferebat, nec purpuram & diadema pallio ac pera, sed hoc dicebat: nisi instituissem gentes barbaras cum Græcis commiscere &c. non equidem in otio desidens, potentiam meam ad luxurandum contulissem, sed frugalitatem Diogenem amulatus fuissim.*

151. *NON TAMEN &c.*] Auctor tibi non fuerim, non adigo te, ut caninam meam mordacitatem affumas in Saryris.

152. *TEMPORA MUTANTUR*] Res, personæ, mores, ingenia, opiniones, judicia, aliaque cum tempore mutantur, quorum omnium in aggrediendo conficiendoque negotio, rationem habere sapientis est. Redè vetus istud γυναικας, quod dicitur, *nosco tempus*. Quò spectat istud Theoric. Idyll. 2.

Αἰὶά τὰ μὲν διέσθω, τὰ δὲ γίνονται ἐν χρόνῳ.
Id est, sed alia quidem afflato, alia verò biemo

funi. *COMMITTERE CHARTÆ*] In charta exarare, vel scribere talia, quibus &c.

153. *AURE VAPORATA*] Calidà, fervente, & se vapore suo imbuente. Phrasidè desumpta ex Persio Satyr. 1. §. 126.

Inde vaporatè lecter mihi servat aure.

Id est, aure ferventer studiosa, frequente, avidà, Olim enim poemata sua palàm recitabant Poëtæ; unde non tam oculis, quàm auribus accipiebantur. Sententia est: satis est illa scribere, quæ ferventer, avidè ac fœdulò audiat. *INDULGERE*] Veniam recitandi aut edendi dare. *POTESTAS*] Princeps, aliiq; magistratus. Sic Imperatores, Reges, Prætores omnesq; vel majores vel minores magistratus, *potestates* dicuntur. Lucanus lib. 10. Civil. Bel. §. 136.

*Distribueret totis Reges, majorq; potestas
Cesar-----*

154. *GESTIAT*] Gratum habeat, aut cui gratum sit. *OPPONI*] Adhiberi tanquam remedia tollendis morbis seu vitiiis publicis.

155. *PRINCIPIS OPPROBRIUM &c.*] Id est, Principes aliorum Principum probra divulgari & suggillari, iniquissimè ferunt.

156. *ADVERSAS SIBI &c.*] Licet sint inimici, & inter se bellum gerant, ducendo phalanges & copias contra se mutuò. In M. SS. sic reperio.

Princeps adversas licet horreat ire phalanges.

157. *OMNE NUMEN &c.*] Uno Principe læso, omnes se læsos existimant, sive in uno suggillantur omnes. Numina Imperatorum & Principum apud priscos familiaria & frequentia sunt.

158. *HEROES*] Supple, fecit. *Heròs* dicitur ratione quâ supra Semideos, Hesiodus in *ἱερὰς* dicit

Commisere quibus, nobis incognita jura,

160. *Respondenda sibi: plaudat sapienter utrimque
Quisque suis, dictis juvet, armis, ore, favore.
Verba olim nocitura cape: nunc praelia miscent,
Federe fraterno coituri cras, Jovis aucti
Imperii; hominum obnixè scelere antè piato,*

165. *Ceu luis indomitæ causâ. Quis libera, longa,*

dicit divinum Heroum genus vocitari Semideos.

Horat. lib. 4. Od. 2. §. 13.

Sen Deus Regesque canit Deorum

Sanguinem.-----

Hetocæ autem censentur Principes, virique potentia, vel rerum gestarum gloria, vel sapientiâ, vel virtute immortales, quos veterum superstitione Diis immortalibus accesserunt. FRATER] Equales, sodales, amicissimos instar fratrum. FORTUNA] Potentia & auctoritas principalis. PUTAVIT] Existimavit & judicavit. Nam ut patet ex quotidianò usu, adeo cordi habent muræ auctoritatis & obsequantia, apud sibi subiectos cuique populos, defensionem; ut fratris frater læsionem minus vindicat. Juvenalis Satyr. 5. fortunæ & nummis honorem & vim tribuit, ut pares tanquam fratres inter se nectat: sic enim §. 136.

---O nummi, vobis hunc præstat honorem,

Vos estis fratres.-----

159. COMMISERE] Deus & fortuna, INCOGNITA JURA] Recondita & occultata nobis, illis inter se notissima, quæ nolunt nos scrutari, multò minus assequi.

160. RESPONDENDA SIBI] Defendenda, excusanda, diluenda non in alio tribunali quàm in suo, cum penes illos suprema sit judicandi potestas. Id est, quorum ipsi nobis non tenentur rationibus reddere. Respondere hic respondet questionibus, quæ habent quæstiones rerum capitalium, dum innoxios inquirunt, aut eosdem percontantur. Unde quod illi repellendo vel diluendo crimini in medium adferunt, responsum, vel responderi dicitur. PLAUDAT] Gratuletur vel laudes occinat. UTRIMQUE] Utrivis regno vel ditioni subiectus.

161. QUITQUE] Civis, ut decet fidelis & bene volentes suo Principi. Suis] Regibus, Principibus, Dominis. DICTIS] Animosis, & rem Principis efferentibus: id est, bene loquatur vel scribas de Principe iustque re, aut bonis consiliis illi subveniat. ARMIS] Etiam militando illi, si

opus est. ARE] Pecuniâ, & liberali contributione nutriendis militibus, aut quovis alio favore. Id est, quisque sit fidelis civis & observans sui Principis, tam ore, quàm factis: nec hoc cuiquam fraudi esse potest, etiam apud inimicum Principis, aut qui contra eum educit exercitum.

162. OLIM] Etiam post multos annos. NOCITURA] Quæ possint aliquando nocere, aut quovis modo tibi obesse. Sententia est ita lauda, & auge rem Principis tui, ut tamen in inimicum Principem nullam contumeliam aut probum jacias. Licet enim hoc durante bello impunitum fortasse maneat, compositâ tamen pace vindictam non evadas. Prudentissimè hic Diogenes suadet omnibus, sacro-sanctos habere Principes, nequis malum capiti suo, à longis eorum manibus accersat. PRAELIA MISCENT] Inter se præliantur.

163. CRAS] Paullo post, ubi ærarium accisum, & armorum ærumne cistum & animos tranquillaverint. FRATERO FEDERE &c.] Pacem facturi, & fraterno osculo se amplexuri.

164. JOVIS IMPERIT] Deo sic volente, in cuius manu sunt corda Regum. OMNIBUS] Omni conatu, per preces publicas & privatas, electi-mosynas, hostias, jejunia, æquanimes malorum tolerantiam, corporis castigationes, aliæque præsentissima apud Deum malorum remedia. HOMINUM SCELERE PIATO] Hominum peccatis jam satis superque per divinam Nemefin punitis, & expiatis. Divina siquidem providentia, ut est apud S. Augustinum lib. 1. de Civit. Dei cap. 1. Solet corruptos hominum mores bellis emendare atque conterere. Et hinc rectè scelus hominum hic causâ belli assignatur.

165. LUIS INDOMITÆ] Martii furoris, hostilis truculentia, militaris licentie, omniumque miseriarum quæ bellum consequuntur. LIBERÆ] Non restricta, nec alicujus potentia, nisi solius Dei subiecta. LONGA] In longa tempora, & multos longo ordine pro arbitratu puniendos

ex-

Formidanda manus, parcas natura docebit.

Incidat in laqueos magni moliminis ullus,

Conscius ipse sibi? Nihil hac in parte labores.

Sit titulus novus, antiquus, merus, aut benefictus;

170. *Sive Periscelidis sit Eques, seu Velleris aurei,*

Alitis aut sacri, Cruciger, sit grandior ipso

extensa. Ovidius Epistol. Heroidum 17. Helenæ ad Paridem, v. 166.

An nescis longas regibus esse manus? Herodotus in Utania: καὶ γὰρ δούρις ὤνιε ἀ-
δρακὸν ἢ βασιλῆος ἰελεῖ, καὶ οὐκ ὀλίγους: id est:
Etenim potentia regis supra hominem est; & ma-
nus prelonga. Et Græca patetia est: καὶ γὰρ τὸ
ἐδούριον καὶ οὐκ ὀλίγους: quod est: longa Regum manus.

166. FORMIDANDA] Ob potestatem vindi-
candi: iis enim quod libet licet. Aptè monet
adagium, vitandas esse potentum offensas: nam
laesi vel leviter, indignantur graviter, & ut ait
Plautus Pænul. 3. 6. 18. Plumbæas iras gerunt.
PARCAS] Ut parcas, non convitiando, expro-
brando, aut proscindendo, ipsa natura te doc-
bit, cuius instinctu quilibet sibi bene vult.

167. IN LAQUEOS] In scelus aliquod enor-
me & execrandum, v.g. proditorem, conjura-
tionem, aut attentatum patricium &c. cuius
indicio factio, reus actus sit in Regem vel Rem-
publicam. Verba sunt interrogantis Poëtæ. MO-
LIMINIS] Ut jam diximus, proditorem, perfidiam,
petduellionis, patricidii. Tales fuerunt apud Re-
ges suos olim gratiosi, quos Ser. 1. v. 49. recenset.

-----] Afferre que ministros
Regum extirpatos, Bironem, Calderon, Ancrum.
Crimina ipsorum dicit fol. 11. quo loco Poëta
insinuat, minimè sibi se ab eorum censura tem-
perare posse.

168. CONSCIUS IPSE SIBI] Proprià con-
scientiâ & confessione reus. Nihil hac in &c.]
Respondet Diogenes, ac si dicat: Animi ne an-
gere, ne dubia, liberè eos ac impetenter verbi-
bus tuis infectare.

169. TITULUS] Principis, Ducis, Marchio-
nis, Comitissæ, Baronis &c. NOBUS] Hæc ut
nudius tertius, virtutis aut census merito, à Rege
impetratus. ANTIQVUS] Ex antiqua majorum
serie ac nobilitate descendens. MERUS] Verus
cum re & censu. BENE PICTUS] Sine fluctu
aut potestate. Sunt enim tituli quidam, soli ho-
nori ancillantes, sine magistratu & proventu, di-

cis causâ tantum comparati, umbræ sine corpore.

170. PERISCELIDIS] Illustissimi & Regalis
sodalitii in Anglia, de quo mox. VELLERIS AU-
REI] In Belgio, & hodiernis regnis Principum
Austriacorum, qui ab invictissimis Burgundiæ
Ducibus & Belgarum principibus descenderunt.
Initia nobilissimi hujus Ordinis referunt Pontus
Heuterus lib. 4. Rer. Burg. c. 3. unde priora, hæc,
& sequentia illustantur, idèò hic subiicienda.
Postquam commemoraverat nuptias Philippi
Boni Burgundiæ Ducis, cum Isabella Joannis
Portugalliæ Regis filia celebratas Brugis Flan-
dorum III. Id. Jan. Anno c13. cccc. xxxix. Pri-
mo, inquit, nuptiarum die Ordinem Equitum
aurei velleris instituit, à suis exemplis Principum
variorum: nimirum Caroli Martelli, qui Ordinem
Genetta instituit: Arthi Britannici, qui equi-
tes mensa orbiculari versatilibus ordinavit:
Joannis Valesii Francorum Regis, qui anno c13.
ccc. 11. signum stelle suis equitibus, & aurea
moneta dedit. Eduardus III. Anglorum Regis, qui
paucis ante annis in gratiam Comitissæ Salbericæ
(quam deperibat) sui Ordinis Equitibus Perisce-
lidem, hoc est vinculum, quo caliga suis genua
asfringuntur, donavit. Ejus autem ordinis Equi-
tes ab aureo Argonauze Jasonis vellere appella-
ri voluit. Instituitque eos numero triginta &
unum, licet postea plures accesserint. Vide ibi-
dem Diploma & alia hæc spectantia. Variat
Guicciardinus in descriptione comitorum ejus-
dem ordinis, quæ Philippus II. Hispan. Rex,
Antverpiæ in æde summa S. Mariz, sibi prima
celebravit an. c13 13. Lvi. Eum adi in Antverp.

171. ALTEIS AUT SACRI] S. Spiritus in Fran-
cia. Ordo hic institutus ab Henrico III. Valesio,
qui quo erat ingenio, ut est apud Thuanum ad
annum c13. 13. lxxix. vetera fastidians & no-
varum rerum semper cupidum, obsolescentem con-
silio ordine, ob communicatum promiscuè in-
dignis hominibus, jam à multo tempore, hunc
præcipuum nobilitatis & militariis meritis ho-
norem debitum, novum Equitum collegium à so-

V v

infi-

Grandi; nec casu hoc sibi parceret summa Potestas.

Nemo aded vivit vitiiis obnoxius, ut non

Communi ferula submissas præbeat aures.

175. *Ædèpol immerito fulgebit honore, protervis*

Si quis adhuc pedicas divellere moribus audet.

Et quoniam Heroum duplex natura: minori

Si quid adhuc restat, satyræ populabile limâ:

Insultatum, ac nomino S. Spiritus nuncupatum
solemni lustratione celebravit. Centenario nume-
ro absolutum collegium. Factum id prid. Cal. Ja-
nuar. id est novissimum anni c13. 13. LXXVII. die.
Nomen obtinuit à die Pentecostes, quo S. Spiritus
delapsus in corda primorum credentium
celebrat Ecclesia: tum quod sacratissima illâ lu-
ce Rex ipse in lucem prodierat, tum quod ge-
mini regni Franciæ ac Poloniæ eadem die Rex
auguratus fuerat. Renovatum deinde Ineune Ja-
nuario, anno huius seculi xx. à Ludovico XIII.
Rege, auctor est Gramondus lib. 5. Videri potest
Bullieres lib. 20. CRUCIGER à Odisin militaris
S. Jacobi in Hispania, cui Rex ipse præfedit. In-
stitutus is est anno salutis c13. CLXV. à Petro Fer-
dinando, ut tradit Onuphrius in Chronico suo
Ecclesiastico, approbante Alexandro III. P. M.
sub regula S. Augustini. Petrus ipse Ferdinandus
ejus militiæ primus Magister creatus. Insigne
militibus in veste candida Crux in gladii milita-
ris modum conformata. Vide Miræum de Orig.
Equest. Ord. fol. 22. Hi statim diebus, divinis My-
steriis assistunt, ac S. Synaxin magno religionis
decoro adeunt. plerumque in ædibus sacris so-
dalisium Eieminiarum S. Augustini, candidâ veste
Ordinis cruce insignitâ, talari, & magno syr-
mate terram verrente, sollemniter induti. Re-
liquo tempore, rubentem illam crucem in palliis
& armis circumferunt. GRANDIOR] Dignior,
nobilitior, nam ad hos ceteros non nisi meritis &
sanguine nobilitas admittitur.

172. GRANDIOR] Ita patet sermone, Hispani
designant Primates illos seu Megisthones, quo-
rum insignie inter cetera privilegium est, operto
capite Regem circumflettere & compellere, reli-
quis ad aperiendum caput obstrictis. CASU HOC]
Criminis publicè liquentes & puniti, ut suprâ. SI-
BI PARCET] Sibi parcendum, de se à Satyro-
graphis splendens existimabit. SUMMA POTES-
TAS] Supremus Princeps nullius clientelæ ob-
noxius. Alii in M. SS. non absolute, sed cum

hac cautela, de summa Potestate loquitur:

*Quatenus humana est, nec sanguine tangit
Olympum.*

173. NEMO ADEO &c.] Nemo aded profligatæ nequitie, aut desperatæ salutis est.

174. COMMUNI FERULA] Mordentis Poëtæ, publicæ famæ ac censuræ. SUBMISSAS &c.] Pa-
tientes, obsequentes, sine ira vel ferocia.

175. IMMERITO FULGEBIT &c.] Indignus
famâ fuerit, vel dignitate quam habet in populo.
PROTERVIS] Ferocibus, superbis, & contrâ per-
vicaciter nitentibus. Ovid. Met. 5. p. 670.

*Conatusque loqui, & magno clamore protervas
intestate manus.* -----

Tauri propriè protervi dicuntur, qui dum in
Venerem ardent, obvia quæque temere proter-
bant & proterunt, sine cura servandi, aut non
lædendi proprii corporis.

176. PEDICAS] Metum infamæ, quo solo
nexu sepe intra septa honestatis continentur, qui
omnem Dei timorem abiecerunt. Pedica pedum
vincula vel reinacula, ubi pedes progredi
prohibent. DIVERBERE] Disrumpere, vel amove-
re. Sententia est, qui audeat etiam negligere
ac vilipendere propriam famam.

177. HEROUm DUPLEX NATURA] Divina
scilicet & humana. Heroes enim esse Semideos su-
prâ notavimus ad p. 158. fol. 336. Talis des-
cribitur à Patre Jove Hercules in sua apothecâ
apud Nason Met. lib. 9. p. 251.

*Nec nisi materna Vulturum parte potenter
Sentire: æternum est à me quod traxit, & experti
Aique immune nocui, nullâque domabile flammâ.*
MINORI] Humanæ naturæ, seu quatenus ho-
mines sunt.

178. SI QUID] Vitiolorum aut limi. ADNUC
RESTAT] Culpabile vel execrandum, quod
Deitatis communio nondum planè absumpsit.
POPULABILE] Subaudi, est. Hoc est absumi vel
deteri potest, seu fas est. Sic & ibid. p. 202.

*Inter ea quodcumque suis populabile flammâ
Mul-*

Parte sui meliore, Dei vestigia servant.

180. *Hinc inculcata stat eis fiducia vitæ:
Et populi nasos Majestas ridet inertes.
Nos meritis Regum scimus cum piscibus esse
Consilia, atque aliâ regimen librare bilance,
Quàm rude vulgus amat: nos, illi, credere fidunt;*
185. *Quidquid agunt Reges, populi spectare salutem.
Nec dubium, se lege sciunt hæc esse creatos.
Hæc de Principibus. Qui proximitate sequuntur,
Et quasi conformes ovo nascuntur eodem,
Vera est nobilitas, fragrans virtute, benignis*

Mulieribus abstergetur.

SATIRA LIMA] Arguta mordacitate Satyrarum insarum. Circumspicita prorsus & religio in Principes reverentia: quos ut Numina quædam suspicere, si ceteros incolumes præstant, publica suadet utilitas. Ipsi enim, ut inquit Theocritus, cura est venerandi Principis, cui soli hunc populi vota relinquunt.

179. PARTE SUI MELIOR] Naturâ divinâ, seu quatenus creti Divorum sanguine. Sic & Hercules apud Ovid. Met. p. 5. 269.

Parte sui meliore viget, majorisque videri Capiti; & angustâ ferri gravitate vorendus. DEI VASTIGIA] Dei similitudinem, puritatem & innocentiam, sicut Hercules ibid. p. 264.

-----Nec quidquam ab imagine ductum Matris habet: tantumque levis vestigia servant.

180. HINC INCULPATA &c.] Hinc fidenter existimant se vivere sceleris puros, & innoxios, adeoque à nemine jure reprehendendos.

181. NASOS INERTES] Censuras & disticta, quæ sine arte, sale, ratione à populo jaciuntur. MAJESTAS] Regum & Principum. RIDET] Convenit & pro nihilo habet.

182. CUM PISCIBUS] Taciturnis. Pisces enim æquius, seu vocis expertes. Hor. l. 4. Od. 3. p. 19.

O mutis quoque piscibus

Donaturæ Cygni, si libeat, sonum!

Hinc natum adagium, magis mutus quàm piscis, quod de hominibus immodicæ taciturnitatis dicitur, sive ex æmptis sive damois. Senius est: habent consilia secretissima cum hominibus ea ipsa fidelissimè celantur.

185. ALIA BILANCE] Aliâ judicandi regulâ.

Rectè: vii enim lance corporis pondus, ita & judicio, vel judicandi ratione, rei dignitas vel natura expenditur. REGIMEN] Regendi rationem, seu modum & methodum.

184. RUDE VULGUS] Privata tantum æstimare doctum, publicorum incurium. Publica tamen Princeps privatis antefere debet. AMAT] Solet. Sallustianum est, & à Græco translatum. Quintil. l. 9 c. 3. illo utitur, uti & Horatius lib. Carm. 3. Od. 16. p. 9.

Anrum per medies ira satellites

Et perumpere amat saxa-----

ILLI] Principes. FIDUNT] Putant nos existimare.

185. POPULI SPECTARE &c.] Sententia est: Principes quæ agunt, putant ita accipi à populo, quasi omnia ad salutem publicam declinentur.

186. HAC LEGE CREATOR] In hoc lectos & creatos esse Principes, ut bonum commune curent ac stabiliant: unde & ab hoc capite gloriam suam aucupantur.

187. HAC DE PRINCIPIBUS] Subaudi, dicta sunt. PROXIMITATE] Quasi quodam jure consanguinitatis vel affinitatis.

188. CONFORMES] Eiusdem formæ, sortis, ingenii, qui non magis corripit se patiantur, quàm Principes. OVO NASCUNTUR EODEM] Ingenio, motibus, ferocia consimiles sunt, non secus quàm gemini eodem ovo exclusi. Quod ex Horatio desumptum, inter adagia sua celebrat Erasmus Lem. Ovo prognatus eodem.

189. VERA EST NOBILITAS] Non hæstetâ, coëmptâ, vel emendicatâ nobilitate superbi, sed nobilium primores, quos spectata proavorum virtus, & vetustorum stemmatum claritudo jam

V v 2

190. *Moribus, & nitidis gaudet fuisse Poëtis.*
Præterea sunt, qui Regum dominantur in aulis,
Præsidioque valent, celebres Heliconis alumni;
Quorum vera præest ratio, & prudentia factis.
Hos face dignamur, prisca si lucis egebunt,
195. *Nobiliumque choris adscribimus. Auxiliares*
Inde tibi, si fors sit opus, desumere vires
Semper oportum fraterno jure, minaces,
In malè versantes quovis velamine, roncehos.

olim celsioribus titulis & honoribus, præter alios
 evisit. Intelligit Duces, Marchiones, Comites
 &c. FRAGRANS VIRTUTE] Fortitudine, ani-
 mis, amore honesti &c. Nam ut optime Juven,
 Satyr. 8. §. 20.

----- *Nobilitas sola est, atque unica virtus.*
 BENIGNIS MORIBUS] Comitare, affabilitate, ser-
 mone, ac obsequio.

190. NITIDIS] Culiis, politis, festivis, & ur-
 banè jocantibus. FAVISE] Favere. Tempus pro
 tempore. Hicerosi Nasoni frequens.

191. DOMINANTUR] Rebus summis inten-
 dunt, & auctore Principe vel ejus Legato, popu-
 lo imperant.

192. PRÆSIDIOQUE VALENT] Prima post
 Principis potestate sellæque utentes. utpote su-
 premo Senatui principes, quos Præsides dicimus
 à Præsidendo rebus universaliibus Provinciæ. De
 officio Præsidis extat Tit. 18. lib. 1. Digesti. ubi
 leg. 4. Ulpianus: *Præf. Provincia majus impe-
 rium in ea Provincia habet omnibus post Principem.*
 Tacitè hic adulatur viro summo & impen-
 sè crudito Petro Rose sanctioris concilii Præsidi,
 litterarum patrono, cui Diogenem suum in-
 scriptis, ut vidimus in Proëphetis hujus libri, ubi
 inter cetera cordatam ipsius sapientiam, tanquam
 virtutum viri commendat:

Vir trivir Austriaci FRANDI præfides aulæ,
Præsidio dignus, præsidiumque viro.

Concilium autem illud privatum, sanctius & in-
 timius Principi, apud Belgas amplissimum &
 primum est, & tam de Burgundia, quam de Bel-
 gicarum provinciarum causis, cum suprema po-
 testate cognoscit. Que sequuntur licet pluribus
 tributur, laudem tamen ejusdem viri, sub Diog-
 enis persona celebrant. HELICONIS ALUMNI]
 In sinu Musarum nutriti, id est, artibus & scien-

tiis liberalibus liberaliter imbuti, quarum scil.
 adjumento gradum sibi straverunt ad hanc dig-
 nitatis eminentiam.

193. QUORUM VERA &c.] Qui republi-
 cam ita moderantur, ut nihil à prudentia civili,
 æqui bonique studio, aut rectâ ratione alienum
 decernant.

194. FACE DIGNAMUR] Primorum natalium
 splendore dignos ducimus, & suâ virtute abun-
 dè gloriosos, inter illusterrimos quovis reponi-
 mus. PRISCA SI LUCIS &c.] Si fortè à vetusta,
 aut longa illustrium majorum serie, ac stemma-
 tum numero, nequeant claritatem accersere.

195. NOBILIUMQUE] Ex vera proavorum
 virtute descendunt, & nobilitatis suæ lumen
 accendunt; id est, verè nobilium de quibus
 §. 189. fol. 339. CHORIS ADSCRIBIMUS] In
 eadem cum illis classe collocamus.

196. SI FORS SIT OPUS] Si fortè, imme-
 renter & citra culpam tuam, malorum convitiis
 vel maledictis impetaris, aut quavis injuriâ la-
 cessaris. MINACES] Cohæret cum eo quod præ-
 cessit, *viros auxiliares*: ut sensus sit: inde tibi
 oportum auxiliari vires desumere, minaces
 in malè vertentes &c.

197. FRATERNO JURE] Jure paris eruditio-
 nis. Uti enim Principes fortuna & par potestas,
 ita Doctus Apollo & Minerva pares inter se, &
 quasi fratres faci.

198. MALÈ VERSANTES] Malè interpre-
 rantes, & sensum argutiarm falsum, lepidum,
 bonum, in contrarium vertentes: quos frequen-
 ter Poëtis, inprimis Saurycis necesse est pati.
 Docent exempla Nostri Serm. 1. & 2. QUOVIS
 VELAMINE] Verborum caligine, involucrio, vel
 obscuritate: id est, ubi offenderini in carmine
 quævis loca obscura, quæ fortè non adsequuntur.

ROX.

Sunt modo, qui quondam nebulas Helicone legebant;

200. *Notis majores, aut qui nituntur haberi:*

Quive volunt, quia munus habent, nimis esse ministri:

Ingenio pingues plerumque, & naris obesa.

Grassando obsequio Magnis, nunc rebus agendis

Prospiciunt patriæ, nunc multa sine ordine clamant:

205. *Nunc hoc nunc illud populariter arbitrantur.*

Se sibi gratantur, summâ vix pelle decori,

RONCHOS] Censuras, irrisiones, Styli aculeos. Uti enim Nasus, ita & **ronchus**, qui est stertentis è naso prorumpens sonus, irrisiois symbolum & nota est. Mart. lib. 1. Epig. 4. §. 5.

*Majores unquam ronchi: juvenisque senesque
Et pueri nasum rhinocerotis habent.*

Et libro 4. Epigrammate 87. §. 7.

Nec ronchos metuent malignorum.

199. **NEBULAS HELICONE** &c.] Qui quondam in juvenute sua, dum politioribus literis vacabant, non solida, sed inania, nugatoria, fumos dixerunt. **Nebulas** enim pro rebus inutilibus & fumis dixit Persius Sat. 5. §. 7.

Grande locuturi, nebulas Helicone legunt.

Plautus Pœnulus. Act. 1. Scen. 2. §. 62.

*Quis ego vel nebula cyathos septem noctes non
emam.*

Vide infra Serm. 11. ad §. 403.

200. **NOTIS MAJORES**] Claris, aut notæ erudi-
tionis viris, aut saltem majores quàm ipsi sint
vel habeantur. **NITUNTUR**] Tons viribus con-
tendunt, & volunt æstimari majores.

201. **MUNUS**] Spartam aliquam præfecturam,
magistratum, vel potestatem aliquam inferio-
rem. **NIMIS ESSE MINISTRI**] Plus sapere, plus
curare quàm muneris ratio postulet: semet inro-
mandentes ad illa, quæ curæ suæ non habent de-
mandata: ardeiones, inquirentes, qui rebus summis
se ingerunt, jisdem se ab altioribus adhiberi simu-
lantes, perinde ac si cum primis ministris, æqua
illis potestate foret.

202. **INGENIO PINGUES**] Rudes, stupidi,
caudices, nullâ ingenii vel artis laude excellentes.
Sic dicimus, *pinguis vel crassa minorva*. Item
pingue argumentum, *pingue ingenium*: id est
rude, hebes. Horat. lib. 2. Sat. 6. §. 14.

*Pingue pœnis Domino facias, & cetera, præter
Ingenium.*-----

NARIS OBESA] Obtusi, & nihil vel parum in-

telligentes. *Acuta naris* sagaciorum sunt, *obesa*
obtusiorum. Vide quæ diximus Serm. 8. ad §.
57. fol. 263.

203. **GRASSANDO OBSEQUIO**] Adulando, &
quovis obsequii genere. viam sibi pandendo ad
benevolentiam. Horat. lib. 2. Sat. 5. §. 93.

*Obsequio grassare: moras, si increbit aura,
Cautus mihi velet carum caput.*-----

Antiqui, ut placet Fesslo, *grassari* posuerunt pro
adulari. **MAGNIS**] Optimariis & primis admi-
nistris. **REBUS AGENDIS**] Curandis contra hostes,
populi murmura, aut turbas, quæ forè timerentur,
aut prævidentur.

204. **PROSPICIUNT**] Uti quidem jactitant,
ut persuasum sit aliis, se consulere saluti patriæ,
adeoque de Rege & patriâ benè mereri. **MULTA
SINE ORDINE**] Mixtim & confusè plurimâ bla-
terant non satis adhuc explorata: & sine dilectu
temere, in obvios quoque, quolibet effundunt,
quò videantur magna valere auctoritate in aula,
& recondita quævis consilia secum habere com-
municata. Describit notos aliquot sui ævi jacta-
bundos ardeiones, homines bombylios & poly-
pragmones, qui omnia in aula scitari se cre-
debant, cum nihil agerent, à minimis etiam &
vilissimis obsequiis gloriam aucupantes. In hos
Græci rectè tulerunt, τῶ δὲ δὲς ἐνδύδαλον, id est quod
aiunt, *levis cropida, vel sandalium*.

205. **POPULARITER**] Indolè, temerè, im-
prudenter, in morem vulgi. **ARBITRANTUR**]
Judicant, probant, aut damnant.

206. **SE SIBI GRATANTUR**] Suffeni, semet
admirantes, suam sibi doctrinam, prudentiam,
auctoritatem gratulantes, vel umbrâ suâ delusi.
SUMMA PELLE] Secundùm extimam speciem,
superficie tenus. Pers. Sat. 4. §. 14.

-----*Summa nec quidquam pelle decorus.*
Translatio sit, à decore vultus, ad decorem ani-
mi. Sic & Horat. lib. 1. Epil. 16. §. 43.

Cum Diis iratis vivant, genioque sinistro.
Quantum nugarum, & rationis adultera ubique
Inter eos, mora longa, vacet nec votibus ullis

210. Dicere membratim, nec erit res digna relatu.
Acribus, his, fateor, mos oggamine Poëtis,
Et præferre suas, prætenso tempore, curas,
Unde salus patriæ; quasi nullus carminis usus
Militiæ quondam toto orbe domire fuisset.

215. Maxima ferre animæ nunc Regum opprobria digna,
Et multas post fata Erebi consumere pœnas!
Denique si quis adhuc nebulonum regulus aulas
Lambit, & inverso ostendat convitia plectro

Introrsum tempem, speciosum pelle decora.

Sic etiam ad quendam probè ac omnibus modis cognitum. Persius Satyr. 3. v. 30.

----- *Ego se intus, & in cute novi.*

207. DIIS IRATIS] Adversis, invidis, utpote qui, vitiis immodice dediti, nullâ virtute sunt gratiosi. Phrasis est Persiana, de qua jam egimus ad v. 26. fol. 319. GENIOQUE SINISTRO] Proprii & ingenui indole repugnante, serviliter adulando, laudes suas buccinando, sumo & verbis, quam te & factis, gloriosiores.

208. RATIONIS ADULTERA] Apparentis, cortice tenui speciosæ, fucatæ, falsæ. UNIQUE] In omni loco & sermone.

209. INTER ROS] Supple. *sit vel fueris*. VACET] Tempus succedere, aut animus.

210. MEMBRATIM] Singulatim & ordine. RES DIGNA RELATU] Quæ neglectis nobilioribus argumentis, referatur, & tam legentis, quam scribentis mentem avocet à rebus magis seriis.

211. ACRIBUS] Argutis, dicacibus, & acuto lotis. HIS] Indocilis & scissilis, id est: asinorum mos est obprudere Poëtis. Rectè: ita enim vetus istud: *indocile nihil iniquius.*

212. PRÆFERRE SUAS CURAS] Obtenedere suas curas, & in excusationem adducere, carminibus legant Poëtarum commentationes, cum sint inertes, ignavi, & Musarum sacris minimè initiati. PRÆTENSO TEMPORE] Temporis penuriam, per quam non liceat animum à publicis illis, seriis, utilibus & coquinam opimanibus negotiis aut studiis, ad lusus & ineptias metricas (ut vocant) transferre.

213. UNDE SALUS PATRIÆ] Supple. dependet, vel dependere denuntiant. Id est, negligunt & aspernantur lectionem Poëtarum, causantes sine dispendio salutis publicæ, se nugis ejusmodi vacare non posse. NULLUS USUS] Nulla utilitas ex verbis & Poëtica.

214. TOTO ORBE] Usquam terrarum. MILITIA DOMIVE] Tam in re civili, quam militari. FUISSET] Reipublicæ obtrigisset.

215. MAXIMA FERRE &c.] Ordina: Animæ dignæ ferre nunc maxima Regum opprobria. Id est, digni qui in hac mortali vita, Regum offensâ & ira plectantur.

216. MULTAS EREBI &c.] Et post mortem apud inferos atrocibus pœnis excruciantur. Sententia auctoritatem Diogeni tribuit, ut Poëtarum defensionem ab auctoris sapientiâ pondus accedat. CONSUMERE] Aptè: ut prius intelligantur defecisse expiandis pœnæ, quam sensus & reatus. Ita enim premitur sceleris atrocitas.

217. NEBULONUM REGULUS] Nugatorum corypheus, seu nugacissimus nugator. *Nebulones* à nebula nomen habent, quam exposuimus supra ad v. 199. fol. 341. non aliter quam à tenebris tenebriones: utrique enim utroque nomine gaudent. *Nebulones* & *tenebriones* dicti sunt, an Nonius, quia mendacis & astutis suis nebulam quendam & tenebras obijciunt. Lucil. l. 20. Sat. in reliq. Douss. n. 7.

Nugator quidam; ac nebulo sit maximus multis.

218. LAMBIT] Blaudimentis & adulatione sua demulcet, & circumdat. Sic canes hominibus lambendo blandiuntur. INVERSO PLECTRO] In-

torre

Versibus esse tuis, exerto vertice, tantum

210. *Huic linguae, sitiens quantum canis Apula, prome.*

Gratus erit toti populo, plenèque satijdet

Quisquam, cum placeat nec Juppiter omnibus? Aequa

Sufficit ad plausum selecta per ora statera.

Ætherei vates: arcu quis verberet æthere?

torto in pravam, & fortè contrarium sensum carmine. *Plastrum* fidibus sonum excitat. Hic ponitur pro carmine quod modulatur. *OSQUEDAT*] Doceat, seu potius docere contendat. *CONVITIA*] Probra, maledicta, morius virulentos, quibus eam vel alios imperis.

219. *ESSE*] Incise. *EXERTO VERTICE*] Capite in altum sublato, in signum majoris contemptus.

220. *TANTUM LINGUA &c.*] Despicere ac ride illum, linguam tantum exta os promissâ, quantum sit cani sitienti. *Pertus* Sat. 1. tria lannarum genera describit. Prima dicitur *Ciconia*, si quæ digitis in morem rostri ciconiunt. Altera pollice temporibus appressa, reliquam manum in formam sinuæ auriculæ erigit. Tertia linguam quàm longissimè exerit. De hac *ψ. 60.*

Nec lingua quantum sibi canis Apula, tanta. Canis Apulia, hic sitiens intelligitur, quia Apulia regio est Italice admodum æstuosa, quam inde Horatius siticulosam nominat. Vide suprà Ser. 1. ad *ψ. 8. §. 15.* Senius est, cum insigniter iride.

221. *SATISDEZ*] Ita componat omnia, aut nitatur componere, ut nullus omnino relinquat locus obiectatoribus, qui satiatid non acquiescant.

222. *Nec JUPITER &c.*] Cum ne Deus quidem mortalium omnium desideria & æstus tranquillare possit. Jactatum hoc ævo proverbium:

Nemo unum omnibus facere satis potest.

Cui consonat illud Theognidis apud Erafmum:

..... *Οὐδὲ γὰρ εἰς ἅπας*

Οὐδὲν ὡς ἀνδρας ἀνδρῶν ἢ τ' ἀνθρώπων.

..... *Et neque Iuppiter ipse*

Sive pluat, seu non, unicuique placet.

223. *ÆQUA STATERA*] Puro & recto iudicio, seu nullo sequiori affectu depravato, aut turbido. Rectissime enim Horat. lib. 2. Satyr. 2. *ψ. 8.*

..... *Male verum examinat omnis*

Corruptus iudex.

Statera hic Metaphorice pro iudicio ponitur. *Statera* enim ponderis seu gravitatis cuiusque rei

iudicium facit. Quod ipsum præstat humana mens post serium examen, & expansionem probitatis aut improbitatis cuiuslibet rei, libris utrimque omnibus ejusdem rei momentis. Inde & *ponderare* pro considerare, de quo Serm. 9. ad *ψ. 11. fol. 217.* Quod ipsum de trutina ejusdem significationis vocabulo Horat. lib. 1. Sat. 3. *ψ. 72.*

--- *Hac lege in trutinâ ponetur eadem.*

Pertus Satyr. 1. *ψ. 6.*

Elevat, actodas: examinetur improbum in illa

Castigat trutina.

Porro inter *stateram*, *libram*, & *trutinam*, quæ passim pro eodem usurpantur, hoc interesse voluit: quod *statera* sine lancibus rei pondus appendat, *libra* cum lancibus, inde & *bilanx*: *trutina* verò propriè pars libree quæ Græcis dicitur *γγοῦρα*, de cujus significatione variant auctores. Cornutus apud Persium, & Lambinus apud Horatium, quod sit foramen, seu illa libree pars, per quam horum & illorum vergit lingua, seu examen, ansam latine dixeris, in cuius medio puncto si hæret lingua, sit *ισοπέπλις*, id est æquamentum, seu æquilibrium. Torrensus in eundem locum cit. Horat. dicit esse ipsum examen, sive linguam in medio iugi erectam. Prior expositio verior est, & loco Persi congruentior.

SELECTA ORA] Per ora eruditiorum, virorum selectiorum & lapientum. *SUFFICIT AD PLAUTUM*] Ad celebratam & famam poetarum satis est. Rectissime: plus enim unius eruditi plausus docto Poetæ est, quam strolitorum mille.

224. *ÆTHRA*] *Supple, sunt.* Nam ut Serm. 2. ad *ψ. 13. & 39.* Poetæ divinum genus sunt, quod non suo sed numinis instinctu canere ac vaticinari olim crediti sunt. Inde Naso ibidem adductus: *Est Deus in nobis &c.* Insignis poetarum laus ab ore Diogenis. *ARCU*] Sagittis per arcum emittendis. *QUIS*] Adeo infusus & demens fuerit, ut ærem qui vulnerari non potest, feriat? *ÆTHRA*] Scilicet, Æthra vel Æthere caelum sudum propriissimè, ut ær contrà, pluvium & nebulosum designat: ut variis stultitiae fuerit,

225. *Spicula in auctorem redeunt. Te verbero culpet?*

*Invenies, vel erit nullis majoribus ortus,
Rege vel illuso merito promotus emaci,*

Aut sciolus nugax, atque ambitione profanus.

Maeste animis, calamosque move. Te gymnadas acres

230. *Exercere iterum Parnassi curia mandat.*

Stringe, dola, ferias, uras, ita jussit Apollo.

Sic fatus, tacuit. Quo possum Marte reluctor,

Fungor & extremis. Annalibus eruta priscis

fuerit, ob corpusculorum majorem subtilitatem, ætherem quàm aëra ferire: quamvis utrumque stultum, & proverbiali phrasi, methodo de operâ frustrancâ dicatur. Simili serè sensu dicimus in *calum expuere*. Hoc loco utraque parœmia ita accipienda est, ut quis ætherem directè, seu verticis sui zenith, ut vocant, sputo vel telo impetaret: quo casu supèr sit quod sequitur.

225. *SPICULA IN AUCTOREM &c.* Recidunt in caput evibrantis. Ita nempe convicia jasta in Poëtarum versus, livido sensu & temere interpretatos, non raro frandi sunt convitiatoribus, ut locum habeat Senec. Trood. §. 868.

Sceleris coacti culpa ad auctores redit.

Et Thyest. §. 310.

Sape in magistrum scelera redierunt sua.

VERBERO Nomen contumeliosum: verberibus dignus, verberatus, flagro, plagitribus, cuius coactæ plagis vel verberibus occidere. Servi enim plagis instituuntur. Hos & magistros, plagipatidas, flagitribus, &c. appellat Plautus.

226. *INVENIES* Deprehendes. *NULLIS MAJORIBUS ORTUS* Nobilibus scil. quos ciere possit ad illustrandam suam familiam: id est, vel erit obscurus, vel ex facie plebis.

227. *REGE VEL ILLUSO* Decepto per falsa instrumenta, vel testimonia. *MERITO EMACI* Auri interventu. *PROMOTUS* Nobilitatus, id est: nobilitatem pretio mercatus.

228. *SCIOIUS* Indoctus, seu quod pejus est, semidoctus. *NUGAX* Nugis & nebulis ex Helicone collectis armatus. *AMBITIONE PROFANUS* Infamis, & præculi à sacris Musarum arcendus, quod velit haberi doctus, cùm sit indoctus, imò & cultum Dearum despiciat.

229. *MACTE ANIMIS* Animandi formula; quasi *magis auctus esto animis*, Eâ enim utimur

dum à te feliciter cœptâ quempiam laudamus, & ad profectumque hortamur. Jungitur nunc ablativo, nunc genitivo. Virg. lib. 9. *Æneid.* §. 641.

Maeste nova virtute puer, sic itur ad astra. Cicero ad Attic. suum lib. 12. *Epl.* 7. *Tantissimæ ab re tua est etis tibi, ut etiam Oratorem legas?* *Maeste virtute: mihi quidam gratum erit &c.* Silius lib. 12. §. 256.

Agnoscensque decus, maeste è virtutis avita. *Maeste Antenoride, nunc, inquis, rapta petamus.* Martialis lib. 12. *Epig.* 6. §. 7. *Maeste animi.* --- *CALAMOSQUE MOVE* Scribe Satyras. *GYMNADÆ* Pugnas, luctas. *Gymnadas* ludi sunt palestrii sive gymnici, quibus se exercebant nudi luctatores. Vide quæ diximus suprà ad §. 63. fol. 324. Papin. Achil. l. 1. §. 357. --- *novo exercere protervas Gymnadas* --- Thebaid. l. 4. §. 106.

--- *Mercurius turpatus gymnada vulnus.* Sententia est: iterum jubet pugnare, seu ludari cum moribus hominum depravatis.

230. *PARNASSI CURIA* Concilium Apollinis & Musarum.

231. *STRINGE* Constringe, aut scerum poëticum exere. *DOLA* Complana (scabitiem vitiatorum dolabrâ metricâ. *FERIAS, URAS*) Ferulâ & igni castiga & exure vitia.

232. *SIC FATUS TACUIT* Diogenes. *MARTE* Qua possum virtute ac ratione. Sic tritum istud: *Marte suo*, id est fuisse viribus & administrandis. Cicero de off. 3. c. 34. *Hanc partem explebimus, nullius adminiculis, sed ut dicimus Marte nostro.* Imperat. Zeno Codic. l. 3. Tit. de iudiciis leg. 12. §. 9. *Si neque per alteram litigantium partem, nec per iudicum steteris, quo minus lis tuo Marte decurrat, sed per quosvis causarum &c.* Vide Etasch. Chil.

233. *EXTREMIS* Extremas rationes, seu reliquam

- Multum plausible coquitur mihi massa camino,*
 235. *Utile epos domino; quo subdola necto alienis*
Stemmata stemmatibus, ramosque inter fero ramis.
Huic caput, huic caudam levo, do, nova condo vetustis,
Mutuo, compono, confundo falsa meracis.
Mentior audacter, tollo super astra, marito,
 240. *Comparo, & optatis presentia numina verbis*
Palpando veneror. Me tempero tempori. Amantur
Artifices calami: nec me felicior alter,
Si sit in aspectum mihi fas educere fetum.

liquam mihi argumentorum vim expedio.

234. PLAUSIBILI] Placituro, plausum captratio. Cic. A.D. 1 in Ver. c. 8. Iudicium culpæ, atque dedecore, etiam censorium nomen, quod asperius antea populo videri solebat, id nunc postur: id jam populare atque plausibile factum est. MASSA] Materia laudis aliquando mihi procedenda. CAMINO] Ingenio meo. Id est, Historiis vato, & laudum argumenta coacervò, quibus aliquando extollam Principes & aux proceres, ut primarum genium gratiam demerear. Translatum à camino vel fornace argentario, sive furno, ad animum argumenti scribendi excoctorem.

235 UTILE] Futurum, rem amplificaturum. EPOS] Carmen heroicum, non familiare illud & tatyricum, sed magniloquum, dactylicum, & senarium istud, quo gesta Herodum, Principum, aut virorum fortium decantantur. DOMINO] Poetæ auctori suo SUBDOLA] Subdole: nomen pro adverbio, antimeristice.

236. STEMMA TA STEMMA TIBUS] Commisceo stemmata inter se, & ex aliena familia mutuor necessitudines, quibus exornem alteram: id est: uni familie stemmata tribuo impropria, illa propriis permiscendo. Vide quæ diximus de stemmatibus Serm. 6. ad §. 76. fol. 131. & Serm. 7. ad §. 320. fol. 209. RAMOSQUE] Lineas cognationis commisceo cum gradibus alienæ familie. Rami hic funt lineæ, sicut arbor est series Genealogiæ. Constat ex Persio Sat. 3 §. 28 quem adduximus fol. 209.

237. CAPUT] Ortum vel parentes primogenios, probrosos scilicet, & qui videntur ferri in nobilitate, aut qui satis antiqui non sint, ut citius sit ignorare originem, quam eam nosse hellestiam.

CAUDAM] Patrem et avum, vel avum & aviam ejusdem familie, qui potius insulcarunt, quam collustrant gentem suam. LEVO] Demo: sic enim ipse norat in M. SS. & phrasi Italica id verbum idem ferè sonat Nec abluisti illud Livii l. 6. plagam levare, pro asserere. Et illud Ovid. Met. 8 §. 647. ----- Furci levat ille bicorni

Sordida terga suis, nigro pendencia signo. DO] Quibus deest caput vel cauda. In his omnibus videtur rarexare noros quosdam sui seculi genealogos, quibus quæstus fortè, ab his officiis, minimè nobilis. Sententia hæc est: ubi deest familie caput vel cauda, affingo & do cujusmodi stemmata volo.

238. MUTUO] Commodo ramos raptos ex aliena arbore genealogica. COMPONO] Ex variis ramis aliunde avulsis. FALSA MERACIS] Commisceo vera juxta & falsa inter se.

239. MARITO] Commisissor nuptias, quæ nunquam existeret, dicendo v g. Cuiam nupsisse Sempronio, unde illustrior domus evadat.

240. COMP. RO] Minora majoribus, ut magis extollam. PRÆSENTIA NUMINA] Heroës, Semideos, Principes adhuc viventes, ut mihi profint.

241. PALPANDO] Adulando. Vide ad §. 7. fol. 317. ME TEMPERO TEMPORI] Attempero, accommodo me moribus hujus ævi, doctus scilicet & instructus ab auctore non contemnendo, reddere temporibus, ut dixi supra §. 1.

242. ARTIFICES CALAMI] Stylus & sermo ad assentationem, & captandus Joves artificiosè compositus. FELICIOR ALTER] Subaudi, fuerit.

243. SI SIT IN ASPECTUM &c.] Si liceat edere poemata sic deducta,

- Ille manu mulcens spatiosam ad pectora barbam,*
 245. *Librantesque oculos paulum tellure moratus;*
Auctoramento, Clario, Ducibusque teneris
Militia celestis, ait: quæ signa sequaris
Hos penes arbitrium est; invitâ nemo Minervâ
Postulet accingi: pro seculo & viribus arma,
 250. *Qui nos, plus nobis Superi novere, ministrant.*
Ipse Pater, sacris vatum qui præsidet armis,

244. ILLE MANU MULCENS] In morem deliberrantis, vel pensitantis, quid ad hæc responderet. Eodem gestu postremo loco Nasoni responderet Janus Fabr. 1. §. 259.

ILLE MANU MULCENS] *propinquam ad pectora barbam. SPATIOSAM BARBAM] Latam, latam, & in pectus promissam. Sic enim supra Diogenem describit Martialis ad §. 62. citatus. Sidon. Apoll. 1.9. Epl. 9. Quid per gymnasia pingantur Arceopagitica, vel Prytanæa. Zenophippus cervicæ curvâ, Aratus pandâ, Zenon fronte contractâ, Epicurus ense dissensâ. Diogenes barbâ comantem, &c. Idem Carm. 15. §. 183.*

Quæ Cynici per menta feri rugosaque colla, Rurip odoratam redolenti serpice barbam.

245. LIBRANTESQUE OCULOS] Divinum quid ejaculantis. Synecdochiceus, pro secundum oculos, aut librantibus oculis. TELLURE MORATUS] Humum oculis desigens, id est aspiciens. Ovid. Metam. 13. de Ulyssæ §. 125.

-----Oculos paulum tellure moratos

Sussulsi ad proceres.-----

In morem cognabundi, & attentionem parantis. Sic enim præcipit Quintil. lib. 11. c. 3. *Discurso non pretinus erumpendum, sed danda brevis cogitationi mora. Hoc præcipit Homerus Ulyssis exemplo, quem stesisse oculis in terram dixit, priusquam illam eloquentia procellam effunderet, dixit. Ita & hic Cynicus.*

246. AUCTORAMENTO] Debito, promisso, sacramento. Severe, tanquam dux imperari militi. Auctoramentum nexus est militaris solenni sacramento injectus, quo milites duci se obstrinxerunt. Cic. lib. 1. Off. c. 150. *Est in mercenariis ipsa merces auctoramento servitutiis. CLARIO] Apollini vatum Duci. Clarius enim Apollo dicitur à Claro Jonæ civitate, ubi illius sanum & oraculum. Ovid. de art. lib. 2. §. 80.*

Et Pater, & Clario Delos amata Deo.

Et ipse de se apud eundem Met. 1. §. 515.

-----Mibi Delphica tellus

Et Claros, & Tenedos, Pataraque regia servit. DUCIUSQUE] Musis, earumque legatis doctorum sapientiumque primoribus immortalibus, quibus & ego accenseor.

247. MILITIA CELESTIS AIT] Ætheriæ, sive Poëticæ, quæ de cælo, & cui animorum & ingeniorum armis militatur. Sic Diogenes. *QUÆ SIGNA SEQUARIS] Perstat in metaphora; cuius metri vel argumenti potéma tibi elucubrandum sit. Musis enim sua signa sunt & cohortes. Alios sibi militantes habet Calliope, alios Thalia, alios Clio &c. Signa verò dicta sunt in bello, quæ visa vel audita monent milites, stare aut progredi, prosequi hostem aut se recipere, &c. Porro signorum alia sunt musa, ut aquilæ, lupi, minotauri, equi, apri, dæcones, vexilla &c. alia vocalia, ut tubæ, tympana, cornua &c.*

248. HOS PENES &c.] Decernendi, imperandique potestas. Id est, illorum est tibi imperare. INVITA MINERVA] Ita supra §. 26. fol. 319. *Invitu Divis, Exponit Cic. 1.1. Off. c. 110. Nihil decet invitâ, ut aiunt, Minervâ, id est adversante & repugnante naturâ. Horat. de arte Poët §. 385.*

Tu nihil invitâ dices, saisiſſus Minervâ.

249. POSTULET ACCINGI] Mini vel parari ad exercitum Poëticæ. Id est, nemo aggrediatur scribere, quod novis genio suo contrarium. PRO SECO] Pro moribus temporis. VIRIBUS] Ingeniis. Alios enim soluta, alios ligata, alios seria, alios jocosa; alios festiva, alios maledica & mordax Musa ad scribendum impellit. ARMA] Facultatem necessariam, inventiones, impetus, calores &c. quibus constat ingeniosa quævis & laude digna lucubratio.

250. QUI NOS PLUS NOBIS &c.] Qui nos melius & intimius novere, quàm ipsimet nos.

251. IPSE PATER QUI &c.] Apollo Litterarum exercitus Imperator.

*Splendeat, aut medicet, cante, venetur, ametre,
Occidat, aut surgat, pharetratus obambulat: ille
Ipse tibi nostro assignat Pater ore sagittas,*

255. *Orbe novo Pythona quibus molemq̃ vaporum
Diffidit: humores jubet impugnare malignos
Te mundi senio; cicuresq̃ ferosq̃ dracones
Figere, canosis hominum conatibus ortos.
Parce tibi, patriæque tuæ, si te timor arguit;
260. Me scenæ adducas, & suggillentur Athenæ.*

252. SPLENDEAT] Lucem orbi submini-
stret. Nam idem sol, Phœbus, Cynithius. ME-
DICET] Medicinam faciat. Inventor enim est
medicinæ, aut saltem partis quam vocant *Phar-*
macopœiam. Ipse de se apud Ovid. Met. 1. 5. 521.
Invenimus Medicinam meū est, episcopusq̃ per orbem
Dicor, & herbarum subiecta potentia nobis.
Medicare Servius vult esse antiquum, medicari
verò recentioribus Latinis in usu fuisse: inde
metri necessitate compellum cecinisse Virgi-
lium Georg. 1. 5. 193.

Semina vidi equidem multos medicare feroces.
CANTE] Carminis ipse & Musices auctor, qui
& ibid. Met. 1. 5. 518.

----- *Per me concordant carmina nervis.*
VENETUR] Et Apollini peritiam sagittandi ve-
teres setulerunt acceptam. Ceterum venatu se-
met excussisse innuit Ovid. Met. 1. 5. 441.
Hunc Deus accitens, & nunquā talibus armis
Antē, nisi in damis, capressiq̃ fugacibus usus.
Inde cæso Pythone Pythia per orbem illustrata.
AMETUR] Daphnem, Cornidem, Chionem &c.
Vide Ovid. Metam. libros 1. 2. 11. &c.

253. OCCIDAT AUT SURGAT] Nostiat Diei
pariendis, quatenus nimirum Sol est. PHARE-
TRATUS] Pharetra semper accinctus. Inde enim
accitens sæpe nuncupatur.

254. NOSTRO ORE] Per me, seu meo Dio-
genis hortamento. ASSIGNAT] Præfigit seu
præscribit tibi materiam, in quam spicula tua di-
rigas, vel unde tibi tela depromas. SAGITTAS] *Ser-*
mones familiares, Satyras, Poëmata morda-
ciacia, & auleciæ.

255. ORBE NOVO] Post estactysmum reno-
vato. De quo Naso Met. lib. 1. 5. 343. decre-
scente jam diluvio:

Lam mare latus habet: planos capis alveus amque:

Flumina subsidunt: colles exire videntur.

Surgit humus: crescunt loca decrescitibus undis.
Pessiq̃ diem longum nudata cacumina silva
Ostendunt, limumq̃ tenent in fronde relictum:
Redditi orbis eras.-----

PYTHONA] Serpente[m] maximam & incogni-
tam, ex terræ inundatæ vaporibus & solis calore
prognatam, quam Apollo sagittis suis confixit.
Vide Ovid. Met. 1. 1. 5. 438. MOLEMQ̃ VA-
PORUM] Nebulas & moles monstrorum ex vapo-
ribus & æstu solis genitas.

356. DIFFIDIT] Discussit discidit. HUMORES
MALIGNOS] Noxios mores, facinoræ, scelera, &
malefacta hominum, imò & monstra.

257. TE MUNDI SENIO.] Hoc novissimo se-
culo. CICURESQ̃] Molles, effeminatos, & adu-
landi cacoëthe serviliter discinctos. FEROSQ̃] *Feroces,*
obdurnos, pertinaces malitiæ, qui nec
humanam nec divinam potestatem revereant.
DRACONES] Facinorosos, secleratos, omni no-
xiarum genere venenosos.

258. FIGERE] Transfigere, perimere. Cœno-
sis] Viriosis. CONATIBUS] Pravis libidinibus,
maximè usu jam robotatis, & in immanem mo-
lem, Pythonis insilar, concretis.

259. PARCE TIBI PATRIÆQUE TUÆ] Amolire
invidiam à te & patriâ tuâ, generatim tantum,
& celato secleratum nomine, quasi alienigena
exterorum mores atrodens. Si TE TIMOR AR-
GUIT] Si offensam metuis, & nolis sub personâ
propriâ nomen tuum odin exponi.

260. ME SCENÆ ADDUCAS] Duc me in thea-
trum tuis verbis, & sub personâ meâ libere quid-
vis dicito. Aptè scenæ hic meminit, cum Satyræ
olim fuerint pars Comœdiarum. SUGGILLEN-
TUR ATHENÆ] Ira compagne sermones tuos, ut
ego Diogenes inducar, non Antvetpientes, Bra-
santos,

Unus ab antiquo naturæ vultus in orbe est:

Sæpè & diverso res una coïncidit ævo.

Nil ultra: tenues agilis decessit in auras.

Quid mihi tunc animi potuit calamitæ fuisse,

265. *Dicite Pierides: pugnant nova vota, Deusque:*

Et cupio, & nequeo, mihi nunc servire, Deo nunc.

Spène cadam tantâ? Emoriar. Phæbone resistam?

Dat mihi quodcumque hoc oris. Placet illa, vel iste,

Deficiunt ad cæpta manus. Sed vincite, Divi;

270. *Sic voluistis enim: mea meque adscribite fatis.*

In partes venias operis director. Ineptum,

bantos, vel Belgas, sed Athenienses reprehendere.

261. UNUS AB ANTIQVO &c.] Eadem est rerum facies, quæ fuit olim: eadem mundi constitutio, eadem siderum & cæli inclinationes, eadem hominum cupiditates & affectus. Natura enim depravata quolibet tempore hominum mentes in malum inclinavit.

262. SÆPÈ ET DIVERSO &c.] Eadem non tantò diversis temporibus usu veniunt: & quæ olim gesta sunt, non tantò videas hoc tempore evenire.

263. NIL ULTRA.] Supple, dixit. TENUES &c.] Disparuit, pro more spectrorum.

264. QUID MIHI &c.] Quis mihi tunc animus ad meditandum, quis calamitas ad scribendum potuerit fuisse? Ovid. Met. 14. § 178.

Quid mihi tunc animi (nisi si timor abstulit animum

Sensum animumque) fuit? ----

Hæsitare ac titubasse se innotuit Poëta tanquam in bivio, non potum definire in utram partem se flecteret, an ad Epos, an ad Satyras.

265. DICITE PIERIDES.] Vos Musæ denuntiate, cum tantæ consternationi & dubitationi describendæ, me imparem agnoscam. NOVA VOTA.] Desiderium scribendi carmina epica, & cantandi fortia facta Principum. Deusque.] Apollo Satyras imperans.

266. ET CUPITO &c.] Ordina: cupio nunc mihi, nunc Deo servire, & nequeo. Id est, optem adulari magnatibus scribendo plausibilia & placencia, & simul Apollini scribendo Satyras.

267. SPÈNE CADAM TANTA.] Excidamne tantâ spe augendarum rerum mearum à gratia & benevolentia optatum? Jam enim suprà cecinerat §. 14. ---- Promissi crescere Regum

Hand dubiis, magnosque inter strepitare ministros. Nec spes ipse meus capio. ----

EMORIAR.] Luctu scil. si me hac spe frustratum competiam. Quasi dicat: nolo institutum aur decretum opus abjicere. PHÆBONE RESISTAM? Non obtemperabo Phæbo Imperatori militiæ poëticæ, cujus auctoramento teneor, jam nunc mihi satyricum genus demandari?

268. QUODCUMQUE HOC ORIS.] Ingenium hoc qualecumque, & scribendi characterem. Æolus ad Junonem apud Virgil. l. 1. Æneid. §. 32.

*Tu mihi quodcumque hoc regni, tu sceptrâ lo-
vemque*

Concilias. ----

PLACET ILLA VEL ISTE.] Assyndeton suppressi à disjunctivâ, ut sensus sit: sive placet illa spes tanta, sive placet iste Deus.

269. DEFICIUNT AD CÆPTA MANUS.] Ipso initio retrahuntur à scribendo, animo nondum ad alterutrius argumenti descriptionem semet efficaciter inclinante. SED VINCITE DIVI.] Vos Apollo, Musæ, Diogenes, quos Principibus & Semidicimodiernis antefere. Succumbit Parnassi imperio, & religionis impulsu satyricam telam orditi insiliunt.

270. VOLUISTIS.] Me incitando per Diogenem, & genium meum eò me impellentem. MEA, MEQUE ADSCRIBITE FATIS.] Mihi & scriptis meis ira fuisse in satis credite. Id est, pensate me fatali quadam necessitate (genio scil. meo continenter me urgente) incitatum & compulsum hanc satyrâ conscribere. Hoc pacto cavet invidiæ, vel eam insigniter minuit.

271. OPERIS DIRECTOR.] Tu Diogene, qui me in hoc opere conscribendo direxisti, docendo

quâ

*Criticus exclamat : pol pol , Biante relicto
Laudetur Cynicus ? Noli me Critice nugis
Perturbare tuis. Si ideas jacto Platonis,
275. Surget Aristoteles ? Crepitem paradoxa Fieni;
Nonnius obmisset ? Placuit si concio Gaudere,*

quâ ratione , cautelâ , energiâ mihi scribendum sit : quemadmodum suassisti , commoda huic satyræ personam tuam , & permittit ut ore tuo latrem , ac dente tuo mores hujus temporis mordeam. INEPTUM] Quod fœdidi ac impudentis Diogenis persona assumatur.

272. CRITICUS] Censor quispiam de numero Criticorum , qui de omnibus scriptoribus & scriptis judicant. Dicit *παρά τὸ ἀγλῶν* , quod est , *disserno, dirimo* : vel *ἀνὰ τὴν ἀγλῶν* , quod est iudex , vel arbitrator : unde *ἀγλῶν* Græcis est , *solers ad judicandum* , vel *judicandi peritus*. Item qui iudicat de aliorum scriptis. Clemens Alexand. lib. 1. Strom. docet Apollodorum Cumanum primum suscepiſſe Critici nomen. Criticorum meminuit Horat. lib. 2. Ep. 1. §. 50.

*Ennius & sapiens & fortis , & alter Homerus.
Vi Critici dicunt.*-----

Notæ extendit primam in *criticus*. Fortè secutus Martialis lib. 7. Epig. 89. §. 4.

Æqualis liber est, critice qui malus est.

Ubi alii legunt *Cretice*, uti & in titulo : voluntque hic deceptum Despauterium, qui primam in *Critice* incipitem dixit. Vide Radcrum, *Poz. 101*] Affirmandi & jurandi particula, sicut *hercule, adelpo, meridiu fidius* &c. Ac si dicat, certè laudetur Diogenes? Geminatio hic vim affirmandi intendit. BIANTE] Priore Philoso-
pho, uno ex septem sapientibus : quem fecerunt captivus filias sibi cœmptras , nutritas , & cum dote ad patrem domum remissas , invento à piscatoribus auro Athenis tripodæ, cui inscriptum, *ΣΑΠΙΕΝΤΙΑ* , donatum , postquam pietatis hujus in captivis indicium concioni delatum erat. Il-
lum tamen & munus , & nomen rejecisse in Apol-
linem prodidit. Sententiæ illius vehementer placuerunt, de quibus Lælius lib. 1. Inter ceteras hæ celebrantur : *civibus placere omnibus stu-
de , habere enim id multum gratia : contrâ verò
fastus ac superbia semper nocuit*. Infelix qui non
potest ferre infelicitatem. *Vita tempus matire ,
tanquam diu & parum visurum. Leni insti-
tum aggredere , electum constanter tene. De Diis
loquere , ut sunt : in eos refer quidquid boni ege-*

ris. Vita viaticum tibi sapientiam para. Hippo-
nax & Heraclius ejus doctrinam ceteris præferre
non dubitarunt : quare & Prienenses illi facel-
lum dedicant. Rectè itaque clament Critici de
Biante, cujus doctrinam noverunt esse maximè
popularem & civilem , austeræ ac horridæ Dio-
genis disciplinæ proflus contrariam.

273. LAUDETUR CYNICUS] Cynicus quis-
piam & ex familia Cynicorum , quorum ratio,
ut inquit Cicero l. 1. off. c. 148. *tota est ejicien-
da. Est enim inimica verecundia, sine qua nihil
rectum esse potest, nihil honestum* , & quidem
Diogenes ille canis impudens & omnibus ob-
strepsens ? Ac si dicat : neglecto viro sapientissi-
mo & civibus gratioſo, laudetur mordax ille, qui
locum sibi non vendicat inter sapientes ? *NO LI
&c.* Respondet Poëta, *NUGIS*] Argutiolis , &
altercationibus de re nihili. Lipsi. Præfat. ad lib.
Elect. *Plerique delicati hoc Criticum genus as-
pernantur, quasi ludum aliquem nugarum*. Cer-
tè nisi studium isthœc arte , temperantetque tra-
ctetur, in fumos & superfluos nugarum anxie-
tates dissolvitur.

274. IDEAS] Illas Platonicas, in pulvere Lo-
gico ita tritas, ut ne sciolis quidem lateant. Plato-
nis sententiæ , laudæque in veterum ethnico-
rum , ac SS. Parrum , & in primis S. Ang. monu-
mentis passim obvia sunt.

275. SURGET] Insinger, jure scilicet & non re-
mere : ut sensus sit : laudando Platonem non
aspetnor Aristotelem : eadēque ratione intel-
liges quæ sequuntur. PARADOXA] Ab omnium
opinionum recedentiâ , quæ est illud : scetum in
utero materno tritū jam luce conceptum ani-
mâ rationali vegetari. Et hoc est *παράδοξος* FIENI
] Thomæ Fieni Anverpiciensis , Medici cele-
berrimi , qui posito artis tirocinio sub eruditissi-
mis Doctoribus in Italia , Lovanii ex primaria
cathedra Medicen professus , dubium an patrem;
certè superiorem se in penetrandis naturæ arca-
nis æmulum habuisse , minimè dubium reliquit.
Commentationes ejus publico donatæ recense-
ntur in Biblioth. Val. And. & Ath. Sweetii.

276. NONNIUS] Ludovicus Nonnius Alvari
X x 3 F. Lud.

An mihi vel meritò Patrum succenseat ullus ?

Non ego de capite ullius diadema revello.

Sume tibi Septem, vel totam Porticum; apertos

280. *Concedo campos : genio meus utilis isti*

Stat mihi laudandus satyrarum robore Primas.

Democritus risit : flevit contrarius auctor :

F. Lud. N. Medicus itidem Antverpiensis clarissimus, Poëta singularis, utriusque literaturæ ac antiquitatis peritissimus, qui cùm aliis, tum Diætetico suo, sive libris de re cibaria, optime de poetæis meritis est. Consule Val. And. & Sweett. citat. In ejus effigiem olim lusi Antverpiæ & Belgicæ nostræ delictum, Casperius Gevartius hoc tristicion.

*Quem Genitor, què clarus avus, Podaliria proles
Sicripæ Asclepiadum comprobas esse satum;
Talis Apollinea bis Nonius inclutus arte,
Ora gerit, Musi & tibi Hygeæ sacor.*

*Prærogæ & duplici Porcarum flamina vidæ,
Ex aquo Panæis vi, calamisque potens.*

OBMURMUR. Obmurmure. *Muffare* est submissa voce loqui. CONCIO GAUDA.] Sacra declamatio R. P. Joannis à Gauda, qui ævo Scholiriano famosissimus & eloquentissimus fuit concionator Soc. Jesu Presbyter, scriptis clarus, facundiæ Belgicæ Demosthenes, cui peroranti, maxima quæque sana & auditoria, angusta fuisse sæpenu-mero deprehensa sunt.

277. AN MERITO VEL &c.] An mihi meritò succenseat quispiam. PATRUM.] Presbyterorum concionantium, Soc. Jesu, aliorumve ordinum ?

278. NON EGO DE CAPITIS &c.] Id est: neminem velim sua diadema frustulatum. In M. SS. sic extat explicatio:

---- Illi non ego detrachere ausum

Hærencem capiti multa cum laude coronam.

Probrum id olim iudicatum. Hinc Antoninus Caracallus Augusti apud Alium Spart. damnatos voluit, quæ coronas imaginibus ejus detraxerant. Coronæ autem sive diademata hoc loco, pro laudibus vel præclarè gestis usurpantur, ut ex Mureto supra exposuimus Serm. 6. ad p. 76. fol. 132.

279. SEPTEM.] Græciæ sapientes, tibi laudandos, imitandos, in scenam producendos assume. Auloph. ptolog. Ludi VII. Sapient.

*Septem sapientes, nomen quibus istud dedit
Superior ætas, nec focus sustulit.*

Hædie in orchestram pollati produnt.

De numero constat, de nominibus non item, quorum apud idoneos scriptores aliqua varietas. Ausonio reteruntur, Bias Priænzus, Pittacus Mitylinus, Cleobulus Lindius, Periander Corinthus, Solon Atheniensis, Chilo Lacedæmonius, Thales Milesius. VEL TOTAM PORTICUM.] Totam Scholam sive sectam Stoicorum, qui olim in porticu philosophari solebant, sic dicti aut rūs rōūs, id est, à porticu, quasi *porticenses*. Ejus familiæ Princeps Zeno, unde Zenonii, quibus schola erat Porticus Pisonastææ, quæ postea piscinis à Polygono variè decorata, nomen tenuit, sive variæ accepit. De Chryssippi porticu meminit Venusinus Satyr. 3. l. 2. p. 44. Vide etiam Lipsi. manu d. ad Stoic. Phil. lib. 1. Differt. 12.

280. CONCEDO CAMPOS.] Excurre ut libuerit in laudes omnium Sapientum & philosophorum Græciæ, per me licet, non invideo, non obmulus. GENTO MEUS &c.] Sic ordinandum: stat laudandus mihi meus Diogenes robore satyrarum primas, utilis isti meo genio satyrico. SATYRARUM.] Activarum & vocalium: nam & actiones suas satyricas argutis condidit. PRIMAS.] Princeps omnium Satyricorum, qui non osecitant id argumentum, sed fortiter, & maximè tam factorum quàm verborum contentione & energis tractavit; nihil quidem scripfitando, sed plurima scititando, & satyricè inter ea cum multo sale disserendo.

282. DEMOCRITUS.] Abderites Philosophus celeberrimus, de quo supra egimus Serm. 9 ad p. 50. fol. 291. CONTRARIUS AUCTOR.] Heraclius Ephesius, qui sicut Democritus cuncta, quæ inter se homines actarent, tanquam ineprias ridebat; ita ipse eadem, tanquam miseria, desebat. Unde quoties in publicum eorum uterque procedebat, hic flebat, ille ridebat. Innuat Juven. Satyr. 10. p. 28.

*Læmus igitur laudas, quòd de sapientibus alter
Ridebat, quoties de limine moverat unum,
Proclerataque pedem: flebat contrarius auctor ?*
Ob-

*Dignus uterque cedro : sed quid profecerit ultra,
Non video , quàm quòd memorandum emblema remansit.*

285. *Quid precor ad Cynicum , qui caustica moribus adfers,
Atque salutare medicatur vulnera lingua?
Prodit Aristippus doctus variare colores,
Si quis adulatoris habet defendere caussam.
Vivat Aristippus , nostras concurrat ad aulas;*
290. *Nomme fame misère , nisi discat multa , peribit ?
Invenies multos hac tempestate Platonēs,
Dantur Aristoteles : nam quæ non atria abundant
Magna sophis ? Ex incessu cognoscere possis.*

Obscuritatem hujus , perspicuitatem illius notat Cicero lib. 2. de Divin. c. 132. Valde Heraclicus obscurus : minimè Democritus.

283. CEDRO] Immortalitate , perpetuæ laudis memoriâ. Cedrus arbor cariem non sentit , uti nec illa , quæ succo illius imbuta sunt : inde æterna creduntur. Pers. Sat. 1. §. 42.

Os populi meruisse : & cedro digna locutus. PROFECERIT] Hic flendo , ille ridendo , quid contulerit ad vitiorum extinctionem.

284. EMBLEMA] Pictura , seu picturæ argumentum , quò moneantur homines mundi vanitatem contemnere , ab hoc deservat , ab illo derivatam. Statuariis enim & pictoribus uterque sui effingendi insignem materiem præbet. Emblematis ab inferendo dicta sunt , ἀπὸ τῆς ἐμβάλλου , quod est , *inserere* : suntque opera illa segmentata , seu ex reffellis coagmentata opete musivo , de quo egimus fol. 234. col. 2. rei alicujus figuram exprimentia. Sunt & poculorum exemplaria ornamenta. Hoc loco autem ἐμβλημα est pictura loquax , instar notarum Hieroglyphicarum apud Ægyptios , quasi symbolis quibusdam arcana sapientix & morum præcepta inculcans , cui breve subiectum epigramma , ejus sarem & sensum non raro explanare solet.

285. Quid &c. Quid illi cum Diogene colati ? CAUSTICA] Urentia & efficacissima remedia , quibus animi vulnera quàm citissimè coquant. CAUSTICA medicamentis , medicis censentur omnium vehementissima , utpote quæ ex tempore virtutem suam in partem affectam exeant , & malum auferant.

287. ARISTIPPUS] Cyrenæus ille , de quo

Serm. 1. ad §. 99. fol. 17. VARIARE COLORES] Mutare ingenium , judicium , sensu , pro personis & rebus. Vide quæ diximus ibid.

288. ADULATORIS] Qualis fuit Aristippus , qui dapibus Siculis servivit. Vide ibid. Sensus est : in scenam producatur Aristippus ab eo , qui defendendam sibi suscipit adulationem.

289. VIVAT] Demus illum vivere , aut sic ita , vivat. NOSTRAS AULAS] Ad aulas Principum nostri temporis veniat , sicut olim ad Siculas Dionysii tyranni.

290. NISI DISCAT MULTA] Hodie scitu necessaria , quibus gratiam à Principibus ineat , quæ ipse , licet doctus variare colores pro tempore & personis , nondum plenè calluit. Reprehenduntur hic præci Philosophi , & rejiciuntur tanquam præserti instituto minis utiles. FAME PERIBIT] Liceret ipsi fame perire , cum tamen olim laurè à Dionysio habuissit. Notat Aristippum , serviliter mensas alienas sectatum.

291. PLATONES] Magnos & insignes Philosophos , qui mòrum & vitæ fastu Platonem æquent , aut proximè illi accedant.

292. ARISTOTELES] Celeberrimi & in scholis tritissimi Doctoris æmulatores & interpretes , qui variarum rerum doctrinâ animum excolunt , & Principis sui vestigiis insistant. Recenset hic diversarum sectarum Philosophos , quibus sicuti nulla , aut perexigua de castigandis hominum vitiis cura fuit , ob metum offensæ vel damni , maxime apud potentiores : ita & hoc seculo paucos habent , qui hanc eorum incuriam non sentiantur. Ex INCESU &c.] Superbo , gravi , & ad fastum composito. Notat eos fortasse de quibus Serm.

Dantur Anaximenes : Periadros vendo minoris :

295. *Dantur Aristippi : Cynosargis janua clausa est :*
Mentio nulla virum. Perit cum Antisthene Crates,
Infra qui humanam cum audent vivere sortem,
Et latrare sui circum praeordia civis
Utiliter, veri secli pecuarii, odori,

300. *Plus sibi, quam reliquis, supra vixisse, fatemur,*
Sortem hominis. Exemplar cur non imitabile ? Dicam.
Aut quia difficile est Cynicorum more latrare;

Serm. 1. § 33. ----- *Professi grandia surgunt.*
 Scientia enim inflat.

294. ANAXIMENES] Similes Anaximeni Milesio, qui docuit aerem esse infinitum, rerum omnium principium, & in eo moveri sidera, non supra sed circa terram. Laërt. lib. 2. Cicero de nat. lib. 1. c. 26. *Anaximenes aërem Deum flavit, cumque gregio, sicut immensum, & semper in motu.* PERIANDROS] Sequaces Periantidis Corinthii. VENDO MINORIS] Minoris aestimo. Impietatem ejus in uxorem & filios, incertumque cum matre concubium, discas ex Laërt. & aliis. Unde mirantur nonnulli, ei septem inter sapientes locum obvisse. Ejus senectutem Aufonius de VII. sap. celebrat hanc fuisse:

Numquam discrepat utile à decore.

295. ARISTIPPI] Qui temporis serviant, colores variant, Principibus assentientur. CYNOSARGIS] Scholæ Cynicae, sive gymnasii, in quo Anaximenes scilicet pater philosophatus est. De illo Laërtius lib. 6. *Discrebat autem in gymnasio quod avicragis appellatur, non longe à portis civitatis.* Nomen illi datum à cane albo vel vgilio. JANUA CLAUSA EST] Id est, nullos habet auditores, hodie non inveniuntur Cynici.

296. VIRUM] Cynicorum qui masculâ virtute ac constantiâ pravorum mores invadant. PERIT] Negligitur, eius Doctrina vel exemplum non admittitur. CUM ANTISTHENE] Atheniensis, Cynicæ sectæ Princeps. Diogenis præceptor: cui baculo se repellere nienti, *cade*, inquit Diogenes, *tam durum nonquam baculum repereris, qui me donec aliquid dixeris, à te abigit.* CRATES] Thebanus Diogenis Discipulus, qui re paternâ in cives distributâ, Cynicum institutum amplexus, infectandis vitiis adeo incubuit, ut cum *eugenis* lecto, id est januarum apertorem

dicentem, quod in omnem domum correpturus penetraret. Alii volunt eum, auctore Diogene, pecunias in mare abjecisse, alii itapezicæ tradidisse stipularum ab eo, ut si quidem filii idiotæ forent, eas illis redderet: si sapientes in plebem divideret. Laërt. l. 6. Et hi quamvis Cynici etiam minus utiles præfenti Sæptæ habentur à Poëta, ob rationes quæ mox subjiciuntur.

297. INFRA HUMANAM SORTEM] Sordidiâs, humilius, austrius, quam ferret naturæ humanæ imbecillitas; & sic imitabiles.

298. CIRCUM PRÆORDIA] Sermone duro & acuto, & intima cordis pervadente.

299. VERI PECUARI] Defensores gregis civilis, contra luporum, id est, pravaram lividum incusos. *Pecuarii* canes sunt pastores, qui gregem custodiunt, & lupos arcent. OPORT] Sagaces vel sagaciter odorantes, adhuc scilicet, ut Virgil lib. 4. *Aeneid* § 132. *Odora canum vis.* Bellè persiluit in Metaphora eorum.

300. PLUS SIBI QUAM RELIQUIS] Utiliores sibi quam aliis. Corripiebant enim non corrigeant, quod pervicaciter nimis domos intrumpebant, non audientur, sed rejicerentur. Ad hæc nimia austeritas eos fecerat inimicabiles. Moderationem autem Diogenes obvius tantum allatrabat, & præcipiebat ea, quæ per naturæ imbecillitatem exerceri poterant: atque ita audiebatur, & tam aliis quam sibi proderat.

301. SUPRA SORTEM HOMINIS] Sublimis & excellentius, quam ferant vires humanorum affectuum. NON IMITABILE] Cur imitari modò non liceat gesta Cynicorum? DICAM] Ipse sibi respondet Poëta.

302. CYNICORUM MORE] Vitâ & factis, quod arduum est Cynici enim in extrema paupertate divitias, honores, & voluptates contemnebant, nihil

*Irreprehensibili vel opinor vivimus ævo,
Aut prohibenti pravi, si magni, prava notari.*

305. *Sed quid ego? Sacris audimus nonne cathedris
Sæpè salutari Sacros baubarier ore?*

*Aure repurgatâ verum quis colligit escas
Sedulus, aut veri custos, imitator honesti?
Quis bonus in verâ pernoctat simplicitate?*

310. *Ursus, aper, pardus discunt parere lupatis;
Non rationi homines: ad nulla pudenda rubere
Erudiunt frontem, vitiiisque senescere gaudent.
Ergo secabit hydram, quisquis sermonis acerbis
Conaturus eris gladiis defigere culpas.*

315. *Vincere desperet, sed contendisse decorum est.*

nihil sibi ad viâ mollioris subsidia, indulgentes. Quod profectò liberaliter molliorque cunctis quam difficile!

303. *IRREPREHENSIBILI*] Omni culpâ carente, & correptionem quameunque nequidquam admissuro. Rider.

304. *AUT PROHIBENTI PRAVI &c.*] Potentes verant sua vitia taxati, ferociter interminando vindictam, & exercendo.

305. *SED QUID EGO?*] Nempè agam vel aggrediar. Dubitantis & consultantis formula. *SACRIS CATHEDRIS*] Pulpitis vel suggestis templorum, è quibus verbum Dei ad populum.

306. *SACROS*] Oratores, Sacerdotes, divini Verbi præcones. *BAUBARI*] Actiter invehi, mordaciterque hominum mores pravorum carpere, ac instilar Cynicorum lattare; *Baubari* enim canum est, ut ostendimus Serm. 8 ad y. 217. fol. 284.

307. *AURE REPURGATA*] Præparatâ, & diligenter mundatâ ab omni pravâ mentis judicii- quæ perturbatione, aut quovis præjudicio. *COLLEGIT ESCAS*] Menris scil. Id est, quis fructum refert? Seu quis animum inducit ad corrigendos mores? Apud *escas*; nam Verbum Dei inter animi Christiani pabula refertur à SS. Patribus.

308. *VERI CUSTOS*] Quis tenet fideliter verum istud, quod inculcat ecclesiasticis? *HONESTI*] Virtutis ac religionis Christianæ.

309. *QUIS BONUS &c*] Quis sacrâ exhortatione commotus, propositi sui adeo tenax est, ut semper, vel diu persistat in setia voluntate exe-

quendi, quod sibi proposuit. *SIMPLICITATE*] Sincera intentione boni.

310. *URSUS, APER, PARDUS*] Animalia ferocissima. *PARERE LUPATIS*] Frequantur, circumstantur, arte vel vi. *De lupatis* egimus suprâ Serm. 1. ad y. 58. fol. 12.

311. *AD NULLA PUDENDA*] Flagitia quantumcumque turpia & atrocia. *RUBERE*] Erubescere.

312. *ERUDIUNT FRONTEM*] Id est, perscrutant frontem omnem pudorem deponunt. *VITIISQUE SENESCERE*] Optimè! Id est, vitiis adeo continenter & sine cura emendationis dediti sunt, ut inductâ per longam consuetudinem peccandi necessitate, ab illis desistere non possint aut velint, nisi in sera senectute. Merito tales peccatores jam mortuos, imò sepultos, quadriduanos & scientes pronuntiat Augustinus Ser. 44. de Verb. Dom. cap. 5. & 6. Simili phrasi dixit Horat. lib. 1. Ep. 7. y. 85.

----- *Amore senectis habendi.*

313. *SECABIT HYDRAM*] Premet, non opprimit, vulnerabit non perimet flagitia; animis semper in malum pronis, & vires sibi sufficientibus: non secus quàm Hydra serpens Lernæ, cui reciso uno capite, alterum renascebat: ut diu irritò conatu cum ea consistatus sit Hercules.

314. *GLADIIS SERMONIS ACERBIS*] Invehitis, & correptionibus verborum. *DEFIGERE*] Tollere, configere, & jugulare. Vide Serm. 9. ad y. 49 fol. 291.

315. *VINCERE DESPERET*] Sibimet responderet,

Y y

*Et quoniam Deus ora movet sub nare caninâ,
Ritè Deum, naresque sequar; spatiusque solutis
Tentabo nigrum vitio præfigere theta.*

Parcant morboſi. Et quamvis Parnasse reſiſtas

320. *Invidiis hominum, ſupereſque cacumine nubes:
Sunt tamen urbanae & comes, offendere nolint
Virginæ mentes; velut hic palpare recuſant.*

*Palantes homines paſſim, & rationis egentes,
Quando in præcipiti vitium ſtat, pace bonorum,*

325. *Deſpectari iterum, non indignabitur hoſtis.*

det, quaſi dicat: ſit ita, ut deſperet vincere. CONTENTISSIMO DECORUM EST] Pulchrum eſt, pro ſuis quemque vitibus id tentatſe, etiam non ſuccedente correptione.

316. ORA MOVET] Jube me ſcribere Apollo. SUB NARE CANINÂ] Sub cenſurâ & irriſione Diogenis Cynici.

317. DEUM] Apollinis mandatum. NARESQUE] Irridendi carpendique modum, quem in vivis tenuit Diogenes. Ovid. Met. 15. v. 143.

Et quoniam Deus ora movet, ſequar ora moventem

Ritè Deum,.....

SPATIUSQUE] Dilationibus quibuſvis ſolutis: id eſt, ſine ulla procraftinatione, mox, ſtatim, è veſtigio. SPATIUM pro dilatione dicitur.

318. NIGRUM THETA PRÆFIGERE] Dam-nare, ſeu jugulare vitium. Nigrum, id eſt, leiſiſimum, & infelix ſignum, quo, tanquam nota condemnationis, *adversus* ſive mortem præcipiebant indices. Perſ. Satyr. 4. v. 13.

Et poſit es nigrum vitio præfigere theta.

Eadem litera θ olim in ſepulchris, mortuum, ut & V. vivum ſignificabat.

319. PARCANT] Ne ſuccenſant mihi MORBOſi] Vitiolorum morbis obnoxii. RESISTAS] Reſiſtere poſſis conſtantia tuâ, & ſaxo illo durifimo, ex quo compoſitus mons eſt.

320. SUPERESQUE NUBES] Aded excelsus ſis, ut caput condas intra nubes: id eſt, altior ſis, quam ut homines jaculiſ ſuis te feriant.

321. URBANA ET COMES] Cùm omnis humanitatis urbanitatiſque ſonies, per litteras humaniores nobis profundant. OFFENDERE NOLINT] Quatenus licet per ipſas: id eſt non moluuntur quemquam offendere, ſed emendare.

322. VIRGINÆ MENTES] Muſe virginis. VELUT HIC &c.] Eâdem prioris ratione, quâ nemini ſudent adulati, eadem & æquè comes ſemper ciga omnes.

323. PALANTES] Vagantes per omnia noxarum genera. RATIONIS EGENTES] Temere & ſauvè contra & præter rationis dictamen pleraque agentes. Ovid. Met. 15. v. 150.

Palanteſque animos paſſim & rationis egentes Deſpectare procul,.....

324. IN PRÆCIPITI] In ſummo præcipitii diſcrimine, quod ſecum etiam & publicam in ruinam trahat. Juven. Satyr. 1. v. 149.

Omne in præcipiti vitium ſteſit,.....

PACE BONORUM] Bonis & cordatis ſub hanc meam cenſuram non venientibus, ſed potiùs in ſententiam meam itantibus & conſentientibus.

325. DESPECTARI] Caſtigari & publicè irridendos propinare. HOSTIS] Etiam vel inimicus non agè ſolet, aut mihi ſuccenſebit.

DIOME.

DIOGENES CYNICUS

S I V E

S E R M O X I.

Argum. Inductus Cynicus accensâ interdium lucernâ homines quæritans, interloquente Poëta, philautiam primum, & perturbatam affectibus rationem, quâ delinimus esse homines, severè castigat. Deinde jubens unumquemque se ipsum novisse, ad perversam puerorum educationem se convertit, parentumque incuriam & indulgentiam graviter traducendo, eorumdem argumenta in contrarium, sarcasticè expendit & refellit. Mox Adolescentiam aggressus, luxum, mollietiem, petulantiam, gastrimargiam, temulentiam, commellationes, stupra, scortationes, & plagas ea consequentes, multo cum sale ac felle describit, & configit. Damnarâ denique aléâ, barbarâque duellandi impietate, Augustissimam Gentem Austriacam, ejusque vastum in orbe dominatum, sub quo monomachia non toleratur impunita, ac aliquot ejusdem Domus Heroës Burgundo-Belgico sanguine procreatos, a studio in Musas earumque alumnos, singulariter commendat. Atque ita per Diogenem causâ (instituendæ primæ ætatis) paræneticè ad parentes perorata, Poëta, si per otium & valetudinem licebit, majora pollicetur.

Cum face quod properas, Cynice, isthoc sole supremo?
*Quæro homines, inquit. Quid Cosmus hic, ille Camertes,
 Andromachus, Messala, Elpenor, Maltha, Panurgus,
 Fufidius, Bassus? Bipedes ostendis asellos,*

1. **CUM FACE**] Lucernâ, vel accensâ lampade. Vos est Poetæ, qui frequentius huic scenæ interloquuntur, sciscitantus à Diogene rationem facti, de quo ad ψ sequentem. **SOLE SUPREMO**] E suprema cæli regione tetram colluissante, id est, plenâ meridie.

2. **QUÆRO HOMINES**] Idem Æsopo tribuit Phædrus lib. 3. fabulâ 19. ψ. 8.

Æsopo medio sole quid tu cum lumine?

Hominem, inquit, quæro. ----

Sed lucernam portabat Æsopus ob aliam causam, quàm Diogenes, de quo Lærtius lib. 6. *Lucernam interdum accendens, hominem, aiebat quæro.* Terullianus lib. 1. cont. Marc. init. *Ille canicula Diogenes hominem invenire cupiebat, lucernam meridio circumferens.* Nota utrobique, hic singulariter dici hominem, quasi unicum tantum speret invenire, prematque paucitatem eo-

rum, qui jure homines, id est, qui ad præcepta rationis vitam instituunt, dici queant. Similia ferè de eodem sparsim narrat Lærtius. *Cum clamasset, inquit, bonus homines! convenissentque plurimi, baculo illos agebat, homines, inquit, non purgamenta vocavi. E balneis autem cum exivisset, percentanti num homines multi laverent? negavit, num turba multa? confessus est.* **QUID COSMUS &c**] Quasi dicat Poëta: Cosmus, Camertes, Andromachus &c. non tibi censentur homines? **COSMUS**] Luvuriosus, & nimio corporis cultui deditus. **CAMERTES**] Dives, ut vult Auctor in M. 55.

3. **ANDROMACHUS**] Adulator. **MESSALA**] Gulosus. **MALTHA**] effeminatus. **ELPENOR**] Atrogans & sibi præfidens. **PANURGUS**] Veicrator, vestispellis.

4. **FUFIDIUS**] Foenerator sordidus & impro-

Y y 2

bissi-

5. *Simiolas aula, Circeæ verbere porcos,
Et simulacra hominum variarum corde ferarum.
Cæcutis calue: appositis ut are specillis.
Hunc veteres aviæ commendant, Semideorum
Hunc favor: & quamvis modicus sit originis ille,*
10. *Institor est multæ sapientiæ, & anteferendus
Majestate auri quod possidet: impetuosus
Ille sui vindex, mordaci hic lotus aceto.
Quo te constituam luco? Mordere cave ultra:*

bilissimus, de quo Venustinus lib. 1. Sat. 2. §. 12.

*Fusidius vappa famam times, ac nebulonis,
Dives agris, dives postis in fanoce nummū.*

BASSUS] Crassus popino. BIFEDER ABELLOS]
Homines quidem corpore, sed ingenio alinos.
Juven. Satyr. 9. §. 92.

---- *Atque alium bipedem sibi quaris asellum.*

5. SIMIOLUS AULÆ] Imitatores, mimos, & instilarum studio, in suis conversos, non secus quam focii Ulyssis, quos Circe virgæ percussione seu verberis, & adhibita potionis pharmaceutica, in porcos transformavit. Circeæ autem Mythologia pro voluptate accipiunt. Vide Serm. 7. ad §. 331. fol. 214. Porcorum autem nomine insigniri voluptarios, innuit Horat. lib. 1. Epil. 4. §. 16.

*Cum ridere voles Epicuri de grege porcum.
Et ibidem Epistol. 2. §. 26.*

Vixisset canis immundus, & amica luto sus.

6. SIMULACRA] Umbras vel imagines hominum, non homines. VARIARUM MENTE FERARUM] Intus & mente feræ, in quas Ulyssis focios transformavit Circe. De illis pulchre Virg. lib. 7. Aeneid. §. 13.

*Hinc exaudiri gemis, iraque leonum
Vincta recusantum, & fera sub nocte rudentum:
Strigisque suæ, atque in præsepibus ursi
Savire, ac forma magnorum ululare lapurni:
Quos hominū ex facie den sava potentibus herbis
Inducere Circe in vulnus, & terga ferarum.*

7. CACUTIS CALVE] Ita iterum Poëta ad senem & calvum Diogenem. APPPOSITIS] Ante oculos positus. SPECILLIS] Conspiciis, ut testibus videas, & dignoscas?

8. HUNC VETERES AVIÆ] Opinio nobilitatis,

& ventosa arrogantia. Pers. Sat. 5. §. 92.

Dum veteres avias tibi de pulmone revella.
Id est, nanias & aniles fabellas, quas de majoribus solent aviæ parvulis occinere: ex quibus opiniones veniunt nobilitatis concipiunt, quas semel imbibitas à vacuis & bibulis puerorum memoriis, nec serum quidem senium aboleat. SEMIDÆORUM] Magnatum.

9. MODICUS ORIGINIS] Modicæ seu obscuræ stirpe natus. Hellenismus frequens: ut Horatio, *sceleris purus*: Virgil. *præstans animi, maturus ævi*: Persio, *medicus voti*: Silio, *nimius viæ*: Sallustio & Tacito, *optimus, nimius, immodicus animi*: *ager latus frugum & pabuli*.

10. INSTITOR MULTÆ SAPIENTIÆ] Venditor & index sapientie, quam plenius buccinulquam non deprædicat in rem & gloriam suam, ut solent infitiores mercem. Sic in proverbis invenias, *nugarum infitores*: & apud Quintilianum, *eloquentia infitor*. Sunt autem infitores qui merces venales circumferunt. ANTEFERENDUS] Præhabendus aliis.

11. MAJESTATE AURI] Reverentiâ, & æstimatione divitiarum, quas admodum opulentas possidet. Juven. Satyr. 1. §. 112.

Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum Majestas. -----

12. MORDACI LOTUS ACETO] Acribus & aculeatis dictis armatus, Pers. Satyr. 5. §. 86.

Stoicus hic aurem mordaci lotus aceto.
Aetum pro acrimonia dicitur: acida enim & salia stomachum acunt. Horat. l. 1. Sat. 7. §. 32.
Asi Græcus, post quam est Italo perfusus aceto.
Et Plaut. Bacchid. Act. 3. Scen. 3. §. 1.

Nunc experiar, situm aceti tibi peracris in postero.

13. LUCO] Ubi rudo lateas, liber ab his qui ad poenam deposcant lingue tue mordacitatem.

Lucus

Vapulet ut canis, inveniet nam occasio fuisse.

15. *Obbrutescit homo : ast odium parit uncia veri.*

Ad statuum meo. Tiberinis obrutus undis

Multa coarxavit Pasquinus. Cogitur ullus,

Ultrâ quàm possit vitio stimulante tacere ?

Nec Phalaris terret : memori me deferat aula,

Lucus, locus est arboribus testus, Deo vel Manibus consecratus, cui religio est à loci opacitate & nominis reverentia. Sensus est: ubi te collocabo, ut tutus sis ab iis, qui injuriam & plagas tibi intentare decernunt ?

14. *VAPULET UT CANIS &c.* Vulgo nostro tritissimum isthoc: *Ciùs fuisse invenit, cui mens est canem cadere* : quo significatum volunt e in promptu fore quamvis causam obtendere, volenti se ulcisci de altero, aut quidvis non bene agere. Nam ut Menander :

Ad præd agendum parva satis occasio est.

15. *OBBRUTESCIT HOMO*] Obstupefcit, vitiorum usu sensum virtutis amisit, per omnia bruto similis, ut frustra illi honestum inculces. Ac si dicat: nihil proficies carpendo & todendo mores hominum: ridebunt te, non se corrigent; sed à contrario *ODIUM PARIT UNCIA VERI*] Quantumcumque veri dixeris, magnam tibi constabis invidiam, malumque capiti tuo accerses.

16. *AD STATUAM MEIO*] Rideo, nil pensi habeo, contemno, non cou, meo Romæ ad statuam Pasquini, de qua Serm. 7. ad § 359. fol. 22 t. & sublati oculis lego amarulenta ipsius scripta, quibus vitia hominum & facinora profcindit. Olim nefas erat ad Deum vel Principum imagines meire. Juven. Sat. 1. §. 13 t. De statua triumphali: Crispini Aegyptii vel Arabarchæ:

Cnjus ad effigiem non tantum meire fas est. Ubi agitur de contemptu ejusdem statuæ : nam Brittanicus in hunc locum, *sensu*, inquit, *est: adeo statua illa Crispini contemnenda est, ut non solum nrinâ respicienda, sed etiam spurciori re.* Tali enim notâ affici solent, quæ maximè contemuntur. *Vnde Tarentini alterum ex Legatis Romanorum urinâ resperferunt.* Nemo item, auctore *Tranquillo*, in ludibrium religionis, *Deam Syriam urinâ contaminavit.* Et hinc Principes & Imperatores Romani caveant, ut non tantum non liceat meire ad ipsorum statuas, sed etiam, ne in locis quidem ubi eorum statua constitabant, *Ælius Spatt*, in Antonin. Caracal. *Damnati sunt eo tempore, qui urinam in eo loco fecerunt: in quo*

statua aut imagines erant Principis. Dicit itaque Diogenes hoc loco contemnere se invidiam, indignationem, & plagas hominum, & simul cum venustate alludit ad Pasquini statuam, ex qua discat hominum acta nefanda. *TIBERINIS UNDIS*] Ut si Tiberi humiliorum urbem, in qua Pasquinus, inandante : quod uti frequentissimè accidisse memorant historiæ, ita & Pasquinus, eruditorum sale, non semel sub undis fingitur coarxasse. Verum allegoricis hæc à se dici prodit Poëta in M. SS. ubi hæc reperio :

Ad statuam meiam : Tiberinis obrutus undis

Multa coarxavit Pasquinus.-----

Per andas itaque Tiberinas, necesse est hic intelligere vitia Romæ grassantia. *OBBRUTUS*] Inundatus, demersus aquis Tiberinis olim, dum viam dorso sternebat, sicut modò flagitiis Romanorum, quæ dentatis maledicentium chartis isthic vel notantur, vel notari finguntur.

17. *COARXAVIT*] Etiam in undis non siluit, sed hominum scelera prodidit. Atque translatio à raucò tanarum sub aquis sono, quem propriè coarxationem Latini nominant. Nam ranæ apud Ovid. Met. 6. §. 375.

Litibus, exerceat linguas, pulsatque pudore
Quamvis sint sub aquâ, sub aquâ maledicere
tentant.

Sic & Pasquinus convitiari prohibitus undis jam demersus, instar ranatum adhuc lites exerceat, & sub aquâ in facinorosos maledictis coarxat. Apud Ludovicum Sæffianus, in Apoph. Christi. Beyerlinck, Adriano VI. Pont. Max. Pasquini statuam moribus & discitiis infamem, in Tiberim conjici mandanti, negabat id fore utile: Pasquinum enim in imo vado ranarum more non taciturnum.

18. *VITIO ETIMUANTE*] Dirâ peccandi consuetudine ita invalescente ac jam roboratâ, ut quantumcumque manifestis & taciturnis, iram vocemque reprehensionis extorqueat.

19. *PHALARIS*] Tyrannus quispian etiam crudelissimus, & instar Phalaridis, quem mundo celebrat æreus Ferilli cantus, in quo vivos homines exurebat; ac cjslantium inter tormenta

20. *Obvia palponi qui dirigit omnia penna,
Ne vel hili duco. Vexet sua quemque petigo,
Quid mea? Abeſt perâ mucor: peto dolia, ab aula
Si me præcipitet quiſquam: neglecto Philippos,
Rideo Alexandros, & faſtus calco Platonum.*
25. *Unius Jovis imperio trepidabimus: illi
In nos æterna viſæque neciſque poteſtas:
Sunt favor, ortus, opes, ſpumofa & cortice pingui:
Virtuti immitendum: hic murus athenus eſto.
Deſipit interdum multis quicumque ſeorſum*

mugitu ſe oblectabat: inde *φαλαγγίς* pro immani crudelitate videas uſurpari, & in proverbio, *φαλαγγίς ἀρχή*: id eſt. *Phalaridis imperium*, pro poteſtate crudeliſſis extende. *MEMORI*] In longum tempus eorum quæ dicta, facta ſint contra Principem & optimaies.

20. *OBVIA*] Quæque tam vulgaria, quàm momentofa, tam audita, quàm viſa. *DIRIGIT*] Deſignat. *PALPONT PENNA*] Ad pennam adulatricem. Id eſt, qui temere quilibet denuntiet in aula, ut aduletur, & gratiam inear à Principe. Notat quemdam ejus ſarix hominem, qui ad illa tempora, cuſmodi clandeſtiniſſis indiis aulicorum *puer*, ut ſecre ſi ſemper, vaporabat: ſibi utilis, plurimis noxiuſ.

21. *PETIGO*] Pruritus, ſeu deſiderii ſui ſtimulus. *Petigo*, vel imperigo eos vexare dicitur, quos, à ſummæ cutis affectione & aſperitate, levis pruritus exciret: ut ſenſus ſit: quiſque ſuo pruritu, vino vel malo torquatur, quid ad uſe?

22. *QUID MEA?*] *ABEST PERA MUCOR*] *quasi dicat, quid ad me? ABEST PERA MUCOR*] Panis mihi in pera non eſt mucidiuſ. In dies enim vicini panis ſemper novuſ mendicariò ſuſcepit, & caret mucoris periculo. *DOLIA*] Doliuſ meum quod inhæbio. Numeruſ pro numero.

23. *NEGLECTO*] Negligo, deſpicio *PHILIPPOS*] Quoviſ Reges etiam potentiffimoſ, & victoriuſ glorioſoſ, qualiſ extitit Philippuſ Macedonum Rex, Alexandri Patreſ.

24. *ALEXANDROS*] Qualiſ item Alexandreſ Magnuſ. Aptè & ex decore ſcenæ: vixit enim iſ in Græcia dominantiſſuſ Diogeneſ noſter, ut vidimuſ *Ser. 10. ad y 544. fol 334. PLATONUM*] Quorumviſ philoſophoruſ etiam præſtantiſſimorum, qualem voluit fuiſſe Platonem, quem

ob incredibilem ſapientiam divinuſ appellavit. Rectè alludit ad ſiſtũ Platonis, referunt enim Diogenem, cum Platonis ſtratũ calcaret, diſiſſet *Calco Platonis faſtum*: illuſque reſpondiſſet: *ſed faſtu alio*. *Laert. lib. 6.*

25. *UNUS JOVIS &c.*] Soliuſ Dei judicio ſtabimus, cum ſolum iſmebimus & trememus, *qui poteſt & animam & corpũ perdere in gehennam*. *Matth. cap. 10. y. 28.*

26. *ILLI IN NOS ÆTERNA &c.*] Deo poteſtaſ eſt, vel noſ perpetuũ viâ beandi, vel æternâ morte perimendi.

27. *FAVOR*] Benevolentia & amicitia Reguſ vel Principuſ. *ORTUS*] Natalium ſplendor, nativitaſ, nobilitaſ. *SPUMOSA*] Inflata & inania, & facile diſparentia inſtar ſpumæ. *Spumofa*, inquit Auctoſ in *M. SS. id eſt, præter inanem ſpectem nihil habentiũ*. *CORTICE PINGUI*] Tumida & craſſa, id eſt, nugatoria. Nempe ad ſenſuſ Perſii *Satyr. 1. y 96*

---- *Nonne hoc ſpumofuſ & cortice pingui.* Quem locuſ exponenſ Caſaubonuſ, *pinguſ*, inquit, *id eſt craſſoſ, non à viũ, quod eſt pingueſ, ne nonnullarum arboruſ corticeſ, ſed à maxõſ, quod eſt craſſuſ, vel ſpiſſuſ.*

28. *VIRTUTI IMMITTENDUM*] Hæc ſola enim perſtat & conſtat, ceteriſ omnibuſ ſemet inclinantibuſ, & percutiſſibuſ. *MURUS ATHENUS ESTO*] Muruſ immobiliſ, firmuſ, inexpugnabiliſ, ſibi conſtaſ, & cui tuò & ceriò imitariſ. *Horat. l. 161. Epistol. 1. y 60.*

---- *Hic muruſ athenuſ eſto:* Nil conſiſte ſibi, nullâ palleteſe culpâ.

29. *DESIPIT &c.*] Poeta hæc tacitè ſecum agit: *quasi dicat: licet nobiſ videamur ſapienteſ, & revera ſeorũ multa ſciamuſ & ſapiamuſ, in mul-*

30. *Multa sapit : maneat virtus sine corpore nomen,
Ingeniis hominum quæ se vel captibus effert.
Me docilem sisto. Sed tu qui moribus istis
Crederis esse canis vitiosus moribus, oro
Pignora des hominis, meque in tua dogmata firmes*
35. *Abdita, & hunc animis errorem detrahe nostris.
Me Cynicâ dignere rotâ, placitisque : nec, ut scis,
Nascimur artifices : neque tû mirere, quod omnes
Surgentes vasto Oceano dilabimur undæ.*

multis tamen decipimur & desipimus. Monet & parat se ad audiendum.

30. MANEAT] Alii, qui se philosophos & sapientes arbitrantur, cum tales sint porius dictis, quam factis. SINE CORPORA NOMEN] Sine re, natura, proprietate, aut veritate virtutis, solo gaudens nomine : non virtus, sed virtutis simulacrum, mera fabula, verba, &c. illis scilicet, qui virtus magis in sermone consistit, ut jam dictum. Horat. lib. 1. Ep. 6. §. 31. --- Virum verba putas, non lucum ligna--- Apud Dionem lib. 47. In illo ultimo praelio cum Octavianô, & M. Antonio, jam accepta clade, Bruti sermo fuit: O misera virum, eras igitur fabula, seu verba: atque ego te ut rem colebam & exercebam, tu autem fortuna serviebas. Quare optimè Horat. l. 2. Satyr. 5. §. 8.

Es genus & virtus nisi cum re vilior algâ est. Virgilius à contrario dixit de corpore capite truncato lib. 2. Æneid. §. 538.

Abditaque humeris caput, & sine nomine corpus.

31. INGENIIS VEL CAPTIBUS EFFERT] Quæ semet extollit pro cuiusque genio vel intellectu. Illa enim dubia, incerta, vaga, & instabilis est.

32. ME DOCILEM SISTO] Andiam Diogenem, ejusque præceptis me instituendum submittam. Hæcenus secum, nunc Diogenem affatur. SED TU QUI &c.] Sed tu Diogene, qui moribus istis austeris, crudis, & hominum receptæ consuetudini semper contrarius, luxum, fastum, & voluptatem fastidientibus & reprobantibus, Canis nominaris, & haberis.

33. VITIOSUS MORIBUS] Malè audiens, exosus, contemptus ob mordacitatem, & in reprehendendo acerbitatem.

34. PIGNORA DES HOMINIS] Expone nobis vitam mortalium, mores puerorum, ephæborum,

adolescentium, & vivaciter hic repræsentat hominum pignora : id est, filios, liberos. Liberi quia videntur tanquam pignora inter marem & feminam esse, tum vinculi connubialis, tum amoris sæpe per nomen *pignora* exprimitur. Propert. lib. 4. Eleg. ult. §. 73.

Nunc tibi commendo communia pignora natos, Sueton. lib. 3. in Tib. c. 7. Intercepto communis filii pignore, qui Agamleia natus infans oxrinthus est. Martial. de Spect. 14.

Sus fera jam gravior, maturi pignora ventris Emisit sacrum, vulnere facta parens, Seneca Traged. Med. §. 1011.

In matre si quod pignus etiamnum latet, Scrutabor ense viscera, & ferro extraham. Ovid. lib. 1. Trist. Eleg. 3. §. 60.

Respicies oculis pignora cara meis.

35. ABEDITA DOGMATA] A communi hominum sensu, opinione, ac usu remota. ERROREM] Quo seducti, arbitramur virtutem in verbis & specie externa potius consistere, quàm in animo aut in ipso rerum honesto.

36. CYNICÂ DIGNERROTA] Doctrinâ tuâ Cynicâ, seu sectæ tuæ induitione dignum me habe, Rota pro institutione, desumitur metaphorice à figulorum rotâ, sicuti fingere pro instituere. Vide quæ diximus suprâ Serm. 10. ad §. 127. fol. 332 ac ibidem citat. Persium de arvi rota, PLACITISQUE] Præceptis, regulis, sententiis.

37. NASCIMUR ARTIFICES] Ignari, rudes, impoliti, barbari, nascimur, & tales per omnem vitam sumus, si desit institutio, vel artis observatio. Hinc verissimum jactatum illud apud nostrates adagium : Nemo nascitur artifex : quod dicunt : niemans en is met de const geboeren

38. VASTO OCEANO &c.] In hoc mundo procelloso, tot iniquitatum tempestatibus agitato, UND A] Instat undarum, quæ non revertere, continenter

Fluctibus adversis Nasica ducere cymbam,

40. *Una potens ratio est; corruptis moribus intus
Que latrat, ultrices opponens Numinis iras.*

tinenter propelluntur in suum interitum. Mulier
Thecuius ad Davidem lib. Reg. 2. c. 14. *ψ. 14.*
Omnes moriuntur. & quasi aqua delabimur in ter-
ram, qua non revertuntur. Ov. de arte l. 3. *ψ. 62.*

---- Enut auni more fluentis aqua.

Nec, qua prateriit, iterum revocabitur unda:

Nec, qua prateriit, hora redire potest.

Pulcherrime lib. 15. Metamorph. *ψ. 177.*

---- Nihil est toto quod perierit in orbe.

Cuncta fluunt, omnisque vagans formatur imago.

Ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu

Nou secus ac flumen. Neque enim consistere flumen

Nec levis aura potest: sed in nuda impellitur unda,

Urgeturque prior venientis, urgeturque priorum,

Tempora sic fugiunt pariter, pariterque sequuntur,

Et nova sunt semper. Nam quod fuit ante reli-

quum est:

Etisne quod haud fueras: momentaque cuncta
novantur.

39. FLUCTIBUS ADVERSA.] Astituantium cupi-
ditatum & perturbationum. Illis enim per om-
nem vitam obnitit, & gressum obstruat ei ne-
cesse est, cui stat virtutis viam insistere. Dioge-
nes hic infit, & institutionem suam exorditur,
petens in eadem metaphora maris procel-
losi. NASICA.] Hominis integri & probi, sol-
um bonum & honestum adamantinis. Talis enim
olim a Romanis iudicatus fuit P. Scipio Nasica,
ita cognominatus ab adunco naso. Nam iussu
Senatus simulacrum Matris Deum ex Phrygia
petitum; ac Tiberim advectum, & per portam
Capenam ductum in urbem domo recepit; cum
antea oraculo responsum esset: Numen id, non
nisi a viro optimo recipi, ac consecrari velle. Ju-
ven. Satyr. 3. *ψ. 137.*

Da seipsum Roma, iam sanctum quam fuit hospes
Numinis Idai. ----

Ovid. Fast. 4. *ψ. 345.* de Matre Deum:

Ipsa sedens plaustro portæ est involta Capenæ:
Sparguntur iuncta flore recente boves.

Nasica accepit: templi tunc exitiit auctor.

Augustus nunc est, aut Metellus erat.

Vide Titum Livium lib. 38. CYMBAM.] Vitam
Nasica. Id est, ducere vitam innoxiam, integram,
honestam, sanctam. Cymbam esse vitam huma-
nam eleganter declarat Seneca. Epl. 70. *Frangimus vitam: & quemadmodum in mari, ut*

ait Virgilius nosfer ---- TERRÆQUE URBSQUE
RECEDUNT: sic in hoc cursu rapidissimi tempo-
ris, primum puritatem abscindimus, deinde ado-
lescentiam, deinde quidquid est illud inter juve-
nem & senem medium, in utriusque confinio po-
sumus, deinde ipsius senectutis optimos annos: na-
visimè incipis offendi, publicis finis generis hu-
manus. Scopulum illum esse putamus demeritissi-
mi? Porius est aliquando petendus, nunquam
recusandus. In quem si quis intra primos annos
delatus est, non magis queri debet, quam qui ci-
tò navigavit. Alium enim, ut scis, veriti segnes
ludus & detinent, & tranquillitatis lentissimo
radio lassant: alium pertinax statim celerrimè
perferit. Sic & Nasica. vel vitam ipsam Cymbam
comparat lib. 1. Trist. Eleg. 1. *ψ. 85.*

Et mea Cymba semel vasti pericula procello.

Illum, quo lesa est, horret adire locum.

Sic & Aristoteles ait animam esse in corpore, ut
naviam in navi. Et Aischylus apud Del Rio in
Senec. Syntr. 3. mori dicit esse omnium portum quò
appellemus.

40. UNA RATIO.] Sola rationis intentio. Ju-
ven. Satyr. 14. *ψ. 39.*

Vna potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti. ----

41. QUE LATRAT.] Intus oblatrat flagitis,
iusta cuiusvis dicti vel facti expensione, semper ip-
sa damnans. Nimirum sua cuique conscientia
malum arguit intus, quod foris homo incedum
probat: nec cessus connexi latratu hominem
laccstet. Juven. Satyr. 13. *ψ. 193.*

Evassisse putes quos diri conscia fasti
Menti habet attonitos, & surdo verbera cadis
Occultum quiescente animo tortore flagellum?
Pena autem vehemens, ac multis sevir illis,
Quas & Caditius gravis invenit, & Rhada-
manthus.

Nocte dieque suum gestare in pectore testem.
Lucanus Civil. Bel. l. 7. *ψ. 784.*

Et quantum pena misero menti conscia donat.
Hinc adagia, conscientia animum mordet. Item
animum exulcerat, verberat, exagitat: & Con-
scientia mille testis, &c. Cicero pro Sext. Rosc.
c. 67. Sua quemque fraus, & sui error maximè
vixat: sua quemque scelus agit, amantissimè
afficit: sua male cogitationes, conscientiaque
animi

*Sed lenociniis, rapimurque philautia, abundans
In nobis quamvis Deus, & cautela parentum.*

O miseri! O homines! In quantis Cimmeriorum

45. *Versamur tenebris, quantaligine mentis!*

Nitimur ut vitium tamen emendare, specillis

Utimum intinctis, affectus nempe colore,

Sortis, & etatis. Crystallo noscere purâ

*animi terrent. Ha sunt impiis affdua, domesti-
caque furia. Hæ sunt canes nocte dieque latran-
tes. Optimè Gaudens Consularis Havæus Arc.
vitt. Saryt. 2. §. 35.*

*Vit unquamq tristis animus? Bene vivere cura.
Vit unquamq lætes? Injussu & impiis esto.
Supplemum innatu est sceleri, quod verberis furdo
Continuò mentem exagitat, depungit & angit.
Nec ludez nûm tam formidabilis, atque
Interior seissi: miser ei, si respicit illum.*

*ULTRICES IRAS? Aeternas pœnas post mortem
exsolvendas, Deo, postpositâ clementiâ, soli ju-
stitiæ censenda crimina delajuro. Nam ut ite-
rùm Havæus ibid. §. 24.*

*Lenta quidem vindicta Dei, sed durius inflas:
Qua dilata diu, graviore hac verberis cadis.
Vmbra velus corpus sequitur, sic pœna nocentes.
Ovidius in Ibin. §. 159.*

*Verbera sortis dabunt sonitus, nequeque celubris,
Censura sumamus semper ad ora faces.*

42. *LENOCINIIS*] Blandimentiis, quibus
nostrasset ipsi culpas elevamus, nobisque blandi-
mur. *RAPIMURQUE*] Extra septa rationis, &
serii æquique judicii potentiam. *PHILAUTIA*]
Cæco nostri amore. Verissimè Plato apud Sro-
bæum: *Nimius in se ipsum amor omnium pec-
catorum omnibus semper est causa. Philautia*
Græcis est, amor sui: sic & nimium sibi adu-
lantes & sui studiosos *Philautus* appellamus.
Cicero lib. 2. Att. Epistol. 1. nisi forte me com-
munis *Philautia* decipit.

43. *DEUS*] Auxilium Dei per lumen rationis
& *GRATIE CAUTELA PARENTUM*] Anxia edu-
catio, institutio, coercitio, quibus parentes à
malo deterrent liberos, & ad bonum excitant.

44. *O MISERI! O HOMINES!*] Epiphonies
geminata, majoris doloris, & commiserationis
testandæ gratiâ. *CIMMERIORUM*] Maximè ca-
lignitatem. *Cimmerii* olim populi septemtrio-
nalis fuere, quibus multa caligo, & rarus solis
affectus: ita ut in proverbium abierint *tenebra*

Cimmeria pro multa animi obscuritate & cali-
gine. *Cimmerii* enim, inquit Cic. Acad. QQ. 4.
c. 61. *aspectum solis sive Deus aliquis, sive natu-
ra ademerat, sive ejus loci, quem incolebam, sibi
sensit. Metaphoricus usus Lactans. lib. 4. Instit. O
cæcum pectus, inquit! O mentem Cimmerii ut
animi tenebris atrierem? Olim Cimmerii varii
fuere, de quibus consule Lexic. Phil. Ferrar. &
Mich. Ant. Baudrand.*

45. *VERSAMUR TENEBRIS*] Eriam se invol-
vit Diogenes, ad declinandam invidiam: ne solus
in luce esse, & sibi videre aliis cæcutientibus, vi-
deatur. Quasi dicat: quàm cæcutimus ego &
vos omnes!

46. *NITIMUR UT VITIUM &c.*] Quamquam
cæcitati mederi studeamus, appositus conspiciis.
Id est, licet nos reflectamus, & attendamus ad
animorum nostrorum motus & opera, serid ca-
vendo, ne quid fiat contra rationis præscriptum.

47. *INTINCTIS*] Factis ex materia aliter co-
loratâ, vel alio colore imbutâ, quàm sit illa, ex
quâ sunt conspicienda pura, & quæ repræsentant
res visas, ut in se sunt. Bellissimè! Nam quali-
ter colorata sunt specilla, saliter oculis nostris
se obijciunt res quæ videntur, licet reverâ non
sint tales. Sic per specillum viride consensibus,
cuncta apparet viridia, per cæruleum, cæru-
lea, per purpureum, purpurea &c. *AFFECTUS
COLORIS*] Exponit allegoriam suam, quasi di-
cat: non quidem colore corporeo, sed animi
affectu. Sicut enim per specilla colorata salitur
& corrumpitur visus, ita per animi perturbatio-
nes, acies mentis & judicium.

48. *SORTIS ET ATATIS*] Pro sorte, vel
ætare hominum. Aliter enim Principes & Ma-
gistratus, quàm subiecti, aliter divites, quàm
pauperes, aliter pueri, aliter adolescentes, aliter
juvenes, aliter viri, aliter senes de rebus arbi-
trantur. *CRYSTALLO PURA*] Mente ab omni
furo perturbacionum, vel præjudiciorum pror-
sus expurgatâ. *Crystallus* metonymicus, pro
conspici-

Vera bona affectant pauci. Per vitra juvenæ

50. *Cuncta virent viridis; senio quæcumque nigrescant.*

*Ætas quæ media est, affectibus oblita multis;
Sanguineis modò, nunc ocularibus utitur aureis,
Et modò lividulis; interdum murice tinctis;
Nunc his, nunc illis, sed ubique cupidine plenis.*

55. *Irus & à Cræso speculis dissentit, ut æger
A sano, rudis à docto, à popularibus Heros.
Utimur ante-oculis pro conditione, vel annis;*

conspicillo: ex crystallo enim sunt conspicilla. Materia scil. pro forma.

49. VERA BONA] Virtutem & Honestum, & quidquid propter se est expetendum, cujus numquam nos pudeat aut poenitet.

50. VIRENT] Hilaria, grata, amœna, & quamvis prosperitatem promittentia. Indo enim juvenibus majores animi, & ex his audacia, temeritas, jactantia, superbia &c. Viriditas quippe hilaritatis & spei symbolum est. Sic enim ad claritatem hujus & sequentium versuum, de colorum notis canit Alciatus Emblem. 117.

Index mæstitia est pulvis color: utimur omnes

Hoc habitu, tumultu cum damus inferias.

At sinevi animi, & mentis stola candida pura:

Hinc sindon Sacris linea grata viris.

Nos sperare docet viridis. Spes dicitur esse

In viridi, quoties irrua retro cadit.

Est cupidi flavus color, est & amantibus aptus.

Et sortis, & quibz spes sua cerva fuit.

At rucor armat equis exornat amictus,

Inducit & pueros erubuisse pudor.

Carmenis nautas, & qui alestia vatos

Astentici nimia religione petunt.

Vilia sunt gilui, nautique veller a burris,

Quam tura ingentes cruciatis, vel zelus amoris.

Creditur hic sulco non male veste tegi.

Quisquis forte sua contomus iambina gestos:

Fortuna æquanimis tædia quinque feros.

Vi varia est natura volentibus in gignendis,

Sic alii aliud: sed sua cuique placent.

NIGRESCUNT] Tristitia & gravia apparent. Vide

Alciat. jam cit. *Index mæstitia pulvis color &c.*

Nec hic nos fallit Poëta. Juvenibus enim quidlibet sperare in promptu est, eam omnia illis

videantur facilia, pulchra, amabilia &c. senibus

contrà, qui jam longioris vitæ, & fortunæ spe exciderunt, cuncta se præbent tristitia & funesta.

51. ÆTAS QUÆ MEDIA] Virilis, inter juventutem & senium media, quæ gaudet qui intra quadragessimum & sexagesimum ætatis annum versantur, AFFECTIVIS] Cupiditacibus, libidinibus, & animi perturbationibus.

52. SANGUINEIS] Iram, vindictam, aut sanguinis situla, vel crudelitatem spirantibus. OCULARIBUS] Orbibus crystallinis, virtutem oculorum sive opticam adjuvantibus: id est, conspicillis. AUREIS] Auri cupiditatem vel amores reserentibus. Nam ut ad 50. citatus Alciat. 5. 7.

Est cupidi flavus color, est & amantibus aptus.

53. LIVIDULIS] Invidiæ, ac zeli tabem exhalantibus. MURICE TINCTIS] Gloriæ studium, ambitum, ardorem militie manifestantibus.

54. NUNC HIS, NUNC ILLIS] Pro re nata, & ut à rebus externis, hoc vel illo casu, animi afficiuntur. CUPIDINE PLENIS] Turbida quavis affectione, rationis visum & usum auferentibus.

55. IRUS ET A CRÆSO &c.] Pauper à divite. Propert. 1. 3. Eleg. 5. 5. 17. apud Passi.

Lydus Dulichio non distat Cræsus ab Iro.

Vide quoque diximus suprà de Cræso Serm. 8. ad 5. 70. fol. 265 ac de Iroque Serm. 4. ad 5. 139. fol. 34. SPICILLIS] Indicibus corruptis, tanquam coloratio cujusvis cupidinis conspicillo rem contuentes, aut semet in animo, philautiæ turbido, tanquam in speculo fallace & adulante contemplantur.

56. ÆGER A SANO, RUDIS &c.] Rectè: alia enim videntur & placent ægris, alia sanis; alia doctis, alia rudibus; alia vulgaribus & obscuris; alia nobilibus & Principibus.

57. ANTE-OCULIS] Orbiculis crystallinis ante-ocularibus. PHRAŖI HETUŖKŖ, *marochi*, Hif-

panâ

*Sed species alias veris referentibus. Eheu
Persido in Oceano quis fida specilla requirat !*

60. Cui tamen est *sincera acies*, cui libera menti
*Irradiat ratio, perque admirabile rete,
Hic sanus mundo illudet toto organo, & omnes
Affectus hominis facili depresserit ausu.
Principio ut morbos evites, γινώσκει σιαυρόν.*

panā amēios. Alii dixerint, conspiciis, ocula-
ris specillis. alii ocularibus & perspicillis, alii
specillis, quæ licet videantur in alia significatio-
ne apud probatos usurpari, doctis tamen non
omnino censetur spernenda. Hic autem va-
rietatis & ornatus gratiā sic vocantur, orbiculi
vitrei, quos ad clariorē vīsum plerique fenēs
oculis admovent.

53. *VERBA*] Puris, nullo affectuum colore
tinctis. *ALIAS SPECIES REFERENTIBUS*] Lon-
gè aliter rem representantibus, seu representa-
ti facientibus, quā in se est.

59. *PERSIDO IN OCEANO*] Turbido, vario,
mutabili, inconstante, inquieto, procelloso mun-
do. *FIDA*] Sincera, non colorata, veracia, non
mendacis. Ac si dicat: cū omnia assiduo agi-
tetur, moveantur & mutantur in mundo, tam
es ipse, quā rerum libidines: nullum de iis fi-
dum & certum satis iudicium haberi potest.

60. *SINCERA ACIES*] Vis mentis pura, &
ab affectionum face expurgata. *LIBERA*] Non
impedita interiecto quovis corpore nog trans-
parente, seu adspathano.

61. *IRRADIAT RATIO*] Tanquam sol in ca-
liginosum ergastulum, per rimas vel clathros lu-
men trajiciens. Anima enim nostra corpus in-
habitat, non secus quā carcerem. D. Paullus
Rom. 7. y. 24. *Qui me liberabis de corpore mor-
tis huius?* A nob. lib. 2. cont. gent. *Quid sumus
homines nisi anima corporibus clausa?* Platonis
ibid. est: *εἰμὴ ἡμῶν οὐκᾶν.* Id est, *Corpus nobis
sepulchrum.* Apud Ciceronem in Somnio Scipio-
nis, ubi scitanti P. Scipioni, *viveretne ipse
paret Paullus & alii, quos nos extinctos arbitre-
mur?* imò verò, respondet Africanus, *vivunt, qui
ex corporum vinculis, tanquam de carcere evola-
verunt.* Pluracius in Conviv. VII. Sap. animam
dicat abduci in corpore, tanquam in pistrino.
Seneca consol. ad Marc. c. 24. *Hæc quæ vides of-
fusa,* inquit, *circumvolant nervis, & obduclam
censum, vulnibusque & medullis manant, & cetero*

quibus involuti sumus, vincula animorum tenu-
braque sunt. Obviusur his animus, offuscatur, in-
ficiuntur, arcetur à veris & suis, in falsa consuetus.
Omnes illi cum hac carne gravis certamen est, ne
abstrahatur & fidat. *ADMIRABILE RETE*] Or-
ganum capitis rectè constitutum, nec pravis hu-
moribus infesum. Id est, cui caput sanum. *Ad-
mirabile rete* appellant recentiores Medici, quod
veteribus est *plexus retiformis*, ob mirabilem
structuram quam habet sub basi cerebri in ane-
riori capitis parte: apparet enim instar multo-
rum retum invicem junctorum, constatque ex
arteriis carotidibus. Creduntur spiritus vitales
& animales isthic confici, ideoque tot implexi-
bus hoc organum constare, ut spiritus longiore
morā perfectius coquantur. Vesalius & alii ne-
gant in homine reperiri: plerique tamen contra-
rium opinantur, & digito monstrant Anatomici.
Intercluso hoc plexu ab humoribus pravis, voluit
gigni soporem, lethargum, apoplexiam &c. Vi-
de Baribol. Paræum &c.

62. *HIC SANUS*] Sapiens. *MUNDO ILLUDET*]
Ridebit rerum inanitatem, hominumque de iis
falsas opiniones. *TOTO ORGANO*] Promptè,
perfectè, absolūtè, quovis loco, tempore, casu:
non secus quā cantor ad quilibet cantandum
expeditus, gaudens voce firma, facili, tractabili,
& quæ per omnes intentionis remissionisque
gradus sequax & flexilis traducitur. Hic enim *toto*
instructus organo dici queat. Proverbio utitur
Quintil. lib. 11. c. 3. ubi de Oratoris uti-
tatione ac voce sic loquitur: *Vtrique habens om-
nis in se, qui desiderantur sonos, intentionesque,
& toto (ut aiunt) Organo instructus.* Vide Eras-
m.

63. *AFFECTUS*] Motus animi turbidos, per-
turbationes, appetitus vehementiores, & ratio-
ni repugnantes. *DEPRESSERIT*] Coercuerit,
& frenaverit. Atque ita proœmium suæ oratio-
nis absolvit Diogenes.

64. *PRINCIPIO UT MORBOS*] Ante omnia. *MORBOS*] Ani-
mi scil. morbos, seu vitia, & pravis habitus, id

65. *Quid sit homo inquiras. Deus est sub imagine parvæ;
Sēposita ratione, fera. Egredietur ab alvo,
In freta & in terras, jus est, & in æthera, natum,
Nudo & mortali: cui tandem animantia parent
Cetera, naturæ arbitrio se commoda præbent*
70. *Pabula, & assiduus famulantur motibus astra.*

est, vitia usu jam roborata. ΓΝΩΘΙ ΣΕΑΥ-
ΤΟΝ] Aufonius interpretatur Lud. VII. Sap.

Delphis Solonem scripsit fama est Atticum

Γνώθι σεαυτί, quod latum est, NOSCE TE.
Alii Chilonis, alii Thaleris, alii Phemonœdis di-
ctum esse volunt. Vide Lært. lib. 1. in Thalete.
Schotti proverb. Vat. App. Cent. 1. n. 37. & cælo
descendisse vult juven. Sætyr. 11. §. 27.

... & cælo descendis γνώθι σεαυτί

Figendum & memeri tradendum pectore.---
Quidam focararis dictum esse autumant, idque
tamquam oraculum è cælo lapsum, pro foribus
templi Delphici aureis litteris scriptum fuit. Se-
neca de consol. ad Marc. c. 11. Pythici, inquit,
oraculis adscripta vox NOSCE TE. Pythici Apo-
linis præceptum fuisse innuit istud Ciceronis l. 5.
de fin. c. 44. Iubet nos Pythius Apollo noscero nos-
met ipsos. Et lib. 1. de leg. c. 58. Et philosophia
nos docuit, ut nosmet ipsos nosceremus: cujus præ-
cepti tanta vis, tanta sapientia est, ut ea non ho-
mini cuiquam, sed Delphico Deo tribueretur.
Clemens Alexandrinus lib. 2. Strom. Apertius
inquit, NOSCE TE IPSUM, præcipiens Moyses, sepe
dicit: attende tibi ipsi.

65. QUIT SIT HOMO INQUIRAS] Sic & Seneca
mox citat. inquit & describit, quid sit homo,
Itaque id primò seriòque expendendum sapien-
tiam. Dux EST] Hoc veteribus persuasum, ob divi-
næ autæ particulam, sive animum immortalem
& rationis participem. Cicero lib. 1. Tusc. QQ.
cap. 66. *Quidquid est illud quod sensis, quod sa-
pit, quod vult, quod viget, æstus & divinum est,
ob cuius rem æternum sis, necesse est.* Varro
apud S. August. l. 7. de Civit. c. 5. dicit animum,
qui est in humano corpore, simillimum esse im-
mortali animi, id est Dei. Arnob. lib. 9. cont.
gent. *Animus qui immortalis à vobis & Deus
naturatur.* SUB IMAGINE PARVÆ] Similitudinis
alicuius, non naturæ aut æqualitatis. Homo
nempe, ut nos Veritas Gen. 1. docet, ad imagi-
nem Dei conditus, quatenus illi animus rationis
particeps & immortalis, ætenuam tamen Deum,
sed imago Dei.

66. SEPOSITA RATIONE FERA] Si rationem
seponas, bestia & quidem fera. Augustinus Tract.
3. in Joann. *Non distas à pecore nisi intellectione.*
Hugo à S. Viâ. de Spir. & anima c. 31. Tom. 3.
inter opera S. Aug. *Uno verbo, inquit, quod ratio-
nale dicitur, separatur à bestiis: illud nisi ratio-
neris, bestia eris.* Seneca Epl. 76. *In homine
optimum quid est? Ratio: hoc antecedit anima-
lia, Deo sequitur. Ratio ergo perfecta, proprium
hominis bonum est: cetera illi cum animalibus,
suntque communia sunt.* EGREDIATUR AB ALVO]
Nascitur: id est, ubi natus fuerit.

67. IN FRETA, IN TERRAS] Dominatur, vel
jus habet in omnia quæ Deus in hoc mundo fa-
bricavit. Genes. 1. §. 28. *Riplete terram & sub-
jicite eam, & dominamini piscibus maris & vo-
latilibus colli, & universis animantibus quæ mo-
ventur super terram.* In quem locum Aug. lib. 3.
de Gen. ad Litt. c. 20. *Cum dixisset ad imagi-
nem nostram: statim subiunxit, & habeat pote-
statem piscium maris & volatilium colli, & cæte-
rorum animalium rationis experiri, ut videli-
cet intelligamus, in eo factum hominem ad imagi-
nem Dei, in quo irrationabilibus animantibus
antecellit. Id autem est ipsa ratio, vel mens, vel
intelligentia, vel signa alio vocabulo commodius
appellatur.*]US EST] Junge: Jus natum est.

68. NUDO ET MORTALI] Licet & pauperi,
rerum egeno, & motibus violentiæ ac tyrannidi
obnoxio: ita enim nascitur.

69. NATURÆ AFFECTU] Sic ordinante, pro-
vidente, imperante, illustrante, vel volente naturâ,

70. PABULA] Omne genus cibitariorum & ter-
ræ, mari, & cælo quæstorum, ad alimentum &
victum humani corporis. FAMULANTUR MOTI-
BUS ASTRA] Sol inprimis & Luna, statis tem-
poribus orientes & occidentes, diem noctemque
constituentes, item temporum vicissitudines, an-
nos, menses, ver, æstatem, autumnum, hiemem;
nunc imbre, nunc nive, nunc frigore, nunc æstu
terræ famulantes, & influxu suo ipsam & ani-
mantia secundantes. Item & alia sidera in usus
nostris

O homo divinā si possis fistere formā!

O Deus humanā quoties temerande figurā!

Estne operæ pretium rationi obvertere mentem,

Quā necis immunis, nullo & debilis igne es,

75. *Quā Deus in terris, Superis post fata cohæres?*

Hæc mihi concedis, quia non potuere negari.

Accipe, & ipse homines rationis quære lucernā.

Invenies homines hominis vix nomine dignos:

Invenies tantæ solū vestigia formæ.

80. *Sum rigidus? Quacumque voles te verte, videbis*

Cornua, rostra, jubas, armos, caudasque torosque:

nostris nocturnum cælum collustrantia, & occulta quadam vi in ea, quæ sub luna continentur, dominantia.

71. *Sistere*] Stare, subsistere. Cic. Act. 5. in Ver. c. 223. *Rempublicam fistere negat posse.* DIVINA FORMA] Solā illa quæ Deus es, seu animus rationis particeps.

72. *O DEUS HUMANA &c.*] Quoties non sentites & noscitiare offendi te, temerati, inquinari ab humana figura, id est à facie carnis tuæ, &c. quæ ex hac nascuntur, libidinibus. Hugo à S. Viſt. ibid. ut supra ꝑ. 66. *Sensibus impeditur anima, ne cerneat semet ipsam valeat.*

73. *ESTNE OPERA PRETIUM*] Dignum tuā excellentiā: ac si dicas: indignum est animi tuī rationalis præstantia seu nobilitate, mores componere contra dictam rationis.

74. *NACIS IMMUNIS &c.*] Quā immortalis es. Cicero Somn. Scip. *Enitere & sic habetis, ut non esse mortalem, sed corpus hoc: met enim is es quem forma declarat, sed mens tuusque, is est quisque, non ea figura, quæ digito demonstrari potest.*

75. *QUA DEUS IN TERRIS*] Instar Dei, ob summam imperium inter animantia, viventia, & vitæ expertia. Africanus iterum ad nepotem Scipionem apud Cicero. loco citato. *Deum te igitur scito esse. Siquidem Deus est, qui viget, qui sentit, qui meminit, qui providet, qui tam regis & moderatur, & movet id corpus, cui præpositus est, quam hunc mundum Princeps ille Deus: & ut sum mundum ex quadam parte mortalem ipso Deus æternus, si fragile corpus animus sempiternus movet. SUPERIS POST TATA COHÆRES*] Quā post mortem Superis conjungeris, Nisi ma-

vis per te cohæres, nomen intelligi, ut sensus sit: quā cum aliis à Deo electis regni cælestis hæret institutus es? Summus enim, ut ait Apost. Rom. 8. ꝑ. 17. *heredes Dei, cohæredes autem Christi.*

77. *RATIONIS LUCERNA*] Rationis lumine, vel maturā mente pensitando, diversos hominum mores, mores, studia, cupiditates, &c.

78. *HOMINES*] Solā corporis figurā. HOMINIS] Ratione pollentis, & ad ejus ductum, vitam instituentis. Arnob. lib. 1. contra gent. *Homines: inquit, brutum genus, & quod solum sub lumine est, cæcitate nequeunt tei videre.*

79. *TANTA FORMA*] Divinæ sub humanā figurā. Animus enim imago & particula Dei. VESTIGIA] Corporis humani lineamenta, tanquam signa latentis intus rationis.

80. *SUM RIGIDUS*] Durus, austerus? Quasi dicat, nolim me tibi videri rigidum, non enim hæc temerè affirmantur. VERTE TE] In omnem partem, & homines quoscumque intuet, quoscumque ætatis, sortis, sexus &c.

81. *CORNUA, ROSTRA, JUBAS &c.*] Reperies ubique ceratissimas notas animorum brutorum, & à brutis animantibus vix unguem distantium. Conspicias enim ubique pravas brutorum proprietates in hominibus, quos inde dixeris, terros, tauros, equos, leones, asinos, corvos, noctuas, camelos, vulpes, urios, elephantes, passeret, fues, lupos, capras, vitulos, canes, oves, damas, accipitres, dracones, &c. adeoque quosdam cornutos, jubatos, caudatos &c. Juba pili longiores & proni, quarumdam bestiarum colla vel armos vestientes, ut leonum, equorum &c. Jubati etiam dicuntur serpentes, id est, quibus crista & cervi-

Percipies fremitus, gannire, rugire, boare.

Tanges cum setis squamas, & frigus & aestum.

Aestuat hic Drances, turget natalibus ille.

85. *Hic tumet ingenio, canit ille Simonidis ore.*

Hic asinus portans mysteria, sepe tribunal

ces erectæ. Cic. l. 4. ad Heren. c. 72. *Iste quod die per forum medium, tanquam jubatus draco serpit.* Plauto dicuntur *angues jubati*, Amphit. 5. l. 56. *Armi autem bestis subit*, qui hominibus humeri, Virgil. Georg. 3. v. 86.

Densa juba, & dextre iactata recumbit in armo. Equum generosum depingit. Teri sunt prominentes carnis in corpore partes, pulpæ, musculi eminentes, quales in corpore athletico seu robustiore invenias. Inde *torosus* pro robustus, ut vidimus Serm. 9. ad v. 106. fol. 299. quod potissimam dicuntur lacertorum, suntque capita eorumdem, in quibus est robur. Hercules apud Cicero, libr. 2. Tusc. QQ. cap. 22. ex Sophoclis Trachinibus:

O postera! O terga! O lacertorum tori!
Ovid. Met. 14. v. 283. *Colla sumere toris...* & Met. 15. v. 250. --- *Solidumque melle tororum.*

82. *FREMITUS*] Equorum: nam licet fremere fluctibus & mari, item ventis & Ionibus tributum non raro invenias, maxime tamen equis. Horat. l. 4. Od. 14. v. 23. --- *Et fremantem*

Mittere equum mediet per ignes.

Virg. Georg. lib. 1. v. 12.

--- *Tuque ô cui prima frementem*

Fudit equum, magno tellus percussa tridenti.
GANNIRE] Quod vulpium esse volunt, aliquando etiam canum, cum clard vulsui dolorem vel gaudium testantur. *RUGIRE*] Leonum. Prima hic contrahitur, exemplo fortè illius, quisquis est auctor Philomelæ inter Nasonis opeta v. 49.

Tigrides indomita rulant: rugiuntque leones.
BOARE] Boum, Sonos proprios animalium, vide apud auctorem Philomelæ jam citat. & Joan. Bapt. Pium Bonon. Annot. postea cap. 20.

83. *SETEX*] Porcorum, eorumque, & leonum proprius. Nam *setæ* sunt pilii rigidiores & crassiores. *SQUAMAS*] Piscium, & serpentium. *FRIGUS*] Eorumdem & ceterorum. *Æstum*] Quadrupedum, alium, &c. Periodi summa est: uti multiplex ferarum & bestiarum genus est, quod cognoscas à corporis figura, aliisque adjunctis, ita & multiplex brutorum hominum species est, quam non nisi ex eorum condicione, ac viciis

variâ proprietate intellexeris.

84. *ÆSTUAT.*] Invidiâ, irâ, sermone, arrogantia, serociâ. *DRANCES*] Ferox declamator, sedatiosus, ignavus quispiam, illiusque similis, de quo Virg. lib. 11. Æneid. v. 336.

Tum Drances idem infensus, quem gloria Turni
Obliquâ invidiâ stimulisque agitabat amaris.
Largus opum, & lingua melior, sed frigida bello
Dextera, consilii habuit non futilis auctor,
Seditione potens. -----

TURGET NATALIBUS] Nobilitatem suam crepat, nullius non fastidio. *CANIT ILLE SIMONIDIS ORE.*] In questum suum vaser, nuscquam non captandis lucris explicat retia. *Asiophanes* apud Suidam, *æra* *Simonidis mela*: id est *Cane Simonidis carmina*: unde in adagium abivit, *Simonidis mela*, sive *Simonidis canthum*: quod torquetur in vafros & subdolos. *Simonidem* enim astutiam & questum tradunt in artem induxisse. Commentus duo sibi esse icinia, alterum gratiarum, alterum præmiorum: arcam gratiarum post temporis aliquantum cum aperiret, semper vacuum, præmiorum se plenam invenire iactabat. Hac arte significabat, nolle gratis se donare carmina. *Plutarchus* *mei* *ti* *volontary* *poetibus* *testes* *Simonidem* *cum* *æstus* *taxaretur* *respondisse* *Senectutem* *sibi* *reliquis* *voluptatibus* *orbatam*, uno loco oblectamiae recreandam fore. *Chil. Erasmus.*

86. *HIC ASINUS PORTANS MYSTERIA*] Munere, dignitate, titulo, vel fortunâ, quâ utitur, indignus. Adagium refertur ab And. Schotto ex Suida Cent. 2. n. 92. *Ὁ ἄσινος ὑποθήκη*: quod est, *Asinus portans mysteria*. Tractum ab asinis, qui olim deportabant res omnes necessarias ad sacra Eleusina, quibus sua non officiebat vilitas, quod minus ab omnibus illis assurgeretur, ob reverentiam & religionem mysticorum, quæ portabant, quamquam aliquo non desinere plagis onerari, nihilo hoc nobiliore. Dici potest in eos, qui Doctoris vel Magistri titulo superbiunt, cum rudes ipsi vixitum cum asinis quæm ruderet. *TRIBUNAL*] Justitiam eorum qui iuri dicundo præstant.

*Ille argentatis expugnat nequiter hastis.
Tu mirere supercilium, mentemque sagacem
Cordatorum hominum: sed scenam gesticulantes*

90. *Reges esse putas, grillatoresque gigantes.
Humanæ simul ac urgetur tessera mentis,
Et cribres ratione hominum molimina; poscas:
Quid sumus: & quidnam victuri gignimur: ordo*

87. ARGENTATIS HASTIS] Pervertit, vel corrumpit argento, vel munusibus. Hæc enim violentia minime violenta, quavis violentiâ violentior est.

88. MIRERIS] Fontè & tu mirari possis. SUPERCILIUM] Gravitatem ac censendi auctoritatem, fastum, superbiam, arrogantiam, & simulatam extrinsecus in agendis rebus dexteritatem, quibus impares sunt. Juven. Sat. 6. v. 168.

---- Si cum magnis viris tuis adferi
Grande supercilium, & numerat in dote trinum-
phos.

89. CORDATORUM] Quos putes cordatos; id est sapientiâ & consilio præstantes. Tales enim Romani corculos nuncupabant. Lucret. libr. 5. de Rer. Nat. v. 148.

Ingeniaque præstant. & corde vigeant. Cer enim metonymicæ veteres pro anime posuerunt. Nam in corde animi sedem quosdam olim collocasse, auctor est Athen. libr. 14. Sic & Plutarchus in Apophth. dixit, *αἰνῶντι μὴ ἴξωι*, quod est, *cor non habere*, pro non sapere, non habere animum. Hinc apud Ciceronem libr. 1. de Oratore c. 198 & 1. 2. Tusc. QQ. c. 18. extat hic verus summi & veritatis Pater: Ennii crediderim.

Egregiè cordatus homo, talis *Ælii* sextus. Nempe jam antè præmiserat post. loc. *Quid sit porro ipse animus, aut ubi, aut unde, magna dis-
senso est. Alii ver ipsum animus videtur: ex quo
extorces, recorderis, concedere sique dicuntur: &
Nasci illi prudens, hic cos, cerculum. Plin. l. 7.
c. 31. Reliquis animi boni præstitero ceteros mor-
tales sapientiâ, ob id casu, cerculi, apud Romanos
cognominati. SCENA] In theatro vel orchestra.
GESTICULANTES] Actiones, gestus, & personam
Regum representantes: id est, ita se componentes,
ac si veri & non scenici essent Reges.*

90. GRILLATORESQUE] Qui grillis gradum-
tut. Sunt autem *Grilla* peritica quibus innitun-
tur pedibus, ut altiores videantur, & celerius

procedant. Sic Plaut. Pœn. 3. s. 27.
Vinceritis corvum cursu, vel grillatorem gradu.
Ubi Taubmanous ex lectione & fide Turnebi
lib. 25. c. 7. posuit *clavatorem*; quod etsi sole-
rari quadamrenus possit, ob fidem veterum mem-
brarorum, quas aliquando se habuisse testatur
Turnebus, nobis tamen recedendum non est à
fide veterum Grammaticorum Festi & Nonii,
imò nec à gravissimi Varronis auctoritate, à qui-
bus hic Plauti versus citatur, quo modo nos sup-
rà. *Grillatores*, inquit Festus, appellabantur *Pa-
temimi*, qui ut in saltatione imitentur *Ægi-
panat*, adjectis periclit furculas habentibus, at-
que in his superstitantes ob similitudinem crurum
ejus generis gradiebantur, utique propter dis-
cultatem censebunt. Hunc gradum vulgus Bel-
gicum nominat, *op selsen gaen*, estque pueris
ludentibus in usu. Sensus ergo hic est: non secus
sollesis hos illosve viros credendo fore pruden-
tes, cordatos, sagaces, caros, doctos, ingeniosos,
pobos, honestos, quam illi qui ludios putant
Reges, & grillatores gigantes.

91. URGETUR] Serio & urgenter postularur.
TESSERA] Signum aliquod humanæ mentis,
scu rationis intrus regnantis.

92. CRIBRES] Cribrare, excutere, vel exami-
nare velis. MOLIMINA] Studia, curas, deside-
ria. POSCAS] Quere cum Persio Sat. 3. v. 67.

93. QUID SUMUS] Natura nostra ejusque pro-
prietates inquiruntur, ut audiat Pythico illi
præcepto *γινώσκει σεαυτόν*, de quo supra ad v. 44.
fol. 364. Quidnam victuri? Ad quid agendum,
vel in quem finem vivimus? *Laërt. de falsa
Sapient. lib. 3. c. 16. Constat hominum non ad
Aulicis, sed ad sapientiam nasci.* Et cap. 8.
*Virtus autem cum scientia conjuncta, est sapien-
tia.* Augustinus de dilig. Deo cap. 2. *Fecit Deus
rationalem creaturam, qua summum bonum in-
telligeret, intelligenda amaret, amando possideret,
possidendo frueretur.*

Quis datus : & metæ quàm mollis flexus, & unde.

95. *Pro me pugnabis pugnis & calcibus : eccor;*

Audi, quid primis referas è cætib. Heus tu,

Quid sumus ? A. Insanis ? Deus est in utroque parente.

D. Salve Divorum soboles. Respondeat alter :

Quid sumus ? B. Heroës. D. Muni tua scuta coronis.

100. *Quid sumus ? C. Heroum centesimus arbore ramus.*

D. Vade pari passu cum præcedentibus. Es tu,

94. ORDO QUIS DATUS ?] Agendis rebus per omnem vitam, seu totius vite decursu. Id est, qua ratione, modo, & ordine vita per singulas ætates insinuenda. METÆ] Atatis, sive ævi ex Dei furo, seu decreto nobis peragendi. FLEXUS] In alteram vitam. In circo ad metam quâ inflebat curriculum, flexus dicebatur, ut & in stadio. In ipso autem flexu maxima aurigandi industria erat, maximumque periculum imperitiæ. Cum autem humanæ vitæ spatium scissimè comparatur curriculo Circensi, per flexum meta Persius intelligit ætem vitæ regendæ, & moderandæ. Turneb. l. 23. c. 23. ET UNDE] Ex quo loco & tempore flexus ille ad ætem, & securè faciendus. Nam & locus erat in circo, unde cursum flectere oportebat, qui secus fecerat, totam plerumque ad metam allidebat.

95. PRO ME] Pro semetipso, & dicto meo. PUGNABIT & CALCIBUS] Tois viribus, omni conatu. Adagium Græcis usitatum totidem verbis: Πῶς ἂν λάβῃ Ὀῦσος & Cicero Aët. 5. in Vet. c. 56. *Ibi cum pugnis & calcibus centesimus esset. ECCOR;*] Ecce hos, quasi digito monstraret hominum turbam seu multitudinem, ut parer attentionem, & aures accomoder Poëta.

96. QUID RESPONDAS] Quid responsi accipias, quid tibi respondeatur. E PRIMIS CÆTIBUS] Ab hoc cœtu primo, vel primis ex hoc cœtu nobis occurrentibus, quos percontabor. HEUS TU] Conversus ad unum quempiam clamat Diogenes.

97. QUID SUMUS ?] Hæc formulâ Persianâ interrogat jam factus proprius. INSANIS ?] Miratus A. clamorem & insolentiam quæstionis, rogat Diogenem an insanit ? DEUS EST] Deorum sanguis. IN UTROQUE PARENTE] Id est, ex paterna maternaque serie, vel arbore utraque genealogicâ, regulam ducit progeniem : seu pater & mater mihi sunt ex regum progenie descendentes. Regum plerique veterum à Diis primâ

gentis suæ stemmata deducebant. Inde Ulysses coarctat Atacem insignitè crepat apud Ovid. Metamorph. libr. 13. §. 147.

Est quoque per matrem Cylænini addita nobis Altera nobilitas : Deus est in utroque parente. 98. SALVE DIVORUM &c.] Ridet hominem Diogenes, & abut alterum, quæstionem suam proferens.

99. HEROËS] Vox est B. quem compellavit Diogenes. De Heroibus vide supra Serm. 10. ad §. 158. fol. 335. MUNI TUA SCUTA CORONIS] Et hic toto iplene ridet Diogenes, dicendo, scuta tua gentilicia exorna, vel insigni coronis, in morem potentiorum nobilium, quos hodie titulares dixeris, qui simplicibus, & nonnihil obliquum tumentibus galeis non contenti, coronis titulo cuique propriis, clypeos exornant, amantque salvere, Duces, Principes, Marchiones, Comites, Barones &c. Vid. Sat. 10. ad §. 169. f. 337.

100. QUID SUMUS] Ad C. tertium quemquam progreditur Diogenes, & in eo arripit totum gregem communium nobilium, nullo majori titulo gaudentium : HEROUM CENTESIMUS RAMUS.] Respondet C. interrogatus : ex vetustissima Heroum serie descendente centesimâ generâ vel generatione, seu nepos centesimus à principe gentis auctore, Pers. Sat. 3. §. 28.

Sanguine quod Tusco ramum millefimo ducis. Vide commentatores in hunc locum, de arbore & ramis genealogicis. Nota ordinem : primò percontatur Reges, deinde Principes & optimates, tandem nobiles : & hinc sequitur.

101. VADE PARI PASSU &c.] Vade & tu cum Regibus & Principibus, quorum ratio versatur in excellentia nobilitatis. Iridet & hic Diogenes, quasi dando idem responsum, quod præcedenti datum est, & eò hunc ablegando. ET TU] Quantum quempiam B. arripit ex cœtu divinum & mercatorum.

Quid sumus? E. Inclusus later ista Juppiter arca.

D. Et genus & formam regina pecunia donat.

Quid sumus? F. Imperii titulo quocumque ministri.

105. *D. Ansam fortune pro conditione tenetis.*

Quid sumus? G. Historici, Vates, promoti in utroque.

D. Scrinia doctrine, fateor, miracula mundi.

Quid sumus? H. Expallet, quoties ego nominor, hostis.

D. Deaurandum te Rex feriat, vel pectora signet.

110. *Hoc sumus: ulterius nisi Scipio somniet ullus.*

102. LATET JUPPITER ARCA] Vix est E. qui Diogeni respondet: ac si dicat: dives & opulentus sum, ingens mihi auri vis est. Nam Juppiter in aureum imbreum transformatus, in sinum Danaë illapsus, & voto potius Perfecta genuit. Ovid. Metamorph. lib. 4. v. 697.

Quam clausum implevit, secundo Iuppiter auro.
Seneca Tragæd. Oâ. v. 760.

-----Cui miranti

Fulvo Danaë fluxit in auro.

Vide Horat. l. 3. Od. 16. Inde Petronius Arb. Sat. *Quisquis habet numes, securâ naviget aurâ, Fortunamque suo temperet arbitrio.*

Vixere duceat Danaëu, ipsamque licebit
Accrissum jubeat credere, quod Danaën.

Carmina componas, declames, concrescet omnes
Et peragat cunctas, siquæ Catone prior.

Inriscent fulens PARET, NON PARET, habeto,
Atque esto quicquid Servius & Labco.

Multa loquor: quidvis numis presentibus opta.
Es veniet. Clausum possidet arca lovem.

103. ET GENUS &c.] Iterum Diogenes, & hunc ridet ac rejicit cum ceteris, dicenda cum Horat. lib. 1. Ep. 6. v. 37.

Et genus & formam Regina pecunia donat.
Id est, pecuniam omniam esse perviam, nihil non posse, omnem formam dare: ut docet Epigramma Petronii Arbiteri citatum.

104. IMPERIT MINISTRI] Quodvis quovis nomine ministerium in aula tenentes. Sic F.

105. ANSAM FORTUNÆ ET] Et illis illudit, vanam ridenda eorum spem, quâ sibi ab ansâ volubilis fortune, quam jam nunc tenent, promittant autem manentes, forsasse ad minimum flamen sinisteris auræ, in ima casui, unde nunquam emergant.

106. HISTORICI &c.] Et G. Diogeni respon-

det. *Historici*, Regii sunt historiographi, qui acta Principis, & eventa rerum in commentariis referunt. *VATES*] Poëtæ Epici, Elegiaci, Lyrici, tragædi, Comædi, Satyrici &c. *PROMOTI IN UTROQUE*] Jure scilicet. Canonicis & Civili. *prolyce*, Jureconsulti, Doctores utriusque juris &c.

107. SCRINIA DOCTRINÆ &c.] Et hæc *Irania* est, quâ tacite deridet quasdam titulo suo indignos Cynicos, quod sint tanquam asini portantes mysteria, vel similes in purpura: licet aliquin à vero commendatæ sententia, cùm nihil admittant dignius sit, quàm doctrina.

108. EXPALLET &c.] Reddit H. aliquis ex cœtu militum hoc responsum: militum ductor sum, belli fulmen, hastium metus & pallor.

109. DEAU RANDUM &c.] Ludit postremo Cynicus, ac si dicat: Rex te creet Equitem auratum. *Aurati* dicuntur equites, à calcariis inauratis, quibus insigniuntur. *FERRAT*] Recte: nam Equites gladio ferri solent, dom creantur. *PECTORA SIGNET*] Cruce, vel auro vellet de quibus suprâ Serm. 10. ad v. 170. fin. 337.

110. HOC SUMUS &c.] Loquitur tanquam adhuc in vivis Diogenes, & edicit: existimamus tantum nos id esse, quod ad gloriam, vanitatem, & fucatas nostras voluptates spectat, & quod interrogati se fore responderent. Ergo nihil ultra id sumus. *NISI SCIPIO &c.*] Nisi quispiam alius suæ gloriæ magis velificando, aliquid de se nobilius excogitaverit, quàm de se hic dixerit interrogati. Quasi dicat: hoc tenen vel vobis confidentibus, nihil vos ultra esse. P. Cæsar. *Scipio Africanus*, seu Africanus minor apud Ciceronem in fragmento, quod vulgo inscribitur *Somnium Scipionis*, plurima somniat, audit se ex avo & patre, excellentia, & unde nimis gloriari possit. Unde hoc loco *Scipio* ponitur pro sui adulate,

A a a

qui

*Hoc homo bulla sumus? Satis est: attollite caudas
Sordipedes Junonis aves. Sine vindice constat
Quid sumus. Et quidnam victuri gignimur? Ohe
Pingue vel ingenium denodet. Crescat ad unguem*

115. *Investis, Cypria spargatur floribus aula,*

qui multa sibi de se pollicetur, & fuisset se somniis oblectat.

111. **HOMO BULLA**] Adagium Græcum: *Νεφθαλὲς ὁ ἀνθρώπος*, id est. *homo bulla*. Eo usus Varro Præfat. lib. de agricult. *Quod si*, inquit, ut dicitur, *homo est bulla, eo magis & senex*. Annus enim eloge sumus admonet me, ut *farctas celligam, antequam prescificar ex hac vita*. Est autem bulla hoc loco tumor ille inanis, quem videas in aqua bulliente vel aliâ agitâ, momentis temporis enascens & evanescens. Monet nos parçmia de fragilitate, brevitæ ac fugacitate vitæ nostræ, quòd omnes brevissimis quibusdam intervallis nascamur & moriamur, & à minimo statu ex hac vita dispellamur & pereamus. Unde optime etiam Sophocles inter excerpta Grotiana: *Nam vides nil nos esse mortales, nisi Imagines foamia, aut umbram levem.*

ATTOLLITE CAUDAS] Intumescite, superbite. Sarcasmus, & iustissio Cynica.

112. **JUNONIS AVES**] Pavones. Hæc ales enim Junoni sacra ob fastum & majestatem, quæ reginam Deorum decet Creditur laudes suas sentire, aut sui admirationem apud circumstantes, Ovid. de Medic. faciei p. 33.

*Laudatis homini velutris lunonia pennas
Explicat, & sermâ mitta superbit avis.*
Plinius lib. 10. c. 20 De pavone: *Gemmantur laudatus expandit colores, adverso maxime sole, quia sic fulgentius radiant. Idem causâ annuis vitibus amissâ cum solis arborum, donec renascatur sterum cum flore, pudibundum ac mærens quæsi latibram. Ab austerioribus non gloriosum tantum animal hoc traditur, sed & malevolum.* Inde caudas illius merito superbas appellat Propert. 2. Eleg. 24. p. 11.

Et modo pavonis cauda flabella superba.
Nam dum superbit caudam explicat & attollit in gyrum: sordidos vero pedes suspiciens, animos demittit. Hinc pavo symbolum superbiæ vulgo habetur, & passim pingitur. Adagii vice celebratur i hoc Ovid. Metamorph. 13. p. 802.

Laudato pavone superior, acrior igni.
Junonis curru subiungitur, quia ut dictum, illi

facet est. **SINE VINDICE**] Nemine contrarium affirmante, vel defendente. Id est, in confesso est. Vindex hic accipitur pro quovis defensore vel patrono. Sic & Ovid. Fast. 3. p. 551. *Protinus invadunt Numida sine vindice regnum.*

113. **QUIDNAM VICTURI &c.**] Ad secundum quæstionis articulum progreditur, & percontatur. **OHE**] Admirantis est & indignantis, tam nota & liquida quæri, quæ ubique obvia, non possunt non fatieratem & fastidium gignere, cuius nota est interjectio *Ohe*, de qua egimus Sermones 2. ad p. 225. fol. 285.

114. **PINGUE VEL INGENIUM &c.**] Etiam stipes & fungus, sciolus & indoctus quispiam hunc nodum dissolverit. *Pingui*, & *crassâ nervâ* exposuimus Serm. 10. ad p. 302. fol. 341. ubi & de *pingui ingenio*. **CRESCAT AD UNGUEM**] Exquisitâ curâ & diligentiâ nutriatur, ac instituatut artibus hoc ævo receptis, & acceptis, id est, à vero animi robore ad molliem deflectentibus. *Ad unguem* hic ferè valet idem, quod ad amussim, pro exacte, & ad artium præcepta, ut diximus Serm. 3. ad p. 344. fol. 64. Plutarchus de Sanit. tuend. *Διὺντες λυγροτέρῳ διαίτῃ*, id est, *ad unguem observata vitæ rati.*

115. **INVESTIS**] Impubes, imberbis, cuius contrarium *Vesticeps*, Apuleius: *Investem* à nobis accepisti, vestitum sive reddidisti. Virg. lib. 8. Aeneid. p. 659.

Aurea casariis ellis, atque aurea vestis.
Ubi eruditi volunt vestem esse barbam. Lucret. de Ret. Nat. lib. 5 p. 674.

----- *Impubem molli pubescere veste.*
Et pariter mollem malis demittere barbam.
Nonius: *Investes dicuntur impubes, quibus propter teneram etatem, nulla pars corporis pilat.* **CYPRIA SPARGATUR &c.**] Amandi, procandî, & mollior comiterque inter puellas versandî artes discat. Hæc parum in filios cura hodie obtinet apud aulæ proceres, in pestem & perniciem animorum, Opimè Quintilianus lib. 1. c. 2. de seculo suo nostrî quàm similimo: *Mollis illa (liberorum) educatio, quam indulgentiam veteribus, atrox omnes & mortis & corporis fragilis.*

*Sit levior Tipula, bibat, & canat, & sonet apte,
Idalios superet, sit Pindarus ore trilinguis:
Per quidquid Deus est, Jovis ille potentia totum
Quere per Elysum: numqua Cythereia virgo?*

In leſſibus creſcunt. Si terram attigerint, & mani-
bus utrimque ſuſſinonium pendunt. Gaudemus
ſiquid licentius dixeris. Verba nō Alexandrinis
quidem permiſſentia deliciis, viſu & oſenſu cari-
ſimum.

116. SIT LEVIOR TIPULA] Exetceatur. &
doceatur, tam ſuaviter membrorum omnium mo-
bilitate, & agilitate ſalvate, ut terram minimè fe-
rite imò nec tangere videatur. Nempte ut Horat.
De virginibus, lib. 3. Od. 6. v. 21.

Morus doceri gaudet lonicus

Matura virgo, & ſingitur artibus,

Iam nunc, & inceſſos amores

De tenero demittatur angui.

Tipula beſtioræ genus eſt. Feſto, ſex pedes haben-
tis, ſed tantæ levitatis, ut ſuper aquam currens
non ſedat. Hæd. Junius Belgicè interpretatur
Waterſpinne. Plaut. Perſ. 2. 3. 62.

Neque tipula levius pondus eſt, quâ ſides lenonia.
BIBAT] Aſſueſcat Baccho & vino generoſiori, ut
diſcat non inebriari. CANAT] Scit ac molliter
cum gratia vocis & affectuum modulatione, diſcat
cantare. SONEAT APTE] Diſcat pulſare teſtu-
dinem, cytharam, chelyn, panduram, ſambucum,
vel quodvis aliud organum muſicum. In his enim
ſpectatur laus & elegantiæ hodiernæ pubertatis,
quantum attrinet aulam Cypridis.

217. IDALIOS SUPERET] Cultu ſcil. & religio-
ne Veneris, à quibus celebres olim inprimis
Idalii, Idalium Cyprî nemus & oppidum, ubi
ſanum Veneris, quod multa religione viſebatur.
Caſull. Carm. 65. Epith. Pelei & Theod. v. 96.

Quæque regis Gelget, quæque Idalium fronde ſam.
Venus ad filium Cupidinem de abdendo Aſca-
nio, apud Virg. lib. 1. Aeneid. v. 684.

*Hunc ego ſopitum ſomno ſuper alta Cythera,
Aut ſuper Idalium ſacra à ſede recondam.*
Sententia hæc eſt: aded Dionis ritibus & ſaci-
ris aſſueſcat, ut etiam Idalios nobiliſſimos Vene-
ris cultores arceant. SIT PINDARUS] Elege-
ns, diſcitur inſtar Pindari, qui *leptinæ*, id eſt,
amatiois, & Lyrica ſcripſit, ob diſtinctionis & nu-
merorum præſtantiſſimum Lyricorum ab omnibus
Priniceps habitus. Inimitabilem illum cenſet Ho-
ratiuſ lib. 4. Od. 2. v. 1.

Pindarum quiſquis ſuadet amulari

*Iulo, ceratis opo Dadalea
Nilivæ pennæ, vitreo daturum
Nomina pene.*

Quintill. lib. 10. c. 1. *Novem*, inquit, *Lyricorum*
longè Pindarus Princeps, ſpiritus magnificentiâ,
ſenſentis figuris, beatiſſimâ verum verborumquæ
copiâ, & velut quodam eloquentiæ flumine: prop-
ter, quæ Horatius cum meritis credidit nemini
immitabilem. Papin. de Pindaro Sil. 4. Car. 7. v. 5.

Triqua regnator Lyrica robortis.

Lyricum carmen ad menias canebatur: hoc eſt,
in frequenti hominum cœtu, ubi hilaria petra-
ſtantiur: ut ſerè ſolet hodie in congreſſibus no-
bilitum & aulicorum. Argumentum erant amo-
res, luſus, potationes. ORE TRILINGUI] Tri-
plici lingua vel ſermone. Senſus eſt, doceatur
carmina vel canilenas cantare, aut etiam eandem
recitare, vel quodvis aliud diſcère eloqui tribus
linguis, nemirum Gallicâ, Hiſpanâ, Italiçâ: nam
vernacula noſtra Belgica, licet antiquitate, pu-
ritate, proprietate, energiâ & verborum copiâ,
quævis alias poſſit ſuperare, ut docet Goropius,
cum non excolatur, apud nos languet, floccifit,
imò pæne cum laude ignoratur.

118. DEUS EST] Quacumque arte ſummus
aut ſingularis eſt. Sic apud Eraſm. invenias ada-
gia *Deum eſſe*, & *Deum ſacere*, pro ſingulari
laude dignum eſſe vel ſacere. De ſupra modum
fortunato dixit Terent. Hecyr. 5. 4. 3. *Deus ſum,*
ſi hoc ita eſt. De ſummo vel ſingulari Cicero
l. 2. de Orat. c. 179. *Qui ordo tibi placet*, inquit
Caſullus, & qua diſpoſitio argumentorum in qua
tui mihi ſemper Deus videri ſolet. De omnibus
numetis abſoluto Quintill. l. 1. JOVIS] Summa
parris ſui, divitiis & præpotentis. Vide dicta
Serm. 10. ad v. 10 fol. 517. POTENTIA] Spes,
ſolamen, volupras, tutela. Venus de ſuo Cupi-
dine apud Virg. lib. 1. Aeneid. v. 668.

Nate mea vires, mea magna potentia ſolus
Papinius Silvar. l. 1. Carm. 2. v. 137.
Sed dabitur juveni, cui tu mea ſumma poteſtat
Nato, cupis -----

119. PER ELYSIUM] Per campos illos for-
tunatorum, & læta æva, ubi animæ non niſi
purgatæ & percolatæ ac Diis dignæ, de quibus
adeundus Virg. lib. 6. Aeneid. & nos ſuprà ſi-
A 2 2

quid

120. *Mox puero lepores cursu frangantur anbelo :*

His vegetet nervos. Tum naviter arripiendum

Quidquid ad optatæ perducit commoda vitæ.

Nempe struantur opes ausu quocumque vel astu,

Ni patre sis Cræso : simul obtineantur honores.

125. *Esse potestatem, titulis præcellere multos;*

Tota hinc libertas, popularis & aura resultat.

Inde quies vitæ ; multis genialiter annis

quid tetigimus Serm. 7. ad ψ. 167. fol. 173. In Elysio autem puellas & juvenes deliciarum docet Tibull. l. 1. Eleg. 8. ψ. 57.

Sed mox, qui facili tenero juvis semper amor,

Ipsa Venus campos ducet in Elysios.

Hic choreæ cantibus vigent, passimq; vagantur,

Dulces sonant tenui gemitu carmen aves.

Ac juvenum stries teneris immista puellis

Ludit, & assiduū prælia miscet amor.

Metaphorice hic designatur virginum formosissimarum universitas, ex qua eligatur huic Deo mifcenda. Num quæ CYTHEREA VIRGO] Supple, adeſt, viſitur, reperitur, aut quid ſimile. Eā ſcil. formæ venuſtate, ut cum Venere vel Cytherea de præſtante ceteris, & digna ſit, quæ cum hoc patris delicto delicietur, & amoribus ejus conſueſcat : aut certe quæ ex Elyſio ad Superos tranſeat, quandoque huic Jovis filio dignè nuptura : quaſi alioquin non reperitur in mundo, quæ tantas nuptias mereatur.

120. LEPORES FRANGANTUR] Fatigentur, in fugam agantur : id eſt, puer vel ephebus venetur, ad corporis exercitium & ætæ robur.

121. VEGEAT] Corrobores, ad uſum faciliorem : quod primâ ætate faciendum. Pollux enim apud La Crida in 4. Æneid. venatorem ſuum cupit eſſi juvenem, agilem, promptum, vallorem, acrem, amatorem periculi, operoſum, laborioſum &c. Et Onomaſt. 5. venationem vocat ſtudium Heroicæ Regiumque, & ad corporis & animi bonam conſtitutionem conferens. Gevart. int. Ferd. fol. 93. NAVITER ARRIPIENDUM] Omni ſtudio & conatu perſequendū.

122. OPTATÆ] Mollis, commodæ, ſplendide, laute, ſuſtuloſæ, ſine cura vel metu egeſtiæ, aut ærumnarum &c.

123. STRUANTUR] Parentur, condantur & cumulentur nummi, augeantur cenſus, quocumque demum medio & conſilio.

124. NI PATRE SIS CRÆSO] Niſi de quærendis opibus nihil te cogitare velit pater Cræſo magis aureus, qui te poſt mortem regaliter inaurat. Vide dicta ad ψ. 55. fol. 362. OSTINEANTUR] Compareantur aſtu, importunitate, vel emaci merito. HONORES] Præſectura provinciarum, imperia legionum &c. tituli majoris nobilitatis, de quibus ſuprà ad ψ. 99. fol. 368.

125. ESSE POTESTATEM &c.] Supple eſt ut ordo ſit : titulis multis præcellere, eſt eſſe poteſtatem. Quasi dicat : titulis jam memoratis alios antecellere, aliquod, inſtar poteſtatis ſeu principatus habet.

126. LIBERTAS] Quidlibet impunè agendi, & ſine offendiſculo, vel ſaltem ſine reprehentione. POPULARIS AURA] Favor, plauſus, & aſſectus populi. Auram namque autumant eſſe leviorẽ ventorum ſtatum, qui æſtivo cælo favere creditur. Inde auraris, Servio, fautores ſunt. Virg. l. 6. Æneid. ψ. 816.

--- Iam ſimiū gaudens popularibus auris.

Horat. lib. 3. Od. 2. ψ. 20.

Arbitrio popularis aura.

RESULTAT] Res quippe ſecundæ favorem & venerationem conciliant : nam ut dixit Serm. 4. ψ. 532. fol. 83. fortuna exultans virtutis bueti-
na : cum non tantum ad virtutes excitet ſpe gloriæ, verum etiam virtutes majores faciat apud altos. Laudabilia enim Principum & Magnatum facinora, plus admirationis habent, & magis efferuntur, quàm privatorum.

127. QUIES VITÆ] Vita otioſa, deſes, mollis, voluptuaria, ſine cenſore vel caſtigatore. MUTIS GENIALITER &c.] Hyperbaton perobſcurum ſic ordina : quam vitæ quietem qui multis annis ſani ſecundæ Junone aut Cypride, ætendunt genialiter ſub cultu Cereris & Patris Lyai, munus adimplent &c. Senſus eſt, qui multis annis conantur ſani vitam exigere, indulgendum veni,

- Sub Cereris cultu quam qui patrisque Lyæi
Fecunda extendunt Junone aut Cypride sani,*
130. *Ad quod victuri gignuntur, munus adimplent.
Sic apes, & vulpes, elephas, formica, leo, sus.
Hoc sumus: hoc etiam victuri gignimur. Ordo
Quis datus? Ædèpol hic rebus feliciter actis,
Lascivire iterum festis epulisque Deorum:*
135. *Atque illic vario Junonem, Pallada, Martem,
Mercurium, Cererem & Bacchum sermone morari,
Et narrare Jovis furta exuperantia furta,*

neri, Ceteri Baccho, munus adimplent, ad quod genitos se exilimant.

128. SUB CERERIS &c.] Comessando & potitudo: gastrimargia enim libidinis irritamentum est. Vetrissimum hoc Terentianum hodie pro adagio celebratur. Eun. 4. 5. 6.

----Sino Cerere & Libero friget Venus.
Quam sententiam expressit hoc modo Euripides:
*Νῆξιν ἀφ' οὗτοιο διαίτην δῖξαι καὶ δῖαντες
Μορταὶ τοὶ ἐστὶν ἄνθρωποι Σὺν Βακχῷ & Κερέρῃ.*
Hinc & Plautinus senex de juvenili sua ætate, sic loquitur Baechid. Aët. 4. Sc. 10. 5. 6.
Duxi, habui scitum, potavi, edi, donavi.

129. FECUNDA JUNONE AUT CYPRIDE] Fecundi, vel ex legitimo toro, per nuptias scil. quibus præest Juno, ut vidimus fol. 24. col. 2. vel ex vago aut propudioso complexu, ut sic noteur pæcōx Veneris usus, & proventus liberorū ante nuptias. Venus enim non minus faver pudendis, quàm licitis amoribus, EXTENDUNT] Produciunt, agunt, prolongant. SAN.] Ævo juvenili, quo minus noxiæ licet operari ejusmodi særis. Juvenum enim valetudini, non tantum creduntur officere Bacchus, Ceres, Venus, quantum senibus.

130. MUNUS ADIMPLENT] Ironicè, & ad sensum hominum brutorum, qui tum demum existimant se partes hominis egisse strenuè: dum tibus hisce diis pro vitibus obsecuti sunt.

131. SIC APES ET VULPES &c.] Sic parva & magna, noxia & innoxia, callida & incauta, ac universim omnia animantia vivunt, quæ rapiuntur duobus potissimum sensibus, tactu & gustu, quos veteres ideo appellarunt non humanos, sed brutos. Sensus est: Animantia bruta omnia faciunt eadem, quæ tu, qui ergo differs à Brutis?

132. HOC SUMUS] Nihil ultra: scil. ventris &

Veneris mancipia. HOC GIGNIMUR] Ironicè: quasi dicat, ad hoc unum tantum videmur nobis geniti, eum cō omnia nostra vota, desideria & studia serantur. ORDO &c.] Pergit ad tertium articulum quæstionis Persianæ.

133. HIS ACTIS] Hicæ rudimentis in pueritia & ephebia ad modum memoratum positus.

134. LASCIVIRE] Lascivo mose, & ore versari cum præsentibus instituit. FESTIS EPULISQUE DEORUM] In symposiis, congressibus & cœtibus virorum Principum, illustrium matronarum, procerum, nobiliumque virginum &c. pro more nobilitatis, quæ solet statim aut conditis diebus maximè hiberno tempore, quo longiorum noctium otia fallat, una cum filiis & filiabus in unum venire ludis & choreis vacare, variorumque inter se sermone differere, & struà, apophoretorum inprimis & tragæmatum, cœnâ convivari: Veneri ac Junone amorum aspiciat plus æquò aliquando fortunante. Galli congressum ejusmodi vocant suâ lingua, *assomblés* vel *festin*, Itali *festino*.

135. JUNONEM, PALLADA &c.] Principes viros, matronas, nymphas, isthic congregatos. MORARI] Deinere.

137. FURTA] Adulteria, vel clandestinas fornicationes. *Furtum* olim dicebatur, quidquid subdole ac clam committebatur. Inde adulteria, & clandestini congressus, passim apud Poetas audiunt furta. De furis Jovis legendus Ovid. in sua Metamorphosi. EXUPERANTIA JOVIS FURTA] Callidiora, nequiora, magisque furtiva, quàm fuere furta Jovis. Id est, loquuntur de amoribus & Veneriis, ut elegans & festivus habetur, sed addè turpibus, ac ab ingenio pudore remotis, ut alii in hoc genere per nativam & naturalem Ve-

*Quæ Cytherea Deos celaverat hætenus ipsos :
Et celebrata novis facibus connubia , quæque*

140. *Protea defigant simulandi mille figuras :*

*Extenuare odium, Troia pro manibus olim
Quod fovère Dii , & cum proditionibus iras,
Quas exercemus nunc ingeniosius orbe,
Quàm veteres inter se Dii potuere recocti.*

145 *Quodque magis stupeant Superùm consortia , cæli
Non curant operas homines , nec egere videntur.*

nerem minimè rudes, discant suam ignorantiam,
& ad majorem lasciviam proritentur.

138. CYTHEREA.] Venus, & ingenua cuique
sux naturæ procacia. CELAVERAT.] Nondum
aperuerat vel manifestaverat. Sensus est, varias
referendo turpitudines, docet & accendit lasciviam.

139. NOVIS FACIBUS &c.] Ductâ secundâ
conjugæ, repudiâtâ primâ, aut etiam pluribus:
vel ductâ bis eâdem, irritis primis nuptiis ob vi-
tium aliquod contra Canones : vel nequiter pa-
ctis nuptiis contra leges & sanctiones Canonicas,
ut postea dirempto primo, inearat secundum
conjugium : aut denique ductâ clam pellice, quæ
se conjugem arbitretur, ignata viro superesse al-
teram, vel aliâ quacumque fraude interjectâ: nam
in hoc genere plurimæ sunt, etiam inter Potesta-
tes. Et hic aliusmodi ad nuptias probrosas, illo
tempore notas. *Faces* olim novis nuptiis præferri
solitas, diximus Serm. 6. ad p. 38. fol. 127. Apud
Græcos à matribus ferebantur, apud Romanos à
pueris patrimis & matrimis, aut in servilibus nup-
tiis à servis. Quod spectat id Senecæ. Med. 27.

Non ibo in hostes t Manibus excruciam faces.

140. PROTEA Qui variatum formarum Deus
mirum fellebat. Vide dicta Serm. 9. ad p. 25.
fol. 289. DEFIGANT.] Admiratione & desiderio
novæ artis discendæ detineant. SIMULANDI FI-
GURAS.] Ne furium, noxam pellicis, aut quem-
vis assum interpositum resciscat uxor.

141. EXTENUARE.] Elevare, despiciere, mino-
ris pendere. ODIIUM.] Quo Troianos insectati
sunt. TROIA PRO MœNIBUS.] Durante obsidio-
ne decennali, Græci muros Troiæ vallantibus &
quatientibus.

142. FOVERÈ DII.] Partium studio inter se
distracti. Ovid. lib. 1. Trist. Eleg. 2. p. 5.

Mulier in Troiam, pro Troia stabat Apollo:

Æqua venit Tenebris, Pallas iniqua fuit.

Inimica Troiæ numina Venus ostendit filio Æ-
neæ lib. 2. Æneid. p. 610. & inde. Sunt autem
Neptunus, Juno, Pallas, quin & ipse omnibus
alioquin idem Jupiter. Varie illorum insidias, in
excidium aut salutem Troiæ passim narrantur in
Iliade Homeri, & Virgilio Æneide. 12. 13. Sic
serme pluraliter de Deorum ira. Virgil. lib. 1.
Æneid. p. 15.

----- *Tantane animis caelestibus ira!*

Ovid. Metamorph. lib. 1. p. 166.

Ingentes animo . & dignas leve concipis iras.
Notat hic lætenter Principum virtutes & tech-
nas, quibus invicem non raro clam circumve-
niunt, licet inter eos palam conveniant.

143. QUAS NUNC.] Hoc seculo. Ita ex opinio-
ne Juvenum, qui præsentia inprimis premunt &
extollunt, ignati eorum, quæ jam olim usu ve-
nere. Nec mirum, cum ne quidem primoribus la-
bris antiquitatem degustant, nec vacet illis per
mundi studia & nugamenta, probatorum scrip-
torum lectoni incumbere. INGENTOTUS.] Atti-
ficiosus & fraudulentus.

144. RECOCTI.] Callidi, veteratores, multo
usu exerciti, non secus quàm ferri massa igni fre-
quenter reddita, & recocta. Vide quæ diximus
Serm. 5. ad p. 58. fol. 94.

145. SUPERÛM.] Primatum seniorum in hoc
confessu talia audientium. Agit enim contra
quoddam invenculos lautiores, qui temere ad id
ævi quælibet effundebant in eiusmodi cœcibus,
persuasum sibi habentes, quod scirent quam plu-
rima, cum ignorarent pæne omnia. Misera certè
ignorantia, quæ ignorat quid, & quantum nesciat.

146. CÆLI OPERAS.] Cæli fabricam, sive ip-
sum cælum, aut opera quibus cælum mereantur.
CURANT.] Non curare dicunt. Hoc nempe jacti-
tant

Numina constituunt passim, & se mutuo adorant.

Gloria quæ surget, referenti talia, cælo?

Maxima, dicitur nam sus docuisse Minervam.

150. *Hoc sumus, hoc etiam victuri gignimur, ordo
Hic datus. Ast metæ quàm mollis flexus & unde?*

Scilicet est verum: mors scæptra ligonibus æquat:

Mista senum ac juvenum deslentur funera; fortis

Nec prior imbelli est: hinc, momentanea quæ mors,

155. *Mille modis lethi nos tota ætate fatiget?*

Non persuadebis quamvis persuaseris. Atqui

Elicias citius; fugitiva ut gaudia carpas,

tant insulse voluptatibus ebrui, EGREGI] Cælo: ac si dicant: minime de cælo cogitant, aut cælum esse credunt, contenti voluptatibus terrenis.

147. NUMINA CONSTITUUNT &c.] In hominibus, quos suspiciunt, adorant, palpant, quæstus vel honoris gratiâ, aut in voluptatibus suis, quas instat. Dearum colunt, & iis perpetuo se velint esse sacratissimos.

148. CÆLO] In hoc cœtu & sodalicio illustrissimo primatum, audientibus doctis, & multa auctoritate, & longo rerum usu exercitis.

149. MAXIMA] Ironia. DICTUR] Ab omnibus qui dicta audierunt. SUS MINERVAM] In doctum & rudem docuisse doctos, à quibus ipse doceri debuerat. Triticissimum adagium apud Græcos: *ὅς τῷ Ἀθηνᾶς*, quod est apud Latinos: *sus Minervam*: ac tunc dicitur, ut docet Sextus Pompeius, ubi quis id docet alterum, cuius ipse inscius est. Minerva enim artium & ingeniorum vindex & pæfex est. Sus autem animal maximè ignavum, ventri & sordibus deditum, ad epulandum dumtaxat natum, cui anima tantum pro sale, ut jocaturs Varro lib. 2. de Ling. Lat. Id est, ne caro illius, hominum efui opportuna, putrescat aut corruptatur.

150. Hoc sumus] Revocat repetitque jam antè citata anticalatim ex Persio, quibus nunc abundè responsum: & pergit ad postremum quæstionis articulum.

152. SCILICET EST VERUM] Iterum ex aliorum temerariâ & insulsâ opinione, sive Epicureorum sententia hæc adfect, eo fine ut refutet. MORS SCÆPTRA LIGONIBUS &c.] Reges patres facit pauperibus, & pauperes Regibus: eadem

enim omnibus. Horat. l. 1. Od. 4. v. 13.

*Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernæ
Regumque turres.*-----

Item lib. 3. Carm. Od. 1. v. 14.

----- *Æqua lego necessitas*

Sortitur infixæ & imos,

Omne capax movet urna nomen.

Claud de rapu Proserp. l. 2. v. 302.

Omnia mors æquat.-----

Boëthius libro 2. Metro. 7. v. 13.

Involvit humile pariter, & celsum caput,

Æquatque summis infima.

153. JUVENUM ET SENUM &c.] *Æquè moriuntur juvenes, quàm senes.* Hor. l. 2. Od. 3. v. 25

Omnes eodem cogimur: omnium

Verfatur urna: serius, ocyus

Sors exitura: & nos in æternum

Exilium impositura Cymba.

Virg. in obiit Mæcen. v. 7. seu C. Ped. Albinovan.

Ille rapit juvenes prima florente juventute,

Non oblita rapit, sed tamen illa senes.

154. FORTIS NEC PRIOR &c.] Non est felicior seu potentior fortis, quàm inhiatus & imbecillus, ad protelandam mortem. MOMENTANEA] Momento interitens.

155. MILLE MODIS LETHI] Mille anxietatibus ipsa morte favorioribus. TOTA ÆTATE] Per omnem vitam. FATIGET?] Anxios reddet, affligat, cruciet. Metus enim mortis, ipsa morte gravior est.

156. NON PERSUADEBIS &c.] Numquam mihi tam commodus orator fueris, ut finem hâc futuræ mortis anxietate me cruciari, ac perimmi. Ab Aristophane adagium profluxit: *Non persuadebis,*

*Dum licet, indulgens genio. Cum sis brevis avi,
Scribitur hora tibi, quâ tu solatia differs:*

160. *Fabula mox fiet, & Manes. Ergo bibamus
Ante focum, si frigus erit: stet mensa, sodales,
Mens hilaris, cum bellâ cantatrice: fruamur
Quo natura, Deus, nos & fortuna beavit.
Hoc sumus; hoc etiam victuri gignimur, ordo
165. Hic datus, & metæ sine curâ flexus & unde.*

dehis, ne si persunderis quidem: habetque speciem hyperboles, ac si dicerem: non credidero, etiamli videro.

158. **DUM LICET**] Per vitam & fortunam, **INDULGENS GENIO**] Pro genio & lubentia vivens, naturæ & voluptatibus obsecundans. **Gemini** veteribus naturæ & voluptatis Deus habitus est. Pers. Satyr. 5. §. 151.

*Indulge genio; carpanus dulcia: nostrum est
Quod vivit: cinis & Manes, & fabula fiet.*
EPICURI dictum apud Laënt. lib. 3. de falsi Sapient. c. 17. *Voluptatibus igitur, quemodo possumus, serviamus. Brevis enim tempore nulli erimus emmino. Ergo nullum diem, nullum denique temporis punctum suere nobis sine voluptate patiamur: ne quia ipsi quandoque perituri sumus, id ipsum quod vivimus preat.* Et apud **ISAIAM** c. 22. §. 13. & 1. Cor. 15. §. 32. *Manducemus & bibamus, cras enim meriemur.* A genius fit genialis. Sic dies genialis apud **JUVEN.** Satyr. 4. §. 66.

----- **Genialis agatur**

Iste diet, propterea stomachum laxare saginis.
Id est lætus, & opparâe structo epulo iucundus, ut solet dum sacrificatur genio. Sic dicimus **frangere genium**, pro semet abstinere ab iis, quæ postulat natura, vel genius. Quod lepidè **PLAUTUS** dixit, cum genio belligrare. Sic enim **TRUC.** 1. 2. 81.
--- *Qui cum genio suis belligrant, parcipromi.*
BREVIS AVI] Cum sis vitæ mortalis & brevis, quæ indes deturitur & roditur à tempore continenter excedente ac propeante.

159. **HORA**] Exigua temporis portio. **SOLATIA DIFFERS**] Iterum ex dicto **EPICURI** supra arguit, aliquem temporis punctum sine voluptate effluere. **MART.** lib. 10. **EPIG.** 44. §. 5.
*Gaudia tu differs: at nen & flamina differs
Atropos, atque omnis scribitur hora tibi.*
OVIDIUS libro 3. de Arte amandi §. 61.
Dum licet, & veros etiam nunc edis annot;

*Ludite: cuncti anni more fluens aqua.
Vitandum est atate: cito pede labitur ætas
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit.*
160. **FABULA ET MANES**] Inane commentum eris, quasi vero aliquid tui superest, cum defuncto corpori superesse Manes, sit meta fabula. Ex **PETRO** desumptum, uti mox ad §. 158. citatum.

----- **Cinis & fabula fiet.**
Id est: sermo tantum de te supererit, & nihil ultra. **MANES**] Corpus funeratum, homo extinctus, verbo, nihil. Nempe ex sensu **EPICURI** ejusque familiarium. **HORAT.** lib. 1. **OD.** 4. §. 16.

Iam te premes nex, fabulaque Manes.
OPINABANTUR enim non pauci veterum ethnico-rum, quæcumque vel **Philosophi** vel **Poetæ** de Manibus, inferis, & reorum cruciatibus tradiderunt, esse meras fabulas ad continendos, & ab impietate deterrendos homines: nempe ut in transversum rapiebantur à desultoriis erroribus paganissimi, nondum fundati in petra veritatis & fiducie Christianæ.

161. **ANTE FOCUM SI FRIGUS ERIT**] Tempore brumali, quando focus luculentus humidi frigidique cæli medicamentum, non minimum voluptatis & hilaritatis momentum est. **Virgil.** **Ecol.** 5. §. 70.

Ante focum si frigus erit, si mæst in umbra.
MENSA] Basilicè instructa, & gulam irritamentis exacuens, & genio arridens. **SODALES**] Eiusdem generis & libertatis, iusto numero ad excitandam fovendamque lætitiâ conducti.

162. **MENS HILARIS**] Curis ac tædiis soluta, captandis gaudiis accincta & exposita. **BELLA CANTATRICE**] Aliiter enim non constant hæc sacra. **Ternario enim Bacchi Veneris & Ceretis numine hic consummantur omnia.
164. **HOC SUXUS**] Concludunt bellissimo hoc epiphonemate voluptarii, malis suis gratulando.**

165. **SINE CURA FLEXUS**] **Hypallage**: pro flexus

Vivite lurcones, comedones, vivite ventres;

Aut, sultis, viles Epicuri de grege porci.

Hic lateat ratio? Divina hæc tessera mentis?

Sic hominum sermo est. E. Mentiris. D. Cede duello

170. *Incivile animal. Refert quis se exprimat ore,*

Cùm facinus vivat, si re, si dixerit ausu?

flexus sine cura vel formidine metæ, seu temporis unde flectendus cursus. Id est, non timemus vitæ nostræ curriculum in metam impingere, nec ideo curamus, unde flectere incipiamus. Ac si dicat: sine curâ mortis vivimus, nec ad eam nos præparamus. Vide suprà ad *ψ. 94. fol. 368.*

166. *VIVIT &c.* Versus hic, tantus quantus, Lucilianus est, ex libro *Satyrarum 4.* in reliq. Doussé n. 9. *LURCONES*] Gulosi, qui rem suam lurcando absumunt. *Lurcare* autem Nonio est, cum aviditate cibum fumere. Auctor in *M. SS.* exponit, *qui sua dissipant comedendo, id est, nepotes.* His accedunt *comedones*, qui edunt ob solam gulæ voluptatem; id est, edunt ut edant, non ut corpus pascant, aut legi naturæ, ac Hygiei obtemperent. *VENTRES*] Soli ventri dediti, ventris mancipia. Terent. *Phorm.* 5. 7. 95.

----- *Nisi sequitur, pugnos in venemereingere.*

Ubi-Donatus, in venemere, inquit, quasi parasitro.

167. *SULTIS*] Si vultis, vox Plauto familiaris, particula mirigans invidiam vel ruditatem imperii, ut suprà, *sit, pro, si vis.* Sermon. 9. ad *ψ. 23. fol. 288.* Plaut. *Afin. Prol.* 1.

Hoc agite, sultis, spectatores, nunc jam.

EPICURI DE GREGE PORCI] In sordibus voluptatum foedissimarum volutari, porcorum instar, gutturi & abdomini turpissimè servientes. Horat. lib. 1. *Epl.* 4. *ψ. 16.*

Cum videre voles Epicuri de grege porcum.

Epicuri dictum est apud Cicer. lib. 2. de fin. c. 7. *Ne intelligere quidem se posse, ubi sit, aut quid sit ullum bonum, præter illud, quod cibo aut potione, & aurium delectatione, & obscurâ voluptate capiatur.* Unde pessimè traductus est apud posteros omnes Epicurus, tanquam auctor foedissimarum voluptatum, & à Zenone *BESTIA* appellatus. Ipse tamen, ut auctor est Lærtius in ejus vita, vir optimus fuisse memoratur. Quamquam enim in jucunditate vitæ summum bonum collocabat, jucundè tamen sine virtute vivi negabat. Seneca lib. de vita beata cap. 13. *Invisis hoc nostris popularibus dicam, sancta Epicurum & re-*

ta præcipere, & si propius accesseris tristitia. Voluptas enim illa ad parvum & exile revocatur. Fuit autem ipse Philosophus Atheniensis, vitæ continentissimæ, qui recte eodem Lærtio, aquâ & cibatio pane contentus vixit. Inde Juvén. *Satyr.* 14. *ψ. 319.*

Quantum, Epicure, tibi parvis sufficit in hortis.

168. *LATEAT RATIO*] Non videat, quantum contra se ac judicii sinceritatem peccetur. *TESSERA*] Signum & imago divinitatis, quæ est ratio ipsa. Hæc enim sola hominem arguit.

169. *SIC HOMINUM SERMO EST.*] Sic loquuntur homines, cum revera non abhorreant à secta Epicuræ. *MENTIRIS*] Alius quæpiam ex hodierno grege Epicureorum: ac si dicat: nemo voluptati, ejusque alicui Epicuro hodie consentit vel adstripiatur, sed uno ore omnes ejus opiniones condemnant. *CEDE DUELLO*] Abi hinc, noli mecum contendere, satis rationibus meis jam victus es & defixus. Diogenis respondentis vox. *Duellum* pro bello passim, bellum autem pro pugna, vel quavis contentione. Horat. lib. 3. *Od.* 14. *ψ. 18.*

Et cadum Marci memorem duelli.

170. *INCIVILE*] Crudum, superbum, arrogans, violentum, acerbum. Civilis enim dicitur, qui servus non est, sed moderatus; incivilis, superbus & arrogans. Turneb. lib. 5. c. 11. *Quid autem hodie incivilis, & responso sedatore indignus, quàm spectatæ fidei vito oggerere isthoc, mentiris?* *SE EXPRIMAT ORE*] Ac si dicat: nihil refert ore edicere, quod factio loqueris: id est, homines quidem ore vel sermone suo non probant Epicurum, sed factis & vivendi ratione. Avarus enim licet ore detestetur, imò dedoceat avaritiam; moribus tamen illam afferit, & alieno sæpe damno amplificatur.

171. *FACINUS VIVAT*] Cùm re ipsa id faciat, quod ore videri vult condemnare. Rectissimè hic philosophatur sub persona Diogenis Poëta. Hæc enim ætate palam omnes in Epicurum, ejus sectatores, & voluptatis turpissimum idolum in-

*Nil ita quàm ratio mortalibus errat in udo;
Nil minus observant. Servam venerantur ad usus,
Nisuntur dominam cōhibere celestmate juncto.*

175. *Carcere secludunt & carnabe subdola, aluntque
Cortice silvestri. Deus, aut mihi dicite Musa,
Quæ ratio; quod nec ratio nos servet ab ictu,
Nec medicet ratio: nam hæc munera vestra, Puella.
Ipsa, aies, ratio; sed non exculta. Quiesce.*

vehuntur, pauci tamen vivendi methodo & ratione, ab ejus institutis se alienos profitentur. Unde voluptas, licet caeca, nec sermone se prodens, solida tamen res est: è diverso continentia λέγειν, sine corpore nomen, ut suprà ψ. 30. fol. 359. In hoc Epicureis similes & ipsi Epicuro, de quo Laëtant. l. 3. de fals. Sap. c. 17. Hæc illi, inquit, tamen si non dicit verbo, res tamen ipsa docet.

172. In uxo] In ore, in labris. Persius Satyræ 1. ψ. 104. ---- Summa delumbe saliva Hæc nascit in labris: & in udo est Mænas & Atyr. Id est, in ore est, vel de illis assiduus est sermo. Vox enim ab articularum, faucium & oris madore, uda dicitur. Sic Virg. lib. 7. Æneid. ψ. 533.

---- Hæsit enim sub gutture vulnus, & uda Vocis iter, tenuemque inclusi sanguine vitam. Sententia itaque hæc conficitur: nihil tam frequenter in hominum ore versatur, quàm speciosa illa & superficialia ratio, quæ ore asseritur, factio perimitur. SERVAM] Optimè, quatenus scilicet cupiditatis & voluptatis commodum subterruit. Primum enim homini lubentia, pro voluntate est, deinde excogitatur & prorsahiur ratio, quæ id specie tenus fiat honestum, quod revera prævium est, & rationi adversum. AD USUS] In rem & commodum suum.

174. DOMINAM] Imperantem tristitia, incommoda, & sensibus fastidiosa. CŌHIBERE] Supprimere, abscindere, excogitatis rationculis quibudom, veri speciem habentibus. CELESTMATE JUNCTO] Unanimi jussu, consensu, vociferatione. Cicero Tusc. QQ. lib. 3. c. 3. Maximus quidam magister populi, atque omnis undique ad vitia consentiens multitudo. Eleganter & belè usui hæc voce celestuma: est enim clamor navium, vel aliorum, cum uno aliquid jubente, omnes uniformiter respondent: quasi invicem jubentes, & ad factum idem exhortantes. ORIGO

illius est, αὐτὴ τῷ καλῶν, quod est jubeo. Mart. lib. 3. Epig. 67. ψ. 4--

Lentor tingit ad celestuma remes.

175. CARCERE SECLUDUNT.] Servilem in morem habent rationem, captivam sub imperio sensuum & perturbationum eam detinentes. CANNABE SUBDOLA.] Funibus & vinculis cannabinis vasis, corrupti, ac mendacis ingenii, quidlibet ad arbitrium & gustum sensuum dulcantis, ac iliberaliter sibi decernentis.

176. CORTICE SILVESTRI.] Constringunt illam moribus pravis consuefcentia, educando silvestrem in morem: uti olim homines inculti & rudiores, qui glande arborumque cortice victitarent. Clemens Alex. lib. 1. Strom. Aliodios sine ictu ceteris habitare, corticibus indus, glandes & arborum baccas comedere, aquam bibere. Milites Antonii dum Alpes transcendebant, arborum cortices obliquebant. Plutarchus in M. Anton. Erasmus Colloq. Cyc. Euang. Ista gladiatoria laterum firmitas, vel sano arborumque corticibus poterat ali.

177. RATIO] Quid causæ. RATIO] Mens rationis compos. AD ICTU] Tyrannicæ cupiditatis aut voluptatis dominatu; & dito verbere flagitium.

178. MEDICET RATIO] Jam mentem à crimine istam, & sauciata curet vel sanet. MUNERA VESTRA] A musis enim & Pallade vel sapientia, discimus pravos animi motus frenare & componere.

179. RATIO] Mens corporis vinculis nexa, pravis cupiditatibus mersa; seu nata primogeniâ primi hominis labe infecta, & semper in malum inclinans. NON EXCULTA] Non instructa vel instituta bonis litteris, vel sapientie studiis, unde discant satius esse animo & rationi, quàm sensibus morem gerere. QUIESCERE] Ac si dicat,

180. *Vos ego compello, quibus irrorare juventem
Mentibus incumbit sacras cum moribus artes:
Quæ caussa abscessus, tantæ occasio morbi?
Respondent: Sanos dimisimus. Ergo aliunde
Suppeditate rogo. Melius non discere sæpè*
185. *Ingenuas artes, quàm non perdiscere, credunt.
Sidera culpantur, seculum, contagio belli.
Ridiculum. Pueros multi præclara minantes
A formâ ingenui deturbavere parentes,
Plurima dum primæ inculcant præpostera curæ;*

dicat, hic subsiste paululum : aditus enim est ad digressionem.

180. *Vos ego &c.*] Apostrophe ad præceptores polioris literaturæ, & artium ac Philosophiæ doctores. *IRROARE*] Sensim instillare, infundere, quò docendo, quæ exercitatio.

181. *SACRAS ARTES*] Venerandas & religiosas disciplinas. *CUM MORIBUS*] Ingeniis, honestis, & ad rationis & honestatis amussim exigendis. *Uti in Belgia quidem fieri solet, per sodales Eremitianos S. Augustini, nec non per PP. Societatis Jesu in toto orbe, qui juventutem in gymnasiis suis literariis, non modò literis, sed etiam moribus bonis, pietate, timore Dei, Religioe &c. magna cum sedulitate & charitate institunt: vel hoc uno de republica Christiano-eatholica optimè merentes. Digni proinde, qui vel idè gratas omnium ubique in se voluntates experiantur.*

182. *QUÆ CAUSSA ABSCESSUS &c.*] Exulcerationis communis, & morbi universalis. De voce *abscessus*, vide supra Ser. 8. ad §. 74. fol. 266.

183. *RESPONDENT*] Doctores, magistri, præceptores. *SANOS*] Bonis præceptis institutos, innocentes, incorruptos. *DIMISIMUS*] Ex palæstra literaria. *ERGO*] Concludit Diogenes.

184. *ALIUNDE SUPPEDITATE*] Alias nobis proferre causas & rationes hujus mali. *MELIUS NON DISCERE &c.*] Rectissime: satius enim plerumque est non discere, quàm non perdiscere: & tolerabilior est indoctus, quàm sciolus. *Quintil. lib. 1. c. 1. Nihil prius est iis, qui paulum ali- quid ultra primas litteras progressi, falsam sibi scientia personationem inducunt.*

186. *SIDERA*] Situs regionis, terræ clima,

astrorum inclinationes, *SECLUM*] Consuetudo hujus ævi, longo usu roborata. *CONTAGIO BEL- LI*] Morum corruptio & perversitas, à milium nobis commixtorum ferocia & licentiâ sensim contrasta, & invalescens: uti jam tria propemodum secula inter arma gemuit Belgica nostra: uti- nam Deus quis è Machina!

187. *RIDICULUM*] Ac si dicat: Ridiculum est culpæ clima, seculum vel bellum: aliunde malum nascitur. *PRÆCLARA*] Res magnas, fasta insignia, animos & foriudinem heroicam. *MINANTES*] Promittentes. *Horat. l. 2. Sat. 3. §. 9. Atqui vultus eras multa & præclara minantis.* Et idem lib. 1. Epistol. 8. §. 3.

Si quæret quid agam: dic multa & pulchra minantem.

Sic & Virgilius pro Minari dixit promittere. l. 2. Aneid. §. 96.

Promissi ultorem. & verbis odia aspera movi. Quamquam ferè minatur mala, promittimus bona, ut vult Servius in Virg.

188. *A FORMA*] A venustate, institutione, regulâ. *INGENUUS*] Honestatis & virtutis: id est veræ sapientiæ, quæ inprimis decet ingenuos. *DETURBARE*] Arcuere, aut neglecte eorum institutione removère vel dejecere. *Sic A. Gellius lib. 2. c. 9. Theophrastus deturbatum verecundiâ obstruit.*

189. *PRIMA CURA*] Primis rudimentis, seu inter primorum annorum exercitia & documenta. *INCULCANT PRÆPOSTERA*] Aliqua perversa, noxia, vel saltem minùs necessaria, quæ postea vel sponte sua, vel rerum usu, vel commodius per præcepta adæquantur. Imò quandoque talia, quæ in ipso vitæ aditu, nefas sit novisse.

190. *Quando vetant rasis inscribi sacra tabellis,
Quando negant aptos fingendis moribus annos,
Quando negant solis formari pectora Musis.
Educat indulgens nunc pene paterculus omnis
Ad specimen tantum natos; sine Numine multi.*
195. *Nempe impollutis deferri pauca Camænis:
Sic obiter multi, quasi sit sine numine Numen.
Hinc ea prima mali labe, hinc fons & origo*

190. RASIS TABELLIS] Ingeniis pectorum jam aptis ad quamvis formam seu boni seu mali recipiendam. Non secus quam tabella rasa, & postremum comparata ad quamvis scripturam, seu bonam, seu malam. SACRA] Cultum animi, Dei reverentiam, puram religionem, bonas artes. VETANT] Eos disciplinæ non submitiendo, non coercendo à pravis ois, non impellendo ad exilicia litteraria.

191. NEGANT APTOS ANNOS] Dum continentur primos pueritiae annos, non esse idoneos formandis moribus ad severiora studia. Inde quæ pueri imprudentes aliquando peccant, cum risu & plausu excipiunt parentes, etiam ea, quæ ætate adultiore non ferant, quæque serò postea nitantur corrigere.

192. NEGANT SOLIS MUSIS] Ut incuriam ac indulgentiam exulent, aium non solis literis ab ingenio pueris incumbendum esse; sed etiam artibus aulicis, equestribus, militaribus, ludiciis, choris &c. PECTORA] Ingenia. In corde enim ingenium, mentem, & sapientiam residere, supra ostendimus ad y. 89. fol. 367. Horat. libro 1. Epl. 4. y. 6.

Nen in corpus erat sine pectore.----

193. INDULGENS] Multum libertatis & arbitrii concedens filiolo: eumque relinquens proprix voluntati, ut suo gustu & ductu sectetur studia placencia. PATERCULUS] Scitè, per contemp- tum, & diminutionem, quasi patris nomen non merentur, cui non est paterna auctoritas & potestas in filium, nisi multum diminuta.

194. AD SPECIMEN TANTUM] Ad ostentationem & inanem speciem, seu externum apparatus, ut plausum capter aulicorum & vulgi. Lucil. lib. incert. in Reliq. Doussæ n. 16.

*Aurum atque ambitio specimè virtutis urig; est:
Quantum habens tanti ipse fies, tamq; habearis.*
SINE NUMINE] Nihil de Deo, religione, creden-

dorum symbolo, sacrarum legum & præceptorum observantia, ceterisque spectansibus animi incolumitatem, filiis insillant: perinde ac si athei ipsi, nihil rectum de Deo, vel animarum immortalitate sentirent.

195. NEMPE IMPOLLUTIS &c.] In sui excusationem adferunt: parum prodesse literas: eas non tanti fieri in aulis Principum, ut quis ob earum imperitiam arceatur à gradibus honorum sublimioribus, maximè si versutis, dolis, usu rerum, agendi dexteritate careat. Id est: meræ Musæ vel scientiæ vilipenduntur, nisi pol- luantur, & hac ratione commendentur à malis & perversis artibus, quæ hoc ævo delectant & detinent potentes.

196. SIC OBITER] Ad eò tumultuariè ac per- functionè. *Obiter quasi ob iter*, vel in transitu seu transcurso. SINE NUMINE NUMEN] Ac si foret Deus sine maiestate, auctoritate, vel vin- dicandi potestate. Unì quandoque Deo plura numina, id est potestates, tribuunt Poetæ: Juno- ni octo, ut minimùm, Gyradius. Inde Virgilius quærens, quod numen Junonis læsum, infus, contra Æneam & Troianos, iras concitaverit; sic canit lib. 1. Æneid. y. 12.

*Musa mihi causas memora; quo numine lafo,
Quidve dolens Regina Deum, tot volvere casus
Insignem pietate virum, tot adire labores
Impulserit. Tamane animis caelestibus irat*
Id est, quam Junonis potestatem læsit. Idem non obscurè innuit Arnob. lib. 2. contra Gent. *Vi enim Dii certi certas apud vos habent insulas, licentias, potestates; neque eorum ab aliquo, id quod ejus non sit potestatis ac licentia, postulatis.* Utuntur hoc verbo numen veteres plerumque, cum de Deorum offensa sermo est. Vide La Cerda in l. 1. Æneid.

197. HINC EA PRIMA MALI &c.] Excessio Dei timore, ac spe impunitatis semel admissa, laxan-

Tot generum vitii corrupti protinus avi.

Quos video pueros cum libertate vagari,

200. *Esse coercendos sub virgâ pluribus ammis*

Autumo, Pieridumque jugis sine fine rotandos;

Ventum erit, æternum spectans cum Pythagorei

Grammatis ad bivium, quod invadant Herculis ore

Molle voluptatis spectrum virtutis amore.

laxantur claustra in quolibet vitia, malefacta, & flagitiorum monstra.

198. CORRUPTI AVI] Etatis juvenilis, sive adoleſcentiæ, omnium vitiorum illuvie & cœno olidiſſimè ſtagnant.

199. CUM LIBERTATE VAGARI] Ut paſſim videre licet, otiaſubdus per vias publicas, quolibet diei tempore, prorepere; domi vel in palæſtra abjectis ſtudiis, inde declinant ad mala otia, popinas, aleam, ſorta, pugnas, latrocinia &c. parentibus minime caſtigantibus, imò quandoque ultro indulgentibus.

200. SUB VIRGÂ] Sub diſciplina ac ſerula præceptoris, pædottibz, grammatici vel artium doctores.

201. AUTUMO] Dico, cenſeo, opinor: vide A. Gell. l. 1. ſ. 6. 3. Ubi Nigidii dictum tanquam audacius argutiſque reprehendit, quo voluit *autumo* dici tanquam *abſuſtumo*: hoc eſt, *reſum probo*. *PIERIDUM JUGIS*] In pannoſo, ludo litterario, vel academia. *ROTANDOS*] Formandos. Vide metaphoram à rota ſiguli, ſuprà ad ſ. 36. fol. 359. *SINE FINE*] Continentes ac inſeſſantes, ne temporis opportunitas negligatur, & neglecta iis olim fraudi ſit.

202. VENTUM ERIT &c.] Hyperbaton tres verſus confundens, ſic ordina: quò amore virtutis invadant molle ſpectrum voluptatis, cùm erit ventum ad bivium grammatis Pythagorei, ſpectans æternum, id eſt mitens vel ad dextram vel ad ſævam, vel ad beatam, vel ad calamitoſam & horrendam æternitatem.

203. BIVIIUM GRAMMATICIS PYTHAGORÆ] Littera Pythagoreæ, ſeu nota hæc Y, id eſt, duo rami utriusque ſe ex uno ſtipe in altum erigentes, quorum ſiniſter amplius & latus, vitii, dexter anguſtus, virtutis viam, ſtipes, impubertem & tenellam ætatem ad alterutrum indiſſerentem, designant. Quò ſpectat iſtud Perſii Sat. 5. ſ. 34. *Cumſque iter ambiguum eſt, & viæ neſcitur error, Deducit ſtrepidas ramiſa in compita mentes.*

Auctor epigrammatis de littera Y, quod inter opera P. Virgillii Maronis circumſertur. ſ. 1.

Littera Pythagora diſcrimius ſeſſa bicornis,

Humana viſa ſpeciem præſerpe videtur.

Nam via virtutis dextrum petis ardua callem,

Difficilem, aditum primum ſpectantibus offert;

Sed requiem præbet ſeſſi in vortice ſummo.

Molle offendi iter viſa lata: ſed ulima meta

Præcipitat capſos, voluſque per ardua ſaxa.

Perſius Satyr. 3. ſ. 56.

Es tibi quæ Samies deduxit littera ramos,

Surgentem dextro monſtravit limite callem.

Ramos vocat Samios, à Pythagora Samio, ejus

litteræ vel grammatis inventore. Hæc de ſe in

ter alias, apud Auſon. de litt. Græcis & Lat. ſ. 9.

Pythagora biviium ramis pateo ambiguis.

INVADANT HERCULIS ORE] Eâ fortitudine ac

generoſitate à ſe repellant, quâ Hercules, Hunc

Prodicus Cæius Socræis præceptor de virtute

verba faciens, commentus eſt, jam ephebum in

deſerto ad bivium dubitaſſe, utram viam elige-

ret: deinde à virtute ac voluptate, ſuam utraque

ſemitam commendante, interpellatum, rejeſſiſſe

vanas pollicitationes voluptatis, arduum virtutis

iter ad beatam immortalitatem inviſſe. Com-

mentum pluſimis reſert Xenophon. lib. 2. Mem-

orab. Et ex eodem Cicero lib. 1. Off. c. 118.

Meminit & Max. Tyrius Diſſert. 4. apud Gevart.

Int. Feid. fol. 159. Et Stephanus Vinandus Pi-

gſius Præfat. ad ſuum Hercul. Prodic.

204. VOLUPTATIS SPECTRUM] Imaginem

voluptatis, ſeu ſpeciem mulieris ad omnem laſci-

viciam & molliſſimè comparatæ. Vide Xeno-

phon. loc. cit. *VIRTUTIS AMORE*] Ut due vir-

tute ad gloriam perveniat. Senſentia univerſim

hæc eſt: Dico pueros, quos paſſim orio diſſue-

re & vagari video, diu eſſe in ſcholis detinen-

dos & exercendos, ut jam puberes, de rebus

apti judicare, ac conſtituti in bivio deligendæ ra-

tionis aut vitæ inſtituti, fortiter quant volupt-

tatem ſpectare, virtutem amplectari.

205. *Crede mihi, primos sibi testa reservat odores.
Percipies genitor cum damno dedecus, ultro
Quod sese reteget; digitisque in pectine junctis,
Attollensque oculos posita caligine, tandem
Illacrymans dices: Quid me meus abstulit error!*
210. *Non veto, curriculo studiorum ritè peracto,
Usibus externis quæ concomitantia alumnorum
Exercere meum: jure hæc mortalibus addo.
Doctus & experiens evadat, per mare currat,
Per terras, mores hominum cognoscat, & urbes;*
215. *Tergora per gyros sudantia lassæt equorum,
Sectetur lepores, & tendat retia cervis,*

205. PRIMOS SIBI TESTA &c.] Id est, quid-
quid primis annis puero infillaveris, in reliquum
vitæ tempus reservat, non secus quàm odores
primum infusus testa. Horat. lib. 1. Ep. 2. § 59.
*Quo semel est imbuta recens servabis odorem
Testa diu.*-----

206. GENITOR] Tu quicumque genitor es.
CUM DAMNO] Tuo maxime, & filii. DEDECUS]
Perpetuum apud alios ignominiam.

207. RETEGIT] Aperiet ac se manifestabit.
DIGITISQUE IN PECTINE JUNCTIS] Mœren-
tium ac suspirantium gestu, quo staminis instar
pectinem texturum filatim subeuntis, utriusque
manus digiti invicem complicantur. Ovidius
Metamorph. 9. § 298.

----- Dextroque à poplite lavum

Pressa genu, digitis inter se pectine junctis.

208. POSITA CALIGINE] Mentis cæcitæ
jam deposita, postquam demum & serò intel-
lexeris, quàm turpissimè in educatione libero-
rum tuorum erraveris.

209. QUO ME MEUS &c.] Quo me tam procul
à ratione abripuit error incurtiz vel ignaviz
mez. Virgil. Ecl. 3. § 41.

Vt videri, ut perire, ut me malus abstulit error.
Ovid. lib. 1. Trist. Eleg. 2. § 99.

Immo ita, vos scitis: si me meus abstulit error.
Idem lib. 2. Trist. Eleg. 1. § 109.

Ille namque die, quæ me meus abstulit error.
210. CURRICULO PERACTO] Absolutis stu-
diis litterarum politorum, & Academicis.

211. USIBUS EXTERNIS] Commercio hu-
mano succurrentibus, hominem ingenium in-

ter pares venustantibus; quæque non tam dan-
cant ad doctrinam, quàm cum comitentur, nec
liberalium scientiarum studia aut exercitia remo-
rentur. ALUMNUM MEUM] Præceptis meis im-
buendum, aut quem ego instituendum suscipiam.
Sententia est: non damno cetera quævis inge-
nui & honesta exercitia, quibus præter litteras
hodierna adollescens operam dat. Quin imò

212. JURE HÆC MORTALIBUS ADDO] Jubeo
etiam & volo, ut semet iis exerceant.

213. DOCTUS ET EXPERIENS &c.] Agendis
rebus, versando & consuecendo cum hominibus
prudenter, rerum peritis, & callidis, pruden-
tiam, judicii maturitatem, justam in rebus cu-
ram & assiduum sibi comparat *Experiens* hoc lo-
co est prudens, peritus, & qui sua scientia sietus
periclitari, & tentare res audeat. Horat. lib. 1. Ep.
17. § 42.

Aus decus & pretium rectè petiti experient vir.
Expertus autem est, qui longo usu habitum quem-
dam, & facilitatem affectus est.

214. MORES HOMINUM COGNOSCAT] Ut sciat
quid ex illis laudandum vel vituperandum, quid
amplectendum & persequendum, quid detestan-
dum & fugiendum sit.

215. TERGORA PER GYROS &c.] Discat scire
& ex arte equitare in circo, & equos feroces per-
domare. Nempe ut diximus supra Scrm 7. ad §.
302. fol. 205. *ad ius, ad extra &c.* Id enim
præcipuum & primum est equestre fortune or-
namentum.

216. SECTETUR LEPORES &c.] Venari, aut
venari discat. Nobile enim, equestre, imò he-
roicum

*Ad numeros saltet, quim scloppis eminus uti,
Et jaculo, & pharetris, & discat cominus ense;
Pingere, nare, loqui, & digitos cum voce movere:*

220. *Siquid ad ornatum & juvenum solatia restat
Præterea, extremis jubeo gustare labellis;
Tempore nequa sibi immeritò putet esse negata.
Plurimâ cum primâ refecantur frivola barbâ,
Plenè cum sacris qui lallavere Puellis.*

225. *Hos transcribe tibi de te metuenda Virago:*

roicum & regium id esse exercitium, suprà ad
p. 121. fol. 372. ex Polluce docuimus.

217. AD NUMEROS SALTET.] Ad modulos
symphoniacos agili pede, scitè & artificiosè saltare
discat. SCLOPPIS EMINUS &c.] Majoribus
tubis ignivomis dextrè laxandis, & rectè in scopum
evibrandis. Scloppus propriè sonus est ex
buccarum inflatione erumpens: ab eruditis, post
inventum pulverem pyrium, pro fistulis ignem
vomentibus usurpatur. Vide suprà Serm. 7. ad
p. 40. fol. 357.

218. JACULO ET PHARETRIS.] Sagittare quovis
figitandi genere, vel arcu, vel ballista. COMINUS
ENSE.] Digladiant.

219. PINGERE.] Quantum satis est, ad usum
familiarem & frequentiore: puta ad delineationes
architectonicas, & castrenses. NARE.] Ut
aquis demersis emergant, & rebus poscentibus
domi vel militiæ flumina transmittant. LOQUI
Apud, diserte, ac cum pondere argumentorum de
quavis re differere. DIGITOS CUM VOCE MOVE-
RE.] Inter loquendum, cum gestibus concinnis
propositum suum defendere ac stabilire. Quæ res
si usquam terrarum, obtineat in Italia, ubi pueri &
homines etiam triviales, tam otis, oculorum &
manuum conformatione, quàm totius corporis
habitu & constitutione, eloquentiam minimè
puerilem aut triviale offendant.

220. JUVENUM SOLATIA.] Oblectamenta, tæ-
diorum diviticula, honesta otia, utilia & jucunda
temporis detrimenta.

221. EXTREMIS LABELLIS.] Levitè, per
transennam, in transcurso. Primoribus labris, dicit
Cicero, uti & extremis digitis attingere. Orat.
pro M. Cæc. c. 28. *Mulies & videt in hac civitate
& audivi non modò qui primoribus labris gustaf-
sens genus hoc vita, & extremis ut dicitur digi-*

tis attingissent. Ducta est metaphora à tenuiter
deglutiantibus, nibilque in stomachum trans-
mittentibus. Erasmo.

222. TEMPORE NEQUA &c.] Ne forte olim
seu futuris temporibus arguat parentes, tutores
vel educatores suos, quòd hæc aut id genus alia
sibi contra fas & æquum negata fuere.

223. CUM PRIMA BARBA.] Prima lanugine,
quæ jam adolescentibus præmum rasitur. Phra-
sis & consilium Juvenalis Sat. 8. p. 166.

*Quadam cum prima refecantur trimina barbâ,
Indulge veniam pueris.*----

Sensus est, quædam pueritiz vitia, unà cum bar-
ba deponuntur. Primam barbam, adolescentes
magis indolis & patricii ordinis apud Romanos,
selectam, Diis consecrabant. Sic refert Tranquil-
lus de Nerone c. 12. barbam primam conditam
in auream pixidem, & pretiosissimis margaritis ad-
ornatam Jovi Capitolino consecrare. Athenien-
ses cum ex cepheis excussissent, primitias crinium
Delphos deferrebat. Vide Alex. ab Alexl. 5. c. 18.

224. PLENÈ.] Supple, iis qui plenè &c. QUIT
LALLAVERE &c.] Id est, qui cum ipsis Musis edu-
cati sunt, & loqui didicerunt. *Lallare* dicuntur
infantes, dum blanditiis verbis incipiunt ef-
ferre tritum isthoc *la la*. Quamquam non desint,
qui id accipiant pro blandimentis nutricum, qui-
bus in somnum componere tentant infantes, oc-
cinentes antiquissimum istud *la la la*: ut apud
nostros nutriculas *na na*. Alii accipiunt pro
dormire: ut in illo Persii Satyr. 3. p. 16.

----- *Et itaque mamma lallare recusat.*

Prima interpretatio non displicet Plautio. Infan-
tium enim primus conatus loquendi in hos simi-
lèssime sonos ferè definit.

225. HOS TRANSCRIBERE.] Adolescentes no-
biles litteris ceterisque tam pacis quàm belli ar-
tibus

*His confide tuas quascunque, Philippe, cohortes :
Militiæ domive illis date munia Reges.*

*Armis consilium, cum consilio arma requiro.
Majorum libet hîc quorundam scita referre.*

230. *Turpe laboriferis bene natos credere Musis;
Quos sua nobilitas, & centum millia census
Sevocat ad majus. Tantùm mihi filius unus,
Omnibus Uranis, Melda, irascentibus, inquit,
Unica qui matrisque sue patrisque voluptas,*

cibus jam recens instructos, transfer in jus tuum,
& militiæ tuæ adscribe. *Transcripsi* apud Romanos dicebantur, qui in colonias deducebantur, quasi ex urbe in aliam transcripti. Virgil. lib. 5. *Æneid.* v. 750.

*Transcribunt urbi matres, populumq; volentem
Deponunt.*-----

MEUENDA VIRAGO] Pallas belli præfes, hæstâ & ægide formidabilis. Ovid. *Metam.* lib. 2. v. 765. Palladem eadem phrasi describit.

Huc ubi pervenit belli metuenda virago.
Virago propriè dicitur, quæ viri partes vel officium explet, fortis, audax, generosa, intrepida &c. Sic Virgilius *Juturnam*, quæ Metiscum aurigam dejecerat, & jam partes illius aurigandi viriliter explebat, vitaginem appellat l. 12. *Æneid.* v. 468.

Hoc concessa manu monstem Juturna virago,
Aurigam Turni media inter lora Metiscum
Excutit, & longè lapsum tameno reliquit.
Festus apud Pallæstum in Catull. *Feminas quas dicimus, antiqui viras appellabant, unde adhuc permanentes virginis & viragines.* Sic apud Hebræos is, dicitur vir, *issa*, foemina; unde servatâ ratione etymologica in textu Hebræo Gen. 2. v. 23. rectè dicitur: *hac vocabitur virago (Hebræis issa, præcis Latinis vira) quoniam de viro sumpta est.*

226. **CONFIDE TUAS COHORTES?**] Ex his tuarum cohortum, manipulorum, turmarum, & legionum duces elige. **PHILIPPE**] Maxime Hispaniarum & Indiarum Monarcha. Alloquitur sub persona Diogenis Dominum suum Pöitæ: **PHILIPPUS** scil. Austraciæ ejus nominis IV. Regem Catholicum, Belgarum optimum Principem, qui ad id tempus vastissima regna, & provincias Belgicæ moderabatur.

227. **MILITIÆ DOMIVE &c.]** Credite ac

committe illis præfecturas, & munia tam sagi, quàm togæ; tam militaria, quàm civilia: pacis enim Martisque artibus & studiis instructi sunt.

228. **ARMIS CONSILIO &c.]** Ut armis consilium, ita consilio arma necessaria esse dictio. Neque enim minis prudentiâ, quàm fortunæ geruntur & fortunantur bella. Hinc & Pallas sapientiæ Diva, bellis etiam præfesse credita est: & vis sine consilio sua mole ruit, ut vidimus suprà *Serm.* 7. ad v. 354. fol. 220.

220. **MAJORUM**] Primarum & potentiorum quorundam hujus ævi. **SCITA**] Sententias, opinioniones, dicta, præposita nempe.

230. **TURPE LABORIFERIS &c.]** Turpe est, ad dicere scientis & artibus, sine improbo labore, ac obfirmato studio, non acquirèdis. **BENE NATOS**] Illustres, nobiles, & natalibus claros adolescententes. Argumenta sunt illorum, quos molitur corrigere.

231. **CENTUM MILLIA CENSUS**] Amplissimi census & divitiæ: cencenorum millium, v.g. auroreum, seu florenorum quatuorannis.

232. **SEVOCAT**] Ab hominum doctorem communi sorte. **AD MAJUS**] Res altiores & nobiliores, quàm sint honores, census, aut præmia Mularum & artium.

233. **OMNIBUS URANIS IRAASCENTIBUS**] Omnibus astris, auguriis, auspiciis reclamantibus, & sinistra quæque minitantibus: vel Musis omnibus indignantibus, maxime sublimioribus qualis Uranie, quæ Astronomiæ aliisque artibus cælestibus præest. *Prænio* dicta, à *νῦ* *ἔγερῶ*, id est, à cælo. Inde etiam *Venus Urania*, de qua Xenoph. in *Symp.* & *Rhodig.* l. 4. c. 4. **MELDA**] Nomen consilium, ut utrius vapulis is, quem notat. Hic pàmque Marchionem, aut Comitem quemdam fuggillari, docent sequentia.

234. **UNICA QUI &c.]** Filius unicus, spes & deli-

235. *Obtundendus erit, consumendusque Camcenis
Vilibus, ut vilis sit mercenarius umquam,
Aut legat, aut scribat, legumve enigmata solvat,
Ceu dominus Doctor, qui multa abnormis in arte?
Nil solidi. Ignoscat vestra Excellentia: vellem*
240. *Nobilium studiis, quæ non de pane lucrando,
Immaturus adhuc bello, rebusve gerendis,
Se puer exiguis vacuisque impenderet horis,
Otia ne pravâ temerent rubigine sensus.*

delicium unicum, utriusque parentis.

235. **Obtundendus**] Obtrundens, hebetandus. **Sani** antiphrastice dictum existimetur. **Consumendus**] Debilitandus, enervandus, perimendus.

236. **CAMCENIS VILIBUS**] Abiectis, vulgaribus, proletariis. Ita quidam ignobiles, iis non imbuti, artes liberales & ingenuas despiciunt, quod earum opera ac adminiculo, videant homines de vulgo, ex imis sordibus ad honores fortunâsqne emergere. **MERCENARIUS**] Mercede conducendus, ut consilio præsto sit, causas agat, suadeat, patrocinetur, vel arte suâ profit consulenti aut conducenti.

237. **AUT LEGAT**] Paxe legat, doceat in auditoriis Academicis, explanet vel interpreteus leges canonicas & civiles. Agitur hic de studio vel disciplina legum: ad alias enim facultates nobilium liberi rariùs destinantur. Mathematica enim, Politica, & Historica, ex usu eorundem, leges plerumque comitantur. **SCRIBAT**] Causam quæstione scriptâ sibi propositam, scripto deducat, rationem & legum pondera expendat & proferat: argumenta, commoda, incommoda, aliæque rerum adjuncta coarctet. Hodie talia scripta barbari appellat, *advasamenta, motiva* &c. **ENIGMATA**] Loca obscuriora, quæ magis conjecturis, quàm firmis rationibus illustantur. Vide quæ diximus de *anigmatibus* suprà Serm. 3. ad §. 126. fol. 41.

238. **CEU DOMINUS DOCTOR**] Ironicè. Sic enim nobiles, obscuros, licet etiam eruditos, despiciunt, quod existimant titulum dominii non virtuti aut doctrinæ, sed solis natalibus, ordini æquestri, aut toparchiis debeti. Sed, si rectè calculum ponimus, cum Seneca dominium sapientibus tribuimus. Et olim teste eodem Epl. 47. Patresfamilias domini vocati sunt. Et Epl. 3. di-

seritè edicit: *obvius quoque, dum nomen non succurrit, dominos compellamus.* Quibus responderet hodiernus mos. Sed nomen istud varia, apud varios significat: apud Theologos solum Deum, apud aulicos solum Principem, apud nobiles solos equites: reliqui enim *domini sui domicelli* titulo jubentur esse contenti. **ABNORMIS IN ARTE**] Licet excultus & crudus, moribus tamen abnormis est, seu deviat à norma nobilium & ingenuorum hominum. Vide Horat. citatum suprà Serm. 2. ad §. 61. fol. 28.

239. **NIL SOLIDI**] Vox est Diogenis: ac si dicat, rationes tuæ parùm solidæ aut firmæ sunt. **IGNOSCAT VESTRA EXCELLENTIA**] Pro more aulæ, ac hodiernæ urbanitatis compellat hominem: seriò an joco, vel ironicè, tu lector conjice. Hæc formulâ salutamus Marchiones & Comites &c. Dicto suo veniam hæc ratione præfatur, ne alioquin offendant unum hunc ex eorum numero, de quibus Serm. 10. §. 13.

Id sibi permittunt... Quod nolint ratione premi.

240. **NON DE PANE LUCRANDO**] Non questuosus, aut quibus opera navetur victus parandi gratiâ. Aliunde enim prospectum est nobilitati illi possimùs, cui ampliores agri & fortasse,

241. **IMMATURUS BELLO**] Nondum aptus militiæ, impubes. **REBUSQUE GERENDIS**] Negotiis domesticis curandis aut publicis.

242. **VA CURS**] Ab aliis rebus, puta lusu, somno, memâ, cursu, venatu, colloquio &c. **IMPENDERET**] Litterariis exercitiis, quæ veram nobilitatem ornant, & ad cultum animi spectant.

243. **OTIA NE TEMERENT SENSUS**] Corumpant ac depravent ingenia, cor ab honesti amore tetrant, animos inveniunt. **RUBIGINI**] Vitiis, pravorum habituum, quæ rubiginis instar, dum non excoluntur, animos inficiunt &

C c c

etc.

Non, adipiscendis, propriè, quod honoribus aptum,

243. *Speque pecuniolæ quod sit, studium voco (constet
Semper magnorum reverentia in arte virorum)
Sed quod perpetuis arcet velamina curis,
Supplantatque animo appositum quodcumque ferinum est,
Noctes atque dies secreta garrat ad aurem:*

250. *Quid sumus? & quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, & metæ quàm mollis flexus & unde?
Jurare unius quis nos in verba magistri
Urgeat? ad metam studiis non tendimus unam.*

exedunt. Sic ferrum quod manibus vel usu non
teritur, rubiginem contrahit. Optime proverbialia:
*etia dant vitia. Item, homines nihil agendo male
agere discunt. Et illud Menandri:*

Διὰ τὸν δὲ λόγον διὰ τὸ φρονεῖν

Ignavorum virorum ignava cogitationes.

VERINUS: ----- *Corrumpunt etia mentem.*

244. *NON ADIPISCENDIS &c.]* Sic ordina:
non voco propriè studium, quod instituitur ad
piscendis honoribus. Quasi dicat: nolim magna-
tum filios iis artibus incumbere, quibus sibi ho-
nores parare sperent: nam cum in culmine ho-
norum & fortunarum suarum versentur, non est
cur eo fine ad studia impellantur.

245. *SPEQUE PECUNIOLÆ &c.]* Quæstus spe,
quo non egent, fortis & census sui opulentia se-
curus. *STUDIIUM VOCO]* Verum studium & hone-
stum. Indicat primum studiorum finem apud
omnes esse oportere, cultum animi: eoque no-
mine indignam operam quæcumque, quæ per-
discendis artibus alio fine impenditur.

246. *CONSTET REVERENTIA &c.]* Ac si dicat
per hanc parenthesin: nolim institutum do-
ctorum virorum arguere, qui hac ratione vitam
tolerant & reipublice profunt: nam sordido
fine cum ad studiorum sacra minime accesserint,
& ubique animos ad generosum honestum co-
necent inclinare, eos præ ceteris magni facien-
dos, & precipuè venerandos fore omnibus exi-
simo. De illis enim aliud opinandum est.

247. *ARCET VELAMINA &c.]* Perturbationes
& cupidines mentem offuscantes; seu cæcitatem
in discipiendo, quid quovis loco vel tempore
agendum sit. *PERPETUIS CURIS]* Contingente
anxietate, attentione, tribulatione, quid hic aut
nunc agendum vel fugiendum sit.

248. *SUPPLANTATQUE]* Vincit, sternit, dejicit,
& domat. *Supplantare* propriè dicuntur, qui pe-
de supposito vel obiecto aliquem sternunt aut
dejiciunt. Et in hoc luctatorum versatur victoria.
Id tamen in cursu fieri vetat Chrysippus apud
Ciceron. lib. 3. Off. c. 42. *Qui stadium inquit,
currit, citi & contendere debet, quàm maxime
posse, ut vincat: supplantare enim, quicum curret,
aus manu depollere, nullo modo debet. QUODCUM-
QUE FERINUM EST]* Quiquid à calle rationis de-
flectit, & magis belluinum est, quàm humanum.
Quippe contagione corporis, animus non tado
in brutas & ferinas appetitiones prorumpit.

249. *GARRIT]* Incessanter occinit, sonatque
illud Persianum Sat. 3. v. 67. *Quid sumus &c.*
SECRETAM IN AUREM] In aurem mentis abstru-
sam, & ab hominum visu secretam.

252. *JURARE UNUS &c.]* Quid cogat uni ei-
demque instituto vel disciplinæ nos decere?
Quasi innuat, varios esse scientias & saculantes,
ex quibus eligitur, quod animo collibitum fue-
rit. *Jurare in verba magistri dicuntur,* qui eas-
dem ubique, ac piofus invarias auctoris cu-
juspiam opinionones sectantur; ut videantur, illo
sacramenti formulam præcunte, in verba ejus
jurasse. Horat. lib. 1. Ep. 1. v. 14.

Nallus additus jurare in verba magistri,
Jurare in verba quandoque etiam dicuntur, qui
semper anxie faciunt, quod alius suadet, promit-
tit, vel postulat. Sic Horat. Epod. 15. v. 4.

In verba jurabas mea.

253. *AD METAM NON &c.]* Varii varia nobis
proposita habemus in perdiscendis artibus, seu
in varios fines vel metas cursum nostrum diri-
gimur, licet tamen animi cultum, tanquam prin-
cipalem finem respicere, omnes oporteat.

Sunt quæ delectent, nostris quædam uſibus errant:

255. *Hic data libertas: animum formantia nemo*

Evadat, niſi qui ſiſvis alimentum requirat.

Detinuit multos numeris animoſa Poëſis:

Judice ſi vulgo ſtudio ſit inutile, ſaltem

Segregat à vulgo, conceptibus imbuit altis,

260. *Recreat ingenuos, illuminat, occupat, ornat.*

Certa Mathematicæ jactat fundamina: quævis,

Nec minor eſt virtus, eluditur arte Cupido:

254. SONT QUÆ DELECTENT] Voluptate quâdam animi conſtanter nos detineant, & tenerè aſſiciant. NOSTRIS UſIBUS ERRANT] In uſus officiis rebus iſi poſcentibus, quandoque convertenda: Hæc non principaliter illis inhæreatur, ſed ſtudio quaſi deſultorio in ea ſeramus.

255. LIBERTAS] Eligendi quod libuerit. ANIMUM FORMANTIA] ſtudia litterariis, qualicumque fuerint, modo ad animi cultum faciant. EVADAT] Omittat ut negligat.

256. NIST QUIS SILVIS &c.] Niſi quis ab omni hominum ſocietate ad commercio remotus, in ſilviſ habitare decreverit, & inter ſeras velit vagè paſci, & obſcureſcere.

257. NUMERIS] Pedibus metricis, harmoniâ Poëticâ, verſibus, quæ reddunt orationem ipſam venuſtiorē, & ad commovendos hominum affectiones potentiorem. PERſ. SATYR. 1. v. 13. Scribimus incluſi, numeros ille, hic pede liber.

ANIMOSA] Spirituum poeticorum impulſu orationem animans, & ſemet efferens.

258. STUDIUM SIT INUTILE] Minimè quæ ſtudioſum, nihil ad opes & honores parandos conducent. Præter laudum enim inania, & ventofas manuū compoſitiones, nihil mercedis Poëticæ reſtituit eſt. Aſſentit Sulmonenſis lib. 4. Trift. Eleg. 10. v. 21.

*Sape pater dixit, ſtudio quid inutile ſonant
Maonides nullas ipſe reliquit opes.*

Vide quæ diximus Serm. 2. ad v. 55. fol. 22.

259. SEGREGAT A VULGO] Facit, ut homines de vulgo poſt te relinquas, illos ſuperes & præcellas: quæ ſunt prima vota, & ſtudia veræ nobilitatis. Nobiles enim honeſtum, vulgus utile ſibi propoſitum habent. CONCEPTIBUS IMBUIT &c.] Altis & animoſis cogitationibus, & ad veram virtutem ſtimulantibus, mentem paſcit.

260. INGENUOS] Illuſtres, nobiles, liberales, ingenuis artibus deditos. Ingenij enim ſunt, qui parentibus liberis nati, aut ſaltem eorum altioris non libertino. OCCUPAT] Ne mens male oietur, & in pravas artes & habitus delabatur. Ovid. lib. 5. Trift. Eleg. 7. v. 65.

*Sic animum tempuſque irabo: meque ipſe reduco,
A contemplatu ſubmoveoque mali.*

Carminibus quæro miſerarum oblivæ rerum.

Præmia ſi ſtudio conſequar iſta, ſat eſt.

ORNAT] Facit, ut ceteræ quævis dotes vel laudes, quæ in te ſunt, venuſtiores appareant.

261. CERTA FUNDAMENTA] Primas regulas magis neceſſarias, ſeu principia, quæ quidem certa dicuntur optimè, quia demonſtrantur claſſimè, & ad oculum. Rhodig. l. 16. c. 4. de mathematicis agens: Scire oportet, inquit, mathēſes ſtudia apud veteres, inter puerorum rudimenta eſſe connumerata. Porro ejusmodi ſerè deprehenduntur hæ diſcipline, ut à liminis aut pauld interius conſalutata, in philoſophia proſeſſuris multum afferant adjumentum. Quod ſi in illis diſciſ morandum gyrit, aut etiam conſeſcendum ducas, non gradus tibi ad aliora pares, ſed lapſum ſeruas. Optimè itaque Noſter canit, jactat fundamina, nihil ultra: nequis à ſe abruptus, ſtatua apud hanc Sitenem conſeſcere.

262. NEC MINOR EST VIRTUS] Engere aut fallere Cupidinem vel amores, in quos ætas illa adoleſcentiæ prona eſt: quàm virtutem quamvis aliam exercere. QUAVIS ARTE ELUDITUR.] Quacumque aliâ occupatione mentis vincitur & irridetur: oia enim ſoveni Venerem. Ovid. de Remed. lib. 1. v. 141.

*Quam Platonius vino gaudet, quæ populus unda,
Et quam limorâ canna paluſtris humo;*

Tam Venus oia amat. Qui ſineo quavis amoris,

Ccc 2

(C-

*Circino & interdum prodest occasio. Cælum
Scrutetur cum sideribus, motusque, polosque:*

265. *Præter ephemeridas quidquam latet arte sub ista:*

*Aut vacet historiis: discat generosa, suisque
Tempora temporibus diu præcedentia necat:*

Quò valeat populi rector moderare futura.

Indaget rerum causas, elementaque discat

270. *Corporis humani, quibus organa nostra moventur*

(*Cedit amor rebus*) *res age: intus eris.*

263. CIRCINO] Qui dum vertitur in gyrum, centro manente immobili, circulum designat. Primum Mathematicorum instrumentum. Sub Mathematica comprehendens omnes disciplinas, quæ firmis nituntur demonstrationibus: ut sunt Geometria, Astronomia, Musica, Arithmetica &c. Anonomaticè quippe hoc nomen sortita est Mathematica, cum sit nomen generale deflexum *αὐτὸ τὸ μαθηματικόν*, quod est id, quod quis discit, aut didicit. PRODEST OCCASIO] Hypallage, pro circinus prodest occasione: id est, utilis est cuius occasione. Principibus enim, Ducibus, Imperatoribus, Chiliarchis, aliisque militiæ præfectis, non raro accidunt locus & tempus, ubi mathematica cognitio illis proffit, aut usui sit. Polybius lib. 9. censet opus esse Ducibus cognitione mathematicarum & theorematum, maximè Astrologiæ & Geometricæ.

264. CUM SIDERIBUS MOTUSQUE &c.] Studet Astronomiæ, cuius est proprium siderum motus, ortus, occasus, ac universam cæli regionem observare.

265. PRÆTER EPHEMERIDAS &c.] Mathematicas scilicet, quas vulgo *calendaria*, seu *almanachi*, à voce Arabica *manacha* nominamus: quæ non sunt nisi tabulæ factorum, seu lunaria astronomorum, quibus uti ortus, occasus, concursus, aut alia siderum accidentia quolibet die anni indicantur, ita & ex siderum inclinatione & influxu in hæc corpora sublunaria, futurarum rerum evenia divinantur. Vide suprà Serm. 4. ad § 61. fol. 73. Sunt etiam *ephemerides* in quibus rationes domesticæ describuntur. Sententia sit: ne quis fortè sordes vulgarium lunariarum discitis meis obijciat: Astronomia non tantùm facit ad consiciendas componendâsve ephemerides mathematicas, seu vulgares illas & ridiculas divinationes, sed etiam ad alia multa: nimirum ut cognoscantur res sideribus regiones, earum

situs, maris & æstus, ortus & occasus solis & lunæ, ad distinguenda tempora &c. Quæ omnia, uti rei bellicæ attribuitur imperatoris non raro subserviunt, ita & viris generosis & militariibus non sunt indigna. Liplius inter ceteras artes Principe dignas Not. ad lib. 1. Polit. Cap. 10. recenset etiam Astronomicam, ut tempora anni, inquit, imò & tempestates noverit, aut præstigiis: dies nostræque alibi diversas, communiter cursus siderum, & alia jucunda, sed & usui, ad opportunitates aggressorum terræ & mari.

266. VACET HISTORIIS] Ut in re quavis ardua, & in omni deliberatione illi faveat Consus. Lipsius ibid. Ad prudentiam palam faciunt politica & historia, quas dixeris eorum fontem: quod illa præceptis complexa sunt, hæc præverunt exemplis: & prudens aliqua, meliorque mens hauriet semper ex istis. Hæc propria & peculiaris lectio ac palestra Principum: se atque vitam hic exercent, incredibili suo & alieno fructu. DISCAT GENEROSA] Fortia sacra virorum, quibus ad æmulationem & gloriam accendatur.

267. TEMPORA TEMPORIBUS NECAT] Intet se conferat, & ex eventis rerum à seculis gestarum, discat, quid hoc tempore iisdem aut similibus rebus accidentibus, & adjunctis concurrentibus, sibi faciendum sit.

268. POPULI RECTOR] Si quando regendo populo admodum fuerit. MODERARE FUTURA] Mitigare mala quæ prævidet. Id est, prospiciendo futuris dextrè ac prudenter gubernare.

269. INDAGET RERUM CAUSAS] Vacet Physicis vel Physiologicis, quæ in corporis naturalis principiis, affectionibus, partibus & formis explicandis versatur: nimirum, ut *mentem attollant*, teste Lipsio ibidem, ut ad § 265. & *adducant à vano metu aut admiratione rerum*. ELEMENTAQUE] Principia & partes, ut jam dictum. Quò spectant Aristotelis Physicorum libri octo.

270. ORGANATA NOSTRA] Instrumenta actionum

Spiritibus, quâ parte animæ vitæque facultas.

Volvat Aristotelem quod de virtute locutus

Codice, & impuris pueros à moribus arceat :

Quo duce se vincat : de se victoria magna est.

275. *Vimina fleſſuntur facili conamine, non ſic*

Robora ſilvarum. Quem mavis elige cultum :

Pro cuiusque patent, in diverſiſſima, mente

Atria Muſarum : nec enim ſecundior aula.

P. Ille vorat libros, qui non ſapit. D. Ipſe fatebor:

280. *Ut qui deliciis farcitur, macrior & ſit;*

num vitalium, ſeu membra corporis, ſenſuum organa &c. Græcis *ἄνεμοι*: nihil eſt aliud, quàm Latinis inſtrumentum. Peculiariter tamen dicitur de inſtrumentis ſymphoniacis, & famoſè de uno: ut diximus Serm. 1. ad y. 46. fol. 261.

271. SPIRITIBUS, QUÂ PARTE &c.] Generatim & verbo, dicit etiam operam libris Ariſtotelis 111. de animâ, cuius principes facultates, quâ parte materiæ adhaereſcit, ſuſe in his explicantur; ubi primum de vegetante, deinde de ſentiente, poſtremò de vi intelligendi diſceptatur.

272. VOLVAT ARISTOTELEM &c.] Ariſtotelis Ethicorum libros decem, quibus univerſam doctriinam de moribus complectitur, de virtute media, & vitiis utrimque extremis copioſè ac diſſetè diſſendo. Principem, inquit Lipſius ibidem, ut ad y. 265. *probum moribus, ingenio modèſum, conſtantem ad verum meum, æqui amantem, ſcientem Ethicâ, & quam verè ac propriè Philoſophiam licet dicat.*

273. IMPURIS] Pravis vel perversis. PUEROS] Jam Ephobos vel adoleſcentes, & pates factos iis iſtis intelligendis.

274. QUO DUCERE SE VINCAT] Quo morum inſtitutio, ſcil. eodem Ariſtotele diſcere poſſit, quemadmodum reſſeret cupidines & pravas animi commotiones, ac ſe ipſe vincat. DE SE VICTORIA &c.] Scitum Platonis libr. 1. de legibus: *Omnium victiorum prima & optima, ſe ipſum viciſſe.* Oprimè iterum Gaudenſis noſter Epictetus Hævæus Arc. Virt. Sat. 3. y. 278.

Vit ſummum imperium nanciſci? Vince totipſum Multos iſſo reges, modò tu ratione regaris.

275. VIMINA] Virgula; teneres: id eſt, pueri teneri facile fleſcuntur. Arias enim tenella quamvis flexione admittit, robuſta & virilis non item.

276. ROBORA SILVARUM] Quæ jam adoleverit, & ad juſtam magnitudinem & duritiem excreverit, inſecti ultra ad nullam partem queunt.

277. PRO CUIUSQUE MENTE] Pro cuiusque ingenio, & propenſione naturali. IN DIVERSISSIMA] Studia, nihil commune cum aliis habentia, ſeu planè à ſe mutuo diſſidentia.

278. ATRIA MUSARUM] Regnum, Palatium, & domus Muſarum. NEC ENIM &c.] Non eſt aula vel domus tam latè patens & vaſtus, quàm Muſarum, quarum poteſtas ſe porrigit ad omnes artes & diſciplinâs, quæ litteras & ingenium deſiderant.

279. ILLE VORAT LIBROS &c.] Arguitur Poëta, & notat quendam ſui ævi fatuum aut ſungum (Principem fortè aut Potentem) qui per aſſiduam & vigilem lectionem, nihil ſapienter evadebat. *Vorare libros* dicuntur, qui inextinguiſſa aviditate, numquam ſaturi, libros volunt & evolvunt. Indè Cicero M. Catonem vocat *librorum belluonem* libr. 3. de ſin. c. 7. Et libr. 4. ad Att. Epl. 10. Nos, inquit, *hic voramus litteras, non homine miſſico (ita mehercule ſentie) Dionyſio: qui te omneſque vos ſalutat. Qui non ſapit*] Perſiſtit in metaphoriâ comedendi vel vorandi, ac ſi dicat, qui guſtum non habet, qui nō ſapit. Sententia eſt: Hic & ille ſtudiis liberalibus inſudant, & ſtulti habentur, vin' me iis accenſere? IPSE FATEBOR] Iterum Diogenes, etiam in eadem metaphoriâ.

280. UT QUI DELICIIS FARCITUR &c.] Qui lautiffimis indies veſcitur cibis, & nihilominus macreſcit, non eborum, ſed ſtomachi, cibos non conſcientis, vitio. Seneca Ep. 8. *Sed modò inquit, hunc librum evolvere volo, modò illum. Faſtidienti ſtomachi eſt, multa deguſtare: quæ*

Circino & interdum prodest occasio. Cælum

Scrutetur cum sideribus, motusque, polosque:

265. *Præter ephemeridas quidquam latet arte sub ista:*

Aut vacet historiis: discat generosa, suisque

Tempora temporibus diu præcedentia nectat:

Quò valeat populi rector moderare futura.

Indaget rerum causas, elementaque discat

270. *Corporis humani, quibus organa nostra moventur*

(*Cedit amor rebus*) *res age: iutus eris.*

263. CIRCINO] Qui dum vertitur in gyrum, centro manente immobili, circulum delineat. Primum Mathematicorum instrumentum. Sub Mathematica comprehendens omnes disciplinas, quæ firmis niuntur demonstrationibus: ut sunt Geometria, Astronomia, Musica, Arithmetica &c. Antonomastice quippe hoc nomen sortitus est Mathematica, cum sit nomen generale deflexum *non tū pñcipit*, quod est id, quod quis discit, aut didicit. PRODEST OCCASIO] Hypallage, pro circinus prodest occasione: id est, utilis est cuius occasione. Principibus enim, Ducibus, Imperatoribus, Chiliarchis, aliisque militibus præfatis, non raro accidunt locus & tempus, ubi mathematica cognitio illis profit, aut usui sit. Polybius lib. 9. censet opus esse Ducibus cognitione mathematicam & theorematum, maximè Astrologiæ & Geometriæ.

264. CUM SIDERIBUS MOTUSQUE &c.] Sive Astronomiæ, cuius est proprium siderum motus, ortus, occasus, ac universam cæli regionem observare.

265. PRÆTER EPHEMERIDAS &c.] Mathematicas scilicet, quas vulgo *calendaria*, seu *almanaca*, à voce Arabica, *manaca* nominamus: quæ non sunt nisi tabulæ factorum, seu lunaria astronomorum, quibus uti ortus, occasus, concursus, aut alia siderum accidentia quolibet die anni indicantur, ita & ex siderum inclinatione & influxu in hæc corpora sublanaria, futurarum rerum eventa divinantur. Vide suprà Serm. 4. ad § 61. fol. 75. Sunt etiam *ephemerides* in quibus rationes domesticæ describuntur. Sententia sit: ne quis forte sordes vulgarium lunarium discitis meis objiciat: Astronomia non tantum facit ad consiciendas componendæve ephemerides mathematicas, seu vulgares illas & ridiculas divinationes, sed etiam ad alia multa: nimirum ut cognoscantur sub sideribus regiones, earum

situs, maria & ætus, ortus & occasus solis & lunæ, ad distinguenda tempora &c. Quæ omnia, uti rei bellicæ attribulque imperatoris non raro subserviunt, ita & vitis generosis & militariibus non sunt indigna. Liplius inter ceteras artes Principe dignas Not. ad lib. 1. Polit. Cap. 10. receuser etiam Astronomicam, ut tempora anni, inquit, imò & temporales novæ, aut præstigiæ: dies nectesque alibi diversat, communiter cursus siderum, & alia jucunda, sed & usui, ad opportunitates aggressionum terræ & mari.

266. VACET HISTORIIS] Ut in re quavis ardua, & in omni deliberatione illi faveat Consilius. Liplius ibid. Ad prudentiam palam faciunt *pelitica & historia*, quas dixeris eorum sentem: quod illa præceptis complexa sunt, hæ prævernum exemplis: & prudenti aliqua, meliorque mens hauries semper ex istis. Hæc propria & peculiaris lectio ac palestra Principum: se asque etiam hic exercent, incredibili suo & aliene fructu. DISCAT GENEROSA] Fortia facta virorum, quibus ad emulationem & gloriam accendatur.

267. TEMPORA TEMPORIBUS NECTAT] Inter se conferat, & ex eventis rerum à seculis gestarum, discat, quid hoc tempore iidem aut similibus rebus accidentibus, & adjunctis concurrentibus, sibi faciendum sit.

268. POPULI RECTOR] Si quando regendo populo admotus fuerit. MODERARE FUTURA] Mitigare mala quæ prævidet. Id est, prospiciendo futuri dextre ac prudenter gubernare.

269. INDAGET RERUM CAUSAS] Vacet Physicis vel Physiologiæ, quæ in corporis naturalis principiis, affectionibus, partibus & formis explicandis versatur: nimirum *mentem assollans*, teste Liplio ibidem, ut ad § 265. & *abducens à vane menti aut admiratione rerum*. ELEMENTAQUE] Principia & partes, ut jam dictum. Quò spectant Aristotelis Physicorum libri octo.

270. ORGANÂ NOSTRÂ] Instrumenta actionum

Spiritibus, quâ parte anima vitæque facultas.

Volvat Aristotelem quo de virtute locutus

Codice, & impuris pueros à moribus arceat :

Quo duce se vincat : de se victoria magna est.

275. *Vimina flectuntur facili conamine, non sic
Robora silvarum. Quem mavis elige cultum :
Pro cujusque patent, in diversissima, mente
Atria Musarum : nec enim secundior aula.*

P. Ille vorat libros, qui non sapit. D. Ipse fatebor:

280. *Ut qui deliciis farcitur, macrior & fit;*

num vitalium, seu membra corporis, sensuum organa &c. Græcis ἰσχυρὰ nihil est aliud, quàm Latinis instrumentum. Peculiariter tamen dicitur de instrumentis symphoniacis, & famosè de uno: ut diximus Serm. 8. ad y. 46. fol. 261.

271. SPIRITIBUS, QUÂ PARTE &c.] Generatim & verbo, de etiâ operam libris Aristotelis 111. de animâ, cujus principes facultates, quâ parte materiæ adhaerescit, fuscè in his explicantur; ubi primum de vegetante, deinde de sentiente, postremò de vi intelligendi disceptatur.

272. VOLVAT ARISTOTELEM &c.] Aristotelis Ethicorum libros decem, quibus universam doctrinam de moribus complectitur, de virtute media, & vitii utrimque extremis copiosè ac disertè differendo. Principem, inquit Lipsius ibidem, ut ad y. 265. *probum moribus, ingenio modestum, constantem ad verum meum, æqui amantem, facientem Ethicâ, & quam verè ac propriè Philosophiam licet dicat.*

273. IMPURIS] Pravis vel perversis. PUEROS] Jam Ephebos vel adolescentes, & pares factos iis ipsis intelligendus.

274. QUO DUCE SE VINCAT] Quo morum institutore, scilicet eodem Aristotele discere possit, quemadmodum refrenet cupidines & pravas animi commotiones, ac se ipse vincat. DE SE VICTORIA &c.] Scitum Platonis libr. 1. de legibus: *Omnium victoriarum prima & optima, se ipsum viciisse.* Optimè iterum Gaudens noher Epictetum Hævæus Arc. Virt. Sat. 3. y. 278. *Vix summum imperium nancisci? Vince te ipsum. Multos isto rogos, modò in ratione rogaris.*

275. VIMINA] Virgula; tenues; id est, pueri tenaci facili flectuntur. Aetas enim tenella quavis flexione admittit, robusta & virilis non item.

276. ROBORA SILVARUM] Quæ jam adolevere, & ad justam magnitudinem & duritiem excrevere, insciscit ultri à ad nullam partem queunt.

277. PRO CUJUSQUE MENTE] Pro cujusque ingenio, & propensione naturali. IN DIVERSISSIMA] Studia, nihil commune cum aliis habentia, seu planè à se mutuo dissidentia.

278. ATRIA MUSARUM] Regnum, Palatium, & dominatus Musarum. NEC ENIM &c.] Non est aula vel domineus tam laicè patens & vastus, quàm Musarum; quarum potestas se porrigit ad omnes artes & disciplinas, quæ litteras & ingenium desiderant.

279. ILLE VORAT LIBROS &c.] Arguitur Poeta, & notat quemdam sui ævi fatuum aut fungum (Principem fortè aut Potentem) qui per assiduam & vigilam lectionem, nihil sapientior evaderebat. *Vorare libros* dicuntur, qui inextinguis aviditate, nunquam saturi, libros volvunt & evolvunt. Inde Cicero M. Catonem vocat *librorum bellonem* libr. 3. de fin. c. 7. Et libr. 4. ad Att. Epl. 10. Nos, inquit, *hic voramus literas, cum homine miscebo (ita mehercule sentio) Dionysio: qui te omnesque vos salutat.* QUI NON SAPIT] Persistit in metaphoriâ comedendi vel vorandi, ac si dicat, qui gustum non habet, qui nil sapit. Sententia est: Hic & ille studii liberalibus insudant, & stulti habentur, vin' me iis accendere? IPSE FATEBOR] Iterum Diogenes, etiam in eadem metaphoriâ.

280. UT QUI DELICIIS FARCITUR &c.] Qui laucissimis indies vescitur cibis, & nihilominus mactescit, non ciborum, sed stomachi, cibos non coñsistens, vitio. Seneca Ep. 8. *Sed modò inquis, hunc librum evolvere volo, modò illum. Fastidientis stomachi est, multa degustare: quæ*

Sed vitio stomachi. P. Sententia callida. Pergit :

*D. Ingenio sapimus, paritur doctrina labore,
Discrepat à docto prudens. Quis cetera nescit?
Non hoc deteritur Musis sua gratia; crescit.*

285. *Fertilis ut meritò campus renovatur aratro,
Fitque rotis adamas, speculumque labore nitefcit,
Naturæque bonum evadit pretiosus arte :
Sic puer, ingenii, cathedræ qui accommodat aures,
Augmentatque sui pretium, sapientior exit,*

ubi varia sunt & diversa, inquinant, non alunt.

281. SENTENTIA CALLIDA] Vox est Poëtæ, laudantis calliditatem Diogenis, quòd nihil acerbius enuntiaverit in potentem illum factum, & argutis tamen verbis vitium omne detexerit. PERGIT] Diogenes scilicet : vox est enim id narrantis Poëtæ.

282. INGENIO SAPIMUS] Intellectu & judicio naturali, non multà lectione vel pertinaci studio; alioquin stultus fit sapientissimus. PARITUR DOCTRINA LABORE] Quilibet laborando doctrinam assequi potest, modò memorià & virtute intelligendi prædixit sit.

283. DISCREPAT A DOCTO PRUDENS] Verissimè : doctrina enim sine prudentia cæca est, & non raro in scopulos impingit, & se collidit. Inde videat viros quandoque doctissimos, ac in omni eruditione maximos; temerarios inprimis & imprudentes. Quapropter reliqua aliis consideranda relinquens, querit, Quis CETERA NESCIIT? Ac si dicat: mala & incommoda, quæ nascuntur ex doctrina, quam non ducit & regit prudentia, omnibus nota sunt.

284. DETERITUR] Minuitur. Deterere gratiam dicit, pro gratiæ detrimentum inferre. Sic & Horat. deterere laudes dixit, l. 1. Od. 6. §. 11.

Laudes egregii Cæsaris, & tuas

Culpâ deterere ingenj.

GRATIA] Laus, dignitas, præstantia, venustas. CRESKIT] Auegitur, interpidiur. Animetabole seu inversio, quâ retorquens argumentum in adversarium; quasi dicat hoc loco: quòd ingenium vel hominis natura, descendendum attium studio poliat, non facit ad contemptum, sed ad commendationem Musarum. Vitium enim doctrinæ non est imprudentia, sed natura.

285. FERTILIS &c.] Triplicem hic instituit

comparationem. Campus etiam fertilis aratur, Adamas quantumcumque pretiosus politur & splendet à rotâ. Speculum licet crystallinum & purissimè intus materiei, labore lavigatur antequam resplendeat.

287. NATURÆQUE BONUM &c.] Quidquid in rerum natura vel venustum, vel laudabile est, venustius & laudabilius fit ab arte. Ars enim licet à naturâ profecta, naturam adjuvat, perficit & exornat. Artibus enim, ut inquit Cicero] 2. de Off. c. 15. exculta hominum vita tantum destitit à vitâ & cultu bestiarum. Jovianus Pontanus Eleg. ad uxorem de educandis liberis §. 23. Arte opus est: artem solvi quoque perficit usus.

Perficit ars quidquid repperit ingenium.

Sponsæ suæ quamvis tellus fecunda, novari

Rescit, & optat gaudes arantis opo.

Sponsæ suæ vitis præfert Bacchicæ racemos,

Sed tamen assiduâ falce clementis igit.

Quid quid que sterilis naturâ creverat arbor,

Infusa permiseras portas enussa iemas.

Arte igitur natura juvenat, & arte magistrâ

Summus diversos peïora nostra habuit.

Dum tenera est ætas, dum meus patiensq; magistri,

Tum proprias artes quisque docendus erit.

288. SIC PUER &c.] Ordina: sic puer qui accommodat cathedræ aures, exit sapientior & augmentat pretium ingenii sui. Id est, puerorum ingenia studiorum cultu meliora evadunt, & perficiuntur. CATHEDRÆ] Doctore, seu præceptoris & cathedrâ juvenentem instruunt. Doctorem enim cathedras olim fuisse, arguit hoc Aufonii Epig 9 profess. Burdig. §. 1.

Et te quem cathedrâ temere usurpassè loquuntur.

Nomen grammatici nunc misisse putant.

289. AUGMENTATQUE SUI PRETIUM] Facit, ut cultius & præstantius evadat.

290. *Inter & æquales prævertitur axe citato.*

Sicut & incultis lolium subnascitur agris;

Sic animis juvenum : quamvis natura ministret

Robora , natali felix & fulserit astrum.

Nascitur & vitium & virtus ex semine eodem;

295. *Scilicet ingenio. Ulterius me deinde fatigat*

Nobilitas tanti fundi , tantiq̃ue profundi.

M. Sed quis inurbanam cultura lege juventam

Ferre queat , septem edoctam tacuisse per annos,

Postea pauca loqui , mores ubicumque notare,

300. *Et sterilen risus , figentem & lumine terram,*

Nil admirantem , clavisq̃ue trabalibus , imis

290. PRÆVERTITUR AXE CITATO] Longè & quasi velocissimo cursu , coevos & æquales suos in palæstra prævertehatur.

291. SICUT ET INCULTIS &c.] Ut ager incultus profert dumos , tribulos , zizania.

292. SIC ANIMIS JUVENUM] Sic animi oriantes educunt lolium vitiorum. NATURA] Naturales facultates , corporis habitus , ingenii bonitas &c. tales sint , ut ex iis non dum aut tribuli , non frutices aut arbuta , sed altissimæ ac durissimæ quercus enasci possint. Id est , cisi per ingenii excellentiam ad maxima pervenire possent.

293. NATALI FELIX &c.] Genere & fortunæ donis illustres sint , & quævis faustissima de se parentibus promittant. Natalia astra refert ad nugas & divinationes Genethliacorum , de quibus egimus Serm. 7 ad p̃. 138 fol. 169

294. NASCITUR ET VITIUM &c.] Perstat in metaphora culturæ , & agrorum fructiferorum. Ex uno enim & ejusdem generis semine , videas bonos & vitiosos , seu malos fructus provenire.

295. INGENIO] Rectè : nam incultum silvescit , & in malum semet inclinat ; excultum erigit se ad virtutem. Cicero Tusc. QQ. l. 3 c. 2. *Ingeniis nostris semina innata virtutum.* FATIGAT] Ulterius arguendo , & rationes contrarias nugaciter obijcendo.

296. NOBILITAS TANTI FUNDI] Melda tam dives agrorum seu fundorum. TANTIQUÈ PROFUNDI] Immenstæ ac inexhaustæ opulentiæ. Sensus est : iterum dictis suis ita me aggreditur.

297. SED QUIS &c.] Vox Meldæ : ac si dicat ,

quis ferat juventutem sub ferula doctorum , aded austeris & insectis moribus assuescere , ut nihil ampliùs aulicæ urbanitatis præferant , & hominum commerciis se reddant inidoneos ?

298. SEPTEM TACUISSE &c.] Sub disciplina institutorum , non loquendo , sed audiendo ea quæ præleguntur. Et Pythagoras suis auditoribus solidi quinquennii silentium indiciebat.

299. PAUCA LOQUITUR] Ut solent continenter meditantes : qui occupant ita mentem intrinsecus , ut externæ negligent , aut non attendant. MORES UBICUMQUE &c.] Quasi censoria & Cætoniana gravitate , aliorum quorumcumque mores reprehendere & castigare.

300. STERILEM RISUS] Nunquam , aut quàm rarissimè ridentem : petinde ac si nihil à rebus externis afficeretur. FIGENTEM ET LUMINE TERRAM.] Oculis assiduo in terram ita deflexis , ut eam transfigere videatur , quod solenne est altum contemplantibus. Persius Satyr. 3. p̃. 80.

Obstipa capite. & figentes lumine terram.

301. NIL ADMIRANTEM] Quod philosophorum , & præ vulgo sapientium , quibus nulla commotio aut perturbatio ab externis. Plutarchus lib. vii. c. 2. *ἀσέβεις* testatur Pythagoram dicere solitum , sibi ex philosophia parum esse *ἐὶ παιδὶς θαυμάσιον* , quod est , nihil admirari. Epicuro mirantur ii , qui rerum causas ignorant. Cic. lib. 3. Tusc. QQ. c. 30. *Hæc est ipsa præstans & divina sapientia , perceptas penitus , & penetratas res humanas habere , nihil admirari cum acciderit , nihil antequam evenierit , non evenire posse*

*Affixam studiis, ridentem juba mundi,
Et sibi & ærumnosam aliis? Melioribus annis
Stupratum ingenium tricus apinisque Minervæ*

305. *Sub rabido spectem cathedrario? D. Inertia magnis
Quod modo Principibus, culturæ nomine præsit?
Nobilis indoctus, sed cetera factus ad unguem,
Audiat abnormis, sciolis vel debeat ullis?
Inteream, nisi te, communi vindice, natum*

posse arbitrari. Horat. lib. 1. Ep. 6. §. 1.

*Nil admirari, prope res est una, Numici,
Solæque qua possit facere & servare beatum.*
Vide Lambinum in hunc locum. CLAVISQUE
TRABALIBUS] Firmissime, immobiliter, Ada-
gium est, trabali clavo figere, pro validè muni-
re, & indissolubili nexu vincire, seu firmè al-
quid alicui affigere. Cicero Att. 7. in Ver. c. 52.
*Pt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, tra-
bali clavo figere.* Arnob. l. 2. cont. gent. *Metus
ille vos habet, ne velut trabalibus clavis affixi
corporibus hæreatis.* Trabales clavi sunt, magni
illi clavi, quibus trabes configuntur: aut pali
prægrandes cuspidati in crucem noxiorum.

302. INIS STUDIIS] Altissimis & intentissimis.
RIDENTEM] Desperantem & culpantem. JUSTI-
LA] Gaudia. Vide Serm. 5. ad §. 50. fol. 93.

303. SIBI ET ALIIS ÆRUMNOSAM] Laborio-
sam, gravem, molestam, tetricam &c. Ita homi-
nes parum homines, qui corpori vacante, & vi-
gilant; dormiunt animo: huic nihil, isti omnia
tribuentes: quasi plus voluptatis non hauriant de
libris sapientes, quàm favi ex mundi nugis, &
laboriosis inanitis. MELIORIBUS ANNIS] Ipso
ætatís flore, delibandis carpendisquæ deliciis ma-
ximè opportuno.

304. STUPRATUM] Devirginatum, corrupt-
um, perditum. TRICUS APINISQUE] Gerris,
nugis, rebus inutilibus. Ita fuis de Minerva, de
leonibus musca. Mart. lib. 14. Epig. 1. §. 7.

Sunt Apina tricaque, & squid vitulus illis.
Id est, vilissima carmina & nugamenta. *Apine &
Trica*, sive *Apina & Trica*, vilis fuisse duo Apu-
liæ oppidula, quæ ut auctor est Plin. l. 3. c. 11.
Diomedes tantâ cum ignominia evertit, ut in
proverbii ludicrum veterinr.

305. RABIDO] Insano, tristi, phrenetico, hy-
pocondriaco. CATHEDRARIO] Doctore seu
professore. *Cathedrarius* philosophus Seneca vo-

cat scholasticos professores, umbratiles illos, qui-
bus de virtute garrere satis sit. De Brevit. vitæ
c. 9. *Solebas, inquit, dicere Fabianum, non ex his
cathedrariis philosophis, sed ex veris & antiquis.*
Vide Lipsium in hunc loc. *Cathedrarius* hic vo-
cat Melda, & quidem rabidos, ignominia causâ,
& in despectum artium & litterarum, ignorantia
hominem in transversum sapiente, & erudito-
rum nasus objiciente. INERTIA &c.] Hic inci-
pit cum calore in Meldam invehi Diogenes; ac
si querat: Estne inertia quod &c.

306. QUOD MODO PRINCIPIBUS] Consiliis
magnum Principum. CULTURÆ NOMINE] Rati-
one doctrinæ ac variz eruditionis, & quæ inde
nascitur prudentiæ: sive ob singularem sapien-
tiam insigni eruditione mixtam. Allusum hic ite-
rum ad sanctioris Concilii Præsidem Petrum
Rose, de quo supra in Proëtheli, & Serm. 10.
ad §. 192. fol. 340.

307. FACTUS AD UNGUEM] Omnibus nume-
ris absolutus, perfectus, consummatus. Similitudo
desumpta à marmorariis, qui superinducto ungui
commissuras explorant. Horat. l. 1. Sar. 5. §. 32.
*Cæcilius, Capitoque simul Fœntius, ad unguem
Factus homo, Antonj non ut magis alter amicus.*
Vide quæ diximus supra ad §. 114. fol. 370. &
Serm. 3. ad §. 344. fol. 64. Sententia est: Cui
unica tantum deest doctrina; cetera bonus, &
omnibus numeris absolutus.

308. AUDIAT ABNORMIS] Infametur, tan-
quam agens quælibet contra normam sapientiæ,
ac virtutis. SCIOIS VEL DEBEAT ULLIS] Ea
quæ suo Marte non potest, credat semidoctis
quibusdam, quos adhibet sibi consiliarios.

309. INTEREAM] Execrationis formula,
majoris asseverationis gratiâ. De hac egimus
Serm. 10. ad §. 12. fol. 318. COMMUNI VINDI-
CE] Communi famâ, opinione vel sententiâ:
id est, omnibus vel plerisque sic sentientibus.

310. *Vervecum in patria, crassoque sub aëre credam.
Melda, satisfeci: noli me ducere in orbem.
Tene tuos studiis privas, quia nobilis ortus?
Tene tuos, quos, inquis, amas, quia nobilis ortus,
Nobilis & locuples? Orbari prole mereris:*
315. *Orbari; scelus est; orbari prole mereris.
Sed quid ego? Miseros amplectere simie natos:
Præ stolidi affectu vesanius ipse necabis.
Nunc tecum, innocuos tua qui deliria vafre
Conjicis in pullos, alienos collibus atque*
320. *Fontibus Aonidum quos dicis: nec puerorum
Esse resistendum genio, speciosius addis.*

310. VERVECUM IN PATRIA] Natum inter barbaros, stupidos, incultos, artium olores & ignorantes JUVEN. SAT. 10. V. 50.

VERVECUM IN PATRIA, CRASSOQUE SUB AËRE NASCI. Verveæ de stupido & simplice dicitur. Sic legit Taubmannus apud Plautum Pers. a. 2. 2.

-----Ain' verò vervecum caput?

Et idem Captiv. Act. 5. Scen. 1. V. 31.

-----Interibi ex hac statua vervecem volo

Erogitare, meo minere quid sit factum filio.

311. MELDA SATISECI] Contentionis filium incidit, & valedicit Meldæ, cui futurorum damnorum rationes relinquit. IN ORBEM] In circulum, ut loquuntur Logici, dum eadem per eadem, tanquam mutua principia, continenter definiuntur, & obfuscantur. In orbem ducere, itaque nihil aliud hic est, quàm quærenti, per circulum logicum respondere, quod est nugari.

312. TENE TUOS &c.] Antipophora, sive subiectio, in his & sequentibus, ad majorem vehementiam investivæ.

315. ORBARI] Repetio ad æstum orationis intendendum. SCELOS EST] Eos studiis frustrari, vel ad id amare perverti, ut eos potius odifere videamus, & perimere

316. SED QUID EGO?] Supple, ad hanc tuam demeritiam dixero? MISEROS] Tam stolidè ac pravè à se educatos SIMIE] Similis simio. Etenim simiarum generi, ut refert Plin. l. 8. cap. 54. Præcipua erga satum affectio. Gestant catulos, quos mansueti in ira domos peperere, omnibus demonstrent, trahantque gaudent, similes gra-

tulationem intelligitis. Itaque magna ex parte complectendo necant.

318. NUNC TECUM &c.] Converterit orationem ad alium quemquam pravum filium alumnus. TUA DELIRIA] Errata & peccata tua, in educando stultissimè commissa.

319. IN PULLOS] Liberos tuos: sed temere, & citra eorum culpam illis hoc malum tribuis, Pullos pro liberis, ut supra Serm. 5. ad V. 163. fol. 108. ALIENOS COLLIBUS &c.] Id est, alienos à collibus & fontibus Musarum, quod est, heterarum studiis. Frequenter enim omiffa legitur præpositio apud Ciceronem. Sic namque lib. 5. fam. l. 17. Cum intervallum jam satis longum fuisset, non putavi alienum institutis meis, hac ad te scribere. Et lib. 11. fam. l. 27. Sum admiratus, te qui hac nescire deberes, quidquam à me commissum, quod esset alienum nostræ amicitia, credidisse. Item de Divin. l. 1. c. 82. Neque hoc Diis alienum ducunt maiestate sua.

320. AONIDUM] Musarum, ab Aonio fonte illis sacro. JUVEN. SAT. 7. V. 58. --- apertusque bibendis Fontibus Aonidum. ---

321. RESISTENDUM GENIO] Propensioni naturali, voluntati, vel ingenio, quantum scilicet spectat ad artium vel studiorum delectum, Spertiosus] Ironicè: cum pueris nondum rei intelligendæ paribus, minimè indulgenda sint, quæ præposterè postulant, aut, ob primas in discendo molestias, malè avertantur. Consilii enim parentum relicti sunt, quibus natura rectè deliberandi usum negavit.

D d d

*Quamvis jurato metuum tibi credere testis;
Auribus haud quidquam puto dulcius esse tenellis,
Exuperent quàm quo latebras rudioris ephebi.*

325. *Si non sponte sua Pimplea ad tesqua feratur
Filiolus, praestans alioqui, & sub Jove natus;
Conducendus erit, captandus, saepe monendus,
Cogendus leviter. Quid patre astutus ipso,
Si velit, in prolis moderamine? Frivola res est,*
330. *Quos studiis privas, juvenum allegare teporem.
Nil verbi. Vacat interdum? Fas surgere natum,
Dum vocat auroram gallus: nec amicula Musis*

322. QUAMVIS JURATO] Solidus versus 5. Juven. Satyr. 5. Esti ne tibi quidem juranti credidero. Juratus activè frequens est admodum. Plaut. Amphit. Act. 1. Scen. 1. § 281. Nam injurato plus credes mihi, quàm jurato tibi. Cic. Ad. 3. in Ver. c. 14. L. Suetius homo omnibus ornamentiis praeditus. Juratus apud vos dixit. Sic & jure testibus non nisi juratis creditur: & Budeo lib. 2. de Contempt. Rer. fort. Apefeli & Martyres juratissimi testes veritatis vocantur. Vide Erasmus in Chil.

323. AURIBUS HAUD QUIDQUAM &c.] Nec puto aliquid lubentius audiri a pueris, quos generosa stimulat gloriæ cupiditas.

324. EXUPERENT QUAM QUID &c.] Quàm ea, quibus antecellere possint alios se rudiores. LATIBRAS] Ignaviam & infemiam condiscipuli imperitioris. Hac enim vel perpetuò lateat indolens, aut inter condiscipulos in schola suppressus maneat à generosiorum diligentia. EPHEBI] Puberis pueri. Vide supra Ser. 3. ad §. 336. fol. 62. Agit de emulatione, quæ in literarum gymnasiis, validissimum est ad studia incitamentum.

325. SPONTE SUA] Suo ingenio, ac quodam naturæ impulsu. PIMPLEA AD TESQUA] Ad musarum culminem. Pimplea mons & fons Macedoniae Olympo vicinus. Musis dicatur Inde Horat. lib. 1. Od. 26. §. 9. Musam, quam alloquitur, Pimpleam dulcem appellat. Tesqua loca sunt edita & aspera.

326. PRAESTANS] Ingenii nobilis & liberalis, naturæ ac fortunæ donis opulenter praeditus. SUB JOVE NATUS] Sub astro Jovis prospero & salutari: id est, felix & locuples. JOVIS enim fidus

prosperum semper habitum est: contra Saturni maleficum & periculosum. Horat. l. 2. Od. 17. §. 22. --- Te Jovis impio. Tutela Saturno resurgens Eripuit--- vide Lambinum.

327. CONDOCENDUS] Præmiis & honore alliciendus, non secus quàm operæ conducuntur pretio. CAPTANDUS] his laudibus & blanditiis, quibus tenetur, & erigitur.

328. COGENDUS LEVITER] Auditorie paternæ, correctione sine ferocia.

329. PROLIS MODERAMINE] In gubernandis, bene educandis, inflatendisque liberis. Aetas enim illa credula est, & facillè piâ quâdam fraude decipitur, sibi postmodum hanc deceptionem gratulatura.

330. QUOS STUDIIS PRIVAS] Arces à studiis inertia tuâ, & stolidio in eos amore. Hoc peccatum. uti fortasse ob animi tenebitudinem in matribus tolerari utcumque possit, in patribus tamen molle nimis, ac effæminatum, & principe sexu indignum haberi debet. TEPOREM] Desiderium frigidiusculum, & minus erectam ad studia voluntatem.

331. NIL VERBI] Supple, addo, ut generationem tantum hoc argumentum prosequar: ad rem procedamus, & articulatim singula doceamus. Lucret. lib. 5. §. 264.

*Nihil opus est verbis, magnus decursus aquarum
Undique declarat.* --- Plaut. Mil. 4. §. 14.

Quid opus est verbis? Libertatem tibi ego dabo.
VACAT INTERDIU] Nugis suis, lusibus, aut aliis quibuscumque rebus, vel exercitiis per totum diem. FAC SURGERE] A somno & strato.

332. DUM VOCAT &c.] Summo mane, aut horis

- Major, nec potior, juvenum, Dea culta, saluti.*
Temporibus, prima extuderit fastidia, stratis
 335. *Sponte sua evolvit; vultu si quando Camœnis*
Incipiet propiore loqui. Nec tempora posco
Longa; mares animos puerili in corpore cernes.
Nescis, alma pater, quid sollicitudine parvâ,
His teneris præstes normæque capacibus annis:
 340. *Quod neque cum Attalici, Cinyræ neque mutet acervis.*
Hac iterum generas, sed diâ matre, valebit
Fors qua immortalem per strenua reddere prolem.
Contristatur homo, quia vita brevissima: cessat
Præcipuo spatio. Nos, cum edormivimus annos,

ris antelucanis, quando gallus Auroram inclamat. Gallum enim, ut vidimus ex Plinio Serm. 6. ad y. 103. fol. 135. excitandis in opera mortali-
 bus, rumpendoque somno natura genuit; quæ-
 re & Græcis ἀλκίως dictus est, quia homines
 αλκίως facit id est, lecto discere cogit. AMI-
 CULA MUSTA] Aurora Musis amica, ut rectè mo-
 net tritissimum istud adagium, quod tempus
 matutinum studiis litterariis, & meditationibus
 attentioribus aptissimum est; cum propter noctis,
 nondum profus discussæ, silentia, rum propter
 cerebrum à ventriculi vaporibus jam purgatum.
 Imò & horæ matutinæ nobis in questu sunt, dies
 enim nobis reddunt longiores. Hinc optimè He-
 siodius in Erg. Ἡὸς τοὶ περὶ φῶς μὲν ἰδὺν, περὶ
 φῶς δὲ οὐκ ἴδεν. Quod est, Aurora quidem præfers
 viam & opus. Plaut. Pers. 1. 3. 33.

----- Mand quod tu occupavis

Negotium agere, id totum procedit diem.

333. JUVENUM SALUTI &c.] Nec Dea est, quæ
 potius colatur Juvenum salutem: id est, quæ magis
 mereatur coli, aut conducat salutem Juventutis.

334. TEMPORIBUS] Magis tempori: id est ad-
 huc maturius seu tempestivius surgat, & auroram
 antevertet. Sic ad Solem amore Leucothoës cap-
 tum Ovid. Metamorph. lib. 4. y. 196.

Leucothoës spesas, & virgine figis in una,

Quos mundo debes, oculis. Modò surgis Eo

Temporis calo: modò servis incidiis undis.

PRIMA EXTUDERIT FASTIDIA] Ubi primas mol-
 lestias & labores superaverit.

335. SPONTE SUA EVOLVIT] Utero, mini-
 mæ manitus à patre, proprio impulsu, ac ultro-

neo desiderio, se promptissimè lecto subducatur.

336. VULTU PROPIORE] Admissus intumidis
 ad Musarum penetrabilia. Id est, jam factò in
 studiis progressu, vicinior Musis, iisque docen-
 tibus familiarior. TEMPORA] Quibus semet
 matutinis vigiliis assuefaciat.

337. MARES ANIMOS] Generosos, vivaces,
 masculos.

338. ALME PATER] Tu qui filium sic edu-
 cas, instruis. Almus, ab alendo.

339. NORMÆ CAPACIBUS ANNIS] Idoneis
 recipere animi culturam, & artium formas.

340. ATTALICIS ACERVIS] Divitiis At-
 tali Regis Pergami, qui tunc Asiæ Imperium fuit
 opulentissimus. Horat. lib. 1. Od. 1. y. 12.

Attalici conditionibus Nunquam dimoveas-
 CENTRÆ] Regis Cyprii, cuius nominata exitit
 apud priscos opulentia. Inde proverbium: Κα-
 ρίον κλῆρον, quod est, Cinyræ opes. Vide Erasmus.
 Sententia est: quod adeo carum & jucundum
 adolescenti, jam ad virilem ætatem provec-
 tit, fuerit: ut non velit id cum omnibus mundi divitiis
 in posterum commutare.

341. HAC] Curâ. ITERUM GENERAS] Cen-
 seris jam secundò filium gignere. SED DIA-
 MATRE] Non ex matre corporali, seu corporis for-
 matrice, sed ex spiritali illa, quæ solis animi bonis
 procreandis attendit.

342. IMMORTALEM] Æterni nominis gloriâ
 dignum, & Hernibus accensendum. PER STRE-
 NUÀ] Per fortia & generas gestâ.

344. PRÆCIPUO SPATIO] Ætate floridâ, pue-
 ritiz, ephæbæ, adolescentiæ, juventutis; quæ
 D d 2 dicitur

345. *Non Deus in culpâ est: nos, nos contraximus ævum.
Hæc ætate scias uti, longissima meta est.
Hæc patefactura est, solidis exercita Musis,
Securum virtutis iter; custosque futuri,
Nequa intercipiat vitium momenta, docebit*
350. *Dilatare suam per sedula tempora vitam.
Sed sine nos tenebris contentos vivere nostris,
Parnassumque colant alii. Sunt rustica proles,
Cerdonum soboles, & si qui nobilitatis
Degeneres animi: studiorum messis inescet*
355. *Hoc genus & pueros, habilesque ad lucra parentes.
D. Audite ô Reges! Cum nato adverte Philippe:*

discendis artibus, & formandis mentibus, serè sola opportuna; non secus quàm ver colendis floribus. [EDORMIVIMUS ANNOS] Otia, nihil, vel agendo prava; dormiendo in multa lucem; magnam dici partem, nugis & voluptatibus mentem discingentibus, impendendo; quod nihil aliud est, quàm altum sterere.

345. NON DEUS &c.] Nos in culpa sumus, non Deus, qui vitam nobis longiorem indulsit, quàm mercamur, vel suadeat beatitudo finis, ad quam tendimus. Nos verò, quæ nobis à Deo liberaliter tribuuntur, temporis usuras, seriando decoquimus; & animorum lucra non antè sollicitamus, quàm amissa, steriles virtutum, sæcundi vitiorum. NOS, NOS] Geminatio vehementis: ac si dicat, nos ipsi, vel nos; imò nos. Sic & Plaut. Capt. Prologi §. 3.

Vos, vos, mihi testes estis, me verum loqui: CONTRAXIMUS] Abbreviavimus, decurtavimus. 346. HÆC ÆTATE] Hæc vitæ, hæc ætate adolescentiæ. LONGISSIMA META] Ob merita in Regem & patriam, ob numerum heroicorum facinorum, ob virtutes & fructus animi uberimos, rectè censetur longissima. Hæc enim omnia, à juvenute bene influita, vitam extendunt, & aliquot seculorum instar habent.

347. SOLIDIS MUSIS] Utilibus, masculis, & necessariis, non molliibus aut ignavis artibus, & ad otia defecentibus.

348. CUSTOS QUE FUTURI] Supple, temporis.

349. NEQUA MOMENTA] Ne minimos etiam temporis articulos, vel quævis in bonum admi-

nicula, intercipiat studium pravitatis & nequitie.

350. DILATARE TUAM &c.] Extendere, producere, proferre vitam, non quidem auctis temporum momentis, sed fructibus.

351. SED SINE] Alius quispiam, è grege scilicet. Cuculorum, arguitur.

352. PARNASSUMQUE COLANT &c.] Artes & scientias discant liberales. SUNT RUSTICA PROLES] Rusticorum filii.

353. CERDONUM] Sordidorum artificum, qui quæstus gratiâ mechanicam, aut illiberalem quamvis attem exerceant, lucrisque inde coactis vitam tolerant. Cerdones enim propriè sunt lucriciones, καὶ τῷ κερῶν, id est, à lucro. Juvenalis Satyrâ 4. §. 153.

Sed perit, postquam cerdonibus esse timendus Cæperat: hoc nocuit lamiarum cado madenti.

ET SI QUI NOBILITATIS DEGENERES] Et si qui nobiles à majotum gloria degenerantes. Ita illi. Sapientes autem rectè dixerint, eos non à Jovis, sed à terræ filii degenerare. MESSIS] Quæstus, & minorum subscelliorum magistratus.

356. AUDITE Ô REGES!] Excipit & exclamat Diogenes, Regum aures vellicando. CUM NATO] Balihafare Carolo, puero sexenni, qui ad id tempus, in spem orbis utriusque, in aula patris sui Philippi sollicitè educabatur. Sed heu! ætatis anno xvii, dum thalamos Mariæ Annæ Austriacæ, Imperatoris Ferdinandi III. filiz, opperitur; fatotum invidiâ sublati est anno cix. 13c. XLVI. S. P. Q. Anversipensis benignissimo Principi, in ævi ac ipæ flore prærepto, magnifi-

*Sic opicæ debes tua munia nobilitati.
Progenies scandat cerdonum anabathra; colit se
Nobilitas stivæ. T. Stivæ? Sed & indiget armis
360. Majestas. D. Graphicè. Sectare gregarius arma
Sub duce mechanico, qui te plus noverit; & te
Circumeant barrum longa experientia & anni,
Ne sis militiæ remora irreparabilis; aut si*

co extructo cenotaphio parentavit, in æde Cathedrali prid. Id. Januar. anni mox subsecuti, Musæ Gevarianæ, quæ inscriptionibus, quæ verbis, Feliciter interludente. PHILIPPE] Eius nominis quarte Rex Catholice. Hic fuit Philippi III. filius, Pater Caroli II. Hispan. Regis, Principis nostri clementissimi, cui Deus det Pyllos, 357. OPICÆ] Incultæ, latine nescienti. Autor in M. SS. Opicus, id est, incultus, qui Latine nescit. Tales Ofcos sive Opicos Italiæ populos, apud Britannicum defecit quidā his verbis: Ofcæ & Volscæ fabulantur, nam Latine nescimus. Juvenalis Opicam amicam, pro indolentia dicit Satyr. 6. §. 454.

*Nec curanda viris, Opicæ castigat amica
Verba: solacissimum liceat fecisse marito.*
A. Gellius videtur usurpasse pro Græcæ nescientibus, licet Latine non indolis. Sic enim l. 2. c. 21. post interpretamenta quædam Græcæ: Hic ego, inquit, ad nostros juvenes convertor. & quid, inquam, vos Opici dicitis mihi?

358. PROGENIES CERDONUM] Filii fardorum artificum, de quibus suprà ad §. 553. ANABATHRA] Subsellia excellentiora, vel clariora: ita enim auctor ipse in adversariis M. SS. Et Græcis ἀνάβητος significat scalam, pulpitum, subsellium, παρὰ δὲ ἀνάβητος, quod est, scandere: ut fiat hic sententia: loca quævis excellentiora scandat, seu altiores magistratus obtineat. Insignis farcausum in nobiles indolis.

359. STIVÆ] Ad stivam, seu agriculturam. Stivæ aratri manubrium. Varro lib. 4. de Ling. Lat. Stivæ a stando. & in ea transversa regula manica. quod manu bubulci tenetur, qui quasi est termo inter boves. Ovid. Met. 8. §. 218.

Aut paster baculo, stivæque innixus arator.
STIVÆ?] Cum indignatione excipit hæc Opicus quispiam nobilis, aut talium patronus. INDIGET ARMIS] Ac si dicat, non tantum stivæ Regi opus est ad nutrimentum sui populi, sed etiam militibus, ut populum contra inimicos

tueatur: tacite insinuando, nobilitatem bello seu militiæ aptam fore & expeditam.

360. MAJESTAS] Rex, seu Majestas Regia. GRAPHICÆ] Ilerum Diogenes. Id est, carè, doctè, scitè, per ironiam. GREGARIUS] Manipularis miles, sine militari quovis magistratu: aptus tantum aliorum auspiciis & ductum sequi: quod quàm fordium, & nobilitate indignum, maxime, ut sæpe fieri compertum est, si parent centurioni mechanico.

361. MECHANICO] Illiberali, ignobili, qui, vel quorum parentes, artem aliquam mechanicam exerceverunt. Sensus est: tu nobilis subest ignobili & obscuro. QUI TE PLUS NOVERIT] Qui te doctior est, & plus rem bellicam capit, quàm tu. Hoc sensu Plaut. Aul. 1. s. 19. *Quid isthuc sis, aut ubi isthuc sis, nequeo nescire.* Id est, intelligere. Et ipse Eleg. in Proœthesi ad Serm. 1. pag. 3. §. 32.

Qui se plus nerius unus & aliter oris.

362. TE BARRUM] Elephantum, immanem belluam. Nempe ut suprà Serm. 6 §. 22. fol. 126. *Quid tibi inhumano de tali elephante videtur?* Sensus est: qui mentis crassitie, æquas molem corporis elephantini. Vide quæ diximus fol. 126. ad §. citatum. BARRUS elephas dicitur: perperam enim illius vox est, apud Festum barrre. Horat. Epod. 12. §. 1.

Quid tibi vis mulier, nigris dignissima barrit?
Turneb. lib. 14. c. 20. & Torrent. in hunc locum, aliter exponunt: antiqui tamen omnes pro elephantis accipiunt, & sensus indicat, & optimè interpretatur Lambinus. CIRCUMEANT EXPERIENTIA ET ANNI] Longis annorum periodis, artem militarem compara: id est, multos annos esto miles gregarius, & sine honore, atqueam cohortem duces.

363. REMORA IRREPARABILIS] Plus obis quàm prois, cum damno irreparabili, quod plerumque incurritur, neglecta rei bene gerendæ occasione, quàm præsens fert fortuna. Instat elephanti

- Præficiare rudis, castrorum infamia: tandem*
 365. *Post culpam & culpam, ipsius destructio Regis.*
Sed quantum, generose parens, generose puelle,
Quantum sit melius primis incumbere curis?
Utilibus mentem igniculis accendere, castra
Observare libris? Quid commentaria Juli,
 370. *Quid Titus & Florus, Maro vel dictavit Homerus;*
Quid Tacitus, Seneca, & Lipsi documenta resigunt,

phanti scilicet qui extemporariis & subitaneis expeditionibus, tarditate sua plus adfert impedimenti, quam robore adjumenti.

364. **PRÆFICIARE**] Ducendæ cohorti. **RUDIS**] Indoctus & imprudens. **CASTRORUM INFAMIA**] Omnium deridiculo, & illusionibus patens, & sis ipse militibus suis opprobrio.

365. **DESTRUCTIO**] Perditio, ruina totius exercitus: ut solet non raro in uno, alterove duce, periculi salus omnium copiarum.

366. **GENEROSE PATER &c.**] Pater nobilis, & fumosis avorum cetis inclyte.

367. **PRIMIS CURIS**] Studiis & litteris, quæ primùm in primis annis cutanda. His enim prævertis ætatem, judicium, & prudentiam.

368. **UTILIBUS IGNICULIS**] Fortiter gestis & exemplis Heroum, & virorum illustrium: ea videlicet ex præcis historiis & antiquitatibus eruendo, & animum æmulandi desiderio accendendo. **CASTRÀ**] Ordinanda, aciem instruendam, militarem disciplinam, & alia quæ artem spectant imperatorum & militarem.

369. **LIBRIS**] Diligenter pervoluendis: quales sunt, quos subjicit. **COMMENTARIA JULII**] Julii Cæsaris commentariorum libros tres, alioque septem, quos de bello Gallico scripsit dictator.

370. **TITUS**] Livius ille Patavinus, Latinorum historicorum coryphæus, qui Romanam historiam ab urbe condita, usque ad Augusti tempora libris cxi. complexus est; quorum nunc, latentibus vel amissis reliquis, extant libri xxxv. **FLORUS**] Lucius Annæus, qui epitomen Livianam conscripsit, ac libris tv. omnem Romanam Historiam succinctò, sed masculo & militari stylo pertractavit. **MARCO**] Pub. Virgilius, qui divinam Aeneidem conscripsit, præliis, pugnis, aciebus, navigationibus, legationibus, cladibus, victoriis, aliisque belli eventus plenam, & mirâ varietate, acies militares adjungentem. **HOMERUS**]

Græcorum scriptorum princeps, qui libros Iliados & Odysseæ, carmine Heroico primus omnium scripsit, tanta eloquentiæ vi & gloriâ, ut septem Græciæ civitates, de vindicando sibi illius natali solo, contenderint. His bella, conflictus, seditiones, stratagemata, dolos, prodiciones, facta heroica, longo ordine descripsit: dignus proinde quem Virgilius tam religiose observavit, & imitatus sit, ad virtutum Heroicarum perpetuum commendationem.

371. **TACTUS**] Cornelius, qui historiam Romanam, ab Augusti excessu usque ad Tiberium Vespasianum deduxit: gravis, brevifque stylo, acer juxta & prudens, morum explorator & censor, aulis virisque Principibus, siquis alius opportunnus. **SENeca**] L. Annæus Cordubensis Neronis præceptor, quo jubente cæsus, vitam cum placida morte, moribus & doctrinæ patri, commutavit. Ejus singularem cum eruditione sapientiam arguunt opera, iam quæ hodie extant, quàm quæ temporum injuriis perierit, laudata ramen ab autoribus præcis luculentè, quibus ea revolvere licuit. Unde & nomen Sapiens Romani sibi vindicavit. In hunc & Tacitum doctissimas notas conscripsit Lipsius: quæ tonies recule, rabidam lectorum orexin nondum placarunt. **Lepsi**] Just. Lipsii, quem Brabantia nostra, litterarum & orbis bono, vitam edidit. Vir fuit judicii, ingenii ac memoriæ incomparabilis, antiquitatis, omnifque doctrinæ fons inexhaustus. Scripsit quæ in rem nobilium & Principum maxime faciunt, præter Civilis doctrinæ libros, Monita & exempla politica, de Militia Romana libros quinque, unum cum Analectis ad eamdem: Poliorceticon sive de Machinis libros item quinque: Saturnalium libros duos, qui de gladiatoribus: aliaque multa, quibus rempublicam litterariam minificè locupletavit, & præcam Romanorum Principum magnitudinem posterorum admirationi obje-

*Quæsi caluisse potes, didicisse & militis artem?
Nam licet indigeat patris, post dicta, Gradivi
Tiro rudimentis, & adhuc ars distet ab arte;*

375. *Rubricam tamen auxilio est duxisse: recurrunt
Ætutum ut species, se amplectitur utraque Pallas.
Sic tua nobilitas Regum præfulgeat armis:*

objecit. Qui scriptores, si serio à nobilitate per-
volvuntur, absolutissimè militandi moderandi-
que arte, eam insituent.

372. CALUISSE] Calere, accendi, stimulari ad
res fortiter agendas. Tempus præteritum pro
presenti: quod in infinitivis Ovidio usque est usi-
tatissimum. Epl. 2. Heroid. Phyllid. §. 141.

*Colla quoque, insidit quia se nascenda lacertis
Præbuerunt, laqueis implicuisse libes.*

373. POST DICTA] Volumina, seu dictorum
auctorum libros. PATRIS GRADIVI] Martis, bel-
li, Mars gradivus dictus, vel à gradiendo in bella
ultra citroque, ut inquit Sextus Pomp. siue à vi-
bratione hastæ, quod Græci dicunt *νεανιδίου*, vel,
ut alii dicunt, quia gramine sit erutus, quod inter-
pretatur, quia corona graminea in re militari
maxima est honorationis. Videtur tamen esse
Thracium nomen præci apud Getas Regis vel
Dei, qui populos illos frequenter inter se com-
mittebat, & cædibus incestabat. Marti deinde
tributum bellorum patri. *Getas* autem Thraciæ
partem olim tenuisse, ex Thucyd. lib. 2. prodit
Turneb. l. 4. c. 22. Crudelitatem verò effecit, ut sub
Martis tutelæ esse crederentur. Virorum enim
manes morte uxoris exspabant, quam ad rumu-
lum manu propinquois mactatam, eodem loco
cum viro humabant. A. Gell. l. 5. c. 26. & l. 3. c. 7.
Inde Martis Getici & Getarum frequens est men-
tio apud Pœtas. Papin. Theb. 3. §. 220.

*Gradivum acciri propeere jubet. Illa furentes
Bisfenas, & Geticas populatus cadibus urbes,
Turbidus ætheris currua urgebat ad arces.*
Claud. Paneg. Prob. & Olyb. §. 119.

*Qualis lethiferâ populatus cade Gelonas,
Procrebat horrendum Gotico Gradivus in antro.*
Valer. Flaccus Argonaut. 5. §. 618.

*Ecce autem Getici veniens Gradivus ab antris.
Patris nomine cum decorat Virg. l. 3. Æn. §. 34.*

----- *Nymphas venerabat agroſtos,
Gradivumque patrem, Geticiſ qui præſidet arvis.*
Notant autem Critici, nomen Gradivi serè tribui
Marti furenti & fœventi; Quirini verò, Marti

tranquillo. Nam intra urbem Mars Quirinus
colebatur, ad urbis tranquillitatem; extra muros
autem viâ Appiâ, bellator seu Gradivus, ad sum-
movendos hostes, erectis utrobique ædiculis. Vi-
de La Cæda in 3. Æneid.

374. TIRO RUDIMENTIS] Novellus miles, pri-
mis exercitationibus, in castris, præſidiis, præliis
& conflictibus: ut non solum Marte Quirino, sed
etiam Gradivo utatur. *ARS DISTET AB ARTE]*
Cognitio rerum militarium, quæ ex historiis hau-
ritur, ab usu & praxi militari multum differat.

375. RUBRICAM DUXISSE] Principia, seu pri-
mas regulas, & præceptionum capita præſtaſſe.
Solebant olim indices, titulos, & capita librorum
rubricâ vel minio notare, ac imprimis Jurecon-
ſulti, legum ſuarum titulos. Inde rubricæ pro le-
gibus. Perſ. Saryr. 5. §. 90.

Excepto, ſiquid Maſury rubrica votavit.
Juvenalis Satyrâ 14. §. 192.

*Scribe puer, vigila, cauſas age, perlege rubras
Majorum leges, aut vitem poſto libello.*
Turnebus lib. 4. c. 5.]us publicum, & in legum
ſanctionibus poſitum, rubrica nomine intelligi
exiſtimat. Uti enim majestas legibus accreſceret,
capitibus earum, ſinopide aut cinabari notariſ,
ſinguleum quiddam videbantur minari tranſ-
greſſoribus. Aurelius Prudentius contra Sym-
mach. libro poſt. §. 463.

----- *Dicant cur condita ſit lex
His ſex in tabulis: aut cur rubrica mineſur,
Qua prohibet peccare reos.*-----
RECURRUNT] Quovis monumento, ſeu occaſio-
ne, in memoriis revertuntur.

376. SPECIES] Imagines ſive idæ primarum
regularum, in ſcrinio memoriæ aſſervatæ. *UTRA-
QUE PALLAS]* Litteraria & militaris. Id eſt ſa-
pientiæ quæ ſtudiis acquiſita, & quæ uſu mili-
tandi roborata, ſe jungunt.

377. TUA NOBILITAS] Theoriâ & belli praxi
probe inſtituta. *PRAEFULGEAT]* Præſticiatur, aut
jam præſecta, edat exempla ſortitudinis, & com-
millionibus præfulgeat.

*Cui reliquis paribus primi debentur honores,
Non aliter, vel tota peris fiducia belli.*

380. *Ad summam: pater es, Pyrenisque accola; natus,
Sideris impulsu, nullis, fatore sinistro
Propendet studiis, refragaturque labori,
Lotum gustavit, per inania sparsit ocellos.
Corripe, persuade, monitisque regatur amicis.*
385. *Impetus est virtus juvenili in corpore. Nolit:
Si cubito trudat, si perpetit udine perpes,
Tergique versatur monitis, curisque parentum:*

378. CUI RELIQUIS PARIBUS &c.] Qui, ubi scientia, fortitudo, animi, prudentia, consilia &c. sunt aequalia, merito jure plebeio & obscuro cuivis antehabebitur.

379. FIDUCIA BELLI.] Spes belli prosperè conficiendi. Omnis enim spes victoriæ in ductoribus est: illia vitam & corpora credunt milites. Hos si prudentes, catos, & fortes existimaverint, omnem facile timorem exuunt, & in quævis pericula se conjiciunt.

380. AD SUMMAM.] Postremò, supple dicis. Loquitur ad illum, quem aggressus est ψ 318. quem fuisse Primatem quemdam ex Hispanis apud nos ministris, videtur innuere sequentia. Ad summam, recollectionem designare solet. Horat. lib. 1. Epist. 1. ψ. 106.

Ad summam sapiens, uno minor est Iove. --- PATER ES.] Dicis te esse patrem: id est, te filium impensè amare, & tenerimò affectu in illum ferri. PYRENISQUE ACCOLA.] Hispanus. Galli enim licet pyrenæos accolant, nullum cum nostris habent commercium. Et de Hispano intelligendam fore hanc phrasim, indicat ipsa sermonis series. Mollius enim educantur in Hispania liberi: & ut velint pascenies, se tamen pueri sentiunt impares torquendis diu per studia litteraria ingeniis. *Pyrene* promontorium Hispaniæ in ora Oceani Cantabrigi, ubi mons *Pyrenæus* in Oceanum definit. Alii volunt esse Fontarabiam, alii Sebastianopolim. Vide Baudrand. Hic nobis periphrastice describit hominem Hispanum. NATUS.] Uti tu quidem dicis sequentia.

381. SIDERIS IMPULSU.] Cæli vel astrorum Hispanienſium influxu. FATORE SINISTRO.] Aliquo infortunio suo, aut tuo.

382. PROPENDET.] Inclinator. Id est, nullo desiderio fertur in studia litteraria. REFRAGATUR LABORI.] Subterfugit & declinat studentia tædia & molestias.

383. LOTUM GUSTAVIT.] Mollitiem & voluptates degustavit, ad studia non patitur se excitari. Sumptum adagium à Lotophagorum fabula, apud quos socii Ulyſſus, gustatâ herbâ vel arbore, quam dicunt, *lotum*, ob singularem ejus cibi dulcedinem, ad navem, nisi verberibus adacti, redire noluerunt. PARCEMIA GRÆCIS *Αὐτὰ ἰφθυε*, id est, *lotum gustasti*, monet, haud facile te temperatum à peccando, qui semel peccandi illecebram degustasti. Vide Erasmi. PER INANIA &c.] Omnes mundi vanitates vidit, & deliciarum inania experius est.

384. CORRIPE, PERSUADE, &c.] Benignè, mansuètè, justique rationibus, cum conare inducere in tuam sententiam, etiam corripiendo, & puniendo si opus fuerit.

385. IMPETUS EST VIRTUS &c.] Impetus in Juvene, est signum virtutis, animositas, ingenii. NOLIT.] Si omnino non velit.

386. SI CUBITO TRUDAT.] Monentem rejiciat, sanis consiliis pervicaciter obliſterus. *Cubito trudere* videtur hic usurpare Poëta, pro eo quod est, monita vel consilia spernere: desumptâ similitudine à pueris, quibus dum ad vota res non fluunt, aut correpi sunt; ululant, lacrymantur, & multa contra parentes musticant; quos si mater aut nutrix blandis monitis ad meliorem mentem conetur reducere, cubito, in signum repulſionis & indignationis plerumque retruduntur. Pers Satyr. 4. ψ. 34.

Est prope se ignotus, cubito qui tangat, & acer Diſſuas

*Conscendat quò fors ; astu det vela secundo,
Sidere Mercurii, vel Martis : quod sibi serò*
390. *Imputet. Invitum nemo servare laboret.*
Invitis canibus nemo venabitur. Auri
Da centum loculis, & vivere cum Jove tendat.
Rara quidem, si detur, avis, non cedere natos
A teneris, patribus. Nugæ. Me judice, summa
395. *In senibus culpa est ; malè vel præeuntibus illos,*

Desinas in mores.-----

In quem locum Alfenius, in *signum*, inquit, *contemptus, cum manum extendere dedignatur, cubito pulsatur. PERPETUITUDINE PERPET.* In pettinacia sua pettinaciter pettinax.

388. *CONSCENDAT*] Navem scil. Id est, naviget. Vide quæ diximus Serm. 5. ad v. 30. fol. 96. *QUO FORS*] Quo vocat bona fortuna. Hoc interesse inter fortunam & fortem autumat Critici, quòd fortuna in iocetto, fors fortuna in bono ponatur. Terent. Phorm. 5. 6. 1.

O fortuna ! O fors fortuna !-----
Ubi Donatus: *Fortuna dicta est incerta res: fors fortuna eventus fortuna bonus.* Inde & Hecyr. 4. 3. 4. *Fors suus pol.* Quasi dicat, bona sit fortuna. Fors pro bona fortuna aliquando absolutè legitur. & colebatur olim ab iohimæ fortis hominibus, opes, iusticiis, servis &c.

389. *SIDERE MERCURII*] Navi onerariâ seu holcade, cui Mercurius mercimoniorum præfex invigilet. *VEL MARTIS*] Navi præfidianâ & militari, cui bellorum Deus Mars præfco sit. Id est, naviget secundo Mercurio, vel Matre, & patriam deleat, ne patri sit dedecori.

390. *INVITUM*] Nullis blandimentis, monitis vel hortamentis obaudientem. *SERVARE*] Domi à periculis maris & viarum.

391. *INVITIS CANIBUS &c.*] Vetus est proverbium, inuens non sat feliciter succedere, quòd à nolenibus extorqueat: oque eorum officio utendum fore, qui opem suam à lubentia non seculò nobis commodeant. Plaut. Stich. Act. 1. Scenâ 2. v. 32.

Stultitia est, pater, venatum ducere invitatis canes. Sentus est: iustitia sit pater, qui modis omnibus mediisque nequicquam tentatis, filium reluctantem compellere speret ad arrium studia.

392. *AURI CENTUM DA*] Libras scil. Id est, opulentiam nummorum copiam, sorti suæ con-

gruentem. Cettum, pro incerto. *VIVERE CUM JOVE*] Extra solum passium, sine amicis conlinguineis, & necessariis, cum solo æthere. Nam ut Lucanus lib. 6. v. 380.

Iuppiter est quodcumque vides, quocumque moveris.

Nisi mavis hic *vivere cum Jove*, esse idem, quòd felicitet, fortunam Jove, seu ut ut potest: ac si quispiam hodie de abituriente dicat tristissimâ hæc formulâ: *vadas in nomine Domini.*

393. *RARA QUIDEM &c.*] Admodum rara res est, si quandoque tamen usu veniat. Proverbialiter usus Persius Satyr. 1. v. 46.

Quando hoc rara avis est, siquid tamè aptius exis. Juvenalis Satyrâ 6. v. 164.

Rara avis in terris, nigroque simidima cygno. Ac si dicat: Res rarissima est, si tamen fieri possit, ut libeti in ætate tenella non cedant institutioni.

394. *NUGÆ*] Quasi dicat, nugatur qui hoc ait.

395. *SENIBUS*] Parentibus, tutoribus, institutoribus. *MALÆ PRÆEUNTIUM*] Malis moribus & exemplis filios depravansibus. Nimirum ut Quintilianus lib. 1. c. 2. De liberis: *Gaudemus, inquit, siquid licentius dixerint. Verba ne Alexandrinis quidem permittenda deliciis, visu & osculo excipimus. Nec mirum: nos decimus, ex nobis audierunt: nostras amicas, nostras concubinas vident. Omne convivium obscenis canticis strepit: pudenda dictu spectantur. Fit ex his consuetudo, deinde natura. Discunt hæc miseri aud, quàm sciant vitia esse. Rationem eleganter reddit Juveco. Satyr. 14. v. 40.*

----- *Quoniam dociles imitantis*

Turpibus, ac pravus omnes sumus ----- Ideoquæ optimè parentes & quosvis domesticos monet idem ibid. v. 44.

Nil dictu sædum; visusque hæc limina tangat, Intra qua puer est. Procul hinc procul inde pulle Lenonium, & cantus pernoctantis parafiti.

E e e

Maxi-

Vel minùs attentis : non est quòd fidera culpent.

Quæ quondam antiquis , eadem patet omnibus & nunc

Semita virtutis ; nec erat via tutior illis ,

Quàm foret hoc ævi. Quid stas ? An scilicet hæres ?

400. *Pone malum corvum ; mala nos supponimus ova.*

Invenio quibus hæc penitus mea dogmata cordi :

Sed paucos. Discunt , sed non perdiscere curant

Maxima pars juvenum ; nebulaeque Helicone leguntur ,

Quas mox prava suo natura tepore resolvit.

405. *Melida juventutem que vite elementa docebit ?*

Maxima debetur puero reverentia. Siquid Turpe parvas , nec tu pueri contempseris annos : Sed peccatura obstitit sibi filius infans.

396. MENUS ATTENTIS] In utilitatem liberorum , bonamque eorum educationem & institutionem. SIDERA] Cælum & clima, sive illorum inclinationes.

397. ANTEQUA] Gixcis, Latinis, majoribus nostris, apud quos cultus litterarum, & institutio juvenutis viguit.

398. SEMITA VIRTUTIS] Quæ perveniamus ad virtutem, gloriam, honores. TUTIOR] Mollior, commodior, cutilior.

399. HOC AVI] Hoc tempore, hoc seculo. QUID STAS?] Quid dubitas de veritate dicti mei? HÆRES] Obstupidus, nihil habens quod respondeas, nec tamen mihi omnino essentians?

400. PONE MALUM CORVUM &c.] Improbis patris, improbi filius; ignavi patris, ignavus filius. Adagium Gixcum: κακὸν κέρταται κακὸν αἶμα: Id est, mali corvi malum ovum. Aliqui à corvo deductum arbitrantur quòd nec istud animal efui oportuim, nec ejus ovum. Alii à Corace Syracusano iherote, cui Tifias discipulus mercedem ingentem pactus, tum demum persolvendam, si primo tirocinio agendi apud iudices vicisset. Hanc prudens tam diu dare distulit, donec in jus vocaretur. Ibi Corax: Si vicerò, inquit, Tifias, merces mihi debebitur ex sententiâ: si non vicerò, ex passò. In quem pari versutis reorsit Tifias: si non vicerò Corax, nihil tibi debet ex passò, si vicerò, nihil ex sententiâ. Iudices dubiosum hoc & inexplicabile, quod dicebatur, rati, rem in judicium relinquerunt, occincentes, alludendo etiam ad nomen actoris, istud jam positum, κακὸν κέρταται κακὸν αἶμα. A. Gellius l. 5. c. 10. id narrat

de Protogora Sophista. & Evastho discipulo Vide Adag. Schotti. Zenob. cent. 4. n. 82. Pium Bononiens. Annot. post. c. 73. Huic affine quod ab Erasmo refertur: Nunquam ex malo patre bonus filius. SUPPONIMUS] Damus, assignamus, vel dicimus. Perstat in metaphora: ova enim volucibus villaticis propriè supponuntur. Sententia est: dicimus mali patris esse malos filios.

401. INVENTO QUIBUS &c.] Aliquos scil. qui istis meis præceptionibus obsequuntur, aut saltem obsequi conantur, sed paucos.

402. NON PERDISCERE CURANT] Prima dicunt rudimenta, nec student se consummare, & perfectè se præceptis imbuerè.

403. NEBULAQUE] Inania, nugatoria, fumi, prava deliramenta. Vid. Turneb. l. 20. c. 1. & ea quæ suprà adduximus Serm. 10. ad y. 199 fol. 341. & hic ad y. 27 fol. 358. Auctor. in M SS. alicubi, nebula, inquit, usurpatur sicut fumum, pro eo, quod imperfecte tenus, & in apparentia tantum est. HELICONE] Pseudonoricè studendo Musis, & non ad plenam cognitionem. Sciolis enim nihil indoctus. Vide suprà ad y. 184 fol. 379. citat. Quintilianum.

404. PRAVA NATURA] In pravum inclinans, & dejiciens. Suo TEPORE] Ignaviâ, socordia, laboris fastidio. RESOLVIT] Dissolvit, dissipat, ut veni nebulas. Continuat metaphoram, ut sensus sit: nugatoria illa & apparentia, quæ jam antè didicerant, nec memoria distat.

405. MELIDA] Idem, aut illi similis de quo suprà y. 233. fol. 384. Id est pater quispiam nobilissimus, sed in educandis filiis mollis & effeminatus. JUVENTUTEM] Filios suos. VITÆ ELEMENTA] Vivendi principia, seu regulas, quibus instituatur ad bene vivendum.

Prima salutandi Reges forma atque Tetrarchas.

Excipere intrantes comi gravitate, secunda.

Nosse viros aule; quo quisque loco, genitore,

Munere, divitiis: juxta que, poplite flexo

410. *Plus, minus, effari resupino callida naso.*

Quando valedicunt, an ad atria, limina, rhedas

Educent, vel non. Quo ritu quemque, modoque.

Quando licet verbis non affectantibus uti.

Cui cedat proprio curru mensare: secundo

415. *Quippe gradu, aut ultra distanti, dedecus esset.*

Vertice quando juvet nudo, stantemque manere;

Roboris hoc magni est. Et ne obliviscar, ad ulla

406. **PRIMA FORMA**] Regula, institutio, doctrina. Sic (suprà p. 188. fol. 379. dixit à forma ingenui, id est, regulà, Vitgil. lib. 6. Æn. p. 615.

----- *Qua forma viros fortunave meris.*

Ubi **formam** interpretatur Servius regulam, quodd singulis quibusque sceleribus, sua supplicia apud Romanos statuta erant. **SALUTANDI REGES** &c.] Adeundi, compellendi. Reges & principes, cum ceremoniis & cultu iis debito & consueto. De Tetrarchis vide quæ diximus Serm. 7. ad p. 392. fol. 237.

407. **COMI GRAVITATE**] Cum urbanitate ingenua, seu quam temperet mixta quædam gravitas. Hæc enim ita honorat alium, ut de proprio honore ac majestate nihil decedat. **SECUNDA**] Forma, seu tegula.

408. **VIROS AULÆ**] Omnes proceres, ministros, & nobiles. **QUO QUISQUE LOCO**] Natus, vel quo loco sit apud principem & optimates: quâ gratiâ, quâ auctoritate polleat in aula. **GENITORE**] Quo patre, avo, proavo & majoribus: id est, quantæ sit nobilitatis.

409. **MUNERE, DIVITIIS**] Quod munus obant, quàm sint opulenti. Ex his enim crescit, vel decrevit veneratio **JUXTA QUE**] Pro ratione vel mensura nobilitatis muneris, divitiarum &c.

410. **PLUS, MINUS**] Nunc minus, nunc magis genu incurvando **EFFARI**] Supple sciat, aut deceat **RESUPINO NASO**] Ita erecto capite, ut nasus resupinus caelum spectet. Id enim ex aulæ decoro. Vide quæ diximus Serm. 10. ad p. 128. fol. 332. **CALLIDA**] Cum magna circumspectio-

ne, cautellâ & astutiâ, ne scilicet dicantur vel plura, vel pauciora, aut verbum imprudenter excidat, aut verum nociturum enuntietur.

411. **QUANDO VALEDICUNT**] Jam abiturientibus iis, qui cum compellarunt, aut inviserunt. **ATRIA**] Ad aulæ vestibulum. **LIMINA**] Portæ. **RHEDAS**] Ultra portam domus scilicet, pro foribus, & sub dîo, & ubi theda.

412. **EDUCENT**] Ex domo sua deducunt, **VEL NON**] Vel non ad atria, vel non ad limina, vel non ad Rhedas. Quibusdam enim, ex recepto in aulis more id debetur, quibusdam non. **QUO RITU QUEMQUE MODOQUE**] Insuper quo cultu, quâ submissione, quâ incurvatione, quibus ceremoniis, verborum formulis &c.

413. **NON AFFECTANTIBUS**] Non adulantibus, comitis, fucatis, exquisitis, & quæ anxium delictum præferant: ut ædant, dum Principes & se majores affantur.

414. **CEDAT PROPRIO &c.**] Locum honoratorem: quod sit claudendo laus illius in rheda, vel occupando locum minus honoratum, tam in cædem, quàm in mensa.

415. **SECUNDO GRADU**] Dignitatis vel nobilitatis: supple, se inferiori cedere, dedecus foret. Nam paribus, aut uno gradu inferioribus, id licet, & passim fit.

416. **VERTICE &c.**] Aperto capite. **STANTEMQUE &c.**] Abique sessione.

417. **ROBORIS HOC MAGNI EST**] State scilicet, aperto capite. quod fit coram majoribus, tam ob cultum & reverentiam, quam ut corporis ro-

*Litterulas dictans, intus curabit, & extrâ,
Ne se signando, contaminez, inferiori.*

420. *Hæc in nobilibus putat esse potissima scitu,
Corpora diversis modo sint vegetata palestris,
Melda. Sed hinc oritur quedam intolerantia morum,
Fomes & invidia; quatiuntur sæpè parentum
Stemmata. Si qua fides observatoribus olim,
425. Aut datur historiis, talem officio mutilabis,
Qui melior te sit (verbis vulgaribus utar)
Qui clàm sive palàm regetur comitia forti*

bur ostentetur, & aptitudo ad militiam, in obsequium Principis.

418. AD ULAS LITTERULAS DICTANS] Ad ullas litteras ad se missas reſcribi iubens, vel dictans reſponſorias. INTUS ET EXTRÀ] Tam in ipsa epistola, quàm in inscriptione

419. SE SIGNANDO] Nomen suum exprimendo, aut manu suâ characteres efformando, vel adhibendo verba fastum & majestatem non affectantia. CONTAMINEZ] Inhoneſter, dedecoret. INFERIORI] Ad inferiorem. Sensus & ordo est: ne ſe, nomen suum ſignando in litteris ad inferiorem, deprimat vel dedecoret.

420. HÆC IN NOBILIBUS PUTAT &c.] Hæc Melda putat eſſe ſcitu neceſſaria, in primis nobilium liberis.

421. PALÆSTRIS] Varioꝝ armorum, & artium equeſtrium, & nſitarium ſcholis: aut aliis exercitiis nobilitate dignis, de quibus ſuprà ꝑ. 215 & ſeq. ſol. 382

422. SED HINC ORITUR] Diogenes ierum inſtat, & reprehendit anxiam illam, cuiusque nobilitatis expenſionem. INTOLERANTIA MORUM] Hinc naſci ait arrogantiam minimè tolerabilem. Suet in Tiberio c. 51. *Peteres quoſdam Auguſti cædillos de acribitate, & intolerantia morum ejus, è ſacrario protulit.*

423. FOMES INVIDIA] Incitamentum & nutrimen invidiæ, quæ ut pluꝛimum, arrogantiam & jaſtantiam conſectatur. QUATIUNTUR] Agitantur, commoventur, expenduntur, committuntur. Horat. lib. 1. Ep. 10. ꝑ. 30.

Quem res plus nimio delectavere ſecunda:

Mutata quærit. -----

PARENTUM] Et pravorum ſortiaſſit inter ſe. Id enim ſicti apat, dum nimis anxii & exquiſitâ

curâ, quiſque accedentium accipitur. Ubi enim ſuperſtitioſe inſiſtitur huic obſervationi, ſtatim qui ſe indigniſ ſuâ nobilitate acceptionem eſſe exiſtimat: indignandus, cum alio expoſtulat, parentum utroque ſtemmata inter ſe conſert, ſua extollit, aliena deprimit, lacerat, & convellit. Inde ſemina litium, rixarum, & pugnarum quandoque inter parentes. Imò frequenter ſit, ut longe ignobilior, ſaltu cœcus & imprudens, eum debito officio ſuitreſcit & mulctet, qui majorum imaginibus illum longo intervallo poſt ſe relinquit.

424. STEMMA] Gradus vel rami nobilitatis. Propriè ſunt ſecta vel coronæ, de quibus egimus Serm. 7. ad ꝑ. 320. ſol. 209. OBSERVATORIBUS] Qui jam olim, & à multis annis talia evenia obſervarunt.

425. AUT DATUR HISTORIIS] Quæ reſerunt mala hinc ſecuta. OFFICIO] Obſervantiæ & cultu, quæ narialibus & ſorti eorum debentur. MUTILABIS] Fruſtraberis, privabis, minues: nimium non deſerendo id genus officiũ, quod illi debes. Sed hic ſubaudiendum eſt: *ſortiaſſit*; ut ſenſus ſit, ſortè illum cultu congruente non proſequèris, qui ſit te multò nobilior, clariorque quàm tu arbitreſis.

426. MELIOR] Dignior, clarior, nobilior. VERBIS VULGARIBUS] Sic enim vernaculâ noſtrâ Belgicâ digniores, ſolemus appellare meliores: nec abludat Phraſis Latina apud Terent. Phorm. Act. 5. Scen. 2. ꝑ. 64.

----- *Ait illam civem eſſe Atticam*

Bonam, bonis pregnantam. -----

427. CLAM SIVE PALAM] Exhibendo, monſtrandoque privatim apud amicos, vel publicè coram omnibus, ſamilæ ſuæ ſtemmata. REG-

RET]

*Expressa arbusso, & vitam indigabit avorum,
Longè aliam, quàm fortè putet malè cauta juvenus.*

430. *Ille tacet magè limatus; sed protinus ambo
Hos evitandos, armentaque buccera credunt.
Nil etenim toto naturâ odiosius orbe est,
Observare adèd quàm qualia qualibus. Usu,
Quoad opus est, discunt homines servare decorum.*

435. *Quæ licere Sacris, senibus, primoribus aule,
Ridiculum est reliquos imitari velle minores;
Inter Abydenos ceu nunc fert ridiculus mos.*

ART] In te rejicet, tibi reddet tua convitia, docendo nobilitatem suam, tuâ esse clariorem, & magis competentem. FORTI] Prænobili, generoso, illustri.

428 ARBUSTO] Serie genealogica, in qua arbores variaz, & rami variaz nobilitatis, diversarum familiarum necessitudines nuptiarum societate commixtæ &c. *Arbustum* vel *arborum locus* arboribus consitus. Scitè allusum ad isthoc Horatii lib. 1. Satyr. 7. v. 28.

Tum præstissimus falso multumque fluenti
Expressa arbusso regevit convitia. ---
Ubi, interprete Lambino, ducitur allegoria à frondantibus, vinetibus, ac vindemiatoribus, quibus volupe promptumque viatoribus convitiandis, convivia prælargueri regetere, in morem arbusculi viti, aut hiberni imbribus fluentis, VITAM] Fortitudinem, res gestas, aut vitæ sortem. INDIGITABIT] Dignio ostendet.

429. LONGE ALIAM] Multò illustriorem. MALE CAUTA] Imprudentis, arrogans, & male instituta. Tacitè fortassis hic taxat Poëta, ore Diogenis, eos, qui nobilitati illius nebulas, aliquando objicere conati sunt.

430. ILLE] Alter quidam nobilis. MAGÈ LIMATUS] Cultior & prudentior. AMBO] Tam hic qui tacet, quàm alter qui regevit convitia.

431. MOS] Arrogantes, sumptuosos, & nobiles aulicos, ad normam Melchæ pessimè institutos, & alios pte se despicientes. EVITANDOS] Non conveniendos, alloquentes, salutandos esse credunt: ideoque cautè vitant quemvis, cum ejusmodi Suffens & Labronibus, congressum. ARMENTAQUE BUCCERA] Stupidos, incultos, quos boves vulgo indigitati tradit Erasmus in Chil. Bucerni dicitur bubulis cornibus præditus, à

ru aliquo, quod est cornu, & buccæ, quod est bos. Ovid. Metamorph. lib. 6. v. 395.

Lanigerofque greges, armentaque buccera pavit. Luctet. lib. 5. v. 864.

Lanigeræque simul prædes, & buccera scia. Id est, soboles, vel multitudo buccera, ut exponit Giffanius & Turn. lib. 26. c. 13.

432. NATURA] A se, vel suapte naturâ. ODIO- SIUS] Magis invilum aut exosum est.

433. QUALIA QUALIBUS] Qualia comitatus officia, qualibus viris præstanda. Notat nimiam illam & superstitiosam comitatem quorundam, qui nunquam, citam rogari, desistunt à quovis minimo apice vel jora consuetæ suæ urbanitatis: sicque dum nimis honorant, vehementer quandoque offendant, & incommodant. USU] Id est, versando inter homines.

434. DECORUM] Morcs liberales & honestos, qui ad mutuum commercium à liberalibus industi ac recepti, cum animi moderatione communiter exercentur. De istis legendus Cicero lib. 1. Off. c. 93. *Decorum* Latinis dicitur, quod Græcis est τοῦ καλοῦ. Hoc Cicero dividit & describit ibid. c. 96. Primum generale, quod *consentaneum*, inquit, sit hominis excellentiæ, in eo, in quo natura ejus à reliquis animantibus differat. Alteri huic generi subiectum, quod sic definiunt, ut id decorum esse velint, inquit, quid ita natura consentaneum sit, ut in eo moderatio & temperantia appareat, cum spectet quædam liberali.

435. QUÆ LICERE] In cultu corporis, officiis, titulis, moribus &c. SACRIS] Episcopis, Prælati, Sacerdotibus, aliisque quovis sacro ordine initiatis.

437. ABYDENOS] Molliculos & delicatulos, quo nomine olim Abydeni infames, uti & de

*Nos, sentire parum de se, juvenesque docemus,
Atque inculcamus. Culturae admittimus esse,*

440. *Gratiolas, partem; modò, quæ potiora, sequantur;
Et non effluere instiget præsumptio vanos.
Fortius instandum est. Quæ non ratione cavemus,
Vincimus exemplis. Hominem scrutentur ab ovo,
Et variegatas obeant brutalia partes.*

445. *Primis ferme annis impellimur immoderato
Flumine naturæ; cujus cedemus habenas*

calumniis. *Abydeni* Afiz populus, cujus civitas *Abydos*, à civibus effeminatis & sycophantis notissima. Vide Suidam. Pausaniam, Stephanum & alios. Inde adagium Græcum: Μακάριον Ἀβύδου: Id est, ne temere *Abydum*: subaudi naves: meus enim est, à mollitie vel calumniis. Notat compulso nos Iunonis pueros, qui mimorum vel simiorum instat. Statim sibi imitandum ducunt, quidquid viderint, tam in moribus, quam vestitu, magnates sibi ipsis, indulgisse.

438. Nos] Ego & sectatores mei. *SENTIRE PARUM*] Modeste agere & loqui, nihil arroganter vel superbe; extenuando eorum opes, natalia, dotes, doctrinam &c. ne scilicet concepta temere, de propria excellentia, opinione, verbis aut factis ampullenur. *JUVENES QUE DOCEMUS*] Syndeton, quale videas alibi non infrequenter, sic ordinandum: nos docemus juvenes, & inculcamus parum sentire de se.

439. *CULTURÆ*] Institutionis ejusmodi, quæ putnitur in alias citates congruat.

440. *GRATIOLAS*] Elegantias, festivitates, modulos civiles in incessu, sermone, cultu corporis &c. Nam & his conciliatur juventuti gratia & venustas. *MODÒ QUÆ POTIORA* &c.] Modò non negligant illa quæ sunt majoris pretii, vel momenti; ut cultus animi, modestia, moderatio, honoris temperantia, fastus suppressio &c.

441. *EFFLUERE*] Dissolvi, ac dissipari in fumos & vanitatem. Vide suprà Serm. 9. p. 136. fol. 303. *PRÆSUMPTIO*] Arrogantia, opinio de se temere sumpta. Sic & *præsumptuosus* vocantur audaces & arrogantes. Eo vocabulo usus Sardon. Apoll. l. 1. Epistol. 1. C. *Plinius disciplinam vestigiis præsumptuosus insensurum.*

442. *FORTIUS INSTANDUM EST*] Acridus, efficiatus, calidius contra ejusmodi mihi detonan-

dum est. *RATIONE*] Quæ non obtinemus argumentis & rationibus.

443. *VINCIMUS EXEMPLIS*] Sæpe impetramus exemplis. Quasi dicat hætenus rationibus egi, nunc ad exempla transeo. *HOMINEM SCRUTENTUR AB OVO*] Vitam hominis à primis initiis, excutiamus & perscrutemur. *Ab ovo* hic est, à primis elementis ac initiis. Horat. de arte p. 147.

Nec gemine bellum Trojanum oritur ab ovo. Id est, ab oriū Helenæ, quæ belli Troiani saxe exiti, exclusa ex ovo altero una cum Polluce; uti ex altero Clytemnestra cum Castore. Nota est fabula Jovis, specie Cygni cum Leda congressi. De illo lusus Ovid. Heroid. Epist. 8. Herm. p. 67.

*Non ego flumines reseram mendacia Cygni
Nec querar in pluvio delituisse Iovem.*

444. *VARIEGATAS*] Varietate ætatum distinctas. *OBEANT*] Cingantur. Id est, explorentur vel discutiuntur, quàm brutas in omni ætate actiones, homines exerceant. Propositio hæc est, non tantum eorum quæ in hoc Sermonede deditur Poeta, verum etiam quæ ipse veritas, sermonibus aliquando componendis, deducere. Reliqua enim hujus sermonis parte, sola adolescentiæ vitia in medium profert, & exagitat.

445. *PRIMIS ANNIS*] Infantie; putnitur, ephebie. *IMMODERATE*] Præcipiti, ac nimis impetuose decuriente.

446. *FLUMINE NATURÆ*] Pravis scilicet, desideratis, in declive nos una secum eodem impetu protrudentibus. Non secus quàm flumen, quod violento cursu omnia secum abripit. Sententia est: primis annis non iam agimus, quàm agimus, nihil seræ ad rationis amussim adstantes, quàm ad quæ, vel bonæ rationis, vel parentum aut institutorum hortamenta & stimuli nos impellunt. *CEDEMUS HABENAS* Moderationem.

coer-

Regibus ætatis, donec jam extenso partium

Extra partes obfirmavit robora mentis.

E mediâ turbâ sed adhuc dictata loquentis

450. *Arripio cirros juvenis. Quod evanuit ardor*

Ille bonæ mentis? Quod sese præbuit? Uno

Dignatur nunc Sacra genu, contermina mensæ,

Fortè die festo: periit pietate subactâ

Unde cathortoma: hinc, modicum expectes, vitiorum

455. *In nemus aufugiet tam latitantiôr hystrix,*

coërcitionem, regimen relinquitur vel committitur.

447. REGIBUS ÆTATIS] Parentibus, pædagogis, institutoribus. EXTENSO PARTIUM &c.] Justa & requisita corporis magnitudo vel quantitas. Logici enim quantitatem propriè dictam, per extensionem partium extra partes, definiunt. OB-FIRMARI] Solidavit, & frenandis cupidinibus pravius paria effecerit. ROBORA MENTIS] Principes animi facultates, ut sunt vis intelligendi, & judicandi. Sensus est, donec perfectum rationis usum, ab organis corporeis ritè jam constitutis, affectus fuerit.

449. E MEDIA TURBÂ] Adolescentium. DICTATA LOQUENTIS] Juvenis scil. ut sequitur, qui jam pronuper à scholis Academicis prodixit: nam adhuc doctorem suorum dictata loquitur. Ex Academia enim receniter in patriam regressus, frequens sermo est, de illis, quæ in ludo audierunt, vel didicerunt.

450. ARRIPIO CIRROS] Cincinnos, capillos crispatos, seu in nodum coactos; uti juvenes ad illa tempora, occæperant antiquare morem detondendi omne capillum circum caput. Patium enim & nostrâ memoriâ, cæsaries non promittebatur. Ad picturas & statuas ejusdem temporis, imò ad effigiem Poëtæ nostri in fronte libri expositam provoco. Optimè itaque hic loquitur de cirris, qui tunc pridem in usum, & morem adolescentie deduci cæperant: quasi vel inde eorum taxet insolentiam. Quid dicturus fuerit Poëta hac ætate, quando ascitium capilamentum, nullam sortem, ordinem, vel ætatem dedecet? Juven. Satyr. 13. v. 165.

Cæsariem & mandio torquentem cornua cirro. Capillus trahere in proverbis dicuntur, qui vi perpellunt. Sic Pallas Homerica Achillem capillis à pugna revocavit. Sic & Plaut. in Menæch. Act. 3. Scen. 2. v. 117.

----- Quis me capillo hinc de curru deripit?

Et Idem Rudent. Act. 3. Scen. 5. v. 5.

Mens de arâ capillo jam deripiam.-----

451. ARDOR BONÆ MENTIS] Calor & amor honesti, & mentis excolendæ cura. Alludit ad Palæstram bonæ mentis, quam Lovanii eadem tempestate, magno Belgicæ Juventutis fructu, exercebat doctissimus Puteanus. Historiarum Professor Regius. Vide orationem viri in auspiciis ejusdem palæstræ; & librum quem typis vulgatum anno c13. 120 x11. Palæstram bonæ mentis indiguitavit. Quod sese præbuit? Quò se recepit, quò fugit, quò abiit?

452. UNO GENU SACRA &c.] In templo sacris mysticis assistens, unicum dumtaxat genu incurvat, ceteris viris magè religiosis, & melius institutis, utrumque genu picienti Deo insistentibus. CONTERMINA MENSÆ] Sub ipsam meridiem, quo tempore postremum, illo quidem die, litant: in somno scil. & corporis cultus, jam die matutino insinuosè consumptio. Sacra mensa contermina, sunt circa hntam prandii, id est horâ duodecimâ, aut paulo antè.

453. FORTE DIE FESTO] Non profesto; ne putes eum frequentare Sacra non præcepta, ut solent Catholici paulo cultiores, etiam plebei & vulgares; sed die festo, quo ad assistendum divinis mysteriis, quivis Christianus obstringitur.

454. CATORTHOMA.] Perfectum officium: hominis nimirum Christiani Cicero l. 1. Off. c. 8. Perfectum autem officium, rectum (opinor) vocamus, quod Græci κατεξόμνη. Et l. 3. de fin. c. 24. Quæ autem nos aut recta, aut rectè facta dicamus, si places, illi autem appellantur κατεξόμνητα, omnes numeros virtutum continent. D. Ambrosius lib. 1. Off. c. 11. Hoc est igitur perfectum officium, quod κατεξόμνητα dixerunt Græci.

455. IN NEMUS AUFUGIET] In omne vitiorum genus

Quantò spe melior fuit, & servantior equi.

Quid moror, evasit. Prima otia quippe popina

Excipiunt longis foliis; tum, quæ exsecat omni

Mense duas capiti mercedes, larga Danista

460. *Lautorum in pueros bonitas: hinc luditur anceps*

Alea, & obliqua temeranda cunicula sorte.

genus se conjiciet, silvestrem in modum vitam instituet. LATITANTIOR HYSTRIX. Instar hystricis se recondens & sepeliens inter vitia. Describit Plinius l. 8. c. 35. In hunc modum: *Hystrices generat India & Africa spinâ contestas, ac herinacorum genere: sed hystrici longiores aculei, & cum intendit eum, missiles. Ora urgentium figit canum, & paulo longius jaculatur. Hybrus autem se mensibus condit: qua natura multus, & ante omnia urfus.* Inde etiam in M. SS. Poëtarum compertio, eligendum sibi vocabulum reliquisse unum ex his tribus, *ursus, alca, hystrix*. Nam & urso, ut jam vidimus ex Plinio, & alca, quæ est animal mediâ inter camelum & cervum similitudine, pro more est in specubus & laribus se recondere. Exiat apud Erasmum in Chil. adag. *Seit vree x*, id est *psalm hystrici*, quod dici potest de quovis disterio, acriter in quempiam torio. Verùm hæc aliò spectant. Senius noster hoc loco est: *anid Perinaciûs se addet inter vitia.*

456. *SPE MELIOR &c.* Quantò majorem spem de se parentibus fecerit, fore, ut boni æquique servatissimus evaderet.

457. *QUID MOROR* Negitium describere juvenis, cui jam desperata salus, EVASIT Custodiam & disciplinam institutorum: non secus quàm hystrix capta, ex hominum custodia elapsa, in nemus se propiciens, nunquam, vel ingratas postliminid reditura. Hic ergo vitia discindæ adolescentie describere aggreditur. PRIMA OTIA] A studiis ac institutione præceptorum: id est, si sive ferias post absoluta studia excipiunt POPINAM] Gastrimargia, remulencia, commensationes. Nam in ejusmodi ædiculis, non alia facta celebrantur. Hæc enim popinonum & gulæ procerum labyrinthi sunt, quibus nomina impediunt, & animos implicant nunquam extricandos.

458. *LONGIS FOLIIS* Ephemeridum suarum, quibus longâ serie, conscribuntur symbolarum rationes. Id est, credunt adolescentibus symbolas non præstantibus, & nomina referunt in ephemeridem. Hoc nostrates vocant, *se beek*

setten, quod Latine dixeris, *referre in commentarium*. Tum] Ubi jam æquò frequentius comperendinata solutio, & caupo sibi æs representari postulat, aliàs nihil ultra cœdiurum. QUÆ EXSECAT] Iur ad trapezitam vel scœneratorum, qui scœnosi det. Rectè *exsecat*, quia ut diximus Serm. 4. ad y 56. fol. 72. trapezita semper cedit aliquæ defecti capitis portio.

459. *DUAS MERCEDES* Centenarii scilicet seu duo in centum, uti nunc quidem loquimur, singulis mensibus: Latini dixerint usuram quinquegesimam. Mensibus enim singulis, uti modò, ita & olim Romæ usuræ persolvebantur, inde *tristes & atæ calendæ*, de quibus egimus Serm. 9 ad y 132. fol. 303. *Merces* licet propriè in locatione intelligatur, uti *pretium* in emptione hoc loco tamen accipitur *καταχρησικῶς*, pro fructu fortis, quem propriè scœnus vel usuram dicimus. PRÆVIT HOIAT. lib. 1. Saryr. 2 y 14.

Quinas hic capiti merces des exsecat.----

CAPITI] SORTI, seu summæ, uti sunt, capitali, DANISTÆ] Scœneratoris, sive ejus, qui scœnori dat, & credit argentum suum. Dicitur Græcè *δανιστής*, aut *τῷ δανιστῇ*, quod est, *facere, mutuo do ad usuram*. Et hinc *δανιστής*, scœnus, aut mutuum quod scœnori datur.

460. *LAUTORUM*] Nobilium, divitum. Juvenalis Saryr. 7. y 177.

Chrysgonus quanti docent, vel Pollio quanti Lautorum pueros.-----

Vide quæ diximus Serm. 3. ad y. 337. fol. 63. BONITAS] Prompta & ultronea facilitas, ab amore lucri & usurarum, sine periculo jacturæ, aut perdendæ sortis. Lautis enim magna fides est apud scœneratores; maximè illis, quorum bene fundata pecunia, nullis patet effugiis. ANCEPS] Dubia, fortuita, incerta, vaga, delutrosia. 461. *LUDITUR ALEA*] Lusus iesserarum vel cuborum, in alveolo. Aleæ artificiosæ meminit. Ovid. lib. 2. Trist. Eleg. 1. y 471.

Sunt aliis scripta, quibus alea luditur artes.
Aleæ nomine comprehenduntur ludi omnes, qui non

*Laida nec moveas tali scenâ. Ergo fatiscit
Undique compages animæ; & quot sensibus una est,
Tot diversa patet, scelera in quæcumque, fenestris.*

non tam robore, acie, prudentiâ, consilio vel agilitate, quàm fortunâ vel meto casu constant. Hic tamen restringitur ad lufum tesserarum jam exponendum. **OBŒQUIA SORTIS**] Quæ in obliquum cõgatur, retroagat ad initia finituli. Vulgatum illum inter lautos lufum intelligit, quem à sortis fortuita mutabilitate, quam vel unicus finistior alex jactus creet, versatilem, vel desultorium appellant, Briga lingua, *Verker*, luforetque *Verkerders*. Hoc lufu mirum in modum tenebatur Poëta nostes, sed cum sale & citra nœvum, ut in vita illius diximus. **TEMERANDA**] Vitianda, invertenda, in obliquum agenda. Hypallage, pro eo, quod est, fors temeranda canniculâ obliquâ: id est, obliquante, seu scrupum retroagente. Non raro enim à jactu canniculæ, scrupus, cui jam victoriâ parva videbatur, in obliquum agitur, & quasi ad carceres alveoli repellitur; unde iterum ei fit auspicandum. Hinc in M. 55. repetio pro *aliqua*, *tu retrograda*: quod ipsum hoc loco mentem Auctoris vehementer illustrat. **CANICULA**] Monas, seu facies cubi unum dumiâxat punctum vel oculum referens. Scitè: jactus enim canis, jactus infortunatus est, tam in astragalus fere talis, quàm in cubis & tesseri. Pers. Saiys 3. § 48.

----- *Quid dexter senio ferres,
Sciro erat in voto: damnoxa canicula quantum
Raderet: angusta collo non fallier orca.*
Propert lib 4. Eleg 9. § 17.
*Me quoque per tales Venerim quærentem secundos
Semper damnoxi subfiliare canes.*
Sic & Ovid. de art. l. 2. § 206. & 2. Trist. Eleg. 1. § 47. *damnoxi canes* appellantur, quos hic Noster cum Persio *caniculam* dixit. Respondet Græcis à vel à *canis*, quod est canis, uri & *canis*, quod est *affinis*, & semper designant jactum infortunatum, vel damnosum. Nostribus etiam hoc ævo idem fere usus est, apud quos uniones, (jactus pterumque, non semper tamen, damnosus) appellantur *Efels*, id est, *afini*. Obiter hic notandum est, canem alium fuisse in tesseri, alium in talis. In talis namque non est unio, uri est in tesseri: sed *canis* est, cum omnes quatuor tali eundem situm habent, vel eodem vultu steterint. Quò major quippe varietas vultuum, eò fortunatior erat jactus. Fortunatissimus autem

erat, ubi singuli tali diversam habebant faciem, & jactus ille *Venus* dicebatur. Hinc de talis Mart. lib. 14. Lem. 14.

*Cum fletier nullus vultus tibi salus eodem
Munera me dices magna dedisse tibi.*
Vide doctissimum Del Rio in Hiculi Fuent. 462. **LATDA NEC MOVEAS** &c.] Nec credas hinc abrisse scorta, lupas, seu amicas de tribu levi. Unam hic Laida posuit pro multis ejus generis. Pro lasciva vel procace uinit Martialis lib. 11. Epig. 105 § 21.

*Si te delectat gravitas, Lurretia toto
Sis licet usque dies: Laida nocte volo.*
Pro meretrice Plutarchus de tuend. sanis. *Nonnulli cubantes, inquit, in lecto cum suis uxoriibus, caris etiam & dilectis, Venere abstinent: Phryna aut Laidi persoluta mercede, corpus malè paratum irritans.* Ovid. Amor. l. 1. Eleg. 5. § 12. ----- *Mulius Lasi amata viris.*

Lais aliquin meretrix Cotinif, famosissima fuit, quæ cum ob formæ venustatem, opulentiores quoque, ex tota Græcia ad se pelliceret, ab iis mercedem, quantam vix dare poterant, postulat. Hanc cum Demosthenes clam adisset, ac illa dena denariorum millia poposcisset: Ego, inquit ille, *paniterno tantum non emo.* Vide A. Gell. lib. 1. cap. 8. **TALI SCENÂ**] Ex hoc theatro, cœtu, (spectaculo, sodalio FATISCIT] Dissolvitur. Vitg Georg. 1. § 180.

Ne subeant herba non pulvere victa facias.
463. **COMPAGES**] Commissura vel vinculum, quo continentur omnes hominis partes & faciliatæ, sub dominatu & imperio rationis. Sensus est, dissolvitur animus in omnem licentiam, & molliem. Discindi vel dissoluti in proverbis dicuntur molles & ignavi, qui animo dissipato ac vago sunt Proverb. 18 § 9. *Qui molles & dissoluti est.* Eccli. 2. § 15. *Va dissolutis corde.* Cic. 1. Off 99. *Negligere quid de se quisque sentiat, non solum arrogantis est, sed etiam omnino dissoluti.* **SENSIBUS**] Exterioribus, per quos res transmittuntur ad animum. **UNA EST**] Una & non divisa in se, licet variis polleat potentialibus. Sententia est: quot habet sensus, tot habet fenestras intromittendis noxiis.

464. **TOT DIVERSA FENESTRIS**] Id est, quasi à se divisa. Apert, *fenestris*: nam adagium
Est
feno-

465. M. Ignoscas, puer est; semel insanivimus omnes.

Pœnitet. D. O steriles rerum, respiscitur unquam?

Mox crescet vitium specie virtutis; & ille

Vir magni est cerebri, magno qui potat hiatus:

Et valet ad casus, & ad omnia munia: quippe

470. *Quæ non succedunt animante negotia Baccho?*

Quod non inclines blasum vino & titubantem?

fenestram aperire, plerumque in malam partem sumitur. Terent. Heaut. 3. 1. 71. ---- *Hui*

Quantam fenestram ad nequitiam patefecerit. Id est, occasione. Sensus nostros cum fenestris comparari novum non est. SS. Patres interpretantur allegorice verba Jerem. 9. 21. *Ascendit mors per fenestras nostras.* Augustinus l. 50. Homil. 35. *Per quinque sensus*, inquit, *quasi per quasdam januas, mori aut vita ad animam nostram ingreditur.* D. Ambrosius lib. de fuga seculi. c. 1. *Fenestra tua est oculus tuus.* S. Gregorius Magnus lib. 21. Moral. c. 2. *Visus, audiens, gustus, odoratus, & tactus, quasi quedam vis mentis sunt, quibus foras veniat, & ea quæ extra ejus substantiam, concupiscat.* Per hos etenim corporis sensus, quasi per fenestras quasdam, exteriora quæque animæ respicit, respiciens concupiscit. Rhodig. lib. 2. c. 31. *Per quinque sensus veluti per fenestras, ad animam penetrat.*

465. *IGNOSCAS, PUER EST*] Verba sunt Melæ, vel alius nimium filio indulgentis, malè educantis, & malum exiuvantis. Ac si dicat: ætatis imbecillitati aliquid indulgendum est. SEMEL INSANIVIMUS OMNES] Trivialis paræmia, quæ diluimus hominis cuiusque temporaria deliramenta. Bap. Manuvant. Ecl. t. 5. 18.

Id commune malè est, semel insanivimus omnes.

466. *PœNITET*] Eum scil. Anihiræ admittæ. *STERILES RERUM*] Cognitarum scil. Id est, à rerum cognitione alicui inexpertæ, imprudentes. Persius Satyr. 5. 5. 75.

---- *Hæc sterilei veris, quibus una Quiritem Verigo facit. Hic Dama est non trestis agas.* Hoc est, à veniente, seu veni recti cognitione alieni. *RESPISCITUR UNQUAM?*] Quasi dicat: daturne unquam ab infania regressus ad sanitatem, vel sapientiam? Verissimè istud verus: *Qui ludit, iterum ludet.* Et illud: *Semel malus semper malus.* Quæ quævis non raro fallunt, in plerisque tamen locum invenisse, usus docuit seniores.

467. *SPECIES VIRTUTIS*] Cujus enim initio

pudivit, mox crescente, cum nequitia, impudentiâ & audaciâ, virtutis loco sibi starent, ac gloriam inde aucupabuntur. Profigato enim pudore, pudenda vitia pleno agmine mentem irruunt. *ER ILLE*] Refert Diogenes discipulorum ejusmodi scita & gnomas, quibus multis scelera elevari, & pro virtutibus invicem eadem obtrudunt; à fucata probabilitate plasum inter se captantes.

468. *VIR MAGNI CEREBRI*] Firmi, potentis ingenii, & capitis capacis. *MAGNO QUI POTAT HIATUS*] Qui assatim bibit, & magnos cœnales educit. Ita despiciantur eos, quibus sanior mens, vel à regula virtutis, vel à corporis infirmitate: perinde ac si illis imbecillius foret ingenium. Non desuere tamen, quibus hæc Bacchi eos perspicaciam mentis & cerebrum exacuit. Patronum in hoc habent bibaculi clarissimum virum Vo-piscum Fortun. Pleripium, qui lib. de tuenda valer. togat. c. 5. n. 10. *Germani olim, teste Tacito*, inquit, *sapientissimè consultabant inter pocula.* Hoc seculo Illustrissimi viri Viglius & Pechius, alter concilii sanctiævi Præf. alter Brabantia Cancellarius, optimè de jure responderunt, ac salutaria Principibus suis consilia dederunt, appropiè Optimam ramentem cautelam subiecit: at isti, inquit, non sunt quibuslibet imitandi.

469. *AD CASUS*] Ad quovis occurfus & occasiones; ut quis scil. citra ebrietatem largire poterit, ubi ad porandum premittit. *OMNIA MUNIA*] Srenud ac feliciter obeunda. Ita illi, quibus constitit sui dicti rationes.

470. *ANIMANTE*] Animos & audaciam addeat. Corpore enim vini potu concalescit, ædunt spiritus, vigorque actionibus conciliatur. Quod mi in sedariis, frigidis, & sensibus fortasse filsum non est, ita & fervidis, biliosis, turbulentis, igneisque id conducere negat Plempius, ubi supra.

471. *INCLINES*] Ducas aut trahas. Nam ut juvenalis opime ludit Satyr. 23. 5. 47.

---- *Facilis victoria de madiis, & Blasus*

*Fure igitur magnis affuescit ephebia trullis,
Drechusique mero sibi lubricat ureteres.*

G. Omnia sic ibant. Numquam juvenilius. D. Ohe

475. Digne melampodio, fatalis nescius urnæ es?

Decrepito Lacheſis num flamina fida ſpōndit?

Illudat quid ſi tibi febris ephēmera? Si te

Blasī, atque mero titubantibus.----

Hæc de luo, aliorum ſcientiis adjicit Diogenes: eſtque carſarum inſignis, quomodo manifeſte laudem in probum convertit. **BLASUM VINO**] Phraſis juvenalis, ut jam vidimus: id eſt, balbutientiæ, & quaſi ſermonis vacillantiæ. Hic enim remulæniæ locus. Ovid. de arte lib. 1. v. 598.

Fac tituber blaſo ſubdola lingua ſono.

Quare autem lingua runc oberret ac tituberi, docet Ariſtotel. in problemat. Quod ſi ad pedes retuleris; cave, cave ne collidare.

472. **TRULLIS**] Cyathis, vaſis potoriis, de quibus Serm. 3. ad v. 243. fol. 32. **EPHEBIA**] Adoleſcentia. Vide Serm. 3. ad v. 336. fol. 62.

473. **DRECHUSIQUE MERO**] Generoſiſſimo genere vini Rhenani, nimirum Baccararchenſi. Oppidum enim *Baccaratum*, ſeu *Ara Barchi*, vicinum eſt *Drechinſa*, quam Ortelius vocat Traianam legionem, eſtque oppidum haud procul Rheno in Palatinatu inferiori, inter Maguntiacum & Conſtantiam; ubi laudariſſima omnium Rhenenſium vina naſcuntur: quorum virtus in Brabantia, ac imprimis Antverpiæ, uti multum probatur, ita magnâ laudum aviditate expetit. **LUBRICAT**] Lubricos reddit, ſeu liberos pandit meatus; virtute nempe diuertiæ, quâ præ ceteris vinis, quæ apud nos bibuntur, plurimum valent Rhenæna. Juve. Sat. 11. v. 173.

Qui Lacedæmonio Pyſymate lubricat orbem. Id eſt, menſam Delphicam, ex Lacedæmonio lapide factam, in quam rejiciant reſiduum vini in fundo hærentis, jam educto calice. **VAſIBUS**] Urinariorum meatus ex renibus ad veſicam. Cellus lib. 4. c. 1. *A renibus ſingula vena colore alba ad veſicam ſeruntur. ægæti Græci vocant, quod per eas, inde deſcendentem urinam, in veſicam deſtillare conſpiciunt* Galenus lib. 5. de uſu partium: *Renis autem ipſæ veſicæ conneſtunt meatus quidam prælongi, validiſque quos ægæti Græci, non urinariorum vocamus. Nimirum autem ægæti, quod eſt *urina*. Noſter ſuprà Serm. 8. v. 223. fol. 285.*

*----- Pulmonem agitavi, & utroque
Vretere mihi ſenſu deſcendere arenam.*

Vide quæ diximus ibidem.

474. **OMNIA SIC IBANT**] Tritum iſtud ora vulgi exciter, cui ſupplendo veſtius reſpondet alterum hemiſtichium: *ſic ibimus, ibitis, ibunt.* Quo innuere videtur; eadẽ prioris ratione, viâ, & modo res humanas fluxiſſe, ut nunc, nec olim aliter uſu venturas. Numquam juvenilius] Optime ad legem Epicuri. Vox eſt voluptariorum, quâ ſe muto ad capeſſenda mundi gaudia, & delibandas voluptates provocant. Reſpondet Phraſi Belgicæ: *noy ingher.* **OHE**] Ac ſi dicat ſatis eſt: jam ſaris argumenta gaſtrimariorum noſtrorum intelleximus. *Ohe* enim ſaturitatis & ſatiæ nota eſt. Vide ſuprà quæ diximus ad v. 225. Serm. 8. fol. 285.

475. **DIGNE MELAMPODIO**] Stulte, ſuribunde, cui opus ſit ellebore. Vide ſuprà Serm. 1. ad v. 29. fol. 8. *Melampodion* enim ellebori genus eſt. Diſcret. Plin. lib. 25. c. 5. *Melampodis fama divinatoris artibus nota eſt. Ab hoc appellatur unum ellebori genus, melampodion. Aliquis paſſorem eodem nomine invenſiſſe tradunt, capras purgari paſſo illo animadvertentem, datoque laſſe earum, janſſe Prætidæ furentes. Et paululum inſiâ: nigrum ex his melampodion vocant. Alii à Melampode medico, qui eo Prætidæ, id eſt Præti Argivorum Regis filias, furentes ſanſſe, nomen invenſiſſe voluit. Nescius urnæ eſt?] Immemor mortis es? Nescin' te moriturum? Urna vas ſetale mortuorum oſſa continens. Vide quæ diximus Serm. 7. ad v. 229. fol. 86.*

476. **DECREPITO**] Futuro decrepito, ut tu quidem ſperas, qui hoc vivendi inſtituto Neſtoris tibi videris annos polliceri. **STAMINA SPIDA**] Vitam certam & ſecuram, uſque ad ætatem decrepitam. Nota ſunt Poëtarum commenta de Parcis, & earum ſtaminibus, & lanificio ſatuli.

477. **ILLUDAT TIBI**] Spes tuâ decipiat, repentinam moriem emendat. **FEBRIS EPHEMERERA**] Unus diei febricula. In adagiis reperias.

Delicias inter suffocet crassa saliva?

Aurículas aut, esto, tuas draco lamberit; imo

480. *Sors tua fit fundo; dic, spondeat embolio quid*

Scena cothurnato? De fucis mellea sperem?

Ure puer filices; viridaria consere nardo;

Εφημερὴ ζωὴ, quod est, *ephemerī vita*, sive unius diei. Est enim aliquod animalis genus apud Aristotel. l. 5. Hist. Animal. c. 19. & lib. 1. c. 53 quod manē nascitur volatque usque in postmeridianas horas; mox declinante sole macrescit & languet, & occidente emoritur, vitā non ultrā diem protrahit: unde nomen invenit *εφημερῆς*, quod est *Diarii*. Nolim itaque hoc loco intelligi febrem illam ephemeram, quæ à Medicis eo nomine insignitur, quod uno dumtaxat die humanum corpus exerceat, posteaque nullis adhibitis medicamentis se remittat: sed aliam tam furiosam & audentem, ut unico die hominem extinguat & audentem, ut unico die hominem extinguat. Sic à Plutarcho *εφημερῆς φθηνότατος* dicitur, præfens venenum, quod unico die perimat. Et à Galeno *εφημερῆς πυρετός*, febris ardens unius diei, vel diaria. De hac igitur hic Sermo est.

478. **DELICIAS INTER**] In mensa, inter daptes & pocula. **CRASSA SALIVA**] Destillatio, sive carharrus, ut nunc Medici loquuntur, suffocatus: ex cerebro scilicet delapsus, fauces & pulmones opprimens, & impeditū interspirandæ ratione, hominem suffocans. *Saliva crassa*, hic est pituita tenax & viscida, quæ parvi cui illabitur tenaciter adhæret Scenæ lib. 6. natur. Quæst. c. 2. *Ego timorā*, inquit, *terras tremementis, quæm crassior saliva suffocet?*

479. **AURICULÆ DRACO LAMBERIT**] Consilia Deorum intellexeris. Calaubonus in Persium: *Opinabantur*, inquit, *veteres eum, cui draco aurem lambisset, ad id iusibilem aurium sensum habiturum, ut etiam Deorum consilia sit intellectus*. Senfus est licet Deorum consilio interfuisset, & te certō scires ex Dei decreto, non, nisi post seros annos, moriturum.

480. **IMO SIT FUNDO**] Ultimo vel intimo fundo. Hoc est, fortuna tus ad id lateat in profundo, & tam alrē solidēque fundata sit, ut inde nullis rerum adversarum uncis & haspagonibus etui possis. **EMBOLIO COTHURNATO**] Tibi jam ingredienti luctuosum theatrum vitæ juvenilis. *Embellum* est ingressus scenicus; vel quod scenam ingreditur tanquam persona vel argumentum. Apud Græcos originem habet, *ἐμβολὴ* τῆ ἰσ-

ἐμβολή, quod inter cætera significat ingrediens, intervenio. Illustrat Cicero l. 9. ad Quint. frat. Epist. 1. sub finem. *Itaque*, inquit, *mirificum ἔμβολιον cogito in secundum librum meorum librorum includere, dicentem Apollinem in concilio Deorum, qualis reditus duorum imperatorum futurus esset: quorum alter exortitum perdidisset, alter vendidisset*. Id est, inducam Apollinem cum concilio Deorum quasi in scenam. *Cothurnatus* autem hoc loco, est tristis, luctuosus, tragicus. Tragediæ enim tristes sunt, ab exitu vel fine tragico, seu tristi. Sicuti autem in comœdiis utebantur soccis; ita in tragediis, cothurnis. *Cothurnus* autem calceamenti genus est, quo utebantur Reges, Principes, optimates &c. id est personæ Tragicæ. Hinc Ovid. lib. 2. Trist. Eleg. 1. *ψ. 553.*

Et dedimus tragicis spectrum regale cothurnis. Cothurnorum aliqualem descriptionem habes apud Virg. lib. 1. *Æneid. ψ. 340.*

Virginibus Tyriis mos est gestare phætram, Purpureoque aliâ suras vincire cothurno. Clariorem apud Sidon. Apoll. Carm. 2. Paneg. Anthem. *ψ. 400.*

Perpetuo stat planta solo, sed fasciæ primos Sissitur ad digitos, retinacula vina cothurnis Mittit in adversum, vinclis de semite pellex, Quæ stringat crepidas; & concurrentibus anfractibus pandos exant per curva catenas. Reliqua vide apud Albertum Rubenium, de re Vestiat. lib. 2. cap. 1.

481. **SCENA**] Theatrum vitæ humanæ, ut jam dictum. **FUCIS**] Apibus imperfectis, ut Plinio placet l. 11. c. 11. sine aculeo, non mellificantibus, sed apum mella davorantibus, servitiis verarum apum, Virg. l. 1. *Æneid. ψ. 439.*

Ignavum fucus pecus à præsepibus arceat. **MELLA**] Mel, id est, sperem mel à fucis, seu vera & solida gaudia, à mundi vanitatibus, vel fluxus sensuum deliciis?

482. **URE PUER FILICES**] Blandè hortantis est. Exure, exscinde morum zizaniam; id est, vitia vitæ otio contrahat. *Filices* otiantis terræ fructus sunt, agricolis admodum invisæ; ubi enim inva-

*Velle librum forulis. Serò sapiunt Phryges. Isthumum
Cur fodio? Tu detrulla, blandeque conisca,*

485. *Junices inter prato immoriture juvence:
Aut prius eventu stultorum discis magistro;*

invaluerint, totum fundum sustinent occupare.
Horat. lib. 1. Satyr. 3. §. 37.

Negledis urenda siliis inuasitur agris.

Virg. Georg. lib. 2. §. 189.

Es gliscem corpus inuisam pascit anavis.

Primum itaque noxiis exstirpandis occupetur
otia: deinde VIRIDARIA.] Animum tuum. NAR-
DO.] Optimo ac odorifero frutice. Id est, excole
mentem tuam virtutibus quàm optimis.

485. VELLE LIBRUM FORULIS.] Bonis litteris
operam da, artium libros, vel historias perolve.
Forulis capse, thecæ, armaria, in quibus libri dis-
ponuntur, aut reconduntur. Juv. Sat. 3. §. 219.
Hic libris dabis & forulos, mediæque Mineruæ.
Ut sensus sit: arripe librum ex bibliotheca tua, &
studiis incumbendo, malorum cæteris & popinas
desugias. Sed mox ipse sibi respondet Diogenes.
SERÒ SAPIUNT PHRYGES.] Ii scilicet, qui non nisi
deploratis desperatisque rebus respiciunt. Ada-
gium refertur à Cicerone libr. 7. famil. Epl. 16.
In equo Troiano scis esse in extremo, SERÒ SA-
PIUNT. Id est, in fabula Livij Andronici, cui no-
men Equi Troiani. A grecis fluxisse volunt
Troianorum deridiculo, qui decimo vix tandem
anno, cladibus & diuturno bello contriti, cogi-
tare cœperint de reddenda Helena, omnibusque
cum eâ rapitis, malè aut negatim de vaticinanti
Cælidæ. Prop. lib. 4. Eleg. 1. §. 51.

Aut si Pergameæ fræ vasa carmina Vatis

Longævum ad Priami vœra fuero caput.

Phœdrus lib. 3. Fab. 10. §. 4.

Cassandra quia non creditum, vnit Ilium.

Nempe ut auctor est Tryphiodorus de excidio
Troiano: ----- τὴν γὰρ Ἀχιλλεύου

Ἀμφίτριον παῖδός τ' Ἀγαμέμνονος ἑνὶς ἰδὺς.

----- Dedit hic angur Apollo

Esse bonam vatem, sed non credenda profari.

Virgil. lib. 2. Aeneid. §. 246.

Tunc etiam satis aperis Cassandra futuris

Ora Dei iussu, non unquam credita Tenebris.

Vide Beroaldum Annot. append. c. 4. Et Alex.
ab Alex. lib. 5. c. 15.

484. ISTHUMUM CUR FODIO?] Cur ego hæc
tam operose inculco sine spe fructus? Isthumum
perforare dicuntur, qui magno, sed irritò cona-

tu aliquid moliantur. Isthumum siquidem Co-
rinthiacum, ad majorem navigantium opportu-
nitatem, multi Principes olim perforare inca-
sum tentarunt. Grecis Ιεθμῖς propriè est terra
bimaræ, sive angusta, duplici mari interclusa,
nec Ιεθμῖς, sive antonomasticè Ισθμῖος Pelo-
ponesi, in quo sita Corinthus, qui medius inter
Ægæum & Ionium mare peninsulam illam Gre-
ciæ nescit. DETRULLA.] Inter trullas & calices
eduntur versatæ, transfundendo vinum de
trullis, in os & gulam. Id est, naviter & strenuè
pota. Vide quæ diximus Ser. 3. ad §. 243. fol. 52.
BLANDEQUE CONISCA.] Scottare, libidinare,
luxuriosè vive. Coniscare est instar anetum, hæ-
dorum vel agnorum lascivientium, cornu pe-
tere. Id enim ovium proprium esse, innuit isthoc
Virg. Georg. 2. §. 525.

----- Pinguesque in gramine lato

Intor se adversos luctantur cornibus hædi.

Phrasid desumpta hic est à Lucretio lib. 2. §. 321.

Est satiati agni ludunt blandique coniscant.

Usus etiam Cicero, apud Quintil. l. 8. c. 3. Caput
oppetit cum eo coniscant. Metaphorice, pro las-
civice, seu petulanter ludere.

485. JUNICES INTER.] Inter puellas, mœ-
chas, meretrices. Iunx Græcis δὲμαλις, tenella
bos est; seu juvenca, quæ jam desit esse vitula.
Sceletrus herilem meretricem Philocomasium
nomine Iunici designant, apud Plant. Mil. 2. §. 33.

Horum ad stabulum Iunx recipiat se à pabulo.
Sic & Persius Satyr. 2. §. 47. Iunivum omentis
dixit. PRATO.] Popinis, & voluptatibus obice-
nis. JUVENCE.] Aptè persillit in metaphora.
Ætas enim juvenis seu bovis, qui jam desit esse
vitulus, respondet iunici, de qua jam dictum.

486. EVENTU STULTORUM MAGISTRO.] Di-
ctum Fabii est apud Livium: Nec eventus docet
hoc, inquit, qui stultorum magister est, sed ratio.
Verissimè: nam ut est apud Estium in Chil.
Malo accepto stultus sapit. Et ex Hesiodo ibidem
----- Tandem sua pana nocentem
Consequitur, passusque sapit tum denique stultus.
Extat & hic senarius apud Græcos:

Ἡδὲ μὲν δὲνα ἴσμεν ἀνδράσιν ἄγχιος.

Tum judicant homines ubi jam paniser.

Eff 3

487.

Et te restituant bubones, modus, egestas.

Hic meus Endymion præsens filius ævi.

Exhibet auspiciis pretiosa exordia vitæ.

490. *Nulla quies; ad equos, gladios, venabula, luctas.*

Et canit, & saltat, spreto ordine, tempore, more.

Commoda servitiis & sphaeristeria vexat.

Post strepitus, post sudores, dum lintea mutat:

Heus Dromo; lautitias paret in jentacula caupo.

495. *Vina recententur. Summus octo: non sibi desit.*

It, redit; accepit mentem: munit a culina est.

487. **RESTITUANT**] Honestati, virtuti, rationi, ipsimet tibi. **BUBONES**] Pani inguinis ex contagio Lesbiano. *Bubones* enim laevis inguine est, item & tumor, qui in inguine oritur, aut etiam in alia quavis corporis parte. **NOPIUS**] Frequens per universum corpus: id est tumores multi, maxime in sibi & capite, ex eodem fonte. **EGESTAS**] Quæ decedum patrimonium necessario cōmuniatur.

488. **HIS AUSPICIIS**] Quæ jam narratum eo. **ENDYMION**] Mollis & feraciam vitam agens, qui plus amet stertere, quam verè vivere; quique adeo stolidè à parentibus amatur, ut quidvis etiam illi nociurum indulgeant. Desumptum ex fabula Endymionis à luna perditissimè amant; qui, ad ejus preces, facti sibi à Jove optandi quod vellet potestate, ac cerià spe impetrandi quod optasset: perpetuum somnum optavit & impetravit. Arist. Ethic. lib. 10. *Ἐδούλων ὄντων ἀνδρῶν*: id est, *Endymionis somnum dormis.* **JUVEN. SAT. 10. § 318.**

Sed tuus Endymion dilecta fuit adulter.

OVIDIUS LIB. 3. DE ART. § 83.

Latius Endymion non est tibi Luna rubori. **PRÆSENS AVIFILIUS**] Educatus, institutus ad morem hujus ævi: id est, dissolutus.

489. **PRETIOSA**] Magni æstimanda; laudabilia, præclara, optima, Ironiè, ac si dicat: Turpia, pæava, scelerata;

490. **NULLA QUIES**] Domi in musæo, aut domesticis occupationibus. **AD EQUOS**] Supple currit, ad equitandum, digladiandum, luctandum.

491. **ET CANIT ET SALTAT**] Ubi eum aliorum jam exduerit. **SPRETO ORDINE &c.**] Graphicè inconstantiam & levitatem insulste juventutis describit, quæ quovis pæne momento mu-

tat ora, & desultorio calore in novas semper libidines prorumpit, sine cura decori.

492. **COMMODA SERVITIIS**] Servis peropportuna. Nam heris sphaeræ aut pilæ ludentibus, hi feriantur & nunguntur innet se. **SPHÆRISTERIA**] Loca in quibus pilæ luditur. **VEPAT**] Infestat, molestat, vario percussu vel missu pilarum.

493. **POST STREPITUS**] Otis, pedum, pilarum. Omnia enim strepunt, item clamore & cursu ludentium, quàm ejetæ, vel repercussæ pilæ, in reticulum, manus, vel parietes, allisione. **POST SUDORES**] Postquam sudarium abundè, ab exercitii vehementia. **LINTEA MUTAT**] Mundam & recentem subuculam assumit, & culum corporis reconcinнат.

494. **HEUS DROMO!**] Sic compellat famulum. *Dromo* nomen servi apud Plaut. *Afin.* 2. *Scen. 4. § 35.* quod dicitur, *curior autè vè dromon*, quod est cursus. **LAUTITIAS PARET**] I. vade, indica cauponi, nobis hinc mox adfuerit lautum paret jentaculum.

495. **VINA RECENTENTUR**] Nive, glacie, vel gelidâ refrigerentur. *Recent* enim usurpatur eleganter pro *rigens*: vel *frigens*: quo sensu apud *Tuueb. lib. 23. c. 25.* *Trallianus* dicit à *Laiis* dici *recentantur vinum*: scil. pro *frigerant*, aut *refrigerantur*. Nam *Caiullo Epinal. Jul. & Mall. § 3.* dicitur *frigerant Aganippe*. Ceterum *recentari* quandoque dicitur pro *innovati*. Sic *Matius* apud *Nonium*: *Recentatur*, inquit, *communis lumen hominibus*: id est, *innovatur*. **SUXUS OCTO**] Jentaturi. **NON SIBI DESIT**] Officio & lucro suo.

496. **IT. REDIT**] *Dromo* ad popinam; impositâque cauponi curâ, redux hero denuntiatur, ut sequitur. Simili serè modò *Flaccus L. 1. Epl. 7.*

§ 15.

Letta tribus pubes fortè hic exorbitat horis.

Inde domum. Pater est: gemit ad præsepia natus.

P. Incolumi stomacho es? F. Non expergiscor, onustus,

500. Officio. P. Hæc te sobrietas reddet, pater inquit,
Immortalem, fax juvenum. D. Quæ gaudia! Meldæ
Crescit aqualiculus largo pede, & obsecrat, ut se
Non nimium macret. Genitor, pro more, sopore,
Prandia desumat. Sed pulverulenta fruatur

§ 55. --- It, radis, & narrat Vulceium &c.
ACCIPIT MENTEM] Intellexit voluntatem
suum, nique obsecrus est. Lucil. apud Doufam
ex Incert. num. 77.

Qua facere id possis nostram nunc accipe mentem.
MUNITA CULINA EST] Parata, instructa est. Sic
dicimus & viam sibi munire, pro parare. Cicer.
2. de Orat. c. 202. Quam tibi primum munissi
ad te audiendum viam item l. 1. Tusc. Q. C. 32.
Hercules ad Deos nunquam abiisset, nisi cum
inter homines esset, eam sibi viam munivisset.

497. LECTA] Electa, egregia, insignis. Ironi-
cè. EXORBITAT] Symposiando, helluando,
debachando, vitulando, extra æqui & recti or-
bitam saltitans.

498. INDE DOMUM] Supple, se recipiunt, ut
pransurus cum parentibus accumbat. PATER
EST] Edit vel manducatus, bonâ orexi stimulatus.
GEMIT AD PRÆSEPIA] Languet inter cibos;
oriatur, ceterali jentaculo saburratus, & hinc nil
dentes dentitur. Præsep hoc loco pro mensa di-
citur, ductâ similitudine à præsepio vel alveo
jumentorum, unde avenam vel aliud quidvis
mandant. Plautus Curc. Act. 2. Scen. 1. §. 13.
Quin recipiat se huc estum ad præsepium suum.

499. INCOLUMI STOMACHO ES] Vox est pa-
tris à filio sciscitantis num affecto sit stomacho.
NON EXPERGISCOR] Nondum excitior, vel
priorior ad edendum. Respondet patri filius.
ONUSTUS] Defatigatus, & lassus nimium.

500. OFFICIO] Exercitio digladiandi, equi-
tandi, ludendi pilâ palmasiâ. HÆC TE SOBRIE-
TAS &c.] Pater necum indicat se admirari, &
probare illam filii frugalitatem, magnum vale-
tudinis tuendæ adjumentum.

501. IMMORTALEM] Longævum: id est, vi-
tam tuam in seors annos extendet. FAX JUVE-
NUM] Exemplum quod imitentur, lux quâ se lu-
strant sinant alii. QUÆ GAUDIA!] Scil. filio, qui

videt sibi feliciter fraudem procedere, & pro po-
na demeritâ, præmiis & laudibus se muniri.
MELDÆ] Filio scil. quem infra §. 605, Meldam
minorem appellat.

502. CRESCIT AQUALICULUS] A farto, &
probè semper saginato ventriculo crassescit ven-
ter. Aqualiculus diminutivum ab aqualico, qui
est vas, sive alvus, quò sordes confluent. Aliis est
genus intestini latioris: aliis porci venter: aliis
vas ex quo forbent sues. Quidquid sit metapho-
ricè aqualiculus pro ventre helluonis ponitur.
Poeta noster in M. SS. interpretatur Belgicè,
vet buycken. Pers. Satyr. 1. §. 56.

----- Nugaris, cum tibi Calvo

Pinguis aqualiculus propenso se squipede extat.
Id est, cum tibi sit obesus & præpinguis venter.
Læcitijs de Diogene Cynico refert L. Anaxi-
menem conveniens: Pinguis aqualiculus Rhetor,
inquit, imperitare & nobis pauperibus ventrem:
quippe & ipse levaveris onere, & nobis plurimum
commodabis. Meldam itaque hic Poeta noster de-
pirgit ventriculum & doliare. Verùm facile ad-
ducor ut credam, quemadmodum herofca facta
plurimorum ducum in unum Herculem contu-
lit, & coactæ vavet vestustas, ita in unum Meldam
patrum diversorum vitia, errataque malè filios
educantium, Poetam coniecisse: ita ut sub uno,
castiget omnes. Sensus est: non segniter corem
curat, & interim OBSECRAT] Pater filium.

503. NON NIMIUM MACRET] Adeo parè
edendo, & genium defraudando; cui etiam patre
tam impigritate morigeratur.

504. PRANDIA DESUMAT] Dormiendo, seu
meridiano, sumptus in prandio cibos, in ven-
triculo decoquit: id enim notat verbum desuma-
re apud Persium Satyr. §. 3.
Stercoribus, indomitus quod desumatæ salernum
Sufficiat, quintâ dum linea tangitur umbra.
Metaphora ducta videtur à cibus, qui in aqua co-
quuntur.

505. *Casaries frugi nato; condixit amice.*

Accedat tonsor, sine dropace, non sine theca:

Nam ferramentis, ut barbula prima trahatur,

Innumeris opus est. Menti alarumque capillos

Enumeres citius. Dispone, inflecte magister;

510. *Perfolvam. An refert impendas plus minus horam?*

Ridet & irridet tonsor: ferrum admovent igni:

Dilat at, stringit; nec enim quid forcipe dignum.

Exhibuit nond speculum, casidæque perunxit.

quantur, aut elixantur: it enim despiciantur, quod ipsum coctionis signum est. PULVERULENTA CASARIES] Capillitium, seu capitis pilis odoriferis pulveribus insperguntur. Id est, bellè comatur, ut compulsi gratiam amicis demereantur.

505. FRUGI NATO] Ironicè: sed quem tam frugi & frugalem bonus pater existimat. CONDIXIT] Promisit se venturum.

506. ACCEDAT TONSOR] Qui barbam componi investit & depilem SINE DROPACE] Ne pilos illos subtilissimos evellat, & mentem glabret. *Δρόπαξ* enim latinis est unguentum depilatorum, sive medicamentum tollendis pilis & glabrandis corporibus adaptatum. Poeta noster in M. 55. describit *Vnguentum quo nuntur in balneo pueris ad pilos purgandos*. Mart. lib. 10. Epigrammate 65. §. 1.

Lavis dropace tu quotidiano.

Item & libro 3. Epigram. 74. §. 1.

Psilothra faciem levas & dropace calvam.

Est autem psilothrum, ut dropax, medicamentum deglabratorum. A dropace fit *δερματις*, quod est eum deglabrare. Ridet cum lepore investit ephēbi lanuginem. NON SINE THECA] In qua scil. reconduntur instrumenta, quibus tondetur, trahatur, & poliatur barba, illa scil. tam hirsuta.

507. NAM FERRAMENTIS &c.] Ironicè Nam falsè ridet: quasi rigidis capillis hirsuta prima barbula, centrum forfices & forcipulas obtundat & hebetet. BARBULA PRIMA] Qualis est parastatis. Lucil. lib. 8. inter reliq. Douss. n. 9.

Inde parastatis cibanydes, & barbula prima.

Parastatis Nonio dicuntur, qui de pueritia veniunt ad pubertatem.

508. MENTI ALARUMQUE &c.] Id est, citius quæ enumerare omnes singularem pilos, scil. lanæos illos, cotoneos, aut gossypinos, qui men-

tum vestiunt adhuc glabrum, hircinosque sub axillis, quàm trahatur unius pili barba, aut in morem aliorum disponatur.

509. DISPONE INFLECTE &c.] Sic præcipit Glabrio noster, tarius alioquin sibi malè fore apud amatam Oblequatur Nasoni præcepto de art. lib. 1. §. 517.

Nec malè deformet rigidus tonsora capillis:

Sic coma sit desit barba rejecta manu.

510. PERFOLVAM] Labores tuos liberali mercede compenlabo [AN REFERT &c.] Quid ergo refert horam impendere, cum nihil alibi tibi lucri decedat, quod abunde apud me facturus es?

511. RIDET, IRRIDET] Tacitè, & in animo suo. FERRUM ADMOVET IGNI] Forcipulam in ignem mittit, ut barba, sui utrum præbeat.

512. DILATAT, STRINGIT] Stringere & dilatare se fingit; ne glabrioni bilem concitet, aut mercedem ipse perdat. NEC ENIM QUID] Nihil criniti in hoc fundo, quod forcipe dilataret aut stringeret, Forcipes instrumentum est, quo metallum candens ex igne vel fumo arripitur; quasi forcipe, id est, forum capiens. Forum autem lidoio calidum vel feruidum est. Hic autem transfertur ad ferramentum istud minuscule, quod in formam minoris forcipis cufum, usurpat tonsor igne fervefactum, ad inflectendos disponendosque barbae pilos.

513. EXHIBUIT NOND SPECULUM] Id est, jam vicibus sæpe iteratis, speculum præbuit, ut faciem & barbam contempleretur, num aliquid displiceret: pro mote tonsorum, & usu contrinarum, CASTAQUE] Unguento ex casis suavissimi odoris herbæ composito, Virg. Ecl. 2. §. 49.

Tum casid atque alius inflexus suavis herbis. Et hujus folia volunt olim Romanis in coronamenta venisse. Ceterum quid propriè per casiam intelli-

F. Sufficiat. Tyriâ famuli me cingite lænâ :

515. Prodeat Hirpinus. D. Conscendit, loraque stringit;
Ferratoque premit talo. Latus ætius in unum,
Pectora surgit equus; spumatque, hinnitque, quatitque
Strata viæ ungue. Cave, cave, ne vicinia calcem
Accipiat. Tandem graditur calonibus implens,

intelligatur, disputant adhuc Critici. Hic certe
pro quovis unguento odorifero posuim est.
PERUNXIT] Barbam & capillamentum.

514. SUFFICIAT] Placet, jam fatis compus sum. Vox Iuveni nostri. *TRIA LANA*] Purpureā, vel conchyliatā chlamyde. *Lana* Varroni lib. 4. de ling. Lat. dicta est, *quod da lana mulis, duarum soganum infar*. Chlamydis speciem fuisse apud Romanos, docet Albertus Rubenius de re vesti. lib. 2. c. 14. Virg. l. 4. *Æneid.* ψ. 262.

-----Tyriaque ardebat murice lana

Demissa ex humeris, divos qua munera &c.
Hinc videas lautorum pueros ævo Scholiriano
purpureas vel coccineas chlamydes ex humeris
demississe, uti modò cyaneas. Vox est domini
servo imperantiis, ut chlamydem adferat, & cer-
vicem imponat, &c. ut sequitur.

515. PRODEAT HERPINUS] Equus meus. *Hirpinus* generosi & nobilissimi caballi nomen apud Juven. Satyr. 8. v. 62.

*Sed venale pecus Corytha, posteritas &
Hirpini, si rara iugo victoria sedit.*

Id est, ex Corytha equâ laudatissimâ, & Hirpino
caballo nobili. Equorum stemmata & proavos
recensere, ac inier se celebrare Romani solebani,
illorum in primis, qui in circo aliquando victo-
res pares aut avos habuerant. Quò spectat istud
Papin. Sil. 5. Carm. 2. v. 21.

--- Romulei qualis per iugera circi,

Cum pulcher visu, titulis generosus avisit
Expectatur equus, cujus de stemmate longo,
Felix emeritis habes admissura parentes.

Hirpini equi avum fuisse Aquilonem, probat ex antiquo lapide sibi viso & exscripto J. Lipsius Cent. ad Ital. & Hispan. Ep. 26. atque ita exponit Martialem lib. 3. Epig. 63. §. 11.

*Qui sit, quam quis amet, qui per convivia currit:
Hirpini veteris qui bene novit avos.*

Inscriptio lapidis hæc est : AQUILONIS VICIT. CXXX SECUND. TULIT LXXXVIII. TER. TUL XXXVII HERPINUS. N. AQUILONIS VICIT. CXLIII. SECUNDAS. TULIT. LVI. TER. TUL. XXXVI.

CONSCENDIT] Hirpinum, equum jam phaleratum & expeditum, ut dominum ferat. LORAQUE STRINGIT] Ut regat & domet Hirpinum, & generosius obediens premat. Describit mores equi junioris & adhuc ferocientis, & cui multa est ab avenge sauriente petulantia. Solent enim equi jam admissum in dorso dominum, antequam progrediantur, exercere, & hic illos, stringendo frenum, cuius, initio progressus, sunt minus patientes: sicque præbent domino occasionem ostendendi imperium, & equitandi perdomandique sui peritiam.

516. FERRATQUE PREMITS TALO] Calcari-
bus fodiat, & quadri imperat. LATUS IN UNUM]
In alterutram vitæ partem vi freni coactus, æge
infessoris imperium patiens, spumantia ora at-
tollens. Sic Virg. de equo Didus Æn. 4. v. 135.
Ssat senipes, ac frenas ferox spumantia mandit.

517. PECTORA SURGIT EQUUS] Id est, secundum pectora: sive semet erigit, arollit pectus & pedes anteriores in alium.

518. STREPTA VITAE UNGUIS.] Ungula, quæ animantibus digitos non habentibus pro ungue. De *streptu* egimus Sermon 7. ad §. 19. fol. 163. CAVE, CAVE &c.] Appellat: quasi vicinos moneat, ut de via cedant, equum digne, nec calce feriantur: ut et in proverbio: *Qui se vitæ inquit, id est extra pedes equinos.* Originem duxit ab equestribus certaminibus, ubi hæc formula quisque flet cavere ab equis jubebatur. Toridem verbis respondet vulgare nostrum: *Vst peerdas vuesten.* Geminatio hic gravando periculo adhibetur. Ita & Horat. Epod. 6 v. 11.

*Cave, cave : namque in tales aspectum
Parata tolli cernua.*

NE VICINIA] Id est, qui nimis vicini, aut cominus affilientem equum aspeclant. **CALCEM ACCIPIAT]** Calcibus equinis feriatur.

319 TANDEM] Post longos renisus & luctamina GRADITUR] Scirriffimè omnia. Sic enim solent equi juvenes, feroces, genicrofi, lautè habiti, etio indomiti: primùm scil. se torquere in

520. *Quacumque incedis tumidus, bis quinque, plateas.*

Si pater occurrat nato, que gloria? Mirum,

Hâc scend, Veneres omnes nisi polluat unus,

Inter cirratos centum dum circinat urbem.

Vesper adest; gerras audit, gerrasque reponit,

525. *Irrequietus adhuc, variis congressibus, inter*

Sepe paves naturâ, opibus, conatibus, ammis:

Inter majores cum libertate frequenter.

Et, velut exornet sua multiloquentia, cultis

omnes viæ partes, gyros facere, semet erigere, hinnire, frenum mandere, recalcitrare &c. ac deinde astringenti loro obaudientes, succurrant, & obnitenti gradu procedere. CALONIBUS IMPLENS] Sonitu calorum. Calones, calcei sunt propriè lignei, philosophorum proprii, quorum usum adhuc videas apud Monachorum quorundam ordines, & nostros ancillas, dum aquâ domus pavimentum eluunt, & sordes evertunt. Had Junius Belgicè interpretatur, *Platynem*: & à tacito incesu, per amphiphrasin, *Stillegangen*; quod minimè sileant, Plautus *Baxæu* nominat. Noster hic traduxit ad soles fœtæ, quæ equorum ungulas muniant. Calceæ autem viarum silices, fœtæ hisce calceamentis, minimè tacent, ut notum est: imò magno edendo sonitu calones imitantur. Hinc Noster rectè premittit eosdem sonos, qui intenduntur ab equi decussantibus, & frequenter assultantis petulantia. Et sic obsequitando plateæ bis quinque, Jovis hic filius, calorum strepitui minimè communicat: è domibus, & pueris & anus ad sui spectaculum.

520. *TUMIDUS*] Tardo, gravi, ac superbo gressu, ore spumante, citrum anteriorum glomeratu, vario assultu, &c.

521. *QUE GLORIA?*] Quàm gaudet pater, si filio tam senè ac gloriôsè equitanti fortean occurreret? Quàm hoc sibi laudi ducit? Perinde ac si res foret æternæ præconio memoranda.

522. *HAC SCENA*] Hoc embolio, hâc representatione, hâc specie tam eleganter equitantis, *VENERES OMNES*] Formosissimas, & nobilissimas puellas *POLLUAT*] In amore & sui desiderium rapiat. Unus] Solus inter omnes.

523. *INTER CIRRATOS*] Adolescentes & sodales suos, quibus ad id ævi, præter morem fœtiorum, ut jam dictum est, promissum, cirratum,

calamistrarumque erat capillamentum. Vide que diximus supra ad y 450. fol. 407. sensus est: mirum si non ipse, hâc equitandi ratione, præ aliis centum comptissimis, omnes puellas ad amore & officium, pelliciat. Insignis ironia. *CIRCINAT*] Circumit. Ovid. *Metam.* l. 2. y 721.

Inclinat cursus, & easdem circinat auras.

524. *VESPER ADEST*] Peracto jam hoc equitandi exercitio. *GERRAS AUDIT* &c.] Nugas, res nihili, nihil salis habentes: ubi scilicet jam congregitur cum sodalibus suis, in *Mera*, præcipuo urbis vico; ubi sub noctem frequens est, lautorum conventus, uti & sub meridiem. Revise dicta Serm. 8. ad y. 176 fol. 279 & Serm. 3. ad y. 236. fol. 54. vel saltem in diversorio. Transigitur Poëta ad sermones loquaculorum adolescentium, quibus usitatum, nihil silere, effutire quævis sine delectu, & effundere totum id, quod sciunt, vel ex aliis audire: propriam admiranter scientiam & eloquentiam; & ab hac loquendi farragine gloriam aucupantes. *Gerra* propriè sunt crates vimineæ, postea ad nugamenta transiæ.

525. *IREQUIETUS ADHUC*] Ab lusu & crapulâ antemeridianâ, ab equitatione post meridiem id est, nondum quictus aut contentus exercitiis, & elegantius (sic enim nominant) jam memoratis, transit sub vespertam ad cœtus sodalium aut aliorum ut sequitur. *VARIIS CONGRESSIBUS*] Id est, in variis cœtibus, sodalibus, turmis, conventibus, sub diô, vel in caupona.

526. *PARES NATURA* &c.] Inter sibi similes, nobilitate, opibus, animis, studiis, ætate.

527. *MAJORES*] Nobiliores, doctiores, vel seniores. *CUM LIBERTATE*] Magnâ arrogantia & audaciâ, sine reverentiâ & respectu viciorum severiorum.

528. *EXORNET*] Honestè, decorè, vel oblectet

Cœtibus audebit garrere, & materiâ; nec
 530. *Cesset robustis ire in contraria verbis.*
Doctus & experiens cur non putet ista licere?
Inter eos quamvis tantumdem convenit; ac si
Certent cum cygnis ulula. Pollentius inquam
Argueret, iustum pro Thaide quando duellum:

leſtes præſentes. MULTILOQUENTIA] Loquaci-
 tas, vana loquentia; ab ore, non à corde peccatus
 fermo. In quem quadret iſtud apud A. Gellium
 lib. 1. cap. 15

Οὐ λήγουσι δὲ τοὺς, ἀλλὰ πρὸς ἄλλοις ἀλλήλοις

Fari impetibus, conticere neſcius.

Videas enim quosdam, ex eorum genere, qui hic
 in uno deſcribuntur ſinguli, ſic *ſciunt verbis ſine*
nullo iudicii negotio (verba A. Gellii ſunt loco
 citato) cum ſecuritate multa & profunda, ut lo-
 quentes plerumque videantur loqui ſeſe neſcire.
 Et tales dicuntur non ex pectore, ſed ex ore lo-
 qui: quod vera ſacundia, ſive illa copioſe loquens
 ſapientia, non in ore, ſed in corde lateat. Sic Ho-
 mero *Μηſτες* vir ſacundus & ſapiens ex pectore
 loquitur, ex ore autem *Θερſites* ille, de quo *Ser.*
 5. ad *ψ.* 252. ſol. 116. quem *ἀνιτρονῶν*, & *ἀνι-*
τρονῶν. id eſt, ſine modo, & iudicii deſectu verba
 turbidum inter appellat: & cui *Saluſtiana* phra-
 ſis, ut reſert *Valerius* probus apud *Gellium* jam
 citatum, *ſatis loquentis, ſapientia parum* *Cu-*
rtis] Doctus, prudens, ſeverus, gravibus.

529. *Cœtibus*] Id eſt, in cœtu ſapientium
 & doctoꝝum hominum. *AUDEBIT GARRERE*] Inep-
 te, ac ſine prudentia loqui, ex ore, non ex
 corde, ut jam explicuimus. *ET MATERIÂ*] Etiam
 de argumento graviori, & capium ſuum ſuperan-
 te, uni ſolent in cuius cœtibus, non niſi ſeria &
 gravia pertrahari.

530. *NEC CESSET IN CONTRARIA &c.*] Pro-
 blematicum, ſerocibus, arrogantibus & ſuperbis
 vocibus iuteri, & aliena temere impugnare, con-
 tinenter & acutè vociferando, non reſiſtè do-
 ctioribus loquendi intercaſpine: ut locum ha-
 beat illud ex *Sirardis* Comici fabulis.

Ἰπὸς παυροῦς Κῶος οὐκ ἔσθ' ἄλγος.

Hic Chius aſſertans non ſinit eum loqui.

Vide *Had. Junium* Cent. 3. *Adag.* 50. & *And.*
Schor. VII. *App.* Cent. 4. n. 45.

531. *EXPERIENS*] Prodens, uſu peritus, qui
 ſua ſcientiâ ſecurus, audent periclitari, & res ten-
 tare, ut diximus ſupra ad *ψ.* 213. ſol. 382. Non

PUTET ISTA LICERE] Ita ſtrepere & blaſe-
 rare, omnia ſine diſcrimine effuſare, & crotali
 inſtar aures omnium percellere? Ac ſi dicat:
 cur non probet nulli loquentiam ejuſmodi?
 Scilicet *ionice*.

532. *TANTUMDEM CONVENIT*] Quamvis in-
 ter eos tantum ſit diſciſimen, quantum inter
 cygnum & ululam, olorem & noctuam.

533. *CUM CYGNIS ULULA*] *Maionianum* eſt.
 Ita enim *Ecl.* 2. *ψ.* 54.

Pinguis corticibus ſudent electra myrica
Certent & Cygnis ulula.

Id eſt, noctuæ, bubones, cum oloribus vel cyg-
 nis. *Adagium* dicitur de rebus vehementer inæ-
 qualibus, & maxime diſſimilibus. Vereribus
 enim (ſalſè an verò, non diſcutio) celebratur
 eantus ſuavis ille cygni jam ſeneſcens, cui op-
 ponitur ingratus noctuarum ululatus. Alibi, ſi-
 mili ſerè allegoriâ, opponi videas cygnos anſe-
 ribus, hirundinibus, alaude, upupis, fulicis &c.
POLLENTIUS] Melius, nervoſius, ſolidius po-
 tentius: quia in ſequentibus hiſce nugis omnis il-
 lius verſatur ars & ſcientia.

534. *ARGUERET*] *Supple*, alios, vel aliorum
 dicta. *IUSTUM DUELLUM*] *Supple*, quando foret
 duellum; id eſt, altercatio, rixa, contentio, pug-
 na &c. Sic & ſuprà explicuimus ad *ψ.* 169. ſol.
 377. *PRO THAIDE*] *Amica* ſua defendenda, vel
 potiùs *Thais* nobiliſſimum ſcotorum *Alexan-*
drinum. *Ovid.* de art. lib. 3. *ψ.* 603.

Qua venit ex tuto, minus eſt accepta voluptas.
Vi ſi liberior Thaide, ſinge meus.

Id eſt, negligentiꝝ periculorum, & ſimæ. No-
 tes ſuas carè vendidiſſe indicat iſtud *Propert.*
 lib. 4. *Eleg.* 5. *ψ.* 43

Sed potius mundi Thais preſioſa Menandri,

Cùm ſeris aſtutus comica macha Græas.

Menandri dicitur, quia ſæpius in fabulis illius
 inducitur nominatiſſima meretrix. Inde & *Men-*
andrea, & plurimos habuiſſe amatores, uti *Lais*,
 de qua ſuprà ad *ψ.* 462. ſol. 409. dicitur à *Pro-*
petto, lib. 2. *Eleg.* 6. *ψ.* 1.

G G G 2

No

535. *Pallia si lanis, scutulatis rasa mimentur.*

Quæ potior sit norma juba? Quæ cultio barba?

Quæque galericulis sit forma recepta ferendis?

Quomodo conveniat color iste, vel ille puellis?

Non ita complebant Ephryra Laidos adeis

Ad cujus jacuit Gracia tota fores.

Turba Menandra furrat nec Thaidos olim

Tanta, in qua populus lufi Erichonius.

Inde apud Mart. l. 4. extat MENANDRI THAIS, lemma 137.

535. PALLIA SI LANIS] Obscuri & plebei, nobilibus. Illis enim pallia, his lanæ in usu erant. *Lana* vestis militaris, duplicata, & chlamydis species, ut jam diximus ad y. 514. fol. 417. olim Sacerdotibus in sacris genilium, item Regibus & Principibus in usu fuit. *Chlamys* pallio brevior altitiorque est. *Pallium* autem fuisse vestimentum apertum, quod tunice imponeretur, laxum, atque ad pedes fufum, tradit Ferrarius de re vesti. p. 2. l. 4. c. 4. proditque de illa re neminem dubitare. Quæ omnia conveniunt nobilibus & lautioribus istius ævi, quibus in more erat, breviora pallia, & obscuri, qui longiora pallia ex humeris solebani demittere. Vide quæ diximus Ser. 5. ad y. 168. fol. 118. SCUTULATIS] Divitibus, qui se vestibus scutulatis amiciebant. Dicitur enim vestis *scutulata*, quæ facta est ex panno scutulis distinctis contexto. *Scutula* autem non sunt orbes, ut quidam perperam opinati sunt, sed quod pethibeantur similes telæ araneorum, quod multos hæcenus fessellit, sed figuræ quadratæ oblongæ, quales reperiuntur in reti araneorum, quod constat multis filis in orbem circinalis, quæ transverso subtemine, à centro quoquoque verum transmeant. Quare Tutnebus vocari scutulatum araneorum tete dicit, non à figura orbiculari, sed à multis quadris, vel scutulis, quas in eo conspicimus. *Scutulam* autem esse quadratam probat lib. 27. cap. 23. Et vestis quidem scutulata à Gallis ortum duxit. Plin. lib. 8. c. 41. *Plurimæ vero lictis tæxeræ, quæ polymita appellant. Alexandria instituit, scutulis dividere, Galia.* Meminit Juvenalis Sat. 2 y. 97.

Carulea indutus scutulata, aut galbina rasa.

Ego consilio hic intelligendum fore, id genus panni serici, quod diversis lictis flamen subcunctibus, villosas quasdam figuras exprimit: cujus usus ævo Scholiriano erat frequentissimus. Vulgo nostrati appellatur *Kassa*: & vestimentum in-

de confectum, *Kassa-kleed*. quod suprà etiam vocavimus holosericum, sed aliam proflus obcausam. Revise Ser. 9. ad y. 16. fol. 297. Et ejus generis vestimento depictum, videre licet Poëtam nostrum, eà in tabulâ, unde prototypum effigiei ipsius efformandum curavimus. RASA] Pauperes, plebei, & obscuri, qui villosis isto panno serico non utebantur, sed raso & lanco. MEMENTUR] Eò audaciæ devenirent ignobiles, ut nobilibus quamvis ultrione minitari sustinerent. Id enim nobilibus admodum probrosum, & junioribus inprimis, quibus sanguis æstuar, intolerabile haberetur.

536. QUÆ POTIOR SIT NORMA JUBÆ] Comæ, vel capillorum. Utrum proflus atrondendi, an per cirrhos, & cincinnos promittendi. Juba equorum vel leonum suprà descripsimus ad y. 81. fol. 365. Inde per metaphoram juba pro coma humana, Mart. lib. 1. Epig. 32. y. 6.

Dumque docent fusa lætæ colla juba.

537. QUÆQUE GALERICULIS &c.] Comis adoptivis, subtilibus capillamentis, quorum usus hodie promiscuus. Olim apud Romanos etiam ejusmodi galericulis seu pilis emptis utebantur. Juven. Satyr. 6. y. 120.

Sed nigrum flavo crimem abscondente galero.

Id est, attexis galero crinibus, ut explicat Salmastius. Quemadmodum non multis ab hinc annis vidimus ejusmodi capillamenta galericulis scorteis, cavè vel interici coherere. Suet. de Othone lib. 7. c. 42. *Galericulo capiti propter raritatem capillorum adaptato & annexo, ut nemo dignosceret.* Tertullianus de cultu foeminarum: *Affigitis præterea nescio quas enormitatos fusilium atque textilium capillamentorum, nunc in galeri modum, quasi vaginam capitis & operculum verticis; nunc in cervicem retrò suggestum.* Nisi hic mavis intelligi pilolos, quos curtis admodum alis, marginibus, vel umbraculis, constat eà ætate in familiari usu fuisse: uti & ab hinc quatuor lustris nondum exactis, mos idem aliquot annos tenuit Gallos & nostrates.

538. QUOMODO CONVENIAT &c.] De forma & cultu virginum, & puellarum, quarum sunt obsecrantissimi ejus generis juveni.

Qua saltu, facie, cantu, sermone decora?

340. *De leporis, caprea, turdi, viniq[ue] sapore.*

*De gradibus, quartis, octavis nobilitatis,
Iudice semellâ, caliendo & dentibus auctâ.*

*Mox inter Chionas, sine reprehore, petulcis
Cum sociis. Animos. Labet instaurare popinas*

345. *Largius. Ad latus est sua Lesbia cuique. Beatis
Invideant Divi. Genitor domicenia nati*

339. *QUA SALTU &c.]* Quæ comenderur ab arte saltandi, cantandi, eloqui, & à venustate: scil.

Navita de ventis, de bobus narrat orator;

De pueris virgo, virgine deique puer.

340. *DE LEPORIS, CAPREA &c.]* Hæc ganeonum & venariorum scientia est, quos nidores culinarii suffumigaverunt.

341. *DE GRADIBUS QUARTIS &c.]* Stemmatis, quæ vulgus vocat *quartaria*. Vide dicta ad *ψ* 171. Scrm. 9. fol. 308. His enim à puero institutus Melæ filius, apprimè vocalis & eloquens esse potest.

342. *CALIENTO ET DENTIBUS AUCTA]* Avia aut materterâ majore, jam feniculâ. & cui pili defluxere & dentes, ut sola deinceps spes naturæ defectum supplendi, sit in caliendo seu galericulo, & in insitibus seu arte insitibus dentibus Horat. l. 1. Sar. 5. *ψ* 48.

Canidia dentes, alium Sagana calidrum.

Quo loco exponunt interpretes calidrum *metastiver*, sed comam apposiram. Alias enim sit opetimentum aut ornamentum capitis. Turneb. l. 7. c. 20. Lambinus in loc. Horat. Terren. Petronius *Corymbium* appellat. Ita enim ejus Sartycon: *Sevocatum me non minus decore exornavit capillamento: immò commendatior vultus enituit, quia flavicommum corymbion erat.* Ubi interpretet intelligunt, tam capitis ornamentum, quàm comam hypocriticam, seu galericulum. Sed una ratio non potest alteram, potest enim & ornare vel opere caput, & veros crines mentiri. Arnobius lib. 6. inter probrofa Deorum insignia collocat, *falliculas, clavus, calidra, famites, salaria &c.* ubi per *calidra*, inquit Elmenhorstius, intelligitur *utrumque aspidæ*, id est, mundus, vel ornamentum capitis. Optimè *iudice semella*: nam ab aviis maximè, earumque genitoribus deducunt rami nobilitatis: cum patris, avi, proavi, eorumque progenitorum idem sit nobilitatis insigne.

343. *MOX INTER CHIONAS]* Supple semet collocat: id est, unâ cum sociis moechas suas adit. Abrupto nempe morali diverticulo, pergit adâ juvenum, ingruente jam nocte, describere. *Chione* celebris quæstuaria, de qua ita Mart. lib. 1. *Epiq.* 35. *ψ* 7.

A Chione saltum, vel ab Helide discite pudorem; Abscondunt spurcas hæc monumenta lupas. De nominis eismo egimus fuscè suprà Serm. 5. ad *ψ* 204. fol. 112.

SINE REPREHORE] Liberè, exita conspectum patris, aut patris, vel aliorum, quorum supercilia in hac turpitudine metuunt.

344. *ANIMOS]* Vocet, instauramus, vel induamus. Imitatur voces eorum, quibus se ipsi animant, ad Marrem Dionæum: quasi dicant, animo! *lialicè, animo!* Gallicè & apud nos *courage!* *INSTAURARE]* Revivere, & genio indulgere liberaliùs quàm horis maruinis.

345. *AD LATUS EST SUA LESBIA &c.]* Sua cuique amia, & conductâ ad usuram corporis. Hoc nemine Caullus suam, ut quidam volunt Claudiam, ut alii Clodium, insignivie, ne valigaretur & innoresceret. Hanc compellat *Epiq.* 5. *Vivamus mea Lesbia atque amemus.*

Naso Trist. lib. 2. *Eleg.* 1. *ψ* 427. *Sic sua lascivo cantata est sapè Casulle* *Famina, cui falsum Lesbia, nomen erat.*

346. *INVIDEANT DIVI.]* Id est, tam sibi videntur esse beatis, ut Deorum felicitas, eis possit cedere. *DOMICENIA]* Unâ secum cenantem non habet filium, & quidem sine censura. Patris enim benignitas, & præiudicium de continentia filii conceptum, colorant omnia. *Domicanium* vox est à Martiale primum usitata & efficta. Sic canit. lib. 5. *Epiq.* 79. *ψ* 1.

Si trifidi domicanio laboras. Et lib. 12. *Epiq.* 78. *ψ* 6.

Affectu domicanio clientem. Ggg 3

*Non spectat, multum de sobrietate modesti
Securis juvenis. s. Saltem hoc pro laude paciscor:
Non quacumque lupâ, non quovis fornice prurit.
550. Tantum furtivâ rapitur corruptor amicâ,
Atque in deliciis vaser est. D. Quin imò vagatur,
Ut pascalis avis funesta novalibus. s. Et nunc
Clandestina Venus passim perhibetur honesta.*

547. SOBRIETATE] Quam falsò credis patet. Salte ac acutè irritum. Ut premat supinam patris incuri socordiam?

548. SALTEM HOC &c.] S. alius quisquam vel patronus, vel fannio. Solent enim filiorum falsa benignius interpretari parentes, & eorum turpitudinem, si omnino diluere non possint, elevare. Virg. Æneid. l. 5. v. 230.

-----Vitamque volunt pro laude pacisci.

Idem ferè lib. 12. Æneid. v. 49.

549. QUACUMQUE LUPA] Non omnibus promiscuè scortis, aut vulgaribus prostibulis se commiscet. NON QUOVIS FORNICE] Non quovis lupakan. Lupx olim in locis fornicatis degabant, quæ inde ab idoneis fornicæ dicta. Juven. Satyr. 3. v. 156.

Lenium pueri quocumque in fornice nati. Inde & fornicari. PRURIT] Ardet, tenetur, ad Venere[m] incitatur.

550. TANTUM FURTIVÂ] Clandestinâ, occultâ, quâ furim & clam uxor, cum alio nemine consuetâ. CORRUPTOR] Stuprator, blandimentis, astu, & pluvio Jove, in pellectæ juvenculæ sinum illapsus.

551. IN DELICIIS VASER EST] Prudens, catus, & nemine conscio fornicator, obsequens vulgato isti: *si non casid, saltem canid*. Ita isti, parentes, aut alii malè seriantium palpones. QUIN IMO] Excipit hic iterum Diogenes.

552. UT PASCALIS AVIS] Tanquam passer hinc & inde volitando, & amans suis adpiendo. Passer avium salacissimus. Auctor Carminis Petraræ inter adagia Cognati

-----Sine fine prurientes.

Vermis passeribus salacior.

Nota passerum salacitas, quibus propterea vitam breviorē tribuunt scriptores. Passerem unum horæ dimidiz spatio vigesit femellam iduisse, prodit apud Jonsonum Scaliger. Terpsicles apud Athen. l. 9. c. 10. eos qui passeribus vescuntur, in Venere[m] precipites esse tradit. Inde

& fictum creditur à Sappho, veneris currum irahi à passeribus. Sensus est: non secus vagatur & oberrat omnes fornice, quam passer novalia. Passeris periphrasis est, *avis pascalis*, quæ passim pascitur, seu cibum nusquam non querit. *Aves quæ passim pascuntur*, inquit Casaubonus in Persium, veteres Latini *pascuales* & *pasciles*, Græci *paschalides*, & *pascales* dixerunt. FUNESTA NOVALIBUS] Segeti & arvis noxia. Novalia propriè dicuntur, quæ alternis annis feruntur, ut inquit Plin. lib. 18. c. 19. Hic autem pro agro fragibus ferendis exculto. Quod utrumque passeribus quædrat: passim enim vagantur: exualis autem esse arvis, agricolis novum est. Plin. lib. 18. cap. 17. *Pestem*, inquit, à milio atque panico sturnorum passerumve agmina scio abigi herbâ, cuius nomen ignotum est. &c. Sicque Auctor noster in M. SS. locum hunc exponit, præfenti versui in margine subiciens *to passer* Pro facta & molli potuit Juven. Satyr. 9. v. 54.

Dix passer cui tot montes, tot prædia servant? Hinc adagium, *Passere salacior*, Angelo Polit. *passer*, in obscenè numerari lib. observat, & emend. c. 6. ET NUNC] Hæc erant. Vox est S.

553. CLANDESTINA VENUS] Clam & occultè scortari. PASSIM] Ubique & a plerisque, sed Veneris stipendia mercenibus, & perversis auctoribus, qui in propria, ut soleni, causa talpæ sunt. HONESTA] Legitima, concessa, non pudenda. SCORTATIONEM, sive, ut hodie loquuntur Theologi, fornicationem meram aut simplicem intelligunt; illam scilicet quæ calebs vel liber cum inupta vel libera committitur, nemini damnum vel injuriam, ut rentur, inferendo. Sed utpiensentes illos & turpissimos opinatores, & speciosas eorum rationes, includit. bili plaga perimit magnus gentium Doctor Apostolus Epistolâ ad Cor. c. 6. v. 9. *Neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles &c. regnum Dei possidebunt.* Et paulum infra v. 19. *Qui animo fornicantur, in corpus suum peccant. An nescitis quo-*

- D. *Sed subita invadit macies : fu lutea pellis ;*
 555. *Segnities pedibus : prohibent consistere vires :
 Est dolor articulis , miseraeque in fronte corona.
 Vera lues. Medicum accersis : nam si mora longa,
 Exitium superabit opem. P. Si culpa subesset,
 Non utique haerere : sed nulla occasio tibi.*
 560. *Nullus ob ancillam stupratam , que pudibunda,
 Quae nolens vult , & lacrymatur , curtius unquam*

quoniam membra vestra , templum sunt Spiritus sancti , qui in vobis est , quem habetis à Deo , & non estis vestris Quae omnia non nisi de scortationis , seu simplicis fornicationis noxâ , intelligi posse pro comperto est : & ipsa orationis coniectura ferriâ expensa , vel ipsos auctores proprio calculo condemnat. Quin ipse Sannio , qui hic loquitur , argumenta ejusmodi profert , ut rideat & carpat.

554. SED SUBITA INVADIT &c.] Praeludia morbi Lesbiani. Contracto siquidem contagio , mox vitiaur hepar , & ex eo hæmatosis , sive sanguinis confectio. Inde omnes corporis partes , suâ quolibet nutrimenti porione frustratæ marcescunt. Inde macies. Loquitur hic Diogenes. LUTEA PELLIS] Flava , ut solent affecta corpora.

555. SEGNIETIES PEDIBUS &c.] Ex symptomatis supra relatis Serm. 9. ad §. 124. fol. 302. & à viribus profligatis , à macerato & debilitato corpore &c.

556. DOLOR ARTICULIS] Prosequitur serièr symptomatum. Natura enim , ne vitulensum quid partes principes infectas , illud in corporis extrema & cutem protrudit. Nam cum maligni vapores , tanquam ex bulliente olla , in operculum , id est , hominis inquinari caput , aguntur , ibidemque ob cranii cuiusque densitatem sistuntur , fortas vel sub cutem capitis delabuntur , vel in articulos & artus delibantur. Hinc immanis articulorum dolor , & ut sequitur MISERA IN FRONTE CORONA] Ex pustulis scilicet , & papulis in fronte & temporibus : vulgus initiatorum coronæ vocat appellat : quod videntur ipso situ caput eatenus coronatæ. Sic Juven. de Floribus Sat. 15. §. 50. ----- Multaque in fronte corona.

557. VERA LUES] Per excellentiam , seu antonomasticè , quia solo contagio nascitur. Titulos & nomenclaturas illius illustravimus supra Serm. 8. ad §. 124. fol. 302. MEDICUM ACCERSIS] Chirurgum , qui manibus ægro opitulatur.

Hortatur jocose , ut acerbius mordeat. SI MORA LONGA] Si diutius distuleris medicinam malo adhibere. Juven. Satyr. 2. §. 167.

----- Nam si mora longior urbem Indulset pueris , non unquam deeris amator. Ac si dicat : audi istud Nasonis libro 1. de remed. Amoris , §. 91.

Principiis obsta : sero medicina paratur , Cum mala per longas invaluere moras. Nam elapsâ opportunitate curandi huius mali , ars non valet nisi mancas & dimidiatas curationes exequi. Hinc tot monocoli , cæci , adunci , furdastri , blæsi , simi , ægros , furdastri , curti &c. qui stigmata quæ debent Cypridi , seu partem gloriæ Marti deficiunt.

558. EXITIUM SUPERABIT OPEM] Morbus ipse exitii causâ , curari non poterit. SI CULPA SUBESSET &c.] P. sem passer hic loquitur , & culpam extenuat. Ac si dicat , si res mihi cum Lesbiana , aut iniquitatis fuisset.

559. NON UTIQUE HAERERE] Non differrem remedium , vel opem medicam. NULLA OCCASIO TIBI] Nihil à me commissum , unde malum hoc sequatur.

560. NULLUS OB ANCILLAM &c.] Obrutæ hie contendit usum se fuisse virgine , impollutâ , pudibundâ , non semitatis : id est Veneris lue non contaminatâ. PUDIBUNDA] Urpote cui adhuc integer pudor , non discincta , ut sunt , quæ non semel Veneti litantur.

561. QUIA NOLENS VULT] Quæ quidem blanditiis , promissis , muneribus , aut æstro Veneris illecta , sed tamen videt non vult , pudore coercita. Fortè ex astu muliebri ac meretricio. Nempe ut Nalo lib. 1. de Art. §. 665.

Pugnabis primo fortassis , & improbe , dicet , Pugnando vincis , sed tamen illa vult. ET LACRYMATUR] Quasi injuriam & vim passâ , dolens raptam virginitatem , mecuens infamiam :

Factus, vel sputet sub Mercurio. D. Sine curâ

Prorsus eris, velut attractus si possis inungi.

Hoc domitore feram superes in saltibus ipsis.

365. P. *Post hac me tute servet trieteris amica.*

D. Parte uteri interdum fiet toga curta solutæ :

Ecquid consilii ? P. Matertera sciverit ; imis

miam : sed non sine fuco & larva. Optimè enim Ovidius de remed. lib. 2. §. 294.

Vi fletent, oculos erudiere suos.

CURTIOR FACTUS] Luis malignitate, aut violentâ corrosione, nasi, auris, vel vereciti partem decoxit. Curtos enim Latini vocant, aliquâ corporis parte minutos, aut mutilos. Corn. Celsus lib. 7. c. 9. ubi de auribus, labris, naribusque curtis : curia, inquit, igitur in his tribus curari possunt. Sic Horat. l. 1. Sat. 6. §. 104.

----- Nunc mihi curto

Ira licet mulo, vel. si libet, usque Tarentum.

Pro mulo, cui cauda adempta vel curtata. Et idem ibid. Sat. 9. §. 69.

----- Vin tu t

Curis Iudeos oppedere t. ----

Curtos Iudeos nominat, quia penis particula mutili sunt. Propertius de equo cui caudæ partē resecta lib. 4. Eleg. 1. §. 20.

Qualia nunc curto iustra novantur equo.

362. SPUTET SUB MERCURIO] Sub ferulâ & disciplinâ magistri Mercurii. Id est, cogatur sputare, vel instituere malâ curam, per Piyalimum seu sputationem. Mercurium vocat argentum vivum vel fusile, quod ob mobilitatem etiam Mercurium nominant. Græcis nomen ab aquâ & argento est, diciturque, *ὕδαργυρον*. Ceterum, ut æger ad sputationem & salivam proritetur, solet inungi hydrargyrol, aut certe fumere portionem, Mercurio pulverulento, seu in pulvere redacta, medicatam: quo pacto procedit ars. SINE CURA] Instat iterum Diogenes cum insigni mimici : utitur enim iis consiliis, quæ suggerant sodales, aut aliquin familiares, quibulum audeat sua communicare, & non celare morbum: petinde ac si unus ex illis, curam familiari libertate ipsi persuadere & dicat : securus eris, si remedium adhibeas, quamvis pro comperto non sit, hac te tæbe laborare.

363. ATTRACTUS] Contagio inquinatus. Inungi Linimentis Mercurialibus, vel ex hydrargyro compositis.

364. HOC DOMITORE] Mercurio, qui à Germanis, ut prodit Ambrosius Parvus, MAG-

NUS MAGISTER [JOANNES salutatur. FERAM] Lucem campanam, & dagram, sphillitidem. IN SALTIBUS IPSIS] In ipso suo cubili & stabulo, unde nondum evagatur & excutitur ad alias corporis partes. Ipsis scilicet, initius malum hæret in loco contactu. *Salvus* quibusdam mali commatis vocabulum, plerisque lascivum olet.

365. POSTHAC &c.] Loquitur hic Mercurii discipulus scortator ipse, qui longâ macie excarnificatus, decernit vagæ Veneri nuntium mittere, & secundum Mercurii lumbifragium declinare. Hinc se vel integrum triennium addicit TURÆ] Incontraminatæ, sibi soli commiscendæ, à qua non imminet periculum contagionis. Id est, uni soli sanæ, & inaminatæ consecræ, non fædator seminariæ. O virginem consilium ! ad quod meritis exclamare iterum Noster, ut supra §. 465. --- O steriles verum respiciunt unquam ? TRIETERIS] Trium annorum spatium Mart. lib. 10. Epig. 53. §. 3.

Invida quem Lachesis raptum trieteride nona,

Dum numerat palmas credidit esse senem.

Id est, annos natum XXVII. Paulinus Epil. 2. ad Auson. §. 1.

Desore mo parvis totâ trieteride seris.

Inde Trieterica Bacchi Orgia, quæ tercio quoque anno apud Græcos celebrabantur. De his Virg. Æneid. lib. 4. §. 302.

----- Vix audio stimulant trieterica Baccho

Orgia, nocturnusque vocat clamore Cithæron. Papin. Statius Thebaid. 2. §. 667.

----- Non hæc trieterica vobis

Nox patrio de more venit, non orgia Cadmi.

366. PARTE UTERI] Anteriori, vel à parte uteri. Arguitur hic Diogenes, ut falsius illudat. FRET TOGA CURTA] Tunica muliebris apparebit curia, ob uterum sæcra gravem. Obiectat igitur Diogenes hic aliud malum : nempe si commisceatur sibi soli devotæ, hanc quandoque succundandam, cuius rei merus non est à seminariis. SOLUTA] in nuptæ.

367. ECQUID CONSTITIT ?] Urget Diogenes, ut vel ipse responso suo se damnet lascivus.

MA-

Expungar tabulis; pater implacabilis esset.

Vite, Sabinâ opus est. D. Coryledones malè fidæ?

570. *Tunc à matre rubens sub noctem exponitur infans,*

Pauperum ad ædiles ut perveniat; vel ut atrox

Mordius, ableget Campanas usque novercas,

MATERERA SCIVERIT] Supple, si sciverit. Lamentatur & queritur suprador. *Materiera* matris foror: hic celebs fortè, & nunquam nuptura, à quâ speret post mortem amplam sibi rem obvenituram, nisi hujus rei intellecto nuntio, ipsum testamentum expungat.

568. IMIS TABULIS] Ex imimo testamento. In imis tabulis hic esse dicuntur, quibus vel tota, vel magna pars hereditatis adscripta est, vel saltem pinguisimum aliquod legatum decernitur. Consona phrasi nostra vernacula: *Esse in imo testamento*, quod dicunt: *Diep in het testament staen*. Hoc dicitur de illo, qui liberaliter testamento locupletandus accietur. PATER INPLACABILIS &c.] Si sciat nempe, hanc culpam minime mihi condonet Et quia scelerest ille magis timet homines quàm Deum, subjicit execrabile & facinorosum consilium.

569. VITE] Silvestri scilicet seu tamm seu bryoniam intellexeris. SABINA] Herbâ sabinâ. Hæc auctore Plinio lib. 24. c. 11. *Brathy appellata à Gracis, duorum generum est: altera tamaricis similis folio, altera cypresse*. Duplex Pharmacum ad ejiciendos necandosque in utero foetus, Remedium infamiz abominandum, & Christianis auribus indignum: usinam & mentibus incognitum! CORYLEDONES MALE FIDÆ] Querit iterum, & institutum prosequitur Diogenes. Ac si dicat, si coryledones malè fidæ sunt: id est, fidæ fuerint malè, ut tu dicis, quia minime in rem tuam, sceleratis tuis pharmacis nec obsequuntur nec cedunt: quod retinent nimis arctè foetum, quem tu flagitioso & barbaro ausu niteris depellere Scelus hoc quàm vulgare fuerit apud Romanos, innuit ævi sui corrector Juvenalis. Satyr. 6. §. 93.

*Sed jaces aurato vix nulla puerpera læta,
Tantum artes hujus tantum medicamina possunt,
Qua steriles facis, atque homines in ventre no-*
candos

Conducit.....

Coryledones Galeno aliisque veteribus (recentiorum plerique dari negant) sunt oscula vel orificia venarum arteriarumque, quibus foetus per

umbilici radices, utero ejusque placentæ valentissimè committitur, spiritusque & sanguinem, ad vitam & augmentum, attrahit. Hæc ubi pharmaci virtute panduntur solvunturque, foetus, ob alimenti inopiam, exitum sibi molientem demittunt: & hinc abortio.

570. A MATRE RUBENS] Ut solent recenter editi. Phrasis ex JUVEN. deprompta Sat. 7. §. 197.

Sidera se excipiant modo primos incipientem

Edere vagitus, & adhuc à matre rubentem.

SUB NOCTEM] Primis tenebris, non ipso noctis silentio: ut dum adhuc vigilant homines, & per vias publicas commeat, tempestivius reperitur infans, curâ ædilium deferatur ad brephocomium, seu domum publicam, ubi curantur infantes expositi: nostrates appellant: *Het vinde-linghen huys*. Hoc enim curant matres, quæ parvi bene volunt, ut quàm citissimè ostendantur, ne cæli injuriis diu pateat, aut aliàs quodvis vitæ vel valetudinis periculum adeat.

571. PAUPERUM AD ADILES.] Eleemosynarios, ut vocamus. Hi enim ex opulentioribus & nobilioribus civibus à Senatu deliguntur, & munus decumanâ cum pietate, & accuratissimâ diligentia obcunt, gratis omnino & liberaliter, privatique rebus neglectis, corrogandis per urbem erogandisque eleemosynis, operam suam feridè & fideliter impendunt. Et hi uni edibus publicæ pietatis, quæ frequentes sunt, ita inprimis præfunt, pædocomio, parthenoni, brephocomio &c. de quo postremo jam dictum est. Et in his quidem aluntur pauperes pueri, virgines, infantes, quos miseranda marium egestas, aut metus infamiz exposuit. De ædilibus egimus supra Sermon. 9. ad §. 78. fol. 296.

572. ATRAOX MORDIUS] Nomen confictum Juvenis alicujus isto ævo noti, qui prolem hac ratione ptidem à se dimiserat. Restè atrox, quia, sine pietatis sensu, foetui æternum renuntiat, qui sic ablegat: consilio tam barbaro minime pater. CAMPANAS USQUE NOVERCAS] Ad rusticas Campinienfes, perpetuè alturas. Vide Ser. 3. fol. 57. Optimè novercas dicit, cum sint altrices alienæ prolis, ut novercæ privignorum:

H h h

Imò

Cum pare vaccarum. Scelus expurgandum hecatombe!

Cinge miser lumbos: quanti mala gaudia consensit,

575. *Sed docet Nemesis. Non hic sunt aurifodinae*

Proposita nobis gazae: non illius ergo

Venimus. In licitas praedas quin dirigit arcum?

imò & peiores novercis, cum infantis patrem nec cognoscant, nec ament, nec reverentur.

573. CUM PARE VACCARUM] Stipe, mercede, pramio, & pretio perpetuae nutritionis vel alituae. Id est, duabus vaccis mercantur perpetuam nutritionem: hocque pacto, per interpositum incognitum quemquam, convenio, prolem suam, amolendae infamiae, se ablegant, & perpetuis laboribus agriculturnae mancipant. Hoc actu nutrices parentes infantis ignorant, nec eum jam adulum de illis instruere possunt. Unde merito sequitur epiphonema **SCELUS EXPURGANDUM HECATOMBE!** Id est, crimen enorme ac decumanum, non nisi maximo sacro expiandum. *Hecatombe à centum* nomen habet. Εκατό enim Graecis centum dicitur, & βῆς, βορ. Fuit itaque olim apud Graecos Hecatombe maximum sacrificium, constabatque centum bobus, aut interduum etiam aliis pecoribus. Orium referi ad Lacones, quorum provincia vel regio Εκατόμυς, id est, centum urbium erat, teste Eustathio. Hoc autem sacrificium urbani, ad ledendam pestilentiam, etiam alie nationes. Quò respicit illud Horat. lib. 2. Od. 14. § 5.

Non si trecentis, quot quot unus dies

Amice placet illi rymabilem

Plutona iunxit. -----

Id est, ne tribus quidem hecatombis in diem. Vide Torquent. Hecatombe describitur à Jul. Capitolino in Max. & Balb. Hecatembe, inquit, tale sacrificium est. Centum ara uno in loco caespitia exstinguuntur, & ad eas centum suae, centum oves mactantur. Nam si imperatorum sacrificium sit, centum leones, centum aquila, & cetera ejusmodi animalia centum feruntur.

574. CINGE MISER LUMBOS] Abstine te à rebus Veneris. Periphrasis deumpia ex Evang. Luc. 12. § 35. *Sint lumbi vestri praeconi.* Augustinus lib. de continentia cap. 7. *Quid est lumbos accingere? Libidines continere.* Et Serm. 23. de verb. Dom. c. 2. *In lumbis accensis virginitate.* Gregorius Magnus Homil. 13. in Evang. *Lumbos praeconimus, cum carnis luxuriam per continentiam contrahimus.* Sedes enim libidinis

lumbi esse creduntur, quod semen genitale in illis confici arbitrantur. Augustinus lib. 2. contra Julian. *In lumbis quibus praetragimur, quaedam semina generationis esse dicuntur.* Inde optime Psalmographus Psalm. 37. § 8. *Lumbi mei impleri sunt illusionibus.* In quem locum Origenes, in rebus, inquit, vel in lumbis humanorum seminum receptaculum esse dicitur, ex quo illud genus indicatur peccati, quod per libidinem geritur. Lumbi sunt illa humani corporis pars, quae quinque dorsi vertebrae, thoracis venebras sequentibus, & ossi sacro incumbentibus, continetur. Illis interius adherent musculi aliquot quos Hippocrates *Ψιλας*, antiquiores aliqui, *αλόπικαι*, alii autem, *ινδομύτρες* appellaverunt. His incumbit feminis ossi, una, quae est renum. Plura vide apud Marfil. Cagnas. var. Obs. l. 4. c. 7. Inde libido, & Venus tot monstrorum patrens. **QUANTIS]** Quamvis anxietatibus, doloribus, periculis noxarum capitalium, impenditis, pœnis, maledictis, execrationibus &c. **MALE GAUDIA]** Deliciae Veneris.

575. SED DOCET NEMESIS] Post tot damnatam corporis, quam animi, Dei vindictam iustitia demonstrat. De Nemese revisendus est. § 31. Serm. 2. fol. 24. **AURIFODINAE]** Ordina: non hic sunt nobis propolis gazae, alicujus aurifodinae, ex qua scilicet. quotidie autem licet effoderet. *Aurifodina* loca, feroces, putei sunt, ex quibus aurum eruitur.

576. GAZAE] Immenae divitiarum, & quales Arabum. Est enim gazae regio Persica, Horat. lib. 1. Od. 29. § 1.

Ecce, beatis nunc Arabum invades

Gazam, & acriem militum paras.

Sensus est: non sunt nobis propolis aurifodinae in militia Veneris. ex qua liceat aurum eruere: cum è diverso in hac dilapidandi opes etiam immenae: sed alios in usus illarum convertendae sunt. **NON ILLIUS ERGO VENIMUS]** Non ideo nati sumus, ut mollem & libidinosam vitam ageremus, animos nostros deformemus, & aeternum cruciemus.

577. IN LICITAS PRAEDAS] Ductam ex lege conjun-

*Hæc facer, aut aliquis potuit monuisse sodalis.
Incipit ergo faces accendere mente jugales,
580. Et stabilire domum; pater institit ipse quod ante,
Sæpe soror patris. P. Ditissima Jumo Dearum,
Fidaque connubii præses, fecunda petenti,
Multiplici sine quâ scateat Cyrberea periculo:
Si formosa tibi, sine particulonibus heres
585. Abditur illustri genere; ad tua numina supplex,*

conjugem. DIRIGIS ARCM] Spicula, sagittas, pro quibus hic usurpatur *arcus*. Id est, expositâ allegoriâ, libidinem & æstrum Veneris. Ac si dicat: eccur non ducas uxorem, quando abstinere grave est? Ex consilio scilicet Apostoli Cor. i. c. 7. *¶ 9. Quod si non se continent, nubant.*

578. HÆC SACER] Sacerdos quispiam à sacra confessione, cujus est visus reprehendere, & consilia emendationis suggerere: iis inprimis qui hoc in luto demersi sunt, nunquam vel serò emergent, nisi temporis sanis istiusmodi consiliis obtemperent. SODALIS] Quo vivit familiariter, & cui perinde nota sunt delicta illius, quàm illi ipsi, aut Sacerdoti pœnitentiano.

579. FACES JUGALES] Nuptias. Vide suprà ad *¶ 139* fol. 374. & Serm. 6. ad *¶ 70*. fol. 131. ACCENDERE MENTE] Semet stimulare, & accendere scilicet cognatu ad nuptias. Id est, incipit cogitare de vitâ conjugali, & semet ad illius amorem & voluntatem excitare.

580. ET STABILIRE DOMUM] Familiam & Gentem liberis & hæreditibus, ne desideratâ prole masculâ, tot illustrium avorum eeris fumosa domus inieat. PATER INSTITIT] Urgenter aliquando postulavit pater, eâdem de causâ.

581. SÆPE SOROR PATRIS] Amita familiaris suæ sollicita, & saluti nepotis, cui nimis lubricus & periculosus calibatus. DITISSIMA JUMO & c.] Oratio est Passeris nostri ad Junonem nuptiarum divitiarumque præsidem, ut & nuptiæ, & divites impetrentur. Vide quæ diximus Serm. 2. ad *¶ 35*. fol. 24. Insinuat Poëta divites hodie Junonem, sive proprias opes adorare: illis blandiri, illis adulari, illis confidere, earumque augmento nuptias sibi decernere, qui alioquin ob libidinandi vagandique licentiam, uxorem ducturi non fuerant.

582. FIDAQUE CONNUBII PRÆSES] Ut jam

diximus & ostendimus suprà locis citatis. Illi enim vincla jugalia cuius. FÆCUNDA PETENTI] Conciliatrix fecunditatis, seu larga gratiarum donatrix, iis comoda & opportuna, qui ad te confluunt, te adorant.

583. MULTIPLICI SINE QUÂ & c.] Sine qua Venus exercita, res est plena periculi. Nempe ut jam eveniit stultorum magistro ac damno suo serò edoctus est, quanta pœnitentia & poena vitam tam libidinosâ ac procaciter transactam à tergo sequatur. Ita vagam jam Venetem, innotam, & inconcessim deestaur.

584. SI FORMOSA] Nam & Jumo formæ & venustati maritandarum præfesse credita est. Vox ejus apud Maronem est lib. 1. *Æneid. ¶ 76.*

----- *Quæ formâ pulcherrima, Desœpiam Connubio jungam stabili propriamque dicabo.*

TIBI] Tuis auspiciis, vel te conciliante nuptura. SINE PARTICULONIBUS HERES] Filia unica, sine coheredibus vel consoribus, quæ sola hereditatem adeat. *Particulones* Nonio sunt coheredes, quòd patres patrimoniî fumant: sicut consortes qui sortem vel hereditatem quamvis inter se dividendam habent. Utroque Græci nominant *συγκληρονομία*.

585. ABDITUR ILLUSTRIBUS GENERE] Alicubi latitat, me inscio, in familia quadam impensè nobili. Satis licenter: postulat enim formosam, divitem & unicam heredem, nobilem. Sed quando scitis fuerat, honestam, probam, & prudentem postulas? Hæc animum pasceret, illa corpus. AD TUA NUMINA] Reft in numero multitudinis, nam Jumo plura habet numina sive potestates. Octo ut minimùm illi tribuit Gyraldus, ut suprà insinuavimus. Sed scia hic in rem pueri nostri Junoni implorantur: scilicet, quatenus Divæ illi triplex potestas in divitiis, formas nubentium, & ipsas nuptias.

H h h 2

586.

*Non impar propero : solatia lubrica fisto,
Fortunasque meas cum possessore refigno.*

*D. Annuit : exulta : pro te permitte requirat,
Diva rotundandis hodie promptissima votis.*

590. *Deiöpeia tua est : tantum dignere procari.*

His animum oblectat tacitis sermonibus : utque

586. NON IMPAR] Tali dignus connubio, tali conjuge, non impar, nec illa inferior, seu divitiis seu nobilitatem spectes. SOLATIA LUBRICA SISTO] Oblectamenta Venerea, quæ me sæpe præcipitem dedere, & sine legitimis facibus, jam suspendo. Oblectamenta rectè solatia dicuntur, quia cum afficiunt homines, rerum aliarum curia & curas dispellunt. Cicero ad Attic. l. 4. Epl. 16. *Qui me aliquid posse delinueris, multa mihi dant solatia.* Id est, in rebus tristibus gaudia. Juven. Satyr. 13. § 179.

Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.
Lubrica autem sunt, quia multis lapsum creant.
587. FORTUNASQUE MEAS] Opes & facultates meas, tibi divitiarum & regnorum Regine accipies refero. CUM POSSESSORE] Et memet ipse unà cum illis RESIGNO] Relinquo tibi & restituo. Horat. lib. 1. Epl. 7 § 34.

Hæc ego si compellar imagine, cunctis refigno.
Et libro 9. Carm. Ode 29. § 53.

-----Si tuleret quantis
Pennis, refigne qua dedisti.-----
Signare dicimus quod signo impresso claudimus, resignare quod fracto vel ablato signo aperimus. Hoc quia fit, quando in libris dati & accepti pecuniam, quam accepimus signavimus, redditam demonstramus, non raro accipitur pro reddere vel restituere.

588. ANNUIT] Diogenes iterum irridet, & firmat spem Abydeni nostri. PRO TE PERMITTE REQUIRAT] Sine illam apud Nympham pro te perorare : sponte ac ultro in tua vota se dedet. Id est : interveni, vel desiderio divitiarum tuarum, se tibi submittet.

589. ROTUNDANDIS] Ad finem deducendis, perficiendis, absolvendis. ROTUNDA enim figura perfectissima est. Sic phrazi Belgica rotundum diem vocamus, inegrum diem & jam perfectum, cum cursum suum, XXIV. horarum gyro, sol perfecit. Item rotundos menses, rotundos annos dicimus, hæc ratione completos, Imò cum diffidimus, ut aliquis rem institutam ad optatum finem deducat, familiariter dicimus, *Hy en sal dat*

niet rendt schieten. Id est, sagittando id non rotundabit : ac si dicamus : non absolver, non obtinebit suum finem. Horat. lib. 1. Epl. 6. § 34. *Mille talenta rotundentur, totidem altera : porro Tertia succedant.*-----

Id est, aceruus aut summa mille talentorum compleatur, perficiatur, absolvatur, quod enim rotundum, undique perfectum est. Vide Torrent. & Lamb. in hunc locum Horat. HODIE] Hoc tempore, cum libertatis & licentiæ turpissima consuetudine inescatit adolescentem, maluit impuris semitariis & prostibulis se commiscere, corpus & animum perdere, quàm conjugali vinculo uni soli amores suos obligare. Unde nunquam vel rardè adorant Junonis numina, qui exultant & impudenter audent cum improbo conjugii suggillatore Ser. 6 § 210. pronuntiare :
-----Felix Vulcanum nocte latentem

Qui gerit in cornu, Veneros per compita venans
Multrugas, ulva nunquam devinctus amorem,
Apage hæc à Christianis menibus : Deo, aut legitime posteritati servemus corpora nostra, Hunc finem nobis præstituit natura, à quo qui defleunt, fidem naturæ violant, & contra Deum impiissimè adulterantur. Ubi tamen, damno suo edocti, sapere & de face cogitare incipiunt : adeunt divitiarum Reginam, ut hic noster : illa enim sola est, quæ hac ætate, quâ non ram conjuges expectantur, quàm earum divitiæ, primâ poller auctoritate : unde & PROMPTISSIMA VOIS auptialibus rotundandis.

590. DEIÖPEIA TUA EST] Illa ipsa dives & heres sine particulonibus, sed & formosa. Sic hominem suis somniis pascit Diogenes. *Deiöpeia* nomen est Nymphæ, de qua gloriatur Juno l. 1. Aneid. Virg. § 75.

Sunt mihi his septem præstanti corpore Nympha,
Quarum qua formâ pulcherrima Deiöpeia.
TANTUM DIGNERE PROCARI] Unicum tantum restat tibi officium, ut eam adeas, invisas, amorem tuum doceas, & te offeras.

591. HIS ANIMUM &c.] Hisce cogitationibus & spebus oblectat & pascit animum suum, securus

Nocte caput posuit, sibi, somno operante, videtur
Conformem desiderii duxisse puellam.

Famque agit ornando de curru conjugis aureo:

395. De pueris, famulis, utensilibusque parandis:

De canum & accipitrum numero, calorum, & equorum.

Dives, & antiquæ gentis Costa urbe moratur;

Moribus & formâ castigatissima nata

Cui surgit: requies, spes, gloria sola parentum.

rus de patrocinio & eloquentiæ Junonis: id est,
auri & divitiarum suatum.

392. NOCTE CAPUT POSUIT] In lecto jam ad
dormiendum comparatus, ubi in cervicali ac pul-
vinarium caput inclinaverit. SOMNO OPERAN-
TE] Phantasmata agitante.

393. CONFORMEM DESIDERIIS &c.] Eam
quam cupiat, vel qualem interdum vehementer
expetivit. DUXISSE] Uxorcm. Bellè: quod
enim valido ac vehementi desiderio vigilis ex-
petitus, noctu somniantibus per phasmata no-
bis repræsentari mirum non est. Sic de amanti-
bus Virgilius Ecl. 8. v. 108.

Credimus an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.

394. FAMQUE AGIT] Tacitè secum vel cum
familiaribus suis. DE CURRU] Rheda vel pilento
adorando, in usum & pompam futuræ con-
jugis. AUREO] Undique inaurando cum patergis
& reliquis ornamentis.

395. DE PUERIS] Pedissequi honesto loco
natis, qui domine ubique præsto, & ad manum
sint. TURBOSQUE, &c. 9. Pueri nobilium mini-
stros, inquit, pagios, velus pedagogianos pueros, ut
Marcellus nominat, vulgo solemus vocare. Locus
hic est Ammian Marcellini lib. 26. In pedago-
giani pueri speciem purpureis operis segminibus
pedum, tunica aurea distinctâ. In quem ita Mar-
cel. Ex quibus colligere possumus, pedagogianos
pueros nobiles appellatos, qui Principibus viris in-
serviunt, visse etiam sunt in deliciis, vulgo di-
cimus PAGGI, voce corrupta, sed non dissimili.
FAMULIS] Impendio vilioribus, quàm pedago-
giani, qui vilioribus & ignobilioribus officiis
deserviunt. UTENSILIBUSQUE] Supellectile
omnis generis, ad usum & ornatum futuræ do-
mus ac familiæ.

396. DE CANUM] Venaticorum. ACCIPIT-
RUM] Avium prædatricum: quibus videlicet
venetur vel aucupetur: pro more nobilium, ut

aliquid exquisitioris edulii, labore suo empi-
dominæ mensis bene condiendum inferat. De Ac-
cipitris ejusque speciebus egimus Serm. 5. ad v.
108. fol. 99. CALORUM] Servotum viliorum, qui
in venatione maximos labores subeunt. Calones
proprie militum servi, quos ita dictos arumant
a ferendis lignis & palis, ad usum militum: vel ut
alii, quia ligneas clavos gestabant, quæ Græci
αδλα nominant. Vnde dictos etiam vulgo cla-
vatores. Apud alios sibi audiunt ἀπὸ τῶν αὐλῶν,
quod est, vocare vel accersere. Pro vilioribus ser-
vis dici indicat hoc Horatii lib. 1. Sat. 6. v. 103.
---- Plures calones atque cavalli Descendi----
Ubi verus Glossema monet calones appellari vi-
liores servos, urbanos rusticosque, ad imitati-
onem calorum, qui in exercitiis serviunt. Vide
Torrent. Sic & Epl. 14 lib. 1. v. 41.

-----Invidas usum

Lignorum & pecoris sibi calo arguitur. & horti.
Cicero l. 3. de nat. Deorum. c. 11. Eos in can-
tibus albis, nullis calonibus, obviari Vacieno ve-
nisse existimat ET EQUORUM] In usus familia-
res, urbanos, rusticos, & venatorios &c.

397. DIVES ET ANTIQUÆ GENTIS] Vir ap-
pripinè nobilis & dives. COSTA] Nomen situm,
quo designat virum jam descriptum. URBE] In
hoc, vel in eadem urbe. MORATUR] Degit, habi-
tat, domicilium habet.

398. CASTIGATISSIMA] Absolutissima,
emendatissima. Id est, optimis moribus & singu-
lari venustate prædita. Castigatum dicitur me-
thorice, opus quodvis limatum, correctum, emen-
datum, absolutum: quod nullum opus arte fa-
ctum sit initio ad eodè perfectum, ut correctionem
aliquam non desideret.

399. CUI SURGIT] Crescit, pubescit, adolescit.
REQUIES, SPES, GLORIA] Unicè à parentibus
dilecta, utpote proles unica, heres sine particu-
laribus: ut supra postulatam.

• H h h 3

600.

600. Hanc videt, hanc ardet; petis hanc, patiturque repulsam.

P. Hoc genus, hi census? F. Sed malo virum ere carentem,

Quam es viro: & ingenuus gener hac in parte satisfacit.

A. Prano, capax rerum es, pauper, generosus, onustus
Prole; sed eximie correptus imagine formæ,

605. Melda, tuæ natæ, minor est; sine dote locabis.

Pr. Non me consulto cedit mea filia Melda.

600. HANC VIDET, HANC ARDET &c.] Recto ordine. Primum enim officium oculi subeunt. ----- Oculi sunt in amore ducit, ut dixit Propert. lib. 2. Eleg. 15. y. 12. Platoni referunt isthoc: ἀρετὴ τῷ ἔρωτι ὁ ἀγαθός: id est: visus amoris principium. Et Plutarchus de amore, ἡ γὰρ ἀφ' ἧς τῷ ταύτης τοῦ ἀγαθοῦ, quod dicunt, amoris capiendi causa visus est. Mulsus in Leandro, ἡ φθαρμένη δ' αἰὲς ἰεῖ. Id est: oculus via est. Ideo Virgilius Eclogā 8. y. 41.

Vi vidi, ut petii, ut mihi malus absulit error.

Quia ut idem lib. 3. Georg. y. 215.

Carpe enim viret paulatim, utique videndo
Fœmina, -----

Inde ergo admissis igniculis ad mentem, amat molliculus noster, ac tandem, ut voto potitur, accedit & supplicat. PATITURQUE REPULSAM] Dignum male feriat præmium. Repellitur a Costa divite, ac prisæ nobilitatis viro, conscio nempe turpissimarum scortationum, quibus discinctus ille pessimè in vulgo audiebat.

601. HOC GENUS, HI CENSUS?] Loquitur Passer: ac si dicat: hæc mea nobilitas, & hæc meæ divitiæ repelluntur? Men' tam illustri loco natum, tantique censibus opulentum ausis despiciet? SED MALO VIRUM &c.] Loquitur Costa & auream sententiam enuntiat: malo, inquit, filiz meæ virum sine divitiis, quàm divitias sine viro.

602. INGENUUS GENER] Futurus filiz meæ sponsus & maritus, nobili progenie cretus, liberaliter educatus, moribus honestis & nobilitate dignis imbutus, licet non opulentus, satis mihi auleat, si virtutibus & studiis animum excoluit, & propria nobilitate, quæ in motibus spectatur, se ipse commendat. Quibus enim animus excolutus non est, næ viri nomine indigni sunt. Sic censent Patres quibus cor & animus ad honesta: nam hi in bono genero acquirunt filium, in malo perdunt & filiam. Iridet cum sale indulgentiam

& incuriam patris Meldæ, quod filium tam molliiter instituendo perdiderit.

603. PRANO] Loquitur paranympus quispian, conciliandis nuptiis à Melda adhibitus, qui Pranonem (ita virum nominat) inducat, ut filiam suam Meldæ filio locet. CAPAX &c.] Rebus magnis agendis par & idoneus. GENEROSUS] Nobilis. ONUSTUS] Gravatus.

604. PROLE] Multis liberis alendis, & suo tempore dotandis. CORREPTUS IMAGINE] Elegantia vultus in ejus amorem pellectus.

605. MELDA MINOR] Filius Meldæ, seu Melda junior. Minor & minores, sæpe pro juniore & junioribus dicuntur. S. Augustinus l. 6. confess. c. 8. Ancilla, cum qua solebat accedere ad cuppam, litigans tum domina minore: Id est. Monica dominæ filia. TUÆ NATÆ] Filiz tuæ. Sic ordina minor Melda correptus est venustate tuæ filiz. SINE DOTE LOCABIS] Diviti indorata tam filiam trahes, si quæ tibi dotis gratia, magno rei tuæ compendio. Locare filiam, aut nuptum locare, proprium est Latinis scriptoribus Terent. Phorm. 4. 3. 40. --- Quæse, quid si filiam suam unicam locares? At Act 5. Scen. 1. y. 25.

--- Nuptum virginem locavi huic adolescententi. Plautus locare in matrimonium dixit. Ita enim Trinum. Act. 5. Scen. 3. y. 52.

Vbi erit locata virgo in matrimonium.

606. NON ME CONSULTO &c.] Meo consilio & voluntate non nuber Meldæ. Vox est Pranonis, opulentas filiz tuæ nuptias repellentes. Conatur itaque hic docere Diogenes, quàm sæpe voto frustrerentur lascivi adolescentes, qui turpitudinum suarum, infamiam, cuiuscumque sortis parentes deterrent, ne filias suas illis elocent, quorum facibus antea viræ auspacia nihil fortunati promittant. Ita solet in pœnam & medicinam divina Nemesis, ut contempti & spreti, redeant ad se, & propriorum vitiorum putore offendantur.

Crescere res parvas, magnas decrescere vidi.

*Quis pudor aut modus est? D. Cum patribus ergo bubulcis
Concertare juret, seducere sive puellam.*

610. *Aut cape deformem, aut cassam, aut sine gnomone, vel si
A furis oriunda, proci despecta, superfit,
Qua vetus exercet Testamentum. M. Nihil urges.
Quotidie quavis sub conditione, loquoque,*

607. CRESERE RES PARVAS &c.] Rationem repulsi aut sequotis consilii reddidit Prano: quod magna rerum sit inconsistentia. quod elati non raro deprimantur, depressi elerantur: talem quippe esse, & tam volubilem rerum omnium fortunam Ac si dicas Non est quod filiam meam Meldæ in matrimonium loce: nam & ego pauper & parvus crescere possum, & ille magnus & opulentus decrescere.

608. QVIS PUDOR AUT MODUS EST?] Supple, minori Meldæ, ut sit: Meldæ nec moribus pudorem, nec modum agendo præfert, in omnibus inuerecundus, immoderatus, & indignus cui nubar mea. CUM PATRIBUS BUBULCIS] Homini- bus agrestibus & infimæ sortis, ut sunt bubulci, qui bobus arant, aut boves pascunt. Id est, pro- cate filias virorum agrestium, qui domi, non homines sed vitulas & boves eduxerunt: quatum scilicet, filiarum rudes, moribus boves sint, nec cultæ nec insinuatæ, R. dei hominem.

609. CONCERTARE] Agere cum illis, & nupium postulare filiam SEDUCERE] Lenocin- nis, & inanibus promissis inducere, ut defectâ domo paternâ secum autugiat, & patentibus in- vitis nubar. PUELLAM] Alteruttam ex duobus, vel Cassæ, vel Pranonis filiam.

610. CAPE DEFORMEM] Duc conjugem inue- nustam, surpem, monogammam, quam ames, si potes, sine rivali. CASSAM] Indolentem, sine dote cassam vel catenem. Plaut. Aulular. Act. 2. Scen. 2. V. 14.

Virginem habere grandem, dote cassam.---
Sic & Cicero sanguine cassam dixit l. 2. divinac. c. 133. *Cassus* descendere à careo, ut à cæno, cænavi, canatus, ac si sit careo, carui, *cassus*, ex- stimat Turneb lib. 29. c. 34. AUT SINE GNO- MONE] Sine dense, vel cui jam omnes dentes ju- niores exciderunt: id est, vetulam, annosam *Gno- mone* vitulorum aut pullorum equinorum den- tes sunt, ex quibus discere liceat ætatem ipsius juveni. Lode *Agnomones* Julio Polluci dicuntur,

quibus jam gnomon exciderit, inquit Rhodig. lib. 12. cap. 9. apud quem Aristoteles gnomonas dentes vocat, quibus iumentorum ætas internoscitur. Et hinc *aboli* nuncupati equini puli, qui nondum dentes illos amiserunt. In proverbii Erasmi juvenias to *gnomon* & *regula*: quod est illud, ad quod unum reliqua omnia conferuntur, Et inde *æyréµus* dicitur, mente, consilio, judicio carens, stolidus, improbus, iniquus, sine regula recti & iusti: quam expositionem si quis huic loco quadrare velit, non linguæ sed intel- ligenda erit, non vetula vel annosa, sed stolidâ, & mente carens. Vide lexicon Scapulæ.

611. A FURTIS ORIUNDA] Noxia & extialis, ferox, iracunda, maligna, & furiarum filia, quæ Hebræis sacris dedita. Olim quidquid noxium & extiale, dicebatur à furis ortum. Vide Adag. Erasmi. PROCI DESPECTA] Illocabilis, sine amatoribus, quam nemo sponfam sibi velit, & quæ jam desloruit, & vitam virginalem in senii ætatem deformavit. SUPERAST] sola forsassis tes- tificia in familia sua, ob dotes jam commemorata, à nemine ad nuptias interpellata.

612. QUA VETUS EXERCET TESTAMENTUM] Sacris Judæicis devota, Ex natione fortè Lusitana, quæ olim frequens Antverpiæ, Judæorum situum suspitione laborabat. *Exercere vetus tes- tamentum*, hic est, vivere ad normam Legis Moisaicæ, in antiquo testamento præscriptam. In- ter, fragmenta enim quædam Auctoris nostri in- venio sequentia. ----- Aut quæ

*Sabbatha sanctificet, refect præputia natia,
Et vetus exercet testamentum.-----*

Sententia hæc est: vel ducat foris alicujus Ju- dææ filiam, seniculam, malignam, noxiam, & ab omnibus pretam. Nihil urges] Nihil con- cludis, nihil rectè doces, vana & stultia profers. Meldæ vox est.

613. QUAVIS SUB CONDITIONE &c.] Passim sine discrimine, sine longa & operosa delibera- tione, & ulro quasi.

Mopso Nisa datur. Rara illi gratia lecto.

615. *Divitiis rixæ cedant si & jurgia? Tum illos,
Lanigeras inter pecudes, balare jubebo;
Et natos natorum & qui nascentur ab illis.
Hæc pater intendit: spes illa novissima Meldæ.
Sed quota pars juvenum motus infrenium ad illas*

614. *MOPSO NISA DATUR*] Coeunt conjugia maximè inæqualia & dissimilia sorte, genere, formâ, famâ: indignis viris, præter expectationem, dignissima sponsa datur. Sumptum ex Pharm. seu Eclog. 8. Virgil. y. 26.

*Mopso Nisa datur: quid non speremus amantest
Iungentur jam gryphes equis.*-----

Quod in proverbium abiit, cum præter omniū spem, res præclara obvenit ei, qui proflus eâ indignus est: ut nihil jam non posse sperari, vel à quovis, appareat. Mopso hic vilissimus pastor, Nisa insigni formâ puella intelligitur. Vide Erasim. RARA ILLI GRATIA LECTO] Rara concordia vel amicitia ejusmodi conjugis. Respondet hic iterum Diogenes. De gratia vide Serm. 3. ad y. 278. fol. 56.

615. *DIVITIIS RIXÆ &c.*] Quasi dicat Diogenes: si divitiis etiam cedant rixæ: id est, si ob reverentiam divitiarum, quas unâ secum viri familiaris intulit uxor, contineatur vir sub ferula uxoris, & litigare rixarive cum illa, vel eam corripere minimè audeat. Nempe qui ut Plautinus Demænetus Astin. 1. 1. 74. de se dicturus sit:

*Argentum accepti, dato imperium vendidi.
Mulier quidem ut est Aulul. ejusdem 3. 5. 60.*

--- *Qua indotata est, ea in potestate est viri.
Dotata mastrant & malo & damno vires.*

TUM ILLOS] Viros nempe imperatrici conjugii legitimâ face conjunctos.

616. *LANIGERAS INTER*] Volo numerari inter oves & verveces, simplicissimum ac tollidum pecus. De illo Propert. 1. 2. Eleg. 16. y. 8.

Et solidum pleno vultu carpe pecus.
Id est, ovem. Ovis itaque per translationem dicitur, homo parum callidus, minimè serox, simplex, solidus. Sic Bæchides Plautinæ Aul. 5. Scen. 2. y. 3. Oves ludibrio uominant seves illos, ut simplices & minimè astutos.

Ba--- *Amabo, quis has huc ovis adiecit?*
M. *Ovis nos vocant pessuma. So. Pastor harum
Dormis, cum ha tuus sic à pecu palicantes.*
Caligula Silanum ovem auream appellat apud

Dionem lib. 59. Sic Timon apud Laërtium l. 7. Cleanthem hebetioris ingenii hominem, arietem vocat. Vide quæ diximus suprâ ad y. 310. fol. 393. de voce *vervæx*. Unde balare dicuntur, qui stolidè aliquid effutunt potius, quàm loquuntur. Arnob. contra gent. 1. 5. *Cornificius balare convincitur, qui nevitati presidentibus Divis aliena potentia vim donat.* Vide Herald. Sensus Poëtæ hic est: qui adulantur, & ob divitiis se submitunt uxoris, non viri sed oves censendi sunt.

617. *ET NATOS NATORUM &c.*] Immo & malum in filios serpet. Mulier enim quæ familiæ dictaturam gerit, ad placitum suum molliter educat liberos, & sexui sequiori subijcit: ut eos ad normam simplicitatis paternæ, arietinis moribus instituat. ET QUI NASCUNTUR &c.] Et in filios filiorum, & serus nepotes, malum se propagabit. Moribus enim in aliqua familia semel receptis constanter inhaeretur, nec sine tumultu, bello, & turbâ obstituitur. Desumptus versus ex Virgil. Aneid. 3. y. 98.

Et nati natorum & qui nascentur ab illis.

618. *HAC PATER INTENDIT*] Meldæ scilicet major desiderat, ut filius opulentiam ducat conjugem, cujus ille disciplinâ contineatur, & sacro metu Reginæ pecunie arietinam vitam agat. SPES ILLA NOVISSIMA] Anchora sacra, post tot repulsas & naufragia: hæc spe se consolatur.

619. *SED QUOTA PARS JUVENUM &c.*] Sic ordinandum: quota pars juvenum perveniat ad illas tædas motus infrenium? Id est, quæ causa sunt cur juvenes fiant infrenes, & dissolvantur. Quasi dicat: pauci juvenes, metu molestiarum jam memoratarum, perveniunt ad conjugia tam inæqualia, quæ cum sint illis ipsi invisâ, causâ vel motus sunt, cur evadant effrenes, & capistrum conjugale horreat, malinque uti desultoriâ, quàm ratâ & legitimâ Venere. Notar parentes avaros, qui nimis ardenter expetunt filiis suis opulentissimas quasvis nuptias, nihil pensi habentes, quàm sibi commodas & morigeras illi postea uxores habituri sint, & quàm de imperio fami-

620. *Perveniet tadas? Veneris contagio multos
Eripit ad plures; nullâ medicabilis arte,
Proposito, aut Nemesi: monumenta illusa relictis.
Assiduus alii dapibus, vinoque sepulti,
Surgere non meminere magis, stillante catharro:*

familie tumultuatori. *Motus* pro causa usur-
pari, indicat illud Plinii Secundi lib. 3. Epist. 4.
ad Macrin. *Audisti consilii mei motus, superest
alterutra ex parte iudicium tuum.* Quod est, au-
disti rationes, quibus motus sum.

620. *PERVENIET TADAS*] Ad conjugium.
De facibus & redtis alibi dictum satis. *VENERIS
CONTAGIO*] Moribus Neapolitanus, vel immo-
deratus Veneris usus. Nam ut rectè Celsus lib. 1.
cap. 1. *Frequens contumeliosus corpus solvit.*

621. *ERIPIT AD PLURES*] Tollit ex hac vitâ,
antequam de morum correctione ac conjugio
cogitent. Abire, transire, penetrare, eripi ad plures
dicuntur, qui vitam cum morte commutant,
notatione Græca. Nam Græci sicut Deos ali-
quando *agiorotes*, id est, *meliores*: ita & mortu-
os non ratò *maliores*, id est, *plures*, appella-
runt. Scilicet quia plures sunt mortui, quàm vivi.
Vide Guil. Canterum Novar. Lect. lib. 4. c. 18.
Pausanias lib. 1. auctor est, Megarensibus red-
ditum fuisse oraculum Apollinis Delphici: felices
eos futuros, si cum *pluribus* consularent.
Quâ voce intellectâ, curiam eo loci extruxerunt,
ubi Heroum sepulchra erant. Alciat. Parerg. 10.
c. 13. Inde Plaut. Trin. 2.2.13. --- *Quin prius
Me ad plures penetravi? Nam hi morer Græ.* ---
*Se penetrare dixit, pro se prosperare. Mortuos si-
militer fere phrafi priores appellavit Phædrus. Sic
enim habet lib. 4. Fab. 20. §. 1.*

Abierunt illi: quò priores abierunt.
Quid mente caca miserum torquet spiritum?
Sic & Seneca Epl. 52. *Tu vero etiam ad priores
revertere, qui vacant. Adjuvare non possunt, non
sanantur qui sunt, sed & qui fuerunt.* Sic & Plau-
tus Casin. Prolog. §. 19

Qui nunc abierunt hinc in communem locum.
Dixit pro, qui nunc mortui sunt. Communis
enim locus est unde negant redire quemquam.
Ad quæ obiter notandum, veteres olim absti-
nuisse vocabulis mortui aut mortuorum, ne co-
gerentur malè ominari, quod Græcis est *duoph-
phos*. Inde & pro *mortui*, dixerunt *abire*, ut jam
vidimus. Sic & Cicero Phil. 1. c. 10. *Si quid hu-*

manum accidisset, id est, si mors me invasisset,
nam sequitur: *Multa autem impendere videban-
tur prator naturam etiam, præterque factum.* Et
similis phrasis in iure frequens est. *NULLA ME-
DICABILIS ARTE*] Libidinandi consuetudo nullo
remedio superatur. Degustata quippe semel
Venerearum voluptatum illecebra, ita mentem
occupat: ut numquam deinceps eam ad honesta
regredi patiarur. Optimè S. Augustinus l. 3. Conf.
cap. 5. *Ex voluntate perversa facta est libido: &
dum servitur libidini, facta est consuetudo: &
dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.*

622. *PROPOSITO*] Animi decreto, & senâ vo-
luntate vitam in melius commuandâ. Consue-
tutine enim, & habitu pravo imbuta mens, sem-
per in proclivi est: & ad lapsum prona. *NEMESI*]
Divina ultione, seu pœnis, quas immittit ex usu
libidinantibus. Ut præter memoratam luem Gal-
licanam, sunt egellus, corporis marcor, mala sa-
ma, nuptiarum repulsi, & cetera quæ iustissimus
Deus cumulat in perniciem corporum, semet
tam pravè ac turpiter abutentium. *MONIMENTA
ILLUSA*] Exempla insignis illusionis. Nam dum
sperant vitam corrigere, morbo mœdri, & jungi
conjugio: mors eos præripit, & prius viâ quàm
turpitudine suâ destruitur. Quâ quæ major
possit esse illusio? *RELICTIS*] Vivis, qui à mor-
tuis, pluribus, prioribus relictî sunt.

623. *DAPIBUS VINOQUE SEPULTI*] Gnatho-
nes, belluones, nepotes, pamphagi, ganeones,
popinones, gastrimargi, gurgites, lurtcones, &
siqui hoc in genere, quovis alio titulo insigniuntur,
adeo & tam diu corpus efficit & vino sabur-
rant, donec animam exhalant. Nam

624. *SURGERE*] Elesto manè, in quem pri-
dè factum corpus reclinaverunt. *NON MEMINERE*
] Memoria & animâ exui. *STILLANTE CAT-
THARRO*] Defluxu vel destillatione humoris visci-
di, aut crassæ salivæ, de qua egimus suprà ad
§. 47. 8. fol. 412. Corpori enim quotidie madenti,
ex facili hoc malum accidit. Eius namque in vul-
go ad hominem suum vox est: *Desine fundere,
desinam fluere.*

625. *Eructant animam, vitamque in limine sistunt.*

Subscribit monitis abstemius aleo nostris,

Nil commune sibi cum potatore reservans.

Nec Veneris pharetris macer est: discrimine parvo,

Multa lucraturus thesauros concipit arcæ.

630. *Si canis arrabiat, nox sufficit una paternis*

Censibus; & superest miserorum vivere fatis.

Hercule si ludat dextro, Rhamnuside natum

625. ERUCTANT ANIMAM] Violentâ violentiâ animam corpore exactam expiunt. IN LIMINE] Ipso vivendi initio, in flore ætatis. Adolescentes enim vivere incipiunt: cum infantium & puerorum, vix hominum vita sit. Vitam namque à ratione meremur; & qui eâ utitur jam adultâ ratione, vivere verè dicendus est.

626. SUBSCRIBIT MONITIS] Meis scilicet est, dictis meis assentitur, dicta mea rata habet, probat. Sic Principes, qui Senatusconsultum subscribunt, dicuntur id habere ratum. ABSTEMIUS] Vini abstiniens, quasi abs temere se continens. Temetum autem prisca vinum erat. Inde restant adhuc vestigia, temulentus, & temulentia, & hoc ipsum abstemius A. Gell. lib. 10. c. 23. Mulieres, inquit, Roma atque in Latia aetatem abstemiam egisse, hoc est vino semper, quod temetum prisca lingua appellatur, abstinnisse dicunt. Hæc voce usus Lucilius lib. 6. in reliq. Douz. n. 5. Lantificam dici siccam atque abstemiâ ubi audit. Item & Ovid. Metam. lib. 15. v. 323..

Vina fugit, gaudentque meris abstemius undis. Varro de vit. pop. Rom. apud Nonium: Quamtopere abstemias mulieres voluerint esse, vel ex uno exemplo potest videri. ALEO] Aleator, qui quotidianus vel frequens est in alea.

627. NIL COMMUNE &c.] Inimicus ingluviæ, gula, gastrimargæ, & nihil cum potatoribus communicans, eorumque se contuberniis abstinent. Arripit aleatores, quibus aliunde accessit vitium: scilicet vel ab immoderatione, vel à cupiditate lurri.

628. NE VENERIS &c.] Non tenetur libidine, amore puellari non macrescit. DISCRIMINE PARVO] Exiguæ iacturæ periculo. Hoc sibi initio persuaderi aleator: nam tunc exiguum quid æris in lufum deponitur: verum mox crescente æstu, vel damni refarciendi, vel plus lucrandi, quandoque augetur adeo, ut solvendo non sint, qui perdere.

629. MULTA LUCRATURUS &c.] Uri quidem sperat. THESAUROS] Ingentes divitias, magnam auri molem, perpetuo subvenientis fortunæ, CONCIPIT] Sibi imaginatur, & persuadet. ARCA] Servandos diu in arcâ.

630. SI CANIS ARRABIAT] Rabidus tibi sit, aut damnosus. Allegoricus, alludendo ad canem animal, cui proprium est rabire. Nam rabies, ut inquit Festus, morbus caninus est. Sensus est, si aleam infelicitè jacias: nam canis iactus infortunatissimus est, ut diximus suprà de canicula ad v. 461. fol. 409. Nox] Lulus in totam noctem productus. Quippe dum aleatores incalescunt, somni immemores, integras sæpe noctes abaco incumbunt; nec ante occidisse phæbum intelligunt, quàm rubeat Aurora. PATERNIS CENSIBUS] Supple. decoquendis. Sensus est: unica nox potus est, solidum hominis patrimonium absumere, & omnia reliquæ vitæ adminicula dilapidare. Hoc est, unica nocte potest perdere omnes suas, quas habet, facultates.

631. SUPEREST MISERORUM &c.] Hoc unum post amissas opes superest, ut pauperem ac tenuem vitam agat inopertum, & egenus moriatur: FATO] Sorte, miserâ, casu.

632. HERCULE SI LUDAT DEXTRO] Si alea iacta feliciter cadat, & fortunæ illi cedat lusus, Hercules hoc loco iactus est felicissimus talorum, qui hic ad efferas transferretur, sicuti plerumque iactuum nomina & viliis & refferis sunt communia. Plaut. Curcul. Act. 2. Scen. 3. v. 78.

..... Iacis volucribus quatuor.

Talos arripio, invoco aliam meam nutricem, Herculem

Iacta Basilicum. Propius magnum poculum. Quem locum, ut vitaturus, aliter interrumpit Lapsus Antiq. Leti 1.1. c. 21. turtur doctissimus Del Rio in Hercule. furent. & ex D. Cypriano, Turnebi sententiæ accedit, qui lib. 12. c. 7. dixer-

Se putat; & poscit sibi frena volubilis axis

Infelix Phaëthon; donec temeraria vota,

635. *Intertrimento proprio, cognoveris, & se*

In puris & nudis tristi à numine lulum.

Illius exemplo trahitur nunc quisque; Monarcha

Colludente, domum, qui centum millia, felix,

diserit dicit, vultus iactum fuisse infelicem: Herculis verò Basilici faustum & fortunatum. Eorum enim uterque ait, talorum superficiebus depictas vel sculptas fuisse imagines, quarum alia Venerem, alia Herculem, alia regulum, alia vultum, alia denique aliud Numen, vel quodvis aliud repræsentant. Ude concludit Turneb loco cit. *Idem Hercules basilici, id est, regii, sanctus & felix. Herculem autem basilicum accipio, non qui, ut in laboribus exaltandis, leonis exuvii esset vestitus: sed qui, omnibus persuasum arumum, cultu regio esset ornatus.* Siquis autem hic cum Lipsio sentiat, & iactum vocari velit basilicum, non Herculem basilicum, in loco citato Plauri, per me licet: sed tunc exponam *Idem hercule si ludas dextro*, in eundem sensum, ut sit idem quod istud, si feliciter ludas: cā propterea ratione, quā interpretati sumus Serm. 10. § 129. *Hercule vel dextro.* Vide quæ diximus ibidem fol. 332. RHAMNUS IDE NATUM &c.] Se credit fortunæ filium, diuissimum, & maximè locupletem. Uī suprà Seimone 10. ad §. 20. fol. 319. *Rhamnusus* hoc loco Nemesis est, quæ & Deorum invidia, simul & fortuna. Multis hoc docet doctissimus Gevarius noster libr. 3. Elect. ad §. 121. Epiced. Glaucæ libr. 2. Silvar. ubi ex Iusto Ryckio addert veterem inscriptionem, cuius hoc initium: DEÆ NEMESI SIVE FORTUNÆ, PISTORIUS &c. De Rhamnusia reviti potest §. 31. Serm. 2 fol. 24.

633. POSCIT FRENA] Moderationem & regimen. VOLUBILIS AXIS] Fortunæ, seu totæ, cui fingitur insistere, in gyrum agi, nunc his, nunc illis vultu arridere, nemini constanter favere. Quasi dicat, committit se fortunæ à se dirigendæ, audeatque sibi promittere fortunatos alex iactus, vel eos, quos optet.

634. INFELIX PHAËTON] Instat Phaëtonis, qui se audent credere equis solaribus à se dirigendis, in præceptis ruit. Vide Metam. Ovid. lib. 2. De illo Naso lib. 1. Trist. Eleg. 1. §. 79.

Vires celsam Phaëton si videret, & quos Optaret stultæ, sanguine nollet equos.

TEMERARIA VOTA] Temerarium & stultum desiderium ludendi, & semet alex vel fortunæ committendi: supple, *suiffe.*

635. INTERTRIMENTO PROPRIO] Detrimento, damno, dispendio, & omnis rei tuæ turpissimè iactura. Apud *intertrimentum* posuit, quasi mutuo attritu collusores & aleatores substantiam suam terant. Paucos enim ditavit alex. Quadiat optimè Varronis interpretationi, qui lib. 5. de Ling. Lat. *Detrimentum*, inquit, à *destrui*, quod ea quæ trisa minoris pretii. Ab eadem mente *intertrimentum* ab eo, quod duo, quæ inter se trita, & diminuta, à quo etiam *intertrigo* dicta. Terent. Heaut. Act. 3. Scen. 1. §. 39.

Nunc cum *sino* magno intertrimento non potest. COGNOVERIT] Temere se alexam adamasse.

636. IN PURIS ET NUDIS] Omnibus fortunis & viarum administris privatum vel exutum. Adagium hodie trinum, originem videtur duxisse à Theologis, qui hominem in puris & nudis naturalibus positum dicunt, dum cum intelligunt omni Dei adiutorio destitutum, secundum nudas & puras naturæ vires operari. Possit etiam torqueri ad corporum egestatem & nuditatem, dum quis nimis egestate compellitur, malè tectus & quasi nudus incidere. TRISTE A NUMINE] Fortunæ adversæ, quæ tristitia mater esse solet. Quid enim tristius, quam viarum administrula perdere, quæ quibudam non raro ipsa viarum chariora sunt? D Cyprianus Epl. 96. de Aleat. *Hinc opes suas perdunt, hinc iam consumptis omnibus rebus suis, mutuis pecuniis se obruunt: hinc patrimonium sine ulla fori calamitate amittunt.* Damhoud. prax. Ret. crim. c. 128. n. 29. *Summadmodum pestis admittit vitam, ita ludus alex admittit pecuniam.*

637. TRAHITUR] Quodam pruritu quæritus, vel habendi desiderio, pellicitur & stimulatur ad damnabilem alexam; ab illius scilicet exemplo, qui MONARCHA COLLUDENTE] Henrico IV. Galliarum Navarrae Rege.

638. DOMUM ASPORTAVIT] Secum in patriam deiecit. CENTUM MILLIA] Nummum, liti 2 flore.

Bis quater à Gallis secum asportavit; & inde
 640. *Est circumciscus, Parcâ indignante. Remittit*
Rard animos, lusu qui se fore credit opimum.
Rarius è lusu sibi prædia comparat ullus.
Hactenus aequali talo: latet anguis in herbâ,

fiotenum, scutorum. FELIX] Alearum jactor, & veid tanto Principe colludente, & tam largiter locupletante fortunatus.

639. BIS QUATER à GALLIS &c.] Sensus est: Qui aléa ludens cum ipso Galliarum Rege Heorico IV. lucraus est bis quater centum, id est octingenta millia. Dicitur se fuisse Lusitanus quidam, qui in Belgia nostra domicilium negotiationis ergo fixerat, circumscriptor tamen, ut ferebatur, & improbus aleator, ut qui ante sua hanc auri molem ipsi Regi excussit. Rex intellectâ fraudis suspicione, tantâ animi moderatione usus est, ut aurum ipsi regiâ quadam generositate numerari voluerit, regno tamen suo cavens, improbi moris virum proseripserit. *EX INDE*] Locupletatus & auctus tantis divitiis, semet synagoga Judæorum subiecit, & hinc

640. CIRCUMCISCUS] Ritu Judaico recitatus, ut proficeretur sacra perfidissimæ nationis. PARCÂ INDIGNANTE] Ante fatum & diem suum mortuus: id est, vulnere concisi penis vitam finit; parcâ succensente, quod ante horam fatalis, nefario consilio mortem præcoccem sibi arcescente, vitæ flamen compelleretur incidere.

641. RARO ANIMOS REMITTIT] Relaxat ab hoc lusu, qui non est nisi angor animi & perpetuus cruciatus. Nam ut restit Guil. Stuckius Antiq. Conviv. l. 3. c. 22 ex Oforio. *Qui perdit afficitur: qui lucrum facit, quamvis intemperanter exultet, ut tamen id, quod est lucraus, amittit, animo anxio & sollicito reformidat. Accedit, quod spes lucti hominem, licet ludendo effluat, ita continenter stimulet & inquiet; ut quasi deductâ ad summum fortunâ, ac inde repente dejectâ in imum, nunquam cesset eandem velut Sisyphi saxum, alteram aleam contioenter tentando, attollere. Similem poenam Sæocæ assignit Claudio Imper. aleæ studiosissimo (hic & lusorium conferpit opus) in sua Apocolocyntosis: Placuit, inquit, novam poenam excogitari debere, instituendum illi laborem irrisum, & alicujus cupiditatis species sine fine & effectum. Tum Sæocæ jubet illum aléa ludere perituro fratribus. Et jam cæperat fugientes semper reserans*

quartæ, & nihil proficere. Et pergit vincito pede. Nam quotiens missurus erat reserans fratillo, Viraque subdullo fugiebat tessera fundo: Cumque recollectos auderet missere talos, Lusuro similis semper, semperque petens, Decepere fidem: refugit, digitisque per ipsos Fallax assiduo dilabitur alea furto.

Sic cum jam summi tanguntur culmina montis, Irrita Sisyphio volumus pondera collo.

FORE CREDIT OPIMUM] Qui sordido discedendi desiderio ad aleam rapitur, & sibi ex injusto lucro, seu ludi tapinâ, promittit aureos montes, & opes immensas: quas etsi obtineat, nunquid alienis spoliis se vestit injustissimè? Ciceronis scitum est lib. 3. Off. c. 22. Illud quidem natura non patitur, ut alierum spoliis nostras facultates, copias, opes, augemus. Et c. 23. Hoc multo magis exigit, ipsa natura ratio, qua est lex divina & humana: cui parere qui velis, nunquam commiserit, ut alienum appetas, & id, quod aliter detraxeris, sibi assumas. D. Bonaventura apud Souter, de Alea l. 2. *Quod ex ludo habetur, nullo titulo possidetur, nec potest retineri, sed debes pauperibus erogari. Augustinus Aconiti. Augustiniani cæcus lux, de Pot. Eccles. Q. 62. Art. 6. Quia ludus alearum est inhonestus & prohibitus, qui sit non lucraus iusto acquiris, nec potest retineri: imò compedit repetitio. Vide infra Leg. Justinian. ad v. 648.*

642. RARIUS È LUSU SIBI &c.] Ludendo quis dives tard evadit. Petrarcha Dialog. 27. *Hoc iugi experientia deprehenditur, omnes hujusmodi ludi magistros undas esse, atque inopes & egenos.* Stuckius Antiq. Conviv. l. 3. c. 22. *Aleator impius est in suis liberis, uxorem, totamque familiam, quam immani hoc studio, sape ad extremam, ignominiosamque inopiam, penuriam, mendicitatemque deridit.*

643. HACTENUS AQUALI TALO] Hactenus egimus de aleis sinceris, non fallacibus, quales jaciunt, qui ludendi cicotia pates aut seræ pares, abstinent ab omni fraude & dolo malo, nec uruntur talis, id est refferis inæqualibus: quales sunt omnes arte malâ confecti cubi, qui justas & æqua-

Alea fallaci quoties medicata lavernâ.

645. *Cùm veteratores, specie integritatis, avitos
Exsorbent census juvenum; & præstare recusant,
Sorte reluctat, quæ nomina facta fritillo.*

æquales quadratarum superficierum & angulorum dimensiones non habent. LATET ANGUIS IN HERBA] Malum, fraud, iniquitas, in hoc ludo latent. *Anguis* hic pro quovis malo dicitur, & non raro homines improbi, nomine serpentium designantur. Virg. Ecl. 3. v. 93.

Frigidus, & pueri, fugite hinc, datos anguis in herba. Quod non sine specie paræmiæ dictum esse contendit Janus Gulelm. verisimil. l. 1. c. 13. Putatque illud ad adagionem quem extulit pomponius, *viperâ esse in veprecula*. Aleæus apud La Cerdâ in hunc locum, eadem ferè formâ dixit: *Τὸν κωλύει τὸν εὐνοῦντο· ὃ ἰσχυρὸς ἐν δόλῳ.* Quod est: *O amice omni lapidi subest scorpium.* Sic & similes alibi paræmiâs offendas: *Serpentes se in arbum contrahunt.* Item, *latens dracones sub ovium pelle.* Item *tribuli sunt inter herbas.* Quæ dici possunt ad eos, quò à ludo & alèa, luxuriâ, temulentia, aliisque mentium scorpionibus deterrere volumus. Vide La Cerdâ cit.

644. ALEA MEDICATA] Insecta, venenata, fraudibus illis & FALLACI LAVERNA] Furcitate: id est, eo animo facta, ut futeris, rapias, & fallas. *Laverna* surum, Dea, de qua revideri possunt, quæ diximus Serm. 1. ad v. 99. fol. 17.

645. VETERATORES] Veteres & recocti aleatores, omni fallaciarum & astutiarum succo imbuti. *Veteratores* olim servi dicebantur, qui sæpius empti & revenditi, vario usu dominorum, artes omnes & versutias noverant. Quare etiam minoris veniebant quam novitii: à dominis enim horum simplicitas quærebatur, illorum calliditas rejiciebatur. Unde servis nomen istud probro dabatur. Terent. And. 2. 6. 26.

---- *Quid hic vult veterator sibi?*

Ideo tralatiitè veteratores festo dicuntur, callidi à multa rerum agendarum versutate. A. Gell. lib. 3. cap. 1. pro recocto litteratore dixit: *atque inibi, inquit, quispian de scilatoribus Favorini, qui videbatur esse in litteris veterator.* Cic. 5. in Ver. cap. 35. *Deinde in hoc homo lyncæus, etiam callidus, ac veterator esse vult.* & l. 2. Q. frat. Epl. 52. *Me magis de Dionysio delectat: ipse est enim veterator magnus.* SPECIE INTEGRITATIS] Mentientes integritatem & similes innoceant: id est, ita se componentes, ac si essent

simplices, ludere imperiti, sinceri, sine dolo malo vel ullâ fallaciâ.

646. AVITOS CENSUS JUVENUM] Omnem substantiam sibi relictam ab avis & majoribus, Aleator enim impius est in suos parentes, quorum opes atque patrimonia multis illorum laboribus atque sudoribus parta dilapidat. *Sturcius* Ant. convival. l. 3. c. 22. Sed hi veteratores, simplices & minimè versutos adolescentes circumscribunt, & adeo dementant, ut quo plus perdunt, eò plus deponant, & ab omni jactu, perditu recuperationem & vindicias præstolentur: neque enim, ut canit Juven. Sat. 1. v. 89.

----- *Locus comitantibus iter*

Ad casum tabula, posita sed luditor arcu. Hinc oprime censuit Damhoudcr. Prax. Ret. Crim. cap. 128. n. 12. *Quicunque simplices & incantatos juvenes & adolescentes suastionibus, blanditiis, malitiis, ac similibus illecebris ad alearum frequentationem pertrahunt: ii non ut aleatores simplices, sed multo gravius plebsendi sunt. PRÆSTARE RECUSANT*] Solvere, vel repræstare, quod perdidere.

647. SORTE RELUCTATA] Adversatâ: seu fortunâ jactus aleæ non secundante. Id est, si ipsis veteratoribus non faveret alea. QUÆ NOMINA FACTA FRITILLO] Debita sinistritate lusu contracta. Notæ fraudes eorum, qui eo animo ludunt, ut si vicerint, nihil victo sint remissuri; si perdidertint, nihil victori solvuri: quo fuso nihil iniquius. *Fritillus* hic significat ipsum lulum: sicut quædamque & alveus, pyrgus, alea, alveolus, eundem denotant *παρὰπυργός*. Hoc sensu explicandus Sidon. Apollin. l. 3. Epl. 3. *Omitto quod hic primum tibi pila, pyrgus, accipiter, canis, equus, arcus ludo surre.* Et lib. 5. Epl. 17. *Domitius homo grata summa, summi leporis, tesseras cæperat, quætebaturque, quo velut classico ad pyrgum vocabatur aleatoris.* Id est ad ludum ressertatur. *Fritillus* tamen propriè est turricula, pyrgus, (quidam etiam orcam & pyxidem nominant) vasculum buxum plerumque, aut ex alia materia, intus gradatim asperum. (Hodie in Italia lève est) in quod jactati tali vel cubi (superne impositi indice ne exciderint) quantum cum sonitu, & deinde in abacum jaciuntur,

Tunc adeunt Sacros. De lusu nemo tenetur.

Practica multiplici constans industria; at inter

650. Alia crumenisecum nobis dictabitur ista,

Vulture & Harpyia furacior. Hi scelerati

tur, ut iactus à fraude manus sit immnior. Horat. l. 2. Satyr. 7. §. 15.

*Scurra Volanerius, pestquam illi iussa chiragra
Contudit articulos, qui pro se tolleret, atque
Mitteret in pyrgum talis, mercede diurna
Cenducum pavit, -----*

*Hicq. Græcis idem est quod turris, & hinc
pro turricula, Alii malunt legere φῦλα, tan-
quam proprium instrumentum aleatorum, quod
ipsis relinquimus. Nobis satis est, quod pyrgus
hic denotet nobis fritillum, qui non est alveo-
lus, ut quidam perperam opinari sunt, sed vas-
culum jam descriptum. Quod planè locus de
petruo Claudii fritillo evincit, quem ex Seneca
suprà ad §. 64. adduximus; ubi & sonitus fri-
tilli, & lapsus per digitos rem clarissimè demon-
strant. Et arguit epibeton, parvo, apud Juvena-
lem Satyrà 14. §. 4.*

Si damnoſa senem juvet alea, ludis & heros

Exultat, parvoque eodem movet arma fritillo.

Ubi agitur de motu tessarum in fritillo, qui facile ab una manu fit, ob parvitatem fritilli: quod locum non habet in abaco. Arguit etiam sonitus tam accuratè descriptus à veteribus, qui solet ab iterata identidem motatione, in fritillo esse protractior & frequentior, quàm in alveo. Mart. lib. 4. Epig. 14. §. 7.

Dum blandà vagus alea decembar,

Epitèris sonat hinc & hinc fritillus.

Ubi & interitum incertis roboret dictum. Fritillus enim reddi iactus incertos, non abacos. Et à sonitu fritillus nomen habet, quasi à fritinien-
do. *Fritinnire* autem Nonio est *subsillire cum so-
no*. Motatio vero cuborum in fritillo, fit cum subsulatione. Hinc Salsamus in Fl. Vopisc. *fritillum* juxta vocabuli veriloquium, vocat *dimisurgere*, quod est vehementes concuties. Hoc ipsum de pyrgis prodit istud Sid. Apollin. l. 8. Epil. 12. *Hic tessera frequens eborationis res-
fulsit, atera pyrgorum gradibus expectas*. Vide Turneb. lib. 6. c. 3. Rader. in Mart. lib. 14. Lem. 1. Inter fritillum & pyrgum discrimen aliquod grande notat Turn. l. 27. c. 3.

648. TUNC ADEUNT SACROS] Consulunt, vel potius consultuisse se dicunt Sacerdotes & Theologos. *DE LUSU NEMO TENETUR.]* Sup-

ple, respondent sacri, vel potius illi sibi responsum esse dicunt: neminem lege teneri, id solvere, quod lusu per leges vetito, amisit. Ita quidem gravissimi supercilii Theologi & Canonici, quibus utramque paginam sacri Constitutio Justinianæ Cod. l. 3. Tit. XLIII. de Alea. & Alea. luf. Leg. 3. *Aleorum usus*. Quà generali lege Imperator decrevit, nemini licere ludere: & si, inquit, *contra factum fuerit, nulla sequatur condemnatio, sed solutum reddatur. & competens i-
bus actionibus repetatur, ab his qui dederint, vel eorum heredibus: aut his negligensibus, à patre aut defensoribus illius civitatis: vel recipias sifens, non obstante, nisi quinquaginta annorum prescriptione*. Episcopis verò locorum hoc providendum, & presidium anxio mentibus. Quæ sententia, an veteratoribus ejusmodi, qui luse-
rent animo non solvendi, si perderent, suffragetur, discutiant alii & decernant.

649. PRACTICA MULTIPLICI &c.] Hæc agendi ratio vel dolus, magnâ & frequenti veteratorum industria, uti quidem gloriantur, aleæ infortunatioris jacturæ multum adfert præfidii.

650. ALIA CRUMENISECUM] Inter furtæ eorum, qui crumenam fecant. *Crumeniseca*, inquit Had. Junius, nonnulli dicunt, qui in conferta turba mansupii manum injiciunt, & aut secant, aut inaniter Eodem serè nomine gaudet Italicè *ragliaborsa*: Gallicè, *compèbeurse*: & Belgicè, *borse-fayder*. Uivus hæc voce Budeus in Pandect. & crimen ipsum vocat *crumenisecium*, Plauto dicitur *sceler xenarius*, quia olim in zonis nummos circumferebant: sic enim Trinum. 4. 2. 20. --- *Aut dormitator aut sceler xenarius*. Festo *Manticularius*, à mantulando, quod est, furandi gratia manticae arretractare. *Mantica* autem est parva mantica: & hæc est pera victorica, Manticularum aurescunt usus pauperibus erat, teste Festo in numis recondendis. Afconio idem dicitur *saccularius*. Vide Cæli. Rhodig. lib. 10. c. 6. Sententia est: hanc indultum, inter furum & manticulariorum reconditos clendi alius referemus.

651. VULTURE ET HARPYIA &c.] Rapacissimis volucris, *Vultur* enim sive *vulturinus* avis rapax est, & canivora: humanis carnibus jam-
pu-

Talorum fructus. Blasphemiam omitto, furores;

Quæ & taceam rogites, inconvenientia mille.

Miror sæpè solùm quòd non retegatur hiatu,

655. *Devoret ut magnorum irritamenta Deorum.*

Mutua, & his caussis, vel quæ levioribus orta

putrescentibus suprà modum delectatur. Unde Umbrius harsulphus pericissimus apud Plin. lib. 10. cap. 6. prodit vulvurios triduo aut biduo antè volare, ubi cadavera futura sunt. Quo spectat istud Plauti Truc. Act. 2. Scen. 3. §. 16.

---- Vides, ut jam quasi vulvuri triduo

Præstis pradvivans, quo die esuri siens.

Metaphoricè vulvur de rapace dicitur. Sic Apuleius auctore Rhodig. l. 8. c. 18. Causidicus & Otacores forenses, togatos vulvurios nominavit. Sic de duobus rapacissimis imperatoribus Pifone & Gabinio refert Cicero pro Sext. cap. 71. *Exierunt malis omnibus & execrationibus, duo vulvuri paladati.* Et Otat. in Pison. 39. *Appellatus est hic vulvurius illius provincia.* Id est, direptor. HARPYSIA.] Monstrum volatile, virgineo vultu, manibus uncis: sic dicta àρῆς ὤ ἀγῶς, id est à rapiendo. Harpyias describit Maro Æneid. lib. 3. §. 216.

Virginei vulvurum vultus, fœdissima ventris Proluvies, nunc quo manus, & pallida semper Ora fame. ----

Raptores fuisse indicat quod sequitur. ib. §. 225. *At subito horresco lapsus de montibus adsunt Harpyia, & magni quatius clangoribus alas, Dyrpunctu quo dapes, contactu quo, omnia fadans.* Inde adagii vice ex Plutarcho celebras La Cerda in 3. Æneid. isthoc: *Harpyiarum in morem:* dicitur easdem esse & Furias, & Harpyias, & Diyas: multisque docet istud Servii: *Sand apud inferos Furia dicuntur & cauti, apud superos Diya.* & averti: in medio vero Harpyia. Nihil ergo aliud innuit hic Poeta, quàm quod hæc aleatorum industria sit pizemodum rapax & furax.

652. BLASPHEMIAM OMITTO.] Maledicta, probra, execrationes, convitia, abusiones, in Deum, Divos, & homines Alea enim cùm mendaciorum, fraudum, litium, & rixarum mater sit, iram facit incallescere, & præter cetera, aleatores ita rapit extra se, ut Deum etiam blasphemis, convitiisque lacestere sustineant, Justinianus lege, ut supra ad §. 643. *Consequenter autem ex hac inordinatio blasphemare Deum conantur. Furores.]* In rabiem enim quandoque

aguntur aleatores, & se mutud, quâ voce, quâ manu involantes, in cædes prolabuntur.

653. QUÆ ET TACEAM ROGITES.] Ordina: & quæ rogites ut taceam: id est, quæ ipse velis me tacere. IN CONVENIENTIA MILLE.] Omnis generis scelera incidunt in aleatores. Aleam tam Civilia quàm sacra Jura detrahant, & plectunt, non alio fine, quàm ut immania, quæ ab illa proficiscuntur crimina, recidant & perimant. D. Cyprianus Epist. 96. de Aleat. Aleam damnat ceu impiam & blasphemam, & à moribus Christianis protius alienam: omnesque eâ ludentes reos facit idololatriz, prodigalitatis, futri, rapinæ, perjurii, blasphematum, &c. Et si rectè calculum ponimus: nullum decalogi præceptum fugeris, quod impius aleator non prævaricaretur. Multis probat id Souterus de alea lib. 2. c. 6. Et Guil. Stuckius antiq. convival. l. 3. c. 22. apud quem Oforius lib. 7. de Reg. instit. Hic ludus, inquit, aleator otii, magister ignavia, instrumentum varietatis, fraudis officina, rei familiaris everso, temporis jactura, rixæ materia, morum pernicies, dignitatis labe, insignis ignominia &c. Apud Juriconsultos circumferuntur crimina, quorum mater alea, his vesiculis trivialibus:

Hæc cum taxillis ludendo crimina sunt:

Ecclesiæ fœtus, usuraque, rixæ, rapina, Scandala, tum nuda blasphemiam tum facinorâ Furis deirina, violentia, copia falsæ, Et mortis causa, desipio, perditione Temporis, & desiderio, corruptioque ingens: Istis prædictis adulatio, vitæque turpi.

254. MITOR SAPES SOLUM &c.] Miror quandoque audiendo aleatorum blasphemias, execrationes, perjuria, mendacia & maledicta, quòd terta non hîcat, sinum pandat, & sacros istos homines absolveat. RETEGATUR.] Aperiatur.

255. IRRITAMENTA.] Homines Dei irritatores, seu Dei iram provocantes, criminibus jam commemoratis.

656. MUTUA ET HIS &c.] Transiit ad monomachos, quos gloriæ cupiditas, fuga umbratilis infamie, in murum armat perniciem. Hæc causæ.] Ob lites, rixas, aut quævis probra vel maledicta,

*Furgia; jejuno generosus vindicet ense:
Aut sedet imbellis maculosa infamia dorso;
Quæ vetet exactâ consistere Principis aula.*

660. *Insano cœiunt campo mortaliter ambo
Sæpè, vel alterius tingendi funere. Vincat
Ille vel hic, Cadmea nocet victoria utrique.*

ledicta, in lusu alearum mutuo iacta vel exercita. VEL QUÆ LEVIORIBUS] Vel fortè ex causâ multò leviori, nullâ quandoque datâ pugne ansâ, nullâve rixâ vel contentione anregressâ.

657. [S JUNO BONA] Animo composito, sedato, præmeditato, quem nec ira, nec furor præcipitat, cui jam hæsterna rabies subsidit. Sic & in genere temulentie jejunum dicimus, cui jam edormita crapula. VINDICET] Vindicare debeat, ex præscripto impie consuetudinis.

658. AUT SEDET] Perpetuè vel firmiter adhæret. Sedere pro firmiter harere novum non est. Virgil. lib. 2. Æneid. §. 659.

*Si nihil ex tanta superis placet urbe relinqui,
Et sedit hoc animo.* --- Et 7. Æneid. §. 611.

----- *Certa sedet patribus sententia pugna.*
Claud. lib. 1. de Rapt. Proser. §. 122.

Certa requirunt tandem sententia sedit.
Papin. Thebaid. lib. 2. §. 179.

----- *Sociis hanc addere mentem Sedis?* -----
IMBELLIS DORSO] Quod contumeliosè imbelles & generoso nomine indignum vocant. Proverbiali schemate apud nostrates, aliquid alicujus dorso adhærere dicitur, quando dicti cusulpiam factive infamia ora vulgi exercet, & in seros annos non parit sui memoriam aboleri. Vulgus dixerit: *Het banghs hem aan sijn slippen*. Quasi lacinie vel superiori toge nota cænosa, macula, vel lappa perpetuè adhærescat, quæ hominem à tergo aliis illudendum & digito monstrandum propinat. MACULOSA INFAMIA] Quod semet non sustinuerit ulcisci, de probro, convictio, vel maledictio in se iacto.

659. VET ET] Ob metum opprobrii, Semper enim illi timenda est, huius imbellis (ita vocant) opprobatio. EXACTA CONSISTERE AULA] Versari inter sortis & suæ dignitatis homines, inter exactæ ac absolutæ strenuitatis viros, in aula Principis bellicosæ.

660. INSANO CAMPO] Campum ingrediuntur insani, pessimè saluti suæ consulentes, pugnam alicâ de morte æterna decreturi. CŒIUNT] Con-

grediuntur, manus conferunt. MORTALITER AMBO SÆPÈ] Id est ambo perimendi, vel se lethali plaga invicem fuciari.

661. VEL ALTERIUS TINGENDI FUNERE] Vel saltem alterius morte vel cæde funestandi. Tingit se alterius funere, qui sanguinem haurit alteri fatalem, quasi semet metaphoricè eodem sanguine cruenct.

662. ILLE VEL HIC] Sive hic sive ille vincat. CADMEA NOCET &c.] Uterque vincitur. Cæsus enim à plagâ cadit, superstes publica animadversione, ex præscripto legum, si vindicat iustitia. Et hinc optimè adagium *monomachis miserior*, ex Posidippo comico refertur ab Athenæo l. 4. *Τὸν μονομαχικὸν ἀδελφικόν*. Id est miserior his qui *monomachiam* exercent. Quod veteres ad ludos & gladiatores servos, vel mortis reos, quorum utrique vel alterutri perendum erat, retulerunt, si referamus ad spontaneos nostros gladiatores, miseriores horum sortem dicemus, quod illorum alteruter quandoque mortem evadebat, horum ex lege neuter. *Cadmea victoria* est, quæ eadem victores & victos opprimit, sive dum utroque æqualis manet calamitas. Latini *pænus* *Ostulanus* appellabant. Quo adagione, ut inquit Festus, significabatur *victus vincere*. Prior præcæmia originem habet à Cadmo, qui suis dentibus serpentis à se interempti, armatorum bellicosâ messe auctus, mox eisdem, dum in muiua corpora grassantur, amissâ, Amœnam descriptio nem habes apud Ovid. Met. 3. §. 105.

*Spargit humi iussos, mortalia femina dentes:
Inde (sive majus) gleba capere moveri,
Primaque de sulcis acies apparuit hasta.*
*Tegmina mox caputrum pïssis nstantia cono:
Mox humeri præulsiq; onerataq; brachia telis*
Existunt: crescitq; seges clypeata vivorum.
Verùm ut sequitur paullo inferius §. 118.
Atque ista terrigenis rigido de fratribus unum
Cominus ense feris: jaculo cadit ominis ipse.
Hic quoque qui leto dederat, non longius illo
Vivis, & exspirat, modo quam acciperet annos.

Exem-

Restauratur bonos; animæ jactura pusilla est.
Sed furor exuperans, bruti & manifesta phrenesis,
 665. *In partes rixæ socios accire secundos;*
Armarique illos funesta in prælia, sæpe
Antè sibi ignotos, sæpe arcto sanguine junctos.
Ad metas fateor deveni non loqui; amice
Es tui aut liceat, stimulis prægnantibus, ipsos
 670. *Pertractare Joves necdum scelera ista perosos.*

*Exemploque pari furit omnis turba: suosque
 Marte cadunt subiti per matra vulnere fratres.*

663. RESTAURATUR HONOR.] Ex mente impiorum, quorum barbaries, umbratilis & falsi honoris idolo mactat tam opimas victimas. Honor enim hic pænes solos illos est, qui perverso ritu plus corpori quàm animæ; plus temporis, quàm æternitati liant. ANIMÆ &c.] Parvi æstimatur perpetua animi jactura, & æterna nox, cui se sacros ultro devoteant. Monomachia enim legibus Divinis & humanis veita est. Concil. Trident. Sess. 25. cap. 19. de reform. Clementis VIII. Constit. anni 1563. 13. xci. Cod. 11. Tit. 43. Leg. unic. de gladiatoribus.

664. SED FUROR EXUPERANS.] Quavis scilicet, insanias superans; ac si dicat: non stultitia, sed furor est. BRUTI ET PHRENSIS.] Belluina rabies. GRÆCÆ, & phrenes, mentis delirium: id est inflammatio membranarum cerebri, febrem acutam & mentis perturbationem inducens. Juvenali dicitur & phrenes. Sic enim Sat. 14. §. 136. Cum furor aut dubius, si sit manifesta phrenesis. Sententia hæc est: non humanum deliramentum, sed belluinus furor est.

665. SOCIOS ACCIRE SECUNDOS.] Advocatè sibi, in partem defensionis, unum alterumve auxilium ex sodalibus & familiaribus suis: quibus nefas & æneus fit, gloriosum id obsequium (sic accipiunt) vel officium deest. Ita enim sæpe stipulatorum hi furiosi inter se, ut vel soli, & certis armis; vel pari auxiliorum numero, eadem armatura institutorum inter se decertent. Adjutores hoscæ, vulgo jam nomine, secundos nominamus. Ita sibi satis fore non astantur, propriâ infanti perissis, nisi amicissimos quandoque inter se committant, & suo gladio perimant.

666. FUNESTA IN PRÆLIA.] Sanguineam, atroem, & lethalem pugnam, omnibus, utcumque sortis tulerit, aram & funestam.

667. SIBI IGNOTOS.] Nunquam viros, aut sibi consuetos, nullâ injuriâ laceratos, nec facti vel dicti offensâ provocatos. SANGUINE JUNCTOS.] Agnatos, consanguineos, gentiles, affines. Verissimè hoc: nam, cum quilibet accitus officio decesse non possit sine nota ignavie: non raro accidit, ut agnati inter se decertent, vel incogniti, & se murro batibatæ recordiâ trucident. Scilicet, prout eos primorum benevolentia invitaverit.

668. AD METAS NON LOQUI.] Non habeo, quo facta ejusmodi disium vel excusum. Ad metas non loqui, adagio tritissimum ac triviali deducti dicuntur, qui alio quovis continenter arguente, & rationes validissimas in medium producente, ita constringuntur & perurguntur, ut ad ultimum nihil ipsis reliquum sit, quàm non loqui. Hic autem nonnihil deflexum est, & significat Poeta nihil ultra sibi de hoc argumento loquendum esse, cum res per se sit manifesta: nisi liceat ipsos Reges super eadem interpellare, ut impiam hanc barbariem tam sacris, quàm civilibus sanctionibus proscripam, severissimè animadvertendo in reos, excendant.

669. ET TUTO.] Sic in ordinem redige: aut amice & tuto liceat. Satis reverenter, callidè, ac ex decore. STIMULIS PRÆGNANTIBUS.] Gravissimis rationibus & argumentis, quibus stimulentur ad severitatem & censuram, in quovis monomachos exercendam.

670. IPSOS JOVES.] Humanos scilicet, ut dixit, Lib. 10. §. 10. Id est, Reges & Principes. PERTRACTARE.] Explorare, commonere, examinare. Sic Cic. 1. de Orat. 222 dicit *sensus mentesque pertractare*. NONDUM SCELERA ISTA &c.] Non omnes quidem reges pertractare vult, sed illos dumtaxat, qui nondum hoc scelus odertunt, convivendo vel non puniendo. Multos enim Reges & Principes vides *severissimè in monomachos animad-*

K k k

Nam quid inhumanum, vel quid tam perditum, apertis

Quàm certare odiis nullâ genitrice creatis,

Cum charis, cum cognatis & mire duellum?

Barbaries verbo est, lex barbara, barbara virtus,

675. *Barbarus interpret, & barbara gratia Regum:*

Barbara sunt Regum nil proficientia scita.

Quid? quodd te moveat, Rex invictissime, verbum

Ambiguum & exponas manifestis sceptrâ periclis,

Demitur ambiguis tibi pes si forsitan arvis:

680. *Et non commoveat, qui te deridet apertè?*

Ex flagranti homicida serâ committitur: urget

animadvertere: & sic pestem hanc regnis suis averruncant. Ita infra §. 768. Seienissimæ gentis Austriacæ Principes.

671. **APERTIS ODIIS**] In ultionem jam incumbenibus, & in publicum certamen deductis.

672. **NULLA GENITRICE CREATIS**] Nullâ causâ præcelsâ natis, nullâ injuriâ provocatis vel extortis: ut usu venire diximus apud monomachos, qui ad auxilium officium fidelissimos & sibi amicissimos invitare solent, dum pacti sunt cum adversario, etiam de fociis adiutoribus, seu secundis adhibendis.

673. **CUM CHARIS, COGNATIS &c.**] Ut jam diximus ad §. 667. **INIRE DUELLUM**] Bellum vel certamen singulare. Sed hic notandum obiter, *duellum* prisce nihil aliud fuisse, quàm bellum, quodd duo utrimque, non singulares homines, fed exercitus inter se pugnant. Ex *duello* enim flexum est *bellum*, ex *Duellona*, *Bellona*; ex *Duellum*, *Bellum*; ex *dum*, *bis*; ex *duona*, *bona*. Sic & ab antiquis *duellum* dicebatur, qui postea *bellus*. Vestigia adhuc prisce locutionis extant in *perduellio* & *perduellus*. Sic & *duellum* pro *hostis* apud Turneb. lib. 14. c. 30. ex Arnobio ibidem accito. Unde *duellum* apud locupletes scriptores non est certamen singulare, pro quo, nunc passim usurpatur, sed idem prorsus quod *bellum*: & *duellare* idem quod *bellare*. Et apud Plaut. Epid. 3. 4. 14. *Arte duellica divitiis magnas indeptus*, pro *arte bellica*. Et Capr. ptol. §. ult. *Demi bellique duellatores optumi*.

Id est, bellatores, milites, strenui, generosi.

674. **BARBARIES VERBO EST**] Ut verbo dicam, meta est barbaries, feritas, incivilitas,

magis ab agressibus, feris, & belluinis, quàm ab urbanis, cultis, & humanum in morem institutis, proficiens. **LEX BARBARA**] Impia consuetudo inter generosos & viros militares recepta, & jam non minùs, quàm lex sancta constringens. **BARBARA VIRTUS**] Fortitudo, strenuitas, quam probant & deprædicant impii monomachi.

675. **BARBARUS INTERPRET**] Qui hanc consuetudinem, ut æquam interpretatur, **BARBARA GRATIA**] Indulgentia, connivencia, venia post admissum crimen, non punitio.

676. **NIL PROFICIENTIA**] Malum non perimentia, seu severè satis non plecentia. **SCITA**] Iusta, decreta, mandata, leges, quibus quidem decernuntur pœnæ in monomachos, sed non tales, quæ pestem hanc omnino tollant.

677. **TE MOVEAT**] Movere possit, aut satis sit, ut ad iram vel vindictam te prooveat.

* 678. **AMBIGUUM VERBUM**] In legibus, pactis, conventis, ubi adhuc dubites, utrum à te stet iustitia. **EXPONAS PERICLIS**] Clarigando vel bellum indicendo: in tuam & totius regni perniciem. Qui enim bellum indicit, belli aliam tentat, quæ sibi non minùs, quàm adversario ultimam quandoque parat exitum.

679. **AMBIGUIS ARVIS**] Controversiosis, de quibus adhuc litigatur & dubitatur. **PES**] Modica tertæ portio.

680. **NON COMMOVEAT**] Ad iram, vindictam, pœnam te cieat. **QUI TE DERIDET APERTO**] Palam contemnendo & transgrediendo leges quas sanxisti: de quo nullum dubium, cum factum liqueat, esse possit.

681. **EX FLAGRANTI**] Supple, crimine, vel deli-

*Talio: lex viridis: quid consilii? Experietur
Illicd apud Regem, qui tunc sit pluris in aula.
P. Causa mali, quod dissuasit Calnortius Acco*

685. *Luderet alveolo, quia lingua effusior esset.
1. Sacra corona, dies fuit hac miserabilis Acco,
Multa laceffitus Calnortium ad arma citavit;
Atque interfecit. Casus fuit undique purus.
Rex: R. Deploro vices juvenum. Sed in arce superstes:*

delicto: ardenz scil. adhuc furors & rabie, se vindicandi, nondum sedato animi æstu. *In flagranti* hodie dicimus proverbialiter, cum reus à iudice in ipso crimine vel cepto, vel jamjam confectoprehenditur: quasi animo adhuc æstuante, nec plene à mali furore, sedato. Sic Cicero dixit: *flagrare cupiditate, bello, amicitia, infamia, amore &c.* Et pro Cælio. c. 12. *Flagrabant viria libidinis apud illum.* Ut flagrans delictum hic nihil aliud sit, quam æstus & furor animi, quo flagitium perpetratur. Aestus enim mentis incendit opus. *Særa committitur*] Vinculis & carceri oblatro traditur.

682. *URGET TALIO*] Lex talionis, quæ vel maximè in homicidiis hodie obtinet. *Talio* autem est æqualis retributio: dum scil. injuria ad æqualitatem vindicatur. Solon propter membrum ruptum rationem constituit. Quod apud Hebræos vigore legis Moisaicæ fuit antiquissimum. Sic enim Exod. 21. §. 23. *Reddet animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, aduersionem pro aduersione, vulnus pro vulnere &c.* Et Levit. 24. §. 20. *Sicut fecit, sic fiet ei: fracturam pro fractura, oculum pro oculo, dentem pro dente restituet. Qualem inflixerit maculam, talem sustinetur cogetur.* Idem Deut. 19. §. 21. Et apud Romanos in XII. tabulis locum invenit, hæc formulæ, uti est apud Festum & A. Gell. l. 20. c. 1. *Si membrum rumpit, ni cum eo pacit, talio esto.* Favorinus legem reprehendit ob ulciscendi acerbitatem. Vide A. Gel. ibid. Et inde in *dissertationibus* abiit. Instit. lib. 4. tit. 4. *de injuriis* §. 7. *paua. Sed homicidia tenentur lege Cornelia de sicariis & veneficiis* Dig. l. 48. Tit. 8. ad dictam legem §. 2. *Et qui.* Urget itaque lex talionis, id est, homicidam superstitem ad mortem deposcit *LEX VIRIDIS*] In pleno vigore, recentissimæ sanctionis, & quæ de transgressoribus

acerrimè se vindicat. *QUID CONSILII?*] Supple, reo, vel ejus defensoribus, quod peroram evadat. *EXPERIATUR*] Fortunam tentet, num possit Regem inflectere ad clementiam.

683. *QUI TUNC SIT PLURIS*] Qui illà tempestate maximè apud Regem graciosus est & impetrabilis. *IN AULA*] Ab aulicis talit habitus, graciosus scil. & magnæ auctoritatis.

684. *CAUSSA MALI*] Supple fuit. Vox est P. qui virum graciosum instruit, & factum modo quodam plausibili docet, extenuando & elevando crimen, undecumque licuerit. *CALNORTIUS ACCO*] Nomina conficta. Sed quid verat sub ficto schemate veram historiam adumbrare?

685. *LUDERET ALVEOLO*] Ne luderet testis in alveolo, abaco, seu tabulâ lutoriâ. *LINGUA EFFUSIOR*] Id est, effusioris & expeditioris linguæ, quæ faciliè jaciatur convitia, maledicta & opprobria, & post hæc, parte non silente, indicat pugnam & gladios.

686. *SACRA CORONA*] Rex, cui caput coronatum. Oratio est illius, qui deprecatur poenam Acco, & perhibetur magnæ apud Regem esse suademe. *HAC FUIT MISERABILIS &c.*] Malè auspicata & infelix occasio, qui eam homicidio Calnortii funestavit.

687. *MULTA LACESSITUS*] Secundum multa: id est, multis injuriis & probris irritatus. *AD ARMA CITAVIT*] Provocavit ad certamen singulare, & monomachiam.

688. *ATQUE INTERFECIT*] In congressu & pugna. *CASUS FUIT &c.*] Casus fuit merè fortuitus & improvisus: ex primo enim calore ad arma processum est.

689. *REX*] Supple, sic satur. *DEPLORO VICES JUVENUM*] Utriusque, cæsi scil. & superstitis. Cadmæ enim victoria utrique nocet. Sed in *ARCE SUPERSTES*] Prosequitur Rex, quasi dicendo: superstes in arce vel in carcere compe-

690. *Præsidis, haud mea, res. 1. Decuit clementia Reges*

A mundi teneris: R. Non sunt res ludicra leges.

1. Rex supra leges: qui fecit, & abrogat; idem Dispensat. Nulla est quin sit pede regula varo.

Quis sit, & in quantis lustratus casibus olim,

ditus est: vin' me iustitiæ opponam? Si nexu non foret, aliis ipsi succurrerem.

690. *PRÆSIDIS, HAUD MEA, RES*] Cognitio criminis istius est pænes concilii mei supremi Præsidem. Ac si dicat: permitto Accum tribunali iustitiæ, DECUIT CLEMENTIA REGES] Instat iterum, & clementiam implorat apud Regem gratiosus. Non dissentendum dicto, si clementiam accipiamus, ad præceptum Taciti in Vit. Agricol. Clemens enim iustitia decet Principem, cuius est, *omnia scire, non omnia referre; parvis peccati veniam, magnis severitatem commodare; nec parca semper, sed sapiens poenitentia contentus esse.* Rex itaque clementer iustus sit, ut nec iustitiam immoderatus exercita amorem, nec clementia metum tollat. Ita in privatus pius sit, ut pietas in rempublicam redundet. Rectè apud Senecam in ludo Augustus: *Pietate & iustitia, Principes Dei sunt.*

691. *A MUNDI TENERIS*] Ab initio mundi. Ut enim salus populi pendet à Principe, ita & Principis à populo. Amor & obsequio mixtus timor, populum firmat Principi, ut jam ille inter homines tanquam Deus quædam ambulet, cuius sit de omnibus bene mereri. Magna hæc fortuna, sed quam magnus animus decet. *Magni autem animi est proprium, aut Senec. lib. 1. de Clem. c. 5. placidum esse, tranquillumque, & injurias atque offensiones superne despicere.* Mulier est furor in ira. Non decet Regem fura & inexorabilis iras: non mulierum enim supra eum eminet, cui se irascendo exæquat. *Servare proprium est excolentis fortuna: quæ numquam magis sustinere debet, quam eum illi contingit idem posse, quod Diis, quorum beneficio in lucem edimur, tam boni quam mali.* Et c. 8. *Regibus certior est eorum mansuetudine securitas. Quia frequens vindicta paucorum odium reprimit, omnium sperat.* Sed hæc mansuetudo & clementia sapientiæ regulis definienda est. Neque enim sapiens, cui cura publicæ salutis, facinorosus ignoscit, ne dum privata pius, rei communis sit crudelis. *Clementia*, inquit iterum Seneca l. 3. de Clem. c. 7. *liberum arbitrium habet: non sub formulâ, sed ex æquo & bono iudicat.* NON SUNT RES LUDICRA LEGES] Regis res-

ponsum est, ac si dicat: leges ludibrio haberi non debent nec contemni, perinde ac si essent res quævis ludicra, jocularis; non ferid, sed joco & hominum deridiculo sancita.

692. *REX SUPRA LEGES*] Iterum intercessor, Rex omni lege altior est. *Princeps enim legibus solutus est.* Dig. Tit. de legibus l. Princeps. *Quod Principi placuit, legis habet vigorem.* Dig. de consil. Princ. l. quod Principi. Sed boni Principis est legibus pondus adicere: nam de auctoritate juris, Regia pendet auctoritas. Proinde digna vox est majestati regnantis, legibus alligatum se Principem præstari. Cod. de legibus l. digna vox. QUI FECIT ET ABROGAT] Principis enim est, legem novare & antiquare. Vis legum à prima potestate, & inde in minores magnificentius se diffundit; prima & novissima regula eorum qui gubernant.

693. *IDEM DISPENSAT*] Solvit legibus, seu legum gratiam facit Vox est Theologis & Leguleis frequens in hac notatione Sacri enim magistratus, creditur sibi potestatis divinæ dispensatores, non domini sunt. Sic Apost. de se 1. Cor. 9. *Y. 17. Dispensatio, inquit, mihi tradita est.* Sicut ergo boni patres familias, non vix necessaria tantum, sed etiam opera dispensant inter familiares, quibus frugi sunt, & victum lucentur: ita sacri Antistites, & necessaria vix spiritalis, & opera dispensant, quibus victum immortalitæ sibi parent: singulisque rescribunt, quomodo legi vel præcepto cuivis sit parendum. Inde transit ad sacrarum legum interpretes, & ab his ad Juris civilis consultos. Sententia hic est: qui potest rogare & abrogare legem, potest etiam aliquem à lege eximere vel solvere. D. Thomas t. 2. q. 97. Art. 4. ad 3. *In lege humana publica non potest dispensare, nisi ille à quo lex auctoritatem habet, vel is, cui ille commissus.* NULLA EST QUIN SIT &c.] Omnis lex vel regula quandoque elaudicat, & sui gratiam fieri permittit, saltem per lenitatem, seu lenitatem, æquitatem ac summi juris moderationem. *Pæde varo*] Id est, intorto, curvo, vel obliquo. Persius Sat. 4. *Y. 12.*

Curva subit, vel cum fallis pede regula varo. 694. *IN QUANTIS CASIBUS*] Periculis domi-

mi.

695. *Accorum sanguis, pro Majestate tuorum,
Pro populi rebus, pro libertate, salute,
Eruis historiis. Reditura occasio verbis
Pondera det nostris: tantorum apertere mentes
Nobilium temerè, rigor & res plena periculi est.*
700. *Mortuus ignovit. Demus sua pabula legi:
Quid precor accedet Calnort? optabile genti:
Adde, quidd & magnæ libra, si puniat omnes
Æquali lex cæca modo, quis cingier ense
Nobilium se sustineat? Quis diriget arma*
705. *Frontibus imperii? Quis manibus arceat hostem?*

militiæ, vitam Regi & patriæ exponendo. LUSTRATUS] Visus, cognitus, celebratus.

695. ACCORUM SANGUIS] Genitiles, patres, avi, majores familiæ Accianæ. PRO MAJESTATE TUORUM] Patrum & majorum tuorum.

697. ERUIS HISTORIIS] Erue vel cognoscere licet, ex annalibus, & commentariis, quibus res gestæ decessorum tuorum posteritati commendantur. REDITURA OCCASIO] Si fortuna occasionem similem retulerit, strenuitas & fortitudo ejusdem gentis fidem faciat, me vera dicere. Id est, adfuit occasio, docebunt fortia gerendo me vera dixisse.

698. PONDERA DET] Rationum momenta, quibus & verum doceant, & majestatem tuam ad clementiam inflectant. APERTERE MENTES] Alienare à se, animes tam strenuorum virorum vel offendere tantam nobilitatem.

699. RIGOR ET RES PLENA PERICULI] Majestatis, & notam nimis severitatis inuræ & fortis rebus tuis official.

700. MORTUUS IGNOVIT] Condonavit illi eadem fide ante mortem. DEMUS SUA PABULA LEGIT] Esto, puniatur reus ad legis rigorem, & sic legi ratione satisfiat.

701. QUID ACCEDET OPTABILE &c.] Quid utilitatis, ac gloriæ accedet genti Calnortianæ? Mors enim Acci Calnortium exanimem non reducet ad vitam.

702. MAGNA LIBRA] Magni ponderis, magni momenti. PUNIAT OMNES] Sine ullo discrimine, æquæ dignitatis meritorumque examine.

703. ÆQUALI LEX CÆCA MODO] In quo gravissimè aliquando delinquitur. Celebratur enim

præcis paræmia: *Summum jus summa injuria.* Quod est, tum maximè receditur ad æquitate, dum nimis superstitione ac pressè verbis legum insistitur. Hoc ex callidâ nimis, & malitiosâ juris interpretatione nasci auctor est Cicero lib. 1. de off. c. 33. & pergit: *Ex quo illud, summum jus summa injuria, factum est jam ritum sermone proverbium.* Terent. Heaut. 4. 5. 48.

----- *Ius summum sæpe summa est malitia.*

Paullos l. 17 ad Plaut. Dig. l. 45. de verb. oblig. l. 91. si servum & 3. Celsus adolescens scribit eum qui moram fecit in solvendo Stichum, quem promiserat, posse emendare eam moram, postea offerendo: esse enim hanc questionem de bono & æquo: in quo genere plerumque sub auctoritate juris scientia perniciosa (inquit) erratur. Et sanè probabilis hæc est sententia. *QUIS CINGIER ENSE &c.]* Quis ex omni nobilium cœtu, qui patrum suorum exemplis, ad gentis gloriam, & res fortiter pro Rege & patria gerendas, accenduntur, volent in posterum arma assumere, signâ sequi, & Majestati iuxta militare?

704. *QUIS DIRIGAT ARMA]* Quis ducet exercitum, legiones, turmas? Hæc enim nobilibus primatum gentium dantur, quorum virtus per traducem ævum sanguinis jam probata est.

705. *FRONTIBUS IMPERII]* In fronte vel prima acie exercitus. Et hæc viris nobilissimis committuntur. Senec. de Constant. cap. 19. *Quo quisque beneficii genere. fama, patrimonio est, hoc se fortius gerat: memor in prima acie alios ordines flavo.* Certa forma sine initium aciei fons dicitur. A. Gellius l. 10. c. 9. *Vocabula.* inquit, sunt militaria, quibus instructa certo modo acies

K k k 3

*Audiat ignavum pecus hac ditione juventus ?
Afficit innumeros fors lamentabilis ista,
Diversosque homines, quia nulla potentia nobis
In primos animi motus. Cum fratribus Acci*

appellari solet, frens, subsidia, cuneus, orbis, globus, forctis, ferra, ala, arres. Sic Cato apud Festum: *signis cellatis aquo fronte pugnabit*. Ubi notandum ex eodem Festo, aquo *frontem* masculino genere dixisse. Hinc & idem Cato de re militari apud Nonium dixit: *Pra depugnatio est, fronte longo, quadrato exercitus*. Uti & Plautus: *cornatum frontem habet petilis*. Tiinnius, *fluvbratum frontem gestat*. Cæcilius *fronte hilare, corde trifidi*, Conule Festum, Imperium hic dixit pro exercitu vel copiis, quæ Imperatori parent, sicut regnum pro terra, & sic pro incolis terræ, qui subijciuntur Regi. Virg. *Æneid*. 4. v. 229.

Sed fore qui gravidam imperis belloque frontem

Italiam regeres----

Idem insit Aufonius ad v. 738 ex Epigram. 4. Id est, imperatoribus, inquit La Cæda. Nonne mo dixerit, non tantum Imperatoribus gravidam, sed etiam militariis manipulis, qui Imperatoris imperii obnoxii sunt. Sic & *Civitas*, pro *civibus*, *legio*, pro *legionariis*, *manipulus*, pro *manipularibus*. Et vulgari jam phrasi cuiusque linguæ per Europam receptæ, dicimus *regimen*, seu *batbard regimen*, pro legione, quod unus Chiliarchæ aut Tribuni imperio, vel regimini pareat. Quod putem respexisse Poetam, ut *frontis* imperii, sit *frontis* legionis, vel saltem totius exercitus. Quæ *mensura arceat hostem*? Quis defendat patriam & Regem; teneatur ubes, quas aggreditur hostis?

706. AUDIAT IGNAVUM PECUS] Dicitur & despiciatur tanquam ignava & imbellis. HAC DITIONE] In hac terra vel regione tam bellicosa, quæ ditiori bellicosissimi Regis subest? Hic iterum *ditie*, pro terra, quæ ditione seu imperio ac potestate gubernatur. Sic Lipsius Cent. 4. Epl. 2. dixit: *In ditione Leodicensi ditionis subsistam*. Quod rodit infamis ille Famiæ & omnium eruditorum maxis Gasp. scioppius, libel. de stylo, quasi vero nobis hæc miseria & limrum angustia reliqua sit, ut excurrere non liceat, vel ad unam, etiam vespulam & argutam, translationem, quam non tiverit aurea scriptiorum ætas. Sicut & lux Vaneres posterioribus, & novissimorum quidem seculorum Ciceronibus, quibus li-

cet novandarum antiquandarumque vocum potestatem negamus: Romanas tamen litteras scitissimis tropis locupletasse, perpetuum illorum gloriæ adscribimus. Apagæ servum pecus cum nugariis tuis nugis, quibus non tam litteris, quam gloriæ tuæ in mordendis litterarum principibus, velificaris. JUVANTUR] In primis nobilis, & genetosa, armis nata & militiæ.

707. SORA LAMENTABILIS &c.] Infelicitas deploranda, ut exoritur rixâ, calidâ contentione, pugnâ, adversarium sauciet, mœtilet, vel omnino occidat.

708. DIVEROSQUE HOMINES] Diversi generis, nationis, ætatis, & sortis homines. PONTENTIA] Nulla vis ad frenandos

709. PRIMOS ANIMI MOTUS] Imperus insurgens itæ, vel alterius affectionis, quo agitur dormiente ratione. Intelligit illas motiones subitaneas, quibus homo rapitur, antequam rati se cognoscant: Theologi recentiores metus *primos* appellant, huncque antequam se advertat ratio. Illa autem in potestate nostra non sunt, sicuti nec visa nec cogitata, quæ obrepunt invitis antequam respuantur. S. Augustinus de lib. Arbit. l. 3. c. 25. *Voluntatem*, inquit, *non allicis ad faciendum quodlibet, nisi aliquid visum: quid autem quisque vel sumat vel respuat, est in potestate; sed quæ visa tangatur, nulla potestas est*. Et hæc commotiones humanis actionibus non accensentur. Nam ut recte D. Thomas 1. 2. Q. 1. Art. 5. in C. *Alienæ precepti humana dicuntur, quæ ex voluntate deliberatâ procedunt. Signa autem alia alienæ homini conveniunt, preceptum quidem dici hominis actionem, sed non preceptum humana, cum non sint hominis, in quantum est homo*. Sed hæc ratio magis ad speciem huc adducitur. Si enim monomachis, (qui non solent nisi ex pectore, & adhibitis consuetis formulis & ritibus, interpositisque morâ, saltem donec ad locum conditum pervenerint, inter se pugna conferre) hæc ratio possit suffragari, ut cædes superstiti cedat impune: quid non sperent, qui flagrantè rixâ adversarium laceßit præmereunt? Mens Auditoris nostri hic est, fraudes & larvas detegere, quibus circumscribuntur Principes. CUM FRATIBUS ACCI] Pœnam fratris in actores ultitæ

scil,

710. *Eternas inimicitias nutrire, molestum,
Dammosumque foret Calnortl heredibus : intus
Non doleant Accii ; sed opus servire decoro :
Stemmate defunctum nec vivo comparet ullus ;
Ingenio, cultu, fortunâ, gratiâ in aulâ*
715. *In totum minor est. Cecidit ? Sic fata tulere.
Devincire animos modò, clementissime Princeps,
Iustitiâ moto violatâ horrore, tuorum
Ergo potes, quod velle soles ; ignoscere culpis,
Quas minuunt, latis. Ad nulla exempla trahuntur*
720. *Vulgo, quæ statuunt pleno sub pondere Reges
Nobilium caussis. Ipso me pono reatu ;
Et pedibus me volvo tuis. Ita Nestora vivas,*

[cil. si ex lege Accus capite plestatur.

710. *ETERNAS INIMICITIAS*] Hos scil. tanquam juratissimos hostes, & semper ultionem molituros declinare, se armare, aut fortè cum iis etiam depugnare.

711. *DAMNOSUMQUE*] Ob pericula cædum, faciendæque jacturæ, tam in fortunis obrentis, quàm obtinendis : vigilantibus ubique invidiâ & odio Acciotum, ut quovis pacto de Calnortius se ulciscantur. *INTUS*] In animo.

712. *NON DOLEANT ACCII*] Fratrem suum ultimo supplicio affectum : ut fieri sæpe advertimus, dum agnati plus lætatur de aditâ hereditate, quàm doleant de jacturâ demortui. *SED OPUS SERVIRE DECORO*] Exteriùs tamen ita se componere coguntur, quasi maximè doleant : & ut nolint, ne traducantur per ora hominum, ulcisci compelluntur. Arguuntur enim fratrem non adamasse : esse ignaros, imbelles, ignobiles, & fratris plexi immemores.

713. *STEMMATE DEFUNCTUM &c*] Ordina. Nec ullus vivo defunctum comparet stemmate. Id est : nobilitatem quod attinet, Accus qui vivus adhuc & superstes, longè antecellit Caloortium, qui cæsus est.

714. *INGENIO CULTU &c*] Ingenio, doctrinâ, comitate, gratiâ & auctoritate apud aulicos.

715. *IN TOTUM*] Omnino, omni ex parte. *MINOR EST*] Illi cedit. *CECIDIT ?*] Occubuit, fato functus est, altero prevalente ? *SIC FATA TULERE*] Sic voluit fortuna, & Dei decretum,

qui istos Calnortio vivendi terminos præfixerat.

716. *DEVINCIRE ANIMOS*] Firmius tibi obstringere, & eorum in te fidem ac benevolentiam magis firmare potes.

717. *IUSTITIÂ MOTO &c.*] Amoto violatæ iustitiæ horrore, id est, si liberaveris illos metu poenæ, quam violatæ exigit iustitiæ. *TUORUM*] procerum, primorum & nobilium, qui alioquin doleant, indignentur, ita profundi & tolli nobilium sanguinem.

718. *QUOD VELLE SOLES*] Principum enim est, de omnibus bene mereri. Adulatur, ut validius inclinet. Principes enim bonos magis juvat amari, quàm timeri.

719. *QUAS MINUUNT*] Elevant, extenuant. *LATIS*] Allatis culpis, cædi scil. paratæ ut jam dictum. *AD NULLA EXEMPLA*] In exemplum impunitati; veniæ, vel aboiæ culpæ, id trahere non possunt obfcuri vel vulgares.

720. *PLENO SUB PONDERE*] Quæ statuunt Reges, uti modò loquuntur, de plenitudine potestatis, id est, interpositâ summâ maiestatis auctoritatique virtute.

721. *NOBILIUM CAUSSIIS*] In caussis & culpis nobilium. Nobiles enim alio pede dimetiendi, quàm vulgus. *IPSO ME PONO REATU*] Admissæ culpæ reum me pono, & supplex gratiâ imploro.

722. *ET PEDIBUS &c.*] Et me abicio ad pedes Maiestatis iux. *ITA NESTORA VIVAS*] Annos Nestoris vive, seu vitam in longam senectutem extende. De longævitæ Nestoris revise Serm.

Impetui veniam, pro quanto admisimus, oro.

Impetret hæc suada, molimine fortè minori,

725. *Regi in deliciis, vel si quis ab auribus instat.*

Membrum homicida fuit rixarum, sive vocatus

Criminis ad partes; impunius ambulat, & se

Casibus à triduo recidivis strenuus offert.

Nemo potestatem supremam Regis adumbret:

730. *Detrahat aut meritis, vel casus casibus aquet:*

Serm. 2. ad y. 33. fol. 24. Rrgiam longevitatem obtestatur.

723. IMPETUI] Præcipiti perturbationi, ac itarum violentiæ, quæ exdes patraræ, ante plenam rationis cognitionem. PRO QUANTO ADMISIMUS] Pro tantilla parte, quæ rei sumus & damnabiles. Hæc forma loquendi, culpam alienam, suam facit, ut certius reo veniam impetret.

724. HAC SUADA] Hæc oratione tam bellè validèque ad persuadendum accommodatâ. Suada persuasivæ Dea, apud Rmæos, vel Suadela, ut cecidit Horat. lib. 1. Ep. 6. y. 38.

Ac bene nummatum decebat Suadela, Venusque. Græcis Πιστήν dicitur. Sic enim Cicero de Clar. Orat. c. 59. Πιστήν quam vocant Græci, cuius est fester est Orator. Hanc Suadam appellavit Ennius: ejus autem Cethegum modum fuisse vult. Carmen Ennii antè citaverat:

Flos delibatus populi, Suadaque medulla.

Exrat idem Carmen ex lib. 22. Epistolarum moralium Ann. Senecæ ad Lucilium apud A. Grilium l. 12. c. 11. sed nonnihil variorum, uti & hodie exrat in fragmentis Senecæ editionis Lipsiæ.

----- Dicitur illis popularibus olim

Quintum vivebant homines, atque avil agitabant,

Flos delibatus populi & Suada Medulla.

MOLIMINE FORTE MINORI] Immo fortè oratione minus compri, & non tam operose studiosèque ad persuadendum composita.

725. REGI IN DELICIIS] Si sit aliquis qui rex amat. AB AURIBUS] Quem frequens & libens audit Rex, fidei plurimum dicitur ejus tribuens. Ut sunt quidam apud Reges, in quibilibet agendis, prora, quod aiant, & puppis. INSTAT] Contioenter & perurgenter petit.

726. MEMBRUM HOMICIDA] Id est, sive homicida ptius & principaliter pugnaverit, utpote alter rixarum, sive à primo ad sibi auxiliandum accitus fuerit. Verbo: sive primarius, sive secundarius fuerit.

727. CRIMINIS AD PARTES] Ad pugnam illam legibus, quæ sacris, quæ profanis veritatem IMPUNIUS AMBULAT] Audacius, arrogantiùs, minus metuens poenam, certius sperans impunitatem quam antè, se passim spectandum præbet. Cicero pro P. Quinctio cap. 12. *Libertate usus est, qui impunius dicitur esse.*

728. CASUS] Cuiusmodi fortis, anse, casus, accidenti. A TRIDUO] Post dies tres. RECIDIVIS] Recurrentibus, & ad eundem lapsum monomachiz irritantibus. Recidivum propriè dicitur, quod à lapsu restitutum iterum corruit. Sic casus hi dicuntur recidivi, quia denud semet offerentes, ad secundam ruinam invitant. STRENUUS] Inrepidus, potèz metu solutus.

729. NEMO POTESTATEM SUPREMAM ADUMBRAT] Nemo minueret, dubiam facere, aut quasi umbris obtegere potest. Id est, nemo negare potest hanc Regibus dandæ veniæ ac vitæ potestatem esse. Adumbrare hic ponitur pro diminuerè, vel non solidum facere. Adumbratum enim veteres dixerè, pro non absoluto, vel, fiste. Cicero 3. Tusc. 22. 3. *Est enim gloria, solida quadam rei, non adumbrata.* Item & pro tegere vel obscurare. Jul. Caput. in Vero: *Erat enim merum simplicium, & qui adumbrare nihil posset.* Id est tegere vel celare. Paris scilicet significationis sunt eburnare & inaurare. Ita Lucet lib. 3. y. 930.

Hæc etiam saltim, ubi discubuerit, teneantque Petula sape homines, & tumberant ora coronis. Ovid. Heroid. Ep. 17. Hel. y. 47. ----- Nec ullus Error, qui saltim crimen adumbret, erit.

730. DETRAHET AUT MERITIS] Nobilium scilicet majorum & vetustissimarum gentium, quorum majores optime de Rege meriti. VEL CASUS CASIBUS AQUE] Nec casus nobilium equiparet casibus plebeiorm. Id est, nemo potest negare, vel minuerè merita nobilium, aut eorum

rum

*Si tamen ut clemens oleis incendia nutrit,
Exceditque modum, vel quovis nomine, culpa
In se non minimam trahit indulgentia partem.*

Humanis vacat officiis, subsistere quod nec

735. *Fas nec jura smunt. Casu hoc, ignoscite, Reges,
Si mihi subduci facies humana videtur.
Est regio latè septem-subjecta-trioni,*

rum delicta eidem censuræ subijcere, quæ vulgatum hominum malefacta puniuntur.

731. SI TAMEN UT CLEMENS] Nomine clementiæ. OLEIS INCENDIA NUTRIT] Ignem nutrit, fomentum cædibus præbet, oleum camino addit. HORT. l. 2. SAT. 3. V. 321.

Adde poemata nunc: hoc est, oleum adde camino. Sic & Diogenianus apud Schottum Cent. 6. n. 71. Μὴ πῦρ διὰ πῦρ, id est, ignem igni ne addito. Cui affine est istud Iovinianus dictum, oleo incendium restinguere. D. Hieron. ad Eustochium, vinum & adulescentia duplex est incendium velupatæ: quid oleum flamma adijcimus? Et nostranibus familiare est tritissimum istud, alio in s' vier, quod dicimus dum quidvis malo adjicitur, unde pejus evadat.

732. EXCEDITQUE MODUM] Vel nimis frequenter imponamus tribuendo, vel criminibus cædibusque nimis atrocibus, cujus ultioe in plebis clamoribus urget populus. VEL QUOVIS NOMINE] Etiam, quocumque titulo, sive abolitioni, sive veniæ, sive indulgentiæ, sive gratiæ sive debiti.

733. NON MINIMAM &c.] Etiam alieni peccati participes fit, & est causa, cur licentius malum deinceps perpetuetur.

734. HUMANIS VACAT OFFICIIS] Caret humanitatis officio. Id est: officium humanum, amicis obsequium, moderatio vel clementia, dici non potest. SUBSTRAHIT] Fieri, aut inveniri in rerum natura impune.

735. FAS NEC JURA SINUNT] Nec lex divina nec humana. Virg. Georg. 1. V. 268.

Quippe etiam festis quadam exorcere diebus, Fas & jura sinunt.

In quem locum Servius: Fas ad religionem, jura clariorum ad heredes. Alex. ab Alex. l. 6. c. 23. Ius in legem, morem, & aequitatem veteres diviserunt: in jusse ad res humanas, fas ad religionem pertinere voluerunt. Sic & ex Iud. Etymol. Jus Canon. Dist. 1. c. 1. Leges divina, naturæ hu-

mana, moribus constant; idcirco hæc discrepant, quoniam alia aliis gentibus placent. Fas lex divina est: jus lex humana. CASU HOC] Ubi modus exceditur, & ignis igni additur. IGNOSCITE] Admodum reverenter, ut decet, ne offendantur, quos religiosè colit, volunt jura.

736. SI MIHI SUBDUCI &c.] Si ego censuram auferri omnem humanitatis speciem. Nam dum singulis privatum studet, omnibus publicè pessimum in modum consulitur. Privata eorum singulorum salus anxie curata, neglecta communi; publica cunctorum ruina est.

737. EST REGIO LATÈ.] Sub septentrionibus, sive regio septentrionalis. Id est, quæ Græci Latiniq; scriptoribus vergit ad septentriones. Nobis enim Belgis, qui iidem scriptoribus septentrionatii populi sumus, Austria quæ hic describitur ferè Orientalis est. Porro septentriones, septem stellæ sunt uris majoris, ut vocantur, ad polum arcticum, quæ à variis figuris, quas Astronomi sibi videntur observasse, varia oomiola sortiuntur. Græci ἑπτάγων, Latini plaustrum appellant. Duas enim stellæ parites pro bobus acceptæ. Reliqui verò quinque, plaustrum figuram designant. Triones verò dicuntur, auctore Varrone l. 6. de Ling. Læ. à bobus. Triones enim & boves appellantur à bubalcis, etiam nunc maximè cùm arant terram. Sic omnes qui terram arant à terra triones. unde triones ut dicebantur detrium Triones dicti septem, quæd ita sua stellæ, ut ternæ trigona faciant. Atque hæ septem cum aliis plurimis (oam quinque & viginti quidam numerant, ut recenset Perotus) constituunt æquæ, vel ursum maiorem, quam & Helicem nuncupant: alix septem Cynosuram, sive minorem ursum componunt. Has voluit bene duas nymphas Jovis altrices, quas accepti beneficii gratiæ, in cælis collocaverit. De illis Arctus apud Nicol. Perotum.

Hic levis altrices Helicæ, cynosuraque fulgent.
Das Graiis Helicæ cursus majoribus astris:

*Pannoniis habitata olim, nunc Austria fama
Nobilis assiduus Turcarum insultibus audit.*

740. *Hic Deus elegit quondam, ad moderamina mundi,
Insignes pietate viros, quos nomine gentis
Dicimus Austriacos: credunt genus ab Jove summo,
Alitis intuitu supraque infraque ministri,*

*Phœnicæ Cynsura regit, sed caudata tota,
Septem ergo triones nobis designant terras sub
hoc astro suas, Virg. Georg. 3. §. 381.*

*Talis Hyperboreo septem subjecta trioni
Gens effrena viro Ripheæ tunditur Euro,*

718. PANNONIIS HABITATA OLIM] Vetus enim Pannonia partes Hungariæ, Stiriz, Austriæ, complectebatur: omnia scilicet quæ inter Noricum, Danubium & Illyricum sita erant. Ejus limites vide apud Ferrarium & Baudrand. Ortelius & alii Austriam totam Pannoniorum finibus includere. Hinc Gevarius Introit. Ferd. Por. tic. Cæsareo. Aust. fol. 43. *Austria, inquit, olim Pannonia superior à Romanis dicta est.* Uti hodie, ita & olim veterum Imperatorum Romanorum Sedes. Inde Ausonio Danubius loquens Epig. 4.

Imperiiis gravidae quæ seco Pannonias.

FAMA AUDIT] A famâ & rerum gestarum gloria.

739. NOBILIS ASSIDUUS &c.] Proprie frequentissimas Turcarum irruptiones, quas jam tot secula gloriosissime reprimere, validissimum orbis Christiani propugnaculum dici meruit. Reddè monet nos istud Gevarii in Rodolpho I. Aug. Introit. ut supra fol. 54. *Observatione dignissimum est, Augustum Austria Domum, à Rodolpho Cæsare eo ipso tempore, communi orbis Christiani bene, esse candidam, quæ Ottomanica familia, damno publico emeritis: ejusdemque tyrannidis intra limites coercenda, velut inaccessum propugnaculum divinitus obiectam esse.* De Turcis vide Serm. 7. ad §. 263. fol. 196.

740. MODERAMINA MUNDO] Mundi Christiani, & veræ religionis loci illustrati. Imperium enim & dominatum Augustissimæ hujus gentis, sol oriens & occidentis suspici & decurrit.

741. INSIGNES PIETATE VIROS] Religione, clementiâ, æquitate, comitate, moderatione. Virg. Aeneid. 1. §. 14.

Insignem pietate virum tot adire labores.

Felicissimè sibi, in Ferdinandini Introitus pompâ, obstrictas musas, ut frequentius infra, ita & hic nobis commodare non gravabitur Calsp.

Gevarius, urbis nostræ κινέρας, Austriacorum Principum cultor perpetuus, qui in porticu Austriaco-Cæsareo, portæ mediæ tympano, sub obelisco, & Aquilis imperii insignibus, inter geminas marinas nymphas alatas, sic canit:

Imperii columen, nutantis & ancora mundi:

Principum cultor vigeat splendore propage:

Qua non ulla domus divâ succundior unquam:

Æthera sideribus, terras virtutibus implet.

NOMINE GENTIS] Familiz primùm Habspurgicæ, dein Austriacæ, ab Austria, cui hereditario jure imperiatur. Quippe Rodolphus I. Augustus, coactis Augusti vindelicorum imperialibus comitiis, ex Principum Senatusconsulto, & ordinum Austriacorum postulato, Austriam, Carniolum, Stiriam, aliisque vicina loca filio suo Alberto Comiti Habspurgensi Imperii beneficio concessit; jam antè inde expulso Ottocaro Bohemiz Rege, qui provincias illas post mortem Frederici Badensis capite plexi Neapoli, de quo egimus Serm. 7. ad §. 337. fol. 217. exclusâ ejus sorore Agnetæ Badensis, legitimâ fratrâ herede, obtinebat. Et ne Alberto ejusque posteris ambiguum in casu nasceretur, ejusdem Agnetis & Meinhardi Comitis Tirolensis filiam Elisabetham sibi conjugem impetravit. Inde Gens Austriaca dici cœpit, quæ antea fuerat Comitum Habspurgensiuna vetustissima ac prorsus regia progenies. Vide Orig. Habspurg. Pont. Heut.

742. GENUS AB JOVE SUMMO] Poeticè id est, à domo regnatrice, & vetustissimorum Heroum sanguine. Aeneas ad matrem Venerem lib. 1. Aeneid. apud Virg. §. 354.

Italiam quare patriam, & genus ab Jove summo.

Et Habspurgenses quidem itemmatis sua derivant à Theoberto Magni Clodovici abnepote, Clodovici primi pronipote, Scereberti nepote, Sciderici filio. Vide Pont. Heut. Sed ad aquilam Jovis aliter Imperialem refert notat.

743. ALITIS INTUITU] Ob Aquilam gloriosissimi Imperii insigne. Hoc enim videt volumè Jovem contra Titanam, inde ad Crenesem, ab his ad Troia-

Tum quod ab aeterno domus insuperabilis armis :

745. Cui tutelarem se Juppiter ampliat, audet

Troianos, à Troianis per Æneam ad Romanos. quo postea Romani, velut præcipuo vexillo in bellis usi sunt. Magis tamen simile vero est, quod Jove dimicante contra Saturnum, aquilæ augurio tanquam felici & fortunato, regni victor evasit: quo exemplo Romani aquilam velut auspiciatissimum signum habuerunt. Nec unâ contenti, suam cuique legionem aquilam præire voluerunt. Hinc Lucanus lib. 1. v. 244.

Vi nota fulgere Aquila, Romanaque signa,

Et celsus medio confectus in agmine Caesar.

Ita nunquam sine Aquila imperator. Nam ut Fl. Joseph. De bel. Jud. l. 3. c. 5. *Aquila Romanis imperii signum est, & velut omen victoria, in quæsumque eant.* Peritis enim aurea Aquila, supra oblongam hastam, patentibus alis, militare signum fuit. Romani argentæam magis quàm auream habuerunt, quod fulgentior ex argenteo aique confectior foret: tamen post & auream. Vide Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 2. Ceterum hodie Imperii Germano-Romani insigne est, non una Aquila, sed gemina: neque enim cum vulgo recedè dixeris Aquilam esse bicipitem, sed duas invicem se expansis alis innumbrantes, ad nationis Germanicæ immortalem gloriam, & invictæ virtutis perpetuum monumentum. Rem nobis aperit Cæsarum descriptor Cuspinianus in Oâ. Augusto, de quo, *Adæ, inquit, ignominiosè à Germanis acceptus clade Lolliana & Variana, ut confernasque barbarum centumque aliquos menses nuntius.* Nihil fuit istæ clade cruentius: Tres enim legiones obrunctæ, signa & aquila duæ à Germanis captæ, quæ hodie possidemus. Non enim biceps est aquila, ut imperium vulgus credit: sed duæ simul, quarum altera alteram expansis alis obteggit. Tertiam signifer legienis sertia abstulit, paladeusque demersit, ne in hostium manus veniret. Alioquin tres haberemus Aquilas in insignibus Imperii. Nec unquam hæc reddita sunt Imperatoribus Romanis, quæd Partii fecerunt, sed semper in hunc usque diem servata. De cladibus supra memoratis ita Sueton. de Oâ. Aug. l. 2. c. 23. *Graves ignominia, cladesque duas omnino, nec alibi quàm in Germania accepit Lollianam & Varianam: sed Lollianam majoris infamia, quam detrimenti: Variam pane existabilem, sibus legionibus cum duxo, legatisque & auxiliis omnibus capto.* Plura vide ibidem, & apud Vell. l. 2. de Aquilis legendus Plin. l. 10. c. 4. Lipsius, Pan-

cirolus &c. SUPRA INFRAQUE MINISTRI] Aquila enim Jovi in cælo & in terra, semper cum fulmine, ac ad ministerium præsto est. Immo quod solam hanc negant fulmine exanimatam: *Ideo armigeram Iovis*, ut inquit Plin. l. 10. c. 3. *confutudo judicavit.* Hinc Iovis ales à Virgil. 12. *Æneid.* v. 247. & lib. 5. *Æneid.* v. 255. *Iovis armiger dicitur.* Uti & apud Pspin. Theb. lib. 3. v. 532. Hinc Ovid. Met. l. 6. v. 157. de Jove se in Aquilam transformante:

-----Nulla tamen alis verti

Dignatur, nisi quæ pennis sua fulmina ferre.
Horatius l. 4. Od. 4. v. 1. *Ministrum fulminis alitem.* Papin. Theb. 8. v. 676. *flammigeram alitem vocat.* Quâ ratione autem flammæ vel fulmen gerat, docet Ovid. l. 12. Met. v. 560. *Vertitur in faciem volucris, quæ fulmina curvis Ferre soles pedibus, divum gratissima Regi.*

744. AB AETERNO] A multis seculorum periodis. Indicat vetustatem fortitudinis Austriacæ, quæ minimè limitata, fines suos ignorat, & gentis primordia. INSUPERABILIS ARMIS] Animos & Martium robur Heroum Austriacorum, omnium pæne, per Europam, nationum annales celebrant. Breviter Nicol. Vernul. Virr. Gent. Aust. l. 2. c. 6. specimina quædam repræsentat strenuitatis & victoriæ. Sed perpetua una, maximaque victoria est, hæctenus servatum in Germania imperium, tam atrocia tot annorum cum Turcis bella impunè tulisse, ne dicam illis. Apolog. Vernul. fol. 43. *Terruit totam aliquando Asiam solâ nominis sui famâ Solymanus, Europam armorum suorum strepitum concussit, vi vero quia Austriaci opposuerunt servata Hungaria magna pars est.* & liberata ab impetu exitio Germania. *Repressus tot ejus victoriarum cursus est Austriacorum oppositi, & vix illa Turcarum tantquam impetuosis quidam torrens, cum in Austriacam domum, quasi in vallum incidisset, fracta impetu resedit.*

745. CUI TUTELAREM &c.] Cui ampliore præbet tutelam Deus, ob insignem Religionem, & demissam Principatus Apostolici observantiam. Philippus II. corâ Carolo V. Parente Aug. Bruxellæ regnorum provinciarumque vastissimarum imperium fulcipient, pro more inaugurationis ejusmodi, cultum Dei ubique in Regnis & provinciis se conservaturum solenni Sacramento pollicitus est: sed mox rationem adiecit.

L II 2

certif.

Livor ut extremis hominum se prodere metis.

Hæc infinitis spatii se extendit in orbem;

Omne felici tandem, & Junone secundâ,

Prorogat imperium in Belgas; Pulchroque PHILIPPO

750. Natus ibi CAROLUS ter Maximus, os humerosque,

certissimum se fore, *caelestem opem numquam sibi ab hoc cenatu defuturam.* Et verò hæc arce setu-
tatur invicta Austriacorum potentia, cui Deus
tantò impensius favet, quanto ferventiùs æmu-
lorum invidiâ impetitur.

746. LIVOR UT EXTREMIS METIS &c.] Ita
est; nec lux sine umbra, nec virtus sine invidia:
res secundæ invidiorum dentibus semper liven-
t. Austriaca domus quantò virtutibus clarior, ro-
bore potentior, tantò æmulatorum telis, & virtu-
lentis corrosivioribus obnoxia magis. Ad extre-
mas enim metas se extendit livor, & excessum
quemvis superat, quo hæcenus impetita Gens
hæc ter Augusta. Sed alior omnibus & nequid-
quam petita, stultam arguit suorum hostium
temeritatem. Nam ut testissimè Gevartius Int.
Feid. fol. 46 de eadem *æmulatione* ex Claudian.
l. 3. de laud. Stilic. § 39.

Hæc domus invidia finis virtute reliquit
Humannumq; modum. Quis enim livescere possit,
Quod nunquâ periret si felix? Quod Iuppiter olim
Pessidens calum? Quod periret omnia Phæbus.
Adde ego quod proximè sequitur in Claudiano:
Est aliquod meriti spatium, quod nulla furens
Invidia mensura capis.-----

747. HÆC INFINITIS &c. Ejus enim Gen-
tis Imperatores, salutantur Germaniæ, Hungariæ,
Bohemiz, Dalmatiæ, Croatiæ, Slavoniæ Reges:
Archiduces Austriæ, Duces Burgundiz, Stiriz,
Carinthiz, Carnioliz, Silesiæ &c. Principes Sue-
viz, Marchiones Moraviæ, Lusaviæ, & Burgo-
niæ, Landgraviæ Alsatiz, Comites Habsburgi,
Tirolis &c. Quæ omnia Carolus V. Aug. suæ
filiæ Ferdinando illustrè transcripsit. Philippo verò
filio suo opulentissima Hispaniarum & India-
rum Regna, unâ cum Neapolitano & Siciliæ
sepectro, Belgicarum Provinciarum Principatu,
Insularum Ducatu &c. ut verum sit: *Austriaci*
solem non occumbere: in quibus scilicet nunquam se-
tignatur ostia, ut Romanæ olim magnitudini usu
venisse, superbo quidem sed vero catmine, mo-
dulari Lucanus lib. 7. § 422.

Te geminum Titan procerdere vidit in Axem.
Haud multum terra spatium restabat Ego.

Vi tibi nox tibi tota dies, tibi currere æther.
Omniaque errantes stella Romana viderent.
Gevart. Arc. Phil. facie post. fol. 33.

Dotales geminis mundi do finibus Indos
Austriadum domus auspiciis sortita secundis,
Sparsaq; regna tenens, pariter cum lumine solis
Mitibus aqua regis amulantem legibus orbem.
Et alibi eadem musâ Autverpiam amantem:
Austriadum per regna meat surgensque, adensque
Astrorum decus, & nemorum Latentia custos.

748. OMNE FELICI] Faustis auspiciis, felici-
citer. TANDEM] Duobus exactis seculis, ex quo
Rudolphus primus Imperatoris Aquilæ domui
suz invexerat: filio deinde Alberto I. in Impe-
rium, nepotibusque Frederico II. Alberto II. &
Frederico III. (alii IV. scribunt) eidem succen-
turiatis. Maxemilianus enim Frederici III. aut
IV. filius. JUNONE SECUNDA] Solennibus nup-
tiis (quibus præest Juno, ut jam sæpius dictum)
duxit Mariam unicam filiam & heredem Caroli
Pugnacis, postremi ex sua gente Burgundiz Du-
cis: sicque Provincias Belgicas, & utramque
Burgundiam dotali iure dominatui Austriaco
submisit. Egimus suprà Ser 7. ad §. 21. fol. 154.
& Serm. 3. ad § 148. fol. 43.

749. PROROGAT IMPERIUM] Hereditarias
suas provincias amplificat accessu principatus
Belgici, per suprà memoratas nuptias. PUL-
CHROQUE PHILIPPO] Maxemilianus Austriaci
ex Maria Burgundâ filio, qui Joannam Ferdi-
nandî & Elisabethæ Castellæ ac Arragoniz Re-
gum filiam sibi desponsam, æc cxxxv. navium
classe in Belgium delatam, dum Autverpiam eum
anno ctd. cccc. xcvi. Lyram Brabantiz opidum
adiret, ipsis Sæctorum omnium solenniis
uxorem duxerat. Hic à formæ venustate *Pulchri*
cognomen obtrinit, & opulentissimis hinc nup-
tiis, Hispanica utriusque orbis imperia, in Gen-
tem suam Austriacam intulit.

750. NATUS IBI CAROLUS] Ex Joannæ ut
suprà, Carolus, postea eius nominis Imperator
V. invictissimus, in amplissimâ Flandriæ Metro-
poli Gandâ anno seculari ctd. 12. inuenta. TERTIUS
MAXIMUS] Ob res tam strenuè, quàm feliciter ge-
ras

*Cæsariem, pectus, mores, perque omnia Belga.
Quippe butyratis, sub mansuetudine celi,
Nativo crevitque solo, rectore Adriano,
Donec ad Hesperia solium, properaret, opimos*

755. *Indorumque Aquileque Laras: nunc praevalent*

itas, omnium imperatorum landes in se uno complexus. Ejus actis commemorandis cunctarum gentium annales tument. Eum salutat Antverpia inter duodenos Cæsares Austriacos septimum, Int. Ferd. Gevartiano Disticho:

Salve Augustorum, numero cui terminus erbis

Sed meritis: limes regni cui terminus erbis.

OS HUMEROSQUE] Secundum os & humeros. Sic de Aenea Virgil. Aeneid. l. 1. §. 593.

OS HUMEROSQUE DES SIMILI. Namque ipsa decoram Cæsarem nate genitrix, lumenque juvenis Purpureum, & lateri oculis afflavit honores.

751. CÆSARIEM] Capillamentum, quod à cæstra, vel crebra cæssione nomen habet. PÆCTUS, MORES, PERQUE OMNIA &c.] Sinceros, comes, minimè fucatos & fastuosos Belgarum mores, toto corpore & animo præferens, & præter hæc cordis sapientiam, integritatem, fortitudinem, quæ in pectore hospitatur. Id est, per omnia verus Belga.

752. BUTYRATIS] Pane butyro illito, sive lamellis ex pane lectis & butyro litis, Belgicè vocamus *boter-ham*. Cibus nobis admodum familiaris, maximè pueris, ob copiam lactis & butyri bubuli optimi, quo abundamus fluminum & piscinorum nobilium beneficio. Et quedam apud nos opsonia sunt, quæ non nisi cum butyrato pane mandantur; immò & plerumque passus nostros, etiam laute habiti, hæc ambrosiâ claudimus. Jocatur à more vix alibi per Europam recepto, quem tamen nos pertinaciter tenemus, & à nutrimenti probitate commendamus. Multi eò referunt egregiam puerorum venustatem, cutemque succollam & candicantem, quibus alias nationes videmur antecere, maximè si de Hollandis sermo est, quibus hæc cibus omnium ferè horarum est: nam apud hos *Buerlands Brood*. SUB MANSUETUDINE CÆLI] Aëris temperie humidior, & vegetandis impingundisque corporibus congruenter.

753. NATIVO CREVITQUE SOLO] In Belgio educatus, optimeque formatus tam animo, quam corpore. RECTORE ADRIANO] Florentio Ultrajectino, insignis Ecclesiæ S. Petri Lovanii

runc Decano, de quo egimus Serm. 7. ad §. 411. fol. 340. qui pueritiam Caroli Principis pietate & litteris imbuit, vir à morum innocentia & aximiâ doctrinâ nulli non cognitus, quem non tam Caroli Cæsaris auctoritas, quam propria merita ad summi Pontificatus apicem evexerunt. Ceterùm educatio Caroli generatim commissâ fuit Guil. Croyio Ceuniz & Arschoti Regulo.

754. HESPERIA SOLIUM] Ad gubernacula regnorum Hispaniensium. Carolus enim adhuc ephæbus ætatis anno quinto decimo, ab avo Maximiliano Cæsare emancipatus Belgicis provinciis ac triennio post Hispaniarum regnis inauguratus, mense Februarii Anni 1515. 15. XVII.1. OPIMOS] Verè opulentos & basilicos.

755. INDORUMQUE] Sceptro enim Hispaniensis, Indiarum regna dirigitur, quo domita & subiecta sunt. Siquidem Christophorus Columbus Anno Christi 1492. cccc. xciii. paucarum navium classe, à Ferdinando Rege Catholico impetratâ, primus in occidentem navigare tentavit, variasque insulas reperit. Regique suo detexit ac subiecit. Variæ deinde, ut rebus inventis facile quidpiam additur, variorum industriâ accessiones factæ: ac inprimis per Carolo nostro potentissimâ, Mexicanum Regnum opulentissimam Duce Ferdinando Cortesio, uti & paullo post, Peruvianum divitiis venis & fodinis inclitum Francisci Pizarri operâ, Hispaniarum dominatui accessit: ac illaro Christi cultu, orbem novum immensis spatiis ab Europa divisum, semet insigne Christianæ rei additamentum, Romanis Apostolici imperii pomceris inulit, & conjunxit. Vide Heut. Rerum Aust. l. 8. c. 13. & Gevart. inr. Ferd. fol. 66. AQUILÆQUE] Imperii. Id est, donec Rex Hispaniarum & Indiarum, ac Imperator factus esset. Carolus autem istius seculi ac ætatis suæ anno undevigesimo, abens in Hispania, Romanorum Imperator (istius nominis V. Francosurti renuntiatis, sequenti anno 1519. 19. Aquigrani Imperialis Diademate insignitus est. Ita totius Orbis potentia in eum Carolum coadit. PRÆDOMINANTUR] Aliis mundi monarchis & Principibus latius & potentius regnant.

*Austriaci Belgæ CAROLI toto orbe nepotes.
Teutonicas Cæsar FERNANDUS servat habenas;
Insignire suo, Romanis fasces, æro,
Multorum invidia multum ringente, paratus
760. Progeniem, & frustra tot bella ciente Suïco.*

756. AUSTRIACI NEPOTES] Austriaco sanguine procreati, à Philippo Pulchro per Carolum V. & Ferdinandum I. ejus fratrem descendentes. Et Carolina quidem progenies in Hispania rerum potitur, ac hodie perseverat in clementissimo Domino nostro Carolo II. Caroli V. abnepote, Belgarum Princeps Ferdinandina verò in Leopoldo primo Imperatore, Ferdinandi III. filio, Ferdinandi II. nepote, Caroli Archiducis Austriæ pronepote, Ferdinandi I. abnepote. Dens illos, quâ solent pietate ac iustitiâ, & inde annis & heredibus secundet! BELGÆ] Ex sanguine Belgico Philippi Pulchri, qui Maximaliano ex Mariâ Burgundâ nascitur Brugis Flandrorum anno numeralibus hisce expressio:
o M N I S V S A C C E P T V S R E G N A T N O V V S
E C C E P H I L I P P V S.

IX. Cal. Jul. horâ III. à meridie. Vide Heut. Rer. Aust. l. 1. c. 9. TOTO ORBE] Ob immensam protensamque ubique terrarum ditionem & Monarchiam Austriacorum. Sive enim hunc, sive novum orbem, & utrobique, seu orientales, seu occidentales, septentrionales, aut meridionales spectaveris plagas: nusquam non invenias regiones Austriaco moderamini subiectas. Immo ad solum Austriacum Hispaniarum Regem, ferunt non ita pridem Regem Persarum litteras dedisse, quibus erat hæc inscriptio: REGI QUI SOLEM HABET PRO CALERO. Quod nempe subiectorum Coronæ Hispanicæ, ubique terrarum, quorundam saltem, verticibus semper sol incubat. Vide Gevart. Int. Ferd. fol. 88.

757. CÆSAR FERNANDUS] Qui pronepos Philippi pulchri, nepos Ferdinandi I. Imperat. (in hunc Carolus V. Aug. frater abdicatis regnis, Imperii diademâ transiit) à parvo Marthâ I. Aug. adoptatus filius, anno hujus seculi XVII. in Bohemiæ ac Hungariæ Regem coronatus, ac deinde anno XIX. à Septemviri Principibus Francosuti Romanorum Imperator ejus nominis II. renuntiatus est: dignus qui senectute, fortitudine ac prudentiâ, omnibus Imperatoribus sit exemplum. TEUTONICAS HABENAS] Magnam Germaniæ partem, provincias hodie scil. here-

ditarias, quas supra ad §. 747. fol. 452. recensuimus. Immo & totam Germaniam, tanquam Imperator & Rex Germaniæ.

758. INSIGNIRE] Nobilitare, decorare, exornare. ROMANIS FASCIBUS] Amplitudine, potentia, gloriâ, priscorum Cæsarum Romanorum.

759. MULTORUM] Regum, Principum, Dynastarum, qui bello Bohemico partes Frederici Comitis Palatini, contra Ferdinandum II. Imperat. legitimum Bohemiæ Regem intati sunt. INVIDIA RINGENS] Indignant & frendente, tacite secum & frustra irascente. Ringi canum est, dam nates intorquent laterum, & in rugas os diducunt: quod Belgæ propriè dicimus *grimmen*. Pro *irasci* dicitur, inprimis dum nondum apertos iu laterum ciumpitur, ut solent canes ante laterum ringi. In hac notatione vires Teut. Phorm. Að. 2. Scen. 3. §. 27. Dum tibi sit quod placeat, ille ringitur, tu vides. Nec ringi satis fuit, in apertum bellum erupere, si unam alterâve summam potestatem demas, quibus volupe erat eminus hæc incendia contemplari, & foco hostili frigidam suffundere. Ferdinandus enim sub initia imperii sui, bello Bohemico implicatus, quasi orbis prope universus in ipsum junctis viribus conspissaret, Bohemici, Marcomannici, Germanici, Pannonici, Dacici, Turcici, Schyrtici armis oppugnabatur. Vide Gevart. Int. Ferd. fol. 78.

760. PROGENIEM] Posteritatem suam Austriacam. FRUSTRA] Ut probavit evenus. Suxco] Gustavo Ataulpho Suecorum Rege, qui contra Ferdinandum, scilicet jam confectis bellis Bohemico & Danico, egressus ab extremo Septentrione, per totam Germaniam victicia arma sua circumtulit, subnixus etiam Gallici, Britannici, Moscovicici, aliorumque Principum & rerum publicarum legationibus, milites & stipendiorum subsidia pollicentibus. Verum fortunâ suâ non longius biennio usus, in Lutzensi prælio, glande majoris flospi finistrum brachium comminutus, ac extra aciem abductus, à Cæsarianis, victoriâ jam elatis, incognitus interfectus, XVI. Cal. Decemb. Anno MD. LXX. Hanc vidio-

*Hispanos rerum dominos quis nesciat inter
Christi adum populos, & propugnacula Petri?
Solis utraq; domo protendit sceptrum PHILIPPUS:*

Invictus FERDINANDUS, felix orbis

765. Auspiciis, rediit fides spes maxima Belgis.

viciorum biennio post, Ferdinandus III. Hungariz ac Bohemiz Rex, parentis Cæsaris auspiciis, ac Ferdinandus Hispaniarum Infans Philippus III. Hisp. Regis filius, S. R. E. Cardinalis, designatus Belgarum Prorex, lectissimis copiis, quas unâ secum ex Italia fratris sui Philippi IV. auspiciis in Belgicam duxerat, magnâ cum gloriâ cæsis ad Norlingam domitisq; Suedis, ac imperiâ perduellibus, coronarunt. Vide Gevart. Int. Ferd. fol. 1. 2. 32.

761. *HISPANOS REAM DOMINOS*] Larissimè imperiare, ubi tot regnum, provinciarum, & nationum gubernaculis in uno Monarcha De Dominatu vastissimo Romanorum Virg. l. 1. *Æneid. § 255. ----- Mecumq; forebis Romanos rerum dominos, gentemq; togatam.*

762. *CHRISTIADUM POPULOS*] Inter nationes Europæ & Americanas, Christi sacris devotas. Sic ordinanda sententia: quis nesciat inter populos Christianos, rerum dominos esse Hispanos, & PROPUGNACULA PETRI.] Defensores Christianæ Catholicæ religionis, & Apostolici principatus, quæ D. Petrus Apostolorum coryphæus, proprio sanguine de gentium erroribus triumphans, Romanis arcibus intulit & stabilivit. Sunt enim Hispani religiosi cultores potestatis Apostolicæ, & observantissimi Pontificum Romanorum, quibus summa rei Christianæ, à Servatore in D. Petro, commissa est. Inde Principes nostri Hispano-Austriaci nusquam in Provinciis suis ferunt, nisi Catholicis factis addictis: & hæretes quâ viribus & armis, quâ belli nervo instantur. Clemens VIII. P. M. inter alia declaravit solum Philippum II. Hispaniarum Regem, in expellendis ab Ecclesia hæreticis, plus multo expendisse, quam omnes simul Reip. Christianæ Reges & Principes. *Vernul. virt. Aust. lib. 1. cap. 5. Octavian. Maninus Potestate de ope contra Turcas, ad Phil. II.*

*Effigies vera Paris, suprema PHILIPPUS
Spei gentis Christi cultrice, maxima regna
Qui sanctâ ditione tenet. -----
Et Philippus III. ejusque filius Philippus IV.*

Hispaniarum Reges omnes opes suas & regnâ Apostolicæ Tiaræ non semel consecrarunt.

763. *SOLIS UTRAQUE DOMO*] Orbis plagâ orientali & occidentali. Id est, ab Aurora usque ad Hesperum, manum regnatricem extendit. *PHILIPPUS*] IV. scil. ejus nominis, qui tunc diu cœperat rerum potiri in Hispania, Belgica &c.

764. *INVICTUS FERDINANDUS*] Hispaniarum Princeps Cardinalis, qui in Belgicam destinatur, antequam eò pervenerat, in itinere militiæ suæ felicissimum tirocinium posuit, ad Norlingam (alii Nerolingam vocitant) Suezvæ urbem, ubi castris Sereniss. Hungariz Regis Ferdinandi Imperatoris postmodum III. commodè jam ex Italia, ubi lectissimas Hispanorum, Neapolitanorum, Insularum & Burgundionum legiones conscripserat, Rhæticis Alpibus superatis, per Tirolensem provinciam, in Bavariam descendens, exercitum suum junxerat, ac unâ cum Ferdinando à Suedia & Imperiâ perduellibus, nobilissimam victoriam reportaverat. *Gevart. Chiff. Orbis auspiciis*] Publico totius orbis voce, lætitiâ, & plausu.

765. *FIDIS BELGIS*] Catholicis, legitimo suo Principi adhuc parentibus, & pro ejus fide contra perduelles pugnantibus. *SPES MAXIMA*] Rei resiliendæ ac bene gerendæ contra inimicos Batavos, eorumque fœderatos. Sic erant hominû nostrarum vota, nec aliquid frequentius legis in monumentis lætitiæ publicæ, quibus in principibus Belgicæ urbibus exceptus est Serenissimus hic Princeps Ferdinandus. Sic illum compellat Antverpiæ nostræ genius, Pegmate Georgiano Gevartianum Epigraphen efficens:

*Sol Belgis exorte tuis, datus orbis Iberi,
Anversam, FERNANDUS, venit optatus ad urbem.
In te spes arctata hominum: te publica vota
Iam pridem Aræbi formosum pulvere belli
Excipiunt, gentibusq; tuæ affusa recumbens
Belgica seminarum attollit lætæ arces.
In te nostra salus: tibi se reparanda reservans
Tempora, funestum belli fœdatus ruinis.*

REDIIT] Tam ipse Belgico sanguine cretus, quàm

*Nulla per immensum dominatur Principe tellus,
Quâ non Austriacum metuenda potentia: nullos
Invenias impunitos ditione sub horum
Qui temerè extremo decertare duello.*

770. *Quidquid alunt animi, fidei nituntur in hostem
Nobilitas, pulchrumque mori pro Principe ducunt;
Temperiem propriis, quantum sub honore, professa
Moribus: esse satis vim vique repellere, certis
Casibus, indomitâ si quis temerarius irâ*

quàm spes publica, quæ jam inde à morte Principis ALBERTI PR Austriæ Archiducis & ISABELLÆ Hispaniarum Infantis Belgicam procul effugisse videbatur.

766. PER IMMENSUM] Orbem terrarum, ejusque spatia. DOMINATUR] Regitur, agitur, gubernatur. Dominari passivè reperias apud Ciceron. lib. 1. Off. c. 139. *O domus antiqua, huc quàm disparsi dominaris domine!* Nigidius sigulus apud Priscianum: omne pecus indomitum habes quiddam in se ferum: sed tamen eâ naturâ est, ut curari & dominari possis. PRINCIPÊ] Ab ullo Principe, vel Dynastâ.

767. QUÆ NON AUSTRIACUM &c.] Ubi Austriacorum potentia non timeretur.

768. DITIONE SUB HORUM] Sub horum imperio ac dominatione.

769. EXTREMO DUELLO] Lethali pugnâ singulariter inter se decertantur: id est, qui monomachiam exercuerunt ex pacto, uti suprà descriptum, & in quo inquiras.

770. QUIDQUID ALUNT ANIMI] Quidquid habent Heroici roboris, fortitudinis, animorum, virium. FIDEI NITUNTUR IN HOSTEM] Enituntur, exertunt, non contra se mutuò duellando, sed contra Hostes religionis, maximè Mahumetanos Turcas, alioque Christiani nominis inimicos, vel apostatas.

771. NOBILITAS] Viri nobiles, Principes, proceres, quorum copiâ in Imperio Germanico & Hispaniensi. PULCHRUMQUE MORI] Gloriosum, & heroicum esse arbitrantur. Et ferè viro- rum fortium est, in armis occumbere, rebusque patriæ & Principis præclarâ morte consulere. Horat. lib. 3. Ode 2. §. 13.

Dulce & decorum est pro patriâ mori.

Cicero Off. 1. cap. 57. Omnes omnium caritates

patriâ una complexa est; pro qua quis bonus du- bites mortem oppetere. si ei hi profusumus? Et strenuitatis heroicæ indicium est, in bello potius gloriosam mortem oppetere, quàm infamem vitam ducere. Virg. l. 2. Aeneid. §. 317.

-----Pulchrumque mori succurrit in armis.

Et lib. 4. Georg. 216. -----Es corpora bello Objeclant, pulchramque petunt per vinclera moris. PRO PRINCIPÊ] Austriaco Domino suo. & patriâ: quâ, sub ejus imperio, tam liberaliter & mansuete habentur.

772. TEMPERIEM PROPRIIS &c.] Ordina: nobilitas profusa temperiem propriis motibus, quantum sub honore: id est, assueta propriis animi commotionibus impetare, easque moderari, quantum per honorem verum & ingenium, non vanum & fucatum licet.

773. ESSE SATIS VIM VIQUE &c.] Pensant vel exsultant esse satis vim vi repellere, cùm omnia id jura licere pronuntiant Cic. pro Milon. c. 30. *Hec & ratio dedit, & necessitas barbarâ, & mos gentibus & feris natura ipsa præscripsit, ut emum semper vim, quacunque ope possent, à corpore, à capite, à vita sua propulsarent.* Probaverunt etiam jura sacra. Sic enim Innocentius III. Cap. significasti 2. De Homicid. *Quoniam vi repellere omnes leges, & omnia jura permittunt, non ad sumendam vindictam, sed ad injuriam propulsandam.* CERTIS CASIBUS] Non semper, omnino, & quovis modò: nam & moderamen servandum est, quod vocant, *inculcata iustela*, nec vis iusta & publica propulsanda est. Nam ut Dig. Tit. *quod metus causa*. l. 3. c. *consequi: Sed vim accipimus atrocem & eam, quæ adversus bonos moris sit: non eam quam magistratus rectè iuvit.*

774. INDOMITA STANS &c.] Iniqua, insolenti, præcipiti, & impetuosa.

775. *Vellicet, incesst prior aut quis cuspidē, pensant.*

*Est modus in rebus: generosos cingier armis,
Stemmatibus ne indigna ferant, quis nesciat? Atqui
Ancipitis verbi suffitu, aut pellicis ergo,
Aut quacumque levi caussa, discrimine vitæ*

780. *Jejunum remeare odium, instigare secundos,
Nec ratio, nec fert pietas, nec cura salutis;
Nec reperi quo tale nefas stabuletur in antro.*

775. VELLICET.] Lacerat, provocet manus confertat, vel ad pugnam excipiat. Nec tunc satis tutum armis pugnantium excipere, cum alia suppetit via propellendæ injuriæ, sine damno vitæ. INCESST PRIOR AUT QUIS &c.] Aut prius ferum stringat, pugnam intenteat, ac vitæ tux imminuat, nisi propulsus.

776. EST MODUS IN REBUS.] Certe quædam mediocritas & ratio, quæ prohibeat omnem excessum, ut quis, nec plus efficeretur in injuriam sibi illatam, nec minus Horat. l. 1. Sat. 1. v. 106.

Est modus in rebus: sunt certi denique fines,

Quos ultra citraque queris consistere rectum.
GENEROSOS CINGIER &c.] Nobiles ideo, jure sibi concessio, ense latus accingere.

777. STEMMATIBUS NE INDIGNA FERANT.] Ne aliquid vel dicto vel facto, quod nobilitati suæ probrosum sit, patiantur. Cicero pro Milon. c. 10. *Quid comisatus nostri? Quid gladii voluit? Quos habere certè non liceret, si uni illis nullo pacto liceret.*

778. ANCIPITIS VERBI SUFFITU.] Suffumigatione, seu quavis pravâ affectione verbi alicujus, quod possit suspicari interpretamento contumeliosum accipi. Odori enim tribuimus metaphorice, illa quæ non tam certò vel appetit, sed quasi clam, & per conjecturas quasdam resciscimus. Hinc *aderari* pro clam indagare, aut quid odore quodam suspicionis sentire. Cicero ad Att. l. 4. Epl. 13. *Velim siquid foris novi habet, maxime à Quinto fratre, danda à C. Casare. & siquid foris de comitiis, de rebus (soles enim tu hac festivè odorari) conscribas ad me.* Sic & *subolere*, pro suspicari. Plaut. Casin. 2. 3. 59.

Subolet hoc jam uxori, quod ego machinor.
Terent. Phorm. 3. 1. 10. *numquid patri subolet?* Id est, utroque suspicatur. *Suffire* autem nihil aliud est, quam fumigare, aut potius suffumigare: hoc est, subus odorem seu tetrum seu suavem alicui excitare. Hinc *suffissus, suffissus & suffimentis*, Sic

& *suffire* vestes vel chirotecas dicimus, id est, bonis odoribus ea imbueri. AUT PELLICIS ERGO.] Propter amicam vel concubinam. *Pellex* à pelliciendo nomen habet, sed dicitur potissimum de illa, quæ consuevit viro, cui domi uxor, vel etiam subinde cui non est. Vide A. Gell. l. 4. c. 3. Dig. l. 50. *De verb. sign. l. 144.* Paulus sic ait: *Massurius scribit pellicem apud antiquos eam habitam, quæ cum uxor non esset, cum aliquo tamen vivebat, quam nunc verò nomine amicam, paulo honestiore concubinam appellare Græci Flaccum in libro de jure Eas natio scribit, pellicem nunc vulgo vocari, quæ cum eo, cui uxor sit, corpus miscet, quosdam eam, quæ uxoris loco sine nuptiis in domo sit, quam Pædianus Græci nominant. Inde Pædianus dicit, id est, sum concubina. Pellex antiquis, auctore Festo, propter dicebatur, quæ uxorem habenti nubebat. Cui generi mulierum etiam poena constituta à Numa Pompilio hac lege: *Pellex aram lunonæ ne tangit: si tanget, Innoni crinibus dimissis, agnam facinam cadit.**

779. DISCRIMINE VITÆ.] Cum vitæ periculo: ex odio eorum ejusmodi, pugna vel ultio, & ab utraque non tardò mors.

780. JEJUNUM REMEARE ODIUM.] Hæsternum, quod heri foris inter pocula & rixas concepisti, & in hodiernum mane productum, jam jejunus & animo tuo redditus, insigni & fatali plagâ ultum in. INSTIGARE.] Rgando invitandoque, ut tibi cum adversario singulari certamine decreturo, secundus assistat.

781. NEC RATIO.] Lumen naturæ tibi aliisque inditum. NEC FERT PIETAS.] In sodales, amicos, homines, quos æquâ tecum charitate prosequi te oportuerat. NEC CURA SALUTIS.] Tuæ & illius. Nam socium acciendo gravius peccas, & illum una tecum in mortem, & perpetuos cruciatus præcipitas.

782. NEC REPERI QUO STABULETUR.] Ubi hæcenus turò sit: id est, ubi inveniat patronum

M m m

vel

*Tuque ex adverso rigide quem dicere feci,
Nobiliumque ignobilium defensor acute,*

785. *Parce rogo insulsus doctrinæ illudere verbis.
Austriaco latet exemplo, quodcumque Camænis
Poscimus attribui generosæ flore juventæ.*

*Inter opes tantas, & tanta negotia, nemo
Qui Parnassi aliquâ non consummatus arte est;*

790. *Consiliis aded ut dubium, an præponderet armis.
Transibo antiquos. Prælapsâ etate RODOLPHUM
Vidimus, & constat studiis sine fine moratum;
Quasque recondiderat natura abstractior artes,
Excoluisse virum, atque omnes superasse vocatos.*

vel tutorem, à quo censetur id malum esse tutum aut concessum. *Stabulari* hic est versari in quocumque stabulo, id est, loco, vel statione. De his alibi dictum; consule indicem.

785. *TUQUE EX ADVERSO*] Melia vel alius, quisquis hos fueris, & malum tuo exemplo nutrit, tam indulgenier regendo ætatem puerilem, *RIGIDE*] Rigide induxi loquentem, ut rigidius severiusque te castigarem.

784. *NOBILITUMQUE IGNOBILIUM*] Nobilium sanguine, ruditate *OScâ* ignobilium. Nobiles vocat ignobiles, qui bonis artibus se in juventute non excoluerunt, & jam ætate provecti, inter *OScos* & asinos rudunt.

785. *PARCE ROGO INSULSUS*] Rogo uti posthac sapientior, desinas lacerare doctos, & studia scientiarum. *INSULSUS*] Insipidis, sale non conditis, ineptis, infeceris.

786. *AUSTRIACO LATET &c*] Ordinat: latet exemplo Austriaco, quodcumque poscimus attribui Camænis ipso flore generosæ juventæ. Id est: ipsi Principes Austriæ etiam Musis operantur, & se studiis excolant, in exemplum aliorum Procerum, ut juxta ea quæ docuimus, insitui & excitari filios suos curent, ipsâ pueritiæ & adolescentiæ ætate.

787. *GENEROSA*] Nobilis, ac illius inprimis, quæ prodit à Divis majorum gentium.

788. *INTER OPEs ET NEGOTIA*] Quæ cum tantis sint, ob vastissimum imperium & immensas opes, magnas curas & temporis intermissiones postulant.

789. *PARNASSI ALIQUA ARTE*] Qui non sit

alicujus ingenuæ artis, omnibus numeris perfectè ac absolutè peritus.

790. *CONSILIIS AN ARMIS*] Ut dubium relinquant, Heroicæ majores sint sapientiæ & consilio, quàm armis & fortitudine.

791. *TRANSIBO ANTIQVOS*] Priscos illos & primævos Austriacæ Gentis Imperatores & Principes. *PRÆLAPSA ÆTATE*] Superiotti seculo, & hoc præsenii. Imperavit enim ab anno *C13. 13. LXXVI* usque ad annum *C13. XII. RODOLPHUM*] Imperatorem ejus nominis II. Maximilianum II. Aug. filium.

792. *SINE FINE MORATUM*] Continenter Musarum studiis inhæsisse, quibus mirum in modum tenebatur.

793. *NATURA ABSTRACTIOR*] Abstrusior, ab aliis scientiis seceitior, & mirabilium suorum celantior. *ARTES*] Mathematicas. De his supra ad *ψ 261. & 263. sol. 387. & 388.* Rudolphus quippe Imperator, præterquam quoddam disciplinarum, & rerum omnium peritiâ, judicio limato, maturo consilio ita pollebat, ut etiam excelleret in Astronomia vix ulli cecisset, solius quandoque Mathematicos suos noctu vocare, ut de rebus Astronomicis cum iis pro genio discerneret. Immo ipse suas terrarum sceptris affueras manus, ad eruditum illum pulverem non dedignabatur demittere, tabulis Astronomicis à se conscriptis clarus. Arium verò aliarum, doctorumque omnium tam singularis fuit cultor, ut perpetuus eorum fautor & patronus dici sustineret. Vide Vernal. Gevart. & alios.

794. *OMNES*] Mathematicos, quos ut jam dictum,

795. *Diceris historias legisse PHILIPPE secunde,
Sed clausis oculis dictasse volumina REGUM:
Lucubrare suum tibi qui quocumque dicabat
Tempore, gratus erat, certusque à Rege videri.
Quid tibi cum Musis Hunnorum summa Potestas?*
800. *Diceris insomnes Heliconis vertice noctes
A teneris traxisse tuas, omnesque vicissim
Illice constanti ad choreas duxisse Sorores.*

dictum, ad se frequens, etiam noctu arcessebat. *SUPERABIS VOCATOS*] Doctissimi omnibus discessisse, & arbitratum esse.

795. *DICERIS HISTORIAS LEGISSE*] Tam in priscorum recentiorumque monumentis, quam ex epistolis, quæ ex omni orbis plagâ, ubi rerum poteratur, ad illum mittebantur. Hæ enim historiarum & annalium loco illi erant, ex quibus bella, produtiones, strategemata, fœdera, perduelliones, conficiuntur, res prosperæ vel improspere gestas, castra, acies &c. ejusmodi, quibus sciant historiarum, dicere illi volupe erat, & quotidiana lucubratio. *PHILIPPE ARGUNDE*] Hispaniarum & Indiarum Rex. Hunc *Prudentis* cognomento decorarunt, ob singularem prudentiam, & acerrimam, in dispendio quid cuique rei congrueret, judicandi vim. Erat enim, ut Gramondus Gallus scriptor Austriacis parum æquus, majorisque hinc nobis eatenus fidei, testatur relinquit lib. 4. Hist. Gal. *Regis præbè imbutus artibus, præcipuè politicis.* Eâ verò ut tradit Vasconcello in sua Acephaleosi Regum Lusitan. Prudentiâ & consilio in hominibus præferit eligendis, & præveniendis negotiis, ut non solum cognomento Prudens vocetur, verum etiam omnes sui temporis homines maturitate consilii, & ingenii dexteritate longo intervallo post se reliquerit.

796. *SED CLAUSIS OCULIS*] Intra septa palatii sui Mantus Carpetanorum, atque in Prætorio Regioque Asceterio S. Laurentii conclusus, & nihil regnorum provinciarumque suarum extrâ contuentibus. Etenim in musæo suo Regio lucubrando, felicissimè populos sibi ubique terrarum subiectos moderabatur, proregibus, legatis & præfectis, aliisque minoribus magistratibus leges præscribendo. Inde apud Vernolæum Viri. Aust. l. 2. cap. 3. quidam duxisse proditur: plus Philippum solo ezalam, quam majores ejus gladio potuisse. *DICTASSE VOLUMINA*] Argu-

mentum scribendorum voluminum præbuisse. Litteras siquidem dictando, maximus ille Princeps, plura scilicet dicitur, quam, plures alibi Reges imperio suo præsentem agere potuerit: ut de unius Philippi adis per litteras plura conscribi possint plurimorum Regum volumina.

797. *LUCUBRARE SUUM*] Lucubrationes, commentationes suas, sive libros à se conscriptos. *TEXT QUI DICABAT*] Nuncupabat, dedicabat, inscribebat.

798. *GRATUS ERAT*] Benevolè habebatur à Rege. *CERTUSQUE A REGE VIDERET*] Dignabatur colloquio & conspectu Regis: id est, statim admittebatur ad assatum Regis.

799. *HUNNORUM SUMMA POTESTAS*] Hungaria Rex. Compellat Ferdinandum III. Ferdinandi II. Imperat. filium, qui eâ ætate, vivente etiamnum patre, Rex Hungariæ & Bohemiæ salutabatur. Hic, semestri serè spatio ante obitum paternum, Rex Romanorum electus, Patri mox in imperium susceptus est, anno Christi 120. 120. XXXVII. Cui satis defuncto Anno 120. 120. LVII. Septemviri electione succenturiatus est Leopoldus I. Imperator Pius, Felix Augustus, VIII. idus. Quintil. adni subsecuti. Deus Optimo Principum, in pace vel victoriâ, ætatem in seculum senium producat. *Hunni olim Huni, Abares, vel Avares* populi fuere Sarmatiz, juxta Meotiam paludem habitantes. postea immigrarunt Pannonias, quarum pars Hungaria, ut jam diximus ad § 738 de illis Claud. ad Russ. l. § 320.

Hunnorum laturus opem, quos affore bello Norat, & invisus mox se conjungere castris. Eorum descriptionem pulcherrimam ibidè vide.

800. *DICERIS INSOMNES &c.*] Impigrit diu noctuque literis incubuisse à puero, & inter Musas educatum esse. *OMNESQUE VICISSIM*] Omnes scientias & artes, suo quasque ordine, per vires didicisse.

802. *ILICE CONSTANTIS*] Constantem amando,

Ut libros scribas, bona pars quos rideat orbis?

Ut libros agitem, bona pars quos palleat orbis:

805. *Ut libros vivam, quos integer approbet orbis.*

Perge bonis avibus: post Patris secula Caesar,

Que superent Juli, tua Commentaria dicta.

Magna LADISLAO studiorum cura Polono.

Multa fuit culto LEOPOLDI pectore Clio,

do, & ad tui amorem illiciendo. Id est, diceris impigritate naviterque studendo, Musas tibi benevolas & officiosas reddidisse. *Illic* ponitur hic pro illecebra, seu re quæ allicit. *Illic*, *illicitis*, inquit Noſter in M. SS. interdum substantivè pro illecebra. Porro, ab illiciendo *illic* dicitur: suntque propriè *illicites* aucupum aves, quæ alias alliciunt, Græciſque appellantur *πολιόγενες*, Belgicè *Loch-wincen*. Vide Turneb. l. 24. c. 38. Plaut. Aſinar. Aſt. I. Scen. 3. ubi improba lena allegoriam exponit ꝑ. 67.

----- *Adis nobis arena est, aucups sum ego, Eſca eſt meretriz; leſus illic eſt, amatores aves.* Nonio *illic* & *illex* sic diſcuntur: ab illiciendo fit *illic*: *illex* vero eſt, à quo *lex* non ſervatur. Sed nobis ſicuti *pellex* à pelliciendo dicitur, ita & *illex* ab illiciendo. AD CHOREAS DUXISSE] Ad ſtudiorum oblectamenta, exercitia, inſtitutionem, tecum ſeceſſiſſe.

803. *UT LIBROS SCRIBAS &c.]* Querit, ut apud reſpondeatur, quafi ſit: cur ita litteris inſudas? An fortè ut libros ſcribas, quos plerique ridebunt & contemnunt? Notat tacitè fortunam ſcriptorum, quorum æquè boni, quàm mali nonnumquam vilipenduntur, & abſciuntur. Hoc enim hominibus maximè ſciolis proprium, carpere ea, quæ imitari non poſſunt: quare optimè Maurus Teſtitan. de Syllab. ꝑ. 1067.

Pro caput leſoris habent ſua ſata libelli.
BONA PARS] Magna pars hominum.

804. *UT LIBROS AGITEM &c.]* Vox eſt, Ferdinandi, ſive ejus quiſvis illius nomine reſponderet. Quafi dicat: non ſtudeo ut ſcribam, ſed ut agendo fortia, ſcribendo de me argumentum præbeam. PALLEAT] Extremiſcat. Id eſt, quos extremiſcant æmuli & adverſarii Imperii Romani & genis mex.

805. *UT LIBROS VIVAM &c.]* Ut ita mores, actiones, & vitam inſtituam: tam prudenter, ſagaciter, fortiter gubernem Imperium, ut orbis totus aſta me cogatur approbare.

806. *FRAGS]* Muſis & litteris vacare. BONA AVIAUS] Auspicatò id eſt feliciter. Vetereſ enim quia nihil niſi auſpicatò aggrediebantur, tum demum id ſibi ſeleſiter ceſſum arbitrabantur, dum ſelicia auſpicia captaverant, & ſucceſſum ſelicem videbantur aves addicere. POST PATRIS SÆCULA] Poſt vitam patris tui Ferdinandi II. Imperat. Bene ominatur, ſub perſona Diogenis, Poeta Ferdinando III. qui biennio poſt, vivente adhuc patre, Romanorum Rex electus eſt, ac dein eodem poſt aliquot menses ex humanis egreſſo, in imperium ſucceſſit: vatis noſtri voto minimè ſucceſſum fuiſſante.

807. *QUA SUPERENT JULI]* Magnitudine rerum geſtarum, ſuperent commentaria Juli Caſaris de bello Gallico & civili, quæ ſibi, & factarum ſuorum gloriæ conſcripſit. DICTA] Id eſt, materiem & argumentum ſuppedita, & ſi quidem res Impetii ferant ipſe conſcribere, qui ob cultum muſarum ei rei par eſt, non ſecus, quàm alter quidam J. Caſar, quem etiam hac ratione imitaberis, de actis ſuis commentatum.

808. *LADISLAO]* Alii Vladilaſo Poloniæ Regi. Sigifmundi III. filio, qui materno ſtemmate Auſtriacus eſt. Matrem enim habuit Annam Auſtriacam filiam Caroli Archiducis, ſotorem Ferdinandi II. nupram Sigifmundo Regi, ut ſupra XIII. Cal. Mart. anno Chriſti 1512. 12. xcv. Pro deinde natus Ladilaſus Anno 1512. 12. xcv. Princeps hic vivente patre, in Germaniam, inde in Belgium, & Romam iter inſtituit: ac obſidionem Bredanam luſtravit. Anno deinde 1512. 12. xxvii. Ordinum conſenſu Rex creatus eſt. STUDIORUM CURA] Id eſt, ſtrenuè ſtudit, & litteris imbutus eſt.

809. *CULTO]* Litteris & artibus Imperatoriis exeoſo. LEOPOLDI] Id eſt, in cultu pectore Leopoldi Archiducis Auſtriæ, qui fuit filius Caroli Archiducis ex Marâ filiâ Alberti V. Bavaricæ Ducis, frater Ferdinandi II. de illo egimus Serm. 5. ad ꝑ. 295. fol. 121. inviſi animi He-

810. *Atque aliis, causâ vel quos brevitatis omitto,
Temporibus patrum, vel quos hoc novimus ævo.
Tuque, gubernandi cumis qui grandia tiro
FERDINANDE patras, qui terror Regibus exis,
Ferreus injustis, sinceris corde benignus;*
815. *Unde tuis tam magna venit præstantia factis,
Strenuitas animo, moderatio, gratia, virtus?
Scilicet ingenium & rerum prudentia major
Præ reliquis infusa tibi? Communia palpem?*

ros fuit, & clatissimus bello Strategus. C110] Historiarum assidua lectio. *Clio* enim Historiæ scribendis præest: ut tritum istud arguit:

*Clio gesta canens transactis tempora reddit.
Derivavit enim vocem à κλίσω, quod est, celebrare.*

810. *ATQUE ALIIS*] Sanguinis Austraci Principibus. *CAUSSA BREVITATIS*] Ne deflectionem ab instituto longius, & hincitantium videat elogium depromere, non mores argueret.

811. *TEMPORIBUS PATRUM*] *Ævo* superiori & proximè lapsò, & hoc præfenti. Hinc digreditur ad Ferdinandum Hispaniarum Infantem, qui jam anno C12. 120. XXXIV. in Belgicam pro Rege advenerat.

812. *GUBERNANDI CUNIS*] Initio tui moderaminis & gubernaculi, cui se apud Belgas & Burgundiones præferebat frater suus Philippus IV. Hisp. Rex. *Cuna, cunabula, vel incunabula* .pto rerum initii dicuntur. Cic. 2. ad Att. Epl. 15. *Ego verò in montes patrios, & ad incunabula nostra pergam.* Et in C. Salust. c. 8. *An ulla alia putat esse rudimenta, & incunabula virtutis?* Id est, initia. *TIRO*] Ipso tuo belli tirocinio. Novellus enim adhuc miles erat.

813. *FERDINANDE*] Hispaniarum Infans, Princeps Cardinalis, Belgicæ Pro-ter. *GRANDIA PATRAS*] Hostes cadis, armis tibi viam patas, ad Provinciam tibi commissam. Alludit ad victoriam Notlinganam de hostibus Imperii reportatam: cui magnum momentum accessit Princeps Ferdinandus. Ille liquidem ex Italia cum selectis aliquot diversarum nationum legionibus, ut supra ad ψ 760. memoravimus, quas in Belgicam duxerat, post emensas Rheticas Alpes in Baviarum lapsus, unâ cum Ferdinando III. tunc Hungariæ Rege ad Notlingam tam feliciter glorioseque cum Suecis & Sæderatis re-

bellibus congressus, ut hostium duce Hornio capto, nobilissimam victoriam reportarit. Cùm autem Alsatix pars magna, & Lotharingia Francorum & Suecorum armis occupare essent, iterque per illas interclusum, viam sibi, in Belgicam, ferro aperuit. Nam post subactam Wirtembergicam Provinciam, Ferdinandum per Palatinatum inferiorem, & Franconiam, victorica arma, terroremque & metum latè citumferens, prona omnia & cedentia virtutibus suis sensit. Ut prorsus hæc serenissimi Principis in Provincias nostras profectio, non iter, sed continuus quidam victoriarum cursus & triumphus perpetuus esse videretur. *Gevars.* Bruxellam pervenit Prid. Non. Novemb. Anno C12. 120. XXXIV. *REGIBUS TERROR*] Gallo & Sueco Regibus, & aliquot Imperii Dynastis rebellibus, per quorum terras viam sibi ferro aperuit, ut jam dictum *EXIS*] *EXIS* Hispaniâ, in campum Martium, scil. Belgicam descendis, educis milites contra Gallum. Nam Francis infecta Belgio arma palam inferre parantibus, ac limitaneis Flandriæ oppidis infidis machinantibus, medio Januarii mense anno C12. 120. XXXV. Gravelingam, summâ hiemis inclementiâ advolvit, ubique & arci, auctis earum præfidiis, cautè prospexit.

814. *FERREUS INJUSTIS*] Durus & implacabilis, & hostis malorum. *SINCERIS*] Bonis, iustis, probis, & Principi suo fidis.

815. *UNDE TUIS FACTIS &c*] Heroicis tuis virtutibus & facinoribus, quæ jam æta commemoravimus.

817. *SCILICET INGENIUM*] Sententia est: putemur hæc omnia tibi à Deo infusa, vel tibi unâ cum spiritu congenita esse? Quasi dicat minime: aliunde hæc tibi obtrigere.

818. *COMMUNIA PALPEM*] Ac si dicat: communia

Nec volo, nec possum: quia tu, si blandiar, arguas.

820. *Culture & studiis, quidquid tua gloria, debes.*

*Ad res, ad casus adhibere à Pallade doctos,
Consilioque usuque viros, & tempore firmos,
In te vera notant studiorum culmina, quæ nec
Fors neque successus sterili sibi vendicet ore.*

825. *Ite quibus titulo placet ullo insciitia: cultus
Troiano descendat equo, speculâque Minerva*

munia illa, quæ alii tibi blandientes, adulantesque, in tuas laudes adferunt, ego non producam. *Palpare vel palpari pro blandiri, usque-queque utilisissimum est, translatum ab equisomnis, ut duximus Serm. 1.1. ad ψ. 7. fol. 317. Palpo autem asciscit tam accusantis quàm dantis casum. Juvén. Sat. 1. ψ. 35.*

Quod superest, quem Massa times, quem munitre palpat.

819. **NEC VOLO NEC POSSUM**] Adulationem enim omnem naturâ aversor, detestor, & prorsus damno. Utopie qui supra de se canit Serm. 1. ψ. 64 fol. 15.

Laudibus affuevi non prodigialiter ullis.

QUA TU SI BLANDIAR ARGUAS] Merito me reprehendas, ob conjunctam in te, perpetuo quidem nexu, cum heroicâ magnanimitate generosam modestiam.

820. **CULTURA ET STUDIIS**] Institutionis ac Musarum cultui, quo jam inde à teneris assuevisi. **QUIDQUID TUA GLORIA**] Quidquid facis gloriæ, ac ex virtute Heroicâ, quæ perennem parat gloriam.

821. **AD CASUS A PALLADE DOCTOS**] Vitos undiqueque doctissimos, quos non quis Pallada mysta, sed ipsa Dea instituisse censeatur. Extollit Ferdinandum, quod viros eruditos & sapientes consiliis suis admoveat, & inter illos familiariter veteretur. Eryc. Puteranus ad Ferdinandum hunc nostrum Puerp. Austriacâ, *Ingenium, inquit, non nisi felicitium, quia culmen eruditionis admisit: animus non nisi thesaurus, in quo pietas, pudor, & generosa honestas cuspidentur. Tua sic igitur bona artes ac studia sunt, sed quantum in Principe laudari possunt: que cum modum excedunt, ex Principe privatum faciunt. Modus veri ille est, ut ubi didiceris quantum satis: quantum didiceris amet magis, quàm trahat; scias, quàm excolas; usurpes*

quàm essentes: major futurus, si inter doctos patris Principem agas, quàm si inter Principes deßum. Tuum est agere, alterum scribere, quæ agat, tuum favere viris doctis, ut doctissimus ipse videat, illorum ingenia, studia, labores, liberali ad gloriam efficiu stimulare. Et verè, ut ait veter illud à Zenodoro citatum ex Aiace Locrensi:

*Σοφὸν τίτληται: Ἐσθλὸν ἐκωλύει
Sapientium commercie Princeps sapit.*

822. **CONSILIOQUE USUQUE VIROS**] Judicandi & consilia suggerendi virtute præditos, multo rerum usu exercitos, & prudentiam assecutos. **TEMPORA**] *Stare.* **FIRMOS**] Stabiles, constantes, rationibus firmis subnixos, qui sententiam non faciliè variant, sed semel datam constantem tueantur, vel prudenter mutant.

823. **NOTANT**] Discunt ac deprehendunt homines. **VERA STUDIOUM CULMINA**] Absolutam & consummatam artium peritiam, seu discunt te ad Musarum culmina pervenisse, & in scientiis, quantum eges, consummatum.

824. **FORIS**] *Fortuna.* **NEQUE SUCCESSUS**] Qualiscumque fuerit, sive bonus, sive malus eventus. Sensus est: doctrina & rerum peritia efficiunt, ut quavis fortunâ, in rei tui utilitatem loquaris copiosè, disertes, ac sapienter. Id est, non sterili ore, vel sermone.

825. **ITE**] Repellit & abire jubet, quibus ullo titulo probanda videtur ignorantia: maxime tamen illos, de quibus agit, qui nobilitatis gratiâ, ducunt Musis non colendos Primorum nobilium liberos. **CULTUS**] Eruditio, doctrina, prudentia.

826. **TROIANO DESCENDAT EQUO**] Evectur ad nominis gloriam, & ducendis legionibus præficiatur. Sic olim viri fortissimi Principisque exercitus Græci, inclusi uterò equi duratæ, signum faciente, & clausura laxante Sinonè, in perniciem Troianorum inde descenderunt, & nomi-

mini

*Lucida, & intereat proprio ignorantia fumo.
Advigilate patres, & vos sine conjugis matres;
Ancora sacra juvet forsan: brutos removete*

730. *Affectus: pretiosa nimis sunt prona juvenæ
Tempora, pensandumque quibus credantur alumnis.
Nescia tuque tui prima ætas roboris, acri
Cede patrum cura: juvenere viriliter: aude*

minis gloriâ inclauerunt. Hi recensentur à Virgilio lib. 2. *Æneid.* v. 261. quem consule, & supra *Serm.* 8. ad v. 77. fol. 166. Ac si dicat: sicuti Græciæ fortissimi descenderunt ex equo Troiano, ita viri ex palestra litteraria, tanquam ex equo, descendant ad juvandam consiliis & viribus rempublicam. *SPECULAQUE MINERVÆ*] Ex Schola vel arena sapientiæ ac prudentiæ. Notandum equum illum Troianum donum Palladi sacrum extitisse, adeoque manere Poëtam allegoricas in præfatâ metaphorâ. Appellat autem speculam Minervæ, quod ab etuditione homo videat res quasi oculis suis subjectas, non secus, quàm qui è specula quâvis. Respicit adagium: *Ὡς ἀπὸ specύλης*, quod est, *velut à specula*. Siquidem ex alto commodissimè spectantur omnia, quod nihil inde convenientis impediat conspectum.

827. *LUCIDA*] Lucem magnam discipiendis scbus commodante. *INTERBAT*] Sicut olim Troia, vino & somno sepulta, & caligine nocturnâ, ac nebulis fumosis, visum & lucem auferentibus immergâ: ita ignorantia propriis tenebris caliget & pœtet.

828. *ADVIGILATE PATRES*] Educandis ac instituendis liberis vestris. *SINE CONJUGIS MATRIBUS*] Viduæ, & quibus mortuus maritus; quæ filius estis pro utroque parente.

829. *ANCORA SACRA JUVET*] Extremus conatus, vel vigilantia summa, in mores & actiones liberorum. *SACRAM ANCORAM* vocarunt præci nautæ, maximam & validissimam ancoram, quam non muniunt, nisi cum extremo discrimine laboratur. Unde proverbium: *ἰσθὰς ἀγκυρῆς χαλδάζει*, quod est, *solvere sacram ancoram*; quoties scilicet ad extrema deveniunt esse. Indicat Diogenes, ad extrema confugiendum esse, quando cetera non proficiunt. Quasi dicat, si ingenium & naturales propensiones liberorum tuorum tales sint, ut sponte illos ad bonum non inflentur, nec consiliis nisi semet accommodent, tu adhibe validissimam quâ pœnis, quâ premiis, quâ

monendo, quâ corripiendo, quâ blandis, quâ asperis remediis, ancoram: id est extrema tenta in educatione & institutione, eùm id possis: nam recta & accurata educatio plurimum momenti habet, ad totius vitæ bonam directionem. *LYCURGUS*, si Plutarcho credimus, pro concione perorans, ut ostenderet quanti valeat educatio: canes duos eodem partu editos dimisit, unum domesticis, alterum venatoris cibis assuetum, diversis in locis diverso cibo collocato: cùmque uterque ad consuetum cibum saperetur, facile persuasit parentibus, quantum momentum habeat ad rectam vitam educatio. *BRUTOS REMOVETE AFFECTUS*] Belluinas perturbaciones aut cupiditates frenate, sistite, dedocete, disciplinâ domesticâ & scholasticâ.

830. *PRETIOSA NIMIS*] Ob ævi seu vitæ brevitate, maximè in ætate puerili, quando omnia transeunt velocissimè, homine tunc nondum considerante, quàm utiliter vel inutiliter tempus transigat. *PRONA JUVENÆ*] In malum, & pravarum cupiditatum fomenta, & captanda voluptatum tristia gaudia.

831. *PENSANDUMQUE*] Discipiendum, & deliberandum maturè. *QUIBUS CREDANTUR ALUMNIS*] Quibus eos præceptotibus instituendos & informandos credatis.

832. *NESCIA TUQUE TUI ROBORIS*] Ignorans quid forte, aut pœtare possis, si ludos inter pueriles Musis confuscas: immo quid tibi postea profuturæ sunt artes & studia litterarum, & ingenium scientiis subactum. *PRIMA ÆTAS*] Pueritia, adolescentia. *ACRI*] Rigidæ ac severæ disciplinæ.

833. *CEDERE PATRUM CURA*] Eſto docilis, te submitte consiliis & præceptis parentum tuorum. *JUVENERE VIRILEM*] Juvencum virilem age: id est, catè, prudenter, constanter, instar virorum te gere. Quasi dicat: impetu juvenili facias bona, quæ vitæ quipsiam faciat consilio. Adagium Græcum est *νῆδ' αἰεὶ*, vel *κατὰ*

Ardua quæ pulchra: eque Aganippes fontibus hauri,

835. *Quæ animam serves corpusque fidele senectæ.*

Mox aut certa manet te Adraffia: veneris hora,

Ridebo monitor non exauditus. Acerbo

Et vos qui Cynicos contemnitis Arcades ore,

Dogmatis opposui tabulam, quin pectore dextram

840. *Ponite, & instinctu properantem incidite venam.*

aut *maioris*, quod est, *juvenari*, pro quidvis agere more juvenili, purâ inconsideratiûs, inconfultiûs. Sic ad illud Horat. de arte Ψ . 246.

Aut nimis teneris juvenemur verbis unquam. Lambinus: *Verbum*. inquit. *Græcum fortasse ex-primo voluit, majoris*. quod vales rem aliquam, *præclaram quidem illam, & laudabilem gerere, sed majore animo quàm consilio: quod juvenes solent.* Aude. Etiam majora quàm ferat ætas, age illa quæ sunt virorum.

834. *ARdua*] Difficilia, operosa, & motibus naturæ depravata: adversantia. *Quæ pulchra*] Honestæ, & propter se expetenda, gloriosa, nomen tibi & famam paratura. *AGANIPPEs FONTIBUS*] Ex scholis Musarum, scientiis, artibus, studiis literariis.

835. *Quæ animam serves*] Ab æterno cruciatus, & perpetuâ damnatione. *Corpusque fidele senectæ*] Quod ferat molestias & infirmitates senectutis: quale illis est, qui juventutem suam Venere, Cerere, aut temulentia, non enervaverunt: quibus scil. adhuc robur pat longæ senectutis ferendum.

836. *CERTA*] Certo tibi incubitura. *ADRAFFIA*] Nemesi, pœna, ultio, vel punitio divina. *Adraffia* ab Adraffo Rege nomen obtinuit, qui primus Nemesi templum erexit, & *Adraffiam* nuncupavit. De Nemesi seu Rhamnusia egimus Serm. 2. ad Ψ . 31. fol. 24. *Adagium Græcum est: Adgeron Nemesi subaudi adesi, vel aderis.* Dicitur in eos, quibus, ob insolentiam arrogantiamque, fortunæ commutationem minitatur. Vide Erasim. *VENERIT HORA*] Punitiois tuæ, calamitatis, infortunii, mortis, in pœnam neglectæ institutionis.

837. *RIDEBO*] Te & dolores tuos, seramque pœnitentiam, & quam serò instituis in fundo parcimoniam. *NON EXAUDITUS*] Quod me ad saniora monitorem tam imprudenter neglexeris & contempseris. *ACERBO*] Mordaci, contumelioso, maledico.

838. *CYNICOS*] Populares meos, qui vitia hominum insectando, homines sperant & conantur meliores reddere. Vide quæ diximus in præfati hujus libri, & (partim Serm. 10. de Cynicis. *ARCADES*] Rudes, stupidi, asini. *Arcades* enim malè olim audiebant ob ingenii hebetudinem. Hi Musicam omnem primi noluerunt in civitatem recipere, nec ullas liberales disciplinas, quarum cultu manifestum hominum ingenia, Unde & cæli vitio, & neglectu disciplinarum, in summam morum immanitatem efferati sunt. *Quin* & lunâ se antiquiores faciebant, unde & Astronomiam insigniter despectabant. Quare & proverbio habiti *lunæ antiquiores*, quod dicitur in omnes stupidos & ignavos, qui litteras, quas ignorant, despiciunt, gloriantes de nobilitate sua. Vide Append. Erasmi. Hinc Juvenalis Satyr. 7. Ψ . 159. ----- *Quod levis in parte mamillæ*

Nil salis Arcadio juveni. -----

Id est, quod sit excors, corpus sine pectore. Inde proverbium *À γένειος βλάπτειν*. id est, *Arcadicum germen*. & *À γενέος παύειν*. quod dicitur, *Arcades imitantes*: adeoque de grandibus & ignavis proferri solitum.

839. *DOGMA TIS OPPOSUI TABULAM*] Oculis vestris spectandam exhibui doctrinam meam, tanquam in tabulâ depictam, vel litteris exaratam. *Quin pectoris*] Ad pectus in quo sapientia ac voluntatis domicilium collocant. *Dextram ponite*] Mittite. vel conjicite dextram manum. Sic Belgæ familiariter monent eos, quos jubemus meminisse propriæ conscientia: aut inebum in proprium sinum, aut pectus mittant, hæc formulâ Belgicâ: *Steek u haer in uwen boesem*. Hic autem ut tangatur ætæta, vel venarum pulsus exploretur. Si Juvenalis supra citatus: sic Persius Satyr. 3. Ψ . 107.

Tange miser venas. & pone in pectore dextram.

Nil tales hic. -----

840. *INSTINCTU*] Supple, meo Diogenis: id est, instigatione, impulsione, & suasu meo.

Pæo-

*Hæc ita de primâ lege pubertate : facessit
Fastidi cura quæ satis. Majora supersunt :
Si vacat, & valeo, post potum pergo Pobontem.*

PROPERANTEM] Celesti ac frequenti pulsu, animi ægritudinem vel febrem arguam. **INCIDITE**] Secare, perturbare, ut noxius sanguis, fomentum morbi, exhauriantur. Ducitur Metaphora à febricitantibus, quibus manuum scapi tanguntur, ut, explorato arteriarum pulsu, vis morbi cognoscatur. Pacatus enim æquiusque pulsus, desitam febrem, properans autem & inæqualis, vigorem illius denuntiat. Et hæc parænesis orationem claudit, & DIXIT Diogenes.

341. HÆC ITA DE PRIMÂ &c.] Hæc, inquit, Poëta ad lectorem, de prima pubertate: id est, ephebiâ vel primâ adoleſcentiâ, à me conscripta tibi habet, & lege. **FACESSIT**] Fecit, peperit, attulit, hoc scribendi officium, vires mihi plerumque non Fortunante Hygeiâ.

342. FASTIDI CURA QUÆ SATIS] Multum molestiæ, attentionis, ædiorum ac laborum, MAJORA SUPERSUNT] Scribenda mihi de Juventute, virili ætate, ac tandem de senectute. Cuique enim ætati sua vitia & cupiditates sunt, quibus obſistant, qui beatam vitam diligunt. Et de illis aliquando scribere moliebatur Poëta.

343. SI VACAT] Per negotia mea privata vel publica. **ET VALEO]** Si commoda uar valetudine. Affecto quippe plerumque corpufculo erat Scholarius, ac multa nephritide vexabatur, ut ipse innuit Serm. 2. v. 52. fol. 27. Verùm valetudinem hanc non indultit Poëtæ invida Parca, quæ homini fatale vitæ solum, anno ætatis LIII. repentinis forticibus incidit. Deus illi æternam requiem, nobis verò declinandi vitii voluntatiæ potestatemque largiatur. **POST POTUM PERGO POBONTEM]** Post potas aquas Spadanæ, curando corpori destinatas, meditor hoc argumentum prosequi. Frequens enim erat ad fontes Spadanos, ob sequiores corporis affectiones. *Pobon* nomen est fontis, qui Spadæ ipso in foro scaurit, ac principe loco ab aquantibus potatur. De illo egimus Serm. 4. ad v. 15. fol. 69. Opus Martorem, quod hodie fonti superstructum cernitur, ejus efficiendam gemino versu, & posteriore quidem, posui marmoris annum 2200. designat.

*Obſtructum referas, durum teris, humida secas,
Debita fortissi Cas, si tamen æsto biblis.*

AD SATYRAS V. N. PETRI SCHOLIERII

EQUITIS ET SENATORIS ANTVERPIENSIS,

A SE ELUCIDATAS.

SCHOLIASTES.

Non sunt discipuli tua carmina docta, SCHOLIRI:
Nobilis nequeat fingere Doctior opus.

Temporibus nostris, Flacci, Juvenalis, & Acci,
Nasos & dentes exprimis atque sales.

Et quod non faciant isti, te docta magistro est,
Belgicos mores Musa Latina loqui.

Ito bonis avibus, parvog, à lumine plenum
Sume diem, & salibus vincito fata tuis.

Discipulus nulli docto dicere SCHOLARIS:

Doctior æterna laude SCHOLARIS eris.

N n n

A D

FRANCISCUM VAN DIEPENDAEL

J. C. Scholiriæ Musæ, dum inter vivos,

CULTOREM ET PRÆCONEM,

HORUM SCHOLIORUM FLAGITATOREM

PERPETUUM.

CANDIDA MENS, qua nunc rutilantia sidera calcas,
Accipe de Pludo munera sera meo.

Ecce tuo toties Vates celebratus ab ore,

Qui tibi delictum primæ, cura fuit:

Publica cum nostris subiturus lumina uugis,

Denno se doctum mittit in ora virum.

Quidquid id est operis, tu dux auditorq, fuisti,

Imperio studiis consiliisq, meis.

Quam memini ductis huc me sermonibus, agrè

Inplicitas vestris explicuisti manus.

Dumque fugâ meditator clam vestrum evadere regnum:

Sape tuli geminis limina clausa seris.

O quoties stimulis nos irritastis amaris!

Credita in expertis rixa subinde fuit.

Uxor ut audierat SCHOLIERI nomen abibat,

Ex usu solita tadia doctæ mora.

Nec stetit hac inter nos dissertatio solos,

Quilibet ore tuo suspiciebat opus.

Quocumque in cœtu VALLALTIA lingua sonabat,

SCHULLERIUS primos vincit in orbe stylos.

Moxq, spuebantur, vel simplice sape creatu,

Carmina mordaci tincta ducena sale.

Vota sed urgebant dispelli plurima noctem:

Hinc mihi perpetuus sollicitator eras.

Proxima spectantur, dicebas, funera libris:

SCHULLERIO à scholiis certa medela tuis.

Quid tardant opera nostro sua lumina Vati

Cudere, cultorum dum tibi vota calent?

Cognita sunt paucis abstrusi mœra SCHOLIRI:

Differ? crede mihi nemo patronum eris.

Vivit adhuc illis, qui conspexere Poëtam,

Sal, lepor & grato felle relictâ phrasæ.

*Ast deu! non licuit, sic me mea fata tenebant,
 Libera consillis pandere vela tuis.
 Nunc licet hac vestris invidis gaudia votis
 Parca, tibi sponsum suscipe rite diem.
 Praestat, quam numquam, promissum reddere sero:
 Qui malè, non laudem, qui bene praestat, habet.
 Vivito concepto tua per praconia fasu,
 Cui lux profuerit reddita, sumpta patri.
 Te Vati conjungo tuo: vita una duorum est:
 Unius à rivo laus utriusque fluat.
 Nostratem nunc fronte leget quicumque Poëtam,
 Functa DIPENDALII nomina calce leget.
 Sic igitur currat SCHOLIERIA Musa per orbem,
 Ut nova FRANCISCO, sit nova vita PETRO.*

F I N I S.

Nnn 2

IN-

I N D E X

RERUM ET VERBORUM

LOCUPLETISSIMUS,

In quo numerus *Paginam* : *a.* primam : *b.* secundam Colum-
nam, *Lectoris commodo*, designat.

A

A *Raci ornatus.*
Abacus minutus.
Abacus pro mensa.
Abares olim Flauis.
Abare vox fratris vel sororis.
Abavus.
Abazea à quo instituta.
Abazea sacra qualia.
Abbas facie quid.
Abdere se seſſis.
Abdomen.
Abella oppidum.
Abellina nuci.
Abest per à mutor.
Ab homine homini periculum.
Abicit pro abjicit.
Abire ad plures.
Abire in communem locum.
Abire in dominas pro mulierari.
Abire pro mori.
Abisus Ariaci ex Belgica.
Abnepos.
Abnormis à norma recedens.
Abnormis pro inculto.
Abnuere.
Aboli equini pulſi.
Abolla doctoralis.

Abolla veſtis ſpecies duplex. ibid.
Aborigines cur diſti Latini. 209. b
Aborigines in Latio. ibid.
Aborigines invaſere Campaniam. 191. a
Ab evo ſeu primis initiis. 406. b
Abraha Verhoeven diſtamen. 254. a
Abraham Verhoeven adag. ibid.
Abricocces. 198. a
Abſceſſus quid. 266. a
Abſcindere pro diſcriminare. 281. a
Abſque tribus libris quid. 289. a
Abſtemia mulieres olim. 434. a
Abſtemius quis propriè. ibid.
Abſtraſſa pro concretis. 113. b
Ab ſummo dare, bibere, &c. 98. b
Abydeni Aſia populus. 406. a
Abydeni pro molliculis. 405. b
Abydos civitas. 406. a
Academia Ciceronis in Puteolano. 186. a
Academia Dolana. 38. a
Academia Europa principales. 34. a
Academia Lovaniſſis Origo. 33. b
Academia Lovaniſſis Fameſa. 34. & ſeq.
Academia Lovaniſſis Vincis omnes. 34. a
Academia quid. ibid.
Academici Philoſophi quid. ibid.
Accedere pro accredere. 290. a
Accedere pro conſumere nude. ibid.
Accenſus, tranſus. 265. b
Acce-

INDEX RERUM ET VERBORUM.

<i>Accelere militibus gaudia filia.</i>	74. a	<i>Admirare.</i>	262. a
<i>Accessus sine vole.</i>	317. b	<i>Adolescentes ad castra nati felices.</i>	123. a
<i>Accidit consui pro consui.</i>	75. b	<i>Adolescentes loquaculi.</i>	418. b
<i>Accincti animis & gladio.</i>	61. b	<i>Adolescentis votum viduis & puellis.</i>	112. b
<i>Accinctus, paratus.</i>	310. a	<i>Ad plures abire.</i>	433. a
<i>Accipere, intelligere.</i>	415. a	<i>Adpretiare.</i>	110. a
<i>Accipitros mulierum.</i>	99. b	<i>Ad principum imagines moere nefas.</i>	357. a
<i>Accipitri non tenditur rete.</i>	ibid.	<i>Ad pristina praecepta adag.</i>	267. b
<i>Acco & accessare.</i>	93. b	<i>Adrastra, Nemesi.</i>	464. a
<i>Acco terriculamentum.</i>	125. a	<i>Adrastra Nemesi proverbium gracum.</i>	ibid.
<i>Accredere, facile credere.</i>	207. b	<i>Adrastra primus Nemesi templum struxit.</i>	ibid.
<i>Accubare Egeria.</i>	298. b	<i>Ad rhombum.</i>	91. a
<i>Accumbere mensa unde dicitur.</i>	106. a	<i>Adriaca concha pro tuba.</i>	171. b
<i>Accus nomen filium monomachi.</i>	443. b	<i>Adriana Perozia.</i>	286. a
<i>Acervi, acervi ligantia.</i>	153. a	<i>Adriani Henini testamentum.</i>	310. a
<i>Acerviora in Hollandia missa.</i>	157. b	<i>Adrianus Barlandus.</i>	42. a
<i>Acervi lapsi salisarii.</i>	66. a	<i>Adrianus Heninus frugalis & divus.</i>	310. a
<i>Acoto mordaci lotus.</i>	356. b	<i>Adriani VI. P. M. mira fortuna.</i>	240. a. b
<i>Acutum leuamen deliquit.</i>	165. a	<i>Adrianus VI. praeceptor Caroli V.</i>	240. b. 253. a
<i>Acutum pro acrimonia.</i>	356. b	<i>Adrianus VI. Docteur Louvain.</i>	34. b
<i>Achates sedulus Sebelivii.</i>	54. a	<i>Adrianus idem Decanus S. Petri Lovan.</i>	453. a
<i>Actio plena ingenii.</i>	291. b	<i>Adrianus idem Standonicus pauper.</i>	240. b
<i>Acipenser non est elapsi.</i>	174. a	<i>Adrianus idem P. M. ubi stipulatus.</i>	ibid.
<i>Acipenser, noster sturio.</i>	ibid.	<i>Adrianus Romanus Mathematicus.</i>	42. a
<i>Aceris posita qui.</i>	342. a	<i>Adriasthenes audivis Diegenem.</i>	332. b
<i>Aela Apefolorum Regina Cypri.</i>	235. a. b	<i>Ad specimen.</i>	380. a
<i>Aelianus fabula.</i>	142. a	<i>Adspirare amen quid.</i>	309. b
<i>Aetiones hominis non humana.</i>	446. b	<i>Ad summam, vox retollesionis.</i>	400. a
<i>Aetiones humana quae.</i>	ibid.	<i>Advertere pro appellare.</i>	196. b
<i>Aetiva Satyra quae.</i>	328. b	<i>Advisamenta barbaris quae.</i>	383. a
<i>Aetius Syncorus Sammarinus.</i>	57. a	<i>Adultera ratio, pro fucata.</i>	342. a
<i>Aetium est I. Erevor.</i>	131. a	<i>Adumbrare pro diuiners.</i>	448. b
<i>Aetium.</i>	31. a. 327. a	<i>Adumbrare quid propriè.</i>	97. b
<i>Adamus non politus displicet.</i>	9. a	<i>Adumbratum pro non absoluto.</i>	448. b
<i>Adamus retâ politus.</i>	390. b	<i>Advocati anno XI. libri ab excubiis.</i>	298. a
<i>Ad amissum.</i>	64. b	<i>Ad unguem.</i>	64. b. 370. b
<i>Ad Chantibus lucernam.</i>	28. a	<i>Edagra.</i>	424. b
<i>Ad columnas adag.</i>	248. b	<i>Edopol jurandi particula.</i>	349. a
<i>Ad duo flumen.</i>	161. b	<i>Edicula praesidis & scriba.</i>	294. b
<i>Ad Deum imagines moere nefas.</i>	357. a	<i>Ediles etiam ananæ praesedi.</i>	296. a
<i>Adiudicialis caena.</i>	103. b	<i>Ediles etiam ludos curabant.</i>	ibid.
<i>Adiudicialis mensa unius patina.</i>	103. b	<i>Ediles pauperum Antwerpia qui.</i>	425. b
<i>Ad hoc pro etiam vel praeterea.</i>	172. a	<i>Ediles rem populi strabant.</i>	296. a
<i>Adipata & adipatum.</i>	176. a	<i>Edilium officia.</i>	ibid.
<i>Adipalia pasua agri Mediolanensis.</i>	176. a. b	<i>Egerorum hospitia Neapoli.</i>	200. b
<i>Aditialis curia.</i>	109. b	<i>Egyptiorum sapientia in obeliscis.</i>	231. b
<i>Ad diverticulum.</i>	82. b	<i>Elisus Hadr. pro patre triumphat.</i>	221. b
<i>Ad motam non loqui.</i>	443. b	<i>Elisus pons.</i>	242. a
<i>Admoti morbus oraculo curatus.</i>	111. a	<i>Emilia duplex Lepidi & Scauri.</i>	213. a. b
<i>Admetus rex Thessalia.</i>	ibid.	<i>Emilia via quae.</i>	213. a
<i>Admirabile rete.</i>	363. b	<i>Emilia via quod & quâ duxeris.</i>	ibid.
<i>Admissiones varia ad principem.</i>	317. b	<i>Emilius Stravens.</i>	ibid.
<i>Adnepos.</i>	321. b	<i>Emulatio ad studia incitamentum.</i>	194. a

INDEX RERUM

<i>Enavia insula,</i>	104. b	<i>Ager incultus lolium profert.</i>	191. a
<i>Enca corpus ubi desideratur.</i>	211. b	<i>Agglomerare pro colligere.</i>	91. b
<i>Enas Silvius Latii Rex.</i>	209. b	<i>Aggredi pro affari.</i>	125. a
<i>Enigma oratio obscura.</i>	41. b	<i>Aglaia una gratiarum.</i>	27. a
<i>Enigmata loca obscuriora.</i>	41. a	<i>Aglaurus.</i>	82. b
<i>Enigmata sunt scrupi.</i>	9. a	<i>Agna mihi.</i>	27. b
<i>Enlas ventorum rex.</i>	40. a	<i>Agna tempestatibus cadit.</i>	ibid.
<i>Equi Latii populi.</i>	211. a	<i>Agnes Baderus heres Frederici.</i>	450. b
<i>Equo fronte pugnare.</i>	446. a	<i>Agnetis ejusdem filia Elisabetha.</i>	ibid.
<i>Aer celum nebula sum & pluvium.</i>	143. b	<i>Agneti Hispana Roberti uxor.</i>	200. a
<i>Aer volantium corpora sustinet.</i>	153. a	<i>Agneti eadem inter vestales.</i>	ibid.
<i>Erarium Veneris Libitina.</i>	80. b	<i>Agnes eadem conditrix S. Clara Neapol.</i>	ibid.
<i>Erugine tincti verjus.</i>	148. a	<i>Agnovis moribus hominis.</i>	27. b
<i>Erugo animi.</i>	ibid.	<i>Agnomon. mento carent.</i>	431. b
<i>Erugo eris vitium.</i>	148. a	<i>Agnomones qui.</i>	431. a
<i>Erugo invidia.</i>	ibid.	<i>Agricultura agrestibus jam relicta.</i>	126. a
<i>Erumina & Eruminalis.</i>	126. a	<i>Agricultura laus.</i>	6. a
<i>Eruscare quasi aya ruscare.</i>	72. a	<i>Agrippa Silvius Latii Rex.</i>	209. b
<i>Eruscare quia proprii.</i>	ibid.	<i>Agrippa Virginem ad urbem duxit.</i>	217. b
<i>Esalus.</i>	99. b	<i>Agrippa Menenii similitudo.</i>	299. b
<i>Esculapii sanum, hodie S. Bartholomaei.</i>	227. b	<i>Agrippina cades ubi parata.</i>	198. a
<i>Esculapius.</i>	67. b	<i>Agrippina signum ubi.</i>	236. b
<i>Esopus omni lumine ipsa morido.</i>	355. a	<i>Aheri strepitus quid.</i>	233. b
<i>Estas hieme periculose.</i>	53. b	<i>Abrus-tympani clangor.</i>	ibid.
<i>Estiba aula Pontificis.</i>	234. a	<i>Ale forma aciei.</i>	446. a
<i>Estum populi tulimus.</i>	319. a	<i>Ale pileorum.</i>	280. a
<i>Estus Oceani Ausverpia.</i>	123. a	<i>Alaenus nomen fictum.</i>	138. b
<i>Estus populi quid.</i>	319. a	<i>Alaricus dux Visigothorum.</i>	191. a
<i>Estivum palatium placuit.</i>	321. b	<i>Alauda delicia Florentinorum.</i>	181. a
<i>Estus prima rapitur flumine cupiditatum.</i>	406. b	<i>Albani vini genus discretum.</i>	210. a
<i>Estus media affectibus oblita.</i>	362. b	<i>Albanum vinum.</i>	ibid.
<i>Estus puella qui suppleatur.</i>	112. a	<i>Albanum olim in IX. annis servatum.</i>	210. a
<i>Ethera nominandi casus.</i>	42. a	<i>Albanum olim generosissimum.</i>	ibid.
<i>Euborem telis imperare.</i>	343. b	<i>Alba Silvius Latii rex.</i>	209. b
<i>Euborii Poeta.</i>	ibid.	<i>Albenus ossibus campi.</i>	211. b
<i>Eubra vel Eubra aer sudus.</i>	ibid.	<i>Alberus Archidux cur pui dicitur.</i>	43. a
<i>Etna mont Sicilia.</i>	36. b	<i>Albertus Habspurgensis Austria Dux factus.</i>	450. b
<i>Eum pro vita.</i>	192. b	<i>Albertus Pius donat Provincias suas in Germania.</i>	ibid.
<i>Effrebre amant! acclamationes.</i>	261. b	<i>Ferdinando Aug. 11.</i>	43. a
<i>Affecta pariet, affecta puella.</i>	96. a	<i>Albertus Pius recensat diadema Imperii.</i>	ibid.
<i>Affidu curus.</i>	169. a	<i>Albertus Pius templum S. Crucis ornavit.</i>	226. b
<i>Affectus motus animi turbidus.</i>	363. b	<i>Albertus I. Imperator.</i>	452. b
<i>Afficere pro moleflare.</i>	96. a	<i>Albertus II. Imperator.</i>	452. b
<i>Affariis oria.</i>	491. b	<i>Albertus trucidatus a Septimie.</i>	222. b
<i>Agar Abrahami.</i>	196. a	<i>Albus mont.</i>	11. a
<i>Agaricus dicti Saraceni.</i>	ibid.	<i>Albus pro bono.</i>	327. a
<i>Agarici descriptio.</i>	255. b	<i>Albus sit an ater, nescire.</i>	ibid.
<i>Agaricus fungi species.</i>	ibid.	<i>Aleo quale animal.</i>	408. a
<i>Agaricus in glandiferis arboribus.</i>	ibid.	<i>Aleo se recedunt.</i>	ibid.
<i>Agaricus medetur pisum ac bili.</i>	ibid.	<i>Alessis Admeti regis uxor.</i>	111. a
<i>Age cum Paribus.</i>	5. a	<i>Aleosis vitam sua morte redemit marito.</i>	ibid.
<i>Agneti majori anime quam consilio.</i>	46. a	<i>Alchoranum lex Mahumetis.</i>	196. a
<i>Ager Ausverpiensis pater Hollandorum rapinum.</i>	ibid.	<i>Aleides, Hercules.</i>	122. b
<i>Aggerante bello.</i>	159. a	<i>Alci-</i>	

INDEX RERUM

<i>Amat, pro solet.</i>	339.b	<i>Analeſti ad militiam Rom. Lipſi.</i>	198.b
<i>Amazones.</i>	111.a	<i>Anates aves corſis.</i>	62.b
<i>Ambientes magiſtratum candidi.</i>	303.a	<i>Anatum ſerax Campinin.</i>	61.a
<i>Ambitione proſanus quis.</i>	344.a	<i>Anaximenes.</i>	352.a
<i>Ambitio majorum ſortem ſaſtidiendum.</i>	303.a	<i>Anaximius Doſtrina.</i>	ibid.
<i>Ambroſius Capello Epicoſus Antverpienſis Doſtor</i>		<i>Ancepi ala pro Inſu teſſerarum.</i>	408.b
<i> Levanii.</i>	34.b	<i>Ancepi pro ambio & incerto.</i>	ibid.
<i>Ambroſius Calepinus laudatus.</i>	30.b	<i>Ancilla incuria Virrom.</i>	108.a
<i>Ambroſius Spinula.</i>	43.b 121.b	<i>Ancilla Lavanii canuus laud.</i>	42.2
<i>Ambroſius Spinula Marchio.</i>	282.b	<i>Ancilla preceſ ad Dominam fraſſo viro.</i>	134.b
<i>Ambulatus publici noſſu Antverpia.</i>	135.a	<i>Ancilla formoſa viro non notanda oculis.</i>	144.a
<i>Amen vox ultima in facris.</i>	309.a	<i>Ancilla formoſa crux uxorem.</i>	ibid.
<i>Amet instrumentum aucupii.</i>	6.a	<i>Ancilla luxurians cyrena in foro.</i>	141.a
<i>Amica de tribu Levi.</i>	206.2	<i>Ancilla, miniſtra ſedula & laborioſa.</i>	62.b
<i>Amici prima, ſecunda, &c. admiſſionis.</i>	317.b	<i>Ancilla qua noleui vult.</i>	423.b
<i>Amici prima admiſſionis quid propinqu.</i>	ibid.	<i>Anciſa vicus ubi natus Petrarchu.</i>	194.a
<i>Amiculus.</i>	105.a	<i>Ancora ſacra.</i>	463.a
<i>Amicus ex aſſe.</i>	64.b	<i>Ancra ſori & mori.</i>	11.b
<i>Amili alenores.</i>	304.2	<i>Ancula, anculari, & exanco.</i>	62.b
<i>Amiſſa rebellionis Batavis ſape oblata.</i>	162.b	<i>Andegavenſis regnatus in Compunia.</i>	191.b
<i>Amocles inventor irremum.</i>	204.2	<i>Andreas de Cea manipularis Hiſpanus.</i>	157.a
<i>Amor captivum, conjugium.</i>	140.2	<i>Andreas idem pedis hoſti molimina.</i>	ibid.
<i>Amor ſurtivus pro Inſupro vel adulterio.</i>	273.b	<i>Andreas idem ſervus arcem & Antverpiam.</i>	ibid.
<i>Amor reſti quomodo excuſtendus.</i>	293.2	<i>Andregus.</i>	266.b
<i>Amor ſui rapit hominem extra rationem.</i>	361.2	<i>Andramachus adulator.</i>	355.b
<i>Amores paſtorales argumentum linderum.</i>	202.b	<i>Angelorum lacunas explet conjugium.</i>	130.a
<i>Amphibia animalia.</i>	391.b	<i>Angelus coquus.</i>	58.a
<i>Amphibii adag.</i>	ibid.	<i>Angelus Rocca laudatus.</i>	235.b
<i>Amphibion unde.</i>	ibid.	<i>Angelus Rocca legus bibliothecam public.</i>	236.2
<i>Amphibius homo quis.</i>	291.2	<i>Angelus Rocca quid ſentiat de Praxitele.</i>	232.b
<i>Amphibius duplicis nervi.</i>	ibid.	<i>Angelus ſanguinolentum ferrum recondis Roma,</i>	
<i>Amphionis & Zethi fabula.</i>	232.2	<i> tranſeunt S. Gregorio.</i>	228.2
<i>Amphionis & Zethi ſtatua ubi.</i>	ibid.	<i>Angerona ſilentii Dea.</i>	121.b
<i>Amphitrite conjux Neptuni</i>	128.b	<i>Angli muſis non convenit cum Brabantis.</i>	39.2
<i>Amphora olim lixa cerâ vel pice.</i>	63.b	<i>Angli ſimulas, bellandis aliis.</i>	162.a
<i>Amptmannus Antverpia quid.</i>	306.b	<i>Angus pro quovis male.</i>	437.2
<i>Ampulla, inflati.</i>	31.b	<i>Anguſte natura hominis.</i>	12.a
<i>Ampulla quid.</i>	ibid.	<i>Anguſti ſpatii reddere auditorin.</i>	40.b
<i>Amulius excluſit Numitore.</i>	109.b	<i>Anhela libido.</i>	126.b
<i>Amulius Proca filius Latii Rex.</i>	ibid.	<i>Anenis curſus.</i>	215.b
<i>A mundi teneris.</i>	444.2	<i>Anenis iuſſum nude.</i>	ibid.
<i>Amygdala arbores ex Italin.</i>	321.2	<i>Anenis oppida.</i>	ibid.
<i>Amygda Saxony vinere.</i>	95.2	<i>Anima nihil prodeſt pompa ſunebris.</i>	307.b
<i>Amyſis potius genus.</i>	ibid.	<i>Anima ſalus deſpecta moumachis.</i>	441.2
<i>Amyſis quibundam poculum.</i>	95.b	<i>Anima in corpore, ut in carcere.</i>	363.2
<i>Amyſis quid Turnebo.</i>	ibid.	<i>Anima in corpore, ut in navi nauta.</i>	360.b
<i>Anabatoru.</i>	397.2	<i>Anima in corpore, ut in piſſino.</i>	363.2
<i>Anacleti adem D Petro ſtruxit.</i>	225.b	<i>Animalin ſerecta Leo, aper &c.</i>	28.b
<i>Anacletum ſumptibus fulgentia.</i>	137.2	<i>Animi mores.</i>	395.b
<i>Anacletum Had. Iſidio Loſtuler.</i>	ibid.	<i>Animi ſine labo Dil.</i>	131.b
<i>Anacletum Kiliuna calcia tomenticia.</i>	ibid.	<i>Animis diſſire.</i>	112.a
<i>Anacletum recubitorium.</i>	ibid.	<i>Animos, pro animord.</i>	421.b
<i>Anacletum Salmaſio quid.</i>	159.b	<i>Animus bonus Deus in corpore.</i>	4231.b

Ani.

ET VERBORUM.

<i>Animus contagio corporis sepe brevis</i>	186.b	<i>Antiquorum norma in ciborum missu.</i>	100.b
<i>Animus Galbae male habitus, adag.</i>	53.a	<i>Antisthenes acer & mordax.</i>	130.b
<i>Animus hominis Deas.</i>	131.b 164.a	<i>Antisthenes Cynicorum pater.</i>	127.b 152.a
<i>Animus hominis divinus & eternus.</i>	ibid.	<i>Antisthenes distas A'wouos.</i>	130.b
<i>Animus hominis imago Dei.</i>	165.b	<i>Antisthenes Diogenis praeceptor.</i>	127.b 152.a
<i>Animus philaeus speculans fallax.</i>	162.b	<i>Antisthenes in Cynosarge docuit.</i>	ibid.
<i>Animus scribendorum excelsior.</i>	145.a	<i>Antisthenes novam tabellam posuit.</i>	122.b
<i>Anis flumen.</i>	215.b	<i>Antisthenis ad Aristippum vox.</i>	17.b
<i>Anna à S. Bartholomaeo fastidica.</i>	158.b	<i>Antistita malta in Belgica.</i>	272.a
<i>Anna à S. Barth. vestimenta antistita.</i>	ibid.	<i>Antistites qua dispreasens fuit.</i>	444.b
<i>Anna à S. Barth. sanctè moritur.</i>	ibid.	<i>Antistitiam.</i>	272.a
<i>Anna Austriaca soror Ferdinandi II.</i>	460.b	<i>Anium oppidum.</i>	217.a
<i>Anna Austriaca mater Vladislai.</i>	ibid.	<i>Antoniana qua vestes.</i>	206.b
<i>Anna Petrona sacra quando, & ubi.</i>	207.b	<i>Antoninus Caracallus Imper. damnat coronarum destratores.</i>	350.a
<i>Anna filiola aomen.</i>	144.b	<i>Antoninus Caracallus Imperator.</i>	224.a
<i>Anna Halmalia matrona nobilis.</i>	1.a	<i>Antoninus Caracallus sanguinarius.</i>	ibid.
<i>Anna Petrona.</i>	207.b	<i>Antoninus pius fecit pontem Ianiculensem.</i>	227.a
<i>Anaere quid.</i>	ibid.	<i>Antonino nado nomen Caracalla.</i>	206.b
<i>Anibal delicti Capuani enervatus.</i>	192.a	<i>Antonius Baro, Græbendoctus.</i>	57.b
<i>Anibalus luxus celebris Capuan.</i>	ibid.	<i>Antonius Berchemius V. N. Cos. Antverp.</i>	1.a
<i>Anibal Panici exercitus dux.</i>	192.a	<i>Antonii Berchemii gens.</i>	59.a
<i>Annea cara maliebricit in Belgica.</i>	108.b	<i>Antonius Fuggerus distissimas.</i>	269.b
<i>Annona flagellata in Hist. & Belgica.</i>	281.a	<i>Antonius Racinetanus Lovanii docuit.</i>	41.b
<i>Annos edermes.</i>	396.a	<i>Antonius idem Episc. Scogallia.</i>	ibid.
<i>Annotini angues.</i>	101.a	<i>Antonii ejusdem gens.</i>	ibid.
<i>Anaere, dista probare.</i>	130.a	<i>Antonius triamvis oppressit Ciceronem.</i>	216.b
<i>Anaere ariam est vel labiorum.</i>	262.a	<i>Antonius Vrselii.</i>	149.a
<i>Annullo aureo sibi mare desponsant Veneti.</i>	171.a	<i>Antonii Vrselii gens.</i>	149.a.b
<i>Annus labilens aude.</i>	247.b	<i>Antra Majus & vauibus dicata.</i>	322.b
<i>Ansam facere brachio.</i>	278.b	<i>Antra sacra habita.</i>	ibid.
<i>Ansatns ambulat.</i>	ibid.	<i>Antri canis descriptio.</i>	189.b
<i>Anser casus quid signet.</i>	253.a	<i>Antram canis ad Anianum.</i>	ibid.
<i>Anser aca case nescit lacubrare.</i>	ibid.	<i>Antrum quid.</i>	322.b
<i>Anseres aves cortis.</i>	62.b	<i>Antrum Sibylla Daplex.</i>	188.a
<i>Anseres quando usui opportuniore.</i>	253.a	<i>Antrum Sibylla hedierum quid facit.</i>	ibid.
<i>Anteofores juris duo Lovanii.</i>	35.a	<i>Antrum idem quid hodie apparat.</i>	ibid.
<i>Antecena.</i>	102.b	<i>Antverpia ars, sive, fabrici clara.</i>	45.b
<i>Antenoris nris pro Patavio.</i>	37.b	<i>Antverpia ab Aleusio tentata.</i>	256.a
<i>Antenor quid.</i>	ibid.	<i>Antverpia à Mauritio tentata.</i>	121.a
<i>Ante focum si frigus erit.</i>	376.b	<i>Antverpia à militum hibernis libera.</i>	286.b
<i>Ante oculi pro conficiit.</i>	362.b	<i>Antverpia Dei auxilio liberata.</i>	256.b
<i>Antiares à quibus Coss. triumphati.</i>	217.b	<i>Antverpia potentia & felicitas.</i>	163.a
<i>Antiares sortes.</i>	ibid.	<i>Antverpia laudata.</i>	45.b. & inde.
<i>Antibrabantis corripitur.</i>	30. & inde.	<i>Antverpiam bis tentat Mauritius.</i>	156.a
<i>Antibrabantis, juvenis.</i>	65.a	<i>Antverpiam irrumptus Galli.</i>	159.a
<i>Antica & anticum asi differant.</i>	29.a	<i>Antverpiam irrumpti miles tumultuans.</i>	ibid.
<i>Anticyra Insula.</i>	8.a	<i>Antverpia quando opulentissima.</i>	72.b
<i>Anticyra tuta ibidentibus ellaborum.</i>	ibid.	<i>Antverpia felici Dei spe servata.</i>	158.b
<i>Antigenes casualis Mendacum.</i>	90.b	<i>Antverpia, Europa iacer urbes Belgii.</i>	162.b
<i>Antii templum Fortunatam.</i>	217.b	<i>Antverpiam pascit Campaina.</i>	61.a
<i>Antiope fabula.</i>	232.a	<i>Antverpiensis ager patet Hollandorum militum excursuibus.</i>	159.a. 286.b
<i>Antiope statura ab Epopeo.</i>	ibid.		
<i>Antiquarius.</i>	29.a		

INDEX RERUM

<i>Anavrepientis obfidio.</i>	159.a	<i>Apophthegma.</i>	98.b
<i>Anubis lator quare.</i>	311.a.b	<i>Apophthegma Alexandri de Diogene.</i>	332.a
<i>Anubis Numen quale.</i>	ibid.	<i>Apophthegma Anisibhenis.</i>	122.b
<i>Anubis pro cuseffario.</i>	311.a	<i>Apoph. Demosthenis ad Laïda.</i>	409.b
<i>Anus & pueri elucere.</i>	283.b	<i>Apoph. Diogenis ad Anisibhenem.</i>	352.a
<i>Anonides, Musa.</i>	15.b 193.b	<i>Apoph. Diogenis ad Anisibhenes.</i>	334.a
<i>Anonius fons Musarum.</i>	ibid.	<i>Apoph. Diog. ad Craterum.</i>	334.a
<i>Aornen unde.</i>	152.b	<i>Apoph. Diog. de Aristotele.</i>	334.b
<i>A pedibus famuli qui.</i>	206.b	<i>Apoph. Diog. de hominibus.</i>	355.b
<i>Apelles Cœus pictorum princeps.</i>	265.b	<i>Apoph. Diogeni geminum.</i>	332.a
<i>Apelles pro eccellente pictore.</i>	235.a	<i>Apoph. Diog. in conviviantem.</i>	328.b
<i>Apellis dictum ad sutorem.</i>	76.a	<i>Apoph. Diogenis in Spadenem.</i>	293.a
<i>Apenninica ficedula.</i>	181.b	<i>Apoph. Menodemi.</i>	90.b
<i>Apenninus mons.</i>	36.a 181.b	<i>Apoph. Philippi 11. Hifp. Regis.</i>	451.b
<i>Aper cicurari potest.</i>	353.b	<i>Apoplexia unde.</i>	452.a
<i>Aperculus infans herba.</i>	117.a	<i>Apofolica gratia feni indulgentia.</i>	363.b
<i>Aperis prœcordia Liber.</i>	102.2	<i>Apotheca.</i>	227.a
<i>Apexabenet quid.</i>	48.a	<i>Apotheca.</i>	103.b
<i>Apbroditidis fignum.</i>	236.b	<i>Appia via unde dicta.</i>	211.b
<i>Apbya ex pluvia nafcuntur.</i>	283.2	<i>Appia Brundufium ufque ducta.</i>	212.a
<i>Apbya ex flumina, arena &c.</i>	ibid.	<i>Appia ducti triumphi ex Oriente.</i>	211.b
<i>Apbya in foliis fubmacianis.</i>	ibid.	<i>Appia defcriptio.</i>	ibid.
<i>Apbya viles pifciculi.</i>	282.b	<i>Appia initium intra urbem.</i>	212.2
<i>Apbyarum noftratum defcriptio.</i>	283.a	<i>Appia protensa ad CCCCL. milliaria.</i>	ibid.
<i>Apbyarum fpiraculo glacies pertufa.</i>	ibid.	<i>Appia qua per loca ducta.</i>	ibid.
<i>Apbyis ut fubvenit irpex.</i>	ibid.	<i>Appia regina viarum.</i>	211.b
<i>Apina oppidum vile.</i>	392.2	<i>Appia ubi hodie adhuc cernitur.</i>	212.2
<i>Apohaterium epulum.</i>	89.b	<i>Appetit.</i>	237.b
<i>Apodyteria in thermis.</i>	224.b	<i>Apris convenit inter fe.</i>	28.b
<i>Apologia cur fcripta à Scholæ.</i>	513.2	<i>Aprî figna militaria mufa.</i>	346.b
<i>Apologia pro Diogene Cynico.</i>	ibid.	<i>Aprugnus.</i>	85.b
<i>Apollinis diverfa munia.</i>	347.a	<i>Aprunum provincia Italia.</i>	182.b
<i>Apollinis templum Roma.</i>	231.b	<i>Aprare ara filium.</i>	113.b
<i>Apollodorus Cumanus primus criticus.</i>	349.2	<i>Aprè illi folium.</i>	127.b
<i>Apollo quare arcitenens.</i>	347.a	<i>Aprad leophages herere.</i>	211.b
<i>Apollo quare Gryneus.</i>	60.b	<i>Aprad Sirenes confenfecere.</i>	ibid.
<i>Apollo quare Temenites.</i>	ibid.	<i>Aprula canis pro ficente.</i>	343.a
<i>Apollo diffundit molem vaporis.</i>	347.b	<i>Aprulea gens Panfus habet.</i>	280.b
<i>Apollo medicina inventor.</i>	347.2	<i>Aprulia æftuofa.</i>	343.2
<i>Apollo musas inter & Poëtarum fequefter.</i>	14.2	<i>Aprulia ficulofa.</i>	ibid.
<i>Apelle mufices aufter.</i>	347.a	<i>Aqua diluendo vino quibus præfo.</i>	48.a
<i>Apollonii & Taurifci ftatua.</i>	232.a	<i>Aqua Baiana falubres.</i>	185.a
<i>Apollo nomen cavaculi.</i>	165.b	<i>Aqua naturaliter calentes in Campania.</i>	ibid.
<i>Apollo occidit Pythona.</i>	347.b	<i>Aqua Spadana.</i>	67.a
<i>Apollo Pani pofthabuit à Mida.</i>	12.2	<i>Aqua ductus Moſis quàm de Longinquo.</i>	235.a
<i>Apollo pharetratum.</i>	347.2	<i>Aqua ductus is cur ductus Moſis.</i>	ibid.
<i>Apollo quæ amaverit.</i>	ibid.	<i>Aqua ductus quid veteribus.</i>	189.2
<i>Apollo fœtitator.</i>	ibid.	<i>Aqua ductus quale opus.</i>	ibid.
<i>Apollo. Sol. Liber. unum nomen.</i>	258.b	<i>Aqua ductus in ora Campania.</i>	ibid.
<i>Apollo. Sol. Phœbus. Cynſtrius.</i>	347.2	<i>Aqua ductus Romani.</i>	ibid.
<i>Arœmagdalia fœn cyna.</i>	259.b	<i>Aqua ductus Virginis à quibus inſtauravit.</i>	218.a
<i>Apophoreta.</i>	93.2	<i>Aqua fanandis oculis in Puteolano Cicer.</i>	186.2
<i>Apocomeien Neapoli.</i>	200.2	<i>Aqua felix Roma.</i>	235.a
		<i>Aqua hac cur fœ dicta.</i>	ibid.
			<i>Aqua-</i>

ET VERBORUM.

<i>Aqualiculus.</i>	415.b	<i>Arca posita in loco incognito.</i>	223.b
<i>Aqualicus.</i>	ibid.	<i>Arca pro censu.</i>	307.b
<i>Aquila aurea signum militaris Persis.</i>	451.a	<i>Arca supposita vera arca.</i>	224.a
<i>Aquila cuius legioni Romana.</i>	ibid.	<i>Arcam Roma negat plurimi.</i>	223.b
<i>Aquila duplex Imp. Romano-germ. unde.</i>	451.a	<i>Arcades imitantes, adag. Grac.</i>	464.b
<i>Aquila insigni usus Impier.</i>	450.b	<i>Arcades masticam arcuerunt.</i>	ibid.
<i>Aquila lares.</i>	453.b	<i>Arcades pro radibus.</i>	ibid.
<i>Aquila signa milia militaria.</i>	346.b	<i>Arcades se sanā antiquiores fecero.</i>	ibid.
<i>Aquila signum à Cretensibus ad Troianos.</i>	450.b	<i>Arcades spernam arces.</i>	ibid.
<i>Aquila signum à Troianis ad Romanos.</i>	451.a	<i>Arcadia serax asinorum.</i>	162.b
<i>Aquila varia periphrases.</i>	451.b	<i>Arcadica aures.</i>	ibid.
<i>Aquila Imp. Germanici non biceps.</i>	ibid.	<i>Arcadicam german, adag. Grac.</i>	464.b
<i>Aquila Imperii insignis.</i>	450.b	<i>Arca Simonidis dana.</i>	366.b
<i>Aquila Iovis ales.</i>	451.b	<i>Arca voluptatis Roma.</i>	219.b
<i>Aquila Iovis armigera.</i>	ibid.	<i>Arce fere pro explorato.</i>	314.b
<i>Aquila aalla salamine mortua.</i>	ibid.	<i>Archaica mensa.</i>	107.a
<i>Aquila omen victoria.</i>	451.a	<i>Archaici lecti.</i>	ibid.
<i>Aquila primum Romanis signum.</i>	ibid.	<i>Archias artifex inopolitus.</i>	ibid.
<i>Aquila Romanis argentea sapiens.</i>	ibid.	<i>Archiaica mensa malè.</i>	ibid.
<i>Aquila Romanis etiam aurea.</i>	ibid.	<i>Archiepiscopi Hydruntini supplicium.</i>	196.a
<i>Aquilas dana Romanis eripere Germani.</i>	451.a	<i>Archilochi animos sequitur Flaccus.</i>	29.b
<i>Aquila semper praesto Imperatori.</i>	451.a	<i>Archilochas mordax Poeta.</i>	ibid.
<i>Aquila supra & infra missas Iovi.</i>	451.b	<i>Archimagirus.</i>	105.b
<i>Aquila tertia in paludem iacta.</i>	451.a	<i>Archiseiti adis D. Petri Roma.</i>	234.b
<i>Aquilo december.</i>	281.a	<i>Archya crepitaculum.</i>	12.a
<i>Aquilo igni Hirpini avus.</i>	417.a	<i>Arcis Antverpensis praefectura.</i>	306.b
<i>Aquisgranii coronatus Carolus V. Aug.</i>	453.b	<i>Arctas arsa, minor.</i>	449.b
<i>Ara hunc aptabimus.</i>	113.b	<i>Arcus, fornices.</i>	151.b
<i>Ara Bacchi, oppidum.</i>	411.a	<i>Arcus Nerva abi Roma.</i>	222.a
<i>Ara bovis atrati lucrisca.</i>	79.a	<i>Arcus pro sagittis.</i>	343.b
<i>Ara bovis atrati qua.</i>	ibid.	<i>Arcas Septimii.</i>	222.b
<i>Ara bovis atri quibus dicata.</i>	ibid.	<i>Arcus Titi quis & ubi.</i>	223.a
<i>Ara cali asceteriam FF. Minorum.</i>	221.a	<i>Ardantina via.</i>	213.b
<i>Atratis à Rhodano admittitur.</i>	38.a	<i>Ardeliones homines bombylii.</i>	341.b
<i>Atratus pauda cervice pingitur.</i>	346.a	<i>Ardeliones nimis misisti.</i>	341.a
<i>Arbiter, inspector.</i>	299.b	<i>Ardeliones sui avi notas Poeta.</i>	341.b
<i>Arbiter, speculator.</i>	ibid.	<i>Ardennna fias olim.</i>	68.a
<i>Arbitrari pro iudicare.</i>	ibid. & 341.a	<i>Ardennna filva.</i>	ibid.
<i>Arbitrari pro proficere.</i>	ibid.	<i>Ardennnates aves curia.</i>	ibid.
<i>Arbitrium, inspectio.</i>	ibid.	<i>Ardennna conscientia nil recedendum.</i>	87.b
<i>Arbitrium, iudicium honorarium.</i>	7.a 139.a	<i>Arembergica gens.</i>	309.a
<i>Arbitrium, proventus.</i>	299.b	<i>Areola hortorum.</i>	66.b
<i>Arbores odorifera.</i>	322.a	<i>Areolarum asus.</i>	ibid.
<i>Arbor series genealogica.</i>	345.a	<i>Aretalogi in foro agonis Roma.</i>	64.b
<i>Arbustam vel arboretam quid.</i>	405.a	<i>Aretalogus Crispinus.</i>	64.a
<i>Arbustam pro stemmatur congerie.</i>	ibid.	<i>Aretalogus quis.</i>	ibid.
<i>Arca faderis materia & auctor.</i>	223.b	<i>Aret vena Hollandis.</i>	160.b
<i>Arca forma hodierna Roma.</i>	223.a	<i>Argentea aetatis descriptio.</i>	58.a
<i>Arca forma prisca ex SS. litteris.</i>	223.b	<i>Argentea proles.</i>	ibid.
<i>Arca an Roma in ade Lateranensi.</i>	223.a	<i>Argentinenfis turris altitudo.</i>	163.b
<i>Arca continet tabulas legis.</i>	223.b	<i>Argi fabula.</i>	277.a
<i>Arca non est quibusdam in arcu Titi.</i>	ibid.	<i>Argus.</i>	276.b
<i>Arca varias sedes habuit.</i>	ibid.	<i>Argusia & argutula.</i>	25.a

INDEX RERUM

<i>Argumenta Lesbiana contagia.</i>	102.b	<i>Artium instrumenta Diis praesidiis suspensa.</i>	61.b
<i>Argumentum, signum.</i>	ibid.	<i>Arx Lovaniensis non vetus.</i>	320.b
<i>Aricia oppidum.</i>	214.b	<i>Arx Rupelmondana carceribus horrida.</i>	147.a
<i>Ariatate in rupem.</i>	158.b	<i>Arx Rupelm. navigantibus conspicua.</i>	147.b
<i>Arietare quid.</i>	ibid.	<i>Arx Rupelm. diffusis bello Gallico.</i>	147.a
<i>Arista quid.</i>	85.a	<i>Arx Rupelm. mior conjugio.</i>	147.b
<i>Arista sterilis pro anno sterili.</i>	ibid.	<i>Arx Rupelm. quos tenebat.</i>	147.a
<i>Aristarchus.</i>	22.b	<i>Asbestina tunica funebres.</i>	58.a
<i>Aristippi pro assentatoribus.</i>	352.a	<i>Asbestinum ardens vivit.</i>	ibid.
<i>Aristippi hodie fame perire.</i>	351.b	<i>Asbestinum aquas margaritarum pretia.</i>	ibid.
<i>Aristippi primus quasi philosophatus.</i>	17.a	<i>Asbestinum difficile texu.</i>	ibid.
<i>Aristophanes comicus.</i>	10.a	<i>Asbestinum raru invenit.</i>	ibid.
<i>Aristoteles de animo nihil nobili.</i>	389.a	<i>Ascanius Latii Rex.</i>	209.b
<i>Aristoteles pro philosophis.</i>	351.b	<i>Ascensu superari bilem quid.</i>	67.b
<i>Aristotelis Ethica nihil nobili.</i>	389.a	<i>Asceterium FF. Carmelitarum excaleatorum</i>	
<i>Aristometica sub Marbese.</i>	388.a	<i>Lovanii ubi.</i>	321.b
<i>Arma consilio, consilium armis.</i>	384.b	<i>Ascensio Domini festa Venetiis, cur.</i>	171.a
<i>Armamentaria cali.</i>	25.b	<i>Ascinilla angeur ignis.</i>	151.b
<i>Armeniacum malum.</i>	198.a	<i>Asclepius.</i>	67.b
<i>Armenia.</i>	68.a	<i>Asciitum capillamentum neminem hac</i>	
<i>Armura buccera.</i>	405.a	<i>dedecet.</i>	407.a
<i>Armura latinè boantia ubi.</i>	42.b	<i>As constans XII. unciae.</i>	64.b
<i>Armura prisca Mercurii.</i>	281.a	<i>Aselli bipedes.</i>	356.a
<i>Armi brisiarum, non hominum.</i>	366.a	<i>Asello sicco aliquamdiu caritum.</i>	287.b
<i>Arms ovillus probatur Apicianis.</i>	68.a	<i>Asellus sicci quid.</i>	ibid.
<i>Armi amnis Florentini.</i>	179.b	<i>Asini portabant olim necessaria omnia ad sacra</i>	
<i>Arquatim, locus ubi obit Petrarcha.</i>	194.a	<i>Elensina.</i>	366.b
<i>Atragenii rrges, Campania domini.</i>	191.b	<i>Asinorum est obtrudere potius.</i>	342.a
<i>Atræia arces.</i>	265.a	<i>Asinus jactis infortunnatus.</i>	409.a
<i>Atrigere aures pro superbiere.</i>	ibid.	<i>Asinus portans mysteria.</i>	366.b
<i>Atripere crinibus, implentissimum.</i>	407.a	<i>As, libra, totum, presertim.</i>	64.b
<i>Atripere pro culpato.</i>	300.a	<i>As male pro stulto Brabantico.</i>	73.b
<i>As in aris confunditur.</i>	41.b	<i>As quanti valeat.</i>	ibid.
<i>Asibotana nobilitas.</i>	270.a	<i>Assa bubula.</i>	261.b
<i>Asibotanus Dux vestri sporum Italia.</i>	252.a	<i>Assa edula qua.</i>	261.a.b
<i>As nativam adjuvat.</i>	390.b	<i>Assa vox, id est, sola.</i>	261.b
<i>As quomodo distat ab arte.</i>	399.b	<i>Assum identidem vetero quid.</i>	133.b
<i>Arte duellia divitibus indestini.</i>	442.a	<i>Assuari basti visa politica.</i>	13.a
<i>Arte, id est, secta canis.</i>	327.b	<i>Assuariorri pretio.</i>	ibid.
<i>Arte non prius posita opsonia.</i>	180.a	<i>Assuetrix viro uxorio nxor.</i>	122.a
<i>Artemisia Coria regina.</i>	225.a	<i>Assiduo quasi assiduo.</i>	ibid.
<i>Arteria pulsus vim febris indicat.</i>	465.a	<i>Assi cibi missus secundus.</i>	92.a
<i>Artes fallendi Regum.</i>	444. & inde.	<i>Assus piscis.</i>	261.b
<i>Artes juvenum antica.</i>	403.a.b	<i>Assum solum vel merum.</i>	ibid.
<i>Artes quibus floruit Lovanium.</i>	33.b	<i>Assuria mala.</i>	103.a
<i>Artes quibus mulierum uxores.</i>	442. & inde.	<i>Asparagi cito coquantur.</i>	49.a
<i>Artes vitam humanam excoluere.</i>	390.b	<i>Asparagi syriacum stolens.</i>	197.b
<i>Artes vulgares vitia à Lyngro.</i>	45.a	<i>Asparagi montani.</i>	ibid.
<i>Arthi Britannii morsu erubuntis Insiti.</i>	337.b	<i>Asparagi olim in deliciis.</i>	ibid.
<i>Articulorum dolor in Ins Gallica.</i>	423.a	<i>Asparagi quid.</i>	ibid.
<i>Artifices dulciarii.</i>	101.b	<i>Asparagorum duplex species.</i>	ibid.
<i>Artifices non nascuntur.</i>	359.b	<i>Aspido lingua asserere.</i>	267.b
<i>Artifices, opifices, mechanici.</i>	298.a	<i>Aspidis morsus, adag.</i>	ibid.
		<i>Aspi-</i>	

ET VERBORUM.

<i>Aspidis venenum somnum adfert.</i>	ibid.	<i>Astrita pietas quid.</i>	226.b
<i>Aspirare amen quid.</i>	309.b	<i>Avari parentes notati.</i>	432.b
<i>Aspis.</i>	267.b	<i>Aufloramentum quid.</i>	346.a
<i>Asurgere pro evehi.</i>	316.b	<i>Aufloramentum seruitutis merces.</i>	ibid.
<i>Astringit ex Danis dimissus.</i>	195.b	<i>Aude ardua qua pulchra.</i>	464.a
<i>Astraa.</i>	249.b	<i>Avella oppidum.</i>	277.b
<i>Astragalus regna fortiebantur.</i>	263.a	<i>Avellana nuci.</i>	ibid.
<i>Astra homini famulantur.</i>	364.b	<i>Avellanarum copia Nola.</i>	ibid.
<i>Astronomia quid doceat nobiles.</i>	388.2.b	<i>Avellanus ager tritico ineptus.</i>	ibid.
<i>Astronomia Principibus digna.</i>	288.b	<i>Aventinus mons.</i>	219.b
<i>Astronomia sub mathematica.</i>	388.a	<i>Aventinus Silvius Latio Rex.</i>	209.b
<i>Astronomi cuiusdam vita polaris.</i>	292.b	<i>Averni lacus vertex.</i>	275.a
<i>Astronomi ex astris divinant.</i>	169.b	<i>Averni tetri odoris.</i>	153.a
<i>Astrum felix fulsisse natali.</i>	391.a	<i>Avernus discori.</i>	128.b
<i>Astrum fulget natalibus quid.</i>	169.b	<i>Avernus discori quare.</i>	ibid.
<i>Astrum levis praesentem.</i>	394.a	<i>Avernus infestus avibus.</i>	36.b
<i>Astrum proprii plurimum stellarum.</i>	293.a	<i>Avernus lacus Campana.</i>	36.b
<i>Astrum Saturni maleficum.</i>	394.b	<i>Aversa Anversa Adversa idem oppidum.</i>	187.a
<i>Astura situs.</i>	216.a	<i>Aversa ubi edificata.</i>	ibid.
<i>Asturam celebrat mori Ciceronis.</i>	216.2.b	<i>Aves cortis qua.</i>	62.b
<i>Astura oppidum . flumen , insula.</i>	216.a	<i>Aves pascales.</i>	422.b
<i>Asturco caudatus in pompam.</i>	247.b	<i>Aves quomodo bibant.</i>	332.b
<i>Asturco quid.</i>	ibid.	<i>Aves super Avernum volare nequeunt.</i>	36.b
<i>Astus Hollandorum Anversp. tentantium.</i>	157.b	<i>Aves volantes ibidem , cadunt.</i>	36.b
<i>Astus meretricii.</i>	423.b	<i>Astria seu aqua Martia.</i>	215.a
<i>Atavus.</i>	321.b	<i>Augia stabulum repurgatum.</i>	28.b
<i>Ater color infansus.</i>	324.a	<i>Augur Eleorum Rex.</i>	ibid.
<i>Ater , noxius.</i>	29.b	<i>Augustiniani docent juvenissem.</i>	379.a
<i>Aterius flumen Pelignorum.</i>	182.b	<i>Augustale pro templo.</i>	226.a
<i>Athletarum propria corona.</i>	323.a	<i>Augustale quid proprii.</i>	ibid.
<i>Athens cur magna.</i>	327.b	<i>Augustalia S Petri Roma.</i>	225.b
<i>Athens litterarum imperium.</i>	ibid.	<i>Augustalia eadem S. Petri cur in plurali numeris dicantur.</i>	ibid.
<i>Athensis flumen Vironam munis.</i>	219.b	<i>Augusti Mausoleum.</i>	224.b
<i>Atlantides , Mercvrii.</i>	177.a	<i>Augusto felicit , acclamatio.</i>	222.a
<i>Atlatantes , Mercvrii.</i>	281.a	<i>Augustus a Germanis casus.</i>	451.a
<i>Atlati belis.</i>	8.a	<i>Augustus de circo bene meriti.</i>	225.a
<i>Atlati pedes.</i>	278.a	<i>Augustus ubi ager cubare solitus.</i>	237.a
<i>Atlati Masorum vassa.</i>	389.b	<i>Avia parvulis occidit fabellas.</i>	356.b
<i>Atlati equites pro funesti.</i>	442.b	<i>Avia veteres quid.</i>	356.a
<i>Atlati verus.</i>	29.b	<i>Avi funesta novilibus qua.</i>	422.b
<i>Aura carbone notare.</i>	97.a	<i>Avi guara loquendi.</i>	42.b
<i>Atropos una Parcarum.</i>	6.b	<i>Aula asiana Pontificis.</i>	234.a
<i>Atrox Mordus.</i>	425.b	<i>Aula Caesaris revirescent.</i>	170.a
<i>Atroica vestes ex Italia.</i>	114.b	<i>Aulan Bruxellensis praestantissima.</i>	44.b
<i>Atroici acervi.</i>	395.b	<i>Aula memor , quare.</i>	338.a
<i>Atroici Rex Pergami.</i>	ibid.	<i>Aula Quirinalis a quibus constructa.</i>	235.a
<i>Atroica fabula.</i>	187.a	<i>Aulica artes hodierna.</i>	405.a
<i>Atroica in theatra Romana irroscere.</i>	ibid.	<i>Aulica versandi rationes.</i>	405.a
<i>Atroica urna.</i>	ibid.	<i>Auracius quando Belgica excessus.</i>	51.a
<i>Atroica oppidum antiquum.</i>	ibid.	<i>Auracius sines Albanum.</i>	ibid.
<i>Atroici . avari.</i>	94.a	<i>Aurantia poma.</i>	102.a
<i>Atroici aliquis mille librarum.</i>	174.2.b	<i>Aura popularis.</i>	372.b
<i>Atroici piscis nobilis.</i>	174.a		

INDEX RERUM

Aurarii Servio favitores.
Aurata piscis.
Aurata probatur, cui cibis concha Lucrina.
Aura ventus levior.
Aura vii.
Aurea poma Hesperidum.
Aurea verba loqui.
Auria secula in Campania.
Aurea secula Saurui.
Auria vitta Schoenoborii.
Aurei Rhenenses seu Brabantini.
Aurei velleris institutum à Lafone.
Aurei velleris ordo.
Aurei velleris comitia Antverpia.
Aurelia via, vide Valeria.
Auriliensis Academia origo.
Aurel. Augustinus Malinavi.
Aurel. Scaurus pro rep. confixio.
Aures Arcadica.
Aures quæ pendunt de libertate &c.
Aure vaporata.
Auricula æstivina, sanua species.
Auricula Mida.
Auriculus quibus lambentis draco.
Aurisculus.
Auriga, nauta.
Auriga, Saxonum bibacissim.
Auriganium avi maxima in flexu.
Auris animi secreta.
Auris repurgata.
Aurora culta juvenum salus.
Aurora dies facit longiores.
Aurora assuetus spondet à lecto volutes.
Aurora Musis amica.
Aurora proferri diem & opus.
Aurora pro plaga orientali.
Aurora quibusdam Potius favor.
Aurum cur pium.
Aurum in fluminibus.
Aurum iudices facit pios in reum.
Aurora fructus qui.
Ausonii epigramma ad Titum.
Ausonii epigram. de Medelano.
Ausonium pomum.
Ausoniis VII. sapientes reconstit.
Auspicato apud veteros fiebant omnia.
Auspicato seu feliciter.
Auspicium pro initio.
Auster mercatoribus observandus.
Auster quis ventus propri.
Auster ventus nubilus.
Austrasia, Austria, Austriaca.
Austrasia regni fines.

372.b
 173.b
 ibid.
 372.b
 289.a
 102.b
 111.a
 185.a
 ibid.
 308.b
 289.a
 337.b
 ibid.
 ibid.
 212.b
 34.a
 285.b
 57.b
 162.b
 131.a
 335.b
 343.a
 12.a
 412.a
 426.b
 158.a
 93.a
 368.a
 386.b
 353.a
 395.a
 ibid.
 ibid.
 ibid.
 32.a
 53.a
 142.a
 80.a
 142.a
 321.a
 223.a
 176.a
 198.a
 350.b
 209.a
 460.b
 209.a
 24.a
 294.b
 ibid.
 38.b
 ibid.

Austrasia pro Austria.
Austrasiaca domus omnibus excelso.
Austrasiaca domus opposita Ottomantica.
Austrasiaca gens Burgundo-Belgica.
Austrasiaca gens primum Habsburgica.
Austrasiaca potentia nobis metienda.
Austrasiaci à Clodoveo & Cloario.
Austrasiaci aliis vastis dominantur.
Austrasiaci Archiducet Austria.
Austrasiaci armis insuperabiles.
Austrasiaci clari armis & consiliis.
Austrasiaci Duces Burgundia, Sittia, &c.
Austrasiaci & Germani armis & lusteris clari.
Austrasiaci Hispanis & Ladis imperant.
Austrasiaci hodierni ex stirpe Belgica.
Austrasiaci Imperatores Romani.
Austrasiaci Imperatores usque Fredericum IV.
Austrasiaci in aliqua semper arte excellunt.
Austrasiaci observantes Apostolici principatus.
Austrasiaci omnes hodie à Philippo Pulchro.
Austrasiaci Principes rebois.
Austrasiaci Principes Sueria.
Austrasiaci Reges Germania, Hungaria &c.
Austrasiaci vires exerant in hostes religionis.
Austrasiaci monomachia non impune.
Austrasiaci mundi moderantur.
Austrasiaci parot Belgica.
Austrasiaci Regum Neapolu, Sicilia &c.
Austrasiaci sol non occumbit.
Austrasiaci subest Mediolanum.
Austrasiacorum qua maxima victoria.
Austrasiacorum regna in utroque mundo.
Austrasiacorum robur.
Austrasiacorum vita exemplar nobilitum.
Austria Christiani orbis propagandum.
Austria situs & descriptio.
Austria hodierni imperii sedes.
Austria in Paunonia.
Austria veterum Imperatorum sedes.
Austriaca.
Autolycei parentela.
Autolyces ad omne sursum ingeniosus.
Autolyces fur celebris.
Automedon equorum agitator Archidis.
Automedon pro auriga.
Autumare pro opinari.
Autumare quid Nigidio.
Autumni Lepida descriptio.
Autumno abundant ægritudines.
Autumno ævis inæqualitas.
Autumnus gravu annus.
Autumnus letifer.
Autumnus periculosissimus.

ibid.
 452.a
 450.a
 154.b
 ibid.
 456.a
 450.b
 453.b
 452.a
 451.b
 451.b
 452.a
 38.b
 453.b
 454.a
 452.a
 452.b
 451.b
 454.a
 451.b
 452.a
 ibid.
 456.a
 ibid.
 450.a
 452.a
 ibid.
 ibid.
 ibid.
 451.b
 452.a
 458.a
 450.a
 449.b
 450.a
 ibid.
 ibid.
 38.b
 242.b
 ibid.
 ibid.
 267.a
 ibid.
 381.a
 ibid.
 253.a
 53.b
 ibid.
 ibid.
 ibid.
 ibid.

Au-

ET VERBORUM.

<i>Autumnus quatuor medicorum & Libitina.</i>	53. b
<i>Autumnus quare gravis.</i>	ibid.
<i>Auxiliaries vires minaces quid.</i>	340. b
<i>Auxilium suis Deus.</i>	256. b
<i>Auxo Gratiarum una apud quos.</i>	87. a
<i>Axiis fortuna.</i>	435. a

B.

<i>Babylonis muri miraculum orbis.</i>	220. a
<i>Bacca pro unionibus fasciatis.</i>	141. a
<i>Baccarum.</i>	411. a
<i>Bacchanalia.</i>	28. b
<i>Bacchanalia dies publica laetitia ante quadragesimam.</i>	113. a. b 243. a
<i>Bacchanalia nomen turpe Christianis.</i>	118. b
<i>Bacchanalia sacra infanda.</i>	ibid.
<i>Bacchanalia vivere.</i>	97. b
<i>Bacchanalium inquisitio Roma.</i>	118. b
<i>Bacchari.</i>	36. a
<i>Bacchi cerebrum acutentis exempla.</i>	410. b
<i>Bacchus inter Musas.</i>	53. a
<i>Bacchus montibus & vallibus gaudet.</i>	190. b
<i>Bacchus tuncur potestas.</i>	53. a
<i>Bacterius laudatus.</i>	78. b
<i>Baculus Diogenis.</i>	92. b
<i>Baja amara.</i>	162. b
<i>Baja portus Campania.</i>	185. a
<i>Baja vitiorum diverforium.</i>	195. a
<i>Bajana moles.</i>	188. b
<i>Baiarum via ad viam Appiam.</i>	187. a
<i>Balare pro Balis effusio.</i>	187. b
<i>Balnea aliquot Miseni.</i>	186. b
<i>Balneum Cantorii magnis vi clarum.</i>	ibid.
<i>Balthasar Carolus Hispaniorum Princeps.</i>	396. b
<i>Balthasar Carol. obiit an CIO. I. CC. XLVI.</i>	ibid.
<i>Balthasari Principi a parentum magnificè d. S. P.</i>	ibid.
<i>Q. Antverpiensi.</i>	396. b
<i>Balthasari Princ. exenotaphium ibidem illustravit Musa Gravartiana.</i>	ibid.
<i>Baltha mentita Hollandorum.</i>	157. b
<i>Bathatrum, & quam profundum.</i>	115. a
<i>Batha ad petrus spatiofa.</i>	346. a
<i>Barba antiquitatis nota.</i>	154. a. b
<i>Barba profluvium in lue Venerea.</i>	302. b
<i>Barba pro viris & magistratibus.</i>	354. a
<i>Barbam cuspidi parere.</i>	155. a
<i>Barbam manu mulcere.</i>	346. a
<i>Barbam vellere adag.</i>	154. b 284. b
<i>Barba cuspidata. Gallis barb' a point.</i>	155. a
<i>Barba Neronis Iovi Capitol. consecrata.</i>	383. b
<i>Barba non facit Philopolum.</i>	154. b
<i>Barba prima pro adolescentia.</i>	363. b

<i>Barba prima refecta Diis consecrata.</i>	383. b
<i>Barba seniorum & magistratum insignis.</i>	154. b
<i>Barba tasta cadis initium Roma.</i>	ibid.
<i>Barb' a tenuis sapientes. adag.</i>	ibid.
<i>Barbara consuetudo potandi.</i>	99. a
<i>Barbari vastarunt Romam.</i>	233. a
<i>Barboreffa à Carolo V. restituitur.</i>	212. a
<i>Barboreffa luxuries in aulais quid.</i>	ibid.
<i>Barbarum bellis patuit Campania.</i>	191. a
<i>Barbi pisces.</i>	174. b
<i>Barbula prima ut rasatur.</i>	416. a
<i>Bardicus.</i>	106. b
<i>Bardocucullus.</i>	ibid.
<i>Barlandus Levantii docuit.</i>	42. a
<i>Barones coronantur fena.</i>	368. b
<i>Barrire elephantorum.</i>	396. b
<i>Barus pro elephantis.</i>	ibid.
<i>Bartholdus Swartzius Monachus Benedictinus in venter pulveris pyrii.</i>	157. a
<i>Basilica cur diciatur Ecclesia.</i>	226. a
<i>Basilica Roma, vide templum.</i>	225. & inde.
<i>Bassiani Caracallus.</i>	224. a
<i>Bassus, crassus popino.</i>	356. a
<i>Batavi agro Antverpiano infestis.</i>	153. a
<i>Batavi facies olim terrores.</i>	44. a
<i>Batavi videret nunc Hollandi.</i>	39. b
<i>Batavi olim atroces ac puerorum terror.</i>	44. a. b
<i>Batavi, turba rebellatrix.</i>	162. b
<i>Bataxi victoriam desperant.</i>	289. b
<i>Bataporum excursions.</i>	286. b
<i>Bataporum res hodie florentes.</i>	220. b
<i>Battica.</i>	182. b
<i>Batticala.</i>	182. a
<i>Batus.</i>	82. b
<i>Bambur canum.</i>	284. b
<i>Bamburi pro in vitia inveni.</i>	355. a
<i>Bacce Plauti.</i>	418. a
<i>Baxii Epiphonema de Alberto Pio.</i>	43. a
<i>Beatus filius, cum pater incolat Sygri. adag.</i>	264. b
<i>Beatus pro divite.</i>	267. a 264. b
<i>Beausardus mathematicus Lovanii.</i>	42. a
<i>Beani diligentia superstitiosa.</i>	311. a
<i>Beani ingenium & doctrina.</i>	ibid.
<i>Beanni à Lipsio laudatus.</i>	ibid.
<i>Beanni à Lipsio notatus.</i>	ibid.
<i>Beanni Medicus.</i>	ibid.
<i>Beccaschi latini sicedula.</i>	181. b
<i>Belga fidi, id est Catholici.</i>	455. b
<i>Belga mensis assueverunt.</i>	90. a
<i>Belga parent peregrinus.</i>	153. b
<i>Belga quadam non edunt sine butyro.</i>	453. a
<i>Belga sub calo udo.</i>	90. b
<i>Belgarum Princeps Rex Neapolit.</i>	191. b

INDEX RERUM

<i>Belgica dotalis Austriaci accipit.</i>	191.b	<i>Bianis pietas in captivam.</i>	349.a
<i>Belgica quot annos inter arma gomat.</i>	379.b	<i>Bianis facellum dicunt Priemonfes.</i>	349.b
<i>Belgio amano nullus locus pralucet.</i>	162.b	<i>Bianis sententia pollicia.</i>	349.a
<i>Belgium lacte ac buyro abundat.</i>	453.a	<i>Bias Priemon.</i>	ibid.
<i>Bellaria.</i>	101.a	<i>Bias sapiens habitus.</i>	ibid.
<i>Bellaria mollita, non mellita.</i>	ibid.	<i>Bias tripodem aureum reiecit.</i>	ibid.
<i>Bellaria humida missus tertius.</i>	92.a	<i>Bias nuni ex septem sapientibus.</i>	950.b
<i>Bella Belgicam ex Belgica tollunt.</i>	155.a	<i>Bibere ab summo.</i>	98.b
<i>Bella Trojanorum cum Rutulis.</i>	211.a	<i>Bibere ab summo incipiebant à dextris.</i>	ibid.
<i>Bella varia in Campania.</i>	191.a	<i>Bibere auribus.</i>	305.a
<i>Belli Belgici initia.</i>	51.b	<i>Bibere & sudare vita cardiaci.</i>	140.a
<i>Belli lues indomita.</i>	336.b	<i>Bibere Graco more.</i>	98.b
<i>Belli metuenda Virago.</i>	384.a	<i>Bibere in circulum.</i>	ibid.
<i>Belli plaga expiat scelera.</i>	336.b	<i>Bibliotheca Angelica Roma.</i>	236.a
<i>Bellisarius Campanian Infinitiano recup.</i>	191.a	<i>Bibliotheca Angelica usus publici.</i>	ibid.
<i>Bellisarius dux exercitus Byzantini.</i>	ibid.	<i>Bibliotheca Angelica inscriptio.</i>	ibid.
<i>Bellisarius Gracorum fortissimus.</i>	ibid.	<i>Bibliotheca Angelica ornatus per quos.</i>	ibid.
<i>Belli spet in duobus.</i>	400.a	<i>Bibliotheca Palatina Romam missa.</i>	235.b
<i>Bellius ex duellus.</i>	442.a	<i>Bibliotheca Vaticana à quibus aucta.</i>	ibid.
<i>Bello immaturum.</i>	385.b	<i>Bibliotheca Vaticana laudata.</i>	ibid.
<i>Bellona.</i>	289.b	<i>Bibliotheca Vaticana munera Regum.</i>	235.a
<i>Bellona eadem qua Enyo.</i>	191.a	<i>Bibrales Hedunorum oppidum.</i>	102.b
<i>Bellona ex Duellona.</i>	442.a	<i>Bibrales vinum, & virgudicum.</i>	ibid.
<i>Bellua pro homine belluino.</i>	95.b	<i>Bibrales vinum curris advehitur.</i>	102.a
<i>Bellum Belgicum bellum civile.</i>	153.b	<i>Bibula cur aula.</i>	905.a
<i>Bellum factum ex duellum.</i>	442.a	<i>Bibula aures.</i>	ibid.
<i>Bellum, famet, pestis plaga tres.</i>	153.b	<i>Bisgofia ex Danua dimittitur.</i>	195.b
<i>Bellum male praevidetur mori corruptela.</i>	379.b	<i>Bisfius medicus Levantii.</i>	42.a
<i>Bellus ex duellus.</i>	442.a	<i>Bisfius dea.</i>	17.b
<i>Benaci situs, procolla, fremitus.</i>	172.a	<i>Bilanx pro iudicandi regula.</i>	339.a
<i>Benacus alior Neptunus.</i>	172.a	<i>Bile amariora.</i>	56.b
<i>Benacus lacus Italia.</i>	172.a	<i>Bile medicis ferre.</i>	160.a
<i>Bene argumentatur dominus.</i>	163.a	<i>Bilem educit Rheon.</i>	255.b
<i>Bene meritis gratiam referre monet Ixion.</i>	82.a	<i>Bilis atra.</i>	8.a
<i>Bene nati qui.</i>	384.b	<i>Bilis atra elementum in homine.</i>	292.a
<i>Bene percussus pannus.</i>	85.b	<i>Bilis flava etiam elementum.</i>	ibid.
<i>Bene quod sit obique fieri potest, Cynicerum.</i>	331.a	<i>Bilis utraque purgatur Agarico.</i>	255.b
<i>Bene voveritis qui hinc portaveritis.</i>	55.a	<i>Bipedes aselli.</i>	356.a
<i>Benignus, facilis ad condonandum.</i>	63.a	<i>Bironii forti & mori.</i>	11.b
<i>Berchemia gens.</i>	309.a	<i>Bironius supplicio affectus.</i>	ibid.
<i>Berchemia gens illustis.</i>	59.a	<i>Bit crambe mori.</i>	134.b
<i>Berchemia gens primaria.</i>	12.a	<i>Bit ex duis.</i>	442.a
<i>Berchemius ager pro quovis agro.</i>	272.a	<i>Bit quinque cohortibus apta foretur V.</i>	301.b
<i>Berchemius pagus.</i>	ibid.	<i>Brevium littera Psychogera.</i>	381.a
<i>Bergomates & Bergomum.</i>	309.a	<i>Blasus vino.</i>	411.a
<i>Bergomata pyra.</i>	101.b	<i>Blanda sorores, Charites.</i>	87.a
<i>Bergomo dignus quis.</i>	302.a	<i>Blasphemia.</i>	439.a
<i>Bergomum celebrat Calopina.</i>	302.b	<i>Blasphemia ex alea produnt.</i>	ibid.
<i>Bernardini Martiziani villa.</i>	201.a	<i>Blasphemia ex alea quanta.</i>	439.b
<i>Bernardus Heymbachius Historiam docuit.</i>	42.a	<i>Blasphemi terra obferberi digni.</i>	ibid.
<i>Bessiarus quis.</i>	60.a	<i>Blatato camelorum.</i>	136.b
<i>Beta pro fouendo.</i>	329.a	<i>Blatato quid metaphorice.</i>	ibid.
<i>Beta sapientum.</i>	ibid.	<i>Blative & blatato.</i>	442.a

ET VERBORUM.

<i>Blative pro incendio loqui.</i>	242. a	<i>Brabantia patria Lipsii.</i>	398. b
<i>Blatta.</i>	282. b	<i>Brabantia xvii. provinciarum prima.</i>	30. b
<i>Boare boum est.</i>	366. a	<i>Brabantii legibus suis arcens externos & nothos.</i>	32. b
<i>Bohemicum bellum.</i>	121. a	<i>quovis magistratu.</i>	32. b
<i>Bohemus quicquam favere.</i>	161. a	<i>Brabantii qui, & qua provincia.</i>	30. b
<i>Belducum urbs Brabantia.</i>	57. a	<i>Brabantis mito ingenuum.</i>	64. b
<i>Boloti fungorum genus.</i>	257. a	<i>Brabantorum sacramentum conceptu verbi.</i>	an-
<i>Bombam concussus campanarum.</i>	305. b	<i>tequam inuauit magistratum.</i>	30. b
<i>Bombyces ali capri Luvani.</i>	321. a	<i>Bracca holoserica pro citio lauto.</i>	297. b
<i>Bombyces lucrum auferunt.</i>	ibid.	<i>Braccianum nobile oppidum.</i>	246. b
<i>Bombyces moris solis aluntur.</i>	284. a	<i>Braccianum pariet genti Vrsina.</i>	246. b
<i>Bombyces moris albis nutriuntur.</i>	321. a	<i>Braccianum quibus clarum.</i>	ibid.
<i>Bombyces olim in arboribus nebant.</i>	284. a	<i>Braccianum Sabatino lacu aditum.</i>	ibid.
<i>Bombycina eadem qua Cera, vel Coa.</i>	283. b	<i>Brachia seu brachialia.</i>	279. b
<i>Bombycium aludorum ars unde.</i>	284. a	<i>Bractius proptor.</i>	298. a
<i>Bombycium cura traditur ad Vida.</i>	321. a	<i>Brasdenarius nummus.</i>	73. b
<i>Bombycium eua ex ludia.</i>	284. a	<i>Brassica condimentum oleum.</i>	265. a
<i>Bombyx gausapius.</i>	ibid.	<i>Brassica olivo perfusa.</i>	ibid.
<i>Bona creta notantur.</i>	97. a	<i>Brassica pro quouis prephagio.</i>	265. a
<i>Bona disciplina saginat famulos.</i>	135. b	<i>Brathy. sabina.</i>	425. a
<i>Bona mentis arde.</i>	407. b	<i>Bravo de Laguna arcis Antwerp. passus.</i>	306. b
<i>Bona mentis palastia Puteana.</i>	ibid.	<i>Breda breui capiunda ipso Brabantorum.</i>	159. b
<i>Bona ex duena.</i>	442. a	<i>Breda Catholicis data anno 1625.</i>	152. b
<i>Bona pars, pro magna.</i>	460. a	<i>Bredanos pascit Campinia.</i>	61. a
<i>Bona verba, leuiter accurrentis.</i>	136. b	<i>Breda obfesa anno 1624. a Catholicis.</i>	152. b
<i>Bona verba quaso. Torentianum.</i>	ibid.	<i>Brephecomium Antverpia.</i>	425. b
<i>Bouchristiana pyra.</i>	101. a	<i>Bravot soci, breuo poculum &c.</i>	58. a
<i>Boufaccus comes accivit Wandalos.</i>	195. b	<i>Brevibus excusos uxor mansa conuitatem.</i>	105. a
<i>Boufaccus IV. auctor lubiles anni C.</i>	248. a	<i>Britannia ab omni contiuento difcreta.</i>	39. a
<i>Boni nomine qui saluantur.</i>	332. b	<i>Brizia laudet.</i>	175. a
<i>Boniti auidus pro sollicitus.</i>	408. b	<i>Brizia nobilis Italia ciuitas.</i>	ibid.
<i>Bonitas pro facilitate.</i>	156. b	<i>Brizia variis habuit dominos.</i>	ibid.
<i>Bonna capta adminiculo pyroclastri.</i>	70. b	<i>Bromii interpretatio Belgica.</i>	5. b
<i>Bona nomen institoris.</i>	178. a	<i>Bromius à strepitu dictus.</i>	ibid.
<i>Bononia coronatus Carolus V.</i>	ibid.	<i>Bromius Bacchi nomen.</i>	ibid.
<i>Bononia laus & descriptio.</i>	ibid.	<i>Bromio reuulsi qui.</i>	47. b
<i>Bononia uerbata & lauitia.</i>	ibid.	<i>Bronchorstia gens.</i>	309. a
<i>Bononia pinguis & lauta dicitur.</i>	178. a	<i>Brontes Vulcani minister.</i>	70. b
<i>Bononia se submisit Pontifici.</i>	ibid.	<i>Bruna urbs Flandrarum.</i>	61. a
<i>Bononia variis dominis paruit.</i>	ibid.	<i>Brunusos capi portentosa magnitudinis.</i>	ibid.
<i>Bononia urbs nobilissima.</i>	ibid.	<i>Brunenfos spadones, quid.</i>	ibid.
<i>Bononensibus scissis palma.</i>	63. b	<i>Bruna perpetuum ver.</i>	196. b
<i>Bononensibus Acadomia.</i>	34. a	<i>Brundisus Romani in Graciam soluebant.</i>	212. a
<i>Bonos compellamus quibus bene volumus.</i>	133. a	<i>Brundisium, urbs Calabria.</i>	ibid.
<i>Bonus uero pro patria mori dabitur.</i>	456. b	<i>Bruno Carthusiensis instituti auctor.</i>	205. a
<i>Bonus vir, ironica.</i>	110. b	<i>Bruno dominatur montium Neapoli.</i>	ibid.
<i>Boschierum familia prauobilis.</i>	65. a	<i>Bruti affatus.</i>	463. b
<i>Boschini vir nobilis.</i>	ibid.	<i>Brutus osculatus matrem quomodo.</i>	11. b
<i>Bos uicula patrum.</i>	100. b	<i>Bruzella aulais celeberrima.</i>	44. b
<i>Bovis pro stupido.</i>	405. a	<i>Bruzella nobilissima urbs Brabantia.</i>	42. b
<i>Bovis alii ara qua.</i>	79. a	<i>Bruzella puro auro gaudet.</i>	43. a
<i>Brabantia pars uastata ab Halberstadis.</i>	161. a	<i>Bruzella sobolem euehit.</i>	45. a
<i>Brabantia olim sub Austria.</i>	38. b	<i>Bruzellenfes à moliori luto formati.</i>	44. b

INDEX RERUM

<i>Bruyellenses pastus Campania.</i>	61.a	<i>Cadmai fratres, ut se necarunt.</i>	ibid.
<i>Bruyellenses viventes & dicaces.</i>	45.a	<i>Cadmi armata seges.</i>	ibid.
<i>Bruyellensis portus.</i>	44.a	<i>Cadmus dentium sator.</i>	129.b
<i>Byzantia.</i>	425.a	<i>Cadurcense lituum candore praestas.</i>	127.a
<i>Bua inter infantium navia.</i>	124.b	<i>Cadurci Galli olim populi.</i>	ibid.
<i>Bua potio puerilis.</i>	ibid.	<i>Cadurcum cur ingratum.</i>	ibid.
<i>Bubones, pani.</i>	414.a	<i>Cadurcum lectus conjugalis.</i>	ibid.
<i>Buben inguen, & tumor inguinis.</i>	ibid.	<i>Cadurcum quibusdam stragulum.</i>	ibid.
<i>Bubula & fusilla infumata.</i>	58.a	<i>Cadurcum, tabernaculum, stramentum &c.</i>	ibid.
<i>Bubulci.</i>	66.b	<i>Cadurcum, velarium.</i>	ibid.
<i>Bubulci patres.</i>	431.a	<i>Caca testimonia apud I. C.</i>	331.b
<i>Buccina virtutis fortuna lata.</i>	83.a	<i>Cacilia heredes.</i>	101.b
<i>Bucenauri navis Prateris Venasii.</i>	171.a	<i>Cacilia pistoris.</i>	ibid.
<i>Bucephali montis Quirinalis Roma.</i>	232.b	<i>Cacior Hypsa.</i>	276.b
<i>Bucephalus unde dictus.</i>	ibid.	<i>Caco nil coloratum.</i>	23.a
<i>Bucera secla.</i>	405.b	<i>Caco nil cum speculo.</i>	ibid.
<i>Bucorum quid.</i>	405.a	<i>Caculi commentum & praestigia.</i>	216.a
<i>Bucquois comes.</i>	43.b	<i>Caculus conditor Pranesii.</i>	215.b
<i>Buglossa piscis.</i>	174.a	<i>Caculus quomodo conceptus.</i>	ibid.
<i>Bulbi pisciculi exigui.</i>	49.a	<i>Caculus unde dictus.</i>	ibid.
<i>Bulbi trichides, encrascholi.</i>	48.b	<i>Caculus Vulcani filius creditus.</i>	ibid.
<i>Bulbus radix qua.</i>	49.a	<i>Cacum pro eo quod non videtur.</i>	16.a 97.a
<i>Bulbus salitus.</i>	48.b	<i>Cacum vulnus habes, adag.</i>	97.a
<i>Bulla caena Domini diploma execratorium.</i>	248.b	<i>Cacus de coloribus, adag.</i>	23.a
<i>Bulla caena Domini quando promulgatur.</i>	ibid.	<i>Cades Ciceronis revera ubi.</i>	216.b
<i>Bullam caena promulgandi ritus.</i>	249.a	<i>Calibes extra ludos gymnicos.</i>	129.b
<i>Bulla tumor inanis.</i>	370.a	<i>Calibes nudi virgis casti ubi.</i>	ibid.
<i>Bustodacum.</i>	57.a	<i>Calibes sacrorum ministri.</i>	130.a
<i>Busta Gallica Antverpia.</i>	256.a	<i>Celi Italici temperies.</i>	196.b
<i>Busta Gallica Roma.</i>	ibid.	<i>Celi loca suppleant anima beata.</i>	130.a
<i>Buteo.</i>	99.b	<i>Celins mont.</i>	219.b
<i>Butyrati omnium horarum cibus Hollandi.</i>	453.a	<i>Calum Belgicum humidum.</i>	90.b
<i>Butyrati panis Belgii quotidianus.</i>	ibid.	<i>Celum & terras confundere.</i>	139.a
<i>Byssi arbor qualis.</i>	58.b	<i>Capa in genere salgamorum.</i>	63.b
<i>Byssina mulierum luxui destinata.</i>	ibid.	<i>Capula alba condansana.</i>	48.b
<i>Byssina vestes pretiosissima.</i>	ibid.	<i>Cesar de circo bene meritis.</i>	225.a
<i>Byssina tapeta.</i>	75.a	<i>Casarius quid & unde.</i>	453.a
<i>Byssinus color pro purpureo.</i>	58.b	<i>Cesarino Duci quaestus ab aqua.</i>	214.b
<i>Byssus hodie non reperitur.</i>	58.a	<i>Casarine Duci subest Cynethianum.</i>	ibid.
<i>Byssus in summe pretio.</i>	ibid.	<i>Casari villa in agro Basilio.</i>	186.a
<i>Byssus quid.</i>	ibid.	<i>Cesar pavimenta circumtulit.</i>	234.b
		<i>Cesar pro iurisperitia studiose.</i>	74.a
		<i>Cassius pont.</i>	227.b
		<i>Caieta cade Ciceronis infamis.</i>	216.b
		<i>Caieta Ciceronis villa.</i>	186.b 216.b
		<i>Caieta hodie intra fines regni Neapol.</i>	186.b
		<i>Caieta portus.</i>	185.a
		<i>Caius de circo bene meritis.</i>	225.a
		<i>Caius Flaminius.</i>	213.b
		<i>Caius Gracchus sequebatur primus turbam.</i>	317.b
		<i>Caius Marius se Pranesse occidit.</i>	216.a
		<i>Caius Marius, videt Marius.</i>	ibid.
		<i>Calami quandoque sex ad unam infusioem.</i>	326.a
			Cal-

C.

<i>Cacore ubi liceat minus asse.</i>	155.b
<i>Cacoberxiam janat Rheon.</i>	255.b
<i>Cacbinus.</i>	46.a 284.b
<i>Cacothus.</i>	15.a
<i>Cadere spe pro excidere.</i>	948.a
<i>Cadere viro ut soleat uxore.</i>	106.a
<i>Cadi olim liti cora vel pice.</i>	65.b
<i>Cadmea villoria.</i>	440.b
<i>Cadmai fratres, ut nati.</i>	ibid.

ET VERBORUM.

<i>Calamistrati capilli.</i>	311. b	<i>Campana superbia, adag.</i>	193. b
<i>Calamistrum.</i>	ibid.	<i>Campana via.</i>	219. b
<i>Calamos movere quid.</i>	344. b	<i>Campana multa & graves Anseripia.</i>	163. b
<i>Calamus pro scriptisone.</i>	318. a	<i>Campanarium automatum quid.</i>	ibid.
<i>Calathus.</i>	63. a	<i>Campanarium duplex Anseripia.</i>	ibid.
<i>Calcaria & ocrea incrementa gestare.</i>	155. a	<i>Campanarum cantus in exequiis.</i>	305. b
<i>Calcem accipere.</i>	417. b	<i>Campani Brabantii seu Campanienses.</i>	57. b
<i>Calchantis & Mossi certamen ubi.</i>	60. b	<i>Campania felix cur dista.</i>	183. a
<i>Calderonis fors & mors.</i>	11. b	<i>Campania floribus his vernat.</i>	183. b
<i>Calenda cur tristis.</i>	303. b	<i>Campania multis bellis pestis.</i>	191. a
<i>Calenda debitoribus graves.</i>	ibid.	<i>Campania Italia paradisi.</i>	190. b
<i>Calendaria, ophemerides.</i>	73. a	<i>Campania Latio contermina.</i>	183. a
<i>Calendas sanctiores profanans.</i>	303. a	<i>Campania Liberi & Ceresii certamen.</i>	ibid.
<i>Calendis solvebantur usura.</i>	ibid.	<i>Campania descriptio.</i>	ibid.
<i>Calpinus Borgomum nobilitas.</i>	30. b	<i>Campania fertilitas causa bellorum.</i>	191. a
<i>Calfacere pro excitare.</i>	309. b	<i>Campania bilaritatis.</i>	185. a
<i>Calices Surventini celebres.</i>	190. a	<i>Campania landes.</i>	183. & inde.
<i>Calendrum, capitis ornamentum.</i>	421. a	<i>Campania laus simplex.</i>	190. b
<i>Calendrum, coma apposta.</i>	ibid.	<i>Campania Metropolis olim, & nunc.</i>	183. a
<i>Caligine premi pro errare.</i>	91. a	<i>Campania sermimi.</i>	ibid.
<i>Caligo pro incertitudine.</i>	69. b	<i>Campanum far.</i>	183. b
<i>Calignia obeliscum Nencorei devexis.</i>	230. a	<i>Campanus morbus.</i>	300. b 102. a
<i>Calisthenem felicem negat Diogenes.</i>	334. a	<i>Campinia descripta.</i>	57. b
<i>Caliope suos poetas habet.</i>	346. b	<i>Campinia fidelis.</i>	ibid.
<i>Callosa manus laboris indicium.</i>	64. a	<i>Campinia frugifera.</i>	ibid.
<i>Callosa manus qua</i>	ibid.	<i>Campinia pari agri Busoducensis.</i>	ibid.
<i>Calnoritis nomen silum.</i>	443. b	<i>Campinenses optimi agricola.</i>	61. b
<i>Calones calci lignei.</i>	418. a	<i>Campinenses terram telunt inter arma.</i>	ibid.
<i>Calones monachorum & ancillarum.</i>	ibid.	<i>Campinenses, Valentini ad agros, allesti.</i>	61. a
<i>Calones philosophorum.</i>	ibid.	<i>Campus sit fertilis aratro.</i>	390. b
<i>Calones pro soleis equorum.</i>	ibid.	<i>Campus Phlegreus.</i>	189. b
<i>Calones servi viliores.</i>	429. b	<i>Canalis pro fistulis potioris</i>	99. b
<i>Calones nnde disti.</i>	ibid.	<i>Cancellaris nnde dicti.</i>	318. a
<i>Calstrionum gens illustis.</i>	277. a	<i>Cancer.</i>	261. a
<i>Caltha pandethum celebre.</i>	106. a	<i>Canceris visa longeva &c.</i>	ibid.
<i>Calvinus Geneva magister.</i>	161. a	<i>Candela vulgares & ex sevo.</i>	108. b
<i>Calx viva agrorum medicamen.</i>	69. a	<i>Candida forma pro pulchra.</i>	112. a
<i>Calyptralis vecordia.</i>	301. b	<i>Candida veste amicii ambientes.</i>	308. a
<i>Calyptra pro meretricio velamento.</i>	206. a	<i>Candidi & candidati</i>	ibid.
<i>Calyptra quid proprii.</i>	ibid.	<i>Candidior Chiome.</i>	112. a
<i>Camarinam movere.</i>	150. b	<i>Candidus quastura.</i>	303. a
<i>Cambyes pepercis Obelisco Ramasse.</i>	230. b	<i>Candor color sanctus.</i>	324. a
<i>Camerasium.</i>	309. b	<i>Candor Deorum proprius.</i>	ibid.
<i>Cambracum urbi Gallia Belgica.</i>	ibid.	<i>Candor innocentia insignis.</i>	ibid.
<i>Camertes, dives.</i>	355. b	<i>Candor Manibus tributus.</i>	ibid.
<i>Camilla in pratio occisa.</i>	211. b	<i>Candor salaris amictu.</i>	ibid.
<i>Camillus exilio multatus.</i>	97. b	<i>Canis ante canos.</i>	52. a
<i>Camillus urbem à Gallis vindicavit.</i>	ibid.	<i>Candis invitis nemo venetur.</i>	401. a
<i>Camini metaphoram nude.</i>	345. a	<i>Canticula pro monade.</i>	409. a
<i>Caminus pro ingenio.</i>	ibid.	<i>Canina eloquentia.</i>	93. b
<i>Camena quibusdam viles.</i>	385. a	<i>Canina inverecundia Cynicorum.</i>	313. b
<i>Campana bella.</i>	191. a	<i>Canini mores.</i>	327. b
<i>Campana neverca Brabantii qua.</i>	425. b	<i>Canino morfu lacerare.</i>	264. b

INDEX RERUM

<i>Canis arrabient.</i>	434.b	<i>Capuani ager lauris virens.</i>	208.a
<i>Canis caninum non est, adag.</i>	264.b	<i>Capua olim Campaniae metropolis.</i>	183.a.192.a
<i>Canis frigida reviviscens ad Asianum.</i>	189.b	<i>Capua Roma amula.</i>	192.a
<i>Canis jactis alea informatus.</i>	409.a	<i>Capua us hodie, nova.</i>	ibid.
<i>Canis in talis quis jactus.</i>	ibid.	<i>Capuccinorum asterium Cynthiani.</i>	214.b
<i>Canis in tesseris unio.</i>	ibid.	<i>Caput Ciceronis saxum ubi.</i>	236.b
<i>Canistrum commune quid.</i>	39.b	<i>Caput e ferro pro excolere.</i>	34.a
<i>Canistrum pro cophino viatorio.</i>	ibid.	<i>Caput heteroclitum.</i>	290.b
<i>Canistrum quid.</i>	ibid.	<i>Caput pro principe familia.</i>	345.a
<i>Cannabis subola.</i>	578.b	<i>Caput pro sorte.</i>	74.b.408.b
<i>Cannensis clades.</i>	111.a	<i>Capy Silvius Latii Rex.</i>	209.b
<i>Canonicorum collegium Bracciani.</i>	246.b	<i>Caracalla ex genere cecullorum.</i>	206.b
<i>Cantari, pro securo esse animo.</i>	131.a	<i>Caracalla, palle Gallica.</i>	ibid.
<i>Cantatrix Diva, Parthenope.</i>	183.b	<i>Caracalla quale vestimentum.</i>	ibid.
<i>Canica pullorum.</i>	126.b	<i>Caracallus Imperator.</i>	ibid.
<i>Canorelli Phaleum celebre.</i>	186.b	<i>Carcer liberorum malis forantium.</i>	147.a
<i>Canus securitatis indicium.</i>	131.a	<i>Carthago malorum & mensurum.</i>	111.b.251.a
<i>Canus iuris, campana.</i>	254.b	<i>Carthago donata Alcmena à Iove.</i>	251.a
<i>Canum est rabio.</i>	434.b	<i>Cardiaci vita bibere & sudare.</i>	140.a
<i>Canum virtutis, sagacitas &c.</i>	327.b	<i>Cardiacus dolor, cardialgia.</i>	139.b
<i>Capax rerum.</i>	430.b	<i>Cardiacus dolor cordis affligit.</i>	ibid.
<i>Capella, parva capra.</i>	68.a	<i>Cardiacorum spes in vino.</i>	140.a
<i>Capello Doctor Lovan.Episc.Antwerp.</i>	34.b	<i>Cardialgia ab humore radente.</i>	ibid.
<i>Capona oppidum.</i>	218.b	<i>Cardialgia vitrum stomachi.</i>	ibid.
<i>Capena porta.</i>	212.a	<i>Cardinales inconsulto papa urbe uò exeunt.</i>	250.b
<i>Caponatum vota.</i>	218.b	<i>Cardinales solus sunt Ecclesia Rom.</i>	59.a
<i>Capere frontem.</i>	281.a	<i>Cardinales unde dicti.</i>	ibid.
<i>Capere pro caperari.</i>	ibid.	<i>Cardinalium conventus ad Minerva.</i>	246.a
<i>Capetus Silvius rex Latii.</i>	209.b	<i>Cardinali occurrenti sistuntur rheda.</i>	237.b
<i>Capi Brugeses.</i>	61.a	<i>Cardinalis Cybo laudatus.</i>	179.a
<i>Capitamenta galericulis cobarentia.</i>	420.b	<i>Cardo Ecclesia quid.</i>	59.a
<i>Capilli patrum nostrorum detonsi.</i>	407.a	<i>Cardo Romana Synodi.</i>	ibid.
<i>Capilli strabere.</i>	ibid.	<i>Caries senii.</i>	309.b
<i>Capistrum.</i>	131.a	<i>Carina quid.</i>	44.a
<i>Capistrum conjugale.</i>	ibid.	<i>Carmen S. helirii ad Tucherum.</i>	2
<i>Capitolinus custos Iupiter.</i>	220.b	<i>Carmen hoc insausit cessit austeri.</i>	12.b
<i>Capitosa mulier.</i>	105.a	<i>Carmina varia varietate convivorum.</i>	89.b
<i>Capones aves corvis.</i>	62.b	<i>Carmina & planctus ad lauratos.</i>	323.b
<i>Capot facere quid.</i>	63.a	<i>Carmina Lovanii frequentia.</i>	ibid.
<i>Capot facimus Campinenses filia.</i>	63.a	<i>Caroli V. abnepos Carolus II.Hisp.</i>	454.a
<i>Capratos gemma in genere solgamerum.</i>	63.b	<i>Caroli V. Austriaci Bilga nepos.</i>	ibid.
<i>Caprea insula.</i>	204.a	<i>Caroli V. luxuries in aula quid.</i>	282.a
<i>Caprea secessu Augusti celebris.</i>	ibid.	<i>Caroli V. scitum, ULTERRIUS.</i>	248.b
<i>Caprare pro brnevelo sibi parare.</i>	317.b	<i>Caroli V. progenies hodie in Carolo II.Hisp.</i>	454.a
<i>Caprivus amex pro conjugio.</i>	146.a	<i>Carolo V. limites regni, orbis.</i>	453.a
<i>Capua à Genesrico subversa.</i>	192.a	<i>Caroles non vidi.</i>	254.a
<i>Capua à Longobardis deleta.</i>	ibid.	<i>Carolus Andium dux frater S.Lud.</i>	198.b
<i>Capua alterum Cos. in urbo posuit.</i>	ibid.	<i>Carolus Rex Neapolis fundatarius Eccl. R.</i>	247.b
<i>Capua Annibali altera paria.</i>	ibid.	<i>Carolus spectat supplicium Conradini.</i>	217.a
<i>Capua apta orbis imperio.</i>	ibid.	<i>Carolus struxit castrum novum Neap.</i>	198.b
<i>Capua luxu Annibalis clara.</i>	ibid.	<i>Carolus Archidux proavus Leopoldi I.Aug.</i>	454.a
<i>Capuana nobilitas Neapoli.</i>	200.a	<i>Carolus idem pater Leopoldi Archiducis.</i>	460.b
<i>Capuana potentia & fastus.</i>	192.a	<i>Carolus maternus archiducis.</i>	234.b

Ca-

ET VERBORUM.

<i>Carolus Martellus infansit fœdalis Ginetta.</i>	337.b	<i>Carphophorus fenex.</i>	60. a
<i>Carolus pugna Belgæ Principi.</i>	43. b	<i>Carthago Annibali Capna.</i>	192. a
<i>Carolus pugn. Mariam heredem reliquit.</i>	154. b	<i>Carthusia, eremus Gallia.</i>	205. a
<i>Carolus pugn. plurimus Burgundia Dux.</i>	452. b	<i>Carthusiani monachi.</i>	ibid.
<i>Carolus V. Aug. Africam debellat.</i>	72. b	<i>Carus infistor quis.</i>	109. a
<i>Carolus V. Aug. coronatus.</i>	453. b	<i>Casæ in funeribus sedigeri.</i>	311. b
<i>Carolus V. Bonen. coronatus à Clem. VII.</i>	178. a	<i>Cassa pro angustio ex cassa.</i>	416. b
<i>Carolus V. Bruxellam coluit.</i>	43. a	<i>Casseres Grævius laudatus.</i>	25. a
<i>Carolus V. bnygraviæ crevit.</i>	453. a	<i>Casseres vide Gwarinus.</i>	450. b
<i>Carolus V. Casar electus Francfurti.</i>	453. b	<i>Cassa absoluta pro indetato.</i>	451. a
<i>Carolus V. Castrum novum Neapoli instructi bellico apparatu.</i>	198. b	<i>Cassa dose.</i>	ibid.
<i>Carolus V. castrum Sanceremensis auxit.</i>	ibid.	<i>Cassandra quia non creditum ruit Ilium.</i>	413. a
<i>Carolus V. cecidit Muleassem.</i>	282. a	<i>Cassandra verax sed non credita.</i>	ibid.
<i>Carolus V. cedis Ferdinando provincias Germ.</i>	43. a	<i>Cassie pro fraude.</i>	276. a
<i>Carolus V. educatus à Gnil. Croye.</i>	453. b	<i>Cassia.</i>	181. f
<i>Carolus V. educatus in Belgica.</i>	453. a	<i>Cassus à carco cni.</i>	431. a
<i>Carolus V. ex Tunisana victoria redux.</i>	198. a	<i>Castaldes, Musa.</i>	5. a
<i>Carolus V. fuit Imperator an. a. 121.</i>	453. b	<i>Castanea frequenter putrida unde.</i>	122. a
<i>Carolus V. habitavit castrum Caf. Levan.</i>	320. b	<i>Castaneæ terreus uxoribus quâ ratione.</i>	ibid.
<i>Carolus V. Hispaniarum Rex.</i>	154. b	<i>Castellanus medicus Lovanii.</i>	42. a
<i>Carolus V. Imperatorum Maximus.</i>	452. b	<i>Castella primum regnum Hispania.</i>	157. b
<i>Carolus V. Imperium tradidit Ferdinando I.</i>	454. a	<i>Castigare est amareis Dei.</i>	155. b
<i>Carolus V. in angustatur Belgica an. a. 1453. b</i>	453. b	<i>Castigatissima forma.</i>	429. b
<i>Carolus V. in angustatur Hispania an. a. 1511. ibid.</i>	ibid.	<i>Castigatum opus quod.</i>	ibid.
<i>Carolus V. iusta sibi vivo solvit.</i>	308. a	<i>Caster ex ovo.</i>	406. b
<i>Carolus V. miratur cepiam fructuum Neap.</i>	198. a	<i>Castrare mares vetus Nerva.</i>	222. a
<i>Carolus V. nascitur Ganda.</i>	452. b	<i>Castra sequi pro militare.</i>	146. a
<i>Carolus V. Neapoli celebrat nuptias filia.</i>	198. a	<i>Castra seu castella in Italia quid.</i>	185. a
<i>Carolus V. Neapoli hibernat.</i>	ibid.	<i>Castra tria Neapoli.</i>	198. b
<i>Carolus V. per omnia Belgæ.</i>	453. a	<i>Castrorum infamia.</i>	398. a
<i>Carolus V. restituit Barbareffam.</i>	282. a	<i>Castrum Caf. Levan. Comitum fabrica.</i>	320. b
<i>Carolus V. sub disciplina Adriani VI.</i>	453. a	<i>Castrum Cesaris habitavit Carolus V.</i>	ibid.
<i>Carolus V. Trajacetis in Africam.</i>	282. a	<i>Castrum Cesaris habitavit Puteanus.</i>	320. a
<i>Carolus V. vero primum Imperatorem.</i>	453. a	<i>Castrum idem inexpugnabile.</i>	320. b
<i>Carolus V. nisi obisset Deo.</i>	308. a. b	<i>Castrum novum Neapoli.</i>	198. b
<i>Carolus II. Hispaniarum Rex.</i>	154. b	<i>Castrum novum instauratum ab Alphonsi I. ibid.</i>	ibid.
<i>Carolus II. Hispan. Rex Caroli V. abnepos.</i>	454. a	<i>Castrum novum ibidem instructum omni bellico apparatu. per ques.</i>	ibid.
<i>Carolus Schottus.</i>	254. a	<i>Castrum Ovi N. apeli.</i>	198. b
<i>Carolus Stuartus Rex Angl. infelix.</i>	120. a	<i>Castrum Ovi à Gnil. III. Normanno conditum. ib.</i>	ibid.
<i>Carolus Stuartus Wallia Princeps.</i>	ibid.	<i>Castrum Ovi unde dictum.</i>	227. b
<i>Carolus van Howe.</i>	254. a	<i>Castrum S. Angeli Roma.</i>	228. a
<i>Caro nunc stant omnia.</i>	73. b	<i>Castrum id unde sic dictum, ejusque ignes.</i>	198. b
<i>Carpio invenitur in solo Benaco.</i>	173. a	<i>Castrum Sanceremensis N. apoli.</i>	ibid.
<i>Carpiæ aure pasci istis creduntur.</i>	ibid.	<i>Castrum id stinxit Robertus Rex.</i>	ibid.
<i>Carpiæ nostras sunt cyprini.</i>	ibid.	<i>Castrum id ubi juxta Philippus II.</i>	92. a
<i>Carpiæ veri à remissis parum distant.</i>	ibid.	<i>Casula pro ingruis.</i>	164. b
<i>Carpsoli oppidum ad Anienem.</i>	215. b	<i>Casula vocalis que Anversipia.</i>	448. b
<i>Carphora Silva Ducis.</i>	60. a	<i>Casus casibus aquare.</i>	319. b
<i>Carphorus bestiarum.</i>	ibid.	<i>Casus fatalis quis.</i>	443. b
<i>Carphorus best. quibus prælatus.</i>	ibid.	<i>Casus patus.</i>	46. b
<i>Carphorus bestiarum quot feras consecris uno spectacula.</i>	ibid.	<i>Casus ubique valet.</i>	298. a

INDEX RERUM

<i>Catawa</i> seu navium statio.	147. b	<i>Cenium camera.</i>	117. a
<i>Catasta Willebronziana.</i>	ibid.	<i>Centum camera quid fuerint olim.</i>	117. b
<i>Catasta infundare.</i>	112. b	<i>Centuriones iusti esse nobiliores civium.</i>	293. b
<i>Catasta locus ubi destinantur servi.</i>	ibid.	<i>Centusquis quis nummus.</i>	266. a
<i>Catasta locus ubi venibant servi.</i>	ibid.	<i>Cerdones quasi lucriones.</i>	396. b
<i>Catasta tormenti genus.</i>	ibid.	<i>Cereres regia hodie parva.</i>	326. a
<i>Catharosi.</i>	110. a	<i>Ceres cur alma.</i>	85. a
<i>Cathedra doctorem propria.</i>	390. b	<i>Ceres frugum Dea.</i>	85. a 326. a
<i>Cathedra pro detendi porta.</i>	15. b	<i>Ceres pro agricultura.</i>	326. a
<i>Cathedra pro doctore.</i>	390. b	<i>Ceres sedis conjugatibus honorata.</i>	127. b
<i>Cathedra pro suggesto sacro.</i>	153. a	<i>Cerevisia.</i>	108. b
<i>Cathedra sella gestatoria.</i>	249. b	<i>Cerevisia quomodo miscenda.</i>	110. a
<i>Cathedra suprema in convivio.</i>	107. a	<i>Certia cerevisia species.</i>	135. a
<i>Cathedrarii cui dicantur rabidi.</i>	392. b	<i>Ceriti.</i>	47. b
<i>Cathedrarii philosophi qui.</i>	ibid.	<i>Certamen de dominatu conjugum.</i>	132. a
<i>Cathedrarius pro doctore.</i>	ibid.	<i>Certamina divitiarum.</i>	92. b
<i>Catinus.</i>	100. b	<i>Cervico parata ad jugum conjugale.</i>	128. a
<i>Casertoma.</i>	407. b	<i>Cervice sexta aut decima extero.</i>	249. a b
<i>Casullus celebravit Peronam.</i>	212. b	<i>Cervico retorta.</i>	76. a
<i>Casullus Tiburo otiosus.</i>	213. a	<i>Cervus cornutissimus animal.</i>	142. b
<i>Casullus vivax rerum descriptor.</i>	212. b	<i>Cervus signum diversorii.</i>	257. b
<i>Cava pari adum quid.</i>	322. a	<i>Cassei adustus medicamen agrorum.</i>	69. a
<i>Cauda blandiri, adag.</i>	275. b	<i>Cassites socarii copiosi Hollandi.</i>	40. a
<i>Cauda stirpis seu familia quid.</i>	345. b	<i>Cassites Hollandi probantur.</i>	ibid.
<i>Caudam attollere pro superbire.</i>	370. a	<i>Cassioni fora rationes iusta.</i>	71. a
<i>Caudam iactare pro blandiri.</i>	334. b	<i>Cathegus suada medulla.</i>	443. a
<i>Caudata crimina.</i>	81. a	<i>Charicles Lacrymis Tiresias vates factus.</i>	33. a
<i>Caudex quid metaphorice.</i>	290. a b	<i>Charites quorum filia.</i>	87. a
<i>Caudex quid proprie.</i>	ibid.	<i>Charites tres.</i>	ibid.
<i>Cavero quid apud leguleios.</i>	167. b	<i>Chaven.</i>	80. b
<i>Cave Rex &c. sella descriptio.</i>	202. a	<i>Chavonae stracula.</i>	189. b
<i>Caverna sub Paulype.</i>	17. a	<i>Cherybdu.</i>	137. a
<i>Causabonus auctor libelli virulentis.</i>	9. b	<i>Chidorpiana mania Antverpia.</i>	256. a
<i>Causa repressa.</i>	32. b	<i>Chidorpiana peria ibid.</i>	ibid.
<i>Causidici semper vincunt.</i>	310. b	<i>Chidorpia via.</i>	ibid.
<i>Causica medicamenta vehementissima.</i>	351. a	<i>Chilarchis milu mashefis.</i>	331. a
<i>Causica seu urentia medicina.</i>	ibid.	<i>Chilonis dictum de noscendis convivis.</i>	118. a
<i>Causela parentum.</i>	361. a	<i>Chilonis dictum MOSCETB.</i>	364. a
<i>Causio de reparando.</i>	290. a	<i>Chilon non conducebat nisi notis convivis.</i>	118. a
<i>Cedere foro.</i>	76. b	<i>Chilon unus VII. sapientum.</i>	350. b
<i>Cedere pro parere.</i>	153. b	<i>Chione pro meretricibus.</i>	421. b
<i>Cedere temporibus.</i>	315. a	<i>Chione amata ab Apolline.</i>	347. a
<i>Cedro digna qua.</i>	351. a	<i>Chione Dadalionis filia.</i>	112. a
<i>Cedrus arbor cariem non sentit.</i>	ibid.	<i>Chione forma detrahitur.</i>	ibid.
<i>Cella, domuncula Carthusianorum.</i>	204. b	<i>Chione multis precis amata.</i>	ibid.
<i>Celensma quid.</i>	378. a	<i>Chione nomen unde.</i>	ibid.
<i>Celensmae iunio.</i>	178. a	<i>Chione quatuor.</i>	421. b
<i>Celia cerevisia species.</i>	135. a	<i>Chione se praeiit Diana.</i>	112. a
<i>Cenotrophi Maugones.</i>	69. a	<i>Chione iranica linguam.</i>	ibid.
<i>Censoria virga.</i>	18. b	<i>Chiragra.</i>	27. a
<i>Census centum millia.</i>	314. b	<i>Chiragrapum.</i>	74. a
<i>Census quid.</i>	75. b	<i>Chiron.</i>	309. b
<i>Cenoculus Argus.</i>	276. b	<i>Chirurgus manibus opusculatur.</i>	423. a
		<i>Chimu</i>	

ET VERBORUM.

<i>Cibus adstant non finit Goum loqui.</i>	419.a	<i>Circum naxii herbis infame.</i>	214.a
<i>Cibum inter cetera Græca merum.</i>	ibid.	<i>Circum promontorium & Circæi.</i>	213.b
<i>Cibum visum marinæ non dilatum.</i>	101.b	<i>Circæo verberè porci.</i>	356.a
<i>Cibamydom gestare mediis lacertis.</i>	155.a	<i>Circæ in quas feræ homines deformatis.</i>	356.a
<i>Cibamydes coccinea unper in usu.</i>	417.a	<i>Circæ magicis artibus nota.</i>	214.a
<i>Cibamydes cyanea nunc.</i>	ibid.	<i>Circenses Indi varii.</i>	225.a
<i>Cibamydes pallio brevior.</i>	420.a	<i>Circæ post mortem Marica.</i>	184.a
<i>Ciboris florum Den.</i>	325.b	<i>Circæ pro micetrice.</i>	251.b
<i>Ciboris pro florum cultu.</i>	ibid.	<i>Circæ pro volupias.</i>	356.b
<i>Ciborea musarum sunt studia.</i>	460.a	<i>Circæ Solis & Perseis filia.</i>	214.a
<i>Cibori pitrii quid.</i>	14.a	<i>Circæ socios Vlyssis in porcos mutavit.</i>	356.a
<i>Chori & ceteri.</i>	62.b	<i>Circæ maximi hederæ facies.</i>	225.b
<i>Christianorum XL. millia laborarunt in Thermis</i>	224.b	<i>Circæ max. locum quis defensoris.</i>	225.a
<i>Divisiani annos XIV.</i>	161.a	<i>Circæ max. longitudo & latitudo</i>	ibid.
<i>Christiannus Brunsuicensis.</i>	34.b	<i>Circæ max. ornamenta paulatim elegantiora. ibid.</i>	418.b
<i>Christiannus Lupus professor Regius.</i>	ibid.	<i>Circinare.</i>	338.a
<i>Christiannus idem Purpura designatus.</i>	453.b	<i>Circinarius primus matheseos instrumentum.</i>	338.a
<i>Christophorus Columbus Indias detexit.</i>	59.b	<i>Circitores noburni Antverpiæ.</i>	335.a
<i>Christophorus Vladeracius.</i>	454.a	<i>Circitor quis.</i>	276.a
<i>Chronicon Brugii nati Philippi Pulebri.</i>	328.b	<i>Circuit & requiem non invenit.</i>	288.a
<i>Chrysodeta lanceas apud Martialom.</i>	ibid.	<i>Circulus logicus.</i>	393.a
<i>Chrysodeta lanceas auro lita.</i>	ibid.	<i>Circum dare in mensis quid.</i>	102.a
<i>Chrysodeta mensis splendorem dedere.</i>	ibid.	<i>Circumire culullum quid.</i>	98.b
<i>Chrysodeta vasa gemmata.</i>	276.a	<i>Circumscribere.</i>	304.b
<i>Ciarlatani latini circitores.</i>	57.a	<i>Circumscriptores.</i>	ibid.
<i>Cicero Cei. patria amantissimus.</i>	ibid.	<i>Circi maximus à quibus instauratus.</i>	225.a
<i>Cicero consulum exemplar.</i>	10.a	<i>Circi max. quot hominum capax.</i>	ibid.
<i>Cicero exulavit.</i>	216.b	<i>Circi max. ubi.</i>	ibid.
<i>Cicero fugit Antonium variid.</i>	217.a	<i>Circiati juvenes.</i>	418.a
<i>Cicero jugulum secundum præbos.</i>	236.b	<i>Circi capilli crispati.</i>	407.a
<i>Cicoronis capus antiquum ubi.</i>	217.a	<i>Circi recentem invecti.</i>	ibid.
<i>Cicoronis capus & manus pro rostris.</i>	165.b	<i>Cispius mens.</i>	237.a
<i>Cicoronis conventus cum Lucullo.</i>	216.b	<i>Citatus, in jus vocatus.</i>	310.a
<i>Cicoronis mori & cades ubi.</i>	185.b	<i>Citimum Italia Belgis quid.</i>	170.b
<i>Cicoronis surris.</i>	255.a	<i>Citimum quid.</i>	ibid.
<i>Cicerrus, vide Missus.</i>	343.a	<i>Citè peccat quem nemo times.</i>	327.a
<i>Ciconia fœna species.</i>	47.b	<i>Citra maculam.</i>	52.a
<i>Ciere animos multi virtute.</i>	310.a	<i>Citra abundant in mensis.</i>	102.a
<i>Cieri post facta quid.</i>	361.a.b	<i>Citra ex Italia.</i>	321.a
<i>Cimmeria tenebra, adag.</i>	188.a	<i>Citra Hesperidum seu aurea mala.</i>	102.b
<i>Cimmerii homines fœdissimi.</i>	361.a	<i>Citra qua & unde.</i>	102.a
<i>Cimmerii populi.</i>	361.b	<i>Civem servanti corona querna.</i>	324.b
<i>Cimmerius varus solis aspectus.</i>	188.a	<i>Cives perdis Antverpiæ juvare Batavis.</i>	158.b
<i>Cimmerii ubi habitaverunt ad Avernum.</i>	213.b	<i>Civibus placere fudo, Biantis.</i>	349.a
<i>Cimina via.</i>	81.a	<i>Civica corda rapit.</i>	112.b
<i>Cincli, streum, navi.</i>	213.a	<i>Civile pro moderato.</i>	164.b
<i>Cinerei pro offibus & excuvii.</i>	306.a	<i>Civilis Doctrina Lipsii.</i>	398.b
<i>Cinerei ultra, quid.</i>	ibid.	<i>Civilis, qui servus non est.</i>	377.b
<i>Cinero ultior.</i>	426.a	<i>Civitas pro civibus.</i>	446.a
<i>Cingero lumbos quid.</i>	395.b	<i>Clandestina pergula.</i>	110.a
<i>Cingra opes.</i>	301.b	<i>Clandestina Venus non concessa.</i>	422.b
<i>Cipporum risulis cornu.</i>	ibid.	<i>Clamini flumen etiam Litternum vocant.</i>	192.a
<i>Cippo vivi sibi ponunt mortuorum.</i>		<i>Clarini, Apello.</i>	346.a

INDEX RERUM

<i>Clavos Ionia civitas.</i>	346.2	<i>Codrus sodalis Scholirii.</i>	34.2
<i>Clathri pro lego.</i>	145.2	<i>Coemiterium Calisti.</i>	226.2
<i>Clathri vel clathra.</i>	ibid.	<i>Cena in tempestiva.</i>	90.2
<i>Claudia Catullo Lesbica dicta.</i>	421.2	<i>Cena numerosa qua.</i>	91.2
<i>Claudia via.</i>	213.2	<i>Cena pariter.</i>	102.2
<i>Claudius Aug. alca studiosus.</i>	436.2	<i>Cena Romana quæstâ horâ.</i>	91.2
<i>Claudius Aug. de circo bene meritis.</i>	225.2	<i>Cena a Romanis, nobis prandia.</i>	ibid.
<i>Claudius Aug. restituit Virginem.</i>	218.2	<i>Cena sunt convivia adipata.</i>	91.2
<i>Claud. Claudianus agnoscit Campano delectatus.</i>	193.2	<i>Cena in sperta.</i>	273.2
<i>Clavicymbalum seu virginale.</i>	261.2	<i>Canare cum ignotis grave.</i>	117.2
<i>Clavis trabalibus fixus.</i>	392.2	<i>Canare in Apolline quid.</i>	165.2
<i>Clavium urbis custodia penes cives Antv.</i>	286.2	<i>Canare in Apolline quanti sumptus.</i>	166.2
<i>Clastra carceres ventorum.</i>	164.2	<i>Canare solum quid Martialis.</i>	117.2
<i>Clastra septa Vestalium.</i>	127.2	<i>Canobia SS Augustini, Dominici &c. Nrapoli</i>	199.2
<i>Clastrum cancellatum portarum.</i>	293.2	<i>vide Templum.</i>	199.2
<i>Clastrum pro monasterio.</i>	164.2	<i>Canobium Pythagoricum.</i>	199.2
<i>Clastrum quid propriè.</i>	ibid.	<i>Canobium quid propriè.</i>	ibid.
<i>Clastrum possidet arca Iovom.</i>	369.2	<i>Canobia S. Dominici Roma ad Minerva.</i>	246.2
<i>Clanthes.</i>	28.2	<i>Canobi ejusdem memoranda.</i>	ibid.
<i>Clanthem arietem vocavit Timon.</i>	432.2	<i>Canobium S. Clara Nrapoli.</i>	200.2
<i>Clanthis lucerna, adag.</i>	28.2	<i>Canobium S. Maria novella Bracciani.</i>	246.2
<i>Clement justitia decet principem.</i>	444.2	<i>Canobi ejusdem gymnasium.</i>	ibid.
<i>Clement IV iradit regnum N-apol. nisi secundum Ec-</i>		<i>Canobium S. Martini N-apol.</i>	204.2
<i>clesiæ Carolo Andream Ducis.</i>	247.2	<i>Canobium idem cur assum eremum.</i>	205.2
<i>Clement V. i. auctor anni L. Jubilei.</i>	242.2	<i>Canotaphia vivi sibi struunt morituris.</i>	302.2
<i>Clement VII. coronat Carolum V Aug.</i>	172.2	<i>Cætu Diana digna.</i>	112.2
<i>Clementes quomodo sint Principes.</i>	444.2	<i>Cætu Diana quid.</i>	ibid.
<i>Clementia reges docet.</i>	ibid.	<i>Cognatio spiritalis.</i>	107.2
<i>Clementis VIII. dictum de Philippo II.</i>	455.2	<i>Coire mortaliter dicuntur monomachi.</i>	440.2
<i>Cleobulus unus ex VII. sapientibus.</i>	350.2	<i>Coligon fers mulierem imperatricem.</i>	133.2
<i>Cleopatra signum antiquum ubi.</i>	236.2	<i>Coligonius quis.</i>	240.2
<i>Cleopatra fortuna dulcis ebria.</i>	318.2	<i>Coligon quid. & cujus vocis anagramma.</i>	133.2
<i>Clerus & Clerici.</i>	247.2	<i>Collata oppidum ad Anienem.</i>	213.2
<i>Clerus pro honoratior de Clero.</i>	306.2	<i>Collatina via.</i>	213.2
<i>Clement mas saluare patronos.</i>	272.2	<i>Collata.</i>	285.2
<i>Clio historiæ præses.</i>	461.2	<i>Collegia armata cæsum Antverpia sex.</i>	296.2
<i>Clio suos fidi vases habet.</i>	346.2	<i>Collegia ejusmodi laudata.</i>	ibid.
<i>Clio unde dicta.</i>	461.2	<i>Collegium gladiatorum.</i>	ibid.
<i>Clio gratiarum summa apud quos.</i>	87.2	<i>Collegium Theologicum ad Minerva.</i>	246.2
<i>Claudio.</i>	16.2	<i>Coludere quid.</i>	302.2
<i>Clelio.</i>	70.2	<i>Collator.</i>	ibid.
<i>Cludere pro elaudero.</i>	64.2	<i>Colluvies mercis.</i>	72.2
<i>Clusius Ianus.</i>	24.2	<i>Collybia.</i>	72.2
<i>Clusivum quadra seu stemmata.</i>	308.2	<i>Collybus pro detrimento aris mutati.</i>	ibid.
<i>Clusimæstra ex ovo.</i>	406.2	<i>Collybus quid & cur edax.</i>	72.2
<i>Coaxatio sonus ranarum.</i>	357.2	<i>Colonia Antium missa.</i>	217.2
<i>Coecius Nerva Imperat.</i>	222.2	<i>Colonia quid.</i>	ibid.
<i>Coecinnatus pro Cardinalibus.</i>	237.2	<i>Coloniæ usus & militas.</i>	ibid.
<i>Coecineus color quis.</i>	171.2	<i>Colonus meliore sale.</i>	326.2
<i>Cocles Horatius.</i>	57.2	<i>Colophonem addere.</i>	294.2
<i>Coccolobis vitis genus.</i>	210.2	<i>Colophonem addit summa manus.</i>	ibid.
<i>Coccum, coccinei, coccineati.</i>	171.2	<i>Colophonis militas.</i>	ibid.
<i>Codex Iustiniani XII. librorum.</i>	9.2	<i>Colophoniorum equicum Ianus.</i>	ibid.

Color

ET VERBORUM.

<i>Color contagio Campano insectorum.</i>	302.a	<i>Compendium orbis Roma.</i>	219.b
<i>Colorem dicere vel dare.</i>	95.b	<i>Compensare luxuriam convitiatorum.</i>	100.b
<i>Color pro specie vel exenatione.</i>	ibid.	<i>Compes civilis Antverpia.</i>	164.b
<i>Colorum significationes exposita.</i>	362.a	<i>Compita.</i>	146.b
<i>Colofus Rhodius, orbis miraculum.</i>	220.a	<i>Compositio, adverbium.</i>	258.b
<i>Colubri Furiarum crines.</i>	140.2	<i>Compulsus notati.</i>	406.a
<i>Columba aves cortis.</i>	62.b	<i>Conchis quid.</i>	92.a
<i>Columba fatidica Dodona.</i>	60.a	<i>Conchinitus Anteraui.</i>	11.b
<i>Columba et metum in alto nidificanti.</i>	263.b	<i>Conchylium Baiana & Lucrina.</i>	190.b
<i>Columba pro perdicibus sapient.</i>	85.b	<i>Conchylium Mergellinarum.</i>	ibid.
<i>Columbus classe Ferdinandi detexit Indias.</i>	453.b	<i>Conchyliatus ordo equestris.</i>	337.b
<i>Columbus pro temide.</i>	263.b	<i>Cencilium privatum Belgica.</i>	340.a
<i>Columna Antonini Roma.</i>	228.b	<i>Concellare Penates quid.</i>	62.a
<i>Columna hinc quot gradus, saxa, fenestella.</i>	ibid.	<i>Concie diversa notionis.</i>	245.b
<i>Columna Traiani Roma.</i>	229.a	<i>Concio propriè pro vestris.</i>	166.b
<i>Columna isti quot gradus, saxa, &c.</i>	ibid.	<i>Conciones Roma frequentes.</i>	245.b
<i>Columna utriusque dimensio.</i>	228.b	<i>Conciones Roma etiam sub die.</i>	ibid.
<i>Columna, finis mundi.</i>	248.b	<i>Concludere pro colligere.</i>	115.b
<i>Columna Herculeæ quales.</i>	248.b	<i>Concordia elementorum servas mundum.</i>	130.a
<i>Coma adoptiva usus hodie vulgaris.</i>	420.b	<i>Concumbere ad mensam unde.</i>	106.2
<i>Coma hypocritica.</i>	421.2.b	<i>Concurrere pro convenire.</i>	167.b
<i>Comedones.</i>	377.a	<i>Concutere pro examinare.</i>	31.a
<i>Comes de Noyelles.</i>	297.b	<i>Concutes & concutia.</i>	85.b
<i>Comes Henricus Berghemst.</i>	121.a	<i>Condimenta, gloria epuli.</i>	103.b
<i>Comitas nimia vitio datur.</i>	405.b	<i>Condire verba Lyao.</i>	110.b
<i>Comitatus Mercurialis in funere quid.</i>	307.2	<i>Conduktor, pro navium curatore.</i>	148.b
<i>Comites coronati scuta.</i>	368.b	<i>Conferre pro colloqui.</i>	93.b
<i>Comites proximi Principibus.</i>	340.2	<i>Conformes, ejusdem forma.</i>	339.b
<i>Comitia Aurei velleris Antverpia.</i>	337.b	<i>Confessio S. Petri Roma.</i>	225.b
<i>Commairres, vox nova.</i>	107.b	<i>Congerere.</i>	103.b
<i>Commentaria Iulii Caesaris.</i>	398.2	<i>Conglomerare cibos in unam mensam.</i>	180.2
<i>Commentarii Epigramma de Antverpia.</i>	45.b	<i>Congressus hominum, hera fraudulenta.</i>	144.a
<i>Comment. Epigr. de dominatu uxoris.</i>	132.b	<i>Coniscare pro lascivire.</i>	413.b
<i>Comment. Epigr. in ignes Romanos.</i>	228.a	<i>Coniscare quid propriè.</i>	ibid.
<i>Commercium cum Hollandis visitu quando.</i>	287.b	<i>Conjngem spernunt viri VII. horu.</i>	127.a
<i>Committere quid.</i>	82.2	<i>Conjngia qua veteruit Nervæ.</i>	222.a
<i>Committere frontes.</i>	ibid.	<i>Conjngii finis proles.</i>	130.a
<i>Commissarius statio ad portas urbis.</i>	294.b	<i>Conjngii quanta incommoda.</i>	133.a
<i>Commissarius obit partes suas.</i>	296.3.b	<i>Conjngio instaurantur ruina Angulorum.</i>	130.2
<i>Commissarius porta, quid.</i>	286.b	<i>Conjngium, amor captivus.</i>	146.a
<i>Commoda casu cœnobita.</i>	199.2	<i>Conjngium detrectantium pœna.</i>	129.a
<i>Commodare iras.</i>	327.a	<i>Conjngium naturæ ac lege præceptum.</i>	330.2.b
<i>Communica verba eadem qua deponentia.</i>	78.b	<i>Conjngium olim cum tenni dote.</i>	73.b
<i>Communis ferula poetarum.</i>	338.b	<i>Connivere pro dissimulare.</i>	325.a
<i>Communis locus mortuorum.</i>	433.a	<i>Connivere quid propriè.</i>	ibid.
<i>Communis vindice.</i>	392.b	<i>Conopæum tumidum quid.</i>	137.b
<i>Comœdia argumentum fabulosum.</i>	21.b	<i>Conopæum velarium.</i>	ibid.
<i>Comœdia frequentes in Italia.</i>	202.2	<i>Conradini clades & fuga.</i>	217.a
<i>Compositio, adverb.</i>	258.b	<i>Conradini mari funesta.</i>	ibid.
<i>Compages.</i>	299.b	<i>Conradini progenies.</i>	ibid.
<i>Comparatio omnis œdific.</i>	32.b	<i>Conradinus infidiis circumventus.</i>	ibid.
<i>Comparates, vox nova.</i>	107.b	<i>Conradinus Suevia Dux ultimis.</i>	ibid.
<i>Compellere pro ferre invitare.</i>	107.a	<i>Consalvus Cordubensis.</i>	221.a

INDEX RERUM

<i>Confendere absolui quid.</i>	96.b	401.a	<i>Conviva intra musas & Charites fms.</i>	87.b
<i>Conscientia aiumum mordet.</i>	360.b		<i>Convivarum dicta & facta blenda</i>	56.a
<i>Conscientia flagellum.</i>		ibid.	<i>Convivarum iustus numerus.</i>	87.a
<i>Conscientia latratus.</i>		ibid.	<i>Convivarum libertas in jocando &c.</i>	55.b
<i>Conscientia furia domestica.</i>		ibid.	<i>Convivatorum se addicere.</i>	209.a
<i>Conscientia malum arguit.</i>		ibid.	<i>Convivia lata non sine ineptiis.</i>	94.b
<i>Conscientia mille testes.</i>		ibid.	<i>Convivia ob abutium vel reditum amici.</i>	89.b
<i>Confessus in Apolline.</i>	165.b		<i>Convivia ob mortem.</i>	ibid.
<i>Confessarii status seu confessoriani.</i>	239.b		<i>Convivia ob natam prolem.</i>	ibid.
<i>Consilia Deorum intelligere.</i>	412.a		<i>Convivia ob pacem pacem vel negotia.</i>	ibid.
<i>Consilium armis . arma consilio.</i>	384.b		<i>Convivia parandis suffragiis.</i>	90.a
<i>Consilium dodimus.</i>	319.a		<i>Convivia privata publicis paria . notata.</i>	88.89.
<i>Confessorio pedibus qui nequeant.</i>	318.b		<i>Convivia ut Fiscus dectior inveniantur.</i>	90.a
<i>Confessoria Papa ac Cardinalium.</i>	239.a		<i>Convivii Lipsiani lex xv.</i>	56.a
<i>Confessoriales advocati.</i>	239.b		<i>Convivii poetici tenuitas.</i>	312.b
<i>Confessorialis beneficium.</i>		ibid.	<i>Convivorum causa in Belgica.</i>	89.b
<i>Confessoriani amici . comites &c.</i>	239.b		<i>Convivium Politicum Erasmi.</i>	312.b
<i>Confessorium locus in quo confitetur.</i>		ibid.	<i>Cosmannius mercator.</i>	312.a
<i>Confessorium quid propriè.</i>	239.a.b		<i>Copia . facultas.</i>	47.b
<i>Confessorium quid sonet Roma.</i>	239.b		<i>Coquere pro premere.</i>	266.a
<i>Confobriui.</i>	92.b		<i>Coquina pro culina priscum.</i>	180.a
<i>Confusilia.</i>	363.a		<i>Coquus accitendus si uxor rudis.</i>	105.b
<i>Constantia filii vulnus.</i>	16.b		<i>Corax Syracusanus.</i>	402.a
<i>Constantia Socratica.</i>	291.a		<i>Cor pro animo . & cur.</i>	367.a
<i>Constantinus Aug. conditor templi S. Petri.</i>	225.b		<i>Corneii qui vocati Romani.</i>	ibid.
<i>Constantinus qua templa considerit.</i>	226.a.b		<i>Cor non habere pro non sapere.</i>	ibid.
<i>Constantinus Aug. obeliscum Ramasseum Alexandriam delevit.</i>	230.b		<i>Corda rapere.</i>	112.b
<i>Constantinus eundem Alexandriam Romam.</i>		ibid.	<i>Cordati.</i>	367.a
<i>Constellatio quid Philosophum.</i>	293.a		<i>Cordofus lautus & potens.</i>	277.b
<i>Constructor convivator.</i>	92.a		<i>Corduba dux exercitus Hispani.</i>	121.a
<i>Construalci ludi in rapin Sabinarum.</i>	225.a		<i>Corinm elephanti durissimum.</i>	126.a
<i>Consequendo peccandi necessitatem inducit.</i>	433.b		<i>Cornea porta emitit vera.</i>	70.a
<i>Consul ad externa Antverpia.</i>	304.a		<i>Cornea semini limina.</i>	69.b
<i>Consul ad interna ibidem.</i>		ibid.	<i>Cornelia mater Gracchorum.</i>	111.a
<i>Consules duo Antverpia.</i>		ibid.	<i>Cornelia villam vendidit luculo.</i>	185.b
<i>Consules creantur mense Maio.</i>		ibid.	<i>Cornelius discephorus.</i>	82.a
<i>Consulatus quis.</i>	273.a		<i>Cornelius Gemma medicus.</i>	42.a
<i>Contagio distis.</i>	119.b		<i>Cornelius Iausseus Gaudensis Episc.</i>	34.a
<i>Contendisse decorum est.</i>	354.a		<i>Cornelius invitans ad exequias.</i>	307.a
<i>Conte navigare . adag.</i>	80.b		<i>Cornu Scipio exul.</i>	192.a
<i>Conspicere pro decurrere.</i>	299.a		<i>Corn. Tacitus laudatus.</i>	398.b
<i>Contribuere . solvere contribuenda.</i>	300.a		<i>Corn. Valerius Lavani decuit.</i>	42.a
<i>Conturbare rationes . foro cedere.</i>	76.b		<i>Cornetum amandari quid.</i>	142.a
<i>Contribuere rationum iusti solvunt semissem aut quadrantum creditoribus.</i>	78.a		<i>Cornetum Hetruria oppidum.</i>	ibid.
<i>Contus pro navi</i>	80.b	157.a	<i>Corniculi oppidum ad Anisum.</i>	215.b
<i>Convalla nomen scitum.</i>	271.b		<i>Cornea aciei & argumentorum.</i>	31.a
<i>Convensus Cardinalium ad Minerva.</i>	246.a		<i>Cornea Plutonia.</i>	274.b
<i>Convictus Levantensis.</i>	35.b		<i>Cornea severe quid.</i>	301.a
<i>Convittantur ludis sub larva Pasquini.</i>	221.b		<i>Cornea signa militaria vocalia.</i>	346.b
<i>Conviva ad sum non alterius placitum.</i>	53.a		<i>Cornu pro cernea porta.</i>	70.a
<i>Conviva honorant convivatorem.</i>	119.a		<i>Cornu pro extremo.</i>	88.b
			<i>Cornu pro laterna.</i>	146.a
			<i>Cornutissimus conjugum.</i>	149.a

Cor-

ET VERBORUM.

<i>Coronae syllogismum, dilemma.</i>	88.b	<i>Crambe hic mori, adag.</i>	134.b
<i>Corona Athletarum propria.</i>	323.a	<i>Crambo quid & unde.</i>	ibid.
<i>Corona in convitiis veterum.</i>	55.b	<i>Crambo recola, adag.</i>	ibid.
<i>Corona in fronte quorum.</i>	423.a	<i>Crasia Minerva, adag.</i>	347.a
<i>Corona laeva antiquissima.</i>	132.a	<i>Crasia salvia pro distillatione.</i>	412.a
<i>Corona pro laudibus.</i>	ibid.	<i>Craffius adulator.</i>	305.a
<i>Corona querna alius superans.</i>	324.b	<i>Craffius decimas Herculi dicavits.</i>	333.b
<i>Corona resca metaphorice quid.</i>	423.a	<i>Crastrum andivix Diogenem.</i>	332.b
<i>Corona sunt majorum nobilium.</i>	368.b	<i>Craes abiecit pecunias.</i>	352.a.b
<i>Corona unde stephani dicta.</i>	323.a	<i>Crates Diogeni discipulus.</i>	ibid.
<i>Corona civica qua.</i>	324.b	<i>Crates januarum aperit.</i>	ibid.
<i>Corona civica cor ex querna fronde.</i>	ibid.	<i>Craticula munimentum ironice.</i>	295.b
<i>Corona in judiciis.</i>	166.b	<i>Craticula querna ad pontem porta.</i>	ibid.
<i>Coronam capiti detrahens probrosum.</i>	350.a	<i>Crasinus comicus.</i>	10.a
<i>Coronant dum laudant Poeta.</i>	132.a	<i>Creditrices tabella qua.</i>	84.a
<i>Corona pro casta.</i>	166.b	<i>Cremium facile quid.</i>	42.b
<i>Corona regia, titulus libri.</i>	9.b	<i>Cremium varii expensum.</i>	ibid.
<i>Coronae amata ab Apolline.</i>	321.b	<i>Crepare.</i>	165.a
<i>Coronae Lavissae.</i>	ibid.	<i>Crepare & crepitare.</i>	28.a
<i>Coronae scuta munire quid.</i>	368.b	<i>Crepare pro contabescere.</i>	76.b
<i>Corpora viva mortui jungi, torment.</i>	115.a	<i>Crepentem, & crepare res.</i>	203.a
<i>Corpus fidele senectae.</i>	464.a	<i>Crepida crepitanes.</i>	89.a
<i>Corpus nobis sepulchrum.</i>	363.a	<i>Crepida quid.</i>	76.a
<i>Corpus sine nomine.</i>	359.a	<i>Crepida soleis accensetur.</i>	ibid.
<i>Corpus sine pectore.</i>	380.a	<i>Crepida unde dicta.</i>	ibid.
<i>Corretta aquanimum delicia.</i>	68.b	<i>Crepida ut dicitur a sola.</i>	ibid.
<i>Corretta avis qua.</i>	ibid.	<i>Crepusculum.</i>	203.a
<i>Correttarum copia Spada.</i>	ibid.	<i>Crescas ad unguem.</i>	370.b
<i>Corruca asparagus silvestris.</i>	197.b	<i>Crescere pro attolli.</i>	318.a
<i>Corrugata front.</i>	55.b	<i>Crescere res parvas vidi.</i>	431.a
<i>Cori & cberi.</i>	62.b	<i>Crota addita vesti candida.</i>	303.a
<i>Cortice silvestris qui passim rationem.</i>	378.b	<i>Crotata ambitio cur.</i>	ibid.
<i>Cortice pingui qua.</i>	358.b	<i>Cribare pro discutere.</i>	96.b 367.b
<i>Corticibus induti Alodii.</i>	378.b	<i>Cribari pro maligne observari.</i>	96.b
<i>Corvus mercatoribus observandus.</i>	24.a	<i>Crimina eadem diverso facto patrantur.</i>	77.b
<i>Cornus, aureae.</i>	308.b	<i>Crine rotari.</i>	148.a
<i>Corymbium.</i>	421.a	<i>Crines furiarum serpentes.</i>	140.a
<i>Corytha equa laudatissima.</i>	417.a	<i>Crispinus aetalegus.</i>	64.a
<i>Ces, Cooi, Lango, insula.</i>	265.b	<i>Critico pro Critice locus apud Martial.</i>	349.a
<i>Cosmus luxuriosus uomen fictum.</i>	255.b	<i>Critici unde dicti.</i>	ibid.
<i>Cosmus III. Hetr. Dux. artium sanctor.</i>	179.b	<i>Criticorum studia quibusdam nuga.</i>	349.b
<i>Cossa nomen fictum.</i>	429.b	<i>Criticum genus ludus uugarum.</i>	ibid.
<i>Cossa responsum ad Metelam.</i>	430.a	<i>Criticum studium temperanter tractandum.</i>	ibid.
<i>Costerius homo elegans.</i>	283.a	<i>Criticus primus dictus Apollodorus.</i>	349.a
<i>Cotereania gens.</i>	309.a	<i>Criticus iudicandi peritus.</i>	ibid.
<i>Cothurnatus, tragicus vel tristis.</i>	412.b	<i>Criticus primam contrahit.</i>	ibid.
<i>Cothurnum descripsit.</i>	ibid.	<i>Criticus, seu censor.</i>	ibid.
<i>Cothurnus quid.</i>	ibid.	<i>Crealus sodalis Scholarii.</i>	54.a
<i>Coturnicum copia in Caprea.</i>	204.a.b	<i>Crocitare corvorum.</i>	59.b
<i>Coturnicum prada & vestigal.</i>	204.a	<i>Crocus olens in Pelignis.</i>	182.b
<i>Cryledones quid.</i>	425.a	<i>Croesus divitiarum exemplum.</i>	265.b
<i>Cryledones negantur a recentioribus.</i>	ibid.	<i>Croesus pro divite Sarmiento.</i>	ibid.
<i>Cuum vinum alium cist.</i>	265.b	<i>Crotalum instrumentum.</i>	12.a

INDEX RERUM

<i>Crotalus pro linguace.</i>	12.a	<i>Cum expensis, formula forensis.</i>	165.a
<i>Crocyca gentis principis nobilitas.</i>	270.a	<i>Cum genio belligerare.</i>	376.a
<i>Crocyi Centria regulus.</i>	453.b	<i>Cum insanis insanire decorum.</i>	316.a
<i>Crocyi educavit Carolum V Aug.</i>	ibid.	<i>Cum pare vacarum.</i>	426.a
<i>Crucifixi imago locuta S.Thoma Aquin.</i>	199.b	<i>Cum pluribus consultare.</i>	433.a
<i>Crucigerorum S Iacobi ordo.</i>	333.a	<i>Culecia.</i>	137.a
<i>Cruditates ex epularum copia.</i>	166.b	<i>Culina Pythagoraeorum.</i>	168.a
<i>Cruditates stomachi nude.</i>	ibid.	<i>Culinarum suffragia.</i>	116.b
<i>Crudum quid proprii.</i>	ibid.	<i>Culina vera studiorum.</i>	462.b
<i>Crudus, durus & inhumans.</i>	94.a	<i>Culis, id est civiles.</i>	253.b
<i>Crudus, rudis & impolitus.</i>	ibid.	<i>Culis non certant capaciorebus poculis.</i>	99.a
<i>Crumena seductor quis.</i>	276.a	<i>Cultura pro doctrina.</i>	392.b
<i>Crumenifera qui.</i>	438.b	<i>Culeus animi finis studiorum.</i>	386.a
<i>Crumenificium.</i>	ibid.	<i>Culini pro muina observantia.</i>	56.b
<i>Crura bovis seu tibia.</i>	260.b	<i>Culluli pocula ornata & pretiosa.</i>	98.b
<i>Crura byssina pro tibialibus.</i>	58.a	<i>Culluli Pontificum calices.</i>	ibid.
<i>Crusta.</i>	101.b	<i>Cullulus urgeri dicuntur Reges.</i>	ibid.
<i>Crusta pulvis.</i>	ibid.	<i>Cullulus diminutivum à culleo.</i>	ibid.
<i>Crustula marmorea.</i>	ibid.	<i>Cullulus quid.</i>	ibid.
<i>Crustula permixta à farina & melle.</i>	ibid.	<i>Cunabula noctu ducant viri.</i>	145.a
<i>Crustula placentula.</i>	ibid.	<i>Cunabula pro origine.</i>	209.a
<i>Crustula quavis opere deliciarum facta.</i>	ibid.	<i>Cuna & cunabula pro initiis.</i>	461.a
<i>Crustulum à crusta pulvis.</i>	ibid.	<i>Cuna gubernandi.</i>	ibid.
<i>Crustum pro pane vel placenta.</i>	167.b	<i>Cuneus, forma aciei.</i>	446.a
<i>Crypta in Campania varia.</i>	185.a	<i>Cunina infansibus praefi.</i>	24.a
<i>Crypta Pausilypsi.</i>	37.2. 185.b	<i>Cunina pro infansibus & liberis.</i>	275.a
<i>Crypta Traconaria.</i>	185.a	<i>Cuniculorum ferax Campania.</i>	61.a
<i>Crysalus pro conspicio.</i>	361.a	<i>Cunilulus quasi cuniculus.</i>	68.a
<i>Crysalus pura, pro mente sine affectu.</i>	361.b	<i>Cupidinari exponunt artevener.</i>	91.b
<i>Cubare cum sole.</i>	255.a	<i>Cupiditatem prava vincenda.</i>	291.a
<i>Cubito trudere quid.</i>	400.b	<i>Cupiditatibus obsequendum.</i>	360.a
<i>Cubito trudere signum contemptus.</i>	ibid.	<i>Cupido quavis arte gluditur.</i>	387.b
<i>Cubium ! convitiandi formula.</i>	255.a	<i>Cura animorum dia mater.</i>	395.b
<i>Cucullati in funere.</i>	306.a	<i>Curia nobilium IV.Napoli.</i>	200.a
<i>Cuculli famulus proprii.</i>	206.a	<i>Curius simulare.</i>	97.b
<i>Cuculli patryacii.</i>	ibid.	<i>Curius Dentatus agrum coluit.</i>	97.a
<i>Cuculus anagurum, servorum remigum, nantarum, piscatorum, rusti. &c.</i>	206.b	<i>Curius maluit divitiis imperare, quam &c.</i>	97.b
<i>Cucullus capitis tegimen.</i>	ibid.	<i>Curius temperant.</i>	97.a
<i>Cucullus & cucullo nude.</i>	206.a	<i>Currens in stadio non supplantandus.</i>	386.b
<i>Cucullus in conum desinit.</i>	ibid.	<i>Curra, videbis, adag. Belg.</i>	86.b
<i>Cucullus integra vestis.</i>	206.b	<i>Curriculo peractio.</i>	382.a
<i>Cucullus in nym militari.</i>	ibid.	<i>Curru aquarum pro navibus.</i>	156.a
<i>Cucullus nocturnum operimentum.</i>	ibid.	<i>Curru nantarum, navis Graecis.</i>	ibid.
<i>Cucullus Venetiae durus.</i>	ibid.	<i>Curti equi, muli &c.</i>	424.a
<i>Cucumores in genere salcamorum.</i>	63.b	<i>Curti Iudei cur.</i>	ibid.
<i>Cucui à galero dictus.</i>	ibid.	<i>Curtior factus.</i>	ibid.
<i>Cudere falsa pro fingere.</i>	5.b	<i>Curti qui dicantur.</i>	ibid.
<i>Cuma porus Campania.</i>	185.a	<i>Curvamina morum.</i>	327.b
<i>Cumanum Cicronis.</i>	186.a	<i>Cuspide barbam pascere.</i>	155.a
<i>Cumanum & Puteolanum parum amantissim.</i>	ibid.	<i>Cuspidiani opinio de Aquila Imper.R.G.</i>	451.a
<i>Cum bella castrare.</i>	376.b	<i>Cussem curare.</i>	55.a
<i>Cum cognis nulla essent.</i>	419.b	<i>Cutem rugis sulcare quid.</i>	149.b
		<i>Cyckini Episc. Ravennat. Doctor Lovanii.</i>	34.b

Cy-

ET VERBORUM.

<i>Cyathus non turgent Scholivio, cur.</i>	48.4
<i>Cyathorum numerus modus bibendi.</i>	26.b
<i>Cyathus duodecima pars sextarii.</i>	ibid.
<i>Cybo gens Genuensis.</i>	179.2
<i>Cybo geni Laudata speciatim.</i>	ibid.
<i>Cyclas Hispana & Gallica.</i>	141.b
<i>Cygni cantus suavis.</i>	419.b
<i>Cylindrus, margarita oblonga.</i>	141.2
<i>Cymba est vita humana.</i>	360.2
<i>Cynica sapientia in falsis.</i>	313.b
<i>Cynici damnantur à sceptoratoribus.</i>	330.2
<i>Cynici desunt hodi.</i>	352.2
<i>Cynici dicti à virtutibus canum.</i>	327.b
<i>Cynici domos irrumpant corrupturi.</i>	352.b
<i>Cynici excusati à S. Augustino.</i>	330.2
<i>Cynici felicitas.</i>	314.2
<i>Cynics in carpendo liberi.</i>	313.b
<i>Cynici natura obsceni palam.</i>	327.b
<i>Cynici nil molliori vita indulgebant.</i>	351.2
<i>Cynici omnia sub dio.</i>	314.b
<i>Cynici opum contemptores.</i>	329.2
<i>Cynici palam Veneris indulgebant.</i>	330.2
<i>Cynici sunt Latini canini.</i>	327.b
<i>Cynico bona conscientia pro gladiis.</i>	314.b
<i>Cynicorum consilium inuercendum.</i>	313.b
<i>Cynicorum consilium inuercendum.</i>	329.b
<i>Cynicorum paradoxa.</i>	230.b 231.2
<i>Cynicorum ratio inimica verecundia.</i>	349.b
<i>Cynicorum robusta virtus.</i>	313.b
<i>Cynicus docet, monet, carpit &c.</i>	ibid.
<i>Cynicus dominus & rex.</i>	414.2
<i>Cynicus explorator & legatus Iovis.</i>	313.b
<i>Cynicus medicus, dives nil habens.</i>	314.2
<i>Cynicus publicus doctor.</i>	313.b
<i>Cynicus verberantem se amat.</i>	314.b
<i>Cynofarges gymnasium Cynicum.</i>	327.b 352.2
<i>Cynofarges scita vel schola Cynica.</i>	352.2
<i>Cynofarges janua clausa, quid.</i>	ibid.
<i>Cynofura & Helice Iovis altrices.</i>	449.b
<i>Cynofura sive ursa minor.</i>	ibid.
<i>Cynthiana xystra.</i>	215.2
<i>Cynthianum oppidum unde sic dictum.</i>	214.b
<i>Cynthiani calum elemens & salubre.</i>	215.2
<i>Cynthianum genus vini Albani.</i>	210.2
<i>Cynthianum Nemoi oppositum.</i>	214.b
<i>Cynthianum paret Duci Casarino.</i>	ibid.
<i>Cynthianum feceris curialium Roman.</i>	215.2
<i>Cynthianum vino & carne clarum.</i>	214.b
<i>Cynthius unde dictus Apollo.</i>	322.b
<i>Cynthus mont.</i>	ibid.
<i>Cyprigenia pro Venera.</i>	394.b
<i>Cyprius, carpa nascentes.</i>	173.2
<i>Cypri ipsa.</i>	311.2

<i>Cyriaco Matthæia datus Obeliscus.</i>	256.b
<i>Cyri regia miraculum orbis.</i>	230.2
<i>Cyberca pro ingenua procacia.</i>	374.2
<i>Cytherca Venus.</i>	127.2
<i>Cytheria virgo, pro vinnisa.</i>	372.2
<i>Cytheron mont, ubi latuit Antiopa.</i>	232.2

D.

<i>Dædala penna.</i>	172.2
<i>Dædalus.</i>	ibid.
<i>Dalmatia regio Illyrici.</i>	36.2
<i>Dalmatia situs.</i>	ibid.
<i>Dama.</i>	317.2
<i>Damarum ferax Campinia.</i>	61.2
<i>Damascena vestis.</i>	39.2
<i>Damascii Syri dictum.</i>	18.2
<i>Damnus, damnatus.</i>	168.2
<i>Damnosi canes in alea.</i>	409.2
<i>Damon & Pythias amici.</i>	294.b
<i>Damonis & Pythias historia.</i>	ibid.
<i>Danao aureo leue corrupta.</i>	369.2
<i>Dani favent Hollandæ.</i>	161.2
<i>Danisa.</i>	408.b
<i>Dane aquora minus tuta.</i>	162.2
<i>Daphne amata ab Apolline.</i>	347.2
<i>Daphne arbor Apollinus.</i>	23.b
<i>Daphne in laurum, & laurus.</i>	ibid.
<i>Daphnis vinoque sepulsi.</i>	433.b
<i>Dardanius unde dicti.</i>	211.2
<i>Dardanius quis.</i>	ibid.
<i>Dare caput vel caudam stirpi.</i>	345.b
<i>D. D. ESTO, nota exposita.</i>	168.2
<i>Darini moriens dextram fidei pignus dari jubet Alexandro.</i>	107.b
<i>Dat veniam corvis, vexat cons. &c.</i>	77.b
<i>David ex tribus plagis postum elegit.</i>	153.b
<i>Dauusia Apulia silva.</i>	60.2
<i>Dauusia bullicosa cur.</i>	ibid.
<i>Dauusius Turni pater.</i>	ibid.
<i>Dauusius Turni avus.</i>	ibid.
<i>Dauriarum gens Genuensis.</i>	179.2
<i>Davus pro inculto & barbaro.</i>	94.2
<i>Davus sum non Oedipus.</i>	ibid.
<i>Deagrandum te Rex feriat.</i>	369.b
<i>Debitus pro ingenii tenuitate.</i>	65.b
<i>Decanatus Baccalaureorum Iuris Lovan.</i>	90.2
<i>Decanatus is semestris dignitas.</i>	ibid.
<i>Decanatus is signum eruditionis.</i>	ibid.
<i>Decani sunt ex Fiscis.</i>	ibid.
<i>Decani officium.</i>	ibid.
<i>Decernere pro disserere.</i>	258.2
<i>Decima Herculis dicata.</i>	333.2

INDEX RERUM

<i>Decedentes furta annos x. moditati</i>	78.a	<i>Dentibus aucta que.</i>	431.a
<i>Decedere quod commoditati superest. solvunt.</i>	84.a	<i>Dentire.</i>	144.b
<i>Decedere splendide familiam alunt.</i>	74.b. & inde.	<i>Ditorum odia in Troianos.</i>	374.a.b
<i>De compaſto.</i>	258.b	<i>Ditorum principes conjugati.</i>	128.b
<i>Decoquere & decoſores quid.</i>	76.b	<i>De paupere regno.</i>	265.b
<i>Decori ſumma poſſe.</i>	341.b	<i>De plenitudine poteſtatiſ.</i>	447.b
<i>Decorum Ciceroni duplex.</i>	405.b	<i>Depreſſare.</i>	110.a
<i>Decorum quid Latiniſ.</i>	ibid.	<i>Deponentia verba ſerè communia.</i>	78.b
<i>Decreta excubias ſpeſſantia.</i>	297.b	<i>Depoſite dare.</i>	87.b
<i>Decumbere pro accumbere.</i>	280.a	<i>Deſcriptio circi maximi.</i>	225.a
<i>De Diis loquere ut ſunt.</i>	349.a	<i>Deſcriptio habitacionis Scholiriana Lovanii.</i>	320.
<i>Deſuſe, deſido, detrabo.</i>	227.3	<i>Deſentianum emporium.</i>	172.b
<i>De eadem fidelis duos parietes dealbare.</i>	117.a	<i>Deſiderio vehemens quadrant ſomnia.</i>	429.a
<i>Dea cum Diis maritiſ regnant.</i>	128.b	<i>Deſine fundere deſinam fluere.</i>	433.b
<i>Deſigere.</i>	291.b	<i>Deſipere leviſſe, pariſ ſapientia.</i>	316.a
<i>Deſigere pro jugulare.</i>	353.b	<i>Deſtauterio prima in Critice anceps.</i>	349.a
<i>Deſormis conjux, cui ducenda.</i>	411.a	<i>Deſtaſſari pro caſtigari.</i>	354.b
<i>De luſu nemo tenetur.</i>	438.a.b	<i>Deſummare ſalernum.</i>	415.b
<i>Degeneres nobilitatiſ animi.</i>	396.b	<i>Deſummare prandia ſopore.</i>	ibid.
<i>Degluſire viros videtur.</i>	275.2	<i>Deſummare pro decoquere.</i>	ibid.
<i>De guſtibus non eſt diſſimulandum, adag.</i>	25.a	<i>Deſultoriuſ luſus.</i>	409.a
<i>Dei juſti aguntur Principes.</i>	336.b	<i>De ſymbolis eſſe.</i>	357.b
<i>Deianeus ſocer ab Ixione occiſus.</i>	81.b. 82.a	<i>Deterere gratiam.</i>	390.a
<i>Deiopeia nympha.</i>	428.b	<i>Deterere laudes.</i>	ibid.
<i>Dei vindicta quo lenior eò gravior.</i>	81.b 82.a	<i>Deterui lumina quid.</i>	329.b
<i>Dei ultor ſiſ ira.</i>	361.a	<i>Detrahere meritiſ.</i>	448.b
<i>De lana caprina, adag.</i>	9.a	<i>De tribu levi, adag.</i>	206.a
<i>Delatores puniſi à Tiſo.</i>	223.a	<i>Detrullare.</i>	413.b
<i>Deleſu conſtant lata cœniviſia.</i>	116.b	<i>Deturbare pro arcerò.</i>	379.b
<i>Deliciaſ facileſ qua.</i>	325.a	<i>Dencalion.</i>	129.b
<i>Deliciuſ paſſuſ quo viciuſ macrefciſ.</i>	389.b	<i>Dencalionis & Pyrrha fabula.</i>	ibid.
<i>Delictoria, illinſuſ.</i>	255.b	<i>Denk alion idem qui Nèu.</i>	130.b
<i>Delius Apollo.</i>	60.b	<i>Deum eſſe, vel Deum facere, adag.</i>	371.b
<i>Delphica menſa.</i>	99.b	<i>Denuſ culpæ non obliſſiſſiſ.</i>	80.a
<i>Delphica telluſ ſervit Apellini.</i>	346.b	<i>Denuſ eſt in utroque parente, quid.</i>	368.a
<i>Delphinuſ paſſiuſ non capit.</i>	318.b	<i>Denuſ eſt, pro arte excellit.</i>	371.b
<i>Delphos delatiſ primi crimeſ.</i>	383.b	<i>Denuſ nihil non puiſit.</i>	80.2
<i>Deſabrum quid propriuſ.</i>	232.a	<i>Denuſ per pœnam exhibet gratiam.</i>	155.b
<i>Democriti riſuſ.</i>	291.b	<i>Denuſ pro auxilio Dei.</i>	361.2
<i>Democriti riſuſ vitiuſ deſigero.</i>	291.b	<i>Denuſ pre Decorum ſanguine.</i>	368.2
<i>Democrituſ.</i>	350.b	<i>Denuſ ſub imagine parva homo.</i>	364.2
<i>Democrituſ perſpicuſ Ciceroni.</i>	351.2	<i>Denuſ ſub ſuorum.</i>	296.b
<i>Demoftheniſ dictuſ ad Laida.</i>	409.b	<i>Devenire locuſ. pro ad locuſ.</i>	41.3
<i>Demoftheniſ declamantiſ ad ſpeculuſ.</i>	29.b	<i>Dex, nominatiuſ preſuſ.</i>	88.2
<i>Demulcere conjugeſ rebelleſ.</i>	132.3	<i>Dextra alteri innexa fidei ſymboluſ.</i>	107.b
<i>Denateſ pro Penateſ, preſuſ.</i>	321.b	<i>Dextra cerdata.</i>	ibid.
<i>Denariuſ IV. Stufferiſ Brab. eſſimatiſ.</i>	166.a	<i>Dextra concordia, cordiſ, fidei nota.</i>	ibid.
<i>Denuſ pro maledictioſ vel convitiuſ.</i>	264.b	<i>Dextra dextra juncta quid.</i>	ibid.
<i>Denuſata charita.</i>	ibid.	<i>Dextra prebentia cemitatiſ inſigne.</i>	ibid.
<i>Denuſte vedunt qui carpuſt.</i>	ibid.	<i>Dextrâ prebentia preſuſ obſecrabant.</i>	ibid.
<i>Denuſte erumpenteſ cruciant pueruſ.</i>	144.b	<i>Dextra ſubit baculuſ, hypallage.</i>	324.a
<i>Denuſte inſeſſitiſ.</i>	421.3	<i>Dextruſ pro archetypo.</i>	29.a.b
<i>Denuſte ſervit Cadmuſ.</i>	169.b	<i>Diacemiaruſ primatiſ Cardinaleſ.</i>	399.b

Dia-

ET VERBORUM.

<i>Diadema Daphnes, laurea.</i>	23.b	<i>Diocletianus in Christianos impius.</i>	224.b
<i>Diadema Diadema, genitivo.</i>	18.a	<i>Dioclet. socium Maximianum adscivit.</i>	ibid.
<i>Diadema pro laude.</i>	350.a	<i>Diocletianus thermas incepit.</i>	ibid.
<i>Diana cœcu digna.</i>	112.a	<i>Diogenem luxerunt Principes.</i>	332.b
<i>Diana Ephesia templum, mundi miras.</i>	220.a	<i>Diogenes aditua Salyra utilis.</i>	328.b
<i>Diana iriplex.</i>	256.b	<i>Diogenes alter Hercules.</i>	324.b
<i>Diana venantibus præst.</i>	6.a	<i>Diogenes à Philippo liber dimissus.</i>	332.a
<i>Diaphragma quid.</i>	282.a	<i>Diogenes Athenis vixit.</i>	327.b
<i>Diaria ephemerides.</i>	73.a	<i>Diogenes auduit à multis Principibus.</i>	332.b
<i>Diaria limare quid.</i>	295.a	<i>Diogenes se canem gloriabatur.</i>	327.b
<i>Diarium pro demensu diurno.</i>	46.b 295.a	<i>Diogenes cur se canem dixit.</i>	ibid.
<i>Dicacula peiora.</i>	15.a	<i>Diogenes de civibus optimè meritis.</i>	324.b
<i>Dicæarchia, Puteoli.</i>	36.b	<i>Diogenes erector morum.</i>	329.a
<i>Dicis caussa.</i>	88.a	<i>Diogenes excusatus à S. Augustino.</i>	330.a
<i>Dicis genitivus à dex.</i>	ibid.	<i>Diogenes exul, quare.</i>	328.b
<i>Dic quæso ultimus.</i>	113.a	<i>Diogenes famosissimè canis.</i>	334.a
<i>Dicla indita in convivio.</i>	56.a	<i>Diogenes saltus instillator.</i>	328.a
<i>Diclamen quid.</i>	254.a	<i>Diogenes in carpedo liber.</i>	313.b
<i>Diclamen Verboevanum.</i>	ibid.	<i>Diogenes in Cretam abductus.</i>	328.b
<i>Diclaro pro scribendis materiæ daræ.</i>	459.a.b	<i>Diogenes inter sapientes non recensus.</i>	349.b
<i>Dicteria & dicla.</i>	25.b	<i>Diogenes lucernâ hominem quarit.</i>	355.a
<i>Dicteriola.</i>	334.b	<i>Diogenes magis spectant, quàm audis.</i>	327.b
<i>Dicimus oculos in terram figat.</i>	346.a	<i>Diogenes moderatus.</i>	352.b
<i>Dicista gens.</i>	309.a	<i>Diogenes moribus integer.</i>	328.a
<i>Difundere crimen in omnes.</i>	148.a	<i>Diogenes mortuus irridet.</i>	328.a.b
<i>Difundere pro adscribere.</i>	147.b	<i>Diogenes pudenda excrevit.</i>	329.b
<i>Digiti aucti pro furacet.</i>	61.b	<i>Diogenes nobilitatis contemptor.</i>	332.a
<i>Digisti seu Divi fratres.</i>	215.b	<i>Diogenes non sequitur opinas.</i>	334.a
<i>Digitti in pedibus junctis.</i>	382.a	<i>Diogenes omnia palam.</i>	329.b
<i>Digitum exere. peccas.</i>	155.a	<i>Diogenes pinguitur barba comante.</i>	346.a
<i>Digladari discas nobilis puer.</i>	383.a	<i>Diogenes pinguis & bene habitus.</i>	314.b
<i>Dignari face quid.</i>	340.b	<i>Diogenes plantare hominem se dixit.</i>	329.b
<i>Dignus Bergamo quit.</i>	302.a	<i>Diogenes proposito Scholivi utilis.</i>	350.b
<i>Dignus Melampodio.</i>	411.b	<i>Diogenes quernâ coronatus.</i>	324.b
<i>Dit animi sine labe.</i>	131.b	<i>Diogenes quid responderit Xeniali.</i>	329.a
<i>Dit lanceas habuit pedes.</i>	79.b	<i>Diogenes Salyrarium robore primas.</i>	350.b
<i>Dit manes aucti mortuorum.</i>	311.b	<i>Diogenes secta canis.</i>	327.b
<i>Dit hominibusque invisus.</i>	267.b	<i>Diogenes se & sua diluit.</i>	330. & inde. 1
<i>Dit irritis.</i>	319.b 342.a	<i>Diogenes servus.</i>	328.b
<i>Dit refer quidquid boni egeris, Biantis.</i>	349.a	<i>Diogenes Synopsitis.</i>	327.b
<i>D. M. & D. M. S. nota sepulchrales.</i>	325.a	<i>Diogenes ubi tumulatus.</i>	332.b
<i>Dit Troianis infesti.</i>	374.b	<i>Diogenes vindicatus.</i>	ibid.
<i>Dilata portas Ailaon.</i>	141.b	<i>Diogenes utilior quàm alii Cynici.</i>	352.b
<i>Dilatare portas qui jubentur.</i>	ibid.	<i>Diogenes erecta columna.</i>	332.b
<i>Dilia flumen.</i>	320.a	<i>Diogeni spatiosa barba.</i>	346.a
<i>Diluta corvicia.</i>	50.a	<i>Diogenis acrimonia invisa.</i>	332.a
<i>Diluvii decrepentes descriptio.</i>	347.a.b	<i>Diogenit argusiola.</i>	332.a
<i>Dimidiata ligna.</i>	108.b	<i>Diogenis constans invere enudia.</i>	313.b
<i>Diminutiva blandimur.</i>	49.b	<i>Diogenis dictum ad Anaximenem.</i>	415.b
<i>Diminutiva gratiam habent.</i>	705.a	<i>Diogenis dictum impudent.</i>	329.b
<i>Diocletianus abdicavit se Imperio.</i>	224.b	<i>Diogenis factum nobilitanda secta.</i>	ibid.
<i>Diocletianus annos x. privatim vixit.</i>	ibid.	<i>Diogenis latius ciugit petra.</i>	324.a
<i>Diocletianus Imperator strenuus.</i>	ibid.	<i>Diogenis pallium duplicatum.</i>	335.a
			Dio-

INDEX RERUM

<i>Diogeni salaris cur amicitia.</i>	324.a	<i>Doctores de vitii juvenū frustra culpanitur.</i>	379.a
<i>Diomedes evertit Tricam & Apinam.</i>	392.a	<i>Doctores tumidi.</i>	8.b
<i>Dionysius nude distus Bacchus.</i>	194.b	<i>Doctores Lovanienses erudit.</i>	8.b
<i>Dipendalini flagitiosos scholiorum.</i>	466.	<i>Doctores merendi discipulis.</i>	ibid.
<i>Dipendalini praeo Scholiorum.</i>	ibid.	<i>Doctores Theol. Lovaniensis Episc.</i>	34.b
<i>Diploma pro testis vel exculpato.</i>	138.a	<i>Doctrina & rerum peritia disert.</i>	462.b
<i>Diploma vas duplex.</i>	ibid.	<i>Doctrina labore nascitur.</i>	390.a
<i>Diploma vas testis incrustatum.</i>	ibid.	<i>Doctus à prudente differt.</i>	ibid.
<i>Direx Baccha in fontem mutata.</i>	232.b	<i>Doctus ex asse.</i>	64.b
<i>Direx non ad caudam equi ligata.</i>	232.b	<i>Dodona.</i>	60.a
<i>Direx & tauri fabula.</i>	232.a	<i>Dogma dogma, genit.</i>	18.a
<i>Direx statua.</i>	ibid.	<i>Dolana Academia.</i>	38.a
<i>Direx sanro alligata.</i>	232.b	<i>Dolere viutorum scabritiem.</i>	344.b
<i>Dira, Furia, Harpyia, eadem.</i>	439.a	<i>Doli nuptiarum parandarum.</i>	374.a
<i>Dura tempora Belgica quae.</i>	267.a	<i>Dolium Diogeni versatile pratorium.</i>	334.b
<i>Discipuli.</i>	81.a	<i>Dolium in Metroo Diogenes occupavit.</i>	ibid.
<i>Disciplina saginat servos.</i>	135.b	<i>Dolor capitis & ventriculi quid cures.</i>	181.b
<i>Discordia paila lacera.</i>	14.a	<i>Doloris solatium libens tolerantia.</i>	316.a
<i>Discordia in Tartarum obligata.</i>	14.b	<i>Domicilium legum Roma.</i>	219.b
<i>Discretio pro non junctio.</i>	116.a	<i>Domicanium.</i>	421.b
<i>Discrimen fama.</i>	72.b	<i>Domina pro uxore.</i>	106.b
<i>Dis Manibus titulus priscus.</i>	312.a	<i>Dominari passivè.</i>	456.a
<i>Disparis legulei, pro discordet.</i>	9.b	<i>Dominarum severitas in servos.</i>	134.a
<i>Dispensare pro lege solvere, unde.</i>	444.b	<i>Dominatus uxoris ludicrum.</i>	132.a.b
<i>Dispensator pro quaestore cassarii.</i>	270.b	<i>Dominicus dies.</i>	271.a
<i>Dispensatores apud I. C.</i>	ibid.	<i>Dominicus Fontanus architect.</i>	230.a 231.b 234.b
<i>Disperam? execratio.</i>	318.a	<i>Dominicus Fontanus erexit obeliscos.</i>	230.a.b
<i>Disputatio & repositio Iuris.</i>	41.a	<i>Domini equorum binorum.</i>	132.b
<i>Dissidia convivii sopiuntur.</i>	90.a	<i>Domini & Domina conjugum nomina.</i>	106.b
<i>Dissoluti vel discipuli qui.</i>	409.b	<i>Domini etiam patrosfamilias.</i>	385.a
<i>Dissoluto armos quid.</i>	68.a	<i>Domini etiam quivis obvi.</i>	385.b
<i>Dissolvi pro crescere.</i>	ibid.	<i>Domini etiam sapientes.</i>	385.a
<i>Dissendi pro impleri unde.</i>	ibid.	<i>Dominii titulus quorum.</i>	385.a.b
<i>Distingere calamos.</i>	326.b	<i>Domini primorum locorum.</i>	7.a
<i>Disio pro terra.</i>	446.a	<i>Dominus aulicus solus Princeps.</i>	385.b
<i>Diva cantatrix, Parthenope.</i>	183.b	<i>Dominus doctus sarcasmodi.</i>	385.a
<i>Diva qua pugnat Gorgone Mauria.</i>	358.a	<i>Dominus epuli.</i>	166.b
<i>Dixeris, linguas Bruxella.</i>	43.b	<i>Dominus pro marito.</i>	106.b
<i>Dives amico Hercule.</i>	333.a	<i>Dominus Toecologus Deus.</i>	385.b
<i>Dives ut? Bis comedas.</i>	265.a	<i>Dominus varia significat.</i>	ibid.
<i>Divos tacitè.</i>	265.b	<i>Domitianus de circo bene meritus.</i>	225.a
<i>Dividere horas, curas &c. cum aliquo.</i>	295.a	<i>Domum itio, domum reditio.</i>	27.a
<i>Divo Dii indigetes.</i>	228.b	<i>Domus Anglicana Antverpia.</i>	163.b
<i>Divo etiam vovi disti Casares.</i>	ibid.	<i>Domus disciplina, vulgo tuchibays.</i>	164.b
<i>Divo quando disti Casares.</i>	ibid.	<i>Domus Hassiana ibid.</i>	163.b
<i>Droites claudunt laici uxori.</i>	300.a	<i>Domus musarum in Academia.</i>	320.a
<i>Divitia maris quae.</i>	80.a	<i>Domus superba Antverpiensium.</i>	163.b
<i>Divitias amaro angusti animi.</i>	12.a	<i>Domus Teutonica ibid.</i>	ibid.
<i>Divitias contempsit Curius.</i>	97.a	<i>Donec & usque.</i>	254.a
<i>Divitii nobilis descriptio.</i>	272.a	<i>Dubia confirmatio descripta.</i>	348.a.b
<i>Divo unde nomen habeant.</i>	228.b	<i>Dubia unde, pro periculo.</i>	38.a
<i>Dociles sumus pravis imitandis.</i>	401.b	<i>Ducere in erbom.</i>	392.a
<i>Docti nobilitas accusandi.</i>	340.b	<i>Ducere sua solemnia, quid.</i>	308.a

Da.

ET VERBORUM.

<i>Dormire placidè Schotte quid.</i>	217.b	<i>Dux Lanffenius centurio.</i>	293.b
<i>Dormitur in uavi Bruxellenfi.</i>	123.b	<i>Dux pro Dynasta vel Principe.</i>	241.b
<i>Dorso adhaerere probum, quid.</i>	440.a	<i>Dux Venetus sibi mare desponsat.</i>	171.a
<i>Dos clara Belgii olim quantilla.</i>	73.b	<i>Dynasta quis & unde.</i>	43.b
<i>Dote viri imperium venditur.</i>	432.a	<i>Dyscolus quis propter.</i>	297.b
<i>Dragma quantà mensura.</i>	253.a	<i>Dyscolus reità nunc mormuratur.</i>	ibid.
<i>Dracones pro flogitiosis.</i>	347.b	<i>Dyscolus est omni in numero.</i>	ibid.
<i>Dracenes signa militaria.</i>	346.b		
<i>Drancoi ferex declamator.</i>	366.b		
<i>Drechuus merum pro Rhevano.</i>	411.a		
<i>Drechuia oppidum eujque situs.</i>	ibid.		
<i>Dromo a rundo dictus.</i>	414.b		
<i>Dromo nomen servi.</i>	ibid.		
<i>Dropax, unguentum depilatorium.</i>	416.a		
<i>Drusus somniculosus.</i>	26.a		
<i>Dryades ruri & silvarum praesides.</i>	202.b		
<i>Ducere lyrmata quid.</i>	306.a		
<i>Duces coronantur scuta sua.</i>	308.b		
<i>Duces proximi Principibus.</i>	340.a		
<i>Ducibus milu Mathematica.</i>	388.a		
<i>Duci Casarino quassus ab aqua.</i>	214.b		
<i>Duci dicuntur facinorosi.</i>	241.b		
<i>Ducisilvoia Brabantia urbs.</i>	57.a		
<i>Ducitoribus vitam credunt milites.</i>	400.a		
<i>Ducum fortitudo animas milites.</i>	ibid.		
<i>Duellantes notati.</i>	440.a.b. & inde.		
<i>Duellantium secundi seu auxiliares.</i>	441.a		
<i>Duellare idem quod bellare.</i>	442.a		
<i>Duellatores optumi Plauto qui.</i>	ibid.		
<i>Duellata ars.</i>	ibid.		
<i>Duellus pro hostiu.</i>	ibid.		
<i>Duellus pro bellus.</i>	ibid.		
<i>Duellona pro Bellona.</i>	ibid.		
<i>Duellum acceptare qui excusantur.</i>	252.a		
<i>Duellum ex Gallis proscriptum.</i>	302.b		
<i>Duellum nunc notat certamen singulare.</i>	442.a		
<i>Duellum quid propter.</i>	ibid.		
<i>Duellum vido monemachia.</i>	440.a.b		
<i>Duellum suspensatur à priscu pro bello.</i>	377.b		
<i>Duellus pro bellus.</i>	442.a		
<i>Duis pro bu.</i>	ibid.		
<i>Dulcissime rerum, formula.</i>	257.a		
<i>Dulce est desipere in loco.</i>	316.a		
<i>Dum calor in venis.</i>	308.a		
<i>Duona pro bona.</i>	442.a		
<i>Durai maribumenta.</i>	301.b		
<i>Durai soci.</i>	ibid.		
<i>Duratus flogitiosus.</i>	ibid.		
<i>Duratus Liburni in cruceum actus.</i>	ibid.		
<i>Duratus pons, oppidum.</i>	172.b		
<i>Dux Archobanus primus Belgii Dynasta.</i>	151.a		
<i>Dux Archob. vidit Italiam cum Scholario.</i>	ibid.		
<i>Dux Casarinus dominus Cynthiani.</i>	214.b		
		E.	
		<i>Eadem semper in orbo rerum facies.</i>	348.a
		<i>Eandem incudem tundere.</i>	20.a
		<i>Eanus, Ianus.</i>	24.a
		<i>Ebrietas signa & effecta.</i>	96.a
		<i>Ebrium fortuna dulci.</i>	318.b
		<i>Ebur seu eburnea porta.</i>	70.a
		<i>Ecclesia Patriarchalis Roma.</i>	244.b
		<i>Ecclesia Roma vido sumpti.</i>	225. & inde.
		<i>Ecclesia S. Amati Duaci.</i>	149.a
		<i>Ecligmata illudius.</i>	255.b
		<i>Ecligmata medentur jecori.</i>	ibid.
		<i>Ecligmata medentur pulmonibus.</i>	ibid.
		<i>Eccos, id est ecco hos.</i>	368.a
		<i>Ecdicus, Syndicus.</i>	302.a
		<i>Ecdicus, vindex, procurator.</i>	301.b
		<i>Edemula charta.</i>	264.b
		<i>Edimus ut vivamus, non contra.</i>	180.b
		<i>E diverriculo, adag.</i>	82.b
		<i>Edormimus annos.</i>	396.a
		<i>Edwards III. institutum Periscolidis.</i>	337.b
		<i>Eduardus III. deperis Salibericam.</i>	ibid.
		<i>Educatio juvenutis quanti facienda.</i>	463.a.b
		<i>Educatio mellis bedierna notatur.</i>	370.b
		<i>Educatiois vim ostendit Lyeurgus.</i>	463.b
		<i>Educere pro educare.</i>	152.a.b
		<i>Effluere, diffuere.</i>	303.b
		<i>Effluere pro dissolvi.</i>	406.a
		<i>Effusi ultra mensuram.</i>	88.a
		<i>Effutire.</i>	67.a
		<i>Egeria arcubare, justissimas leges condere.</i>	298.b
		<i>Egeria Nympha à Numa culta.</i>	ibid.
		<i>Egestas decotam rem sequitur.</i>	414.a
		<i>Egredi ab alvo pro nasci.</i>	364.b
		<i>Eleemosynarii, adiles pauperum.</i>	425.b
		<i>Elegiacon Scholarii.</i>	2.
		<i>Elementa mensaria.</i>	261.a
		<i>Elementorum harmonia servat mundum.</i>	130.a
		<i>Eleonora Gallia Ancra uxor.</i>	11.b
		<i>Elephantus corio circumsectus, adag.</i>	126.a
		<i>Elephantus corium durissimum.</i>	ibid.
		<i>Elephantus pro maximis belluis.</i>	ibid.
		<i>Elephas inhumana molis.</i>	ibid.
		<i>Elephas prudentissimus beluarum.</i>	ibid.
		R r r	Ele-

INDEX RERUM

<i>Elephas inhumanus unde dicitur.</i>	126.a	<i>Enyo pro bello.</i>	191.a
<i>Elephas per Belgium missus in Germ.</i>	ibid.	<i>Ephobia & ephobi.</i>	62.b
<i>Elephas tarditudo sua nocet.</i>	397.b. 398.a	<i>Ephemera febris.</i>	411.b. 412.a
<i>Elevare pro levare facere.</i>	290.a	<i>Ephemerides libri.</i>	73.a
<i>Elige lenis. electum sene. Bionis.</i>	349.a	<i>Ephemerides mathematicae.</i>	73.a. 388.a
<i>Eliminare dicta foras.</i>	56.b	<i>Ephemerides popinarum.</i>	408.a
<i>Elisabetha. ancilla nomen.</i>	138.b	<i>Ephemeris unde dicta.</i>	73.a
<i>Elisabetha Castellæ & Arrag. Regina.</i>	452.b	<i>Ephomeri vita.</i>	412.a
<i>Elisabetha Meinhardi filia.</i>	450.b	<i>Ephemerum animal.</i>	ibid.
<i>Elisabetha nubiis Alberto Habsburgico.</i>	ibid.	<i>Ephemerum pharmacum.</i>	ibid.
<i>Elisabetha pinguis. excusatio.</i>	138.b	<i>Epibaterium epulum.</i>	89.b
<i>Elina in uno casino.</i>	100.b	<i>Epicedium carmen.</i>	310.b
<i>Elisi sibi primus missus.</i>	92.a	<i>Epichysti.</i>	26.b
<i>Elaborum quibus medetur.</i>	8.a	<i>Epictetus de Cynicis.</i>	313.b
<i>Elaborum ubi iustissimè biatur.</i>	ibid.	<i>Epictetus Gaudensius quis.</i>	389.a
<i>Ellychnia candelarum quæ observat.</i>	109.b	<i>Epicturi doctrina.</i>	376.a
<i>Ellychnia uodosa minus proba.</i>	ibid.	<i>Epicturi à Seneca defensus.</i>	377.a
<i>Ellychnium.</i>	ibid.	<i>Epicturi Zenoni hostia.</i>	ibid.
<i>Elaps incognitus auditu Isail.</i>	174.a	<i>Epicturi cuto distenta pingitur.</i>	346.a
<i>Elaps piscis pretiosissimus.</i>	ibid.	<i>Epicturi à cunctis verbo damnatur.</i>	377.b
<i>Eloquent quique in eo quod sit.</i>	95.b	<i>Epicturi sacro probatur.</i>	ibid.
<i>Eloquentia procella ex Vlyss.</i>	346.a	<i>Epicturi pane & aqua contentus.</i>	ibid.
<i>Elpener arrogans.</i>	355.b	<i>Epicturi pessimè tradituri.</i>	377.a
<i>Elysi campi.</i>	173.a	<i>Epicturi vir optimus.</i>	ibid.
<i>Elysia pueri & puella deliciasur.</i>	372.a	<i>Epicturi vita continentis.</i>	377.b
<i>Elysium.</i>	250.b	<i>Epigramma Ausonii de Mediolano.</i>	176.a
<i>Emasculare.</i>	302.b	<i>Epigramma Ausonii ad Tatum.</i>	223.a
<i>Embamma.</i>	102.b	<i>Epigr. Bauhusii de Flore pictore.</i>	75.b
<i>Embamma, acetum conditum.</i>	ibid.	<i>Epigr. Baxii de Alberto pio.</i>	43.a
<i>Embamma, contriti saporis.</i>	103.a	<i>Epigr. Commentarii ad Dilectulium.</i>	466.a
<i>Emblema pictura loquax.</i>	351.a	<i>Epigr. Commens. ad Scholium.</i>	465.a
<i>Emblema pro argumento pictura.</i>	ibid.	<i>Epigr. Comment. de Antverpia.</i>	45.b
<i>Emblemata opera segmentata.</i>	351.a	<i>Epigr. Comment. de certamine ludico.</i>	132.b
<i>Emblemata ornata exomplia.</i>	ibid.	<i>Epigr. Comment. in ignes Romanos.</i>	228.a
<i>Emblemata unde dicta.</i>	ibid.	<i>Epigr. Franchini in Vallam.</i>	194.a
<i>Emblemata. ut nota hieroglyphica.</i>	414.	<i>Epigr. Gevarzii in Nottum.</i>	350.a
<i>Embolium coiburnatum.</i>	413.a	<i>Epigr. Gevarzii in Roccozum.</i>	286.a
<i>Embolium quid.</i>	ibid.	<i>Epigr. Gevarzii in Albertum.</i>	43.a
<i>E migliore luto facti.</i>	44.b. 291.a	<i>Epigr. Grotii in Martium.</i>	239.b
<i>Empiricus Cynicos unde dictos censet.</i>	327.b	<i>Epigr. in rosum pictus symbolum.</i>	56.a
<i>Empirici extorquent sacramentum.</i>	134.a	<i>Epigr. I. C. Scaligeri in Antverpiam.</i>	163.a
<i>Eucladus seu Typhæus.</i>	36.b	<i>Epigr. I. C. Scalig. in Bergomum.</i>	30.a
<i>Encepheli.</i>	48.b	<i>Epigr. I. C. Scalig. in Braxiam.</i>	175.a. 2.b
<i>Endymion à luna amatur.</i>	414.a	<i>Epigr. I. C. Scalig. in Francofurtum.</i>	303.b
<i>Endymion somnum dormire.</i>	ibid.	<i>Epigr. I. C. Scalig. in Genavam.</i>	179.a
<i>Endymion pro molli & otioso.</i>	ibid.	<i>Epigr. I. C. S. alig. in Parmam.</i>	177.b. 178.a
<i>Engenasi astrum.</i>	176.b	<i>Epigr. I. C. Scalig. in Prutium.</i>	170.b
<i>Engenasi sub fides nasi.</i>	ibid.	<i>Epigr. Ioviani Pousani de educan. lib.</i>	390.b
<i>Ennius vino deditus.</i>	53.b	<i>Epigr. Laureæ Tullii in fontis Ciceronis.</i>	186.a
<i>Ennosigens. Neptunus unde.</i>	171.b	<i>Epigr. Lipsii ad Antverpiam.</i>	26.a
<i>Ennosigens pro Duce Veneto.</i>	ibid.	<i>Epigr. Lipsii de Papinis.</i>	194.b
<i>Ennosigens Cardualis.</i>	59.a	<i>Epigr. Petronii de nummis.</i>	369.a
<i>Ennosigens quod fundavit sacerdotium.</i>	ibid.	<i>Epitha legis moderatio.</i>	444.b

Ep-

ET. VERBORUM.

<i>Epimicis festa.</i>	171.b	<i>Equus Troianus Palladi sacer.</i>	462.b
<i>Epimicis ignes.</i>	254.b	<i>Eraphius posuit obeliscum.</i>	230.a
<i>Epimicis carmen.</i>	171.b	<i>Erasmi convivium Poeticum.</i>	312.b
<i>Episcopi indicunt Te Deum.</i>	254.b	<i>Eras. pro est.</i>	330.a
<i>Episcoporum usus Roma in conciliis.</i>	237.a	<i>Erecti animi homines.</i>	115.a
<i>Epistola pragensis.</i>	288.b	<i>Eremita & Canonici S. Angustini Ticini.</i>	177.b
<i>Epistaphia ad viatores scribuntur.</i>	213.a	<i>Eremita iidem Roma ad Flaminiam.</i>	231.a
<i>Epitaphi supinator Antistes.</i>	232.a	<i>Eremita solitudo.</i>	204.b. 205.a
<i>Epitaphi carmen heroicis.</i>	345.a	<i>Eridanus, Padus.</i>	176.b
<i>Epitaphi Poeta.</i>	ibid.	<i>Eriunys.</i>	145.b 268.a
<i>Epula & festa Deorum.</i>	373.b	<i>Eriunys, astro & mali plena.</i>	146.a
<i>Epularis summus.</i>	71.b	<i>Eriunys unde dicta.</i>	145.b
<i>Epuli domus.</i>	166.b	<i>Eripi ad plures.</i>	433.a
<i>Epulum apobaterium.</i>	89.b	<i>Ereptus Mausolei.</i>	220.a
<i>Epulum davo.</i>	168.a	<i>Ereptus pro vagari.</i>	134.a
<i>Epulum epuli distribuere.</i>	104.a	<i>Ereptus, male feriatos.</i>	164.b
<i>Epulum ireneticum, synallagmaticum.</i>	89.b	<i>Ereptus, culpa seu poena culpam.</i>	227.a
<i>Epulum parentale.</i>	ibid.	<i>Ereptus animam.</i>	434.a
<i>Epulum Senatorium funebre.</i>	307.a	<i>Ereptus.</i>	19.a
<i>Equitibus artes nobili pueri discenda.</i>	382.b	<i>Ereptus Musarum satrapa.</i>	320.b
<i>Equi colossi Roma ad Quirinale.</i>	232.b	<i>Ereptus, vide Puteanus.</i>	42.a
<i>Equi duo, ludicrum certamen.</i>	132.a.b	<i>Est a litigio pro materia.</i>	9.a
<i>Equi & equifones colossi Neroni dati.</i>	232.b	<i>Est qua nullum passeret.</i>	47.a
<i>Equi iunioris & feroculi descriptio.</i>	417.b	<i>Est montis colligere.</i>	333.a
<i>Equila regia Neapoli.</i>	205.a.b	<i>Est qua duo montes.</i>	237.a
<i>Equi pater Arundinatus ac mares Batavae, boni.</i>	69.a	<i>Equila salubris.</i>	ibid.
<i>Equi, in carco qui vicerant, clari.</i>	417.a	<i>Esquilinus mons.</i>	219.b
<i>Equi positi in thermis Constantini.</i>	232.a	<i>Estensis Card. villa Tiburo.</i>	213.a
<i>Equi stabulo educti huiusmodi.</i>	175.b	<i>Est, est vinum montis Faliscorum.</i>	181.b
<i>Equi, signa militaria muta.</i>	346.b	<i>Est modus in rebus.</i>	457.a
<i>Equifones, nauta.</i>	156.a	<i>Est hic a nobilibus utilis.</i>	389.a
<i>Equifones plausu blandiuntur equis.</i>	317.a	<i>Evangelista colossi Roma.</i>	235.a
<i>Equi ut subiguntur.</i>	205.a	<i>Evangelista.</i>	305.a
<i>Equites aurati qui, & unde sic dicti.</i>	369.b	<i>Evangelista discipulus Protagora.</i>	402.b
<i>Equites auroi velleris.</i>	337.b	<i>Endoxia Wand allicuit in Italiam.</i>	195.b
<i>Equites hi quando instituti.</i>	ibid.	<i>Evangelista fulcrum magister.</i>	413.b
<i>Equites feruntur.</i>	369.b	<i>Eugenei fuitimi vallis Telina.</i>	161.b
<i>Equites S. Iacobi a quo instituti.</i>	338.a	<i>Euge, acclamatio.</i>	287.a
<i>Equites hi sub regula S. Angustini.</i>	ibid.	<i>Eumenides dicta per antiphrasim.</i>	140.b
<i>Equitum horum amicitia.</i>	ibid.	<i>Eumenides, Fortia.</i>	311.b
<i>Equitum horum pietas.</i>	ibid.	<i>Eumenidum nomina.</i>	140.b
<i>Equitum horum sacra epulatio in templis Ordin.</i>	ibid.	<i>Euphormia Barclai opus.</i>	10.b
<i>S. Angustini.</i>	ibid.	<i>Eupoli comicus.</i>	10.a
<i>Equorum cusatum proba commixtio.</i>	69.a	<i>Euryloos, Ascanius.</i>	209.b
<i>Equorum exercitia a Lapithis.</i>	205.b	<i>Euri pro ventis.</i>	40.b
<i>Equorum ora humanitas.</i>	417.b	<i>Euristheus Hercules viricis.</i>	102.b
<i>Equorum petulantia a sauritate.</i>	ibid.	<i>Exagatio pro trahere.</i>	312.a
<i>Equorum stemmata asinaria.</i>	417.a	<i>Examina uxorina.</i>	147.a
<i>Equorum varia flexio.</i>	205.b	<i>Examinum.</i>	64.b
<i>Equuleus ieremici genus.</i>	88.a	<i>Ex affe peritus.</i>	ibid.
<i>Equum strato sale premere.</i>	417.b	<i>Ex affe, pro penitus.</i>	ibid.
<i>Equus ligneus, pro novi.</i>	156.a	<i>Exatna infantes qui.</i>	125.a
<i>Equus Troianus Herois effudit.</i>	402.b	<i>Exclamare quid.</i>	77.a

INDEX RERUM

<i>Ex compositis.</i>	258.a.b	<i>Fabulam fieri.</i>	39.a
<i>Excubia suomet morte peragenda.</i>	297.a	<i>Fabula pro comedia.</i>	21.b
<i>Excubiarum lege quis solutus.</i>	252.a	<i>Fabula Scholastica.</i>	319.b
<i>Excubiarum leges.</i>	297.a	<i>Fabula vulgaris Fortunati.</i>	75.b
<i>Excubiarum praefes ex ordine Senatorio.</i>	286.b	<i>Face dignari quid.</i>	340.b
<i>Exempla fortis igniculi paucorum.</i>	198.a	<i>Facies à matribus prolata apud quos.</i>	374.a
<i>Exempla magna dare.</i>	311.b	<i>Facies à patribus & matribus lata.</i>	ibid.
<i>Exemplaria viis Roma.</i>	245.b	<i>Facies jngales.</i>	427.a
<i>Exemplum magni gusturis.</i>	310.b	<i>Facies nova pro novo conjugio.</i>	374.a
<i>Exemplum est agendi & fugiendi.</i>	ibid.	<i>Facies nuptis prolata.</i>	127.b
<i>Exequia Antiochiana & earum hora.</i>	305.b	<i>Facessere pro facere.</i>	465.a
<i>Exequia Levantensis.</i>	105.a.b	<i>Facies pro dicendi forma.</i>	128.b
<i>Exequius sibi vivos struxit Carulus V.</i>	308.a	<i>Facies pro quavis forma.</i>	ibid.
<i>Exequiarum earum descriptio.</i>	ibid.	<i>Facile creminum.</i>	48.b
<i>Exequius sibi struxit Schoenhovius.</i>	308.a	<i>Facilis mensa.</i>	87.a 99.b
<i>Exerte vertice.</i>	343.a	<i>Facinorosi quivivi suad carpuntur.</i>	337.a
<i>Ex imis foliis, quid.</i>	18.a	<i>Facta in convivio vine inscribuntur.</i>	56.a
<i>Exitium.</i>	11.b	<i>Factus ad unguem.</i>	392.b
<i>Exomis.</i>	279.b	<i>Facultas pro collegio doctorem.</i>	6.b
<i>Exorbicare.</i>	415.a	<i>Facundia vulgi Romani.</i>	249.b
<i>Expellere pro absolvere.</i>	165.b	<i>Facula Coa.</i>	103.a 265.b
<i>Expellere pro ecurrere.</i>	184.b	<i>Facula musti rubri.</i>	103.a
<i>Experiri pro prudens.</i>	382.b	<i>Falce muliere colonus.</i>	316.b
<i>Experiri veri qui.</i>	119.b	<i>Falerne agri limus & situs.</i>	183.b 184.a
<i>Experiri pro usu doctus.</i>	382.b	<i>Falerinum.</i>	47.a 182.a
<i>Expofitum quid.</i>	119.b	<i>Falerinum de proprio vase.</i>	47.a
<i>Expungi pro prid de militibus.</i>	297.a	<i>Falerinum indomitum.</i>	182.a
<i>Expuncti manipuli.</i>	ibid.	<i>Falerinum unde dictum.</i>	47.a
<i>Expuncti mercenarii.</i>	ibid.	<i>Falerinus mens & ager.</i>	183.b
<i>Exsecrare duas capiti mercedes quid.</i>	408.b	<i>Falx insigne Saturni.</i>	78.b
<i>Ex tali ligno fit Mercurius.</i>	289.a	<i>Fama tragica ab EST, EST.</i>	182.a
<i>Excitare decemà cervicis.</i>	249.a	<i>Fames, bellum, pestis, plaga tres.</i>	153.b
<i>Extensio partium extra partes.</i>	407.a	<i>Fames tibi condementum.</i>	93.a
<i>Exterius ire quid.</i>	300.a	<i>Fames sana gratum minutal.</i>	86.a
<i>Exterius civis pro exule.</i>	334.a	<i>Famianus Strada laudatus.</i>	308.a
<i>Extipstra.</i>	60.b	<i>Familia differi à gente.</i>	264.b
<i>Exterius, exul.</i>	334.a	<i>Familiaria delectant mulieres.</i>	144.b
<i>Extra pedes equines, adag.</i>	417.b	<i>Famuli à pedibus Neapoli.</i>	206.b 207.a
<i>Extremis labellu, adag.</i>	209.a 353.a	<i>Famuli communiter adstant.</i>	48.a
<i>Extremo sole.</i>	166.a	<i>Famuli fideles rari Virreni.</i>	108.a
<i>Exuperare pro abundare.</i>	218.b	<i>Famulus Lovanii datur hora studii.</i>	42.b
<i>Eychia gens.</i>	149.b	<i>Fanatica ira, fanatici.</i>	15.a
<i>Ey, kis dictum de Scalda.</i>	123.a	<i>Favorinus culpas talionem.</i>	443.a
<i>Eychius laudatus.</i>	ibid.	<i>Fanum unde dictum.</i>	185.a
		<i>Far Campanum.</i>	183.b
		<i>Farcire capos ari Campinia.</i>	63.a
		<i>Farcire pro bene pascere.</i>	107.a
		<i>Fari imperitum canticere nescire.</i>	419.a
		<i>Farnesia gens bello & pace incluta.</i>	177.b
		<i>Farnesia gens imperitae Parma.</i>	ibid.
		<i>Farnesia gens saluti populi nata.</i>	ibid.
		<i>Farrago argumentorum mixtio.</i>	89.b
		<i>Farrago quid propriè.</i>	ibid.
		<i>Fas</i>	

F.

<i>Fabula amatoria.</i>	8.a
<i>Fabellarum copia ex retentione.</i>	116.a
<i>Fabis an abstinerit Pythagoras.</i>	168.b
<i>Fabricando fabri sumus, adag.</i>	293.b
<i>Fabula qualis mendacia.</i>	22.a
<i>Fabula & Manes.</i>	376.b

ET VERBORUM.

<i>Ras ad religionem spectans.</i>	449.a	<i>Ferd. Card. ut redire dictus ad Belgas.</i>	455.b
<i>Rasfinand di vis in oculis.</i>	160.b	<i>Ferd. Card. in vicis ad Norlingam.</i>	455.a.b. 461.a
<i>Rasfinaro.</i>	160.a	<i>Ferdin. Card. iter continua victoria.</i>	461.b
<i>Rasfinus quid.</i>	ibid.	<i>Ferdin. Castell. & Arrag. Rex.</i>	452.b
<i>Rasfinus pro pondo.</i>	160.b	<i>Ferdin. I. Neap. Rex pelis Torcas.</i>	196.a
<i>Rasfinus creptus infans.</i>	145.a	<i>Ferdin. I. & II. Neap. ossa ubi.</i>	199.b
<i>Ras, lex Divina.</i>	449.b	<i>Ferd. Neapol. conditur regis successus.</i>	201.a
<i>Rasfidus stomachi multa gnsare.</i>	359.b	<i>Ferd. Cortesius Mexicam junxit Hispaniis.</i>	453.b
<i>Rasfi, ephemerides.</i>	381.a	<i>Ferdinandus I. abnepos Leopoldus I. Aug.</i>	454.a
<i>Rasfus invitandi ad funus.</i>	307.b	<i>Ferdinandus I. Augustus Philippi F.</i>	454.a
<i>Fatalis casus quis.</i>	319.b. 320.a	<i>Ferdinandina stirps in Leopoldo I. Aug.</i>	ibid.
<i>Fatidica ex antris canunt.</i>	322.b	<i>Ferdinandus II. a Matitia I. adeptatus.</i>	454.a
<i>Fatis cedendum.</i>	316.a	<i>Ferdinandus II. avus Leopoldi.</i>	ibid.
<i>Fatiscere, dissolvi.</i>	409.b	<i>Ferd. II. Francosurti electus.</i>	ibid.
<i>Fatiscere compages animi.</i>	ibid.	<i>Ferd. II. multis bellis petitus.</i>	454.b
<i>Fatum. Dei iudicium inextorabile.</i>	30.b. 31.a	<i>Ferd. II. sanctus, prudens, fortis.</i>	454.a
<i>Fatum pro necessitate.</i>	316.a	<i>Ferdinandus II. laus.</i>	ibid.
<i>Favere linguis rogati prisfi.</i>	317.a	<i>Ferdinandus II. victoria.</i>	11.a.b
<i>Fanni, Satyri.</i>	36.b. 171.b	<i>Ferdinandus Hungaria Rex. post Imp. III.</i>	455.b
<i>Fannus rex Aörrigium.</i>	210.b	<i>Ferd. Hung. junctis se Ferdinandus Card.</i>	459.b
<i>Fausculus vir Laurentia.</i>	ibid.	<i>Ferd. III. Ferdinandus II. filius.</i>	ibid.
<i>Fax pro conjugio.</i>	191.a	<i>Ferd. III. Musarum studiosus.</i>	ibid.
<i>Fax pro lucerna vel lampade.</i>	355.a	<i>Ferd. III. pater Leopoldi I. Aug.</i>	454.a
<i>Fbris ardenti unius diei.</i>	412.a	<i>Ferd. III. Rex Romanorum.</i>	459.b
<i>Fbris ephmera diverso sensu.</i>	ibid.	<i>Ferd. III. succedit Ferd. II. patri.</i>	ibid.
<i>Febrium materiam tollit rheum.</i>	255.b	<i>Ferd. III. vincit Suedos.</i>	455.a.b
<i>Fel, sermonis amarulcutia.</i>	25.a	<i>Ferd. III. ut electus Imperator.</i>	459.b
<i>Fenestra animi, sensus.</i>	409.b. 410.a	<i>Ferdinando III. bene ominatur Poëta.</i>	460.b
<i>Fenestram aperire, adag.</i>	ibid.	<i>Ferdinando III. juxcessit Leopoldus I.</i>	459.b
<i>Fenestra pro occasione.</i>	ibid.	<i>Feretrus Gallorum Antverpia.</i>	256.a
<i>Fera in quas focis Vlyssis mutati.</i>	356.b	<i>Feretrum in sanere quid.</i>	307.b
<i>Ferale epulum.</i>	89.b	<i>Feretrum pro pompa funebri.</i>	ibid.
<i>Fera, lues campana.</i>	424.b	<i>Ferinum in homine quid.</i>	386.b
<i>Feram in saltibus superare.</i>	ibid.	<i>Feris omnibus ferior mulier.</i>	133.b
<i>Fera vox car.</i>	242.a	<i>Fernelius medicus.</i>	120.a
<i>Ferbo, verbum antiquatum.</i>	141.b	<i>Feronia dives.</i>	218.b
<i>Ferdinandus Cardinalis ad Norlingam.</i>	455.a.b	<i>Fronia situs ubi.</i>	ibid.
<i>Ferdinandus Card. Belgarum potex.</i>	461.a	<i>Feronia templum.</i>	ibid.
<i>Ferdinandus Card. bonis agnus.</i>	461.b	<i>Feronia ubi lacus.</i>	ibid.
<i>Ferdinandus Card. doctis nititur.</i>	462.a	<i>Feronia nemorum Dea.</i>	ibid.
<i>Ferd. Card. ducit copias in Belgium.</i>	455.a	<i>Feronia oppidum.</i>	ibid.
<i>Ferd. Card. Graevlinga praesus prospicit.</i>	461.b	<i>Ferraria comis.</i>	178.a
<i>Ferdinandus Card. iustis ferrens.</i>	ibid.	<i>Ferraria laus & descriptio.</i>	ibid.
<i>Ferdinandus Card. invitatus.</i>	455.b	<i>Ferraria hodie paret Pontifici.</i>	178.a
<i>Ferd. Card. Italicas legiones conscripsit.</i>	ibid.	<i>Ferraria varios dominos sortita.</i>	ibid.
<i>Ferd. Card. pervenit Bruxellam.</i>	461.b	<i>Ferraria urbs Italia.</i>	ibid.
<i>Ferd. Card. quas legiones duxerit.</i>	455.a	<i>Ferrariensis Academia.</i>	34.a
<i>Ferd. Card. Regum terret.</i>	461.b	<i>Ferrarius talus.</i>	417.b
<i>Ferd. Card. sapienter consulit.</i>	462.a	<i>Ferrus vox Stentori.</i>	242.b
<i>Ferd. Card. sol compellatus.</i>	455.b	<i>Ferre pro efferre.</i>	34.b
<i>Ferd. Card. sors Belgarum.</i>	ibid.	<i>Fernla arma ludimagistrorum.</i>	146.b
<i>Ferd. Card. subigit Wirtenburgicam.</i>	461.b	<i>Fernla ex lignorum genere.</i>	ibid.
<i>Ferd. Card. ubi posuerit tirocinium.</i>	455.b	<i>Fernla manum subduxisse quid.</i>	146.b. 147.a

INDEX RERUM

<i>Ferula unde dicta.</i>	46. b	<i>Flaminia sepulchra adhuc extantia.</i>	213. b
<i>Ferula Poetarum.</i>	331. a	<i>Flaminia tota Roma videnda.</i>	ibid.
<i>Ferula pro castigatione.</i>	146. b	<i>Flaminia via.</i>	ibid.
<i>Festa constabant sacris, epulis, ludis &c.</i>	160. a	<i>Flamma vetus pro amicitia prisca.</i>	139. b
<i>Festa & epula Dierum.</i>	373. b	<i>Flamma volatilis in obelisco Ramasseo.</i>	230. b
<i>Festa quoties Roma.</i>	245. b	<i>Flavus color aviari & amantii.</i>	162. a. b
<i>Festum S. Mariae annunciat. Roma celebre.</i>	246. c	<i>Ficifera equos.</i>	213. a
<i>Festum triplex instituitur quid.</i>	181. a	<i>Flexus in circo quid.</i>	368. a
<i>Fibra cornea quid.</i>	293. a	<i>Flexus pro arte vitæ regenda.</i>	ibid.
<i>Fibræ illæ.</i>	ibid.	<i>Florentia bella.</i>	179. b
<i>Fibra pro corde.</i>	ibid.	<i>Florentia concilio Oecumenico nobilis.</i>	ibid.
<i>Fibra quid propriè.</i>	ibid.	<i>Florentia laus & descriptio.</i>	ibid.
<i>Fibrum quid.</i>	ibid.	<i>Florentia Hevmaria metropolis.</i>	ibid.
<i>Ficedula horticola & Apenninicola.</i>	181. b	<i>Florentia hodie paræ genti Medicæ.</i>	ibid.
<i>Ficedula non sunt gallinagines.</i>	ibid.	<i>Florentia variet dominos habuit.</i>	ibid.
<i>Ficedula quæ avis propriè.</i>	ibid.	<i>Florentini elegantes, hospitales &c.</i>	180. b
<i>Ficedula unde nomen habent.</i>	ibid.	<i>Florentinus laus cibis & obsequio placens.</i>	ibid.
<i>Fideli vultus constantia.</i>	16. b	<i>Florentinus natus medicum & bonum.</i>	180. a
<i>Fides publica quanti ab Hollandiis.</i>	239. a. b	<i>Floribus aula Cypriæ spargi.</i>	370. b
<i>Fides symbolum & sedes dextra.</i>	107. b	<i>Floridus Sabinus vindex Valla.</i>	193. b. 194. a
<i>Fiducia belli.</i>	400. a	<i>Florus Historicus legendus nobili.</i>	398. a
<i>Fiducia lucris.</i>	139. a	<i>Florus pictor.</i>	75. b
<i>Fidui commentationes.</i>	349. b	<i>Flos farina.</i>	103. a. 104. a
<i>Fidui paradoxa.</i>	ibid.	<i>Flos Liberi gluten animorum.</i>	55. b
<i>Fiduum Medicum Lovan. celebre.</i>	42. a	<i>Flos pro eo quod in genere præstat.</i>	36. a
<i>Fidentes lumine terram.</i>	391. b	<i>Fluctuatio ire.</i>	256. b
<i>Fingere pro transigere.</i>	347. b	<i>Fluit & refluit Scaldis statis horis.</i>	113. a
<i>Fila frigida trahi quando dicantur.</i>	135. b	<i>Fluere lumborum cæspitudine.</i>	256. b
<i>Filias fratris & sororis duci vetuit Norva.</i>	222. a	<i>Flumen pro aqua ductu.</i>	235. a
<i>Filices quid.</i>	412. b	<i>Flumen quævis aqua fluens.</i>	189. a. 235. a
<i>Filices præter metaphorice.</i>	ibid.	<i>Flumina apud I. C. quæ.</i>	189. a
<i>Filii terra qui dicantur.</i>	270. b	<i>Flumina aurifera.</i>	180. a
<i>Filius sapiens lætificat patrem.</i>	126. b	<i>Flumina Campaniæ.</i>	189. a
<i>Fimus latamen agrorum.</i>	69. a	<i>Flumina Moysi Romæ quæ.</i>	235. a
<i>Fingere figuram proprium.</i>	332. a	<i>Flumine gemino cinctus locus Lovanii.</i>	320. a
<i>Fingere pro insinuer.</i>	ibid.	<i>Focaria quæ.</i>	105. b
<i>Finit sermonem Diogenes.</i>	465. a	<i>Focui pro domo & familia.</i>	22. a
<i>Firmare amylo linteæ.</i>	138. b	<i>Fœcunda Iunone aut Cypride.</i>	373. a
<i>Fiscus Lovanii doctor ut inveniat.</i>	90. a	<i>Fœderibus cessantibus alium de Hollandiis.</i>	160. b
<i>Fiscus lytærum Lovanii.</i>	ibid.	<i>Fœderis arca, vide Arca.</i>	233. a
<i>Fisso cortice lignum insperere.</i>	325. b	<i>Fœmina nata ad curas domesticas.</i>	136. a
<i>Flaccus Campaniæ delectatus.</i>	193. a	<i>Fœmina videndo urit.</i>	430. a
<i>Flagellum muliebre, solea.</i>	143. a	<i>Fœnerari est hominem occidere.</i>	72. a
<i>Flagellum sacerdotum Halberstadini.</i>	161. a	<i>Fœnerator qui fauori dat.</i>	408. b
<i>Flagrante vitia, Cicero.</i>	443. a	<i>Fœneculum pro stolonibus fœniculi.</i>	179. b
<i>Flagrante crimine.</i>	442. b	<i>Fœnore trucidare.</i>	72. a
<i>Flagrare cupiditate &c.</i>	443. a	<i>Fœtus arboris.</i>	903. b
<i>Flagrans delictum.</i>	ibid.	<i>Fœtus depellere olim Roma frequens.</i>	425. a
<i>Flagretibus.</i>	344. a	<i>Fœtum depulso enorme tremore.</i>	ibid.
<i>Flagrio nomen probrosum.</i>	ibid.	<i>Fœtus pila genus.</i>	258. a
<i>Flaminia Æmilia commissa.</i>	213. b	<i>Fœtus pugilatoris aliud pila genus.</i>	ibid.
<i>Flaminia curvis.</i>	ibid.	<i>Fœtus invidia quæ res.</i>	404. a
<i>Flaminia porta & obeliscus.</i>	231. a	<i>Fœtus geminus in foro Farneseo.</i>	312. a

Fœtus

ET VERBORUM.

<i>Fons Parnassi usi excitatus.</i>	23 b	<i>Fossa undantes sanguine.</i>	211.b
<i>Fons irivoli Roma.</i>	218.a	<i>Fraga quid.</i>	197.b
<i>Fons pro aqua.</i>	52.b	<i>Franchini Epigramma in Vallam.</i>	194.a
<i>Fontani industria in surrigendis obeliscis.</i>	230.a	<i>Franciscanorum commissarius.</i>	188.a
<i>Fonte Pegasio lavatus.</i>	23.b	<i>Franciscus Anton. Vesclius & ejus gens.</i>	149.a.b
<i>Fontus Spada primi ordinis.</i>	67.b	<i>Franciscus Hercules Valesius.</i>	256.a
<i>Fontibus viganetur domus & palatia Neap.</i>	197.a.b	<i>Franc. Mercurius Baro ab Helmont.</i>	292.b
<i>Fontium ibidem frequentia.</i>	197 b	<i>Franc. Petrarcha Campania cultor.</i>	194.a
<i>Fera esculentorum, sub macello.</i>	131 b	<i>Franc. Petrarcha quis & qualis.</i>	ibid.
<i>Fortas eliminare dicta.</i>	56 a	<i>Franc. Pizavrus Perum junxii Hispania.</i>	453.b
<i>Forceps instrumentum tensorium.</i>	416.b	<i>Franc. I. ad Ticinum capius.</i>	37.b
<i>Forceps quisi serviceps.</i>	ibid.	<i>Franc. Sannius Episc. Autverpiensis.</i>	34 b
<i>Forceps, forma aciei.</i>	446.a	<i>Franc. Sterbeckius laudatus.</i>	257.a
<i>Fortica, publica latrina.</i>	154.a	<i>Franc. Sweetius, vide Sweetius.</i>	288.b
<i>Forticas exhaurire turpius, quàm latrinas.</i>	ibid.	<i>Francosurtenjes nudina.</i>	309.a.b
<i>Forma candida in primis laudata.</i>	112.a	<i>Francosurtum ad Mænum.</i>	ibid.
<i>Forma pro regula.</i>	403.a	<i>Francosurtum laudatum.</i>	ibid.
<i>Forma qualis tu lue Venera.</i>	302 a	<i>Francosurtum tendens mercatores.</i>	ibid.
<i>Forma hodie intra fides Regni Neap.</i>	186.b	<i>Francolini gens mendax, fallax.</i>	176.b
<i>Formia portus</i>	185 a	<i>Francolinum vicus.</i>	ibid.
<i>Formianum Ciceronis.</i>	186.b	<i>Frangere pro sanguare.</i>	372.a
<i>Formicis sua bilis inest.</i>	262.b	<i>Fraternum jus inter doctos.</i>	340.b
<i>Formicæ.</i>	422.a	<i>Fratres facis eadem fortuna.</i>	336.a
<i>Formicatio mera, vel simplex.</i>	422.b	<i>Fratres habitamus in unum.</i>	55.b
<i>Fornix pro lupanari.</i>	422 a	<i>Fratres pro aequalibus.</i>	336.a
<i>Foro cedere qui dicantur.</i>	76.b	<i>Patris vel fratris.</i>	149.a
<i>Fors à quisus culta.</i>	401.a	<i>Fraudare genium.</i>	376.a
<i>Fort us differat à Fortuna.</i>	401.a	<i>Fraudes foro cedere meditantium.</i>	72.2.74.b
<i>Fortium est in armis occumbere.</i>	456.a	<i>Frans bifrons.</i>	17 b
<i>Fortuna adversa mater tristitia.</i>	435 b	<i>Frans alentorum notata.</i>	437.b
<i>Fortuna dulci ebrium.</i>	318.b	<i>Frederici Badenensis heres qua.</i>	450.b
<i>Fortuna filius quis.</i>	319.a	<i>Fredericus Austria Dux capitur.</i>	217.a
<i>Fortuna gemina templum Antii.</i>	217 b	<i>Fredericus capite plebsus.</i>	ibid.
<i>Fortuna primogenia liberositum.</i>	216.a	<i>Fredericus Comes Palatinus.</i>	113
<i>Fortuna æquifris culta Antii.</i>	217.b	<i>Frederici spes in nuptia Caroli Brit.</i>	120.b
<i>Fortuna etiam Nemesi.</i>	435.a	<i>Fredericus gener Jacobi Regis Anglia.</i>	ibid.
<i>Fortuna facit insolentem.</i>	518.b	<i>Fredericus provinciam suam excurus.</i>	120 b
<i>Fortunata ad castra nata.</i>	127.b	<i>Fredericus II. & III. Imperatores.</i>	452.b
<i>Fortunati ad castra nati.</i>	128.a	<i>Fremius, æquorum inprimis.</i>	366.a
<i>Fortunatus loculi.</i>	75.B	<i>Frenare judicium quid.</i>	51.b
<i>Fortunatus fabulosus.</i>	ibid.	<i>Frepanti navigatio & flumen.</i>	70.b
<i>Fortunatus Plempius.</i>	42.a	<i>Frepantum pagus.</i>	ibid.
<i>Foruli in bibliothecis.</i>	413.a	<i>Frigidum est omne venenum.</i>	251.b
<i>Forum Farnesium.</i>	212.a	<i>Frigidum olus qui reperitur.</i>	312.a
<i>Forum lulium.</i>	84.a	<i>Frigus pro veneficio.</i>	251.b
<i>Forum Livium.</i>	ibid.	<i>Fringillarius.</i>	99.b
<i>Forum pro imperio.</i>	84 a	<i>Fritilli & Pyrgi discrimen apud Turneb.</i>	458.a
<i>Forum transtitorium.</i>	222 a	<i>Fritillus.</i>	ibid.
<i>Forum Vlpium, Traiani, Nervæ, idem.</i>	ibid.	<i>Fritillus & Pyrgus idem.</i>	437.b
<i>Forum Vulcani.</i>	189.b	<i>Fritillus non est alveolus.</i>	438.a
<i>Forum quid.</i>	416.b	<i>Fritillus parvus & incertus.</i>	438.a
<i>Formæ dua Neronis.</i>	188.a	<i>Fritillus pro lusa alea.</i>	437.b
<i>Fossa in Campania, & in quem usum.</i>	187.b	<i>Fritillus quid propriè.</i>	437.b

Fri-

INDEX RERUM

<i>Erismire quid.</i>	438 a	<i>Funebres cura ante mortem.</i>	306.a.b
<i>Erens caperata.</i>	281.a	<i>Fura flumen.</i>	320.a
<i>Erens consiliata , astricta , striata.</i>	ibid.	<i>Furax pro tegere.</i>	79.a
<i>Erens contraxta.</i>	ibid.	<i>Furca an differat à patibulo.</i>	126.b
<i>Erens corrugata.</i>	55.b	<i>Furca à servis ut serbatur.</i>	126.a
<i>Erens corrugata cuius rei signum.</i>	270.b	<i>Furca ut differat à cruce.</i>	126.b
<i>Erens de robur perist.</i>	273.a	<i>Furcifer nomen probrosum.</i>	126.a
<i>Erens in acie.</i>	446.a	<i>Furciferi servi à ferenda furca.</i>	ibid.
<i>Erens latis oculis.</i>	95.a	<i>Furero in ira est multiebro.</i>	444.a
<i>Erens masculini generis.</i>	446.a	<i>Fures parvi plebsuntur.</i>	77.b
<i>Erens perfrecta.</i>	273.a	<i>Furibus caret Roma.</i>	242.b
<i>Erens pudoris templum.</i>	ibid.	<i>Furia ex atra bile.</i>	8.a
<i>Eronsem exporrigere , hilaritatis.</i>	55.b	<i>Furia . Harpyia . dira , eadem.</i>	439.a
<i>Eronsem salvere.</i>	285.b	<i>Furia tres.</i>	258.b
<i>Erontes committere.</i>	82.a	<i>Furtis commota mens , & furor data.</i>	146.a
<i>Erontes imperii.</i>	445.b	<i>Furtus Camillus Distator.</i>	97.b
<i>Eruus qui à mensa removendi.</i>	101.a	<i>Furnaria Cecilia heredum.</i>	101.b
<i>Eruum ubertius Neapoli.</i>	198.a	<i>Furnus pro saberna panaria.</i>	268.b
<i>Ergalis viduus vires auget.</i>	314.b	<i>Furor belluinus socios duello accersere.</i>	441.a
<i>Ergalitus commendatur.</i>	49.b	<i>Furia in Veneris qua.</i>	273.b
<i>Erges consumere nati.</i>	158.a	<i>Furta Iovis exuperantia furta.</i>	373.b
<i>Ergi , utilis , necessarius.</i>	110.b	<i>Furta proprii condantur.</i>	79.a
<i>Eri natura dotibus & Dis.</i>	86.a	<i>Furti honesti faber.</i>	267.a
<i>Eruam. suas. suat. pro sim. sit. sit.</i>	163.a	<i>Furtum pro clandestino facinore.</i>	373.b
<i>Eucatum vinum.</i>	262.b	<i>Euscaria digressa à viro.</i>	305.b
<i>Euci aves imperfecta.</i>	412.b	<i>Eushius Medicus.</i>	120.a
<i>Eucinus lacus.</i>	215.a	<i>Euscus panis.</i>	154.a
<i>Euius supermeatur Pitonio.</i>	ibid.	<i>Eusi in cuse curanda.</i>	55.a
<i>Eufidius faenerator.</i>	355.b	<i>Eustuarium deserenti praesidium.</i>	113.b
<i>Euga mille pro fuga prapipiti.</i>	157.a	<i>Eustuarinus piscis.</i>	287.b
<i>Euggeri deliberant de statuendo collegio.</i>	38.b	<i>Eutile vas in usu Vestalium.</i>	67.a
<i>Euggeri nobiles.</i>	269.b	<i>Eutiles forma & figura.</i>	ibid.
<i>Euggeri pro divitibus ubi.</i>	ibid.		
<i>Euggeri tres fratres.</i>	270.a		
<i>Euggerorum arcus.</i>	269.b 270.a		
<i>Eulgida fascis.</i>	253.b		
<i>Eullo pro quovis mechanico.</i>	275.b		
<i>Eullo quid proprid.</i>	ibid.		
<i>Eulera tori.</i>	137.a		
<i>Fumesus , gloria cupidus.</i>	304.b		
<i>Fundus peuna & papyrus.</i>	276.b		
<i>Fundus pro re fructuosa.</i>	ibid.		
<i>Fundus quid.</i>	75.b		
<i>Fundus unde dictus.</i>	276.b		
<i>Fungi ancipites qui.</i>	257.a		
<i>Fungi arborum pituita.</i>	ibid.		
<i>Fungi campestres.</i>	ibid.		
<i>Fungi Drorum cibus , quare.</i>	ibid.		
<i>Fungi gaudent arborotit.</i>	ibid.		
<i>Fungi leibiferi.</i>	ibid.		
<i>Fungi pratenfes.</i>	257.a		
<i>Fungorum usu quis in Deos relatus.</i>	ibid.		
<i>Funtrum solennia Antverpia magnifica.</i>	119.a		

G.

<i>G Abii Latii oppidum.</i>	214.a
<i>Gabina Iane.</i>	ibid.
<i>Gadus</i>	32.a 248.b
<i>Galba Aug. frugalis.</i>	53.a
<i>Galba valetudinarius.</i>	52.b 53.a
<i>Galeus aperire.</i>	274.a
<i>Galericulus.</i>	420.b
<i>Galericulus usi Romani.</i>	ibid.
<i>Galersta.</i>	181.a
<i>Gallia lapidans nummos.</i>	39.b
<i>Gallitana vina alba & rubella.</i>	102.a
<i>Galli castrati desunt canere.</i>	261.a
<i>Galli & Hispani certantium signa.</i>	236.b
<i>Galle conditores Mediolani.</i>	176.a
<i>Galli montani aquantium delicia.</i>	68.b
<i>Galli montani quanti.</i>	ibid.
<i>Galli montani stada in copia.</i>	68.b
<i>Galli quo pacto rausecant.</i>	261.a
	Gal-

ET VERBORUM.

<i>Gallina aves tortis.</i>	62. b	<i>Generosus excipi quid.</i>	166. a
<i>Gallinaginum ferax Campinia.</i>	61. a	<i>Generosum astrum.</i>	273. a
<i>Galli qui castrantur.</i>	261. a	<i>Geneblaci ex afro natali divinant.</i>	169. b
<i>Gallo Aneoram vocante.</i>	394. b. 395. a	<i>Geneva, civitas libera.</i>	161. a
<i>Gallo mordenda vocato.</i>	62. a	<i>Genevates favent Hollandis.</i>	ibid.
<i>Gallocum clades Anserpia.</i>	256. a	<i>Genialis dies.</i>	376. a
<i>Gallocum consultiatio.</i>	162. a	<i>Genio indulgere.</i>	ibid.
<i>Gallorum feretrum, ibid.</i>	ibid.	<i>Genio puero cum non obsequendum.</i>	393. b
<i>Gallocum testicula.</i>	261. a	<i>Genio finiste vivere.</i>	342. a
<i>Gallus existans hominibus natus.</i>	115. a	<i>Genium fraudare.</i>	376. a
<i>Gallus montanus.</i>	68. b	<i>Genista.</i>	64. a
<i>Gamelon luno.</i>	24. b	<i>Genistarum calyculi conditantes.</i>	ibid.
<i>Gauda natus Carolus V. Aug.</i>	452. b	<i>Genitee secundus quis.</i>	267. a
<i>Gauda Flanaria metropolis.</i>	ibid.	<i>Genitus à Maria.</i>	71. b
<i>Gaudensius Episcopus Havraus.</i>	389. a	<i>Genus ac familia differunt.</i>	264. b
<i>Ganges flumen amesicrum.</i>	80. a	<i>Genusciis Capnam subvertit.</i>	192. a
<i>Gannire vulpium.</i>	366. a	<i>Genfericus Wandalus Campaniam infestat.</i>	191. a
<i>Ganns, Ianns.</i>	24. a	<i>Genus plures habet familias.</i>	264. b
<i>Garda fluvius.</i>	172. b	<i>Gentiles qui.</i>	ibid.
<i>Garda oppidum.</i>	172. a	<i>Gentium primordia à Diis vel Heroibus.</i>	7. b
<i>Gavara lacus nomen dat.</i>	172. b	<i>Genna laus & descriptio.</i>	178. b. 179. a
<i>Gaspar Siropius notatus.</i>	50. b. 446. a	<i>Genna nobilitas vestita.</i>	179. a
<i>Gastrimargia Venetis incitamentum.</i>	373. a	<i>Genna studia.</i>	178. b
<i>Gauda Sa. l. concipiente famosisimum.</i>	350. a	<i>Genna liguria metropolis.</i>	ibid.
<i>Gauda eloquentia laudata.</i>	ibid.	<i>Genna misericordia alicia.</i>	89. b
<i>Gaudens natura seu luxurians.</i>	184. b	<i>Genna superba.</i>	179. a
<i>Gaudia pro nuptiis.</i>	74. a	<i>Gennensium gentes Principis.</i>	ibid.
<i>Gaudia turis fructus.</i>	63. b	<i>Genus & genti Latini patens.</i>	264. b
<i>Gumeiaunt ampus, Italici Garigliano.</i>	183. b	<i>Genus & stirpis differunt.</i>	ibid.
<i>Gauri verni fluvius.</i>	184. a. b	<i>Genus genti Panjas habet.</i>	280. b
<i>Gaurus alumnus Livis cur.</i>	184. a	<i>Georgiana nobilitas Neapoli.</i>	200. a
<i>Gaurus hodie mons barbarus.</i>	184. b	<i>Georgius Erhardus notatus.</i>	300. b
<i>Gaurus mons.</i>	183. b. 184. a	<i>Georgius Marapedius.</i>	59. b
<i>Gaurus quibusdam mons geminus.</i>	184. b	<i>Geometria mathematici part.</i>	388. a
<i>Gusope.</i>	284. a	<i>Geardus Gutschovius.</i>	42. a
<i>Gausape muvit contra frigus.</i>	ibid.	<i>Germani capillos rustabant.</i>	108. b
<i>Gausapina penula.</i>	ibid.	<i>Germani calvus vitium generosum.</i>	197. a
<i>Gusapinus bombyx.</i>	ibid.	<i>Germani currunt ad ossa.</i>	259. a. b
<i>Gaza.</i>	426. b	<i>Germani docti & bellicosi.</i>	38. b
<i>Gebenna vel Gebenna montes.</i>	22. b	<i>Germani duas aquilas eripuerunt Romanis.</i>	451. a
<i>Gelassini deutei.</i>	55. b	<i>Germani inter pecula consultabant.</i>	410. b
<i>Gelassius quid & Gelassium ducere.</i>	55. a	<i>Germ. quo eventu tres Aquilae habuissent.</i>	451. a
<i>Geldria virgines proced.</i>	301. a	<i>Germanorum peccatum pueri.</i>	38. a
<i>Geldria pro longa.</i>	ibid.	<i>Gerrensternus, fons Spadani.</i>	67. b
<i>Geldria, prostibula.</i>	ibid.	<i>Gerra.</i>	418. b
<i>Gemit ad prosepia natus.</i>	415. a	<i>Gesta sunt lex gerendorum.</i>	97. b
<i>Gemma Frisius.</i>	42. a	<i>Gesticulari quid.</i>	262. a
<i>Gemma geminus mathematicus.</i>	ibid.	<i>Gestus discat nobilitas puer.</i>	183. a
<i>Gemealogorum officia.</i>	343. b	<i>Geta Thracia populi.</i>	399. a
<i>Genea quid.</i>	24. b	<i>Getarum frequens mentio apud veteres.</i>	ibid.
<i>Genea xxx. annorum periodo conficitur.</i>	ibid.	<i>Getici Mari.</i>	ibid.
<i>Gener.</i>	410. a	<i>Gevariana Musa in Cenot. Princ. Balch.</i>	397. a
<i>Generosa vitis qua.</i>	184. a	<i>Gevaritii Epigramma in Albertum.</i>	43. a

INDEX RERUM

<i>Georgii Epigr. in Nonnium.</i>	350.a	<i>Grassamen pro grassatione.</i>	273.b
<i>Georgii Epigr. in Roccium.</i>	286.a	<i>Grassari obsequio quid.</i>	341.b
<i>Georgio feliciter obstricta Musa.</i>	450.a.b	<i>Grassari pro adulori.</i>	ibid.
<i>Georgius Austriacorum Principum cultor.</i>	ibid.	<i>Grassationes in vestimentis.</i>	273.b
<i>Georgius laudatus.</i>	235.b 350.a	<i>Gratin barbara si monomachus.</i>	442.b
<i>Georgius urbis nostra cinelium.</i>	450.b	<i>Gratin bene meritis deferenda.</i>	82.a
<i>Ghilda, civium collegia.</i>	294.a	<i>Gratia tres.</i>	87.a
<i>Ghildarum fœdalis iurati.</i>	ibid.	<i>Gratia fato quemodo agitur.</i>	309.b
<i>Gigantemachia.</i>	14.b	<i>Gratiarum & Musorum numero definiuntur</i>	
<i>Girgulus.</i>	63.a	<i>commoda & lata convivia.</i>	87.a.b
<i>Gilda Caroli Simplicis filia.</i>	193.b	<i>Gratia magna sui pro philautin.</i>	333.a
<i>Ginguo, iuglio &c. adag. Ital.</i>	144.a	<i>Gratia pro amicitia.</i>	16.b
<i>Glaber, plucidus & blandus.</i>	94.a	<i>Gratia pro clementia.</i>	80.a
<i>Glaber quis proprii.</i>	ibid.	<i>Gratia pro concordia.</i>	432.a
<i>Gladiator pro collegio gladiatorum.</i>	296.a	<i>Gratia pro voluntate.</i>	390.a
<i>Gladiatorum priscorum misera fors.</i>	440.b	<i>Gratiola, pyra.</i>	101.a
<i>Gladiatorum spontaneorum miserior fors.</i>	ibid.	<i>Gratiosus Regi monemachos servus.</i>	443.b
<i>Gladium manu gestare.</i>	155.a	<i>Graves pro constantes.</i>	58.a
<i>Gladius pro nobili.</i>	280.b	<i>Graviora qua iussa Antverpia.</i>	159.a
<i>Glanis, flumen Campanum.</i>	189.a	<i>Gravis in levitate.</i>	118.b
<i>Glaucus, telor marinus.</i>	171.b	<i>Gravis pro fastioso.</i>	ibid.
<i>Glissero de igno proprii.</i>	265.b	<i>Gravitas pro severissimo.</i>	56.b
<i>Gnomones dentes iuniores.</i>	431.a	<i>Gregarius, miles manipularius.</i>	397.b
<i>Gnomones etatis indices.</i>	ibid.	<i>Gregorio XV. Bibliotheca Palatina data.</i>	235.b
<i>Gnomon & regula, adag.</i>	ibid.	<i>Gregorius XIII conditor Quirinalis.</i>	235.a
<i>Gnôdi dardis unde profuxerit.</i>	364.a	<i>Gregorius VII. Papa nomen dari iubet solis Episcopii Romanis.</i>	242.a
<i>Gobio, pisciculus notus.</i>	68.b	<i>Gregorius Maximilianus Hapsburgius.</i>	59.a.b
<i>Godefridus Enquevoortius.</i>	59.a	<i>Gregorius Mnx. Hupp. nepos Philippi.</i>	ibid.
<i>Gonegra.</i>	27.a	<i>Gremium pro missi dominatu.</i>	154.b
<i>Gorgon Mauri.</i>	158.a	<i>Grobdenoquinus Baro.</i>	57.b
<i>Gorepina vide Ecanus.</i>	311.a	<i>Grobdenoquinus Satrap.</i>	56.b
<i>Gressien.</i>	279.b	<i>Grotii Epigr. ad Mauritium.</i>	289.b
<i>Gradatus vilis & villorum.</i>	244.a	<i>Grunnere porcorum.</i>	146.b
<i>Gradivi nomen ferd Maris furoris.</i>	399.a	<i>Grunnere pro murmurare.</i>	ibid.
<i>Gradivus Mari unde dictus.</i>	ibid.	<i>Grunnere pro mutatis esse in porcos.</i>	251.b
<i>Gradivus nomen Thracinum.</i>	ibid.	<i>Gryneus Apollo, & Gryneum nemus.</i>	60.b
<i>Gracanic in rivis.</i>	195.b	<i>Guicciaridius laudatus.</i>	296.b
<i>Graci bibaces.</i>	196.b	<i>Guilielmus Cybo laudatus.</i>	179.a
<i>Graci in circulo bibeant.</i>	98.b	<i>Guil. Enquevoortius Cardinalis.</i>	59.a
<i>Graci largioribus poculis decernunt.</i>	ibid.	<i>Guil. Lindanus Episc. Gandensis.</i>	34.b
<i>Grato more bibere.</i>	98.b 196.b	<i>Guil. Marquis, medicus.</i>	152.b 153.a
<i>Gratorum Principes ex quo Troiano.</i>	462.b	<i>Guilielmus II. Imp. Comes Hollandia.</i>	289.b
<i>Gratum vinum, olim Pompeianum.</i>	197.a	<i>Gula cur amara.</i>	261.a
<i>Gratorum stemmata.</i>	206.b	<i>Gustatio qua cena pari.</i>	102.b
<i>Gralla quid.</i>	367.a.b	<i>Gustavius Adolphus Germania infestus.</i>	454.b
<i>Grallatores.</i>	ibid.	<i>Gustavius à quibus adiutus.</i>	ibid.
<i>Grammianus.</i>	42.a	<i>Gustavius brachio comminatus.</i>	ibid.
<i>Grammaticorum error de byssino.</i>	358.b	<i>Gustavius in Lutice pratio necatus.</i>	ibid.
<i>Gratus Hispania.</i>	398.a	<i>Gustavius Suecorum Rex.</i>	ibid.
<i>Grande ministerium, sacrum.</i>	130.a	<i>Gustavius visor Germanium pervadit.</i>	ibid.
<i>Graviter pro dignior.</i>	338.a	<i>Gustavius mathematicus.</i>	42.a
<i>Grandis epistola venit.</i>	288.b	<i>Gusturii magni exemplum.</i>	980.b
<i>Grandium privilegium.</i>	338.a		Gui-

ET VERBORUM.

Onitis.	26.b	Harnstex quid.	60.b
Gymnades exorcere pro lustrari.	344.b	Harpyia, furia, dira, eadem.	439.a
Gymnades ludæ paleftrici.	ibid.	Harpyia monstrum quale.	ibid.
Gymnades propriè nudorum.	344.b	Harpyia unde dicta.	ibid.
Gymnasia, ubi se nudi exercebant.	324.b	Harpyiarum in morem.	ibid.
Gymnasia pro scholis & Academicis.	ibid.	Harpa vastata ab Halberstadio.	161.a
Gymnasia S. Augustini & Soc. Iesu.	379.a	Harpa armorum & imperii summa.	6.b
Gymnasia unde dicta.	324.b	Harpa argentea quid.	367.a
Gymnasti reverentia, Rastor.	ibid.	Harpa Palladis gestamen.	6.b
Cyri breves pro angustis parvis.	140.a	Haviadenus Barbarossa.	282.a
		Havrcus laudatus.	265.a
		Havstus undecimus pro frequenti.	95.b
		Hæbe adolescentia Dea.	62.b
H.		Hæbræi lex talionis.	443.a
HAberre socium in penna, solatium.	105.b	Hæbrus fluvius aurifer.	80.a
Habitare cauponam.	139.a	Hecale & ejus concubis.	92.a
Habitare fratres in unum.	55.b	Hecales cana, adag.	ibid.
Habspurgensium stemmata.	450.b	Hecatombe ad sedandum pestilentiam.	426.a
Hadr. Iunio de mappa rejectus.	200.a	Hecatombe Iulii Capitolini.	ibid.
Hannibal, quare Annibal.	192.a	Hecatombe sacrum censum bonum.	ibid.
Heres ex asse.	64.b	Hecatombe unde ortum ducit.	ibid.
Heres sine particulonibus.	427.b	Hedior.	114.a
Heredu bonor in funere testatoris.	307.b	Hedior quando apparuit Andromacha.	170.b
Heredus cum sacra, & sine sacris.	175.b	Hedimachus Lovanii docuit.	42.a
Heredum gloria viri relicta.	126.b	Hedmsis notans.	279.b
Haga comitis.	57.a	Helena bello Troiani fax.	406.b
Haga municipium.	289.b	Helena ex ovo.	ibid.
Haga scæ Principis Atrasionensis.	57.a, 289.b	Helenuopolis, Francosurtum.	303.a.b
Haga unde nomen habent.	289.b	Helenopolitana nandina.	ibid.
Hagensis Senatus provincialis unde.	ibid.	Helice & Cynosura levis alerices.	449.b
Halberstadii unummu.	161.a	Helice urbs major.	ibid.
Halberstadium auxiliasur Palatino.	ibid.	Helicone quidam nebulæ legunt.	341.a
Halberstadius & adbus, incensit &c. infamis.	ibid.	Helicon & Heliconius.	8.b
Halberstadius Dei amicum se dicit.	ibid.	Heliconides dictæ propter Hesiodum.	323.a
Halberstadius flagellum sacerdotum.	ibid.	Heliconius alumni.	340.a.b
Halberstadius vulgo furibundus.	ibid.	Helmo librorum, rumorum &c.	286.b, 287.a
Halmaia gens primaria.	12	Helioabalus de viro bene meritis.	225.a
Hallarum decanus Schoonhovius.	308.b	Helicopolis hieroglyphicorum schola.	231.a
Hallarum magistratus quis.	ibid.	Hemina vasis genus.	262.b
Hamadryades Nymphe.	325.b	Hemius mercator.	110.a
Hamadryades pro arboribus.	ibid.	Henrica Maria soror Ludovici XII.	120.b
Hamadryades simul cum arboribus prederunt.	ibid.	Henrica Maria unius Carolo Stuarto.	ibid.
Hamachenny, quid Belgis.	135.a, 164.a	Henricus Cynchius Episc. Ruramondanus.	34.b
Happartia gens illustis.	59.a.b	Henricus Comes Berghensis.	121.a
Happartius regulus Corbecannus.	59.b	Henricus VIII. Angliæ Rex à sua defecit.	39.a
Happartius S. iurisdictioni præfuit.	59.a	Henricus I. Lotharingia Dux.	ibid.
Happartius, vide Philippus Happartius.	59.b	Henricus idem Lovanii Comes.	ibid.
Harpastum pila genus.	238.a	Henricus idem pugnat cum Lodiensib.	ibid.
Harpocrates Philosophus.	77.a	Henricus idem Lovaniensium opæ servatus.	ibid.
Harpocrates pro muto vel taciturno.	77.a	Henricus idem remunerat Lovanienses.	ibid.
Harpocrates silentii Deus.	56.a, 77.a	Henricus IV. animum moderatus.	436.a
Harmonia elementum sonus mundum.	130.a	Henricus IV. quantum alci perdidit.	ibid.
Harnstex ab harnag vel hard.	60.b	Henricus IV. viciis monarchiam.	302.b
Harnstex certissimus Spiritus S.	ibid.		Hem-

INDEX RERUM

<i>Henricus III. iustitias ordinem S. Spirit.</i>	337.b	<i>Hic non gratis, solvitur isthic.</i>	257.b
<i>Henricus III. Rex Francia ac Polonia.</i>	338.a	<i>Hivem est ubi plus tepant.</i>	284.b
<i>Henricus Tjerrartus.</i>	288.b	<i>Hiomis rigentis descriptio.</i>	283.a
<i>Herachius flevis miseris hominum.</i>	350.b	<i>Hiomis salubritate proxima veri.</i>	31.b
<i>Heraclicus obsecrus Ciceroni.</i>	351.a	<i>Hieroglyphica nota quid.</i>	231.b
<i>Heraclicus Democrito contrarius.</i>	350.b	<i>Hieronymus Vida de bombycibus.</i>	321.a
<i>Heraclicus ceteris Biantum praulit.</i>	349.b	<i>Hilla nitida commendantur.</i>	48.b
<i>Hira virorum fraudulenta.</i>	144.a	<i>Hilla vel Hilla.</i>	48.a
<i>Hetobosum moretum.</i>	104.a	<i>Hipparchi voces in palastra.</i>	205.b
<i>Hetobolaneum portus Campanis.</i>	125.a	<i>Hipparchus nobilissimus Neapoli.</i>	205.a.b
<i>Hercules expeditionis meta.</i>	32.a	<i>Hippocomi maugones.</i>	69.a
<i>Hercule homo vel propisio.</i>	332.b	<i>Hippolytus ab Æsculapo vita redditus.</i>	214.b
<i>Hercule dextro.</i>	ibid.	<i>Hippolytus unde Virgini datus.</i>	ibid.
<i>Hercule dixit ludere.</i>	434.b	<i>Hippox ceteris praulis Biantem.</i>	349.b
<i>Hercule jurandi particula.</i>	349.a	<i>Hirci morvantur ab hædis.</i>	116.a
<i>Hercules atra bile infestus.</i>	8.a	<i>Hirpini avus Aquilo.</i>	417.a
<i>Hercules basilicus quis.</i>	435.a	<i>Hirpini equus Melæ.</i>	ibid.
<i>Hercules iustus felix.</i>	434.b	<i>Hirpini equi nobilissimus.</i>	417.a
<i>Hercules in divio virtutis viam elegit.</i>	331.b	<i>Hirpinus pro aspero.</i>	95.b
<i>Hercules incubus quid.</i>	332.b	<i>Hirpinus quis propis.</i>	94.a
<i>Hercules luri Deus.</i>	ibid.	<i>Hispans cyclos.</i>	141.b
<i>Hercules N means.</i>	60.a	<i>Hispans defensoris religionis.</i>	455.a
<i>Hercules privignus Erifii.</i>	102.b	<i>Hispans & Galis sacris certantium signa.</i>	236.b
<i>Hercules trivestris conceptus.</i>	258.b	<i>Hispans rerum domini.</i>	455.a
<i>Hercules Valens Dux Alenfonius.</i>	256.a	<i>Hispans reverens sedis Apostolica.</i>	ibid.
<i>Hercules ubi locum stravit.</i>	60.a	<i>Hispans-austriaci non servus hereticos.</i>	ibid.
<i>Herculeum fetum.</i>	32.a	<i>Hispans verbus.</i>	302.a
<i>Herculeus morbus.</i>	8.a	<i>Historica ad prudentiam faciunt.</i>	388.b
<i>Hercules columna.</i>	248.b	<i>Historici Principibus mista.</i>	ibid.
<i>Hercules duplex natura.</i>	338.b	<i>Historici</i>	360.b
<i>Hercules ore invadenda voluptas.</i>	381.b	<i>Historici Loranus studens Germani.</i>	38.a
<i>Hercules signum in hostis Mastraiorum.</i>	236.b	<i>Huici verus.</i>	91.a
<i>Hercules templum.</i>	232.a	<i>Hoc avi pro hoc avo.</i>	332.b
<i>Herenius centurio.</i>	217.a	<i>Hoc flammis quo nunc.</i>	287.b
<i>Hermasheia.</i>	6.a	<i>Hollandia abundans salomon.</i>	58.b
<i>Hermes Mercurius.</i>	62.a	<i>Hollandia ordines coenit Haga.</i>	289.b
<i>Hermodorus XI. tabularum auctor.</i>	241.a	<i>Hollandi frugi.</i>	39.b
<i>Hervici Lusi populi.</i>	211.a	<i>Hollandi navigatione discessunt.</i>	160.b
<i>Hervici suavi.</i>	271.b 272.a	<i>Hollandi plerique acatholici.</i>	40.a
<i>Hervici semidoi.</i>	335.b 336.a	<i>Hollandis aret vena.</i>	160.b
<i>Hervici sunt Principes.</i>	ibid.	<i>Hollandorum insidia detectæ Antverpia.</i>	157.a
<i>Hervorum duplex natura.</i>	338.b	<i>Hollandorum sumptus in suppitiis Anglia.</i>	160.b
<i>Hervini in B. avit supplicio affectus.</i>	301.b	<i>Holerica bracea pro homine.</i>	297.b
<i>Hervus socius Durat.</i>	ibid.	<i>Holoferum quid.</i>	ibid.
<i>Hervus Campaniæ invasero.</i>	391.a	<i>Homeri scripta quid habent.</i>	398.b
<i>Hesperides que.</i>	102.b	<i>Homerus legendus nobili.</i>	ibid.
<i>Hesperidum horti.</i>	ibid.	<i>Homerus vinosus.</i>	53.b
<i>Hesperidum poma.</i>	ibid.	<i>Hominem sursum vocant sua iniis.</i>	27.a
<i>Hesperius pro pueris.</i>	266.a	<i>Homines anima corporibus clausa.</i>	363.a
<i>Hesperosorum species tres.</i>	290.b	<i>Homines bello corrigi Deus.</i>	362.b
<i>Hesperosorum caput.</i>	ibid.	<i>Homines bestis similes.</i>	365.b
<i>Hesperos una Gratiarum quibus.</i>	47.a	<i>Homines bipedes aselli.</i>	356.a
<i>Hic matus alienus est.</i>	338.b	<i>Homines, brumum genus.</i>	365.b

ET VERBORUM.

Homines ex hominibus sibi Deos legunt.

Homines ex fastis denitibus.
Homines, imaginosa somnia.
Homines improbi serpentes.
Homines nihil agendo, mali &c.
Homines non homines qui.
Homines opera calis non curant.
Homines politici, urbani, civiles &c.
Homines primis auctis aguntur.
Homines qui homines pauci.
Homines scitosa navibus.
Homines sicut unda dilabuntur.
Homines ventris & Veneris mancipia.
Homines verbo damnant Epicurum.
Homines voluptates ut Deo colunt.
Homines Deus sua cuique conscientia.
Homini famulantur astra.
Homini se commodant omnia creata.
Homini est peccare.
Hominum mala semper eadem.
Homo ad amicitiam nascitur.
Homo ad imaginem Dei conditus.
Homo ad quid creatus.
Homo ad sapientiam natus.
Homo animam de celo habet.
Homo Bulla.
Homo acies cuiusque homini.
Homo Deus in terris.
Homo Deus sub imagine parva.
Homo dominus terra, maris, celi &c.
Homo homini Deus.
Homo homini lupus.
Homo in adiutorium mutuum natus.
Homo insulsi gravem & silens notatus.
Homo iur microcosmus.
Homo neci immuni.
Homo non est mortalis, sed corpus.
Homo quid purus, image Dei.
Homo quatuor elementis constat.
Homo res sacra homini.
Homo soporosa ratione fera.
Homo superis post fata coheret.
Homo umbra levis.
Honore supinus pro superbis.
Honestum furtum.
Honestum generosum.
Honestum pro virtute Christiana.
Hora XII. prandent non mercatores.
Hora XII. signum meridei.
Hora Mercurialis qua.
Hora IX. Romanis olim qua.
Horatio iudebant fortunam.
Horatius amavit Campaniam.

375 a
129 b
370 a
437 a
386 a
365 b
374 b
316 b
406 b
355 a b
58 b
360 a
373 a b
377 b
375 a
145 b
364 b
364 b
77 b
348 a
269 b
364 a
367 b
ibid.
292 a
370 a
269 b
365 a
364 a
364 b
269 b
74 b
269 b
94 b
292 a
365 a
ibid.
131 b
292 a
269 b
364 b
365 a
370 a
332 b
277 a
275 b
353 a
100 a
ibid.
ibid.
ibid.
319 a
393 a

Horatius Cocles.
Horatius fortuna filius.
Horatius Tiburo otatus.
Horii fructus.
Horvius capius ad Norlingam.
Hornius Suedorum Dux.
Hornotinum frumentum.
Horti Bernardini Mariziani.
Horticola armigeri.
Horticola fcedula.
Horti extra muros Neapolitanos.
Horti Farnesi.
Horti Garcia Toletani.
Horti Ludovisi.
Horti Marchionis vicentis.
Horti Matthaeorum.
Horti Medici in monte Pincio.
Horti Montalii seu Esquilini.
Horti Musi consecrati.
Horti Neapolitani.
Horti Pinciani.
Horti Scholasticani forma.
Hororum Matthaeorum statua.
Hororum Mediceorum elegantia.
Hororum Mediceorum statua.
Hororum Montaliter, conditor Xystus V.
Hororum Montaltiorum elegantia.
Hospita Mestota Campana.
Hospita qua praeber hospitium.
Hospitari domi, habere cautionem.
Hospitium pauperum S. Mar. annunt. Neap.
Hosius pro audace.
Hugo Grotius de curia velifere.
Hugonis Grotii Epigr. in eundem.
Hugo Leodicensis Episcopus.
Hugo Leod. pugnat cum Henrico.
Humana imagine spectantur Dii.
Humana lex qua.
Humani levis qui.
Humanitas quid alicui accidero, quid.
Humanum est labi.
Humores maligni pro vitis.
Hungaria Pannonia pars.
Hunni in Pannoniam migrarunt.
Hunni olim Abares.
Hunni olim Huni.
Hunni pro Hungari.
Hunni Sarmatiae populi.
Hunni subigunt Campaniam.
Hunorum summa potestas.
Hydrargyri.
Hydra serpent.
Hydrum sacro.

SS 3

57 a
319 a
213 a
101 a
461 a b
ibid.
101 a
207 a
159 a
131 b
201 a
236 b
201 a
231 b
236 b
ibid.
321 b
201 a
231 b
322 a
236 b
ibid.
236 b
ibid.
ibid.
193 a
207 a
139 a
200 a
242 b
289 b
ibid.
39 a
ibid.
324 a
83 a
317 b
433 a b
77 b
747 b
450 a
450 b
ibid.
ibid.
ibid.
459 b
191 b
459 b
424 a
353 b
ibid.
Hy-

INDEX RERUM

Hydremum vel Hydrys capta.
Hydrus civitas Calabria.
Hymenaeus & Hymen.
Hymettus mons.
Hyperbole.
Hyperion vicus Romanus.
Hypoclinium.
Hypotrismata.
Hyphla Caciior.
Hyphae muliercula caca.
Hystricis descriptio.
Hystrices hieme latitantes.
Hystrix homo inter vitia latitans.

196. a
 ibid.
 73. a
 153. a
 250. b
 221. a
 48. b
 92. a
 276. b
 ibid.
 408. a
 ibid.
 ibid.

Iconemachia anni 1566.
Iconoclasta grassanti Antverpia.
Icterus sanas Rheon.
Idalios superare quid.
Idalium frondosa.
Idalium, nomen & oppidum.
Ida, nomen ancilla.
Idea Platonica.
Iecori profusus illudius.
Iecori miste agaricum.
Iecur expurgatur rhubarbaro.
Iecur libidinis fodes.
Iejunij lego qui soluti.
Iejunus ensis quid.
Iejunum odium pro hesternum.
Ientacula mane vendis pistor.
Ientaculum olim sine vino.
Ientaculum primus dicit cibum.
Ientare.
Ignavorum ignava cogitationes.
Ignos festi Roma ubi.
Ignos Romani carmine descripti.
Ignos vocalium capularum Antverpia.
Iguem igni ne addito, adag.
Ignis voluptatis & hilaritatis momentum.
Igniti oculi spirant iram.
Ignorantes immitidis laceraunt.
Ignorantes odernat Poeticam.
Ignorantia fumis suis percat.
Ignoti & agnati committuntur in duello.
Ignoti graves conviviis.
Ilia Lanti filia.
Ilia quorum animalium.
Ilia vide Rheon.
Ilion generis muliebris.
Illici.
Illex ab illiciendo.
Illex qui legem non servat.
Illex vel illux pro illicebra.
Illico constanti quid.
Illicet aves qua.
Illicitus vel eccligmata.
Illex laetus, meretrix est.
Illex quid propriid.
Illusionis exempla juvenes meritis.
Imagines Manium majores vivis.
Imagines sudariorum quid ducuntur.
Imagines tales insculpta.
Imago Despara Carmelitana Neapoli.
Imago pro fabula vel similitudine.
Ima pro maxime abstracta.
Ima fluida pro intensissima.
Imberbe dorsum.

51. a. b. 159. a
 51. b
 255. b
 371. a
 ibid.
 144. b
 349. b
 255. b
 ibid.
 ibid.
 81. b
 252. a
 440. a
 457. b
 293. b
 ibid.
 ibid.
 ibid.
 386. a
 228. a
 ibid.
 164. b
 449. a
 376. b
 140. b
 16. a
 342. a
 463. a
 441. b
 117. b
 63. a
 260. b
 209. b
 33. a
 46. b
 460. a
 ibid.
 ibid.
 459. b
 480. a
 255. b
 460. a
 ibid.
 433. b
 323. b
 188. b
 435. a
 199. b
 326. b
 96. a
 392. a
 440. a
 Im-

I.

Iaculus à vociferatione.
Iacere contumelia.
Iacobum miseros generi sui.
Iacobus Anglia Rex.
Iacobus Anglia Rex, dissimulatur.
Iacobus Fuggerus.
Iacobus Roelantius Confiliarius.
Iacobus Roelantius verodavienorum Praefectus.
Iacobus Roelantius nobilitas.
Iacquelina Enquevoortia.
Iactura nomina talis & sefferis communia.
Iaculati in calum qui decantant.
Iaculati pro convitiari.
Iaculator quid.
Iambico carmine convitiatur.
Iambus dervit son convitiator.
Iani Antverpiensis descriptio.
Ianiculensis mons.
Ianiculensis pont, seu Xysti IV.
Iani duo in foro Romano.
Iani mercatorum conventus celebrat.
Iani non sunt tres in foro Romano.
Iani porta vel transmissio pervia.
Ianfenius centurio.
Ianfenius Gaudensis Episcopus.
Ianfenius laetus mercator.
Ianchina vestes, violaceae.
Ianchina palatia Episcoporum.
Ianus.
Ianus aut Iani peristylum.
Ianus medius & infimus.
Ianus primus vel summus.
Iapeti filius Prometheus.
Iapetus vel Iaphetus filius Noëmi.
Iasos Argonauta.
Iasos, velus quibus dederit Philippus bonus.
Iberi Hispani munda dicti.

5. b
 268. b
 162. a
 120. a
 162. a
 270. a
 277. a
 ibid.
 ibid.
 59. a
 434. b
 59. b
 274. b
 31. b
 18. b
 ibid.
 279. a
 219. b
 227. a
 279. a
 279. a. b
 ibid.
 279. a
 293. b
 14. b
 293. b
 237. a
 ibid.
 24. a
 279. a
 279. a. b
 ibid.
 130. b
 ibid.
 337. b
 46. a
 46. a

ET VERBORUM.

<i>Imbubinare.</i>	145.a	<i>In dominas ut abeunt viri.</i>	138.a
<i>Imbulitare.</i>	ibid.	<i>Indorum moderator Rex Catholicus.</i>	170.a
<i>Imis modulis cantare.</i>	131.a	<i>Indotata in viri potestate est.</i>	432.a
<i>Imitabilis paucis oculis.</i>	71.a	<i>Inducia in Belgio ab anno 12. hujus avi.</i>	44.b
<i>Imo fundo sit feni.</i>	412.a	<i>Indulgentia dirigitur viam cali.</i>	243.a
<i>Imos pedes pressare.</i>	328.a	<i>Indulgentia uberioris Roma.</i>	244.b
<i>Impares numeri paribus praeferant.</i>	258.b.	<i>Indulgentia hodie quid.</i>	244.a
<i>Imparia Superis oblata.</i>	259.a	<i>Indusium.</i>	280.a
<i>Impari lectis rara gratia.</i>	432.a	<i>Inempta dapes domino dulces.</i>	65.b
<i>Impar numerus mas.</i>	259.a	<i>Inempta dapes quid.</i>	ibid.
<i>Impensa cassa Lovanii.</i>	321.b	<i>Ineptendum in conviviis.</i>	94.b
<i>Impetratori utilis Mathematica.</i>	388.a	<i>Infamia maculosa.</i>	440.a
<i>Imperator nusquam sine aquila.</i>	451.a	<i>Infans à matre rubens.</i>	423.b
<i>Imperium pro exercitu.</i>	446.a	<i>Infans fascioli crepus.</i>	145.a
<i>Impetigo.</i>	358.a	<i>Infans si patrem imbulbitat.</i>	ibid.
<i>Impetus ut est virtus in juvene.</i>	400.b	<i>Infantes obligare grande crimen.</i>	425.b.
<i>Improbi patris improbus filius.</i>	402.a	<i>Infantes cur sub noctem exponantur.</i>	425.b
<i>Impunius.</i>	448.b	<i>Infantes exbua, qui ablatis.</i>	125.a
<i>Inamaresece</i>	285.a	<i>Infantes vni cur obligantur.</i>	301.a
<i>In arce vel carcere.</i>	443.b	<i>Infantia nati in senibus.</i>	300.b.
<i>Inane quis supplere.</i>	292.a	<i>Infantia nati quid.</i>	300.b
<i>Inane rerum quid.</i>	ibid.	<i>Infantium mucus ex navibus.</i>	ibid.
<i>Inanimatus explementum facere.</i>	ibid.	<i>Infantium periphrasis Belgica.</i>	301.a
<i>Inani pro paupere.</i>	329.a	<i>Infelix qui maccinis alienas naves tergis.</i>	96.a
<i>Inarimo insula.</i>	204.b	<i>Infelix qui non feni felicitatem, Biancis.</i>	349.a
<i>In calum exspuere.</i>	344.a	<i>Inferia pro exequiis.</i>	119.a
<i>Incendere annenam.</i>	247.a	<i>Inferis Dis de nigra pocula sibiham sava.</i>	79.a
<i>Incendere locum quid.</i>	ibid.	<i>Inferorum limen ad Avernum.</i>	36.b
<i>Incendit opus arificem.</i>	ibid.	<i>In flagranti, adag.</i>	443.a
<i>Incerti patris genitus.</i>	271.a	<i>Inferis pro dicace sine modo.</i>	149.b
<i>Incessus quos boes.</i>	35.b	<i>Ingenia ingenis juncti quos offendant.</i>	93.a
<i>Incidere pro adumpere.</i>	312.b	<i>Ingenis innata semina virtutum.</i>	391.a
<i>Incidit in foveam quam fecit.</i>	167.a	<i>Ingenis tani ante canos.</i>	52.a
<i>Incidit in Scyllam &c.</i>	137.a	<i>Ingenio sapimus.</i>	390.a
<i>Incipere petiti & spargi res.</i>	145.b	<i>Ingenia praxis.</i>	32.b
<i>Incivilis quid.</i>	377.b	<i>Ingeni qui.</i>	387.b
<i>Incessum & incoquere.</i>	275.b	<i>Ingenius.</i>	136.b
<i>Incessum petiti benefe.</i>	ibid.	<i>Ingratis, & ingratis quid.</i>	13.b
<i>Incommoda superstitio observantia.</i>	404.b	<i>In imis tabulis esse.</i>	425.a
<i>Incurstare honesti fues vitia.</i>	17.b	<i>Inire ab aliquo gratiam.</i>	56.b
<i>Incurstare parietes</i>	101.b	<i>Injuratus, qui non juravit.</i>	394.a
<i>Incurtus cur Hercules.</i>	332.b.	<i>In medio virtus.</i>	88.b
<i>Incedunt eandem tendere.</i>	20.a	<i>Innocentius XI. censura in LXV. propositi.</i>	18.b
<i>Incedere.</i>	27.b	<i>Innocentius X. fontes agenis aperuit.</i>	218.a
<i>Inclutus dives ut tractandus.</i>	106.b. & inde.	<i>Innocentius VIII. ex gente Cybo.</i>	179.a
<i>Inconabula pro iniitiis.</i>	461.a	<i>In nemus aufugere quid.</i>	407.b.
<i>Incus & sellu ad animum translati.</i>	20.a	<i>Innuere narium vel labiorum est.</i>	262.a
<i>In deliciis vaser.</i>	422.a	<i>Inoculare quid.</i>	86.3
<i>Index vocum Calepinianus.</i>	30.b	<i>Inopinari ad mensam invitare.</i>	31.a
<i>India Hispanii juncta per quos.</i>	453.b	<i>In orbem ducere quid.</i>	393.a
<i>Indicare, in emptione.</i>	133.b	<i>In praeceptis stare.</i>	354.b
<i>Indoliti tolerabiles quid scilicet.</i>	379.a	<i>In pontificalibus, proverb.</i>	214.a
<i>Indolere nihil iniquius, adag.</i>	342.a	<i>In puris & nudis, adag.</i>	425.b

IN-

INDEX RERUM

<i>Insanus campus monomachorum.</i>	440. a	<i>Intus & in ente novisse.</i>	342. a
<i>Inscriptio aque Felicit.</i>	235. a	<i>In udo, pro in labris.</i>	378. a
<i>Inscriptio arcus Fuggerorum.</i>	270. a	<i>In ueliva in Moldam.</i>	392. b
<i>Inscriptio urini Nervus.</i>	222. a	<i>In uersum plectrum quid.</i>	142. b. 343. a
<i>Inscriptio arcus Septimii.</i>	222. b	<i>Inuestis.</i>	370. b
<i>Inscriptio arcus Titi.</i>	223. a	<i>Inuideant Divi.</i>	421. b
<i>Inscriptio bibliotheca Angelica.</i>	236. a	<i>Invidia arugo animi.</i>	142. a
<i>Inscriptio bibliotheca Vaticana.</i>	235. b	<i>Invidia extrema in Austriacos.</i>	452. a
<i>Inscriptio de Aquilone & Hirpino.</i>	417. a	<i>Invidia sepe uisilis.</i>	327. a
<i>Inscriptio de Nemese seu Fortuna.</i>	435. a	<i>In vino veritas.</i>	90. a
<i>Inscriptio equorum colegerum subleua.</i>	232. b	<i>Invitâ Mutuod.</i>	346. b
<i>Inscriptio eorumdem quid tradiderit.</i>	233. a	<i>Invitiores ad sumus quot olim, & jam.</i>	307. a
<i>Inscriptio fontium in campo ugonis.</i>	218. a	<i>Invitis canibus venari.</i>	401. a
<i>Inscriptiones aque Virginis.</i>	218. a	<i>Invitis Divi.</i>	319. b
<i>Inscriptiones columnarum Roma.</i>	229. a	<i>Inumbrare.</i>	448. b
<i>Inscriptio Obelisci Esquilini.</i>	230. b	<i>Inumbrati mores, fucati.</i>	328. b
<i>Inscriptio Obelisci Flamini nova.</i>	231. a	<i>Ioanna Roberti sororis Mansoleum ubi.</i>	199. b
<i>Inscriptio Obelisci Flamini vetus.</i>	ibid.	<i>Ioanna Ferd. & Elisabeth. Caspel, filia.</i>	452. b
<i>Inscriptio Obelisci Lateranensis.</i>	231. a	<i>Ioannes à Ganda Se. Iij. couenator.</i>	350. a
<i>Inscriptio Obelisci Monticuli.</i>	236. b	<i>Ioannes à Torre Cremata.</i>	246. a. b
<i>Inscriptio Obelisci Vaticanis nova.</i>	230. a	<i>Ioannes eiusdem reditus in doses virginum.</i>	ibid.
<i>Inscriptio Obelisci Vaticanis vetis.</i>	ibid.	<i>Ioannis eiusdem mores.</i>	ibid.
<i>Inscriptio Panthei.</i>	322. a	<i>Ioannes Augustinus Baskerius.</i>	78. b
<i>Inscriptio statuae Alexandri Farnesii.</i>	213. b	<i>Ioannes Baptista Grammaus.</i>	42. a
<i>Inscriptio vetus de lata.</i>	125. a	<i>Ioannes Brechemius eiusque gens.</i>	59. a
<i>Insignia titulorum nobilium coronata.</i>	361. b	<i>Ioannes Buchius laudatus.</i>	255. a
<i>Institutionis genera duo.</i>	326. a	<i>Ioannes Brantius.</i>	298. a
<i>Institutionis, qua oratio, descriptio.</i>	ibid.	<i>Ioannes Bravo de Laguna.</i>	306. b
<i>Insolentia in navi Bruxellensi.</i>	124. a	<i>Ioannes Fuggerus.</i>	270. a
<i>Insolentia pro arrogantiâ &c.</i>	333. b	<i>Ioannes Georgius Suxovia Dux.</i>	120. b. 121. a
<i>Insolentia pro non usu.</i>	ibid.	<i>Ioannis Goropius, vide Brancus.</i>	311. a
<i>Instare pro serid petere.</i>	448. a	<i>Ioannes Hovius laudatus.</i>	265. a
<i>Instituti, instigatio.</i>	464. b	<i>Ioannes Laurencius Berninus.</i>	234. b
<i>Institores commetani Francosurtum.</i>	305. b	<i>Ioannes magister phurmacopani.</i>	56. b
<i>Institores nugarum.</i>	356. b	<i>Ioannes Malderus Episc. Aarverp.</i>	34. b. 254. b
<i>Institores proprii qui.</i>	ibid.	<i>Ioannes Nains, vide Nains.</i>	288. a
<i>Institor multa sapientia.</i>	ibid.	<i>Ioannes idem laudatus à Bandio.</i>	ibid.
<i>Insulbre qui populi.</i>	176. a	<i>Ioannes IV. Brab. erexit Scholam Levanii.</i>	33. b
<i>Insulbria metropolu Mediolanum.</i>	ibid.	<i>Ioannes Schoonbovius consularis.</i>	308. b
<i>Insulare carafa.</i>	82. b	<i>Ioannes Scrlapius Comes T. Hyius.</i>	161. a. 237. b
<i>Insulsa oratio, insulsus homo.</i>	192. b	<i>Ioannes Senator pater Rubenii.</i>	75. a
<i>Interream, excretatio.</i>	318. a	<i>Ioannes Stundon, k Meckliniensis.</i>	240. a
<i>Integer mensis, vitu &c.</i>	384. b	<i>Ioannes Sturmus.</i>	42. a. 110. a
<i>Intempetiva convivia reprobatâ.</i>	90. b	<i>Ioannu Standonck collegia.</i>	240. b
<i>Interrimentum.</i>	435. b	<i>Ioannu Vilesi instituta Stella.</i>	337. b
<i>Intervallu, ex intervullo.</i>	191. b	<i>Ioanis irreprehensibilu.</i>	92. b
<i>Invernia.</i>	230. a	<i>Ioanis Scholarii malè habitus Lovanii.</i>	1. b
<i>Inver utrumque tene.</i>	88. b	<i>Iona indignante.</i>	49. b
<i>Invinctus.</i>	102. b. 103. a	<i>Iona pisci placentinus.</i>	ibid.
<i>Invinctus Italicus ex maffio rubro.</i>	ibid.	<i>Iâ suprata à Iove.</i>	277. a
<i>Intolerantia merum.</i>	404. a	<i>Ioviani Pontani Epigramma.</i>	390. b
<i>Invenitum magno estimare, superbia.</i>	317. b	<i>Iovis astrum prosperum.</i>	394. a
<i>Inversum iurpi, malus &c.</i>	98. a. 342. a	<i>Iovis Foveis templum.</i>	231. b

ET VERBORUM.

<i>Iovis Olympici simulacrum, orbis mirae.</i>	220.a	<i>Italorum mores febrii.</i>	99.a
<i>Iovis pistoris ara.</i>	220.b	<i>Iter Ferd. Card. ex Italia in Ger.</i>	455.b.461.a.b
<i>Iovis sandalium, vel crepida.</i>	341.b	<i>Iuba & jubati.</i>	365.b.366.a
<i>Iovis stridulum fulmen.</i>	238.b	<i>Iuba pre coma humana.</i>	420.b
<i>Ira Deorum sed pluraliter.</i>	374.b	<i>Iubatus draco.</i>	166.a
<i>Ira erroribus vehemens.</i>	10.a	<i>Iubilans annus.</i>	247.b.248.a
<i>Ira commodare.</i>	327.a	<i>Iubilum.</i>	93.a
<i>Iraa mulieris descriptio.</i>	140.a	<i>Indai porcina incedendi.</i>	271.a
<i>Iratis Diis.</i>	319.b	<i>Indicaui homines pre suis moribus.</i>	50.a
<i>Ireneticum epulum.</i>	89.b	<i>Indico Tiresia stucier.</i>	33.a
<i>Iro, redire.</i>	164.b	<i>Inga, jugalis, Inne.</i>	24.b
<i>Iro & Hecale pauperior.</i>	92.a	<i>Ingera pre agris.</i>	272.a
<i>Irpex preprid agricolarum.</i>	283.a	<i>Ingis aqua fons Neapeli.</i>	197.a
<i>Irpex quale instrumentum.</i>	ibid.	<i>Ingun pre jugero.</i>	301.a
<i>Irpex rasti genus.</i>	ibid.	<i>Juliana Schetzia, masei Tucher.</i>	11.a
<i>Irisiensis genus triplex</i>	15.b.343.a	<i>Julianus obtruncatur a Septimio.</i>	222.b
<i>Irritamenta Deorum, homines.</i>	439.b	<i>Iul. Caesaris pratorium instar templi.</i>	234.b
<i>Irrorare pre suffillare.</i>	379.a	<i>Iul. Cæs. Scaligeri Epigr. in Antwerp.</i>	163.a
<i>Irruptio Gallorum Antverpia.</i>	159.a.256.a	<i>I. C. Scaligeri Epigr. in Bergomum.</i>	30.a
<i>Irus pre paupere.</i>	84.a.362.b	<i>I. C. Scaligeri Epigr. in Briziam.</i>	175.a.b
<i>Isaaci Casanbosi liber virulentus.</i>	9.b	<i>I. C. Scal. Epigr. in Francfortum.</i>	303.b
<i>Isabella Dncis Medicau. ossa ubi.</i>	199.b	<i>I. C. Scal. Epigr. in Genum.</i>	179.a
<i>Isabella Caroli V. Aug. mater.</i>	191.b	<i>I. C. Scal. Epigr. in Luccam.</i>	52.b
<i>Isabella heres regnorum Hispania.</i>	191.b	<i>I. C. Scal. Epigr. in Parmam.</i>	177.b.178.a
<i>Isabella nupsit Philippe Pulchro.</i>	ibid.	<i>I. C. Scal. Epigr. in Venetiam.</i>	170.b
<i>Isabella Lusitana nupsit Philippo bene.</i>	337.b	<i>I. Caesar scitilia pavimenta circumtulit.</i>	234.b
<i>Isabella, corrige, Juliana Schetz.</i>	1.a	<i>Iulius, nomen.</i>	182.a
<i>Ischia insula.</i>	204.b	<i>Iulius II. adem S. Petri incept.</i>	234.b
<i>It & issa Hebrais quid.</i>	384.a	<i>Iunio, meretrix apud Plautum.</i>	413.b
<i>Isicia quid.</i>	63.b	<i>Iunio quid preprid.</i>	ibid.
<i>Isicium Beneuense.</i>	ibid.	<i>Iunio quid preprid.</i>	ibid.
<i>Ismaël Abrahami ex Agare filius.</i>	196.a	<i>Iuno.</i>	24.b
<i>Isithmus perfedere, adag.</i>	413.a	<i>Iuno cencilias facunditatem.</i>	427.b
<i>Isithmus autemomastic.</i>	413.b	<i>Iuno Gabina.</i>	214.a
<i>Isithmus terra bimaris.</i>	ibid.	<i>Iuno bedie recundat vota.</i>	428.b
<i>Ister.</i>	305.a	<i>Iuno invocata a Passere.</i>	427.a
<i>Italia cunctarum terrarum Regina.</i>	151.b	<i>Iuno maritis professa.</i>	24.b
<i>Italia fructus in Belgica.</i>	321.a	<i>Iunone secundâ nuptiam inire.</i>	129.b
<i>Italia laudes.</i>	151.a.b	<i>Iunoni esse unmina.</i>	380.b
<i>Italia laudes Pliniana.</i>	152.a.b	<i>Iunonis awei.</i>	370.a
<i>Italia Musarum theatrum.</i>	151.b	<i>Iunonis Lucina templum.</i>	231.a
<i>Italia omnis cultura magistra.</i>	ibid.	<i>Iunoni vel divitiis fidentes.</i>	427.a
<i>Italia omnium terrarum alumna.</i>	152.a	<i>Iuno pre Lucina vel conjugio.</i>	275.a
<i>Italia erbis compendium.</i>	151.b	<i>Iuno pro vicine partu.</i>	ibid.
<i>Italia paradisi terrestriis.</i>	170.a	<i>Iuno Treianis infesta.</i>	374.b
<i>Italici cali temperies.</i>	196.b	<i>Iuno uxor Iovis.</i>	128.b
<i>Itali edunt ut vivant, non contra.</i>	180.b	<i>Ivo sanctus Aureliis studuit.</i>	34.a
<i>Itali gestibus concinnis loquuntur.</i>	383.a	<i>Iupiter arc a latens.</i>	369.a
<i>Itali in culmine qui.</i>	99.a	<i>Iupiter Capitolii & Imp. Rom. custos.</i>	220.b
<i>Itali laudant Antverpiam.</i>	46.a	<i>Iupiter conjugatus.</i>	128.b
<i>Italis aliunde quàm a cibus voluptas.</i>	180.b	<i>Iupiter cum Leda congressus.</i>	406.b
<i>Itali valitudini student, & negotiis.</i>	99.a	<i>Iupiter hâc stat.</i>	158.a
<i>Italorum iudicium acre.</i>	46.a	<i>Iupiter in aureum imbrem.</i>	369.a

INDEX RERUM

<i>Iupiter in Cygnum.</i>	406.b
<i>Iupiter miseratus Andropam.</i>	232.a
<i>Iupiter nec placet omnibus.</i>	343.a
<i>Iupiter pistor vel panarius.</i>	220.b
<i>Iupiter pro aibere.</i>	401.b
<i>Iupiter pro auro vel pecunia.</i>	369.a
<i>Iupiter pro summae.</i>	371.b
<i>Iupiter punit Lycanem.</i>	16.b. 17.a
<i>Iura ad homines spectant.</i>	449.a
<i>Iuraro in verba magistri.</i>	386.b
<i>Iurare in verba quid.</i>	ibid.
<i>Iurare Plutonia cornua.</i>	274.b
<i>Iuratus qui iuravit.</i>	394.a
<i>Iuric corpus, ojusque partes.</i>	9.a
<i>Ius, lex humana.</i>	449.b
<i>Ius praelatus Antiverpia quid.</i>	83.b
<i>Iusta pro operibus debitis.</i>	253.b
<i>Infirmas lex de amentibus.</i>	438.b
<i>Infirmians iura digesti.</i>	9.a
<i>Instituta & pietate reges Dii.</i>	444.a
<i>Institus Lipsius & spectatus.</i>	42.a 398.b
<i>Ius vestrum.</i>	83.b
<i>Invenalis exulavit.</i>	10.b
<i>Invenari pro agere more juvenili.</i>	464.a
<i>Invenari viriliter.</i>	403.b
<i>Invenire pro pueris.</i>	45.a
<i>Invenire pro juvenes.</i>	413.b
<i>Invenire quid propriid.</i>	ibid.
<i>Invenire antiquitatis igaavi.</i>	374.b
<i>Invenire parum cura cedant.</i>	463.b
<i>Invenire pro ad merces juvenum redire.</i>	170.b
<i>Invenire hilares & spectatus.</i>	362.a
<i>Invenire leviori cultu utatur.</i>	278.a
<i>Invenire mente senes.</i>	52.a
<i>Invenire ob qua a conjugio deterrentur.</i>	432.b
<i>Invenire quando currunt ad feneratoros.</i>	408.b
<i>Invenire iria numina colunt securius.</i>	373.a
<i>Invenire adhuc loquens dictata.</i>	407.a
<i>Invenire equitantis descriptio.</i>	417.b
<i>Invenire tempus pretiosum.</i>	463.b
<i>Invenire descriptio Lovanii ad stuporem.</i>	41.a
<i>Invenire viri statui.</i>	395.b 396.a
<i>Invenire distincta vitia.</i>	408.a.b & inde.
<i>Invenire frequentia quanta Lovanii.</i>	40.b
<i>Invenire levitas &c. descriptio.</i>	414.a.b
<i>Invenire vitia notat Poeta in Diogene.</i>	313.a
<i>Invenire maculam debet Iupiter.</i>	82.a
<i>Invenire rota.</i>	ibid.
<i>Invenire lunonem de adulterio interpollat.</i>	ibid.
<i>Invenire rota aligatus perpetuo voluitur.</i>	215.a.b
<i>Invenire socrum occidit.</i>	82.a

L.

<i>Labillo spumanti.</i>	181.a.b
<i>Lacerna cucullus separatus.</i>	206.b
<i>Lacerna ut differat a pennula.</i>	ibid.
<i>Lachrye una parcarum.</i>	70.a
<i>Lacus saxei figura, unde fons Roma.</i>	232.a
<i>Lacuna pro biatu aut vocatione.</i>	35.b
<i>Lacus aquarum.</i>	232.a
<i>Lacus Campaniae qui.</i>	185.a
<i>Lacus quid.</i>	ibid.
<i>Lacryma Christi.</i>	197.a
<i>Lacryma ex asinu meretricis.</i>	423.b
<i>Lacryma vini generis quale.</i>	197.a
<i>Lactes hominum & ovium.</i>	260.b
<i>Lactes pro iusticiis.</i>	ibid.
<i>Lactes quid propriid.</i>	ibid.
<i>Lactibus usi veteres in sacris.</i>	ibid.
<i>Lactuca pro lobis vel patagiis.</i>	280.a
<i>Lactuca hoc significat cur operosa.</i>	ibid.
<i>Ladislans vide Vladislans.</i>	460.b
<i>Ladidur unusquisque loco, ubi.</i>	93.a
<i>Lana chlamydis species.</i>	417.a
<i>Lana pro nobilibus.</i>	420.a
<i>Lana vestis militaris.</i>	ibid.
<i>Latitia perpetua raris.</i>	361.a
<i>Letus pro contentus.</i>	271.a
<i>Levia strata.</i>	283.a
<i>Legisium oppidum Bonaci.</i>	172.b
<i>Lais amplissimam mercedem posebat.</i>	409.b
<i>Lais meretrinx.</i>	ibid.
<i>Lais procax & lasciva.</i>	ibid.
<i>Lais totius Gracia pillea.</i>	ibid.
<i>Lallare quid & unde.</i>	383.b
<i>Limbore pro demulcere.</i>	342.b
<i>Lamina oppidum ad Aianem.</i>	215.b
<i>Lana caprina, adag.</i>	9.a
<i>Lances chrysendae.</i>	328.b
<i>Lango seu Cor. insula.</i>	265.b
<i>Lanz scobe perlucens.</i>	102.b
<i>Lapides designabant olim militaria.</i>	212.a
<i>Lapides hi sagitationem minuebant.</i>	ibid.
<i>Lapis primus pro primo militario.</i>	ibid.
<i>Lapitha equos primi exercere.</i>	205.b
<i>Lardum vel lardum.</i>	134.b
<i>Larec qui.</i>	39.a
<i>Larius lacus.</i>	161.b
<i>Larvas qui.</i>	47.b. 98.a
<i>Larva vel persona.</i>	98.a
<i>Latrebra pro infestis.</i>	394.a
<i>Latens draconis sub ovium pelle.</i>	437.a
<i>Laternansis templum aureum dictum.</i>	226.b
	Lase-

ET VERBORUM.

<i>Laetranensis Ecclesia sedes Pontificum.</i>	326.b	<i>Lamentia villanorum & avium.</i>	69.b
<i>Laetranensis Eccl. princeps Ecclesiarum.</i>	ibid.	<i>Lamororum fides magna apud danissas.</i>	408.b
<i>Laeterna à laetendo dicta.</i>	146.a	<i>Lamororum pueri.</i>	ibid.
<i>Laeterna dux via.</i>	ibid.	<i>Lamentus pro generoso & liberali.</i>	63.a
<i>Laeterna ex vesica.</i>	ibid.	<i>Lamentus quis.</i>	63.a. 278.a
<i>Laeterna laeternionum.</i>	ibid.	<i>Lazarus medicus celebris.</i>	252.b
<i>Laeterna iurda.</i>	ibid.	<i>Laander Albertinus laudatus.</i>	187.a
<i>Laeterna vitrea, cornua, charyacoa.</i>	ibid.	<i>Leber.</i>	63.a
<i>Laeterna nothilica.</i>	ibid.	<i>Leſſi Archaici.</i>	107.a
<i>Laeternarum auctor Prometheus.</i>	ibid.	<i>Leſſarii portantes Papam.</i>	249.b
<i>Laetæ augum in herba.</i>	417.a	<i>Leſſuli hortorum.</i>	66.b
<i>Laetii origines.</i>	209.a	<i>Legati seu praeſes Belgica.</i>	49.b. 44.a
<i>Latina via curſus.</i>	213.b	<i>Legatus Hiſp. aſurconem offert Papa.</i>	247.b
<i>Latina via cinerum cuſtos.</i>	213.a	<i>Legatus Romanus urinaſ veſperſus.</i>	317.a
<i>Latina via unde dicta.</i>	ibid.	<i>Legentes juris Lovanii ſex ordinarii.</i>	35.a
<i>Latini unde dicti.</i>	209.a	<i>Legem patere quam ipſo ſuſiſſi.</i>	167.a
<i>Latini rex.</i>	ibid.	<i>Legere pro docere.</i>	385.a
<i>Latium Silvium Latii rex.</i>	209.b	<i>Leges aptantur non aptant.</i>	84.b
<i>Latium Italia culmen.</i>	208.a	<i>Leges xii. tabularum à quibus.</i>	241.a
<i>Latium novum & vetus.</i>	ibid.	<i>Leges xii. tabularum laudatas.</i>	ibid.
<i>Latii utriusque termini.</i>	ibid.	<i>Leges de excubiis innovatas.</i>	297.a
<i>Latium omni dote beatum.</i>	ibid.	<i>Liges de expedita juſtitia.</i>	292.b
<i>Latium regnum regnorum.</i>	208.b	<i>Leges laetorum conviviorum.</i>	55.b. 56.a
<i>Latium regum ſcopus.</i>	208.2	<i>Leges non ſunt rei ludicra.</i>	444.a.b
<i>Laetantes oratores.</i>	93.b	<i>Leges quibus pax conjugiſ ſerveſtur. 142.a</i>	& inde.
<i>Laetare circum praedicta.</i>	352.b	<i>Legio pro legionariis.</i>	446.b.a
<i>Laetrans ſolidi ori.</i>	328.a	<i>Legio Semeleia.</i>	99.a
<i>Laetrina privatarum adium.</i>	154.2	<i>Legibus ſtudent Germani Lovanii.</i>	82.a
<i>Laetis claudere vel regere, quid.</i>	374.b. 300.a	<i>Legiſtatores intra urbem humari.</i>	213.a
<i>Laetum ungum.</i>	87.b	<i>Legulei diſpares de lana caprina.</i>	9.a
<i>Laetandi impedimenta quid extenſent.</i>	106.2	<i>Legumen in folliculis naſciſtur.</i>	134.b
<i>Lauda ſunt caſci Parmenſes.</i>	177.a	<i>Legumen quid.</i>	ibid.
<i>Lauda oppidum agri Mediolanenſis.</i>	ibid.	<i>Legum innocens peritiſa depreſſa.</i>	83.b
<i>Laudate pavone ſuperbior.</i>	370.a	<i>Legum lacum pervadiſ Rhodanus.</i>	38.a
<i>Laudes militis adoleſcentis.</i>	113.a	<i>Lenanus Barchus.</i>	96.a
<i>Laeterna tur magna.</i>	77.a	<i>Lenarum uſus deſteſtandus.</i>	104.b
<i>Laeterna dea ſurum.</i>	17.b	<i>Leodicenſes nepotes Bronſis &c.</i>	70.b
<i>Laeterna quibus ſuccenſent.</i>	77.a	<i>Leodicenſes ferri ſubſiſtores.</i>	ibid.
<i>Laeterna via.</i>	213.b	<i>Leodicenſis ager quàm vaſtus.</i>	ibid.
<i>Laeterna Aene conjux.</i>	210.a	<i>Leodicenſis populus religioſus.</i>	ibid.
<i>Laeternium oppidum.</i>	ibid.	<i>Leodici ferri copia.</i>	ibid.
<i>Laeterna Tullii epigramma.</i>	186.a	<i>Leodicum ſeu Legia qua urbi.</i>	ibid.
<i>Laeterniſ applauditur ab amicis.</i>	323.b	<i>Leodicum ſuo parit Aoniſſiti.</i>	ibid.
<i>Laeterna Tullius celebrat Pulſolanum Cic.</i>	186.a	<i>Leodicum urbi prima Eburorum.</i>	ibid.
<i>Laeterna Tullius Ciceroſis liberis.</i>	186.2	<i>Leonina pelli vulpina quando aſſuenda.</i>	16.b
<i>Laeternus Valla Campaniſ deleſtatis.</i>	193.b	<i>Leonum marmororum ſigna.</i>	236.b
<i>Laeternus Valla laudatus.</i>	ibid.	<i>Leopardiſ iuſer ſe conveni.</i>	29.a
<i>Laeterna praſa.</i>	208.2	<i>Leopoldi I. Aug. majores.</i>	454.2
<i>Laeterna ſedilia.</i>	315.a	<i>Leopoldus Archidux Muſſi dodici.</i>	460.b
<i>Laeterna vires Campani.</i>	208.a	<i>Leopoldus Caroli Archiduciſ filius.</i>	ibid.
<i>Laeternus Poſtularum ornatum.</i>	23.b	<i>Leopoldus Ferdinandi II. frater.</i>	121.a. 460.b
<i>Laet ſordes in ore proprio.</i>	113.2	<i>Leopoldus I. Caroli Archid. praeſeps.</i>	454.2
<i>Laetis & conſentis.</i>	119.2	<i>Leopoldus I. Ferdinandi I. abnepos.</i>	ibid.

INDEX RERUM

<i>Leopoldus I. Ferdin. II. nepos.</i>	454. a	<i>Libertas in futo eorumdem.</i>	52. b
<i>Leopoldus I. Ferdin. III. filius.</i>	ibid.	<i>Libertas jocandi in convivio.</i>	55. b
<i>Leopoldus I. patris succedit.</i>	459. b	<i>Libertas jocantium . anima convivii.</i>	92. b
<i>Leopoldus I. Pius, Felix, Augustus.</i>	ibid.	<i>Libethrides ob Orpheu dicta Musa.</i>	123. a
<i>Leo signum rabiosum.</i>	283. b	<i>Libido anhelu.</i>	126. b
<i>Leporum ferax Campinia.</i>	61. a	<i>Libidinantium pena.</i>	433. b
<i>Lepores frangere quid.</i>	372. a	<i>Libidinis furia exemplum.</i>	101. b
<i>Leporis prima gloria.</i>	181. b	<i>Libido immedicabilis.</i>	433. b
<i>Lesbia Casull.</i>	421. b	<i>Libido indurci consuetudinem.</i>	433. b
<i>Lesbia signabat Claudiam.</i>	ibid.	<i>Libido pro lubentia.</i>	52. a
<i>Lesbia sua cuique ad latui.</i>	ibid.	<i>Libido quadam abominanda.</i>	33. 1. a
<i>Lesbius morbus.</i>	300. b, 302. a	<i>Libitina.</i>	80. b
<i>Lessius moralis Theologus Soc. Iesu.</i>	120. a	<i>Libra cum lancibus.</i>	843. b
<i>Leithargus.</i>	89. a	<i>Libra isorropia, seu aequilibrium.</i>	ibid.
<i>Leithargus unde.</i>	363. b	<i>Libra . flatera, trinita, discrimen.</i>	ibid.
<i>Levatis, honores nacti.</i>	333. a	<i>Libra tres pretium fidei publica.</i>	289. a, b
<i>Leucefia Sirenum una.</i>	26. b	<i>Libra tres quantum pretium.</i>	ibid.
<i>Leucobors amore captus Sol.</i>	395. a	<i>Libra flandrica quantii.</i>	73. b
<i>Leviur spulâ.</i>	371. a	<i>Librantes oculi quid.</i>	346. a
<i>Levis in gravitatio.</i>	318. b	<i>Libri decoctum exhibendi.</i>	78. a
<i>Levo pro demo</i>	345. b	<i>Libros agitare quid.</i>	460. a
<i>Leurochus filios dimittit.</i>	195. b	<i>Libros vivere quid.</i>	ibid.
<i>Lex barbara monomachorum.</i>	442. b	<i>Licari & lictuari.</i>	133. b
<i>Lex convivii dicta iudicia &c.</i>	56. a	<i>Licini divites & decoctores.</i>	27. 1. a
<i>Lex de excubitis personalibus.</i>	297. a	<i>Licinorum primus de oculis creditoribus.</i>	ibid.
<i>Lex de minoribus etate.</i>	300. a, b	<i>Licini prodest agaticum.</i>	255. a
<i>Lex in monomachos leviur, barbara.</i>	442. b	<i>Ligna Sirenum una.</i>	26. b, 203. b
<i>Lex pro consuetudine.</i>	ibid.	<i>Ligna dimidiata.</i>	108. b
<i>Lex puellaris pro dominatu uxorio.</i>	147. b	<i>Ligna & salem prebebant Parochi.</i>	168. b
<i>Lex Regia de excubitis</i>	286. b	<i>Ligna so. aria numero venalia.</i>	108. b
<i>Lex Regia de objectu nlo.</i>	294. a	<i>Lignis abunda Eubantia.</i>	40. a
<i>Lex talibus armâ Hebraeos.</i>	443. a	<i>Lignus multis affueti.</i>	172. b
<i>Lex talibus apud Romanos.</i>	ibid.	<i>Lignus qui.</i>	ibid.
<i>Lex saltem culpa à Favovino.</i>	ibid.	<i>Lignus termini.</i>	ibid.
<i>Lib illa probu. tem fructus indicat.</i>	109. b	<i>Ligare . pro alterere.</i>	71. a
<i>Libellio . libellio . scriba.</i>	272. b	<i>Ligare diaria, id est mandere.</i>	295. a
<i>Libet aperit pratoriam.</i>	102. a, 262. a	<i>Ligare quid propriè.</i>	207. a
<i>Libera religio sperata in Anglia.</i>	120. b	<i>Limo saiyra.</i>	339. a
<i>Libet audax fuit vulgus.</i>	84. b	<i>Limbus.</i>	202. b
<i>Libet etiam Sol.</i>	85. a	<i>Limen verum pro initio.</i>	320. a, 434. a
<i>Liberti ad studia urgendi.</i>	463. a, b	<i>Limis subridere.</i>	95. a
<i>Liberti edu. anur sine N. mine.</i>	380. a, b	<i>Limis rapere.</i>	95. a
<i>Liberti flos gloriæ animorum.</i>	55. b	<i>Limis iurei quandoque blandientium.</i>	ibid.
<i>Liberti leior</i>	262. b	<i>Limonia mala.</i>	102. a
<i>Liberti molliis in Hispania eductantur.</i>	400. a	<i>Limo notare.</i>	95. a
<i>Liberti pignora inter marem & feminam.</i>	359. b	<i>Lima xylina.</i>	279. b
<i>Liberti & Veneri dedita mulieres.</i>	126. b	<i>Lindus à lingendo dicti.</i>	255. b
<i>Libet libertati Deus.</i>	85. a	<i>Lindus cur glutinosi.</i>	ibid.
<i>Libet loquendi libertatem dat.</i>	84. b	<i>Lindus profunt toti thoraci.</i>	255. b
<i>Libet pro Bactro.</i>	ibid.	<i>Lindus quid.</i>	ibid.
<i>Libet vices addit . spem reducit.</i>	85. a	<i>Lindanus Episcopus Gandensis.</i>	34. b
<i>Libet unde dictus.</i>	84. b	<i>Ligare vinum & dolium.</i>	65. b
<i>Libertas aurea Lucanorum.</i>	52. b	<i>Lingua Belgica aliam vincere potest.</i>	371. b
		<i>Lim-</i>	

ET VERBORUM.

<i>Lingua Belgica non excellitur.</i>	371. b	<i>Locus in circo unde flexus.</i>	368. a
<i>Lingua Belgica panno cum laude nescitur.</i>	ibid.	<i>Locus in conviviis saepe offendit.</i>	93. a
<i>Lingua effusior.</i>	443. b	<i>Locus ubi studebat Scholarium.</i>	323. a
<i>Lingua exerta, sanne species.</i>	343. a	<i>Lodolpinus adulter.</i>	301. a
<i>Lingua quamvis canis Apula.</i>	ibid.	<i>Lodices.</i>	85. a
<i>Lingula piscis.</i>	174. a	<i>Loliginis succus.</i>	148. a
<i>Lini praefantia apud Cadurcos.</i>	127. a	<i>Loligo cur nigra.</i>	ibid.
<i>Linteae filia curanda.</i>	135. b	<i>Loligo piscis quis.</i>	ibid.
<i>Linteae mollii pro mucicinis.</i>	90. a	<i>Loliana clades.</i>	451. a
<i>Linteae piscanda, firmanda, excusatio uxoris.</i>	138. b	<i>Londinensis turris altitudo.</i>	109. b
<i>Linteae suppellex indies teritur.</i>	135. b	<i>Longae regum manus.</i>	145. a 337. a
<i>Linternensis turris.</i>	185. b	<i>Longa folia campanum.</i>	408. a
<i>Lintarum vitam occursum Venetiis.</i>	171. a	<i>Longa Maura.</i>	301. a
<i>Lintres & sapha relicta ab Hollandis.</i>	157. a. b	<i>Longobardi deleverunt Capnam.</i>	192. a
<i>Lintrium numerus Venetiis.</i>	171. a	<i>Longobardi infestant Campaniam.</i>	191. b
<i>Lintrium occursum cur vitandus.</i>	ibid.	<i>Longum pro magno.</i>	155. a
<i>Lippus & sonforibus notum, adag.</i>	32. a	<i>Lopodyfia.</i>	273. b
<i>Lippi Epigr. de P. pino.</i>	194. b	<i>Lopodytes.</i>	ibid.
<i>Lippi Epigr. in Antverpiam.</i>	26. a	<i>Loquacitas descripta.</i>	419. a
<i>Lippi opino de castris Caesaris Lovanii.</i>	320. a	<i>Loquacitas nexia.</i>	304. a. b
<i>Lippius in Senecam & Tacitum.</i>	398. b	<i>Loquaculi juvenes.</i>	418. b
<i>Lippius laudatus.</i>	ibid.	<i>Loqui bene nobilis distat.</i>	383. a
<i>Lippius Lovanii docuit.</i>	42. a	<i>Loqui ex ore quid.</i>	419. a
<i>Lippius magnitudinem Rem. extulit.</i>	398. b	<i>Loqui ex pectore quid.</i>	ibid.
<i>Lippius notatus.</i>	283. b 284. a	<i>Loquitur cum militia dux.</i>	113. a
<i>Lippus Princeps ibi commendatur.</i>	398. b	<i>Lotharingia Gallis & Suecis infesta.</i>	461. b
<i>Lira nuptia Philippi Pul. tri facta.</i>	452. b	<i>Lotharingia in Austria.</i>	38. b
<i>Liravos passus Compinia.</i>	61. a	<i>Lotum gustasti, adag.</i>	400. b
<i>Lira amnis C. mpania.</i>	184. a	<i>Lotophagorum fabula.</i>	ibid.
<i>Liris alumnus. G. urnis.</i>	ibid.	<i>Lotus arbor.</i>	ibid.
<i>Liris, Silerus. mare. termini Campani.</i>	183. a	<i>Lovanienso calum laudatur.</i>	321. b
<i>Liri Cavares & Tofia.</i>	402. a	<i>Lovanienfes doctores erudit.</i>	8. b
<i>Litis ejusdem contraria dilemma.</i>	ibid.	<i>Lovanienfes mathematici.</i>	42. a
<i>Litis ejusdem sententia.</i>	ibid.	<i>Lovanienfes mulieres in funere.</i>	105. a. b
<i>Lis de lana caprina, adag.</i>	9. a	<i>Lovanienfes passus Caminia.</i>	61. a
<i>Livius filius.</i>	192. a	<i>Lovanienfis calis clemensia.</i>	321. b
<i>Livium Africa Annibali.</i>	ibid.	<i>Lovanienfis schola exteris frequentata.</i>	36. a
<i>Livium aut Livium.</i>	ibid.	<i>Lovan. s. bola inter cotas cminet.</i>	34. a
<i>Livium exilio S. pious nobile.</i>	ibid.	<i>Lovanienfis religio, fides, opes &c.</i>	33. a. b
<i>Livium flumen etiam Clivis.</i>	ibid.	<i>Lovanienfium mulierum oblatio.</i>	105. b
<i>Livostrova in camera transiere.</i>	235. a	<i>Lovan. mulierum parentalia.</i>	105. a
<i>Livostrovum in genere nupti.</i>	234. b	<i>Lovanienfium Petromannus.</i>	39. a
<i>Livostrovum quid propriid.</i>	ibid.	<i>Lovanii aer doctrinam spirat.</i>	42. a
<i>Liviera Pythagora.</i>	381. a. b	<i>Lovanii amantia descripta.</i>	321. b
<i>Livri libri superfluit xxxv.</i>	398. a	<i>Lovanii ancilla cantans Latine.</i>	42. a
<i>Livius Drusus fegregavi primus turbam.</i>	317. b	<i>Lovanii famuli studium.</i>	42. b
<i>Livius legendus nobili.</i>	398. a	<i>Lovanii matres & filia Latine sciunt.</i>	ibid.
<i>Livius libros cxi. scripsit.</i>	ibid.	<i>Lovanii optimi Academia.</i>	321. b
<i>Livrea vestii famulorum.</i>	118. b	<i>Lovanii porta vinearum.</i>	320. b
<i>L. Annus Florus.</i>	398. a	<i>Lovanii videntur arma Latine boare.</i>	42. b
<i>L. Ann. Seneca laudatus.</i>	398. b	<i>Lovanium accersit viri doctissimi.</i>	41. b
<i>Lovae filiam in matrimonium.</i>	450. b	<i>Lovanium, anagramma, vinum ale.</i>	320. b
<i>Locus comitatus.</i>	289. b	<i>Lovanium de voca.</i>	33. a

INDEX RERUM

<i>Levanium D. Petro sacrum.</i>	39.3	<i>Ludovici Sueffani diſſum pro Fuſquine.</i>	357.1
<i>Lubricar.</i>	411.3	<i>Ludovicus XIII. vixit monomachium.</i>	302.5
<i>Lubrica Venerea cur.</i>	423.2	<i>Lud. Nonnus. vide Nonnus.</i>	149.5. 350.2
<i>Lucca & Lucani.</i>	52.5	<i>Lud. Schornus di ſicariis peritus.</i>	9.5. 10.2
<i>Luccunorum ſymbolum, LIBERTAS.</i>	ibid.	<i>Ludovicus Schornus conſularis, V. N.</i>	9.5
<i>Lucerna propriè quid.</i>	12.3	<i>Lues autonomaſticè.</i>	423.1
<i>Lucerna ſine luce.</i>	ibid.	<i>Lues Venerea di Deo immiſſa.</i>	300.5
<i>Lucorum tribus.</i>	206.2	<i>Lugdunum tun.</i>	33.2
<i>Lucia ſanctum, caupona.</i>	207.2	<i>Luna Venerea ubominanda.</i>	423.2.5
<i>Lucifer princeps tenebrarum.</i>	274.5. 275.2	<i>Luis Venerea deſcriptio.</i>	300.5
<i>Lucili erudito.</i>	331.2	<i>Luis Venerea piſſima ſpecies.</i>	ibid.
<i>Lucili fragmenta tantum ſuperſunt.</i>	ibid.	<i>Lumbi habent ſemina generationis.</i>	426.5
<i>Lucilius minor Diogene in carpento.</i>	331.5	<i>Lumbi impleti illuſionibus.</i>	ibid.
<i>Lucilius ſutya Romana inventor.</i>	331.2	<i>Lumbi quæ corporis pari.</i>	ibid.
<i>Lucilius urbem ſecuit.</i>	334.2	<i>Lumbi ſedes libidinis.</i>	ibid.
<i>Lucina templum.</i>	231.5	<i>Lumbricorum auma.</i>	271.5
<i>Lucina Inno.</i>	24.5	<i>Lumbrici pro hominibus viliſſimis.</i>	ibid.
<i>Luciolus, ſilioli nomen.</i>	144.5	<i>Lumina detortus.</i>	329.5
<i>Luciſprifa indigere.</i>	340.5	<i>Luna antiquiores qui.</i>	404.5
<i>Luce. Ceru Sylla morbo pediculi obiit.</i>	264.2	<i>Luna dominatus in corpora humana.</i>	253.2
<i>Lucius famoſus hiſtrio.</i>	202.5	<i>Luna media ſignum caupona.</i>	307.2
<i>Lucius piſcis frequens ubi.</i>	69.2	<i>Luna pro menſe.</i>	297.5
<i>Lucius piſcis eſcu nquantium.</i>	ibid.	<i>Luſuria. ephemeridos.</i>	71.2. 388.2
<i>Lucra olim Mercurium rogatu.</i>	71.5	<i>Luſuriam quid complectantur.</i>	388.2
<i>Lucratius oſſa Marium obſidet.</i>	216.2	<i>Lurcare & lurconi.</i>	377.2
<i>Lucrè fiducia.</i>	139.2	<i>Lurco.</i>	260.2
<i>Lucrina conchyliu.</i>	190.5	<i>Lupu Romuli & Remi.</i>	210.2.5
<i>Lucris inuexu pericula.</i>	84.2	<i>Lupatium.</i>	12.5
<i>Lucius amico ſignificatus leuior.</i>	76.5	<i>Lupi, ſigna militaria.</i>	346.5
<i>Lucubrare & lucubrationes.</i>	250.5	<i>Lupuli Aſſiani.</i>	66.2
<i>Lucubratio antelucana ſerior veſpertina.</i>	253.5	<i>Lupuli ſilveſtres.</i>	66.2
<i>Lucullanus ager quis.</i>	218.2	<i>Lupuli ſtoloni vice uſparagorum.</i>	ibid.
<i>Luculli canaculum Apello.</i>	165.2	<i>Lupulo condiſtur zythum.</i>	ibid.
<i>Luculli congreſſus cum Cicerone.</i>	165.5	<i>Lupulus vel lupus ſaliſarius.</i>	ibid.
<i>Luculli diſſita.</i>	185.5	<i>Lupus piſcis.</i>	69.2
<i>Luculli villa dua in Campani.</i>	ibid.	<i>Lupus ad Parpuram deſtinatus.</i>	346.5
<i>Luculli villa Miſenſis quanti.</i>	ibid.	<i>Lupus profeſſor Regini.</i>	ibid.
<i>Luculli vita elegans & ſumptuoſa.</i>	ibid.	<i>Lupus vorago Chriſtiſſima inſignitatus.</i>	ibid.
<i>Lucullus otiaſus in Campani.</i>	193.2	<i>Luſſis intentio magna.</i>	291.5
<i>Lucullus decimas Heruli diſcivit.</i>	333.2	<i>Luſſiſſe piſa piaculum maris.</i>	143.2
<i>Lucus ſerena, oppidum.</i>	218.5	<i>Luſus maris viſitandus.</i>	143.5
<i>Lucus quid.</i>	357.2	<i>Luſus pro unimi remiſſione.</i>	160.2
<i>Ludere potarum proprium.</i>	19.2	<i>Luſtitanus aleator cum Henrico IV. luſi.</i>	436.2
<i>Ludere pro fallere & deſolare.</i>	271.5	<i>Luſitanus idem circumſcripſor.</i>	ibid.
<i>Ludi circenſes di circè diſſi.</i>	225.2	<i>Luſitanus idem ex circumſcriptione obiit.</i>	ibid.
<i>Ludi conſuales in ruptu Sabinarum.</i>	ibid.	<i>Luſitanus idem quantum lucratus.</i>	ibid.
<i>Ludi equitum Neapoli.</i>	201.5	<i>Luſon pellis lue taſtorum.</i>	423.2
<i>Ludi in circè vari.</i>	225.2	<i>Luſoria viſtus carior.</i>	39.5
<i>Ludi quando dicantur commiſſi.</i>	82.2	<i>Luſotiani Academia.</i>	38.2
<i>Ludi ſeculares olim Romæ.</i>	248.2	<i>Luſo meliore formari Bruſſellenſes.</i>	44.5
<i>Ludo hoc iterum nolim me includere.</i>	326.5	<i>Luſitanſe praliu morio Guſtavi clarum.</i>	454.5
<i>Ludorum magnificentiæ Neapoli.</i>	201.5	<i>Luſoria perverſi gaudet.</i>	90.5
<i>Ludos conſuales quis primus præbuit.</i>	225.2	<i>Luſtrare pro abundare.</i>	66.2

Lu-

ET VERBORUM.

<i>Laqueus pro epulo.</i>	92.2	<i>Magnetis vi in balneo Cantorelli.</i>	116.b
<i>Laqueus Romanorum in nullis.</i>	174.b	<i>Magni animi virtutes.</i>	442.2
<i>Laqueus à solvendis curis.</i>	5.b	<i>Magnus viri in arte reverentia.</i>	382.2
<i>Lycambe Archilochi fuer.</i>	29.b	<i>Magni viri ex humili sepe parria.</i>	302.b
<i>Lycambe laqueos se prescevit.</i>	ibid.	<i>Magnusiaci perna.</i>	261.2
<i>Lycam Gradum orbibus clarum.</i>	8.b	<i>Magnusiacus ager ab Halberstadio vastum.</i>	161.2
<i>Lycan & pessi Lycania.</i>	16.b	<i>Maia genitrix . Mercurius.</i>	71.b
<i>Lycurgi lex in calibet.</i>	129.2 b	<i>Maialis perunula.</i>	261.2
<i>Lycurgus educationis vim in exenlis.</i>	461.b	<i>Maialis porcus castratus.</i>	260.b
<i>Lycurgus legis philosophus &c.</i>	45.2	<i>Maialis unde sic dictum.</i>	ibid.
<i>Lysus vir Antopa.</i>	232.2	<i>Majestas auri . divitiarum &c.</i>	356.b
<i>Lympha ablucens manibus.</i>	55.2	<i>Maignardus Calstrius eques Lovan.</i>	277.2
<i>Lymphatum vinum . lymph. montem gignit.</i>	52.2	<i>Majores notii . seu quam nesciantur.</i>	341.2
<i>Lyrici carminis usus.</i>	372.b	<i>Majores qui.</i>	321.b
<i>Lyricorum argumenta qua.</i>	ibid.	<i>Majorum forte non contenti.</i>	302.2

M.

<i>Macellum.</i>	138.b	<i>Mala carbene notantur.</i>	97.2
<i>Macerare pro pauperare.</i>	115.b	<i>Mala gaudia Venus.</i>	426.b
<i>Macratensis Academia.</i>	34.2	<i>Malderus Episcopus Antverpiensis.</i>	254.b
<i>Macbaon.</i>	67.b	<i>Malderus idem Levanius Doctor.</i>	34.b
<i>Machina quid propriè.</i>	156.b	<i>Malderus laudatus.</i>	242.2
<i>Machumetis II. Hyduntem capis.</i>	196.b	<i>Malo . cementorum factis.</i>	51.b
<i>Macies in adagra unde.</i>	423.2	<i>Mali corvi malum ovum . adag.</i>	402.2
<i>Macra amari.</i>	178.b	<i>Malinam . Brabantia Senator.</i>	285.b
<i>Macra spes pro exili.</i>	303.2	<i>Male accepto stultus sapit.</i>	413.b
<i>Macropedius . comica excelluit.</i>	59.b	<i>Male . malo . geminatis.</i>	70.2
<i>Macropedius IV linguarum peritus.</i>	ibid.	<i>Malis effeminatus.</i>	355.b
<i>Macste animi formula qua.</i>	344.2 b	<i>Malum omne à Dei neglectu.</i>	380.2 b
<i>Macste particula usus.</i>	ibid.	<i>Malum personam . quam faciem.</i>	28.b
<i>Macste . quasi magni aucte.</i>	ibid.	<i>Mamma . mater.</i>	124.b. 125.2
<i>Macstra sermo quid.</i>	119.2	<i>Mammâ nostratibus ultimâ acutâ.</i>	125.2
<i>Macstra pro pistore.</i>	ibid.	<i>Manaca vox Arabica.</i>	382.2
<i>Macstra quid.</i>	ibid.	<i>Mancinelli lima.</i>	193.b
<i>Macenas . munificens . convivator.</i>	263.b	<i>Mundus . u . terculamentum.</i>	125.2
<i>Macenati villa Tiburtina.</i>	213.2	<i>Manero pro expellere.</i>	166.2
<i>Magicum signum Mercurii.</i>	289.2	<i>Manes . corpus sueratum Epicuro.</i>	374.b
<i>Magirus.</i>	103.b	<i>Manes Dei pro moritur.</i>	311.b. 312.2
<i>Magister Ioannes . pharmacopaeus.</i>	56.b	<i>Manes olim in magna reverentia.</i>	324.2
<i>Magister Mercurius . medicamentum.</i>	424.2	<i>Manri pro Diu habiti.</i>	ibid.
<i>Magistratus Hallarum qua.</i>	308.b	<i>Manes sui fabula Epicureis.</i>	376.b
<i>Magistratus nota in peria quid.</i>	118.b	<i>Mango equorum curator.</i>	69.2
<i>Magistratus presentantur Duci Brab.</i>	275.b	<i>Maugones qui dicantur.</i>	69.2 b
<i>Magistratus summi de se pluraliter.</i>	319.2	<i>Mange pro mercium fucatore.</i>	109.2
<i>Magistratus super carceres epulabantur.</i>	202.2	<i>Manica ab exomide discrepantes.</i>	259.b
<i>Magistri sub censuram poëta veniunt.</i>	9.b	<i>Manica byssina.</i>	ibid.
<i>Magistri timidi.</i>	8.b	<i>Manica serica done data Principi.</i>	93.2
<i>Magna libra pro magni ponderis.</i>	445.2	<i>Manica stringere quid.</i>	155.2
<i>Magna exempla dare.</i>	31.b	<i>Manipuli militares.</i>	297.b
<i>Magnanimi pro ambitiosi.</i>	13.2	<i>Manipulus pro manipularis.</i>	446.2
<i>Magnarii negotiatores . mercatores.</i>	298.2	<i>Mansfeldius juveni Hollandos.</i>	162.2
<i>Magnates ab excubiis liberi.</i>	298.b	<i>Mansfeldius prado cum militibus.</i>	287.b
		<i>Mansfeldi pro nocte Petri Ernesti.</i>	220.2
			<i>Mank</i>

INDEX RERUM

<i>Manifeli</i> , vide <i>Petrus Ernestus</i> .	220.a	<i>M. Scaurus quot domeris.</i>	57.b
<i>Manusuetudo</i> calis Belgici.	455.a	<i>Mare celo confundere</i> , adag.	139.a
<i>Manile</i> vel <i>manile</i> .	100.b	<i>Mares castrari</i> vetus <i>Nerva</i> .	222.a
<i>Maniculum</i> quasi <i>manustorium</i> .	ibid.	<i>Marforius respondet Pasquino</i> .	221.a
<i>Manicula</i> nummos <i>pauperum</i> abdidit.	438.b	<i>Marforius nudo dictus</i> .	ibid.
<i>Manicula</i> quid.	ibid.	<i>Marga medicamen agrorum</i> .	69.a
<i>Manicularius</i> .	438.b	<i>Marga terra</i> adopi.	ibid.
<i>Manica</i> conditor.	177.b	<i>Maria filia Alberti V. Bavari</i> .	460.b
<i>Manica</i> lani & <i>descriptio</i> .	ibid.	<i>Maria eadem mater Leopoldi</i> .	ibid.
<i>Manica</i> hodie <i>pariet</i> suo <i>Duci</i> .	ibid.	<i>Maria Burgunda mater Philippi Pulchri</i> .	454.a
<i>Manica</i> Italia civitum antiquissima.	ibid.	<i>Maria Burg. nupsit Maximiliano</i> .	43.b 154.b
<i>Manica</i> <i>varios</i> habuit <i>dominos</i> .	ibid.	<i>Maria Lusitana mater Odoardi Farnesi</i> .	254.a
<i>Manum</i> <i>digitis</i> <i>stringere</i> , <i>amoris</i> .	107.b	<i>Maria Regis Catholici filia</i> .	120.a
<i>Manum</i> <i>ferula</i> <i>subduxisse</i> quid.	146.b 147.a	<i>Marica alius Circe</i> , alius <i>Venus</i> .	134.a
<i>Manus</i> <i>ante</i> <i>mensam</i> <i>abluenda</i> .	55.a	<i>Marica</i> <i>Dea</i> & <i>nympha</i> .	ibid.
<i>Manus</i> <i>à</i> <i>serge</i> <i>retorta</i> <i>otantium</i> .	7.a	<i>Marina</i> <i>exhalatio</i> <i>vomitum</i> <i>ciet</i> .	124.a
<i>Manus</i> <i>in</i> <i>pectore</i> <i>ponenda</i> .	464.b	<i>Mari</i> <i>expert</i> <i>vinum</i> .	101.b
<i>Manus</i> <i>manum</i> <i>fricas</i> , adag.	269.b	<i>Mari</i> <i>sponsalia</i> <i>Venetii</i> .	171.a
<i>Manus</i> <i>pro</i> <i>potestate</i> .	75.a	<i>Mari</i> <i>per</i> <i>cuniculum</i> <i>captas</i> <i>evadere</i> .	216.a
<i>Manus</i> <i>quibus</i> <i>libera</i> , <i>longa</i> .	245.a	<i>Mari</i> <i>Præstus</i> <i>obfessus</i> <i>à</i> <i>quo</i> .	ibid.
<i>Manus</i> <i>quicquid</i> <i>ad</i> <i>pectus</i> <i>manicis</i> .	937.a	<i>Mari</i> <i>se</i> <i>ipse</i> <i>interfecit</i> .	ibid.
<i>Manus</i> <i>Regum</i> <i>longa</i> .	278.b	<i>Mari</i> <i>vir</i> <i>fertissimus</i> .	ibid.
<i>Mappa</i> <i>brevis</i> <i>lintea</i> .	245.a 337.a	<i>Mari</i> <i>are</i> <i>pro</i> <i>nuptiis</i> <i>fungere</i> .	345.b
<i>Mappa</i> <i>clavis</i> <i>purpureis</i> <i>varietas</i> .	100.a	<i>Mari</i> <i>quos</i> <i>horis</i> <i>adrius</i> <i>conjuges</i> .	127.a
<i>Mappa</i> <i>inferendis</i> <i>mensis</i> <i>non</i> <i>adhibita</i> .	202.b	<i>Mari</i> <i>avaro</i> <i>uxor</i> <i>fit</i> <i>prodiga</i> .	141.a
<i>Mappa</i> <i>interna</i> <i>pro</i> <i>collariis</i> .	100.b	<i>Mari</i> <i>Æneis</i> <i>legenda</i> <i>nobilis</i> .	398.a
<i>Mappa</i> <i>interna</i> <i>qua</i> .	280.a	<i>Marra</i> <i>quid</i> .	66.a
<i>Mappa</i> <i>ex</i> <i>quo</i> <i>loco</i> <i>mittebatur</i> <i>in</i> <i>ludis</i> .	ibid.	<i>Marra</i> <i>tundere</i> .	ibid.
<i>Mappa</i> <i>figura</i> <i>precipitasti</i> <i>Diaboli</i> .	ibid.	<i>Marforia</i> <i>gens</i> .	149.b
<i>Mappa</i> <i>frequentior</i> <i>quid</i> .	202.b	<i>Mari</i> <i>Campaniam</i> <i>restituit</i> <i>Græcis</i> .	191.b
<i>Mappa</i> <i>Hadr. Tunio</i> <i>mensa</i> <i>instrata</i> .	100.a	<i>Mari</i> <i>favet</i> <i>Austriaci</i> .	220.b
<i>Mappa</i> <i>in</i> <i>ludis</i> <i>à</i> <i>quo</i> <i>mittebatur</i> .	ibid.	<i>Mari</i> <i>Gradivus</i> <i>exira</i> <i>urbem</i> <i>culens</i> .	399.b
<i>Mappa</i> <i>ludorum</i> <i>signum</i> .	202.a	<i>Mari</i> <i>signum</i> .	236.b
<i>Mappam</i> <i>mittendi</i> <i>moi</i> , <i>unde</i> .	202.a	<i>Mari</i> <i>populi</i> <i>qui</i> .	212.b
<i>Mappa</i> <i>pro</i> <i>convivio</i> .	202.a	<i>Mari</i> <i>pro</i> <i>fortitudine</i> .	113.a
<i>Mappa</i> <i>pro</i> <i>ipso</i> <i>ludit</i> .	100.a	<i>Mari</i> <i>pro</i> <i>Martii</i> <i>astre</i> .	169.a
<i>Mappa</i> <i>quid</i> <i>propriz</i> .	ibid.	<i>Mari</i> <i>pro</i> <i>milite</i> .	74.a
<i>Marcannus</i> <i>Clivia</i> <i>Dux</i> .	100.2	<i>Mari</i> <i>Quirinus</i> <i>intra</i> <i>urbem</i> <i>culens</i> .	399.b
<i>Marcannus</i> <i>duce</i> <i>Rossemio</i> <i>Brabantiam</i> <i>vastat</i> .	72.b	<i>Marte</i> <i>quo</i> <i>possum</i> , <i>quid</i> .	344.b
<i>Marcellina</i> <i>mocha</i> .	ib.	<i>Marte</i> <i>sue</i> <i>lis</i> <i>decurrat</i> .	ibid.
<i>Marcellus</i> <i>ubi</i> <i>tumultu</i> .	300.b	<i>Martia</i> <i>aquarum</i> <i>purissima</i> .	215.a
<i>Marchionatus</i> <i>Pratura</i> <i>Antverpiensis</i> .	225.a	<i>Martialis</i> <i>caninam</i> <i>non</i> <i>est</i> .	264.b
<i>Marchio</i> <i>pro</i> <i>Spinala</i> .	306.b	<i>Martia</i> <i>aqua</i> <i>clim</i> <i>Ausonia</i> .	215.b
<i>Marchiones</i> <i>coronant</i> <i>scuta</i> .	289.a	<i>Martii</i> <i>diei</i> <i>xxv. Romæ</i> <i>pomposus</i> .	246.a
<i>Marchiones</i> <i>proximi</i> <i>Principibus</i> .	368.b	<i>Martini</i> <i>V. P. M. auctor</i> <i>Acad. Lovan.</i>	33.b
<i>Marchio</i> <i>Ricci</i> .	340.a	<i>Martini</i> <i>Rossemius</i> .	72.b
<i>Marchio</i> <i>S. R. Imp. Rex</i> <i>Catholicus</i> .	306.b	<i>Martii</i> <i>Geici</i> <i>frequent</i> <i>mentio</i> .	399.a
<i>M. Aurel. Val. Diocletianus</i> .	ibid.	<i>Martii</i> <i>fidus</i> <i>pro</i> <i>navi</i> <i>militari</i> .	401.a
<i>M. Emilii</i> <i>exul</i> .	224.b	<i>Martii</i> <i>ulsteris</i> <i>templum</i> .	232.a
<i>M. Emilii</i> <i>Scaurus</i> .	10.a	<i>Martirium</i> <i>S. Petri</i> <i>Roma</i> .	225.b
<i>Marcus</i> <i>Fuggerus</i> .	213.a	<i>Mascula</i> <i>conjug</i> <i>qua</i> .	149.a
<i>M. Scaurus</i> <i>constans</i> & <i>fortis</i> .	270.a	<i>Massa</i> <i>pro</i> <i>materia</i> .	345.a
	47.b	<i>Massens</i> <i>mons</i> <i>agri</i> <i>Ealensis</i> .	189.b

Ma-

ET VERBORUM.

<i>Massigia.</i>	344. a	<i>Medici ab excubiis liberi.</i>	298. a
<i>Materies prima.</i>	122. a	<i>Medicina dilata stigma.</i>	423. b
<i>Materiora, matris foror.</i>	425. a	<i>Medicina inventor Apollo.</i>	347. a
<i>Mathematica anatonomasticè dicta.</i>	388. a	<i>Medicina inventor Apollo.</i>	258. a
<i>Mathematica non inherendum.</i>	387. b	<i>Medicina temporis ars.</i>	176. a
<i>Mathematica fraudamina disenda.</i>	ibid.	<i>Mediolanum à quibus conditum.</i>	ibid.
<i>Mathematica quibus utilis.</i>	388. a	<i>Mediolanum urbi nobilissima.</i>	ibid.
<i>Mathematica varias artes complectitur.</i>	ibid.	<i>Mediolani descriptio & laus.</i>	ibid.
<i>Matres cantu in somnum ducunt infantes.</i>	124. a	<i>Mediolano quid mittatur ad nos.</i>	114. b
<i>Matres pavida in abissum filiorum.</i>	38. a	<i>Medio turissimus ibis.</i>	88. b
<i>Matres sine conjugio, vidua.</i>	463. a	<i>Meditabundi pueri loquuntur.</i>	391. b
<i>Matrimonia minorum atata.</i>	100. a	<i>Mediusfidius, jurandi particula.</i>	349. a
<i>Matrimium.</i>	107. b	<i>Medici Salernitani sudatorii infestii.</i>	188. b
<i>Matta in vestibulo.</i>	279. b	<i>Medusa ejusque caput.</i>	158. a
<i>Mattheorum viridaria.</i>	236. b	<i>Medusa Gorgon Mantia.</i>	ibid.
<i>Maturus avi.</i>	156. b	<i>Megarensibus quid datum vraculum.</i>	437. a
<i>Maturina semina vera.</i>	170. a. b	<i>Megara.</i>	140. b
<i>Mauri Hispani pulsi.</i>	61. a	<i>Megara colubri, crines.</i>	140. a
<i>Mauri in Hispania optimi agricola.</i>	ibid.	<i>Megara pro atroce muliere.</i>	ibid.
<i>Mauri quot Hispania exportati.</i>	ibid.	<i>Meghoma gens.</i>	309. a
<i>Mauritius aquilone fugatur.</i>	156. a	<i>Megisthane in Hispania.</i>	338. a
<i>Mauritius factu sui dissidet.</i>	159. a	<i>Meiote ad statuum, summus contemptus.</i>	357. a
<i>Mauritius gelu impeditur.</i>	ibid.	<i>Meiote sub fenestris umbique non licet.</i>	155. b
<i>Mauritius impetator sagax.</i>	156. a	<i>Melampodion quid.</i>	411. b
<i>Mauritius Antverpia insidiatur.</i>	121. a	<i>Melampus divinator.</i>	ibid.
<i>Mauritius subest ordinibus.</i>	159. a	<i>Melampus medicus.</i>	ibid.
<i>Mauritius tentat Antverpiam.</i>	156. a	<i>Melancholici clari ingenio.</i>	8. a
<i>Mauritius tentat bis Silvam Ducis.</i>	57. a	<i>Melancholici qui.</i>	ibid.
<i>Maurorum ex Hispania vastitatis causa.</i>	61. a	<i>Melda indulgentis filio rationes.</i>	384. b. 385. a. b
<i>Mausoleum Augusti.</i>	224. b	<i>Melda secunda repulsa.</i>	430. b
<i>Mausolei ejusdem descriptio.</i>	ibid.	<i>Melda vitia.</i>	431. a
<i>Mausoleum mundi miraculum.</i>	220. a	<i>Melda uobilium ignobilium defensor.</i>	458. a
<i>Mausoleum quid.</i>	225. a	<i>Melda nomen confectum.</i>	384. b
<i>Mausolus Arthemisia maritus.</i>	ibid.	<i>Melda nuptiis prospicit.</i>	429. a
<i>Maximianus incepti Tormas cum Dioclet.</i>	224. b	<i>Melda quid doceat juventutem.</i>	403. a
<i>Maximianus perfecti Thermas cum Const.</i>	ibid.	<i>Melda repulsa passitur.</i>	430. a
<i>Maximilianus Bavarus.</i>	120. b	<i>Melda ventrisus.</i>	415. b
<i>Maxim. Fred. F. ducis Mar. Burg.</i>	154. b. 452. b	<i>Mel exiguum uxoris est.</i>	126. b
<i>Maximilianus Happartus.</i>	59. a	<i>Melicerta.</i>	173. b
<i>Maximilianus Princeps Boharum.</i>	452. b	<i>Melicerta vota solvuntur.</i>	ibid.
<i>Maxa quid.</i>	101. a	<i>Melimela.</i>	101. a
<i>Maxa panis.</i>	ibid.	<i>Meliores de diis dicitur.</i>	433. a
<i>Maxenonum.</i>	ibid.	<i>Meliores pro dignioribus.</i>	404. b
<i>Mechanica artes vetita à Lyncargo.</i>	45. a	<i>Mollis infimum optimum.</i>	103. b
<i>Mechanica.</i>	117. b	<i>Mollitum pro suavi.</i>	318. a
<i>Mechlinia gens.</i>	149. b	<i>Mol pro re dulci.</i>	56. b
<i>Mechliniensis passit Campinia.</i>	61. a	<i>Membrum rixarum.</i>	448. a
<i>Media aut quarta aris alient.</i>	78. a	<i>Mendander frequens inducit Thaida.</i>	419. b
<i>Media vera pro paulo ante.</i>	106. a	<i>Mendicare pro parasitari.</i>	5. a
<i>Media luna, signum cauponæ.</i>	307. a	<i>Mendemi consilium ad Antigonom.</i>	90. b
<i>Media vult primum citra.</i>	102. a	<i>Menolani.</i>	266. b
<i>Medica mala.</i>	ibid.	<i>Mensa missibus approprianda.</i>	85. a
<i>Medicare.</i>	347. a	<i>Mensa secunda, pomorum.</i>	102. b

INDEX RERUM

<i>Mensa pauperum propositio in arcu Titi.</i>	223. b	<i>Messa tenuis vivere.</i>	85. a
<i>Mensa pensilis quæ.</i>	99. b	<i>Messibus mensas appropriari.</i>	ibid.
<i>Mensa rotunda, Delphica.</i>	ibid.	<i>Messis studiorum pro quaest.</i>	396. b
<i>Mens cuiusque, id est quisque.</i>	365. a	<i>Metiri oculis.</i>	172. b
<i>Mens est nomen boni.</i>	131. b	<i>Mexica Hispania iuncta per quem.</i>	453. b
<i>Mens sua cuique deus.</i>	145. b, 319. b	<i>Mexantii terminum.</i>	115. b
<i>Mente senis juvenes.</i>	52. a	<i>Mexantius.</i>	98. a, 115. b, 211. a
<i>Menti capillos enumerare.</i>	416. a	<i>Mexantius primitiis sibi iussu offerri.</i>	211. a
<i>Mentiu Hollandorum balneum.</i>	157. b	<i>Micas salini numerum avari.</i>	110. b
<i>Mera vicus Antverpia.</i>	54. a, 257. b	<i>Michael Angelus Bonarotus.</i>	234. b
<i>Mercurium sine sorte fraudes.</i>	276. a, b	<i>Micraecismus pro homine.</i>	292. a
<i>Mercurator autemomasticus quis.</i>	298. a	<i>Midas auriculari usui, adag.</i>	12. a
<i>Mercuratores ab excoibis liberi.</i>	ib. d.	<i>Milos filius marem terras.</i>	113. b
<i>Mercuratores commentus Francofurtum.</i>	303. b	<i>Milites sedices anni CIO. 150. III.</i>	61. b
<i>Mercuratores furia commendant Mercuro.</i>	79. b	<i>Militia celestis supernum & delictum.</i>	346. b
<i>Mercutores praudent hora primâ.</i>	100. a	<i>Militia Romana Lipsii.</i>	398. b
<i>Mercutores qui diuturni volunt sine sorte.</i>	74. b	<i>Militum spes in ductibus.</i>	400. a
<i>Mercator jacturâ vel moveri doctus.</i>	281. a	<i>Mille media, seu modi, cunpona.</i>	760. a
<i>Mercatorum frondes.</i>	277. a, b	<i>Miliaria lapidibus insculpta.</i>	212. a
<i>Merces anticummentum servituti.</i>	346. a	<i>Milvius vel Mulvius pont.</i>	227. a
<i>Merces plus loci, quam lucri capientes.</i>	277. b	<i>Mimesis irenia species.</i>	328. a
<i>Merces pro facore vel usum.</i>	408. b	<i>Mimesis pro gestu derisorio.</i>	ibid.
<i>Merces propriâ in locutione.</i>	ibid.	<i>Minari pro premittere.</i>	379. b
<i>Mercis callivies.</i>	72. a	<i>Minari pulchrum & praelara.</i>	ibid.
<i>Mercutialis comitatus in funere.</i>	307. a	<i>Minervæ innuptæ.</i>	246. a
<i>Mercutialis hora.</i>	100. a	<i>Minerva Roma deas innuptæ.</i>	ibid.
<i>Mercutis simulacrum magicum.</i>	289. a	<i>Minerva iustum solutum quid.</i>	127. b
<i>Mercutio alipedi cadebatur vitulum.</i>	79. a	<i>Minerva qui pregress.</i>	ibid.
<i>Mercutio qui unguntur.</i>	424. a	<i>Ministerium sacrum possit calibet.</i>	130. a
<i>Mercutius ubi furum.</i>	79. b	<i>Ministri pro regis curatoribus.</i>	318. a
<i>Mercutius urmenta pavit.</i>	281. a	<i>Minores pro junioribus.</i>	430. b
<i>Mercutius, argentum vivum.</i>	424. a	<i>Minor domina, pro domina filia.</i>	ibid.
<i>Mercutius casum deus.</i>	31. b	<i>Minor Melia.</i>	ibid.
<i>Mercutius salitur a suis.</i>	276. b	<i>Minorum connubia votita.</i>	300. a
<i>Mercutius furti inventor.</i>	79. a	<i>Minotauri signa militis muti.</i>	346. b
<i>Mercutius furum deus.</i>	ibid.	<i>Minurna oppidum Campana.</i>	184. a
<i>Mercutius, magnus magister Ioannes.</i>	424. a	<i>Minutal.</i>	86. a
<i>Mercutius mercatura deus.</i>	62. a, 71. b, 281. a	<i>Miracula mundi septem.</i>	220. a
<i>Mercutius pulverulentus, quid.</i>	424. a	<i>Mirantur qui rerum causas ignorant.</i>	391. b
<i>Mercutrix ut differt a profulida.</i>	26. a	<i>Miscere sacra presunt, adag.</i>	139. a
<i>Mergelina villa Sanazarri.</i>	37. a, 190. b	<i>Misens excuvatus, & panis pensilis.</i>	188. a
<i>Mergelinum caucyilia.</i>	190. b	<i>Misens oppidum & portus olim.</i>	186. b
<i>Meritum emax quid.</i>	344. a	<i>Misens promentierum.</i>	ibid.
<i>Mernula.</i>	181. a	<i>Misens ubi tumulatus.</i>	ibid.
<i>Mervula adusto pectere debebantur.</i>	ibid.	<i>Miser in fronte cerene.</i>	423. a
<i>Mervularum ferax Campana.</i>	61. a	<i>Miser erit & pauper.</i>	121. b
<i>Mervum, antiquis solum.</i>	181. a	<i>Misus xv. fulvium canurum.</i>	92. a
<i>Mervus, sincerus, non vitentur.</i>	109. a	<i>Misus cupitis apex quoniam.</i>	250. a
<i>Mesenterio prodest nigrum.</i>	255. b	<i>Mitra Episcopales etiam tunc.</i>	240. a
<i>Misala gulæ.</i>	355. b	<i>Mitra, faminarum olim.</i>	250. a
<i>Misalina meretrix Augusta.</i>	301. b	<i>Mitra Maonierum, Lydierum &c.</i>	ibid.
<i>Misalus Cicerus.</i>	255. a	<i>Misus pro Episcopo vel Prælate.</i>	ibid.
<i>Miseli Campana quales.</i>	184. b, 185. a	<i>Misus manum in proprium sinum.</i>	464. b
			Mne-

ET VERBORUM.

<i>Admonitio.</i>	303. b	<i>Monomachia vetita in Gallia.</i>	303. b
<i>Moderamina pro remediis.</i>	47. a	<i>Monomachi maritales coeunt.</i>	440. a. b
<i>Moderare futura quid.</i>	388. b	<i>Monom. perdens suam & aliorum salutem.</i>	457. b
<i>Moderator Neronis pro Seneca.</i>	120. a	<i>Monomachus miserior, adag.</i>	440. b
<i>Modestia pueri inculcanda.</i>	486. a	<i>Monomachus penna in Gallia qua.</i>	302. b
<i>Modestia panis.</i>	278. a	<i>Monomacho venia qui impetretur.</i>	444 & inde.
<i>Modestia metis quid.</i>	172. b	<i>Mons Barbarus olim Gaurus.</i>	184. b
<i>Modicum & bonum.</i>	180. a	<i>Mons Christi apud Avernum.</i>	197. a
<i>Modicus originis pro obscuro.</i>	356. b	<i>Mons pietatis Neapoli.</i>	200. b
<i>Modicus viti Persii phrasit.</i>	ibid.	<i>Mons Quirinalis.</i>	233. a
<i>Modipator quis.</i>	263. a	<i>Monstrejum pellis.</i>	31. a
<i>Modus in rebus.</i>	457. a	<i>Montalium dictus Xystus V.</i>	231. b
<i>Mona Antverpiana, tempore Belgica.</i>	26. a	<i>Montana nobilitas Neapoli.</i>	200. a. b
<i>Mona civium ambulatoni apta.</i>	143. b	<i>Montanus Variens exul.</i>	10. a
<i>Mons fluvius Francofordia.</i>	303. b	<i>Montes alii Xysti V. P. M.</i>	231. b
<i>Moles Aëli Hadriani.</i>	227. a. b	<i>Montes pietatis, argentaria publica.</i>	200. b
<i>Moles Baiana.</i>	188. b 189. a	<i>Montes Romani recens.</i>	219. b
<i>Moles Neapolitana.</i>	189. a 204. a	<i>Montes Xysti V. tribus Burgo.</i>	231. b
<i>Moles Neapolitana à quo facta &c.</i>	189. a	<i>Monumenta. res memoriam citantes.</i>	169. a
<i>Moles Puteolana.</i>	187. b 189. a	<i>Monumenta clivosa Latiua.</i>	213. b
<i>Moles propriè quâ mare excluditur.</i>	204. a	<i>Monumentum magnificum, Mansoleum.</i>	225. a
<i>Moles structura in vel ad mare.</i>	188. b	<i>Mopsi & Calhansis certamen ubi.</i>	60. b
<i>Moles Neapolitana fons & crater.</i>	204. a	<i>Mopso N. sa datur, adag.</i>	432. a
<i>Molitor agili furiorum.</i>	79. b	<i>Mopso vilissimus pastor.</i>	ibid.
<i>Molitor, petitor magistratus.</i>	20. b	<i>Mora in curanda lue Venerea nocet.</i>	423. b
<i>Moliri pro curare.</i>	169. a	<i>Mora sanguine sintra quauda.</i>	321. a
<i>Molitores, levissus vestium.</i>	284. a	<i>Morari fama.</i>	129. b
<i>Mollesorum obfcs Iovi epulanti appositus.</i>	16. b	<i>Morbi animi, vitia.</i>	303. b
<i>Molvisi pons Salustio quis.</i>	227. a	<i>Morbi Gallici pessima species.</i>	300. b
<i>Momms quis.</i>	20. b 21. a	<i>Morbi sudatorii Puteolani curandi.</i>	188. a. b
<i>Monachi ad urbes transfati.</i>	241. b	<i>Morbosi pro vitiosi.</i>	314. a
<i>Monachi inopes, monachi antes.</i>	199. a	<i>Morbos Gallicus, Campanus &c.</i>	302. b
<i>Monachi ova bombycum Europa intulero.</i>	284. a	<i>Morbos Hispani, Neapolitanus idem.</i>	ibid.
<i>Monachi unde dicti.</i>	199. a	<i>Morbos Lechini idem.</i>	ibid.
<i>Monachium S. Martini Neapoli.</i>	204. b 205. a	<i>Mordaci lotus aceto.</i>	356. b
<i>Monachorum inopum ordinis IV.</i>	199. a	<i>Mordere gallorum pro inire.</i>	61. a
<i>Monachorum laudabilis vita.</i>	241. b	<i>Mordius nomen fictum.</i>	425. b
<i>Monachus quid propriè.</i>	ibid.	<i>Mores beaurunt Dogenom.</i>	328. a
<i>Monachus auctor pulveris nitrati.</i>	157. a	<i>Mores benigni.</i>	340. a
<i>Monasteria Antverpiensium.</i>	164. a	<i>Mores confermandi potentibus.</i>	97. b
<i>Monasterium PLACET Lovanii.</i>	321. b	<i>Mores sereni doctorem Lovanienfium.</i>	35. a
<i>Monasterium S. Augustini Roma.</i>	236. a	<i>Moretum generale ad omnia vitia.</i>	104. a
<i>Mondelina, uxor domina.</i>	147. a	<i>Moretum quid.</i>	ibid.
<i>Mones à latius percussa verba.</i>	119. b	<i>Mori alba bombycum esca.</i>	321. a
<i>Mones à pari solvere.</i>	ibid.	<i>Mori alba depilata mense Iunio.</i>	ibid.
<i>Monica oppidum.</i>	172. b	<i>Mori omnium potius.</i>	360. b
<i>Monita politica Lipsii.</i>	398. b	<i>Morisi Hispani pulsi cur.</i>	61. a
<i>Monomachia à Deo & hominibus vetita.</i>	441. a	<i>Morisci, vide Mauri.</i>	ibid.
<i>Monomachia barbaries mera.</i>	442. a. b	<i>Mororum albarum bacca famosa.</i>	321. a
<i>Monomachia Austriacis non impune.</i>	456. a	<i>Mororum albarum copia in Italia.</i>	ibid.
<i>Monomachia certantibus causis minima.</i>	440. a	<i>Mori aquas omnia.</i>	375. b
<i>Monomachi aliterius sanguine iugendi.</i>	440. b	<i>Mori iuvenes & senes rapis.</i>	ibid.
<i>Monomachi anime salutem spernunt.</i>	441. a	<i>Mori scripta liguibus aquat.</i>	375. a

INDEX RERUM

Mortui anxietate cruciati.	375.b	Murex piscis descriptus.	239.a
Mortua corpora quae vivu junxeris.	115.b	Murex pro Cardinale.	ibid.
Mortui dicuntur plures.	433.a	Murex pro purpura.	ibid.
Mortui dicuntur priores.	ibid.	Murex saxi acumem eminent.	ibid.
Mortui sapie specie tenui lugentur.	447.a	Muri Babylonis, orbis miraculum.	220.a
Mortui curvamina.	327.b	Murmura dubia fama.	154.a
Mortui cur dicatur sapiens.	321.a	Murmura inter Germanos.	162.a
Mosa trajectinus pascis Campinia.	61.a	Murmurare pro obloqui.	48.a
Mosa flumen Musarum forax.	68.b	Murmur Zephyri.	322.b
Mos basula pyra.	101.a	Murus abensum.	358.b
Moschi animalculi apostoma.	ibid.	Musa cecitetur ex locu ubi sternerent Poëta.	323.a
Mosellani vinum carru aduehitur.	102.a	Musa comes & urbana cur.	354.b
Mos off. laxum excusandi formula.	141.b	Musa etiam apud inferos.	331.b
Mosarda Italica.	103.a	Musa gaudens solitudine &c.	322.b
Mos venustas emula.	141.b	Musa mora despecta.	380.b
Motiva barbaris qua dicuntur.	385.a	Musa, Pindi vulgus, contemptum.	13.a
Motus primò primi Theologii qui.	446.b	Musarum atria vasta.	359.b
Motus pro causa.	413.a	Musarum chorea, studia.	460.a
Movere Camarinam, adag.	150.b	Musae aequaliter accedo.	278.b
Mucronis agros rigas Satius.	197.b	Muscipula seu myagra capstrum Neap.	193.b
Mucus ex naribus infantium.	300.b	Musica laus.	21.a
Muleassey casus à Carolo V. Aug.	282.a	Musica in navibus ad Paustipsum.	203.a
Mulier afferat senio.	133.a	Musica sub mathematica.	382.a
Mulieres amant deplorari.	127.a	Musices auctor Apollo.	347.a
Mulieres dedita liberis & Veneri.	126.b	Musicius parte cerebri caret.	21.a
Mulieres obumpra fœtus mendicantes.	205.b	Musis auspiciis sunt carmina.	7.b
Mulieres paucæ omnes invisus faciunt.	148.a	Musis sunt sua signa & cohortes.	346.b
Mulieres stipabant: finus Lovanii.	105.a.b	Musium opus, quid.	234.b
Mulier feris dimiuis ferier.	133.b	Musare quid.	350.a
Mulieribus cura domus.	136.a	Musella Ausonii, lampetra nostra.	173.b
Mulieribus Lovanii parentale datur.	105.a.b	Musella piscu.	173.a.b
Mulieri natura negat imperium.	133.b	Mutatori vestimenta.	281.b
Mulier qua semel, semper imporat.	ibid.	Mutui Scævola vox ad Persenam.	64.b
Mulier qua vivo, etiam filius imporat.	452.b	Mutilare officio quid.	404.b
Mulier tolerabilis rara avis.	130.b	Mutilari virgù.	301.b
Mulierum labores & molestia.	127.a	Mutilus gladiator, Pasquinus.	246.b
Muldi putantur barbi.	174.b	Myrica quid.	272.a
Mulsi tres insolentis pretii.	ibid.	Myrica, ovium passus.	68.a
Mullus piscis.	ibid.		
Mulsum quid.	63.a		
Mulsum Silvaduceuse.	ibid.		
Multiloquentia.	419.a		
Multimummus eleps.	174.a		
Mulki pretii piscis idem.	ibid.		
Multiscinus.	289.a		
Multivaga Veneres.	146.b		
Mulvius vel Milvius ponti.	227.a		
Municepi, civit.	155.a		
Municepi qui.	60.b 155.a 298.b		
Munire pro parare.	415.a		
Munita culina quid.	ibid.		
Murex diversis ponti quid.	239.a		
Murex habet virtutem remora.	ibid.		
		N.	
		Nenia aviarii seu fabella.	356.b
		Nenia ad tibiam caustabatur.	305.b
		Nenia, carmen funebre.	ibid.
		Nenia suprema, bombam.	ibid.
		Naius FF.Minorum Commissarius General.	288.a
		Naius induciarum prorencia.	ibid.
		Naius laudum à Baudio.	ibid.
		Nannium Lovanii decuit.	42.a
		Nar canina pro irrisione Cyrica.	354.a
		Nardo confusore viridaria quid.	413.a
		Nardo frutex optimus.	ibid.
		Nares acuta & obesa.	241.a

N.

Nenia aviarum seu fabella.	356 b
Nenia ad tibiam cautabatur.	305 b
Nenia, carmen funebre.	ibid.
Nenia suprema, bombam.	ibid.
Naim FF. Ministerum Commissarii General.	288 a
Naim induciarum procreta.	ibid.
Naim laudatio à Baudis.	ibid.
Nannini Luvanni docuit.	42 a
Nay catina pre irrisione Cynica.	354 a
Nardo conferre viridaria quid.	413 a
Nardus fraxus optimus.	ibid.
Nares acuta & obofe.	341 a.b
Nas-	

ET VERBORUM.

<i>Navis obesa homo, quis.</i>	263.b	<i>Nebula de apparentibus tantum.</i>	402.b
<i>Nasica vir probus & optimus.</i>	360.a	<i>Nebulones & tenebriones.</i>	342.b
<i>Nasica unde dicitur P. Scipio.</i>	ibid.	<i>Nebulones unde, dicit.</i>	ibid.
<i>Nasi inortes.</i>	339.a	<i>Nec caro nec piscis, adag.</i>	291.b
<i>Nasi infantia.</i>	300.b	<i>Nec domi nec militia.</i>	ibid.
<i>Naso suspendere quid.</i>	15.b	<i>Nec intus nec foris.</i>	ibid.
<i>Nassavia vel Nassovia gens.</i>	309.a	<i>Nec Insipit omnibus placet.</i>	343.a
<i>Nassavins quando fugit à Belgica.</i>	51.a	<i>Nesandus minus nesandus Diogenis factus.</i>	330.a
<i>Nasovius, Mauritus Princeps.</i>	156.a	<i>Negotia succedunt animante Batcho.</i>	410.b
<i>Nasovii molitiones in Antverpiam.</i>	ibid.	<i>Nemea Arcadia silva.</i>	60.a
<i>Nasum crispare.</i>	328.a	<i>Nemeus leo.</i>	ibid.
<i>Nasus irrisioni dicitur.</i>	15.b 89.b	<i>Nemea Herculis sacra.</i>	ibid.
<i>Nasus morbo Campani infectorum.</i>	302.b	<i>Nemesis homines ab imo suscit.</i>	24.b
<i>Nasus pro ingenio & iudicio.</i>	263.b	<i>Nemesis erectas cervices deprimit.</i>	ibid.
<i>Nasuti, Aristarchi, docti.</i>	15.b	<i>Nemesis satis praesides.</i>	ibid.
<i>Natalibus fulgere astrum quid.</i>	169.b	<i>Nemesis fastus insensa.</i>	24.b
<i>Natare discat nobilis puer.</i>	383.a	<i>Nemesis fortuna.</i>	24.b 435.a
<i>Nates sufferri à subligari quid.</i>	282.a	<i>Nemesis iustitia & deorum invidia.</i>	ibid.
<i>Nati natorum & qui nascentur &c.</i>	433.b	<i>Nemesis nimis votis obstat.</i>	24.b
<i>Nati non solum nobis sumus.</i>	287.a	<i>Nemesis plebit facinorosos.</i>	ibid.
<i>Natis pretio bellare coacti.</i>	71.b	<i>Nemesis regina & arbitra verum.</i>	ibid.
<i>Natta Horatio & Persio quis.</i>	276.a	<i>Nemo discretus in eo quod nescit.</i>	91.b
<i>Natta pro fordido.</i>	ibid.	<i>Nemo iudex in propria causa.</i>	167.b
<i>Natura docet formidandis parcere.</i>	337.a	<i>Nemo nascitur artifex.</i>	359.b
<i>Natura dotes & Di.</i>	86.a	<i>Nemo propheta in patria.</i>	153.b
<i>Natura femina imperium negat.</i>	133.b	<i>Nemora omnia Apollini sacra.</i>	60.b
<i>Natura gaudens pro luxuriante.</i>	184.b	<i>Nemore Frangipaniorum palatium.</i>	214.b
<i>Naturam expellas furca &c.</i>	267.b	<i>Nemore latuit Hippolyti.</i>	ibid.
<i>Natura pro viribus natura.</i>	391.a	<i>Nemorensis lacus.</i>	ibid.
<i>Naves, aquarum curru.</i>	156.a	<i>Nemorensis lacus, Albani socini.</i>	ibid.
<i>Naviculatori solvitur in prora & puppi.</i>	123.a.b	<i>Nemus Diana ejusque situs.</i>	214.a
<i>Navigare Anticyras, adag.</i>	8.a	<i>Nemus oppidum.</i>	214.b
<i>Navigatio, Hollandorum divitia.</i>	160.b	<i>Nemo unus omnibus placet.</i>	343.a
<i>Navis Bruxellensis quoties solvit.</i>	123.a	<i>Nephronion Neapoli.</i>	198.b
<i>Navis Bruxellensis stationes varia.</i>	ibid.	<i>Nephriticus quæ.</i>	99.a
<i>Navis, equus lignens.</i>	156.a	<i>Nephritu verum affectus.</i>	27.a
<i>Navis incommenda ab ineptiis.</i>	124.a.b	<i>Nepos homo perditus & luxuriosus.</i>	81.a
<i>Navis obelisci Vaticani devotrix.</i>	230.a	<i>Nepotari & nepotini sumptus.</i>	81.b
<i>Navis CCC. remigum Ramasse devotrix.</i>	230.b	<i>Nepotini tridens.</i>	258.b
<i>Navis Bruxellam in dies tardius solvit.</i>	123.a	<i>Nepotini tubicen.</i>	171.b
<i>Nauta, equifones, antris.</i>	156.a	<i>Nepotinus conjugatus.</i>	128.b
<i>Nautarum curru pro navibus.</i>	ibid.	<i>Nepotinus deus motus terra.</i>	171.b
<i>Neapolis abundat fontibus.</i>	197.a.b	<i>Nepotinus inde Ennefigus dicitur.</i>	ibid.
<i>Neapolis bella.</i>	192.b	<i>Nepotinus Troiani infestus.</i>	374.b
<i>Neapolis Campania metropolis.</i>	183.a	<i>Nequam & nequitia.</i>	83.a
<i>Neapolis in locum Capua successit.</i>	194.b	<i>Nequid hic aut protuberet.</i>	297.b
<i>Neapolitana Academia.</i>	34.a	<i>Nequitia pro solertia & astutia.</i>	83.b
<i>Neapolitana res admiranda.</i>	192.b & inde.	<i>Nereides nymphe marina.</i>	171.b
<i>Neapolitana mole.</i>	189.a	<i>Nero Campanis otis deletatus.</i>	193.a
<i>Neapolitanarum matronarum ornatus.</i>	205.b	<i>Nero deam Syriam urinâ sudavit.</i>	357.a
<i>Neapolitanus morbus.</i>	300.b 308.a	<i>Nero de circo bene meruit.</i>	225.a
<i>Nebula Helicone legantur.</i>	341.a 402.b	<i>Nerolunga Sneria urbs.</i>	455.b
<i>Nebula pro fumis & rebus nihili.</i>	341.a	<i>Nero quinquaginta dies frequentat.</i>	193.a

INDEX RERUM

<i>Leopoldus I. Ferdin. II. nepos.</i>	454. a	<i>Libertas in futo eorumdem.</i>	52. b
<i>Leopoldus I. Ferdin. III. filius.</i>	ibid.	<i>Libertas jecandi in convivio.</i>	55. b
<i>Leopoldus I. patri succedit.</i>	459. b	<i>Libertas jecantium, anima convivio.</i>	92. b
<i>Leopoldus I. Pius, Felix, Augustus.</i>	ibid.	<i>Libethrides ob Orphen dicta Musa.</i>	123. a
<i>Leo signum rabiosum.</i>	283. b	<i>Libido anhelat.</i>	126. b
<i>Leperum ferax Campinia.</i>	61. a	<i>Libidinosum pœne.</i>	433. b
<i>Leperos frangere quid.</i>	572. a	<i>Libidinis furiata exemplum.</i>	101. b
<i>Leperis prima gloria.</i>	181. b	<i>Libido immodicabilis.</i>	433. b
<i>Leobia Casult.</i>	421. b	<i>Libido inducit consuetudinem.</i>	433. b
<i>Leobia signabat Claudiam.</i>	ibid.	<i>Libido pro lubentia.</i>	52. a
<i>Leobia sua cuique ad latius.</i>	ibid.	<i>Libido quadam abominanda.</i>	331. a
<i>Lebimus morbus.</i>	300. b.	<i>Libitina.</i>	80. b
<i>Leffius moralis Theolegus Soc. Iesu.</i>	302. a	<i>Libitina.</i>	80. b
<i>Leithargus.</i>	120. a	<i>Libra cum lancibus.</i>	343. b
<i>Leithargus unde.</i>	89. a	<i>Libra isorropia, seu aequilibrium.</i>	ibid.
<i>Levatis, honores nacti.</i>	363. b	<i>Libra, statera, trutina, discrimen.</i>	ibid.
<i>Leucosia Sirenum una.</i>	333. a	<i>Libra tres pretium fidei publica.</i>	289. a. b
<i>Leucotheas amore captus Sol.</i>	26. b	<i>Libra tres quantum pretium.</i>	ibid.
<i>Levor stipulâ.</i>	395. a	<i>Libra statera quantum.</i>	73. b
<i>Levis in gravitate.</i>	371. a	<i>Librantes oculis quid.</i>	346. a
<i>Levo pro demo.</i>	318. b	<i>Libri deoſtorum exhibendi.</i>	78. a
<i>Leurochus filius dimittit.</i>	345. b	<i>Libros agitare quid.</i>	460. a
<i>Lex barbara monomachorum.</i>	195. b	<i>Libros vivere quid.</i>	ibid.
<i>Lex a convivio dicta iudicium &c.</i>	442. b	<i>Lacori & luctuari.</i>	133. b
<i>Lex de excubiis personalibus.</i>	56. a	<i>Lacini divites & doctores.</i>	271. a
<i>Lex de mineribus atate.</i>	297. a	<i>Lacinarum primus de exit creditoribus.</i>	ibid.
<i>Lex in monomachos levior, barbara.</i>	300. a. b	<i>Lacini proſtri agaticum.</i>	255. a
<i>Lex pro consuetudine.</i>	442. b	<i>Læna Sirenum una.</i>	26. b.
<i>Lex puellaris pro dominam uxorio.</i>	ibid.	<i>Læna dimidiata.</i>	108. b
<i>Lex Regia de excubiis.</i>	147. b	<i>Læna & ſalem prebebat Parochi.</i>	168. b
<i>Lex Regia de excubiis.</i>	286. b	<i>Læna ſe. aſia numero venalia.</i>	108. b
<i>Lex Regia de objectatione.</i>	294. a	<i>Læna abunda Eubantia.</i>	40. a
<i>Lex calientis mundi Hæraes.</i>	443. a	<i>Lænes malis affecti.</i>	178. b
<i>Lex calientis apud Romanos.</i>	ibid.	<i>Lænes qui.</i>	ibid.
<i>Lex calientis in culpa à Favovino.</i>	ibid.	<i>Læna termini.</i>	ibid.
<i>Lib. illa probus item fumentis indicat.</i>	109. b	<i>Læna pro atterere.</i>	71. a
<i>Libellio, libellio. ſcriba.</i>	272. b	<i>Læna diatna, id eſt mandere.</i>	295. a
<i>Libet aperis præcordia.</i>	102. a.	<i>Læna quid propriè.</i>	207. a
<i>Libra religio ſerrata in Anglia.</i>	262. a	<i>Læna ſaiyra.</i>	339. a
<i>Libet audax ſeſit vulgus.</i>	120. b	<i>Læna.</i>	202. b
<i>Libet citam Sol.</i>	84. b	<i>Læna vivum pro initio.</i>	320. a.
<i>Libet ad ſtuda urgendi.</i>	85. a	<i>Læna ſubridere.</i>	434. a
<i>Libet odi antur ſine Nimine.</i>	463. a. b	<i>Læna vapere.</i>	95. a
<i>Libet ſtoſ glutton amorum.</i>	380. a. b	<i>Læna inveni quandoque blandientium.</i>	95. a
<i>Libet lepor.</i>	55. b	<i>Læna mala.</i>	ibid.
<i>Libet multus in Hiſpania educantur.</i>	261. b	<i>Læna uolare.</i>	102. a
<i>Libet pignora inter marem & feminam.</i>	400. a	<i>Læna xylina.</i>	95. a
<i>Libet & Venuri dedita mulieres.</i>	359. b	<i>Læna in lingendo diſſi.</i>	278. b
<i>Libet libertati Deus.</i>	126. b	<i>Læna in glutinoſi.</i>	255. b
<i>Libet loquendi libertatem dat.</i>	85. a	<i>Læna præſens toti thoraci.</i>	ibid.
<i>Libet pro Eaccho.</i>	84. b	<i>Læna quid.</i>	ibid.
<i>Libet vires addit, ſperem reducit.</i>	ibid.	<i>Læna Episcopus Gandenſis.</i>	34. b
<i>Libet unde diſſus.</i>	85. a	<i>Læna vinum & dolium.</i>	69. b
<i>Libetina aſvea Lucanorum.</i>	84. b	<i>Læna Belgica alim vincere poteſt.</i>	375. b
	52. b	<i>Læna.</i>	ibid.

ET VERBORUM.

<i>Lingua Belgica non extolitur.</i>	371. b	<i>Locus in circo unde flexus.</i>	368. a
<i>Lingua Belgica paco cum laude nescitur.</i>	ibid.	<i>Locus in conviviis saepe offendit.</i>	393. a
<i>Lingua effusior.</i>	443. b	<i>Locus ubi studebat Scholarius.</i>	323. a
<i>Lingua exerta, sanna species.</i>	343. a	<i>Lodelphinus adulter.</i>	301. a
<i>Lingua quantum canis Aquila.</i>	ibid.	<i>Lodices.</i>	85. a
<i>Lingulaca piscis.</i>	174. a	<i>Loliginis succus.</i>	148. a
<i>Lini praestantia apud Cadurcos.</i>	127. a	<i>Loligo cur nigra.</i>	ibid.
<i>Lintea fila curanda.</i>	135. b	<i>Loligo piscis quis.</i>	ibid.
<i>Lintea mollia pro muceiis.</i>	90. a	<i>Lollana clades.</i>	451. a
<i>Lintea plicanda, struenda, excusatio uxoris.</i>	138. b	<i>Loudiensis turris altitudo.</i>	163. b
<i>Lintea supellex iudicis servitur.</i>	135. b	<i>Louga regum manus.</i>	245. a 337. a
<i>Linternaensis turris.</i>	185. b	<i>Louga folia caponum.</i>	403. a
<i>Lintyarii vitantis occurfus Venetiis.</i>	171. a	<i>Louga Mauva.</i>	301. a
<i>Lintyres & f. alpha relicta ab Hollandis.</i>	157. a. b	<i>Longobardi deloverunt Capnam.</i>	192. a
<i>Lintrium numerus Venetiis.</i>	171. a	<i>Longobardi iustitiani Campaniam.</i>	191. b
<i>Lintrium occurfus cur vitandus.</i>	ibid.	<i>Longum pro magno.</i>	ibid.
<i>Lippus & tensus notum. adag.</i>	32. a	<i>Lopodyfia.</i>	273. b
<i>Lippus Epigr. ac P. pino.</i>	194. b	<i>Lopodytes.</i>	ibid.
<i>Lipsii Epigr. in Auverpnam.</i>	26. a	<i>Loquacitas descripta.</i>	419. a
<i>Lipsum epino de castris Celsus Lovanii.</i>	320. a	<i>Loquacitas noxia.</i>	304. a. b
<i>Lipsum in Seneca am & Tacitum.</i>	398. b	<i>Loquax uli juvenes.</i>	418. b
<i>Lipsum laudatus.</i>	ibid.	<i>Loqui bene nobilis distat.</i>	383. a
<i>Lipsum Lovanii docuit.</i>	42. a	<i>Loqui ex ore quid.</i>	419. a
<i>Lipsum magnitudinem Rom. extulit.</i>	398. b	<i>Loqui ex peiore quid.</i>	ibid.
<i>Lipsum notatus.</i>	283. b 284. a	<i>Loquitur ceu militia dux.</i>	113. a
<i>Lipsum Princeps commendatur.</i>	398. b	<i>Lotharingia Gallis & Suecis in fessa.</i>	461. b
<i>Lira nuptia Philippi Pul. tri facta.</i>	452. b	<i>Lotharingia in Austria.</i>	38. b
<i>Lirani pastus Campani.</i>	61. a	<i>Lorum gustasti. adag.</i>	400. b
<i>Lira amicus Campani.</i>	184. a	<i>Lotophagorum fabula.</i>	ibid.
<i>Liris alumnus Campani.</i>	ibid.	<i>Lotus arbor.</i>	ibid.
<i>Liris. Silanus. mare. terminus Campani.</i>	183. a	<i>Lovaniense calum laudatur.</i>	321. b
<i>Lis Ceraui & Tonia.</i>	402. a	<i>Lovanienses doctores erudit.</i>	8. b
<i>Litis ejusdem contraria dilemmata.</i>	ibid.	<i>Lovanienses mathematici.</i>	42. a
<i>Litis ejusdem sententia.</i>	ibid.	<i>Lovanienses mulieres in funere.</i>	105. a. b
<i>Lis de lana caprina. adag.</i>	9. a	<i>Lovanienses pastus Campani.</i>	61. a
<i>Literni fluvius.</i>	392. a	<i>Lovaniensis calis clemencia.</i>	321. b
<i>Literum Africa Annibali.</i>	ibid.	<i>Lovaniensis schola exieris frequentata.</i>	30. a
<i>Literum aut Literum.</i>	ibid.	<i>Lovan. f. hola inter ceteras eminet.</i>	34. a
<i>Literum exilio S. optatus nobile.</i>	ibid.	<i>Lovaniensis religio. fides. opti &c.</i>	33. a. b
<i>Literum flumen etiam Clauis.</i>	ibid.	<i>Lovaniensem mulierum oblatio.</i>	105. b
<i>Lithofrastra in tameris transire.</i>	235. a	<i>Lovan. mulierum parentalia.</i>	105. a
<i>Lithivium in genere mupvi.</i>	234. b	<i>Lovaniensium Petromanni.</i>	39. a
<i>Lithivium quid propriu.</i>	ibid.	<i>Lovaniis aer doctrinam spirat.</i>	42. a
<i>Literna Pythagora.</i>	381. a. b	<i>Lovaniis amicitia descripta.</i>	321. b
<i>Litris libri superflui xxxv.</i>	398. a	<i>Lovaniis ancilla cantant Latina.</i>	42. a
<i>Litris Dnus ferebat primus urbam.</i>	317. b	<i>Lovaniis famuli student.</i>	42. b
<i>Litris legendus nobili.</i>	398. a	<i>Lovaniis matres & filia Latina fiant.</i>	ibid.
<i>Litris libros ex. scriptis.</i>	ibid.	<i>Lovaniis optimi Academia.</i>	321. b 322. a
<i>Litorea vestis famulorum.</i>	118. b	<i>Lovaniis porta vinearum.</i>	320. b
<i>L. Annus Florus.</i>	398. a	<i>Lovaniis videntur arma Latina boar.</i>	42. b
<i>L. Ann Seneca laudatus.</i>	398. b	<i>Lovanium accersit viri doctissimi.</i>	41. b
<i>Lovane filiam in matrimonium.</i>	430. b	<i>Lovanium. anagramma. vinum ale.</i>	320. b
<i>Lovulis comitantibus.</i>	289. b	<i>Lovanium divota.</i>	33. a

INDEX RERUM

Lavanium D. Petro sacrum.	19.3	Ludovici Suefani dictum pro Pasquino.	357.4
Lubricare.	41.3	Ludovicus XIII. vetuit monomachiam.	302. b
Lubrica Venerea cur.	42.3	Lud. Nonnius, vide Nonnius.	349. b. 310.3
Lucca & Luccani.	52.3	Lud. Schornus à ficiariis positus.	9. b. 10.3
Luccaenorum symbolum, vide 217. a. b.	ibid.	Ludovicus Schornus consularis, V. N.	9. b.
Luccerna proprii quid.	12.3	Lues antonomastice.	411.3
Luccerna sine luce.	ibid.	Lues Venerea à Deo immiffa.	100. b
Luccernum tribus.	206.3	Lugdunum sua.	11.3
Lucia sancta, campana.	207.3	Luis Venerea abominanda.	421.3. b
Lucifer princeps tenebrarum.	274. b. 27.5.3	Luis Venerea descriptie.	300. b.
Lucilius eruditus.	13.3	Luis Venerea piffima species.	ibid.
Lucilius fragmenta tantum superflua.	ibid.	Lumbi habent femina generationis.	426. b.
Lucilius minor Diogene in carpende.	131. b	Lumbi impleti ilufionibus.	ibid.
Lucilius satyra Romana inventor.	131.3	Lumbi qua corporis pari.	ibid.
Lucillus urbem fecit.	314.3	Lumbi sedes libidinis.	ibid.
Lucina templum.	23.1. b	Lumbricorum anima.	271. b
Lucina laue.	24. b	Lumbrici pro hominibus viliffimis.	ibid.
Lucilus, filii nomen.	144.3	Lumina detortus.	129.3
Lucis prifea indigere.	140. b	Luna antiquiores qui.	404. b.
Lue. Gery Sylla morbe pediculari obiit.	364.3	Luna dominatus in corpora humana.	211.3
Lucius famosis histrie.	202. b	Luna media signum campana.	107.3
Lucius piscis frequens ubi.	69.3	Luna pro mense.	297. b
Lucius piscis efa aquantium.	ibid.	Lunaria. ephemerides?	712.3 118.3
Lucra olim Mercurium rogata.	71. b	Lunaria quid complectantur.	118.3
Lucratus ofella Marium obfidet.	216.3	Lurcare & lurcones.	177.3
Lucris fiducia.	119.3	Lurco.	260.3
Lucrina conchyli.	190. b	Lupa Remuli & Remi.	210. a. b.
Lucris inuexa pericula.	84.3	Lupatium.	12. b
Lucius amico fignificatus levior.	76. b	Lupi, figna militaria.	346. b.
Lucubraro & lucubraciones.	210. b	Lupuli Aleftani.	66.3
Lucubratiue antelucana ferior vefpertina.	213. b	Lupuli filueftres.	66.3
Lucullanus ager quis.	218.3	Lupuli Helveti vico affragorum.	ibid.
Luculli canaculum Apollo.	165.3	Lupulo conditur zythum.	ibid.
Luculli congreffus cum Cicerone.	165. b	Lupulus vel lupus falciarius.	ibid.
Luculli divitia.	185. b	Lupus piscis.	69.3
Luculli villa dua in Campania.	ibid.	Lupus ad Eurparam deftinatus.	34. b.
Luculli villa Mifenenfis quanti.	ibid.	Lupus profeffor Regius.	ibid.
Luculli villa elegans & fumptuofa.	ibid.	Lupus vorage Chriftiana antiquitatis.	ibid.
Lucullus etiam in Campania.	191.3	Lufis iuente magna.	291. b
Lucullus decimas Herculi dicavit.	211.3	Lufiffe pilâ piaculum moritis.	141.3
Lucus ferena, oppidum.	211. b	Lufus marite vitandus.	121. b
Lucus quid.	157.3	Lufus pro animi remiffione.	160.3
Ludere poetarum proprium.	159.3	Lufitanus aleator cum Henrico IV. lufis.	416.3
Ludere pro fallere & deplere.	271. b	Lufis annus idem circumfcriptior.	ibid.
Ludi circenfes à circo dicti.	225.3	Lufis annus idem ex circumfcriptione obiit.	ibid.
Ludi confuales in rapu Sabinarum.	ibid.	Lufis annus idem quantum lucratum.	ibid.
Ludi equitum Neapoli.	201. b	Lutea pellis lue taftorum.	421.3
Ludi in circo varii.	225.3	Luteia vitius caviar.	12. b
Ludi quando dicantur committi.	82.3	Luteiana Academia.	11.3
Ludi feculares olim Romæ.	142.3	Lute molliere formati Brunellus.	42. b.
Ludo hoc iterum nolim me includere.	126. b	Lutæmfè praliu morte Gafpari clarum.	414. b.
Ludorum magnificentia Neapoli.	201. b	Luxuria perverfis gaudet.	90. b.
Ludos confuales quis primus probavit.	225.3	Luxuriare pro abundare.	66.3

Lu-

ET VERBORUM.

Lacus pro spulo. 92.3
Lacus Romanorum in nullis. 174.b
Lacus à solvendis curis. 5.b
Lycambe Archilochi socer. 29.b
ibid. 16.b
Lycæum Grædium artibus clarum. 8.b
Lycæon & pæssi Lycæonia. 16.b
Lycurgi lex in calibus. 129.a.b
Lycurgus educationis vim ne exultis. 461.b
Lycurgus legis philosophus &c. 45.3
Lysus vir Antiope. 232.a
Lympha ablucendis manibus. 55.3
Lymphæum vinum, lymph. mentem gignit. 52.3
Lyrica carminis usus. 171.b
Lyricorum argumenta qua. ibid.

M.

M Accellum. 133.b
Macerare pro pauperare. 115.b
Maceratensis Academia. 34.3
Machæon. 67.b
Machina quid propriè. 156.b
Machinætes II. Hydruntum capis. 196.b
Macies in adagra unde. 423.a
Macra amnis. 178.b
Macra fies pro exili. 303.a
Macropedius, comicus excelluit. 59.b
Macropedius IV linguarum peritus. ibid.
Maeste animi formula qua. 344.a.b
ibid. 17.b
Maeste particula usus. ibid.
Maeste, quasi magis ausu. ibid.
Maestra sermo quid. 119.3
Maestra pro pistere. 17.b
ibid. 17.b
Maestus quid. 17.b
Macenus, munificus, convinator. 263.b
Macenatus villa Tiburtina. 213.3
Magicum signum Mercurii. 289.3
Magirus. 105.b
Magister Ioannes, pharmacopæus. 56.b
Magister Mercurius, medicamentum. 424.a
Magistratus Hallarum qua. 308.b
Magistratus nota in porta quid. 111.b
Magistratus presentantur Duci Brab. 271.b
Magistratus summi de se pluraliter. 319.3
Magistratus super carcere epulabantur. 203.a
Magistri sub censuram poëta veniunt. 9.b
Magistri iunidi. 8.b
Magna libra pro magni ponderis. 445.3
Magna exempla dare. 11.b
Magnanimitas pro ambitiosis. 13.a
Magnarii negotiatores, mercatores. 298.a
Magnates ab excubiis liberi. 298.b

Magnetis vis in balneo Cantorelli. 124.b
Magni animi virgines. 444.3
Magnus vir in arte reverentia. 382.3
Magni viri ex humilis sepe patria. 303.b
Magnatiaca perna. 261.3
Maguntiacum ager ab Halberstadio vastatus. 161.a
Maia genitrix, Mercurius. 71.b
Maialis perna. 281.3
Maialis porcus castratus. 260.b
Maialis unde sic dictus. ibid.
Majestas auri, divitiarum &c. 356.b
Maignardus Calstrus eques Lovan. 277.3
Majores notis, son quam nesciantur. 141.3
Majores qui. 231.b
Majorum forte non consenti. 301.3
Mala Armeniaca præcoccia. 193.3
Mala Assyria. 101.3
Mala carbone notantur. 97.3
Mala gaudia Veneris. 425.b
Malderus Episcopus Antwerpensis. 254.b
Malderus idem Lovanii Doctor. 34.b
Malderus laudatus. 244.3
Male-contensorum factio. 11.b
Mali corvi malum ovum, adag. 402.3
Malinæm, Brabantia Senator. 285.b
Malo accepto stultus sapii. 413.b
Malo, malo, geminatio. 79.3
Maliba effeminatus. 355.b
Malum omne à Dei neglectu. 180.3
Malum personam, quam faciem. 15.b
Mamma, mater. 124.b
Mamma nostratibus ultimè acuta. 125.3
Manaca vox Arabica. 588.3
Mancinelli lima. 192.b
Manducæ terrorelementum. 121.3
Mandera pro expellere. 165.3
Mandens, corpus funerarium Epicuri. 376.b
Mandens Dii pro meritis. 321.3
Mandens olim in magna reverentia. 324.3
ibid. 376.b
Mandens sunt fabula Epicureis. 69.3
Mango equorum curatore. 69.3.b
Mangones qui dicantur. 109.3
Mango pro mercium facitore. 279.b
Manica ab exomide discrepantes. ibid.
Manica byssina. 73.3
Manica serica dono data Principi. 155.3
Manicas stringere quid. 307.b
Manipuli militares. 446.3
Manipulus pro manipulariis. 162.3
Manisfeldius juvenis Hollandus. 217.b
Manisfeldius prado cum militibus. 210.3
Manisfeld pro notho Petri Ernesti. Manf.

INDEX RERUM

<i>Manifelsi</i> , vide <i>Petrus Ernestus</i> .	220.a	<i>M. Scaurus</i> quot domeris.	57.b
<i>Manusculendo</i> cali Belgici.	453.a	<i>Mare</i> celo confundere, adag.	139.a
<i>Mantele</i> vel <i>manuile</i> .	100.b	<i>Mares</i> castrari voluit <i>Nerva</i> .	222.a
<i>Mantelium</i> quasi <i>manutrium</i> .	ibid.	<i>Martorius</i> respondet <i>Fasquino</i> .	221.a
<i>Mantacula</i> nummos pauperum addidit.	433.b	<i>Martorius</i> unde dictum.	ibid.
<i>Mantacula</i> quid.	ibid.	<i>Marga</i> medicamen agrorum.	69.a
<i>Manticularius</i> .	438.b	<i>Marga</i> terra adopi.	ibid.
<i>Mantua</i> conditor.	177.b	<i>Maria</i> filia <i>Alberti</i> V. <i>Bavari</i> .	460.b
<i>Mantua</i> laus & descriptio.	ibid.	<i>Maria</i> eadem mater <i>Lieboldi</i> .	ibid.
<i>Mantua</i> hodie pars suo <i>Duci</i> .	ibid.	<i>Maria</i> <i>Burgunda</i> mater <i>Philippi Pulchri</i> .	454.a
<i>Mantua</i> Italia civitas antiquissima.	ibid.	<i>Maria</i> <i>Burg.</i> uxor <i>Maximiliano</i> .	154.b
<i>Mantua</i> varios habuit dominos.	ibid.	<i>Maria</i> <i>Lusitana</i> mater <i>Odoardi Farnesi</i> .	234.a
<i>Manum</i> digitis stringere, amoris.	107.b	<i>Maria</i> <i>Regis Catholici</i> filia.	120.a
<i>Manum</i> ferula subduxisse quid.	146.b. 147.3	<i>Martia</i> alius <i>Circe</i> , alius <i>Venus</i> .	134.a
<i>Manus</i> autem mensam ablunda.	55.a	<i>Martia</i> <i>Dea</i> & <i>Nympha</i> .	ibid.
<i>Manus</i> à tergo retorica ostentant.	73.a	<i>Martina</i> exhalatio vomitum cior.	124.a
<i>Manus</i> in pectore ponenda.	464.b	<i>Martis</i> experti vinum.	101.b
<i>Manus</i> manum fricat. adag.	269.b	<i>Martis</i> sponsalia <i>Venetis</i> .	171.a
<i>Manus</i> pro opere manifeste.	75.a	<i>Martius</i> per cuniculum capias evadere.	216.a
<i>Manus</i> pro petefate.	245.a	<i>Martius</i> <i>Francese</i> obfessus à quo.	ibid.
<i>Manus</i> quibus libera, longa.	117.a	<i>Martius</i> se ipse interfecit.	ibid.
<i>Manus</i> quicquid ad pectus manicas.	278.b	<i>Martius</i> vir fortissimus.	ibid.
<i>Manus</i> Regum longa.	245.b. 117.3	<i>Martiare</i> pro nuptiis fingere.	144.b
<i>Mappa</i> brevis lineae.	100.a	<i>Martii</i> quot heris oderis conjuges.	127.a
<i>Mappa</i> clavus purpurei variata.	102.b	<i>Martio</i> avaro uxor fit prodiga.	141.a
<i>Mappa</i> in ludis à quo mittebatur.	100.b	<i>Martoni</i> <i>Eneis</i> legenda nobili.	102.a
<i>Mappa</i> interna pro collariis.	180.a	<i>Martia</i> quid.	66.a
<i>Mappa</i> interna qua.	ibid.	<i>Marr</i> à tundere.	ibid.
<i>Mappa</i> ex quo loco mittebatur in ludis.	ibid.	<i>Marsclaria</i> gens.	149.b
<i>Mappa</i> figura precipitanti <i>Diaboli</i> .	102.b	<i>Martes</i> <i>Campaniam</i> restituit <i>Gracii</i> .	101.b
<i>Mappa</i> frequentior quid.	100.a	<i>Mars</i> favet <i>Austriaci</i> .	220.b
<i>Mappa</i> <i>Hadr.</i> Junio mensa iustrata.	ibid.	<i>Mars</i> <i>Gradivus</i> extra urbem cultus.	399.b
<i>Mappa</i> in ludis à quo mittebatur.	202.a	<i>Marsia</i> signum.	236.b
<i>Mappa</i> ludorum signum.	202.a	<i>Marsi</i> populi qui.	212.b
<i>Mappam</i> mittendi mos, uudo.	202.a	<i>Mars</i> pro fortitudine.	113.a
<i>Mappa</i> pro convivio.	100.a	<i>Mars</i> pro <i>Martis</i> astro.	169.a
<i>Mappa</i> pro ipsis ludis.	ibid.	<i>Mars</i> pro milite.	74.a
<i>Mappa</i> quid preprod.	100.a	<i>Mars</i> <i>Quirinus</i> intra urbem cultus.	399.b
<i>Marcantius</i> <i>Clivia</i> <i>Dux</i> .	72.b	<i>Mars</i> quo possum, quid.	344.b
<i>Marcantius</i> duxo <i>Rossemio</i> <i>Brabantiam</i> vastat.	1b.	<i>Mars</i> suo lis decurrit.	ibid.
<i>Marcellina</i> maccha.	300.b	<i>Martia</i> aquarum purissima.	214.a
<i>Marcellus</i> ubi tumulatus.	223.a	<i>Martialis</i> caninam non est.	264.b
<i>Marchionatus</i> <i>Pratura</i> <i>Antwerpensis</i> .	306.b	<i>Martia</i> aqua olim <i>Auseia</i> .	215.b
<i>Marchio</i> pro <i>Spinula</i> .	289.a	<i>Martii</i> dies xxv. <i>Roma</i> pomposus.	246.a
<i>Marchiones</i> coronati scuta.	168.b	<i>Martinius</i> V. P. M. auctor <i>Acad. Lovan.</i>	31.b
<i>Marchiones</i> proximi <i>Principibus</i> .	319.b. 140.3	<i>Martinus</i> <i>Rossemius</i> .	72.b
<i>Marchio</i> <i>Rienus</i> .	106.b	<i>Martii</i> <i>Getici</i> frequens mentio.	399.a
<i>Marchio</i> S. R. Imp. Rex <i>Catholicus</i> .	ibid.	<i>Martii</i> <i>fidus</i> pro navi militari.	401.a
<i>M. Aurel.</i> <i>Val.</i> <i>Diocletianus</i> .	224.v	<i>Martii</i> ultoris templum.	232.a
<i>M. Emilii</i> oculi.	103	<i>Martyrium</i> S. <i>Petri</i> <i>Roma</i> .	223.b
<i>M. Emilii</i> <i>Scaurus</i> .	211.a	<i>Mascula</i> coxux qua.	148.a
<i>Murens</i> <i>Fuggerus</i> .	270.a	<i>Massa</i> pro materia.	345.a
<i>M. Scaurus</i> <i>causans</i> & <i>fortis</i> .	47.b	<i>Massicus</i> monti <i>agri</i> <i>Falerini</i> .	181.b

Ma-

ET VERBORUM.

<i>Maſſigia.</i>	<i>344.2</i>	<i>Medici ab excubiis liberi.</i>	<i>223.2</i>
<i>Materiet prima.</i>	<i>122.2</i>	<i>Medicina dilata ſtigmata.</i>	<i>421. b</i>
<i>Matertera , matris foror.</i>	<i>425.2</i>	<i>Medicina inventor Apollo.</i>	<i>347.2</i>
<i>Mathematica anonomatiſticè diſta.</i>	<i>382.2</i>	<i>Medicina temperis ars.</i>	<i>212.2</i>
<i>Mathematica non inharandum.</i>	<i>387. b</i>	<i>Mediolanum à quibus conditum.</i>	<i>176.2</i>
<i>Mathematica fundamina diſcenda.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Mediolanum varios habuit dominos.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mathematica quibus utilis.</i>	<i>382.2</i>	<i>Mediolanum urbs nobiliſſima.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mathematica varias artes complectitur.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Mediolani deſcriptio & laus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Matres cantu in ſonnum ducunt infantes.</i>	<i>224.2</i>	<i>Mediolano quid miſſatur ad nos.</i>	<i>114. b</i>
<i>Matres pavida in abitu filiorum.</i>	<i>222.2</i>	<i>Medio iuſſiſſimis ibis.</i>	<i>32. b</i>
<i>Matres ſine conjuge , vidua.</i>	<i>461.2</i>	<i>Meditabundi pauca loquuntur.</i>	<i>32. b</i>
<i>Matrimonia minorum ætate.</i>	<i>100.2</i>	<i>Mediuſſidius, jurandi particula.</i>	<i>349.2</i>
<i>Matrinx.</i>	<i>107. b</i>	<i>Medici Salernitani ſudatorii inſeſſi.</i>	<i>122. b</i>
<i>Matra in veſtibulo.</i>	<i>279. b</i>	<i>Meduſa ejuſque caput.</i>	<i>122.2</i>
<i>Matthæorum viridaria.</i>	<i>216. b</i>	<i>Meduſa Gorgon Maura.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Maturus avi.</i>	<i>316. b</i>	<i>Megarenſibus quod datum vraculum.</i>	<i>432.2</i>
<i>Maturina ſomnia vera.</i>	<i>170.2, b</i>	<i>Megara.</i>	<i>140. b</i>
<i>Mauri Hiſpaniæ pulſi.</i>	<i>61.2</i>	<i>Megara colubri, crines.</i>	<i>140.2</i>
<i>Mauri in Hiſpania optimi agricola.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Megara pro atroca muliere.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mauri quot Hiſpaniæ exportati.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Meghemia gens.</i>	<i>309.2</i>
<i>Mauritius aquilone fugatur.</i>	<i>116.2</i>	<i>Megithanes in Hiſpania.</i>	<i>322.2</i>
<i>Mauritius ſaciæ ſue diſſides.</i>	<i>119.2</i>	<i>Meiere ad ſtatuum, ſummus contemptus.</i>	<i>327.2</i>
<i>Mauritius gelu impeditur.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Meiera ſub ſeneſtris ubique non licet.</i>	<i>112. b</i>
<i>Mauritius imperator ſagax.</i>	<i>116.2</i>	<i>Melampodion quid.</i>	<i>411. b</i>
<i>Mauritius Antverpiæ inſidiatur.</i>	<i>121.2</i>	<i>Melampus divinator.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mauritius ſubſti ordinibus.</i>	<i>119.2</i>	<i>Melampus medicus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mauritius tentat Antverpiam.</i>	<i>116.2</i>	<i>Melancholici clavi ingenio.</i>	<i>2.2</i>
<i>Mauritius tentat bis Silvam Ducit.</i>	<i>17.2</i>	<i>Melancholici qui.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Maurorum ex Hiſp. pulſio vaſtiſſitatis cauſſa.</i>	<i>61.2</i>	<i>Melda indulgentis filio rationes.</i>	<i>124. b, 115.2, b</i>
<i>Mauſoleum Auguſti.</i>	<i>224. b</i>	<i>Melda ſecunda repulſa.</i>	<i>430. b</i>
<i>Mauſolei ejuſdem deſcriptio.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Melda viſia.</i>	<i>431.2</i>
<i>Mauſoleum mundi miraculum.</i>	<i>220.2</i>	<i>Melda nobiliſſimum ignobiliſſimum deſenſor.</i>	<i>458.2</i>
<i>Mauſoleum quid.</i>	<i>325.2</i>	<i>Melda nomen conſtitutum.</i>	<i>124. b</i>
<i>Mauſolus Arthemifiæ maritus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Melda nuptiis proſpecti.</i>	<i>429.2</i>
<i>Maximianus incepit Theomas cum Dioclet.</i>	<i>224. b</i>	<i>Melda quid doceat juvenentem.</i>	<i>403.2</i>
<i>Maximianus perfecit Theomas cum Conſt.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Melda repulſam paſſitur.</i>	<i>430.2</i>
<i>Maximilianus Bavarus.</i>	<i>120. b</i>	<i>Melda ventriſus.</i>	<i>411. b</i>
<i>Maxem, Fred. F. ducit Mar. Burg.</i>	<i>114. b, 412. b</i>	<i>Mel exiguum uxoriſſus eſt.</i>	<i>126. b</i>
<i>Maximilianus Happartius.</i>	<i>19.2</i>	<i>Melicerta.</i>	<i>173. b</i>
<i>Maximilianus Princeps Bulgarum.</i>	<i>412. b</i>	<i>Melicerta vota ſolvuntur.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Maza quid.</i>	<i>101.2</i>	<i>Melimela.</i>	<i>101.2</i>
<i>Maza panis.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Meliores de diis dicitur.</i>	<i>411.2</i>
<i>Mazonomum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Meliores pro dignioriſſus.</i>	<i>404. b</i>
<i>Mechanica artes veſita à Lyncrigo.</i>	<i>41.2</i>	<i>Mellis inſimum optimum.</i>	<i>103. b</i>
<i>Mechanici.</i>	<i>117. b</i>	<i>Mellinum pro ſuavi.</i>	<i>312.2</i>
<i>Mechlinia gens.</i>	<i>149. b</i>	<i>Mel pro re dulci.</i>	<i>16. b</i>
<i>Mechlinienſes paſſit Campinia.</i>	<i>61.2</i>	<i>Membrum rixarum.</i>	<i>423.2</i>
<i>Media aut quarta avis alenti.</i>	<i>72.2</i>	<i>Menander frequens inducit Thaida.</i>	<i>419. b</i>
<i>Mediâ horâ pro panis ante.</i>	<i>106.2</i>	<i>Mendicare pro paraſitari.</i>	<i>1.2</i>
<i>Media luna, ſignum campoua.</i>	<i>107.2</i>	<i>Mendami conſilium ad Antigonum.</i>	<i>90. b</i>
<i>Media culci primum citrea.</i>	<i>102.2</i>	<i>Menelaus.</i>	<i>266. b</i>
<i>Medica mala.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Menſa miſſibus approprianda.</i>	<i>81.2</i>
<i>Medicare.</i>	<i>147.2</i>	<i>Menſa ſecunda , pomorum.</i>	<i>102. b</i>

INDEX RERUM

<i>Mensa panum propolitionu in arcu Titi.</i>	<i>223.b</i>	<i>Messa tenuis vivere.</i>	<i>83.a</i>
<i>Mensa pensilis qua.</i>	<i>99.b</i>	<i>Messibus mensas appropriare.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mensa rotunda, Delphica.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Messis studiorum pro quattuor.</i>	<i>396.b</i>
<i>Mens cuiusque, u est quisque.</i>	<i>165.a</i>	<i>Mesiri oculis.</i>	<i>172.b</i>
<i>Mens est numerus boni.</i>	<i>131.b</i>	<i>Mexica Hispania iuncta per quem.</i>	<i>453.b</i>
<i>Mens sua cuique deus.</i>	<i>145.b, 119.b</i>	<i>Mexentii tormentum.</i>	<i>145.b</i>
<i>Mente sensu iuvenis.</i>	<i>53.a</i>	<i>Mexentius.</i>	<i>98.a, 115.b, 211.a</i>
<i>Mentii capillos enumerare.</i>	<i>416.a</i>	<i>Mexemius primitiis sibi iussit offerri.</i>	<i>211.a</i>
<i>Mentitia Hollandorum balthea.</i>	<i>157.b</i>	<i>Micas salus numeratus avari.</i>	<i>110.b</i>
<i>Mera vicus Ausverpa.</i>	<i>14.a, 257.b</i>	<i>Michael Angelus Bonarotus.</i>	<i>214.b</i>
<i>Mercantium sine sortis fraudes.</i>	<i>276.a.b</i>	<i>Microcosmus pro homine.</i>	<i>292.a</i>
<i>Mercator antonomasticus quis.</i>	<i>298.a</i>	<i>Midas auriculas asini, adag.</i>	<i>12.a</i>
<i>Mercatores ab excoibitu liberi.</i>	<i>ib.d.</i>	<i>Miles filius matrem terret.</i>	<i>111.b</i>
<i>Mercatores comenauis Francofurtum.</i>	<i>903.b</i>	<i>Milites seditionis anni cks. lxx. lxxl.</i>	<i>61.b</i>
<i>Mercatores furia commendant Mercurio.</i>	<i>79.b</i>	<i>Militia caelestis sapientium & doctorum.</i>	<i>346.b</i>
<i>Mercatores prandunt hora primâ.</i>	<i>100.a</i>	<i>Militia Romana Lipsii.</i>	<i>398.b</i>
<i>Mercatores qui ditari volunt sine sorte.</i>	<i>74.b</i>	<i>Militum spes in ductoribus.</i>	<i>400.a</i>
<i>Mercator iactura nil moveri doctus.</i>	<i>281.a</i>	<i>Mille media, seu modi, caupona.</i>	<i>260.a</i>
<i>Mercatorum fraudes.</i>	<i>277.3.b</i>	<i>Miliaria lapidibus insculpta.</i>	<i>212.a</i>
<i>Mercus auctoramentum servitutis.</i>	<i>346.a</i>	<i>Milvini vel Mulvini pont.</i>	<i>237.a</i>
<i>Mercus plus loci, quam lucri capientes.</i>	<i>277.b</i>	<i>Mimesis irenia species.</i>	<i>128.a</i>
<i>Mercus pro sacore vel usura.</i>	<i>408.b</i>	<i>Mimesis pro gestu devisorio.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mercus proprie in locutione.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Minari pro promittere.</i>	<i>379.b</i>
<i>Mercis colluvies.</i>	<i>72.a</i>	<i>Minari pulchra & peclara.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mercurialis comitatus in funere.</i>	<i>107.a</i>	<i>Minerva innupta.</i>	<i>246.3</i>
<i>Mercurialis hora.</i>	<i>100.a</i>	<i>Minerva Roma dotata innuptae.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mercuri simulacrum magicum.</i>	<i>289.a</i>	<i>Minerval iustum solumus quid.</i>	<i>127.b</i>
<i>Mercurio alipedi cadebantur vitulus.</i>	<i>79.a</i>	<i>Minerval qui progno.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mercurio qui unguntur.</i>	<i>424.2</i>	<i>Ministerium sacrum pectis calibet.</i>	<i>120.2</i>
<i>Mercurius abdit furia.</i>	<i>79.b</i>	<i>Ministri pro regis curatibus.</i>	<i>128.a</i>
<i>Mercurius armatus pavit.</i>	<i>281.a</i>	<i>Minores pro junioribus.</i>	<i>430.b</i>
<i>Mercurius, argentum vivum.</i>	<i>424.2</i>	<i>Minor domina, pro domina filia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mercurius casum deus.</i>	<i>31.b</i>	<i>Minor Melia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mercurius salitur à suis.</i>	<i>376.b</i>	<i>Minorum connubia votiva.</i>	<i>300.2</i>
<i>Mercenarius furti inventor.</i>	<i>79.2</i>	<i>Minotauri signa militum mata.</i>	<i>246.b</i>
<i>Mercenarius furum deus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Minurna oppidum Campania.</i>	<i>184.2</i>
<i>Mercurius, magnus magister Ioannes.</i>	<i>424.2</i>	<i>Minutal.</i>	<i>262.</i>
<i>Mercurius mercatura deus.</i>	<i>62.a, 71.b, 281.2</i>	<i>Miracula mundi septem.</i>	<i>220.2</i>
<i>Mercurius pulverulentus, quid.</i>	<i>424.2</i>	<i>Mirantur qui verum causas ignorant.</i>	<i>391.b</i>
<i>Meretrix ut differt à prostibula.</i>	<i>26.a</i>	<i>Miscere sacra profanis, adag.</i>	<i>129.2</i>
<i>Mergelina villa Sannazarii.</i>	<i>17.2, 190.b</i>	<i>Misenus excavatus, & panis pensilis.</i>	<i>128.a</i>
<i>Mergelinarum couchylia.</i>	<i>100.b</i>	<i>Misenus oppidum & portus olim.</i>	<i>186.b</i>
<i>Meritum emax quid.</i>	<i>344.2</i>	<i>Misenus promemtorium.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mernle.</i>	<i>181.2</i>	<i>Misenus ubi tumultus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Mernle adusto pectore edebantur.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Misera in fronte ceruic.</i>	<i>423.2</i>
<i>Mernularum ferax Campania.</i>	<i>61.a</i>	<i>Miser orator & pauper.</i>	<i>121.b</i>
<i>Mernum, aut quis solum.</i>	<i>181.2</i>	<i>Misus xv. salarium cenarum.</i>	<i>92.2</i>
<i>Mernus, sincerus, non veterator.</i>	<i>109.2</i>	<i>Mitra capitis apex bicernis.</i>	<i>210.2</i>
<i>Mercenarius prodest agaricum.</i>	<i>255.b</i>	<i>Mitra Episcopales etiam tiara.</i>	<i>240.2</i>
<i>Messala gulfus.</i>	<i>355.b</i>	<i>Mitra, facinarum olim.</i>	<i>210.2</i>
<i>Messalina meretrix Augusta.</i>	<i>301.b</i>	<i>Mitra Masnorum, Lydiorum &c.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Messius Cicero.</i>	<i>255.2</i>	<i>Mitra pro Episcopo vel Prelato.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Messii Campania quales.</i>	<i>184.b, 184.a</i>	<i>Mitte manus in proprium sinum.</i>	<i>466.b</i>

Mae-

ET VERBORUM.

<i>Mnemofyne.</i>	102.b	<i>Monomachia vetita in Gallia.</i>	102.b
<i>Moderamina pro remedis.</i>	47.a	<i>Monomachi mortaliſter coſuit.</i>	440.a.b
<i>Moderare futura quid.</i>	188.b	<i>Monom. porſum ſuam & alterius ſalutem.</i>	459.b
<i>Moderator N:ronis pro Seneca.</i>	120.a	<i>Monomachis miſerior, adag.</i>	440.b
<i>Modiſſia pueris incutenda.</i>	406.a	<i>Monomachis pena in Gallia qua.</i>	102.b
<i>Modiſſus panno.</i>	278.a	<i>Monomacho venia qui impetretur.</i>	444.C inde.
<i>Modicus metis quid.</i>	172.b	<i>Mons Barbarus olim Gaurus.</i>	184.b
<i>Modicum & bonum.</i>	180.a	<i>Mons Chriſti apud Avernum.</i>	197.a
<i>Modicus originis pro obſcuro.</i>	356.b	<i>Mons pietatis Neapoli.</i>	200.b
<i>Modicus voti Perſi phraſis.</i>	ibid.	<i>Mons Quirinalis.</i>	218.a
<i>Modiprator quis.</i>	263.a	<i>Monſtrum peſſum.</i>	188
<i>Modus in rebus.</i>	457.a	<i>Montalms diſtus Xyſtus V.</i>	231.b
<i>Moenia Antverpiana, tempo Belgica.</i>	26.a	<i>Montana nobilitas Neapoli.</i>	200.a.b
<i>Moenia civium ambulatiori apta.</i>	143.b	<i>Montanus Varius exul.</i>	10.2
<i>Moenus ſuavis Francoſordia.</i>	101.b	<i>Mentes alti Xyſti V. P. M.</i>	231.b
<i>Moles Elii Hadriani.</i>	227.a.b	<i>Mentes pietatis, arguentaria publica.</i>	200.b
<i>Moles Baiana.</i>	181.b 189.a	<i>Mentes Romani cenſi.</i>	212.b
<i>Moles Neapolitana.</i>	189.a 204.a	<i>Mentes Xyſti V. tribus Burgo.</i>	231.b
<i>Moles Neapolitana à quo facta &c.</i>	189.a	<i>Monumenta, res memoriam citantes.</i>	169.a
<i>Moles Puteolana.</i>	187.b 189.a	<i>Monumenta clivoſa Latine.</i>	211.b
<i>Moles propriè quâ mare excluditur.</i>	204.a	<i>Monumentum magnificum, Manſoleum.</i>	231.a
<i>Moles ſtructura in vol ad mare.</i>	188.b	<i>Mopſi & Calhantis certamen ubi.</i>	60.b
<i>Molis Neapolitana ſons & crater.</i>	204.a	<i>Mopſo N ſa datur, adag.</i>	412.a
<i>Molitor agili ſurſorum.</i>	79.b	<i>Mopſi viſiſſimus paſtor.</i>	ibid.
<i>Molitor, paſtor magiſtratus.</i>	20.b	<i>Mora in curanda linc Veneron nocet.</i>	423.b
<i>Moliri pro curare.</i>	169.a	<i>Mora ſanguine timida quando.</i>	121.a
<i>Molitiſſe, leviſſis veſſium.</i>	284.a	<i>Morari ſata.</i>	129.b
<i>Molliſſimum obſes lovi epulanti appoſitus.</i>	16.b	<i>Morbi animi, vitia.</i>	168.b
<i>Molvis pons Saluſtiſſus quis.</i>	227.a	<i>Morbi Gallici peſſima ſpecies.</i>	300.b
<i>Momni quis.</i>	20.b 21.a	<i>Morbi ſudatorii Puteolani curandi.</i>	188.a.b
<i>Monachi ad urbes tranſlati.</i>	241.b	<i>Morboſi pro viſioſi.</i>	114.a
<i>Monachi inopes, mendaci antes.</i>	199.a	<i>Morbus Gallicus, Campanus &c.</i>	302.b
<i>Monachi ova bombycum Europa imulero.</i>	184.a	<i>Morbus Hiſpanus, Neapolitanus idem.</i>	ibid.
<i>Monachi unde dicti.</i>	199.a	<i>Morbus Leſivus idem.</i>	ibid.
<i>Monachium S.Martini Neapoli.</i>	204.b 204.a	<i>Mordaci loſus aceto.</i>	116.b
<i>Monachorum inopum ordines IV.</i>	199.a	<i>Mordere gallorum pro intro.</i>	62.a
<i>Monachorum laudabiliſſa vita.</i>	241.b	<i>Mordus nomen ſcîum.</i>	425.b
<i>Monachus quid propriè.</i>	ibid.	<i>Mores beatus Diogenem.</i>	128.a
<i>Monachus auſtor pulveris nitrati.</i>	157.a	<i>Mores benigni.</i>	340.a
<i>Monasteria Antverpienſium.</i>	164.a	<i>Mores conſormandi potentibus.</i>	27.b
<i>Monasterium PLACET Levantii.</i>	321.b	<i>Mores ſereni doctorem Levantiniſum.</i>	118.a
<i>Monasterium Auguſtini Roma.</i>	216.a	<i>Morocum generale ad omnia trita.</i>	104.a
<i>Mendelina, nxor domina.</i>	147.a	<i>Moretum quid.</i>	ibid.
<i>Moneta latinâ perſona verba.</i>	119.b	<i>Mori alba bombycum eſca.</i>	121.a
<i>Moneta pari ſolvere.</i>	ibid.	<i>Mori alba depilata mense Iunio.</i>	ibid.
<i>Moneta oppidum.</i>	172.b	<i>Mori omnium perini.</i>	160.b
<i>Moneta politica Lipſi.</i>	198.b	<i>Moriſi Hiſpaniâ pulſi cur.</i>	61.a
<i>Monemachia à Deo & hominibus vetita.</i>	441.a	<i>Moriſi, vide Mauri.</i>	ibid.
<i>Monemachia barbaris mora.</i>	442.a.b	<i>Morum albarum bacca ſatna.</i>	121.a
<i>Monemachia Auſtriacis non impune.</i>	416.a	<i>Morum albarum bacca in Italia.</i>	ibid.
<i>Monemachia certantibus cauſa minima.</i>	440.a	<i>Mors aquas omnia.</i>	171.b
<i>Monemachi aliter ſanguine tingendi.</i>	440.b	<i>Mors juvenes & ſeniſſi rapit.</i>	ibid.
<i>Monemachi anima ſalutem ſpernunt.</i>	441.a	<i>Mors ſcepta ligonibus aquas.</i>	171.a

INDEX RERUM

<i>Mortui anxietas cruciat.</i>	375.b	<i>Murex piscis descriptus.</i>	239.3
<i>Mortua corpora quia vivit junxeris.</i>	115.b	<i>Murex pro Cardinale.</i>	ibid.
<i>Mortui dicuntur plures.</i>	439.3	<i>Murex pro purpura.</i>	ibid.
<i>Mortui dicuntur priores.</i>	ibid.	<i>Murex saxi acumen eminent.</i>	ibid.
<i>Mortui sepe specie tenui lugentur.</i>	447.a	<i>Muri Babylonii, orbis miraculum.</i>	220.2
<i>Morum curvamina.</i>	127.b	<i>Murmura dubia fama.</i>	154.3
<i>Morus cur dicatur sapiens.</i>	127.3	<i>Murmura inter Germanos.</i>	162.a
<i>Mosa trajectinus pascit Campinia.</i>	61.3	<i>Murmurare pro obloqui.</i>	48.3
<i>Mosa flumen utrarum ferax.</i>	68.b	<i>Murmur Zephyri.</i>	132.b
<i>Mosa basila pyra.</i>	101.a	<i>Murus abouon.</i>	158.b
<i>Moschi animalculi apostema.</i>	ibid.	<i>Musa ciontur ex locis ubi sternerunt Poeta.</i>	721.a
<i>Mosellanus vinum caris adhibetur.</i>	102.3	<i>Musa comes & urbana cur.</i>	154.b
<i>Mos ossi, luxum excusandi formula.</i>	141.b	<i>Musa etiam apud inferos.</i>	131.b
<i>Mosarda Italica.</i>	103.a	<i>Musa gaudens felitudine &c.</i>	123.b
<i>Mos venustas omnia.</i>	141.b	<i>Musa mera despecta.</i>	180.b
<i>Motiva barbaris que dicuntur.</i>	385.3	<i>Musa, Pindi vulgus, contempit.</i>	13.a
<i>Motus primi primi Theologi qui.</i>	446.b	<i>Musarum atria vassa.</i>	189.b
<i>Motus pro causa.</i>	433.3	<i>Musarum chorea, studia.</i>	460.3
<i>Motore Camarinum, adag.</i>	150.b	<i>Muscu aequaliter arcere.</i>	271.b
<i>Mucrinus agros rigat Sarum.</i>	197.b	<i>Muscipula seu myagra castrum Neap.</i>	198.b
<i>Musui ex naribus infantium.</i>	300.b	<i>Musica laus.</i>	21.a
<i>Muleassey casus à Carolo V. Aug.</i>	282.3	<i>Musica in navibus ad Paustipum.</i>	203.3
<i>Mulier asserens senio.</i>	133.3	<i>Musica sub mathematica.</i>	188.3
<i>Mulieres amant deplorari.</i>	127.a	<i>Musices auctor Apollo.</i>	247.3
<i>Mulieres dedita liberis & Veneri.</i>	126.b	<i>Musicus parvo cerebri caret.</i>	21.a
<i>Mulieres obnupta fronte mendicantes.</i>	205.b	<i>Musis auspiciis sunt carmina.</i>	7.b
<i>Mulieres pauca omnes inuisu faciunt.</i>	148.3	<i>Musis sunt sua signa & cohortes.</i>	146.b
<i>Mulieres stipabant suus Lovanii.</i>	105.2.b	<i>Musivum opus, quid.</i>	234.b
<i>Mulier feris omnibus ferior.</i>	133.b	<i>Mussare quid.</i>	150.3
<i>Mulieribus cura domus.</i>	136.3	<i>Mustella Ausonii, lampetra nostra.</i>	173.b
<i>Mulieribus Lovanii parentale datur.</i>	105.3.b	<i>Mustella piscis.</i>	173.2.b
<i>Mulieri natura negat imperium.</i>	133.b	<i>Musatoria vestimenta.</i>	281.b
<i>Mulier qua semel, semper imperat.</i>	ibid.	<i>Mutii Scævola vox ad Porcenam.</i>	64.b
<i>Mulier qua viro, etiam filius imperat.</i>	412.b	<i>Mutilare officio quid.</i>	404.b
<i>Mulier tolerabilis rara avis.</i>	150.b	<i>Mutilari virgū.</i>	301.b
<i>Mulicrum labores & molestia.</i>	127.3	<i>Mutilus gladiator, Pasquinus.</i>	246.b
<i>Mulli putantur barbi.</i>	174.b	<i>Myrius quid.</i>	272.3
<i>Mulli tres insolentis pretii.</i>	ibid.	<i>Myrtus, ovium pastus.</i>	63.3
<i>Mullus piscis.</i>	ibid.		
<i>Mulsum quid.</i>	63.a		
<i>Mulsum Silvaducense.</i>	ibid.		
<i>Multiloquentia.</i>	419.3		
<i>Multinummus eadem.</i>	174.3		
<i>Muli pretii piscis idem.</i>	ibid.		
<i>Mulsificus.</i>	289.a		
<i>Mulsiwaga Veneris.</i>	146.b		
<i>Mulvini vel Mulvini pont.</i>	227.3		
<i>Municipi, civis.</i>	155.3		
<i>Municipes qui.</i>	60.b 155.3		
<i>Musire pro parare.</i>	298.b		
<i>Musita culina quid.</i>	415.3		
<i>Murex diversis ponti quid.</i>	ibid.		
<i>Murex habet virtutem remora.</i>	219.3		
	ibid.		

N.

<i>Nenia aviarum seu fabella.</i>	156.b
<i>Nenia ad tibiam cantabatur.</i>	105.b
<i>Nenia, carmen funebre.</i>	ibid.
<i>Nenia suprema, bombam.</i>	ibid.
<i>Naius FF.Minorum Commissarius General.</i>	288.a
<i>Naius induciarum prorencia.</i>	ibid.
<i>Naius laudatus à Bandio.</i>	ibid.
<i>Nannium Lovanii docuit.</i>	42.3
<i>Nar canina pro irrisone Cynica.</i>	154.3
<i>Nardo conferro viridaria quid.</i>	413.3
<i>Nardus frutex optimus.</i>	ibid.
<i>Nares acuta & obosa.</i>	341.3
	Ne-

ET VERBORUM.

<i>Navis obesa homo, quis.</i>	263. b	<i>Nebula de apparentibus tantum.</i>	402. b
<i>Nasica vir probus & optimus.</i>	360. a	<i>Nebulones & tenebriones.</i>	342. b
<i>Nasica unde dictus P. Scipio.</i>	ibid.	<i>Nebulones unde, disti.</i>	ibid.
<i>Nasi inertes.</i>	319. a	<i>Nec caro nec piscis, adag.</i>	291. b
<i>Nasi infania.</i>	300. b	<i>Nec domi nec militia.</i>	ibid.
<i>Naso suspendere quid.</i>	15. b	<i>Nec inus nec foris.</i>	ibid.
<i>Nasovia vel Nasovia gens.</i>	309. a	<i>Nec Iupiter omnibus placet.</i>	343. a
<i>Nassavius quando fugit à Belgica.</i>	51. a	<i>Nesandus minus nefandus Diogenis factus.</i>	330. a
<i>Nassovius, Mauritus Princeps.</i>	156. c	<i>Negoia succedunt animante Baccho.</i>	410. b
<i>Nassovius molitionis in Antverpiam.</i>	ibid.	<i>Nemea Arcadia silva.</i>	60. a
<i>Nassum crissare.</i>	128. a	<i>Nemeus leo.</i>	ibid.
<i>Nasus irrisioni dicitur.</i>	15. b 89. b	<i>Nemea Hercules sacra.</i>	ibid.
<i>Nasus morbo Campanis infestiorum.</i>	102. b	<i>Nemesis huius ab imo suscitatur.</i>	24. b
<i>Nasus pro ingenio & iudicio.</i>	269. b	<i>Nemesis erectas ceruces deprimit.</i>	ibid.
<i>Nasus, Aristarchi, docti.</i>	15. b	<i>Nemesis satis praesider.</i>	ibid.
<i>Natalibus fulgere astrum quid.</i>	169. b	<i>Nemesis factus insensu.</i>	24. b
<i>Natare discat nobilis puer.</i>	383. a	<i>Nemesis fortuna.</i>	24. b 433. a
<i>Nates sufferri à subligari quid.</i>	222. a	<i>Nemesis iustitia & deorum invidia.</i>	ibid.
<i>Nati natorum & qui nascentur &c.</i>	412. b	<i>Nemesis nimis votis obstat.</i>	24. b
<i>Nati non solum nobis sumus.</i>	287. a	<i>Nemesis placit facinorosos.</i>	ibid.
<i>Natis pretio bellare coactis.</i>	21. b	<i>Nemesis regina & arbitra rerum.</i>	ibid.
<i>Natta Horatio & Persio quis.</i>	276. a	<i>Nemo desertus in eo quod nescit.</i>	95. b
<i>Natta pro fordido.</i>	ibid.	<i>Nemo iudex in propria causa.</i>	167. b
<i>Natura docet formidandis parcere.</i>	317. c	<i>Nemo nascitur artifex.</i>	339. b
<i>Natura dotes & Di.</i>	16. a	<i>Nemo propheta in patria.</i>	151. b
<i>Natura femina imperium negat.</i>	333. b	<i>Nemora omnia Apollini sacra.</i>	60. b
<i>Natura gaudens pro luxuriante.</i>	124. b	<i>Nemore Frangipaniorum palatium.</i>	214. b
<i>Naturam expellas furcâ &c.</i>	267. b	<i>Nemore latui Hippolytus.</i>	ibid.
<i>Natura pro viribus natura.</i>	221. a	<i>Nemorensis lacus.</i>	ibid.
<i>Naves, aquarum cursus.</i>	156. a	<i>Nemorensis lacus, Albani socius.</i>	ibid.
<i>Naviculatori solvisur in prora & puppi.</i>	123. a. b	<i>Nemus Diana ejusque situs.</i>	214. a
<i>Navigare Anticyras, adag.</i>	8. a	<i>Nemus oppidum.</i>	214. b
<i>Navigatio, Hollandorum divisio.</i>	160. b	<i>Nemo unus omnibus placet.</i>	413. a
<i>Navis Bruxellensis quoties solvis.</i>	123. a	<i>Nephrurion Neapoli.</i>	123. b
<i>Navis Bruxellensis stationes varia.</i>	ibid.	<i>Nephriticus quis.</i>	99. a
<i>Navis, equus ligneus.</i>	156. a	<i>Nephritu renum affectus.</i>	27. a
<i>Navis incommoda ab ineptiis.</i>	124. b	<i>Nepos homo perditus & luxuriosus.</i>	11. a
<i>Navis obelisci Vaticani devotrix.</i>	230. a	<i>Nepotari & nepotini sumptus.</i>	11. b
<i>Navis CCC. remigum Ramasse devotrix.</i>	230. b	<i>Nepotini trideus.</i>	258. b
<i>Navis Bruxellam in dies tardius solvis.</i>	123. c	<i>Nepotini tubicen.</i>	171. b
<i>Nauta, equisones, auriga.</i>	156. a	<i>Nepotinus conjugatus.</i>	128. b
<i>Nautarum cursus pro navibus.</i>	ibid.	<i>Nepotinus deus motus terra.</i>	171. b
<i>Neapolis abundas fontibus.</i>	197. a. b	<i>Nepotinus inde Ennosigam dictus.</i>	ibid.
<i>Neapolis bella.</i>	192. b	<i>Neptunus Troiani infestus.</i>	374. b
<i>Neapolis Campaniam metropolis.</i>	123. a	<i>Nequam & nequista.</i>	33. a
<i>Neapolis in locum Capua successit.</i>	194. b	<i>Nequid fiet aut protuberet.</i>	297. b
<i>Neapolitana Academia.</i>	34. a	<i>Nequistia pro solertia & astutia.</i>	33. b
<i>Neapolitana res admiranda.</i>	123. b & inde.	<i>Nereides nympha marina.</i>	171. b
<i>Neapolitana moles.</i>	129. a	<i>Nero Campanis otis deletatus.</i>	193. a
<i>Neapolitanarum matronarum ornatus.</i>	205. b	<i>Nero deam Syriam nris foveavit.</i>	157. a
<i>Neapolitanus morbus.</i>	300. b 302. a	<i>Nero de circo bene meritis.</i>	22. a
<i>Nebula Helicone legatur.</i>	343. a	<i>Nerolunga Suevia urbs.</i>	455. b
<i>Nebula pro sumis & rebus nibili.</i>	341. a	<i>Nero quinquaginta dies frequentat.</i>	193. a

INDEX RERUM

<i>Nerva adoptat Traianum.</i>	122.2	<i>Nobiles cur sacella construunt.</i>	274.2
<i>Nerva accens Imperator.</i>	ibid.	<i>Nobiles honestum possunt.</i>	187.2
<i>Nerva acris & triumphans.</i>	121.2	<i>Nobiles ignobiles qui.</i>	412.2
<i>Nerva forum transfitorium dedicavit.</i>	222.2	<i>Nobiles laboribus non addicendi.</i>	184.2
<i>Nerva leges gemina.</i>	ibid.	<i>Nobiles olim agros colebant.</i>	126.2
<i>Nerva ob senectutem contemptus.</i>	ibid.	<i>Nobiles S.C. ergii Neapoli.</i>	200.2
<i>Nerva quæ conjugia prohibuit.</i>	222.2	<i>Nobiles studeant Astronomia.</i>	181.2
<i>Nerva Traianum.</i>	221.2	<i>Nobiles non credit mercator.</i>	272.2
<i>Nerva vetat mares castrari.</i>	ibid.	<i>Nobilibus pulchrum mori pro Principe.</i>	416.2
<i>Nerva vide Traianus.</i>	ibid.	<i>Nobilis hestermus.</i>	266.2
<i>Nescit regnare qui nescit dissimulare.</i>	116.2	<i>Nobilis nil debet scolis.</i>	192.2
<i>Nestoris longævitas.</i>	24.2	<i>Nobilis viri descriptio per conjugem.</i>	118.2
<i>Nestor trifidus quæ ratione.</i>	ibid.	<i>Nobilis turpe parere mechanico duci.</i>	197.2
<i>Ni temere Abydam, Adag.</i>	406.2	<i>Nobilitas emensita.</i>	274.2
<i>Nencorai obeliscus, nunt Vaticanus.</i>	129.2	<i>Nobilitas gentis Croiæ.</i>	270.2
<i>Nicol. Roccocii frater, seroris Scholirii.</i>	216.2	<i>Nobilitas magna in Germ. & Hisp.</i>	416.2
<i>Nicol. Roccocii landes.</i>	ibid.	<i>Nobilitas misera hic.</i>	284.2
<i>Nicol. Roccocii nobilitas.</i>	ibid.	<i>Nobilitas præfata ab Heroibus Troianis.</i>	114.2
<i>Nicolani Bifusus Levanii medicus.</i>	42.2	<i>Nobilitas quæ se parat siva.</i>	397.2
<i>Nicolani V. auxit Bibliothecam Vaticanam.</i>	231.2	<i>Nobilitas sola virtus.</i>	140.2
<i>Nicolai V. restituit Virginem.</i>	118.2	<i>Nobilitas vera quæ.</i>	119.2
<i>Nicolani Roccocii doctorum sanctor.</i>	286.2	<i>Nobilis aut rami ab avitis.</i>	421.2
<i>Nicomedia speciosissima.</i>	119.2	<i>Nobilium congressus.</i>	171.2
<i>Nisitare est enclonus.</i>	262.2	<i>Nobilium curia Neapoli.</i>	200.2
<i>Nisitare numeris quid.</i>	ibid.	<i>Nobilium ignobilium defensor ad dila.</i>	412.2
<i>Nisitare quid propriè.</i>	ibid.	<i>Nobisium studia, leges, politica &c.</i>	284.2
<i>Nidensis curia vel sedes Neapoli.</i>	200.2	<i>Noctiluca laterna.</i>	146.2
<i>Nidensis curia ceteras superat.</i>	100.2	<i>Nocturni cuculi.</i>	206.2
<i>Nidensis nobilitas quid.</i>	200.2	<i>Nodus in serpe quærore, adag.</i>	266.2
<i>Nidus pro domicilio.</i>	118.2	<i>Nodus pro tumore.</i>	414.2
<i>Nigre color, massernum.</i>	162.2	<i>Noëmus, Prometheus, Deucalion, idem.</i>	110.2
<i>Niger, malus.</i>	137.2	<i>Nola avellanarum capia.</i>	277.2
<i>Nigare cum dexteritate quid.</i>	97.2	<i>Noli me docere tecum.</i>	139.2
<i>Nigare, damnare, notare, infamare.</i>	ibid.	<i>Noli me tangere, de satyris.</i>	112.2
<i>Nigrescere, apparere tristo.</i>	362.2	<i>Nomen in tabulis quid.</i>	71.2
<i>Nigrum thra pro lethifero.</i>	154.2	<i>Nomen, debitor & debitum.</i>	ibid.
<i>Nil admirari.</i>	191.2	<i>Nomen sine corpore.</i>	119.2
<i>Nil admirari facit & servat beatum.</i>	192.2	<i>Nomina rationum capita.</i>	71.2
<i>Nil delicti amnisti.</i>	297.2	<i>Non cuius homini coniugis &c. adag.</i>	105.2
<i>Nil mali ingreditur, cuius dictum.</i>	293.2	<i>Non ex omni ligno fit Mercurius, adag.</i>	289.2
<i>Nil peccare Dei est.</i>	111.2	<i>Non litigo, pro placet.</i>	257.2
<i>Nil perfectum sine ternario.</i>	258.2	<i>Nonni landes & scripta.</i>	150.2
<i>Nil verbi.</i>	394.2	<i>Nonni medici Antverpiensis.</i>	149.2
<i>Nimius ministri qui.</i>	341.2	<i>Nonni Pœta singulari.</i>	150.2
<i>Nimius animi, nimius vita.</i>	116.2	<i>Non pedes ensim sed velis omnibus, adag.</i>	7.2
<i>Nobiles cum liberis præsentis signum.</i>	216.2	<i>Non persuadebis ne si persuaseris.</i>	375.2
<i>Nisa, venusta puella.</i>	412.2	<i>Non respicitur à pravus otis.</i>	410.2
<i>Nitro pro piacere.</i>	212.2	<i>Non videmus manica quod à tergo est.</i>	293.2
<i>Nitidi Pœta, culti & festivi.</i>	140.2	<i>Norlinga clade Snedern nobilis.</i>	415.2
<i>Nivaria traha.</i>	281.2	<i>Norlinga vel Norolinga Svecia urbs.</i>	ibid.
<i>Nivaria trahis agit Costerius.</i>	ibid.	<i>Normandia Gallia unde nomen habet.</i>	195.2
<i>Nivaria trahis qui eliciuntur.</i>	ibid.	<i>Normannicum castrum Neapoli.</i>	198.2
<i>Nobiles animi motibus imperant.</i>	456.2	<i>Normanni & cerum otigo.</i>	195.2

Nor-

ET VERBORUM.

Normanni regnarunt in Campania.
Nefce tempus, vetus dictum.
Nefce ro, quo auctore dictum.
Not nobis cingitur ens.
Not numerus sumus &c.
Not poma natamus.
Noscomium B. Maria Annunt. Neap.
Noscomium B. Maria Populav. ibid.
Noscomium incurvabilem ibid.
Noscomium quid.
Not a caderum vini atatem docebat.
Not a Hieroglyphica qua.
Nota magistratus in portis cur.
Nota eadem agris dolesur.
Notarius hodie quis dicitur.
Notarius olim quis.
Notieres ipsi sumus Deo quædam nobis.
Noti sibi sine convivia.
Noti solo adjectivo quo &c.
Novalia.
Novolimus Tricentius, potator strenuus.
Novimus nos ab antiquo.
Noxæ fera dicitur.
Noxæ ruit, ergo vale.
Nox una paternis confibus perdendis satis.
Nubes animi pro mæore.
Nubulum & nubecula frontis.
Nuces Avellana.
Nuces Pouica.
Nuces Prænestina.
Nucum species principales.
Nudate Petro, Paulum regere. adag.
Nugari quid.
Nugatoria ratio. & nuga.
Nulla est dactilo gustus.
Numa Egeria accubare solitus.
Numen bonis mens ipsa.
Numen pro simulacro.
Numen pro umbra.
Numen sub uno numine leditur.
Numentana via.
Numerus passus suos etantes.
Numero micas salini, allegoricè.
Numeri metrice.
Numero confusse nata.
Numero Deus impare gaudet.
Numeroza cæna.
Numerus conviviarum opportunus.
Numerus invitatorum funebrium.
Numerus impiorum mor.
Numerus par semina.
Numerus pro multitudine.
Numerus fultus descendit.

191.b
313.a
364.a
394.a
118.a
319.b
300.a
200.b
ibid.
ibid.
210.a
231.b
118.b
ibid.
272.b
ibid.
146.b
117.b
271.a
422.b
93.a
270.a
242.a
114.b
424.b
154.a
ibid.
277.b
ibid.
ibid.
198.a
72.a
117.b
30.b
212
298.b
121.b
11.a
325.a
315.b
213.b
26.a
110.b
317.2
18.b
218.b
91.a
87.a
307.a
258.b
259.a
ibid.
32.a
274.a

Numicum flumen.
Numina Iunonis tria invocata.
Nympha esse Iunoni.
Numina præfusia. Principes vivi.
Numina pro potestatibus Deorum.
Numina violata quid.
Numina uni deo placata.
Numitoris filia Rheia.
Numitor regno exclusus.
Nummi sine sanguine despecti.
Nummum identidem vertere.
Nummus Halberstadii.
Nummularii, collybistæ.
Numquam ex malo pater bonus filius. adag.
Numquam Hecale fies, adag.
Numquam juvenilis.
Nundina Francensurienfis dua.
Nuntius pro tabellario.
Nuptia Philippi Boni Brugis acta.
Nupium locare.
Nutare capitis est.
Nymphæ & Nymphæum.
Nysa urbi & Nysa colles.

211.b
427.b
300.b
141.b
10.b
51.a
10.b
209.b
ibid.
261.b
133.b
161.a
72.b
402.b
22.a
411.b
301.b
218.a
317.b
430.b
262.a
214.a
194.b

O.

Obelisci ab Ægyptiis Soli dicati.
Obelisci aliqui latoni sub terra.
Obelisci à Xysto V. erecti.
Obelisci ciuicibus C. forum illustres.
Obelisci creduntur avum vincere.
Obelisci & pyramidis discrimen.
Obelisci ex Ægypto Romam transfati.
Obelisci imitantur radios Solis.
Obelisci in Mausoleo Augusti.
Obeliscorum ostentatio magna.
Obelisco vel obelo notare.
Obeliscus Barberinus.
Obeliscus ad Minerva.
Obeliscus Cyriaco Mathematico datus.
Obeliscus Esquilinus.
Obeliscus Esquilinus à Claudio deversus.
Obelisci Esquilini alitudo.
Obelisci Esquilini antiquitas.
Obeliscus ex IV. smaragdis XL cubitorum.
Obeliscus Flaminius.
Obeliscus Flamini.
Obeliscus Flaminius notis insignis.
Obeliscus Flaminius olim in circo maximo.
Obeliscus Flaminius Soli dicatus.
Obeliscus Flaminius à loco dictus.
Obelisci Flamini alitudo.

229.b
231.b
239.b
239. & inde.
231.b
ibid.
229.b
ibid.
ibid.
224.b
229.b
232
231.b
ibid.
236.b
230.a
ibid.
230.b
230.a
229.b
231.a
ibid.
ibid.
ibid.
ibid.
Obel.

INDEX RERUM

Obelisci Flaminii antiquitas. 231.b
 Obeliscus Lateranensis. 230.b
 Obeliscus Lateran. de terra erutus. ibid.
 Obeliscus Lateran. Hieroglyphicis notatus. 231.a
 Obeliscus Lateran. in circo Max. passus. 230.b
 Obeliscus Later. Ramassens dictus & unde. ibid.
 Obeliscus Lateran. S. Crucis dictus. 231.a
 Obeliscus Lateran. Soli Tiberis dicatus. 230.b
 Obelisci Lateranensis altitudo. ibid.
 Obelisci Lateranensis antiquitas. 230.b
 Obelisco Lat. filius regis aligatus. ibid.
 Obelisco Lat. parata navis ccc. remigum. ibid.
 Obelisco Lat. sphaera aurea dejecta. ibid.
 Obeliscum Lat. excidit Ramassens. ibid.
 Obeliscum Lat. Romam decessit. Constantinus. ibid.
 Obeliscum Lat. xx. millia hominum fecere. ibid.
 Obeliscus Mahimianus. 231.b
 Obeliscus Monti-celini. 231.b
 Obeliscus quid & unde nomen habent. 229.a
 Obeliscus Salustianus. 231.b
 Obeliscus Vaticanus. 229.b
 Obeliscus Vatic. à Nomento excisus. 230.a
 Obeliscus Vatic. cineres Augusti intulit. ibid.
 Obeliscus Vatic. honori Augusti & Tib. dictus. ibid.
 Obeliscus Vaticanus rarus & sine notis. 229.b
 Obeliscus Vatic. quomodo Romam decessit. 230.a
 Obeliscus Vaticanus solus integer. 229.b
 Obelisci Vaticani erectio operosa. 230.a
 Obelisci Vaticani altitudo. ibid.
 Obelisci Vaticani pondus. 230.a
 Obeliscum Vatic. decessit Caligula. ibid.
 Obeliscum Vatic. crexit Domus. Fontana. ibid.
 Obesa navis homo quis. 231.b
 Obex pro obiectaculo. 206.a
 Obhyrescere. 117.a
 Obfuscare pro vincere. 270.a
 Obiectaculum custodiunt jurati. 294.a
 Obiectaculi descriptio. 291.b
 Obiectaculi servandi lex Regia. ibid.
 Obiectaculi usus. ibid.
 Obiectaculum expetit Alenfoniensis. ibid.
 Obiectaculum porta quid. 293.b
 Obitor pro persuntorid. 180.b
 Obiurgari pro vapulare. 263.a
 Obiurgari solum rubra quid. ibid.
 Oblivare pro obstreperare. 112.a
 Oblivamenta sunt solatia. 428.a
 Oblivare patriam rem. 267.a
 Oblivata fortis canicula qua. 409.a
 Oblivum moris. 118.a
 Oblonga pallia, pro senibus. 112.a
 Obmutare. obmuturare. 310.a
 Omixt pro omni conatu. 116.b

Obscurus, ignobilis. 231.b
 Obsidio Anversipicus sub Parmensi. 119.a
 Obtempera rationi, eraculum VII. Sap. 141.b
 Obtreantes doctis sibi noxii. 19.b
 Obrudere palpum. 217.a
 Obumbrare. 448.b
 Occupare pro proloqui. 216.b
 Oceanus bis Scaldem influus die. 131.a
 Oceanus perfidus, mundus. 263.a
 Ocus condidit Mantiam. 177.b
 Ocrea ad ornatum non equitatum. 155.a
 Ocrea & calcaria incrementa gestare. ibid.
 Ocravus Manius ad Philip. II. Hist. 415.a
 Ocravus Pisanus Italus dives. 292.b
 Ocravus Pisanus quid scripserit. ibid.
 Ocravus Pisanus rem amicis legat. ibid.
 Ocravus Pisanus sedem legit Antverpia. ibid.
 Ocravus Pisanus, vide Pisanus. ibid.
 Oculare calyptram quid. 206.a
 Oculare & oculator. 46.a
 Ocularia specilla, conspilla &c. 363.a
 Oculata calyptra. 205.b
 Oculatienis descriptio. 126.a
 Oculatus testis plurius quam auritus. 331.b
 Oculi habent fastidandi vim. 160.b
 Oculi igniti. 140.a
 Oculi imponuntur arboribus. 325.b
 Oculi in terram deorsum nota verecundia. 129.b
 Oculi ponderis sedes. ibid.
 Oculis limis tueri. 94.a
 Oculis prima fides. 111.b
 Oculis primum officium amoris. 410.a
 Oculis sanandus senter Ciceronis presunt. 186.a
 Oculi sunt in amore duces. 410.a
 Oculi terram desigant ante distinctionem. 346.a
 Oculum scintilla & ardor quid. 402.a
 Oculo altero capis major perspicacia. 291.b
 Oculos attollere effrontium. 129.b
 Oculos imponere quid. 68.a
 Oculos per inania spargis. 400.b
 Oculos tellure moratus, quid. 346.a
 Oculus, germinis coliculus. 66.a
 Oculus via est. 410.a
 Odis nulla genitrix creata. 442.a
 Odi memorem compotorem, adag. 16.a
 Odiu certare. 12.b
 Odium parit alicui veri. 137.a
 Odium pro discordia elementorum. 110.a
 Odoacres Hermolorum Rex. 191.a
 Odoardus Cardinalis Farnesius. 234.a
 Odeari pro clam indagare. 457.a
 Odeari pro suspicando sentisere. ibid.
 Odeari adire pro sagaces. 352.b
 Odeari.

ET VERBORUM.

Oderifera arboris ubi.	322.a	Omnia sic ibant &c. vox quarum.	411.b
Oderi tribuimus quia sunt clam.	417.3	Omni lapidi subest scorpis. adag.	417.3
Oder proximorum campana.	260.a	Omnis comparatio obliſa.	32.b
Oeconomia quid.	61.b	Omnis regula claudicat. adag.	444.b
Oedipodii parentes.	24.3	Omnis virtus in mediocritate.	11.b
Oedipus, loquens obſcure.	ibid.	Oneſicritus audiuit Diogenem.	312.b
Oedipus quis.	ibid.	Onuphrius Panuiniſi Veronenſis.	177.a
Oedipus ſolvit Sphingis problemata.	ibid.	Onuphrius Panuiniſi antiquariuſ.	ibid.
Oenotria & dea Oenotria.	16.3	Onuphrius ſcripſit de antiq. Veronenſibus.	177.b
Oeſtrum muſica genus.	373.b	Opaca mentis homo.	281.a
Oeſtrum pro punitione.	126.b	O paſſi graviora!	159.a
Oeſtrum pro ſtimulo & furore.	373.b	Operoſitas mulierum nil conſcientium.	101.a
Offa hodie quid voret.	159.a	Opia amica pro indocta.	197.a
Offa, longæthones ſeu lucanica.	259.b	Opia nobilitas qua.	ibid.
Offa, maſſa pulvi vel quid ſimile.	ibid.	Opicus, Laſinæ noſciens.	ibid.
Offa paraſiſtorum cibis.	ibid.	Opifices, artiſtes, mechanicæ.	298.3.b
Offa penia quid.	ibid.	Opinionum varietas ſaves ſcleribus.	312.3.b
Offa pro abſcemiſſe pecoris.	ibid.	Opis neſtra quod eſt.	160.b
Offa pro pane jure macerato.	179.b	Opſographum ad ludos invitanti.	201.b
Offella inauis, verba & voces.	310.b	Opſographum quid.	ibid.
Offella vervicina.	48.b	Oppida in utriusque ſexu ſeminina.	312.3.b
Officia lucis perverſa commoſantibus.	90.b	Oppida littoris Campani.	181.3
Officio miſtilare, quid.	404.b	Oppignerare agrum Berchomium.	272.a
Officioſa conſiſtoria cur.	239.a	Opprobrii ſedes irita veſti.	92.3.b
Officioſorum anxietas noxia.	404.b	Opſonia pretio non arte poſita ubi.	180.a
O fortunatiſſimæ! Ciceroniſ verſus, culpatur.	127.b	Optima ſilvarum.	21.b
Ohe! preme tu, preme mi.	170.b	Optimum condimentum ſames.	16.a
Ohe, ſaturiaſ aſis nota.	281.b	Optimus, qui minimis urgetur.	290.b
Olea in nuptiis concordia dicata.	11.3	Orare cauſam capitis.	111.a
Olea pacis nota.	ibid.	Orata cognomen Sergii unde.	121.b
Olea Palladii ſacra.	ibid.	Oratio mercatoris ad Mercurium.	79.b
Olei ſummum optimum.	101.b	Oratio, vita ſimulacrum, adag.	111.b
Oleum herbarum uſus.	66.b	Oratores pacis præſerebant oleam.	162.b
Oleo incendia nutrire.	449.3	Orbi & orphanis.	21.b
Oleo incendium reſtingere, ironia.	ibid.	Orbis facilis pro menſa parabili.	99.b
Olera quid, & unde diſſa.	66.b	Orbis forma aciei.	446.a
Oleum quid.	111.a	Orbis in unum Carolum V. coaluit.	451.b
Oleum a dote camino.	449.3	Orbis novus, ſeu innovatus à diluvio.	347.a
Oleum Licinianum.	183.a	Orbis pro menſa rotunda.	99.b
Oleum Venetanum.	183.a	Orca, pyrgus in luſu alca.	417.b
Oleum in genere ſalgamorum.	61.b	Orchis vir laurus & potens.	377.b
Oleum præſerebant pacem poſcentos.	162.b	Ordo bibendo ſitis inter amicos.	48.3
Oliveta Campania.	208.3	Ordo Equeſtris Aurei velleris.	317.b
Olia perida, miſſus Hiſpanus.	100.b	Ordo idem inſuſtus à Philippo Bono.	ibid.
Oliuſ frigidum quid.	312.a	Ordo idem quo anno caſi.	ibid.
Oliuſ, herba ſativa.	66.b	Ordinis ejuſdem comitiſ Antverpia.	ibid.
Omen pro initio aut praſagio .	41.b	Ordo Equeſtris conchyliatus obſoluiſ.	317.b
Omen proprii quid.	317.a	Ordo Equeſtris Geneta.	ibid.
Omen quaſi oremen.	316.b	Ordinis ejuſdem auſtor Carolus Martellus.	ibid.
Omina palpo quid.	ibid.	Ordo Equeſtris menſa orbicularis.	317.b
Omnes quaſi aqua dilabimur.	360.a	Ordinis ejuſdem inſtitutor Arithus Brian.	ibid.
Omne vinum perſeſtum.	318.b	Ordo militaris S. Iacobi.	318.a
Omnia quæ apud ſuperos etiam apud inferos.	331.b	Ordo hic probatus ab Alexandro III. P. M.	ibid.

INDEX RERUM

Ordo hic institutus à Petro Ferdinando.	338.a	Ova mala malis corvis supponimus.	402.2
Ordinis ejusdem amicus candidus.	ibid.	Ova bombycum ex India allata.	214.2
Ordinis ejusdem insignie Crux.	338.2	Ova centum ludicrum certamen.	122.2.b
Ordinis ejusdem regula, quæ S. Augustini.	ibid.	Ova duo danda donis uxoribus.	ibid.
Ordinis ejusdem pietas.	ibid.	Ova propriè supponuntur.	402.2
Ordo equestris S. Spiritus.	337.b	Ovaro, militum paratè victoriâ.	262.2
Ordo hic cenariorum definitur.	337.2	Oves curia in Ardennea.	68.2
Ordo hic renovatus à Ludovico XIII.	ibid.	Oves per centumeliam.	432.2
Ordo hic unde nomen sortitus.	ibid.	Oves Spadana optima.	68.2
Ordo Equæstris Stella.	337.b	Ovi castrum Neapoli.	191.b
Ordo hic à Joanne Valesio Francia Rego.	ibid.	Ovidius exulavit ex gemitum causam.	10.b
Oee remidenti.	125.2	Ovile pro carne ovilla.	100.b
Ovi tribugui Pindarus, quid.	371.b	Ovis aurea Silanus.	432.2
Orexis.	81.b 95.b	Ovis solidum pecus.	ibid.
Organa, membra corporis.	121.b 129.2	Ovo anatis inbuiere spreto asperis.	135.b
Organum campanarium.	163.b	Ovo eodem nati, adago.	129.b
Organum, Lasiis instrumentum.	129.2	Ovum corvi ineptum ejus.	402.2
Organum pneumaticum polycalamum.	261.b	Oxonium, ejus Academia, & origo.	124.2
Organum idem compendium instrumentorum.	ibid.	Ozana narium.	300.b
Organum idem, hodie famosi organum.	ibid.		
Organum ejusdem invenit latet.	ibid.		
Organum ejusdem usus in sacris.	—		
Orphanus, orbi utroque parentis.	21.b		
Oryza funebri Antverpie.	118.b 119.2		
Oryza in funere non à vulgo.	119.2		
Oryza lacti incocta.	ibid.		
Oryza quæ denentur in funere.	ibid.		
Oscid & velicè fabulari.	197.2		
Osti fove Opici Italia populi.	ibid.		
Ostitamur pro radio.	121.b		
Ostitare quid.	163.2 121.b		
Ostulana pugna.	440.b		
Oti humerosus Belgæ Carolus V. Aug.	451.2		
Osmen Varroni quid.	116.b		
Oti pro charactere & ingenio scribendi.	148.b		
Ostibus albensis campi.	211.b		
Ostia varia in domo Augustiana.	312.2		
Ostensus via.	213.b		
Ostrea Baiiana.	190.b		
Ostrea Britannica Rutupina.	260.b		
Ostrea frigens Autumnus abundans.	ibid.		
Ostrea Lucina.	190.b		
Ostrearum vivaria ubi, & à quo inventa.	ibid.		
Ostrea cætera Cardinalium.	247.2		
Ostremus color quis.	ibid.		
Ostrogethi Campaniam invadunt.	191.2		
Ostrogethi pelluntur à Bellisario.	ibid.		
Ostrum muricis liquor.	247.b		
Otia corrumpunt mentem, adag.	186.2		
Otia danti vitia, Adag.	ibid.		
Otia severi Venerum.	187.b		
Otiantes Thraones.	302.b		
Otia temeraria sensus.	315.b		
		P.	
		P. Abula sua legi docet.	445.2
		Pacem eternam exercere.	29.2
		Pacificus comitatus in funere.	110.b
		Paçolus Lydia fluvius anrifer.	80.2
		Paculi uxor, adultera.	302.b
		Padergamum oppidum.	172.b
		Padus Italia fluvius anrifer.	80.2
		Padus Lombardiam dividit.	176.b
		Padus ubi oritur & definit.	ibid.
		Padus vocatur & Eridanus.	177.2
		Padagogiani pueri.	429.2
		Paon medicus Plutona intravit.	56.b
		Pagis quasi padagogiani.	429.2
		Paganica pila.	252.2
		Pagina undè dicta.	127.2.b
		Pagina pro libello.	ibid.
		Pagina surgescit, quid.	ibid.
		Palamon, Melicerta, deus marinus.	173.b
		Paleopolitana turris.	185.b
		Palestra bona mentis.	407.b
		Palestra eorum manè sudans Neap.	205.2
		Palestra utriusque pila.	257.b
		Palantes per omnia vitia.	154.b
		Palatia Romana regalia.	220.2
		Palatinus Comes an terra sua resistendus.	120.b
		Palatinus Comes, vide Fredericus.	ibid.
		Palatinus mens Romanus.	219.b
		Palatium Barberinum obelisco insignè.	231.b
		Palatium Neapoli, Peggio Reale.	201.2
		Palatium Quirinale.	234.2
		Palatium & lingua sedes gustus.	190.2
		Palatium pro sapore vel gustu.	190.2
			Palas

ET VERBORUM.

<i>Pales passionis Dom.</i>	<i>159.b</i>	<i>Pannus bene percussus.</i>	<i>121.b</i>
<i>Palestrina olim Transila.</i>	<i>215.b</i>	<i>Pan , pastorum deus.</i>	<i>121.b</i>
<i>Pallia à Pale dicta.</i>	<i>159.b</i>	<i>Pausa familiaris consularibus cognomen.</i>	<i>280.b</i>
<i>Pallia . seisa in gratiarum actionem.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pausa vir illusterrimus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pallia olim roma solemnita.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pausa unde dicti.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pallia pro ent amnis nostris.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pantheon deorum omnium sanum.</i>	<i>228.b</i>
<i>Pallus A. billem capitis vocat.</i>	<i>407.a</i>	<i>Pantheon hodie S. Maria Rotunda.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pallus circumferti à dusa sapre.</i>	<i>158.a</i>	<i>Pantheon quis existeret.</i>	<i>122.a</i>
<i>Pallus preses belli.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pantheon , templum obsequendum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pallus quorum Gymnasiorum preses.</i>	<i>6.a</i>	<i>Pantheon , vestibulumque descriptum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pallus scientiarum & artium dea.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pannus , veterator.</i>	<i>151.b</i>
<i>Pallus ut pugnas Gorgone Mauru.</i>	<i>158.a</i>	<i>Papa nomen quibus olim pacificare.</i>	<i>242.a</i>
<i>Palla vestis mulieribus.</i>	<i>174.a</i>	<i>Papa nomen presbyterorum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pallere agru deformem , quid.</i>	<i>74.a</i>	<i>Papa nomen solius Pontifici Rom.</i>	<i>242.a</i>
<i>Pallere id quod nos cruciat.</i>	<i>140.b</i>	<i>Paphus oppidum Cypr.</i>	<i>192.b</i>
<i>Pallere malis pessima conjugio.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Papia , vide Ticinum.</i>	<i>177.a</i>
<i>Pallia curia pro juvenibus.</i>	<i>118.a</i>	<i>Papinii Statii lani.</i>	<i>192.b</i>
<i>Pallia Leone rabioso digna.</i>	<i>283.b</i>	<i>Papinini Statini Campani deletati.</i>	<i>192.b</i>
<i>Pallia minora , seu brevicula.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pappa cibus puerorum.</i>	<i>124.b</i>
<i>Pallia non sula tergere serino.</i>	<i>284.a</i>	<i>Pappa Gracii pater , nobis pappu.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pallia oblonga pro senibus.</i>	<i>118.a</i>	<i>Pappare infantium quid.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pallia pellucula.</i>	<i>284.a</i>	<i>Pappi à pueris dissimili.</i>	<i>192.a</i>
<i>Pallia villosa serico non sula.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pappi pro ignavii & imbolibus.</i>	<i>192.b</i>
<i>Pallia pro obscuris.</i>	<i>420.a</i>	<i>Pappus pro coligone.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pallium ad pedes fufum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pappus quid propriu.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pallium duplicatum Diogeni.</i>	<i>915.a</i>	<i>Pappos cadere super nos non sinimus.</i>	<i>118.a</i>
<i>Pallium portandi mores varii.</i>	<i>278.b</i>	<i>Papyrius scipionem incussit Gallo.</i>	<i>194.b</i>
<i>Palpare cum dandi & accusandi casu.</i>	<i>462.a</i>	<i>Paradysus Italia , Campania.</i>	<i>190.b</i>
<i>Palpare pro palpare.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Paradysus terrestris , Italia.</i>	<i>170.a</i>
<i>Palpari pro adulari.</i>	<i>127.a</i>	<i>Paradoxa E.uis.</i>	<i>149.b</i>
<i>Palpones , adulatores.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Paradoxa qua.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Palponi penne dirigere , quid.</i>	<i>118.a</i>	<i>Paranympus pro auspicio pompa.</i>	<i>247.b</i>
<i>Palpo percuto , adag.</i>	<i>117.a</i>	<i>Paranympus quid propriu.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Palpo obtundere , adag.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Parasanga nota xxx. stadiorum.</i>	<i>278.a</i>
<i>Palpum pro blandimento unde.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Parasiti , caues .</i>	<i>259.b</i>
<i>Palumbatum.</i>	<i>99.b</i>	<i>Parasiterum cibis . ossa .</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pamphilus , sodalis Scholarii.</i>	<i>142</i>	<i>Parca tres sorores lausica .</i>	<i>70.a</i>
<i>Pan Apollini à Mida prelatu.</i>	<i>122.a</i>	<i>Parca mulier pro avara.</i>	<i>440.b</i>
<i>Pan auctor fistularum.</i>	<i>171.b</i>	<i>Pardus frenari potest.</i>	<i>159.b</i>
<i>Pandiculari quid.</i>	<i>156.a</i>	<i>Pardati qui.</i>	<i>161.a</i>
<i>Pando visu verba efferre.</i>	<i>118.b</i>	<i>Parantum oppidum ad Benacum.</i>	<i>172.b</i>
<i>Panem gustare vel edere , pro jentare.</i>	<i>193.b</i>	<i>Parantale opulum.</i>	<i>199.b</i>
<i>Panos pro pastorebus.</i>	<i>171.b</i>	<i>Parantalia frequentia Belgis.</i>	<i>199.a</i>
<i>Panis butyro illitus Belgis familiaris.</i>	<i>451.a</i>	<i>Parantalia nomine exequiarum censu.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Panis Castilia herodum.</i>	<i>101.b</i>	<i>Parantalia Senatui struuntur.</i>	<i>197.a</i>
<i>Panis in quadras divisus olim.</i>	<i>259.b</i>	<i>Parantalia hac vetustu moris.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Panis scaltitii fufci usus ubi.</i>	<i>154.a</i>	<i>Parentes & domestici morantur.</i>	<i>401.b</i>
<i>Pandecta Florentini.</i>	<i>179.b</i>	<i>Parentes excusant vitia filiorum.</i>	<i>422.a</i>
<i>Panni auro texti ex Italia.</i>	<i>114.b</i>	<i>Parentes liberis praeant bono exemplo.</i>	<i>401.b</i>
<i>Pannificus floruit Lovanium.</i>	<i>83.b</i>	<i>Parentes moris pravu vocem praeant.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pannificum sericum unde.</i>	<i>284.a</i>	<i>Parentes nobiles mollior educant fusa.</i>	<i>170.b</i>
<i>Pannonia veteris sitiu.</i>	<i>410.a</i>	<i>Parentibus in vitis nabentes.</i>	<i>160.a</i>
<i>Pannucens pro paupere.</i>	<i>241.b</i>	<i>Paragon & paraga.</i>	<i>247.a</i>

INDEX RERUM

<i>Pares cum paribus agant.</i>	5.a	<i>Passer pro salaco.</i>	422.b
<i>Pares facillimè congruuntur.</i>	121.b	<i>Passer salacissimus avium.</i>	422.b
<i>Pares paribus jungendi.</i>	473.a & inde	<i>Passerum agmina quomodo abiguntur.</i>	422.b
<i>Paria infra oblata.</i>	259.a	<i>Pastibz applicati quid.</i>	123.b
<i>Paridia Pantemini monumentum.</i>	113.b	<i>Pastus afficiati quorum.</i>	318.b
<i>Parimo vicus Romanus.</i>	221.a	<i>Pastilli.</i>	255.b
<i>Parisiacum vinum cæcis adhibetur.</i>	102.a	<i>Pastori & Nympha signum.</i>	236.b
<i>Parisiensis Academiæ.</i>	123.a	<i>Pastoria, lobz, lactuca.</i>	280.a
<i>Parma laus & descriptio.</i>	177.b	<i>Pataræ regis servit Apollini.</i>	146.b
<i>Parma hodie paret Duci suo.</i>	ibid.	<i>Patauna Academiæ.</i>	323.a
<i>Parma variet dominos habuit.</i>	177.b	<i>Patavinum seu Padua.</i>	37.b
<i>Parma unde nomen habet.</i>	ibid.	<i>Pater armu valium presidens.</i>	146.b
<i>Parma urbi Italia.</i>	177.b	<i>Pater abstus in preliu moderamine.</i>	394.b
<i>Parmanes animosè & letteri dediti.</i>	ibid.	<i>Pater bi pater quâ ratione.</i>	393.b
<i>Parmanus Academiæ.</i>	ibid.	<i>Pater cæna, convivator.</i>	166.b
<i>Parpassi curia.</i>	344.b	<i>Paterculus omnis nunt indulgent.</i>	310.a
<i>Parpassus biceps Lavanii.</i>	320.a	<i>Pater familias vendax non emax sit.</i>	65.b
<i>Parpassus asiaticus apud inferos.</i>	311.b	<i>Patibulum an differt à furca.</i>	126.b
<i>Par numerus famina.</i>	259.a	<i>Patibulum parti crucis.</i>	ibid.
<i>Parochi olim qui.</i>	268.b	<i>Patibulum ut differt à cruce.</i>	ibid.
<i>Parochi salum & lignum præbent.</i>	ibid.	<i>Patientia tractantur incontinent. piacularis.</i>	114.a
<i>Parochus pro convivatore.</i>	312.a	<i>Patilia quid, & unde dicta.</i>	472.a
<i>Parochus pro curatore.</i>	312.a	<i>Patrium esse, pro amato filium.</i>	400.a
<i>Paropli.</i>	260.b	<i>Patries, Freibystri Sociis. Jesu.</i>	150.a
<i>Paropli etiam pro cibo.</i>	ibid.	<i>Patries sunt Episcopi & Prelati.</i>	237.a
<i>Paros Apollinis amata.</i>	346.a	<i>Patries videntur cui tradantur formandis filios.</i>	463.b
<i>Paros conspicua.</i>	412.a	<i>Patria raritates omnes superat.</i>	456.a.b
<i>Paros pro regionibus.</i>	463.b	<i>Patria amor honestus.</i>	456.b
<i>Paros sui meliore.</i>	399.a	<i>Patria munera, vinum Lavanensis.</i>	310.b
<i>Parthenope & ejus facia.</i>	26.b	<i>Patria insurgente, quid.</i>	32.b
<i>Parthenope calesit.</i>	392.b	<i>Patria rec, patrimonium.</i>	267.b
<i>Parthenope pro Neapoli.</i>	392.b	<i>Patricius vir.</i>	272.a
<i>Parthenope Siren.</i>	26.b	<i>Patrimi & matrimi facies nupta prælorent.</i>	127.b
<i>Particulones.</i>	427.b	<i>Patrimus, sponsos, fidejussor.</i>	107.b
<i>Parva scintilla exurit incendium.</i>	145.a	<i>Patrivare.</i>	114.a
<i>Parva occasio male facti est.</i>	177.a	<i>Patrii cur austiores patre.</i>	300.b
<i>Pascula avon pro passere.</i>	422.a	<i>Patriorum censura & severitas.</i>	ibid.
<i>Pascha Christianum.</i>	243.a	<i>Patrius sapere quid.</i>	300.b
<i>Paschastus diaconus visus à D. Germano.</i>	128.b	<i>Patrius ut sit mihi.</i>	ibid.
<i>Pasibea, una Charitum.</i>	87.a	<i>Patrius pro severo.</i>	ibid.
<i>Pasquinata.</i>	221.a	<i>Patulcius, Janus.</i>	223.a
<i>Pasquini saxum quomodo cretum.</i>	ibid.	<i>Paucarum vitio mulieres inveni.</i>	148.a
<i>Pasquinius damnatus ab Adriano VI.</i>	357.b	<i>Pauci quos æquis amavit Iupiter.</i>	293.a
<i>Pasquinius obitus viris convitiatur.</i>	ibid.	<i>Pavimentum signumata.</i>	234.b
<i>Pasquinius sator factus.</i>	221.a	<i>Paulus, nummus.</i>	182.a
<i>Pasquinius statua.</i>	197.b	<i>Paulus V P. M. abstulit adem S. Petri.</i>	234.b
<i>Pasquinius sui undè coact.</i>	ibid.	<i>Paulus V P. M. anxius Quirinale.</i>	235.a
<i>Passere salacior, adag.</i>	422.b	<i>Pavo animal gloriosum & malevolum.</i>	270.a
<i>Passeres exortalec avos.</i>	ibid.	<i>Pavonit Lunoni facta, cur.</i>	ibid.
<i>Passeres Veneris carum trahunt.</i>	ibid.	<i>Pavones avis tortis.</i>	68.b
<i>Passeris quindam miru salacior.</i>	422.b	<i>Pavones caudam quotannis amittunt.</i>	370.a
<i>Passer in obscuris.</i>	422.b	<i>Pavones laudari se sentiant.</i>	ibid.
<i>Passer pro fringillæ.</i>	380.b	<i>Pavonis cauda superba.</i>	ibid.

ET VERBORUM.

Pavo quando demittat & explicet eandem. 379. a
Pauperare. 47. a
Pauper orator. 121. b
Pauper pro misero. 160. a
Pauper spiritus pro simplice. 121. a. b
Pausilypi angustia valet. 183. b
Pausilypi descriptio. 203. a
Pausilypi etymon. 203. a
Pausilypi musica in ratibus. ibid.
Pnevidus & pnevidus. 17. a
Pausilypus cur excavatus. 17. a 201. a
Pausilypus mons. 203. a
Pausilypus villa. 127. a
Peeceat cito qui non timetur. 297. b 410. b
Pectini Brabantia Cancellarius. 85. b
Pectine percussus panis. 295. b
Pectora ferissima juvenos. ibid.
Pectora jurata Marti. ibid.
Pectora nobilia. 169. b
Pectora nobilium signare quid. 169. b
Pectora pro ingemis. 62. a
Pectora pro juvenibus. 291. b
Pectora pro strenuis. 310. a 464. b
Pectus sapientia sedes. 279. b
Pectus, thorax sine manicis. 464. b
Pectus, velutatis sedes. 352. b
Pecunarius, qui canes. 74. b
Pecunia capitalis. 369. a
Pecunia dat genus & formam. 307. a
Pedemontana Diva qua. ibid.
Pedemontana ades ad pedem Pausilypi. 302. b
Pedes inae Gallica laborantissim. 167. a. b
Pedestentim. 338. b
Pedica pravorum timer infamia. ibid.
Pedica quid proprii. 264. a
Pedicularis merbus. 244. b
Pedum scula S. Petri. 142. a
Pegafidum regna. 209. a
Pelagi in latu deminati. 457. b
Pellex proprii conjugasterum. ibid.
Pellex qua vires alieno nupta. ibid.
Pellex quandoque pro concubina. ibid.
Pellex quid & unde. ibid.
Pellicum parva quam statui Numa. 413. b
Peloponnesi isthmus. 221. b
Pernates praefides & custodes Dii. ibid.
Pernates praefici Denates. 192. a
Pernates qui. 221. b
Pernates Treiani ubi servanti Roma. ibid.
Pernates nude disti. ibid.
Pernatium ades Roma descripta. ibid.
Pernatium varia species. ibid.
Pendens autem quid, & ab ore narrantis. 111. a

Pendent mensa, qua fulcro nituntur. 29. b
Penelepe fides conjugalis exemplum. 111. a
Penetrare se ad plures. 413. a
Penis olim coda vel cauda. 259. b
Pensulare pro diligenter expendere. 27. a
Pensulari quid. 96. b 27. a
Pensum quid proprii. 144. b
Penu pro penario. 277. a
Penu pro sarcinarum repertorio. 277. b
Penu qua continent. 277. a
Pera Diogenis. 324. a. b
Peram circumstulit Diogenes. ibid.
Perdicas audior Diogenis. 112. b
Perdices columbis similes. 15. b
Perdicum caro laudata. ibid.
Perdicum ferax Campinia. 61. a
Perditum alea, repetendum. 418. a
Perdix avis notissima. 100. a
Perdix in Italia non admodum frequens. ibid.
Perennare & perennare. 207. b
Perennare suillam. 61. a
Perfunctoria, perfunctorii parata. 180. a
Pergracari. 126. b
Pergula, & pergula claudesina. 110. a. b
Per hac nihil egreditur, Spartanorum. 16. a
Periander Corinthius. 112. a
Periander unus ex vii sapientibus. 150. b
Periandri impietas & incoctus. 112. a
Periandri sententia. 352. b
Periculum minus à bello implotis. 161. b
Perilli tauros aeneis. 357. b
Periscelidis nobilissima sodalitas. 337. b
Peristelis quid. ibid.
Peristromata Bruxellensia. 44. b
Peritia Theol. & Canonum vera depressa. 83. b
Perjurium est jurare cum restrictione. 18. a. b
Pernatium genus Westphalicum. 261. a
Perna ut differi à petajene. 117. a
Pernix cum casu verbi. 27. a
Pernoclave extra domum nefas marito. 141. b
Perpetuandus perpes. 401. a
Perseus Rex ut compellat Hist. Regem. 454. a
Perseus ex Italia ad nos. 121. a
Personae fraudis meritoria. 281. a
Personam malum quam faciem, adag. 28. b
Persona pro actore. 283. b
Persona quid proprii. ibid.
Persona velox Cisterius. ibid.
Peripetelia. 161. a
Pertrahere ipsos Ioves. 441. b
Per transennam culis. 50. b
Per transennam quid. ibid.
Pervu per quem Hispania adiecta. 453. b

INDEX RERUM

<i>De verbum nescio absoluitur omnis quæstio.</i>	25.2	<i>Phanor præterni quid.</i>	179.6
<i>Pervorso luci & noctis.</i>	20.6	<i>Phanor pro sole.</i>	ibid.
<i>Pescennius N. rex oppressus à Septimio.</i>	222.6	<i>Pharmaca scelerata.</i>	423.2
<i>Pessimus asperimè fere vestorem.</i>	299.2	<i>Pharmacopola.</i>	22.2
<i>Pessit, fames, bellum, plaga tres.</i>	133.6	<i>Phasiani ab Argonautis adveçti.</i>	62.6
<i>Pes varius quis.</i>	444.6	<i>Phasidis volucris.</i>	ibid.
<i>Petardum seu Pyroclastrum.</i>	156.6	<i>Phasia & phasiani.</i>	ibid.
<i>Petaso quid differi à perna.</i>	117.2	<i>Phasmata, visa, spectra.</i>	2.2
<i>Petiscianulus.</i>	40.6	<i>Phemoneos, MOSCOTÆ.</i>	164.2
<i>Petigo.</i>	312.2	<i>Phidia Iupiter Olympius.</i>	211.2
<i>Petillus litigiosus.</i>	305.2	<i>Phidia laus ab arte, & operibus.</i>	ibid.
<i>Petorita qua vehicula.</i>	201.6	<i>Phidia Minerva.</i>	ibid.
<i>Petoregium qualis vox.</i>	ibid.	<i>Phidias & Praxiteles non coevi.</i>	212.6
<i>Petrarcha Campania cultor.</i>	124.2	<i>Phidias sculptor celebris.</i>	231.2
<i>Petri Ruiti vineta beatissima.</i>	210.2	<i>Phidissa convivia publica.</i>	56.2
<i>Petriviri Lovanii.</i>	105.6	<i>Philantia communis omnibus.</i>	167.2
<i>Petromanni à Divo Petro dicti.</i>	10.2	<i>Philantia omnium malorum mater.</i>	ibid.
<i>Petromanni Lovanienses nude.</i>	ibid.	<i>Philantia, sui amor.</i>	ibid.
<i>Petronei.</i>	267.2	<i>Philippi II. æta per epistolas quanta.</i>	459.6
<i>Petronii epigramma de nammis.</i>	169.2	<i>Philippi II. epistola pro annalibus.</i>	459.2
<i>Petroselinum.</i>	45.6	<i>Philippi II. oculi quomodo clausi.</i>	ibid.
<i>Petrus Apostolus preses Lovanii.</i>	30.2	<i>Philippi II. sacramentum de Religione.</i>	457.6
<i>Petrus Ap. primus & privus Eccl. pastor.</i>	112.2	<i>Philippi II. sumptus contra hæreticos.</i>	451.2
<i>Petrus Apost. Eccl. Catholica pastor.</i>	221.6	<i>Philippo II. gratia doctorum lucubrations.</i>	459.6
<i>Petrus Brachfordus.</i>	42.2	<i>Philippo II. grati qui libros ei inscripserant.</i>	ibid.
<i>Petrus Castellanus.</i>	ibid.	<i>Philippus Bonus Belgici principatus auctor.</i>	49.6
<i>Petrus Ernestus à patre degener.</i>	220.2	<i>Philippus Bonus ducit Isabel, Lusitan.</i>	337.6
<i>Petrus Ernestus hostis Catholicorum.</i>	ibid.	<i>Philippus Bonus Princeps Belgiorum.</i>	43.6
<i>Petrus Ernestus moritur inglorius.</i>	ibid.	<i>Philippus BoschiuS COS. Aloxi.</i>	64.2
<i>Petrus Gndelius savor Scholivio.</i>	151.6	<i>Phil. BoschiuS cultor agrorum.</i>	ibid.
<i>Petrus Gndelius legum Doctor.</i>	151.2	<i>Phil. BoschiuS Scholiviæ amicus.</i>	ibid.
<i>Petrus Nannius.</i>	42.2	<i>Philippus Happartius V. N.</i>	59.6
<i>Petrus Paulus Rubenins, vide Rubenins.</i>	71.2	<i>Philip. Happart. doctus & scriptis clarus.</i>	ibid.
<i>Petrus Rose laudatus.</i>	114.6. 215. 349.2. 192.6	<i>Philip. Happ. dominus Corbece &c.</i>	ibid.
<i>Petrus Rose litteratorum patronus.</i>	240.2	<i>Philippus Macedo frequens cum Diogene.</i>	314.6
<i>Petrus Rose preses Consilii sanctioris.</i>	314.	<i>Philippus Mediolani Dux.</i>	121.2
<i>Petrus Rose vir iror.</i>	114.2. 40.2	<i>Philippus idem Briziani obsidet.</i>	ibid.
<i>Petrus van duren, facinorosus.</i>	301.6	<i>Philippus idem pugnat in Brnaco.</i>	ibid.
<i>Petulantem fuisse, quid profit marito.</i>	139.6	<i>Philippus L. II. III. IV. Hispan. Reges.</i>	154.6
<i>Petulantes & petuli quid.</i>	101.2	<i>Philippus Pulcher Brugii nascitur.</i>	454.2
<i>Petulens quid propriè.</i>	ibid.	<i>Philippus Pulcher ducit Ioannem Hisp.</i>	452.6
<i>Phena una gratiarum.</i>	37.2	<i>Philippus Pulcher Hispania inferi sui genti.</i>	452.6
<i>Phœon in Padum corruit.</i>	179.2	<i>Philippus Pulcher Maxamil & Maria F.</i>	454.2
<i>Phœon se creditis equis solis.</i>	413.6	<i>Philippus IV. compellatur à Diogene.</i>	124.2
<i>Phalangei umbos iuncti.</i>	274.6	<i>Philippus IV. lædè dominator.</i>	454.6
<i>Phalanx propriè confusio.</i>	ibid.	<i>Philippus IV. Neapolis Rex.</i>	101.6
<i>Phalaridis imperium, adog.</i>	342.2	<i>Philip. IV. regna sua dicat Apostol. Tiara.</i>	455.6
<i>Phalaris.</i>	147.6	<i>Philip. IV. Phil. III. filius &c.</i>	197.2
<i>Phaleræ quid propriè.</i>	117.6	<i>Phil. Rex Macedo audiuit Diogenem.</i>	132.6
<i>Phalera sonora.</i>	283.2	<i>Phil. II. auxit castrum Sancteremouf.</i>	198.6
<i>Phalerata diæsa.</i>	317.6	<i>Phil. II. celebrat comitia Auroi velleris.</i>	137.6
<i>Phalerati versus.</i>	ibid.	<i>Phil. II. diæavit volumina litterarum.</i>	459.6
<i>Phalli à collo puerorum, quare.</i>	160.6	<i>Phil. II. doctus ad assatium admittetur.</i>	ibid.

Phi-

ET VERBORUM.

<i>Philip. II. effigies patris sui.</i>	455.a	<i>Pila paganica.</i>	218.a
<i>Philip. II. ex palatio suo regebat orbem.</i>	459.3	<i>Pila palmaria seu manmaria.</i>	ibid.
<i>Philip. II. ingenio dextrerrimus.</i>	ibid.	<i>Pila pugilatoria.</i>	ibid.
<i>Philip. II. instituit profectores iurū Lovan.</i>	315.3	<i>Pilarum genera quatuor.</i>	ibid.
<i>Philip. II. instructus castrum novum Neap.</i>	198.b	<i>Pilarum Putcolan, latitudo, altitudo &c.</i>	187.b
<i>Philip. II. maturitate consilii primus.</i>	459.3	<i>Pila trigonalis.</i>	218.a
<i>Philip. II. plus calamo, quam aligladio.</i>	ibid.	<i>Pila ventosa.</i>	ibid.
<i>Philip. II. Prudenti dictus.</i>	ibid.	<i>Pila utraque qua.</i>	ibid.
<i>Philip. II. Regis artibus imbutus.</i>	ibid.	<i>Pilus hystricis, adag.</i>	408.a
<i>Philip. II. sp. Christiiani orbis.</i>	455.3	<i>Pilus oris, pro barba.</i>	302.b
<i>Philip. III. Maurus exegit Hispaniā.</i>	61.3	<i>Pimpla, mons & fons.</i>	15.3
<i>Philip. III. regna sacrae Tiaræ Apostolica.</i>	459.b	<i>Pimpla pro Academia.</i>	15.3
<i>Philippus Schoonbovius.</i>	309.3	<i>Pimpla dulcis, Musa.</i>	194.3
<i>Philippus vel Philippus nummus.</i>	182.3	<i>Pimpla tesqua.</i>	ibid.
<i>Philiscus ad audiendum Diogenē pellectus.</i>	312.b	<i>Pincus mons Romanus.</i>	219.b
<i>Philosophia venalis turpit.</i>	11.3	<i>Pindarus inimicibilis.</i>	371.3
<i>Philosophia programmata Bruxella.</i>	293.3	<i>Pindarus lyricorum Princeps.</i>	ibid.
<i>Philosophi hodie ab incerta noti.</i>	315.b	<i>Pindarus oro trilinguis sit puer.</i>	371.3
<i>Philosophi non est in aula degere.</i>	17.b	<i>Pindi sax, seu vulgus, Musæ contempta.</i>	11.3
<i>Philosophi prisci huic auro inutiles.</i>	ibid.	<i>Pindus mons.</i>	ibid.
<i>Phlegreus campus.</i>	189.b	<i>Pingero discas nobilis puer.</i>	193.3
<i>Phocion audivus Diogenem.</i>	312.3	<i>Pingue argumentum.</i>	141.3
<i>Phæbe erba, quid.</i>	211.3	<i>Pinguis ingenio.</i>	ibid.
<i>Phæbus ad antra.</i>	322.b	<i>Pingui aqualicula rhetor.</i>	471.b
<i>Phreuesus.</i>	441.3	<i>Pinguis Minerva.</i>	341.3
<i>Phrygius principum dei cuncta vetustas.</i>	266.b	<i>Pinguis Eliaberb, excusatio.</i>	111.b
<i>Phryx Diogenis meretrix.</i>	329.b	<i>Pintassius Regius Hipparchus Neapoli.</i>	205.b
<i>Phibisus quid.</i>	37.b	<i>Piperata, argutia mordaces.</i>	269.3
<i>Phiriasius quid.</i>	264.3	<i>Piperata facundia.</i>	ibid.
<i>Physiologia nobilibus utilis.</i>	388.b	<i>Pisana Academia.</i>	349.3
<i>Picula in iuncta à Pausaniasio.</i>	115.3	<i>Pisanis leges de prompta iustitia.</i>	292.b
<i>Picula, opera pœnientia.</i>	30.3	<i>Pisanus adproperat, ceterendis formula.</i>	ibid.
<i>Picula, opera peccata.</i>	17.b	<i>Pisanus exul spontaneus in Belgica.</i>	ibid.
<i>Picula fumare quid.</i>	ibid.	<i>Pisanus peregrinator.</i>	ibid.
<i>Pictores in sacundarum ager.</i>	69.3	<i>Pisanus, vide Ollavins.</i>	ibid.
<i>Pictura artificiosa in D. Petri Roma.</i>	23.3	<i>Pisces à pueris seu muti.</i>	319.3
<i>Pierides Musa dicta propter Orpheam.</i>	3.3	<i>Pisces nobiliores recens.</i>	171.3
<i>Pietate ac iustitia Principes dii sunt.</i>	223.3	<i>Piscina mirabilis.</i>	181.3
<i>Pigmenta, colores pictorum.</i>	444.3	<i>Piscina mirabilis quid olim fuerit.</i>	ibid.
<i>Pigmentum quid propriū.</i>	117.3	<i>Piscina mirabilis unde nomen habeat.</i>	ibid.
<i>Pignora pro liberis.</i>	ibid.	<i>Pisces multitudine quis.</i>	174.3
<i>Pila, columna quadrata.</i>	ibid.	<i>Pisana hæc porticus, schola Zenonis.</i>	310.b
<i>Pila Baiana.</i>	189.3	<i>Pisiores Roma nulli annis 135.</i>	301.3
<i>Pila lusus maritimi vestitus.</i>	ibid.	<i>Pistor pueri jentacula vendis.</i>	291.3
<i>Pila Putcolana hodie XIII.</i>	143.3	<i>Puteccus insula, Ænaria.</i>	204.b
<i>Pila Putcolana olim XXV.</i>	187.b	<i>Pitonius amvis.</i>	215.3
<i>Pila quid propriū.</i>	ibid.	<i>Pitonius superneat Fucinum lacum.</i>	ibid.
<i>Pila sunt rudiores quàm columna.</i>	188.b	<i>Pistula lenta medetur agaricum.</i>	255.3
<i>Pila ne ludat maritimi.</i>	182.3	<i>Pistula in homine elementum.</i>	302.3
	141.3	<i>Pistitam educit rhubarbarum.</i>	355.3
		<i>Pittacus unus ex vix. sapientibus.</i>	310.b
		<i>Pix, pyrgus luforius.</i>	417.b
		<i>Plates, Lovanii nomen pratorii prisci.</i>	311.b
			Plates

INDEX RERUM

<i>Placēt nomen unde pratorio.</i>	<i>321.b</i>	<i>Pena umbra sceleris.</i>	<i>161.a</i>
<i>Placidē dormivi S. hortiis, quid.</i>	<i>297.b</i>	<i>Penitentiaris Apostolici.</i>	<i>245.a</i>
<i>Plage muliebres.</i>	<i>148.a.b</i>	<i>Penitentiaris Basilicarum trium.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plage publica tros.</i>	<i>153.b</i>	<i>Penitentiaris Dominican ubi.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plagipatida.</i>	<i>344.a</i>	<i>Penitentiaris Franciscani ubi.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plagivirba.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Penitentiaris Societ. Iesu in S. Petri.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Planta & plantaria.</i>	<i>11.b</i>	<i>Penitentiavorum potestas amplissima.</i>	<i>245.a</i>
<i>Plato docui in Academia.</i>	<i>14.3</i>	<i>Penitentiavorum virga candida.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plato divinus dñus.</i>	<i>358.b</i>	<i>Pannula affusus cucullus.</i>	<i>206.b</i>
<i>Platonis pro magnis philosophis.</i>	<i>351.b</i>	<i>Pannula uis differt à lacerna.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Platonis fastus.</i>	<i>358.b</i>	<i>Poësis sola merces planus.</i>	<i>187.a</i>
<i>Platonis idea, & laudes.</i>	<i>142.b</i>	<i>Poësis alius conceptibus imbutis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plaudere antiqui moris est.</i>	<i>202.b</i>	<i>Poësis à vulgo segregat.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plaudere quid sit propriè.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Poësis numeris animosa.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plaudite, serè finis comædiarum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Poësis occupat, & à malo arceat.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plausibile pro placiuro.</i>	<i>145.a</i>	<i>Poësis vulgo inuisit studium.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plaustrum caeleste, septem stella.</i>	<i>449.b</i>	<i>Poëta dum sapit insanit.</i>	<i>21.b</i>
<i>Plausus pristini adhuc in Italia.</i>	<i>202.b</i>	<i>Poëta acres, qui.</i>	<i>142.a</i>
<i>Plausus theatris proprius.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Poëta atherii sunt.</i>	<i>143.b</i>
<i>Plausus unius docti sciolis mille præferendus.</i>	<i>143.b</i>	<i>Poëta cura Apollinis.</i>	<i>14.b</i>
<i>Plauti lectio vetus affecta.</i>	<i>167.b</i>	<i>Poëta finitimi superis.</i>	<i>14.b</i>
<i>Plauti locus defensus.</i>	<i>434.b</i>	<i>Poëta laus ex ore Diogenis.</i>	<i>143.b</i>
<i>Plectrum pro carmino.</i>	<i>443.a</i>	<i>Poëta musarum memores ubique.</i>	<i>16.a</i>
<i>Plectrum quid.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Poëta parte cerebri carent.</i>	<i>21.a</i>
<i>Plempius medicus Lovanii.</i>	<i>42.3</i>	<i>Poëta qui cognus Masas mendicare.</i>	<i>5.a</i>
<i>Plenissimus velis. adag.</i>	<i>7.b</i>	<i>Poëta sumant argumentum pro genio.</i>	<i>146.b</i>
<i>Plus sub pondere, quid.</i>	<i>447.b</i>	<i>Poëtam nemo insensum reddat.</i>	<i>25.b</i>
<i>Plexus reiformis medicis quid.</i>	<i>161.b</i>	<i>Poëtarum ferula.</i>	<i>338.b</i>
<i>Plexus reiformis unde sic dictus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Poëtarum in censendo potestas integra.</i>	<i>16.a</i>
<i>Plexus vni qui gerant.</i>	<i>117.a</i>	<i>Poëtarum laus, & in eos calumnia.</i>	<i>21.a</i>
<i>Plus vris imprant uxores quàm contrà.</i>	<i>132.b</i>	<i>Poëtarum libri erant.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plus alioi quàm mellis.</i>	<i>16.b</i>	<i>Poëtica celestis militia.</i>	<i>146.b</i>
<i>Plus novissi, plus intelligere.</i>	<i>197.b</i>	<i>Poëtica defenditur à Diogene.</i>	<i>342.b</i>
<i>Plutarchus cum Seneca collatus.</i>	<i>120.a</i>	<i>Poëtica contemptus.</i>	<i>21.22.</i>
<i>Plutarchus Traiani præceptor.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Poëtica nullus usus, ut quidam volunt.</i>	<i>142.b</i>
<i>Pluteum cadere.</i>	<i>25.b</i>	<i>Poëtica usus domi & militie.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pluto caput inferorum.</i>	<i>27.3</i>	<i>Poëtica non opimat cogninam.</i>	<i>142.b</i>
<i>Pluto conjungatus.</i>	<i>128.b</i>	<i>Poëtica ob temporis penuriam neglecta.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Plutonia cornua iuraro.</i>	<i>274.b</i>	<i>Poëtica rebus inutilis.</i>	<i>22.a</i>
<i>Plutoni sacra de nigra pecude.</i>	<i>79.a</i>	<i>Poëti um convivium Erasmi.</i>	<i>112.b</i>
<i>Plutoni canis triseps.</i>	<i>158.b</i>	<i>Poëtis non tam pretiosa Chlortis.</i>	<i>225.b</i>
<i>Pneumatica instrumenta qua.</i>	<i>261.b</i>	<i>Poëtis nunquam deest vindicta.</i>	<i>25.a</i>
<i>Pneumatici modus docta cantatrix.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pohon, aut Pohontius fons Spadanus.</i>	<i>67.b</i>
<i>Podagra.</i>	<i>27.3</i>	<i>Pohon grato acore commendatur.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Podagra unde dicta.</i>	<i>99.a</i>	<i>Pohon in foro Spadano exilit.</i>	<i>465.a</i>
<i>Podalirius, medicus clarissimus.</i>	<i>67.b</i>	<i>Pohontis adicula marmorea.</i>	<i>465.b</i>
<i>Pocille à quo ornata.</i>	<i>150.b</i>	<i>Pohontis aqua undique queruntur.</i>	<i>67.b</i>
<i>Pocillo porticus seu schola Zenonis.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pohontis ornatus & ubertas.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Pocillo seu varia unde eadem dicta.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Pohontis virtutes distichon prodit.</i>	<i>465.b</i>
<i>Pocimas laureis Academicis applaudunt.</i>	<i>323.b</i>	<i>Polaris cuius vita.</i>	<i>292.b</i>
<i>Pona ab Eaco, Claudio imposita.</i>	<i>436.3.b</i>	<i>Politur linxeris usum.</i>	<i>104.b</i>
<i>Pona recusantim convivium.</i>	<i>129.a</i>	<i>Poliorecticum Lipsii.</i>	<i>398.b</i>
<i>Pona pro molestia, cura, labore &c.</i>	<i>2.b</i>	<i>Politica ad prudentiam faciunt.</i>	<i>398.b</i>

Pola-

ET VERBORUM.

Politica basis vita. 113. a
Politica Lovanii student Germani. 113. a
Politica qua, & quamam hodierna. 97. b
Pol, jurandi particula. 142. a
Pollen. 101. b
Pollentius. 419. b
Polynotus ornatus Pœtlen. 350. b
Polytophanon, Præfatio. 216. a
Polytyndæon Scholario frequens. 2. a. b. 141. b
Pomaria pro arbore & fructu. 121. a. b
Pomona hortorum dea. 120. b. 121. a
Pompa aſtucenſis Hispanica Roma. 247. b
Pompa de funeribus propriis. 307. a
Pompa funeribus inuſiti. 307. b
Pompa in ordine funeribus. 307. a
Pompa Papa deſerentis S. Eucharistiæ. 249. a
Pompa Roma die xxv. Martii. 246. b
Pompeianus agros rigas Saturnus. 127. b
Pompeianum Ciceronis. 126. a
Pompeianum vinum, nunc Græcum. 127. a
Pompeii congressus cum Lucullo. 165. b
Pompeti, portus Campaniæ. 185. a
Pondera frumenti quis inquirat. 109. b
Ponderare, confiderare, expendere. 187. b
Ponderibus suis libratus. 22. b
Pondus arguis probitatem frumenti. 109. b
Pondus pro numero & copia. 30. b
Pondus pro lepore, vel venustate. 95. b
Pons Ælius, seu S. Angeli. 227. a
Pons antonomasticè, S. Angeli Romæ. 242. a
Pons Caligula in sinu Puteolano. 187. b
Pons Dufanus, oppid. Benaci. 173. b
Pons Fabricius, vel Tarpeius. 227. a
Pons Miluuius extra urbem. ibid.
Pons pro pontis regione, vel supplicio. 241. a
Pons ruptus, S. Mariæ Egyptiaca. 227. b
Pons Senatorius, Capitolinus, idem. ibid.
Pons S. Bartholomæi seu Cæſtius. ibid.
Pons Subleius, vel Æmilius. ibid.
Pons triumphalis. ibid.
Pons Xysti, olim Valerius &c. 227. a
Pontes marini pro mole Puteolana. 187. b
Pontes Romani ostio. 227. a
Pontifex Romanus, controversarum Iudex. 34. b
Pontifices antonomasticè Romani. 219. a
Pontifices Romani in ſola perantur. 249. a
Pontificia aula & curia ſplendor. 250. b
Pontificum ſepultura ex lege Anacleti. 225. b
Pontius Teleſphus socius Martii. 216. a
Poppellus inſulſus. 10. b
Populi ingratitudo in patrum. 126. b
Populus Lenæ parviriâ Ciceronis. ibid.
Populus regis ſibi eadem Ciceronis committi. ibid.

Popina labyrinthi sunt. 401. a
Poppyſma, adulatio. 162. a
Poppyſma quid. ibid.
Populabile quid. 111. b
Populare & plaufibile. 144. a
Populares, qui ejuſdem ſeſſa. 130. b
Popularis cenſor Antiſthenes. ibid.
Popularior pro indiç. 141. b
Populariter pro vulgariter. 114. a
Populus ad malum maximus magiſter. 172. a
Populus de reſtoribus mali ſenati. 112. b
Populus quare dicatur meſeuſ. 122. a
Porca hororum, quid. 66. b
Porcellius Campani deſeſtasus. 121. b
Porcellius qualis poeta. ibid.
Porci Circeus verbero, qui. 116. a
Porci de grege Epicuri. 177. a
Porci pro voluptariis. 116. a
Porcum pro carno ſuilla. 100. b
Porrigo morbus quis. 266. a
Porro pro deinde vel poſtliminio. 172. a
Porſena Rex Horruſcorum. 64. b
Porta Capenâ inuſitâ maſer Deum. 160. a
Porta cornuâ vera emittit. 70. a
Porta eburna, falſa emittit. ibid.
Porta ſanctæ quarum Eccleſiarum. 245. a
Porta ſemini dua. 70. a
Porta Flaminia Roma prima. 23. a
Porta Flam. vicina canob. Ord. Erom. S. Aug. ibid.
Porta ſanctâ à Pontifico aperitur. 247. b
Porta ſanctâ quando recluditur. ibid.
Porta S. Spiritus Neapoli. 204. a
Porta ſuccuſus arvis Antwerp. petitur. 157. a
Porta vinearum Lovanii. 120. b
Portentum quid, & uido. 269. a
Portiſmea pallere, quid. 307. b
Portiſmeus pro Chæreſis. 102. a
Porticus aliſſima Panthoi. 122. a
Porticus ejuſdem forma. ibid.
Porticus ejuſdem quor. columna. ibid.
Porticus Pyſanaſtica, Zenonis ſchola. 350. b
Porticus pro ſeſſa Stoicorum. ibid.
Portuſenſis via. 211. b
Portunus, Melicerta. 173. b
Portus Campaniæ. 185. a
Potatio uſque ad diurnam ſtellam. 90. b
Potator ſtrenuus, quibus ſis magni cerebri. 410. b
Potatorum intempeſtiua potatione. 90. b
Potatorum principes. 21. a
Potentes nolunt ſua vicia taxari. 123. a
Potentos plumbeæ iras gerunt. 117. a
Potunt, repoten; abutientes. 116. b
Potentia pro ſpe & ſolatio. 171. b

Y y y

Fe-

INDEX RERUM

Potentium offensa vitanda.	337.2	Pratores tres Antverpia.	106.b
Poto, pro <i>potest</i> .	149.2	Pratoria Antverpiensia.	163.b
Potestas pro magistratu.	335.b	Pratoria pro Palatiis.	337.2, 374.2
Potestas summa qua.	336.2	Pratoria pro villis elegantioribus.	337.2
Potestates herbarum.	43	Pratoria quid propriid.	ibid.
Poti quidam bene consultarunt.	410.b	Pratoriana castra.	374.2
Potius geni.	109.2	Pratoriani milites.	ibid.
Practicus.	69.2	Prator in civilibus Antverpia.	106.b
Præceptores grammatici.	179.2	Prator in criminalibus ibidem.	ibid.
Præceptores eisdem bene se excusant.	ibid.	Prator pro sociale.	374.2
Præcipitare pro accelerare.	25.b	Prator quasi prætor.	ibid.
Præcipui holdere moribus.	116.2	Prator quis propriid Antverpia.	106.b
Præcipuum spatium vita, quod.	395.b	Prator subalternus, pro vicario.	284.b
Præcœcia ex Italia.	321.2	Præverti axe citato.	121.2
Prædium quid.	75.b	Prægressus clades perduellum.	112
Præfæctum militiæ utilit mathemática.	388.2	Præmatici à fucore abesse iusti.	310.2
Præfæcti vigiliæ, vulgò commissarii.	294.b	Præmatici juris interpretes.	200.b
Præfæcia apud veteres.	104.b	Præmatici ministri oratorum.	ibid.
Præfæcia Levantii qua.	105.2	Præmatici quinam hodie.	ibid.
Præfæctus & præfæctini.	160.2	Præmaticum stropitui animosus.	ibid.
Præjudicium quid.	167.2	Prændendum ipsa meridia.	200.2
Prælationis seu præferentia jure.	81.b	Prændere non est malum, unde nos in foro.	312.2
Præstesse conditor quis.	215.b	Prændia antelucana.	212
Præstesse hodie pares genti Barberina.	ibid.	Prændia nostra Romanis cana.	100.2
Præstesse in silivo positum.	216.2	Prændia parva, aut nulla Romania.	212
Præstesse montibus præstans.	ibid.	Prændicula pro jentaculis.	293.b
Præstesse oppidum.	215.b	Præno despicit Meldam.	410.b
Præstesse rerum copia sibi noxium.	216.2	Præno nomen fictum.	ibid.
Præstesse Vlyssis nepos.	215.b	Præta quid, & unde dicta.	108.2, 157.2
Præstesse unde nomen habent.	216.2	Præxistele & Phidias non coarvi.	232.b
Præstestina fortis.	ibid.	Præxistele ars in effingendis equis.	232.2
Præstestina via.	211.b	Præxistele opera famosa.	ibid.
Præpositura.	149.2	Præmore pro dissimulare.	325.2
Præpositus quis apud sacres.	ibid.	Præviare, deprecare &c.	109.b, 110.2
Præposterum, perversum.	90.b	Prævio certator abibit &c.	132.2
Præpago mos quid.	278.2	Prævio cui nullam pretium.	422.b
Præpago, pro mensa.	415.2	Prævium propriid in empione.	408.b
Præpago porta, vulgò commissariarum.	296.2	Prævia atque rapitur flumine natura.	406.b
Præpago unde dicti.	340.2	Prævia barba.	264.2
Præpago pro locis munitis.	113.2	Prævia cura multa malo mandantur.	379.b
Præpago pro statione militum.	113.b	Prævia fides oculis.	331.b
Præpago excedenti sustinuum.	ibid.	Prævia otia rapiunt popina.	408.2
Præpago valere, quid.	340.2	Prævia motus animi.	446.b
Præpago Resi adulatur poëta.	ibid.	Prævia moribus labris, adag.	181.2
Præpago dignitas in provincia.	ibid.	Prævia locorum domini.	72
Præpago, pro <i>fidejuber</i> .	272.2	Prævia & ultimus.	922
Præpago non discere, quam non perdiscere.	379.2	Prævia Cardinalis, vide Ferdnandus.	451.2
Præpago pro arrogancia.	406.2	Prævia lege se ligatum agnoscat.	444.2
Præpago pusi.	ibid.	Prævia lege solutus.	ibid.
Præpago pro presenti frequens Ovidio.	129.2	Prævia non sevi Principis probra dici.	335.b
Præpago pro iuxta.	256.b	Prævia quis ut Deus inter homines.	444.2
Præpago de quovis magistratu.	274.2	Prævia sapit sapientium commercio.	462.b
Præpago, Imperatoris.	374.2, 106.b	Prævia in uno laduntur omnes.	315.2

Præ-

ET VERBORUM.

Principes compensant odia populi.	119.b	Propheta ex Carthufa Neapoli.	205.a
Principes coronantur fena.	165.b	Prophetas Senatus, libatio.	91.b. 99.a
Principes Imperii student Levantii.	121.a	Prophetas puella.	11.0
Principes populi olim agros colebant.	126.a	Propheta vilius morosice.	26.a
Principes proteftantes.	161.a	Propheta unde.	261.b
Principes religioſi habendi in ſatyris.	10.b	Prophetas Sophiſta.	402.b
Principes ſtylo non laſceſcendi.	116.b	Prophetas mori.	112.b
Principibus utilis mathematica.	121.a	Prophetas proprii ſauri.	ibid.
Principis venerandi cura ſevi.	122.a	Prophetas.	98.a
Principum duplex natura.	121.b	Prophetas Deus Martius.	129.a
Principum eſt de omnibus bene moreri.	447.b	Prophetas pro penis.	159.a
Principum reverentia religioſa.	132.a	Prophetas quid.	242.a
Prisca lucis egero quid.	140.b	Prophetas.	12.b
Primum pro exquiſito.	14.b	Prophetas ſadereſa convenimus Haga.	219.b
Privus late, quiſ.	121.a	Prudentes à docto diſſeri.	320.a
Proavus.	121.b	Prudentes loquendum in quo convivio.	26.b
Problema.	116.a	Prudentes non condicant niſi noſſi convivio.	112.a
Procas Silvius Latii Rex.	209.b	Prutiv. Veneri incitari.	423.a
Procurari poſſuntur, viciſſim ſorguntur &c.	145.b	Prutiv pro quavis re teneri.	109.b
Procax penſa.	21.a	Psilothrum, deglubatorium medicamen.	416.a
Prochyta inſula.	204.b	Ptyaliſmus.	424.a
Proci deſpecta.	411.b	Publica calamitates ſtos.	111.b
Procurator ſciſſalis hytarum Levantii.	90.a	Publ. Scipio Naſica.	960.a
Prodici commentum.	121.b	Pub. Corn. Scipio Emilianus.	160.b
Prodicus Socratis præceptor.	ibid.	Pudentagora, lucis Venera.	103.a
Prodigialis.	12.a	Pudore preſtigato irruunt omnia ſcolera.	410.b
Procidet.	411.b	Puella quomodo deſcendit Roma.	246.b
Prociſus Argivorum Rex.	ibid.	Puella quot deſcendit ibidem <u>xxv. Martii.</u>	246.b
Proſana juſtiſſa quid.	79.b	Puella per ora creſcens.	271.a
Proſani mores.	114.b	Puellarum cerebrum curare.	12.a
Proſeſſores Regii, Iuris Levantii.	116.a	Puer captandus & conſuſcendus ad ſtudia.	124.b
Proſciat, bene precandi formula.	211.a	Puer eſt, excuſandi ratio.	410.a
Proles quo pacto ſit immortalis.	121.b	Pueri docendi parum de ſe ſentire.	426.a
Prole parentem ſacere.	111.b	Pueri olivantes.	121.a
Prometheus Iapeti filius.	130.b	Pueri paſſimi & matris ſacos prælucent.	127.b
Prometheus idem qui Noë ante diluvium.	ibid.	Pueri præcipui Imperii.	12.a
Prometheus lacernarum auctor.	146.a	Puer leviter cogendus.	124.b
Prometheus pro Deo creator.	121.a	Pueri maxima debetur reverentia.	402.b
Promiſſa compes criminibus.	242.b	Puerorum in Belgia vinctus, unde.	453.a
Promittere pro minui.	129.b	Pueros & annis elicer.	281.b
Promoti in utroque, pro prolytis.	369.b	Puerpera inſiſſunt ſolemniter à matris.	117.b
Pronepos.	321.b	Puerperum illuſtre.	ibid.
Pronuba, pro lunone.	24.b	Puerperum pro cubili puerpera.	ibid.
Properant vena quid.	461.a	Puerperum præ factu edito.	ibid.
Propoſitum pro ſuſtenu.	331.a	Puerperum præprie parienti dolor.	127.b
Proprio lau ſacti in ore.	112.a	Puerperum, tempus decumbentis puerpera.	ibid.
Propter <u>xxxv. Demetrii</u> mem mort. eſt.	122.a	Puer pro famulo.	143.a
Propterea pro tenuiter vivere.	114.a	Puer ut augmentas ſui præſium.	120.b
Prorex Neapoli ubi poſtulant audiat.	122.b	Pugna Oſculana.	440.b
Prorumpero pro eloqui.	114.a	Pugna pro lite.	235.a
Proſerпина raptâ, ſedis quaſita.	127.b	Pugnis & calcibus, adag.	161.a
Proſerпина uxor Plautonii.	122.b	Pulchra mori per vulnera.	416.a
Proſiſte pro erumpere.	264.a	Pulchrum mori pro Principe.	ibid.

Y y a

Pul-

INDEX RERUM

<i>Pallium.</i>	309.a	<i>Puteoli oppidum Campaniæ.</i>	36.b
<i>Palli Campanienſes.</i>	61.a	<i>Pygmalion Princeps illuſtris.</i>	250.b
<i>Palli gallinacei aves cortis.</i>	62.b	<i>Pythagoræ plena deſcriptio.</i>	156.b
<i>Pallipremo.</i>	102.b	<i>Pythagoræ ſtrum, Italici pericard.</i>	ibid.
<i>Palli pro pueris & liberis.</i>	102.a 126.b	<i>Pyra in genere ſalgamorum.</i>	61.b
<i>Palmæta, & palmentaria.</i>	102.a 301.a	<i>Pyramides Egyptiæ.</i>	220.a
<i>Palmæta liquamina craſſiora.</i>	101.b	<i>Pyramidum opera ſumenda.</i>	229.b
<i>Palmentum cibis in modum pulvis.</i>	ibid.	<i>Pyra ſambuci flore ſepida.</i>	101.b
<i>Palmentum ex amylo coctum.</i>	132.b	<i>Pyrene promontorium.</i>	400.a
<i>Palmentum piperatum.</i>	103.a.b	<i>Pyrenis accola pro Hiſpano.</i>	ibid.
<i>Palmentum pro quovis proſtragio.</i>	261.a	<i>Pyrgus pro alca luſu.</i>	437.b
<i>Palmentum nulliſculum.</i>	261.b	<i>Pyrgus vaſculum buxum &c.</i>	ibid.
<i>Palmentum, palmentarium, pro oſſioſo.</i>	301.a	<i>Pyrius pulvis.</i>	156.b
<i>Palmonem agitare, pro ridere.</i>	231.a	<i>Pyrrha, & juſque fabula.</i>	129.b
<i>Palmonem rumpere longo ſermone.</i>	300.a	<i>Pythagora viſus tenuis.</i>	162.a
<i>Palmones agitæ riſus.</i>	255.b	<i>Pythagoræ ab animantibus abſtinuit.</i>	ibid.
<i>Palmionibus proſunt illiſſus.</i>	ibid.	<i>Pythagoræ uen abſtinuit fabis.</i>	161.b
<i>Palmionibus ntile agaricum.</i>	ibid.	<i>Pythagoræ philoſophiæ doctus nil mirari.</i>	191.b
<i>Palmædulum tenere, pro alere.</i>	301.a	<i>Pythagoræ quantum ſilentium ſuis indicit.</i>	ibid.
<i>Palmædulus, pro infante.</i>	ibid.	<i>Pythagoræ littera deſcripta.</i>	181.a.b
<i>Pulſo viſitarent olim.</i>	ibid.	<i>Pythagoræ etiam Samii diſci.</i>	180.a
<i>Pulſiphagi Romani, cur.</i>	ibid.	<i>Pythagoræorum cibi.</i>	162.a
<i>Pulſiphagi villani.</i>	129.a	<i>Pythia Apollinis inſtituta.</i>	347.a
<i>Pulveris pyrii auſtor.</i>	457.a	<i>Pythia & Dæmonis amicitia.</i>	394.b
<i>Pulveris pyrii mira inventio.</i>	ibid.	<i>Pythicum præceptum.</i>	167.b
<i>Pulverulentia caſarles.</i>	416.a	<i>Pythion ſerpens confuſus ab Apolline.</i>	147.b
<i>Pulvis tormentariis, pyrius, nitratus.</i>	156.b		
<i>Pumicare quid.</i>	116.b		
<i>Pupili, patre orbati.</i>	21.b		
<i>Pupillorum ſana Neapeli.</i>	200.a		
<i>Pupillorum numerus ibid.</i>	ibid.		
<i>Puppæ aurata Neapolitanorum.</i>	203.b		
<i>Purior ales, Spiritus S.</i>	60.b		
<i>Purpura pro Cardinale.</i>	217.b		
<i>Purnulentum deſluvinum.</i>	300.b		
<i>Pus atque venenum.</i>	261.a		
<i>Pus inter verba contumelioſa.</i>	ibid.		
<i>Puteana Palæſtra bona mentis.</i>	407.b		
<i>Puteani habitatio Lovanii.</i>	120.a.b		
<i>Puteanus ad netem quaſtus.</i>	9.b 10.a		
<i>Puteanus ad Principem Cardinalem.</i>	462.a		
<i>Puteanus amor Muſarum.</i>	320.b		
<i>Puteanus a ſicariis petitus.</i>	9.b 10.a		
<i>Puteanus laudatus.</i>	9.b 407.b		
<i>Puteanus Lipſi ſucceſſor.</i>	120.b		
<i>Puteanus Lovanii profeſſor.</i>	42.a		
<i>Puteanus putatus Schorus.</i>	10.a		
<i>Puteanus Regis arvis præſtitus.</i>	120.a.b		
<i>Puteanus Scholarii cultor.</i>	320.b		
<i>Puteolana melis, ſeu pile.</i>	137.b 139.a		
<i>Puteolanum Ciceroſi.</i>	186.a		
<i>Puteolanum & Cumamum parit amantiaſis, ibid.</i>	ibid.		
<i>Puteolani fontes calidi celebrantur.</i>	ibid.		

Q.

<i>Q. Vadrans medius quantum eris.</i>	115.a
<i>Quadrans nummus Belgicus.</i>	71.b
<i>Quadrante medii Zyſthum.</i>	115.a
<i>Quadra pro pane.</i>	250.b
<i>Quadra pro quarta parte panis.</i>	260.a
<i>Quadra pro ſymbola.</i>	ibid.
<i>Quadra ſecta placenta.</i>	ibid.
<i>Quadra menſile menſarium.</i>	ibid.
<i>Quadrifidi clypei quid.</i>	508.b
<i>Quadrigarii Saxorum bibaciſſimi.</i>	21.a
<i>Quadrivemes.</i>	204.a
<i>Quære, pro tormentis extorquere.</i>	12.a
<i>Quærite & invenietis.</i>	12.b
<i>Quæſitores & quaſtiones.</i>	12.a
<i>Quæſtor, capſarius vulgo.</i>	270.b
<i>Quæſtor rerum capitalium.</i>	306.b
<i>Quæſturâ candidus.</i>	101.a
<i>Quæ ſunt anguibus nunci ne ntratis.</i>	61.b
<i>Quæ ſupra nos nihil ad nos, adag.</i>	23.a
<i>Quæ verus exercet teſtamentum.</i>	431.b
<i>Quævis collatio torquet, adag.</i>	32.b
<i>Qualia qualibus nimis curare, inviſum.</i>	405.b
<i>Qualus vel quaſtilus.</i>	63.a
<i>Quam, pro valde.</i>	51.a

Quap;

ET VERBORUM.

Quando pro quandoquidem. 113.2.b
 Quæ pudent aures. 113.1.a
 Quare non lacrymastis &c. 197.2
 Quæteria clypeorum, Latinis stemmata. 108.2
 Quæterni missus cana splendida. 92.a
 Quasi pro committi. 404.a
 Quem Cos non nutrit, hunc nec Egyptus. 264.b
 Quem diligit Dominus castigat. 155.b
 Quercus fœdida Dodona. 60.2
 Quæna corona nobiliores aureis. 124.b
 Quæquetulana vira. 245.b
 Quis animi mihi potuit fuisse? 148.a
 Quid cæco cum speculo? 213.a
 Quid hodie veteri in aula consistere. 440.a
 Quid opus est verbis? 394.b
 Quid pro quo, quodvis pharmacum. 53.b
 Quid si illud est ephemera? 411.b
 Quis vita pro vita molli & deside. 372.b
 Qui fecit, & abregat. 444.b
 Qui lusus, iterum ludet, adag. 410.a
 Qui non habet, non dabit. 14.b
 Qui pro imo affirmandi particula. 167.a
 Quinquennium scientiæ Pythagoræ. 301.b
 Quinquemet. 304.2
 Quinque fortes bis V. cohortibus apta. 301.b
 Quinque fortes, quæstuaris. ibid.
 Qui quod vult dicit, quod non vult, audit. 169.a
 Quirinale à quibus constructum. 235.a
 Quirinale palatium. 234.2
 Quirinalis mons nuda dictus. 231.2
 Quirinus nomen Martis tranquillæ. 199.2.b
 Quirinus quis. 213.2
 Quiritet unde dicti. 212.2
 Quisque suo cussillo remittatur. 290.b
 Quisque suæ potitur manes. ibid.
 Quod bonum, faustum, felixque sit. 117.2
 Quod constat tribus perfectum est. 251.2
 Quodcumque hoc erit. 148.b
 Quod differtur, non aufertur. 80.a
 Quo æstu maris navigetur Braxellam. 124.2
 Quid me mens abstulit error. 182.2
 Quid plus moveat plus sciet letum. 150.2
 Quid semel est imbuta recens &c. 382.2
 Quot horæ vir oderit ævum. 127.2
 Quot stella in uræa maiore. 449.b

R.

Rabiosus canis. 413.b
 Rabiosum signum, leo. 281.b
 Rabies canum. 434.b
 Rabula, rabidus in agendis causis. 91.b
 Ramassus auctor obelisci Lateranensis. 230.b

Ramassus cur apici obelisci filium alligavit. 210.b
 Ramassus obeliscus, vide obeliscus. Lateran. ibid.
 Ramenta quid. 190.2
 Rami, lineæ cognationum. 345.2
 Rami Samii. 311.b
 Ramnum vel Ramnensium tribus. 206.2
 Ramus cœlestis Heronum. 161.b
 Rancidum, pro pusidum. 6.b
 Rara avis in terris quæ mulier. 110.b
 Rara avis, proverbium. 401.b
 Rasa pro plebs. 420.b
 Rasa tabella, puerorum ingenia. 380.a
 Ratio captiva & malè habita. 171.b
 Ratio Deo danda de minimis. 80.2
 Ratio homini cogitur servire. 371.2
 Ratio in homine optimum. 164.b
 Ratio in omnium ore est. 373.2
 Ratione homo antecellit animalia. 164.b
 Rationem dominam cohibent homines. 178.2
 Rationem servam colunt. ibid.
 Rationes pro tabulis dati & accepti. 104.2
 Rationibus addere pro plus expendere. ibid.
 Rationis egeres qui. 344.b
 Rationis lucernâ querendus homo. 161.b
 Ratio non exulta, Lerna malorum. 173.b
 Ratio oblatrat sceleris. 160.b
 Rauri fama nuntia. 39.b
 Rebellatrix turba, scopioid in Egtaus. 162.b
 Recentare pro refrigerare. 414.b
 Recentari, pro innovari. ibid.
 Recidivi casus. 448.b
 Recidivum quid. ibid.
 Recta lex, cui contradicere non potest. 298.b
 Recludere Divum atria quid. 317.b
 Recti, veteratores. 374.b
 Rectus quis. 94.2 374.b
 Reconcinnare. 16.b
 Reſtor Academicus Lovanii. 7.2
 Reſtor, Gymnasti reverentia. 124.b
 Recendere pro reformare. 297.b
 Recula sic tuta. 117.2
 Recusitus. 371.2
 Reddere cuique suum, lex omnis. 81.2
 Reddere Harpocratem. 77.2
 Reddite quæ sunt Cæsaris &c. omen. 11.a
 Redemptus à furis & stabulis. 268.b
 Redire in gratiam. 16.b
 Reducti utrimque mores. 46.a
 Referre in commentarium. 401.b
 Regalia Epiphania. 263.2
 Reges antici, institutores. 407.2
 Reges Catholici, originis Belgæ. 154.b
 Reges conviviis sorte lecti. 269.a
 Reges

INDEX RERUM

<i>Reges cur non puniant pailam se videntes.</i>	442.b	<i>Rex clementer iustus fit.</i>	444.b
<i>Reges Neapol. beneficiarii S. R. Eccl.</i>	247.b	<i>Rex convivii.</i>	166.b
<i>Reges ob terra pedem bella movent.</i>	442.b	<i>Rex Epiphania.</i>	203.a
<i>Reges plumbeas iras gerunt.</i>	317.a	<i>Rex indiges stru & armis.</i>	297.a
<i>Reges, quilibet amici potentiores.</i>	262.b	<i>Rex parastorum quis.</i>	262.b
<i>Reges veteres ortum à Diis deducunt.</i>	368.a.b	<i>Rex qui habet solem pro galere.</i>	414.a
<i>Regia series dierum Iuris Lovani.</i>	315.a	<i>Reymerswalia gens.</i>	109.b
<i>Regi ab auribus qui.</i>	441.a	<i>Rhabarbari potestas.</i>	255.b
<i>Regi in deliciis, qui.</i>	ibid.	<i>Rhabarbarum, Rheon &c.</i>	ibid.
<i>Regi professor Iuris tres Lovan.</i>	315.a	<i>Rhadamanus.</i>	80.b
<i>Regimen, regendi ratio.</i>	319.b	<i>Rhamnusia, Nemesia.</i>	24.b
<i>Regimen, legis, vulgo regimentum.</i>	446.a	<i>Rhamnusii pro fortuna.</i>	431.a
<i>Regiscula eves.</i>	307.b	<i>Rhaponisium.</i>	311.b
<i>Regiculum quid.</i>	ibid.	<i>Rhea gemini Remulus & Remus.</i>	209.b
<i>Religio Principum Austriacorum.</i>	451.b	<i>Rhea Marte gravis.</i>	ibid.
<i>Relintre delia, lagenae.</i>	61.b	<i>Rhea Numisioris filia.</i>	ibid.
<i>Reliquia S Augustini Papi.</i>	177.a.b	<i>Rhea Vestalis sacra.</i>	ibid.
<i>Reliquiarum SS. cepia Roma.</i>	245.b, 246.a	<i>Rheda in vestibulo.</i>	75.a
<i>Remora irreparabilis militia, qui.</i>	197.b	<i>Rheda, quod genus vehiculi.</i>	ibid.
<i>Rem populi trañtans adiles.</i>	296.a	<i>Rhemense vinum caris adhibetur.</i>	102.a
<i>Rem vel acu tetigisti, adag.</i>	121.b	<i>Rhomana vina etiam.</i>	ibid.
<i>Remus & Romulus Amulium pellunt.</i>	209.b	<i>Rhenani cantharus confus semiphilippo.</i>	182.a
<i>Remus ex Marte & Rhea.</i>	ibid.	<i>Rhenani virtus probatur Bradantiis.</i>	411.a
<i>Remidenti ore.</i>	125.a	<i>Rhenanum expetitur Antverpia.</i>	ibid.
<i>Removatio legum de exubitiis.</i>	297.a	<i>Rhenanum lubricat veteres.</i>	ibid.
<i>Regula mentis, restrictiones.</i>	11.a	<i>Rhenanum vinum quod.</i>	102.a 108.b
<i>Repositio & disputatio juris.</i>	41.a	<i>Rheon, Rhabarbarum.</i>	255.b
<i>Reposita, genethliaca Ausonio.</i>	89.b	<i>Rhinoceros.</i>	89.b
<i>Reposita hedierna qua.</i>	39.a	<i>Rhodacina in genere Persicorum.</i>	192.a
<i>Reposita qua veteribus.</i>	ibid.	<i>Rhodanus admittit Avarum.</i>	32.a
<i>Reposita munda dicta.</i>	ibid.	<i>Rhodanus fuit per lacum Lemannum.</i>	ibid.
<i>Repercutere verba.</i>	119.b	<i>Rhodanus fluvius.</i>	37.b
<i>Repressa causa.</i>	12.b	<i>Rhodanus rapidissimus.</i>	32.a
<i>Repergitur auris.</i>	311.a	<i>Rhodanus salis per Alpes Rheticas.</i>	ibid.
<i>Reperum incrementa, pro lucris.</i>	71.b	<i>Rhodo adveñta statua Zethi & Amphionis.</i>	212.a
<i>Res bona à multis experuntur.</i>	191.a	<i>Rhombus figura quadrilatera.</i>	21.a
<i>Reservata pro recendis.</i>	317.a	<i>Rhombus instrumentum magicum.</i>	ibid.
<i>Resignare pro restituere.</i>	428.a	<i>Rhombus machina.</i>	ibid.
<i>Res pretio crescent deterioris.</i>	108.a	<i>Rhombus ventium instrumentum.</i>	63.a
<i>Respondenda, pro diluenda.</i>	116.a	<i>Rhombus piscis.</i>	73.b
<i>Respondere respondens quaestionibus.</i>	ibid.	<i>Rhombus quispiam inusitata magnitudinis.</i>	174.a
<i>Responsio trepidans Schori.</i>	9.b	<i>Rhombus retula.</i>	21.a
<i>Responsor acerbus Marforius.</i>	221.a	<i>Rhetemagum interfuit Sequana.</i>	32.a
<i>Responsio naso effari.</i>	403.a	<i>Ricardus Normannus invadit Campaniam.</i>	125.b
<i>Res frustra ante oculos pennatorum.</i>	264.a	<i>Rictus quid proprius.</i>	318.b
<i>Retaliare.</i>	327.a	<i>Rictus Marchionatus.</i>	306.b
<i>Reo non tenditur accipitri.</i>	99.b	<i>Rimarum plenus quis.</i>	302.a
<i>Retia dare, tendere, &c.</i>	264.a	<i>Ringente invidia.</i>	414.b
<i>Retia pro delis.</i>	261.b	<i>Ringi canum est.</i>	ibid.
<i>Retorta cervice, quid.</i>	76.a	<i>Ringi pro irasci.</i>	ibid.
<i>Revirescens aula Imperatoris.</i>	170.b	<i>Ripa Benacensis laus & descriptio.</i>	172.b
<i>Revulsi Bremis qui.</i>	47.b	<i>Rperia, ripa Benaci.</i>	172.a
<i>Ripa casi auferis.</i>	251.a	<i>Refus depellit aremas.</i>	255.b
		<i>Refus</i>	

ET VERBORUM.

<i>Risus sis plenis & pulmonum agitatione.</i>	155.b	<i>Romana Academia.</i>	143
<i>Risus obstructivum medetur.</i>	ibid.	<i>Romana curia frequentia.</i>	150.b
<i>Rivales Deorum qui.</i>	129.a	<i>Romana moles marmorea.</i>	219.b
<i>Rivales qui proprii.</i>	ibid.	<i>Romana via à scribis iusta.</i>	242.b
<i>Rivales, quibus bella & chora uxor.</i>	131.b	<i>Romana palatia.</i>	220.a
<i>Rivi apud L. C.</i>	139.a	<i>Romana pietas in Christum & Matrem.</i>	219.b
<i>Rivieria gens.</i>	109.a	<i>Romani fuerit Graci.</i>	209.b
<i>Robertus Flandria Comes.</i>	217.a	<i>Romani invasore Campaniam.</i>	191.a
<i>Robertus quem occiderit Neapol.</i>	ibid.	<i>Romani montes qui.</i>	219.b
<i>Robertus Regis Mansoleum Neapol.</i>	129.b	<i>Romani panes iasserunt à Capitulis.</i>	220.b
<i>Robertus Normannus invadit Campaniam.</i>	195.b	<i>Romani parci prandebant.</i>	21.a
<i>Robertus Rex cultor litteratorum.</i>	194.a	<i>Romani primores Campanià delebati.</i>	192.b
<i>Robertus struxit Castrum Santoromense.</i>	198.b	<i>Romani furas & crura non tectere.</i>	76.a
<i>Robertus Tucherus V. M. Cos. XII.</i>	1.a	<i>Romanorum civium sacundia.</i>	249.b
<i>Robertus Tucherus vide Tucherum.</i>	ibid.	<i>Romanorum civium gratia.</i>	ibid.
<i>Robora mensis.</i>	407.a	<i>Romanorum communitum in Gallos.</i>	220.b
<i>Robora silvarum non secessunt.</i>	189.b	<i>Romanorum genus à Treianis.</i>	209.b
<i>Rocoxia gens.</i>	149.b	<i>Romanorum Fratrum affabilitas.</i>	250.a
<i>Rocoxii frater Severus Poeta.</i>	236.a	<i>Romanorum prandia nulla aut parva.</i>	21.a
<i>Rocoxii laudes.</i>	ibid.	<i>Romanorum vita seria.</i>	249.b
<i>Rocoxii nobilitas.</i>	ibid.	<i>Romani mathematici Lovanii.</i>	42.a
<i>Rocoxius ubi tumultus.</i>	286.a	<i>Roma nutricula paupertatis.</i>	218.b
<i>Rocoxius plausu IX. Ceb.</i>	106.b	<i>Roma orbis compendium.</i>	219.b
<i>Roderi pro comode.</i>	49.b	<i>Roma pacis sedes.</i>	219.b
<i>Rodericus Calderan.</i>	11.b	<i>Roma potestate Dei imperat orbi.</i>	208.b
<i>Rodolphus I. Aquilae sua domui invenit.</i>	452.b	<i>Roma Regia pontificum.</i>	219.b
<i>Rodolph. I. Austria expellit Otocorum.</i>	450.b	<i>Roma ruinis elata.</i>	228.b
<i>Rodolph. I. Austriae dux filius.</i>	ibid.	<i>Roma SS. reliquiis plenissima.</i>	245.b
<i>Rodolphus II. Imp. Maximiliani II. fil.</i>	453.b	<i>Roma stes sanctorum.</i>	208.b
<i>Rodolphus II. Astronomi nemini cessit.</i>	ibid.	<i>Roma septimentia.</i>	17.b
<i>Rodolph. II. Astronomicis scriptis clerus.</i>	ibid.	<i>Roma thesaurus Religionis.</i>	219.b
<i>Rodolph. II. iudicio & consilio praestans.</i>	ibid.	<i>Roma veri interpret.</i>	219.b
<i>Rodolph. II. Musarum fautor & patronum.</i>	453.b	<i>Romuli colles.</i>	17.b
<i>Rodolph. II. studiosissimus.</i>	ibid.	<i>Romuli & Remi templum.</i>	231.b
<i>Rodolph. II. notum mathematicos acciebat.</i>	ibid.	<i>Romulus & Remus Amulium pellunt.</i>	209.b
<i>Rodolph. II. quamvis imperaverit.</i>	ibid.	<i>Romulus ex Marte & Rhea.</i>	ibid.
<i>Rodolph. II. rerum omnium peritus.</i>	ibid.	<i>Romchi, irrisiois nota.</i>	341.b
<i>Roeslantiana gens unde.</i>	277.a	<i>Romchi pro censura.</i>	ibid.
<i>Roeslantius verediorum praefectus.</i>	ibid.	<i>Rouchissare.</i>	273.b
<i>Rogierus II. Norm. Rex Neapol.</i>	195.b	<i>Rouchus quid.</i>	341.a
<i>Roma à barbaris sept. vastata.</i>	229.b	<i>Rosa affergi quid.</i>	145.b
<i>Roma à Gallis Senonibus capta.</i>	97.b	<i>Rosa usus in conviviis.</i>	51.b
<i>Roma arca voluptatis.</i>	219.b	<i>Rosa fiat, quidquid calcaveris.</i>	111.b
<i>Roma armarum parens.</i>	ibid.	<i>Rosa flos Veneris.</i>	56.b
<i>Roma caput mundi.</i>	208.b	<i>Rosa Harpocrati deno missa.</i>	ibid.
<i>Roma civitas sacerdotalis & regia.</i>	ibid.	<i>Rosa in laquearibus canaliculorum.</i>	ibid.
<i>Roma communis patria.</i>	218.a	<i>Rosam armat spina.</i>	215.a
<i>Roma domicilium legum.</i>	219.b	<i>Rosam regnare, quid.</i>	55.b
<i>Roma commodi vivitur, censu quo domi.</i>	231.b	<i>Rosarum laudes.</i>	214. 215.
<i>Roma cura de poliando filios, non distando.</i>	239.b	<i>Rosa sanctioris Consilii Praefes.</i>	314.
<i>Roma patet iter rostrum ad calum.</i>	243.a	<i>Rosa silentii signum.</i>	56.b
<i>Roma patienti virtutis locus.</i>	239.b	<i>Rosa, vide Petrus Rosa.</i>	314. & inde.
<i>Roma iustitia speculum.</i>	219.a	<i>Rosa us sponas.</i>	111.b
			Rosja

INDEX RERUM

<i>Rosta corona in quorum fronte.</i>	423. a	<i>Rugiro primâ contractâ, excusatur.</i>	166. a
<i>Rostarum in convivii officina.</i>	55. b	<i>Rumores currentes, neangelmata, &c.</i>	214. a
<i>Rossiana tempora, aurea sacula.</i>	72. b	<i>Runca vel runcina.</i>	19. b
<i>Rossemius Brabantiam populatur.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Ruri nobilet paucis imitabiles.</i>	71. a
<i>Rossemius Mariani copiti præfatus.</i>	73. b	<i>Ruramundanos passis Campiula.</i>	61. a
<i>Rossemius nobiliu Gelder.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Rupela amnis.</i>	147. a
<i>Rossemius tentat Antverpiam.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Rupelmondana arx dissiluit.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Rosta ferarum.</i>	91. b	<i>Rupelmonda pagus Flandria.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Rosta quorumvis animalium.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Rupelmonda unde nomen habet.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Rosta Romana de navibus Antiacium.</i>	217. b	<i>Rupelmondanus carcer.</i>	147. b
<i>Rosta suggestum in foro ornatur.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Rupicos.</i>	266. b
<i>Rota Cynica.</i>	359. b	<i>Rustica conjux qua.</i>	267. a
<i>Rota Romana S. tribunal.</i>	250. a, b	<i>Rustica vita commodâ.</i>	104. b
<i>Rota S. Afferores XII.</i>	250. b	<i>Rustica numina tollunt amorem musarum.</i>	21. a
<i>Rota Ixionis supplicium.</i>	11. b, 82. a	<i>Rustica proles.</i>	96. a
<i>Rota pro institutione.</i>	159. b	<i>Rustica vita felix.</i>	86. a
<i>Rota pro curru.</i>	283. a	<i>Rusticorum duorum ludicrum.</i>	132. a
<i>Rotandi pro formandi.</i>	311. a	<i>Rusticum ne contempserit rhetorem.</i>	208. b
<i>Rotantur licet Roma.</i>	250. a	<i>Rusulorum fines.</i>	211. a
<i>Rotari crine.</i>	148. a	<i>Rutuli Latii populi.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Rotari frontem.</i>	94. b		
<i>Rota S. de quibus cognoscit.</i>	250. a, b		
<i>Rotunda figura in se collecta.</i>	109. a		
<i>Rotunda figura perfectissima.</i>	428. a		
<i>Rotunda oratio.</i>	109. a, b		
<i>Rotundare pro perficere.</i>	428. a		
<i>Rotundâ eloqui.</i>	109. b		
<i>Rotundi dies, mensis, anni &c.</i>	428. a		
<i>Rotundum, pro integrum.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Rotundus homo.</i>	109. a		
<i>Rotundus pro simplice.</i>	114. b		
<i>Rubenii tabula in S. Crucis Roma.</i>	226. b		
<i>Rubenius ad miraculum facundus.</i>	75. a		
<i>Rubenius omni avi Apelles.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Rubenius pictor celeberrimus.</i>	75. a		
<i>Rubenius Steini toparcha.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Rubenius vir doctissimus.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Ruber & talitris quid.</i>	148. a		
<i>Rubicon flumen & ejus ora.</i>	37. b		
<i>Rubigo animorum vitia.</i>	185. b		
<i>Rubigo ferri vitium.</i>	148. a		
<i>Ruber fortitudinis nota Alciao.</i>	362. a		
<i>Rubrica, jus publicum Turnebo.</i>	399. b		
<i>Rubrica sanguineum quid notabant.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Rubrica pro legibus, nudo.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Rubricam ducere quid.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Rubrica vel minio libri notati.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Rude denari.</i>	296. b		
<i>Rudes sine cultis accipiendi mensâ.</i>	107. a		
<i>Rudiaris.</i>	297. a		
<i>Rudis pro virga ferrea.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Rudis virga aspera, impolita.</i>	<i>ibid.</i>		
<i>Rugiro, leonum.</i>	166. a		
		<i>S.</i>	
		<i>S. Abandi regnarunt in Campania.</i>	191. b
		<i>S. Sabba Saracenorum Dux.</i>	<i>ibid.</i>
		<i>Sabbatha observare.</i>	271. a
		<i>Sabbatum.</i>	<i>ibid.</i>
		<i>Sabbatinus lacus nunc Braccianensis.</i>	246. b
		<i>Sabina mulieres optima.</i>	142. b
		<i>Sabina herba descripta.</i>	425. a
		<i>Sabinâ melior.</i>	142. b
		<i>Sabini populi qui.</i>	212. b
		<i>Saccularium, festus xenarum.</i>	428. b
		<i>Sacerdos mones scortatorum.</i>	427. a
		<i>Sacerdotes auferunt crimina.</i>	211. b
		<i>Sacer senatus cur.</i>	304. a
		<i>Sacra corona pro Rege.</i>	443. b
		<i>Sacra matutina pro jentaculâ.</i>	293. b
		<i>Sacra mensa contemmina qua.</i>	407. b
		<i>Sacramenta Brabantorum.</i>	20. b
		<i>Sacramentum fallere usus.</i>	182. b
		<i>Sacra profana permiscere.</i>	139. a
		<i>Sacra pro gente, vel regione.</i>	175. b
		<i>Sacraria sana Salerni.</i>	37. b
		<i>Sacri ab excubiis liberi.</i>	298. b
		<i>Sacri pro concionatores.</i>	311. a
		<i>Sacri pro observandi.</i>	104. a
		<i>Sacrofautia Neapoli quod tribunal.</i>	201. a
		<i>Salaria via.</i>	218. b
		<i>Salas, parvis salomonis instar.</i>	68. b
		<i>Salabra dicaces.</i>	116. a
		<i>Salabra pro quavis asperitate.</i>	<i>ibid.</i>
		<i>Salabra quid propriâ.</i>	<i>ibid.</i>

sa-

ET VERBORUM.

<i>Salis defricare.</i>	<i>149.b</i>	<i>S. Lucia diverforium.</i>	<i>107.a</i>
<i>Salis injuriosos confiteri.</i>	<i>47.b</i>	<i>Sanctiis consilii laus.</i>	<i>140.a</i>
<i>Saltem & ligna prebebant Parochi.</i>	<i>161.b</i>	<i>Sanctioris consilii potestas.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Salernitana Academia.</i>	<i>144.a</i>	<i>S. Pauli tribunal Neapoli.</i>	<i>101.a</i>
<i>Salernitana schola quæ auctor.</i>	<i>17.b</i>	<i>S. Petri in arena apud Genavam.</i>	<i>171.b</i>
<i>Salernitana schola libellus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>S. Sebastiani templum, vide templum.</i>	<i>115.a</i>
<i>Salernis, schola quot versuum olim & nunc.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sanctorum sana, vide templum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Salernitani medici sudatorii infesti.</i>	<i>111.b</i>	<i>Sandalio capiti committigare.</i>	<i>163.a</i>
<i>Salernum & schola medica.</i>	<i>17.b</i>	<i>Sandalinum, solus piscis.</i>	<i>174.a</i>
<i>Salis pro ditione arguta.</i>	<i>191.b</i>	<i>Sanguinis jure, seu consanguinitatis.</i>	<i>111.a</i>
<i>Salis pro jocu in plurali.</i>	<i>116.b</i>	<i>Sanguis in homine elementum.</i>	<i>111.a</i>
<i>Salis urbani.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sanna cur rugosa.</i>	<i>170.a</i>
<i>Salgama & Salgamaris.</i>	<i>61.b</i>	<i>Sanna si certe gestu.</i>	<i>11.b</i>
<i>Salicarius nuda dictus lupus.</i>	<i>46.a</i>	<i>Sanna pro contemptu.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Salient lupulus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sannarum tria genera.</i>	<i>111.a</i>
<i>Salini micas numerare.</i>	<i>110.b</i>	<i>Sannazarii epistaphium.</i>	<i>17.a</i>
<i>Sal in masculino sapientia.</i>	<i>116.b</i>	<i>Sannazarii Mergellina ubi.</i>	<i>100.b</i>
<i>Salis necessitas.</i>	<i>121.b</i>	<i>Sannazarii palatia.</i>	<i>17.a</i>
<i>Saliga jentaculo odebantur.</i>	<i>191.b</i>	<i>Sannazarii scripta principalia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Saliva crassa pro piscina tenace.</i>	<i>111.a</i>	<i>Sannazarii villa ubi.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Salivam movere.</i>	<i>111.b</i>	<i>Sannazarini Virgili proximus.</i>	<i>17.a</i>
<i>Salivam movet Mercurius.</i>	<i>124.a</i>	<i>Saper e patres, scilicet &c.</i>	<i>111.a</i>
<i>Saliva pro gustu.</i>	<i>111.b</i>	<i>Sapiens dum laudatur in ore, flagit. &c.</i>	<i>7.b</i>
<i>Salvus, fortior.</i>	<i>104.b</i>	<i>Sapientes à schola ut equo Troiano.</i>	<i>163.a</i>
<i>Salmo Bazaricus.</i>	<i>111.b</i>	<i>Sapientia Gracia septem.</i>	<i>110.a</i>
<i>Salmo pisci.</i>	<i>174.a</i>	<i>Sapientia est leviter desipere.</i>	<i>111.a</i>
<i>Sal neutraliter condimentum.</i>	<i>116.b</i>	<i>Sapientia immodica laus pro despectu.</i>	<i>7.b</i>
<i>Salodis riparia.</i>	<i>174.a</i>	<i>Sapone Germani ruffabant crines.</i>	<i>101.b</i>
<i>Salena, Salodinium, Salo, oppidum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sapone caustica vis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Salpa nea est astellus ficus.</i>	<i>117.b</i>	<i>Sapo, spongia caustica.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Salpa piscis quis proprius.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sapo vel spongia.</i>	<i>101.b</i>
<i>Sal pro argutia & lepore.</i>	<i>47.b</i>	<i>Sappho passeret Veneris curruis jungit.</i>	<i>111.a</i>
<i>Salisage neu inest illi, adag.</i>	<i>121.b</i>	<i>Saraceni à Sara nomen sibi dedere.</i>	<i>111.a</i>
<i>Salisum iscium vel falsicum.</i>	<i>61.b</i>	<i>Saraceni canes centumliodididi.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Salutare ad numeros discat puer.</i>	<i>111.a</i>	<i>Saraceni cum Turcis imp. Graec. occupaverunt.</i>	<i>106.b</i>
<i>Salvus in obsequio.</i>	<i>111.b</i>	<i>Saraceni infestant Campaniam.</i>	<i>111.a</i>
<i>Salvus quid proprius.</i>	<i>111.b</i>	<i>Saraceni à Homerem exulcerunt.</i>	<i>106.b</i>
<i>Salus populi à Principe, & contra.</i>	<i>111.a</i>	<i>Saraceni primò Ismaelita dididi.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Salus urbis, libatio in circumum.</i>	<i>111.b</i>	<i>Saraceni Rem. Imperatoribus militarunt.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Salusandi Principis ars.</i>	<i>111.a</i>	<i>Saraceni tres Arabias occuparunt.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sambucus ejusque flores.</i>	<i>101.b</i>	<i>Saracenenum incurfus in Italiam.</i>	<i>111.b</i>
<i>Samia coquina, Pythagorea.</i>	<i>110.a</i>	<i>Saracenorum mater Agor.</i>	<i>111.a</i>
<i>Samius, & Samii qui.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sarcasmi, acerba irrisio.</i>	<i>111.b</i>
<i>Samius Pythagorea.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sarcasmo, quid Latini.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sammiter invasere Campaniam.</i>	<i>111.a</i>	<i>Sarcina pons, mari, classi &c.</i>	<i>111.b</i>
<i>Samnium olim, nunc Apulum.</i>	<i>111.b</i>	<i>Sarmata, Poloni.</i>	<i>111.a</i>
<i>Samus insula.</i>	<i>110.a</i>	<i>Sarmatarum rex à Circo sublatu.</i>	<i>111.a</i>
<i>Sana fames gratum minus.</i>	<i>111.a</i>	<i>Sarmatia.</i>	<i>111.a</i>
<i>Sanchæ, moralis Theologi Societ. Ies.</i>	<i>110.a</i>	<i>Sarmentis eques Romanus, scura.</i>	<i>111.a</i>
<i>S. Crucis dicatus obeliscus Esquini.</i>	<i>110.b</i>	<i>Sarmentis mercator fordidus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>S. Crucis dicatus obeliscus Flaminius.</i>	<i>111.a</i>	<i>Sarnus flumen Campanie.</i>	<i>111.a</i>
<i>S. Crucis dicatus obel. Lateranensis.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sarnus ortus à monte Sarni.</i>	<i>111.b</i>
<i>S. Crucis dicatus obel. Vaticana.</i>	<i>110.a</i>	<i>Sarnus quare missi audiat.</i>	<i>ibid.</i>

INDEX RERUM

<i>Sarrana gens quid.</i>	112.b	<i>Scaurus Aemilius.</i>	57.b
<i>Sarrani pro Cardinalibus.</i>	250.a	<i>Secleris coacti culpa in auctores redi.</i>	344.a
<i>Sarranus color.</i>	112.b	<i>Secleris purus.</i>	146.b
<i>Sarra seu Tyrus Phoenicia urbs.</i>	112.a	<i>Seclus pro sclosto.</i>	113.b
<i>Sarrafes populi.</i>	197.b	<i>Secna adducere.</i>	147.b
<i>Sarrago lingua quid.</i>	104.b	<i>Secleribus nepos Theobertus.</i>	450.b
<i>Sarrago loquendi quid Persio.</i>	104.b	<i>Schedularum collybiatarum subscriptio.</i>	277.b
<i>Sartago, Patella.</i>	112.a	<i>Schedulas in annum signare.</i>	ibid.
<i>Sar vel fara pectus.</i>	112.a	<i>Schema pro praetextu.</i>	18.a
<i>Satagere culina.</i>	112.b	<i>Schema propriè vestis, pallium &c.</i>	ibid.
<i>Satrapa nobilis armis.</i>	57.b	<i>Schema, schema Gemitivo.</i>	ibid.
<i>Satrapa quid, & quibus tribuitur.</i>	ibid.	<i>Schema servilis.</i>	ibid.
<i>Saturi pro potis.</i>	124.b	<i>Schemata decoctum.</i>	24.a
<i>Saturnalio Lippii.</i>	125.b	<i>Schemata usque.</i>	12.a
<i>Saturnalibus Rex eligebatur.</i>	263.a	<i>Schenckius primum usus pylaeastro.</i>	146.b
<i>Saturnalium Rex quid jubent.</i>	ibid.	<i>Schetzia gens.</i>	149.b
<i>Saturni astrum maleficum.</i>	394.b	<i>Schetzius Baro Grobbendonconius.</i>	57.b
<i>Saturnus agriculturam docuit.</i>	78.b	<i>Schetzius Praefectus Ducissilvia.</i>	ibid.
<i>Saturnus à love regno pulsus.</i>	ibid.	<i>Schola Salernitana quos versus.</i>	39.b
<i>Saturnus & ejus salz.</i>	78.b	<i>Schola Musarum, equus Trojanus.</i>	463.a
<i>Satyra activa an melior vocali.</i>	112.a	<i>Schohrii carmen reprehensum.</i>	1.b
<i>Satyra activa, quid.</i>	128.b	<i>Scholiasia epigr. ad Schelvirum.</i>	465.
<i>Satyra auctor Lucilius.</i>	111.a	<i>Scholiasia epigr. ad Dipendiam.</i>	466.
<i>Satyra lima quid.</i>	339.a	<i>Scholius consilium contra invadum.</i>	312.a
<i>Satyra olim pars comediarum.</i>	10.b.22.a	<i>Scholius digressio ad Prinz. Card.</i>	461.a
<i>Satyra quid, & unde nomen.</i>	10.b	<i>Scholius mors docti legenda.</i>	212.a
<i>Satyra magna, libri nomen.</i>	111.a	<i>Scholius frater nuppi V. N. Taffio.</i>	49.a
<i>Satyram vivere quid.</i>	111.b	<i>Scholius studentis locus.</i>	121.a
<i>Satyra tota Romanorum est.</i>	121.a	<i>Si holiv bene vocet Scholiasies.</i>	465.
<i>Satyrice scripta inuvisa.</i>	12.b	<i>Scholierio fastidium creavit suus Diogenes.</i>	465.a
<i>Satyræ dii agrestes.</i>	10.b.16.b	<i>Scholierio his cum quibusdam Levantibus.</i>	Grinde.
<i>Savenninus fons Spadannus.</i>	67.b	<i>Scholirum tadei turbarum in urbe.</i>	66.b
<i>Saxo, Ioannes Georgius Dux.</i>	120.b	<i>Scholirum vocat quidam Menecrates.</i>	2.b
<i>Saxones libarissimi.</i>	91.a	<i>Scholirum adulacionem averfatus.</i>	462.a
<i>Saxonia antea.</i>	ibid.	<i>Scholirum blandiri indoctis.</i>	44.b
<i>Saxum Sisyphi supplicium.</i>	122.	<i>Scholirum census opulentis.</i>	111.b
<i>Saxula oratio ad Porcenam.</i>	64.b	<i>Scholirum coquina peritus & scriptor.</i>	102.b
<i>Saxula fortissimus.</i>	123.	<i>Scholir, cum Arschotano lostrat Italianum.</i>	112.a
<i>Scala sancta ad Lateranensem.</i>	244.a	<i>Si holir, cur apologiam Diogenis scripsit.</i>	112.a
<i>Scala sancta à genu reptantibus scanduntur.</i>	ibid.	<i>Scholirum detegit conspirationem.</i>	148.b
<i>Scala sancta Hierosolyma advecta.</i>	ibid.	<i>Scholirum Duci Arschotano gratificatur.</i>	112.a
<i>Scalorum eorumdem descriptio.</i>	244.a	<i>Scholirum duci Heroicorum libros scripsit.</i>	2.a
<i>Scalorum cultus gradus indulgentia.</i>	ibid.	<i>Scholirum elegans sibi & amicis.</i>	66.b
<i>Scalae & linteae ubi reliquimus Hollandi.</i>	147.a	<i>Scholirum familiaris inter suos.</i>	55.a
<i>Scaldis aqua à mariu inamessit.</i>	124.a	<i>Scholirum feliciter scripsit satyra.</i>	126.b
<i>Scaldis die bis refectus.</i>	123.a	<i>Scholirum felix vitiorum censor.</i>	212.a
<i>Scaldis prospectus iurandus.</i>	279.a	<i>Scholirum gratulatur Tucheræ.</i>	12.a
<i>Scapi manuum tanguntur in febris.</i>	465.a	<i>Scholirum homo festivi ingenii.</i>	151.b
<i>Scapula morbo Lebio marcentium.</i>	302.a.b	<i>Scholie. in aenei hominis quid medicatus.</i>	112.a
<i>Scatis & scates cum genitivo.</i>	70.a	<i>Scholirum in laudes Italia excurrit.</i>	151.a
<i>Scauri duo, viri fortes.</i>	57.b	<i>Scholirum juvenuti ulcera tangit.</i>	112.a
<i>Scavorum cognomen quibus genitibus.</i>	ibid.	<i>Scholirum Levantibus Laertiana.</i>	34.b
<i>Scavens Aurelius.</i>	ibid.	<i>Scholirum mulierculis se pastorem spondet.</i>	143.b

Scho-

ET VERBORUM.

Scholarius nephriticus.	27.2 461.b	Scortatio damnata.	422.b
Scholarius Morice ex Thomaso.	1.2	Scortatio, fornicatio mera.	ibid.
Scholarius etiam amator, hostis cura.	46.6	Scortatio male defensa.	ibid.
Scholarius Ovidii lectus sedulus.	182.b	Scortatoris tumor descriptus.	423.2
Scholarius pars Acad. <i>Levanensis.</i>	14.b	Scriba ad portam.	296.2
Scholarius pollicetur majora.	461.b	Scriba pro scriptuario.	272.b
Scholarius quærit scilicet.	67.2	Scrinia doctrina.	169.b
Scholarius rerum Italicarum gnarus.	151.b	Scriptores commendati qui nobiliss.	102.2.b
Scholarius semper afflatus corpore.	461.b	Scriptores irrisioni hominum patens.	460.2
Scholarius sexagenarium egis in Italia.	151.2	Scriptorum bonorum & malorum eadem fers. ib.	
Scholarius sobrius meri.	42.2	Scriptoribus quibusdam fortuna favet.	12.b
Scholarius sumptuosus in Italia.	151.b	Scrobes Charonæ.	182.b
Scholarius suo Diogeni vindicem legit.	114.b	Scrupi, & scrupus pro nedis &c.	9.2
Scholarius vivere desit ab appetitibus.	111.2	Scrupulum eximere, adag.	129.2
Scholarius vivum exemptus an. atq. 1111.	461.b	Scrupulum injicere, adag.	ibid.
Schoonhovius duo Antverpia.	109.2	Scrupulus à scrupo quid præp. id.	ibid.
Schoonhovius antea vitta.	102.b	Scrupulus quid metaphoris.	ibid.
Schoonhovius iusta sibi prævertit.	ibid.	Scruia, pro tritis vestibus.	281.b
Schoonhovius necesse videtur.	109.2	Scrutariam facere.	ibid.
Schoonhovius vir nobilissimus.	102.b	Scrutarius quis. *	ibid.*
Schorus Barbæ & cultri philosophus.	ibid.	Scruia, vasa scilicet quassa.	ibid.
Schorus Putoano non abjunctus.	ibid.	Scruia, veteramenta.	ibid.
Schorus trepidans potius à Scariis.	10.2	Scruia quis.	215.2 269.2
Schorus V. N. Consulatus Levani.	9.2	Scutus Heroi.	271.b
Schotti dormitio placida.	287.b	Scutula non sunt orbes.	420.2
Schultetus Antverpia Marchie Rensis.	106.b	Scutula, quadrata.	ibid.
Schultetus merò ibidem quis.	ibid.	Scutula vestis.	420.2
Scientia ir flat, adag.	9.2	Scutula vestis à Gallis.	ibid.
Scildericus pater Theoberti.	410.b	Scutula vestis hederna qua.	ibid.
Scintilla parva parit incendium, adag.	11.b	Scutula vestis Poëta depisti.	ibid.
Scioli, semidocti.	12.2	Scutulatum avaneorum roto.	ibid.
Scioli nihil indoctius.	402.b	Scylla saxum periculosum.	116.b 137.2
Scioli sapere, quid.	262.2	Scylla non terribilis navigantibus.	112.2
Scioli indocto prior.	144.2	Scythus, flumen Campania.	182.2
S. ioppius acriter reprehensus.	445.2	Scythicus panis, Belgis secundarius.	154.2
S. ioppius Famiano mastix.	ibid.	Secare urbem quid.	334.2
S. ioppius notatus.	50.b	Secessus Regalis Neap. à quo eandem.	201.2
Scipio Africanus exul.	102.2 102.2.b	Secessus Regalis Neapoli Poggio Reale.	ibid.
Scipio pro suis adulatore.	160.b	Scissari lepores, pro vniari.	312.b
Scipio somnians apud Cicoronem.	ibid.	Scissus xonarius.	428.b
Scirpus in aëre quætere, adag.	260.2	Scissus Italorum ab uxoris.	144.2
Scirpus iunci speciei nodis.	ibid.	Secunda rei favore concilians.	372.b
Scissio quid.	214.2	Secundaria pars farina.	104.2
Scissus a gula.	261.2	Secundi, auxiliatores monomachi.	441.2
Scissari & scissitari.	214.2	Secundus sibi assumere quàm impium.	457.b
Scita, sententia, opinio.	184.b	Secura palatia, pro munia.	102.b
Scit: quod cupis femina &c.	116.b	Securus, pro fabro materio.	119.2
Scleptus laxaro distans nobilis pæc.	112.2	Scire pro firmis adherere.	440.2
Scleptus pro cana ignivoma.	117.2	Scdes bona, inter divos.	312.2
S. lappus quid propit.	111.2	S. des opprobrii in convitiis qua.	92.b
Sclerus quis foans.	117.2	Sedulios artem Hochstratanam capimus.	61.b
Scrobs, materia purgans metalla.	102.b	Sedulios infestis Campine asibus.	ibid.
Scolopaces in Campania dup. generis.	61.2	Sedulios erumora pro parasito.	276.2

INDEX RERUM

<i>Sigmentum nuxta.</i>	<i>143. a</i>	<i>Sepulchra Aitoliana veld descripta.</i>	<i>187. a</i>
<i>Sigmus crepitacula.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sepulchrorum monumenta ad viatores.</i>	<i>211. a</i>
<i>Sigmentum colli muliebris ornamen.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sepulchrum Virgilii.</i>	<i>172. a</i>
<i>Sequites pedum in morbo Campano.</i>	<i>421. a</i>	<i>Sepulsi & fustentet Augustino qui.</i>	<i>353. b</i>
<i>Selinum apium, Italis, feleri.</i>	<i>43. b</i>	<i>Sepultura ad viam extra urbem.</i>	<i>213. a</i>
<i>Sella suo obloquio.</i>	<i>102. a</i>	<i>Sepultura intra urbes olim vasis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Semelia legio.</i>	<i>99. a</i>	<i>Sequana flumen & illius rura.</i>	<i>12. a</i>
<i>Semele mater Bacchi.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sequana in Burgundia nascitur.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Semel, generatim, simul & semel.</i>	<i>105. b</i>	<i>Sequana in Oceanum effunditur.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Semel infansivimus omnes.</i>	<i>410. a</i>	<i>Sequana Lutetiam & Rhodetmagum interfuit. ib.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Semel malus, semper malus, adag.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sequana princeps fluvius Francia.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Semianimis pro stulto.</i>	<i>284. b</i>	<i>Sequere Deum, VII. sapientum.</i>	<i>145. b</i>
<i>Semidei, Principes, Heroi, Proceres.</i>	<i>291. a</i>	<i>Sera committi, pro composituri.</i>	<i>443. a</i>
<i>Semidei, qui proprii.</i>	<i>291. a</i>	<i>Sera luce, vespere.</i>	<i>123. b</i>
<i>Seminiū humani officina, ubi.</i>	<i>426. b</i>	<i>Serclasia gens.</i>	<i>109. a</i>
<i>Semipholippus, numerus.</i>	<i>112. a</i>	<i>Serclastus Comes Tillyius.</i>	<i>161. a</i>
<i>Semistatarius.</i>	<i>262. b</i>	<i>Seres India populi.</i>	<i>281. b</i>
<i>Semiviri, quos facinra mae est.</i>	<i>103. b</i>	<i>Seres vermis.</i>	<i>284. a</i>
<i>Semiofortius excidit obelisk. Flaminium.</i>	<i>231. a</i>	<i>Sergius invenit ostrearum vivaria.</i>	<i>190. b</i>
<i>Senatus Antiochensis laudatus.</i>	<i>244. b</i>	<i>Sergius Orata unde cognominatus.</i>	<i>171. b</i>
<i>Senatus cur sacr.</i>	<i>104. a</i>	<i>Serica fila non ex lana arborum.</i>	<i>283. b</i>
<i>Seneca cum Plutarcho collatus.</i>	<i>120. a</i>	<i>Serica fila unde.</i>	<i>284. a</i>
<i>Seneca opera commendantur.</i>	<i>198. b</i>	<i>Serica pallia.</i>	<i>283. b</i>
<i>Seneca sententia de vita humana.</i>	<i>160. a</i>	<i>Serica Romanis suere cognita.</i>	<i>284. a</i>
<i>Seneca preceptor Neronis.</i>	<i>120. a</i>	<i>Sericum pannificum unde.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Seneca, sapiens Romanus.</i>	<i>198. b</i>	<i>Seri gladiatorum qui.</i>	<i>280. b</i>
<i>Seneca sole Campano delatus.</i>	<i>121. b</i>	<i>Seris amicorum funus prosequentium.</i>	<i>207. a</i>
<i>Senectutis caries.</i>	<i>109. b</i>	<i>Seris vermis descriptio.</i>	<i>284. b</i>
<i>Senam ameros dedecent.</i>	<i>212. b</i>	<i>Sermo de rebus vilibus cum Virrone.</i>	<i>108. a</i>
<i>Senatus Academia.</i>	<i>14. a</i>	<i>Sermo non à cordo positus quis.</i>	<i>419. a</i>
<i>Senes anime juvenes.</i>	<i>52. a</i>	<i>Sermo tantum ab ore, quis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Senescere viiii.</i>	<i>213. b</i>	<i>Sermenes domestici vulgares, arte induci.</i>	<i>103. b</i>
<i>Senes modesti culen nuntur.</i>	<i>27. a</i>	<i>Sermones a oppidum.</i>	<i>214. a</i>
<i>Senex miles turpe.</i>	<i>252. b</i>	<i>Serò molius doctum mole, adag.</i>	<i>79. b</i>
<i>Senibus indulgentia requies.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Serò sapiunt Phryges, adag.</i>	<i>411. a</i>
<i>Senibus tristia apparent omnia.</i>	<i>162. a</i>	<i>Serò vel tardè venire, adag.</i>	<i>116. a</i>
<i>Senium munda, pro hoc faculum.</i>	<i>147. b</i>	<i>Serpentes furiarum pro crinibus.</i>	<i>140. a</i>
<i>Senium pro sena.</i>	<i>111. b</i>	<i>Serpentes so in arcum contrahunt, adag.</i>	<i>437. a</i>
<i>Sensus hominum senescere.</i>	<i>409. b</i>	<i>Serpere lumbicorum.</i>	<i>27.1. b</i>
<i>Septem convivium, novum convivium.</i>	<i>8. b</i>	<i>Serra, forma aciei.</i>	<i>446. a</i>
<i>Septem sapientes Gracia.</i>	<i>150. a</i>	<i>Serrā pensum lucentes.</i>	<i>164. b</i>
<i>Septomtrienales terrā suā filios omittunt.</i>	<i>191. b</i>	<i>Serva gementis vex ad dominam.</i>	<i>114. b</i>
<i>S. ptemtrienus, quod astrum.</i>	<i>442. b</i>	<i>Servato proprium excellentia fortuna.</i>	<i>444. a</i>
<i>Septimil arcus Roma.</i>	<i>222. b</i>	<i>Servi fideles vari ad mentem Virronis.</i>	<i>108. a</i>
<i>Septimil laudes.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Servilia gens Paufus habet.</i>	<i>280. b</i>
<i>Septimil virtutes.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Servi raro perire labor.</i>	<i>131. b</i>
<i>Septimius debellat amulos suos.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Serviro decore, mortuo amico.</i>	<i>447. a</i>
<i>Septimius de quibus triumphavit.</i>	<i>222. b</i>	<i>Serviro scena, adag.</i>	<i>116. a</i>
<i>Septimius pedagrosus.</i>	<i>223. a</i>	<i>Serviro tempore, adag.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Septimius triumphat per filium.</i>	<i>222. b</i>	<i>Servi sub furca plecti & traditi.</i>	<i>126. b</i>
<i>Septimius verò severus.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Servi ut taceant, jumenta loquuntur.</i>	<i>116. a</i>
<i>Septimonia Roma.</i>	<i>37. b</i>	<i>Servorum sincora peiora.</i>	<i>62. a</i>
<i>Septiconium Severi.</i>	<i>212. a</i>	<i>Servi saginat bona disciplina.</i>	<i>131. b</i>

Se-

ET VERBORUM.

Servus nequam, id est inutilis. 113.b
Servus unicolor quis. 226.b
Sessoriano atrio inadificata S. Crucis. 174.b
Sessorii Romani quanti in Brabantia. 280.b
Sessia genti Pansus habet. 166.a
Seta, crivus rigidiores. ibid.
Seta porcorum, leonum, equorum. 318.a
Soverus admittit suos patenti velo. ibid.
Soverus Imperat. familiaris amicis. 212.a.b
Sexagenarius viri descriptio. 182.a
Sextarius, demonsum ordinarium. 262.b
Sextarius sexta parti congi. 111.b
Sexus melior, masculus. 40.b
Sibila & pulsus in scholis Lovanii. 121.a
Sibila indicunt silentium. 121.a
Sibylla Camana quatuor duo. ibid.
Sibylla ex nigro anatro dabat oracula. ibid.
Sibylla, vide antrum. 93.a
Siccato calices sine interfirando. 113.a
Sicci pro sobriis & jojuis. 237.b
Sicco asello carium. 923.a
Sicclides ob Theocritum dicta musa. 147.b
Si credere fas est. 136.b
Sic velo, sic jubee. 209.a
Siculi barbari in Latio. 251.a
Sidera dominantur in humana corpora. 379.a.b
Sidera malè culpaniur. 146.b
Signa militaria quid. ibid.
Signa muta militaria. 428.a
Signato & resignato. 72.b
Signato, notis depingere. 277.b
Signato schedas in annum. 146.b
Signa vocalia militaria. 108.b
Signis variare stemmata. 283.b
Signum rabiosum. 491.b
Silata, pro junculis. 412.a
Silanus exiit aurea à quo distus. 121.a
Silanus & Liris terminant Campaniam. 69.b
Siliana quid propriè. 69.b
Siliana pro legumine. 149.b
Silli, quid. ibid.
Sillographus. 60.b
Silva-Ducis à religione commendata. 17.a
Silva-Ducis succubuit Hollandis. ibid.
Silva-Ducis IV. mensis obfissa. ibid.
Silva-Ducis urbi Brabantia quarta. 61.a
Silva-Ducensis pascit Campinia. 134.a
Silva Marica. 137.a
Silvis alimenta requirere, quid. 209.b
Silvius Latii Rex. 191.a
Simia catulos complectenda nocans. 282.a
Simia est simia licet aurea &c. adag. 393.a
Simiarum in vatulis mira assedio.

Simila, & similago. 104.a
Similes mi vide. 1.a
Simoli aula. 356.a
Simonides astus & quasi doctior. 166.b
Simonidis canilena. adag. 366.b
Simonidis commentum de scriiniis. ibid.
Simonidis ore cantare. ibid.
Simonidis senium lucro solandum. ibid.
Simplices, pro minus sagaces. 106.b
Simpliciter, pro sinceritate. 72.b
Simulacrum vasus gentis. 26.b
Simulacra hominum. 156.a
Simulacra Trojengam. 221.b
Simulacrum matris Deum Roma invenitum. 360.a
Simulare loco, prudentis est. 118.a
Sinapi notum condimentum. 418.a
Sinapi pueri matribus querunt. ibid.
Sincera pectora fervorum. 62.a
Sinceritas hominum tempore Rossii. 72.b
Sino Cerere & Baccho friget Venus. 171.a
Sino gente homo. 264.b
Sino gnemone. 431.a
Sino pondere. 95.b
Sino vindice, nemine defendente. 370.b
Sinistra imaginis in speculo. 29.b
Sinistro genio. 342.a
Si non castè, saltem cauti. 422.b
Sinen, & Sinones. 12.b
Sinuessanus ager lauris virens. 208.a
Siphylis, lucus Campana. 302.a
Sirenes desigebant transseuntes. 203.b
Sirenes qua & quos. 26.b
Sironum satum. 201.b
Sirius pro aestate. 294.b
Sirius, seu canicula. ibid.
Sis particula, pro si vis. 288.b
Sistrati vigilis Antwerpia. 164.a
Sistore pro subfistore. 165.a
Sisters te sumidis, vos est odiosa &c. 171.
Sistrum quid. 164.a
Sistophus cellas aleatores. 416.a
Sistophus latro famulos. 122.a
Sitiennes aures. 105.a
Sitiis potientis condimentum. 93.a
Smarrus quem posuit oboliscum. 230.a
Smagma & ejus usus. 108.b
Smegmatis capillos rutilabans Germani. ibid.
Smegmatis caustica vis. 106.a
Snyderus caupo notissimus. 106.a
Soboles terra. 270.b
Sobolis laus patris fordet in oro. 111.a
Socci utantur comandi. 412.b
Societas Jesu juventutem instituit. 379.a
Socii

INDEX RERUM

<i>Socii auxilarii in monomachia.</i>	<u>461. a</u>	<i>Solus vero & libidinos.</i>	<u>121. b</u>
<i>Socius doloris saepe penam mitigat, adag.</i>	<u>105. b</u>	<i>Solutus, liber, & calidi.</i>	<u>122. a</u> <u>123. a</u>
<i>Socius in panna, solatium.</i>	ibid.	<i>Somnia masulina vera.</i>	<u>170. a</u>
<i>Socrate se munire.</i>	<u>891. a</u>	<i>Somniantes commoti mutant laeas.</i>	<u>175. b</u>
<i>Socrates inoffensa valetudine vixit.</i>	<u>93. a</u>	<i>Somnia puriora unde.</i>	<u>170. b</u>
<i>Socrates temperans.</i>	<u>95. a</u>	<i>Somni porta dua</i>	<u>70. a</u>
<i>Socraticus pro sobrio.</i>	ibid.	<i>Somnium Scipionis, fragmentum Cic.</i>	<u>159. b</u>
<i>Socratis dictum de eloquentia.</i>	<u>95. b</u>	<i>Somnus <u>fulvris</u> conciliatur.</i>	<u>181. b</u>
<i>Socratis dictum de fame & siti.</i>	<u>91. a</u>	<i>Sonare pro dicere vel clamare.</i>	<u>167. a</u>
<i>Socratis, NOCERE.</i>	<u>164. a</u>	<i>Sonnini Episcopus Antverpiensis.</i>	<u>14. b</u>
<i>Socrus solicia genero.</i>	<u>48. a</u>	<i>Sopor unde.</i>	<u>163. b</u>
<i>Socrus uxoris mater.</i>	<u>48. a</u> <u>149. a</u>	<i>Sordere animo, pro liberalium offe.</i>	<u>308. a</u>
<i>Sodalitas mones scortatorem.</i>	<u>427. a</u>	<i>Sordes ejusdem Euclionis.</i>	<u>180. a. b</u>
<i>Sofus, si audeat.</i>	<u>29. b</u>	<i>Sordes pro avaritia.</i>	<u>30. a</u>
<i>Solatia juvenum.</i>	<u>181. a</u>	<i>Sorores quinq; <u>lvi</u> cohortibus apte.</i>	<u>301. b</u>
<i>Solatia lubrica qua.</i>	<u>421. a</u>	<i>Soror patris pro amica.</i>	<u>427. a</u>
<i>Solatia pro oblectamentis.</i>	ibid.	<i>Sors pro capite.</i>	<u>74. b</u>
<i>Solea ferè crepida.</i>	<u>76. a</u>	<i>Sors pro vita statu.</i>	<u>118. a</u>
<i>Solea muliebres flagellum.</i>	<u>148. a</u>	<i>Sorte locus inter familiares.</i>	<u>48. a</u>
<i>Solea mulierum & à toro surgentium.</i>	<u>261. a. b</u>	<i>Sortem & usuram persolvere.</i>	<u>74. b</u>
<i>Solea pro quovis calciamento.</i>	<u>76. b</u>	<i>Sorso relaxata.</i>	<u>417. b</u>
<i>Solea quid.</i>	<u>163. a</u>	<i>Sortes Amiatæ.</i>	<u>217. b</u>
<i>Solea rubra servula meretricum.</i>	ibid.	<i>Sortes Praenestina.</i>	<u>216. a</u>
<i>Solea rubra objurari.</i>	ibid.	<i>Sostriatus declamator.</i>	<u>133. b</u>
<i>Solea rubra pro crepida.</i>	<u>163. a</u>	<i>Sotovia pro Parasceve.</i>	<u>245. a</u>
<i>Solearum usus in cubili & triclinio.</i>	<u>163. b</u>	<i>Spadua municipium terra Leodiconsis.</i>	<u>67. a</u>
<i>Solentis viriferae non prodibant.</i>	ibid.	<i>Spadua loca devota & horrida.</i>	<u>66. b</u>
<i>Solea vel sola pisces.</i>	<u>174. a</u>	<i>Spadani fontes quibus medeantur.</i>	<u>67. b</u>
<i>Solea viris probrosa.</i>	<u>163. b</u>	<i>Spadani fontes quos, & eorum virtus.</i>	<u>67. a. b</u>
<i>Solus ut differi à crepida.</i>	<u>76. a</u>	<i>Spadanorubis fontium fias laudatus.</i>	<u>67. b</u>
<i>Sole extremo.</i>	<u>166. a</u>	<i>Spadones Brugenfes.</i>	<u>61. a</u>
<i>Sole medio.</i>	<u>100. a</u>	<i>Spargi rojà.</i>	<u>145. b</u>
<i>Solennia SS Petri & Pauli Roma. 228. a.</i>	<u>249. a</u>	<i>Spartanorum dictum in convivii.</i>	<u>46. a</u>
<i>Soles pro diebus.</i>	<u>441. a</u>	<i>Spasma sudatorio <u>S. Germani</u> curatur.</i>	<u>181. b</u>
<i>Sole supremo.</i>	<u>315. a</u>	<i>Spacia pro curriculum.</i>	<u>34. b</u>
<i>Sol & sidera apud inferos.</i>	<u>331. b</u>	<i>Spacia felicitis quid.</i>	<u>254. a</u>
<i>Soli dicabans Egyptii <u>obelisci</u>.</i>	<u>229. b</u>	<i>Spacium pro dilatione.</i>	ibid.
<i>Solidus pro integer.</i>	<u>67. a</u>	<i>Spere integritatis qui fallant.</i>	<u>437. a</u>
<i>Solimanni pro Turcis.</i>	<u>196. a</u>	<i>Specilla aurea.</i>	<u>182. b</u>
<i>Solimannus II. Campania inoffens.</i>	ibid.	<i>Specilla colorata us <u>lvi</u> colorem.</i>	<u>161. b</u>
<i>Solis & luna templum.</i>	<u>232. a</u>	<i>Specilla instincta.</i>	ibid.
<i>Solis radies imitantur obelisci.</i>	<u>229. b</u>	<i>Specilla lividula.</i>	<u>162. b</u>
<i>Solis virgatae domus.</i>	<u>451. b</u>	<i>Specilla mentis affectu tinguntur.</i>	<u>161. b</u>
<i>Sollicitatio pro sollicitudine querere.</i>	<u>170. a</u>	<i>Specilla murice tincta.</i>	<u>162. b</u>
<i>Sol occumbit ad Herculis columnas.</i>	<u>84. b</u>	<i>Specilla sanguinea.</i>	ibid.
<i>Solentis est. NOCERE TE.</i>	<u>364. a</u>	<i>Specillis appositis.</i>	<u>346. a</u>
<i>Solen rationem constituit.</i>	<u>441. a</u>	<i>Specillis coloratis fallitur visus.</i>	<u>361. b</u>
<i>Solen unus <u>vii</u>. sapientum.</i>	<u>150. b</u>	<i>Specilla semper rebus majora.</i>	<u>223. b</u>
<i>Solvere sacram ancoram.</i>	<u>461. a</u>	<i>Specillum voluptatis.</i>	<u>181. b</u>
<i>Solum canare quid.</i>	<u>117. b</u>	<i>Specula Minerva qua & cur.</i>	<u>463. a</u>
<i>Solum vertere.</i>	<u>170. b</u>	<i>Speculum Diana, lacus Latii.</i>	<u>214. a. b</u>
<i>Sol vrbani quis.</i>	<u>251. b</u>	<i>Speculum fallax animus philantus.</i>	<u>168. b</u>
<i>Solus Domi timendus.</i>	<u>118. b</u>	<i>Speculum labore nescit.</i>	<u>190. b</u>

Spe-

ET VERBORUM.

<i>Speculum pro iudicio corrupto.</i>	162.b	<i>Statio navium sub Paulyppo bella.</i>	293.3
<i>Speculum pro specillo.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Stationes laudata à Xyflo v.</i>	241.2.b
<i>Spes Belgiam fugerat à morte Alberti.</i>	456.a	<i>Stationes maxime sub sacrificio.</i>	243.b
<i>Spes novissima Melda qua.</i>	432.b	<i>Stationes ordinavit Gregorius Magnus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Spes suas non capere.</i>	318.b	<i>Stationes Roma quam solennis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Spharam auream obelisci flamma supplet.</i>	230.b	<i>Stationes sacra Romana.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sphisteria vocare.</i>	414 b	<i>Stat. presidii & scriba.</i>	295.b 296.3
<i>Sphisterium urbis publicum.</i>	218.3	<i>Statius, Papinius poeta.</i>	194.2
<i>Sphillitis.</i>	302.3	<i>Stat. pro decretum est.</i>	117.b
<i>Sphinxis problema solvis Oedipus.</i>	94.2	<i>Statua aenea S. Petri in Vaticano.</i>	244.b
<i>Spicula in antlerem recidunt.</i>	344.3	<i>Statua Alexandri Farnesii.</i>	231.b
<i>Spina resos armat.</i>	311.	<i>Statua Apollonii & Taurisci.</i>	232.2
<i>Spinis contesta hystrix.</i>	408.3	<i>Statua hac Divon &c. repraesentat.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Spinula Belgii archistrategus.</i>	121.2 152.b	<i>Statua hortorum Matthaionum.</i>	236.b
<i>Spinularum geni Genuensis.</i>	179.3	<i>Statua hortorum Medicarum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Spiracula Charonae.</i>	189 b	<i>Stella clade Bohemorum nobilis.</i>	11.b
<i>Spiritus unus concordat facit.</i>	14.2	<i>Stella quot in Versa majore.</i>	442.b
<i>Spiritus S. sub sibiemate columba.</i>	60.b	<i>Stella palatium ad pragam.</i>	11.b
<i>Splen risu agitur.</i>	251.b	<i>Stemburgi Cor. exequia.</i>	305.b
<i>Sponsalia maris Venetiis.</i>	171.a	<i>Stemma, lana qua colum cingit.</i>	131.b
<i>Speria vel Sportula clientum quantat.</i>	27.2.b	<i>Stemma, lana ramo oliva obvoluta.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Sportula quid.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Stemmata corona quales.</i>	209.b 131.2
<i>Sputumantibus visceribus.</i>	313.3	<i>Stemmata nymphaeum qua.</i>	131.b
<i>Sputumanti labello.</i>	121.3	<i>Stemmata pro ramis cognationis.</i>	209.b
<i>Sputum caustica pro smegmate.</i>	105 b	<i>Stemmata: statua coronata.</i>	132.3
<i>Sputum cartheca.</i>	111.b	<i>Stemmata stemmatis miscro.</i>	345.2
<i>Sputumosa & cortice pingui.</i>	118.b	<i>Stemmata sunt laudes & gesta.</i>	132.2
<i>Sputum sub Mercurio.</i>	434.3	<i>Stemmatisibus indigna non ferenda.</i>	457.2
<i>Sputatio adagricorum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Stomor.</i>	242.b
<i>Squama piscium & serpentium.</i>	366.3	<i>Stomora clamorator, adag.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Stabulario conductorescum equum mittunt.</i>	171.b	<i>Stomora vox ferrea.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Stabularii in Italia equos elocant.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Stophanopedium.</i>	323.2
<i>Stabularii quid propriè.</i>	451.2	<i>Stephanus campus quis.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Stabularii pro securè stare.</i>	457.b	<i>Stercora mota plus fatent.</i>	150.3
<i>Stabularius à stabulo.</i>	262.b	<i>Steriles rerum.</i>	410.3
<i>Stabulum pro diversorio.</i>	268.b	<i>Sterilis risus.</i>	391.b
<i>Stabularius pro pandochae.</i>	175.b	<i>Steropes minister Vulcani.</i>	70.b
<i>Stabulum quid propriè.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Sterqua gens.</i>	149.b
<i>Stadii error de Falerno.</i>	181.b 184.3	<i>Stertere pro aliè dormire.</i>	299.2
<i>Stagna.</i>	184.3	<i>Stertere pro otari.</i>	26.3
<i>Stagnum nemorale.</i>	214.2.b	<i>Stevinius inventor ventosi flautri.</i>	289.b
<i>Stagnum quid.</i>	141.b	<i>Sthenelus.</i>	266.b
<i>Stagnum unde dictum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>St 1 interjectio indicens silentium.</i>	125.2
<i>Stamina fida vita.</i>	411.b	<i>Stilpon audivisti Diogenem.</i>	132.b
<i>Standonica domus Lovanienfis.</i>	340.2.b	<i>Stipponso praelium.</i>	12.3
<i>Standenicarum damnum leges.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Stirps differt à genere.</i>	264.b
<i>Standonicum Belgae, Adrianus VI.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Stiva pro arare vel agricultura.</i>	197.2
<i>Staphylini.</i>	69.b	<i>Stiva quid propriè.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Stare in praeceptis.</i>	154.b	<i>Stoici dicti Zenonii.</i>	350.b
<i>Statera aqua pro iusto iudicio.</i>	343.2.b	<i>Stoici latini Porcicenses.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Statera, libra, irruina, discrimen.</i>	343.b	<i>Stoicorum Princeps Zeno.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Statera similis humana mens.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Stolones fasciculi, asparagi.</i>	197.b
<i>Statera quid indicet.</i>	343.3.b	<i>Stolones lupi salicarii, asparagi.</i>	<i>ibid.</i>
		<i>Sto-</i>	<i>ibid.</i>

INDEX RERUM

<i>Stomachi debiles non ferunt mare.</i>	124.3	<i>Subire pro consensu.</i>	124.3
<i>Stomachus crudus quid.</i>	166.b	<i>Subire pro ferre.</i>	ibid.
<i>Stomachus pro ira.</i>	128.3	<i>Subita macies . praludium adagra.</i>	423.a
<i>Stomachus pro nausea.</i>	ibid.	<i>Sublaqueum oppidum ad Anienem.</i>	215.b
<i>Stoa . Latini porticus.</i>	150.b	<i>Subligar & subligaculum.</i>	283.a
<i>Strata Antuerpiensis.</i>	161.b	<i>Subolero pro suspicari.</i>	457.3
<i>Strata lavia.</i>	283.a	<i>Sub ressa . adag.</i>	15.b
<i>Strata quid.</i>	161.b	<i>Subannare.</i>	5.2
<i>Strages exposita per albescentes campos.</i>	211.b	<i>Subscribo pro assentiri.</i>	424.2
<i>Strages Gallorum Antverpia.</i>	216.a	<i>Subsellia pro templis vel confessoribus.</i>	199.2.b
<i>Stringere . dolare . urere . potius jubetur.</i>	344.b	<i>Subsellia qua olim dicta.</i>	199.b
<i>Stringere manicato.</i>	151.2	<i>Subsellia quid nunc notent.</i>	ibid.
<i>Stringere rem pro dilapidare.</i>	260.a	<i>Subsellia sematis . erethestra &c.</i>	ibid.
<i>Streptare.</i>	113.2	<i>Subsidia forma aciei.</i>	446.a
<i>Strepitus plenus . adag.</i>	ibid.	<i>Subspere est non planè sapere.</i>	192.b
<i>Stroxius Poeta.</i>	172.b	<i>Subterranea vix terrenti.</i>	81.2
<i>Struices in mensis.</i>	261.b	<i>Subucula.</i>	280.a
<i>Struices patinaria.</i>	ibid.	<i>Subvirga.</i>	181.2
<i>Struices quid.</i>	ibid.	<i>Subula instrumentum.</i>	119.2
<i>Struices faxta.</i>	ibid.	<i>Subula pro futores.</i>	ibid.
<i>Strux malorum.</i>	ibid.	<i>Suburbanus rusticus quis.</i>	65.b
<i>Struma pro vitiiis vel supervacaneis.</i>	292.2	<i>Suburbia non tuta ab Hollandis.</i>	159.2
<i>Struma quid propriè.</i>	ibid.	<i>Succurro pro in mentem venire.</i>	140.b
<i>Studia animorum formantia non negligenda.</i>	127.2	<i>Suda aurea.</i>	143.b
<i>Studia culinam opimantia amantur.</i>	342.2	<i>Sudare & bibere vita cardiaci.</i>	140.2
<i>Studia de panno lucrando.</i>	115.b	<i>Sudatoria in ora maritima Campaniæ.</i>	121.2
<i>Studia illustrent mentem.</i>	116.2	<i>Sudatoria in tractu Puteolano.</i>	178.2
<i>Studia quadam delectant tantum.</i>	127.2	<i>Sudatoria medicis odiosa.</i>	181.b
<i>Studia quadam usui nobilium profunt.</i>	ibid.	<i>Sudatorii olim signa præfixa.</i>	ibid.
<i>Studiorum finis . cultus animi.</i>	126.2	<i>Sudatorium S. Germani.</i>	ibid.
<i>Studiis ad unam metam non tenditur.</i>	126.b	<i>Sudatrices ancilla.</i>	62.b
<i>Studiola vita quidam arumnesa.</i>	192.2	<i>Suedi favent Hollandi & Bohemi.</i>	161.2
<i>Suferus Brabanticus quid.</i>	73.b	<i>Sufco stylo nitido.</i>	122.b
<i>Suferus male creditur esse.</i>	ibid.	<i>Suffens se admirantes.</i>	141.b
<i>Suferus plus quàm duo asse.</i>	ibid.	<i>Suffens se sibi gratantur.</i>	ibid.
<i>Suulti in contraria currunt.</i>	442.a	<i>Suffire est suffumigare.</i>	457.2
<i>Suulterum numerus servat stultes.</i>	274.a	<i>Suffire vestes vel chirothecas.</i>	457.b
<i>Suulus malo accipio sapit.</i>	413.b	<i>Suffitus accipit verbi.</i>	457.2
<i>Suipero quid propriè.</i>	113.b	<i>Suffitus . suffitio . suffimentum.</i>	ibid.
<i>Suipidorum & ignavorum excusatio.</i>	142.2	<i>Sufflamin pro quovis temore.</i>	74.2
<i>Suura . alius Astura.</i>	216.2	<i>Sufflamin quid propriè.</i>	ibid.
<i>Suurio . Britannice Astillus.</i>	174.2	<i>Sufflav pro jactare.</i>	281.b
<i>Suurio præbatiis acipiens.</i>	ibid.	<i>Suffragia parantur convivii.</i>	116.b
<i>Suurmii scripta.</i>	110.a	<i>Suffragia sic parata notantur.</i>	ibid.
<i>Suurmii adhuc in ore Academicorum.</i>	ibid.	<i>Suffragium quid.</i>	90.a
<i>Suurmii mathematici . medici . Lovanii.</i>	42.2	<i>Suffragium secundò brevi . excusatum.</i>	ibid.
<i>Suurmii poetæ . medicus . mathematicus.</i>	110.2	<i>Suggillari propriè & metaphericè.</i>	128.2
<i>Stygis Incela.</i>	264.b	<i>Sui anima data pro sale.</i>	275.2
<i>Stylo nitido affnotandum.</i>	122.b	<i>Suilla osui Indis intraditus.</i>	271.a
<i>Stylus quid.</i>	ibid.	<i>Suilla & bubula infumata.</i>	58.2
<i>Suada Medulla Cethegus.</i>	442.2	<i>Suillam perfumare.</i>	63.a
<i>Suada vel Suadela.</i>	ibid.	<i>Suidi fungorum genus.</i>	257.2
<i>Sub terro natus Felix.</i>	294.2	<i>Suis fatalis vestigia Lavini.</i>	210.b

Sul-

ET VERBORUM.

Sulcare eutem pro ringi. 149. b
 Sulcus pro ipsa aratione. 66. b
 Sulcus pro terra arata. ibid.
 Sulcus quid propriè. ibid.
 Sulla decima dicitur Herculi. 113. a
 Sulmonis aer, situs, aqua. 182. b
 Sulmo patria Ovidii Nasoni. ibid.
 Sulmo undis uberrimus. ibid.
 Sulphur, bitumen &c. sub Vesuvio. 185. a
 Sultus, id est, si vultis. 377. a
 Sumen à parvi mex ossis optimum. 271. a
 Sumen prisici in deliciis. ibid.
 Sumen quasi sugimen. ibid.
 Sumen venter iulius. ibid.
 Summanus mons pro Vesuvio. 184. a 194. b
 Summa oppidum. 184. a
 Summa potestas pro Rege. 459. b
 Summaria Neapoli tribunal. 201. a
 Summa vix pelle decori. 141. b
 Summis labiis, adag. 209. a
 Summum jus, summa injuria, adag. 445. b
 Supercilium gravitatis dicitur. 89. b
 Supercilium pro fastu & gravitate. 167. a
 Superare, pro abundare. 118. b
 Superi nos melius novère quàm nos. 346. b
 Superstitio cur vana. 112. a
 Superstitio nude. ibid.
 Supparus. 280. a
 Supplantare, pro vincere. 186. b
 Supplantare quid propriè. ibid.
 Supplicatio Corporis Christi Roma. 249. a
 Supplices numini lana cerasati. 131. b
 Supplicium Archiepiscopi Hydruntini. 106. a
 Supposita rotis fossa. 283. a
 Sura quid. 128. a
 Suras prensare. ibid.
 Surgere non meminisse. 433. b
 Surgere pro à lecto surgere. 194. b
 Surgere pro insurgere. 349. b
 Surgere pro subscire. 429. b
 Surrentius calicos. 190. a
 Surrentinum vinum. ibid.
 Surrentinus vitulus. ibid.
 Surrentinum portus Campania. 185. a
 Surrentum promontorium. 192. a
 Sui animalis foribus & ventri deditum. 271. a
 Sui enixa xxx. porcos. 210. b
 Sui fatalis sub illecebris. ibid.
 Sui minervam, adag. 375. a
 Suique deque habere. 267. b
 Sufferendi fraudes. 291. a
 Sufferere pro non dubitare. 134. a
 Sufferri conciliatur somnus. 125. b

Sufurrus quid & quorum. 125. b
 Sufurrus submisit orantium. ibid.
 Sutor ne ultra crepidam, adag. 76. a
 Summ cuique reddendum. 33. b
 Sweetius. 118. b
 Sweetius facetus. 299. a
 Sweetius laudatus. ibid.
 Sylla malum, Phibiriasti. 264. a
 Syllani mali descriptio ex Plutarcho. ibid.
 Symbolus juvenilis credunt caupones. 408. a
 Symbola siপি cœna collatiis. 257. b
 Symmetra corde quid. 240. b
 Synallagmaticum epulum. 59. b
 Synagagæ ritus. 427. b
 Synodi plures in Laterano coacti. 226. b
 Syrma cauda vestimenti. 106. a
 Syrma funebre cum cuculle. ibid.
 Syrma olim in usu tragico. 306. a
 Syrma pro stylo tragico. ibid.
 Syrma, syrma genitivo. 18. a
 Symmata pro symmate indutis. 306. a

T.

T Abaci sumus dormituri molassus. 124. a
 Tabaco fumare. ibid.
 Tabella credistices. 84. a
 Tabella rasa. 122. b
 Tabellio, scripturarius, notarius. 272. b
 Taberna. 109. a 136. a
 Taberna attonita. 283. b
 Taberna magistri Icanis deserta. 56. b
 Tabula legum Romanarum XII. 241. a
 Tabula novitatu. 57. a
 Tabula pro testamento. 107. a
 Tabula pro libri & chartis. 6. a
 Tabularum XII. origo. 241. a
 Tacendi libido. 246. b
 Tacitè dices. 261. b
 Tacitum crepare. 76. b
 Tacitus gravis & ater scriptor. 198. b
 Tadia vita humana. 207. b
 Tagus fluvius aurifer. 80. a
 Talaris vestes etiam laicorum Roma. 249. b
 Talaris amibus mystarum. 134. a
 Talaris vestitus quis. 249. b
 Tali imaginibus ornati. 435. a
 Talonis lex apud Hebræos. 441. a
 Talonis lex à Solene. ibid.
 Talonis lex in XII. tabulis. 443. a
 Talio pro lege talionis. ibid.
 Talio quid propriè. ibid.
 Talis olim regna fortiebantur. 261. a

Tali-
 125. b
 76. a
 33. b
 118. b
 299. a
 ibid.
 264. a
 ibid.
 408. a
 257. b
 240. b
 59. b
 427. b
 226. b
 106. a
 ibid.
 306. a
 ibid.
 18. a
 306. a

INDEX RERUM

<i>Talliv rubere.</i>	142. a	<i>Templum montis Oliveti Neap.</i>	100. a
<i>Tallivum quid.</i>	ibid.	<i>Templum quodvis Romasuum habet festum.</i>	245. b
<i>Tallorum varia satis, jactus felix.</i>	409. a	<i>Templum S. Crucis in Hierusalem.</i>	126. b
<i>Tallu quid.</i>	249. b	<i>Templum S. Mariae Aegyptiaca.</i>	232. a
<i>Tam partivula, cum superlativo.</i>	14. b	<i>Templum S. Mariae Anglerum.</i>	224. b
<i>Tamam, visus silvestris facies.</i>	425. a	<i>Templum S. Mariae annuntiata.</i>	244. b
<i>Tamquil Tarquinii Praefici uxor.</i>	211. a	<i>Templum S. Mariae de gratia.</i>	232. a
<i>Tanti fundi, tanti profundi.</i>	321. a	<i>Templum S. Mariae de populo.</i>	244. b
<i>Tantum lingua, quantum casus, promissio.</i>	345. b	<i>Templum idem stationibus clarum.</i>	ibid.
<i>Tupetta antiqua ad gentis vetustatem.</i>	287. b	<i>Templum S. Mariae in ara cali.</i>	231. b
<i>Tapeia Bruxellensis.</i>	44. b	<i>Templum S. Mariae majoris.</i>	226. b
<i>Tardè vel serò venire.</i>	116. b	<i>Templum S. Mariae nova.</i>	232. a
<i>Tarentini legatum Rom. urinam resperferri.</i>	317. a	<i>Templum S. Mariae Rotunda.</i>	232. a
<i>Tarquinium Praefici locum circo definit.</i>	215. a	<i>Templum S. Mariae supra Minervam.</i>	246. a
<i>Tarquinium Superbum cinxit porticibus.</i>	ibid.	<i>Templum idem quibus inclitum.</i>	ibid.
<i>Tassus duo fratres V. V. N. N.</i>	49. b	<i>Templum S. Marinae.</i>	212. a
<i>Tassius mortuè conjugis canonicus.</i>	ibid.	<i>Templum S. Prisca.</i>	232. a
<i>Tassius S. holivii sororius.</i>	ibid.	<i>Templum S. Caroli ad Flaminium.</i>	225. a
<i>Tata, pater.</i>	124. b	<i>Templum S. Apollinaris.</i>	231. b
<i>Tatienusum tribus.</i>	206. a	<i>Templum S. Laurentii in Lucina.</i>	ibid.
<i>Taurinensis Academia.</i>	14. a	<i>Templum S. Laurentii viâ Tiburtina.</i>	226. b
<i>Taurinè meri.</i>	95. a	<i>Templum S. Pauli viâ Ostiensis.</i>	226. a
<i>Tauri propriè <u>protervi</u>.</i>	112. b	<i>Templum S. Petri Roma.</i>	225. b
<i>Taurisci & Apollonis statua.</i>	212. a	<i>Templum S. Petri primum dirutum.</i>	225. b
<i>Tauriscum stativarium.</i>	ibid.	<i>Templum S. Rochi in ripa.</i>	225. a
<i>Taurus Iovi sacrificatur.</i>	79. a	<i>Templum S. Sebastiani viâ Appiâ.</i>	226. a
<i>Taxare impensum, vox forensis.</i>	165. b	<i>Templum Soc. Iesu magnificum Neap.</i>	200. a
<i>Teda nuptiis a quibus pralata.</i>	127. b	<i>Templum SS. Cosma & Damiani.</i>	231. b
<i>Teda pro conjugio</i>	ibid.	<i>Templum SS. Vincentii & Anastasii.</i>	244. b
<i>Te Deum, epincium.</i>	214. b	<i>Templum Veneris & Cupidinis ubi olim.</i>	226. b
<i>Telegenus Vlyssis & Circes filius.</i>	215. b	<i>Tempora dira bello Bohemico.</i>	161. b
<i>Telephila poëtria.</i>	242. b	<i>Tempora mutantur.</i>	135. a
<i>Telephila virago, aux fecundarium.</i>	ibid.	<i>Tempora temporibus uellere.</i>	128. b
<i>Telina vallis descriptio & Historia.</i>	161. b	<i>Tempora undarum instar.</i>	160. a
<i>Tellum metropolis vallis Telina.</i>	ibid.	<i>Temporibus diris, quid.</i>	267. a
<i>Temenites cur dictum Apollo.</i>	60. b	<i>Tempori servandum salvâ virtute.</i>	126. a
<i>Temeranda pro in obliquum agenda.</i>	409. a	<i>Tempori se temperare.</i>	145. b
<i>Temetum praefici vinum.</i>	414. a	<i>Temporis labentis descriptio.</i>	160. a
<i>Tempe Cythiaca.</i>	215. a	<i>Temporibus pro magis temporibus.</i>	195. a
<i>Tempe, quid.</i>	196. b	<i>Tempus pro seculi ratione.</i>	126. b
<i>Templa Autverpiensia magnifica.</i>	165. b	<i>Tempus scripti sermonis VII.</i>	152. b
<i>Templa Carmelitana Neapoli.</i>	199. b	<i>Temulentus & temulentus unde.</i>	414. a
<i>Templa Ordinis S. Augustini ibid.</i>	ibid.	<i>Tenebriones, & nebulosus unde.</i>	142. b
<i>Templa Ord. S. Dominici ibid.</i>	ibid.	<i>Tenebras servit Apollini.</i>	146. b
<i>Templa Ord. S. Francisci ibid.</i>	ibid.	<i>Tenige.</i>	126. b
<i>Templa VII. principalia Roma.</i>	225. b	<i>Tires homo, vel lingua.</i>	109. b
<i>Templa sumptu maxima Neap.</i>	199. b	<i>Teres, longum & rotundum.</i>	109. a
<i>Templa veterum deorum adhuc Roma.</i>	231. b	<i>Teres quidquid aequale & per se constans.</i>	ibid.
<i>Templi S. Petri conditores praefici.</i>	225. b	<i>Tirgura equorum lassari.</i>	182. b
<i>Templi S. Petri qui olim fabricati.</i>	ibid.	<i>Ter homines quid.</i>	28. a
<i>Templi S. Petri, ut hodie, conditores.</i>	ibid.	<i>Ternarii perfectio in quid.</i>	251. b
<i>Templum Lateranense S. Iohannis.</i>	226. a	<i>Ternarius in <u>servi</u> deorum.</i>	ibid.
<i>Templum Lateran. unde sic dictum.</i>	ibid.	<i>Ternarius in superstitionibus.</i>	199. a
		<i>Ter-</i>	199. a

ET VERBORUM.

<i>Ternarius, numerus Princeps.</i>	<i>258.b</i>	<i>Thersites ex ore tantum locutus.</i>	<i>419.a</i>
<i>Ternarius SS. Trinitatis symbolum.</i>	<i>259.a</i>	<i>Thersites pro garrulo.</i>	<i>416.b</i>
<i>Ternarius signat deum potestates.</i>	<i>258.b</i>	<i>Thesaurus religionis Roma.</i>	<i>219.b</i>
<i>Ter pro sapd frequenter repetitur.</i>	<i>328.a</i>	<i>Thespiades, Musa.</i>	<i>150.</i>
<i>Terpichus opinio de esu passerum.</i>	<i>422.a</i>	<i>Trota nota damnationis.</i>	<i>354.a</i>
<i>Terquis quaterque beatus.</i>	<i>111.b</i>	<i>Trota nota in sepulchris.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Terra communis mater.</i>	<i>111.b</i>	<i>Theta praefigere quid.</i>	<i>354.a</i>
<i>Terra filius.</i>	<i>270.b</i>	<i>Thetidis sponsalia.</i>	<i>171.a</i>
<i>Terriones pro terram arantes.</i>	<i>442.b</i>	<i>Thetis Nerei filia.</i>	<i>160.b</i>
<i>Tesqua, loca edita & aspera.</i>	<i>394.a</i>	<i>Tetiis pro mari.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Tesstra mentis pro signo rationis.</i>	<i>367.b</i>	<i>Totibe & Pyramis cruciaturum mora.</i>	<i>221.a</i>
<i>Tesstacus mens.</i>	<i>219.b</i>	<i>Tholus Basilica S. Petri Roma.</i>	<i>234.b</i>
<i>Testa pro vasis testaceis arbuscularum.</i>	<i>121.b</i>	<i>Thomas Fienns Lovanii doctus.</i>	<i>420.</i>
<i>Testa primis servat odores.</i>	<i>182.a</i>	<i>Thomas Fienns medicus celeberrimus.</i>	<i>349.b</i>
<i>Testiculi gallorum, delicia.</i>	<i>261.a</i>	<i>Thomas Fienns qua paradoxa doctus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Testu aluntur arbuscula, & flores.</i>	<i>121.b</i>	<i>Thraones, ore non re ferocientes.</i>	<i>302.b</i>
<i>Testu cur aluntur quadam germina.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Thraones qui.</i>	<i>281.b</i>
<i>Testu se abdere quid.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Thraones ignavia.</i>	<i>302.b</i>
<i>Testinacem ex autrice.</i>	<i>104.a</i>	<i>Thrax pro Turca.</i>	<i>448.</i>
<i>Testidine lithostroinm templum.</i>	<i>234.b</i>	<i>Thymallus piscis.</i>	<i>173.b</i>
<i>Testidinem facere quid.</i>	<i>274.b</i>	<i>Thymallus unde nomen ducat.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Testudo sen tholus S. Petri Roma.</i>	<i>234.b</i>	<i>Thymus ovium passus.</i>	<i>61.a</i>
<i>Testudo eadem laudata.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Tiara dicta etiam mitra.</i>	<i>240.a</i>
<i>Testudo, quadratum agmen quale.</i>	<i>274.b</i>	<i>Tiara usus Pontifici quando.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Tetrarcha.</i>	<i>237.b</i>	<i>Tiara tegmen regum Persarum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Tuto Germanorum dens.</i>	<i>38.a</i>	<i>Tiara Pontifici coronantur.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Tutones Germani.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Tiara Pontificum quid.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Tutonica habena.</i>	<i>454.a.b</i>	<i>Tiara pro Pontificatu.</i>	<i>240.a</i>
<i>Tutonica foderati cum Hollandis.</i>	<i>161.a</i>	<i>Tiara signum regni.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Textores sacri Lovanii.</i>	<i>31.b</i>	<i>Tiberina unda, pro vicis Romanorum.</i>	<i>357.b</i>
<i>Thais cur dicta Menandraa.</i>	<i>419.b</i>	<i>Tiberinus deus apparet Aenea.</i>	<i>210.b</i>
<i>Thais noctis card vendidit.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Tiberinus Latius Rex.</i>	<i>309.b</i>
<i>Thais scortum nobilissimum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Tiberis inundat Romam frequenter.</i>	<i>357.b</i>
<i>Thalamo abstinere.</i>	<i>126.b</i>	<i>Tiberis Cesar Campaniam delestat.</i>	<i>192.a</i>
<i>Thalamus pro conjugio.</i>	<i>127.b</i>	<i>Tiberis in Esquilis quiescebat ager.</i>	<i>337.a</i>
<i>Thales unus ex VII. sapientibus.</i>	<i>350.b</i>	<i>Tibia ad naniam.</i>	<i>305.b</i>
<i>Thalassus, NOSCE TE.</i>	<i>164.a</i>	<i>Tibia in Ephemeride quid significabat.</i>	<i>71.a</i>
<i>Thalia fabularum Praes.</i>	<i>21.b</i>	<i>Tibi me commendo, formula.</i>	<i>288.b</i>
<i>Thalia una gratiarum.</i>	<i>37.a</i>	<i>Tibur amasinm Horatio.</i>	<i>213.a</i>
<i>Theobertus Clodovei abnepos.</i>	<i>450.b</i>	<i>Tibur ejusque fani.</i>	<i>212.b</i>
<i>Theobertus Clotarui L. prepos.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Tibur olim delicia Romanorum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Theodadaus Ostrogothorum Rex.</i>	<i>191.a</i>	<i>Tibur oppidum ad Anienem.</i>	<i>215.b</i>
<i>Theodorici Ostrogothi Campaniam tenuit. ibid.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Tiburtina via.</i>	<i>131.b</i>
<i>Theologia vera depressa.</i>	<i>11.b</i>	<i>Tibur uinum & agnosum.</i>	<i>272.b</i>
<i>Theriomachus.</i>	<i>60.a</i>	<i>Ticinenfis Academia.</i>	<i>34.a</i>
<i>Therma Antonini.</i>	<i>224.a</i>	<i>Ticini conditores, & Academia.</i>	<i>172.a</i>
<i>Therma Diocletiani.</i>	<i>224.b</i>	<i>Ticini Eremita, Canonici ad idem templu.</i>	<i>177.b</i>
<i>Therma quid, & unde dicta.</i>	<i>185.a.224.a</i>	<i>Ticini quiescit corpus S. Augustini.</i>	<i>37.b. 177.a.b</i>
<i>Therma Romana instar Provinciarum.</i>	<i>224.a</i>	<i>Ticinum flumen.</i>	<i>37.b. 177.a</i>
<i>Therma ut differunt à balneis &c.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Ticinum urbi Italia, Papi.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Thermarum loca varia.</i>	<i>224.a.b</i>	<i>Tigna fricanda.</i>	<i>118.a</i>
<i>Thersandrus.</i>	<i>266.b</i>	<i>Tigris inter se convenit.</i>	<i>29.a</i>
<i>Thersita facies, adag.</i>	<i>116.b</i>	<i>Tilgins Comes.</i>	<i>161.a. 287.b</i>

A a a a

Til.

INDEX RERUM

Tillyius asteris Halberstadum.
Tillyius Ferdinando II. militas.
Timon contra Philosophos scribit.
Timoni quod initium fillorum.
Timon Philasius filios scripsit.
Timor speciem amplificat.
Tinea.
Tingere se sanguine.
Tinnitui pro sono aramenti.
Tinnitui quid propriè.
Tinnunculus.
Tipula bestiola quæ.
Tipula leuor.
Tirefius & ejus iudicium.
Tirefius nulli mensitus.
Tiridates Armenorum Rex.
Tiridates Neroni dedit equos marmereos.
Tirii à purpura colebrati.
Tisandrus.
Tisba & Coracis lis.
Tisba discipulus Coracis.
Tisbus quomodo passus cum Corace.
Tisiphone una furiarum.
Titani supremo pro meritis.
Titillatus pro illofamento.
Titi triumphus. & de quibus.
Tituli fidi sine fructu.
Tituli majoris nobilitatis.
Tituli novi, antiqui, veri & f.
Titulus præcellere est potestatem esse.
Titulus cornutus cipporum.
Titulus quid.
Titus amor orbis terrarum.
Titus commendatur ab Aufonio.
Titus cum Domitiano Imper. committitur.
Titus cum patre Vespasiano triumphat.
Titus delatores insectatur.
Titus Livius, vide Livius.
Titus Strozius Poëta.
Tityi anni & plures vultures.
Tityus & ejus supplicium.
Tityus incensum.
Tityus Latonem de stupro interpellavit.
Tityus novem terra ingera occupat.
Toga ad calceos demissa Romanis.
Toga curta soluta.
Togati clientis.
Tolle gratiam & ambula.
Tomacula.
Tomacilius fons Spadani.
Tonfor magister.
Topiaria Heretici.
Tepiarum opus quid.

161.
287.
149.
ibid.
ibid.
123.
282.
440.
197.
ibid.
99.
371.
ibid.
33.
ibid.
232.
ibid.
73.
266.
402.
ibid.
140.
129.
242.
223.
237.
ibid.
372.
108.
75.
222.
ibid.
222.
398.
172.
81.
ibid.
ibid.
ibid.
295.
224.
272.
48.
67.
145.
236.
ibid.

Toralia.
Tori in carne.
Tori potissimum laceratorum.
Tormentum ingenit vinum.
Torosa juvenus.
Toreum quid.
Toreus, id est robustus.
Torrens pro aqua.
Torrere pro laderè.
Torus locus editior in horto.
Torus myrtus.
Torus pro palpa.
Torus pro stipadio.
Tota astate, pro per omnem vitam.
Tota lex atque propheta.
Totila à Marfo desiciunt.
Totila Hunnorum Rex Campania infestus.
Toto organo, adag.
Totus teres atque rotundus.
Trabales clavi qui.
Trabali clavo figere.
Tragemata.
Tragædia tristes nude.
Traha nivaria.
Traharnum sagumdem nris.
Traiana legio oppidum.
Traiani Aug. triumphus duo.
Traiani Aug. triumphus post mortem.
Traiano melior.
Traianus à Norva adeptus.
Traianus de circo bene meritis.
Traianus optimus dñus.
Trama pro macilenta.
Trama textura rara.
Tranare.
Transcripti qui.
Transenna quid.
Transfuga.
Transire ad plures.
Transire in gentem & sacrum.
Transversum digitum.
Trapezia mimantes juvenuti.
Trapezitis cedis desisti capitis pars.
Treba oppidum ad Anietem.
Trepidans responsio Schori.
Tresses viri.
Tressis agaso.
Tressis pro brasdenario.
Tria sunt omnia.
Tribuli sunt inter herbas.
Tribunalia sine fraude Antverpia.
Tribunalia quinque Nepoli.
Tribunal pro iustitia iudicium.

117.
166.
ibid.
90.
299.
ibid.
166.
154.
290.
122.
ibid.
290.
122.
375.
241.
191.
ibid.
363.
109.
122.
ibid.
221.
412.
281.
ibid.
412.
222.
221.
222.
ibid.
222.
222.
222.
101.
ibid.
111.
184.
50.
102.
433.
175.
87.
408.
ibid.
215.
9.
291.
ibid.
73.
258.
437.
164.
201.
166.
Tri-

ET VERBORUM.

<i>Tribunal quid.</i>	201.3	<i>Trutarnum ferax Mefa.</i>	68.b
<i>Tribunal S. Pauli Neap.</i>	ibid.	<i>Trutta, vel trocta.</i>	68.b 173.3
<i>Tribus abfolvere.</i>	142.3	<i>Tuba in fpenfalibus maris Venetiis.</i>	171.b
<i>Tribus quid.</i>	206.3	<i>Tuba figna militie vocalia.</i>	146.b
<i>Tribus quæ Rama initio.</i>	ibid.	<i>Tubarum clanger fignum honoris.</i>	214.3
<i>Tribus verbis, tribus bolis.</i>	142.3	<i>Tuberibus ne crefcat difceptatio.</i>	161.3
<i>Trica & Apina.</i>	192.3	<i>Tucota feu lucanica.</i>	61.b
<i>Trica oppidum vile.</i>	ibid.	<i>Tucetum efca regia cui.</i>	ibid.
<i>Triceffus.</i>	166.3	<i>Tucetum jus craffum cui.</i>	ibid.
<i>Triebides, bulbi, encafcholi.</i>	48.b	<i>Tucheriana gens.</i>	149.b
<i>Tricongius cognomen undò.</i>	91.3	<i>Tucheri doffrina.</i>	3.b
<i>Triens quid.</i>	131.b	<i>Tucheri oratio ad Principem Cardin.</i>	295.b
<i>Trientem fecare.</i>	ibid.	<i>Tucheri parentes & nobilitas.</i>	1.3
<i>Tristerica Bacchi Orgia.</i>	424.b	<i>Tucherus doctiffimus adhuc juvenis.</i>	1.3
<i>Tristeris trium annorum tempus.</i>	ibid.	<i>Tucherus lauream juris accipit.</i>	1.3
<i>Triga quafi triaga.</i>	169.3	<i>Tucherus optimus Cei. urbis pater.</i>	ibid.
<i>Trigonalis pila.</i>	213.3	<i>Tucherus vide Robertus.</i>	ibid.
<i>Triones quafi terriores.</i>	449.b	<i>Tucherus V. N. Cei. XII. Antverpia.</i>	ibid.
<i>Triones undò difti.</i>	449.b	<i>Tuifce Germanorum deus.</i>	38.a
<i>Trivemes inventa ab Amolo.</i>	204.3	<i>Tumefcere pro faginari.</i>	134.b
<i>Trivemes per montes convecta in Bonacum.</i>	175.3	<i>Turbo quid Heratiff.</i>	91.3
<i>Trivemium copia Neapoli.</i>	204.3	<i>Turbo, retula, rhombus.</i>	ibid.
<i>Trifcuria.</i>	27.b	<i>Turcarum irruptiones in Auftriam.</i>	450.3
<i>Tris numerus fuper omnia.</i>	259.3	<i>Turcarum irruptiones in Campaniam.</i>	196.3
<i>Tris particula augens.</i>	27.b	<i>Turcarum origo à Schytiis.</i>	ibid.
<i>Trisavus.</i>	281.b	<i>Turcarum vis repressa per Auftriacos.</i>	451.b
<i>Triten.</i>	171.b	<i>Turdiania cocci copiam ferz.</i>	171.3
<i>Tritomis, Pallar.</i>	4.b	<i>Turdorum ferax Campinia.</i>	61.3
<i>Triviva Diana undò.</i>	215.3	<i>Turdorum inter aves prima gloria.</i>	181.3
<i>Triviale.</i>	119.b	<i>Turdus fibi malum cecat, adag.</i>	181.3
<i>Triviale cantus.</i>	261.b	<i>Turgefcere orationem quid.</i>	117.b
<i>Trochiffi.</i>	255.b	<i>Turma equitum propria.</i>	207.3
<i>Trechiffi & pulveris difcrimen.</i>	255.b 256.3	<i>Tormalis pre equeffri.</i>	207.b
<i>Trechiffi undò & quomodo fiant.</i>	255.b	<i>Turma quid preprid.</i>	209.3
<i>Trochani Latini difti cur.</i>	209.b	<i>Turnebi rejecta lectio Horatiana.</i>	107.3
<i>Tretanis dift quinam infefsi.</i>	374.b	<i>Turnus in Latinum & Aneam movet.</i>	210.b
<i>Trojegenum fimulacra.</i>	221.b	<i>Turnus rex Rutulorum.</i>	ibid.
<i>Tropus quid.</i>	98.3	<i>Turpia eisd difcuntur.</i>	401.b
<i>Tropartius vigiliarum preffatus.</i>	188.b	<i>Turpis introffum.</i>	98.3
<i>Trux vas aquarium.</i>	49.b	<i>Turres Antverpienfes elegantes.</i>	161.b
<i>Trux ampla.</i>	ibid.	<i>Turres Caraffe.</i>	246.b
<i>Trulla pre vafe poterio.</i>	ibid.	<i>Turres, forma aciei.</i>	446.3
<i>Tynneti qui.</i>	12.3	<i>Turres pro domibus turris.</i>	92.b 185.b
<i>Truncus medius priffa infufione inforatus.</i>	136.3	<i>Turris Ciceronù.</i>	181.b
<i>Truncus non fiffus priffa infufione.</i>	ibid.	<i>Turru & turricula Gracii pyrgus.</i>	432.3
<i>Trutina, alius lingula.</i>	343.b	<i>Turru Gracania.</i>	185.b
<i>Trutina, aufa in qua lingula aliis.</i>	ibid.	<i>Turris Linternenfis.</i>	185.b 192.3
<i>Trutina committere.</i>	32.b	<i>Turris Mariana Antverpia.</i>	163.b 254.b
<i>Trutina, libra, flatera, difcrimen.</i>	343.b	<i>Turris Mariana cellata cum aliis.</i>	163.b
<i>Trutina pro iudicio.</i>	ibid.	<i>Turris Mariana vincti omnis formâ.</i>	ibid.
<i>Trutina pro libello.</i>	12.b	<i>Turris Palapellana.</i>	185.b
<i>Trutina propriè pars libra.</i>	343.b	<i>Tufculanus ager, Lucullanus.</i>	212.3
<i>Trutinari verbò exportrecto labellò.</i>	246.b	<i>Tuffi preceptis continentur pueri.</i>	95.3

INDEX RERUM

Tuta amica qua.
Tutoribus inuitis desponsi.
Tutor patruus.
Tutum pro concessum.
Tyberinus Silvius Latii Rex.
Tympana signa militis vocalia.
Typhæus seu Euceladus.
Typhos unde dicta Etina.
Tyrannus pro accusatore potens.
Tyrannus pro iniuste oppressore.
Tyria lana.
Tyras seu Sarra Phœnicia urbs.

V.

V *Acare, pro carere.*
Vacia Minerva caditur.
Vaccarum par, prœtorum alendi infantii.
Vacua bore.
Vadat in nomine Domini.
Vasri auiui.
Vagum pro amplo & patente.
Valla litterarum vindex.
Vallensis epinaphium.
Valentia regnum Mauris habitatum.
Valentia incolis vacua, cur.
Valentia regnum Hispania.
Valeria oppidum ad Anienem.
Valeria via.
Valerius Lovanii docuit.
Valesius Dux Alenfonius.
Vallis Telina sub Gregorio XV. P. M.
Vana est sine viribus ira.
Vandalus Polonia fluvius.
Vanderaia gens.
Vandergoosi.
Vaporata auris qua.
Vappa pro insulso.
Vappa quis pro prid.
Vapulet ut laus, in promptu fustis.
Variana clades in Germania.
Varices à stundo, vel onendo.
Varices in quibus partibus.
Varices quid.
Varices legere conatus Cicere.
Varicosi harnstices cur.
Varicosi emersiones cur.
Vasrigata partes atatis.
Verrones nude dicti.
Vetus amnis.
Vasa Ducis & ampo.
Vaticanus mons.
Vbera nutriti somno cresciunt.

Vbi leonina non pertingit, vulpinam affue.
Vbi nihil, prator frustratur iure.
Vbi rigor, ibi vigor, adag.
Vbi timor, ibi pudor, adag.
Vicere & Vaccardia.
ViEgal cornuicium.
Vedi Pollienis villa.
Vegrandis, pragrândis.
Vehicula navigandi.
Velamen pro verborum caligine.
Velarii unde dicti & qui.
Velifer currens in Batavia.
Velis extensis navigare.
Velis omibus, adag.
Velis plenissimis, adag.
Vellere librum forulis.
Velleris auri insituius historia.
Velleris auri nobilissimus ordo.
Vellicare pro laceffere.
Vellus aureum à Burgundionibus.
Velociter quàm affragi coquantur, adag.
Velus à specula, adag.
Vena aet, de arario.
Venafrannum oleum optimum.
Venafrannum pro oleo.
Venastrum oppidum.
Venatio Campaniensis, qua fera.
Venatio digna nobili puero.
Venatio, studium Heroicum.
Venator Pollucis qualis sit.
Vendax non emax sit paterfamilias.
Vendis jensa: ula piler.
Venerem inter & Venetis cognatio.
Veneros pro leporibus.
Veneros pro meretriculis.
Veneros pro puellis.
Veneri & liberis dedita mulieres.
Veneris Aphrodisiis signum ubi.
Veneris contagio, pro lue.
Veneris phœtreis non macer.
Veneris templum in Baiamo.
Venetia Belgii sunt citimum Italia.
Venditorum laus.
Veneri mare sibi desponsant.
Venorum classis pro manes vesta.
Venorum lustris, seu gondola.
Venorum mirabile comessum.
Venorum platea liquida.
Venorum solennitas die Ascensionis.
Venit ad ludos, prisca formula.
Venter similis magistrasibus.
Ventofo lingua qua.
Ventofo pro levis.

ET VERBORUM.

Ventofum plauftrum quid.
 Ventre nil fingulius.
 Ventres qui dicantur.
 Ventricle debiles subvertuntur à mari.
 Ventrículo prodest agaricum.
 Ventrículum firmat rhabarbarnum.
 Ventris officium ntile.
 Vetus aer commotus.
 Venus ad commune bonum.
 Venus amat otia.
 Venus clandestina non honesta.
 Venus in talis quis iactat.
 Venus Libitina.
 Venus, Marica.
 Venus quàm culta in Baiane.
 Venus sine Cerere & Baccho friget.
 Venus sine Iunone res periculosa.
 Venus Vrania.
 Vo quam vim habeat in compositis.
 Vera bona qua.
 Vera lues qua.
 Verba acria pro passivi.
 Verba communia sunt deponentia.
 Verba deponentia sunt & communia.
 Verba & voces, inanes effusa.
 Verba non laetant cutem, adag.
 Verba trutinari expresse laello.
 Verba vivo assimilanda.
 Verba vna vendere.
 Verberens.
 Verbero nomen contumeliosum.
 Verbero pro flagitibus.
 Verbero, verberibus dignus.
 Verbis verba trahuntur.
 Verbo nescio absoluitur questio.
 Verbum Dei esca mentis.
 Verbum in sacris ultimum, AMEN.
 Verbovum dictamen.
 Veri custes.
 Veritas nudè exposita mordet reor.
 Verna placenta, verna aprè.
 Vermulans, Historicus.
 Verena civitas Venetorum.
 Verena quantum debeat Catulle.
 Verpus quis.
 Verres castrati, Maia sacri.
 Verres quando apud castrantur.
 Verres quando Maiales dicuntur.
 Verres Romanus.
 Verres Romanus, foris soleatus incoctus.
 Verres saluberrimus.
 Versare malè pro male interpretari.
 Versatilis lusus tenebatur Poeta.

289.b
 49.b
 377.a
 124.a
 255.b
 ibid.
 209.b
 118.a
 330.b
 187.b
 423.b
 409.a
 80.b
 184.a
 195.a
 373.a
 427.b
 384.b
 103.a
 162.a
 423.a
 281.a
 78.a
 ibid.
 310.b
 270.a
 94.b
 108.a
 94.b
 344.a
 ibid.
 284.b
 144.a
 127.b
 95.a
 313.a
 309.a
 254.a
 123.a
 214.a
 49.a
 42.a
 177.a
 283.b
 271.a
 260.b
 ibid.
 261.a
 16.b
 263.b
 53.b
 340.b
 409.a
 Versatilis lusus quis.
 Versura & versuram facere.
 Versura unde dicta.
 Versus atri.
 Versus inversi.
 Versus hinc.
 Versus.
 Versu solium & cantu, adag.
 Vertere assem bis, ter, quid.
 Vertere identidem nummum.
 Vertere, pro mutare terram.
 Vertere pro recantare.
 Vertere solum quid.
 Vertigo.
 Vertigo, pro temulentia.
 Vertumnus qui.
 Vertumnus.
 Vertumnus arator, sator, messor &c.
 Vertumnus variè pictus.
 Vervecio mitiorum effigere, adag.
 Vervecem caput.
 Vervecem in patria nasci.
 Vervec de stupido & simplice.
 Vervec stolidum pecus.
 Verum mordax.
 Vesovus & Verbius idem.
 Vesica beata vucula.
 Vesica imperato.
 Vestasianus Aug. Campaniam amavit.
 Vesta templum.
 Vestales futili ut servarint.
 Vestes desita ridicula.
 Vestes unicolori famulorum.
 Vestibulum quid.
 Vestibulum unde.
 Vesticept.
 Vestigia pro similitudine.
 Vestis Damascena.
 Vestis pro barba.
 Vestis trita in conviviis despecta.
 Vestuvius Aetna amulus.
 Vestuvius à vino & incendiis notus.
 Vestuvius Neapoli imminet.
 Veteratros alea gravius puniendi.
 Veteratros pro callidis.
 Veteratros, recocti aleatros.
 Veteratros servit.
 Veterator in litteris.
 Veterator nomen servit probusum.
 Veteris avia pro opinione nobilitatis.
 Veterius pro vicio obstinato.
 Veterius, Lethargus.
 Vetusitas vini à notis cadentibus nota.

409.a
 71.b
 72.a
 29.b
 8.a
 21.a
 114.a
 273.a
 133.b
 ibid.
 131.b
 6.b
 270.b
 271.b
 96.a
 17.a
 ibid.
 ibid.
 170.
 37.b
 193.a
 ibid.
 ibid.
 423.a
 114.a
 184.a
 267.a
 110.b
 193.a
 213.a
 67.a
 284.a
 118.b
 71.a
 268.b
 370.b
 339.a
 189.a
 370.b
 92.b
 184.a
 ibid.
 134.a
 196.b
 437.b
 437.a
 ibid.
 ibid.
 ibid.
 164.b
 81.b
 89.a
 210.a
 Vexilla

INDEX RERUM

<i>Vexilla signa militiae mœna.</i>	146. b	<i>Vinearum porta Levani.</i>	120. b
<i>Via Batis ad viam Appiam.</i>	157. a	<i>Vinibus, pro vinibz.</i>	125. a
<i>Via Romana ad & ex urbe.</i>	113. b	<i>Vini Campani quantitas ubertas.</i>	190. a
<i>Via pro cundi actus.</i>	161. a	<i>Vini effecta.</i>	43. a. b
<i>Via progressus.</i>	137. a	<i>Vini ferax Lovanium.</i>	120. b
<i>Via sacra summa ubi.</i>	223. a	<i>Vini Italici & Rhenani pretia imparia.</i>	182. a
<i>Vicaria Neapoli quod tribunal.</i>	20. 180	<i>Vini mediocris optimum.</i>	103. b
<i>Vicissim pro pariter.</i>	6. b	<i>Vinis Græcis Neptunus suffunditur.</i>	101. b
<i>Victoria Casarea de Bohemis.</i>	1. 18	<i>Vino clausa patens.</i>	162. a
<i>Victoria de se magna.</i>	329. a	<i>Vino elicitur verum.</i>	90. a
<i>Victoria de Suedis ad Norlingam. 455. a. b. 461. a. b</i>	400. a	<i>Vinum ad causas natum.</i>	102. a
<i>Victoria spes in duobus.</i>	222. a	<i>Vinum Albauum, vide Albanum.</i>	110. a
<i>Victoria Nerve Traiani.</i>	329. a	<i>Vinum album Gallicum mari advehitur.</i>	102. a
<i>Victoria prima se viciisse, Platonis.</i>	5. 14. b	<i>Vinum aliunde advectum pendit.</i>	120. b
<i>Vidui frugaliter vivere augeat.</i>	121. a	<i>Vinum animæ linguæ.</i>	102. a
<i>Vida scripsit de bombycibus.</i>	149. b	<i>Vinum animi speculum.</i>	90. a
<i>Videos, pro auguror.</i>	27. 5. a	<i>Vinum arguit ingenium.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Videtur quæpiam voratius.</i>	112. b	<i>Vinum Bibractense carnis advehitur.</i>	101. a
<i>Vidua generos optans quovis & sagaces.</i>	163. b	<i>Vinum cardiaci medicus.</i>	140. a
<i>Vienneus iuris collatus cum Antverpiensi.</i>	28. a	<i>Vinum Chium non dilatum.</i>	101. b
<i>Vigiles conditi, vilissimi.</i>	288. b	<i>Vinum das risum, doctitatem &c.</i>	102. a
<i>Vigiliarum urbanarum Praefecti IV.</i>	115. a	<i>Vinum dilatum.</i>	12. a
<i>Vigil pro circiter nocturno.</i>	410. b	<i>Vinum dilatum ubi in usu.</i>	48. a
<i>Viginti Praefes.</i>	67. a	<i>Vinum discretis facit.</i>	102. a
<i>Vilius algæ, adag.</i>	186. a	<i>Vinum domi natum nihil pendit.</i>	320. b
<i>Villa Caesaris castrum.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Vinum è medio vase strahendum.</i>	101. b
<i>Villa Caesaris in alio.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Vinum equis Poëta.</i>	53. b
<i>Villa Caesaris in Baiano.</i>	186. b	<i>Vinum facit ingenium.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Villa Ciceronis Formiana.</i>	186. a	<i>Vinum Græcum Italici di Soma.</i>	197. a
<i>Villa Caesaris reliqua hodie.</i>	186. a. b	<i>Vinum Græcum olim Pompeianum.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Villa Ciceronis tres in Campania.</i>	185. b. 186. a	<i>Vinum maris experit.</i>	101. a
<i>Villa Luculli duo in Campania.</i>	201. a	<i>Vinum montis Falscorum.</i>	181. b
<i>Villa suburbana Neapoli.</i>	213. a	<i>Vinum Parisiacum carnis advehitur.</i>	102. a
<i>Villa Tiburtina Aeli Hadriani, Macen. &c.</i>	213. b	<i>Vinum patria & Mosæ.</i>	109. b
<i>Villa urbana seu nuda.</i>	213. b	<i>Vinum Rhenanum carnis advehitur.</i>	102. a
<i>Villa Julia ad Flaminium.</i>	186. a	<i>Vinum Rhenanum & ejus pretium.</i>	182. a
<i>Villa Luculli ad Avianum.</i>	48. a	<i>Vinum sine fæto.</i>	52. b
<i>Villani nostri pulcherrimi.</i>	157. b	<i>Vinum terminum ingenii.</i>	90. a
<i>Villani rustici.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Vpera in veprecula.</i>	437. a
<i>Villanus qui in villa habitat.</i>	213. a	<i>Vir auscultet uxori.</i>	141. b
<i>Villa Tiburtina Card. Estensis.</i>	901. a	<i>Vir bonus pro simplice.</i>	23. b
<i>Villæ infantem qua nutrias.</i>	157. b	<i>Vir bonus quis ironicè.</i>	110. b
<i>Villæ qui villa præfess.</i>	189. a	<i>Vir conjugatus servus uxoris.</i>	113. b
<i>Vimina se. suntur.</i>	219. b	<i>Vir consilia uxoris exquirat.</i>	142. a
<i>Viminæsi mons.</i>	220. a	<i>Vira quæquestulana.</i>	125. b
<i>Vim necandi non habens verba.</i>	456. b	<i>Virago & virgo unde.</i>	184. a
<i>Vim vi repellere contra castibus sua est.</i>	<i>ibid.</i>	<i>Virago præcis viræ.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Vim vi repellere jura permittunt.</i>	417. a	<i>Virago quæ mulier.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Viperæ est in veprecula, adag.</i>	101. b	<i>Verbis Hippolyti cur dicitur.</i>	214. b
<i>Vina Græca marinâ diluta.</i>	102. a	<i>Vivere pro hilarum parere.</i>	162. a
<i>Vina in Belgio mista.</i>	348. b	<i>Vicia.</i>	173. a
<i>Vincite Divi.</i>	444. b	<i>Vira candida penitentiarii Apostolicæ.</i>	245. a
<i>Vindicta non reprimis odium sed irritas.</i>		<i>Virga censoria.</i>	18. b

Vir-

ET VERBORUM.

<i>Virga imperii infigne.</i>	118.b	<i>Virtus non indiget multis disciplinis.</i>	119.b
<i>Virgili epitaphium.</i>	127.a	<i>Virtus pro praesantia.</i>	219.b, 249.b
<i>Virgili scripta quid doceant.</i>	128.a	<i>Virtus sine corpore nomen.</i>	119.a
<i>Virgili sepulchrum ubi.</i>	127.a	<i>Virtus sola, nobilitas.</i>	140.a
<i>Virgilius Brundisii mortuus.</i>	ibid.	<i>Virtus, verba, fabula, λῆτοι.</i>	119.a
<i>Virgilius legendus nobili.</i>	128.a	<i>Virtute fragrans nobilitas, quid.</i>	140.a
<i>Virgilius feseji Campano dilectus.</i>	121.b	<i>Virtutes aula.</i>	116.b
<i>Virgilius Tibure otians.</i>	211.a	<i>Virtutis innitendum.</i>	118.b
<i>Virginale, clavi-cymbalum.</i>	261.b	<i>Viscera nostra conjux & liberi.</i>	169.a
<i>Virginem aquam quae adduxit.</i>	217.b, 218.a	<i>Visceribus spiritumantibus quid.</i>	118.a
<i>Virgines inopes dotantur Roma.</i>	216.a, b	<i>Viscum ab excretis inordinum.</i>	111.a
<i>Virginitas non sunt partes aqua mori, &c.</i>	110.b	<i>Visegetii sub Alarico in Campania.</i>	121.a
<i>Virginitas fontes ubi.</i>	217.b	<i>Viso non tangi non est in manu hominis.</i>	446.b
<i>Virginitas inflantiores.</i>	218.a	<i>Vis sine consilio rari.</i>	220.b
<i>Virginitas magnifici fontes in foro agoni.</i>	218.a	<i>Visum allici voluntatem.</i>	446.b
<i>Virginitas pro fide integra.</i>	57.a	<i>Visu amoris ansa.</i>	419.a
<i>Virgo aqua Rema.</i>	217.b	<i>Visu amoris principium.</i>	ibid.
<i>Virgo aqua ubi concepta.</i>	218.a	<i>Vita bene utentibus longa.</i>	196.a
<i>Virgo aqua unde nominata.</i>	ibid.	<i>Vita brevitas nobis, non Dio tribuenda.</i>	ibid.
<i>Virgo devolvitur in campum agoni.</i>	ibid.	<i>Vita coacta homines qui.</i>	12.a
<i>Viri conjuges VII. horum oderunt.</i>	127.a	<i>Vita elementa.</i>	402.b
<i>Viridaria Lovaniensis.</i>	121.b	<i>Vita initium ab usu rationis.</i>	414.a
<i>Viridaria qua.</i>	216.b	<i>Vita integer.</i>	334.b
<i>Viridarius lafor.</i>	101.b, 104.a	<i>Vita rustica laus.</i>	18.a
<i>Viriditas hilaritatis & spei nota.</i>	162.a	<i>Vita tempus metiri ut breve, & longum.</i>	149.a
<i>Viri fortis in armis occumbere.</i>	456.a	<i>Vita vineticum sapientiam para.</i>	149.b
<i>Viri gravis & nobilis descriptio.</i>	118.b	<i>Vita frangi hodie gravi.</i>	71.b
<i>Viri mulierosi in dominas abeunt.</i>	128.a	<i>Vita humana quomodo producatur.</i>	297.b
<i>Viri interior quii.</i>	ibid.	<i>Vitam nos contrahimus.</i>	196.a
<i>Viri quidam non nisi poti consultant.</i>	410.b	<i>Vita quae ratione extendatur.</i>	ibid.
<i>Viri heredum gloria.</i>	126.b	<i>Vitii nemo sine nascitur.</i>	290.b
<i>Viri usu & consilio.</i>	462.b	<i>Vitii mæoris sedatrix.</i>	203.a
<i>Viri malus introversum.</i>	98.a	<i>Vitii silvestris.</i>	425.a
<i>Viri natus ad curas extra domum.</i>	136.a	<i>Vitros vel filitili rupto quantas ira domina.</i>	114.a
<i>Viri nullum non emaneat domo.</i>	141.b	<i>Vitta aurea Schoonhovii.</i>	108.b
<i>Viro grave est, videri cadere uxori.</i>	106.a	<i>Vitulina Surrentina.</i>	190.a
<i>Viro hospitali quid agendum.</i>	119.a	<i>Vitululus dono datus Caesaribus.</i>	73.a
<i>Viro quid agendum in hospitali conjuge.</i>	106.a	<i>Vitululus Mercurio datur.</i>	79.a
<i>Viro uxoris prece sunt mandata.</i>	142.b	<i>Vitululus pro carno vitulina.</i>	100.b, 179.b
<i>Viranes sine sociis invitandi.</i>	107.a	<i>Vitululus datus repetitâ pelle quid.</i>	21.a
<i>Viro ob divitiis observandum.</i>	106.b	<i>Vita corpora mortuis iuncta à quo.</i>	115.b
<i>Viro vir dicit, & rudi.</i>	ibid.	<i>Vivaria æstrorum.</i>	190.b
<i>Viri sine divitiis, praestant divitiis sine viro.</i>	430.a	<i>Vivaria, Paradisi.</i>	184.b
<i>Viri sine uxore non praestant fortis.</i>	141.a	<i>Vivendum bene inter fluxus cupidinum.</i>	160.a
<i>Viri si semper ab laus uxoris.</i>	143.b	<i>Vivere cum leve quid.</i>	401.b
<i>Virius Barbara monomachorum.</i>	442.b	<i>Vivo, vale, repudiandi formula.</i>	6.a
<i>Virius consilii in actione.</i>	130.b	<i>Vivite Lucronet &c.</i>	177.a
<i>Virtus cum scientia, est sapientia.</i>	167.b	<i>Vivunt exiguè melius.</i>	49.b
<i>Virtus & vitium ex eodem semine.</i>	181.a	<i>Vivunt parvo bene.</i>	ibid.
<i>Virtus Herculis se commendans.</i>	181.b	<i>Vladetractus.</i>	59.b
<i>Virtus in medio.</i>	182.b	<i>Vladislai mater Anna Austriaca.</i>	460.b
<i>Virtus ipsa, de homine.</i>	111.b	<i>Vladislavi insigniter studuit.</i>	ibid.
<i>Virtus, modestia.</i>	181.b	<i>Vladislavi intravit Romam.</i>	ibid.

Bbb

INDEX RERUM

<i>Fladiflam obsidionem Bredanam vidit.</i>	460.b	<i>Vovere pro sanctâ promittere.</i>	172.b
<i>Fladiflam quo anno natus.</i>	ibid.	<i>Vox ferrea vel arca Saceroti.</i>	242.b
<i>Fladiflam quo anno Rex Polonia.</i>	460.b	<i>Vox morbo Gallico inflorem.</i>	102.b
<i>Fladiflam Sigismundi III. filius.</i>	ibid.	<i>Vox quomodo uda.</i>	172.a
<i>Flad modulare sua verba.</i>	94.b	<i>Vrania Musa.</i>	184.b
<i>Flaro pro insuper.</i>	107.b	<i>Vranie unde dicta.</i>	ibid.
<i>Flula cum cygnis contort.</i>	419.b	<i>Vranis irascensibus.</i>	ibid.
<i>Flula, uclua, bubo.</i>	ibid.	<i>Vrbannus VIII. portam sanctam aperuit.</i>	242.a
<i>Vlyffes.</i>	16.b	<i>Vrbannus VIII. quas inscriptiones iussit.</i>	232.b
<i>Vlyffes à Circo pramonitus.</i>	203.b	<i>Vrbannus VIII. urbis & orbis sol.</i>	251.b
<i>Vlyffes dictum oculis in terram defixit.</i>	246.b	<i>Vrbes Imperiales juncta Hollandis.</i>	161.a
<i>Vlyffes eloquentia procellam effudit.</i>	ibid.	<i>Vrbium fastus & sumptus.</i>	71.a
<i>Vlyffes ex postore locutus.</i>	419.a	<i>Vrbs aeterna, Roma.</i>	219.a
<i>Vlyffes ut eluferis Sirenes.</i>	203.b	<i>Vrbs, antonomastice pro Roma.</i>	218.b
<i>Vlyffis focis leto gustata detenti.</i>	400.b	<i>Vrbs nepotum Brentis Sieropifque.</i>	70.b
<i>Vlyffis solertia contra Sirenes.</i>	203.b	<i>Vrecoli, calices capaces.</i>	262.b
<i>Vmbo in clypeo quid.</i>	274.b	<i>Vreteres, meatus urinarii.</i>	285.2. 411.a
<i>Vmbo, nomen caupona.</i>	257.b	<i>Vgere, pro ad mortem poscere.</i>	443.a
<i>Vmbra pro anima soluta corpore.</i>	115.a	<i>Vgere pro serid postulare.</i>	218.b
<i>Vmphilus scurra.</i>	202.a	<i>Vrina respergere, summus contemptus.</i>	337.a
<i>Vna potius ratio.</i>	169.b	<i>Vrina Astellana bellâ descripta.</i>	187.a
<i>Vnda Fucini vitrea.</i>	214.a	<i>Vrina feralis pro morte.</i>	411.b
<i>Vudant Chlamys.</i>	216.b	<i>Vrina pro arca mercurium.</i>	186.b
<i>Vudantes habena.</i>	ibid.	<i>Vrina pro sepulchro.</i>	ibid.
<i>Vudantes vestes.</i>	ibid.	<i>Vrsa conijux lingenda.</i>	104.b
<i>Vudarum instar dilabimur.</i>	169.a	<i>Vrsa lambendo format.</i>	ibid.
<i>Vudicimus haustus pro sape repetito.</i>	95.b	<i>Vrsa major & minor.</i>	449.b
<i>Vudoid gradi, quid.</i>	216.b	<i>Vrselia gentis necessitudines.</i>	149.b
<i>Vugues aerodera.</i>	25.b	<i>Vrselia gens.</i>	149.a
<i>Vuguis pro ungula.</i>	417.b	<i>Vrselia gens quos viros dederit.</i>	ibid.
<i>Vnius Iovis imperio trepidabimus.</i>	218.b	<i>Vrselia gens modo Comitibus incluta.</i>	149.b
<i>Vno genis sacra dignari quid.</i>	407.b	<i>Vrselius, Franciscus Antonius.</i>	149.a
<i>V. nota in sepulchris.</i>	354.a	<i>Vrsina gens illustrissima.</i>	246.b
<i>Vni agnus virtuti.</i>	129.a	<i>Vrsi se recedunt.</i>	408.b
<i>Vnum pro multis premitur caput.</i>	287.a	<i>Vrsi inter se convenit.</i>	202.
<i>Vnusquisque in suo sensu abundet.</i>	290.b	<i>Vrsus frenari potest.</i>	231.b
<i>Voces aeternum & hominum observata.</i>	317.a	<i>Vrica pro astro libidinis.</i>	122.b
<i>Volsii Latii populi.</i>	211.a	<i>Vrica quid propriè.</i>	ibid.
<i>Volumen pro testamento.</i>	112.a	<i>Vsura cuius mense soluta olim.</i>	408.b
<i>Volutas mulieri pro ratione.</i>	116.b	<i>Vsura quinquagesima quid.</i>	ibid.
<i>Volutariorum scita & vita.</i>	276.b	<i>Vsura vorax.</i>	72.a
<i>Volutas Herculi apparatus.</i>	181.b	<i>Vtero prodest agaricum.</i>	251.b
<i>Vomitus à marinis exhalationibus.</i>	124.a	<i>Vti fero, quid.</i>	316.a
<i>Vopiscus Tibere otians.</i>	211.a	<i>Vtilitas benefica non ex fordibus.</i>	111.b
<i>Vorago antiquitatis Christiana, Lupus.</i>	34.b	<i>Vt pro quamvis.</i>	9.b. 29.a
<i>Vorare libros vel litteras.</i>	139.b	<i>Vtraque Pallas, quæ.</i>	199.b
<i>Vota committere ingrato caducos.</i>	127.a	<i>Vtraque pila.</i>	252.a
<i>Vota solvuntur diis litoralibus.</i>	173.b	<i>Vtrimaque reducti mores qui.</i>	46.a
<i>Votum dare.</i>	161.a	<i>Vt vidi, ut perii.</i>	410.a
<i>Votum pro Leopoldo I. Aug.</i>	419.b	<i>Vt ut est.</i>	269.a
<i>Votum pro opinione.</i>	152.a	<i>Vulcanalia initium lucubrandi.</i>	251.a
<i>Votum pro suffragio.</i>	275.b	<i>Vulcanalia nostratia quando.</i>	ibid.
<i>Votum vidui & primis puellis.</i>	112.b	<i>Vulcanalia quando Roma celebrata.</i>	ibid.
			Vul-

ET VERBORUM.

Vulcanalia, qua festa Roma. **253. a**
Vulcanalibus animalia in ignem missa. **ibid.**
Vulcani forum. **119. b**
Vulcanum in cornu gerevo. **146. 3**
Vulgaris pro de vulgo ebriosorum. **99. 3**
Vulgius spesalis miles. **127. a**
Vulnus alii venit. **273. b**
Vulnus cecum. **97. a**
Vuln propterea Musis loqui. **195. b**
Vulturo & Harpyia rapaciter. **438. b. 439. a**
Vultures Tityi supplicium. **81. b**
Vultures volans ubi futura cadauera. **419. a**
Vulturii paludati. **ibid.**
Vulturii togati. **ibid.**
Vultur iustus infelix. **435. 3**
Vulturius flumen Campania. **189. a**
Vultur pro rapace. **439. a**
Vultur seu vulturius. **438. b**
Vxor affertur senio & proli. **131. a**
Vxor beata insolens malum. **267. a**
Vxor brevidus excusos mensam tenuem. **105. 3**
Vxor decenda primum diebus nuptiarum. **104. 3**
Vxor duella vivere ut servus para. **133. b**
Vxorem duxi, bella excusatio. **141. 3**
Vxores nimis oportet curantes sua. **105. 3**
Vxores quomodo viros examinant. **147. a**
Vxores ratione & tempore docentur. **106. a**
Vxores ubi viva cum morti viris humanantur. **109. a**
Vxor & secus viro felicitia. **48. 3**
Vxoris bone officia descripta. **104. b. 105. 3**
Vxoris rusticitas, culpa mariti. **104. b**
Vxorini quis **122. a**
Vxor laudabilis & morigera. **104. b**
Vxor marito contraria spectat. **141. a**
Vxor parvis praest. **131. a**
Vxor res familiares curas melius viro. **ibid.**
Vxor semel domina nunquam parens. **133. b**
Vxor viro pariter. **111. a**
Vxorum avaritia in servos & ancillis. **134. 3. b**
Vxorum sordida anxietas in emendo. **133. b. 134. 3**

W.

W *Allia Princeps Carolus Stuarti.* **120. a**
Wandali quomodo Poni. **195. b**
Wandali Romam diripiunt, Capuam &c. **ibid.**
Wandali sub Gensericio Campan. infestant. **191. a**

Wandalorum expeditiones. **195. b**
Wandalorum origo. **ibid.**
Wespa flumen alluit Frequentem. **70. b**
Wespa transit abundat. **ibid.**
Wessphalia ad nos mittit pernas. **261. a**
Wessphalia vastata ab Halberstadia. **161. a**
Wessphalica perna. **261. a**
Wetveta gens prima nota. **149. b**
Willebrordus portus. **147. b**

X.

X *Eniadas omis Diogenem.* **139. a**
Xeniadas liberos suos tradidit Diogeni. **ibid.**
Xeniadas quid quasiverit ad Diogene. **ibid.**
Xenoparochi. **168. b**
Xylinum passus. **279. b**
Xylon quid. **ibid.**
Xystus IV. auctor anni xxv. Imbilio. **248. 3**
Xystus IV. de fuga cogitat. **196. a**
Xystus V. auxilium Quirinali. **235. 3**
Xystus V. duxit aquam Felicem. **ibid.**
Xystus V. excelsus Bibliothecam Vaticanam. **235. b**
Xystus V. Horter. Montaliorum auctor. **236. b**
Xystus V. innovat sacras stationes. **243. b**
Xystus V. obel. Esquilinum crexit. **230. b**
Xystus V. obel. Flaminium crexit. **231. a**
Xystus V. obel. Lateran. crexit. **230. b**
Xystus V. obel. Vaticanum crexit. **230. a**
Xystus V. regionem Burgi constituit. **243. b**
Xystus V. vocatus amid Montalium. **231. b**

Z.

Z *Eno decuit in porticu Pisanae.* **110. b**
Zeno fronte contracta pingitur. **166. a**
Zenoni dicti Scitici. **150. b**
Zenone Aug. simulante capitur Campania. **191. a**
Zeno Stoicorum Princeps. **150. b**
Zephyrus murmurat. **122. b**
Zethi & Amphionis statua. **232. a**
Zethus & Amphion gemelli Anapio. **ibid.**
Zethus & Amphion ultri matrem. **ibid.**
Zeusippus pingitur cervice curva. **146. a**
Zygia luno. **24. b**
Zythum vel Zythus. **108. b**
Zythus quâ ratione miscendus. **110. a**

F I N I S.

I N D E X

P R O V E R B I O R U M

AUT GNOMARUM ILLIS AFFINIUM,

Quæ toto hoc opere sparsim reperiuntur.

Numerus barbarus paginam: A. primam: B. secundam ejus Columnam denotant.

A.

A B ovo. 406.b
 Abraham Verhoeven. 254.a
 Actum est. 131.a
 Ad amissum. 64.b
 Ad Cleanthis lucernam lucubrare. 28.a
 Ad columnas. 248.b
 Ad metas non loqui. 441.b
 Ad pristina præsepia. 267.b
 Adrastia Nemesis. 464.a
 Ad Rhombum. 91.a
 Ad sirenum scopulos consensescere. 251.b
 Ad unguem. 64.b 170.b
 Æthera verberare. 59.b
 Ætherem celis petere. 343.b 144.a
 A furis oriunda. 411.b
 Agnâ minor. 27.b
 Agnitis moribus homines. *ibid.*
 Albus an ater sit nescire. 127.a
 Alia æstate, alia hieme. 135.a
 Alienâ quadrâ. 259.b
 Aliud problema. 116.a
 Amare sive rivali. 129.a
 Amphibii. 201.b
 Animus Galbæ molè habitat. 53.a
 Aperit præcordia Liber. 102.a
 Apèrè illi solum. 127.b
 Apud Lotophagos hæretæ. 251.b

Arcades imitantes. 464.b
 Arcadicum germen. *ibid.*
 Archyæ crepitaculum. 12.a
 Argemæis Hæstis pugnare. 167.a & addit.
 Arietare in rupem. 158.b
 Arrestæ aures. 265.a
 A scintilla augetur ignis. 15.b
 A sinu portans mysteria. 266.b
 Aspidis morsus. 267.b
 Assum bis, ter, vertere. 131.b
 Atro carbone notare. 97.a
 Augiæ stabulum. 222.b
 Augusto felicius. 222.b
 Aurea verba loqui. 121.a
 Aurora Musis amica. 395.a

B.

B Arbâ dignum. 154.b
 Barbam vellere. 154.b 284.b
 Barba non facit philosophum. 154.b
 Barbâ tenuis sapientes. *ibid.*
 Beatus filius cuius pater in orco. 264.b
 Bene veneretis qui hæc portaveritis. 55.a
 Bile amariora. 56.b
 Bis crumbe mors. 124.b
 Blandiri caudâ. 275.b
 Bona disciplina saginat. 135.b
 Bona verba quæso. 136.b

C.

INDEX PROVERBIORUM.

C.

Cadmæa victoria,	440. b
Cæcum vulnus habes.	97. a
Cæcus de coloribus.	23. a
Cælum & terras confundere.	139. a
Campana superbia.	128. a
Canis ante canos.	12. a
Canis caninam non est.	264. b
Capillis trahere.	407. a
Caius ubique valet.	46. b
Cedere temporibus.	115. a
Censoria virga.	18. b
Cervice retorta.	76. a
Cimmeriæ tenebræ.	161. a. b
Cinyx opes.	131. b
Citò fustem invenit, cui mens est &c.	152. a
Citò peccat quem nemo metuit.	137. a
Cœnare in Apolline.	163. b
Colophonem addere.	394. a
Concendisti, naviga.	96. b
Conto navigare.	80. b
Corpus nobis sepulchrum.	163. a
Crambe recocta.	144. b
Cubare cum sole.	251. a
Cubitum ! cubitum !	ibid.
Cum cygnis ululæ certent.	419. b
Cum genio belligerare.	176. a
Cum infans insanire decorum.	116. a
Corre, videbis.	86. b

D.

DAt veniam corvis vexat censura colubas.	77. b
Davus sum non Oedipus.	94. a
De eadem fideliâ duos parietes dealbare.	117. a
Defraudare genium.	176. a
De gustibus non est disputandum.	25. a
Delectu constant convivia læta.	156. b
Delphinum patina non capit.	118. b
De paupere regno.	265. b
De se victoria magna est.	189. a
Define fundere, desinam fluere.	433. b
De tribu levi.	206. a
Deum esse.	171. b
Deum facere.	ibid.
Deus per pœnam exhibet gratiam.	155. b
Dicis causâ.	18. a
Dii læneos habent pedes.	79. b
Dii hominibusque invisus.	267. b
Dii iratis.	119. b
Dilata portas Admon.	141. b
Donec & usque.	254. a

Dorso maculam adhærere.	440. a
Dulce est desipere in loco.	316. a

E.

EAndem incudem tundere.	20. a
Edentula charta.	264. b
E diverticulo.	12. b
Elephas inhumanus.	126. a
Elephantri sorio circumtectus.	ibid.
E meliore luto sadi.	44. b 291. a
Endymionis somnum dormire.	414. a
Eventus stultorum magister.	413. b
Examuffum.	64. b
Ex asse.	ibid.
Eximere scrupulum.	329. a
Exporrecto trutinari verba labello.	24. b
Extra pedes equinos.	417. b
Extremis digitis.	331. a
Extremis labellis.	209. a 111. a

F.

Fabricando fabri simus.	293. b
Fenestram aperire.	409. b 410. a
Feris omnibus ferior mulier.	131. b
Figere trabali clavo.	122. a
Filius sapiens lætificat patrem.	146. b
Formicæ sua bilis inest.	263. b
Fortuna facit insolentes.	118. b
Fortunati loculi.	75. b
Frates habitamus in unum.	55. b
Fruges consumere nati.	138. a
Frustra jacitur rete ante oculos pennatorû.	264. a

G.

Genio indulgere.	176. a
Giugno, Luglio, Agosto, ne donna, &c.	144. a
Gnomon & regula.	431. b

H.

HAbere socium in pœna, solatium.	105. b
Harpitarum in morem.	419. a
Hecales cœna.	92. a
Hercule dextro.	132. b
Hic non gratis, solvitur isthic.	257. b
Homines nihil agendo malè agere discunt.	316. a
Homini Deus sua cuique conscientia.	145. b
Hominis est peccare.	77. b
Homo bulla.	170. a
Homo homini Deus.	74. b 269. b
Homo hominû lupus.	74. b

B b b b 3

Homo

INDEX PROVERBIORUM.

Homo res sacra homini.
Hypocritæ cecior.

269.b
276.b

I.

Jaculari in cælum.
Ignavorum ignavæ cogitationes.
Ignem igni ne addito.
In cælum expuere.
Incidit in foveam quam fecit.
Incidit in scyllâ cupiens vitare charybdim.
Indocto nihil iniquius.
Infelix qui mucconis alienas nares tergit.
In flagranti.
Inbiant anatis, contemnunt anferis ovum.
Injicere scrupulum.
In medio virtus.
In Pontificalibus.
In parvis & nudis.
Insulsa oratio.
Insulsum homo.
Insolens malum beata uxor.
Inrer utrumque tene.
Intus & in cum noviss.
In udo esse.
In vino veritas.
Invisâ minervâ.
Invisis canibus venari.
Invisis Divis.
Jovis crepida vel sandaliom.
Iro & Hecale pauperior.
Isthmum fodere.
Judice Tiresia sincerior.
Jurare in verba magistri.
Jovenari.
Jvenes mente senes.

59.b
186.a
449.a
144.a
167.a
127.a
342.a
96.a
442.b
443.b
135.b
129.a
18.b
234.a
435.b
192.b
ibid.
267.a
82.b
142.a
378.a
90.a
146.b
401.a
119.b
241.b
92.a
413.a
31.a
146.b
463.b
12.a

L.

Latet dracones sub ovium pelle.
Latet anguis in herba.
Lazum unguem.
Landato pavone superbiore.
Legem patere quam ipse tulisti.
Lippis & tonsoris notum.
Longæ Regum manus.
Lotum gustasti.
Lucerna sine luce.
Lunâ antiquiores.
Lymphatum vinum lymph. mentem gignit.

417.a
ibid.
87.b
170.a
167.a
12.a
245.a
137.a
400.b
12.a
464.b
12.b

M.

Agia mutus quàm piscis.
Mali corvi malum ovum.

119.a
402.a

Malum accepto stultus sapit.
Malunt personam quàm faciem.
Manum ferulæ subduximus.
Manus manum fricat.
Mare cælo confundere.
Marte suo.
Medio tutissimus ibis.
Mens sua cuique Deus.
Midas auriculas asini.
Mitte manum in proprium sinum.
Modicum & bonum.
Monomachis miserior.
Mopso Nisa datur.
Movere Camarinam.
Mulierum accipitres.

411.b
28.b
146.b
209.b
128.b
139.a
344.b
82.b
141.b
119.b
12.a
464.b
180.a
440.b
432.a
150.b
99.b

N.

Naris obsecra homo.
Naso suspendere.
Naturam expellas furcâ, tamen &c.
Natura paucis contenta.
Navigare Anticyras.
Nec caro, nec piscis.
Nec domi, nec militia.
Nec habent vim verba necandi.
Nec intrus, nec foris.
Nemo iudex in propria causa.
Nemo nascitur artifex.
Nemo Propheta acceptus est in patria.
Nescit regnare, qui nescit dissimulare.
Ne temere Abydum.
Nihil perfectum sine ternario.
Nodum in scirpo quaerere.
Nodum in scirpo quaerere.
Non cuius hodie datur ire Corinthum.
Non ex omni ligno fit Mercurius.
Non pederentim, sed velis omnibus.
Non persuadebis ne si persuaseris.
Non videmus marticæ quod à tergo est.
Nosce tempus.
Novimus nos invicem ab antiquo.
Nudato Petro Paullum tegere.
Nugarum insitiores.
Numero Deus impare gaudet.
Nummum identidem verrere.
Numquam ex malo patre bonus filius.
Numquam Hecale fies.
Numquam juvenilius.

141.a
15.b
267.b
49.b
8.a
291.b
ibid.
279.a
291.b
167.b
159.b
153.b
116.a
406.a
258.b
366.a
105.a
289.a
7.b
123.b
293.a
115.a
270.a
72.a
356.b
258.b
131.b
402.b
92.a
411.a

O.

Belo notare.
Obtempera rationi.

21.a
145.b
Ob-

INDEX PROVERBIORUM.

Obrudere palpum. 317. a
Oculus limis tueri. 25. a
Oculi sunt in amore duces. 430. a
Odi memorem compotorem. 36. a
Odorari. 457. a
Oleo incendium retinguere. 449. a
Oleum addere camino. *ibid.*
Omne trinum perfectum. 258. b
Omnia prius experiri, quàm armis &c. 302. b
Omnia sic ibant. 411. a
Omni lapidi subest scorpis. 437. a
Omnis comparatio odiosa. 32. b
Opimum condimentum fumes. 86. a
Oratio vitæ simulacrum. 318. b
Oria corrumpunt mentem. 386. a
Oria dani vitia. *ibid.*
Ovo prognatus eodem. 339. b

P.

P Alpo percutere. 337. a
Pares cum paribus facillimè congreg. 121. b
Parva scintilla magnum excitat incendium. 15. a
Passere salacior. 422. b
Petrus sapere. 100. b
Pauci quos amavit Iupiter. 293. a
Pedetentim. 167. b
Per has nullum egreditur. 56. a
Per transennam inspicere. 50. b
Per verbum nescio absolvitur omnis questio. 25. a
Phalaridis imperium. 358. a
Pilus hystricis. 408. a
Pinguis vel crassa Minervâ. 341. a
Pisanius adpropinquat. 292. b
Plenissimis velis. 7. b
Pluris oculus testis unus, quâ auris decet. 331. b
Plus alois quàm mellis. 56. b
Pluteum cadere. 25. b
Poëtam nemo infensum reddat. *ibid.*
Polietur linxeris ursum. 104. b
Potentes plumbeas iras gerunt. 337. a
Potentum offensa vitanda. *ibid.*
Primoribus labris. 121. a
Primos testis servat odores. 312. a
Proprio laus foetet in ore. 113. a
Propter est, est, dominus meus mortuus est. 181. b
Pugnis & calcibus. 268. a

Q.

Q Uærite & invenietis. 12. b
Quæ sunt unguibus uncis ne nutrias. 61. b
Quæ supra nos, nihil ad nos. 23. a

Quævis collatio torquet. 32. b
Quale dixeris verbum tale audias. 269. a
Quem Cos non nutrit, hunc hæc Ægyptus. 205. b
Quem diligit Dominus castigat. 155. b
Quid cæco cum speculo. 23. a
Qui lustr, iterum ludet. 470. a
Qui medicè vivit, miserè vivit. 253. b
Qui quod vult dicit, quod non vult audit. 269. a
Quisque suos patimur manes. 200. b
Quod constat tribus, perfectum est. 258. b
Quod differtur non auferitur. 80. a
Quò plus moves plus foetet oletum. 150. a

R.

R Ara avis. 401. b
Reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari. 11. a
Rem vel acu terigisti. 281. b
Rete non tenditur accipitri. 29. b
Rosas sputare. 111. a
Rude donari. 296. b
Rudiarit. 297. a
Rusticum ne contempseris rhetorem. 268. b

S.

S Abinâ melior. 142. b
Sacra profanis miscere. 139. a
Sæpe in magistrum scelera redierunt sua. 144. a
Sale injuriæ confecti. 47. b
Salini grana numerare. 110. b
Salivam movere. 181. b
Salsugo non inest illi. 192. b
Sapiens dum laudatur in ore, flagellatur in mente. 7. b
Sapientia est leviter desipere. 316. a
Sapientiam commercio Princeps sapit. 462. b
Sceleris evocati culpa in auctorem redit. 144. a
Scientia inflat. 90. a
Scit quod cupiscit scemina, ulterius nihil. 136. b
Semel in sanivimus omnes. 410. a
Semel malus, semper malus. *ibid.*
Serò molunt Deorum mole. 79. b
Serò sapiunt Phryges. 413. a
Serpentes se in arcum contrahunt. 437. a
Sequere Deum. 145. b
Servi raro perire labore. 121. b
Servire scemæ. 116. a
Servire temporis. *ibid.*
Sic volo, sic jubeo, stat pro ratione voluntas. 136. b
Simia est simia, licet aurea gestet insignia. 263. a
Simonidis canilena. 366. b
Sine Cerere & Libero friget Venus. 323. a

INDEX PROVERBIORUM.

Si non castè, saltem cautè.
 Socius doloris sæpè pœnam mitigat.
 Solvere pari moneta.
 Solvere sacram ancoram.
 Stentore clamorior.
 Strepitu plenus.
 Sub rosa.
 Suesce stylo nitido.
 Summis labris.
 Summum jus, summa injuria.
 Sus Minervam.
 Sutor ne ultra crepidam.

T.

Tardè vel serò venire.
 Taurinè tueri.
 Tempori se temperare.
 Theriac facies.
 Tolle grabatum tuum & ambula.
 Tota lex atque Prophetæ.
 Toto organo.
 Traiano melior.
 Tria sunt omnia.
 Tribuli sunt inter herbas.
 Tribus verbis, tribus bolis.
 Tricæ & Apinæ.
 Transversum digitum.
 Turdus sibi malum cacat.

422.4
105.6
119.6
463.4
242.6
318.4
55.6
122.6
209.4
445.6
375.4
76.4

V.

Vana est sine viribus ira.
 Ubi leonina pellis non pertingit, oportet vulpinam assuere.
 Ubi nihil, prætor jure suo frustratur.
 Ubi rigor, ibi vigor.
 Ubi timor, ibi pudor.
 Velociùs quàm asparagi coquantur.
 Velut è specula.
 Ventre nil frugalius.
 Verba modulari ulnâ.
 Verba non laniant cutem.
 Verbis verba trahuntur.
 Verte folium & canta.
 Vervece mitiorem efficere.
 Videtur quempiam devoraturus.
 Vilis algâ.
 Vino clausa patent.
 Vinum animi speculum.
 Vinum arguit ingenium.
 Vinum equus Poetæ.
 Vipera est in veprecula.
 Vitis mœoris sedatrix.
 Ungues arrodeat.
 Uti foro.
 Vulture rapacior.
 Uxore ducta vivete ut servus para.
 Uxorem duxi.

84.6
16.6
84.6
243.6
ibid.
42.4
463.4
42.6
24.6
270.4
127.6
273.4
27.6
275.4
67.4
262.4
90.4
ibid.
13.6
437.4
203.4
25.6
116.4
418.6
133.6
143.4

F I N I S.

PETRI

APPROBATIONES VETERES ET NOVÆ.

PETRI SCHOLIRII Antverpiensis sermonum familiarium Liber primus, typis Plantiniani editus Antverpiæ anno 1623. cum Privilegio Regio signato, *Fourdin*, & hac Ordinarii censura,

Sermones hos familiares PETRI SCHOLIRII *veris familiares, festivos, & in corruptos seculi mores, cum urbanitate & lepore, suos reperi, & qui lucem aspiciant dignos censui.* Antverpiæ XIV. Kal. Februar. CIO. IDC. XXIII.

LAUR. BEYERLINCK Archipresbyter
& Libr. Cenfor Antverp.

Eiusdem Liber secundus cum eodem Privilegio Regio, signato ut suprà, editus ibidem, & iisdem typis anno 1627. & hac Ordinarii Censura,

Quod sermones hi familiares PETRI SCHOLIRII Antverpiensis, uti & priores ejusdem nuper editi, à festiva urbanitate, & quæ ad reustioris ævi, qui in simili argumento luserunt, scriptores accedat, styli nequsque elegantia commendentur; digni etiam sunt, qui prælo typisque mandentur. Ita censeo V. Kal. Novemb. CIO. IDC. XXVI.

LAURENT. BEYERLINCK Protonot. Aplic. Canonicus,
Archipresbyter, & Librorum Cenfor Antverpiæ.

Eiusdem Liber III. cum Privilegio Regio signato, *Cools*, editus iisdem typis anno 1635. cujus censura est hæc.

Generosi & eruditi Viri D. PETRI SCHOLIRII *Diogenes Cynicus, sive sermonum familiarium Liber tertius utiliter lucem videbit.*

GASPAR ESTRIX Plebanus & Librorum Cenfor
Antverp.

Cccc

LICEN.

L I C E N T I A O R D I N I S .

E Go infra-scriptus Provinciæ Belgicæ, Ord. Erem. S.P. Augustini Provincialis, visa approbatione examinatoris ad id à nobis deputati, cujusdam libri, cui titulus: *PETRI SCHOLIRII Equitis & Senatoris Antverpiensis Serm. familiarium Libri III. cum commentariis Alberti Le Roy Fratris Eremitæ Augustiniani Antverpiensis*: consentio, ut typis mandetur. Datum Lovanii 21. Novemb. 1682.

F. LAMBERTUS LE DROU *Provincia Belgica
Ordinis Erem. S. Augustini Prior Provincialis.*

C E N S U R A O R D I N A R I I .

Liber, cui titulus: *PETRI SCHOLIRII &c. Serm. familiarium Libri III. cum commentariis Alberti Le Roy &c.* nihil continet fidei Orthodoxæ aut bonis moribus contrarium; ac proinde typis evulgari poterit. Datum Antverp. vii. Decemb. M. DC. LXXXII.

ANTONIUS HOEFLACH *Ecclesiæ Cathedralis
Canonicus Graduator, Librorum Censor.*

A L I A .

Liber, cui titulus est: *PETRI SCHOLIRII &c. Serm. familiarium Libri III. cum commentariis Alberti Le Roy &c.* non solum nihil continet fidei Orthodoxæ aut bonis moribus contrarium: verum etiam ubi agit de moribus & vita hominum, tam disertè ea pertractat, ut quælibet per illum ætas optimè erudiri possit. Proinde dignum censeo, qui publicam lucem aspiciat. Datum Lovanii 23. Martii 1683.

NICOLAUS DU BOIS *Sacrarum Litterarum
Primarius Professor, Librorum Censor &c.*

MEMORI

2000

LECTO-

L E C T O R I.

Subjectam familiarium epistolarum heptadem corollarii loco hic adnectimus. Eas auctor noster, Horatium imitaturus, tumultuario calamo ad amicos conscripsit, & in adversariis suis accuratâ manu exaravit. Nos, ut aliquot pagellas, alioquin vacaturas, occupemus; eas, antequam pereant, fideliter ac libenter, lucis publicæ interventu, in te transcribimus.

PETRI SCHOLIRII

EQUIT. ET SENAT. ANTVERP.

EPISTOLÆ FAMILIARES.

EPISTOLA I.

AD REVERENDUM PATREM

P. FERDINANDUM DE SANVITTORES.

Si causam petis insoliti longique silenti:
*Carmina composui nuper, nunc edidi, hiulca;
 Castiganda tibi quæ mitto. Cæterum & uxor,
 Et soboles, & ego, vestrique, meique valemus.
 Litibus amotis me sacrificare Vacuæ
 Contendo, fontes, atque instaurare salubres
 Sub medium veris. Quid enim? nunc pœnitet anni
 Desidiæ elapsi, si quando nephritide acutâ,
 Aut jecoris vitio, tabes. Comitabitur uxor:
 Nescio si puerorum aliquis, sed filia major.
 Arbitrio, curæque tue committo Penates,
 Et conducendos baculorum lufibus hortos.
 Vive, vale, nostri non immemor, & tua cura.*

Antverpiæ Kal. Decemb. 1626.

EPISTOLÆ FAMILIARES.

EPISTOLA II.

Ad AURELIUM MALINÆUM Brabantiae Consiliarium, postea Sanctioris Concilii Assessorem.

Qualemcumque Duci dabis hunc, Malinae, libellum:
Gaudet enim, studio paucorum, carmine, nec non
Fecunda Italia multo madet ore saluta.
Cum peropportuna, videbis quae lusimus, alter
Est tuus: at reliqui sex Fanni, Corseliique,
Maesdammi, Happart I, Praets I, sunt Praepositique.
Queso verecundi des nomine, & imperium ser
Si quid curatum recte vis; surgo legendo.

Antverpiae 2. Decemb. 1626.

EPISTOLA III.

Ad THOMAM FIENUM Medicinae Doctorem & Professorem primarium Lovanii.

Si vel amicitia me quidquam deterere, aut, quod
Recta valetudo, Primatis in arte medendi
Efferri oblitum: scribendi aut nolle laborem:
Sive putes Musis me praeposuisse Vacuam,
Toto erres caelo, semper mihi care Fienie,
Semper honorande: ast promissio nupera, mendar
Pande, revertendi convivendique dierum
Exalto spatio calamos compescuit, & me
Tardum plus decies ad moenia vestra citavit.
Si tamen attendas Acherontica tempora, cuivis
(Quae & te sollicitant) suspecta, paterculo abunde
Pigritia veniam des. Nati febricitarunt.
Ambiguus medicis, jecur aestuat undique natae,
Uxor arenosis concussa doloribus. Anno hoc

Consto

EPISTOLÆ FAMILIARES.

Conso mibi solus. Misi quæ ludere circa

Italiam potui: mendoſâ expunge liturâ:

Emendata tuo jubeas me viſere Phæbo.

Antverpiæ 10. Decembris 1626.

EPISTOLA IV.

Ad ERYCIUM PUTEANUM Hiſtoriographum Regium, Lovanium.

Scire velim, quæ de Latio ſententia noſtro
Nata Palæſtritas inter, Puteane, capaces.
Obleſtare magis ſtudio, quàm cogere iniquis
Res orbis ſummas numeris, vel labier impar
Magnorum ſuſurio, & repetita offendere crambe.
Quidquid erit perſcribe, precor, quod vulneret aures,
Quam (licet à doctis) laudari, malo doceri.
Ne res communis lateat te, millibus audent
Certare hic ſuper induciis. Beat Indica claſſis
Plus ſolito Regem duplo. Fugat agmina Cæſar
Ruſtica. Dantiſci victoria lata Polono.
Vive memor noſtri, valeas cum conjuge, prole.

Antverpiæ 11. Decembris 1626.

EPISTOLA V.

Ad Reverendum Patrem P. MARIUM AMBROSIUM
CAPELLO, poſtea Antverpienſem Episcopum, Lovanium.

Quid tuus, aut noles, in te committere tantum,
Quid noſtri potuere? ſoles, neque diſſimulabas,
Quandocumque adcras properare, profeſſus amicum,
Ad complectentes te plurimo amore penates.
Nunc (neque de mitra valet excuſatio) ſeptem
Laſſus obis, hac urbe, dies, notoſque ſalutas,

CCCC

Ex-

EPISTOLÆ FAMILIARES.

*Excepto solo qui te plus diligit illis.
Necdum illisa animo forsan nubecula fratris,
Quod me pupillis subduxi? injuriæ agendum,
Scis (quia nephritis toties me detinet ægrum,
Pulmonum & jecoris vitium) quod supplice voto
Auxilium cogar propriis arcessere rebus.
Adde quod Italie totum calet illice pectus,
Dummodo sint vires atque otia. Crede, Camænis
Quas tibi transmitto: causas memoravimus illis.
Ulterius valeo? Fungar propioris amici
Munere, si irato necdum me expunxeris albo.*

Antverpiæ 12. Decembris 1626.

EPISTOLA VI.

Ad SILVESTRUM DE HERTOGHE Causidicum
& Compatrem suum.

CUm me improvise rapuerunt, Compater, urbe,
Ad bis quinque dies, aliena negotia, non te
Plene consulto rebus super antea agendis:
Ballaridem nostram tibi confido fore eordi.
Ultra prefixum dilata solutio tempus
Si nequeat nobis, aliquo insurgente, nocere,
Scire velim; satis an factum Colynsio; an ipsi
Competat, an mihi fundi hujus purgatio; ritu
Quo fieri possit, quo debeat; an velut emptor
Frugi (sic fama hic) possim requiescere. Scribe
Siqua obscura animo lateat nubecula, vel me
Tantæ arcis dominum nec habes, nec habebis amicum.

Antverpiæ 24. Decembris 1626.

EPIS.

EPISTOLÆ FAMILIARES.

EPISTOLA VII.

Ad JACOBUM EDELHERIUM Antverpiæ
Syndicum.

UT venatorem venaver ego irrequietum,
Ludendi studio, puto te jussisse ferinam
Me tibi sollicitare. Sorani ad tecta remoti
Cum propero, Stratium non invenio. Bone, quando
Expectas dominum, vel quid iverit? Indubitanter
Visit Evertinum: cubat hic propè Lovaniensem
Portam. Festino. Antoni, præcurre, etenim res
Promotoris eget, jam instant Regalia. Necdum
Quadrans ex quo adiit Lusitani Principis aedes.
Urbem transnamus: frustra: verbo, Emanuëlem,
Nescio quid volitaturus, convenerat. Audi
Curti; nam curtare vias nosti: rape te cras
Ante diem stratis: Stratium salvere iubeto
Nomine Edelherii & nostro: promissus aper num
Vivat adhuc, scitare, & dama, & Phasidis ales:
Causa ut sint morula ne condiat Angelus aptè?
It, redit. Hunc ipsi Matutæ credo litare.
Horis obscuris cum Gallinaceo: abivit
Lovanium. Sic me à pleuritide servet Apollo!
Da mandata tuæ potiùs referenda puella,
Quam simili posthac venatori fugitivo.
Expecta tamen à fido quid retia saltu:
Namque tui causâ Provisor dicitur absens.

Antverpiæ 26. Decembris 1626.

AD-

A D D E N D A.

Fol. 9. Columna 1. post Lin. 7. Sic & Horat.
De arte *ſ. 1. magna proſeſſus dixit, & ſ. 27.*
Proſeſſus grandia turget.

Fol. 9. col. 2. ad lin. 8. add: DISPARIBUS]
Discordibus, diſcrepantibus.

Fol. 163. col. 2. poſt lin. 8. add: Ceterum
ſtrata Antverpienſia ampla ſunt & ſpatioſa; do-
mibusque uirumque ſuperbâ ac pari terè ſymme-
triâ conſtructis, elegantiffima, mundo pede ac
inoffenſa nare tranſmittunt viatorem, locas
ſubterraneis liquidiore, vehiculariſ publicis era-
ſſiora purgamenta nunquam non devehentiſ.

Fol. 163. col. 2. poſt lin. 39. add: Edis quoque
D. Paulo ſacræ Ordinis FF. Prædicatorum, mag-
no nuper ſumptu & arte, poſt inſtaurata, quæ
incendium abſumpſerat (eſtudiſ & teſtum, in
cælum elata, non minimo urbis ornameto.

Fol. 197. c. 1. poſt lin. 29. add: fabula vulga-
ris eſt de Germano quodam (Suevum fuiſſe vo-
lunt) qui, deguſtata huiuſiſ neſtaris ſuavitate, cum
natara expoſtulaſſe proditur, madente gutture
occinendo iſthoc: *quare non lacrymaſſi in patria*
noſtra?

Fol. 253. col. 2. poſt lin. 14. add: alluſum pro-
cul dubio ad diem lonæ, quem primum inſert
Septembris, vulgi noſtratiſ vacationi ac ludis ſa-
crum, fringillis aliisque id genus aviculis, plagis
& retibus, ceterisque aucupii armis, annuum id
forum incendiſ: vernacula phraſi nunc-
pant, *Vinckmerck.* Quo die cum ſerientur me-
chanici, fortiſſimo anſeris regno, ut ſuprà, ex mo-
re, incumbunt.

Fol. 255. c. 1. ad lin. 24. add: ſed quamvis hæc
fortaſſis expoſitio non planè diſpliceat, verior
tamen mihi videtur quam ſubjicio. HæRETICIS
CUM SOLE CUMBANTIBUS.] Civibus hæreticæ ſe-
ſionis, intra familiam ſuam ſe continentibus jam

digreſſo ſole, publicamque in urbe lætitiâ, &
epiniciſ ignes, præ pudore ac luſtu fugientibus,
Conſueverant enim eâ tempeſtate cives acatho-
lici poſt ſolis occaſum frequenter congregari ad Jan-
num vel propinquiora compita: imò & per ſclop-
pos, ſibila, aliæve ſignis invicem ad congreſſum
invitari, ſi quando ſecundos de caſtris Bataviciſ
nuarios acceperant: unde ſagacior civis acatho-
licus civibus, mox aliquid inproſperè rei patriz acci-
diſe ſubolebant. Re autem ſiniterius geſſâ per
Hollandos. Catholiciciſ triumphaniſ ac pub-
licis focos accendentiſ, nuſquam in plateis
apparebant, ſed ocluſis foribus domi lætabant:
qua de cauſa popularium ſarcaſmo, cum ſole
cubitum abiſſic ridebantur.

Fol. 261. col. 2. poſt lin. 17. add: OPTIMA
CANTRIX.] Scitula ac venuſtula quædam (nym-
pha dicam an meretricula?) quæ diverſanſ
iſthic ſuo cantu oblectabat, melos organo parvo
polycalamo, ut quidam, vel ut alii clavicordio,
moderate ac venuſtate. Vulgare illi agnomen
erat. *Amaryllis*, quod frequenſ eſſet in concinen-
do carmine iſthoc Italico: *Amaryllis mia bella*.
Quò etiam ſpectare crediderim iſtud *ſ. 162.*
Serm. xi. fol. 376. cum bella cantatrice.

Ibidem ad lin. 39. add: poſſit etiam hic in-
telligi per TO PNEUMATICIS MODIS, ætis minu-
tiſſimorum ſeu minurizandi, ad clauſulam vel
quietem odes. Spiritus enim protrahit ſub ſi-
nem carminis, à priſcis canioribus, maximè
Gregorianis, *Pneuma* nuncupatur.

Fol. 367. col. 1. ad lin. 4. add: Adagium natum
ab oraculo Pythico, quod Philippo Macedonem
Regi ſciſcitanti, qua ratione hoſtes vinceret, hoc
hexmetro reſpondiſe fertur.

Ἐγχείης χλῡχρῆς πᾶν ἄνδρα νικῶν.
Haſtiſ argenti pugna, ſic omnia vincis.

C O R R I G E N D A.

Fol. 1. col. 1. lin. 2. lege: *ſuliana ſchurz.* 2. 34. lege: *ſtueria* 18. 1. 8. leg. *ἄρρη.* 44. 5. 12. leg. *annu ix.* 53. 1. 3.
leg. *ſilvata.* 57. 1. 8. leg. *anno c13. loc. xxiix.* 18. 1. 3. leg. *bululum* 62. 1. 111. leg. *ſ. 148. 71. 2. 32. leg. VARVARIS*
CANTUS 71. 2. 1. leg. *magis.* 77. 2. 3. leg. *DIRO.* 78. 1. 6. leg. *male conſtitutiſ terra.* Ibid. lin. 7. leg. *ex quibus.* 99. 2.
30. leg. *vincere rapax.* 107. 2. 7. leg. *ſringere.* 110. 1. 5. leg. *mitti ſolet.* 115. 1. 17. pro *conogenta ſex.* leg. *quadraginta ſex.*
141. 2. 9. leg. 207. fol. 148. 2. 3. *tabulam.* add. *corrigiſ.* 156. 2. 11. *Pulveret.* leg. *Pulveret.* 171. 1. 37. leg. *coccinatos*
173. text *ſ. 1. leg. vero Elſſiſ.* 186. 2. 35. leg. *relevis.* 188. 2. 39. leg. *ſtrullariſ.* 212. 2. 23. *vna Aurlia.* lege *vna Valeria:* cetera
omitte quæ adduntur poſt: *produs P. Viſtor.* 214. 1. penult. leg. *memorale* & ſic etiam col. 2. 1. fol. 216. 2. 39. leg. 237.
fol. 223. 2. 18. leg. *opinaturo.* 225. 1. 37. leg. *ductu.* 248. 2. 43. leg. *reſtrallariſ.* 269. 1. 2. leg. *ſiſſeſſianu.* 272. 2. 15.
leg. *minimi.* 274. 1. 37. leg. *ad cadet.* 275. 1. 2. leg. *hominiſ.* 279. 2. 36. leg. *ſultra.* 283. 1. 20. leg. *pro curia rota.* 284. 2. 37.
leg. *ſlagerridib.* 285. 1. 11. leg. *ſymmetriſ.* 300. 1. 32. leg. *c15. 12. xxiix.* Ibid. lin. 33. leg. *c10. loc. xxiix.* 310. 1. penult. leg.
ſitibus anſeris. 316. 1. 8. leg. *12. lxxxi.* 344. 2. 36. & 17. leg. *valatidib.* 369. 2. 33. leg. *conogenta.* 384. 2. 17. leg. 229.
398. 2. 14. leg. *Pulveretianu.* 412. 2. 29. leg. *pandis* 415. 1. 8. leg. *meſam.* 416. 1. 71. leg. *meſam.* 417. 1. 77. leg. *ſape.*
421. textus *ſ. ult. leg. curſus.* 444. text *ſ. 4. leg. poſſin.* 432. 1. 16. leg. *ſ. 279.* fol. 435. 2. 14. leg. *Horvadu.* 436.
2. 27. leg. *ſi qui lacuatur, non iuſtiſ acquirit.* 447. 1. 19. leg. *Ignaveſ.*

F I N I S.

